

HONORATI
TOURNELY

SACRÆ
FACULTATIS PARISIENSIS DOCTORIS,
SOCII SORBONICI REGII ET EMERITI
PROFESSORIS, SACROSANCTÆ CAPELLÆ
REGII PALATII PARISIENSIS
CANONICI,

CURSUS
THEOLOGICUS
SCHOLASTICO-DOGMATICUS
ET MORALIS,

SIVE
PRÆLECTIONUM
THEOLOGICARUM
TOMI IX.

PARS PRIMA

CONTINENS
TRACTATUS DE POENITENTIA.

COLLEGIT ET DIGESSIT PETRUS COLLET, PRESBYTER
CONGREGATIONIS MISSIONIS, SACRÆ THEOLOGIÆ
DOCTOR ET PROFESSOR.

Cum Privilegio Sac. Cesar. Majestatis Speciali, & Permissu Superiorum.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
APUD FRANCISCUM WILHELMUM JOSEPHUM METTERNICH,
ANNO MDCCLXV.

HONORATI
TOURNIEL

SACRE
FACULTATIS PARISIENSIS DOCTORIS
SOCI SOCIORUM REGII ET EMERITI
PROFESSORIS SACROSANCTE CAPIE
REGII PALATII PARISIENSIS
CANONICI

CURSUS
THEOLOGICUS

SCHOLASTICO-DOGMATICUS
ET MORALIS

PRÆLECTIONUM
THEOLOGICARUM

TOMI IX

PARS PRIMÆ

FRAGMENTS DE POÉSIES

COLLECTIO
SACROSANCTE CAPIE
DOCTORIS PARISIENSIS

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ANNO MDCCXXV
LUDWIG WILHELM JOSEPHUS METZGER
CUM VITÆ AGRESSIVÆ

PRÆFATIO.

EN prodeunt tandem, Dilectissimi sacrae Theologiae Candidati, Prælectiones nostræ de Pœnitentia: Opus expetitum diu, quodque ut votis vestris non omnino impar efficerem, nulli pene laboris ac studiorum modo peperci. Ut tamen fatear quod res est, vereor plurimum, ne quemadmodum multo ex semine infelix lolium sterilesque avenas plerumque capit delusus agricola; sic & eò tantum reciderint conatus mei, ut Literariam Rempublicam sub nimia hujusmodi Operum mole fatiscentem jam dudum, abortivo fœtu opprimerem.

Ea nimirum, nisi male auguror, Scriptoris cujusque conditio esse debet, ut si minus plenos successus spondeat sibi, at saltem aliquantos speret. Victus ego præconcepta tractandi argumenti difficultate: ter-ritus etiam mutuis Theologorum criminationibus, quorum aliis alii rigidiorē disciplinam, laxiorem alii largis faucibus in hac potissimum materie objectant; id de me unum primo à limine conjeci, futurum scilicet, ut iis naufragus accederem, qui idem fulcantes mare, in eos nunc, nunc in istos scopulos miserè impegerunt.

Erant hæc profecto, quæ fluctuantem ad minus & incertum à novo conamine deterrent. Obstitit porro tum justī obsequii lex crebro & enixe imminens; tum & experta non semel Lectoris benignitas; tum & spes nonnulla indulgentiæ alicujus, ab iis præsertim, qui me ad istud laboris genus coegere magis quam invitavere.

Ut ut erit: (habent enim sua fata Libelli, quæ nec peritiores Astro-nomi certo prædicere, nec livor vel amor multum in tempus subvertere valeant:) quam in præviis Tractatibus tenui methodum, hanc è vesti-gio secutus sum in præsentī. Dialecticæ formam, quæ gravibus viris fastidium parit, servavi, quia Candidatis semper, quandoque etiam ju-nioribus Magistris utilem. Ubique theoriæ, quæ sola parum prodest, praxim quæ ad omnia utilis est, conjunxi. Nullam è quæstionibus, quæ ad dogma, vel liberas scholæ disputationes spectant, si cujus hæc mo-menti foret, prætermisi. Dissertationes, quibus gravia quædam Histo-riæ capita enucleantur, passim injeci: quod in aliis quidem quæ hæcte-nus meo, nisi potius alieno nomine prodierant, Voluminibus præstite-ram, sed non ita distincte. Sententiam de unoquoque conscientiæ casu, meam, qualiscumque hæc esse potest, paulo forte audacior, sed & ob-sequentior protuli. Hæsi quidem nonnihil in materia contritionis; sed pacis studio hærendum duxi; fietque fortassis, ut mature ponderatis quæ ultro citroque congesti, non hæreant alii vel doctiores, vel paulo audentiores. Demum in id, pro more mihi in hujusmodi Operibus sa-cro, totus incubui, ut neminem sincere Catholicum petulanter impe-terem. Quin & quempiam, cui non unum stigma inurere licebat, ne suo quidem nomine, sed nec apertis, qui hominem redderent, colori-bus expressi.

Vix tamen dissimulare possim, nihil mihi, tot & tam varia de dogmaticis quæstionibus exscribenti, ad dolorem acerbius contigisse; quam quod illa tanti momenti Capita, in Concertationibus publicis, vel omnino prætermitti, vel ad meras argutæ cujusdam Methaphysicæ leges, ab annis plus minus quindecim, discuti conspicio; ita ut qui grave aliquod, seu Scripturæ, seu Patris cujuspiam argumentum proposuerit, is vel *eruditi*, contemptum scilicet, vel *Monachi* nomen ferat. Quasi nimirum hi soli Academicos Gradus perite & triumphanter decurrant, qui argutis quibusdam, partim ex impio Baylio, partim è proprio penu erutis turgidi, sacra Religionis Mysteria ad unam rationis normam metiri & appendere videntur.

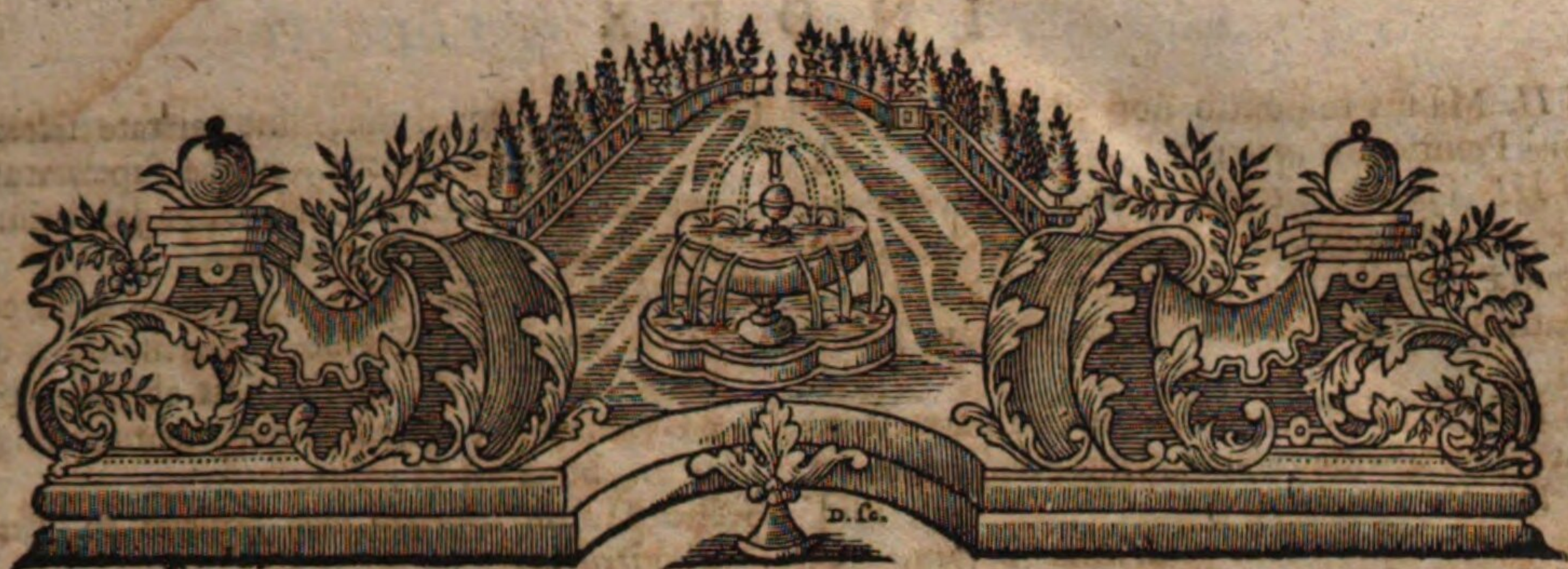
Hanc equidem novi studii methodum & breviorē esse, & multo faciliorem, non illubens confiteor. Abiectis semel multam partem Scriptura & Patribus, quorum profunda lectio moræ plurimum & temporis exigit, eo quis thesim suam celerius instruit & præparat, quo ratione magis furit, fecundus naniarum meditator, evanidis subtilitatibus mentem pascit & opplet cerebrum.

Sed heu! ne errate animis, Dilectissimi; non ea tricarum via Petavii, Thomassini, Bossueti, aliique quotquot hætenus prodierunt, seu vindices Religionis, seu veræ Theologiæ Principes, immortale sibi nomen peperunt. Philosophicas, quæcumque hodiedum eruperunt, subtilitates congerat junior Candidatus, quandiu his unis adeo inhærebit, ut Traditionis pene ignarus appareat, sterilem Metaphysici, vel Metaphysice delirantis, laureolam fortasse obtinebit; at Theologi famam & nomen à sensato nemine promerebitur: Mirumque si, ut olim Hieronymus, quia Ciceroni addictior, ab Angelis dure vapulavit; sic & ipse, quia Aristotelicæ Dialecticæ studiosior, à Deo, qui Majestatis scrutatorem opprimit gloria sua, percelli non mereatur. Sane quam amari prodeant fructus è naturali Mysteriorum indagatione multiplex lapsis retro, nostrisque etiam temporibus, comprobavit experimentum. Utinam alieno saltem periculo sapiant, quibus necdum contigit sapere suo.

Neque hæc tamen sic intellecta velim, ut omnem rationis vel Philosophiæ usum à Scholis Christianis extorrem esse contendam. Utilis dubio procul Philosophia, quæ mentem facit rectam, ingenium acuit, artem tradit disputandi, Sophistas propriis armis retundit & debellat, quin & multiplici doctrina movet, delectat, & quandoque animos rapit. Hinc, quod persæpe expertus sum, vix sperare est futurum ut in Theologicis prospere succedat, qui Philosophicis non incubuerit sedulo. At id peropto, & enixe precor, ut in studiis nostris suæ sint, tum Scripturæ, tum & Traditioni potissimæ partes: ne ex eorum ordine simus, qui, ut loquitur Melchior Canus (a) *usque adeo argumentis à ratione ductis addixerunt se ut sive disputent, sive scribant, Scripturam sacram, Sanctorumque Patrum Libros ne legisse quidem videantur.* Non sint oculis nostris Theologi, qui nihil aliud sunt quam Sophistæ (b), vanarumque argutationum molitores. Itaque, & id unum intendimus, *hoc quidem opinantium genus pellatur è medio (est enim totum improbabile & impium) qui, si minus animo, at factis & agendi ratione, opinantur aptiora Theologo ea argumenta esse, quæ ex ratione, quam ea quæ ex auctoritate ducantur.* (c) Hæc nobis votorum summa: sit & hæc nobis duri laboris merces; nec tam nobis quam Ecclesiæ, quæ ut à verbo Dei tam scripto, quam tradito descendit, sic & iisdem armis contra profanas cujuscumque ævi novitates vindicari debet.

IN-

(a) De Locis Theol. Lib. 9. p. 409. (b) Canus ibid. p. 411. (c) idem ibid. 411.

I N D E X

CAPITUM ET ARTICULORUM

PARS PRIMA. De Pœnitentia ut virtute, Pag. 1

CAPUT PRIMUM. De natura Pœnitentia, ibid.

Conclusio I. Vox Pœnitentia non importat solam confilii mutationem, seu novæ vitæ propositum, sed detestationem peccati commissi, & congruam ipsius expiationem, 2

Conclusio II. Habitus Pœnitentia est virtus proprie dicta, 3

Conclusio III. Pœnitentia est virtus specialis, 4

Conclusio IV. Pœnitentia, prout in præsentî statu spectatur, est virtus quoad actum & quoad habitum supernaturalis, 9

CAPUT II. De causa efficiente & finali Pœnitentia, ibid.

Conclusio I. Causa efficiens Pœnitentia primaria est Deus, Causæ vero dispositive concurrentes sunt pii adultorum actus, ibid.

Conclusio II. Causa finalis Pœnitentia remota est offensâ Dei ut congrue delenda: proxima vero est actus quilibet, quo mediante eadem offensâ deleri possit, ibid.

CAPUT III. De objecto materiali Pœnitentia, 10

Conclusio I. Peccatum actuale quodcumque sit; habituale item, quâ & jam dimissum, est Pœnitentia materia, ibid.

Conclusio II. Est etiam originale peccatum suo modo materia virtutis Pœnitentia, ibid.

Conclusio III. Imperfectiones, prout a peccato distinguuntur, non sunt proxima virtutis Pœnitentia materia: possunt esse remota, ibid.

CAPUT IV. De Pœnitentia subjecto, 11

Conclusio I. Pœnitentia, nec quoad actum, nec quoad habitum est in damnatis, ibid.

Conclusio II. Pœnitentia quoad habitum spectata non remanet in viatoribus mortali peccato infectis, 12

Conclusio III. Pœnitentia quoad habitum spectata, fuit in bonis Angelis viatoribus, in Protoparentibus ante peccatum, in B. Virgine ante mortem, ibid.

Conclusio IV. Manet etiam in Beatis Pœnitentia quoad habitum, 13

Conclusio V. Non fuit in Christo Pœnitentia secundum nominis significationem: fuit vero quoad efficaciam rei, ibid.

CAPUT V. De affectionibus Pœnitentia, ibid.

Conclusio I. Pœnitentia, nec dignitate, nec natura, prima est virtutum, ibid.

Conclusio II. Multiplex est Pœnitentia principium, ibid.

Conclusio III. Actus Pœnitentia formaliter, qui scilicet ex proprio virtutis Pœnitentia motivo elicitur, non est absolute & pro omni casu necessarius ad salutem, 14

Dissertatio Historica de Pœnitentia Samson, Heli & Salomonis, ibid.

§. I. De Samson, ibid.

Conclusio. Samson, Pœnitentia & morte fortiter ac sancte oppetita, prioris vitæ maculas deterfit, 15

§. II. De Heli, 16

Conclusio. Nihil habet Scriptura quod Heli Pœnitentiam satis adstruat: habet Traditio quod ei vehementer adversetur, ibid.

§. III. De Salomone, 18

Conclusio. Incerta est Pœnitentia, incerta proinde falsus Salomonis, ibid.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

PARS SECUNDA. De Pœnitentia ut Sacramento, 21

CAPUT I. De existentia Sacramenti Pœnitentia, ibid.

Articulus I. Recensentur hæretici qui Pœnitentia Sacramentum expunxerunt, 22

Articulus II. Vindicantur singula Dogmatis Catholici partes, 27

Conclusio I. Datur in Ecclesia remedium exterius, quo remittuntur peccata post Baptismum commissâ, ibid.

Conclusio II. Remedium illud quo peccata dimittuntur, seu Pœnitentia, verum est novæ legis Sacramentum, 29

Conclusio III. Pœnitentia Sacramentum, nec in Baptismo Baptismive memoria, nec in Evangelii prædicatione, nec in ministerio prorsus exteriori consistit, 34

CAPUT II. De efficacia & effectibus Sacramenti Pœnitentia, 38

Articulus I. An quodcumque peccatum per Ecclesiæ claves remitti possit, 39

Conclusio. Nullum est quantumvis grave crimen quod per Ecclesiæ claves dimitti non possit, ibid.

Articulus II. An mortale unum sine alio dimitti possit, 52

Conclusio. Non potest per Pœnitentiam peccatum unum mortale sine alio remitti, ibid.

Articulus III. An Pœnitentia peccata vere dimittat, solumve dimissa declaret, 53

Conclusio. Absolutio Sacramentalis, non tantum declarat remissa esse peccata, sed ea vere & proprie coram Deo dimittit, 54

Articulus IV. An Pœnitentia ut culpam, sic & pœnæ reatum tollat, 60

Conclusio. Quoties per Pœnitentiam tollitur reatus culpæ, tollitur & reatus pœnæ æternæ; at non tollitur semper, sed sapius manet reatus pœnæ temporalis, ibid.

Articulus V. An Pœnitentia ita tollat peccatum, ut nunquam reviviscat, 65

Conclusio I. Peccata semel per Pœnitentiam vel aliter dimissa, non redeunt simpliciter vel absolute, ibid.

Conclusio II. Peccata etiam deleta per posteriora reviviscunt secundum quid & virtualiter, 68

Articulus VI. An Pœnitentia merita per peccatum mortificata redintegret, 69

Conclusio. Merita per peccatum mortificata redeunte per Pœnitentiam formalem aut virtualem gratia secundum se tota reviviscunt, ibid.

CAPUT III. De materia Pœnitentia, 74

Articulus I. De materia remota Pœnitentia, ibid.

Conclusio I. Peccatum Originale non est materia Sacramenti Pœnitentia, ibid.

Conclusio II. Peccatum actuale Baptismum consequens, est remota Pœnitentia materia, mortale quidem, necessaria, quandiu directe remissum non est; veniale autem, & mortale jam directe remissum, libera & sufficiens, ibid.

Solvuntur variae quæstiones circa remissionem peccati venialis, 78

Articulus II. De materia proxima Pœnitentia, 87

Conclusio I. Nec terrores aut fides Lutheri sensu, nec mortificatio aut vivificatio Calviniana, partes sunt intrinsecæ Pœnitentia, ibid.

Conclusio II.

- Conclusio II.* Manus impositio non est proxima Sacramenti Pœnitentiæ materia, 88
- Conclusio III.* Tres Pœnitentis actus, contritio nimirum, confessio & satisfactio, sunt proxima Pœnitentiæ materia, seu partes materiales ex quibus intrinsece componitur Sacramentum Pœnitentiæ, ibid.
- Conclusio IV.* Satisfactio in actu exercito pars est integrans, non essentialis Sacramenti Pœnitentiæ, 92
- CAPUT IV. De Contritione,** ibid.
- Articulus I. De Contritione generatim sumpta,** 93
- Sectio I. De natura Contritionis,** ibid.
- Sectio II. De affectionibus Contritionis,** 95
- §. I. An contritio debeat esse vera,** ibid.
- Conclusio.* Contritio, ut deleat peccata, vera esse debet, ibid.
- §. II. An Contritio debeat esse interior,** 96
- Conclusio.* Contritio interior esse debet, ibid.
- §. III. An contritio supernaturalis esse debeat,** ibid.
- Conclusio.* Contritio, prout ad justificationem intra vel extra Sacramentum disponit, debet esse supernaturalis, tum ratione principii, tum ratione motivi, ibid.
- §. IV. An Contritio summa esse debeat,** 98
- Conclusio I.* Optanda quidem est contritionis intensio quoad gradus, non tamen est absolute necessaria, 99
- Conclusio II.* Ad Contritionem requiritur dolor appetitive summus, quo Pœnitens doleat & detestetur peccatum, super omnia detestabilia quæ peccatum non sunt, 100
- Conclusio III.* Neque etiam necessum est ut Contritio sit summa extensive, 101
- Conclusio IV.* Augenda est pro vario peccatorum gradu Contritio, 103
- §. V. An Contritio debeat esse universalis,** ibid.
- Conclusio I.* Contritio in omnia prorsus lethalia, nullo excepto, ferri debet, ibid.
- Conclusio II.* Ad Contritionem prout ad justitiam præparat, non requiritur dolor qui in venialia singula cadat, ibid.
- §. VI. An & quale deinceps, non peccandi propositum includere debeat Contritio,** 104
- Conclusio I.* Fide certum est ad contritionem requiri propositum non peccandi de cetero, lethaliter videlicet, ibid.
- Conclusio II.* Per se & moraliter loquendo necessarium est formale deinceps non peccandi propositum: haud tamen de essentia contritionis, 105
- Sectio III. De necessitate & præcepto contritionis,** 107
- Conclusio I.* Contritio lapsis per se & regulariter necessaria est, tum necessitate præcepti, seu naturalis, seu divini, seu Ecclesiastici; tum & necessitate melii, ibid.
- Conclusio II.* Præceptum contritionis per se saltem aliquando obligat: aliquando per accidens, 110
- Conclusio III.* Urget etiam contritionis aliqualis præceptum, quando menti occurrit peccatum prout est offensiva Dei, ibid.
- Conclusio IV.* Quisquis studiosus est salutis suæ, eam in futurum sententiam sequi præctice & aliis consulere debet, quæ contritionis præceptum urgere censet, statim ut actus ejus exeri potest, ibid.
- Sectio IV. De merito Contritionis,** 114
- Conclusio.* Contritio causa est remissionis peccatorum, eamque meretur, non quidem simpliciter & de condigno, sed de congruo, ibid.
- Articulus II. De Contritione perfecta,** ibid.
- Sectio I. Opiniones varia de ratione Contritionis specifico constitutiva,** 115
- Sectio II. An Contritio perfecta semper justificet ante Sacramentum,** 116
- Conclusio.* Contritio perfecta non tantum in casu necessitatis, sed semper hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum actu percipiatur, 117
- Sectio III. An perfecta Contritio ad Pœnitentiæ Sacramentum necessaria sit,** 123
- Conclusio.* Contritio perfecta non est conditio ad Sacramentum Pœnitentiæ necessario prærequisita, ibid.
- Sectio IV. An & quale Sacramenti votum ad perfectam contritionem requiratur,** 124
- Conclusio.* Votum Sacramenti Pœnitentiæ ad perfectam contritionem requiritur, ibid.
- Articulus III. De Attritione,** 125
- Sectio I. Utrum Attritio ex gehennæ & pœnarum metu bona sit & honesta,** ibid.
- Conclusio I.* Actus timoris sine caritate saltem initiali proprie dicta elicitus, neque supernaturalis est, neque sine peccato elicitur, juxta Jansenium, Quenellum & utriusque discipulos, 126
- Conclusio II.* Attritio ex solo gehennæ metu concepta, id est attritio qua Pœnitens præcise dolet de peccatis commissis, & admittendis abstinere proponit, ad vitandam, quam timet, damnationem æternam, bona est & utilis, 129
- Sectio II. An attritio sola sufficiat in Sacramento Pœnitentiæ,** 144
- Punctum I. An definierit Tridentinum attritionem solam sufficere cum Sacramento,** ibid.
- Conclusio.* Tridentinum nullibi definiit Attritionem sufficere in Sacramento Pœnitentiæ, 145
- Punctum II. An aliunde vera sit opinio quæ docet attritionem sufficere in Sacramento,** 152
- Conclusio.* Nulla firma ratione probatur attritionem solam sufficere in Sacramento Pœnitentiæ, ibid.
- Punctum III. An supposita probabilitate opinionis, quæ attritionem servilem sufficere docet, eadem opinio sit præctice tuta,** 158
- Conclusio.* Opinio quæ attritionis puræ sufficientiam docet, vel eo rejicienda est, quod in praxi tuta non sit, 159
- Punctum IV. Confectaria de præcedentibus:** 161
- Conclusio.* Ad justificationem in Sacramento requiritur aliquid ultra motivum timoris, ibid.
- Punctum V. Quid tandem ultra motivum timoris requiratur attritio,** ibid.
- Opinio eorum qui solo spei amore contenti sunt,* 162
- Momenta contraria,* 164
- Opinio eorum qui initialem caritatem super omnia exigunt,* ibid.
- Momenta contraria,* 170
- Opinio eorum qui solo simplicis benevolentia amore contenta sunt,* 177
- Momenta contraria,* 178
- Opinio eorum qui aliquam Dei caritatem, non tamen super omnia exigunt,* 179
- Opinio eorum qui influxum, non tamen actum proprie dictum caritatis exigunt.* 180
- Solvuntur difficultates quædam præctice,* 181
- CAPUT V. De confessione,** 188
- Articulus I. De nomine & essentia confessionis,** ibid.
- Articulus II. An & quo jure præcepta sit confessio,** 189
- Sectio I. De divino confessionis præcepto,** ibid.
- Conclusio I.* Necessitas Confessionis Sacramentalis efficacitatem probat ex scriptura, 190
- Conclusio II.* Confessionis usus & necessitas antiqua & constanti Ecclesiæ Traditione nititur, 192
- E primo sæculo,* 193
- E secundo sæculo,* ibid.
- E tertio sæculo,* 194
- E quarto sæculo,* 195
- E sæculo quinto,* 196
- E sexto sæculo,* 197
- E sæculo septimo,* 198
- E sæculo octavo,* 199
- E sæculo nono,* 201
- E sæculo decimo,* 203
- E sæculo undecimo,* 204
- E sæculo duodecimo,* 205
- Solvuntur objectiones,* 208
- Solvuntur varia quæstiones circa necessitatem confitendi ex jure divino,* 220
- Sectio II. De Præcepto Ecclesiastico Confessionis,** 222
- §. I. Quis sit proprius Lateranensis Concilii Sacerdos,** ibid.
- Conclusio.* Proprius, de quo Concilium Lateranense, Sacerdos est Parochus, solvo tamen R. Pontificis & Episcoporum jure, ibid.
- Solvuntur objectiones,* 224
- §. 2. Solvuntur dubia ab initio proposita,** 229
- Articulus III. De materia Confessionis,** 232
- Articulus IV. De conditionibus Confessionis,** ibid.
- Sectio I. De confessionis veritate,** 233
- Conclusio.* Mendacium in materia confessionis commissum, quandoque lethale est, & tunc confessionem, vel potius Sacramentum irritat: quandoque veniale tantum & tunc non obest valori Sacramenti, 234
- Sectio II. De frequentia confessionis,** 235
- Regula I.** Frequens confessio, generaliter loquendo, laudanda est, nedum redarguenda, 236
- Regula II.** Frequens confessio iis etiam utiliter suadetur

CAPITUM ET ARTICULORUM.

- detur quin & præcipitur, qui necdum se vident
sufficienter à peccato averfos, & à peccandi oc-
casione sejunctos, 236
- Seccio III. De confessionis integritate,** 237
- §. I. *De examine confessioni præmittendo,* ibid.
- Conclusio I.** Prævium Confessionis examen ea cura
& sollicitudine instituendum est, quam exigit
res magni momenti, ibid.
- §. 2. *An & quæ in confessione requiratur integritas,* 238
- Conclusio I.** Ad legitimam confessionem requiritur
integritas formalis, non autem materialis, ibid.
- Conclusio II.** Ut confessio sit formaliter integra, de-
bent exprimi numerus & species peccatorum,
necnon & circumstantiæ speciem moraliter &
mortaliter mutant, 239
- Conclusio III.** Ad integritatem confessionis necessum
etiam est ut exprimantur circumstantiæ peccatum
intra eandem speciem notabiliter aggravantes, 240
- Conclusio IV.** Ad confessionis integritatem necessum
est ut peccata dubia, quatenus dubia aperiuntur:
seu dubitet quis de actus substantia, videlicet an
fecerit, necne; seu dubitet de gravitate peccati,
puta nam mortale sit, an veniale; seu demum
dubitet jamne hoc sit confessus, annon, 244
- §. 3. *De causis à confessionis integritate certe excu-
santibus,* 247
- Conclusio I.** Oblivio inculcata à confessionis inte-
gritate excusat. Idem est de ignorantia invin-
cibili, ibid.
- Conclusio II.** Excusat etiam ab integritate confessio-
nis impotentia, vel actualis, vel imminens, seu
ex parte pœnitentis, seu ex parte Confessarii, 249
- Conclusio III.** Excusat etiam ab integritate confessio-
nis æqua & probabilis formido damni gravis,
seu spiritualis, seu temporalis, inde proventuri
vel Confessario, vel pœnitenti, vel alii tertio, ibid.
- §. 4. *De causis ab integritate excusantibus,* 251
- Conclusio I.** Non excusat à confessionis integritate
frequens populi concursus in die solemnī: licet ex
integra priorum pœnitentium confessione futurum
sit ut multi sacramentis & indulgentia festo an-
nexa privandi sint, ibid.
- Conclusio II.** Necessaria complicitas apud solum Con-
fessarium infamia non excusat ab integritate con-
fessionis, ibid.
- §. 5. *An absolvi possit moribundus; qui vel nullatenus,
vel integre non confitetur,* 253
- Conclusio I.** Potest & debet absolvi moribundus, qui
vel quædam tantum peccata, vel nulla in specie
confiteri valens; aut in genere solum declarat se
peccasse, aut solum, præsentē vel absente mini-
stro, quædam præbet Pœnitentiæ signa in ordine
ad absolutionem, ibid.
- Conclusio II.** Debet etiam absolvi moribundus, qui
Christianam professus est Religionem, etsi nulla
ante vel post Sacerdotis adventum, exhibuerit
signa contritionis, 255
- Conclusio III.** Neque etiam redarguere ausim, si
quis moribundum in Catholica Regione inven-
tum conditionate absolvat, etsi nulla per se vel
per testes dederit Pœnitentiæ signa, modo nec
impœnitens appareat, nec in flagranti delicto fue-
rit deprehensus, 259
- Dissertatio historica de veteri Ecclesia disciplina cir-
ca negatam vel concessam certis peccatoribus tam
sanis quam infirmis absolutionem,** 261
- Conclusio I.** Nec Orientis, nec majores Occidentis
Ecclesiæ, ut Romana, Carthaginensis, Hispani-
ca lapsis gravioribus qui Pœnitentia functi essent,
vel fungi inceperant, absolutionem in exitu dene-
garunt. Severior tamen quibusdam in locis vi-
guit disciplina, ibid.
- Conclusio II.** Nulla certa ratione probatur negatam
olim generaliter fuisse absolutionem Pœnitentibus
qui eam tantum in extremo morbo sincere petiif-
sent. Sicubi vero viguit hæc disciplina, nec diu
admodum, nec ubique, 267
- Seccio IV. An confessio necessario facienda sit tum
voce, tum & præsentī,** 271
- §. I. *An confessio voce omnino fieri debeat,* 272
- Conclusio I.** Non est absolute necessarium ut con-
fessio fiat voce, ibid.
- Conclusio II.** Graviter peccat, ideoque invalide con-
fitetur, qui extra casum physicæ vel moralis im-
potentiæ, scripto aut nutibus, non autem voce
confitetur, ibid.
- §. II. *An confessio absenti Sacerdoti fieri possit per
litteras aut internuncium,* 272
- Conclusio I.** Spectata rei natura ad minimum dubia
est validitas confessionis per litteras factæ absenti,
& in absentia absolventi, 273
- Conclusio II.** Etsi supponeretur valuisse aliquando
datam in scriptis absolutionem: constat eam jam
non valere post Decretum Clementis, ubicum-
que illud receptum fuerit, 275
- Articulus V. De subjecto confessionis,** 278
- Dissertatio historica de peccatis olim publicæ confessio-
ni obnoxiiis,** ibid.
- Conclusio I.** Pœnitentiæ publicæ subjacuerunt non
pauca, quæ nusquam vi Ecclesiasticæ legis sub-
jacuerunt confessioni publicæ: unde non semper
Pœnitentiæ publicæ comes fuit confessio pu-
blica, ibid.
- Conclusio II.** Aliquando, non quidem ad nutum
Pœnitentis, sed ex prudentis ministri consilio pec-
cata inter occulta quædam seligebantur, quæ Pœ-
nitens publice aperiret, 279
- CAPUT VI. De satisfactione,** 281
- Articulus I. De necessitate satisfactionis,** ibid.
- Conclusio I.** Remissa culpa manet persæpe debitum
luendæ pœnæ temporalis in vindictam ejusdem
culpæ, 282
- Conclusio II.** Pœnæ temporalis, quæ post recupera-
tam Dei amicitiam luenda superest, reatus bonis
operibus redimi aliquando potest, 283
- Conclusio III.** Opera quibus justī debitam peccatis
pœnam redimunt, vera & condigna satisfactio dici
possunt, non est tamen hæc rigorosa & ad apices
justitiæ, 285
- Conclusio IV.** Valet & prodest satisfactio, seu luben-
ter acceptetur, seu sponte assumatur, seu impo-
natur à Sacerdote: utraque tamen certis eget con-
ditionibus, 286
- Articulus II. De conditionibus Satisfactionis,** 287
- Conclusio I.** Ad satisfactionem requiritur opus pœ-
nale: at nulla hinc suboritur difficultas in praxi,
cum omne virtutis opus homini pœnosum esse re-
putetur, ibid.
- Conclusio II.** Opus in statu mortalis peccati ex actua-
lis gratiæ auxilio factum, satisfactorium est, non
quidem de condigno, sed de congruo saltem la-
tius sumpto; non tamen eadem semper ratione, 289
- Articulus III. De Satisfactione prout à Sacerdote
imponenda,** 292
- Conclusio I.** Sacerdos, per se loquendo, Pœnitenti
quem absolvit, satisfactionem injungere tenetur, ib.
- Conclusio II.** Sacerdos Pœnitentiam imponere debet
præceptive, non autem ut libere solum & de con-
silio implendam, 294
- Conclusio III.** Sacerdos, per se loquendo, parem
criminis Pœnitentiam injungere debet, idque sub
gravi; prudenter tamen & omnibus mature per-
pensis, ibid.
- Conclusio IV.** Potest minister opera aliunde præcepta
in satisfactionem injungere; ut & orationem pro
aliis seu vivis seu defunctis. Generatim tamen
opera alias indebita Pœnitentibus imponi de-
bent, 300
- Conclusio V.** Neesse non est ex natura rei & Christi
institutione, ut Sacerdos Pœnitentiam ante abso-
lutionem adimpleri curet. Potest tamen saltem ex
parte id exigere plurimis in casibus, 301
- Conclusio VI.** Potest confessarius interna & externa
opera injungere Pœnitenti, 305
- Conclusio VII.** Satis est ut Confessarius Pœnitentiam
determinet, tum quoad materiam, tum quoad
tempus, 306
- Conclusio VIII.** Potest satisfactio imponi ante vel sta-
tim post absolutionem, ibid.
- Canones Pœnitentiales,** ibid.
- Circa I. Decalogi Præceptum,** ibid.
- Circa II. Præceptum,** 307
- Circa III. Præceptum,** ibid.
- Circa IV. Præceptum,** ibid.
- Circa V. Præceptum,** ibid.
- Circa VI. Præceptum,** 308
- Circa VII. Præceptum,** ibid.
- Circa VIII. Præceptum,** ibid.
- Circa IX. Præceptum,** 309
- Circa X. Præceptum,** ibid.
- Articulus IV. De satisfactione ex parte Pœniten-
tis,** ibid.
- Conclusio**

INDEX CAPITUM ET ARTICULORUM.

<i>Conclusio I.</i> Pœnitens satisfactionem tum mere pœ- nalem, tum & medicinalem acceptare tenetur, modo aequitati & rationi congruam, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio I.</i> Pœnitentes induti sacco, & cinere con- spersi capita, in Templum vel ad Templi fores prodibant, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio II.</i> Tenetur Pœnitens sub mortali gravem pro gravibus impositam Pœnitentiam adim- plere, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio II.</i> Quatuor erant sollemnis Pœnitentia gradus, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio III.</i> Tenetur Pœnitens Pœnitentiam exequi tempore per confessarium præstituto, si quod de- terminatum fuerit: sin autem quam primum mo- raliter poterit, <i>ibid.</i>	<i>§. I.</i> De fletu, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio IV.</i> Non potest Pœnitens satisfactionem sibi injunctam, nutu proprio in aliquid etiam melius commutare, <i>ibid.</i>	<i>§. II.</i> De auditione, <i>ibid.</i>
<i>Articulus V.</i> De effectibus Satisfactionis, <i>ibid.</i>	<i>§. III.</i> De substratione, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio I.</i> Satisfactio sacramentalis pœnam tempo- ralem ex opere operato remittit: majorem aut mi- norem, tum pro gradu operis, tum & pro satis- facientis dispositione, <i>ibid.</i>	<i>§. IV.</i> De consistentia, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio II.</i> Probabile est satisfactionem in actu exer- cito non conferre novam gratiam ex opere ope- rato, <i>ibid.</i>	<i>Articulus III.</i> De ritu sollemnis Pœnitentia ex parte ministrorum, <i>ibid.</i>
<i>Dissertatio historica de disciplina veteris Ecclesie circa Pœnitentiam,</i> <i>ibid.</i>	<i>Conclusio I.</i> Pœnitentia sollemnis à solo Episcopo im- ponebatur, <i>ibid.</i>
<i>Articulus I.</i> De institutione, progressu & cessatione Pœnitentia sollemnis, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio II.</i> Pœnitentia sollemnis indici consueverat in capite jejunii, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio I.</i> Pœnitentia ab initio Ecclesie usque ad Montani hæresim, id est ad an. circiter 175. bre- vior fuit & clementius inflicta, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio III.</i> Præcipuus ex parte Ministrorum ritus Pœnitentia erat manuum impositio, eaque tri- plex, & orationi multiplici conjuncta, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio II.</i> A Montani ævo ad Novatum usque id est ad an. circiter 250. levis ac an brevis fuit Pœ- nitentia, si cum subsequenti ævi severitate compa- retur, <i>ibid.</i>	<i>Articulus IV.</i> De peccatis sollemnis Pœnitentia ob- noxiiis, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio III.</i> Post Novatianum schisma gravior ac diuturnior fuit Pœnitentia, quam prius, eique certa temporis spatia præfixa sunt, variis in clas- sibus evolvenda: quod quidem in Orientali Ec- clesia ante viguit, quam in Occidentali, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio I.</i> Non omnia lethalia etiam publica Pœ- nitentia publica vel sollemni antiquitus subjace- rant, <i>ibid.</i>
<i>Conclusio IV.</i> In Ecclesia Orientali post quartum sæculum, in Occidentali vero post septimum, multopere refriguit sollemnis Pœnitentia disci- plina, fereque in defuetudinem abierunt prædictæ Pœnitentium stationes, <i>ibid.</i>	<i>Conclusio II.</i> Peccata graviora seu canonica, omnino secreta, moraliter loquendo, non videntur tali Pœnitentia publica subjacuisse, vi canonum &c. <i>ibid.</i>
<i>Articulus II.</i> De ritu Pœnitentia sollemnis ex parte Pœnitentium, <i>ibid.</i>	<i>Articulus V.</i> De Personis Pœnitentia publica ob- noxiiis, <i>ibid.</i>
	<i>Conclusio I.</i> Clericis majoribus publice reis nunquam publica incubuit Pœnitentia sollemnis, saltem to- ta, nisi forte alicubi Diaconis, <i>ibid.</i>
	<i>Conclusio II.</i> Clerici minores à Pœnitentia sollemni immunus non erant, eaque consuetudo usque ad septimum sæculum perdurasse videtur, <i>ibid.</i>
	<i>Articulus VI.</i> De unitate Pœnitentia publica, <i>ibid.</i>
	<i>Conclusio I.</i> Pœnitentia publica nunquam iterabatur; nisi forte quoad crimen hæreseos, <i>ibid.</i>
	<i>Conclusio II.</i> Sententia hæc posterior omnino tenen- da est, <i>ibid.</i>
	<i>Articulus VII.</i> De tempore absolutionis publice vel sollemniter Pœnitentibus concessa, <i>ibid.</i>

F I N I S.

TRA-

TRACTATUS

DE

PŒNITENTIA.

Præsentem de Pœnitentia Tractatum eo animi cordisque pavore aggredimur, quo rudis quispiam & inexpertus mare procellis famosum ingredi suscipiat. Faxit propitium Numen, ut si operosi curricula metas obliquo tantum & incerto tramite appellimus, ab iis saltem scopulis procul dimoveamur, qui triste fidei naufragium invehunt.

Duæ erunt nostri hujusce Tractatus partes: prior, eaque brevis, de Pœnitentia ut virtute; posterior de eadem in ratione Sacramenti considerata disputabit.

PARS PRIMA.

DE

POENITENTIA UT VIRTUTE.

Circa Pœnitentiam ut virtutem quinque nobis sunt expendenda. I. quæ sit ejusdem essentia; II. quæ causa ipsius seu efficiens seu finalis; III. quæ materia; IV. quale objectum; V. quæ affectiones.

CAPUT PRIMUM.

DE NATURA POENITENTIAE.

Quod latini *Pœnitentiam*, hoc Græci *μετάνοιαν* dicunt: utriusque autem hujus vocabuli varia est apud varios originatione seu æthimologia. Alii Pœnitentiam deducunt a *pœna* vel *punitiōe*.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Sic Isidorus Hispalensis Lib. 6. Originum, & in exhortat. ad Pœnitentiam: *A punitiōe*, inquit, *Pœnitentia nomen accepit, quasi punitentia, dum ipse homo punit pœnitendo, quod male admisit.* Sic & antiquus Auctor Libri De vera

A

&

& falsa Pœnitentia cap. 9. *Pœnitere, idem est ac pœnam tenere, ut nempe homo semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando.*

II. Alii vero Pœnitentiæ nomen derivant a *pone tenere*, quasi pœnitere, idem omnino sit ac posterius consilium tenere. Ita, qui hac in parte Luthero prælusit Erasinus in annotat. ad cap. 3. Matthæi. Hanc enim acceptionem lubenter arripuerunt Protestantes, ut, quod summopere ambiunt, pœnitentiam in nova tantum vita reponant.

III. Longe aliter sentiunt Catholici, quibus ea solum virtus meretur Pœnitentiæ nomen, quæ sic mores in melius commutat, ut pristinos lapsus serio deploret & abhorreat. Ut autem, cui standum sit parti, plenius innotescat, simulque tota Pœnitentiæ ratio declaretur, sit

CONCLUSIO I. Vox pœnitentiæ non importat solam consilii mutationem, seu novæ vitæ propositum, sed detestationem peccati commissi & congruam ipsius expiationem.

IV. Prob. I. ex Scriptura. Reg. 3. cap. 21. sic describitur impii hactenus Regis pœnitentia: *Scidit Achab vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.*

Job. 42. v. 6. *Idcirco me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere.*

Joel. 2. v. 12. & 13. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.*

Jonæ 3. v. 6. *Surrexit Rex Ninive de folio suo, & abiecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore Regis & Principum ejus — — Operiantur saccis homines, & clament ad Dominum in fortitudine, & convertatur vir a via sua mala, &c.*

Psal. 118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.*

Ex iis, aliisque pluribus quæ congeri possint, sic disputo: Non aliunde melius quam ex scriptura dignosci potest, quid in conceptu suo importet Pœnitentiæ nomen. Atqui Scriptura nullibi Pœnitentiam describit per solam vitæ mutationem. Quæ enim resipiscentiæ seu conversioni diserte adjungit aliquid de præteritis noxis dolorem, simulque debitæ satisfactionis pœnas, ea utique ad pœnitentiam aliquid sola morum conversione longe gravius requirit. Atqui scriptura — — Patet minor ex citatis textibus, quorum alii fletum, planctum, lacrymarum fontes, ac cordis scissionem commemorant: alii saccum, favillam, cinerem & similia, quibus admissum crimen expiari possit. Ergo.

V. Prob. II. Ex Patribus, quibus ignotam præ Luthero fuisse pœnitentiæ notionem prudens nemo suspicetur. S. Cyprianus Tract. de Lapsis: *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus; alto vulnere diligens & longa medicina non desit: pœnitentia crimine minor non sit.*

S. Augustinus Serm. 351. num. 12. *Non sufficit ad Pœnitentiam mores in melius mutare, & a factis malis recedere; verum etiam de his quæ facta sunt satisfiat Deo per Pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis.*

S. Gregorius magnus Homil. 34. in Evang. *Pœnitentiam agere est perpetrata male, plangere; & plangenda non perpetrare.* Cæteros mitto, qui in decursu occurrent. Jam vero in his textibus præter vitæ novitatem requiruntur dolor & satisfactio.

VI. Prob. III. vel ex ipsis Ethnicis, qui pœnitentiam per dolorem de admissis sceleribus, eorumque castigationem passim exprimunt. Sic Tullius Lib. 4. Tusculan. *Alexandrum Regem vidimus, qui cum interemisset Chlytum familiarem suum, vix a se manus abstinuit: tanta vis fuit pœnitendi.* Sic Ovidius Lib. 1. de ponto, Eleg. 1. *pœnitet, & facto torqueor ipse meo.* Hinc Ausonius Pœnitentiam, quam gentiles uti Deam venerabantur, hoc Disticho depingit:

*Sum Dea, quæ facti. non factique exigo
pœnas.*

Nempe ut pœniteat, sic Metanæa vocor.

Ubi Pœnitentia & præteritæ culpæ detestationem involvit, & vindictam quam quis de se eam ob culpam expetit; uti notat Bellarminus Lib. 1. cap. 7. De his plura vide apud Morinum in erudito Opere de pœnitentia.

VII. Merito igitur Tridentina Synodus sess. 14. Novatores semel & iterum perstringit his verbis: Can. 12. *Si quis dixerit, totam pœnam simul cum culpa remitti semper a Deo, satisfactionemque pœnitentium non esse aliam quam fidem qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse: anathema sit.* Et Can. 13. *Si quis dixerit pro peccatis quoad pœnam temporalem minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam Pœnitentiam esse tantum novam vitam: anathema sit.*

VIII. Objic. 1. Nihil aliud est Latinis Pœnitentia, quam Græcis Metanæa: Atqui Metanæa solam resipiscentiam, solamque adeo mutationem consilii ac vitæ novitatem importat. Prob. min. tum ex Tertull. Lib. 2. adversus Marcion. cap. 24. ubi sic: *In Graeco sono Pœnitentiæ nomen, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est; tum ex Lactantio; qui Lib. 6. instit. cap. 24. hæc scribit: Is quem facti sui pœnitet, errorem suum pristinum intelligit; ideoque Græci melius & significantius μετανοια dicunt, quam nos latine possumus resipiscentiam dicere.* Ergo.

IX. Resp. Prætermissa maj. quia vox Pœnitentiæ non solum metanæam, sed & appendices eidem in Scripturis annexas exprimit; dist. min. Metanæa solam exprimit resipiscen-

Edit.
nov. T.
1. pag.
503.

tiam; si nudam vocis originem & etymon species, C. si nominis significationem & usum, N. Itaque si sola Græci nominis origo spectetur, haud negabimus Metanoëam non non inepte reddi per resipiscentiam, prout a Tertulliano & a Lactantio solam vocis etymologiam spectantibus reddita est. Verum nihil inde contra nos; cum certo constet accuratas rerum notiones, non a vocum etymologiis, sed a sensu iisdem vocibus constanter indito desumendas esse. Sic homo, etsi juxta plures ab humo derivatur, nequaquam per humum, sed per compositum ex anima & corpore coalescens definiri debet. Sic tametsi Philosophia sit amor sapientiæ, non tamen philosophiam callere dicitur vir idiota & aggreffus, qui sapientiam amaverit. Porro constat ex probationibus nostris, poenitentiam a populo Dei, quin & a gentilibus sic semper intellectam fuisse, ut cum novæ vitæ studio conjungeret odium veteris, eamque debita satisfactione elueret.

X. Et vero Matth. 11. & Luc. 10. ubi sic loquitur Christus: *Si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere & cilicio poenitentiam egissent*, uterque Evangelista Metanoë vocabulum adhibuit; prout & Matth. 12. ac Lucæ 11. ubi laudatur Ninivitarum poenitentia: Atqui poenitentia, quæ cinerem, cilicium, terroresque & gemitus Ninivitarum involvit, non resipiscentiam nudam, sed acre præteriti peccati odium, ejusque vindictam importat. Ergo.

XI. Idipsum astruunt objecti Patres; Lactantius quidem in ipso qui opponitur loco, ubi sic continenter pergit: *Resipiscit enim, ac mentem suam quasi ab insania recipit, quem errati piget; castigatque seipsum dementiæ, &c.* ubi is solum vere resipiscit, qui dolore de noxa concepto ejusdem noxæ poenam adjungit; Tertullianus vero tum in Lib. de Poenit. cap. 9. tum alibi sæpius, ut infra liquebit.

XII. Objic. 2. ex Apost. Galat. 6. 15. *In Christo Jesu, neque circumciso aliquid valet, neque præputium, sed nova creatura*: Atqui nova creatura nihil est aliud quam nova vita. Hinc tritum illud apud universos Patres: *Optima poenitentia est nova vita*. Ergo.

XIII. Resp. dist. maj. In Christo valet nova creatura, sed ea solum creatura vere novæ est, quæ præteritos lapsus plangit & eluit, quo solum sensu nova vita veræ & optimæ Poenitentiae locum habet, C. & ad novam creaturam sufficit simplex propositi & morum mutatio, N. Itaque novam vitam exigit Apostolus contra Judaizantes, qui legalibus invicte addicti salutem ab exterioribus cæremoniis expectare videbantur, quasi calices mundare, aut vestimenta scindere sufficeret, dum interim cor odio turgeret & rapina. Verum ab ea quam exigit vitæ novitate nequaquam exclusit Apostolus odium veteris peccati, genuinamque ejus reparationem. *Gaudeo, aiebat 2. Corinth. 7. v. 9. & 10. quia contristati estis ad poenitentiam* — — — *Quæ enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam ad salutem stabilem operatur*, &c. Et vero qui toties ingemuit, quod blasphemus fuisset, & persecutor;

qui labem hanc tot ærumnis ac laboribus expunxit; quo pacto pura & simplici ceterorum resipiscentia contentus fuisset?

XIV. Non alia fuit mens Patrum, cum poenitentiam in nova vita reponere visi sunt. Hi enim vitæ hujus novitatem, & vitæ veteris odio, & congrua satisfactione stipari voluerunt. Neque id nobis aliunde probandum quam a Calvino, qui rem apertam inficiari non potuit. Sic ille Lib. 3. instit. cap. 3. n. 58. *Parum me movent, quæ in Veterum scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video equidem eorum nonnullos; dicam simpliciter, omnes fere quorum Libri extant, aut nimis asperæ, vel dire locutos. Sed de his plenius suo loco.* Unum hic animadvertisse sufficiat, nimirum Pseudoreformatos, ut in pluribus aliis, sic & in præsentī puncto ad nos ex parte rediisse. Sic Dallæus Lib. 3. de poenis & satisfactionibus p. 208. Bellarmino concedit, *in communi Scripturæ usu, poenitentiam duo proprie complecti, dolorem nempe ex peccati, cujus nos poenitet, sensu ortum; & vitæ emendandæ verum, non fictum, serium, non leve aut inane propositum.* Dallæum ultra progredi debuisse infra evincemus.

CONCLUSIO II. Habitus poenitentiae est virtus proprie dicta.

XV. Prob. Gemina ratione, quam affert D. Thomas 3. p. q. 85. a. 1. prima sic proponi potest. Non dantur præcepta legis nisi de actibus virtutum; cum lex, potissimum divina, eo tendat, ut homines faciat virtuosos. Atqui dantur præcepta de actibus Poenitentiae. Matth. 4. *Poenitentiam agite*; Luc. 13. *Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Ergo.

XVI. Secundam sic fere exhibet Gonetus hic disp. 2. Virtus est habitus secundum rectam rationem inter duo extrema electivus, atque ideo in mediocritate consistens. Atqui Poenitentia, 1. est habitus, nimirum qualitas ita de se inhærens, ut nonnisi contrario ac libero voluntatis actu destrui possit. 2. Est habitus secundum rectam rationem electivus. Quid enim ratione magis consentaneum, quam ut homo peccata sua, prout sunt offensa Dei, desleat, eademque salubri poena eluere nitatur. 3. Est habitus inter duo extrema electivus. Si enim vere poenitens eos exhorreat, qui vel laetantur, cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis; vel peccata mollius deslent & expiant: haud minus sibi cavet ab eorum exemplo, qui immoderato abrepti dolore in desperationem aguntur, prout Judæ & Cain contigit, quorum alter *Poenitentia ductus, laqueo se suspendit*: alter sui impos exclamavit *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.* Addi possit, Poenitentiae materiam esse difficilem: cum nihil sit arduum magis, quam id odisse quod animum allicit, carni & sanguini perplacet. Ergo.

XVII. Objic. 1. Virtus omnis propter se expetitur. Atqui Poenitentia non expetitur propter se, sed propter culpæ malum, quod tollere intendit. Ergo.

XVIII. Resp. 1. Neg. maj. ad sensum objectionis, quæ nihil perspicui præfert. Quidni enim vera virtus sit & dicatur habitus bonus, etsi

propter aliud, vel occasione alterius expetatur? Annon virtus erit temperantia, si quis tum ex timore Dei, tum ut graves qui ex gula imminent morbos arceat, debitum in cibo & potu modum servaverit?

XIX. R. 2. Neg. min. Pœnitentia enim licet vulgo expetatur consequenter ad aliud, peccatum nempe; expetitur tamen propter se, seu propter proprium quem intendit finem: is vero est, ut & salubri odio deleat malum culpæ, & Deo offenso congrue satisfaciat.

XX. Confirm. Restitutio supponit furtum, & medicina morbos: atqui tamen restitutio actus est virtutis, & medicina inter artes bonas censetur. Ergo quod malum supponit, virtutis rationem habere potest.

Inst. Verecundia non est virtus, uti post Aristotelem Lib. 4. Ethic. cap. 5. docet S. Thomas 2. 2. q. 144. art. 1. Atqui ideo verecundia non est virtus, quia peccatum supponit. Ergo nec virtus erit Pœnitentia, quæ supponit peccatum.

XXI. Resp. 1. Non defunt qui verecundiam virtutibus annumerent cum Ricardo in 4. q. 14. art. 1. Neque id inepte, quandoquidem verecundia idem censeretur possit ac ingenuus ille pudor, qui ad turpia erubescit: is vero, cum in medio consistat (alii enim plus, alii non satis verecundantur) quidni virtutes inter adscribi valeat?

XXII. Resp. 2. Neg. min. Neque enim ideo verecundia, prout ab Angelico Doctore intellecta est, e virtutum albo expungitur, quia peccatum supponit; sed quia per se compatitur cum affectu peccati, tantumque formidat opprobrium quod ex turpi facto imminet: Unde vel externam duntaxat mali executionem, vel solum publicam, non autem occultam excludit. At vero Pœnitentia hominem efficaciter inclinatur ad dolendum de peccato, ut cum Deo reconcilietur. Insuper verecundia Peripatetico sensu accepta a solis naturæ dispositionibus oritur: Pœnitentia vero ab electione voluntatis per gratiam adiutæ.

XXIII. Obijc. 2. Virtus in persecutione boni, non autem in fuga mali consistit. Atqui Pœnitentia tota est in fuga mali. Ergo.

XXIV. Resp. 1. Neg. maj. Quæ ut & aliæ quæ hic circumferuntur nugatoriæ difficultates, nihil habet clari. Quæro enim cur habitus, qui juvante gratia in mali fugam ac detestationem inclinatur, virtutibus accenseri non possit?

XXV. Resp. 2. Neg. min. Pœnitentia enim de se tendit in detestationem peccati, & idoneam pro eo satisfactionem. Atqui bonum est & optimum peccata detestari ac pro iisdem facere satis. Ergo Pœnitentia bonum quid & optimum prosequitur.

XXVI. Obijc. 3. Nulla virtus est passio. Atqui. Pœnitentia enim in tristitia & dolore potissimum consistit. Dolor autem & tristitia veræ sunt passiones.

XXVII. Confirm. Virtus quælibet delectanter exercetur: Atqui e contrario Pœnitentia, cum ei annexus sit dolor, est luctus, cordis compunctio &c.

XXVIII. Resp. ad 1. Neg. min. Ad 2. dist. dolor & tristitia indeliberate recepta, sunt passionibus, C. dolor ex voluntatis deliberatione susceptus, prout gratia juvante suscipitur Pœnitentia. N.

XXIX. Ad confirm. Neg. min. Etsi enim dolet Pœnitens de peccato quod commisit, gaudet de dolore quem experitur, ingemit quod peccaverit, sed unum timet, ne non satis gemat. Unde juxta August. *Dulciores sunt lacrymæ pœnitentium quam gaudia theatrorum.* Dolet itaque Pœnitentia de objecto suo, sed de actu suo lætatur, quod ad virtutem sufficit, ut hic animadvertit Sylvius.

Ceterum etsi virtus actus suos sponte, lubenter, non coacte exercere debet, haud necesse est, ut eos exerceat cum illa delectationis specie, quæ pœnam omnem abigat, Sic eo usque in exercitio patientiæ insudabat Apostolus, ut eum vitæ etiam tæderet. Sic potenti conamine indiget fortitudo, quæ circa terribilia occupatur. Sic castitas & temperantia non nisi strenue & ægre dimicando victoriam reportant.

XXX. Obijc. 4. Nulla virtus versatur circa impossibile: Atqui Pœnitentia circa objectum impossibile versatur, Optat enim vir pœnitens non peccasse: id vero prorsus impossibile est.

XXXI. Resp. ad 1. Neg. min. Pœnitentia siquidem duo præcipue intendit, scilicet ut præcedens peccatum non supersit in ratione offensæ Dei; & ut illud æqua pœna plectat. Utrumque autem possibile est.

Vult equidem, seu potius vellet Pœnitens nunquam peccasse: At non repugnat esse aliquos virtutis actus inefficaces circa objectum impossibile; dummodo eadem virtus per præcipuos sui actus possibilia attingat. Sic optare quis potest, ut Deum amet, quantum amari meretur: quod naturæ creatæ vires excedit.

XXXII. Obijc. 5. Si pœnitentia sit virtus, peccator pœnitens innocentem virtute superabit. Absurdum consequens.

XXXIII. Resp. Neg. maj. Neque enim ex sola virtutum multitudine, sed ex qualitate ipsarum metienda est perfectio. Alioquin Christum vinceremus perfectione, cum is caruerit fide, quam habemus nos. Adde quod ne ab ipsis etiam infontibus excludi debeat Pœnitentia, ut inferius patebit.

Obijc. 6. Si Pœnitentia sit virtus, vel specialis, vel generalis quæ in virtutum collectione consistat: item vel supernaturalis & infusa, vel mere naturalis. Atqui nullum ex his dici potest.

Pro solutione fit

CONCLUSIO III. Pœnitentia est virtus specialis. Ita cum suis S. Thomas hic art. 2.

XXXIV. Prob. 1. Ea virtus merito dicitur specialis, quæ in objectum speciale ex speciali motivo tendit. Atqui Pœnitentia — — — Scilicet enim objectum pœnitentiæ est offensæ Dei quatenus diluenda per internum cordis dolorem & parem offensæ vindictam. Atqui nulla præter Pœnitentiam potest assignari virtus, quæ circa idem objectum & eodem modo versetur. Etsi enim quælibet virtus oppositum

positum sibi peccatum tollit, at nequiquam tollit illud quatenus est offensa Dei. Sic temperantia intemperantiam debellat prout est excessus in cibo & potu. Sic fortitudo ignaviam aufert prout est defectus in adeundis periculis. Neutra vero, nisi a Pœnitentia imperetur, vitia sibi adversa emendat, prout sunt offensa Dei. Ergo.

XXXV. Prob. 2. Si Pœnitentia non sit virtus specialis, vel erit collectio virtutum, ut Alensi visum est; vel ad religionem, aliamve quampiam virtutem erit revocanda. Atqui neutrum dici potest.

Non. 1. Ideo enim censet Alensis, Pœnitentiam esse quoddam aggregatum ex universis virtutibus, quia detestando peccatum omne, detestatur mala virtutibus omnibus contraria. Atqui ruinosa est hæc ratio. Ut enim Pœnitentia detestando vitia cunctis virtutibus opposita, earum naturam indueret, necessum foret ut ea impugnaret vitia, prout eadem impugnant singulæ virtutes. Atqui non ita res habet. Pœnitentia enim id solum in unoquoque vitio respicit, quod sit offensa Dei per gemitus cordis & veram satisfactionem expianda. Hanc porro offensæ rationem non considerant aliæ a Pœnitentia virtutes: uti statim ostendemus, & facili inductione patebit.

Confirm. Si Pœnitentiæ virtus ex ceterarum virtutum congerie coalescat, non poterit homo pœnitens peccata virtutibus omnibus adversa unico actu a Pœnitentia elicitio detestari. Atqui falsum consequens. Minor patet: quandoquidem constet peccata etiam oblita per unum eumque perbreve contritionis actum dimitti posse. Prob. Itaque Maj. Ex hypothese quod Pœnitentia ex iustitia, castitate, temperantia, cæterisque virtutibus coalescat, harum unaquæque speciale habebit objectum quod impugnet; ergo temperantia intemperantiam quidem detestabitur, sed non luxuriam; castimonia luxuriam exhorrebit, sed non iniustitiam; iustitia pariter oppositam sibi iniquitatem adversabitur, sed non cætera quæ aliis virtutibus adversantur vitia; ergo fieri nunquam poterit ut homo per unum uniusque momenti actum justificetur; sed ei eliciendi erunt virtutum omnium actus. Id autem quam falsum sit vel uno Davidis exemplo liquet, cujus ad hanc unam vocem *peccavi*, translata est iniquitas.

Non. 2. Quæ enim virtus habet objectum formale ab objecto seu religionis, seu alterius cujuscunque virtutis objecto distinctum, ea sane nec ad religionem, nec ad aliam, quæcumque ea sit, virtutem revocari potest. Atqui Pœnitentia — — Scilicet enim objectum Pœnitentiæ est offensa Dei prout abolenda. Sed objectum illud ita Pœnitentiæ proprium est, ut nulli alii virtuti competat. Non religioni, quæ nihil aliud intendit quam cultum Dei in recognitionem supremæ ejus excellentiæ. Non caritati, quæ peccatum quidem odio habet, sed ut malum extrinsecum Dei quem diligit, non vero ut offensam ejus quæ expiari debeat. Non obedientiæ, quæ solam legitimæ subjectionis honestatem respicit. Non iustitiæ (alias enim omitto virtutes, quæ non

sunt ad alterum) iustitia enim vel commutativa est, vel distributiva. Harum porro nulla est quæ idem habeat objectum ac Pœnitentia. Non iustitia commutativa, hæc enim eo formaliter tendit ut jus alienum reparet ad æqualitatem: porro æqualitatem hanc non ambit Pœnitentia, quia novit impossibilem. Non iustitia distributiva. Ea quippe Superiores inclinatur ad servandam in præmiis æque ac pœnis proportionem inter plures; quod Pœnitentia non facit; tum quia actus est inferioris erga Deum ut superiorem; tum quia inter Dei offensam & hominis satisfactionem nulla esse potest proportio. Non demum vindicativa; 1. quia hæc residet in iudice vindictam in reum decernente; Pœnitentia autem in reo peccata sua expiante. 2. Quia iustitia solam delinquentis punitionem, non vero ejus cum parte læsa reconciliationem intendit: secus de Pœnitentia. Ergo Pœnitentia a cæteris virtutibus formaliter & specificè discrepat.

XXXVI. Potest tamen Pœnitentia inter potentiales iustitiæ commutativæ partes censeri: quia licet totam iustitiæ rationem & potentiam non attingat, quatenus Deo æquale reddere non valet; quodam tamen modo rationem iustitiæ æmulatur, non secus ac pietas, religio & observantia, quas idcirco inter potentiales iustitiæ partes annumeravimus Tomi II. part. 3. art. 2. Hinc S. Thomas hic art. 3. ad. 3. *Sicut est commutatio quaedam in beneficiis; cum scilicet aliquis pro beneficio accepto gratiam rependit; ita est commutatio in offensis, cum aliquis pro offensa in alterum commissa, vel invitatus patitur, quod pertinet ad vindicativam iustitiam: vel voluntarie recompensat emendam, quod pertinet ad Pœnitentiam, quæ respicit personam peccatoris, sicut iustitia vindicativa personam iudicis.* De his qui plura volet, adeat Gonet. disp. 2. Grandin. disp. 1. &c.

XXXVII. Objic. 1. Pœnitentia omnibus omnino peccatis opponitur. Atqui virtus, quæ omnibus peccatis opponitur, generalis est, non specialis. Virtus enim specialis, sicut prosequitur speciale bonum, a quo speciem desumit, ita non nisi speciale aliquod malum averfari potest.

XXXVIII. Resp. ad 1. Neg. min. Caritas enim est specialis virtus; & tamen cuilibet mortali peccato ita opponitur, ut cum eorum nullo compati possit.

Ad 2. Neg. ant. Caritas enim, tametsi proprium & speciale bonum intendit nimirum amorem Dei propter se, omni tamen lethali peccato adversatur, ut modo diximus. Sic ergo Pœnitentia peccata omnia impugnat, non quidem sub ea ratione, sub qua a singulis virtutibus impugnantur, sed sub ratione generali offensæ Divinæ.

XXXIX. Inst. Atqui virtus, quæ peccata omnia impugnat; eo ipso specialis virtus esse non potest. Ergo.

Prob. subf. Virtus quæ idem habet objectum ac aliæ virtutes, eo ipso specialis esse nequit. Atque virtus quæ peccata omnia impugnat, idem habet objectum, quod cæteræ

& singulæ virtutes. Unaquæque enim virtus finem suum prosequendo, vitium eidem adversum odit & impugnat. Ergo virtus, quæ peccata omnia impugnat, idem habet objectum ac ceteræ virtutes. Ergo rursus non potest esse virtus specialis.

Resp. ad 1. Neg. subf. vel dist. Virtus, quæ peccata omnia impugnat formaliter, C. peccata impugnat efficienter & meritorie, N. Porro Pœnitentia meritorie quidem & efficienter peccata impugnat & expellit prout & facit Charitas: sed neutra ideo virtus generalis dici potest, quia neutra id præstat formaliter. Neque enim Charitas vel Pœnitentia per se solam servat mediocritatem in cibo & potu, vel æqualitatem reducit in commutationibus; sed id a propriis virtutibus, temperantia videlicet & iustitia fieri imperat.

Ad 2. dist. min. Virtus quæ peccata omnia impugnat, idem habet objectum quod ceteræ virtutes, si peccata illa impugnet ex eodem motivo, sub quo a cæteris virtutibus impugnantur. C. Si eadem impugnet ex motivo, quod ceteræ virtutes non attingunt, N. Itaque habitus ab objecto formali speciem sumunt, non a materiali tantum, alioqui Metaphysica non distingueretur a cæteris scientiis, quia earum objecta sub ratione entis contemplatur. Pœnitentia porro idem equidem habet objectum aversionis, quod virtutes ceteræ: At illud diversa prorsus ratione attingit, nimirum ut divini juris læsionem sincero dolore reparandam. Hunc vero specialem modum non spectant aliæ virtutes.

XL. Saltem inquires cum Alensi, Pœnitentia est virtus generalis per aggregationem aliarum virtutum. Prob. Ant. Virtus ad cuius actum concurrunt aliæ virtutes actum hunc imperando, est virtus generalis per aggregationem, seu concomitantiam. Atqui ad actum pœnitentiæ concurrunt, &c. Temperantia enim, castitas, iustitia, quæ dubio procul objecta sua amant, imperant Pœnitentiæ ut peccata ipsis adversa detestetur. Ergo.

XLI. Ad 1. Neg. ant. Ad 2. neg. min. 1. Quia Pœnitentia, ut & charitas, non indiget aliarum virtutum imperio, sed ambæ juvante gratia in actus suos confestim erumpunt. 2. Quia Pœnitentia ab oblitis etiam & ignotis mundat: Ceteræ vero virtutes, nec elictive, nec imperative circa ignota versantur. 3. Quia si necesse sit virtutis alicujus actum ab alia virtute imperari, potior erit in imperio Pœnitentia, quam temperantia vel iustitia. Ubi enim est Pœnitentia vera, hic necessario exurget reparatio inæqualitatis per iustitiam; ubi vero est reparatio inæqualitatis, non semper occurrit vel subsequitur Pœnitentia. 4. Quia Pœnitentia peccatum quodcumque spectat ut offensam Dei congrua satisfactione debilem. hæc autem consideratio, ne imperative quidem ad alias virtutes pertinet. Haud inficior fieri aliquando, ut alia quæpiam virtus Pœnitentiam præcedat: At non ideo Pœnitentia ex hujus aut alterius virtutis congerie coalescit. Charitatem præcedunt fides & spes: neque tamen ex earum virtutum aggregato constat charitas.

XLII. Obj. 2. Pœnitentia non distinguitur a charitate. Ergo non est virtus specialis.

XLIII. Resp. Neg. ant. Charitas enim virtus est Theologicarum præcipua. Atqui hætenus nemo Pœnitentiam recensuit inter virtutes Theologicas. Eæ scilicet Deum immediate habent pro objecto: Pœnitentia autem non Deum, sed Dei offensam prout legitima satisfactione debilem.

XLIV. Inst. 1. Virtus, cujus actus proprius elicitur a charitate, ab eadem charitate non distinguitur. Atqui proprius Pœnitentiæ actus, contritio videlicet, a charitate elicitur. Dolor enim de peccatis propter Deum summe dilectum est contritio. Atqui dolor ille a charitate elicitur. Quæ enim virtus de bonis amici gaudet, hæc eadem de malis ejus dolet & affligitur. Atqui charitas de Dei summe dilecti bonis gaudet. &c.

XLV. Resp. ad 1. Neg. min. Actus enim charitatis vel sunt complacentia in Deo tanquam summe bono; vel displicentia de peccato prout est præcise malum Dei summe boni. Actus vero pœnitentiæ est detestatio peccati, prout jus divinum lædenti, & ut sic debita satisfactione reparandi; seu, ut loquitur Ysambert disp. 2. a. 4. est complacentia compensationis faciendæ pro injuria Deo per peccatum illata. Ergo actus charitatis & actus Pœnitentiæ a se invicem specificè differunt.

Ad 2. dist. min. Dolor prout dicit displicentiam de peccatis quatenus sunt malum amici, Dei videlicet, elicitur a charitate, C. Dolor prout importat detestationem de peccatis quatenus jus divinum lædunt, atque ideo per congruam satisfactionem expungi debent, elicitur a charitate, N. Itaque, ait hic S. Thomas art. 2. ad 1. *Si in actu pœnitentis consideretur sola displicentia peccati præteriti, hoc immediate pertinet ad charitatem, sicut & gaudere de bonis præteritis: sed intentio operandi ad deletionem peccati præteriti requirit specialem virtutem sub charitate.* Unde.

Resp. 2. Neg. maj. Dolor enim de peccatis propter Deum summe dilectum ratione sui dici quidem potest displicentia, non autem contritio stricte sumpta: quia ad hanc præter displicentiam requiritur *intentio operandi ad deletionem peccati*, & illud velut Dei offensivum debita satisfactione expungendi.

XLVI. Inst. 2. Atqui contritio, seu dolor a charitate profluens tendit in destructionem peccati; ergo nulla solutio.

Prob. subf. Actus vel habitus qui bonum aliquod intendit, intendit consequenter ruinam mali eidem bono contrarii. Atqui charitas ejusque actus intendit Deum ut summum bonum, cui peccatum opponitur prout est offensa Dei. Ergo charitas, ejusque actus, seu dolor, displicentia vel contritio nuncupetur, intendit destructionem peccati prout est offensa Dei.

XLVII. Resp. ad 1. dist. subf. Dolor a charitate elicitus tendit in destructionem peccati, prout peccatum est malum Dei, cujus bono unice studet charitas, C. Dolor a charitate elicitus tendit in destructionem peccati, prout est offensa Dei, id est divini juris læsio
per

per satisfactionem refarcienda, N. Sicut enim in humanis jus læsum amici non per amicitiam ipsam, sed per justitiam reparatur: sic in præsentī jus Dei læsum per solam Pœnitentiam, quæ ex dictis nonnihil justitiæ participat refarci potest. Unde ad 2.

Resp. dist. maj. Actus vel habitus bonum aliquod intendens intendit ruinam mali eidem bono adversi, intendit, inquam, sub ea ratione, sub qua malum illud opponitur bono quod talis actus vel habitus intendit, C. Sub alia quacunque ratione, N. Quapropter charitas toto quidem nisu expellit peccatum velut malum illius quem enixe amat: sed idem non expellit ut juris divini læsivum, & ut tale reparandum. Sic eadem charitas infidelitatem & desperationem abigit tanquam mala divinæ bonitati adversa: neutram vero præcise ut veracitati Dei ejusque misericordiæ oppositam impugnat; id enim fidei & spei proprium est munus.

Resp. 2. Neg. min. Charitas enim spectat quidem peccatum ut malum Dei, sed non præcise ut offensam debita satisfactione reparabilem: is enim respectus ad pœnitentiam pertinet. Unde si Deus nullam de offensa sibi iniusta reparationem exigeret; suus semper inesset locus charitati, non item Pœnitentiæ.

XLVIII. Inst. 3. Actus contritionis delet peccatum sub quocunque respectu. Atqui actus charitatis quo Deus super omnia diligitur, idem præstat. Ergo actus contritionis nihil aliud est quam actus a charitate elicitus.

XLIX. Resp. dist. min. Actus charitatis perfectæ delet peccatum mediante actu Pœnitentiæ, vel formali, vel implicito C. Actus charitatis per se solum & ratione sui præcise delet peccatum, N. Perfecta charitas peccatum delet, sed quia positis rebus ut sunt, vel annexum habet Pœnitentiæ actum, vel votum hujusce actus. Unde, si per impossibile diligeret quis Deum super omnia, nec tamen peccata sua æquo dolore ac satisfactione congrua expungere vellet; quod ultimum in Pseudoreformatis occurrit; is peccata sua neutiquam deleteret.

L. Inst. 4. In actu quo Deus offensus super omnia diligitur, necessario occurrit dolor de peccato propter Deum in se summe bonum & summe dilectum. Atqui dolor ille & peccatum delet per se, & a charitate sola elicitur. Prob. min. Charitas sola vult bonum Dei ut summe dilecti. Ergo & Charitas sola dolet de malo Dei ut summe boni & summe dilecti.

Resp. consequenter ad dicta ad 1. Neg. min. Dolor enim prout versatur circa Deum summe dilectum imperatur quidem a charitate, sed elicitur a Pœnitentia. Idem vero dolor non delet peccatum, nisi quatenus illud eluere & reparare intendit.

LI. Ad. 2. Conc. totum: quid inde? Vult charitas bonum Dei, odit charitas malum Dei. Quid tum? Nihil prorsus, nisi probetur simul, aut charitatem odisse malum intendendo reparationem ejus per debitam satisfactionem; aut deleri peccatum per simplex ipsius odium, sine

ulla ejusdem reparandi intentione. Neutrum autem probari potest.

LII. Objic. 3. cum Cajetano: Pœnitentiæ habitus idem est cum habitu religionis. Ergo.

LIII. Resp. Neg. ant. 1. Quia Religio pro objecto habet honestatem cultus Deo propter supremam ejus excellentiam debiti: At Pœnitentia versatur circa jus divinum per offensam læsum, & per satisfactionem reparabile. 2. Quia Pœnitentia offensam, seu propriam, seu alienam necessario supponit: Non item religio, quæ in statu etiam innocentiae viguisset. 3. Quia gravis occurrit in exercitio Pœnitentiæ difficultas: longe minor in actibus Religionis; qui ut plurimum in simplici divini cultus intentione consistunt, prout Tom. V. diximus Cap. 3.

LIV. Inst. 1. Actus Pœnitentiæ præcipui in eo sunt, 1. Ut homo sese Deo subjiciat; 2. Ut eidem satisfaciendo, debitum supremo Numini honorem impendat; 3. Ut peccata sua digne eluat. Sed hi totidem sunt actus religionis. Per hanc enim homo Deo subjicitur, eidemque debitam satisfactionem impendit; sicque peccatum expiat. Hinc Sacramenta, per quæ, ut olim per sacrificia, diluitur peccatum, sunt actus Religionis. Quin & contritio sacrificii nomine donatur Ps. 50. ubi *sacrificium Deo spiritus contritus* esse dicitur.

LV. Resp. dist. min. Actus illi sunt actus Religionis, sed alio sensu & alio fine a Religione exercentur a Pœnitentia, C. eodem modo & intuitu, N. Ut enim singulas objectionis partes raptim perstringam, Religio hominem Deo ut supremo rerum omnium Domino subjicit; Pœnitentia ut offenso, cujus gratiam æqua satisfactione aucupatur. Religio Deo satisfacit hoc sensu quod summum ejus in creaturas omnes dominium recognoscit: Pœnitentia nonnisi per generalem cultum, qui in quolibet virtutis actu reperitur, ut qui omnis in honorem Dei cedat. Demum religio peccata diluit, non per se solam, sed mediante pœnitentia; quæ quoties a sacrificiis abfuit, vel nunc culpabiliter abest a Sacramentis mortuorum, iram Dei accendit, non misericordiam invocat.

Nec obest quod contritio sacrificium vocetur: id enim fit latius sumpto sacrificii nomine pro eo omni quod offensi Dei furorem lenire possit. Certe sacrificium proprie dictum actus est exterior: contritio autem in interiori cordis contribulati motu consistit.

Addit recentior aliquis, religionem in Deum ut benefactorem, adeoque ut placatum ferri; Pœnitentiam vero in eundem ut offensum, prohincque ut placandum tendere. Quasi nimirum Mosaicæ legi sua non fuerint pro peccatis sacrificia! aut quæ ad assequendam peccatorum veniam offerebantur, hæc placatum jam Numen supponerent.

LVI. Obj. 4. Eadem pietatis virtus & Patri ob collata beneficia gratias rependit, & illatam eidem injuriam compensat. Pariter eadem justitia quæ æqualitatem servat, jus per offensam læsum restituit. Ergo & una eademque Religio & beneficia Dei recognoscet, & pro illa-

tis eidem injuriis satisfacere poterit. Ergo rursus cum virtutes citra necessitatem multiplicari non debeant, idem erit Pœnitentia quod Religio.

LVII. Resp. Dato antecedente, quod quantum ad justitiam negant Sotus & Valentia, existimantes virtutem quæ in commutationibus æqualitatem servat, ab ea distinctam esse quæ servat æqualitatem in compensatione injuriarum: Resp. inquam, Neg. consequ. Namque, 1. Virtus quæ debitum Patri honorem præstat, aut illatas eidem injurias pari satisfactione redimit, idem jus paternum spectat, ideoque ab uno tantum objecto speciem sumit. Contra vero virtus, quæ debitum Deo cultum rependit; & virtus quæ injurias compensat, diversa penitus jura respiciunt. Prior nempe respicit jus illud dominii, quod in creaturas earumque actiones habet Deus tanquam summus rerum omnium arbiter. Posterior autem spectat jus illud proprietatis, quod Deus, prout ultimus rationalis creaturæ finis, habet, ut universæ nostræ actiones ad ipsum ultimate ordinentur: & huic postremo juri opponitur peccatum in ratione offensæ. Jam vero constat & jura hæc longe diversa esse; & ubi jura sunt diversa, diversas induci virtutes.

2. Ideo non multiplicantur habitus justitiæ, si hæc jus simpliciter spectet, ut in commutationibus; seu jus læsum attingat, ut in injuriarum reparatione; quia cum utrobique servetur æqualitas juris ad debitum, idem occurrit utrobique objectum formale. Atqui formale hoc objectum non occurrit idem in Religione & Pœnitentia. Religio enim nude sumpta non spectat jus Dei læsum prout reparabile per satisfactionem: id vero spectat Pœnitentia. Ergo aliam ab alia distingui necesse est.

LVIII. Obj. 4. Cum Durando: Pœnitentia nihil aliud est quam justitia commutativa. Ergo.

LIX. Resp. 1. Non negamus Pœnitentiam revocari ad justitiam commutativam; & eo plus ad eam accedere, quo studiosius offensam Dei reparare enititur. Negamus solum totam justitiæ commutativæ rationem in ipsa reperiri: quia nunquam jus Dei læsum possit ad æqualitatem resarcire. Hoc solum sensu, Resp. 2. Neg. ant.

LX. Inst. 1. Virtus quæ stricte debita ad æqualitatem solvit, totam habet justitiæ commutativæ rationem. Atqui Pœnitentia, 1. stricte debita solvit, ut fatentur omnes; 2. solvit ad æqualitatem. Quæ enim uno contritionis actu exhibet aliquid tantum placens personæ læsæ, quantum ei displicuit offensa, hæc profecto solvit ad æqualitatem. Atqui Pœnitentia per unum contritionis actum. — — — Prob. min. Tantum placet Deo conversio ad ipsum ut ad ultimum finem, quantum eidem displicuit aversio ab ipso tanquam ab ultimo fine: imo magis aliquo sensu: unde tanta in cœlis exultatio super uno peccatore Pœnitentiam agente. Atqui Pœnitentia vel uno contritionis actu hominem convertit ad Deum, &c.

LXI. Resp. ad 1. & 2. Neg. min. Ad 3. 1. Neg. maj. Neque enim ut Pœnitentia reddat ad æqualitatem justitiam imperatam satis est ut aliquid æque gratum reddat; sed requiritur insuper ut id non reddat ex bonis creditoris: qui enim ex ære creditoris solvit, jacturam ejus vere non compensat. Atqui Pœnitentia quidquid solvit, solvit ex bonis ejus. Imo quod uno titulo solvit, aliis pluribus debet. Ergo.

2. Neg. min. Etsi enim contritio spectata ut ens moraliter bonum non minus placeat Deo, quam ei displicet peccatum; quia contrariorum, sub quo respectu sibi adversantur, contrariæ sunt rationes: Eadem nihilominus contritio spectata in ratione satisfactionis; quo sensu a Pœnitentia profluit; longe minoris est coram Deo momenti, quam illata ei per peccatum offensa. Hæc enim ab objecti læsi dignitate gravitatem suam trahit; illa valorem suum a persona satisfaciente: prout suo loco expendunt Theologi.

Ad 4. dist. maj. Tantum placet conversio spectata in genere entis moraliter boni, quantum, &c. C. Tantum placet spectata secundum valorem quem habet ad satisfaciendum, Subd. tantum placet ob merita Christi in eadem imbibita, quæ proinde sunt a Deo, cujus ex bonis satisfacit homo, C. tantum placet per se & ratione sui, N. Habet ergo conversio peccatoris satisfactorie spectata unde semper a justitia deficiat: nempe penes æqualitatem, si spectetur in se; & penes redditionem e proprio penu, si spectetur prout Christi merita, & Dei dona complectitur.

LXII. Inst. 2. Supponunt solutiones nostræ ad justitiam requiri veram satisfactionis cum offensa æqualitatem. Atqui id falsum est. Non enim minus quis justitiam servare potest, etsi pro nutu æqualitatem pertingere non valeat; quam possit egenus quis habitum liberalitatis & magnificentiæ assequi, licet neutrius virtutis actus assequi possit. Atqui, &c.

LXIII. Resp. 1. Defecturam semper veræ justitiæ rationem in Pœnitentiæ actibus; quia horum præcipuus valor erit ex ipso creditoris bono.

Resp. 2. ad 1. Neg. min. Ad 2. Neg. maj. Disparitas est quod egeni impotentia mere sit accidentalitatis, & se tantum teneat ex parte subiecti, a quo vinci absolute potest, & de facto non semel victa est; ut in iis patuit, qui de stercore ad Principum conditionem erecti sunt. At vero impotentia illatam Deo injuriam æqua mensura resarciendi, tenet se ex parte objecti, quæ creatæ naturæ vires superat.

LXIV. Obj. 5. Ad eandem pertinet virtutem servare jus illaesium, & læsum reparare, ut patet in justitia humana. Atqui non potest pertinere ad Pœnitentiam, ut jus Dei illaesium servet. Alioqui esset Pœnitentia in Christo & in Angelis; qui utique jura Dei servant illaesa. Ergo ad Pœnitentiam non pertinet jus Dei læsum reparare. Ergo necessum est ut id ad justitiam pertineat.

LXV. Resp. 1. Mirum non esse, si reparatio divini juris ad justitiam pertineat: cum

ex dictis Pœnitentia ad iustitiam revocari possit, licet ab ea in quibusdam deficiat.

Resp. 2. Neg. maj. Dari enim potest, & reipsa datur virtus, quæ peccatum necessario præsupponit. Atqui eo ipso virtutis hujus officium est ut jus læsum reparet, nullatenus autem ut ipsum servet illæsum; quia qua tale est extra activitatem ejus. Ergo fieri potest, ut quæ virtus jus læsum refarcit, non semper illud servet illæsum. Sic in Christo erat habitus qui infidelitatem & desperationem ab eo abigeret; nec tamen erat in eo habitus qui fidem & spem illæsa servaret.

Confirm. Iustitia Pœnitentiæ annexa participat aliquid de iustitia vindicativa executrice. Atqui iustitia executrix præcise & formaliter reparando, quantum potest, alieno juri tota incumbit: de eo autem incolumi servando ne cogitat quidem. Ergo.

Aliam difficultatis hujus solutionem dabit Gonetius pag. mihi 355. quam si poteris, intelliges; si voles, sequere. Urget tempus ut ab hisce Scholæ tricis dimoveamur. Sit autem prius

CONCLUSIO IV. Pœnitentia, prout in præsentis statu spectatur, est virtus quoad actum & quoad habitum supernaturalis.

LXVI. Prob. Virtus, cujus actus omnino superat naturæ vires, est quoad actum & quoad habitum supernaturalis. Atqui Pœnitentiæ actus, prout hæc a nobis spectatur, nempe ut ad æternam salutem ordinata, naturæ vires omnino superat.

Prob. min. tum generatim ex iis quæ contra Pelagianos disputavimus in Tractatu de Gratia; tum speciatim 1. ex scripturis, prout intelligi consueverunt. Jerem. 31. *Postquam convertisti me, proinde eo solum quod me convertisti, egi Pœnitentiam* Threnor. ult. cap. *Converte nos, Domine ad te, & convertemur.* 2. Ex Patribus, quorum in re aperta instar sit Augustinus, qui Lib. 5. contra Julian. expendens id Rom. 2. *Bonitas Dei ad Pœnitentiam te adducit*, hæc loquitur de Deo: *Quantamlibet*

præbeat patientiam, nisi ipse dederit, quis agit Pœnitentiam? 3. Ex Concilio Trid. sess. 6. Can. 3. *Si quis dixerit sine præveniente Spiritus sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: anathema sit.*

Dixi, Pœnitentia, prout in præsentis statu spectatur. Potuisset enim, ait Ysambertus hic disp. 3. art. 2. Homo in statu naturæ puræ, supposito quod peccasset, aliquem de illata Deo offensa Pœnitentiæ actum elicere: idque etiamnum homo potest per solas naturæ vires. Verum, prosequitur idem Theologus, *in hoc nostro Statu talis Pœnitentia est omnino insufficiens pro obtinenda remissione peccatorum, ut per se liquet.*

LXVII. Objic. contra thesim: Virtus supernaturalis est infusa per se: Atqui Pœnitentia non est virtus infusa per se. Ut enim bene differit Henno hic Disp. 1. Concl. 2. ea solum virtus est infusa per se, quæ nullo modo per actus acquiri potest. Atqui Pœnitentia, supposito gratiæ auxilio, acquiri potest per actus sæpius repetitos. Quandoquidem plus habeat facilitatis ad pœnitendum, qui plures, quam qui nullos Pœnitentiæ actus elicit. Ergo.

LXVIII. Resp. Neg. maj. Virtus enim solum per accidens infusa eo ipso quo per solas naturæ vires acquiri nequit, legitimo sensu dicitur supernaturalis.

An autem Pœnitentia sit virtus infusa per se, annon, controversantur Theologi. Negant Scotistæ propter rationem mox allatam. Afferunt e diverso Thomistæ, quia ex Concilio Viennensi probabilius est in Baptismo infundi gratiam & virtutes, non Theologicas modo, sed & morales, uti olim docuimus, adeoque & cum ipsis Pœnitentiam. Verum hæc ratio non admodum urget. Virtus enim quæ infunditur in Baptismo non ideo est infusa per se: Cum ex natura sua per actus repetitos acquiri possit, ut temperantia. Ut ut est novam hanc litem componere ne tentabimus quidem: nos longe graviora manent.

Tom. 6.
art. 1.

CAPUT SECUNDUM.

DE CAUSA EFFICIENTE ET FINALI POENITENTIAE.

Rem obviam paucis expediemus. Sit igitur

CONCLUSIO I. Causa efficiens Pœnitentiæ primaria est Deus. Causæ vero dispositive concurrentes sunt pii adultorum actus.

I. Prob. 1. pars: Pœnitentia ex dictis est habitus vere supernaturalis. Atqui hujusmodi habitus nonnisi a Deo principaliter operante esse potest. Implicat enim in humanas vires refundi id quod naturæ vires superat. Ergo.

II. Prob. 2. pars. Si enim pii adultorum actus ad fidem, spem & charitatem dispositive concurrunt, non est cur ad Pœnitentiam minime concurrant. Atqui &c.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Imo ait M. Grandin, gratia sanctificans censeretur moralis causa Pœnitentiæ; quia virtutes infusæ ab ipsa quadantenus manare intelliguntur.

CONCLUSIO II. Causa finalis Pœnitentiæ remota est offensa Dei ut congrue delenda: proxima vero est actus quilibet quo mediante eadem offensa deleri possit.

III. Prob. Pœnitentia id unum intendit, ut per actus satisfactorios offensam Dei expungat: Ergo actus illos proxime intendit; remote vero offensam ut per eos debilem.

IV. Porro Pœnitentiæ actus, ut & alterius cujusque virtutis, vel sunt imperati; vel elicit.

C

Imperati

Imperati ii sunt, quos licet Pœnitentia per se non pariat, ab aliis tamen virtutibus produci jubet, ut eorum ope ad finem suum, pacem videlicet cum Deo placato faciendam pertingat. In hoc ordine censerī possunt actus virtutum etiam Theologicarum: quia virtus inferior superioris etiam virtutis actus præcipere potest, cum iis suum ad finem, vel indiget, vel uti commode potest. Sic misericordia erga proximum movet ad actus Religionis, aut charitatis; Puta ad orandum, vel votandum pro obtinenda ejus sanitate.

V. Actus vero Pœnitentiæ elicitī ii sunt, qui ab habitu Pœnitentiæ immediate produ-

cuntur; & in proprium ejus objectum non secus ac ipsa tendunt ex natura rei.

Ex his porro actibus alii sunt *prosecutionis*, alii *fugæ*.

VI. Actus prosecutionis sunt amor simplex pacis cum Deo componendæ, adeoque peccatum velut ejusdem offensam delendi; efficacax intentio, proinde electio & usus mediorum, per quæ ad eum finem deveniatur; gaudium de obtento hoc fine.

VII. Actus fugæ sunt odium simplex peccati ut Deum offendentis, ejusdem peccati detestatio dolore stipata, & utrique superaddita satisfactio. Ita ferme idem qui supra Parisiensis Magister.

CAPUT TERTIUM.

DE OBJECTO MATERIALI POENITENTIAE.

Ex dictis absque ullo negotio colligitur, formale Pœnitentiæ objectum esse peccatum prout læsivum divini juris, & ut tale satisfactione congrua delendum. Sed quid hujus peccati nomine intelligendum sit, an proprium duntaxat, an etiam originale, an quod necdum deletum est, an id etiam quod jam dimissum fuerit; an tantum veri nominis delicta, an etiam meræ imperfectiones, expendunt Theologi: quod & nos triplici Conclusionē perficiemus.

CONCLUSIO I. Peccatum actuale quodcumque sit; habituale item, quin & jam dimissum, est Pœnitentiæ materia.

I. Prob. 1. pars: Quidquid relinquit offensam Pœnitentia debilem, est materia Pœnitentiæ. Atqui peccatum actuale, non modo mortiferum, sed & veniale offensam relinquit, &c. Utrumque enim Deo displicet, & jus ipsius magis, minusve lædit. Ergo.

II. Prob. 2. pars: Peccatum habituale est ipsum actuale peccatum quatenus moraliter perseverans. Atqui peccatum ut moraliter perseverans involvit perseverantem Dei offensam, quæ & deleri debet & non aliter quam per Pœnitentiam, in re, vel in voto, deleri potest. Ergo.

III. Prob. 3. pars: Ut peccatum, etiam dimissum, sit Pœnitentiæ materia, duo sufficiunt, 1. ut de eo velut offensa Dei imago magisque dolere; 2. ut idem abundantiori satisfactione ablueri possimus. Atqui utrumque potest & facit homo vere pœnitens. Qui enim cum Psalte dicit: *Amplius lava me ab iniquitate mea*; etsi jam lotus cum eodem dicit: *Lavabo per singulas noctes lectum meum*; non quasi id absolute necessum sit, sed ex superabundanti: sicut in materia justitiæ potuit Zachæus reddere quadruplum, Luc. 19. & potest quis in gratitudinis materia ultra beneficii pretium rependere.

IV. Quin & aliena peccata possunt esse materia Pœnitentiæ quantum ad aliquos ejus actus. Si enim humana justitia non solum odit injuriam uti a se commissam, sed simpliciter & ubicumque eam intuetur: Pœnitentia, quæ peccatum in proprio subjecto odit & averfatur,

illud etiam in alio execrari potest. Ita Suarez disp. 2. sect. 1. num. 9.

CONCLUSIO II. Est etiam originale peccatum suo modo materia virtutis Pœnitentiæ.

V. Prob. Illud materia Pœnitentiæ censerī potest, circa quod nonnullos ex actibus sibi propriis exercere potest Pœnitentia. Atqui circa originis peccatum &c. Actus enim Pœnitentiæ proprii sunt dolor ac detestatio peccati, prout Deum offendentis. Atqui Pœnitentia originale peccatum, ut Dei offensam horrere potest & detestari: etsi illud, utpote aliena voluntate commissum, retractari nequit. Ergo.

Et vero, charitas ex divino motivo peccatum orig. & statum illius odisse potest. Vide Suarez ubi statim, n. 13.

CONCLUSIO III. Imperfectiones, prout a peccato distinguuntur, non sunt proxima virtutis Pœnitentiæ materia: possunt esse remota.

VI. Prob. 1. pars. Pœnitentia nec odit, nec ut offensam Dei ablueri intendit id quod reapse non est offensa Dei. Atqui imperfectiones &c. Neque enim offenditur Deus, eo quia propendeat homo in iram, vel luxuriam: imo hinc hominem probat maxime, quod nativæ libidinis impetui omnimode resistit.

VII. Prob. 2. pars. Quod ad Dei offensionem disponit, potest sub eo respectu objectum esse odii ac doloris nostri. Atqui, &c.

VIII. Quod de imperfectionibus dictum est, idem de peccatis ex ignorantia vel inadvertentia invincibili commissis dicendum. Hæc enim & proxima non sunt Pœnitentiæ materia, quia Deum non offendunt; & materia remota dicuntur, quia pravos pariunt habitus, qui ad offendendum Deum sensim inclinant.

Quæres an omissio actus boni, qui sit consilii tantum, puta omissio sacri in die profesta, Pœnitentiæ materia esse possit.

IX. Resp. Esse, non equidem proximam, quia omissio rei per legem non præceptæ, seclusa speciali quadam sancti Spiritus inspiratione, Deum non offendit: esse tamen remotam, quia ad offensam Dei disponit, quatenus privat uberiores auxilios, quibus adjutus homo a peccato temperasset. Hinc qui Deum

timet.

timet, nihil negligit, nec eum ulla particula boni doni præterit: Eccle. 7. 19. & Eccli. 14. v. eod.

Quæres insuper an malum poenæ, sicut & culpæ sub Poenitentia materia comprehendatur.

X. Resp. comprehendit, sed dispari prorsus ratione. Poenitentia enim malum culpæ respicit, ut omnimode destruendum: contra vero spectat malum poenæ ut medium, per quod lu-

benter & pie susceptum mala culpæ deleri valeant. Et vero, ejusdem est virtutis finem intendere, & media ad obtinendum finem idonea prosequi. Atqui Poenitentia intendit ruinam peccati, ejusque expiationem; & hunc finem assequitur per malum poenæ, seu sponte electum, seu ab aliena manu pie susceptum, Ergo. Ita Suarez. ibid. n. 14. & 15.

CAPUT QUARTUM.

DE POENITENTIAE SUBJECTO.

I. Duplex est Poenitentia subjectum, proximum aliud, a quo eliciuntur actus Poenitentia: aliud remotum, quod est ipsa persona Poenitentia actus eliciens.

II. Circa proximum Poenitentia subjectum, duplex est error; vulgi alter Poenitentiam in appetitu sensitivo constituentis; unde nisi ex dolore quodam sensibili erumpat in lacrymas, se prorsus Poenitentia destitui existimat: Alter Pseudoreformatorum, qui totam fere Poenitentiam in eo mentis actu constituunt, quo intellectus cognoscit ac iudicat sibi a malo esse resipiscendum; de quo jam supra: unde pro præsentia.

Dico cum agmine Theologorum, Poenitentiam a voluntate elici ex prævia intellectus cognitione, cum aliquo, ut plurimum, motu appetitus sensitivi.

III. Prob. 1. pars 1. Ex Scripturis, quæ ad hominis Poenitentiam exigunt ut is *ex toto corde* convertatur, Joel. 2. Cordis enim nomine intelligitur voluntas, juxta id Matt. 22. *Diliges Dominum ex toto corde tuo.*

IV. 2. Ex Trid. Sess. 6. cap. 6. Ubi sic reconciliationis cum Deo per Poenitentiam ineunda ordo describitur. *Disponuntur ad justitiam . . . dum peccatores se esse intelligentes . . . moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem.* Odium vero & detestatio peccati, ut & boni amor, ad voluntatem pertinent.

V. 3. Quia ex dictis, Poenitentia quidam est justitiæ actus. Justitia porro, utpote voluntas jus suum unicuique tribuendi, ad voluntatem pertinet.

VI. His accedit, quod Poenitentia actus opponitur peccato, quatenus peccatum est. Atqui peccatum est voluntatis actus: aliunde vero eadem est facultas quæ circa contraria versatur. Ergo Poenitentia actus ad voluntatem referri debet. Hinc Tridentinum cit. Sess. can. 4. definit. *Liberum hominis arbitrium Deo in peccatoris conversione cooperari.* Ergo.

VII. Prob. 2. pars: Quia ut homo ad Poenitentiam moveatur, necesse est ut prius *se peccatorem esse intelligat*, prout statim monebat Synodus Tridentina. Ergo indiget Poenitentia prævio intellectus actu.

VIII. Prob. 3. pars: quia sicut voluntas erga bonum vehementer concussa inferiorem appetitum commovet, secundum id Psalm. 83. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum*

vivum; sic & eadem voluntas odio mali & dolore faucibus inferiores potentias quatit & conturbat. Hinc genuinum Poenitentia exemplar, David: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. Defecit vita mea in dolore, & anni mei in gemitibus. Aruit cor meum. Conturbata sunt ossa mea.*

IX. Sicut tamen lacrymæ æquivocæ sunt doloris indicia; sic nec oculorum ficitas certum est impoenitentia argumentum. Nempe ut in humanis esse potest dolor mutus, isque sæpe gravior eo qui foras erumpit: sic & in divinis: Idque pensandum a Directoribus, ne poenitentiam ubi desit, temere suspicentur; & impoenitentiam redarguant, ubi occurrat sincera contritio.

Jam dicendum de remoto Poenitentia subjecto; quod ut nitide fiat.

X. Not. 1. Cum Ysamberto hic disp. 4. art. 3. Poenitentiam posse spectari, vel secundum se, seu præcise ut est habitus quidam specialis; vel secundum actus sibi proprios. Superfunt enim in Beatis virtutes quædam, puta castitatis, temperantiæ, &c. Quorum actus exercere jam non possunt.

XI. Not. 2. Cum eodem, Poenitentiam in genere, tum actus, tum habitus, posse spectari, vel secundum propriam nominis significationem, quo sensu idem est ac odium & dolor de proprio peccato: vel secundum efficaciam rei; quo sensu nihil aliud est quam actus vel habitus tendens ad destructionem offensæ Dei, sive hæc ex proprio, sive ex alieno facto procedat.

Jam quæritur in præsentia an sit vel fuerit Poenitentia in damnatis, in peccatoribus mortali lue infectis, in Angelis viatoribus, in B. Virgine, ac demum in Christo Domino; quæ quia maximam sui partem haud multum utilitatis habent, breviter expedire nitemur. Sit

CONCLUSIO I. Poenitentia nec quoad actum, nec quoad habitum est in damnatis. Ita S. Thomas 1. p. q. 64. art. 2. ubi opinionem contrariam *erroris* redarguit.

XII. Prob. 1. pars de actu. Actus Poenitentia nonnisi gratia prævenientis auxilio elici potest; ut patet ex citato supra Canone 3. Concilii Trid. sess. 6. Atqui in reprobis nullum est gratia prævenientis auxilium; tum quia auxilium illud, sicut & meritum ab eo profluens, huic *viæ* temporis alligatum est; tum quia nulla est in inferis redemptio, nullum proinde ad

ipsam iter; tum quia *Angelos, qui non servaverunt suum principatum, vinculis æternis sub caligine referravit Deus*, ut traditur Judæ cap. unic. verl. 6. Ergo.

XIII. Prob. 2. Pars de habitu. Nullus habitus supernaturalis per se ad agendum ordinatus remanet in damnatis: unde ab iis fidei & spei habitus unanimi calculo excludunt Theologi. Atqui Pœnitentiæ habitus & supernaturalis est, & ad agendum ordinatur. Ergo.

XIV. Confir. Utraque pars conclusionis: Actus & habitus virtutis Pœnitentiæ fidem & spem præsupponunt. Atqui neutra occurrit in damnatis. *Credunt* quidem *dæmones*, ut dicitur Jacobi Cap. 2. v. 19. at non credunt ex pio veræ fidei motu; sed tantum ut qui Dei judicis potentiam experiuntur & ideo *contremiscunt*.

XV. Objic. 1. contra 1. part. Sap. 1. Reprobi exhibentur ut *Pœnitentiam agentes*. Ergo reprobis competit Pœnitentia.

XVI. Resp. dist. ant. Agunt reprobi Pœnitentiam, id est, infando torquentur dolore propter delicta sua, C. Id est, experiuntur sancti illius, quin & tranquilli doloris sensum, quo flectitur Deus & diluuntur peccata, N. Legatur textus, nihil in eo occurreret aliud, quam dolor atra desperatione conditus.

XVII. Objic. 2. contra 2. part. Non minus remanere potest virtus Pœnitentiæ in reprobis quam character per Baptismi Sacramentum impressus. Atqui manet in reprobis character, tametsi hic habitus sit supernaturalis. Ergo.

XVIII. Resp. Neg. maj. Habitus enim supernaturalis, qualis est habitus Pœnitentiæ, ordinatur ad actiones meritorias, quarum incapaces sunt reprobi, character vero, ad operationem non tendit, saltem per modum principii phisici; sed ad id præcipue datur, ut consignet animam; quæ nota, cum reprobis ad ignominiam cedat, in iis perseverare debet.

CONCLUSIO II. Pœnitentia quoad habitum spectata non remanet in viatoribus mortali peccato infectis.

XIX. Prob. 1. Habitus qui gratiam sanctificantem præsupponunt, & moraliter fluunt a charitate, cum qua infunduntur tanquam comites ejus, ea destructa destrui debent. Atqui habitus Pœnitentiæ gratiam &c. Virtus enim Pœnitentiæ non infimum habet locum eas inter, quas juxta Viennensis Concilii doctrinam una cum gratia sanctificante infundi alibi diximus.

XX. Prob. 2. Habitus impossibiles in eodem subjecto manere non possunt. Atqui habitus peccati, quo quis peccato adhæret super omnia, incompatibilis est cum habitu Pœnitentiæ, vi cujus detestatur homo peccatum super omnia. Ergo.

XXI. Obj. Non minus in peccatore mortali labe vitiato remanere debet virtus Pœnitentiæ, quam fidei & spei. Atqui fidei & spei virtutes, licet *per se infusæ*, remanent tamen, &c. Minor diserte traditur a Trid. sess. 6. Can. 28. Prob. itaque major. Ideo manent in peccatoribus virtutes fidei & spei, quia harumce actus necessarii sunt peccatoribus ut se ad justificatio-

nis gratiam disponant. Atqui non minus cum in finem necessaria est virtus Pœnitentiæ; ut per se liquet. Ergo.

XXII. Resp. ad 1. Neg. maj. Longa enim est fides inter & Pœnitentiam disparitas. Namque 1. Fides, ut spes, gratiam sanctificantem præcedit ordine generationis: hæc vero saltem natura præcedit Pœnitentiam: cum Pœnitentia simul cum aliis virtutibus gratiæ & charitati accedat ut comes, & ad eam veluti cohonestandam infundatur. Jam vero quod charitatem præcedit, non pendet ab ea *in fieri vel in facto esse*. Quod autem ab ea quasi profluit, eadem destructa destrui debet. 2. Fides & spes ad assequendam justificationem requiruntur; *saltem de via communi, & quoad convenientiam*. At vero habitus Pœnitentiæ non requiritur ad justificationem; cum hæc comparari possit, seu per actum dilectionis, secundum id Christi apud Lucam 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; seu per pios doloris & detestationis actus, qui non magis habitum Pœnitentiæ supponunt, quam fidei habitum supponant pii credulitatis actus, per quos homo necdum baptizatus ad regenerationis gratiam se se disponit. 3. Demum habitus veræ fidei, licet non vivæ, nihil habet incompatible cum peccato mortali, nisi sit istud infidelitatis. Pœnitentiæ vero habitus cum habituali ad peccatum affectu cohærere non potest.

CONCLUSIO III. Pœnitentia quoad habitum spectata, fuit in bonis Angelis viatoribus, in Protoparentibus ante peccatum, in B. Virgine ante mortem.

XXIII. Prob. Pœnitentia quoad habitum reperitur in justis omnibus, qui ex conditione sua capaces sunt eliciendi actus Pœnitentiæ proprios. Atqui Angeli, & alii de quibus in Conclusionem nostra sermo est, ex natura sua capaces erant &c. Minor constat de Angelis & protoparentibus: hi enim, absolute loquendo, venialiter peccare poterant, prout alibi docuimus cum S. Thoma; ergo & proprios pœnitentiæ actus elicere poterant. Idem ferme dicendum de B. Virgine: hæc enim licet ab extrinseco impeccabilis foret, ob singulare maternitatis privilegium; erat tamen ab intrinseco peccati capax, utpote liberi ad malum & bonum arbitrii particeps. Ergo.

XXIV. Objic. ut in aliquo admittatur habitus pœnitentiæ, non sufficit ut peccare possit, sed requiritur ut certo sit peccaturus: Ad quid enim habitus qui nusquam in actum erumpere debeat? Atqui positis rebus ut a Deo erant ordinatæ, nec Angeli, nec Protoparentes venialiter peccaturi erant, uti cum aliis docuimus in loco paulo antea citato: Idemque dicendum de Deipara. Ergo.

Deinde esto venialiter deliquissent Angeli, annon culpam hanc per solos Pœnitentiæ actus, sine ejusdem virtutis habitu, reparare potuissent?

XXV. Resp. Neg. maj. Si enim virtus a quopiam subjecto excludi debeat, quia nusquam in actum eruptura sit, negandum erit parvulis post Baptismum mortuis infundi fidem, spem

Thom.
p. 16.

Tom. 6.
cap. 2.
art. 1.

spem, cæterasque virtutes: quandoquidem res sic a Deo dispositæ sint, ut nullos unquam earum actus sint elicituri. Atqui doctrina hæc adductæ supra Viennensis Concilii doctrinæ omnino repugnat quantum ad fidem & spem; probabilissime vero, quantum ad cæteras virtutes. Sicut ergo infantibus infunduntur cum iustitia virtutes aliæ ad decus & ornamentum; sic decuit Angelis una cum charitate infundi poenitentiam.

psalm 138.

Atqui hinc patet solutio ad confirm. Potuit enim Deus, qui amicos ejus nimis honorat, quædam iis largiri ad ornatum, non ad agendi necessitatem: ut patet in caractere sacramentali, quo tam carere possint Christiani in Cælis, quam Angeli vel Patriarchæ.

Adde quod instructi Poenitentia habitu Angeli multo facilius & connaturalius offensam Deo per peccatum illatum reparassent, quam eodem habitu destituti.

CONCLUSIO IV. Manet etiam in Beatis Poenitentia quoad habitum.

XXVI. Prob. Manent in Beatis virtutes iisdem infusæ, quæ nullam cum beatitudine repugnantiam habent, imo & eam quadantenus perficiunt. Atqui Poenitentia habitus, 1. non repugnat beatitudini. Est enim habitus ille summa proclivitas ad detestandum quidquid in via commissum est mali, aut committi potuit. Nihil porro habet dispositio illa quod beatitudini patriæ repugnet; sicut nec quidquam eidem adversum habent virtutes aliæ, quarum tamen in Cælis actus elici non possunt. Quin & habitus Poenitentia, non secus ac alii virtutum infusarum habitus, beatitudinem suo modo adaugent; quia animam exornant, & bonum novo bono cumulant. Ergo.

XXVII. Obj. 1. Poenitentia est dolor: is autem cum Beatorum statu compati nequit.

Resp. dist. maj. Poenitentia quoad actum est dolor, C. Quoad habitum, N. Sic enim est tantum proclivitas ad dolendum. Quæ cum perpetuo ab actu separari debeat, non magis beatitudini repugnat, quam habitus castitatis & temperantiæ.

XXVIII. Objic. 2. Non manent fidei & spei habitus in Beatis. Ergo nec Poenitentia.

XXIX. Resp. Neg. conseq. Fides enim & spes habent aliquid sibi directe contrarium in cælis, nempe lumen gloriæ, & fruitivam divinæ essentia possessionem. At Poenitentia habitus nihil in cælis habet, quod sibi e diametro adversetur.

XXX. Quin & Beatorum Poenitentia duo hæc operari potest, 1. ut aliorum offensam, si fieri posset, expungere cupiant; 2. ut de ejus abolitione per alium facta vehementer exultent, secundum id Luc. 7. 20. *Gaudium erit in Cælis super uno peccatore Poenitentiam agente.*

CONCLUSIO V. Non fuit in Christo Poenitentia secundum nominis significationem, fuit vero quoad efficaciam rei.

XXXI. Prob. 1. pars. Poenitentia secundum vim nominis est dolor actualis vel habitualis de proprio peccato. Atqui hujusmodi dolor non potuit inesse Christo, qui peccatum non fecit, 1. Petri 2. v. 22. sed ex natura sua segregatus est a peccatoribus, Hebr. 7. v. 26.

XXXII. Prob. 2. pars: In eo fuit Poenitentia secundum efficaciam rei, qui de alieno peccato doluit sinere, & illud efficaciter abolevit. Atqui Christus utrumque præstitit. Is enim ipse est, qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, 1. Petri 2. qui attritus est propter scelera nostra. Isai 53. qui ut Deo ambos populos reconciliaret, per crucem interfecit inimicitias in semetipso. Ergo.

Quin & hætenus perseverat in Cælis voluntas Christi de abolendis vi meritorum suorum peccatis nostris, quatenus sunt offensæ Dei; Ergo & eo sensu Poenitentia.

An Poenitentiam egerint viri quidam in Scripturis celebres, potissime vero Salomon, expendam ad calcem capitis sequentis; ut mentem, tanta Scholasticarum difficultatum mole quasi oppressam, tantisper levare ac reficere possim.

CAPUT QUINTUM.

DE AFFECTIONIBUS POENITENTIAE.

Tria hic affectionum loco expendimus, 1. an Poenitentia sit prima virtutum; 2. an a timore principium ducat; 3. an sit necessaria. De quibus sit

CONCLUSIO I. Poenitentia, nec dignitate, nec natura, prima est virtutum.

XXXIII. Prob. 1. pars, quia Theologicæ virtutes Poenitentiam vincunt dignitate.

XXXIV. Prob. 2. pars: 1. quia fides & spes charitatem præcedunt ordine naturæ, & charitas Poenitentiam, quæ ab ipsa, sicut aliæ virtutes infusæ, moraliter profluit.

2. Quod est per se, est prius eo quod est per accidens, ut loquitur S. Thomas eadem q. 85. art. 6. Atqui aliæ virtutes, ut religio, tem-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

perantia, &c. per se videntur esse necessariae ad bonum hominis: Poenitentia autem tantum per accidens; nempe supposito peccato præexistente. Ergo.

CONCLUSIO II. Multiplex est Poenitentia principium.

XXXV. Prob. Quia ut hic discurret S. Thomas art. 5. Poenitentia vel spectatur quantum ad habitum; Et sic immediate a Deo infunditur sine nobis principaliter operantibus per aliquos actus: vel spectatur quantum ad actus, quibus Deo operanti in Poenitentia cooperamur. Quorum actuum primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundum illud Threnor. Cap. ult. Convertite nos, Domine, ad te, &

D

& convertemur. *Secundus actus est motus fidei; Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est; Heb. 11. v. 6. Tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur, juxta id Eccli. 1. Timor Domini expellit peccatum. Quartus est motus spei, quo quis sub spe veniæ consequendæ assumit propositum emendandi: secundum id Marci 2. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Quintus est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet secundum seipsum, & non jam propter supplicia. Sextus est motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert; prout his offerebat verbis Prodigus, Luc. 15. v. 19. Jam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum de mercenariis tuis.*

Hanc graduum conversionis seriem, sed ordine paululum immutato admisit Tridentina Synodus Sess. 7. Cap. 6. ubi nihil habet de postremo timoris filialis actu. Sed quia per actum hunc intellexisse videtur S. Thomas voluntariam satisfactionis debitæ oblationem, quam diserte magis expressit Concilium; constat S. Doctorem sacræ Synodo non adversari. Vide Suarefii Commentarium. Et vero, Pœnitentia certo actuum ordini alligata non est. Alii enim interdum ad conversionem moventur intuitu æternæ felicitatis, sibi, si forte in peccatis moriantur, defuturæ. Alii ex consideratione divinæ bonitatis, cujus divitias misere contempserunt. Sed quia, vix potentius quopiam moventur homines quam stagni ardentis metu, hinc ordinariæ fit, ut a timore initium sumat peccatoris conversio.

CONCLUSIO III. Actus Pœnitentiæ formaliter, qui scilicet ex proprio virtutis Pœni-

tentiæ motivo eliciatur, non est absolute & pro omni casu necessarius ad salutem.

XXXVI. Prob. Actus, qui per alium suppleri potest, non est per se & formaliter necessarius ad salutem. Atqui actus formalis Pœnitentiæ suppleri potest per actum perfectæ charitatis: qui idcirco dici solet actus virtualis Pœnitentiæ: unde præceptum de Pœnitentia per virtutalem impleri potest. Ergo. Sed de his fufius ubi de contritione Cap. 1. 2. 3.

Ex hæcenus dictis colligitur tandem vera notio Pœnitentiæ: hæc itaque definiri potest. Virtus moralis infusa, seu, habitus supernaturalis mentem inclinans ad detestandum peccatum, & de eo dolendum quatenus est offensa Dei, cum emendationis satisfactionisque proposito, & spe ac petitione veniæ. Sive, ut habet Catechismus Concilii Trident. Sincera hominis ad Deum conversio, peccatorum detestationi adjuncta, cum gravi animi dolore, ac firmo non amplius peccandi proposito, & spe misericordiæ a Deo consequendæ. Brevior, sed minus completa videri potest hæc Magistri sentent. Lib. 4. dist. 14. definitio. Pœnitentia est gratia & virtus, qua mala commissa plangimus & odimus.

Pœnitentia vero in genere actus spectata, est odium actuale, dolor & detestatio peccati, prout est offensa Dei, cum actuali emendationis & satisfactionis proposito, &c.

His de Pœnitentia ut virtute paulo diutius immorari oportuit; quia ut habet Catechismus Tridentinus part. 2. hic. n. 5. *Hujus virtutis actiones tanquam materiam præbent, in qua Pœnitentiæ Sacramentum versatur: ac nisi prius quæ sit Pœnitentiæ virtus recte intelligatur, Sacramenti etiam vim ignorari necesse est.*

DISSERTATIO HISTORICA

DE

POENITENTIA SAMSONIS, HELI, ET SALOMONIS.

Tres illos summi nominis homines feligimus e multis, quia & celebrior sit eorum memoria, & ex eorum exitu nemo non colligere possit, quo nisu sibi sit in bono perseverandum usque ad finem.

§. I.

DE SAMSONE.

I. **C**onstat Samsonem multiplici peccato fœdatum esse; 1. enim ingressus est in Gaza ad mulierem meretricem, Judic. 16. v. 1. Ingredi ad mulierem, est cum eâ misceri, juxta praxim Scripturæ, ut 2. Reg. 3. v. 8. *Quare ingressus es ad concubinam patris mei?* & Cap. 16. v. 22. *Absalon ingressus est ad concubinas patris sui.* Idem habes Genes. 15, 28. &c.

II. Vix dubium est, quin vile scortum fuerit Dalila hæc, cui tanto amore adhæsit Samson. Id enim, licet reclamant SS. Sulpitius Severus, Chrysostomus, & Ephrem, tradit, 1. Josephus, Lib. 5. Antiq. Cap. 10. ubi Dalilam meretricem nuncupat. 2. Hieronymus in Histo-

ria sancta versatissimus, qui Epist. 126. ad Evangelium: *Samson quoque amator meretricis & pauperis Dalila.* 3. Ambrosius Epist. 24. Lib. 3. quæ est ad Vigilium, ubi hæc: *Samson parum fida expertus alienigenæ uxoris prima concubia . . . mulieris tamen fornicariæ copulam non declinavit.* 4. Idem suadet facer contextus, in quo meretriciis coloribus depingitur Dalila. Ad eam ventitat Samson ut ad extraneam: nunquam hæc ad Samsonis domum, ut solent uxores. Apud illam ne famulum quidem habet Samson, licet Israelitarum princeps, a quo de structis sibi insidiis admoneatur. Imo nescit domus latebras & diverticula, in quibus abscondi possint milites ipsum impeturi. His accedit vecors illa & effrons impudentia, qua detonsum Samsonem cepit abigere & a se repellere scelestæ mulier. Posito igitur quod vir validus & fortis, unius ipse mulieris accensus igniculo messem suæ virtutis amisit, prout loquitur Ambrosius, seu quis est Auctor alterius Apologiæ pro David.

Quari-

Queritur an necum hunc pari Pœnitentia diluerit. Quode fit

CONCLUSIO: Samson, Pœnitentia & morte fortiter ac sancte appetita, prioris vitæ maculas deterfit.

III. Prob. 1. Ex Scriptura. Hebr. 11. v. 32. & 33. *Deficiet me tempus*, ait Gentium Doctor, *enarrantem de Gedeon, Baruc, Samson, Jephthe, David, Samuel & Prophetis: Qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones.* Atqui homo in peccato & impœnitentia mortuus, nequaquam iis annumeraretur Sanctis, qui per iustitiam adepti sunt repromissiones. Ergo.

IV. Prob. 2. Ex Patribus; quorum ne unus quidem Pœnitentiam & salutem Samsonis vocat in dubium; plures exerte docent vel supponunt. Epiphanius hæc. 30. quæ est Ebionitarum. Clemens, inquit, *Eliam, Davidem & Samsonem, omnesque Prophetas commendat: Ebionitæ detestantur.* Atqui non commendaretur Samson cum Davide, nisi ut is, sic ille Pœnitentiam egisset.

S. Paulinus Epist. 23. *Morte Samsonis commori disco hostibus meis, hoc est, mortificando carnem meam simul interficere peccatum.* Et infra: *Non invocasset ille vir Dominum in suæ virtutis auxilium, nisi mentis oculos habuisset incolumes, quibus lumen est Christus in cuius lumine videbimus lumen.* Sed qui præditus incolumi mentis oculo, carnem mortificando simul interfecit peccatum, non utique decessit adversus a Deo & impœnitens.

S. Ambrosius Samsonis mortem magnis exornat laudibus Epist. 24. Hæc inde nobis sufficiant. *Virtutis fuit, quod victoriarum numero diem clausit nec captivum exitum, sed triumphalem invenit. Cadaveribus hostium humatus est, proprio testus triumpho, clarum insigne relinquens posteris, &c.* Atqui moris non est apud Patres, ut hominem in statu peccati mortuum, tot celebrent encomiis, eumque posteris ut clarum insigne exhibeant. Ergo.

V. Objic. 1. Qui sibi mortem desperate intulit, eo tantum fine ut inimicos suos ultioni mactaret, impie, nedum sancte, occubuit. Atqui Samson Prob. min. Ex aperto Scripturæ textu, Judic. 16. v. 28. Ubi Samsonis una est hæc & cruenta oratio: *Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam, Deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis. & pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam.* Ergo.

VI. Resp. neg. maj. Et si enim Samson sibi mortem intulit; at non desperate: neque eo tantum intuitu ut humanam de Philistæis vindictam expeteret; sed ut, quatenus Dei ac gentis sanctæ vindex publicus, laudes idolo Dagon a Philistæis ob se captum attributas adimeret, & Deo vero restitueret: idque non verisimile tantum, sed & certo certius arbitramur; tum quia Samsonem commendat Apostolus a fide & fortitudine; tum quia cædem hanc & ruinam juvit Deus insigni miraculo, quod impiæ orationi gratis tribui non potest.

VII. Et vero, qui seipsum inspirante Spiritu sancto peremit, nonnisi pium in finem se peremit: Atqui Samson Ita docet pluri-

bus in locis Augustinus, præcipue autem Lib. 1. de Civitat. Dei, cap. 21. ubi hæc: *Nec Samson aliter excusatur, quod se ipsum cum hostibus ruina domus oppresserit: nisi quia Spiritus latenter hoc jusserat, qui per illum miracula faciebat.* Et Lib. 1. contra Gaudent. cap. 31. *Quod cum inimicis occidit se ipsum Samson. . . . Non sua sponte fecit, sed hoc Spiritui Dei tribuendum est, qui usus est eo ut faceret, quando illi adfuit, quod facere non poterat, quando idem Spiritus defuit.* Sicut Abraham factum, quando filium voluit immolare, quod Deo iubente fuit obedientia, Deo non iubente quid fuisset nisi dementia? Quo in textu Samsonis mors, non in solam S. Spiritus inspirationem sed & in mandatum ejus refunditur. Ergo non humano & proprio motu occidit se Samson, sed speciali Divini Numinis instinctu, vel potius imperio.

VIII. Nec obstat, ait Mabillonius ubi infra, quod dicit, *ut ulciscar me de hostibus meis*, quasi privatam injuriam ulciscendi cupidus. Nam injuria Samsonis injuria erat publica, ut qui Judex esset populi, & pro salute ejus pugnaret. Irrisio quoque ejus irrissio erat Dei Israel, cujus in contumeliam Philistæi pro Samstone diis suis solemnes in templo gratias agebant.

An autem Samsonis actio, si facta supponatur citra consilium Dei, a peccato excusari valeat: disputatur. Negat S. Bernardus Lib. de præc. & disp. cap. 3. his verbis: *Quod utique factum Samsonis seipsum una cum hostibus opprimere, si defenditur non fuisse peccatum, privatam habuisse consilium indubitanter credendum est, etsi de Scriptura hoc non habemus.*

T. 1. p. 502. edit. 2. Mass.

IX. At enim Bernardum bis eo loci lapsum esse contendunt alii plures, 1. quod credit nihil de Scripturis haberi, unde Samsonem divino impulsu semetipsum interemissee deduci possit. Longe aliter Augustinus Lib. 1. de Civ. Dei, ubi sanctas feminas, quæ ut insectatores suæ pudicitie devitarent, in flumen se projecerunt, sic excusat. *Quid si enim hoc fecerunt, non humanitus deceptæ, sed divinitus jussæ, nec errantes, sed obedientes?* SICUT DE SAMSONE ALIUD NOBIS FAS NON EST CREDERE, utique ob Scripturæ auctoritatem.

2. Quod existimat Samsonis factum secluso speciali Dei consilio excusari non posse. Et si enim, inquiunt, excusari non potest, qui mortem suam directe intendit, excusari tamen, imo & commendari meretur, qui propter patriæ bonum, hostium cædem primario intendens, mortem suam certo & ineluctabili eventu inde futuram pati fortiter eligit. Porro Samson non interfecit se ex intentione, sed voluit hostes opprimere & interficere, ad quod secuta est mors ipsius; cum alioqui optasset illos perdere, se salvo, si fieri potuisset. Hoc autem sine nova revelatione habetur licitum. Ita Franciscus a Victoria in Relezione de homicidio, quem citat nec redarguit Mabillonius in fusioribus notis ad supra laudatum Bernardi textum. Idipsum docent Lyranus, Dom. Soto, Cajetanus, Lessius, Cornelius a Lapide, Nat. Alexander Dissert. 20. in Histor. vet. Testam. Et licet solutio isthæc non paucis obnoxia sit difficultatibus, fieri facile potest, ut qui ei præctice adhæreret, omni a culpa propter bonam fidem exoneretur.

T. 1. p. CV. in fine.

Objic. 2. Revelationes sanctæ Mechtildis Lib. 5. cap. 6. ferunt voluisse Deum, ut hominibus ignota foret fors æterna Samsonis, Salomonis & Origenis. Ergo dubia est salus Samsonis.

Resp. 1. Prædictas revelationes perperam ei affingi, cujus nomen præferunt; cum absurda multa & inepta contineant: Quod ad Baronium ad an. 604. tom. 4.

Resp. 2. Revelationes, quæ cum Scriptura male cohærent, nullius posse esse momenti, prout diximus alibi, ubi de salute Trajani.

§. II.

DE HELI.

I. **L**egenti historiam summi hujus Pontificis excidunt lacrymæ vel invito. In Heli nempe reperire tibi videaris virum gravem, plenum pietatis, & eo solum infelicem, quod vitiosam prolem ediderit. Evolve, & si potes, tempera a suspiriis, evolve, inquam, postrema hæc Capitis 4. Lib. 1. Reg. verba, quæ luctuosum cœdis ad triginta peditum millia Israelis, & captæ Dei arcæ eventum referunt. *Currens autem vir de Benjamin ex acie, venit in Silo in die illa, scissa veste, & conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor ejus pavens pro Arca Dei, Vir autem ille, postquam ingressus est, nuntiavit urbi: & ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris, dixitque: Qui est hic sonitus tumultus hujus? At ille festinavit, & venit, & nuntiavit Heli. Heli autem erat nonaginta & octo annorum, & oculi ejus caligaverant, & videre non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de prælio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est, fili mi. Respondens autem ille, qui nuntiabat: Fugit, inquit, Israel coram Philistin, & ruina magna facta est in populo: insuper & duo filii tui mortui sunt, Ophni & Phinees, & Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit Heli de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir & grandævus, &c. Hic hominem habes, qui stragem Israel, & utriusque nati mortem constans audierit; quique ad unum captæ Arcæ nomen, doloris impotens egerit animam. Sit tamen*

CONCLUSIO. Nihil habet Scriptura, quod Heli Pœnitentiam satis adstruat: Habet Traditio quod ei vehementer adversetur.

II. Prob. 1. Pars: Quæ grave Heli peccatum exprimit, nullibi vero dignam pro eodem peccato satisfactionem exhibet, ea Pœnitentiam Heli non satis astringit. Atqui Scriptura, 1. grande Heli peccatum graphice exprimit. Cum enim is jam filios suos, at non ea qua decebat severitate, corripuisset, missus est ad eum Propheeta, qui segniorem ejus indolentiam, Dei nomine, his ad eum verbis exprobraret, 1. Reg. 2. v. 29. *Hæc dicit Dominus.... Quare calce abjecistis victimam meam, & magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii Israel. Propterea, ait Dominus.... Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, brachium domus Patris tui, ut non sit senex in domo tua.... ut deficiant oculi tui, & tabescat*

anima tua, & pars magna domus tuæ morietur... Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum & animam meam faciet, &c.

Nec multo post gravioribus Cœlum intonuit minis, quia priores otiosæ remansissent. Semel & tertio vocavit Dominus puerum Samuelem, & dixit ad eum: *Ecce ego faciam verbum in Israel quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus, In die illa suscitabo adversum Heli omnia qua locutus sum super domum ejus: incipiam & complebo. Prædixi enim ei quod judicaturus essem domum ejus in æternum propter iniquitatem, eo quod noverit indigne agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus usque in æternum.* En ergo grandis iniquitas domus Heli: Ophni quidem & Phinees, quia victimarum primitias arriperent: Heli vero quia eos non corripueret; imo cum ipsis vesceretur primitiis sacrificiorum.

Atqui 2. Nullibi tanta hæc iniquitas idonea satisfactione redempta videtur. Par enim & idonea tanto sceleri satisfactio in eo fuisset, ut & corripuerentur iniqui Sacerdotes pari ad facinus suum animadversione, & a sacris, quæ impia manu temerabant, immisericorditer abigerentur. Neutrum porro Heli fecisse legitur. Ergo congrue, & utinam minus, dissidere videtur, qui patris & filiorum iniquitatem nullis unquam victimis & muneribus expiatam fuisse conjicit.

IV. Prob. 2. pars de Traditione. Hæc enim multo plus e veterum Patrum, quam e recentioris ævi Theologorum scriniis est repetenda. Sed antiqui Patres in asserendam Heli impœnitentiam calculo pene unanimi conspirant. Et si enim plerique hunc propria vita mirabilem esse fatentur; at eum ex remissius correpta filiorum agendi ratione reprobatum esse conjectant, aut expresse docent. Sic S. Gregorius Mag. Lib. 2. in Capit. 4. Reg. & part. 2. Pastor. cap. 6. Quia, inquit, *falsa pietate superatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud districtum Judicem semetipsum cum filiis crudeli damnatione percussit: hinc namque divina voce ei dicitur: Honorasti filios tuos, plus quam me.*

Sic S. Cæsarius Arelat. homil. 15. *Quia illos non grandi feritate distrinxit.... nomen ejus de Libro Vite deletum est.*

Sic S. Eucherius: *Heli Sacerdos pro filiorum iniquitate damnatus est, quod eos peccantes minus severa animadversione pledebatur.... Quæ sententia discant Sacerdotes quomodo etiam propter filiorum scelera puniantur: & quamvis sancti sint, culpa tamen subditorum eisdem, si non coerceant, imputetur.*

Omitto Basilium, Hieronymum Lib. 1. contra Jovin. Chrysostomum Hom. 59. in Genes. B. Petrum Damiani Tom. 3. Epistol. 16. Capit. 18. S. Ephrem, Bedam, & alios plures quos dabunt Mendoza & Cornelius a lapide, qui tamen posterior Augustinum perperam citare videtur. Hi porro quam nimium præponderant, & auctoritate vincunt, Liranum, Dionysium, Carthum, Tostatum, Serrarium, & alios recentiores quos adducunt & sequuntur Mendoza & Cornelius a lapide. Sed istorum momenta

momenta libremus: hæc enim in re ancipiti si prægravent, æquum est ut assensum rapiant. Itaque.

V. Objic. 1. Heli filios suos corripuit, idque tam acriter ut verba ejus gravem Theologis difficultatem facerent: *Dixit enim eis, ibid. cap. 2. v. 23. Quare facitis res hujusmodi quas ego audio res pessimas, ab omni populo. Nolite filii mei . . . Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Ergo.

VI. Resp. Cum. S. Eucherio: *Equidem coercuit Heli filios, equidem corripuit, sed lenitate, & mansuetudine patris, non severitate & auctoritate Pontificis.* Et vero remissum istud & molle corripiendi genus eo usque displicuit Deo, ut illud primo per Prophetam, deinde per Samuelem redarguerit; atque hinc priores minas minis gravioribus cumlaverit.

VII. Objic. 2. qui comminatis sibi a Deo pœnis humiliter acquievit, is utique præteritam mollitiem gravi diluit Pœnitentia. Atqui Heli... Cum enim indicasset ei Samuel *universos sermones Domini*, placide & submisso respondit: *Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat*, ibid. c. 3. v. 18. Ergo:

VIII. Resp. 1. Verba hæc, *Dominus est*, &c. alium in ore hominis subirati, perpetuifque comminationibus defatigati; alium in ore hominis sincere contriti sensum habere: uti ea secum repetendo facile quisque intelliget. Incertum porro est, quo animi motu, quo, ut ita dicam, vocis sono ea protulerit Heli. Nec certe hic sibi consentiunt Patres. Si qui enim hinc æquanimem ejus divinæ voluntati obsequentiam commendant, ut Theodoretus & Chrysostomus; Alii nihil in eis præter fictam humilitatem, aut forte pervicaciam deprehendunt. Idem est, ait S. Ephrem in apologia de Heli, quasi dicat: *Dominus quod bonum est in oculis suis faciat. Ego vero filiis meis molestiam inferre non possum, eosve perpetuo insequi. Ista responsionis humilitas*, ait hic Gregorius Magnus, *si subtiliter inspicatur, vera humilitas non est. Vere esset humilis, si se ad emendationem culpæ, pro qua arguebatur, obtulisset. Dum ergo dicit: Dominus est, &c. Potius elegit minarum Dei causas incurvere, quam de peccatis iniquitatibus filios condemnare.* Eadem est Ruperti expositio, hæc autem licet prima fronte non nihil offendat, revinci facile non potest.

IX. Resp. 2. dist. maj. qui inferendis sibi pœnis humiliter acquievit, simulque earum causam omni nisu sustulit, C. qui acquievit stertiliter, ita ut quæ hæcenus neglexerat, deinceps quoque neglexerit, N. Itaque *vere esset humilis Heli, si se ad emendationem culpæ pro qua arguebatur, obtulisset*: id autem nec fecisse, nec tentasse probari potest. Vix profecto dubitem, quin Heli, vir nativa indole bonus, ubi graves Dei minas audiit a Propheta priori, saltem in corde dixerit: *Dominus est*, &c. qui enim ei tot & tanta per Samuelem exprobravit Deus, non exprobravit quod priores minas

despexisset. Atqui tamen non destitit Deus de eo graviter conqueri, *eo quod noverat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos.* Ergo & post visionem Samuelis perseveravit eadem divinæ querelæ ratio. Ergo rursum ex præfata Heli submissione, nihil inferri potest, quod Pœnitentiam ejus certo vel probabiliter evincat.

X. Objic. 3. ille obiit vere pœnitens, cui potior fuit religio, quam populi ac ipsa filiorum suorum vita. Atqui Heli potior fuit religio *Erat enim cor ejus pavens*, non pro populo, non pro natis, sed pro arca Dei: unde tunc tantum dolore oppressus est, cum nuntius a prælio adveniens nominasset arcam Dei. Ergo.

XI. Resp. dist. maj. Cui potior fuit religio, ex summa & supernaturali in Deum charitate, C. ex naturali quodam affectu, N. Non is est scopus noster, ut Heli impœnitentem obiisse probemus: Id enim in ejus thesauris signatum est, qui solus hominum corda novit, & in eis inscrutabili judicio quidquid vult operatur. Unum hoc volumus, nimirum Pœnitentiam ejus nulla sat firma ratione probari. Eam porro quæ ex ipsius in Arcam studio deducitur, levis admodum esse momenti opinamur. Quare porro? Quia Judæi etiam scelestiores pari urebantur doloris sensu, cum suus Arca sanctæ ac templo deinceps honos nefarie auferebatur. Cujus quidem rei innumera extant in historiis exempla. Sic audito Arce captæ eventu *ululavit omnis civitas Silo*, quæ tamen non tota constabat ex sanctis. Sic uxor Phinees eodem eventu, simul & partus dolore oppressa, expiravit dicens: *Translata est gloria Israel, quia capta est Arca Dei*; nec tamen hinc tuto colligi potest ejusdem sanctitas. Sic Agrippa, qui & apud Lucam Herodes, cum a Caio Caligula didicisset, mentem ejus esse ut pro Deo haberetur a Judæis, ideoque simulacrum ejus in Jerosolimitano templo collocaretur, *anxius, & præ metu per singula momenta colore mutato, rubicundus, lividus, a vertice ad calcem horrore correptus est; & tremore membra quatiente, solutisque nervis collapsus fuisset, ni eum sustentassent proximi; qui jussi domum illum retulerunt nihil sentientem, & subitanea vi mali sopitum & stupidum*, &c. Atqui ex eo tanto dolore, qui dolorem Heli proxime adæquat, haud inferre licet, Agrippam, mactatorem illum Jacobi, Petri detentorem in vinculis, ab Angelo ob immanem superbiam percussum, hominem fuisse vero Deo pie & sancte addictum. Sic demum ubique notum est, quod & scripsit Philo, *Judæos non unam, sed mille, si fieri posset, mortes subituros citius, quam sustinerent vetitum aliquid facere*, in templo præsertim, quod adeo religiose colunt, ut certa mors proponatur ultra septum interius penetrantibus: & hi tamen Judæi Dominum occiderant, ejusque Apostolos, quocumque confugerent, insequabantur. Ergo potest Heli dolor in affectum mere naturalem refundi. Atque utinam a sublimiori principio originem duxerit! id equidem optamus enixe: at credimus non satis probari.

Philo. integ.
ad Cainan.

Philo ibid.

§. III.

DE SALOMONE.

I. Notior est Salomonis historia, quam ut hic recenferi; flebilior, quam ut emen- titis coloribus pingi debeat. Nescit nemo Prin-
Matth. 12.
Luc. 11.
3. Reg. 11. cipem illum, *cujus sapientiam Regina Austri a finibus Terra audire venit*, a Deo turpiter de- fecisse; ejusque, *cum jam esset senex, cor per mulieres depravatum esse, ita ut sequeretur Deos alienos, &c.* Quæritur an facinora hæc dignis Pœnitentiæ laboribus diluerit Salomon, adeo- que an conclamata sit salus ipsius. Qua de re triplex versatur eruditorum opinio: alii enim pro salute Salomonis certant; quos inter non sine fructu legeris Joannem de Pineda, Hispa- lensem Theologum e Societate Jesu. Alii Salomonem diris devovent: Ita inter alios Phi- lippus Abbas bonæ spei, in Opusculo de dam- natione Salomonis; *cujus sententiam veluti probabiliorem sequitur Bellarminus Lib. 1. de Verbo Dei, Cap. 5.* Alii demum rebus diu & mature perpensis hærent incerti: Ita inter alios Nat. Alexander hic differt. 3. ubi partis utriusque momenta, eorumque solutiones pro- ponit. Hunc, sed non innominatum, quod fecit recentior aliquis, e vestigio sequemur. Sit

CONCLUSIO: Incerta est Pœnitentia, in- certa proinde salus Salomonis.

II. Prob. illius fors respectu nostri plane incerta est, *cujus reprobatio, aut salus æterna nullo certo vel Scripturæ textu, vel consensu Patrum, vel Ecclesiæ judicio probari potest.* Atqui reprobatio aut salus æterna, &c. Minor probatur per partes,

III. Prob. itaque 1. pars, nimirum, 1. re- probationem Salomonis, nullo, qui assensum vere cogat, Scripturæ textu probari. Qui enim desperatam esse Regis hujus salutem volunt, hinc pugnant, 1. quod Scriptura recensitis quorundam hominum peccatis, eorundem Pœnitentiam commemoret, puta Davidis 2. Reg. 11. v. 12. Eccli. 47. potissime autem Psal. 50. Manassis Paralip: 2. Cap. 23. Salomonis vero iniquitas disertim exprimatur, ut 3. Reg. 11. & Eccli. 47. nullibi vero legatur Pœniten- tia ejus. Quin & eam abnegare videtur Sirachi- des his, quibus Salomonem compellat, verbis, *ibid. v. 21. & seq. Inclinaſti femora tua mulie- ribus . . . Dediſti maculam in gloria tua, & profanaſti ſemen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam, ut fa- ceres imperium bipartitum, &c.* ubi divina ultio filios Salomonis propter peccata patris, utique non deleta, vexat & insequitur.

IV. Pugnant 2. & maxime, quia si Salo- monem peccati sui sincere pœnituiſſet, is du- bio procul aliqua reliquiſſet Pœnitentiæ suæ monumenta, & oblatam populis peccandi oc- casionem abstuliſſet. Atqui nihil præter fana & idola reliquit Salomon: eaque, tametsi po- pulo gravis essent occasio peccandi, ad ætatem usque pii Josiæ manserunt, ut patet ex 4. Reg. 23. v. 13, ubi hæc: *Excelsa quoque, quæ erant in Jerusalem ad dexteram partem montis offen- sionis, quæ adificaverat Salomon Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensionis Moab, &*

Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit Rex Josias, & contrivit statuas, & succidit lucos, &c.

V. Atqui hæc, licet gravia, imminui ta- men possunt. Ad 1. enim dici potest, 1. Adæ, Lothi & Samsonis Pœnitentiam in Scripturis diserte non exprimi, nec tamen in dubium vocari posse. 2. Non ita reticeri in sacro textu Pœnitentiam Salomonis, ut inde nulla- tenus colligi possit: Quod infra. 3. Excidiſſe Libros plures, tum Salomonis ipsius, ut puta *Librum verborum dierum Salomonis*, 3. Reg. 11. 41. tum *Propheta Natan, Ahia Silonitis, & Addo Videntis contra Jeroboam*, in quibus *reliqua operum Salomonis priorum & novissimorum scripta erant*, 2. Paral. 9. 29. In his por- ro libris verisimiliter apertius descriptam fuisse Salomonis Pœnitentiam, quæ in Scriptura su- perſtite obscurius indicatur.

VI. Ad 2. quo Salomonis vindices quasi obrui subindicat Nat. Alexander, non una est responsio.

1. Enim conjici potest, fana hæc & idola a Salomone quidem fuisse subversa; sed vel ab Amon, aliisve impiis Regibus instaurata esse in iisdem fundamentis; unde factum sit, ut antiquum nomen excelsorum Salomonis ser- vaverint, prout forte porticus Salomonis, de qua act. 3. v. 11.

2. Dici possit, templa quidem & idola fatis subversa fuisse, ut jam ad nefarios idolo- latriæ usus inservire non possent; sed non ita ut nullæ eorum superessent ruinae, cum pec- cati Salomonis, tum etiam illius Pœnitentiæ testes. Has itaque ab Ezechia, Rege sancto, intactas permanſiſſe; quod criminis occasionem nemini præberent: a Josia vero ex singulari pietatis motu ad radices usque fuisse dirutas.

3. Nec improbabile est, Salomonem fa- nis a se erectis peperciſſe, quia vel illa clausiſ- ſet, vel alios in usus convertiſſet. Et vero, si peccavit Salomon ea relinquendo, peccavit & Ezechias ea non subvertendo. Idem enim pene est, si peccandi occasionem dederis ipse, aut ab alio datam volens, & multitudini re- gendæ præpositus, conſerves. Porro non ar- guitur Ezechias ob minime subversa Salomonis delubra: imo pietas illius commendatur 4. Reg. 18. & Eccli. 48. 25.

4. Obiit indubie Manasses pie pœnitens, ut fatentur omnes. Atqui Manasses abstulerat quidem *Deos alienos, & simulacrum de domo Domini, aras quoque quas fecerat in monte do- mus Domini*, 2. Paralip. 33. 15. At non ta- men abstulit omnia prioris suæ impietatis mo- numenta: Quandoquidem Josias altaria, quæ fecerat Manasses in duobus atriis templi Do- mini destruxit, & disperſit cinerem eorum in torrentem Cedron. 4. Reg. 23. 12. Ergo po- tuit Salomon & occidere pœnitens, & non omnia idololatriæ suæ testimonia demoliri. Ergo stat 1. reprobationem Salomonis nullo, qui ineluctabilis sit, Scripturæ textu fulciri.

VII. Sed neque eadem reprobatio a Tra- ditione, aut Ecclesiæ judicio inconcuſſe deduci potest. Non ab Ecclesiæ judicio; cum nullum ejus ea de re Decretum prodierit. Non a Tra- ditione: Hæc enim ut firma sit, multo præ- ponderantem

ponderantem Patrum consensum requirit. Sed deest præponderans illa consensus in re præfenti, ubi Patres Patribus, docti æque doctis adeo adversantur, ut prope temerarius videatur, qui partem alteram alteri prætulerit.

Enimvero Salomonis Pœnitentiam astruunt, 1. Cyrillus Jerosolym. Catech. 2. ad illumin. ubi: *Cernis, inquit, quod Pœnitentibus datur salus. Et Salomon ceciderat: sed quid inquit? Postea ego Pœnitentiam egi.*

2. S. Hilarius in Psalm. 52. *Et ne, ait, per Aaron, David & Salomonem, pluresque istiusmodi, bonitatis Dei exempla percurram, quibus, increpitis demutationum offensis, ob fidei tamen meritum adfuit Pœnitentia proclivis.* Idem in Psalm. 126. Salomonem donat sancti nomine.

3. S. Epiphanius hæc. 42. Marcionem redarguit eo quia *Abelum, Moysen, Davidem ac Salomonem, a Christo ad inferos descendente, illic relictos esse contenderet.* Sensit ergo Epiphanius eandem esse Salomonis sortem, quæ Abelis, Moyfis, Davidis, &c.

S. Ambrosius, seu quisquis est Auctor Apologæ 2. pro Davide: *Si David, Salomon & Paulus erraverunt tanquam homines, peccatum suum tanquam iusti agnoverunt.*

S. Hieronymus Epist. 9. ad Salvinam: *David & Salomon victi sunt quasi homines, ut & ruina nobis ad cautionem, & pœnitudinis ad salutem exempla præberent.* Ceteros mitto, quos fuisse expendit Pineda.

VIII. Non nego e Patribus magni nominis plures salutem Salomonis habere desperatam. Sic, omisso Chrysostomo, qui in partem Salomoni propitiam modo, modo in adversam propendet: S. Cyprianus Lib. de unit. Ecclesiæ: *Quisquis ille confessor est, inquit, Salomone major, aut melior, aut Deo carior non est, qui tamen . . . postquam dereliquit viam Domini, perdidit & Domini gratiam . . . Et ideo scriptum est: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.*

S. Augustinus Lib. 22. contra Faustum, Cap. 81. *Salomon ad profundum idololatriæ lapsus atque demersus, Veritate nullius personam acceptante proditus est.* Cap. 88. *Jam de Salomone quid dicam? Quem vehementer arguit sancta Scriptura atque condemnat, nihilque de Pœnitentia ejus vel indulgentia Dei commemorat.* Et Enar. in Psalm. 126. *Ipsæ Salomon mulierum amator fuit, & reprobatus est a Deo . . . Optime igitur etiam hoc egit misericordia Dei & Spiritus ejus, ut quidquid boni per Salomonem dictum est, Deo tribueretur: peccatum autem hominis homini.* Unde obiter inferes decipi eos, qui in animum sibi inducere nequeunt, fieri potuisse ut Canonorum Librorum Scriptorem aliquis periret.

S. Gregorius Magnus Lib. 2. Moral. in Job, Cap. 2. *Salomon, inquit, sapientiam non persequeretur accipit.* Ergo circa Salomonis pœnitentiam Patres Patribus adversantur. Atque licet postremorum nonnulli benigne exponi possint, non inde plurimum convalescunt Salomonis partes; quia ejus inter defensores multi sunt, qui de salute ipsius bene ominentur ob Sapientiæ Libros: quod an solide factum sit, ut expendamus.

IX. Prob. 2. pars Minoris, nempe Pœnitentiam Salomonis, nec ex Scriptura, nec ex Traditione, nec ex Ecclesiæ judicio efficaciter deduci. Et quidem 1. constat ex modo dictis, certi nihil erui posse seu a Traditione, seu ab Ecclesiæ judicio: Cum in præfenti materia Patres Patribus adversentur, & nihil circa hanc ab Ecclesia definitum sit. Standum igitur Scripturæ: Atqui nihil in ea est, quod Salomonis Pœnitentiam satis ostendat.

Prob. min. Quatuor potissimum Scripturæ textibus nituntur Salomonis vindices, 1. nempe his Dei verbis ad Davidem, ubi sic de Salomone: *Ego ero ei in Patrem, & ipse erit mihi in filium: Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum: misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea, 2. Reg. 7. 14.* Atqui inquirunt, misericordia quam spondet hic Deus Salomoni, multo minus terrenum regnum spectat, quam æternum. Et vero, ait Tychonius, *quid prodest, id est, quid prodesset Davidi, si propter eum filius ejus regnum terræ consequeretur, cæleste perditurus?*

Nituntur 2. totis Ecclesiæ & Proverbiorum Libris, quorum priorem his orditur verbis Salomon: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas:* in posteriori vero sic habet, Cap. 24. juxta versionem Lxx. *Novissime ego egi Pœnitentiam, respexi ut eligerem disciplinam.* Et Cap. 30. *Stultissimus sum virorum, & sapientia non est mecum.* Utrumque porro Opus a Salomone sub vitæ finem scriptum est. Utrumque igitur insigne est ejusdem Pœnitentiæ monumentum. Ita Bacchiarius Auctor Ecclesiasticus sæculi V. in Epist. ad Januar. de recipiendis lapsis.

Nituntur 3. his verbis 3. Reg. 43. *Dormivit Salomon cum Patribus suis, & sepultus est in Civitate David.* Quis porro Regem idololatriæ ad extremos usque spiritus mancipatum, in sancta Civitate sepultum esse crediderit? Nullibi certe impii Reges cum Patribus suis dormuisse ac sepulti fuisse dicuntur, ut constat de Joram filio Josaphat, de Ocholia. de Joas & Ahas.

Nituntur 4. & maxime 2. Paralip. 11. v. 17. ubi dicitur *ambulasse Roboam in viis David & Salomonis, annis tantum tribus.* Atqui, ait Pineda Lib. 8. n. 51. nusquam fit mentio in bonum viarum Regis cujuscumque, nisi is vitam sancte clausit. Certe priores viæ Afa sanctæ & religiosæ fuerunt; nec tamen (quoniam ab iis misere defecit) sanctus Josaphat in viis patris sui ambulasse dicitur.

En summatim quæ facer textus habet Salomonis causæ magis faventia. Atqui in his nihil est quod probabiliter solvi non possit. Unde, nec inepte, respondent adversarii Salomonis.

X. Ad 1. promissionem illam Dei de temporali solum regno esse intelligendam; ita ut sensus sit, Salomonem, si futurum sit aliquando ut a via justitiæ deficiat, aliis quidem pœnis, quæ *Virga virorum* hic appellantur, castigatum iri; non autem regni privatione, prout Sauli contigit. Atque hæc expositio confirmatur ex 1. Paralip. 17. 14. ubi post repetitam eandem promissionem continenter subjungitur;

Et

Et statuam eum in domo mea & in regno meo usque in sempiternum, & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum; quia nempe, secus ac factum est Sauli, habebit e sanguine suo, qui sibi in perpetuum succedant: Ergo Dei promissio, non ad Salomonem duntaxat pertinet, sed & ad posteros ejus. Ergo non magis ex ea colligi potest æterna ejusdem salus, quam Regum qui ei successerunt. Ejusdem solutionis veritas constat ex prædictione Ahiz Silonitis ad Jeroboam, quam vide 3. Reg. 11. 28. & seq.

Neque nocet objectio a Tychonii verbis petita. Nec enim hominis est præscribere Deo, ut hoc vel illud spondeat, multo minus ut spondeat salutem, cujus explorata cognitio tumidam securitatem parere possit. Ceterum magnum quid spondebat Deus, cum pollebatur Davidi non defuturos e femore ejus principes, qui regnum ejus amodo & usque in sempiternum possiderent.

XI. Ad 2. Negant libros Ecclesiasticis & Proverbiorum a Salomone sene conscriptos esse, 1. quia Cap. 2. Eccles. ait Salomon: *Sapientia quoque perseveravit mecum.* At id de se dari non potuit Salomon senex, omnis proinde libidinum & idololatriæ cæno diu immerfus. 2. Quia uti notant Bonfrerius, & Bellarminus Lib. 5. de verbo Dei cap. 5. potissimum Salomonis facinus fuit idololatria. Porro nec idolorum, nec idololatriæ in toto utroque libro uspiam meminit; quod tamen facere debuerat, si eum illius vere poenitisset. 3. Quia Jesus filius Sirach Libros Salomonis ante lapsum ejus commemorat. *Eruditus es,* ait cap. 47. *in juventute tua: & impletus es quasi flumen sapientia In Cantilenis, & Proverbiis, & comparisonibus, & interpretationibus tuis mirata sunt terra Et inclinasti femora tua mulieribus Dedisti maculam in gloria tua.* 4. Quia quæ ex Ecclesiaste vel Proverbiis in gratiam Poenitentiae Salomonis eruuntur, parum probant.

Non illud: *Vanitas vanitatum*, quod vir mundana omnia perspicaci oculo contemplatus, non minus eloqui potuit, quam homo poenitens: quodque dubio procul sancti Reges, ut Ludovicus IX. pluries repeterunt.

Non illud: *Novissime ego egi Poenitentiam:* Tum quia hæc ex aliena persona dicere potuit; prout ipse & alii Scriptores solent, qui sæpius ex persona peccatorum, poenitentiumve, aut justorum, Christi etiam aut Ecclesiæ loquuntur, uti abunde patet ex Cantico Canticorum: Tum quia magis Hebræo textui consonat Vulgata nostra, quæ solum habet: *Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.* Quem sensum exhibent Caldaica Paraphrasis & Syriaca Versio, quemadmodum animadvertit & probat Nat. Alexander.

Non illud: *Stultissimus sum virorum &c.* 1. quia dubium est an verba hæc sint Salomonis. Sic enim Hebraice incipit Caput illud 30. *Verba Aghur filii Jache,* quæ Latinus interpres reddidit: *Verba Congregantis filii Vomentis.* Itaque ait Menochius, *hoc Caput proprie Auctorem habet Aghur, cujus tamen dicta Salomon suis adjunxit Parabolis, ut illis consentientia,*

& iisdem plane digna. 2. Quia etiam si verba hæc Salomoni adscribantur, qui mysticum sibi nomen sumpserit, nihil aliud probant, ut ex toto textu liquet, quam errorem & ignorantiam, quibus homo in hoc naturæ corruptæ statu obnoxius est, adeoque quam rebus supernis explicandis impar sit, nisi cœlitus illuminetur: at vero nec Salomonis Poenitentiam, nec humiliter confessam personalium ejus peccatorum stultitiam ostendunt. Hoc generali sensu de se agebat Amos Cap. 7. 14. *Non sum Propheta, & non sum filius Propheta: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros.*

XII. Ad 3. Errasse Bacchiarium, cum credidit Reges impios cum justis Regibus sepeliri non potuisse. Id enim etsi nonnullis contigit, ut fert objectio; non tamen omnibus. Namque 1. ex Lib. 3. Reg. 14. 31. *Dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in Civitate David.* Atqui tamen ex 2. Paralip. 12. 14. *Fecit Roboam malum, & non præparavit cor suum ut quæreret Dominum,* 2. ex 3. Reg. 15. 8. *Dormivit Abias cum patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David.* Atqui is nihilominus ibidem v. 3. *Ambulavit in omnibus peccatis patris sui: nec erat cor ejus perfectum coram Domino suo.* Idem dixeris de Amasia ex 2. Paralip. cap. 25. vers. 28. & 14. Ergo quia Rex quipiam cum Regibus justis sepultus fuerit, nequaquam hinc sanctitas ejus inferri debet: sicut nec impoenitentia ejus hinc deduci potest, quod cum iisdem sanctis Regibus sepultus non fuerit. Obiit enim Manasses religiosus & poenitens: & tamen in domo sua sepultus est, ex 2. Paralip. 33. v. 26.

XIII. Ad 4. Mentionem hic fieri de prioribus annis Salomonis, eosque solum, non annos posteriores viis David comparari. Nec vero insolitum esse in Scripturis, ut priora vitæ Regis alicujus exempla, vel in bonum, vel in malum proponantur, etsi ab iis posteriora multum discrepaverint. Sic, ut animadvertit Pineda ipse, 4. Reg. 21. v. 20. dicitur, quod *Amon fecit malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater ejus, &c.* Id autem de prioribus tantum Manasse viis accipi oportet. Quidni ergo objectus locus ad priores tantum Salomonis annos referatur?

En præcipua quæ in laudatis Auctoribus occurrerunt in gratiam vel odium Salomonis argumenta. Quod enim objicit Pineda ibid. num. 73. Granatenfes Libros in plumbeis laminis arabice, jam inde a Jacobo Hispaniarum Doctore, conscriptos, in quibus Salomonis Poenitentia his describitur verbis: *Et flevit fletu vehementi, & condonatum est illi: & obiit fidelis & securus;* Id, inquam, nullius est momenti, quia nullius est certæ fidei. Quin & amare conqueritur Nat. Alexander, quod Hispani pseudepigrapha monumenta genti eruditorum venditare velint; quasi huic fucus hodieque fieri facile possit.

XIV. Si forte inquiras quam in partem cinis ego & pulvis propendeam: in eam fatebor, quæ Salomoni propitia est. Movet me id præcipue quod Ecclesiasticus Liber hominis a vanitate omninoda reversi proles esse videtur. Et id suadet

Calmet
præf. in
Eccle.

suadet 1. constans Hebræorum traditio, quæ non nullius pretii in præsentī negotio esse debet. 2. Antiquiorum Patrum consensus. Cyrilli Hierosol. præsertim, & Hieronymi in Judaicis rebus versatissimi. 3. Quod Ecclesiastæ Liber scriptus videtur ab homine nauseabundo ad vanissimas voluptates, quas sensit. 4. Quod multa complectitur, quæ significant hominem omnia pene expertum. *Ego*, inquit Cap. 1. *fui Rex in Jerusalem*, quasi jam funeri vicinus, nihil jam sit. Cap. 7. 16. *Hoc quoque vidi in diebus vanitatis meæ*. Ibid. *Virum de millibus unum reperi, mulierem autem ex omnibus non inveni*. Hæc autem cui convenient melius, quam homini qui uxores duxerat mille, & ne uni quidem se potuisset committere.

XV. Quod ajunt Salomonem in prædictis Libris idolatriam non detestari, non adeo urget, 1. quia nulla est melior idolatriæ detestatio, quam unius Dei creatoris, judicis, vota nuncupata exigentis, impios per patientiam sustinentis, tam aperta, totiesque in eodem volumine repetita confessio. 2. Quia idola passim vocantur vanitates, ut Deuteron. 32. 21. *Irritaverunt me in vanitatibus suis*. 4. Reg. 17. 15. Jerem. 42. 19. Porro totus est Ecclesiastæ liber in vanitatum detestatione; & licet vocula hæc alio sensu non raro ibidem assumatur; potest ta-

men & idola nonnunquam exprimere. 3. Quia qui in Ecclesiastæ ceteros suos errores condemnat Salomon, in alio qui exciderit Libro idola detestari potuit, ut jam diximus.

Illud vero capitis 2. v. 9. *Sapientia quoque perseveravit mecum*, vel refertur ad tempus, quo Salomon multa sapienter didicit, ibid. cap. 1. vers. 16. & sic necesse non est, ut de toto vitæ ejus cursu intelligatur; vel animalem tantum sapientiam indigitat, seu solertiam in excogitandis novis voluptatum generibus, augendisque deliciis, luxu & opibus. Ita S. Gregorius Nyssenus, & Hugo à S. Victore.

Quod spectat ad cap. 4. Eccli. Sirachides laudat quidem Opera quæ ante lapsum suum edidit Salomon (nisi quod in scriptura frequens est, ordinem invertat) at non negat Libros lapsu posteriores; hos autem prætermisit, quia totus est eo loci, ut ostendat quam funestos habuerit exitus Salomonis crimen in posteris ejus. Et hæc sufficiant de re quam Deus voluit esse intricatissimam, ut justiores quique ad mortem usque opera sua vererentur; & ipsi nos jam fenes, identidem in hæc erumperemus verba: *Ne projicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me*. Psalm. 70. 9.

PARS SECUNDA.

DE

POENITENTIA UT SACRAMENTO.

SECUNDAM hanc Tractatus nostri partem absolvent novem capita. Primum erit de existentia Sacramenti Pœnitentiæ. II. de ejus efficacia, seu potestate. III. de materia in genere. IV. de Contritione. V. de Confessione. VI. de Satisfactione. VII. de forma ejusdem Sacramenti. VIII. de Ministro. IX. de Effectibus. His accedet appendix una vel multiplex, si per tempus & vires licebit.

CAPUT PRIMUM.

DE

EXISTENTIA SACRAMENTI POENITENTIAE.

1. **P**Œnitentia, prout sumitur in præsentī, variis apud Patres donatur nominibus; & quidem 1. identidem vocatur *impositio manuum*, à ritu scilicet, quo peccatores reconciliari consueverant. *Manus impositio*, ait Augustinus Lib. 3. de Bap. contra Donatistas, cap. 16. *non, sicut Baptismus, repeti non potest*. Ut autem hæc manuum impositio ab ea fecerneretur, quæ in Confirmatione, vel Ordine adhiberi solet, passim dicta est *impositio reconciliatoria*.

2. A Græcis Scriptoribus dicta est *exomologesis*, quæ vox licet vi propria nonnisi confessionem sonet, totam nihilominus Pœnitentiam exprimit ex usu: unde Tertullianus Lib. de Pœnitentia, cap. 9., *Is inquit, actus qui magis Græco vocabulo usurpatur & frequentatur*,
Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

exomologesis est, qua delicta Domino nostro confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessioni disponitur, confessione Pœnitentia nascitur, Pœnitentia Deus mitigatur, &c.

3. Nec infrequenter dicta est *secunda post naufragium tabula*, quia sicut naufragum, nisi tabulam arripiat, perire necessum est; sic & peccatorem, qui à Baptismatis navi excidit, nisi confugiat ad Pœnitentiam. Hinc Tertullianus ibid. Cap. 4. *Eam, tu peccator, ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabula fidem. Hæc de peccatorum fluctibus perlevabit, & in portum divinæ clementiæ properabit*. Eodem nomine Pœnitentiam designarunt PP. Tridentini Sess. 6. Cap. 14.

5. Vocatur etiam passim *Baptismus laboriosus*, *Baptismus lacrymarum*; quia effectum
F
ejus

eius nonnisi per gemitus, & labores consequi potest homo Pœnitens.

5. Dicitur ab Hieronymo *hostia placabilis*; à Chrysostomo Hom. 8. de Pœnit. *Medela delictorum, consumptio iniquitatum, armatura contra diabolum, spes salutis, desperationis profligatio*; ab aliis vero pluribus, *communio, pax, & reconciliatio*, His obiter præmissis,

Pœnitentia definiri solet à Catholicis: *Sacramentum à Christo Domino institutum, quo, per*

juridicam Sacerdotis absolutionem, homini contrito, confesso & satisfactionem spondenti, remittuntur peccata post Baptismum commissa.

Quoniam vero definitio hæc non admittitur ab iis omnibus, qui Christiano nomine cense-ri volunt; ut sua eidem veritas asseratur, duo nobis præstanda sunt; 1. recensendi sunt nostri hujus dogmatis hostes præcipui; 2. viden- dum an non strenue revinci possint.

ARTICULUS PRIMUS.

RECENSENTUR HÆRETICI, QUI POENITENTIÆ SACRAMENTUM EXPUNXERUNT.

HÆRETICOS, qui Pœnitentiæ Sacramen- tum subverterunt, duas in classes dividit Doctissimus Tournely: quarum prior illud indirecte tantum & quasi per latus impugnaverit; directe posterior & aperta fronte.

II. In primo ordine recensentur, 1. ii omnes, qui ut *Gnostici*, id est, *Spirituales*, nul- lum in sectæ suæ perfectis peccatum agnosce- bant, etsi, ait Irenæus. Lib. 1. contra hære- ses, Cap. 6. alias 1. & Cap. 25. alias 24. *Ip- sorum perfecti ea intemperate operari auderent, quæ non tantum dicere & audire non est fas nobis, sed ne quidem in mentis conceptionem venire, adeo turpia sunt & obscæna.* Unde scelesti illi & flagitiosi homines, qui Christianos ce- teros contemptim vocabant *Physicos, id est car- nales & animales*, merito ab aliis dicti sunt *Borboritæ*, quasi cænosi, ob nefariam scele- rum ingluviem, cui se inter sacra sua turpiter immergebant. Ita Augustinus Lib. de hæresib. cap. 6. Theodoretus lib. 1. hæretic. fabular. cap. de Borborianis.

2. Et eadem de causa Priscillianistæ; qui circa an. 380. duce potissimum Priscilliano, à suis subinde ad Abulensem Episcopatum eve- cto, Gnosticorum ceterorumque pene hære- ticorum deliria renovarunt. De his agunt SS. Augustinus hæ. 70. & Leo Epist. 93.

3. Pseudospirituales, qui ex Anabaptistis egressi, *Libertinorum* nomine appellati sunt, libertatem Christianam in eo collocabant, ut nihil non homini regenerato permissum esset. Contra eos scripsit Calvinus Opusculum, cui ti- tulus: *Adversus fanaticam & furiosam sectam Libertinorum, qui se spirituales vocant, instru- ctio.* Horum errores jampridem obsoletos renovarunt Crassiores Quietistæ, duce ac præ- ceptore Michael de Molinos, ab Innocentio XI. solemniter proscripti die 20. Novemb. an. 1687.

4. In eundem scopulum pari de causa im- pegisse dicuntur, tum Caiani, à Gnosticis cir- ca an. 145. exorti, & impeni Caini ac Judæ Ischariotis laudatores: hi enim S. Hieronymi ævo redivivi dicebant *esse aliqua peccata, quæ Christus non possit purgare sanguine suo*, ac multo minus Ecclesia vi clavium remittere. Tum Manichæi, & ii qui Mathematici dicun- tur à S. Cæsario serm. 253. hi enim inducta

catum, & ex consequenti Pœnitentiam aute- rebant. Tum & ii, qui cum Felicissimo & aliis Sacerdotibus quinque eidem sociatis, lap- sos citra Pœnitentiam ullam reconciliabant, in ruinam salutis & everfionem animarum, ut conqueritur Cyprianus. Epist. 40. apud Pame- lium; 43. vero apud Pearsonium. Tum & ii demum, qui circa an. 466. non Pœnitentia, sed exacto pretio peccata dimittenda esse garrie- bant, prout refert S. Maximus, Taurinensis Antistes Hom. 10. ex iis, quas juris publici fecit Mabillon. Tom. 1. Musæi Italici. Hæc ferme Tournelyus, quæ nescio an prorsus ac- curata sint.

III. Velenim dicere vult doctif. Scriptor, eos quos recenset, admisisse quidem Sacramenti Pœnitentiæ substantiam, sed & simul nonnulla admisisse, quæ cum ea male cohærerent: vel significare intendit, eos ipsam Sacramenti sub- stantiam rejecisse, quia fides ejus cum primo- ribus ipsorum principiis cohærere non posset. Neutrum vero dicitur accurate. Libertini enim Anabaptistarum propago, ut & Anabaptistæ Pseudoreformatorum, Sacramentum Pœniten- tiæ è medio tollebant. Molinos vero, licet à Confessione per annos duodecim abstinerit, & in ea nollet à perfectis suis certa quædam depo- ni peccata, quæ in solam dæmonis violentiam refundebat; nusquam tamen Pœnitentiam ex Sacramentorum albo delevit. Idem dici possit de Gnosticis; hi enim, cum non nascerentur, sed ex Physicis fierent Gnostici, seu spiritua- les, Pœnitentiam admittere poterant, uti me- dium per quod ab uno statu ad alium fieret tran- situs. An autem eam de facto admiserint, cer- to definiri nequit: admisisse præsumi possunt; quia qui eos insecuti fuere Sancti Patres, nulli- bi illos sublata prorsus clavium virtutis coar- guisse videntur.

IV. Ad secundam Pœnitentiæ adversariorum classem referuntur Hæretici plures, qui illam non una, sed dispari prorsus ratione impugnâ- runt, ut ex proxime dicendis constabit.

V. Etenim Montanistæ, sic dicti à Montano, è Mysia Phrygiæ Provincia oriundo, unde ap- pellati sunt *Cataphryges*, ut & *Pepusiani* à Pe- pusa ejusdem Phrygiæ vico, ubi agebant con- ventus suos, & quem Jerosolymam vocitabant; circa annum aliis 173. aliis 184. docuerunt 1. ex peccatis alia esse remissibilia, nimirum gra-
viora

Tb. Pet.
Lerglet.

Appen.
Aug. T. 5.
pag. 415.

1. Physicos

viora quædam & exitiosa, qualia sunt homicidium, idololatria, fraus, negatio, blasphemia, utique & mæchia & fornicatio, & si qua alia violatio templi Dei. Ita qui ad sectam hanc misere defecit Tertullianus Lib. de pudicit. Cap. 1. quod & sæpius in Operis decursu repetit, ubi vitia quædam appellat *incontestabilia & immun-dibilia*; quædam vero, *donabilia*: de quo vide Capita 9. 20. & 22.

Verum duo hic emergunt dubia, quæ vix solvi possint ob ambiguum & incertam Tertulliani locutionem; Primum an Montanistæ ea solum peccata per Ecclesiæ claves remitti crediderint, quæ stricte venialia dicimus; an non etiam mortalia ipsa, modo minus gravia forent quam homicidium, idololatria, &c. Secundum, an ea graviorum peccatorum irremissibilitas quoddam esset apud Montanistas fidei dogma, annon merum disciplinæ caput.

Quod ad primum attinet, existimat Doctif. Tournely, mortalia ipsa, juxta Montanistas, ab Ecclesia condonari potuisse, dummodo ad certum atrocitatis gradum non assurgerent. Nititur ille his Tertulliani verbis ibid. Cap. 19. *Joannes commendavit, quod sint quædam delicta quotidiana incurfionis, quibus omnes sumus subiecti. Cui enim non accidit, aut irasci inique & ultra solis occasum; aut & manum immittere; aut facile maledicere; aut temere jurare; aut fidem pacti destruere; aut verecundia aut necessitate mentiri? in negotiis, in officiis, in questu, in victu, in auditu quanta tentamur? ut si nulla sit venia istorum nemini salus competat.* Porro ex ejusmodi noxis plures sunt quæ grave peccatum constituent; ut *temere jurare, manum immittere*, quod, uti observat Pamelius, idem esse videtur ac percutere, *fidem pacti destruere*. Ergo.

Hæc tamen probatio mihi dubia est; tum quia nullum est ex allegatis in eo textu peccatis, quod ratione materiæ vel subreptionis veniale esse non possit; tum quia de iis loquitur Tertullianus peccatis, quæ *incurfionis sunt quotidiana*, quibus austeriores quique, quales se fingeant Montanistæ, *omnes subiecti* sunt; quorum si negetur venia, *nemini etiam justiori salus competat*. Hi porro characteres non nisi peccatis venialibus stricte sumptis conveniunt. Jure igitur dubitari possit an mortale ullum per Ecclesiæ claves dimitti vellet Tertullianus. Unum constat ex Hieronymo Ep. 54. ad Marcellam, nimirum Montanistas *ad omne pene delictum Ecclesiæ fores obferasse*.

Utrum vero peccatorum irremissibilitas quoddam esset Montanistis fidei dogma, an merum disciplinæ caput, dubium faciunt hæc ejusdem Tertulliani verba Lib. jam citato Cap. 21. *Si & ipsos Beatos Apostolos tale aliquid, id est mortalia in Deum peccata, indulgisse constaret, cujus venia à Deo non ab homine competeret, non ex disciplina, sed ex potestate fecisse.* Et infra: *Sed habet, inquis, potestatem Ecclesia donandi. Hoc ego magis agnosco & dispono, qui ipsum Paracletum in Prophetis novis (Montano, Priscilla & Maximilla) habeo dicentem: Potest Ecclesia donare delictum: sed non faciam, ne & alii delinquant. . . . Ergo spiritus veritatis potest quidem indulgere fornicatoribus veniam, sed cum plurimum malo non vult.*

Et ideo Ecclesia quidem delicta donabit: sed Ecclesia spiritus per spiritualement hominem, non Ecclesia numerus Episcoporum. Domini enim, non famuli est jus & arbitrium, Dei ipsius, non Sacerdotis. Ergo à novis suis Prophetis didicerat Tertullianus, posse Ecclesiam, (non Tillem. 7. equidem Catholicam, quæ ex Episcopis & Sacerdotibus constat, sed spiritalem, quæ in spiritali Montanistarum grege sita erat) universa delicta donare: at ea potestate non uti, ne alii ad delinquendum spe veniæ inducerentur. Quanquam novas movent ambages alia hæc ibidem Tertulliani verba: *Ecclesia proprie & principaliter est ipse Spiritus, in quo est Trinitas unius divinitatis. . . . Et ideo Ecclesia delicta donabit.* Ubi per Ecclesiam quæ peccata condonat, non visibilis quæpiam societas, sed ipsa invisibilis Trinitas significari videtur.

Sed jam plus æquo hæretici simul & delirifenis commenta expendimus. Unum addere liceat, Montanistas, etsi nullam ab Ecclesia graviorum criminum veniam sperabant, nusquam negasse peragendam esse pro iis Pœnitentiam. Unde ibid. Tertullianus Cap. 19. *Hæc erit Pœnitentia, quam & nos debere quidem agnoscimus. . . . Sed de venia Deo reservamus.* Unde liquet, leviorum delictorum condonationem Ecclesiæ permissam esse à Montanistis; graviorum soli Deo. Hæc de Montano, qui cum, Deo ita permittente, populos annis 40. decepisset, laqueo instar proditoris Judæ, ab infano spiritu incitatus, sibi, ut fama est, vitam ademit; quod & suo tempore fecisse dicitur Maximilla. Vide Eusebium Lib. V. Hist. Cap. 16. pag. 147. & Tillemont. Tom. 2. pag. 466.

VI. 2. Ejusdem prope dogmatis artifices fuere Novatiani. Hi pro Antesignanis habuerunt Novatum & Novatianum; illum Cartaginensis Ecclesiæ, hunc Ecclesiæ Romanæ Sacerdotem. Horum prior ut imminentem sibi à Cypriano censuram effugeret, Romam contendit; ibique junctis viribus cum Novatiano, eundem potenter adjuvit; tum in schismate, quo, primus omnium Antipapa factus, contra Cornelium legitimum ac sanctum Pontificem insurrexit; tum in hæresi, quam ambo nisu omni atque opera disseminarunt.

Hujus porro hæreseos, quantum ad nos attinet in præsentia, varii gradus extitere; quos tamen ob variam antiquorum locutionem diversimode assignant eruditi. Nimirum censent ex iis plures, 1. utrumque Novatorem, antequam omnia erroris sui capita animo bene præconcepisset, iis tantum qui in persecutione lapsi essent, *Sacrificatis* videlicet & *Libellaticis*, non autem ceteris cujuscunque ordinis peccatoribus, indulgentiam denegasse. 2. Utrumque deinceps ad omnes cujuscunque criminis reos id extendisse, quod primo de solis in persecutione lapsis sancitum esset. 3. Austerius istud dogma à nonnullis Novatianis temperatum fuisse & emollitum; adeo ut gravioribus quidem delictis, sed non iis quæ forent leviora, veniam denegarent. Quæ tria critice discutienda veniunt.

Et quidem 1. Novatum & Novatianum iis tantum qui in persecutione lapsi essent, reconciliationem ab initio denegasse, non obscure indicat Cyprianus Epist. 52. ad Antonianum, ubi

ubi hæc: Si se cordis & renis scrutatorem constituit & judicem Novatianus, per omnia æqualiter judicet: &... fraudulentos & mæchos à latere atque comitatu suo separet: quando multo & gravior & pejor sit mæchi quam libellatici causa. Et paulo inferius: nec sibi in hoc novi hæretici blandiantur, quod se dicant idololatris communicare! quando sint apud illos & adulteri & fraudatores, &c. Cui porro notior esse potuit Novatiani hæresis, quam Cypriano, qui & totius rei seriem à Cornelio Papa, sibi conjunctissimo, didicerat; & ad Antonianum teste Pearsonio (cui prædicta Epistola est num. 55.) scribebat anno Christi 252. id est quo tempore plenius & avidius indagabantur Novatiani errores, nec certe imminuebantur.

Idem docet Eusebius Lib. 6. Hist. Eccles. Cap. 43. his verbis. *Novatus* (Novatianum intellige, quem veterum multi unum cum Novato hominem fecerunt) *Ecclesia Romana Presbyter*, arrogantia adversus eos (* qui persecutionis tempore præ infirmitate animi lapsi erant) elatus, quasi nulla spes salutis ipsis posthac superesset, tametsi omnia explerent, quæ ad sinceram conversionem puramque confessionem pertinent, propria cujusdam sectæ eorum qui timore mentis elati se ipsos Catharos, id est puros cognominarunt, author extitit. Non parcit eo loci Eusebius Novatiano; cui tamen unum id quoad præfens caput objicit, quod lapsis veniam deneget.

Idem conficere nititur Tournelyus ex Socrate, qui & ipse Novatiana lue haud parum infectus erat. Verum is adeo ambigue loquitur, ut vix quidpiam certi ex ejus textu colligipossit. Sic ille Lib. 4. Hist. Cap. 23. *Novatus*, id est Novatianus, *Presbyter Ecclesia Romana*, ideo dissidium fecit, quod *Cornelius Episcopus Fideles*, qui tempore persecutionis à Decio Imperatore contra Ecclesiam excitata, idolis sacrificaverant, in Communionem suscepisset. Hanc igitur ob causam cum secessisset, ab Episcopis qui idem cum ipso sentiebant ad Pontificatum evectus,* scripsit ad omnes ubique Ecclesias, ne eos qui demonibus immolaverant, ad sacra Mysteria admitterent. Bene hætenus Cypriano & Theodoro consentit Socrates: at iis pergit verbis, quæ sensum longe generaliore præferunt. *His Novatiani Literis ad omnes Provincias perlatis, singuli pro moribus suis, de his quæ significabantur, tulere judicium. Quod enim ille significaverat, ad Sacramentorum communionem admittendos non esse eos, qui post Baptismum crimen lethiferum commississent, aliis quidem acerbæ & immitis videbatur hujus regula promulgatio; alii vero hanc regulam, ut justam & ad stabiliendam emendationis vitæ disciplinam inprimis utilem susceperunt. Dum hæc agitur controversia, supervenerunt Literæ Cornelii Romani Pontificis, quæ iis etiam qui post Baptismum deliquissent, indulgentiam spondebant. Ita utrisque contraria inter se scribentibus, & sacramentorum Literarum testimonio sententiam suam confirmantibus, unusquisque, ut fieri solet, ad eam partem se contulit, ad quam jam antea suo pte ingenio erat propensior. Nam quibus peccare*

in deliciis erat; hi arrepta occasione indulgentiæ, quæ tum concedebatur, ea in posterum ad omne criminum genus abusi sunt. Hæc Socrates, & quidem hæretica pravitate. Atqui textus ille, si bene pensetur, duo probat, 1. Novatianum à Cornelio defecisse, quia is veniam indulgeret *Sacrificatis*; 2. Eundem longe ultra progressum esse, & veniam negasse non tantum iis qui demonibus immolaverant, sed & iis etiam omnibus, qui post Baptismum crimen lethiferum commississent. Hinc summa illa quam vendicat Socrates Novatianum inter & Cornelium discrepantia; quorum alter vitis omnibus aditum præcludebat; alter suos ad omne criminum genus invehebat. Ergo stando huic Socratis textui, credi facile possit, Novatianum jam ab initio omnibus lethiferorum criminum reis pacem & veniam recusasse.

Atque id aperte docet S. Ambrosius Lib. 1. de Poenit. Cap. 2. ubi de Novatianis ævi sui sic scribit: *Sed ajunt se, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem vestri erroris Novatus, qui nemini Pœnitentiam dandam putavit... In eo igitur Patrem vestrum propria damnatis sententia, qui distinctionem facitis peccatorum, quæ solvenda à nobis putetis, & quæ sine remedio esse arbitramini... Ita nec Novatus probatus, qui veniam interclusit omnibus: nec vos imitatores ejusdem, sed condemnatores, &c.*

Neque hinc recedit Epiphanius Hær. 59. ubi licet Novatiani erroris primordia repetat à superiori agendi ratione, quam tenebat Novatianus erga eos qui in persecutione lapsi erant, subdit indistincte: *Ad eam se convertit hæresis Novatus, id est Novatianus, ut... qui post Baptismum delinqueret, nullam erga eum misericordiam adhiberi posse arbitraretur.*

Idem, nec minus generaliter, pronuntiat Philastrius Lib. de hæres. hær. 34. ubi Novatianos se ab Ecclesia Catholica leparasse dicit, quia docerent, non esse *Fideli post Baptismum locum aliquem Pœnitentiæ*. Vix ergo è Patribus certo resciri potest, quis prior fuerit Novatiane hæreseos gradus.

Mihi tamen, si mea sit optio, adhærendum Cypriano existimem; tum quia in ipso disputationis æstu vixerit; tum quia plurimi ejus intererat Novati, Sacerdotis sui, errorem, errorisque gradum cognovisse; tum quia à Cornelio rei totius teste nihil non edocebatur.

His accedit, qui diu ante Ambrosium scripsit, Eusebii auctoritas, cui in suppetias venire possit Socrates ipse. Is enim, bene an male sibi cohærens, Atticum Patriarcham C. P. sic cum Asclepiade Novatianorum Episcopo colloquentem inducit Lib. 7. Cap. 25. *Ego Novatum quidem laudo, quod cum iis qui sacrificaverant, communicare noluerit: Idem enim, & ipse fecissem. Novatianos vero minime probo, quæ ob levia delicta Laicos à communionem excludunt. Ad hæc vero Asclepiades ita respondit: Præter sacrificium idolorum, sunt & alia multa peccata ad mortem, ut loquuntur Scripturæ; propter quæ vos quidem Clericos, nos vero etiam Laicos à Communionem removemus, soli Deo potestatem*

Ejusd.
edit. pag.
367.

* Dissimulat hic Socrates & corrumpit totam ordinationis Novatiani historiam. Hanc qui sinceram volet, adeat Eusebium lib. 6. cap. 43. pag. 198.

tem condonandi illis relinquentes. Atqui ex eo textu Novatianus quodam saltem tempore solis *Sacrificatis* Communionem negabat.

Nec est quod vim facias in his verbis; *Novatiani vero ob levia delicta*, &c. quasi Novatianus ob quodcumque grave peccatum veniam reis denegaverit, Novatiani vero Duce suo Austeriores eam ob levia etiam peccata recusaverint. Constat enim ea ab Attico levia dici peccata, non quæ absolute levia forent, sed quæ levia viderentur comparate ad idolatriam, quæ Novatianis, & ipsi Attico in eorum sectam propendenti, summum nefas videbatur. Namque 1. non potuit Atticus contra notam facti veritatem Novatianos incusare, quod ob delicta reapse levia arcerent à Communione: Proh! quicum, precor, communicassent. Cum in multis offendamus omnes. 2. Quod fecerat Novatus, id se facturum fuisse testatur Atticus. Atticus ob noxas idolatriæ leviores, tametsi reipsa letiferas, veniam non negasset. Quandoquidem, ut arguit Asclepiades, eam pro ceteris peccatis ad mortem, si non Clericis, at saltem Laicis indulgeret. Ergo Novatus, vel potius Novatianus aliquando solis *Sacrificatis* veniam negavit.

Quod spectat ad alterum nostræ hujus quantulæ dissertationis caput, nihil in eo est quod gravem moram injicere possit, uno enim ore fatentur Scriptores, Novatianos utique quia premerentur à Catholicis perpetuo inquirentibus, cur daretur venia adulteris qui sponte, non libellaticis qui coacte lapsi essent; eo sensim devenisse ut graviorum peccatorum reos à Communione excluderent. Atque id liquet ex adductis modo textibus, 1. Socratis, quo teste voluit Novatianus ab indulgentia excludi eos, qui post Baptismum crimen lethiferum commisissent: Etsi enim inficiamur id contigisse jam ab initio Novatianæ hæresis, postmodo tamen factum inficiari non possumus; 2. Asclepiadis modo citati, qui generaliter (salva Jueniniani commentarii reverentia) peccata ad mortem à solo Deo condonari declarat. 3. Epiphani & Philastrii, qui idem docent indistincte.

Secundum hunc, qui diuturnior fuit præcipuus erroris Novatiani status, respexerunt Tridentini Patres sess. 1. cap. 1. ubi sic: *Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia Catholica tanquam hæreticos expulsi atque condemnavit.*

Demum, non minus constat, vel Novatianos eo tandem rediisse, ut veniam gravioribus duntaxat delictis negarent, puta idolatriæ, mæchiæ & homicidio, non autem ceteris, quæ hisce criminibus leviora forent, vel, ut solent hæretici, diversam iniisse agendi rationem; ita ut alii letifero cuique post Baptismum peccato veniam adimerent; alii vero idolatriæ tantum.

Primum patet ex Ambrosio supra: *Sed ajunt se exceptis gravioribus criminibus relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor vestri erroris Novatus, &c.*

Secundum conjicio, tum quia semper stetit, stabitque illud Augustini: *Qui se ab unitate præciderunt, in quot frustra divisi sunt?* Tum quia Atticus ille, ille & Asclepiades, quorum Dialogus refertur à Socrate, mihi ambo Novatiani fuisse videntur. Asclepiades longe rigidi-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

or, mitior Atticus, sed qui tamen contra Ecclesiæ sensum *Sacrificatis* pacem denegasset, quod non fecisset, vir sincere Catholicus. Ergo è Novatianis alii universis post Baptismum criminibus, alii contra soli idolatriæ pacem & veniam denegabant.

Ceterum Novatiani nusquam eo usque delirarunt, ut graviorum criminum reos à Pœnitentiæ actibus eximerent. Ajunt, inquit Ambrosius Lib. 1. de Pœnit. Cap. 2. *se Domino deferre reverentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservant.* Atqui nusquam crediderunt à Deo remitti peccata impœnitentibus: quin è contra. Unde sic contra eos insurgit Cyprianus Epist. 52. *O hæreticæ institutionis inefficax & vana traditio: hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam: dicere fratribus nostris: Plange & lacrymas funde, & diebus & noctibus ingemisce... sed extra Ecclesiam post omnia ista morieris.* Hæc de Novatianis operose, utinam recte, dicta sufficiant.

VII. 3. Pœnitentiæ Sacramentum extinguere moliti sunt Massaliani, Meletiani, & Apostolici.

Apostolici Catharorum germen, Apotactici etiam dicti sunt, quia conjugio & bonorum possessioni renuntiarent. At non in eo situs erat eorum error. Uti observat Baronius ad an. 260. sed quia in suam Communionem non reciperent utentes conjugibus & res proprias possidentes, ex Aug. Lib. de hæ. cap. 40. & nullam veniam spem lapsi relinquebant, ex Epiph. hæ. 61. Et ideo pergit Augustinus, sunt hæretici, quoniam se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipsi carent.

Meletiani à Meletio Lycopolis apud Ægyptios Episcopo nomen sortiti, circa an. 306. Nolentes orare cum conversis, id est, eis qui in persecutione ceciderunt; proinde & iis veniam negantes schisma fecerunt, ait Augustinus Lib. de hæres. cap. 48. Et tamen Meletium hunc non solum idolis sacrificasse, sed & Maximini persecutionem immaniter adjuvisse scribit Baronius ad an. 306. n. 52. Excusat quidem Epiphanius hæ. 68. Meletium, quasi is protrahi tantum, non omnino negari voluerit Pœnitentiam iis qui in persecutione lapsi essent. At Epiphanium ex falsa Meletiani alicujus historia deceptum fuisse contendit Petavius, quem consule.

Massaliani, qui & Euchytæ seu Precatores ab oratione; aliquando etiam Saccephori à sacco, quo induti prodibant, nomen habuerunt, circa an. 360. vim precibus tantam tribuebant, ut per eas solas sine Baptismo & Pœnitentiâ homines à peccatis mundari assererent. Illos, qui ad se confugiunt, ait S. Damascenus Lib. de hæresib. variis licet criminibus obnoxios, nullo Pœnitentiæ edito fructu, nulla Sacerdotum auctoritate muniti, nulla habita ratione graduum, quos Ecclesiastici Canones Pœnitentibus præscribunt, omni se statim peccati labe mundaturos pollicentur, ope præsertim orationis, cujus quod hodie perpaucis contingit, assiduitas nimia iisdem verterat cerebrum: ita ut & Diabolum, ne noceret, diu & suppliciter exorarent. Horum sortem luget Epiphanius hæ. 80. Vide

&

Tom. 8. p. 17.

Tom. 8. p. 98.

& Theodoret. Lib. 5. hæret. fabular.

VIII. His annumerat Tournelyus Luciferianos, qui duce Lucifero Calaritano in Sardinia Episcopo, Præsules & Clericos, Arimini & alibi passim lapsos, Pœnitentes licet, suis restitui Sedibus detrectando, schisma fecerunt an. 362. Verum ipse se refellit vir doctissimus. Si enim, quod fatetur, Luciferiani iis qui ab Ariana factione decepti erant, Communionem Laicam indulgebant; indulgebant & præviam huic Communioni veniam. Ut quid ergo inter Pœnitentiæ hostes recenseantur? Probabile est, ait recentior quispiam, Luciferianos nullam schismatici suo hæresim addidisse.

IX. Longe melius Pœnitentiæ adversariis annumeratur Petrus de Osma, Salnaticensis Theologus, qui an. 1478. multas inter propositiones à Sixto IV. reprobatas, hanc asseruit: *Peccata mortalia quoad culpam & pœnam alterius seculi, sola cordis contritione sine Confessione & ordine ad claves remittuntur.*

X. 4. Dubia quandoque fuit opinio Waldensium & Wiclefistarum de Sacramento Pœnitentiæ. At jam eruditioribus probatum est quod scribit Ill. Meldensium Præsul Lib. XI. histor. Variat. n. 86. 104. 110. Waldenses circa ipsam Sacramenti hujus substantiam nihil innovasse, tum quia, ut tradit Petrus Pylicdorf. qui sectæ illius indolem, errores & progressus apprime notavit, subvertebant illi quidquid Ecclesia in ædificationem Fidelium instituisse exceptis Sacramentis; tum quia peccata sua confitebantur. Docebant equidem, quod nullus possit absolvi à malo Sacerdote; item quod bonus laicus potestatem habeat absolvendi; prout scribit Reinerus Cap. 5. Verum uterque error Ministerium tangit; non rem Sacramenti.

XI. Quod spectat ad Wiclefum, testatur, qui plures ejus Libros Legerat Henricus Warthon, se in iis doctrinam Purgatorii, invocationis Sanctorum, ac septem Sacramentorum deprehendisse; uti videris apud Jacobum Lenfant in Historia Concilii Constantiensis Lib. 2. n. LVIII. Occurrit equidem inter damnatos Wiclefi articulos is num. septimus: *Si homo debite fuerit contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.* Verum assertio hæc confessionis necessitatem plus tangit quam substantiam. Nec dubium quin Wiclefus in Diocesi Linconienfi Parochus de Littlewort, ad mortem usque, de more tunc in Anglia & ubique recepto, confessiones exceperit.

XII. Quod de Wiclefo, idem dicendum de Joanne Hus: Eum enim septem admisisse Sacramenta docet & ex professo probat vir bonæ fidei, neque profecto suspectus, Minister la Roque. Vide Bosuetum ubi supra n. 165.

XIII. 5. Supereft ut de Luthero & Calvino dicamus. Lutherus Lib. de captiv. Babylonica sub initium. *Principio*, inquit, *neganda mihi sunt septem Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda, Baptismus, Pœnitentia, Panis.* En ergo Pœnitentia Sacramentum est, sed pro tempore: unde in fine, non alterius, sed ejusdem Libri; *si rigide loqui velimus*, ait inconstans Novator, *tantum duo in Ecclesia Sacramenta, nempe Baptismus & Panis...* Nam Pœnitentia Sacramentum, quod ego his duobus accensui, signovisibili & divinitus instituto caret.

Eadem doctrinæ incertitudo hodieque viget apud Lutheranos; unde horum alii confessio nem ambigunt, alii retinent & inter hos Suecici, prout ab eorum uno didici. Utique confessionem astruit Cathecismus minor à Luthero exaratus, ubi Minister audita confessione peccatorum omnium, quæ Pœnitentis memoriz occurrerunt, eum sic interrogat. *Num credis remissionem quam tibi do, esse remissionem Dei? Respondet Pœnitens: Ita. Tum Minister: Et ego ex Christi mandato remitto tibi peccata tua, in nomine Patris, &c.* Vide histor. Variation. l. 3. n. 47. & seq.

Idem docere videtur confessio Augustana, à Melanchtone an. 1530. Carolo V. exhibita, quæ inter *Articulos fidei*, hunc habet num. 12. *De confessione peccatorum docent Evangelici, quod absolutio privata in Ecclesiis retinenda sit, quanquam in confessione non sit necessaria delictorum enumeratio. Est enim impossibilis enumeratio omnium delictorum, juxta illud: Delicta quis intelligit.*

Idem punctum fufius infra explicatur inter Articulos de abusibus mutatis, num. 4. ubi hæc ad rem nostram: *Confessio in Ecclesiis apud nos non est abolita. Non enim solet porrigi Corpus Domini, nisi antea exploratis & absolutis.... Sed de confessione docent nostri, quod enumeratio delictorum non sit necessaria, nec sint oneranda conscientia cura enumerandi omnia delicta, &c.* Ita Articulum hunc refert Vitus Pichler ad calcem Theologiæ suæ Polemicæ pag. mihi 1563. qui certe longe ab eo discrepat quem exhibet Corpus & syntagma Confessionum Genevæ editum an. 1654. part. 2. pag. 29. utique quia quantum conjicio, errores suos emollierint Lutherani in Confessione Imperatori oblata, eosdem vero postmodum minus verecunde prodiderint. Ut ut est de confessione hæc docet Pridem Bechmanus in Academia Jenensi Theologiæ professor, 1. eam in Lutheranis Ecclesiis retinendam esse *de jure humano & Ecclesiastico, non autem ut necessariam jure divino;* 2. non tamen damnandas esse Ecclesias in quibus non est in usu, cum sit ea res per se indifferens; 3. confessionem illam auricularem posse omitti, necessitate sic exigente, v. g. si appropinquantibus hostibus maximus sit numerus eorum, qui ad sanctam Cœnam accedere volunt; tunc enim si non sit tempus seorsim confitendi, sufficit confessio generalis; & in morbo graviori potest omitti, 4. non hic agi de confessione, quæ in Papatu in usu est, & sit cum speciali peccatorum enumeratione eorumque circumstantiis, sed qualis, ait Auctor, in nostris Ecclesiis usitata est, ubi Pœnitens seorsim Ecclesiæ Ministro peccata sua in genere confitetur, aut, si conscientia id postulet, nonnunquam etiam unum vel alterum in specie, sine coactione tamen, revelat. Hæc Bechman. loco IX. controvers. 2. pag. mihi 863. & seq. quæ si à Calvinianistica doctrina plurimum, à Catholica non parum discrepant.

At dubium mihi est an iis magnopere fidentum sit: licet enim Lutherani in id omnes conspirent, ut se Augustanæ confessioni, velut cuidam fidei symbolo addictos profiteantur, tanta est eorum inter se discordia, ut nulla Regio, nulla Civitas, nulla Academia, imo nulla prope familia perfecte concordet cum altera in iis, qua

Bib. PP.
T. 25. Ed.
pag.

Lab. T. 12.
pag. 46.

que credenda & facienda sunt: Ita idem Vitus Pichler, jurgii hujusce testis oculatus; pag. 1333. Et certe, Apologia confessionis hæc habet: *Vere igitur sunt Sacramenta, Baptismus, Cæna Domini, absolutio quæ est Sacramentum Pœnitentia.* Aliud tamen omnino sentiunt Nicolaus Selnecetus, Pædagogicæ part. 2. Joannes Wiggand. in Methodo Doctrinæ Ecclesiæ Magdeburgensis, cap. 14. Matthias Flaccus Illiricus in Præfat. Libri, *qui de sectis & diffidiis Pontificiorum* inscribitur.

XIV. Quod ad Calvinum pertinent, is Pœnitentiam è Sacramentorum albo disertim expungit, negatque eam distingui à Baptismo, cujus memoria, propter apprehensionem fidei, peccata Baptismo sequentia remittit. Aptissime dixeris, ait hæreliarcha Lib. 4. Instit. cap. 19. §. 15. & seq. *Si Baptismus vocaveris Pœnitentiæ Sacramentum; cum in confirmationem gratia, & fiduciæ sigillum, iis datus sit qui Pœnitentiam meditantur.*

Hinc duo deducunt Calviniani maxime commoda, I. peccata post Baptismum eadem qua in Baptismo remitti facilitate; II. nullas superesse pœnas quæ post Baptismum solvi debeant, ut nullæ supersunt, cum peccata in Baptismo condonantur.

Marcus Antonius de Dominis è Jesuita primum Episcopus Signiacensis, ac subinde in Dalmatia Archiepiscopus Spalatensis, ex Archiepiscopo Apostata, tum dehinc Apostasiæ ejurator, ac demum Relapsus, Lib. 5. de Republica Ecclesiastica cap. 7. & 12. docet, *quod actio ministrantis Baptismum sit Sacramentalis & verum Sacramentum; actio autem reconciliantis, neque est sacramentalis proprie, nec verum Sacramentum.* Haud tamen negat peccata quædam Ecclesiæ clavibus subjicienda esse, sed manifesta tantum & scandalosa; non occulta, quæ ut Deum tantummodo testem habent, sic & ab eo vi solius interioris Pœnitentiæ sanantur. His historice præmissis, jam firmanda nobis est Dogmatis Catholici veritas.

ARTICULUS SECUNDUS.

VINDICANTUR SINGULÆ DOGMATIS CATHOLICI PARTES.

TRIA docent Catholici, 1. esse in Ecclesia medium exterius, quo remittuntur peccata post Baptismum commissa; 2. remedium illud esse veri nominis Sacramentum, & à Baptismo distinctum; 3. nullum esse peccatum, quod virtute illius deleri non possit. Postremum hunc articulum expendam capite sequenti; de ceteris sit.

CONCLUSIO I. Datur in Ecclesia remedium exterius, quo remittuntur peccata post Baptismum commissa.

XV. Prob. 1. Ex Scriptura: Matth. 18. v. cod. *Quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo.* Et Joann. 20. 22. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Unde sic: Datur in Ecclesia medium per quod homo hominem solvit à peccatis. Atqui medium quo homo hominem solvit, necessario est externum. Tale enim esse debet medium illud, ut homini constet se vel solutum esse, vel ligatum manere: Ad id autem non minus opus est exteriori medio, cum de peccatis actualibus agitur, quam cum de originali in Baptismo. Ergo.

XVI. Prob. 2. Medium, quod qui negaverunt, illico ab universa Ecclesia, idque purioribus ejusdem seculis, reprobati fuere, omnino admitti debet. Sed qui medium de quo agimus in præsentia, negare, vel etiam imminuere ausi sunt, ubique gentium hæretici audire, & ab Ecclesia continuo reprobati sunt. Minor patet ex iis, quæ de Montano, Tertulliano, Novato, Novatiano, eorumque assensibus diximus, & statim abunde magis dicturi sumus. Ergo.

Prob. 3. Datur Pœnitentiæ Sacramentum, de

quo mox. Atqui eo ipso datur medium exterius, quo dimitti possint peccata.

XVII. Objic. 1. Ex Apostolo Hebr. 10. 26. *Voluntarie peccantibus nobis, post acceptam in Baptismo notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia: terribilis autem quadam expectatio judicii, & ignis æmulatio, &c.* Atqui si extaret in Ecclesia remedium, &c. superesset hostia pro peccatis. Ergo.

XVIII. Respondent Theologi plures post Chrysostomum, Theophylactum, & Augustinum in expositione inchoata Epist. ad Rom. per *hostiam* intelligi Baptismum ipsum, qui receptus, denuo recipi non potest: ita ut Apostoli sensus sit, eos qui accepta semel per Baptismum justificatione à peccatis, in eadem recidunt, nullum deinceps habere remedium in Baptismo, utpote qui pluries recipi non possit, quibus porro deest Baptismi hostia, non ideo statim deest hostia Pœnitentiæ; cum per eam reconciliatus fuerit incestus Corinthius.

XIX. Verum hæc Apostolici textus expositio rejicitur à pluribus; 1. quia nullibi Baptismus *hostiæ* vocabulo exprimitur; 2. quia ex eo quod ii qui post Baptismum cadunt, denuo baptizari nequeant, non sequitur iis nihil aliud expectandum esse quam terribile Dei judicium, & ignis æmulationem; nisi probetur iis quibus deest secundum Baptisma, & aliud quodcumque medium deesse. Hinc.

XX. Respondent alii plerique Apostolum per *voluntarie peccantes*, eos intelligere, non qui quomodocumque delinquant, sed qui in certo genere peccant; id est, qui accepta Evangelicæ veritatis notitia & fide, ab ea per Apostasiam deficiunt & ad Judaismum regrediuntur. His enim nulla jam superest pro peccatis hostia, seu in veteri Lege, utpote jam mortua, seu in

nova

nova Lege, quia Christum, unicam Legis hujus hostiam, dedignantur & abiciunt.

Hunc autem esse Apostoli sensum multa evincunt. 1. Namque totus est in hac sua Epistola Paulus, ut Hebræos confirmet in fide suscepta, & à Judaismo revocet. 2. Quia v. 25. eosdem adhortatus erat, ut non desererent *collectionem*, seu cœtum Fidelium, *sicut consuetudinis erat quibusdam*, quibus desertio hæc prius erat ad omnimodam desertionem gradus; 3. quia Apostolus voluntarium illud peccatum de quo loquitur, comparat v. 28. cum peccato eorum qui *irritam faciunt legem Moyfi*: Atqui attenda vi Græcæ vocis qua usus est Apostolus, irritam facere legem Moyfi, est eam totam ejurare per Apostasiam, quæ *sine ulla miseratione, duobus vel tribus testibus*, morte plectebatur, Deuter. 13. 5. 6. 8. 12. 16. 4. Quia per peccatum quod eo loci insequitur Apostolus, sanguis Christi, *in quo quis sanctificatus erat*, ab eo ut *pollutum* quid ducebatur, ut liquet ex v. 29. Atqui is solus vere & proprie Christi sanguinem ut immundum quid & pollutum habet, qui à Christi fide deficiens, eundem Christum ut seductorem, pro criminibus suis cruenta & iusta morte damnatum, respicit. Ergo jam nulla ei superest hostia, non ex parte Legis ad quam revertitur; quæque jam conferendæ justificationi impar est, uti fuse in tota Epistola probavit Apostolus. Posteriores hunc hostiæ Mosaicæ defectum à Paulo unice intendi existimat Maldutius Dissert. 16. in hunc locum. His præmissis.

XXI. Resp. In forma, dist. maj. Voluntarie peccantibus, id est Apostatis à fide, non relinquitur hostia in veteri Lege, cui tamen soli inniuntur, quæ proinde ipsis & mortua est & mortifera, C. Non relinquitur hostia in nova Lege, Subd. Non relinquitur hostia ex defectu Apostatiæ, qui hostiam hanc uti pollutam abjicit & execratur, C. Non relinquitur ex defectu, seu hostiæ ipsius, quasi hæc cuicumque delendo crimini non sufficiat; seu Ecclesiæ, quasi hæc omni contra certum peccati genus remedio destituta sit, N. Id enim nec dixit, nec subindicavit Apostolus.

XXII. Inst. Contra primam solutionis partem. Pejor indubie erat conditio voluntarie peccantis, de quo loquitur Apostolus, quam Judæi alterius Evangelium involuntarie ignorantis. Atqui posita nostra, quæ Maldutii est, solutione, par fuisset utriusque conditio. Neutri enim supererat hostia in veteri Lege, utpote jam penitus inutili.

XXIII. Resp. ad 1. neg. min. Judæus enim invincibili veritatis notitia laborans, etsi vi legis mortuæ justificari non poterat, nedum peccaret eam observans, ex pio quo eam observabat motu, ad fidem certo modo disponebatur. Ad minus, ex eorum erat numero quibus competeret id Christi: *dimitte illis: nesciunt enim quid faciunt*. Id autem de Judæo criminoso Apostata quis dicere aufit.

XXIV. Inst. Contra 2. part. Si voluntarie peccantibus superesset hostia quæpiam in nova Lege, possent hi ad Pœnitentiam renovari. Atqui ex Apostolo ibid, cap. 6. v. 4. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœlestē; & participes facti sunt Spiritus*

sancti, & prolapsi sunt, rursus renovari ad Pœnitentiam: rursus crucifigentes sibi metipsos filium Dei, &c.

XXV. Resp. Duplex est loci hujus expositio apud Patres & Interpretes. Alii per renovationem ad Pœnitentiam, de qua loquitur Apostolus, eam intelligunt, quæ post Baptismum peragi debet, ut quis cum Deo concilietur. Sed quia hinc statim colligere est, iis igitur qui *prolapsi sunt*, impossibile esse ut resipiscant; per vocem hanc, *impossibile*, nihil aliud significari volunt, quam arduum quid & valde difficile. Quoniam vero ægre admodum concipitur, quomodo Pœnitentia, cujus ope quotidie resurgunt peccatores, cum habere possit difficultatis gradum, qui solo impossibilitatis nomine exprimitur; ideo censent plures, Apostolum de his solum *prolapsis* loqui, qui à fide per Apostasiam defecerunt. Hos certe potissimum urget & insequitur Paulus in Epist. ad Hebr. uti proxime vidimus.

Solutio hæc multiplici momento firmatur; & 1. auctoritate Veterum, ut Origenis, & Theognosti apud Athanasium Epist. 4. ad Serapion. quos secuti sunt Anselmus & recentiores plurimi; 2. ipsa textus evidentia, qui sensum hunc adeo præfert, ut Epistola ad Hebræos diu in Canonem Scripturarum à multis recepta non fuerit, quia Montanistis ac Novatianis favere videretur: eamque deinceps rejecerit Lutherus, quia peccatoribus conversionis viam præcluderet; 3. ipsa contextus serie, & ordine verborum, in quibus post Baptismi nomen adhibetur nomen Pœnitentiæ; quæ duo in altera expositione confunduntur; ut statim liquebit.

XXVI. Is tamen intellectus suas habet difficultates: 1. namque juxta eum vox *impossibile* idem est ac *difficile*. Licet autem sæpius occurrat promiscua utriusque acceptio: at nusquam in hac Epistola, ut videre est eodem Cap. v. 18. Cap. 11. v. 6. Cap. 20. v. 4. 2. Si *impossibile* idem sit Paulo ac *difficile*, vix ulla est versus hujusce connexio cum præcedentibus. Esse tamen debet & maxima, ut patet ex conjunctiva enim. Hinc

XXVII. Existimant alii plures, vocem *impossibile*, stricte esse accipiendam: at Pœnitentiæ vocabulo eam intelligi debere, quæ auctoritatem Baptismo præmitti consuevit. Unde hunc esse volunt Apostoli sensum à v. 1. ad 4. Quoniam ut dixi cap. præced. *Perfectionum est solidus cibus*, juvat nunc, omittis Christianæ doctrinæ rudimentis, ad altiora ejusdem doctrinæ capita assurgere. Non rursus igitur erudiam vos de iis quæ sunt Christianissimi fundamenta, qualia sunt, tum Pœnitentia Baptismum præcedens, qua receditur ab operibus mortuis; tum ea quæ spectant ad doctrinam catechisticam de Baptismo. Quid enim necesse est vobis initialia hæc & ad Baptismum disponentia refricare? Certe remedia hæc vobis jam applicari non possunt; cum ex Dei ordinatione *impossibile* sit, ut qui à gratia exciderunt, eam de novo per Baptisinalem Pœnitentiam, seu per Baptismum recuperare possint, &c.

Hujus autem expositionis multiplex est momentum. I. desumitur à præstanti Assertorum ejus auctoritate. Sunt enim ii Athanasius, Cyrillus

Vid. Berna
a Piconie.

rillus, Epiphanius, Theodoretus, Chrysostomus, & qui eum sequuntur, Theophilactus, & Oecumenicus: à Latinis vero Ambrosius, Augustinus, alique cum iis propemodum innumeri.

2. Cum ait Apostolus, impossibile esse ut qui semel illuminati sunt, per Pœnitentiam renouentur, eam sane Pœnitentiam exprimit, de qua sermonem fecerat v. 1. Atqui Pœnitentia cujus meminit Apostolus v. 1. & cujus *fundamentum* rursus jacere non vult, ipsissima est Pœnitentia baptismalis, seu Baptismo prævia: Ea videlicet quæ conversionis fundamentum est; quamque prædicabat S. Petrus Act. 2. 38. his verbis: *Pœnitentiam agite, baptizetur unusquisque vestrum, &c.*

3. Loquitur S. Paulus de ea Pœnitentia, quæ *illuminatos renovat*. Atqui renovare illuminatos solius est Pœnitentiæ antebaptismalis. Hinc idem Apostolus Tit. 3. 5. Baptismum vocat *lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti*. Unde hic apposite S. Chrysostomus: *Renovare, seu novos facere solius est Baptismi: Pœnitentia autem est eos, qui postquam novifaciti sunt, à peccatis deinde inveteraverunt, à vetustate liberare*. Quasi dicat, renovari hominem baptismali Pœnitentia, eundem vero Pœnitentia Baptismum subsequente resarciri.

Posterior hæc expositio, tametsi invictè probata non est, eo saltem nomine videtur alteri præferenda, quod plurium Ecclesiæ Doctorum suffragio munitur. Sed quia suos etiam, nec certe imperitos habet vindices prior interpretatio: utramque jungemus in solutione. Itaque

XXII. Resp. Dist. min. impossibile est eos qui lapsi sunt, renovari per Pœnitentiam antebaptismalem, seu per novum Baptisma, C. Impossibile est eos renovari per Pœnitentiam quæ Baptismum sequatur, Subd. Impossibile est, id est, admodum difficile, præsertim si sermo sit vel de apostatis, qui Christum rursus speciali ratione crucifigunt; vel de iis peccatoribus, qui perpetuo relabuntur: imitati videlicet terram, quæ licet sæpe *venientem super se bibat imbrem*, indefinentur *profert spinas ac tribulos*. C. impossibile est prorsus, N. Solutio constabit, tum ex agendi ratione Apostoli, qui & incesto Corinthio remisit facinus, quale *nec inter gentes* audiebatur; & Fideles ubique ad Pœnitentiam invitat.

XXIII. Si cum Estio interrogas quorsum Apostolus tam sollicitè doceat Hebræos, non posse semel baptizatos iterum baptizari, cum nulla Historia testetur, aliquos fuisse tempore Apostolorum, qui Baptismi Sacramentum semel acceptum repeterent, aut repetendum docerent.

Tom. I. p. 705.

XXIV. Reponam cum S. Athanasio Epist. 4. ad Serapion. Quod in Epistola ad Hebræos dictum est, non excludit à Pœnitentia peccatores: sed ostendit, unicum & non duplex esse Ecclesiæ Catholice Baptisma. Hebræis enim hæc scripsit; & ne illi Pœnitentia obtentu existimarent, juxta Legis consuetudinem multa esse & quotidie Baptismata, ideo eos ad Pœnitentiam hortatur; unamque esse per Baptisma renovationem, nec secundam superesse affirmat, ut & in alia dicit Epistola: Una fides, unum Baptisma. Neque enim ait: Impossibile est pœnitere; sed impossibile est obtentu Pœnitentia nos renovare.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Est enim ingens inter hæc dicta discrimen. Is enim quem pœnitet, peccare quidem desinit, retinet tamen vulnerum cicatrices: Qui autem baptizatur veterem exuit hominem, & renovatur supernæ genitus Spiritus gratia. Idem docet Ambrosius Lib. 2. de Pœnit. Cap. 2. Et hæc potissimas responsionis nostræ partes egregie confirmant.

Unum hic addidero, nimirum objectos textus nec à Montanistis, nec à Novatianis primi & tertii status, ad vivum refecari posse: alioqui enim nullum foret grave peccatum, quod post Baptismum remitti possit: & id quidem utrique sectæ adversatur.

Alios Scripturæ textus, qui innuere videantur certum esse peccati genus, quod nunquam dimitti possit, infra expendemus.

XXV. Objic. 2. Id S. Ambrosii in Psalm. 118. *Facilitas veniæ incentivum præbet delinquendi*. Unde sic: non debuit, ideoque nec potuit Deus instituire medium delinquendi incentivum Atqui medium quo peccata quotidie dimitterentur, incentivum esset delinquendi. Ergo

XXVI. Resp. 1. Retorq. argum. Non debuit, ideoque nec potuit Deus, cujus natura bonitas, & omnes viæ misericordia, constituere ordinem desperationis incentivum. Atqui hunc rerum ordinem constituisset, si omnem Pœnitentiæ aditum præclusisset peccatoribus. *Diceret enim sibi peccator: Ecce peccavi, ecce scelus admisi, jam mihi veniæ nullus est locus, Pœnitentia infructuosa est, damnatus sum: quare non jam vivo, ut volo.* Ita August. Hom. 27. Inter 50. nunc Serm. 352. sub finem. Ergo

XXVII. Resp. 2. neg. min. Pœnitentia enim, si contritioni veræ ex parte Pœnitentis, & correctioni accuratæ ex parte Ministri conjuncta sit, ut esse debet, à peccato efficaciter revocat, nedum ejus incentiva sit. Quod autem ea plures abutantur, vitium est partim Pœnitentis, qui *nequam* est, quia *bonus* est Dominus ejus; partim Ministri, quem in objecto loco redarguit Ambrosius; quia cum duas habeat claves, alteram qua aperiat, alteram qua claudat prudenter; prima tantum utitur crudeliter misericors, non secunda sagaciter austerus.

CONCLUSIO II. Remedium illud quo peccata dimittuntur, seu Pœnitentia, verum est novæ legis Sacramentum.

XXVIII. Prob. 1. ex citatis supra Scripturæ textibus, Matt. 18. *Quacunque alligaveritis, &c.* Et Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.* Unde sic in forma. Sacramentum est ritus exterior annexam habens gratiæ promissionem, à Christo permanentur institutus, cum præcepto eundem usurpandi. Atqui Pœnitentia, &c.

1. Quidem est ritus exterior, seu signum sensible. Ubi enim est ex una parte declaratio peccati cum externo dolore conjuncta; ex altera vero parte exterior judicis, seu solventis, seu ligantis sententia, ibi necessario est ritus exterior. Atqui posita utriusque præcitati textus veritate, necessario occurrit ex parte pœnitentis declaratio peccati, uti videbimus agendo de confessione; occurrit & ex parte Ministri sententia, qua juridice ligat aut solvit. Ergo.

2. Ritus ille, seu exterius signum, annexam habet

H

habet gratiæ promissionem: cum peccator ex inimico Dei amicus fieri, & à delictis solvi non possit nisi per gratiam, eamque primi ordinis, utpote à mortuis suscitantem.

3. Idem ritus à Christo institutus est. Ille enim ritum judicalem instituit, qui solvendi & ligandi potestatem dedit: dedit autem Christus, ut ex iisdem textibus constat.

4. Et is ritus permanentur institutus est. Tum quia ut verba hæc: *Ite, baptizate* ad solos Apostolos restringi non possunt; sic nec isthæc: *Ligate, solvite*: tum quia voces *Quorum & Quatumque*, generali quem exhibent, sensu accipienda sunt, nec proinde ad homines certi aliquis temporis restringi debent: tum quia vi promissionis hujus nullum fuit hætenus sæculum, quo Ecclesiæ Ministri non solverint aut ligaverint; ut mox patebit. Ergo.

5. Extat divinum ejusdem ritus exercendi præceptum. Joan. 20. *Sicut misit me vivens Pater*, ait Christus Apostolis, *& ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remisistis peccata, &c.* Ergo sicut ad opus suum missus est Christus à Patre, sic & ad peccatorum remissionem Apostoli. Ergo ad hunc tenentur divina Lege; ergo & iis in hac parte obsequi debent Pœnitentes; ergo utrique eodem præcepto adstricti sunt, alii quidem ut solvant, alii ut accedant solvendi.

Confirm. Sacerdotes, si alibi usquam, certe in reconciliationis ministerio pro Christo legatione funguntur, 2. Cor. 5. sed legati mandatum habent à Domino suo. Ergo.

XXIX. Prob. 2. ex totius Ecclesiæ sensu. Constat nimirum Montanistas secundo sæculo, & Novatianos tertio, statim ut Ecclesiæ dene-garunt potestatem remittendi peccata, ubique pro hæreticis habitos fuisse, Romæ præsertim à S. Cornelio, in Africa à S. Cypriano, ac demum in generali Synodo Nicœna 1. Can. 8. Atqui Montanistæ & Novatiani pro hæreticis haberi non potuerunt, quin sua Pœnitentiæ assereretur Sacramenti dignitas. Statim namque ut constat peccata per Ecclesiæ claves remitti, constat in ea esse visibile ministerium, quod & à solo Christo institui potuerit, & gratiam permanentiter conferat. Ergo.

XXX. Confirm. id quod pari consensu, ante exortas Lutheri & Calvinii novitates, admittebat utraque Ecclesia, Occidentalis videlicet & Orientalis, nisi recenter inductum probetur, primæ Traditionis fœtus censeretur debet. Atqui utraque Ecclesia Pœnitentiam uti Sacramentum admittebat..... Minor constat de Occidentali Ecclesia, tum ex Petro Lombardo Lib. 4. Sent. dist. 14. & omnibus exinde Theologis; tum ex Lucio III. Cp. *Ad abolendam* 9. de hæreticis, quod est an. 1181. tum ex Decreto Florentino, ubi Pœnitentia Sacramentis annumeratur.

Idem constat de Ecclesia Græca, tum ex Simeone Thessalonicensi, Jeremia Cp. Patriarcha in respons. ad Germanos, Gabriele Philadelphienfi in Opere de septem Sacramentis; tum ex Allatio, Arcudio, aliisque pluribus, quorum extant monumenta Tom. 3. perpetuitatis fidei ad finem. Jam vero, ut toties diximus in Tractatu præcedenti, variæ Græcorum Communiones nec à se invicem, nec à Romana Ec-

clesia suum illud dogma mutuari potuerunt: cum ferali odio & à se & à nobis dividantur; & schisma fecerint aliæ sæculo V. aliæ posterioribus. Ergo fidem hanc jam à quarto sæculo tenere debuerunt. Id porro quod tota sæculi quarti tenuit Ecclesia, ab initio teneri debuit, nisi supponatur portas inferi adversus Ecclesiam pene nascentem prævaluisse.

Pars minoris altera, quæ negat ullam huc inveciam fuisse, aut invehi potuisse mutationem, tum ex efferendis modo Patrum textibus, tum ex objectionum solutione manifesta evadet.

XXXI. Prob. 3. ex Patribus. Origines Hom. 2. in Levit. sic habet: *Non erubescit peccator Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & querere medicinam.*

Cyprianus Tract. de lapsis, Cap. 12. *Confiteantur singuli... dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Deum valet,*

Idem Epist. 57. alias 54. ad Cornelium Papam: *Nec enim fas erat, aut permittebat paternæ pietas & divina Clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi..... ut de sæculo recedentes sine communicatione & pace ad Dominum dimitterentur; quando permisit ipsi qui legem dedit, ut ligata in terris etiam in Cælis ligata essent; solvi autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesia solverentur.*

S. Picius, Barcinonensis Antistes, vir Hieronymo ob castitatem & facundiam probatissimus, & qui circa an. 390. obiit admodum senex, plures adversus Novatianos Epistolas scripsit. Hæc porro habet Epist. 1. ad Symproniam versus finem. *Solus, inquit, Deus poterit ignoscere Pœnitenti. Verum est: sed & quod per Sacerdotes facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud quod Apostolis dicit: Quæ ligaveritis in terris, &c. Cur hoc, si ligare hominibus ac solvere non licebat? An tantum hoc solis Apostolis licet? Ergo & baptizare solis licet, & Spiritum sanctum dare solis, & solis gentium peccata purgare: quia totum hoc non aliis quam Apostolis imperatum est. Quod si uno in loco, & resolutio vinculorum & Sacramenti potestas datur; aut totum ad nos, ex Apostolorum forma & potestate deductum est, aut nec illud ex decretis relaxatum. Et infra: Si ergo & lavacri & chrismatis potestas.... inde descendit; & ligandi quoque jus adfuit, atque solvendi.*

S. Chrysostomus Lib. 3. de Sacerdotio, paulo post initium. *Qui terram incolunt.... iis datum est ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Neque enim ad illos dictum est, Quæcumque alligaveritis in terra &c. Habent quidem & terrestres Principes vinculi potestatem, sed corporum solum. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit, atque ad cælos usque pervadit; usque adeo ut quæcumque Sacerdotes inferne confecerint, illa eadem Deus superne rata habeat, ac servorum sententiam Dominus confirmet. Etenim quidni hoc aliud esse dicas, nisi omnem rerum cælestium potestatem illis à Deo concessam. Quorumcumque enim, ait, peccata retinueritis, retenta sunt. Quenam, obsecro, potestas hac una major esse queat? Pater omnifariam Filio potestatem*

tem dedit; ceterum video ipsam eandem omnia-
riam potestatem à Deo Filio illis traditam.

Rursus ibidem: Corporis lepram purgare,
seu verius dicam, haud purgare quidem, sed
purgatam probare, Judaorum Sacerdotibus so-
lis licebat. At vero nostris Sacerdotibus, non cor-
poris lepram, verum animæ sordes, non dico pur-
gatas probare sed purgare prorsus concessum est.

S. Ambrosius Lib. 1. de Pœnit. Cap. 2. n. 7.
Dominus par jus & solvendi esse voluit & li-
gandi, qui utrumque pari conditione permisit.
Ergo qui solvendi jus non habet, ut se non ha-
bere dicunt Novatiani, nec ligandi habet... Ec-
clesiæ utrumque licet, hæresi utrumque non licet:
jus enim illud solis permixtum est Sacerdotibus.
Recte hoc igitur Ecclesiæ vendicat, quæ veros Sa-
cerdotes habet: hæresis vendicare non potest, quæ
Sacerdotes Dei non habet.

Porro jus illud ad occulta etiam delicta ex-
tendi, secus ac Spalateni visum est, exerte
docet Ambrosius ibid. Lib. 1. Cap. 16. Si quis
igitur occulta crimina habens, propter Christum
tamen studiose Pœnitentiam egerit, quomodo ista
recipit, si ei communio non refunditur. Volo
veniam reus speret: petat eam lacrymis. &c.

S. Hieronymus Ep. 1. ad Heliodorum, Pœ-
nitentiam comparat cum Baptismo & Eucharis-
tia, his verbis: Absit ut de his quidquam fini-
strum loquar, qui Apostolico gradui succedentes,
Christi corpus sacro ore conficiunt; per quos &
nos Christiani sumus; qui claves regni cœlorum
habentes, quodammodo ante diem iudicii judi-
cant. Et infra: Non solum Sacerdotes, cum
regenerant; sed etiam postea, condonandorum
peccatorum obtinent potestatem.

S. Augustinus Ep. 228. alias 180. n. 8. An
non cogitamus, tum ad istorum periculis per-
venitur extrema, nec est potestas ulla fugiendi,
quantus in Ecclesiâ fieri soleat ab utroque sexu,
atque ab omni ætate concursus, aliis Baptismum
flagitantibus, aliis reconciliationem, aliis etiam
Pœnitentiæ ipsius actionem, omnibus consolatio-
nem, & Sacramentorum confessionem & erog-
ationem? Ubi si Ministri desint, quantum exiti-
um sequitur eos, qui de isto sæculo vel non re-
generati exeunt, vel ligati. Si autem Ministri
adsint, ... omnibus subvenitur: alii baptizantur,
alii reconciliantur.

Idem Serm. 351. Cap. 4. num. 9. Quisque
ergo post Baptismum aliquorum pristinorum ma-
lorum opere obligatus tenetur, usque adeo ne si-
bi inimicus est, ut adhuc dubitet... confugere ad
ipsas claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terra,
ut sit solutus in cœlo.... Judicet ergo se ip-
sum homo... veniat ad Antistites, per quos illi
in Ecclesiâ claves ministrantur: & tanquam bo-
nus jam incipiens esse filius, à præpositis Sacra-
mentorum accipiat satisfactionis suæ modum,
&c.

Et Cap. 5. num. 12. in fine: Ecclesiæ Clavi-
bus quodcumque in terra solvitur, etiam in cœ-
lo solutum promittitur.

Serm. 352. Cap. 3. num. 8. Jam proces-
serunt à morte Pœnitentes: nam non confiteren-
tur, nisi procederent. Ipsum confiteri, ab oc-
culto & tenebroso procedere est. Sed quid Do-
minus Ecclesiæ suæ. Quæ solveritis, inquit, in
terra, soluta erunt & in cœlo. Proinde Laza-
ro procedente, quia implevit Dominus miseri-

cordia suæ bonum.... jam cetera implet Ecclesiæ
ministerium: Solvite illum & finite abire.

Demum S. Doctor Lib. 1. de adulterinis con-
jugiis, Cap. 23. Quæ Baptismatis, inquit, ea-
dem reconciliationis est causa. Tom. 6. p. 404.

S. Leo Ep. 83. alias 91. Cap. 2. Multiplex
misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis,
ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam
per Pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparatur æ-
ternæ.... Mediator enim Dei & hominum ho-
mo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesiæ tra-
didit potestatem, ut & confitentibus actionem
Pœnitentiæ darent; & eosdem salubri satisfa-
ctione purgatos, ad communionem Sacramentorum
per januam reconciliationis admitterent. Cete-
ros omitto, tum ne tædium afferat prolixior
doctrina; tum quia horum plures recurrent,
ubi de necessitate confessionis.

Jam sic in forma. Qui in Ecclesiâ agnove-
runt ministerium exterius, per quod remit-
tuntur confitentibus peccata etiam occulta, &
reconciliantur quicumque peccatores; Ministe-
rium, quod in ipsis mentibus operatur, & ea-
rum sordes mundat; Ministerium, ita solis
concreditum Sacerdotibus, ut ne Angelis qui-
dem, nedum Principibus competat; Ministe-
rium quod Baptismo & Eucharistiæ comparatur;
Ministerium, cujus eadem est causa quæ Bap-
tismatis; Ministerium denique, cujus defectu
perire possunt & re ipsa pereunt Christiani com-
plures; hi dubio procul non minus Pœniten-
tiam habuere pro Sacramento quam Baptis-
mum. Neque enim aliud per Pœnitentiæ Sa-
cramentum intelligit Ecclesiâ Catholica, quam
hujusmodi Ministerium. Atqui SS. Patres una-
nini consensu admisere Ministerium, &c.

XXXII. Objic. 1. Per Sacramentum Pœni-
tentiæ dimitterentur peccata à Sacerdotibus.
Atqui ex Marci 2. 7. Nemo potest dimittere
peccata, nisi solus Deus. Non ergo Sacerdo-
tes.

XXXIII. Resp. dist. maj. dimitterentur pec-
cata à Sacerdotibus, tamquam Ministris, C.
tanquam vi propria & principaliter operantibus,
N. Solutio est S. Paciani in textu supra citato.

XXXIV. Objic. 2. Pœnitentia in veteri Le-
ge non fuit verum Sacramentum, ut fatentur
omnes. Atqui eadem est in nova Lege Pœni-
tentia, quæ in veteri. Prob. min. ex Act. 10.
43. & alibi passim, ubi Apostoli profitentur se
eamdem prædicare Pœnitentiam, quam prædi-
carunt Prophetæ.

XXXV. Resp. dist. min. Eadem est in nova
& veteri Lege Pœnitentia spectata in ratione
virtutis, C. spectata in ratione Sacramenti, N.
Itaque, ait Trid. Sess. 14. Cap. 1. Omni tem-
pore ad gratiam & justitiam assequendam Pæ-
nitentia necessaria fuit iis, qui se mortali aliquo
peccato inquinassent.... sed nec ante adventum
Christi Pœnitentia erat Sacramentum, nec post
adventum illius cuiquam ante Baptismum.

Neque vero mirum quod Apostoli eandem
se Pœnitentiam prædicare dixerint, quam Pro-
phetæ annuntiaverunt; tum quia Pœnitentiam
hanc ut plurimam prædicabant nondum Bap-
tizatis, qui solius Pœnitentiæ virtutis capaces
erant; tum quia Pœnitentiæ virtus Sacramen-
tum Pœnitentiæ necessario præcedit vel comi-
tatur.

XXXVI.

XXXVI. Instab. Atqui vel Pœnitentia quam prædicarunt Apostoli, non fuit veri nominis Sacramentum, vel ea quam prædicarunt Prophetæ eodem titulo insigniri debet. Ergo nulla solutio.

Prob. Subl. Ubi idem plane ritus fuit, eadem & efficacia, ibi vel eadem, vel nulla debet esse ratio Sacramenti. Sed in antiqua lege idem fuit ritus, &c. Prob. min. Pœnitentia apud Pontificios exurgit ex contritione, confessione, satisfactione & absolutione. Atqui omnia hæc vel in una Davidis Pœnitentia occurrunt. Contritio, eaque tanta ut fidenter diceret: *Cor contritum, Deus, non despicias*, Psal. 50. Confessio: *dixi: confitebor adversum me iniquitatem meam*, Psal. 31. Satisfactio: induit cilicium, panem suum cum cinere manducavit, lacrymis rigavit stratum suum. Absolutio demum, iis à Nathan verbis efficaciter concessa: *Dominus transtulit peccatum tuum*, 2. Reg. 12. 13. Ergo. Ita Kemnicius.

XXXVII Resp. ad 1. neg. subl. Ad 2. & 3. neg. min. Etsi enim non ægre supponimus, Confessionem distinctam apud Judæos in usu fuisse; prout eruditi plures existimant: quod tamen male probaretur ex objectis Psal. 31. verbis, ubi tantum de criminis noti publica ad humilitatem declaratione agitur: Constat, nulli unquam Prophetæ dictum esse: *Tibi dabo claves Regni Cælorum: Quodcumque ligaveris, &c.* Unde non dixit Nathan: Ego solvo te, seu, à te, vi mihi concessa, transfero peccatum tuum: Bene vero: *Transtulit peccatum tuum*; quibus verbis declarat equidem spiritu prophetico suum Davidi scelus à Deo remissum esse; sed judiciariam potestatem non exercet, qua ipsum vere remittat. Atque eò sensu subjungit Prophetæ: *Non morieris*. Neque enim exprimere vult sibi concessas esse à Deo claves vitæ & mortis; sed divinam de servanda Regi Pœnitenti vita benignitatem aperire.

XXXVIII. Inst. cum eodem: Saltem necesse non fuit ut Pœnitentia ad Sacramenti rationem eveheretur. Cum prout est virtus id omne efficeret in antiqua Lege, quod juxta nos facit in nova quatenus est Sacramentum.

XXXIX. Resp. 1. Sacramentorum existentiam, non ex majori vel minori necessitatis gradu, repetendam esse, sed ab uno Dei beneplacito, qui Leviticis Sacerdotibus lepram purgare, seu potius purgatam probare; Evangelicis vero animæ sordes mundare concessit; uti supra docuit nos Chrysostomus.

Resp. 2. Pœnitentiam ut Sacramentum Pœnitentia ut virtute multo esse præstantiorem; tum quia majoris sit efficacix, utpote quæ ex opere operato effectum suum pariat; tum quia remedium præbeat, & longe certius, & quidquid sentiant multi, longe facilius. De quo infra.

XXXX. Ergo, inquires, Apostoli aliam Pœnitentiam ante Baptismum, aliam post Baptismum prædicaverunt; sicque duplex Evangelium.

XXXXI. Resp. dist. Aliam ante & post Baptismum Pœnitentiam prædicaverunt quantum ad aliquid, C. quantum ad omnia, N. prædicarunt Apostoli nondum regeneratis Pœnitentiam ut virtutem: regeneratis vero Pœnitentiam ut virtutem ministerio clavium adjuvandam.

Id enim jam à prioribus sæculis fecit Ecclesia: Unde vero faciendum accepit nisi ab Apostolis? Neque hinc duplex Evangelium: sed idem proportionata omnibus salutis media aperiens.

XXXXII. Objic. 3. Sacramentum omne novæ Legis verbis & rebus constare debet, juxta tritum id Augustini Serm. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*. Atqui Pœnitentia non constat rebus & elementis.

XXXXIII. Confirm. quia S. Doctor ad Sacramentum requirit signum *visibile*. Atqui nihil tale occurrit in Pœnitentia.

XXXXIV. Resp. neg. min. quæ perperam fundatur in objecto Augustini textu. Vel enim S. Doctor ad Baptismum alludit, ut indicant hæc ejus verba: *Detrahe verbum, quid est aqua nisi aqua*; & tunc nihil contra nos: vel elementi nomine materiam intelligit sensibilem. Hæc autem Pœnitentiæ non deest, ut infra videbimus.

XXXXV. Ad confirm. dist. Augustinus ad Sacramentum requirit signum visibile, id est, signum quod sensu percipi possit, C. quod necessario cadat sub oculos, N. *Recte dicimus*, ait ipse S. Doctor Lib. 1. Confes. Cap. 35. *Vide quid sapiat, vide quid sonet, vide quam durum sit*. Atqui tamen nec sapor, nec sonus aut durties ad oculos pertinent. Ergo visibile dixit, quidquid sensu aliquo percipi potest. Quamquam habet & Pœnitentia unde oculos feriat: His enim & actio Pœnitentis peccata confitentis, & dolor externus, & Ministri absolutio percipi possunt.

XXXXVI. Objic. 4. In quolibet Sacramento distingui tria hæc *Sacramentum tantum, res Sacramenti, & Sacramentum simul & res Sacramenti*. A qui tria hæc in Pœnitentia distingui non possunt.

XXXXVII. Resp. 1. neg. maj. Hæc enim distinctio, nedum necessaria sit, eadem qua admittitur facilitate, rejici potest; cum nullum in Scriptura vel Traditione fundamentum habeat, uti ex Card. de Lugo annotavimus alibi Absit autem ut ex ejusmodi tricis nutet aut suspensa sit Catholici Dogmatis fides.

XXXXVIII. Resp. 2. neg. min. Rem enim liberrimam, & Scholæ litigiis maxime permisam pene pro nutu quisque explicare potest. Unde Thomistæ Confessionem & absolutionem habent pro *Sacramento tantum*, quia gratiam practice significant, & à nulla alia re significantur. Idem vero gratiam seu remissionem peccatorum habent pro *re Sacramenti*, quia hæc significatur potissimum per absolutionem, & nihil aliud significat. Demum in contritione *rem & Sacramentum* sibi deprehendere videntur. Rem, quia contritio per Confessionem significatur & sic utcumque efficitur sensibilis; Sacramentum vero, quia significat atque parturit gratiam. Aliter nodum hunc secutur Lugo, juxta quem pax animæ in Pœnitentia locum habet tum rei, tum & Sacramenti. Hunc consule, si voles, ne diutius nugis inmoremur.

XXXXIX. Objic. 4. Eandem Apostolis tradidit Christus potestatem, quam à Patre ceperat; ut liquet ex Joan. 20. ubi: *Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos... Quorum remiseritis peccata, &c.* Atqui non accepit Christus à Patre potestatem remittendi peccata per

per Sacramentum. Ergo nec tradidit Apostolis.

L. Resp. dist. maj. Eandem tradidit potestatem quoad vim & efficaciam, C. quantum ad modum exercitii, N. Inerat enim Christo potestas excellentiæ, vi cuius & Sacramenta condebat, & solo nutu dimittebat peccata. Hanc autem quoad Apostolos certis voluit alligare signis, tam in Pœnitentia, quam in Baptismo; ut utrobique intelligerent Ecclesiæ Ministri, se Dei Mysteriorum dispensatores esse; non Dominos.

LI. Inst. Si Christus clavium potestatem per aliquod exterius signum exerceri voluit, debuit & instituere signum illud, seu ritum aliquem, quo peccata remitterentur. Atqui non instituit: cum de ritu illo altum fileat Scriptura.

LII. Resp. ad 1. neg. min. Christus enim instituit & dolorosam de peccatis Confessionem, ut suo loco dicemus; & juridicam ex parte Sacerdotis sententiam, qua peccator Pœnitens & confessus à noxis suis absolvatur. Utrumque porro & signum est sensibile, seu ritus exterior; & è Scriptura satis colligitur.

His adde 1. non deesse Theologos graves, qui, salva fide credunt Sacramentorum plurimum materias à Deo permissas fuisse Ecclesiæ dispositioni. Adde 2. non ideo negandam esse signi alicujus exterioris existentiam, quia de eo fileat Scriptura: Cum Scripturæ silentium in multis suppleat Traditio.

Confirm. solutio. Sic institutum est Pœnitentiæ Sacramentum, ut & Judici constare debeat, quandonam solvere vel ligare teneatur; & reo, quando solutus sit, vel non. Atqui neutrum sine exteriori signo fieri potest. Neque enim per se solum potest homo hominis alterius sensa penetrare. Ergo.

LIII. Male igitur, inquires, Ecclesiæ Romanæ Ministri peregrina lingua absolvunt: cum nusquam hoc pacto intelligere possit Pœnitens, an solvatur à vinculis suis; an iisdem ligatus remaneat.

Resp. neg. illat. Nusquam enim absolvitur, Pœnitens nisi à Confessario præmonitus se absolvi. Certe absolvi potest quis à natura surdus: neque is tamen verborum sensum in specie assequi potest; sed tantum ex aliquibus signis generatim intelligere se absolvi.

LIV. Objic. 5. Pœnitentiæ Sacramentum à Tridentina Synodo partim probatur è veteri Testamento, partim ex Matt. 18. & Joan. 20. Atqui utrumque probationis genus omni ex parte vacillat. Primum quidem: ut per se liquet; cum Pœnitentia in veteri Lege rationem Sacramenti non habuerit. Secundum vero; quia si ex his verbis: *Quacumque solveritis*, inferri queat potestatem solvendi esse Sacramentum; pari jure ex his vocibus: *Quacumque ligaveritis*, inferendum erit potestatem ligandi esse Sacramentum. Atqui id plane absurdum est; cum Sacramentum gratiam conferat, à qua excludunt qui ligant. Ergo.

LV. Resp. neg. maj. Pro prima part. Neque enim Tridentini Patres è veteri Testamento probant Sacramentum Pœnitentiæ, sed conditiones virtutis Pœnitentiæ, quam ostendunt non esse positam in sola vitæ mutatione, quia Davidis, Manasses & Ninivitarum Pœnitentia non nudam vitæ novitatem, sed veteris odium

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ac detestationem, cum æqua satisfactione complecteretur. Eaque consecutio admodum legitima est: Si enim eadem fuerit in utraque lege virtus Pœnitentiæ, eadem debent esse illius conditiones.

LVI. 2. Neg. min. pro 2. part. Probationis vero neg. maj. ut quæ falso supponat potestatem absolvendi, imo absolutionem ipsam esse Sacramentum. Sunt enim hæc tantum partes Sacramenti, vel, si mavis, actus Sacramentales. Porro necesse non est ut actus quilibet Sacramentalis gratiam immediate conferat, ut vel ex ipso Confessionis actu liquet; sed sufficit ut ad eam, ubi omnia necessaria concurrent, disponat. Jam vero is ipse actus, quo ligatur Pœnitens, ad gratiam disponit. Non enim ligatur, vel potius ligatus declaratur, nisi ut geminatis conatibus dirumpat vincula sua, & veniam promereri enitatur. Hinc quæ eidem imponitur pœna, semper medicinalis est, & ad indulgentiam tendit.

LVII. Objic. 6. Sacramentum, quo diluerentur peccata, summæ peccatoribus necessitatis esse deberet. Atqui Pœnitentiæ Sacramentum nullius est ad diluenda peccata necessitatis. Ad id enim necessarium non est Sacramentum, quod per alia media certe obtineri potest, etiam in Lege nova. Atqui peccatorum remissio... Prob. min. quia remissio hæc per veram contritionem, & actus tum charitatis, tum & misericordiæ semper obtineri potuit, ut constat ex Psalm. 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies*; ex Ezechiel. 18. 21. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis... vita vivet & non morietur*. Hæc autem quæ in veteri Lege dicta sunt, absit ut in nova non valeant; cum lex gratiæ nihil de virtute contritionis detraxerit. Hinc misericordia in pauperes, per quam peccata sua redimere poterat Nabuchodonosor, idem præstat sub Evangelio, *secundum id Christi Luc. 11. 41. Date elemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis*. Hinc 2. in Lege Evangelica remissa sunt Magdalenzæ peccata multa, quia dilexit multum, ibid. 7. 47. Neque post violatum insigni peccato Baptismum remisit Petrus Simonem ad Sacerdotes, quasi alicujus Pœnitentiæ Sacramenti Ministros, sed ad solam Pœnitentiæ virtutem: *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, &c. Act. 8. 22*. Ergo.

LVIII. Resp. ad 1. neg. min. Cujus falsitas, etsi prolixè deinceps demonstrabitur ex iis, quæ dicam de Confessionis necessitate; constat ex iis quæ jam dicta sunt. Si enim Christus Ecclesiæ suæ claves dederit ut solvat, consequens est, ut si munus ei concesserit non superfluum, unicuique legem injunxerit iisdem se clavibus subijciendi. Unde Augustinus Sermon. 392. alias 49. inter 50. *Nemo sibi dicat; occulte ago Pœnitentiam; apud Deum ago: novit Deus qui mihi ignoscit, quia in corde ago*. Ergo, regerit S. Doctor, sine causa dictum est: *Quæ solveritis in terra, &c. Ergo sine causa claves datae sunt Ecclesiæ. Frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi*. Quibus consonant hæc S. Leonis verba Ep. 82 alias 91. *Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparare*.

Daniel. 4.

Tom. 4. p. 1504.

tar aeterna.... Sic DIVINAE BONITATIS PRÆ-
SIDIIS ORDINATIS, UT INDULGENTIA DEI NI-
SI SUPPLICATIONIBUS SACERDOTUM NEQUEAT
OBTINERI. Hinc illud Lutheri temere irrisum,
sed à tota agnitione Traditione, Pœnitentiam
videlicet esse secundam post naufragium tabu-
lam, nec lapsis necessariam minus, quam non-
dum regeneratis ipsum Baptisma.

Ad 2. neg. min. Et dico peccatorum veni-
am nonnisi per solum Pœnitentiæ Sacramen-
tum in re vel in voto posse obtineri; adeo ut
tametsi aliquando contingat contritionem charita-
te perfectam hominem Deo reconciliare, prius-
quam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsa
nihilominus reconciliatio ipsi contritioni, sine
Sacramenti voto, quod in illa includitur, non sit
adscribenda, prout docet Trid. sess. 14. cap. 4.

LIX. Nec nocent objectiones supra conge-
stæ. Non prima quæ petitur ex primæva vir-
tute contritionis. Neque enim Pœnitentiæ Sa-
cramentum suam demit contritioni virtutem,
sed eandem supponit & corroborat. Hinc e-
quidem adjicienda est in nova Lege potestas
clavium: sed nihil inde. Sicut namque nihil
detractum est à virtute contritionis, quia jam
præter ipsam ad regenerationem requiritur Bap-
tismus, qui ante Christum non requirebatur:
Sic nec ei quidquam decessit, quia ad recon-
ciliationem præter ipsam requiritur clavium u-
sus, qui ante Christum per sacrificia supple-
batur.

LX. Non secunda, quæ desumitur ex effi-
cacia operum misericordiæ. Hæc enim, ut
olim, sic & hodie ad justificationem disponunt.
At sine præjudicio mediocum, quæ Christus in-
stituenda judicavit. Quapropter, sicut cum
Christus præcipiendo eleemosynam qua mun-
daremur, non negavit strictam Baptismi vel
Eucharistiæ necessitatem; sic nec clavium ne-
cessitatem in eodem casu negasse dicendus est.
Adde Christum; quo tempore eleemosynæ
meritum commendavit, nec Pœnitentiam, nec
forte Baptismum instituisse. Adde & eleemo-
synam mundandis per se peccatis prorsus esse
imparem: cum non opes tantum suas, sed &
corpus suum flammis tradere quis possit, &
nihil esse coram Deo, uti docet Apostolus.

LXI. Non tertia, quæ ex amore Magda-
lenam justificante deducitur. Tum quia nec-
dum institutum erat Sacramentum Pœnitentiæ;
tum quia Christus per suam excellentiæ pote-
statem independentem à quibuscumque sig-
nis peccata remittebat. Certe hic ante Bap-
tismum justificatur Magdalena, ut & deinceps
Cornelius Centurio. Quis autem hinc Baptis-
mi existentiam vel necessitatem impugnare au-
sit.

LXII. Non quarta, quæ ex facto Simonis
magi repetitur. Illud enim indubie Simoni
præceptum est Pœnitentiæ genus, quod tota
deinceps servavit Ecclesia, nec servare potuit,
nisi quia ab Apostolis acceptum. Ideo autem
forte non statim ad Sacerdotes remissus est in-
felix magus, quia vir in felle amaritudinis, &
obligatione iniquitatis existens, diu ante pro-
bare seipsum, & ingemere debuit, quam cla-
vium ope solveretur.

LXIII. Objic. 7. Nihil ratum magis ac cer-
tum esse debet, quam quidquid ad Sacramen-

tum pertinet. Atqui nihil è contra magis in-
certum est ac controversum, quam quæ ad Pœ-
nitentiam spectant. Neque enim conveniunt
Catholici vel de partibus ejus constitutivis, vel
de tempore quo instituta fuerit, vel de sensu
textuum, unde illa deduci possit. Minor patet
quoad primam & secundam partem: quoad
tertiam vero non minus aperta est. Id enim
Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata*, &c. Pa-
trum alii de Evangelii prædicatione, alii de po-
litico quodam & exteriori ministerio, alii de
Baptismi memoria explicant. Ergo nihil est in
ea materia quod certum & fixum haberi possit.

LXIV. Resp. neg. maj. In sensu objectio-
nis: sunt enim innumera, cum in Physicis,
tum in Metaphysicis & moralibus certissima
quoad substantiam, de quorum constitutivo &
probationibus controversatur. Sic Dei, sic pec-
cati, sic æstus maritimi existentiam admittimus
omnes, nec tamen de essentia consentimus.
Hanc enim, quoad Deum pertinet, alii in asei-
tate, alii in omnimoda perfectione constituunt.
Quoad peccatum, alii in ente positivo. alii in
nuda privatione: & utrique ex Scriptura pug-
nando. Ergo rata esse potest Sacramenti, ut
& alterius cujuscumque rei existentia, licet haud
satis perspecta sit ejusdem essentia.

Et vero Baptismum pro Sacramento habent
Lutherani. Atqui circa materiam ejus & for-
mam tam dissentiant à Lutheri, quam dissen-
serit Lutherus ab Evangelio; ut alibi probavi-
mus, Ergo.

Ceterum longe minor est hac in parte dis-
sensio nostra, quam fingunt adversarii. Quod
ut pateat amplius, & magis ac magis convul-
lantur hæretica eorundem commenta; sit

CONCLUSIO III. Pœnitentiæ Sacramen-
tum nec in Baptismo Baptismive memoria, nec
in Evangelii prædicatione, nec in ministerio
prorsus exteriori consistit.

LXV. Prob. 1. pars. Quæ diverso tempore,
diversa materia, diverso fine, diverso Mini-
sterio instituta sunt, unum & idem censerem non
debent. Atqui Baptismus & Pœnitentia, 1. di-
verso tempore, diversisque verbis instituta sunt.
Baptismus quidem, cum Christus antequam pa-
teretur, substantiam ejus & modum præscrip-
sit: Pœnitentia vero cum idem Christus omni-
modam actu solvendi vel ligandi potestatem
concessit; quod præcipue post passionem fa-
ctum est. 2. Diversa materia. Baptismus enim
institutus est ut in aqua semel tantum admini-
strandus: potestas vero clavium, nec per aquam,
nec semel dumtaxat exercetur. 3. Diverso fi-
ne. Baptismus namque ad regenerationem in-
stitutus est, & ita ut etiam parvulis applicari
possit: Pœnitentia è contrario ad eorum reno-
vationem qui à regenerationis gratia excide-
runt: ita ut nonnisi adultis peccatoribus appli-
cari valeat. 4. Diverso Ministro: cum bap-
tizare possint Laicus, femina etiam, & infidelis:
uti vero clavibus non possint nisi Sacerdotes, uti
suo loco dicemus. Ergo stat 1. Pœnitentiam,
seu clavium potestatem à Baptismo penitus esse
distinctam. Sed nec minus distincta est à me-
moria Baptismi; unde.

LXVI. Prob. 2. pars. Nihil à Pseudore-
formatis admitti potest, quod in Scriptura non
contineatur: est enim hæc unica & æterna lex

ad quam nos indefinenter revocant. Atqui licet illi, pro mira sua vel misera sagacitate, quidquid volunt, & id unum quod volunt, detegant in Scriptura; ne textum quidem ab ea depromere valent, qui Pœnitentiam idem esse ac Baptismi memoriam subindicet. Contra vero ubicumque de obtinenda peccatorum venia sermo fuit, fuit & altum de Baptismi memoria silentium. Sic Petrus Act. 8. Simonem non remittit ad memoriam Baptismi, sed tantum ait: *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua.* Sic & Paulus incestum Corinthium ligavit primum, tradendo *Satanæ in interitum carnis*; & postea, nihil occinens de Baptismo, Pœnitentiam absolvit, 1. Cor. 5. & 2. Cor. 2. Sic Joannes Epistol. 1. Cap. 1. peccatorum veniam, non revocata Baptismi memoria, sed humili Confessione obtineri declarat. *Si confiteamur peccata nostra*, inquit, *fidelis est & justus Deus ut remittat nobis peccata nostra.* Sic Jacobus Cap. 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini.*

Non equidem nego revocatam in animum Baptismi memoriam ad hoc inservire, ut sentiat homo quam male steterit promissis Deo factis; & sic ad lugendam infidelitatem suam disponatur: At constanter nego, memoriam hanc per se satis esse ad reconciliationem. Et certe, si Baptismi memoria, quia excitat fidem peccatorum dispositive remissivam, unum ex Baptismo & Pœnitentia Sacramentum efficiat; eadem memoria unum ex Baptismo & Eucharistia Sacramentum efficiet; quia potest qui ad Eucharistiam accedit, in fide & gratia corroborari per Baptismi memoriam. Atqui tamen adversariorum nemo Eucharistiam cum Baptismo confundere aufit. Ergo nec Pœnitentiam.

LXVII. Confirmatur utraque pars. Quæ distinxit antiquitas tota, seu Catholica, seu hæretica, etiamnum distinguere debent. Neque enim ut Lutherano subtrahamus errori, Orbem universum ad Lutheranorum usque tempora errasse mentiemur. Atqui Pœnitentiam à Baptismo distinxit tota retro antiquitas.

Distinxit antiquitas hæretica. Montanistæ enim & Novatiani Baptismatis aditum omnibus aperuere: Pœnitentiam vero paucissimis.

Distinxit antiquitas Catholica. 1. Quia Baptismus & Pœnitentiam habuit pro remediis omnino disparibus. Sic Tertullianus Lib. de Pœnit. Cap. 7. *Hæc*, inquit, *peccatorum, venena providens Deus, clausa licet ignoscencie janua, & intinctionis sera obstructa, aliquid adhuc patere permisit. Collocavit in vestibulo Pœnitentiam secundam quæ pulsantibus patefaciat.* Eandem Pœnitentiam Cap. 4. vocat *secundam post naufragium tabulam*; & Cap. 7. *secundam spem.* Hic autem Pœnitentia est aliquid tam diversum à Baptismo, quam domus aperta à domo cujus sera jam obstructa sit; vel secunda post naufragium tabula à navi, à qua quis per peccatum dejectus sit.

Sic in adductis supra textibus Ambrosius & Pacianus contra Novatianos probant, etiam sublato Baptismi remedio, per quod semel tantum renasci possumus, superesse in clavibus Pœnitentiæ remedium.

Sic Augustinus citata Epist. 228. reconciliationem quæ fit per Pœnitentiam aperte distin-

guit à regeneratione quæ fit per Baptismum; & supponit ad utramque requiri Ecclesiæ Ministros: cum tamen in Reformatorum systemate possit sibi quisque Pœnitentiam applicare.

Idem S. Doctor Ep. 98. alias 23. ad Bonifacium num. 23. *Semel*, ait, *perceptam Christi gratiam parvulus non amittit, nisi propria impietate..... Tunc etiam propria incipiet habere peccata*, quæ non regeneratione auferantur, sed alia curatione sanentur. Et Enchiridii Cap. 46. *Ideo quisque renascitur, ut solvatur in eo quidquid peccati est cum quo nascitur. Nam peccata, quæ male agendo postea committuntur, possunt & pœnitendo sanari, sicut etiam post Baptismum fieri videmus.*

2. Eadem Catholica antiquitas constanter docuit, peccata post Baptismum commissa longe difficilius dimitti, quam quæ Baptismum præcedunt. Unde Augustinus Serm. 351. de diversis Cap. 5. *Non sufficit iis qui post Baptismum lapsi sunt, mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per Pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis.* Atqui hinc, ut notat Tridentinum sess. 14. Cap. 3. Pœnitentia, utpote per quam *ad novitatem & integritatem vitæ sine magnis nostris fletibus & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus, merito laboriosus quidam Baptismus à SS. Patribus dicta fuit.* Jam vero unde tantum illud discrimen, si Pœnitentia idem sit cum Baptismo? certe facilius est Baptismatis recordari, quam idem recipere. Ridet equidem Lutherus summas illas Pœnitentiæ difficultates: at malum rideri simul cum Patribus, quam cum Luthero deridere.

3. Antiquitas tota solos Sacerdotes habuit pro Pœnitentiæ Ministros. Atqui Pœnitentia, si solam Baptismi recordationem importet, non indigebit ministerio Sacerdotali. Potest enim unusquisque Baptismum suum, atque ejus obligationes sibi in animum revocare.

Confirm. Sacerdotale ministerium ligare potest, ut & solvere. Atqui in hypothese adversariorum non poterit ligare. Neque enim impedire potest quominus fidelis quispiam recepti olim à se Baptismatis memoriam sibi revocet. Ergo stat 2. Pœnitentiam à Baptismo & Baptismi memoria distinguere. Jam itaque.

LXVIII. Prob. 3. pars. Pœnitentiam videlicet aliud omnino esse ab Evangelii prædicatione. Quæ enim diversos Ministros, diversa prorsus subjecta, diversas omnino dispositiones requirunt, à se invicem penitus distinguere necesse est. Atqui Pœnitentia & Evangelii prædicatio, 1. diversos exigunt Ministros. Pœnitentia enim solis à Sacerdotibus administrari potest: potest vero Evangelium prædicari à Diaconis; ut olim à Stephano Jerosolymis, & à Philippo in Samaria. Nec dubium quin sæpe multo cum fructu ab inferioribus Clericis, quandoque etiam à Laicis annuntiatum fuerit. Quin & Diaconissæ de quibus Apostolus 1. Timot. 5. rudes mulierculas docebant ex Concilio Carthag. IV. Can. 12. 2. Diversa exigunt subjecta: Siquidem claves Pœnitentiæ eos solum ligant vel solvunt, qui jam baptizati fuere. Evangelium vero etiam infidelibus prædicatur. Demum & dispositiones longe diversas requirunt. Pœnitentia

Tom. 2. p. 264.

Tom. 5. p. 1362.

tentia enim eos solum à peccatis solvit, qui ad veniam suis se gemitibus disposuerunt. Evangelii vero semen in omne humi genus cadit, & fidei etiam qui corde duri sunt & incircumcisi non raro prædicatur. Ergo stat 3. Pœnitentiam à fidei prædicatione distingui.

LXIX. Prob. 4. pars 1. Quia verba hæc: *Quicumque solveritis, &c.* generaliori quo possunt sensu intelligi debent; cum ab eo dicta sint, qui præmonuit se Apostolos mittere, sicut & ipse à vivente Patre missus est, sibi que datam esse potestatem omnem in cœlo & in terra. Atqui hæc eadem verba indubie Catholicorum sensu atque adeo de interiori ministerio intelligi possunt: Cum non pugnet magis peccata post Baptismum commissa remitti per Pœnitentiam; quam per Baptismum remitti, quæ ante ipsum commissa fuerint.

2. Potestas in exteriori tantum ministerio consistens, nihil aliud foret quam potestas ferendi & tollendi censuras. Atqui præter potestatem ferendi censuras aliam semper agnovit Ecclesia, & agnoscere debuit. Qui enim censuram aufert, etsi exterior Ecclesiæ Communioni hominem restituat, non tamen vere solvit peccatum ejus; quod coram Deo sæpius permanet, aut si non permanet; ante solutum est in Cœlo, quam in terra; cum è contra juxta Patres in foro conscientiæ sententia Petri sententiam Cœli præcedat.

Confirm. Christus nonnisi eximium quid & singulare, cum tanto rerum & verborum apparatu, Ecclesiæ suæ largiri potuit. Atqui si politicam tantum facultatem tribuisset, nimirum indignos ejiciendi à sacris Conventibus, & dignos admittendi, jam nihil tam eximium, tam singulare Ecclesiæ suæ concessisset. Judæi enim, imo & quicumque conventus sibi sacros habent, ab iisdem profanos arcere possunt.

3. Quia potestas peccata solvendi vel retinendi sic semper à Patribus intellecta est, ut ipsam conscientiam, ipsam animam afficeret: Atqui potestas mere exterior animam non tangit; nec proprie solvit in Cœlo. Ergo.

LXX. Objic. 1. contra 1. part. Si Pœnitentia sit aliquid à Baptismo distinctum, tota fidelium mundatio non erit Baptismo tribuenda, sed Pœnitentiæ ut plurimum. Atqui tota fidelium seu Ecclesiæ mundatio soli Baptismo tribuitur in Scriptura. Prob. min. ex Ephes. 5. v. 26. ubi sic Apostolus: *Mundans eam lavacro aquæ.* Atqui id satis expresserat Christus, cum dixit Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit.* Hinc enim salus in una Baptismi susceptione fundatur. Ergo.

Resp. dist. min. Tota Ecclesiæ mundatio tribuitur Baptismo, quantum ad peccata quæ Baptismum præcesserunt, C. quantum ad ea etiam peccata quæ Baptismum subsequuntur, Subd. tribuitur Baptismo, fundamentaliter, præsuppositive & dispositive, C. efficienter, N. Itaque prima illa mundatio seu justificatio, quam recipiunt qui ab infidelitatis caligine conversi ad fidem, Ecclesiæ membra efficiuntur, à Baptismo tota profluit. Quin & eidem Baptismo fundamentaliter & præsuppositive tribui debet quidquid deinceps recipit homo justificationis; quia Baptismus est omnium Sacramentorum janua, & fons sanctificationis nostræ. At non

ideo Baptismus solus hominem deinceps vere & efficienter mundat. Sicut enim ex adversariis indiget justus Eucharistia ut justificetur adhuc: sic & Pœnitentiæ adminiculo indiget, ut à peccatis resurgat; prout pluribus à nobis probatum est.

Nec obstat istud: *Qui baptizatus fuerit, salvus erit:* quandoquidem id semper sub multiplici conditione intellectum fuerit; puta si baptizatus in accepta justitia perseveret, lapsusve peccata sua diluat, & quidquid sibi in lege præscriptum est, adimpleat usque ad finem.

LXXI. Inst. Atqui Baptismus à peccatis ipso etiam posterioribus vere & efficienter mundat. Prob. Subl. ex Augustino Lib. 1. de nupt. & concup. Cap. 33. n. 38. ubi hæc habet: *Eodem lavacro regenerationis & verbo sanctificationis omnia prorsus mala hominum regeneratorum mundantur atque sanantur; non solum peccata quæ nunc remittuntur in Baptismo; sed etiam quæ posterius humana ignorantia vel infirmitate contrahuntur; non ut Baptisma, quoties peccatur, toties repetatur; sed quia ipso quod semel datur, fit ut non solum antea, verum etiam postea quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur.*

Neque id semel & obiter dictum est à S. Doctore, sed pluries & constanter. Unde rursus Ep. 185. alias *Quidquid ab eis qui post acceptum Baptisma hic vivunt, infirmitate humana contrahitur quarumcumque culparum, propter ipsum lavacrum dimittitur.* Idem docet Lib. 2. de Gratia & peccato orig. Cap. 39. & 40. Lib. 3. Lib. 6. contra Julian. Cap. 13. & 14. Atqui hic omnium prorsus peccatorum, eorum etiam quæ post Baptismum contrahuntur, remissio refunditur in Baptismum. Ergo.

LXXII. Resp. dist. min. ut statim: Refunditur in Baptismum ut in radicem necessario præsuppositam subsequenter salutis subsidiis, C. ut in causam proximam, & seclusis aliis quibuscumque mediis plene sufficientem, N. enim vero, ut solide observat Parisiensis Magister, argumentatur Augustinus de supernaturali quæ à Baptismo dimanat regeneratione sicut de naturali vita, quam accipiunt homines regeneratione carnali. Quemadmodum enim in ordine naturali, quod homo per ætatem crescat, quod convalescat ex morbo, quod hæres instituatur, quod demum post mortem resurrecturus sit; id totum nativitati suæ, tanquam primæ radici debet; sic tamen ut insuper vere indigeat alimentis ad augmentum, remediis ad restituendam sanitatem, & speciali ad resurrectionem adiutorio: Ita spiritali per Baptismum regenerationi adscribi debet, tanquam primæ radici, quod fidelis per Confirmationem in justitia perficiatur, per Eucharistiam spiritaliter vegetetur, per Pœnitentiam sanetur, & aliquando per lumen gloriæ fruitivæ Dei visionis hæres efficiatur. Neque magis media hæc in ordine supernaturali excludi debent, aut ab Augustino exclusæ sunt, quam in ordine naturali alimenta, medicinæ, &c. Sic enim pergit S. Doctor in eodem Capite Lib. 1. de Nupt. & Concup. *Quid enim prodesset vel ante Baptismum Pœnitentia, nisi Baptismus sequeretur, vel postea, nisi præcederet? In ipsa quoque Dominica Oratione, quæ quotidiana est nostra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur: Dimitte nobis debita nostra, nisi*

nisi ab eis qui baptizati sunt, diceretur. Itemque elemosynarum largitas & beneficentia quantalibet, cui tandem ad dimittenda sua peccata prodesset, si baptizatus non esset? Postremo re-generatorum ipsa felicitas.... quorum erit, nisi baptizatorum? Ergo luce aperta clarius est, Baptismum, licet Augustino ut & nobis prima sit justificationis origo, non magis Pœnitentiam veluti medium ab ipso Baptismo distinctum excludere, quam Eucharistiam, orationem, elemosynam, & alia pietatis opera. Et Pœnitentiam à Baptismo tam evidenter secernit S. Doctor in textibus supra adductis, ut plena meridie cæcutiat, qui id non perspexerit.

LXXIII. Inst. 2. S. Fulgentius Lib. de fide ad Petrum Cap. 30. Baptismum appellat *Sacramentum fidei & Pœnitentia*. Ergo ut Baptismus plena est fidei professio, sic & plenum est Pœnitentiæ exercitium. Et vero Luc. 3. *Venit Joannes prædicans Baptismum Pœnitentiæ in remissionem peccatorum*. Porro si per Joannis Baptismum remittebantur peccata, debent hæc à fortiori remitti per Baptismum Christi.

LXXIV. Resp. diff. Ant. Appellat Sacramentum fidei & Pœnitentiæ respectu adultorum, qui Ecclesiam non ingrediuntur, nisi fidei & Pœnitentiæ de præteritis peccatis signa exhibuerint, secundum id Petri Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*, &c. C. respectu eorum qui post Baptisma lapsi sunt, N.

LXXV. Nihilo plus urget quod objicitur è Luc. 3. Est enim is hujus loci sensus, totam Baptismi Joannis vim fuisse, non in ipso ejus Baptismo, sed in Pœnitentia quam prædicabat: cum è contra Baptisma paulo post à Christo instituendum, justitiam vi propria, etsi non sine præviis dispositionibus, collaturum esset.

LXXVI. Objic. 2. contra 2. part. Ad peccatoris justificationem duo sufficiunt, 1. ut Deus inviolabili lege se se ad faciendam cum peccatore pacem adstrinxerit, modo is promissiones sibi à Deo factas in memoriam revocet; 2. ut peccator promissiones illas sibi in animum efficacius revocare non possit, quam Baptismi sui recordando. Atqui utrumque constat. Et quidem 1. adstrinxit se Deus ad pacem cum peccatore faciendam, modo is promissiones sibi à Deo factas in mentem revocaret. Extat enim promissio, tum Osee 2. his verbis: *Sponsabo tibi in sempiternum*; tum Hæb. 13. ubi ait Dominus: *Non te deferam, neque derelinquam*. Extat autem promissionis conditio in sexcentis Scripturæ locis, ubi jubentur Israelitæ meminisse *pacti quod pepigit Deus cum Patribus* eorum. 2. Non potest homo promissiones sibi à Deo factas revocare efficacius, quam per memoriam Baptismi, in cujus susceptione promissiones ipsas suscepit. Ergo.

LXXVII. Resp. neg. min. Pro utraque parte. 1. enim nusquam contentus fuit Deus sterili promissionum suarum recordatione: Sed quemadmodum sanxit ut ab eis excideret homo, *si avertet se à justitia*; sic nec ipsum in eas reintegrari voluit, nisi media quæcumque sibi præscripta sunt, sedulo adimpleret. Unde sicut, non obstante quacumque Baptismi memoria, tenetur identidem manducare *carnem Filii hominis, & bibere sanguinem ejus*;

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

sic & ad Ecclesiæ claves recurrere tenetur, prout sibi præceptum est.

2. Tunc tantum Fidelis promissiones sibi in Baptismo factas vere & efficaciter in animum revocat, quando conditiones, quibus promissa hæc alligata sunt implere satagit. Absit autem ut promissionum conditiones adimplere dicatur, qui solummodo promissionum meminit. Ergo hæc è longe quæsitæ Novatorum argumentatio omni ex parte cæduca est.

LXXVIII. Objic. 3. contra 3. part. Assertio quæ Pœnitentiam in Sacramentum transmutat, nititur his præcipue verbis Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata*. Atqui verba hæc passim interpretantur Patres, non de remissione, quæ per modum judicii fiat in tribunali Pœnitentiæ, sed de remissione quæ fiat, partim per Baptismum, vi cujus renascimur in Christo; partim per Evangelii prædicationem, quæ homines retrahit à peccato, & ad virtutem potenter invitat. Sic enim ea explicat S. Cyrillus Lib. in 12. Joan. Cap. 56. sic & S. Hieronymus in Cap. 44. Isaïæ, ubi, *solvunt eos*, inquit, *Apostoli sermone Dei & testimoniis Scripturarum, & exhortatione virtutum*. Quin & Augustinus Tract. 121. in Joan. docet, *charitatem Ecclesiæ, quæ per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris, participum peccata dimittere; eorum autem qui non sunt participes retinere*. Ergo celebris ille Joannis textus nihil aliud importat quam is Matt. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c.

LXXIX. Resp. neg. min. Ut quæ in adversariorum sensu falso supponat, Patres, vel explicationem nostram excludere, vel ita suam adstruere, ut hæc genuinum, naturalem & non metaphoricum verborum Christi sensum exhibeat, Utrumque enim insigniter à vero adhorret. Idem enim qui Objiciuntur nobis Ecclesiæ Doctores, potestatem clavium, qualis in Ecclesia Catholica admittitur, & ipsi constanter admittunt. Sic Cyrillus Alexandrinus in eo ipso qui objicitur loco: *Duobus modis, inquit, Dei Spiritu pleni vel afflati homines peccata remittunt ac retinent, vel cum dignos admittunt ad Baptismum, ac indignos excludunt; vel cum Pœnitentibus ignoscunt*. Sic Augustinus & Hieronymus in adductis supra utriusque textibus. Cum ergo iidem Patres Joannis verba ad Evangelii prædicationem detorquent, eadem, ut pluries solent, metaphorico sensu interpretantur; unde nihil contra propriam ipsorum, ceterorumque constantem doctrinam extundi potest. Ergo Joannis verba disparem omnino sensum habent à verbis Matthæi. Hæc enim Infideles docendos, prohinc necdum baptizatos respiciunt: illa jam baptizatos de quibus solis ligando vel solvendo Ecclesia judicium terre potest.

Merito igitur sic sanxit Trid. Synodus Sess. 14. Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium: anathema sit*. Is autem Canon, ut apposite observat post Estium Tournelyus, *non adversatur quibusdam SS. Patrum*

trum expositionibus, et si minus propriis; quia istæ Catholicum sensum non excludere, ut statim dicebamus.

LXXX. Obje. 4. contra 4. part. Apostolus, cum incestum Corinthium ligavit primo, ac deinceps absolvit, tota clavium potestate usus est. Atqui tamen illud Apostoli ministerium omnino exterius fuit, non autem tetigit illud quod dicimus conscientiae forum. Neque enim absens absentem interius absolvere potuit. Ergo clavium potestas mere est exterior.

LXXXI. Confirm. Potestas, qua Fidelis quisque erga fratrem suum uti potest, mere est extrinseca. Atqui potestate clavium uti potest.... Prob. min. Potestas clavium præcipue inferitur ex his Christi verbis apud Matth. 18. *Amen dico vobis; Quicumque alligaveritis super terram, &c.* Atqui potestate ibidem concessa uti potest Fidelis quisque. Ad id enim sufficit, ut factam sibi à fratre suo injuriam condonet. Ita nempe locum hunc interpretatur Augustinus Sermon. 16. de verbis Domini: Atque id aperte demonstrat contextus series. *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: Si te audierit, lucratus es fratrem tuum, & sic absolvisti. Si non audierit, dic Ecclesiae, &c.* ubi, si ligat Ecclesia excommunicando, solvit Fidelis quisque condonando.

LXXXII. Resp. 1. neg. maj. Namque Apostolus ligando & solvendo usus quidem est clavium potestate, sed non tota; cum ex hypothese facinorosum sacramentaliter non absolverit. Ceterum an absens absentem solvere possit, suo loco expendemus.

LXXXIII. Ad 1. confirmationis, neg. maj. demptis enim verbis Matth. 18. abunde inferitur potestas clavium, tum Matth. 16. v. 19. ubi eadem claves Petro promittuntur; tum ex Joan. 20. ubi Apostolis omnibus traduntur. Neuter porro locus de injuriarum condonatione intelligi potest.

2. Neg. min. Qui enim fratrem charitate sua lucratur, efficit quidem ut is non mereatur Ecclesiae denuntiari, atque ideo ne ab ipsa ligetur. At sicut non ligat eum ipse, sed Ecclesia; sic nec eum, cum semel ligari meruit, solvere potest, sed Ecclesia sola. Hunc esse textus sensum probat vel rapida ejus lectio. *Si non audierit, dic Ecclesiae: Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Eccur porro jam habendus sit instar publicani etiam coram Deo? Quia *quicumque alligaveritis super terram, &c.*

Ad Augustinum quod attinet, extendit is quidem mystico sensu verba Christi ad injuriarum condonationem, quatenus hanc Deus ratam habet in Cælo: Verum alibi & sæpius eadem verba ad litteram intelligit de sacerdotali clavium potestate; ut constat potissimum ex Epistola ejus 228.

LXXXIV. Ex iis quæ in hoc primo capite hætenus disputata sunt, jam pene colligere est quam æquum, quam Scripturæ & Traditioni consentaneum sit duplex illud Concilii Trid. anathema, Sess. 14. Can. 1. *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere & proprie Sacramentum pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsis Deo re-*

concilandis, à Christo Domino nostro institutum, anathema sit.

Can. 2. *Si quis Sacramenta confundens, ipsum Baptismum Pœnitentiae Sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint; atque ideo Pœnitentiam non recte secundam post naufragium tabulam appellari; anathema sit.*

Ut solvantur aliæ quædam difficultates supra propositæ.

LXXXV. Quæres 1. An Christus Pœnitentiae Sacramentum post resurrectionem instituerit.

Resp. affirmat. Tunc enim Pœnitentiam instituit Christus, quando summo cum apparatu dedit Apostolis potestatem remittendi vel retinendi peccata. Atqui id fecit, cum redivivus à mortuis insufflavit in Apostolos dicens: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Ergo.

LXXXVI. Confirm. ex Synodo Trid. 14. Cap. 1. ubi sic: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiae tunc præcipue instituit, cum à mortuis excitatus insufflavit in Apostolos suos dicens, &c.* Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam universorum Patrum consensu semper intellexit Ecclesia. Ideo autem voculam præcipue adhibuit sacra Synodus, vel quia jam pluries Apostolis promissa erat summa illa ligandi & solvendi potestas, puta Matth. 16. & 18. vel quia iis jam concessa fuerat potestas Ordinis ad Pœnitentiae administrationem necessaria; vel quia, ut conjicunt nonnulli, Christus in ultima Cœna institutionem Pœnitentiae prædixerat, & Apostolos docuerat, quo ritu & modo eam forent administraturi.

LXXXVII. Obje. 1. Vel Christus Pœnitentiam instituit, cum ante passionem dixit Petro *Quodcumque solveris*, Matth. 16. Ceteris vero Apostolis, *Quicumque alligaveritis*, Matth. 18. Vel male ex iis textibus probat Ecclesia potestatem ligandi & solvendi Apostolis fuisse concessam. Atqui posterius dici non potest.

Resp. neg. maj. Ut enim ex utroque Matthæi textu legitime concludat Ecclesia collatam fuisse Apostolis clavium potestatem, sufficit ut hæc in eodem utroque textu promissa fuerit. A promissis enim illius qui est *Fidelis & Apocal.* *verax*, legitime concluditur executio. Atqui ^{19.} dubio procul promissa est Petro potestas clavium Matth. 16. prout demonstrant verba hæc: *Tibi dabo claves Ecclesiae.* Nec alium pro tempore sensum fert id Matth. 18. *Quicumque alligaveritis, &c.* Tunc enim nulla erat Ecclesia, à qua posset quis inconsulto Christo ejici. Ergo.

LXXXVIII. Confirm. 1. Quia perperam Christus tanta cum solemnitate id denuo Apostolis concessisset, quod jam receperant. 2. Quia utcumque non decebat ut potestas in corpus Christi mysticum ante traderetur, quam potestas in ejusdem corpus naturale. Hanc porro in ultima tantum Cœna receperant Apostoli, cum iis dictum est à Christo: *Hoc facite in meam commemorationem.*

LXXXIX. Obje. 2. Tunc Baptismum instituit

stituit Christus, cum baptizavit ipse, & suos baptizare iussit. Ergo à pari tunc Pœnitentiam instituit, cum Pœnitentiam prædicavit, & peccata dimisit. Subsumo: Atqui Christus ante passionem id prædicavit, *Pœnitentiam agite*. Dimisit etiam peccata, Paralytico nimirum, mulieri adulteræ, Zachæo, Magdalenæ, &c.

XC. Resp. ad 1. neg. conseq. Est enim in Evangelio unde inferatur Christum Baptisma instituisse, cum suos iussit baptizare: Nihil est vero unde inferri possit eum Pœnitentiam instituisse, cum dixit: *Pœnitentiam agite*: Quin è contra: cum alioqui antea Pœnitentiam instituisset quam Baptisma; quandoquidem ministerium suum à prædicanda Pœnitentia orsus sit.

XCI. Ad 2. dist. Christus ante passionem prædicavit Pœnitentiam ut virtutem, & dimisit peccata propria virtute; C. prædicavit Pœnitentiam ut Sacramentum, & ejus qua talis virtute dimisit peccata, N.

XCII. Objic. 3. Potestas ligandi & solvendi omnibus omnino Apostolis concessa est. Atqui potestas data Joan. 20. non omnibus Apostolis concedi potuit. Tunc enim aberat Thomas, isque incredulus erat.

XCIII. Resp. Christum vel intentionem suam ad omnes etiam absentes direxisse, ut credit Cyrill. Alexand. Lib. 12. in Joan. Cap. 56. vel postmodum in Thoma supplevisse quidquid eidem defuisse potuit.

XCIV. Objic. 4. Ecclesia in eodem Ordinationis ritu Sacerdotibus dat potestatem in Corpus Christi naturale & mysticum. Ergo censet Christum idem fecisse.

XCV. Resp. neg. conseq. Potuit enim Christus diversis temporibus id facere, quod Ecclesia in unius actionis decursu efficit. Ut tamen hanc temporum diversitatem utcumque exprimat, confert primo potestatem in corpus Christi naturale, dein in Corpus ejusdem mysticum.

Quæres 2. An & quomodo necessarium sit Pœnitentiæ Sacramentum.

XCVI. Resp. 1. Cum Trid. Sess. 14. Cap. 2. *Est hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptisma ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus*. Unde.

XCVII. Resp. 2. Pœnitentiam esse in re vel in voto necessariam necessitate medii. Est enim illud necessarium necessitate medii, quo etiam culpabiliter omisso salus obtineri nequit. At omissa etiam inculpabiliter Pœnitentia in re vel in voto, nequit obtineri salus ab iis qui post Baptisma lapsi sunt. Unde qui in ebrietate repentino quopiam casu oppressus fuerit, dubio procul peribit in æternum.

XCVIII. Dixi, *in re vel in voto*; quia Pœnitentia in re, id est actualis per clavium virtutem reconciliatio, necessaria non est; cum vicem ejus gerere possit contritio. Neque hæc tamen per se præcise, sed per annexum sibi Sacramenti votum justificat, ex Tridentino ibid. Cap. 4. Non requiritur autem ut votum illud sit formale; sed sufficit virtuale, in hoc positum, quod qui conteritur, saltem virtualiter intendat omnia servare præcepta quæ sub mortali obligant, quale est præceptum gravia quæcumque sua peccata clavibus subjiciendi. Ita M. Grandin. p. 43.

XCIX. Objic. 1. Concessum quidem fuisse Apostolis ut solverent, non autem idisdem præceptum fuisse. Qui enim dixit: *Ite baptizate*; non dixit, *Solvite*; sed, quod hinc plurimum discrepat: *Quæcumque solveritis*, &c. Ergo sicut Fideles à venialibus absolvi quidem possunt per claves, nec tamen ad eas recurrere tenentur; ita possunt à mortalibus per claves solvi, nec tamen clavium adminiculo absolute indigent. Ergo rursus nequaquam iis necessarium est Pœnitentiæ Sacramentum.

C. Resp. neg. ant. Christus enim, cum dixit: *Quæcumque solveritis*, publicum instituit tribunal, & ordinarios Judices, apud quos peccatorum causæ agantur. Atqui ubi est publicum tribunal in certo genere, hic causas agi & dirimi necesse est, nisi constet de dispensatione, de qua profecto in præsentī casu non constat. Ergo non solum instituti sunt Apostoli, ut solvere possint Fideles, si hi solvi voluerint; sed ut iidem Fideles se se solvendo sistant. Unde Christi verba negativum hunc sensum habent: *Non solvetur, nisi quem solveritis: quia ego jam non judico quemquam in hac vita quoad peccatorum remissionem*. Atqui id sensit & belle expressit Augustinus his verbis Sermon. 392. alias Hom. 49. inter 50. *Agite Pœnitentiam qualis agitur in Ecclesia.... Nemo sibi dicat: Occulte ago, apud Deum ago*. Si enim sic fieri potest Pœnitentia; ergo sine causa dictum est, *quæ solveritis in terra, erunt soluta & in Cælo*: Ergo sine causa sunt datae claves Ecclesiæ Dei: frustra-mus Evangelium Dei: frustra-mus verba Christi: promittimus quod ille negat. Ergo, inquam ergo, affirmativum istud: *Quæcumque solveritis*, negativo ac contrario hoc sensu intelligendum est: Non nisi per ministerium vestrum solvam quidquid peccatorem à cœlestis Regni introitu remove-re potest. Atque hinc sanctus Bernardus & alii Patres summam illam commendant Apostolorum potentiam, ex qua fit ut hominis sententia sententiam Cæli præcedat.

Confirmatur à priori. Sacerdotes ita habent ex ministerii sui virtute potestatem solvendi, ut & simul habeant potestatem ligandi, seu retinendi peccata. Atqui si confessio ex parte Fidelium voluntaria foret, jam Sacerdotes peccata retinere non possent; quia quantumcumque ea non remitterent, posset semper peccator absque ullo ad claves respectu eorum veniam, sive per contritionem, sive alia via consequi. Ergo ut Sacerdotes suam hanc potestatem quoad utrumque actum exercere valeant, oportet ut Fideles non solum possint, sed etiam teneantur uti clavium remedio tanquam ad peccatorum remissionem necessario.

Confirm. iterum: Datae sunt Ecclesiæ claves Regni Cælorum. Atqui vox clavium metaphorica demonstrat Regnum Cælorum absque hujusmodi clavium usu non patere. Illud enim sub clavi clausum esse dicitur, quod sine clave aperiri non potest. Unde Apocal. 3. postquam de Christo sub eadem metaphora dictum est: *Qui habet clavem David*, continuo subditur: *Qui claudit, & nemo aperit*.

CI. Inst. 1. Potest Sacerdos venialia peccata retinere, & sæpe retinet, cum Pœnitens non est rite dispositus ad absolutionem. Atqui tamen inde colligi non potest necessariam esse

veni-

venialium confessionem. Ergo nec ex eo quod mortalia retinere possit Sacerdos, inferri potest, &c.

CII. Resp. dist. maj. Potest Sacerdos venialia retinere secundum quid, quatenus nempe potest ea non dimittere sacramentaliter, C. potest ea retinere simpliciter & proprie, N. Tunc enim dumtaxat peccatum proprie & simpliciter retinetur, cum retinetur adeo efficaciter, ut vel maneat culpa, si clavis non erret, vel ea errante maneat semper obligatio accusandi peccatum in tribunali Pœnitentiæ, ibique ejus absolutionem obtinendi. Atqui hæc locum habent in peccatis mortalibus, non autem in iis quæ solum venialia fuerint. Ergo hæc possunt quidem non dimitti à Sacerdote, verum ab eo proprie retineri non possunt.

CIII. Inst. 2. Verba hæc Christi, *Quaecumque solveritis, quaecumque ligaveritis*, cum admodum simplicia sint, & indistincte prolata, eodem quantum ad omnia peccata sensu intelligi debent. Ergo si non significant, peccata venialia simpliciter retineri; neque etiam significant, mortalia retineri simpliciter. Ergo iterum nec horum confessionis, nec proinde Sacramenti Pœnitentiæ necessitatem probant.

CIV. Confirm. In hac gemina Christi propositione: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis peccata, retenta sunt*, nomen *peccata*, non debet latius in uno membro sumi, quam in alio. Atqui per nos sumeretur multo latius. In priori siquidem membro, mortalia & venialia ex æquo remitti possunt: in posteriori autem mortalia solum comprehenderet, non autem venialia; quia hæc retineri proprie non possunt. Ergo.

CV. Resp. ad 1. neg. ant. Cum enim vox *peccata*, qua utitur Christus, sit analogæ respectu peccati mortalis & venialis, necessario postulat diversimode intelligi, prout mortale vel veniale significat: diversimode, inquam quoad actum retinendi, non item quoad actum solvendi. Sicut ergo propositio isthæc, *Nisi peccatorum Pœnitentiam in hoc mundo egeritis, eorum veniam non consequemini*, licet in speciem simplicissima, duas includit propositiones, af-

firmativam unam: *Si Pœnitentiam egeritis, peccatorum veniam consequemini*, quæ non minus venialia, quam mortalia complectitur; negativam aliam: *Si non egeritis Pœnitentiam in hoc mundo, veniam non obtinebitis*, quæ non æque comprehendit venialia & mortalia: Sic & in Christi propositione, licet penes verba simplici, duplex includitur sensus, alter juxta quem venialia ut & lethalia dimitti possunt; alter juxta quem lethalia proprie retineri possunt, non item venialia.

Et vero æquum erat, ut potestas sufficiens ad solvenda mortalia, quæ in perpetuum arcent à Regno Cœlorum, & gravem Deo irrogant injuriam, ad leviora peccata extendere-tur. Haud vero decebat, ut potestas ligandi ad leviores injurias extenderetur. Utique sancta clavium potestas non mutavit naturam peccati venialis: Ergo manet, ut erat prius, temporale impedimentum, quod in Purgatorio auferri poterit. Ergo non debuit in perpetuum retineri, sicut retinetur mortale. Unde.

CVI. Ad confirm. neg. maj. Ut enim bene Martinon. hic disp. 43. num. 4. favor remissionis à Deo summe bono ampliari debuit ad peccata etiam venialia. Odium vero retentionis ad ea restringi debuit peccata, quæ homines, iræ filios & æternæ damnationi obnoxios constituunt. De toto hoc difficili argumento ad Suarem disp. 17. sect. 2.

CVII. Obje. 2. contra 2. part. Non magis justificatur homo per contritionem cum voto Pœnitentiæ, quam cum voto restituendi, jejunandi, &c. Contritio enim non magis includit propositum Pœnitentiæ, quam alterius cujuscunque præcepti. Ergo.

CVIII. Resp. neg. ant. Etsi enim in contritione includitur votum servandi quæcumque præcepta, merito tamen per eam cum voto Pœnitentiæ, non autem cum voto restitutionis jejunare aut similia, justificari dicitur peccator; quia non modo datur præceptum Pœnitentiæ sicut & restitutionis, sed insuper instituta est Pœnitentia ad producendam per se Gratiâ primam; Restitutio autem, licet præcepta sit, non tamen ad producendam justificationem instituta est.

CAPUT SECUNDUM.

DE

EFFICACIA ET EFFECTIBUS SACRAMENTI POENITENTIÆ.

TANTA est materiæ hujus Capitis affinitas cum præcedenti, ut utramque continuo ductu pertractandam judicaverimus. Expendendum igitur in presenti, 1. an nullum sit adeo grave peccatum, ut per Pœnitentiam remitti non possit. 2. An ea sit Sacramenti efficacia ut mortale unum sine aliis dimittere valeat. 3. An peccata vere remittat, solumve remissa declaret. 4. An ut culpam, sic & omnem pœnæ reatum tollat. 5. An ita tollat peccatum ut nusquam per novam peccatum reviviscat. 6. An merita per peccatum mortificata redintegret.

ARTI-

ARTICULUS PRIMUS.

A N

QUODCUMQUE PECCATUM PER ECCLESIAE CLAVES
REMITTI POSSIT.

EX iis quæ contra Montanistas & Novatianos supra disseruimus, constat esse generatim loquendo in Ecclesia remedium, quo gravia etiam peccata dimitti possint. An autem remedium illud sic ad graviora quæque protendatur, ut ex iis nullum sit, quod per claves Ecclesiæ remitti nequeat, lis est in præsentidimenda.

Obiit. an.
1360. I. Richardus Radulphus, Anglus quibusdam, ceteris Hibernus, in Oxoniensi Academia Theologiae professor, dehinc Cancellarius, demumque à Clemente VI. an. 1347. ad Archiepiscopatum Armachanum in Hibernia promotus, vir cujus opera caute legi vult Bellarminus, Lib. 9. adversus errores Armenorum Cap. 27. docere videtur esse peccata quædam adeo gravia, nulla ut Pœnitentia dilui possint.

Pag.
687. II. Joannes Morinus Oratorii Presbyter in prolixo simul & erudito commentario de disciplina in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, Lib. 9. Cap. 28. hæc jam à titulo præfatur. *Atqui Patres plerique crimen unicum adeo execrabile judicarunt, ut illius Reis veniam neque ab Ecclesia, neque à Deo unquam esse concedendam dixerint. Et hæc questio, inquit, ad Theoriam pertinet, non ad praxim; cum dato tale esse crimen, vix unquam homines illud dignoscere possint.*

III. Ut autem omnis tollatur æquivocatio, notandum velim, sensum quæstionis non esse, an Deus certis quibusdam peccatoribus denegat media conversionis & Pœnitentiæ, quarum defectu ab Ecclesia solvi non possint: (constat enim cuicumque indisposito absolutionem prorsus esse denegandam) bene vero an aliquod sit supremi ordinis crimen, cujus veniam sibi ita reservaverit Deus, ut noluerit illud cuiuspiam ejusdem conscio, legitima etiam Pœnitentiæ argumenta præferenti, per Ecclesiæ claves relaxari. Qua de re sit.

CONCLUSIO: Nullum est quantumvis grave crimen, quod per Ecclesiæ claves dimitti non possit: nec aliter judicarunt antiqui Patres.

IV. Prob. Aliqui in hunc modum. 1. Non est deterior Christianorum conditio conditione Judæorum. Atqui esset infinite deterior, si quod esset in nova Lege peccatum irremissibile. Nullum enim tale fuit in Lege antiqua, ubi Prophetæ eos etiam, qui in graviora quæque crimina proruisissent, ad Pœnitentiam, simulque spem veniæ adhortabantur. Sic Isaias, Cap. 1. v. 16. *Lavamini, inquit, mundi estote..., quiescite perverse agere... Et venite Et arguite me, dicit Dominus: Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Sic Ezechiel 18. 21. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est,*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

vita vivet; omnium iniquitatum ejus non recordabor. Cur vero ad Pœnitentiam illos tam amanter invitet, hanc semper valituram rationem subjungens, v. 23. *Numquid voluntatis mea est mors impii, Et non ut convertatur à viis suis, Et vivat?*

Et vero quis unquam scelestior Manasse, qui 2. Paralip. 33. in ipsa domo Domini edificavit altaria cuncto exercitui Cæli, transireque fecit filios suos per ignem in valle Benennom, & seduxit Judam Et habitatores Jerusalem. Quod uspiam crimen gravius facinore Judæorum, qui Auctorem vitæ interemerunt, suspendentes in ligno? & tamen pro ipsis oravit Christus, eosque post exprobatum deicidium, ne desperarent ad resipiscentiam hortatus est S. Petrus Act. 2. his verbis: *Pœnitentiam agite.... in remissionem peccatorum vestrorum, Et accipietis donum Spiritus sancti.*

V. Verum hi textus, nec clavium potestatem astruunt, nec Montanistas percellunt; qui tamen potior esse debet præsentis controversiæ scopus. Non astruunt potestatem clavium, cum nec Manasses, nec ipsi qui Dominum crucifigere Judæi, per claves reconciliati fuerint. Non feriunt Montanistas; quia in horum systemate, ut Judæi per contritionem veniam à Deo consequi potuere; sic & hodieum possunt Christiani, graviorum etiam criminum rei, secundum id tum Tertulliani, Lib. de pudicitia, Cap. 19. *Nos deberi quidem ab homine Pœnitentiam agnoscimus; sed de venia Deo reservamus;* tum Socratis Lib. 4. Histor. Cap. 28. *Novatus scripsit ad omnes ubique Ecclesias, ut hortarentur quidem idololatriæ reos ad Pœnitentiam; indulgentiam autem criminum relinquerent Deo, penes quem jus arbitriumque est crimina remittendi.* Unde nequidem juxta Montanistas pejor est Christianorum fors sorte Judæorum. Quamquam non pejor, difficilior dici possit, quod cui plus donatum est gratiæ, plus ab eo peti possit Pœnitentiæ.

Prob. Itaque efficacius ex generalibus Christi verbis, Matth. 18. *Amen dico vobis: Quacumque alligaveritis super terram, erunt ligata Et in cælo, &c.* Unde sic: Verba generaliter prolata, & quæ nec in Scriptura, nec ulibi in Traditione restringuntur, ad omnia prorsus peccata extendi debent. Atqui verba quibus peccatorum remissionem largitur Christus, & maxime generalia sunt, ut demonstrat vox, *Quacumque;* & nec in Scripturis restringuntur, ut patebit ex solutione objectionum; nec in Traditione, ut clarum fiet ex textibus mox afferendis, qui solide convelli non possunt. Ergo.

Prob. 2. id indubie suo modo, id est, per claves suas potest Ecclesia, cujus faciendi exemplum

Tom. 4.
Bib. PP.
p. 306. G.

emplum recepit, tum à Christo, tum ab Apostolis. Atqui Ecclesia, tum à Christo, tum & ab Apostolis gravia etiam peccata indistincte remittendi exemplum accepit. *Quid enim, ait S. Pacianus, Ep. 1. ad Sempronianum Novatianum, quid illa tot similitudinum Dominicarum argumenta respondent? Quod drachmam invenit mulier, & gratulatur inventam? quod Pastor ovem reportat erraticam? quod filio reverenti post prodacta omnia bona, & cum meretricibus & fornicariis epotata, pater blandus occurrit.... Filius, inquiens, meus hic mortuus fuerat, & revixit. Quid ille in via vulneratus, à Sacerdote & Levita prateritus? nonne curatur? revolve quæ Spiritus dicat Ecclesiis. Ephesios desertæ delectionis accusat; stuprum Tithyrenis imputat; Sardos in opere cessantes, Pergamenos docentes diversa reprehendit; & tamen omnes ad Pœnitentiam satisfactionis invitat.*

His addo 1. Paulum, qui facinorsum Corinthium, per se quidem ab anathematis vinculo, per Corinthios autem Sacerdotes ab incestu absolvit. Quo pressus argumento Tertullianus jam Montanista, contra totius Ecclesiæ sensum negare coactus est, Lib. de Pudicit. cap. 14. unum eundemque fuisse hominem, quem Apostolus, 1. Cor. 5. tradiderit Satanæ; & 2. Cor. 2. venia donaverit.

pag. 74.

2. Joannem Apostolum, qui, ut ex Clemente Alexandrino refert Eusebius, Lib. 4. Hist. Cap. 23. juvenem quemdam sceleribus atque latrociniiis famosum, novaque parantem facinora, quia jam de salute sua desperaverat, ad bonum reduxit; nec prius abscessit, quam illum Ecclesiæ restituisset, magnumque sinceræ Pœnitentiæ exemplum, & iteratæ regenerationis ingens documentum, & conspicuæ resurrectionis trophæum omnibus ostendisset. Ergo non eadem erat erga graviores lapsus agendi ratio Apostolorum, quæ Novatiænæ factionis.

VII. Prob. 2. Ex unanimi Ecclesiæ consensu, in hunc modum. Opinio, quæ statim ut caput efferre ausa est, ab omni Ecclesia reprobata fuit; quam undecumque impetierunt Sancti adæque & pii Doctores, quæ per ipsam Catholicæ Ecclesiæ praxim constanter explosa est: ea, inquam, opinio cunctos erroris characteres præfert, nullos veritatis. Atqui Montani & Novatiani fabula, &c.

1. Siquidem hanc ubique terrarum reprobaverunt Episcopi. Romæ in Concilio Præfulum sexaginta, quorum judicio post serium examen acquieverunt dispersi per totum Orbem Antistites, ut refert Eusebius, Lib. 6. Hist. Cap. 4. In Africa, ut testatur Epistola Synodica, quæ est inter Cyprianicas, num. 54. In Cappadocia, ut scribit ad Cyprianum Firmilianus, hujus Provinciæ Metropoli. Alexandriæ, ut ex Dionysio ejusdem urbis Episcopo commemorat Eusebius, ibid. Lib. 7. Cap. 8.

VIII. 2. Eandem scriptis, agendi ratione, & pari ad scientiam studio exagitaverunt illius ævi Doctores, aut insigniores Christiani: & inter alios Appollinaris Hierapolitanæ Ecclesiæ Episcopus, apud Eusebium, Lib. 4. Cap. 27. Martyres Lugdunenses toto Orbe memorati, ibid. Lib. 5. Cap. 2. & 3. Miltiades, Appollonius, Serapio Antiochenus, Africæ & Phry-

giæ Episcopi, ibid. Cap. 16. & sep. uno verbo, Ecclesiæ omnes, prout testatur in suo contra Montanistas Opere idem qui supra Apollinaris. Unde extra angustam Novatorum societatem nemo erat ubique gentium, qui cum Tertulliano adhuc Catholico non diceret: omnibus delictis, seu carne, seu Spiritu, seu factis, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem etiam & veniam per Pœnitentiam sponndit, Lib. de Pœnit. Cap. 4.

IX. Idem cum istis docuere ceteri Patres: paucos in re jam non semel probata, & ex passim dicendis confirmanda, seligimus è multis. Cyprianus, Epist. 52. ad Antonianum: *Miror, inquit, quosdam sic obstinatos esse, ut dandam non putent lapsis Pœnitentiam, aut Pœnitentibus existiment veniam denegandam.* Et longe infra: *Neminem putamus à fructu satisfactionis arcendum: cum sciamus juxta Scripturarum divinarum fidem, auctore & hortatore ipso Deo, & ad agendam Pœnitentiam peccatores redigi, & veniam atque indulgentiam Pœnitentibus non denegari.* Idem astruit S. Doctor toto Libro de Lapsis.

X. S. Pacianus citata toties Epistola ad Sempronian. post congesta exempla graviorum peccatorum, quæ à Deo misericorditer dimissa sunt. Nemo, inquit, sine fructu veniæ imperat laborem Pœnitentiæ. Nunquam Deus non Pœnitenti comminaretur, si non ignosceret Pœnitenti. Et Epist. 3. ad eundem hæreticum Novatianos eo telo confodit, quo temporum omnium hæreses confodi possint; nimirum ex opinionis novitate, & probandæ missionis impotentia. Sic ille: *Novatianus, inquit, hoc docuit. At vel quando, Frater, vel quibus temporibus?... Post trecentos prope annos Dominicæ Passionis. Quid ergo tunc?... An ipse tantum auctoritatis accepit? Linguis locutus est? Prophetavit? Suscitare mortuos potuit? Horum enim aliquid habere debuerat, ut Evangelium novi juris induceret.*

Et infra: Dominus dicendo: *Quicumque solveritis, OMNINO NIHIL EXCIPIET. Quicumque, inquit, vel magna; vel modica.*

XI. S. Ambrosius, Lib. 1. de Pœnitent. Cap. 2. Sed ajunt, Novatiani, inquit, se Domino deferre reverentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservent. Imo nulli majorem injuriam faciunt, quam ei cujus volunt mandata rescindere... Nam cum ipse in Evangelio suo dixerit Dominus Jesus: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseris, &c: Quis est qui magis honorat, utrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit? Ecclesia in utroque servat obedientiam, ut peccatum & alliget, & relaxet.* Hic Ecclesiæ totum id tribuitur, quod eidem abnegabant Novatiani.

XII. S. Hieronymus Lib. 1. adversus Pelagianos, Cap. 10. *Redimatur peccator sanguine Salvatoris, aut in domo Baptismatis, aut in Pœnitentia, quæ imitatur Baptismatis gratiam, per ineffabilem clementiam Salvatoris, qui non vult perire quemquam, nec delectatur mortibus peccatorum; sed ut convertantur & vivant.* Ergo sicut Baptismatis gratia omnia prorsus peccata delere potest, ne quisquam pereat; sic & gratia Pœnitentiæ, quæ Baptismi gratiam imitatur, pari de causa ad omnia peccata extenditur.

XIII. S.

XIII. S. Augustinus Lib. de Agone Christiano Cap. 31. his Novatianos verbis perstringit: *Nec eos audiamus, qui negant Ecclesiam Dei omnia peccata posse dimittere, &c.* Ceteros omitto, quos fuisse dabit Nat. Alexander Difert. 32. in Histor. sæculi III.

XIV. Unum tertio loco addiderim, videlicet Novatianam hæresim perpetua Ecclesiæ praxi fuisse reprobata. Ubique enim peccatoribus cujuscumque ordinis, quo etiam tempore severior vigeat disciplina, pacem & veniam, modo vere conversis indulgit. Ubique per Conciliorum Decreta, Patrum Statuta, Librorum Pœnitentialium Sanctiones, certam Pœnitentiæ mensuram, gradum & tempus pro diversa scelerum gravitate præscripsit. Ergo ubique, *semper & ab omnibus* creditum est, nullum esse sceleris genus, quod per claves remitti non possit.

XV. Objic. 1. Graviora sunt Christianorum peccata, quam fuerint eorum qui ante Christum vivere; ut docet, tum ratio, tum & Apostolus Hebr. 10. Atqui fuere ante Christum peccata, quæ nulla Pœnitentia dilui possent.

Prob. min. Et exemplis, & variis Scripturæ textibus. Sic 1. Esau post crimen suum cupiens hereditare benedictionem, reprobatus: non enim invenit Pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam; ut Paulus Hebr. 12. 17.

Sic 2. de urbe perversa tremenda hæc ait Dominus Amos 1. v. 3. *Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.*

Sic 3. de Antiocho pœnitente, & ad boni genus parato dicitur 2. Machab. 9. 13. *Orabat hic scelestus Dominum, à quo esset misericordiam consecuturus.*

Factis consentiunt dogmatici textus. 1. Reg. 2. 25. ait ad filios suos Heli: *Si peccaverit vir in virum, placari potest ei Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?*

Prov. 1. 25. *Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo..... Tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane consurgent, & non invenient me.*

Jeremiæ 14. 11. *Noli orare pro populo isto in bonum: cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum.* Ergo.

XVI. Resp. 1. citata exempla esse extra rem. Neque enim cuipiam ante Christi tempora dictum erat: *Quæcumque solveritis, &c.* nec sua agendi ratione demonstraverat Salvator, aut filio turpiter prodigo statim indulgeri, aut pro ipsis Deicidis utiliter orari posse. Sin igitur graviora, ceteris paribus, Christianorum peccata, quam fuerint Judaicæ Gentis: at & longe efficaciora sunt remedia. Ergo à priori statu ad posteriorem nulla est consecutio.

XVII. Resp. 2. nullum esse ex objectis textibus, qui ad præsentem controversiam faciat: in hac enim agitur de Ecclesia, in illis autem ut plurimum sermo est de Deo: nec tamen negabant Novatiani Deum posse, aut velle peccatoribus sincere conversis veniam impertiri.

Ad 1. sensus hujus loci non est, nequaquam potuisse Esau Deum sibi per Pœnitentiam propitiare: sed, penes ipsum non fuisse, ut Isaac patrem suum moverit ad Pœnitendum benedictionis quam dederat Jacob. Hanc enim ne-

dum revocare voluerit Isaac, iis confirmavit verbis: *Benedixi ei, & erit benedictus.*

Quod si Apostoli textum, male quidem, sed tamen cum nonnullis, de ipsa Esau Pœnitentia interpretari volueris; dicendum Esau non invenisse Pœnitentiam, quia amissam hæreditatem desolebat, non peccata sua; cum eo ipso tempore, quo in lacrymas erumpebat, fratris sui necem meditaretur, secumque diceret Genes. 27. 47. *Venient dies luctus patris mei, & occidam fratrem meum Jacob.* Primæ adhærendum solutioni, ut quæ sola genuina sit. Nec dubium quin, iudice alicubi Godello, temerarius habeatur, qui Esau ab æterna salute reprobatum asseruerit.

Ad 2. non inquirimus in præsentem, an Deus, post certam peccatorum mensuram, fontes ab omni excludat misericordia, sive eosdem subita & inopina morte tollendo è vixis; seu vel omnia, vel saltem efficacia conversionis auxilia iisdem denegando; id unum inquirimus an extet aliquod peccati genus, quod qui commiserint, quantumvis Pœnitentes ab Ecclesiæ indulgentia excludi debeant. Affirmarunt Novatiani: at pessime ex objectis textibus probaverunt. Imo semetipsos perstringebant; cum à Deo veniam obtineri posse contenderent; quod præfati textus ad litteram intellecti negare videntur. Certe, si quantum peccatum sit, ut Hieronymo videtur, impœnitentia finalis, seu conjunctio mortis cum statu peccati, nihil mirum si Deus super eo non convertat.

Ad 3. dicendum cum S. Thoma in 4. dist. 20. q. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 1. *quod veniam consecutus fuisset Antiochus, si vere pœnitisset: sed non habuit veram Pœnitentiam, quia non ex amore justitiæ de peccatis commissis dolebat, sed timore pœnæ quam expectabat, vel dolore pœnæ quam sustinebat. Et hoc etiam multis in fine Pœnitentibus contingit, quia non est facile ut affectus quo homo toto tempore vitæ suæ inclinavit in aliquid, subito ad contrarium retrahatur.* Erat ergo Antiochi peccatum ratione sui remissibile; sed ratione subiecti nunquam remittendum: pro ut etiam multis in solo Vitæ fine Pœnitentibus contingit; non quod unquam fera sit Pœnitentia quæ seria; sed quia raro seria sit, quæ sera, ut bene Cornelius à lapide.

Ad 4. refert quidem Scriptura verba Heli, ut Joann. 9. Joannes refert hæc cæci nati verba: *Scimus, quia peccatores Deus non audit.* Sicut Ergo postrema hæc auctoritatem fidei non habent; sic nec necessarium videtur ut eam habeant priora.

Neque tamen solutionis expers est textus Heli. Respondent itaque plures cum S. Ambrosio Lib. 1. de Pœnit. Cap. 9. num. 4. contra Novatianos, qui iisdem abutebantur verbis: *scriptum non esse: Nullis orabit pro eo: Sed, Quis orabit pro eo? adeoque, ait S. Doctor, quis sit ille, qui in tali casu orare possit, queritur, non excluditur. Queritur autem, quia non quivis passim, sed singularis vitæ aliquis debet orare pro eo qui peccavit in Dominum: quo enim major culpa, eo majora sunt quærenda suffragia. Hoc sensu pergit Ambrosius, dicitur in Psalmo 14. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? non enim nullus, sed probatus habitabit. Sicut ergo non quicumque de vulgo pro Juuorum populo, sed Moyses, eximie sanctitatis vir, efficaciter*

caciter rogavit, quando vituli caput, fidei immores adoraverunt; sic nec pro impiis Sacerdotibus, quorum peccatum erat grande nimis coram Domino, efficaciter orare poterat, nisi alius quipiam Moyſes.

Respondent alii hic non excludi quamcumque orationem, sed eam solum quæ fieret per sacrificium visibile ad expianda Sacerdotum peccata destinatum: idque non absolute, sed hypothetice, & in casu singulari; quatenus sacrificium à nemine prorsus in gratiam Ophni & Phinees efficaciter offerri poterat. Non ab ipsis, utpote filiis Belial, qui nullo religionis sensu moverentur; non à populo; tum quia filii Heli homines à sacrificio Domini retrahant, sicque pessum ibant victimæ propitiationis; tum quia Sacerdotum erat pro sua & populi ignorantia sanguinem offerre, Hebr. 9. 7.

Utraque solutio, tametsi prior posteriori præferenda videtur, in unam compingi potest. Unde dist. Si vir in Dominum peccaverit, non potest orari pro eo per visibile sacrificium, ex hypothesi nempe quod vel offerri desinat, vel male offeratur, C. non potest orari per aliud orationis genus, Subd. non potest orari efficaciter à quocumque, C. non potest orari à quopiam eximie pietatis, ut olim à Moyſe in gratiam populi Judaici, N.

Ad 5, Non desunt qui hic sermonem haberi credant de impiis in instanti mortem subsequente; quales & ii sunt qui Sap. 5. 3. dicunt intra se Pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, &c. Qualis etiam fuit dives ille epulo, qui jam cruciatus in flammis auxilium Abrahæ inquiete, sed perperam sollicitabat, Luc. 15. Porro nihil mirum si jam æternis devoti suppliciis, Dei misericordiam inutiliter flectere conentur.

Quod si cum Menochio & aliis plerisque textum hunc de impiis in instanti vitæ exitum præcedente interpretari velis; sensus erit eos à Deo derideri, quia ad ipsum non ex sincera peccatorum detestatione, sed ex solo ingruentis calamitatis metu recurrant: Ita ut etiamnum corde & animo adhæreant peccatis, prout sæpe innotuerat, cum olim à portis mortis ad vitam revocati, nihil Pœnitentiæ, promissionumque suarum memores, ad vomitum suum majori quam antea furore reversi sunt. Si enim vel in illo postremo instanti præterita mala pie & sancte plangerent, experirentur non inaniter ac fucose dictum: *Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit.* Joel 2. 31. & vero, se vera hæc Eccli. 21. verba: *Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plaga illius non est sanitas*, misericordiam omnem non excludunt: unde paulo supra dicitur: *De pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.*

Ad 6. Verba hæc: *Noli orare pro populo isto*, his parallela sunt exodi 32. v. 10. *Dimittite me, ut irascatur furor meus.* Istæ porro etsi gravem Dei iram denotant, non tamen omniem misericordiæ aditum præcludunt. Optat enim Deus & gaudet sibi ad vindictam accincto ligari manus. Unde Ezech. 22. 30. *Quasi vi*, ait, *de eis virum, qui interponeret sepe, & staret oppositus contra me pro terra,*

ne dissiparem eam; & non inveni. Et vero eadem jam comminatus erat Deus Jerem. Cap. 7. v. 16. & tamen ad Pœnitentiam hortabantur Cap. 8. v. 4. & seq.

Quod autem negat se illorum preces, cum jejunaverint, auditurum esse, ideo negat, quia his pessimas quasque dispositiones adjungerent; iisque, qui, ut Jeremias, resipiscentiam prædicabant, immania quæque & ipsam mortem intentarent; uti Jeremiæ prophetiam levioribus oculis perlegenti constabit. Quis porro tam male affectos à Deo benigne audiri confidat?

XVIII. Inst. Atqui jejunia & preces eorum de quibus verba faciunt Jeremias & alii, non ideo rejiciuntur, quia hi male affecti sint; sed quia certum admiserint crimen, quod nulla arte sanari possit, seu in veteri Lege, seu in nova. Ergo nulla solutio.

Prob. subf. ex 1. Epist. Joannis Cap. 5. vers. 16. ubi vel ipse pacis ac dilectionis Apostolus sic loquitur: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* Unde sic: peccatum pro quo nequidem orare licet, est prorsus irremissibile. Atqui pro peccato ad mortem orare vetat S. Joannes. Ergo.

XIX. Resp. Multiplicem esse loci hujus apud Patres intellectum; uti observat & recenset doctif. Tournelyus. Alii cum Ambrosio Lib. 1. de Pœnit. Cap. 10. censent non excludi à Joanne quemcumque pro hujusmodi peccatore deprecatorem; sed indicari, quam difficile inveniatur, qui hac in parte apud Deum intercessoris munus obire possit. Coincidit hæc responsio cum quarta præcedente.

Alii cum Hieronymo Lib. 2. adversus Jovinian. existimant eo loci non impossibilitatem veniæ, sed difficultatem exhiberi. Cernis, ait S. Doctor, *quod si pro peccatis minoribus deprecemur, impetremus veniam; si pro majoribus, difficilis impetratio sit.* Tom. 4. pars. 2. p. 222.

Alii cum Augustino Lib. de Sermone Domini in monte Cap. 22. per peccatum ad mortem illud intelligunt, cujus veniam reus ea quæ par est humilitate numquam deprecatur; pro quo quis proinde frustra oraret, cum obduratio & impœnitentia peccatoris irritas faciat sanctorum pro ejus conversione orationes: ubi sanctus Præsul in exemplum peccati ad mortem adducit scelus Judæ proditoris; in exemplum vero peccati non ad mortem, trinam S. Petri negationem. Et hæc quidem emollivit Augustinus Lib. 1. Retract. Cap. 19. n. 7. his verbis: *Addendum fuit, si peccator ille in hac tam scelerata mentis perversitate finierit hanc vitam: Quoniam de quocumque pessimo in hac vita constituto, non est utique desperandum; nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desperatur.* Tom. 1. pars. 31. A.

Alii demum ut S. Pacianus Ep. 3. ad Sympronian. Hieronymus in Cap. 14. Jeremiæ, Augustinus ipse Lib. de corr. & gr. Cap. 12. peccatum ad mortem illud esse volunt, in quo quis impœnitens decedit; & quod utique, cum nulla sit in inferis redemptio, post hanc vitam dimitti non potest. *Ego dico*, ait Augustinus ubi statim, *peccatum ad mortem esse, fidem, quæ per dilectionem operatur, deferere usque ad mor-*

mortem. Et Hieronymus citato mox loco: *Jejunia, & preces, & victima & holocausta tunc proficiunt, cum recedimus à vitiis, & fleamus antiqua peccata. Sin autem in sceleribus permanentes, putaverimus votis atque sacrificiis redimere nos, vehementer erramus.* Consonat. id Concilii Nicæni II. Can. 5. *Peccatum ad mortem est quando quidam peccantes incorrepti persistunt.*

Etsi sufficere possunt solutiones istæ, quæ non minimam ab Auctoribus suis commendationem habent: clarius tamen, & quantum videtur mihi, apposite magis ad Apostoli mentem, Resp. dist. maj. peccatum, pro cuius venia orare non licet tam peccatori ipsi, quam aliis est, irremissibile, C. peccatum, pro quo non licet aliis orare, Subd. pro quo non licet orare simpliciter, C. pro quo non licet orare secundum quid, id est, tam confidenter, quam pro alio levioris peccati genere orarent, N. Atqui.... dist. pariter mi. pro peccato ad mortem orare non licet reo ipsi, N. non licet aliis, id, est non possunt ea fiducia precari, qua pro peccato minus gravi orarent, C. non possunt absolute, quasi quæcumque oratio iis sit interdicta, N. Tria statuimus, 1. peccatum ad mortem nihil aliud esse videri, quam Apostasiam à fide Christi, seu per reditum ad Judaicas superstitiones, seu præcipue per novam idololatricæ professionem. Id auguramur, tum quia vitium hoc præ ceteris infectati sint Apostoli ut indignum venia, prout liquet ex Hebr. 6. v. 4. 5. & 6. & 2. Petri 2. v. 20. tum quia idem caput concludit Joannes his verbis: *Filioli, custodite vos à simulacris*; tum quia coincidit sensus hujusce loci in eum, quem affinximus his Pauli verbis: *Voluntarie peccantibus nobis, non relinquitur pro peccatis hostia.*

Statuimus 2. esse admodum difficile, ut qui ad hanc vomitus speciem reversus fuerit, veniam illius consequatur. Tum quia unam salutis victimam, Christum Dominum, abjicit; tum quia ne pii quidem & sancti confidere possunt futurum ut, pro hujusmodi peccatoribus deprecantes exaudiantur.

Statuimus 3. haud tamen prorsus impossibile esse, ut hujusmodi peccatores ab impietate sua regressi, veniam ejus consequantur; tum quia non equidem præcipit, sed, quod caute notandum, non etiam vetat Apostolus, ne pro ipsis oretur; imo nec prohibere potuisset; cum oratio quæ peccatori non prodest, multum proficit oranti; tum quia etiam si cuiquam subtrahatur omnis sanctorum oratio, potest auxiliante identidem gratia ad meliorem frugem reverti: nec desunt relapso- rum exempla, quibus id confirmari possit. Ergo, uti supra agebat Augustinus: *De quocumque pessimo in hac vita constituto non est desperandum, &c.*

XX. Objic. 2. Celebrem Matthæi textum Cap. 12. v. 31. ubi sic loquitur Christus: *Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum, contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Atqui juxta hunc textum blasphemia in Spiritum sanctum omnino irremissibilis est. Quod enim penes veniam op-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ponitur blasphemiae admodum difficili remissu, nullo modo remitti potest. Atqui blasphemia in Spiritum sanctum opponitur blasphemiae admodum remissu difficili, nimirum blasphemiae in Filium hominis, quæ profecto nonnisi difficillime remitti potest. Ergo.

XXI. Resp. 1. Argumentum hoc in eos à quibus opponitur, bifariam militare; 1. quatenus ii vel gravia omnia, vel saltem graviora non pauca subtrahebant Pœnitentiæ: hic vero Christus *omne peccatum*, etiam *contra Filium hominis*, uno tantum excepto remitti posse asserit. 2. Quia soli Ecclesiæ, non autem ipsi Deo graviora quæque peccata dimittendi potestatem abnegabant: hic vero, si verba crude refeces, ne Deus quidem, post sancitam à se legem, peccatum contra Spiritum sanctum dimittere poterit. Ergo quod hic telum Catholicos ferit, idem & gravius forsitan, Novatianos atque Montanistas transfigit.

Resp. 2. Locum hunc, ut in arduis evenit, multipliciter intelligi. Tres vero potissimum vel quatuor circumferuntur ejus expositiones.

XXII. Prima est Theognosti & Origenis in hunc locum, qui peccata contra Spiritum sanctum illa omnia esse crediderunt, quæ à Christianis post Baptismum perpetrantur. Id porro sensit Origenes, quia, ut ibidem videris, existimavit Patrem esse in rebus omnibus etiam ratione destitutis, Filium in solis rationalibus, etiam Ethnicis; at vero Spiritum sanctum in solis regeneratis: unde cum homo in eam peccet personam quam in se habet, sequebatur Ethnicorum peccata esse in Filium, Christianorum autem in Spiritum sanctum.

Verum opinionem hanc merito & solide confutat S. Athanasius Tract. in illud: *Qui dixerit verbum in Filium hominis, &c.* 1. Quia alioqui omnia baptizatorum peccata plane irremissibilia forent; quod absolute falsum est, ut liquet ex indulgentia incesto Corinthio concessa. 2. Quia redarguit Christus Phariseos peccati in Spiritum sanctum; & hi tamen Christiani non erant. 3. Quia falsum est, quod principii loco habet Origenes Patrem in pluribus esse rebus quam Filium, Filium in pluribus quam Spiritum sanctum. Etsi enim Spiritus sanctus specialiter habitat in renatis, in his tamen sunt Pater & Filius, quibuscum & in ceteris inest Spiritus sanctus. Ita S. Doctor, & ex ipso Bellarminus Lib. 2. de Pœnit. cap. 16.

XXIII. Secunda opinio eorum est, qui peccatum contra Spiritum sanctum in impœnitentia finali constituunt. Opinionem hanc Augustino post Bellarminum tribuit Tournelyus. Verum S. Doctor Sermon. 71. alias 11. de verbis Domini, in quo quæstionem *enucleatissime quantum potuit*, pertractat, ut ait ipse Enchir. Cap. 83. non dicit simpliciter peccatum contra Spiritum sanctum esse peccatum impœnitentiæ, sed *impœnitentiæ contra donum reconciliationis, quæ fit in Ecclesia in Spiritu sancto*, per quam scilicet impœnitentiam homo *recusat in unitate corporis Christi, quod vivificat Spiritus sanctus, remissionem accipere peccatorum*; prout loquitur ipse sibi interpretes S. Doctor, tum eodem Sermon. 71. tum Epist. 185. alias 50. ad Bonifacium.

Ut ut est, neutra expositio satisfacit. Non
M prius

prior: namque 1. peccatum quod nunquam remittendum esse declarat Christus, est dubio procul speciale aliquod peccatum, & quidem blasphemiae. A qui finalis impoenitentia, nec blasphemiae peccatum est, nec speciale peccatum, sed circumstantia generalis, quae peccatum omne concomitari potest. Ut enim impoenitens mori potest, qui contra Spiritum, ita & qui contra Patrem vel Filium blasphemaverit, atque ut is, sic & adulter, fur, ebriosus, &c. 2. Impoenitentia finalis nonnisi in ipsa morte contingit. Atqui tamen Pharisei rei erant peccati in Spiritum sanctum diu antequam iis mors immineret. 3. Impoenitentia finalis nunquam sanatur. Quis vero asserere aufit e Phariseis neminem unquam resipuisse?

Non posterior; si enim reus sit peccati contra Spiritum sanctum, quisquis peccatorum remissionem quaerit extra Ecclesiam, quam solum vivificat Spiritus sanctus; nullum erit haeretici vel schismatici peccatum quod non sit, aut esse possit contra Spiritum sanctum. Id autem a Christi mente alienum est; cum hic singulare aliquod peccatum perstringat; & quidem quod diu ante mortem committi possit: cum dicatur nunquam remittendum in hoc saeculo. Porro impoenitentia finalis nonnisi in morte completur.

XXIV. Tertia opinio eorum est, qui peccatum in Spiritum sanctum illud omne esse velint quod ex malitia committitur; sicut peccatum ex infirmitate dicitur esse in Patrem, peccatum vero ex ignorantia contra Filium. Haec sententia, ait Bellarminus, praeter ceteris videtur placuisse Magistro Sent. Lib. 2. dist. 43. & D. Thomae 2. 2. quaest. 14. tametsi opiniones alias non abjiciunt.

Sed neque opinio haec nodum omnem solvit. Peccatum enim in Spiritum sanctum duo habet, 1. quod sit blasphemia; 2. quod sit certa peccati species. Atqui peccatum ex malitia, nec certa est species peccati, cum nullum sit peccatum quod ex malitia committi non possit: neque necessario est blasphemia; cum plures ab iisdem Theologis assignentur species peccati in Spiritum sanctum, desperatio nempe, praesumptio de divina misericordia, impoenitentia, seu propositum non poenitendi, fraternae gratiae invidentia, &c. quae blasphemiam non important.

XXV. Quarta igitur expositio, quae Christi sensum rectius attingere videtur, nomine peccati contra Spiritum sanctum intelligit illam blasphemiae speciem, qua quis non ex ignorantia vel infirmitate, sed ex mera malitia contra veritatem sibi cognitam, Spiritus sancti opera diabolo attribuit, & eo animo Spiritus sancti virtuti detrahit, ne regnum Dei in hominum cordibus diffundatur, & vera fides apud populos germinet. Hoc porro genus peccati dicitur contra Spiritum sanctum, non quia non etiam sit contra Patrem & Filium, sed quia Spiritui sancto tribuitur miraculorum operatio, & mentium illustratio ad cognoscendam veritatem, Joan. 16. & 1. Cor. 12. Unde sicut peccatum ex infirmitate dicitur contra Patrem, cui tribuitur potentia; peccatum ex ignorantia, contra Filium, cui tribuitur sapientia: ita & peccatum, de quo nunc, dici-

tur contra Spiritum; quia huic tribuitur bonitas, & illuminatio, quae per hanc peccati speciem insigniter oppugnantur.

Ideo autem praeter reliquis placet postrema haec opinio, 1. quia unanimi pene Veterum consensu tradita sit, Athanasii videlicet, Chrysostomi, Basilii, Hilarii, Ambrosii, & aliorum, quos fusa recensent Bellarminus & Cornelius a Lapide; 2. quia Christus eo loci ut reos peccati in Spiritum sanctum insequitur Phariseos, qui ipsum in Beelzebub ejicere daemonia clamitabant. Erat autem id manifesta agnitae veritatis impugnatio; & operum S. Spiritus refusio in operationem diaboli. Jam ut satisfiat objectioni propositae.

XXVI. Resp. 3. ad 1. neg. min. haec enim verba: *Non remittetur in hoc saeculo, neque in futuro*, etsi magnam remissionis difficultatem exprimunt, non tamen impossibilitatem omnimodam. Id autem liquet 1. ex auctoritate Patrum. Sic Chrysostomus Hom. 42. in Matth. *Spiritusne, inquires, blasphemia non dimittetur Poenitentibus?* hoc omnino falsum esse patet. Nam & hoc peccatum dimissum scimus, cum multis eorum qui talia in Spiritum sanctum dixerunt, ignotum esse constet. Quid igitur est hoc quod dicit? significare voluit, multo minus ceteris hoc esse ignoscibile, &c. 2. ex similibus hebraeis, qui ubi plenam impossibilitatem sonare videntur, summam tantum difficultatem exhibent. Sic Matth. 19. ait Christus: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum Caelorum*. Sane qui haec audierit, statim inclamet cum Apostolis vers. 25. *Quis ergo poterit salvus esse?* at reponeat ipse Christus: *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt*. Sic rursus Isaiae 54. *Montes commovebuntur & colles contremiscent, misericordia autem mea non recedet a te*. Sic demum, & melius, Jerem. 13. *Si mutare potest Aethiops pellem suam, & pardus varietates suas; & vos poteritis benefacere, cum didiceritis male*. Ubi non omnimoda rerum impossibilitas, sed difficultas summa indicatur.

Ideo autem tam difficilis est peccati illius condonatio, 1. quia nihil est quod malitiam ejus imminuat. *In ceteris peccatis*, ait S. Pacianus Ep. 3. *aut errore labimur, aut frangimur metu, aut carnis infirmitate superamur*: hic tota peccandi ratio est facinorosa veritatis apertae impugnatio; 2. quia peccatum nonnisi per lumen & calorem Spiritus sancti solvitur. Utrique autem oculos praeccludit, & obstinate praeccludit, qui operationes ejus in hostem salutis refundere audet.

XXVII. Ad 2. neg. maj. Ut enim pones veniam longum intercedat discrimen inter peccata duo, quorum aliud sit contra Filium hominis, aliud contra Spiritum sanctum, necesse non est ut posterius sit remissu prorsus impossibile; sed sufficit ut condonatio hujus longe difficilior sit remissione alterius etiam magnopere difficili. Sic in supra citato Christi textu, ut camelum inter & divitem sit oppositio, non requiritur ut salus plane impossibilis sit diviti; satis est ut haec ei difficilior sit, quam camelo transitus per foramen acus.

Inst. Atqui verba Christi de omnimoda remissionis

missionis impossibilitate intelligi debent. Ergo. Prob. Subl. Verba Christi eo modo intelligi debent, quo à majori doctiorum Patrum numero intellecta sunt. Atqui, &c. Minor ex eorumdem Patrum textibus liquebit. Unde

XXVIII. Objic. 2. Hermas Apostolorum discipulus, quique ante excidium Jerosolimitanum, proinde ante annum 70. scripsisse videtur; in Libro, cui *Pastoris* titulum fecit, quia in eo refert mandata duodecim sibi ab Angelo Custode sub specie venerandi Pastoris tradita; quod quidem Opus tanti fuit apud Veteres, ut etiam in Ecclesiis publice legeretur, teste Eusebio Lib. 3. Cap. 3. & à S. Irenæo Lib. 7. Cap. 37. sub nomine Scripturæ citatum fuerit, Hermas, inquam, nec semel, nec ambigue docet esse certum peccati genus, quod remitti non possit. Sic Lib. 3. Similitudine 6. n. 2. iis, ait, qui postquam Domini nomen nefandis verbis infectati sunt, se totos hujus sæculi desiderii tradidere, non est per Pœnitentiam regressus ad vitam. Hujusmodi homines morti sunt destinati. Idem pene de iisdem repetit Similit. 8. n. 8. quod & Similit. 9. n. 19. ad proditores servorum Dei extendit. Ergo.

XXIX. Resp. 1. Librum Pastoris, tametsi ex Hieronymo multa habet utilia, nedum in Canone Scripturarum usquam fuerit, non pauca habere noxia, seu hæc aliena manu assuta fuerint, seu sint ipsius Auctoris fœtus. Certe Librum hunc inter Apocryphos, id est, caute legendos rejecit Gelasius Papa in Concilio Episcoporum septuaginta, cujus Decretum vide dist. 15. Hinc porro plurimum elevatur auctoritas Hermæ, in iis potissimum, in quibus à communi temporis sui opinione vel fide recessit.

XXX. Resp. 2. dist. ant. Docet Hermas quibusdam peccatoribus non esse regressum per Pœnitentiam, quia semper Spiritui sancto resistentes, traduntur tandem in reprobum sensum, ita ut vix ac ne vix quidem ab infania sua resipiscant, C. quia nec omnino per gratiam resipiscere, nec, etiamsi resipiscant, ab Ecclesia solvi possint, ut volebant Montanistæ, N. Sane coincidunt objecta Pastoris verba cum iis Jeremiæ: *Si mutare potest Æthiops pellem suam.... Et vos poteritis benefacere, cum didiceritis male.* Atqui hæc, etsi magnam difficultatem sonant, non tamen impossibilitatem omnimodam. Didicerat enim male & pessime, seu latro è Christi latere affixus cruci; seu juvenis ille furum princeps, quem veluti ovem perditam quæsit Joannes Apostolus. Neutri tamen defuit regressus ad vitam per Pœnitentiæ lacrymas.

XXXI. Objic. 3. S. Clemens Romanus Constit. Apost. Lib. 2. Cap. 23. alias 27. hæc loquitur *Gravius delictum idololatria non reperitur: est enim in Deum impietas: nihilominus tamen Et illud per sinceram Pœnitentiam condonatum est. Si quis vero instructa veluti acie rebellis delinquat, tentans Deum quasi malos non infectantem; hujusmodi venia carebit.* Atqui remitti non potest peccatum quod venia caret. Ergo est aliquod peccatum irremissibile.

XXXII. Resp. 1. cum doctif. Cotelario, Constitutionum Apostolicarum Opus esse apocryphum Et Pseudepigraphum, ab Apostolis non profectum, nec ab Apostolico Clemente; quoni-

am quidem prima Ecclesia tempora latuit, à sanctis tot Patribus ignoratum fuit aut neglectum; plurimis suspicionem movit falsitatis, plurimis certitudinem dedit falsitatis; illud Ecclesia Catholica à Canone Scripturarum divinarum excludit; ac denique sexcenta complectitur cum veritate, cum verisimilitudine pugnancia, &c. Quoniam non vero defunt quæ in hoc Opere commenduntur.

XXXIII. Resp. 2. Qui Deum tentat.. venia carebit, quia ut plurimum ante rapietur à Deo, quam Pœnitentiam egerit, C. Carebit venia, quasi vel absolute Pœnitentiam agere nequeat, vel si egerit, ab Ecclesia reconciliari non possit, N. Itaque, qui cum Ammone, Manassis filio, quem eo loco exagitat Auctor Const. Apost. dicunt: *Pater meus à puero multa inique egit, Et in senectute Pœnitentia ductus est: Et nunc ego ambulabo prout desiderat anima mea, Et postea ad Dominum me convertam, &c.* hi profecto, ajebat S. Cyrillus Alexand. Orat. de exitu animæ, &c. à demonibus illuduntur, Et quoniam ultro peccant, eis pœnitere non datur, sed in juventute mortis falce demetuntur, ut Ammon Israelitarum Rex, &c. At non ideo, quamdiu in hac vita constituti sunt, omnimode à venia, seu ex parte Dei ipsius, seu, quod nostræ hujus controversiæ caput est, ex defectu potestatis clavium excluduntur: quacumque enim die eos vere & sufficienter pœnituerit, ut pœnituit Manasseim, reconciliari poterunt. Neque id nobis aliunde, quam ab objecto Auctore probandum est. Sic enim loquitur Cap. proxime seq. *Episcopus conversos à peccatis, postquam sanaverit, recipiat: Sin vero Pœnitentem immisericors ipse non admiserit, delinquet in Dominum.... Hunc ad iram provocant qui pœnitentes excludunt. Ille siquidem Mattheum antea publicanum non erubuit; Et Petrum, qui eum ter propter metum negaverat; similiter Paulum, etsi initio.... in nomen sanctum blasphemasset.* Et Cap. 14. *Sin vero Pœnitentem non admiseris, insidiatoribus dedititum præbes.... Ideo Jeremias ad Pœnitentiam incitans, ait: Numquid qui cadit, non resurget? ... Quare ergo averfus est populus meus averfione impudenti?.... revertimini filii rebelles, &c. Igitur Pœnitentem recipe; nec te ullatenus dubitare faciant, aut à proposito retrahant, qui immisericorditer dicunt, non oportere cum hujusmodi coinquinari, neque vel sermone communicare.* Atqui hic & supponit Auctor eos etiam, qui averfione impudenti à Deo recesserunt, ad ipsum reverti posse; & docet eosdem non solum ab Ecclesia recipi posse, sed & omnino recipi debere; ita ut in ipsum Dominum delinquat, qui Pœnitentiam immisericors ipse non admiserit. Ergo.

XXXIV. Objic. 4. Africani Patres certum admiscere peccati genus, quod remitti non posset. Tertullianus Lib. de Pœnit. quem ante lapsum conscripsit, hæc habet Cap. 7. *Collocavit in vestibulo Pœnitentiam secundam quæ pulsantibus patefaciat; sed jam semel, quia secundo, seu amplius nunquam, quia proxime frustra.* Ergo qui semel reconciliatus est, amplius nunquam reconciliari potest.

Concinit Magistro discipulus: Cyprianus nempe Lib. 3. Testimon. num. 28. ex verbis tum

Cotel. p. 106.

ibid. pag. 239.

ibid. pag. 221.

Jerem. 8. 9. & 3. 22.

Cotel. 7. I. p. 233.

ibid. pag. 194.

Edis. Paris. p. 54.

ibid. pag.
93.

tum Christi apud Matth. tum Heli Basileion 1. Si delinquendo peccet vir adversus virum, orabunt pro eo, &c. colligit esse peccata quædam quæ remitti non possint. Idem Lib. de Lapsis, quem an. 251. edidit, adductis Moyſis, Jeremiæ, Noe, Danielis, & aliorum qui plus apud Deum poterant, exemplis, probat justos ipsos perperam pro certis delictis orare: quo loco utebantur Novatiani.

Eadem fuit mens Firmiliani, Cæsariensis in Cappadocia, minoris Asiæ Provincia, Episcopi. Sic ille in Ep. apud Cyprian. 75. loquens de Lapsis, quibus imposita fuerat Pœnitentia: *Non quasi, inquit, à nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino plenius satisfacere cogantur.* Ergo Ecclesia remissionem peccatorum non confert.

XXXV. Resp. ad 1. neg. ant. quod ex adductis Patribus male colligitur. Unde ad Tertull. mens ejus est ut ostendat, non ideo peccandum quia Pœnitentia peccati remedium esse possit, quia quo sapius, eo difficilius remittuntur peccata. Nemo, ait ibid. *idcirco deterior sit, quia Deus melior est, toties delinquendo; quoties ignoscitur.* Et post objecta verba: *Verum non statim succidendus ac subruendus est animus desperatione. Pigeat sane peccare rursus, sed non pigeat pœnitere..... Iterata valetudinis iteranda est medicina.*

Ceterum, etsi teste Hieronymo Lib. de Script. Eccl. Tertullianus non alios post lapsum Libros scripserit, quam *de fuga in persecutione, de exhort. castitatis, de Monogamia, de pudicitia, & de jejuniis*, duo tamen certa sunt, 1. ex consequenti Auctoris errore detractam fuisse Scriptis etiam probabilibus auctoritatem, ut loquitur idem Hieronymus; 2. in ejusdem Libris adversus Praxeam, adversus Hermogenem, de anima, de Carne Christi, de Pœnitentia occurrere propositiones non paucas, quæ vel erroneæ sint, vel certe suspectæ. Ita monet, æquus utique judex, Bellarminus Lib. itidem de Script. Eccl.

Ad Cyprian. mirarer quod auctoritate ejus abusi sint Novatiani, quorum immisericordem sententiam ad extremos usque spiritus exagitavit; ni compertum haberem, solemne id esse Novatoribus, ut qui sibi maxime adversantur, horum patrociniis sibi vendicent. Certe in priori loco alligat simpliciter S. Martyr verba tum Christi juxta Matthæum, tum Heli Lib. 1. Reg. iisque ne Commentarii quidem voculam annectit.

Quod ad alium textum spectat, ostendit S. Doctor contra lapsos, qui Martyrum precibus ac libellis nimium confisi, statim & prætermisso solitæ Pœnitentiæ cursu, pacem sibi ac veniam indulgeri flagitabant, fieri, nec raro fieri, ut justiores quique nihil à Deo per preces suas consequantur in gratiam eorum, qui nec orant ipsi pro se, nec Pœnitentiam agere fatagunt, secundum id Dei ipsius pronuntiatum Ezech. 14. 13. *Si fuerint tres viri hi in medio ejus, Noe, & Daniel, & Job, non liberabunt filios, neque filias, sed ipsi soli salvi erunt.* Hinc legitima hæc & prorsus Antinovatiana S. Doctoris consecutio: *Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in*

seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. Convertamur ad Dominum mente tota, & Pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur ipsi, non per alios tantum.

Quod ad Firmilianum attinet, etsi non tantæ sit auctoritatis Epistola ejus, quæ effusis contra S. Stephanum Papam conviciis scatet; id unum dixit, Episcopos & Sacerdotes non remittere peccata pro nutu & arbitrio, sed juxta sancitas sibi à Christo leges, quæ veniam non nisi Pœnitentibus tribui præcipiunt. Quod enim plenam admiserit in Ecclesia peccata solvendi potestatem, indicant hæc ipsius ibid. verba: *Potestas ergo remittendorum peccatorum Apostolis data est & Ecclesiis, quas illi à Christo missi constituerunt, & Episcopis, qui eis ordinatione vicaria successerunt.*

XXXVI. Obji. 5. Ex S. Athanasio Ep. 4. ad Serapionem Thmuitanum in Ægypto Episcopum, n. 9. *Origenes, eruditissimus & laboriosus Scriptor, & Theognostus, admirandus ille studiosus homo.... ajunt illam esse in Spiritum sanctum blasphemiam, cum ii, quibus in Baptismate donum Spiritus sancti tribuitur, ad peccata recidunt; ideoque illos remissionem non consecuturos ajunt: quemadmodum & Paulus in Epist. ad Hebræos ait: impossibile est, &c. idipsum ambo dicunt: Quod quidem adductis eorum testimoniis probat S. Doctor.* Ergo fenserunt ab Ecclesiæ initio eruditiores quique, magisque admirandi Patres, 1. peccatum quodcumque Christianorum esse Blasphemiam in Spiritum sanctum; 2. idem peccatum, quatale, non posse dimitti.

XXXVII. Resp. 1. hanc utriusque Auctoris opinionem, quatenus omnia & sola baptizatorum peccata, totidem esse in Spiritum sanctum blasphemias contendit, ab errore excusari non posse, atque ibidem solide impugnari ab Athanasio, tum exemplo Corinthi post Baptismum Pœnitentis; tum & exemplo Pharisæorum, qui licet ne Joannis quidem Baptisma acceperint, rei erant blasphemie in Spiritum sanctum. An autem eo progressus sit uterque, ut Blasphemiam omnem in Spiritum sanctum, atque ideo quæcumque Regeneratorum peccata, dimitti unquam posse negaverit, ambigi potest ob implicatam Athanasii locutionem. Nobis pars favorabilior amplectenda videtur, unde

XXXVIII. Resp. 2. dist. textum S. Athan. ajunt Baptizatos, si recidunt, veniam non consequi, id est multo difficilius consequi, quam ante Baptismum, C. id est, nullatenus posse consequi, idque defectu potestatis in Ecclesia, N. Duo nempe in Scriptis Patrum diligenter observanda sunt, uti ex Albaspinæo Lib. 2. Observat. C. 1. apposite monet Parisiensis Theologus; unum quod peccata ante Baptismum commissa adeo extenuent, ut nulla aut ferme nulla appareant: alterum quod ita exaggerent peccata post Baptismum perpetrata, graviora potissimum, nulla ut iis spes veniæ superesse videatur. Neque vero soli hunc in modum locuti sunt Origenes & Theognostus, sed Clemens Rom. Ep. 2. ad Corinth. Irenæus. Lib. 4. Cap. 5. Pacianus in ipsis ad Symproniam Epistolis.

ibid. pag.
96.

Tom. 1.
part. 2. p.
701.

V. vitæ.
pag. 54.

Stolis, Epiphanius hæc. 59. num. 5. Hieronymus Ep. ad Demetriadem cap. 8. his porro, quorum multi de industria Novatianos oppugnarunt, fuisse crimen aliquod irremissibile, imo gravia quæcumque Christianorum peccata extra veniam fuisse, nemo cordatus existimaverit. Ergo nec idem existimari potest de Theognosto & Origene, qui non aliter locuti sint, quam prædicti Patres.

Confirm. quia Origenes pluribus in locis contrarium tradit; sic Tomo 15. in Matt. exerte docet, eum qui post Baptisma prolapsus sit, Pœnitentia reparari posse. Sic Lib. 3. contra Celsum Christianis exprobrantem, quod etiam post Baptismum homines variis inquinatos sceleribus suam in societatem reciperent: *Jam erga peccantes*, inquit, *quam severa est disciplina, præcipue contaminatos libidine, quos è sua Republica ejiciunt nostri! Et tamen, resipiscentes, haud secus quam rediivos recipiunt tandem post longiorem melioris mentis approbationem; ita ut nihilominus, quoniam lapsi sunt, ab omni Ecclesiastico gradu excludi debeant; prout ibidem ostendit Adamantius. Ergo nusquam is credidit horum peccata non posse omnino dilui. Atqui idem conicere est de Theognosto, cujus nulla hodie supersunt Opera, & cui non plus tribuit erroris Athanasius, quam Origene. Ergo.*

Confirmatur iterum, quia neutrius Scriptoris systema erui certo potest ex S. Athanasio, qui ambigebat ipse, an eorum mentem esset afsecutus. Ego, ait S. Doctor, *ex his quæ didici, arbitror utriusque sententiam mediocri quadam inquisitione & observatione indigere, ne forte profundior quadam in ipsis illorum dictis mens lateat.* In hoc autem dubio reis favendum est; præsertim cum alibi perspicue locuti sunt.

XXXIX. Inst. Atqui juxta S. Athanasium crediderunt Origenes & Theognostus omnia baptizatorum peccata, non comparate solum, sed & simpliciter esse irremissibilia. Ergo.

Tom. I. p. 704. D. Prob. subsumpt. ex iis ibid. n. 13. Athanasii verbis: *Si eorum causa, qui post lavacrum peccant, dictum id fuisset, tum à Christo, Blasphemia in Spiritum sanctum non remittetur; tum à Paulo, Impossibile est eos qui semel illuminati sunt, &c. & illi veniam peccatorum obtinere non possent; cur hominem apud Corinthios Pœnitentem, in charitate confirmat Paulus: Galatas verò retrorsum abeuntes parturit? ... Cur vero Novatum culpamus Pœnitentiam tollentem, ac dicentem nullam superesse iis veniam, qui post lavacrum peccaverint, si hæc verba de illis qui post lavacrum peccaverint, dicta fuere.* Atqui absurda foret & extra rem tota hæc S. Doctoris argumentatio, nisi Origenem & Theognostum de omnimoda irremissibilitate intellexisset. Ex eo enim quod Paulus Corinthium Pœnitentem recipit; ex eo item quod Novatum Pœnitentiam tollentem culpatur Ecclesia, sequitur equidem gravia peccata remitti posse, nequam vero quod sine magna difficultate remitti possint. Ergo credidit Athanasius peccata baptizatorum in Origenis & Theognosti mente, non solum difficillime remitti, sed nullo prorsus modo remitti posse.

Resp. ad 1. neg. subf. Ad 2. neg. min. ut enim absurda non sit Athanasii ratiocinatio, suf-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ficit, ut in Origene & Theognosto impugnet sensum, ad quem ambigua eorum verba trahi poterant. Id enim & nos quotidie facimus, qui obscura adversariorum verba in omnem movemus sensum, ut vel elabi non possint, vel æquivocæ eorum locutionis periculum demonstramus. Atqui saltem quædam utriusque Scriptoris verba adeo implexa erant, ut ipsi dubium esset Athanasio, num forte profundior quadam in ipsis mens lateret. Ergo merito ea, in omnem, ut ita loquar, eventum, refellit, ne cui sint offensioni & scandalo.

Verum ut hæc penitus intelligantur, investiganda est ipsa Athanasii opinio, quæ non parum facessit difficultatis. Itaque

XL. Objic. 6. Athanasius pluribus in locis docet blasphemiam contra Spiritum sanctum prorsus esse irremissibilem. Sic ead. Epist. n. 12. *Cum autem illos, Phariseos nempe, de multis criminibus prius accusaret Salvator, quod scilicet legem de honorandis parentibus latam propter pecuniam transgredierentur, & Prophetarum dicta respuerent, ac domum Dei domum facerent negotiationis; attamen hortabatur eos ut Pœnitentiam agerent. Verum ubi ipsum dicerent (id est, dicere cœperunt) in Beelzebulem ejicere demonia; non hoc ultra, peccatum simpliciter, sed blasphemiam dixit esse tantam, ut qui talia proferre ausi essent, nec pœnam effugere, nec veniam obtinere possent.*

Et num. 15. *Posteaquam, qui videntur habere legis scientiam, quales tum erant Pharisei, in insaniam versi fuerint, & ... divinitatis opera diabolo ejusque demonibus attribuerint, merito pro tali impietate indeprecabili, (seu, ut infra loquitur, inveniabili) sunt supplicio obnoxii, &c.*

Ex iis sic: Peccatum quod nec pœnam effugere, nec veniam obtinere potest, quod est indeprecabile & inveniabile, dubio procul irremissibile censeretur debet. Atqui ex S. Athanasio blasphemia in Spiritum sanctum est peccatum, quod nec pœnam effugere potest, &c.

XLI. Resp. dist. maj. Peccatum quod veniam obtinere non potest absolute & simpliciter, est prorsus irremissibile, C. peccatum quod veniam obtinere non potest, comparate tantum, N. Maj. atqui ... Pariter dist. Min. blasphemia in Spiritum sanctum veniam obtinere non potest, comparate ad blasphemiam in Filium hominis, id est longe difficilior remittitur, C. non potest absolute, quasi simpliciter sit inextinguibilis, N. Itaque contendit, & merito, Athanasius, eam esse blasphemiam in Spiritum sanctum conditionem, ut longe difficilior remittatur, quam aliud quodcumque peccatum; quia illum ipsum Spiritum, quo peccata remittuntur, directe impetit, & quasi in dæmonem transvertit, quo nihil potest immanius fingi, nihil scelestius. At nusquam docuit Athanasius peccatum illud omnino veniæ incapax esse. 1. Enim peccatum illud iis opponit, quæ in Christum ut hominem committuntur; & hæc cito ac facile remitti declarat. *Magnopere quidem peccant*, ait eod. num. 15. *possunt tamen CELERITER Pœnitentiam agendo, veniam consequi, cum habeant pro excusatione imbecillitatem corporis Christi, quem vident sustentem, vel laborantem, vel patientem, &c.*

N

&

& iterum: *Illis cito resipiscantibus veniam Christus donare potest.* Ergo ut sufficiens extet inter utramque peccati speciem oppositio, sufficit ut quod contra Spiritum sanctum committitur, nec cito, nec celeriter Pœnitentia dilui possit.

Ibid. pag. 707. D. E.

2. Athanasius num. 16. peccati contra Spiritum sanctum reos facit Judæos aurei vituli adoratores in deserto. Atqui non ignorabat S. Doctor Moysen horum plurimis veniam obtinuisse, Exod. 32. Neque etiam prorsus asserere potuisset, ex iis qui post crimen illud, *initio non pauci, sed plurimi occisi sunt*, ne unum quidem fuisse, qui, ingruente morte, veniam vel supplex à Deo precatus fuerit, vel obtinuerit.

Ibid. pag. 713. D.

3. S. Doctor Phariseos & Arianos ex æquo reos facit peccati in Spiritum sanctum, *ibid. num. 22. & tam illis quam istis, nullam fore supplicii huius flagitio debiti remissionem* declarat, *ibid. num. 23.* quod & ad Pheumatomachos extendit Ep. 1. n. 3. & Ep. 3. n. 7. Atqui non ideo existimavit Arianos vel Pheumatomachos veniæ prorsus esse incapaces. Hos enim ead. Ep. 3. n. 7. ad Pœnitentiam hortatur, quia, *inquit, fortasse vel sero tandem resipiscentes, ante insitum errorem abstergent ab anima sua.* Illos veros, Ariomanitas dico, admisit ipse ad pacem in Synodo Alexandrina an. 362. servata etiam pristina dignitate iis qui hæreseos Auctores non fuissent: Quode ad Benedictinos in Athanasii vita ad an. 362. n. 9.

4. Ipse sui interpretes Athanasius in Lib. de communi essentia Patris & Filii, &c. hæc loquitur: *Sunt alii, qui in Spiritum sanctum impingunt, atque ita in Christi deitatem blasphemias dicunt, nimirum quod in principe demoniorum ejiceret dæmonia. De istis intelligendum est quod ait: non remittetur neque in præsentis sæculo, neque in futuro. Quin & hoc observandum est, non dixisse Christum, blasphemanti & Pœnitentiam agenti remissionem dandam non esse; sed blasphemanti & in blasphemia manenti; quandoquidem nullum est peccatum irremissibile in illis, qui vere & ex animo ut par est, Pœnitentiam agunt.* Hunc quidem Librum Athanasio nonnulli abjudicant. Sed similia habet fragmentum Commentarii in Matth. apud Benedictinos 2. part. pag. 1269. ubi sic: *Non dicit Christus: Qui blasphemiam protulerit, egeritque Pœnitentiam, veniam non consequetur, sed qui in blasphemia perseveraverit. Digna enim Pœnitentia omnia solvit peccata.* Et infra pag. 1270. *At blasphemia adversus Spiritum (quæ est infidelitas, cui nulla conceditur venia, nisi quis fiat fidelis) neque hic, neque in futuro sæculo impietatis & infidelitatis peccatum dimittitur.* Jam vero peccatum, quod vel infidelibus remitti potest, si fideles fiunt, vel aliis, si Pœnitentiam egerint, non est absolute & simpliciter irremissibile. Ergo.

XLI. Inst. 1. Atqui Athanasius expressum docet Blasphemiam in Spiritum omnino esse irremissibilem. Ergo nulla solutio.

Prob. subf. Ex citatis supra S. Athanasii verbis: *Si eorum causa qui post lavacrum peccant id dictum fuisset, cur hominem apud Corinthios Pœnitentem in charitate confirmat Paulus, &c.* Unde sic argumentor. Qui supponit

blasphemiam contra Spiritum in syllemate Theognosti & Origenis prorsus esse irremissibilem, iisdemque hoc in puncto consentit, hoc unum redarguens, quod uterque Scriptor contenderet omnia post Baptismum peccata illam esse contra Spiritum blasphemiam; is certe blasphemiam in Spiritum sanctum non difficilem tantum, sed prorsus irremissibilem existimavit. Atqui Athanasius, 1. supposuit blasphemiam contra Spiritum in mente Theognosti & Origenis esse prorsus irremissibilem; uti paulo ante fatebamur. 2. Quod capitale est, iisdem in hoc puncto consentit. Qui enim de duobus maximi momenti capitibus unum tantummodo negat. in alio autem idem prorsus cum adversariis suis loquitur; ille iisdem consentire censetur. Atqui id facit, & nihil aliud, Athanasius in tota ad Serapionem Epistola. Probat equidem exemplo Pauli qui Corinthio facinoroso, & Galatis retrorsum abeuntibus indulgit, non omnia Regeneratorum peccata esse blasphemias in Spiritum: At blasphemiarum hujus irremissibilitatem à Theognosto & Origene, ut sibi videbatur assertam, nedum impugnet, cum iis supponit; quandoquidem propriis eorum verbis hanc ubique dicat *inveniabilem, incondonabilem, &c.* Ergo.

XLIII. Resp. ad 1. neg. subf. Ad 2. neg. min. pro utraque parte: Neque enim vel supponit Athanasius blasphemiam in Spiritum Theognosto & Origeni prorsus irremissibilem; vel iisdem, in hac hypothesis consentit. Non supponit primum; tum quia ambigebat ipse de utriusque Auctoris sensu; tum quia aliud est ambiguae & periculose locutionis sensus omnes excutere & impugnare; aliud ut certum supponere, Auctorem ejus pejorem sensum intendisse. Sed nec etiam utrique Scriptori, juxta sensum hunc intellecto consentit. Parum enim vel nihil eo loco sollicitus qua ratione blasphemia in Spiritum dicatur irremissibilis; hoc unum intendit ut probet, non omne baptizatorum crimen æstimari posse blasphemiam in Spiritum sanctum. Id autem nulla certiori via poterat astruere, quam, quodam argumento ad hominem, blasphemiarum hujus irremissibilitatem exaggerando. Quo enim major fingebatur, eo perspicue magis apparebat, incesti Corinthii, & Galatarum qui baptizati fuerant, peccata, non esse blasphemias in Spiritum sanctum. Hinc.

Ad 3. neg. min. duplici de causa, 1. quia poterat Athanasius in uno capite accessorio ex Adversariorum suorum verbis, quasi ad hominem argumentari, ut eos in alio capite, quod præsentis controversiæ summa erat, potentius revinceret. 2. Quia reipsa non idem loquitur Athanasius, quod apud eum Theognostus & Origenes. Hi enim blasphemiam contra Spiritum adeo irremissibilem facere videntur, ut nonnisi accersitis aliunde textibus vindicari possint. Contra vero Athanasius sic phrasin suam temperat, ut de quadam tantum, non de omnimoda irremissibilitate intelligatur. Opponit enim blasphemiam in Spiritum peccatis, quæ summa cum benignitate ab Apostolo condonata fuerant. Ut autem stet oppositio isthæc, haud necesse est, blasphemiam in Spiritum

tum prorsus irremissibilem esse; sufficit ut non-nisi difficillime remittatur.

XLIV. Inst. 2. Sic prosequitur Athanasius: *Cur nemo Novatum culpam Pœnitentiam tollentem, & dicentem, nullam superesse iis veniam, qui post lavacrum peccaverint, si hæc verba* (non dimittetur, neque in hoc, neque in futuro sæculo) *de illis omnibus, qui post lavacrum peccaverint, dicta fuere?* Atqui hæc verba manifeste probant blasphemiam contra Spiritum sanctum, in mente Athanasii omnino esse irremissibilem.

Prob. min. Qui eandem blasphemiam hujus irremissibilitatem admittit, quam quoad cetera peccata admittebant Novatiani, is omnimodam ejus irremissibilitatem admittit. Atqui Athanasius eandem admittit irremissibilitatem blasphemiam in Spiritum, quam admittebant Novatiani quoad cetera peccata. Vincebant enim, teste Athanasio, Novatiani, si omnia baptizatorum peccata, totidem erant blasphemiam in Spiritum. Atqui non vicissent, nisi blasphemiam in Spiritum prorsus irremissibilem supposuisset S. Doctor. Id enim plane est ac si dicat Athanasius: Si sapit Origenes, qui omnia post Baptismum peccata habet uti blasphemias in Spiritum sanctum; sapiunt utique, nec culpandi sunt Novatiani, qui omnia baptizatorum peccata censent prorsus irremissibilia esse. Cur porro si sapit in uno Origenes, sapiunt in alio Novatiani, nisi quia reapse blasphemiam omnis in Spiritum sanctum prorsus irremissibilis supponitur?

XLV. Resp. Ad 1. & 2. neg. min. Ad 3. 1. dist. vincebant quantum ad aliquid Novatiani, si &c. C. Vincebant quantum ad omnia, N. Duplex erat erroris Novatiani caput, primum, quod, saltem juxta multos Patres, quos hic sequitur Athanasius, omnia Baptizatorum peccata illam crederent esse blasphemiam in Spiritum sanctum, de qua Christus in Evangelio. Secundum, quod Christi verba rigidiori sensu interpretantes, blasphemiam illam omnino irremissibilem esse crederent. Utrumque culpabant Patres, simul quandoque, quandoque divisim. Primum in objecto loco redarguit Athanasius; & merito: quia cum contenderet Origenes, omnia baptizatorum peccata esse illam in Spiritum sanctum blasphemiam, idem hac ex parte sentiebat cum Novatianis. At secundum eo loci non attingit S. Doctor. Forte, quia necdum examinasset gravitatem peccati contra Spiritum sanctum; quod utcumque his subindicat verbis, quæ ejus ad Serapionem Epistolam claudunt: *Hæc paucis tibi, ex iis quæ didiceram, scripsi. Tu vero non ut perfectam doctrinam, sed tantum ut occasionem à me tibi datam accipe. Restat tibi ut accuratorem sententiam ex Evangelico dicto & ex Psalmis deterpens, &c.* Ino, non ita difficile crediderim, S. Doctorem tunc temporis nonnihil in id propendisse, ut peccatum in Spiritum irremissibile crederet, non equidem ex parte clavium, sed ratione voluntatis, quæ Christi propitiatione destituta, in malo confirmata sit. Quamquam, uti diximus, suas sic voces semper temperavit, ut & semper legitimi sensus capaces forent; & ipse, clarius deinceps lo-

quendo, prout locutum ostendimus, varietatis redargui non posset.

XLVI. Resp. 2. aliter dist. Vincebant, seu culpandi non erant Novatiani, quatenus dicebant omnia peccata ex parte Dei esse irremissibilia, id est, difficillime remissibilia, C. quatenus dicebant esse irremissibilia ex parte clavium, N. Huc ergo redire potest Athanasii ratiocinatio. Culpantur Novatiani, dum dicunt, Mœchiam v. g. nonnisi difficillime posse remitti; cum eam facile & cito remiserit Apostolus incesto. Atqui in eo culpandi non erunt, si valeat Origenis sententia. Hæc enim si valeat, omnia Christianorum peccata sunt contra Spiritum sanctum. ex parte Dei sunt irremissibilia, id est, remissu difficillima. Id enim & fatentur Novatiani, qui horum misericordiam à Deo concedi posse nunquam negaverunt; & Novatianis non illubenter concedunt Catholici. Ergo admitta Origenis sententia culpari non possunt Novatiani quantum ad irremissibilitatem ex parte Dei. Hanc autem solam, non vero eam quæ se tenet ex parte clavium, eo loci expendit Athanasius.

XLVII. Inst. 3. Contra utramque solutionem. Ex Athanasio, in systemate Origenis culpari non possunt Novatiani, prout *Pœnitentiam tollunt*. Atqui Novatiani prout *Pœnitentiam tollunt*, tollunt Ecclesiæ claves, & gravis cujuscumque peccati irremissibilitatem adstruunt. Ergo.

Resp. dist. min. Novatiani.... & hanc dogmatis eorum partem non spectat eo loco Athanasius, C. secus, N. Is enim unus erat S. Doctoris scopus, ut ostenderet, admitta semel Origenis opinione, redargui non posse Novatianos, seu dum universos post Baptismum peccatores durè tractarent, utpote reos omnes peccati contra Spiritum sanctum; seu dum cuncta baptizatorum peccata ex parte Dei ipsius certo quodam sensu irremissibilia profiterentur. Quod vero pertinet ad clavium potestatem, non est Athanasii mens circa illud caput in Epistolis ad Serapionem inquirenda: cum de illa ne verbum quidem habeat. Quod autem eo loci non docuit, docuit alibi, tum scriptis, tum sua erga Arianos ad unitatem redeuntes agendi ratione. De quo supra

XLVIII. Objic. 7. S. Hilarius Cap. 12. in Matth. n. 17. hæc loquitur: *Cum cetera dicta gesta que liberali venia relaxentur, caret misericordia, si Deus negetur in Christo.... Omnino peccata cujuscumque generis remittenda, blasphemiam in Spiritum sanctum non remittendam esse. Quid enim tam extra veniam est, quam in Christo negare quod sit?* Atqui peccatum quod misericordia caret, & quod extra veniam est ex parte Dei, irremissibile est ex parte Ecclesiæ. Ergo.

XLIX. Resp. 1. neg. min. In presenti enim Ecclesiæ cum Novatianis controversia, illud duntaxat peccatum ex parte Ecclesiæ irremissibile diceretur quod Ecclesia homini licet sincere contrito relaxare non posset: non autem illud quod defectu contritionis & gratiæ non remitteretur.

Resp. 2. dist. textum Hilarii: Blasphemiam in Spiritum caret venia illa liberali, quæ ceteris

Ibid. pag.
714.

Ibid. n.
23.

pag. 671.
D.

ris peccatis non ita ægre tribuitur, C. omni prorsus venia, N. infra enim Cap. 18. n. 10. tradit S. Doctor, quod omnium OMNINO peccatorum veniam Deus nobis largiatur; quam de facto largitus est, non iis tantum qui Christum negaverant, sed & necaverant. Et vero Ariani Deum negabant in Christo: & tamen Arianos ad unitatem sincere redeuntes ambabus ulnis suscipiebat Hilarius.

Tom. 4.
Bib. PP. p.
123.

L. Objic. 8. Nemo Catholicum dogma melius intellexit quam S. Pacianus: Atqui is rotunde agnoscebat cum Novatianis veniæ totius expers esse peccatum in Spiritum sanctum. Scilicet enim respondens Semproniano, qui illud Evangelii: *Non remittetur ei in hoc seculo*, &c. ad omnia post Baptismum peccata extendebat, *Aut ego fallor*, inquit, *aut istud exemplum contra te valet. Nam si omne peccatum & blasphemia relaxabitur, video veniam Pœnitentibus non negari. Sed qui in Spiritu sancto blasphemaverit, ait, non remittetur ei. Soles totas percurrere lectiones; cur hic non legisti, quid sit istud*, in Spiritu sancto. *Hoc est in Spiritum sanctum deliquisse, in ea blasphemasse quæ per Spiritum sanctum gerebantur.... Hoc est ergo quod non dimittitur: reliqua bonis Pœnitentibus, Semproniane frater, donantur.* Atqui hic unum saltem peccatum, Novati sensu, irremissibile confitetur Pacianus. Ergo.

LI. Resp. ad 1. & 2. neg. min. Ut enim jam ad Athanasium advertimus, duo erant Novatiani erroris capita; alterum, quod omnia baptizatorum peccata forent contra Spiritum sanctum; alterum, quod peccatum contra Spiritum sanctum irremissibile foret. Primum solide impetit Pacianus in objecto loco; alterum, ut Sempronianum acius urgeat, permittit, sed non concedit. Imo jam ante disertim negaverat his verbis: *Cum enim Christus dixit: Quæcumque solveritis, erunt soluta, nihil exceptit, non magna, non modica peccata.*

LII. Et vero, idque notatum velim, Pacianus aliique Ecclesiæ Doctores, cum blasphemiam in Spiritum non remitti dicunt, nihil aliud dicunt, quam quod ipse Christus. Ergo non magis dicendum est ab iis omnimodam blasphemiam hujus irremissibilitatem admitti, quam à Christo admissam fuisse. Ergo sicut Christus de summa tantum difficultate intelligi debet; ita & Patres. Ergo cum blasphemiam hanc irremissibilem, vel potius, nunquam remittendam statuunt, non de absoluta, sed tantum de comparativa irremissibilitate intelligendi sunt; quia videlicet longe difficilius remittitur illud peccati genus, quam aliud quodcumque. *In ceteris quippe peccatis*, ait ibid. Pacianus, *aut errore labimur, aut metu frangimur, aut carnis infirmitate superamur.* Hic vero summa quædam & infanda cecitas est, non videre quod videas, & Spiritus sancti opera diabolo deputare. Solutio hæc nonnullis aliis Patribus, Ambrosio præsertim accommodari potest.

Tom. 2.
pag. 421.

LIII. Objic. 8. S. Ambrosius Lib. 2. de Pœnitent. Cap. 4. *Hos ergo qui hæc loquuntur*, id est, qui Christi opera diabolo tribuunt, *negat ad veniam pertinere.* Et paulo infra: *Responsum est igitur à Domino blasphemiam Phariseorum; & ideo his potestatis sue gratiam negat,*

quæ in remissionem peccatorum est, qui cælestem ejus potestatem diabolico fultam suffragio vindicant. Sed quia à venia, imo & à gratia, veniæ principio, excluduntur, peccati remissionem obtinere non possunt.

LIV. Resp. dist. min. Qui à venia & gratia excluduntur secundum quid, peccati remissionem obtinere non possunt, N. qui à venia & gratia excluduntur absolute, Subd. non possunt peccati remissionem obtinere, ex defectu bonæ dispositionis, C. defectu clavium, N. In præsentī materia occurrunt finitimæ quæstiones duæ. Prima, num Deus iis à quibus certum usque ad gradum desertus est, omnem omnino gratiam subtrahat. Secunda, num Ecclesiæ prohibitum sit certum peccati genus dimittere, iis etiam qui congrua Pœnitentiæ indicia dederint. Non desunt è Theologis, qui omnem certi generis peccatoribus gratiam subtrahi contendunt: & hi circa textus Patrum objectos nihil habent difficultatis: quia quod Ecclesiæ impotentium peccata remittere non possit, culpa est ipsorum, non Ecclesiæ defectus.

Sed quia mitiorem, & quantum videtur, consentaneam magis divinæ longanimitati, Scripturæ, & Traditioni sententiam amplexi sumus in Tractatu de gratia; credimus idcirco, Ambrosium & alios Patres, docere quidem certa quædam peccata, qualis est blasphemia in Spiritum sanctum, longe difficilius quam alia remitti ex parte Dei, & consequenter ex parte clavium: at docere simul ea absolute & simpliciter remitti posse. Id autem nobis de Ambrosio potissimum constat. Sic enim ibid. Novatianos compellat: *Revertimini ad Ecclesiam, si qui vos separastis impie; omnibus enim conversis pollicetur veniam; quia scriptum est: Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit.* En generale principium, cui ne quidpiam defuit, sic prosequitur Ambrosius: *denique etiam Judæorum populus, qui dicebat de Domino Jesu.... In Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia*, qui prohinc blasphemabat in Spiritum sanctum, *Petri prædicatione vocatur ad Baptismum, ut sceleris tanti merita deponat:* Ubi blasphemiam in Spiritum præparatur ex parte Dei remedium in Baptismo. Sed neque idem remedium lapsi ulli deest ex parte Ecclesiæ: sic enim jam ab ejusdem Operis limine loquitur Ambrosius, Lib. 1. Cap. 2. *sed negant Novatiani his oportere reddi communionem, qui prævaricatione lapsi sunt.* Si unum tantum crimen exciperent sacrilegii, cui veniam negarent, dure quidem, sed tamen divinis tantum redargui viderentur sententiis; assertionibus tamen suis convenirent: *Dominus enim crimen nullum exceptit, qui peccata donavit omnia.* Ergo ne unum quidem est crimen, cujus conscio, modo Pœnitenti, communionem juxta divinas sententias reddi non oporteat.

Ibid. pag.
422. B.

Ibid. pag.
391. B.

LV. Inst. 1. Hic concedit Ambrosius de blasphemiam in Spiritum, quod negat de ceteris peccatis. Atqui nihilo plus de blasphemiam in Spiritum concederet, quam de ceteris, aut saltem de pluribus peccatis, nisi hanc haberet pro omnino irremissibili. Neque enim is erat S. Doctor, qui omnia quæcumque præter blasphemiam hanc peccata, facile remissibilia esse crederet. Ergo.

LVI.

LVI. Resp. neg. min. Duo generatim Ambrosio, ut & aliis Novatianorum impugnatoribus probanda incumbant, 1. blasphemiam in Spiritum esse speciale quoddam peccati genus, proinde non omnia baptizatorum peccata esse blasphemiam in Spiritum; 2. nequidem blasphemiam hanc omnis prorsus veniæ expertem esse. Primum ut ostenderent, utcumque accedentes ad Novatianos argumentabantur ex ipsa peccati in Spiritum sanctum irremissibilitate, quæ cum ei specialiter attribuitur, consequens est, non omne peccatum esse in Spiritum sanctum, & hoc facit Ambrosius in objecto loco: Ut autem astruerent secundum, varia è Scripturis petebant testimonia, ex quibus perspicuum foret, Dominum nullum prorsus à venia crimen exclusisse, eumque partim in Baptismo, partim extra, peccata omnia condonasse; & id in adductis textibus facit Ambrosius

ibid. pag.
611. C.

LVII. Inst. 2. Idem S. Doctor Lib. 1. de Spiritu sancto, Cap. 3. expendens hunc ipsum Evangelii textum, *Quod si quis corporis specie deceptus humani, remissius aliquid sentit de carne Christi quam dignum est, habet culpam; non tamen exclusus est à venia. Si quis vero sancti Spiritus dignitatem, maiestatem & potestatem abneget; non potest ibi esse exoratio veniæ, ubi sacrilegii plenitudo est; quia qui Spiritum negavit, Deum Patrem negavit & Filium.* Atqui peccatum quod excluditur à venia, & veniæ exoratione, prorsus est irremissibile. Ita ferme Morinus. L. 9. de Pœnit. Cap. 28.

LVIII. Resp. Ut semper, dist. est irremissibile ex parte clavium, N. ex parte subjecti, Subd. quatenus admodum difficile est, ut tantum crimen pari satisfactione eluat, C. quasi id prorsus impossibile sit, N. itaque longe difficilius remittitur peccatum quod eo loci impugnat Ambrosius, propterea quod illi plus inlit malitiæ ac superbiæ, quam infirmitatis peccato: at non ideo illud omnis indulgentiæ expers facit S. Doctor; tum quia nullum crimen à venia exceptum fuisse docet; tum quia Macedonianos ab hæresi redeuntes nusquam exclusit à venia, & hi tamen ex eorum numero erant, qui sancti Spiritus dignitatem, maiestatem & potestatem immuni sacrilegio abnegabant.

ibid.

LIX. Inst. 3. S. Ambrosius Lib. de lapsu Virginis consecratæ, Cap. 8. num. 38. hæc loquitur: *Inhære Pœnitentiæ usque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humana die veniam dari; quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit. Quæ enim proprie in Dominum peccasti, ab ipso solo te convenit in die iudicii expectare remedium.* Ergo est aliquod crimen, quod à Deo solo, non autem ab humano die remitti possit.

LX. Resp. 1. Non desunt qui Librum hunc S. Doctori abjudicent. Certe non negant Benedictini Operis hujus phrasim ab Ambrosiana differre.

LX. Respondent 2. iidem, quondam Ecclesiæ morem fuisse, ut atrocium quorundam criminum reis, ne in morte quidem venia & reconciliatio concederetur; quod equidem quantum ad extremo supplicio conficiendos, diu vixit in Gallia. Porro graviora inter crimina recenseri indubie potuit crimen lapsæ Susannæ, quæ post promissam ad aras virginitatem, vi-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

tiari se ab impudico adolescente sæpius passa, etiam ex eo conceptum infantem necasse dicebatur, non sine magno Judæorum ac Gentilium scandalo. Huic ergo, si veniam negat Ambrosius, aut quivis alter, non ex clavium defectu, sed ad terrorem, & ex severitate disciplinæ. Sed de hoc infra.

LVII. Resp. 3. Et hunc Ambrosii sensum esse posse, quod lapsa virgo apud Deum longe principalius quam apud Ecclesiam, delicti sui remissionem inquirere debeat: quia scelestis tanti condonatio, quasi Deo reservata sit; eamque homines timide tantum & incerte polliceri possint, licet vere Pœnitentibus dare non prohibeantur; cum nullum à venia crimen excluderet Salvator, prout alibi docet Ambrosius. Et vero S. Doctor toto virium conatu lapsam virginem hortatur ad Pœnitentiam: *Hæc tu tecum cogitans*, inquit, *proprii facti tu ipsa iudex esto crudelior.... Talis vita; talis actio Pœnitentiæ, si fuerit perseverans, audebit sperare, etsi non gloriam, certe pœnæ evacuationem.* Atqui ex Ambrosio ipso Lib. 1. de Pœnit. Cap. 1. *Nemo potest bene agere Pœnitentiam, nisi qui & à Deo & ab Ecclesia speraverit indulgentiam.* Ergo.

LXIII. Objic. 9. Hieronymus Ep. ad Marcellam, ubi expendit quid sit blasphemiam in Spiritum sanctum; postquam dixit non esse illius reos, *qui tormentis compulsi & variis eviscerati cruciatibus, Dominum denegassent*, sic pergit: *Probet itaque Novatianus aliquem de his, qui sacrificare compulsi sunt ante tribunal Judicis, respondisse, omnia quæ in Evangelio scripta sunt, non à Filio Dei, sed à Beelzebub principe dæmoniorum fuisse perfecta: & tunc poterit approbare irremissibilem in Spiritum sanctum esse blasphemiam.* Idem docet in Cap. 12. Matthæi. Atqui admittit Hieronymus blasphemiam ipso Novatiani sensu irremissibilem. Et hinc fatetur futurum ut negatores veniam consequi non possent, si ante Judicum tribunal Christum vocassent Beelzebub. Ergo.

LXIV. Resp. neg. min. Nam permittit quidem, Hieronymus, sed non concedit blasphemiam in Spiritum esse irremissibilem, prout jam de Paciano & Ambrosio diximus. Scilicet enim, ut apposite tradit Nat. Alexander cit. dissert. 22. Novatiani peccata quælibet à Christianis post Baptismum commissa expiari posse pernegabant, maxime vero Christi, Christianique nominis abnegationem, hoc freti argumento: Peccatum blasphemiam in Spiritum sanctum est irremissibile. Atqui negatio Christi, & fidei ejuratio est blasphemiam in Spiritum sanctum. Ergo est irremissibilis. Hoc impedita argumento Marcella recurrit ad Hieronymum, penes quem erat utramque, aut utram vellet propositionem inficiari. Sed quia major intricata erat, plusque exigebat examinis, quam tunc impendere poterat S. Doctor, idcirco hanc non equidem concedit, sed Philosophorum more permittit, ut Minorem omnino falsam esse demonstret, tum exemplo Petri cui trinæ negationis crimen dimissum est; tum quia in Novatiano systemate blasphemiam in Filium hominis eadem foret cum blasphemiam in Spiritum sanctum. Cur autem Novatiani argumenti partem alteram tunc temporis non

expen-

ibid. p.
165.

dāt Hieronymus, hanc ipse rationem reddit: fuerat quidem, inquit, *prolixius differendum: sed quoniam amicis, & qui ad nostrum hospitium convenerunt, praesentiam nostram negare non possumus, & tibi non statim respondere, visum est arrogantis; latam disputationem brevi sermone comprehendimus.* Ceterum alibi idem cum ceteris sentit S. Doctor, sup. p. 131.

Quod addit idem in Cap. 12. Matth. ceteris peccatis veniam dari, non autem si quis vel blasphemaverit in Spiritum sanctum; vel de Filio hominis dixerit: *immundum Spiritum habet*; probat magnam utriusque peccati veniae difficultatem, praesertim ex parte peccantis, non omnimodam impossibilitatem.

LXV. Objic. 10. S. Anselmus expendens Matthaei Cap. 12. de iis qui veritatem cognitam impugnant, haec ait: *Tales in diabolicum peccatum cadunt, & Deus deserit eos sicut Judam, ita quod non possunt poenitere, nec humiliare se, sed per obstinationem detenti sunt: & illud peccatum est irremissibile; & hoc vocatur peccare in Spiritum sanctum.* Ergo.

LXVI. Resp. dist. ant. Est irremissibile ob pravas subjecti dispositiones, & voluntatem in malo confirmatam, tuncque nonnisi moraliter est irremissibile, C. est irremissibile defectu potestatis in Ecclesia, N. itaque certorum criminum reis subtrahuntur uberiores gratiae; quae autem non negantur, suo per obduratam voluntatem frustrantur effectu. At nec ideo labascit clavium auctoritas, quae alioqui ne in extremis quidem ob aequivoca conversionis fig-

na, hujusmodi peccatoribus succurrere posset; nec statuitur omnimoda ex parte Dei irremissibilitas qui ipsos etiam induratos, etsi ut plurimum inutiliter; visitat in miserationibus suis. Hinc fatetur in decursu Anselmus peccatum in Spiritum absolute remitti posse.

LXVII. Objic. 11. Ex Patribus, facilitas veniae est incentivum peccandi. Atqui non decebat ut Christus Ecclesiae traderet facultatem quae incentivum esset peccandi.

LXVIII. Resp. dist. maj. Est incentivum, *Exech. 13. 18.* peccandi, ab iis qui sanctam Evangelii severitatem nesciunt, & *pulvillos consueunt sub omni cubito ad capiendas animas*, C. secus, N. hic extrema duo, desperationis aliud, aliud incendendae per faciliorem veniam, libidinis. In primum impingunt Novatiani. Si enim, ait Augustinus Hom. 27. inter 50. *clauderetur aditus Poenitentiae, nonne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis desperaret sibi ignosci.* Diceret enim, *damnnatus sum, quare jam non vivo ut volo?* in secundum prouunt, qui levia & gravia peccata paribus aestimant mensuris. Utrumque declinant qui sanctas disciplinae leges è vestigio sequuntur.

An Ecclesiae quaedam certis criminibus veniam olim denegaverint, infra discutiemus. Unum hic monere est, id, si quandoque factum sit, non sensu Novatianorum, seu ex existimata clavium impotentia; sed ex rigore duntaxat disciplinae.

ARTICULUS SECUNDUS.

A N

MORTALE UNUM SINE ALIO DIMITTI POSSIT.

QUAM fuso praecedentem, tam levi quaestione praesentem calamo expediemus.

Not. porro difficultatem moveri tantum de remissione peccati prout secundum viam ordinariam fieri consuevit, id est vel per contritionem perfectam, vel per ipsius Sacramenti applicationem. An enim de potentia extraordinaria possit Deus per extrinsecam condonationem peccatum unum sine alio remittere (prout existimat Suarezius ad q. 86. disp. 10. sect. 1. n. 3.) parvi admodum interest, quia id nusquam facturus sit. Quaestione igitur his conclusa limitibus, sit cum S. Thoma ead. quaest. art. 3.

CONCLUSIO. Non potest per Poenitentiam peccatum unum mortale sine alio remitti.

LXIX. Prob. 1. Ex Lib. de vera & falsa Poenitentia, quod Opus etsi perperam Augustino affingit S. Thomas, cum auctor adductam quamdam Augustini sententiam impugnet; bonae tamen notae esse constat. Sic autem habet Cap. 6. *Sunt plures quos poenitet peccasse, sed non omnino; reservantes sibi quaedam in quibus delectentur, non animadvertentes Dominum simul mutum & surdum à daemonio liberasse, per hoc docens nos, nunquam nisi de omnibus sanari.* Ubi Conclusio nostra expresse continetur.

LXX. Prob. 2. Peccatum non potest remitti sine vera Poenitentia. Atqui nulla est de uno peccato mortali vera Poenitentia, nisi simul sit de ceteris omnibus. Vera enim Poenitentia peccatum odit, *quia est contra Deum super omnia dilectum*, prout ibid. loquitur S. Thomas. Atqui virtus quae peccatum odit hoc sensu, necessario peccatum quodcumque mortale odit. Ergo.

LXXI. Prob. 3. Non remittitur, juxta solitas providentiae leges, mortale peccatum sine infusione gratiae. Atqui gratia impossibilis est cum quocumque mortali peccato. Alioqui idem homo simul esset amicus & inimicus Dei, caeli haeres simul & inferi. Ergo.

LXXII. Objic. 1. Eorum quae non sunt connexa, unum potest auferri sine alio. Atqui peccata non sunt secum connexa, ut fatentur omnes.

LXXIII. Resp. cum S. Thoma ibid. ad. 3. Peccata non sunt connexa quantum ad conversionem ad bonum commutabile: Qui enim pecuniam inhiat, mulieres non raro averfatur, C. non sunt connexa, quantum ad aversionem à Deo, N. Jam vero qui à Deo in uno averfatus est, cum eo in gratiam redire nequit. Ergo manet, ut ante, inimicus Dei. Ergo idem manet.

manebit semper, nisi quas contraxit labe, simul & semel abluat:

LXXIV: Objic. 2. Peccata sunt quædam debita, quæ in Oratione Dominica relaxari nobis petimus. Atqui unum debitum sine alio dimitti potest.

LXXV. Resp. cum eod. ad 4. dist. *debitum rei exterioris, puta pecuniæ, potest dimitti sine alia, C. debitum culpæ, N. remitti potest debitum exterius sine alio, quia debitum hujusmodi nec ex parte debitoris, nec ex parte creditoris contrariatur amicitiae, imo hanc sæpissime supponit. At vero debitum culpæ ex parte Dei & hominis amicitiam dissolvit. Hæc autem, nisi tota simul reintegrari non potest.*

LXXVI. Inst. ex S. Gregorio Hom. 10. in Ezech: ubi alludit ad id Amos 4. *Plui super unam civitatem, & super alteram non plui; cum aliquis ab aliis se vitiis corrigit, atque ab aliis emendari contemnit, una eademque civitas & ex parte compluitur, & ex parte arida remanet. Unde pergit sanctus Pontifex: sunt quidam, qui alia in se vitia refecant, sed in aliis graviter perdurant. Sed qui ex cœlesti pluvia vitia quædam refecant, dum perdurant in aliis, unum peccatum sine alio auferunt. Ergo.*

LXXVII. Resp. neg. min. *illud enim verbum Gregorii non est intelligendum quantum ad remissionem culpæ, sed quantum ad cessationem ab actu; quia interdum ille qui plura peccata consuevit committere, deserit unum, non tamen aliud: quod, etsi auxilio divino fit, non tamen pertinet*

git usque ad remissionem culpæ. Unde desinit quidem habitus unius vitii, & non alius, integra manente culpa, ait ibid. Suarez in Commentario.

LXXVIII. Objic. 3. Peccata per Dei dilectionem remittuntur homini. Atqui potest Deus hominem diligere quantum ad unum, & ei offensus esse quantum ad aliud. Deus enim peccatorem diligit quantum ad naturam, & odit quantum ad culpam.

LXXIX: Resp. dist. min. Potest Deus diligere in ordine naturali & offensus esse, C. potest diligere in ordine gratiæ vel gloriæ, ad quem pertinet remissio peccatorum, & simul odisse, N. sic enim homo & duobus Dominis ferviret, & à Deo, dum etiam Dei inimico ferviret, diligeretur. Sed & quidni tunc ab utroque post mortem suo modo remuneraretur?

Quæres an quantum ad remissionem eadem sit peccati venialis ratio, quæ mortalis.

LXXX. Resp. neg. Constat enim veniale unum sine alio remitti posse, & sæpius de facto remitti: quia quæ impediunt ne mortale unum remittatur sine alio, non militant in puris venialibus. Quandoquidem gratia justificans, quæ mortalia omnia abigit, vel nullum, venialia compatitur. Deinde mortalia omnia secum quoad aversionem à Deo connexa sunt; non item venialia.

Ceteras quæ hic circa venialium remissionem proponi solent quæstiones commodius, meo quidem iudicio, expendam, ubi de contritione

ARTICULUS TERTIUS.

A N

POENITENTIA PECCATA VERE DIMITTAT, SOLUMVE DIMISSA DECLARET.

LXXXI. **C**IRCA præsentem controversiam triplex est potissimum sententia.

Prima heterodoxorum, qui solvendi potestatem Ecclesiæ concessam reponunt in exteriori ministerio, per quod concionatorie declarant Pastores, sua resipiscentibus peccata remissa esse. Doctrinam hanc nigro theta perstrinxit Tridentina Synodus Sess. 14. Can. 9. his verbis: *Si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum.... anathema sit.* Hujus autem Decreti veritas patet ex iis quæ diximus Cap. 2. Concl. 3. ubi ligandi & solvendi potestatem ab Evangelii prædicatione omnino diversam esse ostendimus.

LXXXII. Secunda est Magistri sententiarum Lib. 4. dist. 18. qui principii instar supponens contritionem perfectam in Pœnitentibus prærequiri, ut à Sacerdote absolvi valide possint, hinc deducit, quod Sacerdotes *peccata dimittunt vel retinent, dum dimissa à Deo vel retenta judicant & ostendunt.* Idem cum Magistro sensere S. Bonaventura, Gabriel, Major, Alensis, alique nec pauci, nec infimi nominis.

Hac occasione dubium emergit duplex, 1. an isthæc Lombardi opinio ab heterodoxorum opinione re ipsa differat. 2. an satis differat, ut Tridentino anathemati subtrahi possit.

LXXXIII. Quod ad primum attinet, constat Novatores, ea Scholasticorum opinione, quasi errori suo consona foret, immerito prorsus gloriari. Scilicet enim docet cum sequacibus suis Magister, 1. Pœnitentiam verum esse novæ legis Sacramentum, cujus Minister non solum agat divinæ clementiæ præconem; sed judicem, qui audita pœnitentis confessione juridice declaret peccata esse remissa. 2. Contritionem quantumcunque perfectam non delere peccata nisi in ordine ad claves Ecclesiæ. 3. Absolutionem producere gratiam secundam, seu augmentum gratiæ sanctificantis. Novatoribus vero nec Pœnitentia Sacramentum est, nec confessio necessaria, nec absolutio actus judicialis, qui animam faciat mundiorum. Unde nulla his clavium potestas, nisi vel prædicatione Evangelii, vel exterioris pœnæ impositio, aut ejusdem relaxatio.

LXXXIV. Quod vero spectat ad secundum, negant multi proscriptam fuisse in Pseudoreformatorum opinione opinionem Magistri,

stri, 1. quia hæc ab illa capitaliter discrepat, ut mox vidimus; 2. quia Domin. Soto & Alphonsus Salmeron, qui Tridentino Concilio interfuere, Magistri opinionem refellunt, hic quidem Tom. 11. Tract. 18. ille vero in 4. dist. 20. q. 2. neuter tamen eam a Concilio damnatam fuisse affirmat. In idem adducit Tournelyus verba hæc Andreæ de Vega Lib. 13. de Justificat. Cap. 33. *Existimandum non est eos, veteres Scholasticos sensisse cum illis Novatoribus, qui absolutionem Sacerdotum inanem credunt. Nam & ad augmentum gratiæ, & ad remissionem pænæ debite pro peccatis omnibus, rite sua peccata confessis utilem eam esse tradiderunt; & hac ratione tueri eos possumus, ne videantur adversari definitionibus Ecclesiæ.* Mihi tamen dubium est an textus iste Tridentini Theologi mentem exhibeat; tum quia Vega Opus suum publici juris fecit an. 1548. proinde tribus circiter annis antequam haberetur sessio decima quarta Concilii Trid. tum & quia non nisi Sessionibus Pauli III. interfuit, uti videris in Indice Jacobi Quetif. Ut ut est, Pallavicinus, qui in his plurimam meretur fidem, exerte scribit Lib. 12. Histor. Cap. 12. *Concilium eorum tantum errorem damnavisse, qui dicebant absolutionem esse nudum ministerium declarandi peccata esse remissa.* Aliunde vero sæpius repetit idem Scriptor, sollicitè cautum fuisse Tridentinis Patribus, ne opiniones utriusque disputatas in Scholis ullatenus læderent. Quin & post Tridentinum non defuere graves Theologi, qui teste & referente Launojo in Dissert. de mente Concilii Trid. circa contritionem, &c. part. 2. Cap. 2. & 3. Witassio q. 3. p. 193. &c. Magistri sententiam de prærequisita ad absolutionem sacramentalem perfecta charitate propugnauerint: quod dubio procul non fecissent, si hanc a Tridentino reprobata fuisse consisteret.

LXXXV. Fatendum tamen opinionem hanc, etsi a Wiclefi aliorumque Novatorum errore insigniter discrepat, haud satis cum Tridentino congruere, qua parte contendit absolutionem non remittere culpam, sed remissam declarare. Hinc eam plerique ut temerariam atque erroneam rejiciunt cum Vasque hic q. 84. dub. 2. Suare disp. 19. sect. 2. Estio in 4. dist. 18. §. 3. Et hanc partem amplexa est Sacra Facultas Parisiensis, cum an. 1638. notavit doctrinam Claudii Seguenot, Oratoriani Presbyteri. Quod infra. Sit jam

CONCLUSIO. Absolutio sacramentalis, non tantum declarat remissa esse peccata, sed ea vere & proprie coram Deo dimittit.

LXXXVI. Prob. 1. ex Scriptura. Matt. 16. 19. ait Christus Petro: *Tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcumque solveris super terram, &c.* Atqui dantur claves ut vere aperiatur ostium, non ut jam apertum fuisse declaretur. Joan. 20. 23. *Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos: Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* Unde sic 1. Christus eadem Apostolos suos instruit potestate, quantum ad peccatorum remissionem, quam ipse a Patre suo acceperat. Atqui Christus non acceperat a Patre solam potestatem declarandi peccata esse remissa, sed & ea vere remittendi. Hanc illum

sibi vindicare intellexerunt Pharisei, cum audierunt dicentem Paralytico, Luc. 5. *Remittuntur tibi peccata*, hinc isthæc eorum querimonia: *Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus?* Neque vero his adeo mirum accidisset, quod Christus declarasset sua Paralytico dimissa esse peccata; cum id Davidi a Nathan factum esse non ignorarent. Nedum autem hunc Phariseorum intellectum emendaverit Christus, statim & verum esse, & immerito redargui comprobavit restituta per miraculum Paralytico sanitate: *Ut autem sciatis*, inquit, *quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata*, ait Paralytico, *Tibi dico surge, &c.*

2. Vox remittere non aliud significat cum agitur de Pœnitentia, quam cum de Baptismo. Utrobique enim eodem sensu profertur & accipitur in Scriptura & Traditione; secundum id jam adductum Cyrilli Alexand. L. 12. in Joan. *Duobis modis Dei spiritu afflati homines peccata remittunt ac retinent, vel cum dignos admittunt ad Baptismum, & indignos excludunt; vel cum Pœnitentibus ignoscunt.* Atqui remittere, cum de Baptismo agitur, non idem est ac remissum declarare, ut ipsi sponte confitentur adversarii.

3. Si vox remittere Joan. 20. metaphorice pro nuda remissi peccati declaratione accipi potest a Calvinianis, poterit & a Socinianis eadem vox Luc. 5. & alibi passim accipi metaphorice: & sic corruet grave quod hinc adversum Socinianos urgent Calviniani argumentum ad probandam Christi divinitatem: Ubi enim de simplicissima voce agitur, quod aliis licet, aliis illicitum esse non potest. Atqui tamen graviter succensent Calviniani Sociniani, quod hi peccatorum remissionem quam sibi vindicat Christus, metaphorice interpretentur.

LXXXVII. Prob. 2. ex Patribus. Qui enim vel disertim docent peccata a Sacerdotibus vere & proprie remitti; vel certa constituunt principia quæ cum opinione absolutionis mere declaratorie compati non possunt; hi profecto sententiæ nostræ prorsus iussragantur. Atqui ex Patribus alii, &c.

LXXXVIII. Prob. min. pro prima parte, Tom. 2. p. 791. 1. ex Athanasio in istud Evangelii: *Invenietis pullum alligatum*, ubi sic habet S. Doctor: *Si nondum soluta sunt vincula tua, trade te ipsum Discipulis Jesu: Adsunt enim qui nos solvant accepta ea a Salvatore potestate; Quodcumque ligaveritis super terram, &c.*

2. ex S. Chrysostomo Lib. 3. de Sacerd. Tom. 1. p. 304. B. Cap. 6. cujus verba sic reddidit novus interpres: *Corporis lepram purgare, imo potius nullatenus purgare, sed purgatos probare tantum, Judæorum Sacerdotibus licebat. Hi vero, novæ legis Sacerdotes, non lepram corporis, sed immunditiam animæ, non purgatam probandi, sed prorsus purgandi potestatem acciperunt.*

3. ex S. Ambrosio Lib. 2. de Pœnit. Cap. 2. Tom. 2. p. 419. A. *Impossibile videbatur per Pœnitentiam peccata dimitti: concessit hoc Christus Apostolis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est.* Idem docent alii plurimi e quibus adi S. Leonem. Ep. 82. alias 91. Cap. 3. Atqui hic traditur potestas vincula solvendi, non tantum soluta declarandi; potestas purgandi animæ immun-

immunditiam, non purgatam probandi; potestas demum tanta, ut eam mortalium cuiuspiam concedi impossibile videretur: qualis sane non est potestas mere declaratoria. Ergo. Jam.

LXXXIX. Prob. ead. min. pro secunda parte. Si Sacerdotum potestas mere foret declaratoria, non delerentur peccata in terris, nisi prius soluta essent in cælo; nec certe solverentur per Pœnitentiam ut solvuntur per Baptismum; nec demum de eorum salute metuendum foret, qui ante morerentur, quam a Sacerdotibus soluti essent; quandoquidem jam prius a Deo soluti essent, & ex mortuis suscitati. Atqui contra docent Patres, 1. peccata prius solvi in terra quam in Cælo, ita ut Sacerdotis sententia sententiam Cæli præcedat. Sic S. Hilarius in Cap. 16. Matth. *O Beatus Cæli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestris iudicium præjudicata auctoritas fit in Cælo; ut quæ in terris ligata sint aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Cælo* Sic. S. Chrysostomus Hom. 5. de verbis Isaïæ: *A terra judicandi auctoritatem sumit Cælum. Nam judex sedet in terra; Dominus sequitur servum.* Sic. S. Leo Sermon. de Transfiguratione; *Nec in ligandis aut solvendis quorumcumque causis aliud ratum esset in Cælo, quam quod Petri cecisset arbitrio.* Sic S. Bernardus Sermon. 1. de Natalitio Petri & Pauli. *Petro quid potentius, qui claves Cælitam singulariter accepit, ut præcedat sententia Petri sententiam Cæli.*

Pag. 690.

Tom. 6. p. 132.

Docent 2. & consequenter, summe periclitari salutem eorum, qui, seu intoleranda Pastorum duritie, seu eorundem in persecutionis æstu fugientium inertia, ligati vel minime soluti excedunt e vivis. Hinc graves illæ querimonie, Cypriani, Paciani, Ambrosii, Cælestini item & Leonis, partim adversus Novatianos, partim adversus quosdam Novatianæ severitatis æmulatores. Hinc rursus illa tum Victoris Vitenfis Lib. 2. de persecutione Vandalica, tum & superius adducta Augustini Ep. 228. expositio de iis, qui mortis metu fugitivi oves suas omni in extremis auxilio spirituali destitutas relinquebant. Ad quid autem tanti conquestus, si reapse Pœnitentia noxas non solvit, sed solutas supponit?

Supra pag. 93.

Docent 3. peccata per claves solvi non secus ac per Baptismum. Ita potissimum Pacianus, Ambrosius, & alii qui Novatianos apertiori fronte impugnarunt. *Cur baptizatis, ajebat Ambrosius Lib. 1. de Pœnit. Cap. 8. alias 7. si per hominem remitti peccata non licet? In Baptismo enim utique remissio omnium peccatorum est: quid interest utrum per Pœnitentiam, an per lavacrum, hoc jus sibi datum Sacerdotes vendicent.* Sive baptizamus, ait Pacianus Ep. 1. ad Sympron. seu veniam (per Pœnitentiam) relaxamus, Christo id auctore tractamus. Jam vero Baptismus non declarat remissa, sed vere remittit peccata, non infantibus modo, sed & adultis. Ergo a pari.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Docent demum peccatores jacere mortuos, donec Sacerdotum judicio resurgant. Sic Ambrosius ibid. exemplo Lazari redivivi Novatianos carpit: *Vos, ait, indignamini, & contra Ecclesiam congregatis Concilium, quia videtis mortuos in Ecclesia reviviscere, & resuscitari.* Idem habent Hilarius in Cap. 18. Matth. Augustinus Sermon. 351. & alii passim. Atqui absolutio, veniæ & vitæ tantum declaratoria, non suscitatur mortuos, sed suscitatos præsupponit. Ergo.

XC. Prob. 3. eadem veritas ex diversis Ecclesiæ Decretis. Et quidem 1. huc faciunt Synodi omnes, quæ Montanistas & Novatianos percussere. Ex enim utriusque Sectæ errorem in sensu ab Auctoribus intento reprobaverunt. Hi porro negabant peccata, saltem graviora, per Pœnitentiam remitti, ut remittuntur in Baptismo. Ergo eadem Synodi veram hanc & proprie dictam remissionem admiserunt in Pœnitentia.

Supra pag. 130.

2. Idem suadet Bulla Martini V. in qua qui Wiclefismi suspecti sunt, si ad Ecclesiam redire voluerint, interrogari jubentur, *utrum credant quod malus Sacerdos vere absolvat.* Atqui vere non absolvit, qui ab alio jam absolutum duntaxat declarat.

3. Ex Florentino, *sicut per Baptismum spiritualiter renascimur, ita per Pœnitentiæ Sacramentum spiritualiter sanamur.* Atqui per Baptismum vere, proprie, non declaratorie tantum, mundamur a peccatis. Ergo & per Pœnitentiam.

4. Ex Trid. Sess. 14. Cap. 6. *absolutio Sacerdotis non est solum nudum ministerium declarandi esse remissa peccata.* Imo anathema esse jubetur *si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis, non esse actum judicalem, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata,* ibid. Can. 9.

5. Idem Concilium exerte supponit ibid. Cap. 4. perfectam illam contritionem, quæ hominem Deo reconciliat, *priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu percipiat,* ad idem Sacramentum necessariam non esse. Atqui suppositio hæc, quam alibi vindicabimus, Petri Lombardi, & Affeclarum ejus systema omnino convellit. Hinc

6. Cum P. Seguenot in notis ad Augustini Librum de sancta virginitate * contendisset, absolutionem nihil aliud esse, quam juridicam peccati jam condonati remissionem, condonati inquam, perfecta illa contritione, quam idem Scriptor ad Sacramenti valorem prærequirebat, Sacra Facultas Parisiensis sic suum ea de re iudicium expressit: *Quæ tradit Auctor de attritionis insufficiencia, & contritionis ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ; & quæ addit & approbat de absolutione, quod nihil aliud sit quam juridica declaratio peccati jam remissi, damnavit quoque Facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino*

P

* L'absolution n'est qu'une déclaration que les péchés sont remis. Liv. de la sainte virginité, pag. 129. Opus istud sub Seguenoti nomine ab Abbate Sancyrano vulgatum prodierit, ex fama refert Pinthesellus in Libro suo de attritionis sufficiencia, ubi alias ejusdem Abbatis propositiones prædictæ omnino similes adducit pag. 3. Narrat, ait P. Davigny ad an. 1638. assertum fuisse à R. P. de Gondren, coram Card. Richelieu, doctrinam Libri de sancta virginitate, nedum Oratorii foret, ne quidem doctrinam fuisse Seguenoti, cujus in Librum è Sancyrani Scriptis ignota arte translata esset. At de his viderint alii.

omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & insuper temerarias & erroneas. Censuræ huic acquievit Auctor, sed ad tempus. Obsequentior Oratorii Congregatio exosam sibi Operis hujus doctrinam, Præpositi generalis & totius Corporis nomine protestata est. Eandem hanc opinionem in Castro Vicennensi ejuravit Vergerius Abbas S. Cigirani, imo &, nisi memoria lapsus sit, perjure asseruit suam nunquam fuisse. De quo vide Librum, at in nonnullis infide editum, cui titulus: *Recueil des plusieurs pieces pour servir à l'Histoire de P. R.* pag. 87. & seq.

XCII. Prob. 4. Conclusio rationibus Theologicis. Prima desumitur ex hujus Sacramenti effectu. Is enim ex Decreto Florentino est absolutio a peccatis; ex Tridentino autem Sess. 14. Cap. 3. reconciliatio cum Deo. Atqui in opinione nostræ contraria Pœnitentia nusquam effectum hunc vere & proprie pareret. Non enim vere absolvitur per Sacramentum, qui vere jam per contritionem perfectam absolutus est. Nec vere reconciliatur per idem Sacramentum, quem Sacramentum jam omnino reconciliatum esse declarat.

Confirm. Sacramentum quodlibet gratiam sibi propriam producit ex opere operato. Atqui gratia Sacramenti Pœnitentiæ propria, non est vel mera peccati condonati declaratio, vel simplex gratiæ augmentum, sed illud gratiæ genus, quo quis, per se loquendo, a morte revocatur ad vitam. Unde Pœnitentia, ut & Baptismus ubique mortuorum Sacramentum nuncupatur.

II. Eodem modo solvit Sacerdos peccata, cum in administratione Pœnitentiæ dicit. *Ego te absolvo*, ac eadem solvit, cum in Baptismo dicit, *Ego te baptizo*: Atqui in Baptismo, ministerialiter quidem, at vere tamen solvit peccata, non tantum soluta declarat.

XCIII. Tertiam rationem ex Estio proponit Tournelyus, inde petitam, quod si Sacerdos confitentem vere non absolvit, plus habitura sit oneris confessio, quam utilitatis. Ad id enim tantum inserviet, ut discat Pœnitens sibi sua jam remissa esse peccata: hæc autem utilitas non tanti esse videtur, ut Præcepti confessionis gravitatem compenset.

Accedit, & hæc est nova Estii ratio, quod hæc absolutionis declaratio vel nullum vel exiguum usum habet. Non enim fit Deo, qui omnia novit, quique ut opinio illa vult, Pœnitentem jam antea absolvit: Neque fit Ecclesiæ, quia non est hoc forum exterius: Neque ipsi Sacerdoti, quia declaratio fieri debet ad alterum. At neque etiam Pœnitenti, quia, ceteris paribus, melius videt in corde suo veram contritionem, per quam jam ante aestimatur absolutus, quam possit ex ejus confessione & signis exterioribus Sacerdos cognoscere; & proinde hac declaratione Sacerdotis non opus habet.

XCIII. At neutra hæc ratio admodum urgere videtur. Non prima: tanti enim est gratiæ augmentum; tanti & illa sui generis certitudo, qua ex prædicta declaratione confidit Pœnitens sua sibi remissa esse peccata, ut hanc confessionis pretio non ægre mercetur cordatus quisquis & vere Pœnitens. Et vero quoti-

peccata sibi jam olim dimissa confitentur, ut gratiam hinc percipiant uberiores?

Non secunda: quotidiana enim experientia constat, eos qui nihil vel minus habent contritionis, pleniores sibi sæpius gratulari: contra vero qui plus habent, sibi ut plurimum alieni pectoris conscios videri. Verbo dicam, constat hominem nusquam flebilius cæcutire, quam in rebus propriis. Quidni igitur totum se alieno subiciat examini, ut quadantenus edoceatur, amore utrum an odio dignus sit. At de his penes te, Lector bone, judicium esse volo.

XCIV. Objic. 1. Non facit homo quod solius Dei est. Atqui solius Dei est dimittere peccata; prout ipse docet Isai. 43. 25. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas.* Hinc Luc. 5. 21. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Ergo.

XCV. Resp. dist. min. Solus Deus ut causa princeps & independens dimittit peccata, C. solus per exclusionem causæ secundariæ & ministerialis, N. ut enim ex S. Paciano animadvertimus, *quod per Sacerdotes facit, ipsius est potestas.* Atque id Novatiani ipsi admittere cogebantur, tum quoad Baptismum, ubi peccata dimittuntur hominum ministerio; tum quoad leviora delicta, quæ per claves remitti plerique fatebantur.

Quod ajunt Pharisei Luc. 5. vel significat, solius esse Dei primaria potestate dimittere peccata, & tunc nihil ad nos; vel significat non posse Deum potestatem dimittendi peccata alligare exterioribus signis, quæ ab homine applicantur; & tunc merus est error, quem aliis pluribus adjecere.

XCVI. Inst. Actio peccata dimittens, animam attingit. Sed Deus solus actione sua animam attingere potest. Ergo.

XCVII. Resp. dist. min. Solus potest vi propria, & ut corda hominum habens in manu sua, C. solus potest, quasi ad id mortalium ministerio uti non possit in Pœnitentia, ut in Lavacro, N.

XCVII. Objic. 2. Potissima Conclusionis nostræ probatio ex his desumitur verbis, *Quorum remiseritis, &c.* Atqui verba hæc meram condonati peccati declarationem non raro significant. Sic illud Luc. 7. 48. *Remittuntur tibi peccata tua*, idem est ac Declaro remissa. Jam enim reapse dimissa erant, cum v. 47. dixerat Christus: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

XCIX. Resp. 1. neg. min. Neque enim quia remittere, semel idem fuerit ac remissum declarare, ideo id unum ubique significabit; & multo minus, cum ad proprium & litteralem remissionis sensum determinabitur. Atqui Matt. 16. & Joan. 20. vox solvendi & remittendi ad proprium veræ remissionis sensum manifeste determinatur. Siquidem Matth. 16. vult Christus semetipso dignam confessioni Petri mercedem rependere: Joannis autem 20. Apostolos ea dignatur potestate, cum qua à Patre suo missus est; à Patre, inquam, qui omnem in Cælo & in terra potestatem Filio dedit. Hæc porro exigunt ut Christus aliquid concesserit longe præstantius potestate simpliciter declaratoria, quæ ipsi Nathan concessa fuerat. Unde hanc multo sublimiori sensu tota semper intel-

intellexit Ecclesia, uti abunde hactenus probatum est.

Et vero, ut optime notat Tournelyus, si Pseudoreformatis liceat verbum *remittere* metaphorice interpretari, quia forte semel metaphorico sensu accipiatur in Scriptura; licebit à Socinianis nomen Dei metaphorice tantum Christo attribuire, quia nomen illud non adeo infrequenter accipiatur metaphorice, puta cum Deus ipse & Iudices appellat Deos, & Moysen Pharaonis Deum constituit. Ut quid ergo tam acriter Socinianos impetunt Calviniani, ut eos etiam, quod erga Servetum fecit Calvinus, flammis devoteant?

C. Resp. 2. neg. min. aliis de causis, & 1. quia vox *remittuntur*, si de actuali venia intelligatur, eundem in utroque versu sensum ferre potest; quatenus quod Phariseo declarat Christus v. 47. idem declarat & confirmat Magdalene v. 48. 2. quia textus Græcus pro *remittuntur*, habet *remissa sunt*, unde tollitur omnis difficultas.

Objic. 3. Quod supponit Pœnitentem jam vere absolutum à peccatis, & spiritu gratiæ viventem, peccata ejus vere non solvit. Atqui absolutio Sacerdotalis supponit.... Prob. min. duplici exemplo, quo frequenter utuntur SS. Patres, Leprosi scilicet, quem postquam mundavit Christus, remisit ad Sacerdotes, non ut mundaretur, sed ut mundus declararetur, & Lazari, qui ante ad vitam revocatus erat, quam à Christo Discipulis traderetur solvendus. Ex pluribus quæ ea de re adducit Launojus testimoniis, duo sufficient, Augustini unum, qui Serm.

Part. 1. c. 67. de verbis Evangelii, al. de verbis Domini, sic loquitur: *Mortuus est peccator: maxime ille quem moles consuetudinis premit.... Quis eum suscitabit, nisi qui remoto lapide clamavit dicens, Lazare, prodi foras? quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat, foras prodere? qui confitetur, foras prodit: foras prodire non posset, nisi viveret: vivere non posset, nisi resuscitatus esset.* Aliud Gregorii Magni, qui Hom. 25. in Evang. *Tunc, inquit, vera est absolutio Præsentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis. Quod bene quadriduani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus vocavit & vivificavit, dicens: Lazare, veni foras; & postmodum is qui vivens egressus fuerat, à Discipulis est solutus.... Ecce illum Discipuli jam viventem solvunt, quem Magister resuscitavit mortuum.* Unde sic: quod supponit Pœnitentem, cum solvitur à Sacerdotibus, in eo esse statu, in quo erat vel Leprosus cum missus est ad Sacerdotes, vel Lazarus, cum solutus est à Discipulis, supponit utique eum jam spiritu gratiæ viventem, prohinc jam vere absolutum à peccatis. Atqui Sacerdotalis absolutio supponit, &c.

CII. Resp. ad 1. & 2. neg. min. Nam supponunt equidem Patres, in peccatore, ad hoc ut instar Lazari à Discipulis solvi possit, certas spiritalis vitæ inchoationes prærequiri, quæ si desint, manet ille in sepulchro, nec usquam à vinculis suis expediri potest. At non docent necessum prorsus esse ut dispositiones illæ usque ad plenam vitam, seu ad veræ justitiæ statum pertingant. Enimvero Augustinus, qui

argumentum illud fuisse versat Concione 2. in Psalm. 101. sic mentem suam evolvit. *Remissio peccatorum, solutio est. Quid enim prodesset Lazaro, quia processit de monumento, nisi diceretur, solvite eum, & finite abire? ipse quidem voce de sepulchro suscitavit, ipse clamando animam reddidit, ipse terrenam molem sepulchro impositam vicit, & processit ille victus; non ergo pedibus propriis, sed virtute producentis. Fit hoc in corde Pœnitentis: cum audis hominem pœnitere peccatorum suorum, jam revixit: cum audis hominem confitendo proferre conscientiam, jam de sepulchro eductus est, sed nondum solutus est. Quando solvitur? à quibus solvitur? quæ solveritis in terra, inquit, erunt soluta & in Cælo. Merito per Ecclesiam dari solutio peccatorum potest; suscitari autem mortuus, non nisi intus clamante Domino potest: hæc enim Dominus interior agit. Atqui hæc verba, jam revixit, jam de sepulchro eductus est, non exprimunt plenam hanc & omnimodam vitam, qua status peccati necessario excluditur. Alioqui jam non daretur per Ecclesiam solutio peccatorum; nec tanto pere iis metuendum esset, qui ex hac vita migrant, antequam à Sacerdotibus soluti fuerint; quod repugnat & Augustino, tum in textu mox citato, tum in eo quem supra produximus.*

Non aliam esse S. Gregorii mentem, ex ipso qui objicitur loco manifestum est. *Causæ ergo pensandæ sunt, inquit, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit, aut quæ sit Pœnitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per gratiam compunctionis visitat, illos Pastoris sententia absolvat.* Ubi sic prærequiritur ex parte Dei visitatio, ut ex parte Pastoris sequi debeat absolutio.

Inst. 1. Juxta citatos Patres nihilo plus possunt Sacerdotes erga peccatorem, quam fecerint discipuli erga Lazarum, cum hunc à vinculis suis solverunt. Atqui Discipuli reipsa Lazarum non suscitârunt à morte. Ergo nec peccatorem vere solvunt Sacerdotes.

CIV. Resp. dist. maj. Nihil plus possunt Sacerdotes erga peccatorem, quantum ad commotionem & conversionem cordis ejus, C. quantum ad absolutionem peccati, N. ad justificationem peccatoris quædam ex parte Dei necessaria sunt, quæ Sacerdos supplere nequit. Quædam &, juxta divinam ordinationem, necessaria sunt, quæ Deus non nisi per Sacerdotale ministerium exequi solet. Ex parte Dei necessum est ut peccatoris mentem illustret, cor ejus salubri timore configat, &c. Hæc autem Sacerdotes non magis præstare possunt, quam potuerint Discipuli per se solos Lazari animam in cadaver ipsius revocare. Verum si ex hac parte eadem est Sacerdotum conditio erga peccatores, quæ Discipulorum fuit erga Lazarum; ex alia non parum differt, sicut nec parum discrepabat conditio Lazari à conditione peccatoris. Scilicet enim in cadaver mortui nec sensus inest, nec vitalis quipiam motus, cujus ope indicia vitæ exhibere possit. Contra vero in homine per peccatum mortuo non pauca occurrere possunt vitæ primordia: quia præter fidem & spem, quas ut plurimum illæsas servat, à Spiritu sancto illustrari potest, salubriter terri, sicque eos induere sensus, qui affluente cælesti

Tom. 4. p. 1103. B.

Tom. 1. p. 1555.

Part. 1. c. 67.
8.
Part. 2. c. 67.
2.
Tom. 5. p. 374.

cœlesti aura tandem in Pœnitentiam adoleſcunt. Senſum itaque foras prodiit peccator, vivere incipit, & quadantenus reſuſcitatur. At necdum tunc ſpiritualiter vivus cenſeri poteſt; ſicut nec certo ſenſu vivorum ordinem ingreſſus erat Lazarus, Quamdiu nec loqui, nec gradi, nec ceteras viventium functiones obire poterat: Unde ſicut huic neceſſe fuit, ut à Diſcipulis ſolveretur; ſic & illi neceſſum eſt ut ſolvatur à Sacerdotibus. Id ergo unum trita hac ſua comparatione exprimere voluerunt Patres, quod ſicut Apoſtoli fruſtra Lazari cadaver ſolviſſent, niſi prius Chriſtus voce magna clamando: *Lazare, veni foras*, eidem vitæ ſpiritum reſtituiſſet, quod non erat virtutis Apoſtolicæ, ſed omnipotentia divina; ita temere & perperam Sacerdotalis manus peccatores ſolvere præſumeret, niſi prius efficaciter audiſſent Deum interiorius clamantem: *Convertimini ad me in toto corde vſtro*. Qui plus quidpiam in ea ſimilitudine requireret, contra naturam comparationis, cui familiare eſt ut claudicet, iſ à Patrum inſtituto prorſus aberrabit. Qui enim alibi docent peccatorem tamdiu mortuum eſſe, donec Sacerdotum miniſterio reſurgat; ita ut eodem ſeculo miniſterio æterna ejus ſalus ſummopere periclitetur; hi proſecto longum inſtituunt diſcrimen inter ſpiritualem ejus vitam, antequam abſolvatur à Sacerdotibus, & naturalem Lazari vitam, antequam iſ à Diſcipulis ſolveretur. Atqui ex ſupra dictis Patres, &c. Ita Tournely, Habert, &c.

CV. Inſt. 2. Atqui Sacerdotes non magis peccatorem ſpiritualiter reſuſcitant abſolvendo, quam Diſcipuli Lazarum naturaliter ſuſcitaverint cum inſtitas ejus ſolverunt. Ergo nulla ſolutio.

Prob. ſubſ. Ex alia comparatione apud Patres æque ſolemni, ſic exponit Hieronymus in Cap. 16. Matthæi. *Locum iſtum: Tibi dabo claves Regni Cœlorum, Episcopos & Presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, ut vel damnent innocentes; vel ſolvere noxios arbitrentur: cum apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita quærat. Legimus in Levitico de leproſis, ubi jubentur ut oſtendant ſe Sacerdotibus, & ſi lepram habuerint, tunc immundi ſiant: non quod Sacerdotes leproſos faciant & immundos, ſed quod habeant notitiam leproſi & non leproſi, & poſſint diſcernere qui mundus, quive immundus ſit. Quomodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum vel immundum facit, ſic & hic alligat Episcopus & Presbyter, non eos qui inſontes ſunt vel noxii; ſed pro officio ſuo, cum peccatorum audierit varietates, ſcit qui ligandus ſit, quive ſolvendus. Unde ſic: Chriſtiani Sacerdotes nihil aliud præſtant quoad peccatores quos ſolvunt, quam Sacerdotes Levitici quoad leproſos. Atque Levitici Sacerdotes non mundabant leproſos, ſed mundatos declarabant. Ergo.*

CVI. Reſp. diſt. maj. Non aliud præſtant Chriſtiani Sacerdotes, quam præſtabant Levitici quoad leproſos ſpectatos ratione immunditiæ legalis, C. ratione immunditiæ naturalis, Subd. non aliud præſtant quantum ad aliquid, C. quantum ad omnia, N. Itaque, ait idem qui ſupra Theologus. Duplex immunditia in leproſo & in peccatore diſtingui debet. In leproſo quidem alia eſt immunditia naturalis, quæ

ex ipſa putidi morbi conditione exurgit, & propter quam ne ceteros infeſtet, ab eorum conſortio arcetur: alia eſt immunditia legalis, quæ homines ea labe infectos excludebat à ſacris. In peccatore pariter duplex eſt immunditia, alia actualis, per quam & mente cæcus divina oblivſcitur, & durus corde inhiat terrenis. Habitualis alia, quæ eſt ipſa peccati labe ex præteritis delictis reſultans. Tranſacto enim peccati actu manet reatus, ut alibi docuimus cum Auguſtino.

Jam vero Levitici & Chriſtiani Sacerdotes in multis conveniunt quantum ad lepram ex una parte, & peccatum ex altera. Ut enim primi naturalem lepram tollere non poterant, ſic nec ſecundi cæcitatem mentis ac cordis duritiā auferre poſſunt. Rurſum, ut primi non ante leproſum quemquam admittebant ad ſacra, quam rite probaſſent an deſuiſſet morbus, ſic nec ſecundi peccatorem illum antea reconciliare debent, quam ſufficienter exploraverint annon etiamnum adhæreat peccato. Demum ut primi legalem immunditiā vere & proprie tollebant, cum hæc tamdiu ſupereſſet, donec declaraiſſet Sacerdos eam deſuiſſe; ſic vere & proprie ſecundi habituales peccati maculam tollunt; cum hæc tamdiu manet, donec per claves, aut per contritionem in ordine ad claves, ſublata fuerit. Invehit tamen tertia hæc Leviticis inter & Evangelicos Sacerdotes ſimilitudo ſummam inter utroſque diſſimilitudinem. Levitici enim Sacerdotes nulla verborum arte in corpus lepra infectum efficaciter agere poterant: noſtri vero Sacerdotes in animam peccati labe ſordidam agunt potenter, eamque virtute ſibi à Chriſto indita ex atra ſuper nivem dealbant. Id porro à ceteris Patribus conſtan-

Psalm. 50.

CVII. Inſt. 3. Ex Hieronymo, apud Deum non quæritur ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita. Atqui ſi Sacerdotes reum vere & proprie ſolverent, non tantum quæreretur vita ejus, ſed & impendio quæri deberet ſententia Sacerdotum. Ergo ex Hieronymo Sacerdotes vere & proprie non ſolvunt.

CVIII. Reſp. diſt. maj. Non quæritur Sacerdotum ſententia, quaſi hæc ſufficiat ſeculiſ Pœnitentium diſpoſitionibus, C. quaſi hæc cum piis eorum diſpoſitionibus neceſſaria non ſit, N. ſane apud Deum quæritur reorum vita, quia nemo reus ſolvi poteſt, niſi hunc Deus dignum judicet qui ſolvatur. Tunc enim, ait Grego-

rius

Tom. I. p. 1555. E.

Tom. 4.
part. 1.
p. 75.

rius Magnus Hom. 26. in Evang. *vera est absolutio præfidentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis.* Unde perperam & sacrilege Presbyteri vel damnare innocentes, vel solvere se noxios arbitrantur. At non ideo vel otiosa est absolutio, cum legitime profertur, vel veniæ jam obtentæ mere declaratoria. Si ut enim & præviæ requiruntur dispositiones ad Baptismum, & is tamen vere solvit peccata; sic & præviæ ad Pœnitentiam requiruntur, citra dispendium efficaciz ejusdem.

CIX. Objic. 4. Qui unanimi consensu docent potestatem ligandi & solvendi solius Dei esse, docent consequenter hominem per claves vere & proprie non solvere aut ligare. Atqui SS. Patres... Prob. min. 1. ex Cypriano Tract. de lapsis, ubi hæc habet: *Solus Dominus misereri potest. Veniam peccatis quæ in ipsum commissæ sunt, solus potest ille ligari.* 2. ex Ambrosio L. 3. de Spir. S. Cap. 18. *Per Spiritum sanctum peccata donantur; homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent.* 3. ex S. Chrysostomo Homil. 15. in Cap. 5. Matthæi: *Liberare à putredine peccatorum, Christi profecto virtutis est: ut autem ad illa iterum revertantur, Apostolorum curæ est ac laboris.* His concinunt ceteri, quorum instar sit Augustinus Serm. 99. de verbis Evangelii S. Lucæ, alias Hom. 23. ex 50. ubi hæc explicans Christi verba: *Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: Hoc est, inquit, Spiritus dimittit, non vos.* Unde illi qui tumide dicit, *Ego dimitto, ego mundo, ego sanctifico*, responderi vult S. Doctor: *Non ego, sed Christus.* Hinc rursus Tract. 3. in Joan. *Servus, inquit, agere secundum Legem potest; solvere à reatu Legis non potest.* Ergo.

CX. Resp. neg. maj. Qui enim docent potestatem ligandi vel solvendi ad Deum pertinere, docent equidem 1. Deum primariam esse justificationis nostræ causam: hominem vero ministerialem duntaxat; 2. eundem hominem quatenus ministerialiter ligat aut solvit, non exercere potestatem absolutam, nullisque adstrictam legibus, sed ita constitutis à Christo regulis addictum esse debere, ut qui eas, vel indignos solvendo, vel infontes ligando, violaverit, non dispensator fidelis, sed iniquus dissipator æstimari debeat. Verum non ideo docent, hominem verè & proprie non solvere, seu in Pœnitentia, seu in Baptismo, cujus eadem est in præfenti conditio quæ Pœnitentiz. Id autem si de ullis, certe de objectis Patribus constat, qui cum ex professo Montanistas & Novatianos oppugnaverint, quam dextra manu Ecclesiæ asserebant ligandi & solvendi potestatem, eidem sinistra abripere noluerunt. Unde ut objectos textus levi calamo perstringam.

Dico 1. ad Cyprianum, eos tantum ab ipso impeti Sacerdotes, qui intempestiva miseratione pacem lapsis restituebant *ante expiata delicta, ante exomologesim factam criminis, ante purgatam conscientiam.* Ecquis cum sancto Martyre pacem hanc falsam periculosam, imo exitiosam dantibus, & accipientibus nihil profuturam asserere dubitet?

Dico 2. Ambrosium, eo loci divinitatem sancti Spiritus hinc probare, quod peccata vi pro-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

pria dimittat; cum mera creatura, qualis est homo, in remissionem peccatorum ministerium quidem suum exhibere valeat; sed nullum alicujus potestatis, quale scilicet eam exercet Spiritus sanctus, id est supremæ & divinæ, jus exercere possit. Inde autem quid contra nos?

Dico 3. Chrysostomi textum esse extra rem. Neque enim hic loquitur de potestate in Pœnitentiz Sacramento exercenda, sed de ea duntaxat, quam extra Sacramentum exercent Ecclesiæ Pastores, cum per bona exempla & pias exhortationes jam renatos fovant in pietate, & à pristinis vitiis deterrent. Ceterum ad solam Christi virtutem pertinere ut à putredine peccatorum, seu per se immediate, seu mediante hominum ministerio liberet, nemo nisi blasphemus negaverit.

Dico 4. Augustinum Tract. 3. in Joan. hoc unum velle, ut servus, quia causa tantum ministerialis & dependens secundum Legem agat; cum à reatu Legis pro nutu & arbitrio solvere, sit Dei solius, non hominis. Citata vero homilia perstringit tumorem vel stuporem Donatistarum, qui Sacramentorum efficaciam ex sua privata pietate pendere rati, Sacramentum ab hæretico, malove Ministro, id est, ab eo omni qui Donatista non esset, collatum, nullius esse virtutis palam effutiebant.

CXI. Objic. 5. Eadem est omni tempore absolutionis efficacia. Atqui absolutio quandoque saltem est mere declaratoria; puta cum invenit peccatum jam ante perfectâ contritione deletum. Ergo.

Resp. 1. neg. maj. ad sensum objectionis. Ut enim absolutio non dicatur simpliciter declaratoria, haud requiritur ut semper peccatorem suscitet à mortuis; sed satis est ut ad eum suscitandum instituta fuerit, & hunc effectum pariat communiter. Quemadmodum, ut Baptismus dicatur Sacramentum Regenerationis, necesse non est ut eos etiam adultos regeneret, qui per castum Dei amorem jam fuerint regenerati; sed satis est ut de se vim habeat regenerandi, & de facto eos regeneret, qui ex præpotenti & rara Dei misericordia jam renati non fuerint.

CXII. Resp. 2. neg. min. Sicut enim sol per se & proprie ceram liquefacere dicitur, etsi hanc nonnunquam ex suppositio igne liquefactam inveniat; sic & absolutio per se & proprie reconciliativa dici debet, etsi hominem quandoque jam reconciliatum inveniat; cum præsertim reconciliatio ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non sit adscribenda, uti docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 4. Quapropter, si res penitus inspiciantur, ut absolutio mere declaratoria dici posset, necessum foret ut peccatum semper prævia contritione deletum supponeret. Hoc autem licet à Theologis non paucis, præcipue ante Tridentinam Synodum, admissum fuerit, procul rejiciendum existimamus.

CXIII. Objic. 6. Ut opinio nostræ contraria admitti possit, satis est ut solvere idem plane sit ac solutum declarare. Atqui... Namque 1. Judex in exteriori foro injuste accusatum absolvere dicitur, cum eum infontem esse declarat. 2. Peccatricem absolvisse dicitur Christus Luc. 17. licet tantum dimissa ipsi fuisse peccata

Q

cata sua renuntiaverit. 3. Ei qui peccata jam pluries absoluta confitetur, non mendaciter dicitur à Sacerdote, *Ego te absolvo*; & is tamen non absolvitur vere, sed absolutus declaratur. Ergo.

CXIV. Resp. ad 1. neg. min. Idem enim sibi vult *absolvere* in Pœnitenti, aquod *abluere* in Baptismo: hic porro non idem est *abluere*, ac absolutum declarare.

Nec nocent objecta exempla. Non 1. Judex enim injuste accusatum simul absolvit à falsis criminationibus, & innocentem declarat. Absolvit, inquam, extrinsece, prout extrinsece accusatus erat.

Non 2. Utrumque enim præstitit Christus: nimirum & Peccatricem absolvit, cum in ea cœlestem illam succendit charitatis flammam,

quæ vitia omnia consumit; & ipsam à peccatis liberam esse declaravit in domo Pharisei: quod jam supra.

Non 3. Cum enim ad eum, quem jam pluries à certis peccatis absolvit, dicit Sacerdos: *Ego te absolvo*, non dicit, *Ego declaro tua tibi dimissa esse peccata*: id enim satis inutile foret respectu Pœnitentis, qui centies & eo plus, istud audierit; sed æquivalenter dicit: Ego do tibi gratiam de se quidem remissivam peccati; sed nunc mage magisque cum Deo reconciliativam; qua scilicet & in ejus amore crescas; & tibi minuatur aliquid pœnæ, cui, delata etiam per Pœnitentiæ Sacramentum culpa, obnoxius est peccator. Ergo ne in hoc quidem casu absolutio simpliciter declaratoria dici potest. Ut postrema postremæ hujus responsionis pars plenius intelligatur, sit.

ARTICULUS QUARTUS.

A N

POENITENTIA UT CULPAM, SIC ET POENÆ REATUM TOLLAT.

CXV. CERTUM est apud Pseudoreformatos ut apud Catholicos, 1. æternam pœnam lethali cuilibet peccato respondere. *Timidis*, enim, & *incredulis*, & *exeratis*, & *homicidis*, & *fornicatoribus*, &c. pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, Apocal. 21. 8. 2. esse aliquam temporalem pœnam, mortem scilicet & hujus vitæ miseras, quæ nulla Pœnitentia expungatur; 3. esse & aliquam, quæ dilui possit, seu per Baptismum, seu per vim Martyrii, seu per ardentissimam contritionem. At controvertunt iidem inter se, an, delata per Pœnitentiam culpa, deleatur semper reatus cujuslibet pœnæ temporalis. Affirmant cum Lutheranis Calviniani, atque hinc inferunt 1. vanam esse Purgatorii & Indulgentiarum fidem; 2. peccatorem qui semel ab iniquitatis via resipuit, ad nullam omnino pro præteritis lapsibus satisfactionem teneri. Qua de re sit.

CONCLUSIO. Quoties per Pœnitentiam tollitur reatus culpæ, tollitur & reatus pœnæ æternæ; at non tollitur semper, sed sæpius manet reatus pœnæ temporalis. Utraque pars est de fide.

CXVI. Prob. 1. pars, 1. ex Apostolo Rom. 8. 1. *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*. Sed quibus dimissa est per Pœnitentiam culpa, ii sunt in Christo Jesu per gratiam justificationis. Ergo liberi sunt tum à peccato mortali quod est causa damnationis, tum ab ipsa damnatione.

CXVII. 2. ex Trid. sess. 6. c. 14. ubi declaratur, *Satisfactionem jejunia, eleemosynas, orationes, & alia spiritualis vitæ exercitia præstari*, NON QUIDEM PRO POENA ÆTERNA, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali, quæ, ut sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur.

CXVIII. 3. Quia, ut bene eadem Synodus ibid. Cap. 7. numquam remittitur peccatum mortale citra infusionem gratiæ sanctificantis, qua homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus, ut fit hæres secundum spem vitæ æternæ. Sed qui justus est, Dei amicus, & vitæ æternæ hæres, is æternæ pœnæ obnoxius esse nequit. Ergo.

CXIX. Prob. 2. pars, quam, ut statim ajebat Tridentinum, *sacræ Litteræ exertim docent*, Prob. inquam, pluribus Scripturæ exemplis. Genes. 3. Protoparens Adamus in delicti sui pœnam id audiit à Deo: *Maledicta terra in opere tuo. In sudore vultus tui vesceris pane, pulvis es, & in pulverem reverteris*. Atqui ærumnas illas toto vitæ decursu sensit Adam licet à delicto suo eductus esset, ut dicitur Sap. 10. Ergo remissa culpa non semper remittitur temporalis pœnæ reatus. Unde Irenæus Lib. 3. Cap. 35. *Condemnationem transgressionis accepit homo, tædia & terrenum laborem & manducare panem in sudore vultus sui, & converti in terram ex qua assumptus est. Similiter & mulier tædia & labores, & gemitus, tristitias partus, &c. ut neque maledicti à Deo in totum perirent, neque sine increpatione perseverantes Deum contemnerent*.

Num. 12. condonat Deus Mariæ peccatum murmurationis adversus Moysem: Atqui nihilominus jubet v. 14. eam septem diebus extra castra à populo separari.

Num. 20. Excluduntur Moyse & Aaron à terra promissionis, eo quod increduli fuerant ori Domini ad aquas contradictionis, vers. 11. & 24. Atqui dubio procul uterque suam hanc noxam salubri Pœnitentia diluet. Ergo diluto etiam peccato manet reatus pœnæ.

2. Reg. 12. David sceleris sui veniam promeretur, & recipit, his Nathan verbis: *Dominus transulit peccatum tuum, non morieris*. Atqui tamen

tamen propter idem scelus gravissimis poenis afficitur. *Verumtamen*, ait Propheta, *quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, morietur*. Neque ob poenitentis Regis lacrymas retractata est ea, quam ante audierat, comminatio: *Non recedet gladius de domo tua, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Uriæ*. Atqui hic indicitur poena Davidi, non solum in emendationem ejus, aut aliorum terrorem, uti cum Dalæo reponunt Novatores, sed in poenam perpetrati criminis. Nimirum *QUONIAM blasphemare fecit inimicos Domini, EO QUOD contempserit Deum, &c.* Ergo.

Neque alia est novæ Legis ratio, quam fuerit antiquæ. Mors enim & aliæ vitæ hujus ærumnæ totidem sunt ut plurimum peccati poenæ. Atqui morti subjacent & ærumnis vitæ ii etiam quibus in Baptismo dimissum est peccatum originale. Ergo sublato peccato manent poenæ, non ad exercitationem virtutis, uti patet in infantibus, sed ad ultionem peccati.

Ex iis, ad præoccupandam hæreticorum cavillationem, sic argumentor cum Gregorio de Valentia Tom. 2. disp. 6. q. 17. p. 5.

Page 824.

Si quibusdam certorum peccatorum reis decreta est à Deo post remissam culpam temporalis poena, non dubium est quin aliis, plus, æque vel minus reis, congrua peccato suo poena decernatur. Atqui constat, quibusdam certorum peccatorum reis temporalem poenam à Deo constitutam esse. Minor patet ex dictis. Prob. itaque Maj. 1. quia nulla est ratio, potissimum in Scripturis quæ una sunt adversariorum regula, cur Deus temporali poenâ peccatorem hunc plectat, istum vero æque vel magis reum impunem dimittat. Est vero è contra, cur omnes pari lance metiatur, ut nempe & à peccato deterreantur, & exercendæ virtutis materiam habeant. Hinc Augustinus Tract. 124. in Joan. *Productior est poena quam culpa, ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & poena. Ac per hoc vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem necessariæ patientiæ, temporaliter hominem detinet poena, etiam quem jam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa.*

2. Quia Deus inviolata lege *Opus hominis reddet ei; & juxta vias singulorum restituet eis*, ut dicitur Job. 34. cui consonat Psalm. 61. Prov. 24. Rom. 2. Ergo si hunc temporaliter plectit, plectit & alium. Atque id quadantenus debet, ut justa erga peccatores omnes proportionem aliqualem acceptionis personarum umbram effugiat.

CXX. Prob. 2. Ex Patribus, quorum alii thesaurum nostram expresse constituunt; alii consequenter, quatenus docent homini tam à peccatis mundato opus esse jeuniis, oratione, elemosynis, carnis afflictationibus, ut peccata sua redimat, compenset, & tegat, Judicem suum placando. Ita.

Origenes Hom. 15. in Levit. ubi pia hæc opera vocat *pretium, quo peccata redimuntur*.

Cyprianus Epist. 3. & 8. ubi tradit *satisfactionibus delicta redimi, & sordes post Baptismum contractas elemosynis ablui*.

Ambrosius Lib. ad Virginem lapsam, ubi *grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem*. Quibus concinit id ejusdem S. Do-

ctoris Lib. 7. in Luc. *Compensatione charitatis... vel satisfactione quacumque peccati poena dissolvitur*.

Augustinus in Psalm. 50. ubi hæc: *Aliquando Deus, cui ignoscit in futuro sæculo, corripit eum de peccato in isto seculo: Nam & ipsi David, cui delictum jam fuerat per Prophetam, dimissum est peccatum tuum, evenerunt quædam quæ minatus erat Deus PROPTER ipsum peccatum. Et rursus: Veritatem dilexisti, id est, Impunita peccata etiam eorum quibus ignoscis, non reliquisti... Sic prærogasti misericordiam, ut servares & veritatem; ignoscis confitenti, sed se ipsum punienti*.

Tom. 4. p. 471.

Ibid. p. 468. c.

S. Gregorius Mag. Lib. 9. Moral. Cap. 34. alias 17. *Delictum sine ultione non deserit Deus: aut enim ipsum hoc homo in se Poenitens punnit, aut hoc Deus: cum homine vindicans percutit.... Sic David post confessionem audire meruit: Dominus transtulit peccatum tuum, & tamen multis post cruciatibus afflictus & fugiens, reatum culpæ quam perpetraverat, exolvit. Sic nos salutis unda à culpa primi parentis absolvimur, sed tamen reatum ejusdem culpæ diluentes, absoluti quoque, carnaliter obimus: ubi conclusio nostra & traditur, & invictè probatur. Quod enim reponit Kemnitius, hæc Patribus inconsiderate excidisse, eosque, cum talia scripserunt, hyperbolice magis locutos quam vere: non tam inconsiderata est hyperbole, quam putidum evanidi cerebri delirium. De his multo plura de sæculo in sæculum dabit Bellarminus Lib. 4. de Poenit. Cap. 9.*

Tom. 1. p. 313.

CXXI. Prob. 3. Quia etsi Deus, ut æternam, sic & omnem poenam cum culpa remittere possit, haud tamen decet id ab ipso fieri. Sane enim, ait Trid. Sess. 14. Cap. 8. *Divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter vero qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint: Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injuriæ, & contumeliosi Spiritui sancto, in graviora labamur.... Procul dubio enim magnopere à peccato revocant, & quasi freno quodam coercent hæc satisfactoriæ poenæ, cautioreque & vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt, medentur quoque peccatorum reliquiis; & vitiosos habitus male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt, &c.* Ergo debuit utcumque, qui suaviter & fortiter omnia disponit Deus, peccatori etiam converso Poenitentiam tot bonorum feracem constituere.

CXXII. Obje. 1. Cum Kemnitio: ex allegatis supra textibus colligi nequit, dimissum peccatum satisfactoriis poenis redimi debere, nisi constet eosdem textus de prædictis poenis intelligi debere. Atqui non constat.... Textus enim qui de poenis ad exercitium patientiæ & peccati fugam inflictis reponi possunt, de poenis satisfactoriis perperam intelliguntur. Atqui adducti supra à nobis textus exponi possunt de poenis, &c.

CXXIII. Resp. ad 1. & 2. neg. min. 1. quia textus illos nostro Catholicorum sensu intellexit

Vid. Pichl.

lexit universa Traditio; quin & diu Lutherus ipse, ut alibi Deo dante ostendimus. Porro boni consulet humilis modestusque Kemnitiuss, si Scripturam Patrum sensu potius quam ipsius interpretemur. 2. Pœnæ, quæ propter peccatum præteritum & dimissum infliguntur, in peccati vindictam & satisfactionem infligi merito dicuntur, non autem vel ad simplex virtutis exercitium, vel ad alterius similis peccati cautelam. Atqui pœnæ quas recensuimus propter peccatum præteritum infligi dicuntur. Et vero quid sibi vult istud Micheæ 7. *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei*, nisi istud: Et si jam Dei amicus, mala quæcumque mihi à Domino obvenient, patienter feram, quoniam iis peccando, me dignum feci. 3. An mors Moyfis & Aaron in deserto eos potuit facere exinde cautiores?

CXXIV. Objic. 2. id Ezech. 18. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis... omnium iniquitatum ejus non recordabor* ibid. 33. *Omnia peccata ejus quæ peccavit, non imputabuntur ei.* Idem asserunt innumeri alii textus, in quibus exhibetur Deus uti post tergum vel in profundum peccata semel dimissa projiciens. eaque non imputans. Atqui in opinione nostra recordaretur Deus illius etiam iniquitatis, de qua quis Pœnitentiam egisset. Ergo.

CXXV. Resp. 1. Hinc sequi nullum usquam hominem in hac vita, post dimissam sibi culpam, temporali pœna fuisse affectum. Id autem falsum esse confitentur adversarii plures, qui solum negant hanc dimissi semel peccati vindictam generali lege à Deo constitutam esse.

CXXVI. Resp. 2. dist. maj. Cum impius agit Pœnitentiam, Deus iniquitatum ejus non recordetur, neque ea imputat ad pœnam æternam, sed eatenus tegit, & projicit in profundum, C. ad temporalem, Subd. Non recordatur, si impius acri & vehementissimo Pœnitentiæ sensu peccatum omne expungat, prout Magdalenz, Paulo, & aliis quibusdam eximie charitatis Pœnitentibus contingere potuit, C. fecus, N. itaque peccati per sinceram Pœnitentiam deleti non recordatur Deus in furore suo ad æternam pœnam: at illius recordatur in miseratione sua ad pœnam temporalem; tum ut majoris meriti ansam præbeat iis quos corripit, ut etiam fatentur adversarii; tum ut animas sibi jam dilectas *amplius lavet*, & in iis vel rubiginis umbram peccato adhærentem detergat. Atque id non est proprie recordari iniquitatis; quia temporales id genus pœnæ, non modicæ tantum, sed reipsa nullæ sunt, si comparentur vel ad æternas, quas promeruimus, vel ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.

Confirm. eo modo obliviscitur Deus iniquitatum peccatoris, qui ad ipsum ex toto corde convertitur, quo obliviscitur justitiarum illius qui ad peccatum deflectit. Æqua enim est utriusque conditio apud Prophetam. Atqui Deus, licet hujusce justitiarum obliviscatur quoad vitam æternam, non tamen eas temporali aliqua mercede defraudat; ut docent S. Chrysof. Hom. 67. Hieronym. in Cap. 29. Ezech. August. Lib. de Civ. Dei, C. 15. Ergo à contrario, &c. Ita Greg. de Valentia.

CXXVII. Objic. 2. Cum Luthero in Lib.

de Capt. Babylon. Christus cum adulteram absolvit Joan. 8. non aliam ab ea satisfactionem exegit, nisi ut deinceps bene viveret: *Vade, inquit, & noli amplius peccare.* Idipsum contingit cum sua seu paralytico, seu Magdalenz peccata dimisit Salvator. Ergo.

CXXVIII. Resp. neg. conseq. quæ ex adductis exemplis pessime deducitur. Quod enim spectat ad mulierem adulteram, 1. non constat ex Scriptura an Christus illam absolverit à peccato, an solum à lapidatione adulteris indicta liberaverit. Certe, ait Bellarminus ibid. Cap. 11. verba isthæc: *Nec ego te condemnabo: vade & noli amplius peccare*, id unum significare videntur: Neque ego te lapidari velim: sed cave ne eodem peccato in idem periculum recidas. 2. Esto suum adulteræ peccatum dimiserit Christus, ut paralytico & Magdalenz, annon tantam in iis parere potuit contritionem, ut nulla insuper satisfactione opus esse judicaret. 3. An quia Christus de satisfactione siluit, nullam exegit deinceps? Annon futuram Magdalenz Pœnitentiam prænoverat, &c.? 4. Nonne Christus ut suam excellentiæ potestatem simul & mansuetudinem commendaret, potuit singulari privilegio pœnam omnem simul cum culpa remittere? inde vero quid contra solitas providentiæ ipsius leges toties alibi assertas?

CXXIX. Objic. 3. Ex Rom. 8. vers. 1. *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*: atqui in iis foret damnationis non parum, si temporali pœnæ obnoxii forent.

CXXX. Resp. neg. min. absit enim ut damnationis instar habeantur pœnæ, quæ divinam justitiam exarman, quæ quasi fræno quodam revocant à peccato, quæ tandem æternum gloriæ pondus operantur in nobis. Atqui pœnæ, quas vel immittit Deus, vel sponte imponimus nobis, vel ab Ecclesiæ Ministris injunctas lubenter suscipimus, divinam justitiam exarman, &c. ergo has pœnas non excludit Apostolus à renatis in Christo, sed tantum mortem æternam. Et hoc sensu damnationis nomen sumit, tum eodem Cap. his verbis: *Quorum damnatio justa est*; tum & his Cap. 13. *Ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et vero quod damnationem vocat Apostolus v. 1. illud mortem vocat v. 2. his verbis: *Lex spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me à lege peccati & mortis.* Atqui vox mortis hic æternam mortem indubie significat; cum ab ea sola immunes fiant qui renascuntur in Christo. Ergo & verbo damnationis æternam tantum exprimit. Ergo qui nihil nisi in Scriptura vident Pseudoreformati, Scripturam nequidem intelligunt.

CXXXI. Objic. 4. Eodem modo remittit nobis Deus debita nostra, quo nos debitoribus nostris; id enim postulari vult & spondet in Oratione Dominica. Atqui debita remittimus debitoribus nostris citra ullam illius pœnæ impositionem. Ergo & Deus.

CXXXII. Resp. dist. maj. Eodem modo remittit Deus, id est sincere, & ex tota cordis propensione, C. eodem modo, quasi dimissam culpam numquam plectat, N. quanquam nec ex hac parte discrepant homines à Deo. Pater enim eum etiam quem diligit filium, corrigit: nec redargui potest, qui agit ut ablata sibi restituantur famæ vel fortunæ bona.

CXXXIII.

CXXXIII. Inst. Remissio debitorum ex parte Dei plena est & perfecta, Atqui talis non erit, nisi omnem prorsus pœnam dimittat.

CXXXIV. Resp. neg. min. Est enim plena, quia modicum hoc quod exigit Deus, (modicum dico comparate ad æternam pœnam, quæ à Deo misericorditer relaxatur) & in plenius nostri bonum exigit, & abunde præstat unde solvamus. Est etiam perfecta, quia debitoris conditioni perfecte proportionata est. Is namque, nisi pro delicti mensura mensuram plagarum sibi imminere crederet, in eadem quæ deflevit vitia, facile relaberetur.

CXXXV. Objic. 5. Satisfactio Christi copiosa fuit & cumulata. Atqui si teneatur homo pro peccato satisfacere, mutila fuit satisfactio Christi, nedum *copiosa redemptio*. Prob. min. Non offertur satisfactio, nisi adhuc supersit debitum aliquod quod persolutum non fuerit. Atqui ubi superest debitum, quod persolutum non fuerit, non potuit præcedere copiosa & abundantissima satisfactio. Ergo.

CXXXVI. Resp. 1. Ut supra, Argumentum hoc in ipsos etiam adversarios recidere; cum hi fateantur, è sanctis per merita Christi cum Deo reconciliatis fuisse aliquos qui propter injurias antea Deo illatas puniti fuerint.

CXXXVII. Resp. 2. ad 1. neg. min. Quemadmodum enim tametsi copiosa fuit oratio Christi, adhuc tamen orare debemus; neque orando, divinæ detrahimus orationi; sed è contra, tum quia sic ordinem à Christo præscriptum sequimur; tum quia totam suam vim habet oratio nostra ab oratione Christi: Sic & iisdem de causis satisfaciendo, divinam commendamus satisfactionem, nedum ei quidpiam deperire velimus.

CXXXVIII. Ad 2. neg. maj. Offertur enim satisfactio pro re jam persoluta, sed cujus possessionem certis conditionibus alligavit Christus: sicut funditur oratio pro re jam in gratiam nostri obtenta, sed quam Christus à nobis de facto obtineri noluit, nisi & hanc nos in ipsius nomine deprecaremur. Quapropter solvit Christus in actu primo debiti nostri pretium superabundans: at debitum illud in actu secundo expungi noluit, nisi illud per bona opera, quæ plus ejus sunt, quam nostra, redimere conaremur. Unde satisfactio nostra non est pretium redemptionis, quod superabunde exsolvit Christus, sed medium quo pretium sanguinis Christi nobis applicatur. Nec magis nocet applicatio hæc infinito valori satisfactionis Christi, quam Sacramenta & fides, sine qua fructum passionis Christi non percipi fatentur Protestantes. De his adi Trid. sess. 14. c. 8.

CXXXIX. Inst. Plus nobis profuit obedientia Christi, quam nocuerit inobedientia Adæ, Rom. 5. 15. Atqui è contra erit, nisi Deus pœnam omnem & culpam simul tollat. Ergo.

CXL. Resp. neg. min. Ut enim plus proffit obedientia Christi, quam nocuerit peccatum, haud necesse est ut simul & semel omne malum à Protoparente in vectum tollat: alioqui & omnes vitæ hujus misérias & mortem ipsam tollere debuisset. Sed sufficit ut vel hæc tandem tollat, vel in aliquid nobis melius commutet. Atqui pœnam tollit Christus, per pias Pœnitentiæ nostræ exercitationes, quarum ipse fons est

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

& principium. Misérias vero & ipsam mortem in aliquid melius commutat; quatenus in iis sponte susceptis uberiores Sanctis suis meritorum & gloriæ segetem constituit. Ergo plus in nostra etiam hypothese prodest Christi obedientia, quam nocuerit Adæ peccatum.

CXLI. Objic. 6. SS. PP. satisfactionis nostræ necessitatem excludunt. Sic Ambrosius Lib. 10. in Luc. n. 88. *Lacrymas Petri lego, satisfactionem non lego*. Sic August. Lib. 2. de peccat. merit. Cap. 34. num. 54. *Respondemus vitæ hujus labores antere missionem esse supplicia peccatorum, post remissionem autem certamina exercitationes que justorum*. Et in Psalm. 84. *Ope-
ruisti omnia peccata eorum. ut non illa vindica-
res*. Sic Chrysostomus Hom. de Pœnit. &c. *Imponit nobis Deus pœnam, non de peccatis supplicium sumens, sed ad futura nos corrigens*. Atqui hæc ipsissimum sunt Calvini systema.

CXLII. Resp. neg. min. quæ nullum in ob-
jectis textibus præsidium habet.

Non in Ambrosio, cujus ea tantum mens est S. Petrum crimen suum deflevisse, non autem excusavisse, prout ii faciunt, qui ut suam sibi culpam exprobrantibus satisfaciant, eandem pro virili imminuere student. Unde apud S. Doctorem satisfactio eo loci idem est ac excusatio, apologia quædam ac defensio. Atque id demonstrant hæc quæ continuo sequuntur verba: *Quod defendi non potest, abluí potest*. Et vero ad quid Petri lacrymæ, nisi ut scelus suum dilueret? Certe, aiebat supra Ambrosius: *Gravem de scelus grandem habet necessariam satisfactio-*

Non in Augustino; is enim vult duntaxat, miseriis quæ sunt supplicia peccati, hoc etiam post condonatum peccatum accedere utilitatis, ut justis qui eas patienter ferunt, profint ad virtutis exercitium; ita ut ii per hoc Deum magis ac magis sibi devinciant. Quapropter sic statuit S. Doctor mortem esse exercitationem virtutis, ut eandem non neget esse præteriti peccati pœnam. Certe Lib. 13. de Civ. Dei, C. 6. utrumque simul conjungit. Cum, inquit, *ex primi hominis perpetuata propagine procul dubio sit mors pœna nascentis; tamen, si pro pietate justitiaeque pendatur, sit gloria renascentis; Et cum sit mors peccati retributio, aliquando impetrat ut nihil retribuatur peccato*. Et vero an mors infantibus, aut justis, qui subito casu rapiuntur, virtutis exercitium esse possit? Ita Tournely, Witalis. &c. Et altero textu sequitur equidem Deum sic operire peccata quæ dimittit, ut eadem æterna pœna non plectat: non autem ut nullam prorsus de iis ultionem sumat ad tempus. Contrarium luculente probant Augustini textus hic passim adducti.

Non in Chrysostomo, quicum libenter fate-
mur, Deum in peccati pœna, non tamen, ut terreni Judices solent, quærere vindictam; sed, quod patris optimi est, utilitatem eorum quos plectit: ita ut misericordia & veritas obvient sibi, justitia & pax sese osculentur. Quod autem pro peccato satisfactionem deberi non neget S. Doctor, hinc liquet quod ibid. asserat, *peccatores non manere inultos, his à Deo constitui pœnam, non remitti supplicium* &c. Ita idem Witalis.

CXLIII. Objic. 7. Non exigit Deus ab homine
R pro

pro offensa ejus quidquam quod vires ejus omnino superet. Atqui si satisfactionem exigeret pro offensa, exigeret quidpiam humanas supra vires positum. Ad veram enim satisfactionem duo requiruntur, 1. ut par sit offensa; 2. ut sit ex alias indebitis. Atqui utraque hæc conditio humanas vires excedit. Prima quidem, quia offensa infinita finita hominis satisfactio par esse non potest. Secunda vero, quia nihil Deo offerre potest mortalis homo quod eidem innumeris titulis non debeat. Ergo.

CXLIV. Resp. 1. dist. min. si satisfactionem exigeret rigorosam, qualis fuit Christi, C. si satisfactionem exigat, veram quidem, sed minus rigorosam, N. Satisfactio rigorosa transcendit hominis vires, quia nihil Deo retribuere potest, quod non acceperit, nihil quod de se & per se illatam Deo injuriam adæque compenset. Verum non ideo cuius satisfactio impar æstimari debet. Si enim vere & proprie mereri potest, prout alibi probavimus; quidni vere & proprie satisfacere possit. Fatemur tamen cum citato mox Theologo, satisfactionem nostram, nedum sit ad strictos juris apices, multiplici titulo imperfectam esse; eam enim favor & gratia Dei multiplex præcedit & comitatur. Nam 1. Sponsorem pro nobis accepit, imo & dedit, in quo uno possumus quidquid possumus. 2. Æternas pœnas, quas jure summo à nobis repetere poterat, commutat in temporales. 3. Hæc pœnas, quas & graves & diuturnas esse oportebat, brevi & exiguo labore redimi misericorditer consentit. 4. Gratiam præbet, unde depromit satisfactio nostra quidquid virium & valoris habet. 5. Satisfactionis instar habere dignatur opera quæ ut alio, nec uno nomine debita exigere posset. Hæc idem Parisiensis Magister, qui addit, ab Ecclesia definitum non esse, an ea etiam satisfactio, quæ ab homine etiam justo dependitur Deo pro pœna temporali, sit ex condigno: cum hætenus ea de re variant Scholæ, decertantibus aliis pro condigno, aliis pro congruo; aliis excludentibus utrumque, vel ab utroque præscindentibus, ita ut rem totam ex sola Dei benignitate, ac liberali promissione pendere velint.

CXLV. Objic. 8. Deus gratis peccata remittit, juxta id Rom. 3. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu*. Atqui ubi est gratuita remissio ex parte Dei, nulla exigi potest satisfactio ex parte hominis. Nihil enim opponitur magis gratuita remissioni, quam satisfactio; cum hæc ad justitiam pertineat, illa ad gratiam.

CXLVI. Resp. 1. retorq. argumentum cum Socinianis satisfactionem Christi impugnantibus. Deus gratis remittit peccata. Atqui ubi est gratuita remissio ex parte Dei, nulla potest esse ex Christi parte satisfactio. Ergo &c. Quemadmodum igitur, ut argumentum hoc elevent Calviniani, regerunt & Deum gratis remittere peccata, quia gratis Filium suum dedit, quo ea redimerentur; & tamen satisfecisse Christum, quia pro delictis nostris passus est: Sic & reponimus nos, Deum gratis ipsam etiam peccati pœnam remittere; quia & æternam commutat in temporalem; & id omne operatur in nobis, quo temporalis hæc pœna redimatur. Unde.

CXLVII. Resp. 2. neg. min. Ut enim Deus

& gratis remittat pœnam peccati, & pro ea non nihil satisfactionis exigat, sufficit ut gratis donet id unde satisfaciamus. Atqui donat utique: Cum ab eo bonum omne nostrum tanquam à Patre luminum descendat. Ergo.

CXLVIII. Inst. Si peccata nostra eo gratis remitti dicantur, quod Deus tribuat nobis satisfaciendi gratiam, dicendum erit, ea Christo etiam, qui hæc in se susceperat, gratis condonata fuisse. Impium consequens. Min. patet: Prob. Maj. Qui gratis accepit id, unde satisfecit pro nobis, ei gratis condonata sunt peccata nostra. Atqui Christus gratis accepit & corpus, & alia dona per quæ satisfecit. Ergo ei gratis dimissa sunt quæ in se susceperat humani generis peccata.

CXLIX. Resp. Ad 1. & 2. neg. min. Christus enim non tam humanitatem accepit, quam proprio nutu assumpsit; & ideo quia voluit, oblatulus fuisse dicitur. Idem vero assumpta humanitate, non aliena, sed sua tantum virtute indiguit, ut infinitum operibus suis valorem impenderet. Ergo ex propriis, & simul ex indebitis satisfecit. Ergo non gratis, sed pretio magno redemit nos. Nos contra & meriti principium, & meritum ipsum à gratia in nobis, non tamen sine nobis, cooperante recipimus.

CL. Objic. 9. Remissio peccatorum fit in Pœnitentia per virtutem passionis Christi. Atqui passio Christi abunde satisfactoria est pro pœna, ut & pro culpa. Imo pro pœna magis quam pro culpa. Ergo.

CLI. Resp. dist. maj. Fit per virtutem passionis Christi, sed secundum aliquam tantum mensuram applicatæ, C. applicatæ secundum id omne quod habet efficaciam & virtutis, N. Atqui. Pariter dist. min. passio Christi secundum totam sui virtutem est abunde satisfactoria, C. passio Christi, prout hanc Christus applicari voluit; Subd. est satisfactoria, quatenus est principium satisfactionis nostræ, C. per se simpliciter, & seclusa hominis cooperatione, N. Sane non minor est satisfactionis Christi efficacitas in Pœnitentia, quam in Baptismo. Ergo ut in Baptismo culpam omnem simul & pœnam tollit, sic & in Pœnitentia tollere poterat. In ea autem tolli noluit Christus, ne ingrati, qui post acceptam gratiam relapsi sunt, ea cum indulgentia tractarentur, quæ, cum primum renati sunt in Christo, excepti fuere. Id autem non magis vim satisfactionis Christi enervat, quam vel bona opera, vel Sacramenta, quæ ab adversariis usurpantur, Christi meritum infirmant. Sed jam plura de his, quæ ex supra dictis sat intelligi debuerant.

CLII. Inst. Pœna temporalis facilius remittitur, quam æterna. Atqui pœna æterna in Pœnitentia remittitur per passionem Christi. Ergo à fortiori pœna temporalis.

CLIII. Resp. dist. maj. Facilius remittitur, per se loquendo, transeat, (*Quid enim est facilius respectu Dei dicere: Dimittuntur tibi peccata tua; an dicere: Surge & ambula?*) Facilius dimittitur posita Dei ordinatione, N. Hac enim ordinatione constitutum est, ut & æterna pœna mutetur in temporalem, & pœna hæc temporalis æquis Pœnitentiæ laboribus redimatur. Quod autem non nisi laboribus plurimis indiget, difficilior

T. 2.
ubi de me-
rito,

Vitaf.
T. 2. p.
643,

cilius tollitur, quam quod sola eget Sacerdotis absolutione.

CLIV. Objic. 10. Remota causa removetur effectus. Atqui per Pœnitentiam removetur causa pœnæ, nempe culpa. Ergo.

CLV. Resp. neg. maj. quæ & in physicis falsa est, cum remoto igne calor diu perseveret; & in artificialibus, cum pereunte Architecto, non

corruat ædificium; & in moralibus, cum prætereunte Baptismo non prætereant justitia; & sublata per ipsum noxa originali subsistant pœnalitates quæ ab ipsa profluunt. Quidni ergo pariter remota culpa maneat reatus pœnæ, sicut elapso peccati actu manet reatus culpæ. De his rursum aliquid infra, ubi de necessitate satisfactionis.

ARTICULUS QUINTUS.

A N

POENITENTIA ITA TOLLAT PECCATUM UT NUMQUAM REVIVISCAT.

CLVI. **Q**UÆRITUR an peccata in Baptismo vel in Sacramento Pœnitentiæ deleta, reviviscant, cum is cui dimissa fuerit, in novum peccatum prolabitur. Hæc porro peccatorum reviviscencia multiplici sensu, bene, vel male intelligi potest, 1. ita ut peccata jam deleta redeant secundum genus vel speciem, puta ut qui ante Pœnitentiam furabatur, denuo vel alia vel eadem furari incipiat; 2. ita ut peccata jam deleta proprie redeant vel physice & quoad entitatem; vel moraliter, & quoad eandem numero malitiam, quæ transierat; 3. ita ut redeant, non numerice quidem, sed imputative, tum quoad maculam, tum quoad reatum pœnæ; adeo ut Deus, qui prius peccatum condonando, renuntiaverat juri tum averfandi hoc numero peccatum, tum & illius puniendi, in jus illud regrediatur, & factam à se condonationem rescindat; & hoc aliqui vocant reviviscere *simpliciter*, seu quoad omnem effectum; 4. ita ut redeant *improprie & secundum quid*, si nempe peccatum veniam consequens, fiat gravius tam quoad maculam, quam quoad reatum: quia plus odii & pœnæ mereatur is cui jam remissa fuit iniquitas sua, quam cui gratia hæc nusquam concessa fuerit. Jam

CLVII. Certum est 1. peccata semel deleta reviviscere posse secundum genus & speciem. Neque enim justificatio per Baptismum, aut Pœnitentiam collata hominem facit impeccabilem. Hinc monet, nec perperam monet Apostolus, ut *qui furabatur, jam non furetur*, Eph. 4. 28.

CLVIII. Certum est 2. peccatum non redire quoad entitatem physicam, seu quoad actum: quod enim semel desiit, idem, saltem de lege communi, redire non potest.

CLIX. Certum est 3. nec redire peccatum moraliter quantum ad eandem numero malitiam; tum quia hic militat ratio mox allata; tum quia malitia hæc, vel à Deo poneretur, vel ab homine. Non à Deo, qui malitiæ auctor esse non possit. Non ab homine, qui præteritum quid reproducere nequeat. Unde tritum id, à privatione non dari regressum ad eandem numero formam.

CLX. Tota igitur quæstio in eo est, an peccata semel condonata reviviscant imputative, id est, an Deus hæc quasi numquam condonata, oderit aut puniat, vel simpliciter & absolute,

vel secundum quid & aliquo tantum sensu. Primum affirmant aliqui de omnibus peccatis. Alii tantum de odio fraterno, Apostasia à fide, contemptu confessionis, & dolore de facta olim Pœnitentia; quod eo disticho expressum voluere,

*Fratres odit, Apostata fit, spernitque fateri,
Pœnituisse piget, pristina culpa redit.*

Alii demum de omnibus negant: Quibuscumque

CONCLUSIO I. Peccata semel per Pœnitentiam vel aliter dimissa, non redeunt simpliciter & absolute.

CLXI. Prob. 1. Si peccata semel condonata reviviscerent simpliciter & absolute, vel quoad culpæ reatum, vel quoad reatum pœnæ, vel quoad utrumque simul. Atqui nullum ex his certo vel probabiliter dici potest; tum quia nullum est ex his, quod ex Scriptura vel Traditione deduci possit; tum quia contrarium ex utraque colligitur. 1. enim Rom. 11. *sine Pœnitentia sunt dona Dei*; ergo quod donavit semel, non retractat. 2. Ezech. 18. 30. dicitur pure & simpliciter: *Convertimini & agite Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas*. Atqui dubio procul esset in ruinam iniquitas, quæ sicut prius, ad culpam aut pœnam imputaretur. 3. demum ubicumque dimittuntur peccata, nulla apponitur conditio, quæ declaret eadem reditura esse, nisi homo in accepta justitia perseveret. Porro rem tanti momenti non prætermisisset Scriptura.

Huc faciunt, tum ea sacri textus loca, in quibus tribuitur Ecclesiæ potestas remittendi peccata, citra ullam futuri eventus conditionem; tum & ea, quæ asserunt peccatores conversos dealbari super nivem, eorumque peccata aboleri, exinaniri, in profundum maris projici. Sane enim de iis quæ prima data occasione, veluti plantæ ad tempus latentes erumperent, merito dicerentur?

Confirm. ex Nahum 1. ubi pro eo quod habet Vulgata: *Non consurget duplex tribulatio*, legunt LXX. *Deus non puniet bis in idipsum*. Sed si ad novi peccati positionem redirent antiqua peccata, Deus bis idipsum puniret, novam scilicet exigendo Pœnitentiam pro eo quod jam Pœnitentia pari dilutum esset. Ergo.

CLXII. Prob. 2. ex Patribus, quos in re vix Pag. 106. controversa paucos adduxisse sufficiat. S. Pro- B. C.per Resp. 2. ad object. Gallor. *Qui recedit à Chri-*

Christo . . . non in id quod remissum est, recedit, nec in originali peccato damnabitur.

An. 494. Gelasius Papa apud Gratianum. dist. 4. de Pœnit. cap. 24. final. *Divina clementia dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patitur.*

CLXIII. Prob. 3. rationibus Theologicis. I. Si peccata actualia ad positionem novi peccati redirent, rediret & ipsum originale peccatum: cum ubi par est ratio, par esse debeat effectus. Atqui non redit peccatum originis. Alioqui enim jam deleri non posset, seu à Baptismo, qui non iteratur; seu à Pœnitentia, quæ ad ejus deletionem instituta non est; seu ab aliis Sacramentis, quæ sunt vivorum; seu demum à contritione, cum hæc non iustificet, nisi cum voto Sacramenti Pœnitentiæ.

II. Si reviviscerent peccata, utique per Pœnitentiæ Sacramentum, quod iis remittendis institutum est, deleri deberent, prohiñque denuo Ecclesiæ clavibus subjici, Atqui consequens totius Ecclesiæ praxi adversum est. Sane, ait Benedictus XI. Extravag. *Inter cunctas*, 1. de Privileg. *Absurdum est, quod per Pœnitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, & quod liberatus debitor adhuc ad solvendum remaneat obligatus,*

III. Non potest peccatum prius per subsequens reverti, nisi per istud rescindatur remissio tum culpæ, tum & pœnæ à Deo facta. Hæc autem rescindi nequit, nisi sub ea conditione facta fuerit, ut si is qui remissionem hanc consecutus est, iterum peccet, condonatio prior nulla censeatur, & totum jus puniendi reviviscat. Atqui id licet à Deo sic constitui potuerit, de facto tamen, ex benignissima ejus miseratione constitutum non est. Ergo. Ita Simonnet Universitatis Mussipontanæ olim Cancellarius, Tom. 9. p. 60.

CLXIV. Objic. 1. Deus ad Moisis preces Israelitis dimittit idololatriæ peccatum. Exod. 32. 14. Atqui tamen peccatum illud severe ultus est, uti ibidem promiserat v. 34. Ergo.

CLXV. Resp. 1. locum hunc esse extra rem: neque enim prius illud idololatriæ peccatum puniit Deus ob peccatum subsequens.

CLXVI. Resp. 2. dist. maj. Dimisit Deus idololatriæ peccatum, quantum ad aliquid, quia nempe non delevit totam gentem, prout v. 10. comminatus erat, & fecisset, nisi furorem ejus sedasset Moyses, C. Dimisit integre, & quoad omnia, N. Hinc v. 35. *Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli.*

CLXVII. Objic. 2. Constat ex pluribus Scripturæ locis peccata etiam dimissa redire in memoriam Dei. Hinc 3. Reg. 17. 18. Sarephthana mulier ad Eliam ait: *Quid mihi & tibi, vir Dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meæ?* Hinc Psal. 78. 8. *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum.* Et Psal. 108. 14. *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini.* Atqui si dimissa semel peccata non redirent, Deus eorum non recordaretur.

CLXVIII. Resp. dist. maj. peccata quoad culpam tantum dimissa, redeunt in memoriam Dei, Esto. Dimissa quoad culpam simul & pœnam, N. In objectis textibus, vel agitur de peccatis, quoad culpam dimissis, quæ Deus oblitus esse videbatur, quia horum differebat pœnam; & quorum tandem videtur meminisse, dum

novis exacerbatus peccatis, hæc simul plectit cum prioribus: Vel agitur de peccatis, quæ potius dissimulata sunt, quam condonata, ut Psal. 108. Nihil autem mirum, si Deus, qui hæc quasi oblitus videbatur, novis, quæ iram ejus inflamment, succedentibus peccatis, severe plectat.

CLXIX. Objic. 3. Christus Matth. 18. adducta parabola Regis, qui à servo in conservum suum immisericordi repetit illud etiam debitum quod ei dimiserat, prosequitur in hunc modum v. 35. *Sic & Pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.* Ergo peccata prius dimissa redeunt ubi deest charitas fraterna. Hæc autem tollitur per quodcumque mortale peccatum; cum per istud tollatur charitas simpliciter.

CLXX. Resp. neg. conseq. duplici de causa, 1. quia peccatum servi illius, etsi ex parte hominis dimissum, reipsa dimissum non erat ex parte Dei: neque enim qui intuetur cor Deus, hominis in conservum suum ad crudelitatem usque duri peccatum condonaverat; 2. quia, ut scite post Chrysostomum observant Suarez, Maldonatus, Tournelyus, & alii, in Parabolis, non secus ac in humano corpore duo sunt partium genera, quædam ad usum, quædam ad ornamentum: hæc adjectitiæ sunt, nec ad vivum refecandæ; illæ necessariæ sunt, & dogmaticæ. In præsentī parabola, Rex, duo servi, condonatio decem millium talentorum, debitum centum denariorum quos durius repetit immitis servus, partes sunt necessariæ; atque ex his colligendum, quod Christus colligi voluit, nempe à nobis condonandum esse proximo, quidquid is in nos deliquerit, ut condonet Deus quidquid in ipsum peccaverimus. Cetera vero adjectitia sunt, nec citra fidei periculum urgeri valent. An enim Deus relatu hominum indiget, ut discat quid egerit servus cum servo? An remittit debitum, antequam fratri dimittamus? &c. Quod ergo ait Augustinus Lib. 16. de Civ. Cap. 2. sub finem, in Prophetis Historicis, quemadmodum in cytharis, non omnia resonare, id ipsum nos cum doctis. Tournelyo de parabolis affirmare possumus.

CLXXI. Inst. 1. Augustinus Serm. alias 15. de verbis Domini, nunc 83. Cap. 6. sic ex adductis Christi verbis loquitur: *Dicit Deus, Dimitte & dimittetur tibi . . . Nam si non dimiseris, revocabo te: & quidquid dimiseram, replicabo tibi. Non enim . . . fallit aut fallitur Christus, qui subjecit dicens: Sic & vobis faciet Pater vester qui in Cælis est.* Sed qui docet, dimissa eis replicari quibus dimissa erant, necessario docet eadem reviviscere. Quod & expresse tradit S. Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. ult. ubi hæc: *Ex quibus dictis constat, quia si hoc quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus; & illud rursus à nobis exigitur, quod nobis jam per Pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus.*

CLXXII. Resp. neg. min. Fieri enim potest, ut quæ semel dimissa sunt, non reviviscant formaliter, & tamen nobis replicentur virtualiter & æquivalenter; 1. quia peccata quæ veniam sequuntur, ingrati animi vitium involvunt, & eo gravius, ac plectendum magis, quo & plura & facilius condonata fuere. 2. Quia qui ad vomitum revertuntur, hos sæpe ultrix Dei iusti-

T. 5. p. 451. A.

justitia tot in sordes proruere patitur, ut nec rei minus, nec minus plectendi evadant, quam si nullam antea veniam obtinuissent. 3. Quia dimisso quoad culpæ reatum peccato luenda supererat pœna temporalis, seu in hoc seculo, seu in purgatorio igne: hæc autem, etsi per novum peccatum proprie non reddit, quia extincta non erat, è temporali in æternam commutatur, & inferis exolvenda est. Ergo Augustinus & Gregorius alio quam objectionis sensu intelligi possunt: Si autem possunt, debent, ne à trita via recessisse dicantur.

7. 9. p.
90. A.

CLXXIII. Inst. 2. Augustinus Lih. 1. de Bapt. Cap. 12. solutioni nostræ aditum omnem præcludit: Sic enim loquitur: *Redire dimissa peccata, ubi fraterna charitas non est, apertissime Dominus in Evangelio docet in illo servo, à quo dimissum debitum Dominus repetit, eo quod ille conservo suo debitum nollet dimittere.* Et infra: *Nec tamen illud quod nondum conservo dimiserat, impedivit Dominus ejus, quominus in illo tempore accipiendæ rationis, dimitteret ei omnia quæ debebat. Sed quid profuit? Quandoquidem in caput ejus propter odiorum perseverantiam rursus omnia continuo replicata sunt.* Ergo juxta S. Doctorem redeunt peccata dimissa.

CLXXIV. Resp. 1. textum hunc ab omnibus qui Christianum nomen profitentur, necessario emolliiri debere: cum naturaliter sonet, iis etiam dimitti peccata, qui fraterno utuntur odio, & in eo perseverant.

CLXXV. Resp. 2. dist. conseq. redeunt, & quidem improprie, peccata dimissa apparenter, C. peccata vere dimissa, N. Itaque, si loquatur tantum Augustinus de peccatis, quæ Baptismus delevit equidem quantum de se erat, id est quæ potuit dimittere, sed reipsa ob malam subjecti dispositionem non delevit, jam ex eo nihil decerpi potest contra nos, qui loquimur de peccatis reipsa & in actu secundo dimissis. Atqui luce meridiana clarius est S. Doctorem loqui tantum de peccatis, quæ licet apparenter dimissa sint, reipsa nihilominus dimissa non fuere. Loquitur enim de peccatis hominis, qui in odio fraterno perseverans Baptismo tinctus est: is autem peccatorum veniam vere obtinere non potuit. Ergo nec huic proprie redeunt peccata, licet improprie redire dici possint, quatenus iis, quæ denuo committit, peccatis adjunguntur, & ipsi simul in damnum cedunt.

Confirm. quia aperte docet Augustinus, Lib. 5. Cap. 22. eum, qui male dispositus & fratris sui osor ad Baptismum accedit, peccatorum veniam non obtinere. *Fieri non potest, inquit, ut eis peccata dimittantur, qui fratres à quibus diliguntur, oderunt, & in ipso odio baptizantur.* Idem alibi sæpius inculcat.

ibid. p.
156. C.

ibid. p.
90. G.

CLXXVI. Inst. 3. Augustinus eod. Lib. 1. Cap. 13. loquens de homine, qui fraterno æstans odio suscipit Baptismum, sic interrogat Donatistas: *Quid ergo dicimus? Dimittuntur peccata huic homini, an non dimittuntur? Prorsus quod volunt, eligant. Si enim dimittuntur, continuo redeunt: Evangelium loquitur, Veritas clamat.* Atqui hic ex æquo supponit S. Doctor & peccata ei de quo loquitur, dimitti, & dimissa continuo redire. Ergo.

CLXXVII. Resp. neg. min. aliud est enim adversario quicum disputas, alternam partem

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

permittere; aliud eandem habere pro vera. Permittit equidem Augustinus, ut homini male disposito peccata pro instanti dimitti & statim redire dicantur, prout permittit ut dicatur contrarium: quia utrumlibet eligant Donatistæ, sequitur contra quod sentiebant, non magis apud nos quam apud illos iterandum esse Baptisma legitima forma, sed tamen sine effectu collatum. At reipsa, nec tenet, nec dicit S. Doctor, homini male disposito peccata ad tempus & transitorie per Baptismum dimitti. Dum enim id supponi patitur, totis pedibus in oppositam partem festinat, ut constet tum ex tota verborum ejus serie, tum ex textu antea citato.

CLXXVIII. Inst. 4. sic pergit Augustinus eod. Cap. 12. n. 19. *Oculi quidem ejus (qui fictus fictione dispositionis ad baptismum accessit) in tenebras perpetuo diriguntur, sed non potest lux nisi perfundere transeuntem. Si hoc ergo dixerint, hoc etiam in eis intelligant fieri, qui extra Ecclesiæ communionem, sed tamen Baptismate Ecclesiæ baptizantur, quod ubicumque fuerit, sanctum est per se ipsum: & ideo non est eorum qui se separant, sed ejus unde se separant: Valet tamen & apud eos hæcenus, ut per ejus lucem transeant ad dissensionis suæ tenebras, continuo redeuntibus peccatis, quæ Baptismatis sanctitas in illo temporis pœnito dimiserat, tanquam redeunte obscuritate, quam lux in transitu excusserat.* Unde sic: Eo modo, juxta Augustinum, pelluntur tenebræ peccati ab homine etiam apud schismaticos baptizato, quomodo pellitur noctis obscuritas ab homine, qui à tenebris transit ad lucem, statimque ad tenebras redit. Atqui ab isto pellitur obscuritas, non apparenter tantum, sed vere, licet ad breve tempus, Ergo, &c.

CLXXIX. Resp. neg. maj. neque enim id concedit Augustinus, quod ab eo concedi supponit objectio; sed illud permittit Donatistis, ut eos, quidquid tandem eligant, urgeat instantius. Hi nempe ut veram esse Ecclesiam suam probarent, sic argumentabantur. Vel hi qui baptizantur in Ecclesia Donati, peccatorum veniam in Baptismo consequuntur, vel non. Si prius, ergo Spiritus sanctus, per quem dimittuntur peccata, est apud Donatistas. Si posterius, ergo nec valet Baptisma à schismaticis collatum, quod tamen valere agnoscunt Catholici. Ut ab ea difficultate se expediat Augustinus, probandum suscipit, valere posse Baptisma, absque eo quod conferat, vel saltem solide conferat Spiritum sanctum. Id autem ut probet, sic ipse aliud contra Donatistas instituit dilemma, ibid. C. 13. n. 21. vel homini habenti inimicum quem iniquissime oderit, & in subito periculo mortis poscenti Baptismum, dimittuntur peccata, vel non dimittuntur. Atqui utrumlibet dicant Donatistæ, stat valere, nec iterari posse Baptisma, etiamsi non dimiserit aut saltem inutiliter dimiserit peccata, proinde vere non dederit Spiritum sanctum. Si non dimisit, res extra dubium est. Si dimisit, non nisi transitorie dimisit, quia juxta Evangelium continuo redeunt peccata ei cui dimissa sunt, dum fratrem suum odisset. Ergo tametsi Baptismus ille & valide ac solide collatus fuerit, & idcirco iterari non debeat, vere tamen & solide non dedit Spiritum sanctum. En tota S. Doctoris ratiocinatio,

S

ad

ad quam necesse non est ut secundam dilemmatis sui partem de peccatis ad momentum in Baptismo dimissis tenuerit, sed satis est ut hanc à Donatistis teneri posse supposuerit.

Ubid. p. 79. C. D. Hinc idem Cap. 12. postquam Simonis magi Baptismum, eo modo, quo statim Baptismum hominis inimicum suum iniquo odio prosequentis expendit, sic prosequitur: *Sicut in illo qui ad Baptismum fictus accesserat, fit ut non denuo baptizetur, sed: ut quod ante datum est, TUNC VALERE INCIPIAT AD SALUTEM, cum illa fictio veraci confessione recesserit: sic etiam iste, qui Baptisma Christi in aliqua hæresi aut schismate accepit, quo sacrilego scelere peccata ejus non dimittebantur; cum se correxerit, & ad Ecclesiæ societatem unitatemque venerit, non iterum baptizandus est; quia ipsa ei reconciliatione præstatur, ut ad remissionem peccatorum ejus in unitate jam prodesse incipiat, quod acceptum in schismate prodesse non poterat.* Atqui hic non obscure indicatur, peccata reipsa non dimitti in Baptismo male recepto, sed tunc demum sic baptizato dimitti, cum à fictione sua recesserit. Ergo.

T. 4. p. 1230. E. CLXXX. Inft. 5. Augustinus in Plal. 108. sic loquitur de Juda: *Si ergo Judas teneret illud ad quod vocatus est, nullo modo ad eum vel sua præterita, vel parentum iniquitas pertineret: quia ergo non tenuit adoptionem in familia Dei: rediit iniquitas Patrum ejus in conspectu Domini, ut in eo etiam ipsa puniretur, &c.* Ergo redeunt in nos, tum nostra, tum & parentum peccata.

CLXXXI. Resp. dist. conseq. redeunt quoad pœnam, & quidem secundum quid, C. redeunt quoad culpam, & simpliciter quoad pœnam, N. sane æquum est ut gravius plectantur, qui postquam & suam, & paternam impietatem ejuraverunt, ad priorem redeunt, & posteriorem æmulantur. At non ideo proprie reviviscunt eorum delicta: quia quidquid eorum expunctum est, nova pœna non expungitur, ut ex probationibus nostris compertum est. Ut plenius intelligatur responsio hæc, fit

CONCLUSIO II. Peccata etiam deleta per posteriora reviviscunt secundum quid virtualiter.

CLXXXII. Prob. 1. Duplici sensu intelligi possunt peccata redire virtualiter per sequens peccatum, 1. si redeant in simili, quomodo febrim dicimus redire, cum in illam recidit qui ab ea sanatus erat; 2. cum causa sunt cur posterius peccatum gravius sit, & gravius plecti mereatur. Atqui peccata jam dimissa per posteriora redeunt utroque hoc sensu: priori quidem, quia posterius peccatum eandem inducit ac prius gratiæ privationem, eundem & æternæ culpæ reatum. Posteriori vero, tum quia sicut relapsus in febrim periculosior est, ita quoque posterius peccatum quodammodo fit gravius priori; Tum quia gravius est ingrati animi vitium in eo, qui misericordiæ sibi primum præstitæ oblitus, denuo relabatur; Tum quia exacerbatus repetito delicto Deus gratias sub-

strabit uberiores, quarum defectu peccator noxas noxis cumulat; adeo ut teste Christo Matth. 12. *fiant novissima hominis illius pejora prioribus.* Ergo.

CLXXXIII. Objic. si res ita sit, in quolibet relapsus peccato duplex occurret culpa, alia quidem furti v. g. vel adulterii, alia ingratitude. Atqui fallum consequens. Alioqui hæc ingratitude circumstantia in confessione necessario aperienda foret: quod tamen nemo cogitat. Pro solutione.

Not. ingratitude duplex distinguitur, materialis alia, alia formalis. Ingratitude materialis ea est, qua inadvertenter fit aliquid contra debitum gratitudinis. Ingratitude formalis, vel est directa & expressa, vel indirecta & interpretativa. Directa ea est, qua quis accepto remissionis beneficio rursus peccat, non solum sciens id displicere Benefactori, sed eo etiam animo ut displiceat, & ostendat se parvi beneficium & Benefactorem facere. Indirecta ea est qua quis in eodem casu peccat, advertens quidem aut advertere valens id Benefactori displicere; haud tamen eo animo, ut eidem displiceat, & beneficium ejus aspernari videatur. His positis

CLXXXIV. Respondent aliqui neg. maj. quia, inquirunt, fieri potest ut in relapsu occurrat tantum ingratitude materialis, quæ qua talis imputari non possit in peccatum.

Sed quia pauci admodum intelligent, quo fieri possit ut homo mortaliter, proinde sciens & volens, relabatur; & tamen nec advertat, nec advertere possit, id Benefactori suo displicere. Ideo

CLXXXV. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dico circumstantiam ingratitude aliquando in confessione aperiendam esse; aliquando satis ex ipsa confessione intelligi, ut necessario non sit aperienda. 1. Etenim si, quod rarum existimo, directa sit, necessario erit aperienda. Erit enim tunc gravissimum, quin & diabolicum, atque ideo speciale peccatum. 2. Si indirecta sit, videtur etiam tunc esse speciale peccatum. Ubi cumque enim agitur contra speciale debitum alicujus virtutis, ibi reperitur malitia propria, seu specialis peccandi ratio virtuti illi opposita. Sed qui peccat post remissi peccati beneficium, agit contra speciale debitum gratitudinis: Cum hæc certa & inconcussa lege hominem obligat, ne malum pro bono rependat Benefactori suo. Ergo ingratitude hæc specialem habet malitiam, & sic speciale est peccatum.

Nunquid igitur aperienda erit in Tribunali? Utique, si vel gravissima sit & extraordinaria; vel, licet tantum gravis, non sat ex confessione intelligatur. Si enim ex confessione sufficienter innotescat, ut fit apud eos, qui vel generalem vitæ totius exomologesim faciunt; vel eodem, quo prius utuntur Confessario, nihil erit cur expressum declaretur: quia de ea vel totius vitæ decursu, vel ex confessionibus quæ præcesserunt, abunde constabit.

ARTICULUS SEXTUS.

A N

POENITENTIA MERITA PER PECCATUM
MORTIFICATA REDINTEGRET.CLXXXVI. **Q**UADRUPLEX distingui solet in homine operum genus.

Alia sunt *viva*, quæ ab homine justificato procedunt, eique tribuuntur jus ad gloriam. Alia sunt *mortificata*, quæ ab homine quidem justo prodierunt, sed deinceps per mortale subsequens peccatum excidunt à jure quod ad vitam æternam tribuebant; prout mortificata corporis humani membra à functionibus suis impediuntur. Alia sunt *mortifera*, quæ gratiam, vitæ animam, perimunt, ut peccata quæcumque lethalia. Alia demum sunt *mortua*, quæ cum fiant ab homine in statu peccati constituto, tametsi quandoque ex gratia eliciantur, jus ad gloriam non tribuunt; quia carent principio ad meritum condignum necessario. Neque tamen id operum genus omni mercede privatur, unde vetus id adagium: *Quæ cum mortali bona sunt, dant bona terræ*, ut patet in Ægyptiis obstetricibus, quæ Hebræorum mares servaverunt. *Cor faciunt humile*, quia peccatorem qui bonis operibus incumbit, illustrat Deus, & ad humilem peccati sui notitiam & confessionem impellit; & *minuunt tormenta gehennæ*. Minuunt, inquam, non positive, quasi pro pœna ex parte satisfaciunt: sed negative, quatenus certa quædam præcepta implent, quorum violatio graviolem in inferis pœnam induxisset.

Jam in præsentia non agitur, 1. de operibus vivis, quæ enim semper vivere, reviviscere non postulant. 2. De operibus mortuis, quia, juxta aliud effatum, *vivere non poterunt, quæ nunquam viva fuerunt*; 3. nec à fortiori de operibus mortiferis: absit enim ut per Pœnitentiam vivant, quæ Pœnitentia destruere satagit. Tota igitur quæstio est de operibus mortificatis; an scilicet hæc ita per Pœnitentiam resurgant, ut iis sua etiam in cælo merces respondeat, quasi nusquam mortificata fuissent. fit

CONCLUSIO, Merita peccato mortificata, redeunte per Pœnitentiam formalem aut virtua-lem gratia, secundum se tota reviviscunt. Propositio, licet non de fide, adeo Theologis omnibus probata est, ut, juxta Suarem, temerarium sit & in fide periculosum, eam inficiari.

CLXXXVII. Prob. 1. ex Scripturis. Ezech. 33. 12. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab iniquitate sua*. Atqui si non reviviscerent merita per peccatum mortificata, plurimum, & quidem tota æternitate, noceret peccatori impietas sua: quandoquidem propter eam nonnunquam præstantioribus gloriæ suæ radiis orbaretur.

Joel 2. ubi postquam v. 12. dixit Deus: *Convertimini ad me in jejuniis, fletu & planctu*, conversionis hujus mercedem subjungit v. 25. his verbis: *Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus & rubigo & eruca*. Id est, ait post Hieronymum Glossa: *Non patiar perire ubertatem, quam peccando amisistis: illa autem uber-*

tas est meritum bonorum operum, quod per peccatum fuit perditum.

Galat. 3. Galatas ad Judaïsmum deflectentes sic compellat Apostolus v. 3. *Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa*. Atqui nihil aliud sibi volunt postrema hæc verba, quam reditura Galatis passionum suarum merita, si ad saniolem mentem revertuntur.

Hebr. 6. 10. *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis quam ostenditis in nomine ipsius*, quæ verba Tridentinum Sess. 6. Cap. 16. *justificatis hominibus, si acceptam gratiam perpetuo conservaverint, si amissam recuperaverint, proponenda esse declarat, nec immerito*. Hic enim alloquitur Apostolus Hebræos omnes: Atqui admodum verisimile est ex iis plures lapsos fuisse. Id enim, caute licet & urbane proposita telluris pluries & perperam irrigatæ comparatio satis indicat. Ergo exigit quadantenus justitia Dei, ut iis præterita sua merita imputet, qui *amissam gratiam recuperaverint*.

Prob. 2. ex Patribus. Ambrosius Lib. 1. in Luc. nu. 33. *Vide, inquit, quam bonus Deus, & facilis indulgere peccatis: Non solum ablata restituit, sed etiam insperata concedit*. Sed qui ablata restituit, merita per Pœnitentiam redintegrat.

Hieronym. in citata Cap. 3. ad Galatas verba: *Quicumque ob fidem Christi laboraverit, & postea lapsus fuerit in peccatum, sicut priora dicitur passus fuisse sine causa, dum peccat; sic rursus non perdet ea, si ad pristinam fidem & antiquum studium revertatur*. Quæ verba thesaurum nostram continent.

Chrysostomus Hom. 6. in Genes. *Per misericordiam Dei, si modo condemnare facta nostra voluerimus, poterimus statim ad pristinam abundantiam redire*, idem docet in 3. ad Galat.

CLXXXVIII. Prob. 3. rationibus Theologicis. 1. ex Tridentino ubi supra, *Nihil justificatis amplius deesse credendum est, quominus plene, illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta: vitam æternam suo tempore, si tamen in gratia accesserint, consequendam promeruisse censeantur*. Atqui merita per peccatum mortificata, triplici his designata conditione gaudent. 1. Enim in Deo sunt facta, 2. sunt & opera hominis justificati. 3. Demum sunt opera hominis qui in gratia, non quidem conservata, sed per Pœnitentiam reparata decedit. Ergo nihil iis deesse videtur, quominus vitam æternam promereant.

CLXXXIX. II. Exigit Dei misericordia, quæ judicium superexaltat, ut opera in ejus gloriam perpetrata, sua donentur mercede, cum nullus obsistit remunerandi obex. Atqui in homine per Pœnitentiam restituto nullus jam resistit obex. Ergo. Et vero quis sub Deo ad remunerandum proclivior, quam ad puniendum, con-

concipiat hominem, qui toto longæ vitæ studio, omni virtutum exercitio incubuit; & obiter lapsus, instar Petri culpam suam illico deflevit amare, & inde quasi vegetior exurrexit, audum omnino coram Dei oculis apparere?

CLXXXIX. III. Plus virium non habet culpa, quam gratia. Ergo si per culpam mortificantur merita, æquum est, ut per gratiam, quæ culpas omnes perimit, reviviscant.

CLXXXI. IV. Quæ manent in acceptatione divina, tantumque ex interposito obice non imputantur, ea sublato tandem obice imputari debent. Atqui bona hominis iusti, sed aliquando lapsi, opera manent in acceptatione divina. Nusquam enim hæc abiecit Deus, etsi peccatorem abjecerit. Ergo sublato per Pœnitentiam obice, debent, ut prius, ad meritum imputari.

CLXXXII. Objic. 1. Ezech. 18. 24. *Si averterit se iustus à justitia sua, omnes justitiæ ejus quas fecerat, non recordabuntur*: Sicut nec recordabuntur iniquitates ejus, qui Pœnitentiam egerit, ibid. 30. Atqui nullatenus *recordantur* iniquitates ejus qui Pœnitentiam egerit.

CLXXXIII. Resp. 1. neg. maj. nam Scriptura dicit equidem Deum nec justitiarum iusti cadentis, nec peccatorum impii relurgentis meminisse; sed non dicit unum fieri *sicut* aliud: *vocula enim sicut*, paritatem omnimodam inducit, quam non inducit sacer textus.

CLXXXIV. Resp. 2. dist. Maj. si averterit se iustus à justitia sua, & in illa aversione mortuus fuerit, non recordabuntur justitiæ ejus, C. si averterit se, & deinceps aversionis hujus Pœnitentiam egerit, N. Utrumque solutionis membrum suppeditat ibid. Propheta. Primum his verbis: *In prævaricatione qua prævaricatus est, & in peccato quod peccavit, in ipsis morietur*. Secundum istis: *Impietas impii non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit*. &c.

CLXXXV. Inst. 1. eo modo per peccatum subsequens mortificantur merita priora, quo per Pœnitentiam subsequentem delentur peccata præterita. Atqui hæc ita delentur, ut nunquam redeant. Ergo & illa ita mortificantur, ut nunquam reviviscant.

CLXXXVI. Resp. neg. maj. 1. quia Scriptura & Traditio contrarium non obscure indicant, prout liquet ex dictis. 2. Quia misericordia Dei quæ exigit, ut peccata per seriam Pœnitentiam expuncta nunquam redeant; exigere videtur, ut merita mortificata, per eandem Pœnitentiam restituantur; 3. quia peccata simpliciter tolluntur per Pœnitentiam: at vero merita mortificantur quidem per peccatum, sed non extinguuntur simpliciter, quamdiu manet homo in statu vitæ: unde quantum de se est in acceptatione divina perseverant, semperque, si tollatur peccati obex, foras erumpere idonea sunt. Ita S. Thom. q. 89. à 5. ad 1.

CLXXXVII. Inst. 2. æque vel plus valet peccatum ad destruenda merita, quam gratia ad destruenda peccata. Atqui gratia peccata in perpetuum destruit. Minor constat. Prob. maj. peccatum malitiæ est infinitæ: gratia vero finiti valoris. Atqui, &c.

CLXXXVIII. Resp. dist. maj. Plus valet peccatum ad destruenda merita secundum se

spectata, Transeat. Plus valet ad destruenda merita spectata prout subsunt divinæ misericordiæ, quæ ea in perpetuum acceptare voluit, modo vel nullus per peccatum poneretur obex, vel positus auferretur per Pœnitentiam, N. Solutio liquet ex probationibus nostris.

Dixi *transeat*, tum quia peccatum non est malitiæ intrinsece infinitæ, & aliunde gratia Pœnitentiæ involvit secum merita Christi infinita; Tum quia peccatum merita non destruit præcise ratione malitiæ suæ, sed ratione suæ cum gratia justificante incompatibilitatis. Hæc autem per Pœnitentiam sublata nihil est cur merita, coram Deo minime extincta, sed quasi depressa non reviviscant. Unde comparatio quam instituit S. Thomas inter opera mortificata & animalia mortua, aliqualem tantum, non omnimodam inter utraque similitudinem inducit. Mortuum enim animal, non solum omni operatione, sed & omni vitæ principio caret. Contra vero merita mortificata effectu quidem suo privantur, quamdiu subsistit peccatum; sed vitalem coram Deo radicem servant, vi cujus, remoto obice, germinare possunt & reflorescere.

CLXXXIX. Inst. 3. Ubi merita quasi radicaliter subsistunt, subsistit jus ad gloriam. Atqui jus ad gloriam per peccatum mortale omnino extinguitur. Ergo per peccatum tollitur funditus radix quæcumque meriti.

CC. Resp. dist. maj. Ubi :: subsistit jus ad gloriam radicale & remotum, C. proximum, N. Nihil autem mirum, si peccator, cum proximo, ut ita loquar, ad damnationem jure, jus ad gloriam remotum servare dicatur, vi cujus, Deo sic misericorditer indulgente, in priora sua merita per Pœnitentiam regredi possit.

CCI. Objic. 2. si merita olim mortificata reviviscant, melior erit conditio peccantis & Pœnitentis, quam ejus qui non peccaverit. Priori enim gemina debetur merces, nempe antiqui meriti & Pœnitentiæ; posteriori non item.

CCII. Resp. neg. maj. Etsi enim fieri potest, ut S. Petrus negationem suam uberibus tota vita lacrymis deffendo, plus meruerit, quam qui Christum nusquam abnegarunt; constat tamen, per se & ceteris partibus loquendo, plus mereri qui non peccat, quam qui peccatum Pœnitentia diluit. Tum quia tanti est demeriti peccatum, ut in illud cecidisse vel semel, satis sit *ad fletus sempiternos*, prout ajunt Patres; tum quia toto eo tempore, quo quis ad peccatum abusus est, coronam suam suam & merita duplicare poterat.

CCIII. Objic. 3. Ex Tridentino ut quis gloriam per bona opera consequatur, necessum est ut in gratia ad finem usque perseveret. Atqui non perseverat, qui in grave peccatum proruit. Min. liquet: Prob. maj. ex Can. 26. Sess. 6. ubi sic: *Si quis dixerit justos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternam retributionem à Deo per ejus misericordiam, & Jesu Christi meritum, si bene agendo, & divina mandata custodiendo, usque in finem perseveraverint: Anathema sit*. Ergo.

CCIV. Resp. 1. neg. maj. nam ait quidem Tridentinum, justos debere pro meritis suis expectare retributionem æternam, si in bono *ad finem usque perseveraverint*; sed non ait justos,

nisi

nisi perseveraverint, non posse pro bonis meritis, perditis quidem, sed aliquando reparatis, æternam mercedem expectare.

CCV. Resp. 2. dist. maj. Ut quis :: necesse est ut in gratia ad finem usque perseveret, id est, ut in statu gratiæ decedat, C. id est, ut nusquam à statu gratiæ exciderit, N. Tridentinum enim citato supra Cap. 16. quod quædam objecti Canonis explicatio est, unum id, ut quis ex bonis operibus coronam gloriæ reportet, exigit, ut in gratia decedat.

CCVI. Objic. 4. Sententia, quæ meritorum reviviscentiam adstruit, innumeras invehit difficultates, quibus satisfieri nequit. In ea enim explicari non potest, 1. an merita ex misericordia, vel justitia Dei, vel etiam ex rei natura reviviscant. 2. An omnia redeant, vel aliqua tantum. 3. Quo tempore, an ipso justificationis tempore, an tantum in instanti mortis.

CCVII. Resp. Non ideo falsam esse opinionem, quia pluribus, iisque gravissimis difficultatibus obnoxia sit: & id ex æquo fatentur cum Theologis Philosophi. Quamquam ex objectis difficultatibus nulla est præter secundam, quæ gravem moram injicere possit.

CCVIII. Non prima: Etsi enim ex probationibus nostris quædam subindicant, Dei justitiam, ipsamque aliquatenus naturam rerum exigere, ut merita per peccatum mortificata vivificent: multo tamen satius est id miserationi ejus tribuere. Ei enim soli imputandum est, 1. quod Deus peccatorem excitet ad Pœnitentiam, sine qua non reviviscerent præterita hominis merita; 2. quod Pœnitentem justificet. 3. Quod ad gloriam suo tempore propter bona opera in statu gratiæ edita, non requirat perseverantiam in illo statu minime interruptam. Contrarium enim sancire potuit, nec sancire omisit, nisi quia pius, clemens & infinite misericors. Et vero, nulla est absoluta & necessaria ratio cur sublato peccato tollatur potius meritorum mortificatio, quam pœna temporalis. Adde quod exigit quidem deletio peccati, ut & talis macula deleatur, & ponatur talis gratia sanctificans; sed nullatenus exigit portio gratiæ hujus, hujusve maculæ deletio, ut bona opera reviviscant. Ita Grandin pag. 174. & alii plures. Fatendum tamen ex supposita, quam hic reperiri credimus, Dei promissione, exurgere aliquod justitiæ debitum, ut bene Suarez ubi infra n. 12. & seq.

CCIX. Non tertia: sat enim probabile est, merita per peccatum mortificata in ipso justificationis instanti reviviscere; tum propter illud Luc. 15. *Cito proferte stolam primam. Et induite illam*, ubi per stolam primam prodigo filio confestim redditam passim intelligunt Patres prioris vitæ merita; tum quia peccator, si plene resurgit, ex divina misericordia jus habet proximum ad gloriam meritis prioribus correspondentem; ergo & ad gratiam, cui innititur jus totum ad gloriam.

CCX. Longe major est difficultas circa secundam quæstionem de gradu & quantitate in quibus reviviscunt merita mortificata. Tot enim sunt ea de re opiniones, ut vix certi quidpiam in præsentem constitui possit.

1. Enim censent plures merita omnia per
Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Pœnitentiam quamcumque, etiam remissam, modo veram, reviviscere: ita ut Pœnitens ille tot gradus gratiæ, & jus ad tot gloriæ gradus recipiat, quod habuisset per præcedentia merita, si hæc nusquam mortificata essent. Ita inter alios & fuse Suarez in speciali de meritorum reviviscentia opusculo.

2. Alii è diametro oppositi existimant merita mortificata, per Pœnitentiam quantumvis intensam nunquam reviviscere hoc sensu, quod Pœnitens priora merita ex toto vel ex parte recuperet, & ex his jus ad certos gloriæ essentialis gradus; sed tantum eo sensu, quod & novum suum jus ad gloriam essentialem duplici mereatur titulo, nempe & ratione præsentis dispositionis, & ratione præcedentium meritorum, & quod jus acquirat ad novum præmium accidentale, nempe gaudium majus de piis, quæ ante peccatum perpetraverat, operibus. Ita Bannez, Sylvius, Contenson, &c.

3. Alii docent Pœnitentem semper quidem aliquid præcedentium meritorum recuperare, sed secundum mensuram contritionis cum qua resurgit. Ita ut si quis ante lapsum merita habuerit ut viginti, & resurgat per contritionem ut quatuor, gratiam recipiat ad octo gradus, quatuor ob præsentem contritionem, quatuor ob præcedentia merita. Ita Valentia, & cum aliis non paucis Gonet hic disp. 6. art. 2.

CCXI. Ex his opinionibus secunda, quæ est Bannezii, plus à vero distare videtur. Siquidem ex dictis admittenda est vera & proprie dicta meritorum reviviscentia. Atqui non subsistit hæc in Bannezii systemate: Merita enim reviviscere, nihil aliud, si serio loquamur, esse potest, quam ea priorem homini justitiam reddere, atque adeo hunc efficere dignum aliqua saltem gloria, quam ante peccatum promeritus fuerat. Atqui in opinione Bannezii, nec redit homini prior justitia, sed nova tantum datur duplici titulo; nec ille hinc quempiam gloriæ essentialis gradum acquirit, sed duntaxat gaudium accidentale. Ergo in ea opinione non solvitur meritorum reviviscentia cum proprietate, sed solum penes nomen & titulum.

CCXII. Et vero, ait ibid. Gonet. n. 25. ponantur homines duo, quorum alter per annos 80. vel 100. Deo piissime servierit, & in mortale crimen lapsus, ab eo per contritionem intensam ut quatuor surrexerit: alter per idem tempus in omni vitiorum cæno immerfus, demum per paris mensuræ contritionem resurgat. Quid, amabo, consequetur prior præ posteriori. Gloriam, inquires, duplici titulo; & insuper majus gaudium accidentale. Sed 1. an tanti est gloriam uno vel duplici titulo consequi, cum haud majorem consequeris? An apud te reviviscere dicentur agricolæ labores, si postquam diebus totis decem desudavit in agro tuo, unius tantum diei laborem, sed decem titulis refundas. 2. Ex Tridentino Sess. 6. Cap. 16. valent vivificata hominis merita *ad consequendam suo tempore vitam æternam*. Atqui vita æterna gaudium est essentialis. Ergo gaudium istud necessario inferunt & priora & nova hominis merita.

Supereffigitur, ut vel omnia prorsus merita per quamcumque Pœnitentiam reviviscere dicamus cum Suarezio; vel tantum pro gradu & mensura Pœnitentiæ cum Valentia. Utique tota

T

re-

resurgent ad mentem Suarezii, si Pœnitentia se solum habeat ut removens obicem peccati, per quod merita mortificata fuerant: Sublato enim obice, qui solus effectum aliquem impedit, effectum totum resurgere necesse est. Contra vero non resurgent nisi pro mensura Pœnitentiae, si Pœnitentia non solum se habeat ut removens obicem, sed etiam ut dispositio in meritorum reviviscentiam moraliter influens: majori enim dispositioni major meritorum copia, minori minor, respondere debet. At unde iudicabimus, an contritio tantum removeat obicem, an vero sit insuper dispositio in meritorum reviviscentiam moraliter influens. Hic profecto hæret aqua, cum nihil perspicui ea de re doceat Scriptura vel Traditio.

CCXIII. Pugnandum igitur utcumque ex conjecturis: at suas habet utraque opinio nec prorsus contemnendas. His nempe pugnat Suarezius, vel potius Suarezii asseclæ.

1. Quia ex contraria opinione sequeretur, Deum non reddere annos quos comedit locusta; impietatem impij eidem etiam converso nocere; Deum, contra quod pollicitus est, oblivisci operis nostri: quæ omnia citatis supra Scripturæ textibus repugnant.

2. Ex Apost. Rom. 5. *Ubi abundavit delictum, superabundavit, & gratia.* Unde juxta Auctorem Libri Hypognostic. quem alii Ambrosio, alii aliis affingunt, *Pœnitentia est res optima, quæ omnes defectus revocat ad perfectum.* Porro in hypothesi adversariorum, nec gratia super delictum abundaret, nec Pœnitentia defectus omnes revocaret ad perfectum.

3. Quia ex Tridentino sess. 6. Cap. 16. & Can. 32. ut quis per bona opera vitam æternam, ejusque augmentum mereatur, satis est ut qui ea elicuit justificatus, in gratia decedat. Id autem in præsentī locum habet.

4. Quia alioqui ex duobus, quorum alter à gratia ut viginti, alter à gratia ut duo excidit; prior majorem non consequeretur fructum, quam posterior, si uterque tantum resurgeret ut duo. Id autem absurdum est: cum apud eum qui *non obliviscitur operis nostri*, potior debeat esse conditio illius, qui longe plura merita habuit, quam qui pauciora.

5. Quia contraria opinio necessario supponit, Pœnitentiam, ubi de meritorum reviviscentia agitur, non solum se habere per modum removentis obicem, sed & simul per modum dispositionis. Atqui id gratis asseritur. Vel enim dispositio hæc esset necessaria ad reviviscentiam, ut ad gratiam simpliciter, vel ut ad talem gratiam. Non 1. Gratia enim sanctificans nullam ex se dispositionem physicam prærequirit: quia ipsa est velut prima forma hujus ordinis: unde & infantibus per Baptismum infunditur sine dispositione. Non 2. Si enim dispositio hæc ad reviviscentiam qua talem necessaria dicatur, ita ut reviviscentiam inter & actum per quem illa obtinetur, certa inesse debeat proportio rigorosa; homo nequidem per intensiores charitatis actus, meriti etiam remissi reviviscentiam obtinebit. His enim actibus respondet gratia habitualis, quæ plenam cum ipsis proportionem habet: sed ubi accurata servatur proportio, non debet id quod jam pari gratia compensatum est, aliam præ-

teritam accersere. Ergo huic homini satis erit ut justificetur, sicut alius qui præterita merita non habuit: proinde nec priora ejus merita, quantumvis remissa supponantur, reviviscent.

CCXIV. Nec dicas, ex Tridentino sess. 6. cap. 7. gratiam hominibus conferri *secundum propriam cujusque dispositionem*; proinde remissam, si remissæ sint hominis dispositiones.

CCXV. Reponet enim Suarez ibid. n. 26. eam quidem gratiam, quæ per se infunditur ex vi justificationis, semper esse contritioni, seu dispositioni commensuratum: at simul contendet necessum non esse, ut gratia, quæ per accidens se habet respectu justificationis, proportionata sit dispositioni: quia gratia hæc non est à dispositione tanquam à causa per se, sed tanquam à causa removente obicem peccati. Neque vero, inquit, ad hanc precedentium meritorum gratiam requiritur nova dispositio per se; quia ipsa merita sunt sufficiens ejus causa, modo tollatur obex, qui impediēbat ne eadem merita effectum suum parerent.

CCXVI. His non obstantibus censent plures, reviviscentiam gratiæ, quæ prioribus meritis correspondet, extendi vel restringi secundum mensuram dispositionum, ex quibus peccator justificationis gratiam consequitur.

Probant 1. auctoritate Angelici Doctoris hic q. 89. art. 2. in corp. ubi sic loquitur: *Contingit intensiorem motum Pœnitentis quandoque proportionatam esse majori gratiæ, quam illa à qua exciderat per peccatum: quandoque autem æquali; quandoque vero minori. Et ideo Pœnitens quandoque resurgit in majori gratia, quandoque autem in æquali, quandoque vero in minori.* Et in resp. ad 2. *Pœnitentia, quantum est de se, habet virtutem reparandi defectus ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriorem statum, sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissus movetur in Deum & detestationem peccati.* Et art. 5. ad 3. *Qui per Pœnitentiam resurgit in minore charitate, consequetur quidem præmium essentiale, secundum quantitatem charitatis in qua invenitur, &c.* Atqui si merita mortificata, per actus etiam remissos Pœnitentiæ reviviscerent secundum omnem meriti gradum, quem ante peccatum habuerunt, jam quantum ad hoc esset homini indifferens, an in majori vel minori gratia resurgeret; nec quia resurgeret in minori, impediretur Pœnitentia ne defectus ad perfectum repararet: ac demum essentiale consequeretur homo, non secundum, sed longe ultra quantitatem charitatis in qua inveniretur. Ergo.

Probant 2. ex Trid. sess. 14. cap. 2. ubi sic: *Ad quam novitatem & integritatem peccato deperditam, per Sacramentum Pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus.* Atqui si deperdita vitæ integritas per contritionem etiam remissam obtineretur, haud utique tanti fletus, tanti & labores ad eam denuo comparandam necessarij forent.

Probant 3. quia in reviviscentia meritorum, sic sua misericordiæ jura servari debent, ut *Habent.* non violentur jura justitiæ. Atqui hæc in opinione contraria evanescunt. Supponantur enim iusti duo, quorum alter arctiorem vitam professus sit, alter paulo laxiorem; uterque

que per decennium, quo elapso moriatur posterior; prior vero in atrociam quædam scelera proruat, donec proximus morti per remissam Pœnitentiam ad Deum revertatur. Is in opinione contraria, statim evadit altero longe sanctior, Deoque acceptior, ob copiosa, quæ lapsus ejus præcesserunt & integre reviviscunt, merita; unde & longe majori quam alter gloria donandus erit: Atqui hic adeo minuuntur sanctæ Dei severitatis jura, ejusque justitiæ leges, ut vix ejusmodi hypothese patienter ferant Christianæ aures. Cum ergo ajunt Scripturæ peccatori converso reddi stolam pristinam, majusque de ipsius reditu, quam de stantis justiperseverantia, in Cælo gaudium concipi; de eo indubie loquuntur, qui, non qualitercumque, sed plene ad Deum revertitur: quia nempe, ait S. Gregorius Mag. Hom. 34. in Lucam, *Dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum qui nunquam terga præbuit, & nunquam aliquid fortiter gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas uberes fructus profert, quam eam quæ nunquam spinas habuit, & nunquam fertilem messem produxit.*

Probant 4. quia, qui sancte & salubriter omnia disponit Deus, eum in meritorum reviviscencia ordinem non elegit, qui Pœnitentium fœcordiam foveret. Atqui fœcordiam hanc insigniter fovet opinio contraria. An enim mœrore conficietur, an large coram Domino ingemiscet, an alet jejuniis preces ut in pristinum statum restituatur, cui persuasum est se id quacumque Pœnitentia, etiam remissiori, modo non ficta, consecuturum esse? non id facile suspicabitur qui serio perpenderit, quot & Directores & Pœnitentes parabola filii prodigi in alienam & suam perniciem abutantur.

Probant 5. quia ubi reviviscunt priora merita in pristino perfectionis statu, reviviscit non raro magna & intensa, quæ lapsus præcesserat, charitas. Atqui quotidiana patet experientia magnam hanc & intensam charitatem in iis non detegi, qui per Pœnitentiam remissam è vitiorum cœno emergunt. Magna enim charitas magna operatur, nedum otiosa languet & segniss. Atqui in his qui remisse admodum surrexerunt, nihil magnum operatur Charitas. Nempe id genus homines videas ægre ad pietatis opera ferri, calcaribus indigere, vix ab assuetis vitiis deterreri. *Rara ait S. Bernardus, illorum compunctio, oratio sine devotione, tepida conversatio, animalis cogitatio.* Contra vero qui per intensam & vehementem Pœnitentiam resurrexerunt, tot & tam splendida novæ pristinaeque charitatis argumenta præbent, ut eos quasi ad oculum animadvertas meliores esse pluribus justis qui non indigent Pœnitentia. *Ex ipso suo dolore compuncti,* ait citata Hom. S. Gregorius, *inardescunt in amorem Dei, seseque in magnis virtutibus exercent, honores fugiunt, acceptis contumeliis lætantur, flagrant desiderio, ad cælestem patriam anhelant,* concupiscentiæ, cui habenas laxaverant, impetus fortiter comprimunt, & quos longa consuetudine induerant vitiosos habitus, quasi sementes in anima radicata contrariis operibus sollicitè & indefinenter evellunt. Ergo. Ita idem qui supra Parisiensis Magister.

Et si momenta hæc non improbabiliter solvi possunt, ut videre est apud Martinon. disp. 47. Sect. 3. nobis tamen potior videtur secunda isthæc opinio, tum propter auctoritatem D. Thomæ, quæ in ejusmodi dubiis haud flocci æstimanda videtur; tum quia hoc pacto misericordia & veritas obviant sibi, & felici nexu coherent; tum quia nulla est ex adversariorum rationibus, quæ mentem alio rapiat.

CCXVII. Non 1. quæro enim quibus Deus redderet annos, quos comederat locusta: an non iis solum qui ad ipsum *ex toto corde* & dominanter convertebantur; quæ dispositio in antiqua Lege, non modo ad meritorum reviviscencia, sed & ad simplicem justitiam necessaria erat. Ceterum, penes impium est, juvante gratia, efficere, ut nec ei noceat impietas sua, nec Deus operis ejus obliviscatur: ad utrumque enim sufficit ut pro mensura recipiendæ gratiæ mensuram adhibeat dispositionum: alioqui enim æquum est ut *qui parce seminat, parce & metat.*

Non 2. Ubi abundavit delictum superabundat gratia, quantum est ex parte Dei, qui non modo vult hominem esse justum, sed & justum justificari amplius. Hæc tamen gratiæ abundantia *secundum propriam cujusque dispositionem tribuitur.* Adde quod Apostolus loquatur de gratia Christi, quæ ad delenda quæcumque peccata plusquam sufficiens est.

Ad id quod ex Libro hypognost. objicitur, *dicendum quod Pœnitentia quantum est de se, habet virtutem reparandi defectus ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriorem statum, sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissius movetur in Deum, &c.*

Non 3. Tridentinum enim per Tridentinum explicari debet: atqui alibi docet Tridentinum gratiam unicuique dari secundum suam dispositionem; ergo & id in eo etiam qui objicitur loco suppleri debet. Unde, quidquid triumpanter obloquatur Martinon, quasi pene opinio sua citra grave fidei discrimen indubium vocari non possit, tuto dici potest cum Valentia Pag. 1673 disp. 7. q. 6. punct. 3. ex eo Concilii loco tantum probari, quod opera mortificata reviviscant, tum absolute quoad rationem meriti vitæ æternæ, tum quoad pristinam meriti quantitatem *indeterminate*; cum quantitas aliqualis nunquam à merito separetur: non autem quod semper reviviscant *determinate* quoad totam meriti quantitatem, id est, quoad totum meriti antiqui valorem. Quod autem æqua sit præsens solutio, hinc liquet, quod ut sæpius scripsit Palavicinus, nusquam intenderit Concilium quæstiones in Scholis libere agitata dirimere: quanto autem minus id fecisse credendum est in lite, quæ nec ex verbo Dei dijudicari valet, nec adversariorum sensu, nisi contra expressam satis D. Thomæ mentem, definiri.

Non IV. 1. quia nihil absurdum, si ex duobus qui ad thesaurum longe disparem jus habent, alter non plus altero operis hinc reportet, quinon plus reportare conatur. Imo æquitati consonum videtur, ut qui præ quodam animi torpore ditiores suum fundum excolere negligit, minori habeatur pretio, quam qui ex talento suo depromit, quidquid hinc depromere potest. 2. Quia cum incommoda omnia

nia vitari non possunt, saltem vitari debent graviora. Gravius porro est incommodum, quod ex adversariorum sententia sequi ostendimus in tertia nostra probatione, quam quod in præfenti obijciunt. Ergo.

Non V. quod quia Achilleum est adversæ partis telum, pessiore stylo expendimus. Unde.

Ad 1. neg. min. non enim gratis asseritur, quod gravibus nititur momentis. Atqui ex dictis, &c.

Ad 2. neg. iterum min. ad probat. dico ex ea quidem contra adversarios sequi, hominem non habere jus strictum ad merita, à quibus

per peccatum excidit; proinde divinæ miserationi primario imputandum esse, quod ea per Pœnitentiam recuperet. At non sequi, quod Deus dum ea misericorditer reviviscere concedit, sancire debuerit, ut reviviscerent sine ullo ad hominis dispositiones respectu. Unde nihil vetat quominus dispositio physica ad actua-lem Pœnitentiæ gratiam, sit moralis ad reviviscen- tiam gratiæ præteritæ.

Agunt eo loci plures de efficacia Pœnitentiæ quantum ad venialium remissionem. Verum id in decursu commodius expendendum opi- namur.

CAPUT TERTIUM.

DE

MATERIA POENITENTIÆ.

I. **U**T in toto physico vel artificiali, sic in Sacramentis per analogiam distinguuntur materia & forma. Materia porro alia est remota, alia proxima. Materia remota Pœnitentiæ est id omne circa quod destruendum versatur Pœnitentia. Materia proxima, sunt partes minus determinatæ ex quibus coalescit Sacramentum Pœnitentiæ. Dico, partes minus determi- natæ, ne forma ipsa, utpote pars intrinseca Sacramenti, ad materiam revocetur; quod tamen aliqui non illubenter faciunt. De utraque hac materiæ specie duobus articulis differendum.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

MATERIA REMOTA POENITENTIÆ.

EX ipso Pœnitentiæ vocabulo constat materi- am illius esse peccatum, quatenus diluen- dum. Sed quia peccatum aliud est originale, aliud actuale, quod vel mortale est, vel venia- le tantum, ambigi potest quæ in individuo sit materia Pœnitentiæ.

II. Id autem ut facilius intelligatur, notan- dum materiam hujus Sacramenti aliam esse ne- cessariam, quæ nonnisi per claves, vel aliquid in ordine ad claves deleri possit; aliam suffi- cientem, quæ per claves equidem deleri valeat, at iis necessario subjicienda non sit, quia per alia media destrui queat. His obiter præmissis, sit

CONCLUSIO I. Peccatum originale non est materia Sacramenti Pœnitentiæ.

III. Prob. 1. Quia ex institutione Christi peccatum originale per Baptismum deleri de- bet. Atqui ex dictis Sacramentum Pœnitentiæ à Baptismo plane distinguitur.

IV. 2. Quia peccatum originale, per se lo- quendo, supponit hominem nondum Eccle- siæ subditum. Atqui Pœnitentia nonnisi in ho- minem jam Ecclesiæ subditum per Baptisma, ex- erceri potest. Pœnitentia enim ex Trid. sess. 14. Cap. 6. exercetur per modum iudicii. Porro, ait Apostolus 1. Corint. 5. 12. *Quid mihi de iis qui foris sunt, judicare;*

V. 3. Quia ex Thoma hic q. 84. art. 2. ad 2. Pœnitentia de iis tantum proprie est, quæ vo- luntate nostra commisimus. Atqui *peccatum originale non est nostra voluntate peractum, nisi*

forte in quantum voluntas Adæ reputatur no- stra. Si tamen, pergit S. Doctor, *large acci- pitur Pœnitentia pro quacunque detestatione rei præteritæ, potest dici Pœnitentia de peccato ori- ginali, sicut loquitur Augustinus, vel quivis al- ter in Lib. de Pœnitentia.*

VI. Objic. Qui male dispositus Baptismum recepit, originalis peccati, quod sibi dimissum non est, veniam consequi potest. Atqui hoc nonnisi per Pœnitentiam. Ergo.

VII. Resp. neg. min. Tunc enim Pœniten- tia tollit obicem; eo autem sublato reviviscens Baptismus tollit originale peccatum, prout diximus ubi de Sacram. in genere egimus.

CONCLUSIO II. Peccatum actuale Baptis- mum consequens, est remota Pœnitentiæ ma- teria, mortale quidem, necessaria, quamdiu directe remissum non est; veniale autem, & mortale jam directe remissum, libera & suffi- ciens.

VIII. Prob. 1. pars 1. quia illud est remo- ta Pœnitentiæ materia, circa quod delendum versatur, tum materia ejusdem proxima, tum & forma Sacramenti. Atqui circa peccatum actuale, &c. occupantur tum proxima Pœni- tentiæ materia, contritio nimirum confessio, &c. tum & absolutio. Ergo.

IX. 2. Quia materia Pœnitentiæ est illud omne & solum quod Ecclesiæ clavibus subjici potest, vel debet. Atqui omne & solum pec- catum actuale Baptismum consequens Eccle- siæ

fixe clavibus subjici potest, aut etiam subjici debet. Unde

X. Prob. 2. pars. Quæ necessario Ecclesiæ clavibus subjicienda sunt, necessaria sunt Sacramento Pœnitentiæ materia. Atqui peccata mortalia, quamdiu directe remissa non sunt, Ecclesiæ clavibus necessario subjici debent. Unde non is tantum qui per actum charitatis justificatus esset à peccatis, eidem tribunali Pœnitentiæ subjicere teneretur; sed & is etiam, qui ab eodem in hoc tribunali solutus fuisset indirecte, puta quia hæc vel in præcedenti confessione oblitus esset, aut justa de causa non confessus: quia præceptum Christi, utpote generale, nulum mortale excipit à lege confessionis. Hinc proscripta fuit an. 1665. ab Alexandro VII. propositio isthæc num. 11. *Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans vitæ periculum, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere*; quæ rursus an. 1700. à Clero Gallicano declarata est temeraria, erronea, & confessionis integritati derogans.

XI. Confirm. eadem 2. pars ex Trid. sess. 14. Can. 7. ubi hæc legere est: *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia; anathema sit.*

XII. Prob. 3. pars de venialibus, ex eod. Trid. sess. 14. Cap. 5. ubi sic: *Venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicuntur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Unde sic in forma: quæ per Pœnitentiam, simulque per alia remedia expiari possunt, ea merito dicuntur & sufficiens & libera Pœnitentiæ materia. Atqui venialia & expiari possunt per Pœnitentiam; cum generaliter dixerit Christus: *Quæcumque solveritis; & per alia remedia*, ut ait Trid. præsertim autem per Orationem Dominicam, quam Augustinus Cap. 70. Enchirid. *quotidianam Pœnitentiam & satisfactionem* appellat; de quo infra. Ergo.

XIII. Prob. 4. pars de mortalibus jam remissis, 1. ex Benedicto XI. in Decretali *inter cunctas*, 1. *De privileg.* in Extrav. Commun. ubi sic: *Licet de necessitate non sit eadem confiteri peccata, tamen propter erubescendum, quæ magna est Pœnitentiæ pars ut eorundem peccatorum reiteretur confessio, reputamus salubre, &c.* 2. Quia idem adstruit communis piorum & doctorum usus, quem nusquam redarguit Ecclesia, imo commendavit, ut patet ex textu mox citato; 3. quia Christus solvendi potestatem ad unum remissionis actum non restrinxit, imo nec restringere debuit, tum ut Pœnitentium securitati melius consuleretur; tum ut major ex Pœnitentia fructus obtineri posset. Ergo.

XIV. Objic. 1. contra 1. part. Peccatum mortale in ipsa Baptismi susceptione commissum, non committitur post Baptismum. Atqui tamen peccatum illud per Sacramentum Pœnitentiæ tollidebet. Ergo falsum est quod solum peccatum Baptisma consequens sit necessaria Pœnitentiæ materia.

XV. Resp. neg. maj. Hujusmodi enim peccatum, licet ante actionem Baptismi inceperit, *Tournely Theol. Moral. Tom. IX.*

perseverat post instans ejusdem actionis terminativum; ergo ex hac parte est peccatum hominis baptizati, prohincque solo Pœnitentiæ Sacramento deleri potest. Et vero noxa per Baptismum remissibilis, debet posse retractari ante Baptismum completum: quod hic locum non habet. Vide quæ dixi alibi hunc in locum.

Objic. 2. Impœnitentia finalis grave est peccatum. Neque tamen est materia Pœnitentiæ.

XVI. Resp. Impœnitentiam finalem esse peccatum in quo quis moritur. Nihil porro mirum, si peccatum in quo quis moritur, non magis per Pœnitentiam deleri possit, quam vel nus ex quo quis actu decedit, per medicinam sanari.

XVII. Objic. 3. contra 2. part. Habitus vitiosi sunt etiam necessaria Pœnitentiæ materia. Atqui tamen habitus illi non sunt per se peccata.

XVIII. Resp. neg. maj. Habitus enim vitiosi, ut & imperfectiones, quæ ad summum sunt peccatorum effectus, non autem peccata, non subjacent per se Pœnitentiæ Sacramento, sed tantum ratione culpæ sibi annexæ. Ita S. Thomas hic q. 83. art. 2. ad 2.

XIX. Objic. 1. contra 3. part. Materia Pœnitentiæ, ut solvi, sic & retineri, seu ligari potest. Atqui ex concessis venialia retineri non possunt. Cum ea post Tridentinum multis aliis remediis expiari posse fateamur.

XX. Resp. dist. min. Non possunt retineri quoad Pœnitentem, quasiis eorum veniam extra Sacramentum obtinere non possit, C. non possunt retineri ex parte Ministri, N. potest enim iste, vel absolutionem differre, vel negare prorsus, cum nulla in Pœnitente detegit sufficientis emendationis indicia. Ceterum exigebant divina bonitas & hominis iusticonditio, ut quæ absolute sine clavibus solvi poterant, non subjacerent onerosæ & odiosæ legi absolutæ retentionis.

XXI. Inst. Illud solum est Pœnitentiæ materia, cujus vitandi homo absolutum & efficax propositum habere potest. Atqui non potest homo habere propositum efficax vitandi omnia venialia; cum id sibi impossibile esse sciat tum experientia, tum ex Trid. sess. 6. Can. 13.

XXII. Resp. vel cum S. Thoma hic q. 87. a. 1. ad 1. hominem habere posse propositum vitandi omnia venialia distributive, quomodo occurrunt in praxi; non autem collective, quomodo nunquam in praxi occurrunt. vel cum aliis; posse hominem habere propositum quantum est de se efficax omnia prorsus venialia vitandi, quod quidem propositum incompatible est cum omni affectu peccandi venialiter, quamdiu durat: etsi deinceps propositum illud mutaturus sit præ fragilitate sua; quæ ipsi absolute displicet.

XXIII. Objic. demum contra 4. part. Sacramentum de novo conferendum novam exigit materiam. Atqui ubi confitetur quis peccata jam remissa, novam non præbet materiam. Ergo.

XXIV. Resp. dist. maj. Novam exigit materiam proximam, C. remotam, N. porro in præsentia diversa est materia proxima, diversa nimirum contritio, diversa accusatio, &c. Id autem sufficit, prout patet in Baptismo, ubi eadem numero aqua potest esse materia remo-

ta multiplicis Baptismi, modo repetatur materia proxima, nimirum ablutio.

XXV. Inst. 1. Saltem materia Sacramenti remota debet esse aliquid vel physicum, vel morale. Atqui peccata remissa nihil omnino sunt, seu physice, seu moraliter.

XXVI. Resp. neg. min. Peccata enim dimissa licet nihil sint physice vel moraliter in ratione offensæ permanentis, non desinunt esse aliquid in ratione offensæ, quæ sicut ex parte hominis per uberiores lacrymas indefinenter defleri potest, sic & ex parte Dei per uberiores misericordiam magis & magis condonari potest, seu ratione pænæ temporalis, cujus quandoque diu debitor est homo; seu ratione gratiæ remissivæ, quæ major & major donari potest, secundum id Psalm. 50. *Amplius lavame ab iniquitate mea.*

XXVII. Inst. 2. Materia Pœnitentiæ remota, non qualitercumque subsistere debet, sed ita ut verificari debeat forma quæ circa ipsam profertur. Atqui forma hæc: *Ego te absolvo*, circa peccata jam absoluta verificari non potest. Ergo.

XXVIII. Resp. neg. min. sensus enim formæ hujus, *Ego te absolvo*, iste est: Ego confero tibi gratiam de se remissivam peccati: Atqui ad hujusce sensus veritatem necesse non est ut peccatum hactenus dimissum non fuerit: quia alioqui falsa esset, saltem materialiter, forma absolutionis iis omnibus datæ, qui ad Sacramentum perfecte contriti accedunt. Ergo ad formæ illius veritatem satis est, ut vel deleat peccatum, si subsit, vel si jam absit, priorem Pœnitentis gratiam adaugeat.

XXIX. Inst. 3. Si res ita sit, potest homo bis in idipsum exterius judicari in eodem tribunali, bis à vinculis corporeis solvi, bis eandem Religionem profiteri, bis cum eadem matrimonium contrahere. Falsum consequens. Major autem propositio non minus quam Minor aperta est. Pœnitentia enim per modum judicii exercetur; per eam solvitur homo à peccati vinculis, &c. Ergo.

XXX. Resp. neg. maj. Ideo enim nec bis in idipsum judicatur quis in exteriori foro, nec bis à corporeis vinculis solvitur; quia & secundum judicium inutile foret; & secunda vinculorum disruptio nihil auferre potest. quod jam plene ablatum non fuerit. Aliud porro est in Sacramento Pœnitentiæ quoad peccata remissa. Hic enim posterius judicium, & pænæ aliquid auferre, & majorem gratiam impertiri potest: proinde ut superfluum haberi nequit.

Quod vero nec eandem Religionem homo solemniter vovere, nec cum eadem denuo contrahere valeat; inde fit quod novus seu cum Religione, seu cum uxore contractus requireret novam utriusque personæ translationem, quæ sæpius repeti nequit. Contra vero absolutio non requirit novam peccatorum remissionem, sed duntaxat subjectum in quo ex nova peccati veteris accusatione nova & major gratia produci possit. Ita Henno, Grandin, &c.

XXXI. Hic tria obiter notanda, 1. iis qui aliquod præteritæ vitæ peccatum sæpius confitentur, curandum enixe ut aliquo erga ipsum doloris & erubescentiæ motu afficiatur. Quid enim præstare possit accusatio quasi mechanica & omni devotionis sensu destituta? Atque id

sedulo monendi sunt Pœnitentes, ne per siccam peccati pluries depositi accusationem, pessime, quod tamen intendunt, Sacramenti securitati consulant. 2. Cum peccata jam dimissa, libera sint, non autem necessaria Pœnitentiæ materia, licitum esse ex his quædam, non secus ac certo venialia, pro nutu omittere. 3. Satiùs esse turpia quædam jam ad æquos juris apices deposita, generali quadam ratione, quam in individuo confiteri; ne distinctior rei periculosa memoria plus noceat, quam profit. Quamquam hæc non parum pendent à circumstantiis, seu moventis Spiritus, seu humiliatio- nis hic & nunc Pœnitentibus necessariæ, seu necessitatis novo innotescendi Confessario.

SOLVUNTUR VARIÆ QUÆSTIONES CIRCAREMISSIONEM PECCATI VENIALIS.

Ut quæ ad venialium materiam pertinent, simul & semel investigemus, nonnullæ hic cum S. Thoma q. 87. proponendæ sunt, & pro virili solvendæ difficultates.

XXXII. Quæres itaque 1. an veniale peccatum citra Pœnitentiam ullam remitti possit?

Nota: Pœnitentia triplex distingui solet, *habitualis*, quæ idem est ac habitualis displicentia peccati cujuscumque ex charitatis perfectæ habitu proveniens; *formalis*, quæ est dolor ac detestatio explicita peccati, prout fieri solet in Sacramento Pœnitentiæ; & *virtualis*, quæ consistit in pio mentis actu excludente affectum ad venialia, vi cujus homo ea formaliter detestaretur, sic tunc menti ejus occurreret eorum cogitatio.

Jam triplex est de proposita quæstione opinio. Alii nempe ad peccati venialis remissionem censent sufficere quemcumque actum bonum, qui Deo placeat magis, quam eidem displiceat veniale peccatum, etsi actus ille ad hujus peccati remissionem non ordinetur. Huic sententiæ favet Scotus, quem tamen benigne interpretantur eruditi ejus Discipuli. Alii formalem Pœnitentiam requirunt: ita Durandus. Alii virtualement tantum cum S. Thoma hic art. 1. His prænotatis.

Resp. Nullum veniale peccatum sine omni Pœnitentia remittitur. At nec sufficit habitualis, nec requiritur formalis: unde requiritur & sufficit virtualis.

XXXIII. Prob. 1. pars, 1. Quia Scriptura justos etiam hortatur ad Pœnitentiam de venialibus. Siquidem Apocal. 2. Angelo Pergami, qui Christi nomen tenebat ex v. 13. dicitur v. 16. *Pœnitentiam age.* At quid porro Pœnitentia homini, qui peccatum suum per quotidiana pietatis opera delevisset?

2. Ex Patribus: Augustin. Epist. 48. ad Vincent. ubi sic: *nec quemquam putes ab errore ad veritatem, vel à quocumque, seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine Pœnitentia posse transire.* Hieronym. qui Epist. 46. ad Rusticum Cap. 4. sic ait: *Septies cadit justus & resurgit: Si cadit, quomodo justus, si justus quomodo cadit? sed justus vocabulum non amittit, qui per Pœnitentiam semper resurgit.*

3. Peccatum veniale annexam habet deordinationem voluntatis, quæ contra legem ad bo-

bonum creatum convertitur: unde licet non perimat substantiam, minuit nihilominus fervorem charitatis, quæ tota in Deum fertur. Atqui habitualis hæc deordinatio sine aliqua Pœnitentia tolli non potest. Dispositio enim contraria nonnisi per contrariam tollitur. Atqui dispositio prædictæ deordinationi contraria, nihil aliud esse potest, quam Pœnitentia quædam; id est, displicentia vel retractatio peccati. Ergo.

Et vero, si per quodlibet opus meritorium sufficienter retractaretur veniale peccatum, iusti qui opera sancta quasi perpetuo exercent, frequenter omni veniali peccato carerent; eo-que caruisset præ cæteris Apostolus Joannes, qui Deum tam impense, tamque efficaciter redamabat. Atqui is clamabat tamen: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Adde quod satis inutiliter instituta essent tot remedia pro venialium deletionem, si hæc per alia quæcumque pietatis opera certo remitterentur. Ita Sylvius hic pag. 440.

XXXIV. Prob. 2. pars: si habitualis Pœnitentia ad venialium remissionem sufficeret, nunquam esset peccatum veniale simul cum charitate; quia ubi est charitas, ibi est & Pœnitentiæ infusæ habitus, & *habitualis displicentia* peccati, prout ibid. S. Thomas doce. Atqui falsum consequens.

XXXV. Prob. 3. pars, 1. Ex S. August. Enchir. cap. 71. ubi sic: *de quotidianis, brevibus, levibusque peccatis, siue quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit.* Atqui licet oratio hæc aliquem importet Pœnitentiæ motum, ex quo delicta nostra nobis generaliter diuitti precamur; nullam tamen importat expressam & formalem hujus vel illius detestationem; nullam proinde formalem Pœnitentiam. Ergo formalis hæc Pœnitentia non est absolute necessaria.

2. Quia, ut ibidem ait S. Thomas, *exigitur ad remissionem peccati mortalis perfectior Pœnitentia*, quam ad remissionem venialis: & merito, cum istud fervori tantum & perfectioni charitatis, illud autem charitati ipsi adversetur. Ergo quæ ad mortale requiritur Pœnitentia formalis, & explicita, non requiritur ad veniale.

3. Quod ad mortalis veniam sufficere aliquando potest, ad venialis remissionem satis esse debet. Atqui ad veniam mortalis sufficit aliquando virtualis Pœnitentia; puta in eo qui tam cito ad martyrium raperetur, ut ipsi nihil aliud liceret per tempus, quam in actum charitatis prorumpere. Ita Gonet disp. 3. n. 14. Ysambert. disp. 25. art. 2. &c.

XXXVI. Prob. 4. pars: Illud Pœnitentiæ genus ad deletionem venialium sufficit, quod iisdem sufficienter opponitur. Atqui virtualis Pœnitentia sufficienter opponitur venialibus, Id enim vitii habent venialia, quod voluntatem ita ferant in creaturam, ut ideo prompte in Deum & ea quæ Dei sunt, ferri non possit. Atqui effectum directe oppositum parit Pœnitentia virtualis; cum per eam & recedat homo à creatura, & in iis quæ Dei sunt promptum se & hilarem efficiat. Ergo.

Confirm. Quia ex dicendis valent Sacramentalia pie & devote suscepta ad venialium remissionem. Ergo ad idem valebit à fortiori

actus quidpiam charitatis, utpote qui plus venialibus opponatur, quam Sacramentalia. Atqui charitatis actus virtuales tantum Pœnitentiam importat, non formalem & explicitam. Ergo. De his adi ill. Bossuetum Lib. 4. de variis orationis statibus num. 4. & seq.

Objic. 1. contra 1. part. cum Cajetano. Si quis cum affectu ad veniale decumberet, & dormiens subiret pro Christo mortem quam ante acceptasset, his utique venialium remissionem consequeretur, alioqui enim orari pro eo posset contra tritum id Augustini: *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Atqui tunc sine Pœnitentia remissionem consequeretur. Ergo Pœnitentia ad venialium remissionem generaliter necessaria non est.

XXXVIII. Resp. 1. Non immerito conjici eum qui vicinam mortem ex ardenti Christi amore acceptat, virtualiter pœnitere omnium quæ usquam admiserit peccatorum. Unde Cajetani suppositio ut fieri, sic & negari potest; multoque melius negari, quam admitti.

XXXIX. Resp. 2. data hypothesi, dist. maj. Si quis... is venialium remissionem consequeretur in instanti separationis animæ à corpore, C. ante mortem, Subd. si, quod de divina miseratione merito præsumitur, erumperet in actum ferventissimæ charitatis, aut contritionis, C. secus, N. Itaque, vel is cui dormienti caput abscinditur (quod fortassis nulli hæcenus Martyrum contigit) sat ante animæ excessum temporis habet, ut in rapidum delectionis actum erumpat; quod divinæ suos in Martyres vigilantie plurimum congruit: & tunc nihil mirum si ante mortem ab universis venialibus solvatur. Vel, ut foveantur Theologicæ hypotheses, nihil monitus, nihil evigilans, pleno somno, brevi ictu obruitur, & tunc per ferventem charitatis actum, non equidem per modum meriti, cujus jam effluxit tempus; sed per modum contrariæ dispositionis, ab omni venialium culpa & pœna solvitur. Cur vero potius solvatur Martyr, qui cum venialibus decumbit, quam iusti alii, qui in pari casu tot annos in purgatoriis ignibus languent, mihi duplex ratio afferri posse videtur; 1. ingens Martyrii prærogativa, illo empti genere charitatis, qua nemo majorem habere potest; 2. quia alioqui pejor esset conditio Martyris, quam iusti alterius; cum pro isto oret Ecclesia, pro illo orare non ausit.

Neque vero hinc inferas, eum qui schismatici, aliive gravi peccato addictus, ab inimicis fidei necaretur, ab iis mortalibus solutum iri. 1. Quia si exigit misericordia Dei ut benigne agatur cum amicis, exigit & justitia ut dure excipiantur inimici. 2. Quia post vitam hanc mutari potest accidentaliter conditio hominis, qui quadantenus est in via ad terminum simpliciter; alioqui iustis qui venialibus obstricti moriuntur, nullius esset Purgatorii finis: contra vero mutari essentialiter nequit conditio, seu iusti perfecti, seu peccatoris; quia uterque est in termino simpliciter: utrique proinde competit id Eccl. 11. 3. *Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.*

XL. Inst. ex S. Thoma q. 87. art. 1. ad 2. *Passio pro Christo suscepta obtinet vim Baptismi: & ideo purgat ab omni culpa & veniali & mor-*

mortali, nisi actualiter voluntatem peccato inveniit adhaerentem: ergo ex S. Doctore ad venialium remissionem non necessario requiritur Pœnitentia.

Resp. neg. conseq. Imo Pœnitentiam exigit S. Doctor, cum exigit ut voluntas non adhaereat peccato. Ei enim tamdiu inhærere censetur, donec illud per actum contrarium retractaverit: is autem actus Pœnitentiæ est saltem virtualis. Et vero eodem modo loquitur Angelicus Præceptor de mortalibus, quo de venialibus peccatis. Atqui nemo crediderit mortalia per Baptismum, Maryriumve sine ullo doloris motu remitti. Quod ergo in objecto loco pressius dicit S. Thomas, explicandum est per id quod docet in corpore Articuli. Ibi porro *utrumque peccatum*, mortale & veniale per Pœnitentiam remitti tradit.

XL I. Objic. 2. Actus qui gloriam æternam meretur, meretur à fortiori venialium remissionem: qui enim plus meretur, minus à fortiori meretur. Atqui actus omnis Dilectionis Dei, licet nequidem sit Pœnitentia virtualis, gloriam æternam meretur. Ergo.

XL II. Resp. 1. neg. maj. Stat enim & actum charitatis vitam æternam mereri, quia per se ad ejus meritum ordinatur; & eum venialium remissionem per se præcise non mereri, nisi horum displicentiam importet. Unde vetus istud axioma: *Qui plus potest, potest & minus*, in iis duntaxat locum habet, quæ vel ejusdem sunt rationis, vel sibi invicem subordinata: qualia non sunt venialium remissio, & meritum vitæ æternæ. Ita Gonet disp. 4. n. 15. Sylvius hic art. 1. Concil. 2. &c.

XL III. Resp. 2. neg. min. Qui enim veræ charitatis actum elicit, Deum omnibus præfert; & à fortiori iis quæ divinam ejus majestatem offendunt. Sed qui Deum omnibus hoc sensu anteposit, virtualement habere Pœnitentiam videtur. Annon enim in excessu charitatis suæ iis renuntiaret, quæ Patrem & amicum suum lædunt, si de iis hic & nunc cogitaret.

XL IV. Inst. contra 1. solut. Qui meretur finem, meretur tolli impedimenta ad finem. Atqui venialia sunt impedimenta ad gloriam. Ergo qui gloriam meretur, meretur tolli venialia.

XL V. Resp. Cum eodem ibid. n. 17. dist. Qui meretur finem, meretur tolli impedimenta essentialia ad finem, C. accidentalia, ut sunt culpæ veniales, quæ tantum retardant à fine, N. Alioqui enim qui gloriam meretur, simul & semper meretur remissionem totius pœnæ temporalis: quando quidem hæc sit etiam obex gloriam retardans.

LX VI. Objic. 3. macula peccati venialis consistit in reatu, seu debito pœnæ temporalis. Atqui pœnæ temporalis debitum citra Pœnitentiam diimitti potest.

LX VII. Resp. neg. maj. Debitum enim pœnæ temporalis profluit à macula peccati, quam proinde supponit, non constituit. In quo autem sita sit hujus maculæ ratio, colligi potest ex iis quæ diximus in Tract. de peccatis, part. 1. Cap. 5. art. & part. 2. Cap. 2. sub finem.

LX VIII. Objic. 4. contra 3. & 4. part. nullum peccatum aliter tolli potest, quam per oppositum suum. Atqui sola formalis Pœni-

tentia, non item virtualis, veniali peccato opponitur. Devotio enim & charitas quæ à nobis pro virtuali Pœnitentia habentur, nullam ver. gr. cum mendacio jocosæ oppositionem habent: cum mendacium divinæ veritati repugnet, non autem devotioni, vel charitati: unde utraque cum peccato veniali subsistere potest. Ergo.

LX IX. Resp. ad 1. neg. min. virtualis enim Pœnitentia, virtualis & retractatio peccati. Hæc autem satis venialibus opponitur, ut eorum veniam mereri possit.

Ad 2. fatetur Sylvius, ubi supra, venialia non remitti quovis opere bono, tametsi meritorio; quia id genus opera existere possunt cum affectu venialis peccati, & consequenter sine virtuali Pœnitentia illius. At negat opera, quæ virtualement peccati displicentiam important, ad venialium remissionem haud sufficere. Et si enim opera hæc, puta devotio, non opponantur mendacio, v. g. secundum rationem ejus specificam; at ei tamen opponuntur secundum rationem genericam peccati: Cum enim, ait Gonet, *prompte tendat in Deum, opponitur retardationi tendentiæ in ipsum, quam retardationem peccatum veniale secundum rationem genericam importat.*

L. Hæc solutio modicam fane aliis, multam mihi difficultatem facebat. Quæro enim, 1. an devotio de qua statim, virtualement peccati displicentiam semper importet. 2. An si sic, cur eam non æque importet *actus servidus charitatis*, quod expresse negat Gonet. 3. Quando actus meritorius virtualement Pœnitentiam involvat, quando non; 4. an actus ille, qui elicitur ab homine nullum peccatum expressum retractante, omnia venialia simul extinguat, num aliqua tantum; & cur hæc præ aliis. Optandum profecto ut qui tot alia explicuere, D. Thomæ interpretes, capita hæc, tertium præcipue, elucidassent. Interim hæc vel ex ipsis, vel ex D. Thoma colligo.

LI. De 1. hæc habet ibid. Sylvius: *Non quælibet devotio est Pœnitentia virtualis, sed ea demum, qua quis sic in Deum afficitur, ut vellet hic & nunc (neque enim agitur de conditione contingenter in posterum futura, quia ex ea non pendet præsens peccati remissio ut docet hic Suarez in Comment. pag. mihi 124.) peccata sua venialia detestari, si occurrent memoria.*

De 2. idem quoad charitatem etiam fervidam docet Gonet quod statim de devotione Sylvius. Hi scilicet in charitate geminam distinguunt perfectionem, *intensivam* quæ oritur ex conatu potentia; quæ *extensivam*, quæ voluntatem ad Deum convertens, eandem ab uno vel multiplici peccato formaliter vel virtualiter avertit. In ista non autem in illa, virtualement Pœnitentiam agnoscunt, qua, propter virtualement ejus cum pluribus paucioribusve peccatis oppositionem, peccata hæc deleantur. *Veri tamen simile est*, ait ibid. Suarezius disp. XI. n. 10. *eum, qui tali fervore amat Deum, detestaturum fuisse peccatum veniale, si ei occurreret*, proinde in ipso admitti posse virtualement Pœnitentiam, vi cujus Deus ipsi remittat *vel omnia, vel aliqua peccata venialia, juxta dispositionem suæ sapientiæ.* Et hæc opinio nobis sapit plurimum.

Ad

Ad 3. sunt qui Pœnitentiam virtuales in iis tantum meritoriis actibus involvi velint, qui ex generali obtinendæ remissionis intentione eliciuntur. Opinio hæc & difficultatem prorsus elevat; cum in hujusmodi intentione manifeste occurrat Pœnitentia virtualis, seu displicentia in *universali tantum*, ut loquitur S. Thomas ibid. ad 3. & in praxi ad tutius inservire potest. Quidni enim in bonis suis operibus curet homo generaliter intendere venialium suorum remissionem? Quod enim exigit Sylvius, ut intentionem hanc necessario suppet vera, saltem virtualis, displicentia; gratis peti videtur. Implicat enim, ait Henno pag. 57. ut quis per actum intendat venialis peccati deletionem, & in illo sibi complacere pergat: *alias nollet peccatum, cum intendat ejus remissionem; & simul vellet illud, cum complacentia in peccato sit ipsum peccatum.*

Qui autem D. Thomæ strictius adhærent, virtuales Pœnitentiam in actu meritorio imbibere dicent, quoties actus ille ita elicitur, ut pro tunc certam habeat incompatibilitatem seu cum omni peccato veniali, seu cum hoc vel illo peccati venialis genere. (Id autem partim ex actu natura, partim & magis ex modo, quo, afflante Spiritu sancto, producuntur, discerni utcumque potest.) Hoc sensu loqui videtur S. Thomas q. 7. de malo, art. 12. ad 4. ubi sic: *Fervor charitatis non æqualiter semper se habet ad omnia, sed quandoque aliqua respicit in speciali, & contra ea efficacius operatur: Et, si in generali respiciat ea, potest contingere, quod non habeat eundem effectum in omnibus, eo quod affectus homini aliquando habitualiter est inclinatus ad aliqua peccata venialia committenda, ita scilicet quod si in memoria haberentur, non displicerent; vel forte, si oportunitas adesset, committerentur.* Unde non illubens crediderim, Pœnitentiam virtuales quandoque interiori sensu percipi posse, raro autem sufficienter explicari.

Ad 4. sequitur e præcedenti responsione efficaciam Pœnitentiæ virtualis eo nonnunquam progredi, ut venialia omnia deleat ad tempus; aliquando autem & sæpius, eo solum ut quædam tantum dimittat: quia frequenter in intimis animæ penetralibus latitant multa, quæ si in memoria haberentur, non displicerent.

Nec primæ responsionis hujus parti de venialium omnium remissione obest id 1. Joan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Ut enim scite observat, qui nihil non scite observat S. Thomas q. 79. art. 4. ad 2. *Illud Joannis verbum non est intelligendum quin aliqua hora possit homo esse absque omni reatu peccati venialis; sed quia vitam istam sancti non ducunt sine peccatis venialibus:* Imo nec asserere usquam possunt, se hic & nunc esse à peccato immunes; quia sæpe labuntur, nec usquam certi sunt de sufficienti dispositione ad omnium venialium remissionem necessaria. Ita Sylvius ead. q. 87. a. 1. p. 441.

Quæres 2. an venialia remitti possint per actum contrarium solis naturæ viribus elicitum, prout senserunt Gabriel, Major & alii quidam.

LII. Resp. negat. cum S. Thoma hic art. 2. ad 3. & art. 4. ad 2. Ratio est 1. quia *sanguis* Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Christi emundat nos ab omni peccato, 1. Joan. 1. Hinc iusti ipsi sua sibi dimitti peccata precantur in Oratione Dominica. Frustra autem orat quis, & quotidie orat id, quod penes se habet, uti sæpe inculcat Augustinus.

2. Quia ex Can. 14. Concilii Arausici 2. *Nullus miser de quantacunque miseria liberatur, nisi qui misericordia Dei prævenitur.*

3. Quia peccatum veniale est malum, quod ratione effectus pertinet ad ordinem gratiæ; cum impediatur, ne anima in Deum ut finem supernaturalem prompte feratur. Atqui malum hujus generis nonnisi per divinæ gratiæ auxilium tolli potest: cum unumquodque contrarium à contrario suo tolli debeat. Ergo.

LIII. Objic. contrarium contrario tolli potest. Atqui veniale est actus & naturalis, & virtuti naturali contrarius. Ergo.

Et vero tolli potuisset veniale in statu naturæ puræ. Atqui solum per actus naturales.

LIV. Resp. ad 1. dist. min. est actus naturalis... & simul in hoc statu contrarius perfectioni supernaturali, C. secus, N. opponitur enim & charitatis fervori, & sanctæ cum Deo familiaritati: ut sic autem nonnisi per aliquid supernaturale auferri potest.

Ad confirm. nihil mirum si venialia in statu naturæ puræ, utpote nec fervori supernaturali, nec supernaturali cum Deo familiaritati opposita, per naturale quidpiam tolli potuissent. At vel hinc elucet ea in præsentis statu mediis longe disparibus tolli debere.

Quæres 3. an ad venialium remissionem requiratur gratia habitualis; vel *antecedenter*, quasi venialia sola nemini unquam nisi iusto dimitti possint, vel *concomitanter*, quasi opus omne quod venialium remissionem obtinet, simul gratiæ habitualis augmentum mereri debeat; vel *formaliter*, quasi veniale expelli non possit nisi per habituales gratiam, ut per formam oppositam.

LV. Resp. ad 1. Ut venialia dimittantur, necessaria est antecedenter gratia habitualis; seu, quod idem est, homini mortalium reo nullum unquam dimittitur veniale, donec mortalia ipsa dimittantur. Ita S. Thomas hic art. 4.

Prob. 1. Si venialia homini mortaliter reo dimitti possent, de via communi scilicet, daretur casus in quo quis peccati sui veniam haberet, etsi necdum ipse fratri suo peccatum suum dimisisset. Atqui illud est contra expressam hanc Christi sententiam Matth. 6. §. 15. *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.*

Prob. 2. Non tollitur offensa nisi per satisfactionem personæ læsæ factam. Atqui hominis gratia sanctificante destituti, seu mortaliter rei, nulla potest esse ad Deum satisfactio. Hominis enim ad Deum satisfactio, ob infinitam utriusque distantiam, non in iustitia fundatur, sed in amica & gratuita Dei acceptatione. Atqui nihil habet opus inimici unde amice in satisfactionem acceptari mereatur.

Prob. 3. Venialium remissio familiaritatem Dei redintegrat, animamque & Deo gratiorem reddit, & quoad se nitidiorem facit. Atqui nec in familiaritatem Dei restitui potest, qui nequidem Dei amicus sit; nec eidem fieri

acceptior, qui ne simpliciter quidem acceptus est, sed exolus; nec in se nitidior, qui squalore immunda quæque superat. Ergo.

LVI. Resp. ad 2. Incertum est an venialium remissio semper habeat adjunctam novæ gratiæ habitualis infusionem; nec proinde constat hanc ad illam concomitanter requiri.

Prob. 1. Quia si graves Theologi existimant nullius unquam venialis remissionem obtineri, quin nova homini infundatur gratia sanctificans; id ex adverso negant graves Theologi, præcipue vero horum princeps S. Thomas hic art. 2. sic ille: *Ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur quod infundatur aliqua habitualis gratia; sed sufficit aliquis motus gratiæ vel charitatis ad ejus remissionem.*

Prob. 2. Si ad venialium remissionem novus requiratur gratiæ habitualis gradus, vel ex natura rei, vel ex Dei instituto. Atqui neutrum. Non 1. siquidem post hanc vitam remittuntur iustis venialia citra ullam novæ gratiæ infusionem: alioqui post mortem augeri posset gratia & gloria essentialis, quod falsum est. Non 2. hæc enim Dei constitutio, qua facilitate supponitur, eadem rejici potest.

Prob. 3. Ideo juxta Suarem & alios, non potest remitti veniale sine novo justificationis gradu, quia actus qui remissionem hanc mereatur, simul & semper merentur novum gloriæ gradum, adeoque augmentum gratiæ, quæ est gloriæ semen. Atqui probatio hæc admodum dubia est. 1. Quia dubium est, an actus formalis vel virtualis Pœnitentiæ, quia ad venialium remissionem sufficit, sufficiat ad meritum gloriæ; cum hanc, juxta plurimos, ii solum actus mereantur, quos elicit charitas, vel imperat; prout dixi in Tract. de Actib. humanis Cap. 4. Art. 3. Sect. 2. Concl. III. num. 2. Quia docet pene unanimis Thomistarum Schola gratiam & charitatem per actus, ejusdem gratiæ habitu remissiores, non augeri quantum ad physicam realitatem, id est, in esse habitus & qualitatis; sed tantum in esse gratiæ, quatenus justus, quo instanti bene agit, acceptatur ad majorem gratiam, sed solum suo tempore conferendam, id est, vel cum homo actus eliciet suæ charitatis habitu intensiores; vel in ipso vitæ æternæ ingressu: de quibus, si obscura, inamœna, parum utilia legere voles, adi Gonetum Lib. 4. de Virtut. Theolog. disp. 10. n. 141. & seq. ubi quidquid materiam hanc spectat, methodice congestum est.

LVII. Resp. ad 3. gratiam habitualement non requiri formaliter ad remissionem peccati venialis.

Prob. Peccatum veniale consistit, non quidem in privatione gratiæ habitualis, quam in iustis compatitur, sed in privatione fervoris, aliove quopiam, quod instar luti & pulveris, animæ justæ nitorem impedit. Atqui & ea fervoris privatio, & illud nitoris spiritualis impedimentum, tolli possunt formaliter sine nova infusione gratiæ, nimirum per actus à gratia procedentes, ut ait S. Thomas eod. art. 2. ad 3. Ergo.

LVIII. Objic. 1. contra 1. part. Si ad venialium remissionem prærequiratur gratia habitualis, nunquam peccatori graviter reo dimittetur peccatum veniale sine mortali. Fal-

sum consequens, 1. quia alioqui veniale peccatum quandoque æternæ pœna plecteretur, in eo nempe, qui cum mortali & veniali simul moreretur. Id autem merito negant Scotistæ, è quibus vide Henno tom. 2. pag. 95. 2. Quia puer, qui cum veniali & originali decederet, propter veniale illud pœnam ignis ferret in æternum. 3. Quia peccatum veniale necessariam cum mortali connexionem non habet; ergo sine illo deleri potest. Et quidni tollatur per aliquod opus ex transeuntis gratiæ auxilio perpetratum? cum sua his operibus respondeat merces de congruo. 4. Quia habitus infidelitatis tolli potest per fidem ab homine ceteroqui in pluribus facinoroso. Ergo à fortiori, quod longe minus est, peccatum veniale.

Resp. neg. 1. min. cujus singulæ probationes non admodum urgent. Unde

LIX. Ad 1. Dico cum S. Thoma q. 7. de malo, art. 10. peccatum veniale *per accidens* æterna pœna plecti; cum ex conditione peccatoris in impœnitentia defuncti remitti non possit. Discrepat tamen veniale à mortali, quia istud *per se* æternam pœnam meretur.

LX. Ad 2. Nihil est absurdi, si culpa actualis in æternum perseverans, per accidens in æternum puniatur. Neque tunc punitur ultra condignum, ratione subjecti, in quo perseverat formalis vel virtualis ad culpam affectus. Ceterum negat S. Thomas fieri posse ut primum hominis necdum regenerati peccatum, sit dumtaxat veniale. Vide quæ dixi Tract. de Peccatis, Part. 1. Cap. 2. Art. 1. Sect. 1.

LXI. Ad 3. neg. conseq. Non enim ideo veniale solum remitti nequit, quia connexum sit per se cum mortali; sed quia amica satisfactio, quæ ad cujuscumque peccati veniam requiritur, in inimicis Dei locum non habet.

Nec obest quod ii bona quædam opera per gratiam elicere possint: hæc enim ad aliud quidem valere possunt, sed non ad satisfactionem, quæ, nisi ab amicis profluat, à Deo non acceptatur.

LXII. Ad 4. 1. neg. ant. Sola enim vera fidei virtus habitum infidelitatis destruere potest. Vera autem fidei virtus, etsi semel infusa est, *amissa* etiam *charitate* perseverare possit, haud tamen sine charitate infunditur, ut colligere est ex S. Thoma 1. 2. q. 65. art. 1.

2. Neg. conseq. Ideo nimirum tolleretur habitus infidelitatis per fidem supervenientem, quia hæc illius contrarium foret: imo etsi tunc tolleretur habitualis infidelitas, non tamen reatus culpæ. Jam vero in anima quæ vel unum mortale retinet, non potest poni contrarium culpæ venialis, saltem de lege ordinaria. Sane quidquid afferri poterit ad probandum illam sine peccato mortali deleri posse, probabit & mortale unum sine alio posse dimitti. Ita partim Sylvius hic a. 4. Gonet ead. disp. 4. n. 43. & seq., &c.

LXIII. Objic. 2. contra 2. part. Nunquam infunditur gratia habitualis, quin fiat quorundam venialium remissio. Ergo à contrario nunquam fit venialium remissio, quin infundatur nova gratia habitualis.

LXIV. Resp. 1. Male id nobis objici, qui in hæc satis incerta materia hæremus suspensi. Etsi

Trid. Sess. 6.

Etsi in opinionem D. Thomæ, præcise quia D. Thomæ sit, propendemus.

LXV. Resp. 2. neg. conseq. cum eodem S. Thoma, sic ille ibid. art. 2. *Ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur quod statim infundatur aliqua habitualis gratia, sed sufficit aliquis motus gratiæ & charitatis ad ejus remissionem.* Quia tamen in habentibus usum liberi arbitrii, in quibus solis possunt esse venialia peccata, non continget esse infusionem gratiæ sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum; ideo quandoque de novo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur; si nempe nihil obstat ex parte subjecti: Ei enim, qui mente distractus, aut cum affectu ad veniale peccatum, accedit ad aliquod Sacramentum, infunditur quidem gratia habitualis, vel ejus augmentum, sed non remittuntur venialia; quia tali remissioni ponit impedimentum: ut notat idem Gonet ibid. n. 53.

LXVI. Objic. 3. contra 3. part. Per illud remittitur veniale, quod per se incompatibile est cum omni peccato. Atqui gratia habitualis per se, &c. Est enim gratiæ hæc naturæ divinæ participatio. Ergo ut natura divina peccatum omne excludit, sic & illa.

LXVII. Confirm. Gratia habitualis in patria veniale quodcumque formaliter expellit. Ergo & in via: cum sit eadem in utroque statu.

LXVIII. Resp. Cum eod. ibid. n. 49. ad 1. neg. min. ad 2. neg. conseq. Gratia enim nostra non est nisi accidentalis & admodum diminuta divinæ naturæ participatio. Unde licet divina sanctitas vel umbram levioris peccati excludat, non tamen humana, quæcumque ea sit, nisi accedat speciale Dei privilegium.

LXIX. Ad confirm. dico excludi quidem veniale in patria, sed formaliter per amorem beatificum; non vero præcise per gratiam sanctificantem, quæ in via major esse posset quam in patria, nec tamen venialia omnia expellere.

LXX. Quæres 3. An venialia per Sacramenta & Sacramentalia remittantur. Horum definitiones repete ex Tom. IV.

LXXI. Resp. 1. veniale per Sacramenta & Sacramentalia remittitur; modo adsint legitimæ subjecti dispositiones. Tres sunt partes, prima de Sacramentis, secunda de Sacramentalibus, tertia de dispositionibus subjecti.

LXXII. Prob. 1. pars, 1. Ex S. Thoma, secundum quem hic a. 3. *Per omnia Sacramenta novæ Legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur.* Et vero juxta S. Doctorem, *quandoque de novo gratia infunditur, si nihil obstat, peccata venialia remittuntur.* Nul- lum porro est Sacramentum per quod non infundatur gratia prima vel secunda.

2. Quia ut ficleam Pœnitentia Sacramentum, quod etiam in venialium remissionem institutum est: Baptismus item, qui cum mortalia deleat, venialia à fortiori delere potest; constat Eucharistiam ex Trid. sess. 13. Cap. 2. antidotum esse, quo liberamur à culpis quotidianis; prout Tom. 5. ostendimus. Constat quoque verba hæc Sacerdotis extremam Unctionem conferentis, *Dimittat tibi Deus quidquid deliquisti*, de venialibus potissimum intelligenda esse.

Major est de ceteris Sacramentis difficultas.

Sed nec à gravis est quoad Confirmationem; quæ cum ad animæ robur, & spiritalis vitæ incrementum instituta sit, venialia, quæ robur illud, illud & incrementum minuunt, propellere debet.

Quod ad Ordinem & Matrimonium spectat, duo sunt quæ quadantenus exigant ut per ea Sacramenta deleantur veniales culpæ; primum, quod Sacramenta etiam vivorum delicta etiam mortalia secundo delere valeant, prout dixi Tom. 5. Cap. 8. Concl. 2. & dicam in Operis decursu. Secundum, quod Sacramenta, utpote ad animarum sanctificationem instituta, eos tollere debeant obices, qui prohibere possint, quominus finis ille obtineatur, & is præcipue qui cujusque Sacramenti proprius est, ut summa pietas in Ordine, castitas conjugalitatis in Matrimonio. Jam vero venialia totidem sunt obices, qui Sacramentorum finem impediunt. Ergo decuit, ut per eadem Sacramenta tollerentur.

LXXIII. Prob. 2. pars de Sacramentalibus. Venialium remissio obtinetur per Pœnitentiam formalem aut virtuales. Atqui è Sacramentalibus alia formalem Pœnitentiam important, ut confessio generalis, pectoris percussio, Oratio Dominica, qua à debitis nostris solvi postulamus. Alia vero involvunt pium in Deum & res divinas reverentiæ motum adeoque in his saltem, quos nulla *boni doni particula præterit*, virtuales eorum omnium, quibus offenditur Deus, displicentiam. Ergo utraque venialium remissionem obtinere possunt. Atque hinc.

LXXIV. Prob. 3. pars. Ad venialium remissionem prævia opus est Pœnitentia saltem virtualis. Ergo ubi ea deerit prorsus, ne ipsa quidem Sacramenta, quorum amplior vis est & certior, remissionem hanc producent.

LXXV. Objic. 1. contra 1. part. Qui veniale unum confitetur, alia vero de industria reticet, horum veniam non consequitur, licet in istis non complaceat: Alioqui superfluum foret plura confiteri, cum unius confessio ad omnium veniam sufficeret. Ergo nulla fit per alia Sacramenta remissio venialium. Prob. conseq. Sacramenta cetera; utpote in quibus nulla fiat venialium confessio, & ad omnia venialia se habent, sicut se habet Pœnitentia ad ea quæ reticet Pœnitens. Atqui hæc non dimittuntur. Ergo nec illa.

Respondet Nugno apud Gonetum disp. 4. n. 62. eum qui venialia quædam reticet, eo ipso quemdam ad ipsa affectum servare: annon enim ea ut cetera confiteretur, si ut cetera odisset?

LXXVI. Verum solutio hæc, quæ eidem Goneto haud improbabilis est, mihi admodum falsa videtur. Novi certe pias Communitates, quibus in usu sit venialia solum præcipua, tria vel quatuor confiteri, ne anxietati nimie aut scrupulis locus detur, quæ autem tunc quis reticet, non utique quia his adhæreat, reticet.

LXXVII. Respondet 2. Idem Theologus n. 64. neg. conseq. scilicet, ait, confessio sive mortalium, sive venialium est pars Sacramenti Pœnitentiæ, non autem aliorum Sacramentorum; unde licet in Sacramento Pœnitentiæ non remittantur venialia, quæ ex intentione reti-

reticentur, possunt tamen hæc, tametsi non confessa, in aliis Sacramentis remitti.

LXXVIII. Resp. 3. neg. ant. Et dico eum, qui venialia quædam deponit, quædam æque sibi exosa supprimit, puta ne vel scrupulum injiciat sibi, vel Confessarium fatiget, utrumque veniam consequi. Ad id enim sufficit virtualis displicentia: hic autem occurrere potest etiam formalis.

Neque tamen superfluum est ea confiteri. Superfluum enim est id quod prodesse nequit. Prodesse autem potest distincta hujus vel illius peccati confessio, tum ad depressionem Pœnitentis, tum ad doloris augmentum, tum ne venialia quædam parvi facere assuescat.

LXXIX. Objic. 2. Quæ nihil in homine pariunt cum venialibus incompatible, venialium remissionem operari non valent. Atqui Sacramenta... Hæc enim nihil in homine pariunt præter gratiam aut gratiæ augmentum. Atqui neutrum incompatible est cum venialibus: quandoquidem eorum nonnullis adhærere possit homo etiam intensæ charitatis. Ergo.

LXXX. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. min. Neutrum cum venialibus incompatible est ratione sui præcise, ut probat objectio, C. Neutrum incompatible est ratione fervoris, quem pariunt Sacramenta pie suscepta, quique facile habet annexam virtutalem peccati displicentiam, N. merito igitur & ponderose S. Thomas: *quia non contingit bene dispositis esse infusionem gratiæ sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum: ideo quodcumque gratia sanctificans de novo infunditur, peccata venialia remittuntur.*

LXXXI. Inst. Si Sacramenta ratione illius, quem pariunt, fervoris, venialia dimitterent, vel omnia tantum vel aliqua. Neutrum. Non omnia. Neque enim venialibus omnibus repugnat fervor per Sacramenta Ordinis vel Matrimonii productus. Non aliqua: cur enim hoc præ isto; præsertim cum is qui Sacramentum recipit, de omnibus æque, non autem de uno magis quam de alio, plerumque debeat.

LXXXII. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dico quodlibet Sacramentum pie & cum justo de peccatis dolore susceptum ea præsertim peccata remittere, quæ speciali ejus fini opponuntur: ceterum nihil absurdi esse, si pro gradu fervoris, quem in homine parit, cetera etiam omnia dimittat. Id tamen raro fieri crediderim; quia, ut docet S. Thomas q. 7. de malo, art. 12. ad 4. *raro contingit homines in hac mortali vita viuentes, ab hujusmodi affectibus liberos esse.*

LXXXIII. Quæres 4. Quomodo Sacramenta & Sacramentalia remissionem pariunt venialium.

Resp. Eam per Sacramenta produci ex opere operato; per Sacramentalia, tantum ex opere operantis. Utraque pars probata manet ex iis quæ diximus ubi de Sacramentis in genere, tum Cap. 3. art. 1. sect. 3. Concl. 1. tum & Cap. art. 2. §. 2.

LXXXIV. An autem Sacramenta & Sacramentalia venialium remissionem obtineant immediate, seu proximo suo actu; an mediate tantum, quatenus ex Christi meritis, vel Ecclesiæ precibus, quædam à Deo obtinent auxilia ad eliciendos supernaturales Pœnitentiæ for-

malis vel virtualis actus; nova est quæstio, à qua nobis credimus temperandum. Mediatam tantum efficaciam admittit Gonet hic n. 60. Immediatam ego non ægre admiserim, tum in Baptismo, Pœnitentia, & Extrema-Untione; quia hæc per se & actu proprio ad peccati remissionem tendant; tum in iis Sacramentalibus quæ proxime peccati remissionem postulant; qualis est Oratio Dominica. Quidam enim precatio hæc pie & ferventer emissa: *Dimitte nobis debita nostra*, per se obtineat, id quod per se petit? sed de his penes alios esto judicium.

LXXXV. Quæres 5. An & quatenus venialia post hanc vitam remitti possint.

LXXXVI. Resp. ad 1. multiplicem esse ea de re sententiam. 1. Enim Hugo Victorinus & alii quidam apud S. Bonavent. in 4. dist. 21. q. 2. senserunt fieri non posse ut quis cum solis venialibus decederet, subindeque quod venialia post hanc vitam quoad culpam deleantur. Horum ratio erat, quod justus, vel facit ante mortem quidquid potest, ut eorum veniam consequatur: vel non. Si 1. de facto eorum remissionem quoad culpam obtinet. Si 2. graviter peccat; proin justus esse desinit: quia salutem suam aspernatur, qui, cum potest, beatitudinis suæ impedimenta remove non fatagit.

2. Alii ut Alensis part. 4. q. 57. memb. 8. aliquantum à fine, censent venialia circa ullum animæ speratæ actum remitti per solam gratiam finalem, quæ ex vi termini redditur potentior quam antea ad venialium deletionem; aut saltem efficaciam hanc à totius vitæ meritis depromit.

3. Existimant alii nullam à veniali peccato produci maculam, quæ deleri debet; sed tantummodo reatum pœnæ. Hanc porro pœnam expungi volunt per rigidam satisfactionem, quam sponte in Purgatorio subeunt animæ speratæ. Has & plurimas id genus opinioniones legeris apud Martinon. disp. 45. n. 36. & seq. & Gonet. disp. 4. n. 80. &c. quorum in hac materia, nec in ea tantum, alter alteri plurimum debet, nisi uterque communi Magistro. His positis

Resp. 2. Peccatum veniale in altera vita quocunque tandem modo quoad culpam remittitur.

Prob. Si veniale peccatum quoad culpam in altera vita remitti non posset, vel quia nullam pareret maculam, quæ deleri debeat, ut vult tertia opinio; vel quia macula hæc ante mortem semper deleteretur in justis, ut docet prima; vel quia Deus nullum constituisset locum in quo venialia dimitti possint, uti volunt Pseudoreformati. Atqui nullum ex his dici potest.

Non 1. Licet enim peccatum veniale non ad letiferi modum animam inquinet, constat tamen per illud produci maculam tamdiu inhærentem donec purgata fuerit. Nimirum 1. docet id S. Thomas* cum longe majori Theologorum parte,

2. Id ante D. Thomam tradidere Patres. Sic Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. 39. expendens istud Christi apud Matth. 12. *Non remittetur, neque in sæculo, neque in futuro: In hac, inquit, Sententia datur intelligi, quædam*

* Q. 4. de malo a. 11.

dam culpas in hoc sæculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod enim de uno negatur.... patet, quia de quibusdam conceditur. Porro *culpæ*, quæ in futuro sæculo laxantur, post mortem superflunt. Sic S. Bernardus Serm. 66. in Cantic. *Cur hoc dixit, si nulla manet in futuro remissio, purgatione peccati.* Hæc autem & alia id genus, quæ repereris apud Augustinum Lib. 21. de Civ. cap. 24. Isidorum Lib. 1. de Offic. Cap. 18. Bedam in Cap. 3. Marci, haud intelligi possunt de remissione venialium quoad pœnam; tum quia textus aliud sonant; tum quia alioqui loquendum non fuisset de venialibus solis, sed etiam de gravioribus; cum pœnæ iis debitæ post mortem in Purgatorio expiuntur. Et vero, ut bene Sylvius q. 87. art. 1. Purgatorium dicitur à purgando; nihil autem proprie purgatur nisi à sordibus. Pœnæ porro non sunt sordes, sed miseriæ, quæ cruciant quidem, sed non coinquinant. Ergo justorum animæ in alia vita purgantur à peccato quantum ad aliquid à Pœna diversum. Unde Ecclesia non solum orat pro defunctis, *ut à cunctis reatibus absolvantur*, quod de pœna intelligendum: sed *sacrificiis purgati, & à peccatis expediti, indulgentiam pariter & requiem capiant sempiternam.* Item *ut quæ fragilitatem carnis commiserunt. Deus venia pietatis abstergat.* Atqui purgandi & abstergendi voces solis peccatorum maculis conveniunt. Huc usque Clariss. Sylvius.

3. Idipsum probant rationes neutiquam spernendæ. Macula enim peccati nihil est aliud quam irretractio ex peccato præterito moraliter perseverans, & vi cuius Deus rationabiliter indignatur homini, quam diu placatus non est. Atqui irretractio hæc peccatum quodcumque consequitur; mortale simpliciter & absolute; veniale autem secundum quid. Deus enim jus habet odii magni vel modici in peccatum, quamdiu retractatum non est: & jus illud à jure puniendi prorsus discrepat: cum sublato jure odii, maneat frequenter jus infligendæ pœnæ, seu in præsentem, seu in futuro sæculo. Ergo in primis dici non potest nullam per veniale peccatum produci maculam, quæ post mortem elui debeat.

LXXXVIII. Sed nec dici potest 2. maculam hanc semper in justis ante mortem deleri, 1. quia id gratis prorsus asseritur: nec gratis tantum, sed & contra Patres mox adductos, qui venialia quoad culpam in futuro sæculo remitti & purgari docent. 2. Quia plures sunt casus, in quibus non possit homo venialium suarum culpas eluere ante mortem, ut cum vel phrænesi corripitur, vel repentino casu obruitur; vel ad graviora vitæ suæ peccata conversus, obliviscitur leviora, &c. 3. Quia perperam eo quis salutem suam contemnere dicitur, quod non tollit obices omnes, quibus æterna sua felicitas retardari possit. Alioqui salutem contemnere censeretur, qui pro venialium pœnis in hac vita satisfaceret; cum per eas necessario retardetur ejus felicitas. Sicut ergo, Deo sic indulgente, non est omnino necessarium ut ante mortem pro venialium pœnis satisfaciatur homo; quoniam id & post mortem fieri potest: sic nec omnino necessarium est, ut ante mortem diluantur culpæ, quæ post

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

obitum dilui possunt. Utique si necessaria foret ea venialium quoad culpam remissio, necessaria videtur eorum confessio, saltem in extremis: quia esset hæc medium longius tutius, quod, ubi de salute agitur, minus tuto postponi non potest. Ergo.

LXXXIX. At neque 3. Dici potest, nullum esse in altera vita locum satisfactioni pro venialibus. Id nimirum & Scripturæ, & toti Traditioni adversum esse, si Deus dederit, in speciali de Purgatorio tractatu demonstrabimus.

LXXXX. Objiciuntur nonnulla, & 1. quod peccatum dimitti non possit sine Pœnitentia, vel merito: Hæc autem in vita locum non habent.

LXXXXI. 2. Quod gratia finalis par sit omni concupiscentiæ extinguendæ, atque ideo pariendæ venialium omnium remissioni.

LXXXXII. 3. Quod juxta B. Gregorium Lib. 4. Dialog. Cap. 24. *culpæ justorum in morte refecentur.* Et vero quis hominem charitatis habitu donatum neget in Deum per charitatem moveri, cum extrema sibi imminere videt.

LXXXXIII. 4. Quod ad veniam peccati necessaria sit voluntatis immutatio: hæc autem non magis homini post vitam hanc possibilis videatur, quam Angelo post lapsum. Verum hæc admodum levia sunt. Unde cum Sylvio.

LXXXXIV. Resp. ad 1. non esse quidem post hanc vitam locum vel merito, vel Pœnitentiæ qua status mutetur essentialiter, seu de malo in bonum: sed esse locum Pœnitentiæ, seu displicentiæ, quæ licet non habeat locum meriti, locum habet dispositionis contrariæ peccato, & qua talis idem expellere valet.

LXXXXV. Resp. ad 2. Gratia finalis nihil ad gratiam toto vitæ decursu habitam adjicit præter durationem usque ad interitum; adeoque nihil amplius contra concupiscentiam operatur. quam ante operata sit.

LXXXXVI. Resp. ad 3. Fatemur in morte refecari culpas justorum, qui extremi morbi dolores lubenti animo & ex intenso charitatis ardore acceptant. Id autem licet eximie Sancti frequenter præstent, haud tamen justii omnes; quorum non pauci eo usque vi ac diuturnitate dolorum defatigantur, ut vix ab omni peccato abstineant.

LXXXXVII. Resp. ad 4. Licet voluntas post mortem essentialiter mutari non possit, scilicet *quantum ad finem, vel quantum ad charitatem aut gratiam: potest tamen accidentaliter mutari, nempe per remotionem impedimenti, ut tradit S. Thomas citat. quæst. 7. de malo, a. 11. ad 2.*

Super est ut expendamus quomodo venialia quoad culpam remittantur post mortem, quæ de re paucis.

LXXXXVIII. Dico 1. venialia non deleri per solam finalem justitiam, quæ vi termini reddatur efficacior ad cujuscumque culpæ deletionem.

Ratio est 1. Quia gratia necdum per visionem beatificam consummata, qualis ea est de qua loquimur, impossibilis non est cum peccato veniali, nisi quoad gradum vel efficaciam crevisse supponatur, quo instanti anima à corpore separata est. Id autem gratis & citra fundamentum supponitur. Et vero, si in Angelis non minus à mortalitate solutis quam animæ

Y

sepa-

separatæ, non ea fuit efficacia gratiæ, ut eos adversus mortalia firmaret; qui fieri possit ut gratia hæc animas separatas, non tantum muniat adversus venialia, quod non agitur in præsentia; sed, quod longe diversum est, abluat à venialibus.

2. Quia generatim docent Concilia & Patres, actuale peccatum nunquam remitti sine Pœnitentia, vel actuali ad Deum conversione iisdem peccatis opposita. Hæc autem tam generalis assertio ad hujus vitæ statum temere restringi non debet, uti animadvertit Martinon eadem disp. 45. num. 37.

LXXXIX. Dico 2. Neque etiam deleri venialia vi præcedentium meritorum, quasi ea huc usque ex intentione Dei servata sint.

Ratio est 1. quia reservatio hæc plane communitia est. 2. Quia fieri potest ut adultus paulo post suam in Baptismate justificationem venialis culpæ reus decedat, antequam meritorii quidquam peregerit. 3. quia etsi meritorii quidpiam fecisse supponit, sua huic merito respondit adæquata merces in augmento gratiæ & gloriæ.

C. Dico 3. non etiam remitti venialia in Purgatorio per condignam pœnæ solutionem, seu, ut ajunt, per rigidam satisfactionem, quæ illatam Deo injuriam reparet & auferat.

Ratio est quia si per satisfactionem venialia remittantur, vel quia hæc solum inducunt pœnæ reatum, qui per soluta pœna tolli debet; vel quia soluta pœna remanere non potest reatus culpæ. Atqui neutrum dici potest. Non 1. constat enim ex dictis aliud esse culpam, aliud pœnæ reatum; cum hic ex illa sequatur: & aliunde culpa mundari dicatur, non pœna. Non 2. ut enim omittam existimare Theologos plures, tam intra, quam extra Scholam Doctoris subtilis, venialium pœnam in terris dimitti, non item culpam, duo obstant ne allata opinio teneatur. Primum, quod in ea culpa conditionem pœnæ sequi debeat, proinde sæpius ad longissimum tempus perdurare: id autem creditu difficile est, & communi Theologorum doctrinæ repugnat. Secundum, quod nulla venialis culpa citra aliquam peccati detestationem condonatur. Hanc porro detestationem non importat prædicta satisfactio, nisi amplius declaretur. Unde

CI. Dico 4. *Venialia remittuntur post hanc vitam quantum ad culpam, eo modo, quo remittuntur in hac vita: scilicet per actum charitatis in Deum, repugnantem venialibus in hac vita commissis.* Ita S. Thomas citata toties q. 7. de malo art. 11. qui & in Resp. ad 9. *Remittitur, ait, in Purgatorio peccatum veniale quantum ad culpam, virtute gratiæ prout exit in actum charitatis detestantis peccatum.*

Ratio est 1. quia nostra hæc opinio cæteris præstat. 2. Quia veniale in alia vita non nisi per formam ipsi repugnantem dimitti potest. Hæc autem forma (saltem posita divina acceptatione, de qua paulo post) vel ipse est contritionis aut charitatis actus, per quem anima peccatum illud detestatur & retractat; vel aliquid ex eo actu resultans. 3. Quia quod generatim docuere Patres & Concilia, peccatum sine aliquo Pœnitentiæ actu non dimitti, ad statum viæ restringi non debent, nisi id ratio quæpiam gravis exigat. Atqui nullam hu-

jusmodi proponunt Adversarii. Quod non innotescat.

CII. Objic. 1. Actus, qui venialis culpæ remissionem pareret, deberet esse meritorius vel satisfactorius. Atqui nullus hominis iusti actus post vitam hanc potest esse, &c. Meritum enim vel satisfactio ad statum, non termini, sed viæ pertinent, Ergo.

CIII. Respondent aliqui neg. min. Quia, ut ait S. Thomas in 4. dist. 21. q. 1. art. 3. ad 4. *etsi post hanc vitam non potest esse meritum respectu præmii essentialis, potest esse respectu alicujus accidentalis, quamdiu manet homo in statu viæ aliquo modo; Et ideo in Purgatorio potest esse actus meritorius quantum ad remissionem culpæ venialis.* Sed quia gratis fingi videtur meritum post mortem.

CIV. Resp. 2. neg. maj. Fieri enim potest ut venialia quoad culpam deleantur per actus displicentiæ, qui nec vere meritorii sint, nec proprie satisfactorii, ut in præsentia vita, sed quandam habeant cum peccato repugnantiam; & qui proinde, saltem Deo sic acceptante, illud removeant ut prohibens.

CV. Objic. 2. Si actus, quos eliciunt animæ separatæ, valeant ad culpæ remissionem, valebunt & ad remissionem pœnæ. Atqui non valent. Alioqui animæ illæ, quæ tanto impetu feruntur in Deum, quæ tam enixe detestantur quidquid felicitati suæ moram ciet, ab omni pœna quam citissime liberarentur. Unde vix pro ipsis una hebdomade orandum esset: quod Ecclesiæ praxi adversatur.

CVI. Resp. neg. maj. Remissio enim pœnæ remissionem culpæ venialis necessario non comitatur. Cum hac deleta illam adhuc solvi necesse sit: atque licet charitas, cum intensa est, pœnam omnem in hac vita tollere possit; quia vere & proprie meritoria vel satisfactoria esse potest; non tamen in alia, ubi nec vere meretur, nec proprie satisfacit, nec ullam cum pœna incompatibilitatem habet.

Et vero, si dimissa culpa remitteretur pœna, qui à mortalibus plurimis in ipso vitæ exitu, & ante omnem satisfactionem absolutus esset, nulli in altera vita pœnæ obnoxius foret. Quod impendio falsum est.

CVII. Quæres 6. Quando animæ separatæ illum eliciant contritionis actum quo venialia dimittuntur.

Respondent aliqui actum hunc ab anima elici eo ipso instanti quo à corpore separatur; quia tunc quidquid in peccato suo mali est, sentit & exhorret. Alii actum hunc ad Purgatorii ingressum usque differunt, nec idcirco, quantum opinor, multum differunt. An autem illico effectum suum pariat actus ille, an successione temporis, disputant Theologi. Nec desunt, qui effectum hunc non tam in ipsam vim contritionis, quam in Dei acceptationem, semper justam, sed & forte hominibus imperiam, refundendum esse judicent. Si enim charitatis fervor vel in ipso charitatis Apostolo Joanne, venialia ex se compatiabatur: an non ea compati possit in tot iustorum myriadibus, qui per vitam in infimo tantum gradu iusti fuere, & post mortem esse pergunt, quia post mortem non crescit justitia? Deinde an actus, qui nec meretur, nec satisfacit, per se & ex

& ex natura rei, proinde in ictu oculi peccatum expellit; Aliud sane supponere videntur preces, quas pro defunctis fundit Ecclesia, aliud Patres, quos vide apud Pignatelli Lib. 5.

Montis propitiatorii, q. 7. n. 18. & seq.

De venialium remissione in Pœnitentiæ Sacramento dicam ubi de Contritione.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

MATERIA PROXIMA POENITENTIAE.

MATERIA Pœnitentiæ proxima debet esse quidpiam quod circa peccata versatur, eo fere modo, quo medicina circa morbos. Cum autem in Pœnitentia nihil circa peccata versatur, quam vel actus Ministri, absolutio nimirum & manus impositio; necessum est ut in horum quopiam, nisi forte in omnibus simul, reponitur materia Pœnitentiæ. Verum quodnam ex iis præ alio eligendum sit, non convenit inter Theologos.

CVIII. 1. Enim Scotistæ post ducem suum in 4. dist. 16. q. 1. totam Sacramenti Pœnitentiæ rationem in una reponunt Sacerdotis absolutione, quam sub diverso respectu formam simul & materiam esse volunt. Hi proinde tres Pœnitentis actus, non ut partes intrinsecas Sacramenti habent, sed ut dispositiones insupplebiliter requisitæ. Opinionem hanc amplexus est Maldonatus part. 3. de Pœnit. Thesi VII.

CIX. Ex diverso Thomistæ actus Pœnitentis pro Sacramenti materia assignant; ita ut contritio & confessio partes sint ad ipsum essentialiter requisitæ; satisfactio, tantum ut pars integrans.

CX. 3. Censent alii unum duntaxat è prædictis actibus esse essentialem Pœnitentiæ materiam: & hunc Durandus in confessione statuit; neque hinc admodum recedit Melchior Canus, qui contritionem pro parte tantum integrante computat.

CXI. 4. Paludanus actus tres prædictos ex æquo intrinsecas Sacramenti partes facit. In idem coincidit Petrus de Osina, qui idcirco nullam voluit absolutionem sine prævia satisfactione concessam.

CXII. 5. Demum nonnulli manuum impositionem instar proximæ Sacramenti nostri materiæ assignarunt. Ita Marianus Victorius.

CXIII. Ab iis omnibus pari, licet absimili, mensura recesserunt Lutherus & Calvinus: prior quidem, cum duas tantum admisit Pœnitentiæ suæ partes, nimirum *terrores conscientis agnito peccato incussos*, & *fidem ex Evangelio vel absolutione conceptam*, qua credit quis sibi per Christum remissa esse peccata; posterior, cum totam Pœnitentiæ rem collocavit in vitiorum mortificatione, & pio bene deinceps vivendi studio. Ab utriusque Novatoris opinionibus exordium ducam. Sit itaque

CONCLUSIO I. Nec terrores aut fides Lutheri sensu, nec mortificatio aut vivificatio Calviniana partes sunt intrinsecæ Pœnitentiæ.

CXIV. Prob. 1. pars de terroribus. Quæ Pœnitentiam præcedunt, neque necessario præcedunt, neque vere pariunt, ea partes intrinsecæ Pœnitentiæ neutiquam dici debent. Par-

tes enim non præcedunt totum, & aliunde eidem necessario & efficienter inexistunt. Atqui terrores conscientis incussi 1. Pœnitentiam præcedunt. Ad eam enim movent & excitant; cum ideo plures ad Pœnitentiam confugiant, quia pœnas sceleribus suis debitas timent; ut patet in Ninivitis, qui tremore concussi, non per ipsum hunc tremorem, sed per pia virtutis exercitia Pœnitentiam egerunt. 2. Nec præcedunt necessario; cum possit quis solo Dei & iustitiæ amore impulsus Pœnitentiam amplecti, prout illi contingere potuit, cui dimissa sunt peccata, quoniam dilexit multum. 3. Nec pariunt efficaciter: cum terroribus multi quatiuntur instar dæmonum, qui credunt contremiscunt, nec nunquam resipiunt à peccatis, prout frequens docuit experientia, potissime autem de Baltasar Rege, Danielis 5. de Antiocho 2. Machab. 9. de Felice, qui disputante Paulo de iustitia & castitate, & de iudicio futuro, tremefactus est, nec conversus, act. 24. 25. Ergo.

CXV. Idem prope dicendum de Lutheri fide. Hæc enim vel est Theologica virtus, per quam revelatis assentimur; eaque Pœnitentiam præcedit: hinc Jonæ 3. *Crediderunt Ninivites in Deum, & prædicaverunt jejunium, & induiti sunt saccis*. Vel est certa fiducia, qua confidit homo sua sibi dimissa esse peccata; & hæc præterquam chimerica est, uti docent Theologi in Tract. de justificatione, factam peccatorum remissionem, atque adeo Pœnitentiam præsupponit. Ergo.

CXVI. Confirm. utraque pars assertionis nostræ. Terrores Lutherani ut Lutherana fides ad minus abstrahunt à confessione & absolutione sacramentali, & contritionem, seu dolorem de peccatis, atque satisfactionis propositum excludunt. Atqui eo ipso non sunt idoneæ partes Pœnitentiæ; quæ vel omnia hæc, vel horum saltem aliqua essentialiter exigit. Merito igitur Tridentinum sess. 14. Can. 4. hæc loquitur: *Si quis dixerit duas tantum esse Pœnitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientis agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata; Anathema sit.*

CXVII. Prob. 2. pars: 1. Quia mortificatio & vivificatio Calviniana, non secus, imo magis quam Lutherani terrores, confessionem, aliosque tum Pœnitentis, tum Ministri actus excludunt.

2. Quia, ut solide Berllarminus Lib. 1. de Pœnit. Cap. 19. Pœnitentia ex Scripturis via est ad justificationem, proinde prior ipsa justificatione. Patet id ex Exech. 18. *Si Pœnitentiam egerit impius, iniquitatum ejus non recorda-*

dabor. Act. 2. *Pœnitentiam agite.... in remissionem peccatorum.* Ibid. 3. *Pœnitementini.... ut deleantur peccata vestra.* Act. 8. *Pœnitentiam age.... si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui,* &c. Jam vero mortificatio & vivificatio Calvini non sunt justificatione priores. Utraque enim juxta Calvinum & Bezam fructus est fidei, quam justificantem dicunt. Sed quod fidei justificantis fructus est, justificationem sequitur. Ergo sicut errant Lutherani, quia Pœnitentiam in his motibus collocant, qui veram Pœnitentiam præcedunt; ita & errant Calvinistæ, quia Pœnitentiam in his actibus constituunt, qui veram Pœnitentiam sequuntur.

3. Quia justus non eget Pœnitentia Luc. 15. atqui justus mortificatione etiam & vivificatione indigent. Prior enim in vitiosarum affectionum refrænatione, posterior in pio bene & constanter operandi studio posita est. Atqui utriusque necessitas justis incumbit, qui & corpus suum in servitutem redigere, & ad mensuram plenitudinis Christi exurgere pro virili debent. Ergo.

CONCLUSIO II. Manus impositio non est proxima Sacramenti Pœnitentiæ materia.

CXVIII. Prob. non debet assignari Pœnitentiæ ea materiæ species, quæ nec ex Scriptura, nec ex Traditione, nec ex antiqua Ecclesiæ praxi colligi potest. Atqui 1. nullatenus ex Scriptura colligi potest, manus impositionem esse Pœnitentiæ materiam. Cum ubicumque de Pœnitentia sermo est, puta Matth. 16. & 18. & Joan. 20. altum sit de ea impositione silentium. 2. Nec ex Traditione; cum hæc nihilo plus quam Scriptura impositionem hanc ut partem Pœnitentiæ intrinsicam exhibeat. 3. Neque ex antiqua Ecclesiæ praxi. Namque ex ea inferre quidem est, impositionem manus ritum fuisse erga Pœnitentes adhiberi solitum, prout nunc etiam à Sacerdote manum versus eos elevatam tenente, utcumque observatur. At nihil est unde inferri possit ritum hunc partem fuisse Sacramenti essentialem: Imo, est, unde contrarium deducatur. Ritus enim qui & pluries repetebatur, & ab aliis fiebat quam à Sacerdotibus, & extra Pœnitentiam usurpabatur, haud utique essentialis erat Pœnitentiæ. Atqui manus impositio & pluries iterabatur in ejusdem Pœnitentiæ decursu, ut pluries demonstrat exemplis Morinus Lib. 6. de Pœnit. Cap. 8. unde & diu fiebat ante absolutionem: & teste Cypriano Epist. 10. fiebat etiam ab inferioribus Clericis, qui profecto Pœnitentiæ Ministri non erant: & post ipsam Eucharistiæ receptionem usurpabatur, ut liquet ex Concilio Carthag. IV. Cap. 78. & Arauficano 2. Cap. 3. Nihil ergo mirum, si Tridentina Synodus, quæ tam solerter singulas Pœnitentiæ partes indagavit, ne voculam quidem habeat de manus impositione.

An & quomodo rejecta hac opinione absolvi possit moribundus, qui nec peccata confiteri, nec ullo signo dolorem suum exhibere queat, infra discutiemus.

CONCLUSIO III. Tres Pœnitentis actus, contritio nimirum, confessio & satisfactio sunt proxima Pœnitentiæ materia, seu partes materiales ex quibus intrinsece componitur Sacramentum Pœnitentiæ. Ita pars Theologorum

longe maxima contra Scotum, qui ista tria, contritionem, &c. nullo modo Sacramenti partes esse disertim asseverat.

CXIX. Prob. 1. in quacumque materia Theologica ea præferri debet opinio; quæ Conciliorum decretis magis congruit. Atqui talis est opinio nostra. Sic enim loquitur Florentinum in Decreto: *Quartum Sacramentum est Pœnitentia, cujus quasi materia sunt actus Pœnitentis, qui in tres partes distinguuntur, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero; secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Secerdoti confiteatur integraliter; tertia satisfactio pro peccato, secundum arbitrium Sacerdotis,* &c. Sic rursus habet Tridentina Synodus Sess. 14. Cap. 3. *Sunt quasi materia hujus Sacramentis ipsius Pœnitentis actus, nempe contritio, &c. qui quatenus, in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Pœnitentiæ dicuntur.* Ibid. Can. 4. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in Pœnitente, quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur.... Anathema sit.* Atqui opinio nostra longe plus hisce Decretis consonat, quam Scotistica. Scilicet enim 1. actus Pœnitentis ita dicuntur quasi materia Pœnitentiæ, ut nullam aliam assignent Florentini & Tridentini Patres. 2. Iidem actus vocantur partes Sacramenti; partes porro totum componunt. 3. Prædicti actus eo modo partes Sacramenti dicuntur, quo verba absolutionis dicuntur forma: hæc autem verba ideo forma nuncupantur, quia veram formæ rationem habent. 4. Quia Scotistæ subtilius quam aliter ab eo nodo se se extrincant, ut infra patebit.

CXX. Prob. 2. Pœnitentia ex omnium Catholicorum consensu instituta est per modum processus judicialis, in quo peccator uti reus cum Deo à Sacerdote tanquam iudice reconciliari intendit. Atqui ad judicialem hujusmodi actum pertinent essentialiter tria; nempe rei confessio, dolor de admissio peccato, & propositum satisfaciendi, quibus compertis, vel abesse existimatis, Minister sententiam ferat, qua vel conciliet, vel ad tempus reconciliationem differat.

Dixi, *propositum satisfaciendi*, seu satisfactio quatenus connotata. An enim satisfactio in actu exercito sit pars intrinseca Sacramenti, paulo post expendam.

CXXI. Objic. 1. Potior assertionis nostræ probatio ex Conciliis Florentino & Tridentino desumitur. Atqui nihil inde. Hæc enim Concilia docent quidem Pœnitentis actus esse quasi materiam Sacramenti, at vere esse materiam ne indicant quidem.

CXXII. Nec est quod cum Catechismo Romano reponas id factum, non quia prædicti actus veræ materiæ rationem non habeant; sed quia ejus generis materia non sit, quæ extrinsecus adhibeatur, sicut aqua in Baptismo, chrisma in confirmatione. Si enim ita foret, rege-

Tom. 13.
Conc. pag.
538. A.

rit Henno d. 2. q. 3. Concl. 2. pag. 28. debuisset ipsa etiam absolutio vocari *quasi forma*, cum neque etiam ea sit substantia: & tamen absolutio vocatur simpliciter forma.

CXXIII. Perperam quoque insisteris in eo quod Tridentinum eisdem actus vocet *partes* Pœnitentiæ. Neque enim illos vocat *partes* intrinsecas, sed partes, *quæ ad integritatem Sacramenti ex Dei institutione requiruntur*. Porro aliud sane est pertinere ad integritatem rei, aliud ad ejus essentiam: pes enim, manus, oculi ad hominis integritatem, non ad substantiam ejus pertinent. Ergo.

CXXIV. Resp. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. tum propter rationes modo allatas, tum propter adductam Catechismi Romani auctoritatem, quam nemo facile & æque aspernabitur; cum ei allaboraverint infulati Theologi plures paris ad pietatem scientiæ, & genuini testes sensus concilii cui interfuerant; & aliunde totum Opus suffragio suo comprobaverint, non modo Synodi plurimæ, sed & Romani Pontifices Pius V. & Gregorius XIII. quibus pro more suo adhæsit Clerus Hallicanus in Conventu Melodunensi. Tum denique quia Florentini Decreti verba ex ipso S. Thoma Opusc. 5. deprompta sunt. Nemo autem inficiabitur Pœnitentis actus Doctori Angelico veram esse Pœnitentiæ materiam.

Neque tamen negaverim, voculam *quasi*, eo etiam sine à Florentinis & Tridentinis Patribus adhibitam fuisse, ne perstricta videretur Scoti sententia, prout exertim tradit Pallavicinus Lib. 12. Hist. Trid. Cap. 12. Etsi enim scopum hunc non expressere Catechismi Tridentini Editores; at nec eum negaverunt. Absit, ut dum Catechismum Rom. debita prosequimur veneratione, Pallavicinæ historiæ veritatem in dubium revocare videamur; quam ille ex ipsis Concilii Actis, & fontibus Vaticanis depromsit. Et vero constat, hodieque illæsa fide Scotisticam opinionem teneri: id autem quæso, an fieret, si Concilium iisdem nude verbis, quæ è Catechismo objecta sunt, sensum suum aperuisset? Dico, *quæ objecta sunt*: Est enim in alio ejusdem Operis textu, unde nonnihil respirent Scotistæ, ut videris apud Frassen Tom 4. pag. 260.

CXXV. Nec ullius est ponderis quod urget Henno de forma. Cum enim hæc in nullo Sacramento sit substantia, necesse non erat ut in Sacramento Pœnitentiæ *quasi forma* nuncuparetur. Aliud erat de materia, quæ si non in omnibus, saltem in præcipuis Sacramentis substantia est.

CXXVI. Nihil plus urget, quod addit idem, actus Pœnitentis non dici partes intrinsecas, sed tantum *partes ad integritatem* Sacramenti requisitas; quod, inquit, argumento est eisdem actus ad Sacramentum necessario quidem & insupplebiliter requiri, sed ad essentiam ejus non pertinere.

Namque 1. constat quasdam esse partes, quæ sic totum unum integrant, ut ad ejus substantiam spectent. Sic in homine cor & caput; sic in Confirmatione quæ quoddam est totum heterogeneum, balsamum & oleum, ita hominem totum, totamque Sacramenti materiam integrant, ut iis sublati hominis ut & Sacra-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

menti substantiam periri necesse sit. Ceterum ut in humano corpore pes & oculus partes sunt citra quas homo subsistere potest, sic & in Sacramento Pœnitentiæ satisfactio pars est minus præcipua, citra quam substantialis ejusdem Sacramenti materia subsistit.

2. Cum alibi differit Concilium de dispositionibus ad alia Sacramenta necessario requisitis, nusquam eas quasi materiam, partemve ad eorum integritatem requisitas appellat; & multo minus partes *ex institutione Dei requisitas*. Ergo cum partium nomine utitur ubi de Pœnitentia, intrinsecum quid designare intendit; subobscurè tamen, ne Scholarum libertati noceat.

3. Si contritio & alii Pœnitentis actus ideo partes vocantur, quia ad Pœnitentiam necessario & insupplebiliter requiruntur, pari jure fides, spes aliique pietatis motus, tum Baptismi, tum & Pœnitentiæ partes dici poterunt. Id autem quis tentet, nisi qui nova & inaudita tentare volet?

4. Demum si Pœnitentis actus non sint materia Pœnitentiæ intrinseca, nulla erit materia ejus. Quod enim ait Maldonatus hac in parte Scotista, absolutionem prout exterius proferitur, materiam esse, prout vero gratiam significat, esse formam, non satisfacit. Ut enim scite animadvertit alibi hunc in locum hic in Sacramentis tam forma debet esse sensibilis, quam materia. Hæc autem formæ significatio sensibilis non est: aut si sensibilis est, nihil aliud dicit quam eadem absolutio in genere materiæ spectata.

CXXVII. Inst. 1. Concilium Florentinum & Trident. eodem modo satisfactionem dicunt esse partem Pœnitentiæ, quo contritionem & confessionem. Atqui eadem Concilia nusquam satisfactionem habuerunt pro parte essentiali. Ergo nec contritionem & confessionem.

CXXVIII. Resp. neg. min. Satisfactio enim, non quidem in re, sed per modum connotati est Pœnitentiæ essentialis; unde sine explicito vel implicito ejus voto salvari nequit Sacramenti substantia. Potuerunt ergo Concilia generatim loqui de satisfactione, sicut & de confessione, quæ nec ipsa, si rigoroſe sumatur, essentialis est Sacramento. Gonet pag. 341.

Quod si satisfactionem sumas secundum se totam, nihilo plus proficies. Tunc enim verba Concilii utriusque intelligenda erunt pro subiecta materia, ita ut tres Pœnitentis actus dicantur partes Pœnitentiæ materiales eo modo quo esse possunt: constat porro satisfactionem in re, non eodem modo ad Pœnitentiam concurrere, quo confessio, & contritio; cum satisfactio Sacramentum essentialiter constitutum supponat, secus de contritione, &c.

CXXIX. Inst. 2. ex Trid. Sess. 14. Cap. 4. Contritio hominem *præparat & disponit ad Sacramentum cum fructu recipiendum*. Atqui quod est dispositio ad Sacramentum præparans, non est pars ejus intrinseca. Ergo.

CXXX. Resp. dist. maj. Contritio hominem præparat ad Sacramentum inadæquate sumptum pro absolutione, C. ad Sacramentum adæquate sumptum pro composito ex materia & forma, N. potest autem, ait hic, Tournely,

lyus, idem esse in Sacramento Pœnitentiæ simul & dispositio & materia. Dici etiam possit Pœnitentis actus esse quidem dispositiones ad effectum Sacramenti, non autem ad ipsum Sacramentum, cum illud componunt.

CXXXI. Objic. 2. Trid. ibid. Cap. 6. Sacerdos & is quidem solus, Minister est Pœnitentiæ. Atqui si Pœnitentis actus sint ejusdem Pœnitentiæ materia, jam Sacerdos solus non erit ejus Minister. Et is enim Minister est, qui materiam Sacramenti suppeditat. Atqui Pœnitens materiam suppeditat.

CXXXII. Resp. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. Is enim solus est Sacramenti Minister, qui formam applicat materiæ, seu hæc ab ipso ponatur, vel ab alio quocunque, ut patet in Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, &c. Neque id in Sacramentis duntaxat locum habet, sed & in physicis, ubi agens dicitur compositi causa & artifex, licet vel formam solam inducat, ut ignis ignem generans, vel materiam solam præstet, ut homo generans hominem. Unde Pœnitentis actus sunt quidem signa gratiæ efficaciam, sed quatenus cum absolutione conjunguntur; sub quo respectu ad significandam justitiam à Christo instituti fuere. Sicut aqua, non equidem simpliciter, sed prout forma baptismali unita, ad significandam Regenerationis gratiam instituta est.

CXXXIII. Inst. cum Henno, vel materia ponitur à Sacerdote, vel non. Si 1. ergo Sacerdos conteritur, confitetur; quod est ridiculum. Si 2. ergo non est Sacramenti totius, sed partis tantum Minister.

Resp. ut statim, materiam poni à Pœnitente, sicut morbi declaratio ab ægroto ponitur; materiæ huic jungi formam, sicut morbo applicatur medicina; Sacerdotem proinde tam esse Sacramenti Ministrum, quam medicus sit artis suæ Minister.

CXXXIV. Objic. 3. cum eodem alibi Illud est totum Sacramentum, quod ponit totum Sacramenti effectum. Atqui absolutio sola ponit. . . Sacramenta enim id produciunt quod significant. Atqui absolutio significat remissionem peccatorum. Ergo prærequiruntur equidem contritio & confessio, sed ut dispositiones quæ præparant, non ut concause quæ effectum significant: alias Pœnitens se ipsum absolvere diceretur, sibi peccata remittere, quod non est rei, sed Judicis.

CXXXV. Resp. ad 1. neg. min. Si enim, ut docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 3. vis hujus Sacramenti præcipue sita est in absolutione, consequens esse videtur, ut in ipsis etiam Pœnitentis actibus, licet minus præcipue, sita sit.

Ad 2. dist. min. Absolutio significat magis præcipue, C. significat per se solam ad exclusionem actuum Pœnitentis, N. Confessio enim sacramentalis contritioni mixta significat peccata à corde excludi. Utraque autem absolutioni conjuncta *ex institutione Dei*, ad esse sacramentale elevatur. Ergo quæ talis debet etiam significare peccatorum remissionem, licet minus aperte quam forma.

Ad 3. neg. maj. Is enim solum absolvere, atque ideo peccata remittere proprie & simpliciter dici potest, qui per modum Judicis co-

operatur productioni gratiæ, non autem qui ad id tantum concurrat per modum instrumenti, tantumque materiam præbet, quæ nunquam per se ad esse sacramentale attolli potest. Atqui Sacerdos solus per modum Judicis cooperatur, &c.

Et vero docet idem Theologus ubi de Ordine p. 394. materiam Presbyteratus, prout dat potestatem in Corpus Christi verum, esse contactum Calicis cum vino, & patenæ cum Historia: quæro an qui hæc tangit Ordinandus sibi gratiam tribuat, an vi formæ ab Episcopo prolata accipiat. Quidquid hic responsi dederit Henno, adversus se datum existimet.

CXXXVI. Inst. 1. Sacramenta non tantum ratione formæ, sed & ratione materiæ gratiam produciunt. Ergo si Pœnitens actus præbendo, præbeat materiam, ipse sibi gratiam conferre, sibi met peccata dimittere dicendus erit. Conseq. patet. Prob. ant. à simili. Sic enim in Baptismate ablutio, in Confirmatione unctio gratiam pariunt. Ergo.

CXXXVII. Resp. dist. consequens: Pœnitens sibi gratiam conferre dicetur, id est instar instrumenti concurrere ad gratiam sibi conferendam, C. id est, operari in se gratiam instar Ministri & Judicis, N. sicut ergo juxta Adversarii opinionem is qui Presbyter consecratur, dum vasa sacra tangit, concurrat quidem ad hoc ut sibi conferatur gratia, nec tamen gratiæ Minister aut causa præcipua dici potest: licet & in præsentī quæstione concurrat per actus suos Pœnitens ad gratiam peccati remissionem, sed instrumentaliter & secundo. Remissio culpæ, ait hic S. Thomas, q. 86. a. 6. *est effectus Pœnitentiæ, principaliter quidem ex virtute clavium, quas habent Ministri, ex quorum parte accipitur id quod est formaliter in hoc Sacramento: secundo ex quorum parte accipitur id quod est formaliter in hoc Sacramento: secundo autem ex vi actuum Pœnitentis pertinentium ad virtutem Pœnitentiæ, tamen prout hi actus aliquantulum ordinantur ad claves Ecclesiæ.*

Neque tamen quia Pœnitens *secundo* ad reconciliationem suam concurrat, eum à se ligari vel absolvi dicemus: quia ex voce ad significandam principalis causæ, seu Ministri operationem destinata sunt.

Ceterum perperam argumentantur adversarii ex ablutione vel chrysmatione; tum quia in Sacramentis non valet ratiocinatio à pari; tum quia reipsa ablutio causa est minus principalis gratiæ; tum quia formæ Minister, est etiam ablutionis Minister: in Pœnitentia autem Minister absolutionis, non est actuum productor; sicut in Ordinatione, qui tangit instrumenta non is utique est, qui formam pronuntiat.

Hinc corrumpit, quod objiciunt alii, materiam proximam debere esse proprium Ministri actum. An enim qui rem ita constituit Deus in Baptismo, &c. aliter Pœnitentia constitueret non potuit.

CXXXVIII. Inst. 2. Christus totum Pœnitentiæ Sacramentum instituit. Atqui solam instituit absolutionem, non vero actus Pœnitentis. Hi enim ante adventum ejus peccatores mundabant, secundum id Psal. 50. *Cor contritum humiliatum, Deus, non despicies.*

CXXXIX.

CXXXIX. Resp. dist. min. Non instituit actus Pœnitentis, quantum ad vim quam ex opere operantis habent, disponendi ad justificationem, C. non instituit quantum ad vim efficaciter significandi gratiam, eamque ex opere operato producendi, N. Sic Christus aquam non instituit quoad substantiam: at eam tamen instituit quoad vim regenerandi, modo formæ Baptismi uniatur.

CXL. Objic. 4. Cum eodem: Absolutio juxta Trid. Sess. 14. Cap. 6. Est *ad instar actus judicialis, quo ab ipso, Sacerdote, velut à judice sententia promuntiatur.* Atqui judicium non importat principaliter nisi sententiam Judicis, cetera vero tantum connotat uti ad justam Pœnitentiam prærequisita. Ergo absolutio connotat quidem & præsupponit confessionem peccatorum, at illam non importat magis quam peccata ipsa, quæ nemo dixerit esse de essentia hujus Sacramenti.

CXLI. Resp. 1. Conc. totum. Neque enim dicimus absolutionem, de qua sola in objecto textu loquitur Tridentinum, constare partialiter ex actibus Pœnitentis: dicimus Pœnitentiæ Sacramentum constare tum ex iisdem actibus, tum ex absolutione Sacerdotis. Contrarium autem non evincit objectio,

Quod si dicas, ut revera dicit Henno, Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse per modum judicii id est, per modum sententiæ judicialis; tunc extra rem erit textus à Tridentino adductus, quia in eo non de toto Sacramento agitur, sed de absolutione sola. Unde hoc sensu.

CXLII. Resp. 2. neg. maj. Sacramentum enim Pœnitentiæ adæquate sumptum, non institutum est simpliciter per modum judicii, id est sententiæ à Judice proferendæ, sed per modum processus judiciarii: is autem non solam Judicis sententiam, sed & insuper accusationem rei, dolorem ejus, & satisfactionem in re vel in voto importat.

Neque vero id gratis fictum, sed è profundo Angelici Doctoris penu erutum. Sic ille hic q. 90. art. 2. *Alio modo fit recompensatio offensæ in Pœnitentia, & in vindicativa hominum justitia. Nam in vindicativa justitia fit recompensatio secundum arbitrium Judicis, non secundum voluntatem offendentis vel offensi. Sed in Pœnitentia fit recompensatio offensæ secundum voluntatem peccantis, secundum arbitrium Dei in quem peccatur: quia hic non queritur sola reintegratio æqualitatis justitiæ, sicut in justitia vindicativa; sed magis reconciliatio amicitiae: quod fit dum offendens recompensat secundum voluntatem ejus quem offendit. Sic igitur requiritur ex parte Pœnitentis, 1. quidem voluntas recompensandi, quod fit per contritionem; 2. quod se subjiciat arbitrio Sacerdotis loco Dei, quod fit in confessione; 3. quod recompenset secundum arbitrium Ministri Dei, quod fit in satisfactione.* Ergo, licet forensia judicia, quæ pro Magistratuum arbitrio offensas plectunt, ex sola eorum sententia coalescant: non idem est de Pœnitentiæ Sacramento; cum ei essentialis sit voluntaria Pœnitentis recompensatio. Ergo iterum contritio, confessio & satisfactio merito ponuntur partes Pœnitentiæ.

CXLIII. Inst. Sic institutum est Pœniten-

tiæ Sacramentum, ut *ipsum vis præcipue* sita sit in forma, uti docet Trident. Sess. 14. Cap. 3. Atqui si actus Pœnitentis Sacramento essentielles forent, jam vis ejus non in forma præcipue, sed æque in materia sita esset: Cum efficacia perinde habeatur ab essentialibus, nec ulla pars magis sit essentialis quam altera.

Confirm. Quia quod dicit sacra Synodus de præcipua formæ pœnitentialis vi, non dicit de Baptismo, Confirmatione, Ordine, &c. id vero cur? nisi quia in illis materia forma ex æquo ad substantiam pertinent: hic autem sola forma.

CXLIV. Resp. 1. retorq. arg. ex Trid. *vis Pœnitentiæ præcipue sita est in forma:* atqui 1. ubi est forma, ibi est materia à forma distincta, ut in aliis Sacramentis & cæteris omnibus patet. 2. Ubi vis præcipue in uno sita est, est aliud in quo etiam sita sit, licet minus præcipue. Porro istud aliud nihil esse potest præter actus Pœnitentis. Illud quidem reponit Henno in satisfactione, quæ peccata quoad pœnam temporalem tollit. Sed num vis Sacramenti præcipua in eo sita est, quod Sacramentum constitutum supponit, quod ipsum diu post sequitur, ut in moribundis? præterea, cur Concilium, quod immediate post de tribus Pœnitentis actibus loquitur, solam satisfactionem indigitasse censeamus?

CXLV. Resp. 2. ad 1. neg. min. Major enim est in omnibus, præsertim autem in Sacramentis formæ efficacia, quam materiæ, quæ per formam ad esse Sacramentale elevari indiget, ut effectum suum sortiatur. Notum est & tritum id Augustini. *Quid est aqua, nisi aqua: accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.*

Quod autem sacra Synodus perinde non dixerit præcipuam Baptismi in forma positam esse, nihil concludit. Nec enim quidquid verum erat dixere Tridentini PP. nec quidquid reticuerunt, illico verum esse definit. Certe in Baptismo præcipuas esse formæ partes demonstrat locus Augustini mox adductus.

CXLVI. Objic. 5. Materia Sacramenti debet & sensibilis esse, & formæ præsupponi, aut saltem coexistere. Atqui hæc locum non habent in actibus Pœnitentis. Namque 1. contritio sensibus percipi nequit. 2. Confessio sæpius non coexistit absolutioni, sed eam diu præcedit. 3. Multominus formam præcedit satisfactio, quæ post absolutionem perficitur. Ergo.

CXLVII. Resp. ad 1. neg. min. Et dico 1. contritionem haud equidem per se, sed per aliud sensibilem esse, nempe per confessionem, & alia quæ edit Pœnitens doloris signa.

Dico 2. confessionem formæ præsupponi coexistere quantum necesse est in toto, non physico, sed morali, quodque ita constitutum est, ut ex partibus successivis necessario coalescat: quandoquidem in eo fontis accusationem sequi debeat judicis sententia, & sententiam executio Pœnitentiæ, seu satisfactio.

Dico 3. nihil mirum si satisfactio in actu exercito, nec præcedat formam, nec eidem coexistat, cum ea pars sit Sacramenti integrans tantum, non essentialis: de quo statim.

CXLVIII. Inst. Contra primam solutionis partem. Quod nonnisi per aliud sensibile est, non

non per se, & proinde per accidens est pars Pœnitentiæ. Atqui contritio per aliud tantum sensibilis est. Minor liquet ex concessis. Prob. Maj. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, id est, signi sensibilis, quam sensible est. Ergo si contritio per accidens tantum sensibilis est, &c.

CXLIX. Resp. ad 1. neg. maj. In matrimonio enim per Procuratorem consensus tum viri, tum feminae principis; nonnisi per internuncium sensibilis est; imo nec usquam per se cadit sub sensus. Atqui tamen per se, non autem per accidens, est Matrimonii materia: unde eo intus sublato tollitur contractus, & exinde Sacramentum. Ergo quod per aliud sensibile est, per se, non tamen sine alterius adminiculo, est materia Sacramenti. Dici quidem potest contritio esse Pœnitentiæ materia per accidens, eo sensu quod necesse non sit ut contritionis actus semper in Sacramento eliciantur: potest enim quis ut intra, sic & extra Sacramentum ingeminare. At non eo sensu quod Sacramentum sine contritione, velut parte sui intrinseca, subsistere valeat.

Ad 2. 1. neg. ant. Stat enim id quod per aliud, seu, si minus proprie loqui velis, per accidens est sensibilis, esse materiam per se, ut patet allato matrimonialis consensus exemplo.

2. Dist. Non alio modo potest quid esse pars Sacramenti, quam quo sensibilis est, seu per se, seu per aliud, aut per accidens, C. quam quo sensibilis est per se, N. solutio ex præcedentibus responsis constat.

CL. Quæres non nihil censuræ mereatur hætenus confutata Scoti opinio.

CLI. Resp. non deesse apud Lugo disp. 12. n. 58. qui opinionem hanc redarguerint, alii cum Cajetano, ut erroneam, alii ut temerariam, plus quam temerariam. Absit vero ut Scholæ admodum Catholicæ, & de Ecclesia in multo gravioribus, per famam & ignominiam constanter bene merita, ea labes inuratur. Liqueat profecto ex dictis sua esse sententiæ illi momenta, suos & primi subsellii vindices, quos dum artificii verborum temperamento intactos reliquit Concilium Generale, à privatis hominibus non decet offendi. Et hanc, aspi-

rante Deo, cum iis omnibus qui in Ecclesiæ Catholicæ sinu Degunt, methodum servare eniteamur.

CONCLUSIO IV. Satisfactio in actu exercito pars est integrans, non essentialis Sacramenti Pœnitentiæ.

CLII. Prob. Ideo contritio, & confessio partes sunt Pœnitentiæ essentielles, quia sine iis tanquam primario constitutivis stare non potest Pœnitentia. Atqui è contrario stare potest, & stat quotidie Pœnitentia sine satisfactione actu exercita: cum hæc absolutionem valide datam, ideoque Sacramentum essentialiter constitutum, sequatur. Ergo.

CLIII. Obje. 1. Ex Trident. Sess. 14. cap. 3. *contritio, confessio & satisfactio, Pœnitentiæ partes dicuntur, quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti requiruntur.* Ergo non minus essentialis est satisfactio, quam contritio.

CLIV. Resp. neg. conseq. Tum quia, ut jam monuimus, Concilii verba pro subiecta materiâ intelligi debent; tum quia, ut bene Tournelyus, Concilium de industria generale *integritatis* nomen adhibere studuit ad significanda ea omnia, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ concurrunt, ne quæstionem inter Scholæ Theologos disputatam dirimeret, relicta unicuique libertate per illam integritatem, vel essentiam, vel aliquid, ut Philosophi solent, ab essentia diversum intelligendi.

CLV. Obje. 2. Si satisfactio sit pars tantum Sacramenti integrans, otiosa erit, nec quidpiam producat. Absurdum consequens.

CLVI. Resp. neg. maj. tum quia quod necessario connotatur ab aliquo essentiali non potest inutile esse: satisfactio autem à voto sui, quod Pœnitentiæ essentialis est, connotatur; tum quia satisfactio opere completa non utilis tantum, sed & necessaria est ad remissionem temporalis pœnæ, quæ post condonatam culpam, & pœnam æternam luenda superest. De quo infra.

An olim Ecclesia satisfactionem absolutioni necessario præmittendam judicaverit: an proinde merito Sixtus IV. Petrum de Osma Salmanticensem Theologum damnaverit, quia ita sentiret, expendemus in decursu.

CAPUT QUARTUM.

DE

CONTRITIONE.

TANTE molis est præsens descriptio; tot hinc & inde scopulis obsita, tot, tamque averfis secta semitis, quas alii ad metam ducere feliciter, alii ad præcipitium trahere, bono, ut videtur, utrique animo conclamant; hæreat ut vel limite incertus viator, satiusque judicet, eos è portu intueri, qui fragilem audentiores truci committunt pelago ratem, quam iisdem se itineris procellosi socium adjungere. Lugendum sane, quod qui naucleri principis partes agere Præceptor Angelicus, opem in præsentia ferre non possit. Sublatus nempe è vivis, quo tempore contritionis argumentum versabat animo, luctuosum sui, ad inutile desiderium reliquit. Etsi enim supplemento, quod ex ejus in 4. Sentent. Scriptis concinnarunt Discipuli ipsius, sua sic auctoritas; minor tamen quam *Summa*, quia illic partes agebat interpretis, hic Doctoris omnimode consummati. Ejus tamen confisi patrocinio, quod sacrum ejus caput To-

losæ

loſæ amplexi, ſupplices efflagitavimus; difficilem materiam, non equidem nova, quod nec fieri debeat, nec fieri jam poſſit; at qua clariori methodo potis erit, pertractabimus. Dicendum igitur 1. de contritione generatim ſpectata; 2. de contritione perfecta; 3. de contritione imperfecta, quæ in Scholis attritio nuncupatur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

CONTRITIONE GENERATIM SUMPTA.

CONTRITIONIS nomen profanis Scrip-
toribus vix cognitum, frequentiffime vero
uſurpatum in Eccleſia, deducitur à verbo *con-*
tero, ſicut & à verbo *attero* nomen attritionis.
Utrumque autem à corporeis ad ſpiritualia per
metaphoram translatus eſt. Sicut enim cor-
pus durum atteri diximus, cum multas in par-
tes, non adeo minutas dividitur; conteri vero,
cum ablata duritie, & tumore depoſito, ſolvi-
tur in pulverem; ſic cor peccatoris, è duro,
& adverſus divinam legem tumide contumaci,
plus, minusve per gratiam emollitur; atque

ita comminuitur, ut tandem eo ſe flectat, quo
gratia vocaverit. Et illud eſt mutationis gen-
nus, quod Deus ſpondet homini, & ab ho-
mine exigit: ſpondet quidem Ezech. 11. 19.
Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor car-
neum; Exigit vero, ut Joel 2. 13. *Scindite cor-*
da veſtra.

Jam præcipua, quæ ad contritionem in ge-
nere ſpectant, capita expendamus, videndum
1. quid ſit contritio, 2. quæ ejus affectiones,
3. quæ ejus obligatio incumbat, 4. cujus ſit illa
meriti.

SECTIO PRIMA

DE

NATURA CONTRITIONIS.

CLVIII. **U**T contritionis natura penitus intel-
ligatur, præmittere juvat quæ de
ea tradidit Lutherus, & quæ contra oppoſue-
re Tridentini Patres. Primum quam breviter
fieri poterit, expediemus; quia uti obſervat
Bellarminus hic Lib. 2. in Præfat. Lutherani
jam pene receſſerunt ab erroribus, quos initio
de contritione Lutherus docuerat. Secundum
grandem moram non afferet, & aliunde plu-
rimum proderit in decurſu.

Docuit itaque Lutherus, 1. contritionem,
nihil aliud eſſe quam terrorem quendam con-
ceptum ex conſideratione tum peccati, tum
& ſuppliciorum, quæ divina Lex peccatoribus
comminatur. Quo è principio tria hæc para-
doxa deducit, nempe contritionem liberam
non eſſe, ſed coactam, imo paſſionem me-
ram, non actionem; eandem pertinere ad
legem, quæ terret, non ad Evangelium, quod
conſolatur; illam demum, non modo non eſ-
ſe opus bonum, ſed hominem omni bono ſpo-
liare.

2. Docuit in homine Pœnitente neceſſarium
non eſſe odium veteris vitæ; ſed ſat eſſe novæ
vitæ propoſitum.

3. Docuit, contritione, quantacumque ea
ſit, nunquam reconciliari Pœnitentes; quia id
ſolius fidei proprium ſit.

4. Docuit gehennæ timorem, nedum ad ju-
ſtificationem proſit, hominem facere hypo-
critam & magis peccatorem. De his, necnon
& de Lutheranorum circa hæc diſſenſionibus
adi Bellarminum Lib. 2. Cap. 1. 4. 6. &c.

CLIX. Longe diverſa ſunt quæ ea de re pro-
Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

fert Synodus Tridentina Seſſ. 14. Cap. 4. ſic il-
la Catholicam doctrinam ſeptem capitibus com-
prehendit. *Contritio, quæ primum locum in-*
ter dictos Pœnitentis actus habet, animi dolor
ac deſectatio eſt de peccato commiſſo, cum propo-
ſito non peccandi de cetero. Fuit autem quovis
tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic
contritionis motus neceſſarius, & in homine poſt
Baptiſmum lapſo ita demum præparat ad remis-
ſionem peccatorum, & ſi cum fiducia divinæ mi-
ſericordiæ, & voto præſtandi reliqua conjunctus
ſit, quæ ad rite ſuſcipiendum hoc Sacramentum
requiruntur. Declarat igitur ſancta Synodus,
hanc contritionem, non ſolum ceſſationem à pec-
cato, & vitæ novæ propoſitum & inchoationem,
ſed veteris etiam odium continere, juxta illud:
Projicite à vobis omnes iniquitates veſtras, &
facite vobis cor novum & ſpiritum novum. Et
certe qui illos Sanctorum clamores conſideraverit:
Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci.
Laboravi in gemitu meo: Lavabo per ſingulas
noctes lectum meum: recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine animæ meæ; facile
intelligit eos ex vehementi quodam antea actæ vitæ
odio, & ingenti peccatorum deſectatione manaf-
ſe. Docet præterea, etſi contritionem hanc ali-
quando charitate perfectam eſſe contingat, ho-
minemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sa-
cramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus
reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramen-
ti voto quod in illa includitur, non eſſe adſcri-
bendam. illam vero contritionem imperfectam,
quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudi-
nis peccati conſideratione naſcitur, vel ex gehennæ

nae & pœnarum metu communiter concupitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo Pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat: Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concussi Ninivitarum ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus Pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ, absque bono motu suscipientium, gratiam conferre; quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit. Sed & falso docet contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam.

CLX. Præcipua quarti hujus Capitis dogmata complexi sunt Patres Can. 5. ejusdem Sessionis: Si quis; ajunt, dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam; sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; demum illum esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; Anathema sit. Hæc, quod & alii fecerunt, duximus præmittenda, tum ut consuli facilius possit; tum quia pedes nostros in ea, qua gradiendum sit, via dirigent.

CLXI. Jam ergo legitime definitur contritio ut sic: *Animi dolor ac detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero: quibus si addideris Et voto præstandi reliqua, quæ ad rite suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum requiruntur*, plena exurget tibi definitio contritionis prout ad præsentem Evangelii statum pertinet; quæque re ipsa non differt ab ista veterum Scholasticorum, quam refert & adoptat S. Thomas in Suppl. 3. part. q. 1. art. 1. *Contritio est dolor de peccatis assumptus cum proposito confitendi & satisfaciendi.*

Tam. 4. p. 784. A. B. Dicitur autem 1. dolor, id est Tristitia, ac veluti irritura cordis, qua, qui se conterit, irascitur sibi, & se habet iratum, ut Deum habeat propitium, prout loquitur Augustinus Enarr. in Psalm. 74. Hinc Gregorius Mag. Hom. 34. in Evang. Pœnitentiæ agere, est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Serium hunc dolorem graviter exprimunt illi Sanctorum gemitus, quos supra retulit Tridentina Synodus: *Laboravi in gemitu meo, &c.*

Dicitur 2. dolor animi, seu ab intimo corde profluens, quia quod peccati principium fuit,

gemituum ejus principium esse oportet: neque partem, ut vocant, sensitivam moveri satis est, aut necessarium; quia penes hominum non est ut sensibilibus commoveatur. Unde etsi sæpe contingit, ut temporali damno, puta Unigeniti morte, magis concutiantur sensus, quam ex graviore peccato; male inferas, te, vel alium, plus animo dolore de jactura temporali, quam de perdita Dei amicitia.

Dicitur 3. *detestatio*, id est odium efficax, & absoluta peccati retractatio, omnem voluntatis ad illud affectum excludens. Etsi autem ubi est dolor, occurrat simul & odium ac detestatio, non tamen ubicumque occurrit odium, reperitur dolor, ut patet in Beatis, qui citra dolorem peccata detestantur.

Dicitur 4. *de peccato*, id est, de eo omni quod veræ legi adversatur, per commissionem vel omissionem.

Dicitur 5. *de peccato jam commissio*, propria scilicet, non aliena voluntate. Cor enim conteritur, quatenus durum fuit, ut docet S. Thomas Suppl. q. 1. art. 2. Cor autem, nec ex alienis, nec ex iis, quæ postmodo committere poterit, peccatis induruit. Si tamen detestatio & dolor latius summantur, nihil est cur & originale peccatum, & aliena etiam peccata odisse & detestari negemur. Odit certe Deus iniquitatem. Dolebat & enixe dolebat Theresia de infidelium tenebris, easque lacrymis perpetuis deflebat,

Dicitur 6. *cum proposito non peccandi de cetero*, id est, firma & sincera voluntate à peccatis abstinendi, & divina observandi mandata. Et vero contritio sincera omnem ad peccata affectum excludere debet: porro affectum hunc non deponit peccator, nisi habeat firmum deinceps à peccato abstinendi propositum. *Quid prodest*, ait ubi supra S. Gregorius, *si peccata* Tam. 1. f. 1609. C. *luxuriæ quis deslet, & tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelet? Quid prodest, si iræ culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidiæ facibus tabescat?* de fictis hujusmodi Pœnitentibus amare conqueritur Deus apud Jeremiam 3. 10. *Non est reversa ad me pravaricatrix soror ejus Juda in toto corde suo, sed in mendacio.*

Dicitur 7. *cum voto præstandi omnia, quæ requiruntur ad rite percipiendum Pœnitentiæ Sacramentum*, id est, *confitendi ac satisfaciendi*. Illud enim votum, seu desiderium negligi scienter non potest; cum confessio & satisfactio ex institutione divina ad Pœnitentiam Evangelicam, suo quæque modo, requirantur, uti ex dicendis patebit.

Ut Tridentinam hanc definitionem à temeraria Novatorum insultatione vindicemus, simul & quæstiones aliquot salva fide in Scholis agitatae solvamus pro modulo, varias contritionis affectiones indagare conabimur.

SECTIO SECUNDA

DE

AFFECTIONIBUS CONTRITIONIS:

CLXII. **N**E dicta repetam, aut levioribus nimium immorer, suppono 1. contra rigidiore Lutheranos, contritionem illamque Pœnitentiæ pars est præcipua, sitam non esse tantum in terroribus conscientiae incussis. Licet enim admitti possit aliqua contritio, quæ actio sit Dei solius *conterentis dextram*, id est, duriora quæque corda frangentis; constat eam, prout merum est Dei opus, esse quidem principium nostræ ad Deum conversionis, ad nostram ipsam conversionem non esse. Atqui tamen sola nostra conversio, Pœnitentiæ nostræ pars est. Tunc enim tantummodo locum habet Pœnitentia nostra, cum solemne hoc præceptum adimplemus: *convertimini ad me in toto corde vestro*. Id autem non per solam Dei operationem, sed per actum qui Dei simul sit & nostri, exequimur. Sed de his jam supra.

CLXIII. Suppono 2. & sequitur ex mox dictis, contritionem prout est pars ejusdem Sacramenti, actum esse hominis, non passionem meram. Etenim actio nostra quod à nobis fieri exigit Deus: exigit porro contritionem ut nostram, his verbis Joel 2. 13. *Scindite corda vestra*.

CLXIV. Suppono 3. & rursum ex præcedentibus sequitur, contritionem esse actionem & liberam & bonam. Liberum est enim id à quo nimio plures abstinere; bonum id ad quod hortatur Deus. Atqui creberrime hor-

tatur Deus ad contritionem, Joel 2. *Scindite corda vestra*. Act. 3. 19. *Pœnitementi. . . ut deleantur peccata vestra*. Aliunde nimio plures ab eadem sincera contritione abstinere: vocantur, & renunt, &c.

CLXV. Suppono 4. nullam esse veram contritionem sine vitæ veteris odio. Istud enim important omnes pene Scripturæ vel Traditionis textus, qui ad Pœnitentiam spectant. Sic Isai. 38. 15. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*. Ezech. 18. 31. *Projicite à vobis iniquitates vestras*. Sic Basilus in Regulis Brevior. cap. 10. *Primum*, inquit, *male antea vitam suam odisse debet anima, ejusque memoriam abhorreere & detestari*. Sic Hieronymus Epist. ad Rusticum: *Nisi oderimus malum, bonum amare non possumus*. Sic Augustinus, seu quivis alius Sermone 117. in Append. *Pœnitentiam certam non fecit, nisi odium peccati & amor Dei*. Ceteros mitto, qui odium vitæ veteris primum ad novam vitam gradum esse asseverant. Hinc à Lutero, quatenus in nova tantum vita Pœnitentiam constituebat, recessere non Calvinistæ tantum, sed & Lutherani: quode ad Kemnitium 2. part. Examinis Conc. Trident.

His ergo sepositis jam discutiendum; 1. an contritio necessario debeat esse vera; 3. an interior; 3. an supernaturalis; 4. an suprema; an & quomodo universalis; 6. an cum explicito deinceps non peccandi proposito.

§. I.

AN CONTRITIO DEBEAT ESSE VERA.

Vera est contritio, cui nihil eorum deest, quæ ad essentiam ipsius pertinent: falsa, quæ ab iis deficit. Hæc autem vel cognoscitur ut deficiens, vel per errorem habetur pro genuina. Quæritur, an existimata hæc contritio eundem quem vera, effectum parere possit. Afferuerunt nonnulli cum Filiucio, & per istam graviora crimina deleri senserunt. Sit contra.

CONCLUSIO. Contritio, ut debeat peccata, vera esse debet.

CLXVI. Prob. 1. ex Scripturis, quæ ut scite advertit Parisiensis Theologus, ad dimissionem peccati requirunt, ut peccator malum detestetur, ut avertatur ab impietate sua, ut ad Deum ex toto corde suo convertatur. Atqui nihil horum præstare potest fallax & fucata contritio. Hæc enim nihil immutat in corde, nec affectum ejus alio trahit, quam quo ferebatur antea. Ergo.

CLXVII. Prob. 2. quia contritio à Tridentino definita Sess. 14. Cap. 4. *Fuit ex eodem Concilio*. Quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum necessaria. Atqui dubio procul vera est, non in opinione tantum, sed à parte rei, contritio definita à Tridentino. Ergo.

CLVIII. Prob. 3. Non magis debitum hominis ad Deum per contritionem falso habitam pro vera expungi potest, quam debitum hominis ad hominem adulterina moneta, quæ pro genuina à debitore habeatur. Atqui, &c.

CLXIX. 4. Si ad veniam peccati valeret hujusmodi contritio, vel per vim Sacramenti, vel ob certam ea de re Dei promissionem, vel propter bonam Pœnitentis fidem, vel propter laudabilem ejus affectum. Atqui nihil horum dici potest.

Non 1. quia Sacramentum operari non potest nisi in legitima materia, aut cum dispositi- onibus insupplebiliter requisitis,

Non 2. nedum enim certa ad id lege se obligaverit Deus, imo declaravit aperte & sæpius, se non rerum superficiem, sed fundum intueri. *Non juxta intuitum hominis ego judico*, ait ipse 1. Reg. 16, 7. *homo enim videt ea quæ apparent, Dominus autem intuetur cor*. Hinc Ps. 7. 10. *Scrutans corda & renes Deus*,

Non 3. tum quia *est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus ducunt ad mortem*, Proverb. 14. Tum quia potest quidem bona fides excusare à peccato, non autem rei essentialis vel omnino requisitæ defectum supplere.

Non

Non 4. propter rationes modo propositas. 2. Quia quod in ordine tantum naturali laudabile est, nullam cum ordine supernaturali, qualis est peccatoris reconciliatio, proportionem habet. 3. Quia dubium videri possit, an laudabilis reipsa sit affectus de quo agitur. Velenim fucatus ille Pœnitens hæret in naturalibus defectu gratiæ, vel quia præfenti gratia non utitur, ut potest & debet. Primum non dicent ii quibuscum congregimur. Si autem secundum admiserint, quæro an à peccato excusari facile possit, qui in naturalibus eo fislit, quia gratiæ ad supernaturalia sollicitanti resistit, quo

præsertim tempore urgebat gravissimi momenti præceptum. Ergo ad justificationem actu vel dispositive requiritur vera & sincera contritio.

CLXX. Hæc autem non ex Pœnitentium verbis, qui sibi, quod & iustis aliquando contingit, de bono opere sæpius blandiuntur: sed ex operibus maxime, occasionum fuga, ex veteris hominis depositione, ex virtutum praxi, metienda est: unde, quoties præsertim de inveteratis peccatoribus agitur, istud Christi præ oculis habere debent Confessarii: *à fructibus eorum cognoscetis eos?*

§. II.

AN CONTRITIO DEBEAT ESSE INTERIOR.

CONCLUSIO: Contritio interior esse debet.

CLXXI. Prob. Interior dicitur contritio, quæ non ab ore tantum, sed ex intimo cordis affectu profluit. Atqui talis esse debet contritio.

1. Quia hinc prodire debet contritio, unde prodeunt peccata omnia. Atqui *de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, &c.* Matth. 15. 19. & Marci 7. 21.

2. Quia contritio essentialiter est dolor animi; ergo & motus interior.

3. Quia ubicumque in Scripturis agitur contritio, requiritur conversio cordis ipsius: *convertimini ad me in toto corde vestro.* Joel 2. *Scindite corda vestra.* Ezech. 18. *Facite vobis cor novum.* Isai. 46. *Redite, prævaricatores, ad cor,* ibid. 31.

Pag. 96.

4. Quia idipsum ore uno docent Patres. Cyprianus Lib. de lapsis circa finem: *Convertamur ad Dominum mente tota, & Pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, & Dei Misericordiam deprecemur. Illi se anima pro-*

sternat, illi mæstitia satisfaciat, illi spes omnis incumbat. . . . Ad Dominum tota corde redeamus. . . Agite Pœnitentiam plenam: dolentis ac lamentantis animi probate mæstitiam.

Chrysostom. Lib. 1. de compunct. cordis: *non requirit Deus ciliciorum pondus, neque concludi inter angustias cellulæ, neque in obscuris antris & tenebrosis sedere jubet: hoc solum est quod exposcitur à nobis, ut semper recordemur, & ad animam revocemus mala nostra, &c.* Et Lib. 2. circa medium: *Propheta ergo hæc intuens, & ex his ominibus corde compunctus, ac judici futuri intra se memoriam retexens, diem quoque illum semper in oculis habens, nunquam à tribulatione animi & compunctione cordis vacabat. . . . Hæc ergo peccatorem facere non est magnum, &c.*

Ambrosius Lib. 2. de Pœnit. Cap. 6. n. 46. *Audiant qui agunt Pœnitentiam, quomodo agere debeant, quo studio, qua mentis intentione, qua intimorum concussione viscerum, qua cordis conversione: Vide, inquit, Domine, quia tribulor, venter meus turbatus est à fletu meo, conversum est cor meum in me.*

§. III.

AN CONTRITIO SUPERNATURALIS ESSE DEBEAT.

CLXXII. Ad contritionem latius sumptam duo concurrunt, principium videlicet, & motivum. Utrumque autem vel naturale est, si à natura sola, solave objecti naturalis consideratione oriatur; vel supernaturale; principium quidem, si sit à gratia intus operante; motivum vero, si sit quidpiam propositum à fide, & per fidem apprehensum. Dolet v.g. fur in vinculis, & plurimum dolet de peccato, propter infamiam & pœnas, quas mox hominum iudicio daturus est; en & motivum naturale, & motum, qui naturæ vires neutiquam transcendit. Dolet è contra fur ne quidem suspectus, quia per facinora sua Deum offendit, aditum cœli sibi præclufit, & æternam meretur pœnam: en & motivum supernaturale, & actum qui à Spiritu sancto movente oriri merito præsumitur. Jam

CLXXIII. Multiplex fuit ea de re opinio. Alii nempe attritionem naturalem, modo honestam, sufficere crediderunt, tum ad valorem, tum ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ; ita Scoto, & Canus apud Dianam, Filiucius

& alii apud Witaßium. Alii attritionem eandem satis quidem esse crediderunt, sed eo tantum casu, quo pro supernaturali haberetur: ita apud eundem Fagundez, Tambourinus, &c. Alii attritionem mere naturalem voluerunt sufficere, ad valorem, non autem ad fructum Sacramenti: unde ea posita Sacramentum informe quidem, sed nihilominus validum esse docuerunt, adeo ut nulla superesset obligatio eadem peccata clavibus denuo subjiciendi: ita Capreolus, Cajetanus, Victoria, & alii apud Vivam ad Propos. 57. Innoc. XI. Alii demum, si minus ad Sacramenti fructum, saltem ad valorem illius, attritione quoad substantiam naturali contenti fuere, dummodo hæc supernaturalis foret quoad modum: ut puta, si quis de admissio peccato doleat ob morbum, dedecus, egestatem, aut similia. quæ sibi a Deo tanquam criminum ultore immissa existimet. Sit.

CONCLUSIO: Contritio, prout ad justificationem intra vel extra Sacramentum disponit,

nit, debet esse supernaturalis, tum ratione principii, tum ratione motivi.

CLXXIV. Prob. 1. pars. Contritio vera, plus, minus pro gradu suo disponit ad gratiam ex Trident. ubi supra. Atqui ad gratiam disponere se nemo potest solis naturæ viribus, uti aperte definierunt Concilia duo, Arausicanum 2. cujus Canone 6. adversus Semipelagianos decernitur, *Pœnitentiam, sicut & ceteras virtutes, per inspirationem Spiritûs sancti infundi*; Tridentinum Sess. 6. Can. 3. ubi anathemate percellitur, qui dixerit, *sine præveniente Spiritûs sancti inspiratione atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur*; ubi Pœnitentia pari quoad supernaturalitatem gradu habetur cum virtutibus Theologicis.

Idem docent Patres, ii vero potissimum, qui Pelagianam hæresim potentius oppresserunt. Sic Augustinus sexcentis in locis, præcipue autem Lib. 2. de peccat. merit. Cap. 18. n. 31. ubi hæc: *Quod à Deo nos avertimus, nostrum est: quod vero ad Deum nos convertimus, nisi ipsos nos excitante & juvante non possumus*. Et Lib. de Gr. & Lib. Arb. Cap. 5. n. 10. *Nisi donum Dei esset etiam ipsa ad Deum nostra conversio, non ei diceretur: Deus virtutum, converte nos*. Verum de his quæ ad gratiæ materiam pertinent, plus satis.

CLXXV. Prob. 2. pars, 1. Quia actiones à motivis præcipue speciem sumunt; ergo si contritio supernaturalis esse debeat, debet & supernaturale esse motivum ipsius.

2. Quia quod hominem ad gratiam disponit, aliquem Dei cultum importare debet. Atqui ubi dolor de peccato ex motivo pure naturali profluit, nullus est hujuscemodi cultus. *Qui enim ait Augustinus in Psalm. 77. propter beneficia terrena Deum quærunt, non utique Deum, sed illa quærunt. Eo modo timore servili, non liberali dilectione Deus colitur: sic ergo Deus non colitur. Hoc enim colitur quod diligitur.*

3. Contritio quæcumque ad justificationem disponit, peccandi voluntatem excludere debet. Atqui dolor è naturalibus motivis profluens voluntatem hanc non excludit. Utque enim, ut demum agnoscere coacti sunt adversarii, excluderet, quia in eo quidam sit respectus ad Deum, à quo mala, doloris nostri motiva, in nos tanquam à scelerum ultore derivari credimus. Atqui nihil in ea consideratione præcise sumpta occurrit, quod voluntatem peccandi propellat: nihil cujus apertum speciem non exhibeat Antiochus. Sensit ille ultricem manum Dei Israel divina admonitus plaga, & manifestam Dei virtutem in semetipso contestans, recordatus est malorum quæ fecerat in Jerusalem, &c. & is tamen celebre est Orbe toto fictæ Pœnitentiæ exemplum. Et vero quis aleator, aut qualitercumque perditus, si rem domesticam, sanitatemve amissam doleat, id citra Dei nutum & providentiam sibi contigisse inficietur? Atqui nihilominus, nec à sensato quopiam, nec à seipso Pœnitens reputabitur. Ergo.

4. Quia generaliter & indistincte protrita est ab Innocentio XI. thesis hæc n. 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo hoc*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

nestam; eique notam hæreseos affixit Clerus Gallic. an. 1700.

CLXXVI. Objic. 1. vera fuit Ninivitarum Pœnitentia. Atqui fuit hæc admodum naturalis ratione motivi. Hujus enim motivum fuerunt vicinæ mortis tremor, & proxima urbis suæ subversio.

CLXXVII. Resp. neg. min, Mors enim & civitatis ruina fuerunt equidem Ninivitis occasio pœnitendi; at, quod valde diversum est, non fuerunt Pœnitentiæ ipsorum motivum. Sane, dum aures percellebat vox Jonæ, auferebat Deus cor lapideum: Ecquis Pœnitentiam cum tanto doloris apparatu in cinere & cilicio peractam à Rege, à Potentatibus, ab infinita plebe, idque ad ignoti hominis vocem, inter celebriora gratiæ miracula non computare auit? Neque vero id soli Ninivæ contingit: multi enim quotidie, seu morbi, seu amissi parentis occasione, Deo jam pridem ad meliora vocanti, tandem obtemperant.

CLXXVIII. Objic. 2. Attritio quæ ex consideratione turpitudinis peccati procedit, mere est naturalis, cum ex motivo naturaliter cognito procedat. Atqui attritio hæc ad justificationem disponit ex Trid. supra.

Nec est, quod dicas, attritionem hanc ex Trid. esse Dei donum. Non enim id dicit sancta Synodus de attritione sola, sed de attritione quæ cum spe veniæ: Atque adeo sufficit ut veniæ spes sit supernaturalis, quidquid tandem sit de ipsa attritionis substantia.

CLXXIX. Resp. neg. maj. sicut enim supernaturalis est charitas Theologica, etsi naturali luce cognosci potest Deum esse amabilem: sic & supernaturalis esse potest attritio, quia peccati turpitudinem per lumen fidei attingere potest. Quod autem eo modo hanc debeat attingere, ut ad justificationem disponat, patet 1. quia dispositio debet proportionem habere cum forma introducenda: naturalis autem dolor, utpote ordinis inferioris, nullam cum gratia proportionem habet. 2. Quia ex Trid, contritio generatim sub qua continetur attritio, ut species sub genere, ad justificationem disponit tanquam pars Sacramenti. Porro pars Sacramenti, non ratione alterius tantum, sed & ratione sui, debet esse supernaturalis. 3. Quia Tridentinum cit. Can. 3. sess. 6. post Arausicanum definit, non tantum actus fidei, spei & charitatis, sed eum etiam Pœnitentiæ actum, qui ad justificationem disponit, esse à præveniente Spiritûs sancti adjutorio. Ergo cum attritionem, quatenus ad Sacramenti gratiam disponit, donum Dei esse docet, de eadem in se, non autem solum ratione spei loquitur. Et sic soluta manet tota difficultas.

CLXXX. Objic. 3. Ex Trid. sess. 7. Can. 8. *Sacramenta novæ Legis gratiam conferunt non ponentibus obicem*. Sed qui dolet de peccatis ex motivo naturali, non ponit obicem gratiæ, saltem si existimet se bene esse dispositum. Ergo.

CLXXXI. Resp. 1. dist. maj. Sacramenta gratiam conferunt non ponentibus obicem, modo ponatur materia cum forma, C. si subtrahatur materia Sacramenti, N. porro subtrahit materiam Pœnitentiæ, qui bona vel mala fide

B b

CLXXII.

attritionem naturalem loco supernaturalem exhibet.

CLXXXII. Resp. 2. neg. min. Qui enim culpa sua actum naturalem præbet, cum adjuvante gratia supernaturalem præbere posset, vere ponit obicem gratiæ. Atqui posset is de quo loquimur, juvante gratia, quæ in necessariis non deest, actum præbere supernaturalem.

CLXXXIII. Objic. 4. Constans est veterum Scholæ Doctorum opinio, dari posse Sacramentum Pœnitentiæ validum simul & informe: Nec cuiquam venerit in mentem, sententiam hanc quam deserte tradit Angelicus in 4. dist. 17. qu. 3. art. 4. ab Apostolica Sede fuisse reprobata. Atqui si attritio naturalis nunquam sufficiat in Sacramento, pessum ibit opinio prædicta. Ergo attritio hæc quandoque sufficere debet, & ad minus cum bona fide æstimatur supernaturalis.

Resp. cum Viva ibid. *Constat ex definitionibus Tridentini, non posse jam sustineri possibilitatem Sacramenti Pœnitentiæ validi & informis, juxta varias vias olim ab Auctoribus excogitatas: puta, si quis non doleat, & cognoscat se non dolere, confiteatur tamen talem indispositionem: si quis careat dolore in ea intensione, quæ requiritur ad fructum Sacramenti; vel si habeat attritionem putatam: & similis. Ex hac thesi damnata infertur etiam, non subsistere opinionem admittentium possibilitatem hujus Sacramenti validi & informis, ex hoc quod ponatur solum attritio naturalis. Hinc tamen non sequitur, opinionem de isto Sacramento valido & informi omnino damnari: probabiliter enim est hujusmodi juxta viam Suaris & Lugo; videlicet, si quis habens verbi gratia duo peccata, furti & homicidii, doleat solum de homicidio dolore supernaturali concepto ex motivo turpitudinis propriæ talis peccati, & invincibiliter oblitus de peccato furti suscipiat Sacramentum Pœnitentiæ: in quo casu dantur omnia constitutiva Sacramenti, unde est validum: sed datur obex gratiæ ob peccatum invincibiliter oblitum & non retractatum, unde Sacramentum est informe: Et in hoc sensu interpretandus est Angelicus loco laudato, ubi dicit quod Sacramentum sit validum, quando quis non*

accedit contritus; non enim potest significare, quod sit validum, si absque ullo prorsus dolore suscipiatur. Quare dicendum est, juxta mentem Angelici, Sacramentum esse validum, si quis habeat dolorem supernaturalem de uno peccato, & non sit contritus de alio invincibiliter oblitus: & idcirco solum tenetur deinceps confiteri hoc peccatum oblitum, &c. Hæc ille, quæ pro postrema parte infra expendemus.

CLXXXIV. Quæres an detestatio peccati prout turpitudinem habet oppositam Deo tanquam Auctori naturæ, possit esse supernaturalis, & ut sic ad Sacramenti gratiam disponere.

Negat Gonet hic disp. 7. n. 64 quia ad contritionem, prout disponit ad gratiam, non sufficit quilibet motus peccato contrarius, sed requiritur motus, qui in Deum ut finem supernaturalem convertat, saltem imperfecte. Atqui dolor de peccato propter Deum naturæ auctorem elicitus, non is est qui in Deum finem supernaturalem convertat.

Aliter censet Vasquez p. 2. disp. 194. Cap. 4. n. 3. & censet attritionem hanc posse esse donum gratiæ per Christum, adeoque ad justificationem disponere, etiamsi substantialiter sit ordinis naturalis. Certe, ait idem Theologus, detestatio peccati quatenus Deo tanquam naturæ Auctori opponitur, Deo gravior est, quam quæ ex pœnarum motivo concipitur.

Equidem, ait ibid. Viva n. 18. cum Scoto, Ripalda, Lugo, censeo actus naturales non differre à supernaturalibus ex objecto formali, sed præcipue ratione principiorum unde promanant: quare sicut attritio ex pœnarum temporalium metu est supernaturalis, si lumine fidei illæ pœnæ attingantur ut à Deo vindice infligendæ; ita attritio ex turpitudine peccati quatenus est contra Deum auctorem naturæ, poterit esse supernaturalis, si hoc ipsum cognoscatur lumine fidei. Potest enim lumine fidei cognosci illud ipsum quod potest lumine naturali cognosci: & de facto in Symbolo credimus Deum creatorem Cæli & Terræ, quod potest etiam lumen naturale manifestare. In praxi tamen semper curandum ut attritio procedat ex motivo supernaturali. Hæc ille.

§. IV.

AN CONTRITIO SUMMA ESSE DEBEAT.

Sensus quæstionis est, num in contritione ut ad justificationem disponat, includi debeat certus doloris gradus, seu quoad mensuram doloris ipsius, seu quoad ejus durationem. Unde

Dolor potest esse aut fingi summus vel intensive, vel appetiative, vel etiam, ut aliqui volunt, extensive.

CLXXXV. Dolor intensive summus, quem plures obscure satis explicant, vel is est, quo nullus vehementior in ullo Pœnitente reperiri possit; & is simpliciter intensus dici potest: vel is est, quo Pœnitens vehementiorem concipere nequit; & is à Polmano dicitur summus absolute: vel is demum est, quo Pœnitens de peccato vehementius dolet, quam de alio quocumque malo, etsi plus doleat, si secundum totam gratiæ suæ latitudinem doleat; & is dicitur summus comparative.

CLXXXVI. Dolor appetiative summus ille est, quo quis peccatum magis averfatur quam aliud quodcumque malum detestabile, ita ut malum quodvis subire malit, quam peccare; licet id faciat aversione remissa & conatu debiliore. Ita idem Polman, Sylvius in suppl. q. 3. art. 1.

CLXXXVII. Dolor demum extensive summus is dici solet, qui multum durat. Melius tamen dixerint, qui semper durat, quantum mortaliter fieri potest. Sicut enim quod in intensione summum est, gradus habet omnes intensiōis, quos habere possit; sic quod summum est in extensione, gradus diuturnitatis omnes exigit, quos habere valeat: alioqui erunt duo summa disparis omnino mensuræ. Summus erit dolor hebdomadæ, summus mensis, summus totius vitæ. Alii dolorem extensive summum eum nuncupant, qui ad plura

plura vel omnia peccata extenditur : adeo ut quemadmodum *intensio* spectat subjectum, in quo augetur per gradus; *appretiatio* objectum, quod ceteris omnibus præfertur, etsi id toto animi conatu non fiat; sic *extensio* peccatorum multitudinem respiciat.

Mens erat tritam hanc *summi* intensive & *summi* appretiative distinctionem cum Soto ut nihil perspicui, *nihil aliud quam nomina* habentem insectari. Ast ab eo temperandum duxi, tum ne contritionis materiem de se jam arduam satis, novis implicarem ambagibus; tum quia est unde jam verear, ne periculosa ex ejusdem distinctionis subversione eruantur confectania, quæ procul à lectionibus meis esse velim. Qui paucula quædam ea de re volet, adeat Tractatum nostrum de Charitate, Tom 3. Sit igitur.

CONCLUSIO. I. Optanda quidem est contritionis intensio quoad gradus, non tamen est absolute necessaria.

CLXXXVIII. Prob. 1. pars: Optandum sane ut quod summe odibile est, & bono summe diligibili adversatur, odio, quoad fieri possit, maximo habeatur. Atqui peccatum, &c. Unde Cyprianus Tract. de Lapsis: *Quam magna deliquimus, tam granditer desleatur. Alto vulnere diligens. Et longa medicina non desit: Pœnitentia crimine minor sit.*

CLXXXIX. Prob. 2. pars 1. ex communi Theologorum sensu, qui temere contemni potest.

2. Quia summæ hujus intensiois necessitas, nec in Scriptura, nec in traditione fundamentum habet. Quæ enim sequenti Conclusionem proferemus, de dolore appretiative summo intelligi debent; seu, ut loquitur Melch. Canus part. 3. de Pœnit. *de totalitate integritatis perfectionis, non vero de totalitate gradualis intensiois.* Hinc passim alibi Deus pro sua in homines benignitate id ab eis tantum exigit, ut à viis suis convertantur, & ad ipsum redeant sincere. *Quiescite*, ait Isai. 1. 16. *agere perverse, discite benefacere. . . . si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur.* Et Ezech. 18. 30. *Convertimini Et agite Pœnitentiam. . . . Et non erit vobis in ruinam iniquitas.* Hin Chrysostomus Ep. 5. ad Theodorum lapsum, & refertur Cap. *Talis 28. de Pœnit. dist. 3. Talis, mihi crede, talis est erga homines pietas Dei: Nunquam spernit Pœnitentiam, si ei sincere Et simpliciter offeratur. . . . quantulumcumque, Et quamlibet brevi tempore gestam non respuit Pœnitentiam: Suscipit etiam ipsam, nec patitur quamvis exiguæ conversionis perdere mercedem, &c.*

3. Quia si ad contritionem requiratur dolor irtenfive summus, vel is qui summus est simpliciter, & quo nullus major ubicumque esse possit; vel is qui summus dicitur absolute, & quem conciperet homo, si omni gratiæ suæ mensura uteretur; vel alius quivis hujusmodi. Atqui nec opus est dolore simpliciter intensive summo; tum quia is plerumque homini, secundum eas quas habet gratiæ vires, impossibilis est; tum quia vix famosi quique Pœnitentes, ut Thais, Maria Ægyptica, &c. vere & certo contriti fuisse dicerentur; quandoquidem

iis alii plures intensiorem doloris gradum habere potuerunt.

Neque etiam opus dolore absolute summo: 1. Quia ut peccatum amicitiam Dei dissolvat, haud necessaria est summa actu intensio. Ergo nec ut dolor cum Deo reconciliet, summa requiritur ejus intensio. 2. Quia eadem est mensura doloris de peccato, quæ amoris Dei: porro ex amore justificatur, qui Deum rebus omnibus præposuerit, etsi, quod paucorum est, omni in eum conatu non tendat. 3. Quia unum id in Pœnitentibus spectat Ecclesia, an peccatum plus oderint quam aliud quodcumque malum. 4. Quia contraria opinio perpetuis mentem scrupulis defatigaret. Cui enim constare possit, se, quidquid tandem penes se erat, præstitisse. Sane, ne ipsis quidem Apostolis; qui si in multis offendeabant, & hic quoque interdum poterant deficere.

Sed neque requiritur dolor quocumque alio dolore vehementior. Alioqui enim, ait Sylvius, è duobus qui æque dolerent de adulterio, justificaretur unus, qui vehementius de scelere illo doleret quam de morte patris; non alter, qui vehementius patris morte commoveretur, quam crimine suo. Id autem quam sit absurdum, nemo est qui non intelligat.

Ratio à priori est, quia actus intensio procedit à modo quo voluntas per objectum movetur. Atqui voluntas quasi sensibus illigata in isto naturæ corruptæ statu longe plus à sensibilibus movetur, quam ab iis, quæ sensus non intime pervadunt, qualis est offensa Dei. Priora enim quasi directo impetu mentem concutunt & exagitant; posteriora vero per solius fidei medium apprehensa, mentem ictu longe debiliore attingunt. Ita quoad substantiam S. Thomas.

CLXXX. Objic. 1. Scriptura Joel 2. Michæ 4. Isai. 40. & alibi passim, ad veram Pœnitentiam requirit conversionem *ex toto corde*. Atqui hæc dolorem exigit intensive summum.

CLXXXI. Resp. neg. min. Sicut enim præceptum de diligendo Deo ex toto corde substantialiter impletur per totalitatem appretiationis, ita ut diligens nihil cogitet, nihil velit, quod divinæ dilectioni sit contrarium, prout loquitur S. Thomas; non autem requirit intensiois totalitatem, quæ semper ignota perpetuis mentem cruciaret scrupulis: ita & contritionis præceptum id tantum exigit ut Pœnitens nullo quantumvis allicienti objecto ad peccatum jam flecti paratus sit.

CLXXXII. Objic. 2. Patres ad Pœnitentiam dolorem summe intensum requirunt, sic Cyprianus in textu jam allato: *Quam magna deliquimus*, &c. Sic Ambrosius ad Virginem lapsum: *Fortius est dolendum, quia fortius est peccatum.* Ergo.

CLXXXIII. Resp. neg. ant. Hortantur equidem Patres ad dolorem, quantum fieri potest vehementiorem: at non ideo respuunt illud doloris genus, quo quis licet in minori gradu percitus de peccato, quam de filii morte, malit tamen filii jacturam centies ferre, quam ab amicitia Dei excidere. Exigunt insuper ut quo graviora deliquimus, eo graviori dolore moveamur: & id nos etiam exigimus; nec ideo tamen

tamen summum in dolore gradum intensiōis requiri arbitramur.

CLXXXIV. Objic. 3. Exigit rerum natura ut unumquodque secundum conditionem suam vel diligamus, vel detestemur. Atqui hinc Deus summe diligibilis est, inde vero peccatum summe detestandum. Ergo.

Resp. 1. In objectionem esse transitum à dolore ad detestationem; quæ, etsi in hac materia satis promiscue sumuntur, longe tamen ab invicem discrepant. Plerumque enim plus inest doloris, ubi minus est odii, ut in eo patet qui dentium malo, simul & lenta febre correptus, plus dolet dentes quam febrim, & una plus odit febrim, quam dentium dolorem. Idem nec raro videre est in amico, qui amici mortem vehementius luget quam patris, etsi hanc præ illa oderit, & patris jacturam jactura amici, si pateretur Deus, centies redimere paratus sit.

CXXXV. Resp. dist. Exigit ordo ut unumquodque secundum conditionem suam simul & nostram diligamus, &c. C. secus, N. ea est porro miseriæ nostræ conditio ut sensibilibus longe magis afficiamur, quam spiritalibus: & id qui figmentum nostrum cognovit Deus, benigne indulget, cum ceteroqui corda nostra sibi dominanter adhærere conspiciat.

CLXXXVI. Ex his colliges 1. non ideo suspectam videri debere contritionem Pœnitentis, eo quia patris, conjungis, amici mortem aut infamiam doleat vehementius, non sensu solum, sed & interna mentis amaritudine, quam peccatum. Id enim, uti præmonuimus, ex statu naturæ sequitur: & in praxi quasi emendatur à gratia. Sic Blanca, quæ audito filii peccato forte non expalluisset, audita vero illius morte potuisset dolore commori, eum tamen *vita & regno privatum* maluisset, quam *lethalis peccati reum*. Id tamen curandum, ut quam altissimum fieri potest de peccato dolorem concipiamus, cum ex eo fiat, ut peccatum magis etiam appetiatiue detestemur.

CLXXXVII. Colliges 2. certum figi non posse doloris gradum, qui ad contritionem necessarius sit; tum quia, ut bene Witafl. Tom. I. p. 114. Scripturæ, prætermisiss hujusmodi gradibus, id unum præcipiunt, ut peccator ad Deum sincere revertatur, secundum id Isai. 35. 15. *Si revertimini & quiescatis, salvi eritis*; tum quia si quis eo fiat inimicus Dei, quod ab ipso præcise avertitur; quanto plus ad ejus gratiam se disponet, qui ad ipsum serio redibit; cum ad misericordiam longe sit quam ad iram propensior; tum quia gradus ille ne ipsis quidem pœnitentibus, & minus multo Confessariis notus, æterna foret scrupulorum seges. Unde sapientiores quique Pœnitentiæ Ministri unum id à suis exigunt, ut peccatum, super omnia detestentur.

CONCLUSIO II. Ad contritionem requiritur dolor appetiatiue summus, quo Pœnitens doleat & detestetur peccatum, super omnia detestabilia quæ peccatum non sunt.

CLXXXVIII. Prob. 1. ex Scriptura. Deuter. 4. 29. *Cum quæsieris Dominum Deum tuum, invenes eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ*. Joel 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio*

& in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, &c. Matth. 10. 37. *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus*. Luc. 14. 26. *Qui non odit patrem suum & matrem, id est, qui comparatione mei non minus diligit. . . non potest meus esse discipulus*. Atqui hi textus sensu saltem appetiatiivo intelligi debent, ita ut teneatur homo plus odisse Dei offensam, quam malum quodcumque; vel, quod in idem recidit, ita Deum diligere, ut plus jacturam ejus, quam boni cujuscumque pertimescat: adeo ut divinæ innixus miserationi exclamet cum Apostolo Rom. 8. 35. *Quis ergo nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas? &c.*

CLXXXIX. Prob. 2. ex Trid. supra, contritio quæcumque ea sit, omnem peccandi voluntatem, omnem proinde peccati affectum excludere debet. Atqui id præstare nequit, nisi ut appetiatiue summa. Id enim ut præstet, debet Pœnitens sic animo paratus esse, ut potius in omni casu possibili malum quodcumque eligat, quam offensam Dei. Hæc autem dispositio involvit dolorem illum æstimatorie summum, quem indagamus. Ergo.

CC. Prob. 3. Eadem debet esse mensura doloris de peccato, quæ amoris boni eidem peccato oppositi. Atqui bonum peccato oppositum, Deus nempe, quatenus ultimus finis, super omnia amari debet, Ergo.

CCI. Dixi, *Super omnia detestabilia quæ peccatum non sunt*. Neque enim si de proximo detraxi, teneor, aut ordinate possum, de tractionem hanc plus detestari quam aliud quodcumque possibile peccatum, à me, vel ab aliis commissum.

CCII. Sed neque etiam necessum est ad veram peccati detestationem, ut magis paratus sim perpeti id quod juxta divinam ordinationem perpeti non debeo, quam à Deo per peccatum recedere. Quapropter non requiritur ut Pœnitens vi contritionis malit inferni pœnas ferre quam peccare lethaliter: quia in rei veritate, & juxta ordinem à Deo constitutum, necessum esse non potest, ut quis, quo peccatum vitet, inferni pœnas sustineat. Ita Simonet. p. 91

CCIII. Ceterum, tametsi peccator ita affectus esse debet, ut in generali quamlibet pœnam pati malit, quam redire ad vomitum, non tamen per singulas pœnarum species excurrere debet, ut exploret an hoc illudve opprobrii, aut mortis atrocissimæ genus eligat præ peccato. Quinimo, ait Sylvius, *interdum, & plusquam interdum, stulte ageret is qui se vel alios in tribunali sollicitaret, an mallet v. g. perdere omnia sua, omnesque parentes, potius quam peccare*. Utique animadvertit S. Thomas quod 1. art. 9. *Sicut delectabilia plus movent in particulari considerata, quam in communi, ita terribilia plus terrent, si in particulari considerentur. . . Et ideo descendere in talibus ad singula, est inducere hominem in tentationem, & præbere occasionem peccandi*. Unde quod subdit Sylvius, *cum qui ita firmus est, ut sic apud se statuatur non male agere, sed contritionis suæ perfectionem ostendere: re ipsa nonnisi in admodum firmis locum habere potest*.

CCIV. Objic. contra Conclus. Dolor in contri-

tritione nimius esse potest. Atqui nimius esse nequit, si appretiative summus esse debet. Minor constat. Prob. maj. Dolor est à Pœnitentia, quæ prout virtus moralis consistit in medio posita, ut defectum, sic & excessum habet sibi adversantem. Ergo.

CCV. Resp. ad 1. dist. maj. Dolor sensibilis potest esse nimius, ut si cui caligent oculi à fletu, vel corpus languore tabescat, C. dolor, qui vero contritio est, & in ratione *subiectatur*, N. hujus enim doloris principium est amor Dei, cujus cum modus sit esse sine modo, ita & doloris.

Ad 2. dist. min. Virtus in medio posita habet excessum, qui ab ipsa virtute non profluit, sed à potentiis in quibus eadem virtus residet, C. secus, N. *Ut virtus aliqua dicatur esse in medio, non oportet quod ab ea elici possit actus excessivus; sed satis est quod potentia possit eum elicere circa materiam talis virtutis: & hoc sensu potest voluntas detestari peccatum tanquam irremissibile, ut fecit Cain Genes. 4. & ita per accidens excedere in dolore partis rationalis: Ita Sylvius ibid. art. 2.*

CCVI. Objic. 2. Non potest dolor esse summus appretiative, quin sit intensive summus. Atqui non requiritur ad contritionem dolor summus intensive. Minor constat ex Concl. 1. Prob. itaque Maj. Qui dolet de peccato appretiative, dolet de peccato super omnia. Sed qui dolet de peccato super omnia, de eodem dolet in gradu intensive summo.

CCVII. Resp. ad 1. neg. maj. Intensio enim & æstimatio à disparibus omnino principiis prodeunt. Intensio videlicet, si summa sit, ab enixo conatu voluntatis: æstimatio autem à judicio, quo unum alteri præferendum esse discernitur. Illud autem judicium certa aut saltem maxima voluntatis intensio non indiget.

Ad 2. dist. min. Qui dolet de peccato super omnia intensive, dolet, &c. C. qui dolet appretiative tantum, N. hæc autem appretiativi doloris mensura ad justificationem quantum satis est, disponit: quia per eam à peccato efficacius, quam ab alio quocumque malo retrahimur.

CCVIII. Inst. Fieri non potest, ut qui remisse tantum dolet ex parte intensiois, summe doleat, non autem remisse duntaxat, ex parte æstimationis. Ergo.

CCIX. Resp. neg. ant. Potest enim esse intensio sine magna æstimatione, sicut & æstimatio sine intensioe. Sic nec raro amor matris erga filium natu minorem, dum is parvulus est, magnus est intensive, & æstimative minor. Contra ejusdem amor in filium jam adolescentem, minor est intensive, & appretiative major, quia filium grandiore præfert alteri adhuc infanti, quem tamen intensius diligit.

Pari modo dolor de peccato, quandoque magnus est intensive, & æstimative parvus; ut cum quis vehementer dolet de peccato propter incommodum aliquod temporale: qui dolor, quia naturalis, parvus est æstimative, nec voluntatem peccandi excludens pro quocumque casu: quandoque vero magnus est æstimative, & intensive parvus; ut cum quis ita de peccato dolet, ut vero paratus sit malum aliud quodlibet perpeti, potius quam in peccatum recidere; quamvis circa idem peccatum non

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

versetur cum applicatione vehementi & enixo potentia conatu. Ita idem Simonnet.

CONCLUSIO III. Neque etiam necessum est ut contritio sit summa extensive. Id tamen prudenter intelligendum.

CCX. Prob. Contritio bifariam intelligitur summa extensive, nimirum ratione temporis, quasi per diu durare debeat; & ratione objecti, quasi peccata singula sigillatim detestari teneatur. Atqui contritionem alterutro sensu summam esse necessum non est.

Non priori. 1. quia testantur Scripturæ Deum peccatoribus reconciliatum iri, statim ut ad eum sincere reversi fuerint. *Impietas impij, ait Ezech. 32. 12. non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua.* 2. Quia in idem conspirant Patres: sic Cyprian Ep. ad Demet. *In istomundo Pœnitentia nulla sera est. Licet sub ipso exitu & vitæ temporalis occasu, pro delictis roges, & Deum fide implores, venia confitenti datur.* Sic Chrysostomus, cit. Ep. 5. seu, ut inscribunt alii, Lib. 1. de reparat. lapsi. Cap. 4. *Talis est erga homines pietas Dei; nunquam spernit Pœnitentiam, si ei sincere & simpliciter offeratur. . . . & quamlibet brevi tempore gestam suscipit.* Sic Augustinus Enchir. Cap. 65. *In actione Pœnitentiæ non tam considerata est mensura temporis, quam doloris.* Sic S. Leo Ep. 82. ad Theodorum: *Miseri cordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per prophetam: Cum conversus ingemueris, salvus eris.* 3. Idem astruunt nota Davidis & pilatris exempla. Horum enim alter ad hanc vocem, *peccavi*, confestim id audiit: *Domine quoque transtulit peccatum tuum*, 2. Reg. 12. 13. Alter ad paucula hæc: *Domine, memento mei, cum veneris in Regnum tuum*, istud meruit audire: *Amen dico tibi: Hodie tecum eris in Paradiso*, Luc. 23. 42. & 43. De his adi Chrysost. Homil. 22. in Genesim. 4. Idipsum probat praxis Ecclesiæ, quæ purioribus sæculis peccatores in extremo discrimine positos, si qua darent Pœnitentiæ indicia ad veniam admittit; & semper voluit, ut nulla sit casuum reservatio in articulo mortis, ne hac ipsa occasione aliquis pareat; ut habet Trid. sess. 14. Cap. 7. Ergo, ait Nat. Alexander hic Cap. 4. art. 6. prop. 2. momentanea contritio, modo vera sit & sincera, sufficit ad veniam peccatorum quovis tempore obtinendam.

CCXI. Sed nec posteriori sensu contritionem summam esse necessum est. 1. Quia sæpius impossibile est, ut ii præsertim peccatores, quorum iniquitates numerum capillorum capitis supergressæ sunt, quique sæpius in uno crimine crimen habent multiplex, & omnia ac singula peccata recenseant sub ipsum absolutionis tempus; & suum unicuique actum contritionis adjungant. 2. Quia quandoque vereri plurimum esset, ne noxæ quædam tunc temporis in specie atoma revocatæ, doloris loco sensum excitarent voluptatis, & quod in luxuriæ materia pronum est, retraherent ad crimen, pro ut contigisse didici: certe *spiritus promptus est, caro autem infirma.* 3. Quia formale contritionis motivum, dolor nempe de offensa Dei, ad omnia peccata se se penitus extendit;

C c

imo,

Matt. 26. 41.

Supp.
Pag. 21.

imo, quæ sola esse posset distincta quoad actus contritionis ratio, ad singula pro gradu & ordine suo, ita ut de minoribus minor, & gravior de gravioribus dolor habeatur: quemadmodum, ait ibid. Sylvius art. 3. quando quis diligit unam Communitatem vel aliud totum, virtute plus diligit has aut illas partes, secundum ordinem quem in toto illo aut illa Communitate habent. Ergo absolute sufficit unus contritionis actus, qui ad omnia peccata referatur.

CCXII. Utraque tamen Conclusionis hujus pars prudenter intelligenda est, prior potissimum. Etli enim fieri potest ut quis è profundiori graviorum peccatorum cæno semel & simul emergat, prout Davidi turpiter adultero, & turpius homicidæ contigit; certo tamen constat iis, qui longa peccandi consuetudine tenentur, multo, ut plurimum, tempore opus esse, ut ad certam, & idoneam absolutioni contritionem deveniant. Atque id unanimi concentu tradunt Scriptura & Patres.

Scriptura quidem Eccle. 1. 15. *Perversi difficile corriguntur.* Prov. 22. 6. *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Jerem. 13. 23. *Si mutare potest. Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis male.*

Patres vero: sic Cyprianus de Lapsis, *Deus, inquit, Quantum patris pietate indulgens semper & bonus est, tantum majestate Judicis metuentus est. Quam magna deliquimus, tam granditer desleamus. . . . Putasne Dominum cito placari posse, cujus templum violasti?*

Chrysostomus Hom. 13. in Ep. ad Hebr. *Melius est immundo luto pollui, quam peccatis. Nam qui illo est inquinatus, brevi tempore abluitur. . . . Qui autem cecidit in barrathrum peccati, accipit inquinamentum, quod aqua non mundatur, sed multo tempore, perfectaue Pœnitentia, lacrymisque ac planctibus, majorique ac vehementiori lamentatione, quam quæ propter charissimos ostenditur.*

Augustinus in Psalm. 6. *Dum nos convertimus, durum sentimus & laboriosum à terrenarum cupiditatum caligine retorqueri. . . . & ideo postquam dixit: Convertere, Domine, addit, & erue animam meam, tanquam inhaerentem perplexitatibus hujus sæculi, & spiras quasdam dilacerantium desideriorum in ipsa conversione patientem.*

Senferat id & propria experientia didicerat S. Doctor: qui quam penosum sibi ad Pœnitentiam iter ineundum fuerit, quoties cum hoste, potissimum interiori, dimicandum, graphice pingit in Libris Confessionum. Sic Lib. 8. cap. 5. *Suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed ferrea mea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me: quippe ex voluntate perversa facta est libido; & dum servitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. . . Voluntas autem nova, quæ mihi esse cœperat, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roborata. Ita duæ voluntates meæ, una vetus, alia nova; illa carnalis, ista spiritalis, confligebant inter se atque discordando dissipabant animam meam. Et Cap. 8. n. 19. *Fremebam spiritu indignans tur-**

bulentissima indignatione, quod non irem in placitum & pactum tuum, Deus meus. At præstat totum caput & sequens perlegere, quam fragmenta, quæ non possunt perinde carptim ut contexta vim suam servare.

CCXIII. His accedit ratio multiplex, & 1. experientia frequens. *Si bene memini, ait Bernardus Serm. 75. de diversis, in toto Canone Scripturarum unum latronem invenies sic salvatum.* Unde Augustinus nervose & breviter: *Unus est, ne desperes: unus est, ne concidas.*

2. Natura voluntatis, quæ cum, diu præsertim, caducis rebus affixa est, iis amore veluti visco adhærescit, vix ut inde possit divelle. Hinc S. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. *Facile non est, ut affectus, quem homo toto tempore vitæ suæ inclinavit in aliquid subito ad contrarium retrahat.*

3. Vis ipsa peccati. *Omnis enim qui facit peccatum, servus est peccati,* Joan. 8. 34. proinde diaboli, à quo captivus tenetur ad ipsius voluntatem, 2. Timoth. 2. 26. Unde, ait S. Bernardus, Serm. de triplici misericordia, *Difficilis prorsus res, & soli divinæ virtuti possibis susceptum semel peccati jugum à cervicibus suis excutere.* Quod & diu ante vivaci calamo monuerat S. Gregorius magnus Lib. 4. in 1. Reg. his verbis: *Quibus peccata dominantur, ab eorum jugo per se liberari nequeunt: nam sæpe ad Dominum cum precibus veniunt, liberari petunt, sed exaudiri non possunt. Divino siquidem judicio cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cum possent, non possint vitare cum volunt.*

4. Vulnus à peccato illatum animæ, & ex vulnere infirmitas, quæ nonnisi longa temporis mora curantur. Hinc Cyrillus Alexandrinus Himil. 5. Jerem. *Tempore opus est, sicut in vulneribus ad curationem, sic in conversione ad plene & pure conventendum se ad Deum.* Inde est quod Clerus Romanus Ep. ad Cyprian. eos redarguens, qui præproperam spiritali morbo medicinam afferebant. *Ubi aiebat, poterit indulgentiæ medicina procedere, si etiam ipse medicus interceptæ Pœnitentiæ indulget periculis, si tantummodo operit vulnus, nec finit necessaria temporis remedia obducere cicatricem?*

5. Nec vulnus duntaxat, sed & mors per peccatum illata animæ: porro, monet apposite S. Laurentius Justinian. *Quantis clamoribus introrsus, quantisque exhortationibus sacris excitaretur peccator, antequam de morte, seu somno delictorum evigilet. Sed & vigil effectus, & quot blanditiis, quot rationibus, quot promissionibus, quot pulsatur terroribus ac flagellis priusquam voluntatem peccandi abjiciat, & sincero animo ac deliberatione constanti totus divino mancipetur obsequio! nec immerito: tot quippe funibus tenetur astrictus, quot sceleribus prægravatur; tantisque spiritualibus est compeditus vinculis, quantis rebus caducis immoderate inhæret affectu, &c.*

6. Demum ipse divinæ gratiæ æconomia, quæ quasi pedetentim & per gradus restituitur iis, qui contemptim ab ea defecerunt. Paulatim, ait Augustinus Serm. 34. de divers. *recipitur quod semel amissum est: si enim cito rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem.* Sanc, inquit in Psal. 6. S. Doctor, *quod facile sanatur, non multum cavetur.*

Ex his quæ à Confessariorum oculis excide-
re

re non debent, jam intelligere est quam caute sibi cum iis agendum sit, qui in habitu peccandi versantur. Verum de his suo loco.

Addit S. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 4. *Contritionis tempus esse totum præsentis vite statum.* Concinit S. Thomas à Villa-nova Serm. in Dom. Passion. his verbis: *Quanta contritio doloris est quod sit perpetuus: nam Pœnitentia cum vita finienda est. . . Non tamen sic est intelligendum, quod dolor ille continuatus dureret per totam vitam: hoc enim quis posset? sed quod quoties peccatum tibi occurrit in memoriam, teneris odio habere, & detestari, ut te pœniteat fecisse illud.* Quidam dicunt, quod sufficit, ut non placeat; sed tutius est, ut etiam displiceat. Unde Psalmus: Peccatum meum contra me est semper. Et iterum: Tota die, id est, tota vita, contristatus ingrediebar. Huc pertinet illud Eccl. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.*

CCXIV. Circa secundam Conclusionis partem animadvertendum, singula peccata in examine confessioni prævio, quantum moraliter fieri potest, recogitanda esse; tuncque ut occurratur periculo pravæ voluptatis, quæ distinctam hanc recensionem pervertere valeat, mentem ad Deum, qui timore suo configat carnes nostras, convertendam esse. Postmodo autem, qui in sacro tribunali elicietur contritionis actus, cum in omnia figillatim recogitata cadat, ita cadet in singula, ut hanc ratione non immerito specialis dicatur: ad ea vero, quæ è memoria exciderint, generali eaque sufficienti ratione se se extendet. His respectu sententibus intelligenda veniunt Catechismi Trid. verba part. 2. n. 39. *Maxime hortandi & monendi sunt Fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant:*

ita enim Ezechias contritionem describit, cum ait: Recogitabo tibi omnes annos meos, &c. . . . Atqui in hanc sententiam S. August. Lib. de vera & falsa Relig. C. 14. inquit: consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in veritate, in persona.

CONCLUSIO IV. Augenda est pro vario peccatorum gradu contritio.

CCXV. Prob. 1. Quia ubi major est doloris ratio, videlicet offensa, ibi plus doloris esse debet. 2. Quia idem in dolore ordo esse debet, qui in amore, cum ex ipso ortum ducat: Ordinata autem dilectio majus bonum præfert minori. 3. Quia id inculcant Patres: Cyprianus de Lapsis; *Quam magna deliquimus, tam granditer desiteamus, &c.* Ambrosius Lib. 1. de Pœnit. *Majora crimina majoribus abluuntur stentibus. . . . Graviora peccata majoribus sustentanda fucris docuit misericordia Christi.* Hieronymus Ep. ad Eustochium de Paula: *Ita levius peccata plangebatur, ut illam gravissimorum criminum crederes ream.*

CCXVI. Nec obest, ait hic art. 3. Sylvius, quod omne peccatum mortale, sit maxime & super omnia mala dolendum. Quamvis enim super quævis alia mala quæ peccata non sunt, detestandum sit; unum tamen peccatum cum altero peccato comparatum, sicut majorem invehit offensam, sic odio habendum est graviore.

De alienis autem, etsi maximis peccatis, minus dolendum est, quam de propriis minoribus; partim quia de his solis est proprie contritio; partim quia peccatum proprium etiam veniale, magis vitandum est, quam alienum: Non sunt enim facienda mala, ut eveniant bona, Rom. 3. ita idem Duacensis Theologus.

§. V.

AN CONTRITIO DEBEAT ESSE UNIVERSALIS.

Contritio duplici sensu dici potest universalis, vel quatenus peccatum quodcumque mortiferum iusequitur, vel quatenus ne ulli quidem venialium parcit. Sit

CONCLUSIO I. Contritio in omnia prorsus lethalia, nullo excepto, ferri debet.

CCXVII. Prob. 1. Quia universalitatem hanc exigunt Scripturæ. Ezech. 18. 30. *Convertimini & agite Pœnitentiam ab OMNIBUS iniquitatibus vestris, & non erit in vobis in ruinam iniquitas.* Et vers. 31. *Projicite à vobis OMNES prævagationes vestras. . . & facite vobis cor novum. . . & quare moriemini domus Israel?* Hic autem de lethalibus peccatis, de iis videlicet, quæ mortem animæ inferunt, sermonem esse textus ipsi aperte clamant.

CCXVIII. Prob. 2. ex Patribus, quorum in re aperta vices geret Chrysostomus. Sic ille Lib. 2. de compunct. cordis, paulo ante finem: *Oportebat nos non solum scire & confiteri, quia multa in nobis delicta sunt: verum & UNUMQUODQUE PECCATUM & majus & minus quasi in libro, ita in corde nostro habere descriptum; idque frequentius recensere, atque ante oculos ponere, & tanquam hæc nuper admissa lugere.* Hæc autem universim dicta distinctius evolvit

S. Doctor Homil. 42. in Matth. ubi hæc: *Nec fornicationes solum & adulteria, atque illa quæ omnes perhorrescunt, collegeris; verum etiam occulta insidiarum consilia & calumnias, obreptationes arcanas, inanem gloriam, invidiam, ceteraque hujusmodi omnia collige. . . Multo melius est à nobis ista conscribi, ut à Deo deleantur, quam horum nobis omnium oblitis præ oculis nostris in die judicii hæc à Deo proponi.*

CCXIX. Prob. 3. Ratione Theologica. Contritio non solum est dolor de offensa Dei, sed & dolor ad ejusdem offensæ veniam disponens. Atqui dolor ad veniam offensæ disponere non potest, nisi ad omnia lethalia feratur. Non enim vere dolet de offensa Dei, qui ex aliqua parte in eadem quatenus graviter tali sibi complacet; nec ad veniam se præparat, qui cum ab uno fine ceteris solvi nequeat, uni huic adhærere pergit. Ergo.

CONCLUSIO II. Ad contritionem prout ad justitiam præparat, non requiritur dolor, qui in venialia singula cadat.

CCXX. Prob. 3. Ideo dolor ad omnia prorsus mortifera extendi debet, quia unum fine alio dimitti nequit. Atqui ratio hæc in venialibus locum non habet. Ergo.

Sal-

CCXXI. Saltem, inquit, peccat lethaliter, qui quæ clavibus subjicit, venialia omnia non dolet. Is enim in Sacramenti materiam aliquid proponit quod ejusdem materia esse non possit. Ergo sicut mortaliter peccat, qui cum triticeis panibus hordeaceum offert ad consecrationem; ita & a pari.

Sunt qui id fateantur. Verum opinionem hanc merito carpit Gonetius disp. 7. nu. 77. ut rigidam nimis. Sicut enim venialia inter confitendum reticere possumus, sic & ea sine debito dolore possumus confiteri, modo alia simul cum justo dolore confiteamur. Ea autem quæ necdum dolemus satis, non in ordine ad absolutionem deponimus, sed partim ut ex Confessarii monitis ab iis sensum deinceps revocemur; partim ut ille quidquid in nobis est mali plenius & uberius intueatur: qua etiam de causa vitiosos habitus, nativas in malum propensiones, occasiones delinquendi, easque, quibus refragamus tentationes, aperimus interdum.

Hinc liquet aliam esse Pœnitentiæ, aliam Eucharistiæ conditionem. In hac quidquid materiæ instar offertur, de se tendit ad consecrationem. In illa quædam & multa confiteri licet, quæ ad infirmitatum medelam,

Pœnitentis regimen, salubre consilium, novæ vitæ custodiam, non ad absolutionem ordinentur.

CCXXII. Inst. qui de singulis venialibus non dolet, ut par est, Sacramentum ex parte irritum reddit, ideoque & falsam ejus formam. Atqui id citra grave piaculum fieri non potest.

CCXXIII. Resp. neg. maj. Is enim impedit quidem, ne Sacramentum toto suo donetur effectu; at illud non reddit vere irritum: sicut nec Eucharistiam reddit irritam, qui ad eam paulo tepidius accedit. Ratio est quia in utroque casu suus est quoad substantiam valor Sacramenti.

Sed neque idem Pœnitens falsam efficit formam: cum is ejus sit sensus: Absolvo te, quantum in me est, & secundum Christi institutionem, a peccatis quæ rite & idone deposuisti. Aliud foret, si quidquid subjicitur absolutioni, sine vero dolore subiceretur. Sic enim periret Sacramentum, quod nusquam sine omni materia Christus administrari voluit.

An qui bona fide venialia sola quæ non satis dolet, deponit, excidat a gratia, quæstio est suo loco expendenda.

§. VI.

AN ET QUALE DEINCEPS NON PECCANDI PROPOSITUM INCLUDERE DEBEAT CONTRITIO.

CCXXIV. Propositum deinceps non peccandi aliud est formale & explicitum, quod expresse & distincte concipitur animo: aliud virtuale, quod etsi distincte non efformatur, in vera & sincera peccati detestatione includitur. Quod enim quis vere & sincere factum abhorret, id certe non faciendum intendit.

Rursus propositum aliud est efficax, quo Pœnitens sic affectus est, ut nihil non pati malit, quam peccare. Aliud inefficax, quo quis statuit ab hoc vel illo peccati genere abstinere, nisi aliud exigat fortunæ suæ, suæve valetudinis periculum, aut aliæ id genus considerationes.

Denique aliud est absolutum, quod ad omnia peccata, nullo dempto, protenditur: aliud restrictum, quo Pœnitens certa peccata quoad se & quoad occasiones proximas fugere intendit, non omnia quæcumque.

Ex his quæstionibus una tantum est quæ moram ciere possit, an videlicet propositum formale ad contritionem essentialiter pertineat. Asserunt multi, quos inter witassius pag. 128. opinionem contrariam majori, saniori, & antiquiori Theologorum parti adversam esse contendit. Pro ea tamen pugnant non pauci multæ famæ Doctores, ut Joannes Major, Jacobus Almaicus, And. Vega L. 13. in Conc. Trid. Sylvius Suppl. q. 1. a 1. Concl. 2. De his omnibus nobis hæc videntur statuenda.

CONCLUSIO I. Fide certum est ad contritionem requiri propositum non peccandi de cetero, lethaliter videlicet. Ita Sylvius ib. Concl. 1.

CCXXV. Prob. 1. Ex Scripturis. Isai. 1. 16 *Lavamini . . . quiescite agere perverse, discite benefacere.* Ezech. 18. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis . . . & custodierit omnia præcepta mea, &c. vita vivet.* Et iterum: *Projicite a vobis omnes pravitationes vestras, & facite vobis cor novum.* Amos 3. *Odite malum, & diligite bonum.* Atqui in his textibus non tantum exigitur cessatio & odium peccati, sed novæ vitæ peccatis contrariæ institutio. Jam vero nova hæc vita non absolute exigitur quoad actum; cum ex iis qui ad Deum redeunt, potissimum in extremis, plures sint qui jam nequeant omnia Dei præcepta implere. Ergo nova hæc vita quoad propositum exigitur.

CCXXVI. Prob. 2. ex Patribus. Ambrosius apud Gratian. dist. 3. de Pœnit. Cap. 1. *Pœnitentia est mala præterita plangere, & plangenda non admittere.* Idem repetunt Gregorius Mag. Hom. 34. in Evang. Bernardus Ep. 142. ad Henricum Senon. Arch. Chrysostomus Orat. de S. Phylog. ubi: *Discede a malo, desiste ab iniquitate, pollicere posthac ista non commissurum.*

CCXXVII. Prob. 3. ex Conciliis: Florentinum in Decreto: *Prima pars Pœnitentiæ, inquit, est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.* Et Tridentinum Sess. 14. Cap. 4. *Declarat Sancta Synodus hanc contritionem, non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere.* Et infra ad attritionem, quo ad gratiam in Sacramento percipiendam dispo-

disponat, requirit ut excludat *voluntatem non peccandi*: hæc autem ipsum est deinceps non peccandi propositum.

CCXXVIII. Prob. 4. ratione. Ad contritionem uti probavimus, requiritur vera cordis ad Deum conversio. Atqui hæc nec esse, nec intelligi potest sine vera idem placendi & obsequendi voluntate. Ubi autem occurrit voluntas illa, occurrit necessario & simul propositum ab iis abstinendi quæ Deo displicere possint. Ergo.

CONCLUSIO II. Per se & moraliter loquendo necessarium est formale deinceps non peccandi propositum: haud tamen est de essentia contritionis. Ita Sylvius ibid. Concl. 2. & 3.

CCXXIX. Prob. 1. pars. Per se & ordinariè loquendo elici debet novæ vitæ propositum eo modo, quo ab Ecclesia præscribitur. Atqui Ecclesia formale novæ vitæ propositum præscribit. Alioqui frustra definitioni contritionis has addidisset voces: *Cum Proposito non peccandi de cetero*; cum in priori ista definitionis parte, *dolor de peccato commisso*, implicitum contineatur ejusdem novæ vitæ, seu quod idem importat, deinceps non peccandi propositum. Ergo.

Confirm. 1. quia Tridentinum Sess. 6. Cap. 6. ubi dispositiones ad justificationem necessarias enumerat, recenset novæ vitæ propositum, ut aliquid ab amore Dei, atque peccati odio & detestatione distinctum. Quis autem conditioni tam crebro commendatæ, tam facili, tam idoneæ quæ illatam Deo injuriam compense, sciens & volens deesse ausit?

Confirm. 2. qui a fide vel spe, per actus iisdem oppositos milere defecit, per formales fidei & spei actus ad Deum, moraliter loquendo, redire tenetur, prout passim docent Theologi ubi de justificatione. Quidni ergo, qui a Deo, vitæ sanctioris propositum violando, recessit, ad eum reverti teneatur, idem propositum renovando?

CCXXX. Prob. 2. pars: si novæ vitæ propositum ad essentiam contritionis pertineat, eo etiam inculpate omisso, deficiet substantia contritionis; sicque conclamata, erit salus Poenitentis, qui peccato super omnia detestando intentus, de futuro non cogitaverit. Atqui hoc, mihi quidem absurdum, aliis vero doctioribus ridiculum videtur. Peribit ergo qui intus & medullitus dixerit, seu cum Prodigio, Luc. 15. *Peccavi in cælum & coram te*, &c. seu cum Publicano, ibid. 18. *Deus, propitius esto mihi peccatori*; nec ultra formaliter & explicite progressus fuerit. Id autem durum est & difficile creditu.

Confirm. quia David, statim ut in eam irrupit vocem: *Peccavi*, facinoris sui veniam consecutus est. Atqui vox illa nonnisi virtuale novæ vitæ propositum involvit. Idem de pio dicendum latrone, qui peccata sua equidem agnovit, confessus est, doluit sincere, & plus quidpiam effecisse probari non potest.

CCXXXI. Quapropter, ait Sylvius, dicendum cum Navarro, ad contritionem per se requiri formale non amplius peccandi propositum, cum vel de vita deinceps agenda, vel de peccatis iisdem aut aliis aliquando occursu-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ris mentem subit cogitatio; (quæ quidem cogitatio haberi debet quantum potest:) per accidens tamen sufficere implicitum; modo, ait Navarrus, *peccatorem ita peccatorum suorum pœniteat, quod si adverteret ad futura, proponeret de nunquam iterando ea*. Unde, pergit Sylvius, *si quis occupatus, vel in examinanda sua conscientia, vel in detestanda vita præterita, vel in imploranda Dei misericordia & petenda venia; vel in excitando se ad amorem Dei & dolorem de ipsius offensa, non cogitet actu dicens intra seipsum. Volo emendare vitam, volo abstinere a peccatis: sed bona fide eat, ad confessionem, ibique se accusans, veniam petat, is vere est contritus, talisque ejus confessio est bona; quia in illo peccatorum ad faciendam confessionem examine & detestatione, veniaque a Deo petitione, sufficiens includitur propositum non peccandi de cetero*.

CCXXXII. Objic. 1. contra 1. part. Quod sufficit aliquando in materia contritionis, semper sufficit. Atqui ex nobis virtuale propositum aliquando sufficit; nempe cum mens alio intentior, de eo non cogitat.

CCXXXIII. Resp. neg. maj. Sicut enim confessio implicita, si sic loqui fas est, quandoque, puta in extremis, sufficit, nec tamen semper sufficit; sic & propositum implicitum in casibus mox recensitis satis est, quia ad contritionis essentiam non pertinet; nec tamen in omni casu sufficit, quia & requiritur ex præcepto admodum rationi consentaneo, & dempto bonæ fidei casu, vix citra contemptum omitti posse videtur.

CCXXXIV. Objic. 2. Si quis impleto Paschatis præcepto, & post mentem in peccatum relapsus, de eodem peccato perfecte conteratur, is dubio procul justificationis gratiam obtinebit. Atqui obtinebit, vel obtinere poterit, citra propositum formale. Præceptum enim formalis propositi, cum, ut pote affirmativum, non obliget pro semper, tunc temporis non obligabit. Ergo.

CCXXXV. Resp. ad 1. 1. hinc ad summum sequi, ultra casus 2 nobis cum Sylvio assignatos quosdam superesse, in quibus formale propositum non requiratur.

CCXXXVI. Resp. 2. sublatò inadvertentiæ invincibilis casu, neg. min.

Ad 2. dist. ant. præceptum formalis propositi non obligabit pro tunc absolute loquendo, C. non obligabit ex hypothese quod peccator cum Deo in gratiam regredi velit, N. Itaque, si tunc temporis non teneatur peccator formale emendationis propositum emittere, non id erit, quia in hoc casu sufficiat virtuale, sed quia, juxta Theologos plures, non tenetur tunc ad Deum per contritionem reverti; de quo seq. art. At ex hypothese, quod debeat, aut etiam citra debitum, contritionem in se parere velit, formale propositum, moraliter loquendo, elicere tenebitur.

CCXXXVII. Objic. 3. Saltem non obligat lex propositi formalis in ultima vitæ periodo. Ad quid enim propositum vitæ melioris, ubi nihil remanet vitæ? Ita Suarez pro peculiari illo casu.

CCXXXVIII. Resp. neg. ant. Ut enim bene Henno, potest infirmus etiam ad mor-

D d

tem

tem vergens, peccare; ergo & peccati fugiendi propositum emittere debet. Præterea, quoti jam pene agentes animam, a portis leti ad auras revocantur ab eo qui pro nutu mortificat & vivificat. Ergo tunc conditionale saltem novæ vitæ propositum elici debet, *si vita supersit*.

CCXXXIX. Objic. 4. contra 2. part. Formalis propositi necessitas potissimum fundatur in Tridentino, ubi fit mentio ejus disertæ. Atqui ratio hæc non probat, 1. quia Tridentinum propositi formaliter meminisse potuit, non quia vere necessarii, sed quia sic uberius explicetur totum id quod in contritione occurrere consuevit. 2. Quia idem Concilium ad contritionem exigit *fiduciam divinæ misericordiæ*, ad attritionem vero *spem veniæ*; & tamen neutrum explicite requiritur in actu contritionis: unde nulla alterutrius mentio in Catechismis. Ergo.

CCXXXX. Resp. hinc quidem confirmari thesım nostram, quatenus formale propositum ad essentiam contritionis pertinere negat; non autem labefactari, quatenus idem propositum aliunde requiri contendit. Atque id ex ipsa quæ proponitur objectione patet. Ecclesia enim, quæ ut supponitur, actum spei expresse non postulat, actum propositi expresse requirit. Ergo judicavit majorem esse unius explicite spectati necessitatem, quam alterius.

CCXXXI. Objic. 5. Quod per se necessarium est ad contritionem, ad eam necessarium est essentialiter. Atqui ex concessis propositum formale *per se*, &c.

CCXXXII. Resp. 1. Non dixi, propositum *per se simpliciter*, sed *per se moraliter* & ordinarie necessarium esse.

Resp. 2. neg. maj. Baptismus enim per se ad infantis salutem necessarius dici potest, & solet; nec tamen ad eam essentialiter necessarius est: cum vicem ejus supplere possit martyrium, uti diximus Tom. 7.

CONCLUSIO III. Propositum non peccandi de cetero debet esse efficax affective: debet & esse absolutum quoad mortalia omnia: imo & quantum ad venialia quædam, si hæc dumtaxat clavibus subiciantur.

CCXXXIII. Prob. 1. pars: propositum affective efficax nihil aliud est, quam sincera dispositio, vi cujus Pœnitens vel bono quocumque naturali privari, vel quolibet ejusdem ordinis damno affligi malit, quam rursus peccare. Atqui sincera hæc dispositio ad veram contritionem necessaria est. Contritio enim peccandi voluntatem vere excludere debet. Atqui ut excludat, necessum est, &c.

Dixi, *affective*: neque enim requiritur ut propositum illud sit efficax *effective*, quasi vi illius fieri debeat, ut Pœnitens nusquam peccatum quod doluit, aliudve perpetret. Alioqui quælibet gravioris noxæ iteratio insufficientiam doloris & propositi semper argueret: quod etsi non raro verum est, sed nec raro fallum. At de his infra.

CCXXXIV. Prob. 2. pars: propositum absolutum illud est, quo statuit Pœnitens ita singulis suis gressibus invigilare, ut nullo umquam tempore excidat ab amicitia Dei. Atqui dispositio hæc ad contritionem necessaria; est cum isthæc aliter nequeat involvere sinceram nunquam graviter peccandi voluntatem. Ergo propositum de quo agimus, absolutum esse debet, tum ex parte objecti, tum ex parte temporis.

CCXXXV. Prob. 3. pars: Contritio talis esse debet ut Sacramenti nullitatem impediat. Atqui ut impediat Sacramenti nullitatem, debet complecti propositum vitandi saltem quædam e venialibus, quæ Pœnitentiæ foro subiciuntur. Qui enim horum nulli renuntiare vellet, materiam culpabiliter auferendo, Sacramentum culpabiliter irritum efficeret. Ergo.

CCXXXVI. Objic. contra 1. part. Propositum efficax non peccandi de cetero, importat propositum efficax divina mandata servandi, proinde peccata debito tempore confitendi. Atqui propositum tempore debito confitendi non pertinet essentialiter ad contritionem. Eadem enim est quoad substantiam contritio novæ Legis, quæ Mosaicæ. Atqui in ista haud requirebatur votum confitendi: cum sine ipso veram contritionem habuerit Rex Propheta. Ergo.

CCXXXVII. Resp. ad 1. dist. min. Non pertinet ad contritionem ut sic, prout ab utraque Lege abstrahit, C. ad contritionem prout a Christo præcepta est iis qui post Baptismum lapsi sunt, N. tum quia declarat Tridentina Synodus Sacramenti votum in contritione includi; tum quia Sixtus IV. hanc an. 1478. damnavit propositionem Petri Oxomensis: *Peccata mortalia delentur per solam cordis contritionem, sine ordine ad claves*. Hinc S. Thomas Opusc. 17. alias 22. Cap. 2. *Nullus reputatur contritus, nisi habeat propositum subjiciendi se clavibus Ecclesiæ*.

Ad 2. dico cum Sylvio, contritionem in utraque Lege eandem esse secundum genus, sed diversam secundum speciem, quia in nova Lege aliquid omnino exigit, quod non exigebat in antiqua.

CCXXXVIII. Objic. contra 2. part. Propositum absolutum peccandi, non ad peccata tantum, sed & ad peccati occasiones extendi deberet. Atqui penes hominem non est ut occasiones peccandi universas fugiat. Alioqui enim debuerat *de hoc mundo exiisse*, 1. Cor. 5. 10.

Resp. dist. maj. ad peccati occasiones proximas, C. remotas, N. Qui vult efficaciter finem, debet & media ad finis consecutionem necessaria velle, proinde fugam occasionis proximæ, quæ & de se inducit ad peccatum, & quæ sita de se peccatum est. At non ideo occasiones etiam remotas fugere tenetur; quia, ut probat Obiectio, id ad minus moraliter impossibile est.

SECTIO TERTIA.

DE

NECESSITATE ET PRÆCEPTO CONTRITIONIS.

UO hic inquiruntur, 1. an contritio peccatori necessaria sit; 2. an statim a peccato necessaria sit.

Circa primum nulla est difficultas, ut statim patebit: at seriam invehit quæstionem caput secundum: unde hic, ut in arduis solent, mirum, quantum sciuntur Theologi.

Alii videlicet peccatorem *statim ut culpam suam animadvertit*, in contritionis actum erumpere debere contendunt. Ita præ ceteris Franciscus Lami e Congregatione S. Mauri, in Opere cui titulus: *Lettres Theologiques Et morales sur quelques sujets importants*, Paris. 1708. Idem prædocuerat S. Antoninus 3. p. Tit. 4. Cap. 18. ubi sic scribit: *Quantum ad peccata mortalia, de quibus quis nondum habuit contritionem, videtur quod semper teneatur, quando peccatum menti occurrit, ad actu odiendum Et detestandum peccatum, alias peccat mortaliter peccato omissionis, quousque conteratur: nec enim per momentum licet stare in peccato; imminet enim maximum damnationis æternæ periculum.*

Alii ex adverso contritionem citra novi peccati periculum ad tempus differri posse crediderunt. Ita S. Thomas ad 4. dist. 17. q. 8. art. 1. quæstiunc. 4. ad 2. his verbis: *Non est de necessitate salutis corporalis, quod statim medicina quærat, nisi quando necessitas curationis incumbit; Et similiter est de morbo spirituali.* Aliud tamen demum sensisse videtur S. Doctor, in Summa Operum suorum postremo, ubi sic 2. 2. q. 62. art. 8. *Manifestum est, quod nec per modicum tempus licet in peccato morari; sed quilibet tenetur statim peccatum deferere: quem locum, ne priori contrarius dicatur, exponunt multi de peccato quoad affectum, in quo nec uno instanti morari licitum est.*

Quotum autem in tempus differri possit contritio, nova est quæ Doctores dividit controversia. Quidam nimirum senserunt hominem ad eam nonnisi in articulo mortis teneri per se. *Per se* dico: & hi enim cum aliis fatebantur, contritionis præceptum sæpius obligare *per accidens*, puta, cum vel implendum est præceptum aliud, quod iustitiæ statum exigit, vel vincenda gravis tentatio, &c. Alii contra contritionis legem quotannis urgere judicarunt. Alii hanc ultra quatuor aut quinque menses differri non posse opinati sunt. Alii vero, Scotistæ præsertim, sed non omnes, censent eum, quem necdum admissi peccati lethalis pœnituit, teneri festis diebus actum contritionis elicere; quia ut in Cap. 1. Isai. scribit Hieronymus: *Omnis Conventus, qui non offert hostias spirituales, nec audit quod in 50. Psalm. canitur: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. abominabilis est Deo.* Unde Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. Cap. 59. *Necesse est, ut cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus.*

Paulo aliam init viam Parisiensis Theologus, & docuit hominem, statim ut peccata memorie occurrunt, debere conteri *saltem imperfecte*: ceterum, si defectu attentionis ad offensam Dei non pœniteat, certo definiri non posse, quanta debeat esse procrastinatio, ut ejus negligentia grave peccatum censeatur.

Ab his omnibus differt S. Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. Is enim promptæ contritionis legi Religiosos subjicit, quia his *tempus vitæ est tempus Pœnitentiæ*. Laicos vero ut confessionem, sic & contritionem ad quadragesimale tempus differre non improbat. Ast hæret anceps ubi de Clericis, quia medius sit eorum status Religiosum inetr & Sæcularem. *Quæ doctrinæ*, inquit Henno pag. 67. *si non omnino tenenda, non est tamen contemnenda.*

Eti vix certi quidpiam in tanta opinionum varietate statui potest; id tamen nunc conjicere liceat, quod uno ante mortem instanti fecisse, & alios edocuisse velimus. Sit

CONCLUSIO I. Contritio lapsis per se & regulariter, necessaria est, tum necessitate præcepti; seu naturalis, seu divini, seu Ecclesiastici; tum & necessitate medii.

CCL. Prob. 1. pars. Jure naturali tenetur quisque injuriam alteri illatam compensare, patri potissimum, amico, benefactori. Atqui per peccatum illata est Deo injuria; Deo, inquam, quo nemo magis pater, &c.

CCLI. Prob. 2. pars ex Scriptura, qui codex est divini juris. Ezech. 18. 30. *Convertimini Et agite Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.* Luc. 13. 3. *Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes peribitis.* Idem astruunt ceteri textus passim citati. Accedit, quod contritio necessaria sit necessitate medii: quod autem in eo gradu necessarium est, à provido Legislatore imperari debuit.

CCLII. Prob. 3. pars; ex præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis, quæ utique valida esse debet, & sine contritione valida esse non potest.

CCLIII. Prob. 4. pars. Contritio pars est Pœnitentiæ potissima. Atqui Pœnitentia lapsis omnino necessaria est, ut, saltem de potentia ordinaria, in Dei gratiam restituantur: In hanc enim restitui non possunt, quamdiu cor manebit aversum à Deo: manebit autem donec ad eum seria Pœnitentia revertantur. Unde Augustinus Lib. de duabus animab. Cap. 14. *Potest aliquis dicere se non peccare: at nulla est barbaries quæ dicere audeat, non esse pœnitendum, si peccaverit.* Merito igitur Trid. supra Cap. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius.*

CCLIV. Dixi cum Sylvio ad q. 87. à 2. per se Et regulariter, quia per accidens potest interdum sufficere Pœnitentia, proinde & contritio virtualis, qualis in amore Dei super omnia continetur: Ut si quis peccati commissi oblitus invincibiliter, in perfectum divinæ dilectionis.

Habert
c. 1. §. 2.

Sylvius
p. 434.

lectionis actum erumpat, nihil cogitans, nihilque adeo de peccato dolens. Item si quis ad martyrium raptus repente, ita circa charitatis aut fortitudinis actus occupetur, ut peccata memoriae ipsius non occurrant. Et si enim & ipsis qui deliquerint Martyribus incumbit per se obligatio Pœnitentiæ in Scripturis generaliter præscripta, certum videtur eum qui pro Domino Jesu ad mortem festinat, nec peccati dolorem omittit, nisi quia sancta patiendi voluntate saginatus, inculpate peccati obliviscitur, id experturum Christi: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.*

Et vero, qui generatim dixit: *Nisi Pœnitentiam habueritis*, &c. dixit etiam Prov. 8. *Ego diligentes me diligo.* Joan. 14. *Qui diligit me, diligitur à Patre meo,* 1. Petri 1. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Joan. 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est,* &c. Atqui hæc assertiones nullam in casu inadvertentiæ vel oblivionis inculpatae exceptionem habere merentur. Hinc Augustinus Tract. 9. in Epist. Joan. *Timor medicamentum: charitas sanitas,* & rursus: *Anima nostra fœda est per iniquitatem; amando Deum pulchra efficitur.*

Confirm. 1. quia perfecta charitas perfecta est cordis ad Deum conversio: hæc autem ejusdem est dignitatis cum contritione, cujus votum includit.

Confirm. 2. ex censura trium Bani propositionum, quarum prima, quæ est inter reprobata n. 31. sic habet: *Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona & fide non ficta, tam in Catechumenis quam in Pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Secunda, quæ est n. 32. *Charitas illa, quæ est plenitudo Legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Tertia demum, n. 70. *Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem: & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis.*

Confirm. 3. ex S. Thoma 3. p. q. 87. art. 1. ubi sic: *Virtualis displicentia non sufficit ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem.* Ergo ad hæc saltem sufficit. Atqui ubi est perfecta charitas, est & virtualis displicentia peccati. Quo enim actu in bonum fertur voluntas, eodem malum bono huic adversum implicite reprobatur & averfatur. Ergo.

CCLV. Objic. 1. contra Conclusionem. Marci ult. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* Atqui hæc verba dubio procul ad peccatores extenduntur. Ergo his sufficit fides cum Baptismo.

Confirm. Baptismus non minoris est efficaciz quoad adultos, quam quoad infantes. Atqui Baptismus citra contritionem peccata delet in infantibus. Ergo & in adultis.

CCLVI. Resp. ad 1. dist. maj. Qui crediderit ea fide quæ servat omnia quaecumque mandavit Christus, ut dicitur Matth. 28. 20. C. Qui crediderit fide sterili & otiosa, N. Porro fides, quæ omnia Christi præcepta servare initur, ut per dilectionem operari, sic peccata digne deslere debet, licet neutrum in objecto Marci textu expressim contineatur.

Ad confirm. dist. maj. Non minoris est efficaciz, sed majores in adulto peccatore & positive impœnitenti reperit obices, nimirum ex actuali peccato, quod ut voluntarie commissum est, voluntarie perseverat, C. secus, N. Solutio vel minimum attendenti patet.

CCLVII. Objic. 2. Scriptura remissionem peccatorum orationi & eleemosynæ tribuit ut & contritioni. Sic Marci 11. 24. *Omnia quaecumque orantes petitis, accipietis.* Et Luc. 11. 41. *Date eleemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis.* Idem de charitate constat ex textibus paulo ante adductis. Atqui tamen nec eleemosyna, nec oratio aut charitas ad peccati mortalis remissionem necessaria sunt necessitate medii. Ergo.

CCLVIII. Resp. 1. Non probamus ex Scriptura contritionem necessariam esse necessitate medii: sed ex natura rei, quia scilicet ad deletionem peccati necessaria sunt, odium veteris vitæ, vitæ novæ propositum, & ante omnia conversio ad Deum, & injuriæ eidem illatæ reparatio; quæ quidem sine contritione haberi non possunt.

Resp. 2. dist. maj. Scriptura remissionem peccatorum tribuit orationi, &c. sed modo prorsus dispari, C. eadem ratione, N. Scriptura enim constanti Traditionis & sanæ Theologiæ sensu intellecta justificationem tribuit charitati tanquam contritionis vicario, orationi vero & eleemosynæ, tanquam mediis idoneis, non tamen, ut in conversione S. Pauli emicuit, semper absolute necessariis ad obtinenda gratiæ convertentis auxilia. At remissionem peccati tribuit contritioni, tanquam medio, per se, vel per sui votum, corda à Deo averfa ad Deum revocanti. Ceterum orationem medii necessitate, communiter loquendo, necessariam esse diximus Tom. 1. p. 2. de Relig. Cap. 2. à 2.

CCLIX. Inst. Nusquam disertius contritionis vim commendant Scriptura & Patres, quam cum per eam peccata deleri & operiri asserunt. Atqui pariter Scriptura & Patres per charitatem dicunt operiri multitudinem peccatorum. Ergo eadem plane est utriusque efficaciz. Ergo altera alterius vicem supplere potest: proinde neutra, vel utraque necessaria est necessitate medii.

CCLX. Resp. dist. min. per charitatem operiri multitudinem peccatorum mediate, C. immediate & formaliter, N. Sincerus Dei amor ad odium peccati, quatenus Dei malum est, movet & excitat: & sic mediante contritione hominem reconciliat cum Deo. At id non præstat per se solum: quia charitas præcise sumpta abstrahit ab odio & dolore formali peccati. Utrumque autem ad peccati mortalis veniam necessarium est per se & moraliter; prout supra probatum est.

CCLXI. Objic. 3. Speciali præcepto opponitur speciale peccatum. Atqui nullum est speciale peccatum quod opponatur contritioni seu Pœnitentiæ. Hoc enim peccatum dubio procul foret impœnitentia. Illud porro non est peccatum speciale, sed generalis circumstantia peccati in quo quis decedit.

CCLXII. Resp. ad 1. neg. min. & dico Pœnitentiæ opponi impœnitentiam, non præcise finalem hanc,

hanc, quæ est conjunctio mortis cum statu peccati; quamque amens vel delirus, qui jam nullo Pœnitentiæ præcepto tenentur, incurrere possunt: sed eam, quæ vel est formale non pœnitendi propositum, vel omissio contritionis, quo tempore urget ejus præceptum. Hæc autem adeo peccatum est speciale, ut in confessione aperiri debeat. Sic charitatis defectus est tantum circumstantia peccati in quo quis perseverat, quando non urget charitatis præceptum: si vero urgeat, est speciale peccatum, & qua tale accusandum; nisi e ceteris peccatis fiat intelligatur. Hinc patet solutio ad 2. eaque tota est S. Thomæ in 2. dist. 43. q. 1. art. 3. ad 3. ubi sic: *Impœnitentia, secundum quod dicit propositum non pœnitendi, est species peccati in Spiritum sanctum: secundum autem quod dicit permanentiam in peccato usque ad mortem: sic est accidens & circumstantia aliorum peccatorum.*

CCLXIII. Inst. nullum extat speciale præceptum de conservanda gratia. Ergo nec de eadem recuperanda, N.

CCLXIV. Resp. neg. conseq. Ideo scilicet nullum est speciale gratiam conservandi præceptum, quia singula quæque præcepta, quæ mortale hoc vel illud prohibent, satis prohibent ne amittatur gratia. At recuperatio gratiæ, seu quod in idem recidit, injuriæ Deo illatæ reparatio, speciali lege imperari decuit, quia & propriam habet honestatem & nulla alia lege distincte satis præcipitur.

CCLXV. At, inquires, contritio sufficiens Imperatur præcepto charitatis. Ergo non debuit alio præcepto juberi.

CCLXVI. Resp. neg. ant. charitas enim insequitur peccatum ut est bono Dei adversum. Contritio vero idem impugnat prout jus divinum lædit. Unde charitas indirecte dumtaxat, & sub aliquo tantum respectu contritionem attingit. Debent porro actus virtutalem per se & directe præcipi.

CCLXVII. Inst. omnia naturæ præcepta continentur in Decalogo. Ergo & in eo continentur præceptum contritionis. Atqui in nullo alio quam in primo Decalogi præcepto contineri potest. Ergo in eo continetur. Ergo rursus præceptum charitatis contritionem imperat.

CCLXVIII. Resp. ad 1. dist. ant. Continetur in Decalogo formaliter vel virtualiter, directe, vel indirecte, C. Continentur omnia formaliter & directe, N. Itaque qui præcipit ut Deum super omnia diligamus; præcipit ex consequenti ut quidquid eidem displicet, detestemur. At decuit ut generali huic præcepto, quod præsens tempus spectat, accederet aliquid quo præterita mala practice expungeremus: & illud est de quo loquimur speciale contritionis præceptum.

CCLXIX. Objic. 4. Saltem adultus in Baptismo à mortalibus abluitur, modo iis ex affectu non adhæreat, etiam si contritus non sit: prout docet Ambrosiaster in Commentario ad Epistolas S. Pauli. Ergo.

CCLXX. Resp. neg. ant. quod & Scripturæ adversatur, ubi Act. 2. ait Petrus: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum; & Tridentino Sess. 6. Cap. 6. ubi statuitur Pœnitentiam ante Baptismum agi debere.*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Nec nocet auctoritas Pseudo-Ambrosii, qui hic ut in pluribus aliis cœcutit. Vide Bellarminum de Scriptorib. Eccles.

CCLXXI. Objic. 5. contra limitationem Conclusionis. Ut charitas per se solam aliquando justificet, ad minus necessum est ut includat votum contritionis. Atqui id gratis supponitur: & aliunde votum illud non sufficeret. 1. Quia Tridentinum, multis quidem locis contritionem exigit, at nullibi subindicat votum ejus sufficere. 2. Quia alioquin dici possit sufficere votum fidei. 3. Quia sicubi contritionis votum sufficiat, certe in Pœnitentia, vel saltem in Baptismo: in utroque autem requiritur contritio à Patribus Tridentini.

CCLXXII. Resp. ad 1. neg. mag. pro utraque parte: Et quidem 1. qui perfectæ charitatis actum elicit, Deum suum intus & profunde diligit super omnia. Ergo in sensu composito hujusce actus, non posset sua, si memoriæ tunc occurrerent, peccata non detestari, cum firmo ab iis deinceps abstinendi proposito. Ergo tunc virtutalem eorum displicentiam, atque ideo displicentiæ formalis propositum, seu votum, habere dicendus est.

2. Idem votum sufficit coram eo, qui sola, modo sincera, cordis præparatione contentus est: neque exigit ut nihil elabili mortalium memoria excidat. Nec nocent quæ contra objiciuntur.

Non 1. quod enim expresse non declaravit Tridentinum, cui possibile non fuit universas Theologiæ difficultates rimari, hoc satis aperuit Scriptura, satis Patres, satis Ecclesiæ Romanæ Decreta.

Non 2. tum quia nihil est in Scriptura, Patribus, Pontificumque Decretis unde colligi possit sufficere votum fidei; tum quia fide, utpote prima justificationis radice, nihil est prius, in quo votum ejus contineri possit. Quamquam non repugnat certum implicitæ fidei genus, in quo votum fidei magis explicitæ contineri possit.

Non 3. nihil enim est vi cujus Pœnitens, qui peccata sua deponit, excusetur à contritione, quam novit partem esse Sacramenti præcipuam: est vero cur ab ea excusetur, qui peccatorum suorum nec meminit, nec meminisse potest.

Quod ad Baptismum spectat, reponit Simonnet. p. 84. in eo non sufficere votum contritionis; quia licet Baptismus possit esse sine contritione formali, non tamen effectus ejus, qui est mortalium remissio. Cum contritio formalis sit conditio ad eum divinitus prærequisita, ex Scriptura, Patribus, Conciliis & universæ Ecclesiæ sensu: quæ è contritio docet extra Baptismum & Pœnitentiam sufficere posse votum contritionis. Hæc ille.

Verum paucis sciscitari liceat, an qui lethalis culpæ invincibiliter oblitus, jamque sacræ proximus ablutioni, perfectæ charitatis actum emittit justificari possit, annon. Si potest: corruit igitur responsio præcedens. Si non potest: cur minor est charitatis Baptismo junctæ efficacia, quam illius quæ à Baptismo seclusa sit?

Fatendum tamen animadversionem hanc, si cujus, modici profecto usus fore in praxi: quia

E e

adul-

adultus nemo ad Baptisum accedens caret peccatis, quæ saltem confusæ detestari possit: debet autem qui potest.

CONCLUSIO II. Præceptum contritionis per se saltem aliquando obligat: aliquando per accidens.

CCLXXIII. Prob. 1. pars; quia præceptum illud obligat per se in evidenti aut probabili mortis, vel amentię continuæ periculo: qui enim tunc Pœnitentiam omittit, exponitur periculo nunquam pœnitendi, adeoque moriendi in peccato.

Dixi in periculo evidenti vel probabili; quia ubi æterna salus agitur, nihil temere negligendum est: unde ad contritionem tenentur, non ii solum qui periculose ægrotant, sed & milites ante pugnam, nautici viatores ante procellosam navigationem, prægnantes ante puerperium saltem difficile, &c.

CCLXXIV. Prob. 2. pars; quia præceptum illud per accidens seu ratione alterius obligare dicitur, quod nisi impleatur, aliud debite impleri nequit. Sed multi sunt casus, in quibus qui contritioni defuerit, præceptum aliud rite implere non possit; puta cum quis in peccato existens Sacramentum aliquod ministrare, conficere, perficere, vel suscipere debet. Idem est, ait Henno, cum gravis urget tentatio vel occasio peccandi, quæ per eas solum speciales gratias vincatur, quæ solis amicis dari consueverunt. Idem demum erit, si contritio necessaria judicetur ad avertendam à Populo manum Domini: quia postulat legalis iustitia ut communitalis membra malum totius avertere entantur.

CONCLUSIO III. Urget etiam contritionis aliqualis præceptum, quando menti occurrat peccatum prout est offensa Dei. Ita Habertus.

CCLXXV. Prob. Vel enim, cum animo recurrit peccatum ut offensa Dei, in eo sibi complacet peccator ut ii faciunt, qui lætantur, cum male fecerint; vel illud indifferenti oculo respicit; vel ad illud non reflectit sine aliquo doloris & displicentię sensu. Atqui dubio procul peccat in prima & secunda hypothesi. In prima quidem, quia huiusmodi delectatio, nova quædam est præteriti mali approbatio, novum proinde scelus in eo genere, cui corde applauditur, mœchiæ v. g. si gaudeat quod mulierem seduxerit; vindictæ, si exultet quod graves de inimico pœnas sumpserit, &c. In secunda vero, quia patrem contemnit filius, creatorem & omnimode benefactorem creatura, eo ipso quo injuriam ejus, quasi extraneo, nescio cui, factam patienter suffert. Ergo ut mala hæc devitet peccator, saltem imperfecte conteri debet, statim atque meminit se in Deum peccasse. Et id ut minimum docet Seraphicus, cum in 4. diff. 16. q. 2. scribit peccatorem *pro loco & tempore* debere conteri, videlicet cum recogitat mala sua in quibus offendit Deum.

CONCLUSIO IV. Quisquis studiosus est salutis suæ eam in futurum sententiam sequi practice & aliis consulere debet, quæ contritionis præceptum urgere censet, statim ut actus ejus exeri potest.

CCLXXVI. Prob. In re admodum contravarsa præstat eam opinionem sequi, quæ hinc

quidem nihil habet periculi, inde autem absque multiplici periculo, magis, minusve certo negligi non potest. Atqui talis est opinio nostra. 1. Quidem nihil in futurum habet periculi. Procul est sane ab umbra periculi, qui statuit, culpam, si quæ sibi excidat, præsertim gravein, mox ut ut animadverterit, coram Domino deslere. 2. Habet periculi plurimum adversa opinio, quæ ad dies aliquot, ad mensem, menses quatuor aut quinque, imo ad annuæ confessionis tempus contritionem protrahi permittit.

1. Enim vix aut parum consonat huic Spiritus sancti monito, quod præcepti speciem præfert: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.* Quæro autem an his obtemperet, an comminationes illas timeat & revereatur, qui de die in diem ad menses tres, quatuor, & eo plus, Pœnitentiam differt.

2. Neque consonat Patribus, qui in illam contritionis procrastinationem uno impetu insurrexerunt; monentes alii cum Augustino, Deum, qui veniam pollicitus est Pœnitenti, crastinum non promississe peccatori: alii cum Chrysostomo 14. in Matth. *Quod non dolere quia peccaveris, magis irasci facit Deum, quam illud ipsum quod ante peccaveras.* Hinc antiqui Doctores, nec pauci, nec infimi nominis opinionem illam abjecere, præsertim vero S. Antonius, S. Thomas, etsi aliquando subobscurè, Guillelmus Parisiensis, qui non ad contritionem tantum, sed & ad confessionem graviter lapsos obligat.

3. Nec congruit sanæ rationi, sed ab ea multipliciter impugnatur, tum qua parte Deum respicit impœnitentia hæc, tum & qua parte respicit peccatorem.

Et quidem quod ad Deum pertinet, constat eum sine nova culpa nec irrideri posse, nec contemni, nec honore sibi debito spoliari; honore inquam, quem. licet ejus non egeret, Filii sui sanguine acquisivit. Atqui Deum irridet peccator contritionem suam differens. Quis enim demum Dei irrisor censebitur, nisi qui audita illa comminatione: *Non tardes converti; alioqui veniam ad te tanquam fur*, obfirmato contra minas & minantem animo, nocte & die in rebellionem suam perseverat. nec timet, misere securus, incidere in manus Dei viventis. Sed & idem Deum contemnit. In eum enim quadrat id Apostoli Rom. 2. 4. *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad Pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, &c.* Denique Deum honore debito spoliatur. Exigit enim honor Dei, ut nunquam ab eo ad vilem creaturam transferatur ratio ultimi finis. Porro suam finis ultimi rationem Deo subripit peccator, & quamdiu in peccato complacet, subripere pergit. Sicut ergo peccata geminat, qui ereptam vicino suo domum, non restituit, cum potest: ita & verendum ne peccata multiplicet qui quod Deo furatus est, reddere non satagit. Nec obstat quod homo è privatione domus detrimentum capiat, non item Deus ex illata sibi injuria. Id enim

enim ad rem non facit : quia peccator quantum in se est Deum lædit, & jura ejus violat ; nec proinde minus reus est, quam si eum re ipsa spoliaret. Sic vere reus est, qui hominis probi & omnibus noti famam, irritò licet conatu temerare pertentat.

Neque vero minus rationi adversatur eadem opinio qua parte respicit peccatorem. Sibi profecto pessime consulit, qui se se exponit periculo tum jacturæ reiporis, tum è peccato in aliud peccatum proruendi, tum & æternæ damnationis. Atqui triplex illud periculum incurrit, qui in habitu peccati tranquillus remanet.

Primum quidem, quia etsi peccator non peccat in omni opere, constat tamen eum in via salutis non progredi, nec quicquam ex operibus suis percipere lucrum quod æternæ vitæ condignum sit, juxta id 1. Cor. 13. *Si charitatem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Annon vero otiosi id genus homines Evangelicum illud formidare debent : *Quare pecuniam meam non dedistis ad mensam & ex talento fidei ac spei quod credideram vobis, nullum lucrum fecistis ? Inutilem servum ejicite in tenebras exteriores.*

Secundum vero, quia ut docet S. Gregorius Hom. 11. in Ezech. & melius docet quotidiana rerum experientia, *Peccatum quod per Pœnitentiam non deletur, suo pondere in aliud trahit.*

Tertium denique, quia is est iurpœnitens omnis, *distriktus ensis cui super impia cervice pendet.* omnibus quidem dictum est Vigilate. At peccatori præcipue dictum videtur : *qua hora non putatis, veniam.* Hinc in peccatores irruere dicitur *repentina calamitas*, & ingruere *interius quasi tempestas, quasi dolores parientis.* Et vero quam multi quotidie lectum petunt vegeti, qui uno post instanti illud audiunt : *Stulte hac nocte animam tuam repetent à te ita ut primo mane nuntiet mortem publicus rumor, qui nec morbum indicaverat.* Merito igitur idem S. Gregorius Hom. 12. in Evang. *Si sciret quibusque de præsentis sæculo quo tempore exiret, aliud tempus voluptatibus, atque aliud Pœnitentiæ aptare potuisset.* Sed qui Pœnitenti veniam sponndit, peccati diem crastinum non promittit. Semper ergo extremum diem debemus metuere, quem nunquam possumus prævidere. Ecce hunc ipsum diem ad inducias conversionis accipimus, & tamen mala quæ fecimus, flere recusamus. Breviter & nervose Sapiens Eccli. 3. 27. *Cor durum male habebit in novissimo & qui amat periculum, in illo peribit.*

CCLXXVII. Momenta hæc magna ex parte contraxit Lamicus in Opere antea citato, unde paucula hæc decerpere non pigeat. *Demandar si un homme tombé en peché mort l'est obligé, des qu'ils s'en apperçoit, de s'exciter à la contrition ; il me semble peur moi, que c'est demander si après avoir commis un crime de leze Majeste Divine, on peut se avoir dans l'eloignement & la disgrâce de Dieu, & y demeurer de gayeté de cœur. C'est demander si un homme, qui se voit dans un état de haine & d'aversión réciproque avec Dieu, peut s'y reposer tranquillement. C'est demander si un homme, qui se connoit ennemi de Dieu, & l'objet de son mépris, de son vomissement & de son indignation, peut en su-*

reté de conscience ne pas penser à changer de disposition, & à l'appaiser. C'est enfin demander si un homme qui vient d'attenter sur la vie du Prince, peut demeurer de sang froid en sa présence, sans penser à le satisfaire, & sans donner la moindre marque de repentir.

Et Infra : *Croyez-vous que ce soit faire un bon compliment à Dieu, que de lui dire : Mon Dieu, je travaillerai tot ou tard à ma conversion : mais en attendant, non Dieu, permettez-moi de vous hair de tout mon cœur : souffrez que jusques-là je demeure dans l'idolatrie : permettez-moi, mon Dieu, de vous outrager encore quelque tems, en vous préférant la créature. Agréez, mon Dieu, que je lui défère encore l'espace de quelques mois, l'honneur de la fin que je vous ai ravi. Je sçair, mon Dieu, que de droit mon cœur vous appartient : mais dispensez-moi, mon Dieu, de vous le rendre sitot : je l'ai donné à votre esclave encore pour quelques jours ; ne me pressez pas tant, mon Dieu, trouvez bon que je demeure encore un jour dans la revole : Permettez-moi du moins, mon Dieu, de vous mépriser à mon aise, encore un demi-jour, encore une heure, encore quelques momens, mon Dieu.... Qu'on se flate tant qu'on voudra : ce retardement délibéré & de sang froid, renferme tacitement tout cela.*

CCXXVIII. Confirmatur assertio nostra. Constat ex dictis Tom. 3. ubi de charitate. teneri hominem frequenter elicere actus amoris Dei super omnia. Sed præceptum illud in quo pendet universa Lex & Prophetæ, ab eo impleri non potest, qui peccati sui contritionem differt. Cum Deus super omnia diligere non possit, nisi ab eo cui displicet peccatum. Ergo.

CCXXIX. An autem ut in futurum sibi salubriter prospicit, qui statuit peccatum, si quod sibi exciderit, sincero dolore expungere ; sic & sibi quoad præteritum consulere debeat, qui praxi huic defuit ; an proinde omissionem hanc, ut unum vel multiplex peccatum confiteri debeat, nova, si tamen nova, est quaestio, quæ ex jactis mox principiis haud difficulter resolvi possit. Etsi autem pars affirmans, ut tutior, sic & probabilior videtur, praxim ejus arbitror parum habere difficultatis ; quia omisio Pœnitentiæ ut & actuum charitatis ex confessionis serie sat vulgo intelligitur : nec ceteroqui difficile est sciscitari à Pœnitente, an iis actibus perdiu defuerit. Unum addo, nimirum momenta alterius opinionis nihil habere solidi, nihil quod christianum pactus potenter movere possit. Quod ut innotescat,

CCLXXX. Objic. 1. Præceptum contritionis, *Pœnitentiam agite*, est affirmativum. Atqui ea est præcepti affirmativi natura, ut non obliget statim & pro semper ; sed determinato tempore, & positis certis circumstantiis, quæ in præsentia materia locum non habent. Ergo.

CCLXXXI. Resp. 1. Reverenter interrogare liceat eos, qui argumentum istud proponunt, an è viginti peccatorum millibus, qui ex eodem argumento contrariam nostræ opinionem secuti, ad unum duosve menses contritionem distulerunt, ne unus quidem in æternum perierit, hac præsertim ætate, qua nihil crebrius auditur quam subitanæ mortes. mag-

Magnine porro erit argumentum, quod vel unum hominem damnat.

CCLXXXIII. Resp. 2. Argumentum idem ab iis pene totum solvi debere à quibus proponitur. Ii nempe novo subjiunt peccato eos qui Pœnitentiam ad tres aut quatuor menses differunt: nec tamen definit affirmativum esse Pœnitentiæ præceptum. Ajunt id exigere rationem periculi quod crescit in dies. At meminisse debuerant tritum illud, una interdum die contingere, quod toto anno nec semel contingerit.

CCLXXXIII. Resp. 3. In affirmativo Pœnitentiæ præcepto involvi præceptum charitatis; illud autem, cum ex toto corde, totisque viribus impleri debeat, per tres quatuorve menses omitti non posse.

CCLXXXIV. Resp. 4. Dist. maj. Est affirmativum simul & negativum, C. affirmativum simpliciter, N. ita enim præcipit amorem Dei, ut præcipiat ne Dei inimici simus & tranquille maneamus. Id enim si terrenus pater in filio abhorret, quanto plus Deus in nobis? hinc aliud istud præceptum: *Non tardes converti ad Dominum*, &c.

CCLXXXV. Inst. Non dicitur tardare, qui non facit quam cito potest, sed qui non facit, quando faciendum est. Sic non dicitur tardare quoad sacrum, qui graditur cum oportet, etsi citius ire poterat. Sic 2. Petri 3. *Non tardat Deus promissionem suam*, licet eam non statim ac potest, sed suo tempore adimpleat. Ergo ut peccator moræ in Pœnitentia redargui nequeat, satis est ut debito tempore convertatur, licet non statim ut moraliter non potest.

CCLXXXVI. Resp. neg. conseq. Sicut enim non concipiunt adversarii, quomodo non ultra debitum tempus contritionem protrahere dicatur, qui per quatuor menses placide in odio & ira Dei, æternæque damnationis alea perseverat, sic nec capimus nos quomodo fieri possit ut qui vel una die in eo statu frigide permanet, ex hac ipsa mora redargui non mereatur. Nec quidquam in contrarium probant ab adversariis exempla, seu Dei promissionem suam non tardantis, seu Christiani templum, Missæ causa, paulo serius adeuntis. Neuter enim ulla lege opus suum mature præcipitur. At præcipit vel ipse pietatis clamor, ut qui Christi sanguinem conculcavit, & cujus vita singulis momentis *velut à texente* præcidi potest, nihil non tentet, ut è miserrimo illo statu quam primum erumpat.

CCLXXXVII. Inst. 2. Ideo peccator è statu suo, quam primum moraliter potest, prodire teneretur, quia in ipso voluntarie permanens, eundem velle censeretur. Atqui non ideo statum hunc suum velle & approbare censetur, quod nefarium foret; sed tantum permittere, quod à volitione positiva multum discrepat. Possum enim permittere furi ut occidat me, nec tamen id velle possum.

CCLXXXVIII. Resp. 1. Ergo stando in jure naturali peccator, non ad quatuor aut quinque menses, sed ad annum, ad biennium & ultra, contritionem suam, citra novi sceleris periculum, differre poterit: quia erit id qui-

dem funesti status continuata permissio; volitio nequaquam.

CCLXXXIX. Resp. 2. neg. min. Etsi enim permittere & velle à se invicem multis in casibus discrepant, idem nihilominus reputatur, cum quis id permittit quod tanquam gravissimum malum avertere debet & potest. Sic virginis aut vineæ ruinam velle censetur, qui eam non avertit, cum potest, & ex officio tenetur. Pari ratione, qui rem alienam invito rationabiliter domino sciens & advertens detinet, prius ejusdem furtum ratum habere judicatur. Jam vero peccator Deo furtum fecit cordis sui, gravem prohinc injuriam intulit Creatori. Ergo quamdiu hæc non retractat, velle & approbare censetur, & quidem insultatorie magis, quam cum primum peccavit: tunc enim passionis impetus deliberationem minuendo, culpam imminuere potuit: hic autem sedatior animus excusationem tollit. Nec dubium quin apud sensatos omnes reus magis habeatur, qui impacta Regi præpropere alapa, placide stat coram eo, quasi nihil conscius, quam cum abreptus furore, eo primum insolentiæ devenit. His adde periculum quod subit, capitis iste, peccator veræ æternæ damnationis.

CCLXXXX. At, inquiunt, periculum illud duntaxat remotum est erga peccatorem.

Sed contra, 1. ergo melius ratiocinantur, qui contritionem ad annum & eo plus, differri posse censent. Neque enim juvenibus præsertim vegetis adeo crescit periculum, ut rerum conditionem tantopere immutet.

CCLXXXXI. Contra 2. Sic collectis in unum hominibus nniversis moneat Deus, se ex iis, qui primum in quod deciderint peccatum, non statim defleverint, quatuor pro arbitrio æternis pœnis immisericorditer damnaturum; nemo unus est, qui in eo casu positus, se remoto duntaxat periculo obnoxium judicet. Atqui Deus, rebus ut à nobis videntur, constitutis, minas intonuit longe graviores: cum experientia constet, non quatuor tantum in Orbe, sed multo plures esse, qui ob dilatam vel una die conversionem, æternum pereant. Ergo pro remoto haberi non potest periculum, cui se se objectat peccator: nihilque verius, quam quod à crepundiis audivimus, gerere Viperam in sinu, qui corde peccatum gerit. Unde Eccli. 21. *Tanquam à facie colubri fuge peccatum.*

CCLXXXXII. Imo, inquiunt, multa hic occurrit disparitas: Vipera enim semper mordet, cujus voluntatem interruptam supponimus.

CCLXXXXIII. Sed contra iterum: nocet. & multo plus quam inferni ignes nocet, quod *magis facit irasci Deum*, quam ipsa præcedens culpa, quod hominem coram Deo dæmonibus habitualiter pejorem facit; quod eundem è numero filiorum expungit; ita ut quocumque gradum flectat, Deum habeat sibi infensum. Utique enim, ajebat Chrysostomus, *Si quis est qui mente ac sensu præditus sit, is certe gehennæ pœnam tolerare malit, quam adverso Deo nostro.*

Nec adversarios juvat ea quam venditant, interruptio peccati, quæ mera est cessatio ab actu. Quid enim tanti est, si adulter non semper vacet libidini, *eamve non perpetuo revolvat ani-*

mis. An ideo mutatur voluntas ejus? an desinit cor habere Deo capitaliter infensum; an non graviter irasci facit Deum, cum dormiturus lectum tranquille petit, unde hac ipsa nocte ad tribunal Dei viventis rapi potest? Apage nugas in negotio salutis æternæ.

CCLXXXIV. Addo suspensionem hanc, qua peccator juxta adversarios ita noxam suam recogitat, ut eam nec improbet nec approbet, meram esse chimæram, & vix alibi quam in studentium musæo occurrere. Nimirum filii hujus sæculi his præcipue vitiis indulgent, avaritiæ, gulæ liberiori, & ei quæ mundum totum perdit, impudicitæ. Ubi porro gentium invenietur vel avarus, vel deditior ventri, vel impudica labe affectus, qui libidinis suæ objecta, librato pariter assensum inter & dissensum pondere animo revolvat. Multum dubito eumne novæ fabricæ hominem cognoverit Augustinus. Mirum, ait S. Doctor Lib. 2. de peccat. meritis, &c. cap. 18. *Si voluntas potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona, nec mala sit. Aut enim justitiam diligimus, & bona est... Aut si omnino non diligimus, non bona est, sed mala & pessima.* Quæro autem an justitiam diligit, qui injustitiam suam, non detestatur, cum potest.

CCLXXXV. Objic. 2. Si præceptum contritionis obligaret statim ut post peccatum impleri moraliter potest, peccaret homo quoties illud negligeret; centies proinde in hora, si centies in memoriam redeat peccatum. Atqui hæc sunt nimis dura & contra sensum Fidelium, qui de iis peccatis non se accusant, nec de iis à Confessariis interrogantur. Ergo.

CCLXXXVI. Resp. Et hujus quoque difficultatis solutionem præstolemur ab adversariis. Ii nempe fatentur, 1. hominem in probabili mortis periculo, prohinc ab initio periculosæ navigationis, teneri ad contritionem; 2. & id quoque indulgenter concedunt, eum qui ad quatuor, vel quinque menses contritionem differt, novi tandem peccati reum fieri. Dicant ergo quot admittat peccata, qui per longum procellosæ navigationis tempus, ne semel quidem ingemuit quod Dei hostis esset, et si quotidie præsentem sibi intentarent omnia mortem. Dicant quoties peccata geminet, qui funestum attingit tempus, quo tandem urgere incipit serii doloris præceptum. Quod responsum dabunt, id à nobis datum putent.

CCLXXXVII. Quod addunt, Confessarios non sciscitari à Pœnitentibus quoto tempore officii hujus neglectum protraxerit; sicut, inquiunt, *nec interrogare solent* qui ab anno non sunt confessi, *an per id tempus actus fidei, spei & charitatis elicuerint*; ad summum probat, è Confessariis esse non paucos, qui muneris suo defint. Novimus certe, qui de his interrogent cum opus est. Erit autem opus, nisi defectus ille è confessionis serie satis intelligatur: ut in iis statim intelligitur, qui habitu scelerum, & plena Dei oblivione degentes, nihil præter terrena sapiunt.

CCLXXXVIII. Objic. 3. Auctoritatem S. Thomæ, qui in 4. dist. 17. q. 3. a. 1. q. 4. & habetur in Supplem. q. 6. a. 5. ut probet non teneri peccatores ad confessionem statim post peccatum, quamvis periculosum sit differre,

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

fic loquitur: *Non est de necessitate salutis corporalis, ut statim medicus quærat, nisi quando curationis necessitas incumbit; & similiter est de morbo spirituali.* Atqui id licet de confessione dictum, pariter militat de præcepto contritionis.

CCLXXXIX. Resp. Quidquid sit de illa animæ inter & corporis curationem comparatione, magnam profecto esse in moralibus S. Thomæ auctoritatem, sed cum de mente ejus satis constat, ut in varias partes discerpi non possit. Porro in præsentia materia, qui longe diversa cogitant, S. Doctorem quoque ad se trahunt. Et vero ibid. S. Thomas hæc habet: *dicendum, quod cum propositum confitendi sit annexum contritioni, tunc tenetur aliquis ad hoc propositum, quando ad contritionem tenetur; SCILICET QUANDO PECCATA MEMORIÆ OCCURRUNT; præcipue cum in periculo mortis existit: vox enim præcipue cum in periculo mortis existit: vox enim præcipue generale Angelici principium non restringit, sed tantum pro certo casu gravius confirmat: unde dixerunt aliqui, D. Thomam, si ultimam Summæ suæ manum apposuisse, austeriorem hanc juvenilis ævi sententiam temperaturum fuisse. Ast id divinando conjectum videtur. Sic enim in Summa loquitur S. Doctor 2. 2. q. 62. a. 8. *Manifestum est, quod nec per modicum tempus licet in peccato morari, sed quilibet tenetur peccatum statim deferere, secundum illud Eccl. 21. Quasi à facie colubri fuge peccatum: & ideo quilibet tenetur statim restituere, si potest.* Et in Resp. ad 1. sic opinionis contrariæ fundamentum dissipat: *Dicendum quod præceptum de restitutione facienda, quamvis secundum formam sit affirmativum, implicat tamen præceptum negativum, quo prohibemur rem alterius detinere.* Non ergo, ait Contenson, retractasset in Summa S. Thomas sententiam olim traditam, sed in ea persistisset Conclusionem, Suppl. cit. q. 6. art. 5. *Quamquam STATIM OMNES DE SUIS PECCATIS DOLERE TENEATUR, & confessionem differre periculo non careat; de necessitate tamen salutis non est, ut statim quis peccata sua confiteatur, sed habita copia Confessoris, & statutis pro Pœnitentia temporibus.* Ubi illud confessionis inter & contritionis præcepta discrimen statuit S. Doctor, quod prius aliquid patiat moræ, posterius statim & ab omnibus impleri debeat.*

CCC. Instant: S. Thomas in loco c. 2. 2. objecto loquitur de homine, qui in peccato manet quoad affectum, quatenus non restituit, cum potest. Atqui nihil inde adversus contritionis dilatores inferri potest. Siquidem, ait eorum quispiam, *Conclusio nostra procedit de homine, qui in peccato remanet quoad reatum, seu habitualiter tantum, sine affectu ad ipsum.*

CCCI. Resp. 1. à S. Thoma generale istud principium statui, non licere PER MODICUM TEMPUS morari in peccato, sed manifeste teneri quemlibet peccatum STATIM deferere. Porro principium illud non limitatur per exemplum detentionis alienæ rei, five enim alienum ex affectu ipsius detineatur, ut sæpe fit, sivo ex inertia tantum aut habituali odio, ut etiam, nec infrequenter contingit, stat semper inconcussa hujus propositionis veritas: *Manifestum est, quod nec per modicum tempus licet in peccato morari,*

F f

Resp.

Lib. XI
pag. 3. dist.
unic. c. 1.
p. 329. Ed.
fol.

CCCII. Resp. 2. illam actus suspensionem, qua peccator crimen suum spectat, nec approbando, nec improbando, futile esse commentum, uti jam diximus. Neque vero à crimine immunis foret frigida hæc indifferentia, quo casu tanti interest illatam Deo injuriam resarcire. Mirum profecto, quod qui Regi nummum subripiendo, Deum & Regem uno scelere offendit, dum de Rege cogitat, affectum ad noxam suam servare supponatur; cum de

Deo, in utramque partem anceps & suspensus hæere posse existimetur.

CCCIII. Resp. 3. Hinc ad summum sequi dubiam esse Angelici sententiam. Quis porro ob dubiam Augustini ipsius auctoritatem, ab opinione longe tutiori, longe magis Christianam pietatem spirante ab opinionedemum, quæ neminem damnat, & indubie plurimos in praxi ab æterna damnatione liberasset, recedere ausit?

SECTIO QUARTA

DE

MERITO CONTRITIONIS.

QUÆRITUR in præsentia contritio dici possit causa remissionis peccatorum, eaque meritoria.

Negant quoad primam Lutherus in assert. art. 12. Calvinus Lib. 4. Instit. cap. 4. num. 3. Kemnitius part. 2. Exam. Horum ratio est, quod peccatorum remissio soli fidei sit adscribenda.

Quod ad 2. spectat, non defuere Theologi, qui licet contritionem causam remissionis peccatorum lubenter faterentur, eandem hujus causam esse meritoriam negaverint, quia nullum hominis nisi justum meritum agnoscebant. Unde meriti vocabulo dispositionis nomen substituendum esse rebantur. Sit.

CONCLUSIO: Contritio causa est remissionis peccatorum, eamque meretur, non quidem simpliciter & de condigno, sed de congruo.

CCCIV. Prob. 2. pars: Ideo solam fidem justificationis causam esse contendunt Lutherani, quia ex ipsa sola justificationem secundum Scripturas profluere imaginantur. Atqui Scripturæ justificationem peccatoris à contritione profluere declarant. Sic Palm. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies*: Sacrificium porro causa est cur placetur Deus, ejusque misericordiam allicit. Sic Ezech. 18. 27. *Cum averterit se impius ab impietate sua. . . ipse animam suam vivificabit*: Sæ porro justificationis causa certo sensu dici potest, qui animam suam vivificat. Sic Luc. 7. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*: ubi pensanda causalis particula, *Quoniam*.

CCCIV. Prob. 2. quod ad gratiam disponit, & peccatorum veniam impetrat, vero & genuino sensu dici potest causa justificationis: Atqui utrumque præstat contritio ex Synodo Trid. Sess. 6. cap. 6. & Sess. 14. cap. 4. Neque in eo à Patrum doctrina vel unguetur abscessit sacra Synodus, ut ex alterius partis probationibus liquebit.

CCCVI. Prob. itaque 2. pars ex Patribus, qui eam constanter tradidere. Tertullianus Lib. 4. in Marcion. scribit Achab Regem *veniam meruisse Pœnitentiæ nomine*. Origines Hom. 11. in cap. 20. Levit. *Pœnitentiam, inquit, digne gerat peccator, ita ut mereri pro eavniam possit*. Cyprianus de lapsis sub finem: *Qui fervide Deo satisfecerit. . . lætam faciet Ecclesiam: nec solum Dei veniam merebitur, sed coronam*. Ambrosius in cap. 22. Lucæ: *Lacrymæ veniam non postulant, sed merentur*. Augustinus in Psalm. 50. *Ninivæ Pœnitentiam egerunt, & certam misericordiam egerunt*. Idem scribit gregorius Mag. Lib. 3. in 1. Reg. cap. 4. Atqui vocem tota retro antiquitate admissam nemo prudens fastidire aut rejicere ausit.

CCCII. Prob. 3. pars: Contritio prout ad justificationem primam disponit, actus est hominis adhuc in peccati statu constituti. Atqui nullum peccatoris opus de condigno quidpiam mereri potest. Ergo si justificationem quadantenus meretur homo, ut mereri asseverant Patres, necessum est ut mereatur de congruo. Qui plura de istis volet, consulat Tractatum nostrum de actibus humanis cap. 4. ubi & quæ hic refricari possint objectiones, solvuntur.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

CONTRITIONE PERFECTA.

JAM è Tridentino supra didicimus contritionem aliam esse *perfectam*, quam contingit hominem Deo reconciliare, priusquam Sacramentum actu suscipiatur; & hæc contritionis nomen retinet; *imperfectam* aliam, quæ peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Pœni-

tentiæ impetrandam disponit; & hæc attritio vocitatur. Exigit nunc rerum ordo ut utriusque naturam, proprietates, effectus, de quibus tanto cum fragore decertatur in Scholis, quam mature fieri poterit, investigemus. A contritione ut nobiliori auspicabimur. De ea porro

porro inquiruntur præcipue quatuor, 1. quæ sit ratio ejus specificè constitutiva, & per quam ab attritione discrepet. 2. An semper, an in aliquo tantum casu, puta necessitatis, hominem justificet, priusquam actu percipiatur Sacramentum. 3. An dispositio sit necessario requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ. 4. An

ad ipsam requiratur formale Sacramenti votum, quando extra confessionem justificat, an sufficiat tantum virtuale. De his, ait Doct. Tournelyus, cum nihil expresse à Tridentina Synodo definitum sit, *salva fide dissentiunt Theologi*: sed non omnino salva temeritate, ut ex jam dictis constat, & ex dicendis constabit.

SECTIO PRIMA

OPINIONES VARIÆ DE RATIONE CONTRITIONIS SPECIFICÈ CONSTITUTIVA.

QUANDOQUIDEM contritio & attritio verum & supernaturalem de peccatis dolorem important, palam & aliam ab alia non penes objectum, sed penes motivum distinguui.

Omissis autem motivis naturalibus, quæ ex dictis ad finem supernaturalem imparia sunt, potest Pœnitens peccatum multiplici de causa lugere & detestari, potissimum autem timore pœnæ sensus & damni, & amore dei.

Quooiam vero summe ambiguum est nomen amoris Dei, imo & quod pressius videri possit, nomen charitatis, præcipuas ejus species referre juvat, ne nova materiæ mirabiliter intricatæ offundatur caligo.

Tom. I. C.
Pag. 239.

CCCVIII. 1. Itaque amor idem est aliquando ac prosecutio boni & recti, quo sensu intelligunt plures id Augustini Lib. de Gr. Chr. cap. 21. *Quasi vero aliud sit bona voluntas, quam charitas.* Illud item ejusdem S. Doctoris Lib. de morib. Ecclesiæ cap. 15. apud D. Thomam 1. 2. q. 62. art. 3. ad 3. *Qualibet virtus est ordo amoris*, in quæ verba sic scribit cit. loco Angelicus: *Licet charitas sit amor, non tamen omnis amor est charitas* stricte sumpta. Cum ergo dicitur: *quod omnis virtus est ordo amoris, potest intelligi vel de amore communiter dicto, vel de amore charitatis.* Si de amore communiter dicto, sic dicitur *qualibet virtus esse ordo amoris, in quantum ad quamlibet cardinalium virtutum requiritur ordinata affectio: omnis autem affectionis radix & principium est amor.* Si autem intelligatur de amore charitatis, non datur per hoc intelligi quod *qualibet alia virtus essentialiter sit charitas; sed quod omnes aliæ virtutes aliquantulum à charitate dependeant.* Idem tradit S. Doctor 2. 2. q. 17. art. 8. & q. 19. art. 6. Ex his liquet eum qui peccatum odit ex motivo amoris hujus late sumpti, idem odisse, quia ordini adversetur.

CCCIX. 2. Est amor quidam concupiscentiæ quo Deum diligimus tanquam summum bonum, & ultimam nostri felicitatem. Amorem hunc quidam malunt dicere spei, quam concupiscentiæ: quidam vero amoris spei nomen habent pro barbarismo; quia spes non sit amor, sed bene fida boni futuri expectatio, quæ amorem concupiscentiæ supponit, & ex eo dimanat. Quoniam tamen spes inter motus appetitivos recenseri videtur à S. Thoma 2. 2. q. 17. art. 8. appetitus autem rationalis quidam est amor; haud ita barbare loquitur, qui in spe amorem admittit, quem in ipsa fide adinstitit August. Is autem spei amor ab amo-

re concupiscentiæ à quo ut plurimum profluit, non uno nomine distinctus videri queat. Fieri enim posset, rebus metaphysice spectatis, ut multum concupiscat, qui parum speret, pro ut iis contingit qui vix ad desperationis præcipitio cohibentur. Rursum fieri identidem potest, ut multum speret sanctissimus quispiam, non ex *interessato*, ut loquuntur, concupiscentiæ motu; sed vi amoris Dei propter se, cui bonum quoddam vult, qui vult illius esse in æternum.

Dicendum igitur 1. in motu spei, utpote qui sit certa quædam boni sperati prosecutio, vel in idem bonum tendentia, esse aliquid amoris; 2. amorem hunc amore concupiscentiæ & difficiliorem esse & nobiliorem. Difficiliorem, quia facilius est concupiscere, quam sperare; nobiliorem, quia sperare possis, non quidem sine commodo tuo, sed non formaliter & præcise ex commodi tui motivo. Ex his sequitur eum qui ex motivo amoris concupiscentiæ vel spei odit peccatum, idem odisse ut adversum bono quod vel sibi concupiscit, vel à se possidendum sperat.

CCCX. 3. Est amor benevolentiae: si autem, ajunt Thomistæ plures, vel est benevolentiae simplicis, vel benevolentiae *amicabilis*; sive, ut brevius loquamur, vel est benevolentiae, vel amicitiae seu charitatis. Amor benevolentiae est simplex actus, quo volumus alicui bonum sine redamatione ex parte ejus: talis ille est, ait S. Thomas 2. 2. q. 27. art. 2. quo quis duos in prælio videns pugiles, sibi pariter ignotos, vult alterum vincere. Amor amicitiae seu charitatis est actus, quo bonum alicui volumus, sed redamanti. Rem sic explicat S. Thomas ibid. q. 23. art. 1. *Dicendum cum Philosopho, quod non quilibet amor habet rationem amicitiae, sed amor qui est benevolentia, quando scilicet amamus aliquem ut ei bonum velimus. . . . sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quædam mutua amatio, quia amicus est amico amicus.* Talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua inter amicos *Communicatione.* Cum ergo sit aliqua communicatio hominis ad Deum, secundum quod nobis suam beatitudinem communicat (hic quidem in spe per gratiam, in patria autem per gloriam) super hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari; de qua quidem communicatione dicitur ad Cor. 1. Fidelis Deus per quem vocati estis in societatem Filii ejus. *Amor autem super hanc communicationem fundatus, est charitas*

ritas; Unde manifestum est quod charitas amicitia quædam est hominis ad Deum.

Ex quibus sequitur tria ad amicitiam seu charitatem requiri, 1. quod sit amor benevolentia, non concupiscentia; 2. quod sit mutua; 3. quod fundetur in aliqua communicatione, puta bonorum, secretorum, &c. inter amicos.

Quoniam vero hinc primo intuitu colligi posse videtur, puriorem esse amorem simplicis benevolentia, quam charitatis, monent iidem Theologi, unionem illam seu redamationem, quæ in charitate reperitur, non esse rationem diligendi Deum, ipsique bonum volendi, sed conditionem seu modificationem, sine qua is benevolentia actus, quo bonum volumus Deo, solo ejus intuitu, non nostri, nec potest esse actus amicitia seu charitatis, nec Deus vera amicitia objectum. Sic, inquit, Deus *non visus* & nobis veritates revelans, est fidei nostra objectum; non quia *esse non visum* sit ratio Deo per fidem assentiendi; sed quia sit conditio, sine qua assensus noster non esset fidei, nec Deus revelans objectum fidei. Sic rursus bonum nisi apprehensum non diligitur, nec comburit ignis, nisi applicatus: nec tamen vel apprehensio est bono ratio formalis & motiva ut diligatur, vel applicatio igni vim tribuit comburendi. Hæc illi, quæ ipsorum terminis referenda duximus, quia monent à limine, *magna hallucinatione laborare* eos, qui benevolentiam cum amicitia seu charitate confundunt. Et ex his sequitur eum qui vel ex simplici benevolentia, vel ex charitate peccatum detestatur, idem detestari, vel quia simpliciter adversatur bono Dei, vel quia bono ejusdem Dei ut redamantis adversetur.

CCCXI. 4. Amor charitatis est vel fingitur multiplex, alius qui sive in remisso, sive in intensiori gradu sit super omnia; Alius, qui in remisso gradu non sit super omnia per se solum, sed ad id adminiculo quodam indigeat, puta timore pœnarum, saltem cum homo in occasione periculosa cohibendus est à malo. Alius, qui junctus dolori de peccato, tunc tantum contritionis nomen mereatur, cum à gratia sanctificante procedit, & habituali charitate informatur; Alius qui, ut dicatur contritio, solo initialis charitatis actu contentus sit, nedum habitualement requirat.

CCCXII. Ex his jam percipit quisquis oculos habet, non eandem ab omnibus assignari rationem distinctivam contritionis & attritionis, prout hæc ad justificationem in Sacramento sufficit, illa extra Sacramentum. Et reipsa, ut eorum opinionem præteream, qui ad contritionis essentiam requirentes influxum charitatis, ad attritionem nihil aliud exigere quam motivum naturale, modo honestum; vel in aliud lapsi extremum, eum dumtaxat contritionem habuere pro vera, quæ à gratia

sanctificante proflueret; & ideo attritionis nomine eum omnem cordis motum donari voluerunt, qui charitatis habitu informatus non esset; ut, inquam, obsoletas id genus conjectationes prætermittam, quinque, ut intueri possum, celebrantur in Scholis de re præsentis opiniones.

Prima eorum est, qui attritionem ex solo pœnarum metu in Sacramento sufficere rati, nullum ad eam amorem exigunt, quem à contra ad contritionem postulant & quidem charitatis Tridentini auctoritatem. Sane enim ea ratione motivi ad invicem distingui constat, quorum aliud amorem charitatis requirit, aliud timorem solum. Brevis ad longa differentia, timor & amor.

Secunda eorum est, qui uno vel gemino passu ultra progressi, ad attritionem requirunt amorem concupiscentia vel spei, ad contritionem vero eundem quem alii charitatis impulsus. Et hi quoque contritionis & attritionis discrimen nullo negotio assignant. Palam est enim procul ea differre, quorum aliud charitatem involvit, aliud motivum motivo charitatis longe inferius.

Tertia eorum est, qui postremos etiam prætergressi, ad attritionem requirunt amorem benevolentia simplicis, ad contritionem vero amorem charitatis seu amicitia. Neque hi etiam in assignando contritionis & attritionis discrimine plurimum laborant; quia amorem simplicem & amorem mutuum uti duo insigniter distincta apprehendunt.

Quarta eorum est, qui rati charitatem aliam esse super omnia, aliam non; primam requirunt ad contritionem; secundam in attritione, cui, ut peccatum super omnia detestetur, adminiculi instar jungunt pœnarum timorem, qui saltem cum illo charitatis motu efficiat, id quod imperfecta ea charitas per se solam præstare non possit. Juxta hanc dicendi rationem facile distinguitur attritio à contritione; quia hæc profluat à charitate quæ sit super omnia, illa minime. Opinionem hanc alii paulo aliter exponunt, quod infra.

Quinta eorum est, qui cum charitatem omnem super omnia esse existiment, totam contritionis quæ justificat, & attritionis quæ justificando impar est, distinctionem repetunt ex intensione vel remissione graduum charitatis, quibus ea informantur. Unde ea demum est & dicitur vera contritio, quæ acriter & intensa charitate perficitur; attritio autem quæ initiali tantum & remissa movetur.

Ut ex his opinionibus una seligatur præ ceteris, quædam necessario præmittenda sunt, potissimum de attritione. Itaque patientiam habe, Lector, & omnia reddam tibi, pro viribus scilicet meis, non pro argumenti dignitate. Interim cetera quæ ad contritionem spectant, indagare juvabit.

S E C T I O S E C U N D A

AN CONTRITIO PERFECTA SEMPER JUSTIFICET ANTE SACRAMENTUM.

DUÆ sunt ea de re opiniones: docet prima deleri peccata. Censet secunda per eam deleri quidem peccata, cum perfectissima est, prout

prout fuit in Davide, cum à Nathan audire meruit: *Dominus transtulit peccatum tuum*: ceteroqui autem non delere ordinarie, aut frequenter, ac multo minus semper, sed raro, extra casus necessitatis, quales sunt articulus mortis, timor scandalì, aut alterius peccati incurrendi, si absolutio petatur. Item quando quis omnino non potest, aut certe difficillime potest opportuno tempore adire Sacerdotem à quo absolvatur, puta si habitet inter infideles, aut teneatur in vinculis. Ita Estius in 4. dist. 17. §. 2. ubi sic pergit: *An sit certus aliquis gradus intensiōis, ad quem cum pertigerit contritio, vel dilectio Dei in Cathecumeno vel Pœnitente, perpetua lege conjunctam habeat remissionem peccatorum, incertum est, imo non apparet.* Infra tamen fatetur Davidem ex ardenti contritionis motu veniam peccati continuo impetrasse. Sit

CONCLUSIO. Contritio perfecta non tantum in casu necessitatis, sed semper hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum actu percipiatur.

CCCXIII. Probant plures, quia contritio perfecta elicitur ex motivo charitatis, quæ quantulocunque sit in gradu semper justificat. Ast ab illa probatione, ut pote deinceps fusius perpendenda, in presenti abstinemus.

CCCXIV. Prob. itaque 1. ex Scriptura. Ezech. 18. 21. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis... omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Ibid. 33. 12. *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit: ubi dies pro hora & momento accipitur* Hebraica phrasi, ut Genes. 2. 17. *In quacunque die comederis ex eo morte morieris.* Atqui iis in locis generatim promittitur cuicunque verè & perfectè converso remissio peccatorum, eaque statim concedenda. Ergo.

Nec valet quod reponit Estius §. 2. ad 4. nempe ex vera conversione certam fieri spem remissionis Peccatorum per Sacramentum consequendæ; quo etiam sensu intelligitur id Genes. 2. *In quacunque die ex eo comederis morte morieris*, id est pro certo eris pœnæ mortis obnoxius, quamvis mors ipsa multo post secuta fuerit.

Non valet, inquam, 1. quia Deus in allatis locis non solum veniæ spem injicit, sed veniam ipsam promittit, sicut ibidem cadenti justo, non futuram, sed actualem justitiarum ejus oblivionem spondet. 2. Quia nullum erat Ezechielis tempore Pœnitentiæ Sacramentum, per quod deinceps suppleri posset contritionis defectus; neque enim hunc supplere poterant antiquæ legis Sacramenta, quæ, licet in diversum propendeat Estius, ex solo operantis opere effectum suum præstabant.

Nec obest id quod è Cap. 2. Genes. objicitur: id enim: *morte morieris*, intelligitur de morte animæ quatenus mortem corporis certe inductura. Unde sensus est: *Quacunque die ex eo comederis*, mortis certæ sententiam & necessitatem ex ea tua inobedientia incurres. Unde Symmachus vertit: *Mortalis eris.* Ita Hieronymus, Augustinus, & Theodoretus apud Cornelium à Lapide.

CCCXV. Prob. 2. ex Patribus passim supra adductis, è quibus sufficiat revocasse, tum il-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

lud Chrysostomi Lib. 1. de reparat. lapsi, Cap. 4. *Pietas Dei nunquam spernit Pœnitentiam, si ei sincere & simpliciter offeratur; & quamlibet brevi tempore gestam suscipit*; tum & id S. Leonis Epist. 84. *Apud Deum nullas patitur veniæ moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam: Cum conversus ingemueris, salvus eris.* Atqui hæc generaliter & indistincte prolata nullam habent aut ferunt restrictionem, qua solis necessitatis casibus competere dicantur.

CCCVI. Prob. 3. ex Tridentino Sess. 14. Cap. 4. ubi hæc: *Et si contritionem hanc aliquando charitate perfectum esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam, &c.* Atqui verba hæc in obvio & naturali sensu intellecta, docent contritionem, quando perfectam hanc esse contingit, hominem reconciliare ante usum Sacramenti, non autem aliquando reconciliare, aliquando non. Ita certe universis sanctæ Synodi Patribus persuasum erat, nullam esse perfectam contritionem, quæ non ante Sacramentum reconciliet, ut paratum esset Canonis anathema adversus eos qui contra sentirent, uti scribit Pallavicinus Lib. 12. Hist. suæ. Cap. 10. Ab eo quidem abstinere Patres, quia monuit Baltazar Eredia Calaritanus Archiepiscopus, opinionem hanc ab Adriano & Cajetano propugnata fuisse: At inde saltem conicere est quæ fuerit totius Synodi propensio; imo quæ sententia, licet hanc in Canone definire noluerit.

CCCXVII. Prob. 4. Contritio perfecta ea est quæ ex perfecta charitate elicitur, si hæc ratione sui, seu tantum ratione gradus perfecta sit, quod in presenti non attingimus. Atqui perfecta charitas peccatum mortale abigit, nec illud vel uno instanti secum compati potest. Prob. min. ex censura quarundam Bani propositionum. Erat hæc num. 31. *Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia bona & fide non ficta, tam in Cathecumenis, quam in Pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Hæc autem n. 68. *Per contritionem etiam cum charitate perfecta & voto suscipiendi Sacramentum conjuncta, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.* Atqui hic reprobat ipissima Estii opinio: eamque jam ante Pium V. cujus constitutio data est die Novemb. 1. an. 1566. damnaverat Facultas Parisiensis eo judicio, quod die Junii 17. an. 1560. flagitantibus aliquot Belgii Theologis, adversus plures propositiones tulit è quibus erat isthæc: *Per contritionem, non adhibito realiter Sacramento Baptismi aut Pœnitentiæ, non dimittitur peccatum extra casum martyrii aut necessitatis*: hæc autem propositio à Parisiensibus Magistris declarata est hæretica & schismatica.

CCCXVIII. Prob. 5. è Synodo Lateranensi Romæ habita sub Benedicto XIII. an. 1725. cujus in appendice, ejusdem Concilii jussu edita, sic legere est pag. 404. *Chi fa un atto di contrizione, in cui anco s'incluse la volontà di confessarsi, il peccato è perdonato subito da*

G g

Die

Dio. Id est, qui contritionis actum emittit cum proposito confitendi, huic Peccatum à Deo statim & subito condonatur: quæ cum in vulgari fidelium Catechismo tradantur, Ecclesiæ Romanæ sensum indubie exhibent.

CCCXIX. Prob. 6. ratione Theologica multiplici: Et quidem 1. Constans est doctorum & indoctorum opinio, ad veniam peccatorum sufficere veram & sinceram hominis ad Deum conversionem; quia hæc tollit aversionem cordis à Deo, qua sublata suam is homini misericordiam spondet. Atqui ubi est perfecta contritio, ibi & necessario est vera & sincera conversio.

2. Quia, fatente Estio, contritio perfecta in articulo mortis justificat. Id autem utique non habet à mortis articulo, qui vim ejus non adauget, sed identidem imminuere potest. Ergo id habet ex natura sua.

3. Contritio in veteri Lege justificabat, statim ut erat perfecta; neque qui id in dubium vocat Estius, nisi negat, dubium hoc ratione ulla è verbo Dei, quod tamen in re tanti momenti haud superfluum foret, comprobare potest. Atqui Lex nova vim contritioni suam non ademit, sed tantum præcepit Sacramenti susceptionem, idque in suppetias infirmitatis nostræ, ut dicemus art. 3. Ergo.

CCCXX. Objic. 1. Indubie perfecta fuit contritio Peccatricis de qua Luc. 7. ait Christus: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; atqui tamen Peccatrix non statim perfecta illa sua contritione justificata est; sed tunc tantum, cum ad Salvatorem accessit. Unde nec in præterito dictum est ei: *Remissa sunt*, nec in præsentis, *quoniam diligit*, sed *quoniam dilexit*. Ergo contritio etiam perfecta, nec ordinarie nec frequenter peccata dimittit. Ita Estius cit. §. 2.

Argumentum idem proponunt ex iis plures, qui quodam charitatis initium ad justificationem in Sacramento exigunt, ut charitatis actum cum peccato mortali compati posse ostendant. Ita inter alios R. P. Lambertus Gaud. in Dissertatione quam infra pluries laudabimus. At eruditi viri pace dixero, nolim tantæ litis definitionem ab hujusmodi momentis, quæ ad minus probabiliter solvuntur, esse suspensam. Itaque.

CCCXXI. Resp. ad 1. neg. min. & dico Peccatricem vi suæ ex multa dilectione contritionis illico fuisse justificatam, ita ut dolor ardenti succensus charitate, cujus ea mulier tot specimina dedit, peccatorum veniam sola, ut ajunt, prioritate naturæ, non autem temporis, præcesserit.

Nec nocet verbum id præsentis temporis, *remittuntur*, tum quia Græci, Syri & Arabici Codices habent, *remissa sunt*; tum quia vult Christus absolutionem jam datam coram hominibus declarare & confirmare: sic Marci 5. mulieri ait v. 34. *Esto sana à plaga tua*, & hæc tamen jam *sanata* erat à profluvio sanguinis, ibid. v. 29.

CCCXXII. Multo minus favet eadem obiectio iis, qui initialem in Sacramento charitatem exigunt. Sic enim docere debent, peccata extra Sacramentum, ne multa quidem charitate deleri; cum Peccatrix ante audita

Christi verda *multum* diligeret, & necdum, ut volunt, reconciliata esset.

Reponunt illi equidem, mulierem hanc, etsi antea multum diligeret, multumque doleret de peccatis, nondum tamen eum amoris dolorisque gradum attigisse, qui cum magnitudine scelerum æquari conferrique posset.

Verum solutio hæc aliis ad nutum ficta videbitur. Et unde habent ejus auctores, mulierem quæ Christi amore publicum opprobrium generose perpessa est, cujus insignis pietas à Christo commendata est & vindicata, quam Patres uti Pœnitentiæ exemplar proposuerunt; minus de peccatis doluisse, quam David de suis, quem nihilominus ab iis plerique continuo absolutum fuisse consentiunt? Quis, ubi sine partium studio & systematis necessitate Evangelium legerit, eam in Magdalena non percipiat charitatem *ex corde puro*, & *conscientia* certe *non ficta*, quam cum peccato compati non posse declaravit Apostolica Sedes? Quis demum Confessarii experts, vel Sacrum in necessitatis casu facere auit, vel in articulo mortis à desperatione retrahi possit, si tanto cum amore subsit grave peccatum, seu potius certa existimatio diaboli intus inhabitantis? Eximent forte cum Estio à lege generali casum necessitatis. At unde, rursus precor, id habebunt: Non à Scriptura vel à Traditione. Confugient ergo ad divinam misericordiam. Hanc equidem commendant Scriptura & Traditio, sed ubique, sed semper, sed non in solo casu necessitatis.

CCCXXIII. Inst. Augustinus Serm. 99. de verbis Evang. alias Hom. 23. inter 50. cap. 2. de Peccatrice hæc loquitur: *Accessit immunda, ut rediret munda*. S. Gregorius Mag. Hom. 33. in Evang. *Ecce quæ ad Medicum venerat ægra, sanata est*. Et rursus: Nondum lota, sed *lavanda ad fontem misericordiæ cucurrit*. S. Bernardus Sem. de S. Magdalena: *Tangit pedes mundi atque mundantis immunda, & vestigiis Creatoris mulier criminosa procumbit*. Atqui his verbis docent SS. PP. mulierem, etsi multum contritam, multum diligentem, non ante justificatam fuisse, quam ipsi dictum fuerit à Christo: *Remittuntur tibi peccata*. Ergo.

CCCXXIV. Resp. neg. min. 1. quia Patres citra vim ullam intelligi possunt de toto mulieris accessu adæquate sumpto, prout & veniendi propositum, & alia quæ exscribit Lucas, pietatis officia exercendi, votum complectitur. 2. Quia aliud est mulierem, cum ad pedes Jesu procubuit, hætenus immundam fuisse, aliud fuisse immundam, donec id audierit: *Dimittuntur tibi peccata*: inter utrumque enim multum fluxit temporis, ut ex Evangelio compertum est. Porro ne unum quidem Patrem dabunt adversarii, qui Peccatricem non ante justificatam fuisse dicat, quam verba hæc protulerit Christus. Dabimus nos qui contrarium exerte doceant, & rebus intime discussis doceant. Audiatur Bernardus Serm. 4. in Dedicat. Ecclesiæ, qui, non ut alius quipiam de Magdalena, genuinus est, num. 3. *Errabat siquidem Phariseus, qui tanquam adhuc peccatricem horrebat, quæ divinis inhærens vestigiis, rigabat fletibus, tergebat crinibus, osculo premebat, ungebat unguento*. Quis enim . . . eam peccatricem

7.5.p.521.

Edit. 2.
Mabill.
p. 1076.

cem censeat, quæ dum commissa deplorat, odit iniquitatem. Numquid possibilis est regnare peccatum in animo contrito & spiritu ingemiscienti, aut non multa charitas operit multitudinem peccatorum? Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: merito proinde jam non peccatrix, &c. Hic, dicere liceat, non pugnat sola, & multo minus ambigua auctoritas, sed ratio, quæ infirmiores oculos percellat.

CCCXXV. Inst. 2. Verba hæc Christi: *Remittuntur tibi peccata tua*, eo debent intelligi sensu, quem præ se ferunt. Atqui veram præ se ferunt & actualem peccatorem remissionem; atque eo modo intellecta sunt à convivis, qui ex iis offensi dixerunt: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit*; quique haud profecto læsi essent, si Christus declarasset tantum sua jam à Deo Magdalene dimissa esse peccata; cum id Nathan Davidi declarasset 2. Reg. 12. 13. Ergo.

CCCXXVI. Resp. 1. Esto totum. Annon potuit Christus semel & iterum eadem peccata condonare, quomodo Christi Minister eum qui jam perfectissima contritione justificatus est, iterum his absolvit verbis: *Ego te absolvo*? annon jam, in adversariorum saltem plurimorum sententia, justificata est Magdalena, cum dixit Christus vers. 48. *Remittuntur ei peccata multa*; & tamen eandem iterat veniam Salvator v. 48. ubi ait: *Remittuntur tibi peccata*. Sic autem fiat Phariseorum offensio. Quamquam posset quis ex eorum intellectu argumentari à contrario; quandoquidem constet iis in usu fuisse, ut dicta & facta Christi, male intelligerent & pejor interpretarentur.

CCCXXVII. Resp. 2. neg. min. hæc enim verba: *Remittuntur tibi peccata*, ex quibus offensi fuere Pharisei, ab eo prolata, qui jam declaraverat remitti Magdalene peccata multa, quoniam multum dilexerat: eam potuerunt intelligi sensu declarativo & confirmativo remissionis jam factæ, quam alia hæc Christi verba ad mulierem à sanguinis fluxu liberatam: *Esto sana à plaga tua*, sensu ejusdem curationis declarativo & confirmativo intelligi potuerint ab iis qui miraculum in ea jam operatum rescississent. Atqui, &c.

Quod spectat ad Pharisaicam offensionem, 1. iniqua videri ea possit, vel in sacrilega ipsorum Christi hominis puri existimatione. Nec enim dixit Christus: *Remittuntur tibi à me*, sed simpliciter, *Remittuntur tibi peccata tua*, 2. Quod Christus vel primum vel secundo remitteret peccata Magdalene, idem omnino erat Phariseis, qui sciebant eum, non ut Nathan aliena virtute, sed propria id operari; quique jam illum audierant pure & simpliciter dicentem Paralytico, Luc. 5. 20: *Homo, remittuntur tibi peccata tua*, hincque indignati dixerant: *Quis est hic qui loquitur blasphemias*? Ergo infirmior est isthæc adversariorum obiectio, quam ut ex ea solidum quid & cogens deduci possit.

CCCXXVIII. Obje. 2. Nihil est dubii quin Paulus plenissime contritus fuerit, cum in via Damasci divina voce prostratus est. Atqui tamen vel tunc temporis justificatus non est, ut docet S. Augustinus Serm. 1. & 25. de Sanctis,

ubi hæc: *Ananias baptizavit Lupum, & fecit agnum*; vel saltem qui de contritione ejus dubitare non poterat Ananias, ad minus de ejusdem justificatione dubitavit, ut ex his illius verbis patet: *Quid moraris? Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua*. Act. 22.

CCCXXIX. Resp. 1. frivola sane esse argumenta, quæ ab omnium partium Theologis proponuntur: eo autem quod expendimus, & meo quidem judicio utcumque ceteris felicius utuntur Estii sequaces, ut probent ne perfecta quidem & intensa charitate peccata frequenter deleri. Idem urgent, qui ab Estio dissident charitatis initialis vindices, ut probent posse hanc stare cum peccato mortali. Denique idipsum adhibent, quibus persuasum est per charitatem semper expelli mortale peccatum, non autem per eum benevolentie simplicis amorem, quem solum in Sacramento requirunt. Quæ porro esse queat vis argumenti, quod omnibus causis inservit?

CCCXXX. Resp. 2. neg. min & dico cum S. Thoma 1. 2. q. 112. à 2. ad 2. Paulum, quo instanti divina voce percussus, se ad omnia paratum his exhibuit verbis: *Domine, quid me vis facere*? justificationis gratiam esse consecutum. Ita passim Interpretes, ac nominatim S. Gregorius Lib. 11. Moral. cap. 7. quibus placet addi istud D. Bernardi, Serm. 1. de convers. S. Pauli: *Hæc plane, Fratres, perfectæ conversionis est forma*. Domine, quid me vis facere? O verbum breve, sed plenum, sed vivum, SED EFFICAX, SED DIGNUM OMNI ACCEPTATIONE. Quam pauci inveniuntur in hac perfectæ obedientie forma, qui suam ita abjecerint voluntatem, ut ne ipsum quidem cor proprium habeant, &c. Et Serm. 3. in Festo SS. Petri & Pauli: *Ibat Paulus dirum toto corpore virus exhalans, & subito in electionis vas*, non destinatione, quæ ex utero matris facta erat Gal. 10. 15. sed opere mutatus est.

CCCXXXI. Nec nocet 1. id Ananias: *Baptizare & ablue peccata tua*; tum quia istud Pauli: *Quid me vis facere*, includebat propositum Baptismi, quo neglecta non stetisset Pauli justificatio; tum quia Baptismus, venialia si quæ supererant in Paulo abluebat, omnemque tam iis quam lethalibus, jam ex contritione remissis debitam pœnam expungebat; tum quia monitus quidem erat Ananias, Paulum à Deo ad grandia, seu facienda, seu perpetienda destinatum esse; at quæ forent Pauli dispositiones, quantus jam in eo vigeret charitatis ardor, non didicerat: id autem nos ex Act. 9. & communi Patrum sensu didicimus.

CCCXXXII. Nec nocet 2. Augustinus. Namque 1. si errare potuit S. Doctor, Pauli justificationem ad Ananias adventum differendo, uti eum errasse docet R. P. Gaud: Quidni in alio capite errare potuit? Errat forte, cum quoquo modo nocet: non errat, cum prodest? 2. Quia reapse neutro modo erravit S. Doctor: unde quod ait Ananiam de lupo agnum fecisse, non eo intelligendum est sensu, quasi Paulus usque ad Baptismum lupo esse perrexerit: id enim velut blasphemum quid formidant christianæ aures: sed quia Baptismus necessarium erat justificationis Pauli sigillum, seu conditio ejusdem necessario confirmativa,

Cornel. à
Lapide,

T. I. p.
257. C.

ibid.
p. 293. l.

Gaud.
p. 259.
alias 165.

7.5.
838. E. mativa. Atque id, quod licet ab Augustino non dictum crederemus tamen, reapse docet Augustinus. Sic ille Sermon. 175. alias 9. de verbis Apostoli: *Ananias ovis interpretatur. . . loquebatur ovis Pastor Christus. . . Respondit pastori ovis, Ananias: Quo me mittis, ovem ad lupum? Sed ille non audivit hanc excusationem. . . Si missæ sunt oves in medio luporum, quare trepidas ire, Anania, ad eum qui JAM NON EST LUPUS? Lupum timebas: sed respondet tibi Dominus Deus tuus, DE LUPO OVEM FECI.*

CCCXXXIII. Objic. 3. Certus erat moraliter Augustinus de suo in Deum amore, cum agebat Lib. 9. Confess. Cap. 2. *Sagittaveras ut cor nostrum charitate tua: Atqui tamen non ideo de sua justificatione ante Baptismum certus erat. Sic enim ibid. loquitur Cap. 4. Gaudens in fide laudavi nomen tuum, & ea fides me securum esse non sinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per Baptismum tuum nondum remissa erant. Et Cap. 6. Baptizati sumus, & fugit à nobis sollicitudo vitæ præteritæ. Ergo.*

CCCXXXIV. Resp. 1. Et istud quoque argumentum à Thomistis duobus proponi, quorum alter charitatis amorem rejicit, ut per se justificativum; admittit alter ut cum lethali peccato compatibilem. Mirum autem si tam diversa iisdem momentis solide probentur.

CCCXXXV. Resp. 2. neg. maj. Si enim adversariorum aliis cum Estio dicere liceat, Augustinum moraliter certum fuisse de charitate perfecta; aliis cum Lamb. Gaud, eundem moraliter certum fuisse de initiali charitate; aliis demum cum recentiori, S. Doctorem nec de ista, nec de illa certum fuisse, sed tantum de amore benevolo; Quis vitio vertat, si dicat alius Augustinum vividos quidem in se erga Deum motus expertum fuisse, quibus veluti sagittis percuteretur; interim tamen veritum esse, ne, quod frequenter evenire docet S. Gregorius, de bono opere sibi nimium blandiretur, & quod palea foret, illud haberet pro tritico. Hunc certe statum iustissimi quique experiuntur. Timeat pius Sacerdos ne forte aut virginem liberiori intuitus sit oculo, aut incauta voce famam proximi graviter imminuerit. Teneatur is ob Confessarii defectum confessione omissa celebrare, contritioni quam libebit vehementissimæ incumbet; nec ante tamen cordis pacem recuperabit, quam Pœnitentiæ Sacramento abluerit conscientiam. Et huic nihilominus poterit esse persuasum vel una veræ charitatis scintilla deleri peccatum. Unde igitur trepidabit: quia verebitur semper, ne charitatis imaginem pro ipsa charitate sumat?

Hæc autem solutio eo plus in Augustinum quadrare videri possit, quod eo ipso tempore, quo sagittabatur cor ejus amore, quædam cum illo amore minus consona sibi facere videretur, ut indicat contextus ejusdem Capituli 2. quod his concludit verbis Sanctus & humilis Doctor: *Peccasse me in hoc quisquam servorum tuorum, fratrum meorum dixerit, quod jam pleno corde militia tua, passus me fuerit una hora sedere in cathedra mendacii (unde pueri meditantes non legem tuam. . . sed insanias mendaces, & bella forensia, mercarentur ex ore meo arma furori suo, ibid. num. 2.) Sed tu, Domine misericordissime, nonne & hoc peccatum*

cum ceteris horrendis & funereis, in aqua sancta ignovisti & remisisti mihi?

CCCXXXVI. Objic. 4. cum eodem Estio: *Si perfecta contritio hominem ordinarie vel frequenter vi propria reeconciliaret, utique ante Baptismum, ut & ante Pœnitentiam: imo magis, quia Catechumeni relapsis ferventiores esse consueverunt. Atqui contritio hominem ante Baptismum nec ordinarie, nec frequenter justificat. Prob. min. ex Patribus, qui Baptismi necessitatem adeo commendant, ut, regulariter loquendo, neminem sine ipso justificari asserant. Sic Augustinus Tract. 13. in Joan. Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis portat: non ei dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum. Et Tract. 4. Omnia peccata super illum sunt, & nisi venerit ad salutarem Baptismum, ubi peccata solvuntur, cum omni sua excellentia non potest intrare in regnum Cælorum. Et Tract. 11. in id Evangelii: Jesus non se credebat eis: Tales, inquit, sunt omnes Cathecumeni: Ipsi jam credunt in nomine Christi, sed Jesus non se credit illis. Et Lib. de unit Eccles. Cap. 23. Utrumque necessarium est ad regnum Dei adipiscendum, & Baptismus & justitia. Utrum sine altero parum est, ait L. 4. de Bapt. C. 22. Utrumque perficit æternæ possessionis hæredem. Atqui hæc multam sui partem falsa & absurda forent, si perfecta contritio per se solam justificaret. Quot enim, Augustini ævo, videre erat fervidæ charitatis Cathecumenos, quibus sola hæc cum Baptismi voto ad salutem satis fuisset?*

CCCXXXVII. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. ant. in quo à dicto secundum quid arguitur ad dictum simpliciter. Neque enim loquitur Augustinus de omnibus universum Cathecumenis, sed de certa specie, quæ, uti corporeis morbis contingit, tunc temporis dominabatur, quantum ex Augustini Scriptis conjicere est: de iis nimirum loquitur, qui sua contenti sanctitate, quam plurimum baptizatorum sanctitate majorem sibi gratulabantur, Baptismi receptionem ex fastidiosa negligentia omittebant. Et hos jure ac merito ait, quantumcumque oculis suis proficiant, sarcinam iniquitatis suæ portare, donec abjecta perversa sua sentiendi ratione, humiliter Baptismum suscipiant. Hanc esse S. Præsulis mentem constat ex ipsis quæ obijciuntur locis. *Quare, inquit ipso Tract. 13. in Joan. oportebat ut Dominus baptizaretur? qua multi contempturi erant Baptismum, eo quod jam majore gratia præditi viderentur, quam viderant alios Fideles. V. g. jam continenter vivens Cathecumenus contemneret conjugatum, & diceret se meliorem esse quam ille sit Fidelis. Ille Cathecumenus posset dicere in corde suo. Quid mihi opus est Baptismum accipere, ut hoc habeam quod & iste, quo jam melior sum? Hujusmodi homines qui in se confidebant tanquam iusti, quique fictitia gloriabantur excellentia, merito redarguit Augustinus: Neque enim, ait ipso Lib. 4. de Bapt. C. 25. ullo modo dicenda est conversio cordis ad Deum, cum Dei Sacramentum contemnitur.*

CCCXXXVIII. Neque gravem injiceret moram Augustinus, si generalius locutus esset: Qui enim credimus veram ac sinceram conversionem ad justificationem hominis sufficere,

nec

nec credere tenemur, nec reapse credimus, illam aut adeo facilem aut adeo communem esse, ut ex ea quivis securum se arbitrari debeat; & multo minus æterni illi Baptismatis dilatores, quos quarti & quinti sæculi Doctores constanter insecuti sunt. Certe, ait Chrysostomus Hom. 13. in Ep. ad Hebr. *Multos novi... qui spe Baptismatis multa peccabant; circa diem autem mortis discesserunt vacui.*

Unde ad Augustini textum in forma, dist. Cathecumenus, quantumcumque proficiat, id est, sibi proficere videatur, sarcinam iniquitatis portat, si vel contemnat, vel ex gravi negligentia Baptismum omittat, vel pro viribus non curet in se accendere perfectam charitatem, C. portat sarcinam iniquitatis, etiamsi vera & plena charitate informetur, ut censet Estius, N.

T. 6. p.
89. c.

T. 10.
p. 63.

CCCXXXIX. Inst. 1. Qui supponit Cathecumenum, divina flagrantem charitate, imo & quadantenus sanctificatum, à Regno cœlesti extorrem esse, nisi per Baptismum regeneretur, necessario supponit charitatem perfectam cum peccato compati posse. Atqui Augustinus... Prob. min. ex Lib. 4. de Bapt. Cap. 21. ubi hæc: *Nec ego dubito Cathecumenum Catholicum divina charitate flagrantem hæretico baptizato antepone; quæ comparatio satis indicat quid de Cathecumeno necdum tincto sentiret Augustinus.* Et pressius Lib. 2. de peccat. mentis &c. Cap. 26. *Sanctificatio Cathecumeni, si non fuerit baptizatus, ei non valet ad intrandum regnum Cœlorum.* Ergo.

CCCCXXX. Resp. 1. hinc sequi, ne in casu quidem necessitatis saluum fore Cathecumenum vi perfectæ charitatis, quod vel ipsi Bajo adversatur, ut patet ex propositione ejus 68.

CCCCXXXI. Resp. 2. neg. min. quæ ex neutro textu sequitur. Non ex priori; ubi Cathecumenum seu hæretico baptizato, seu Catholico ad Baptismum fide accedenti præponit quidem Augustinus: sed an Cathecumenus ille vi charitatis suæ justitiam obtinuerit, vel non, minime expendit. Non ex posteriori, ubi non agitur de interna sanctificatione, sed de exteriori, nempe Crucis signo, impositione manuum, salis degustatione, aliisque ceremoniis, quibus ad Baptismum præparabantur, & quasi sanctificabantur Cathecumeni: atque merito ait S. Doctor, hujusmodi umbraticam sanctificationem nihil ipsis profuturam, nisi ad Baptismum accedant. Quamquam & si de interna sanctitate loqueretur Augustinus, jure diceret eam inutilem fore, seu potius fictitiam, si Cathecumenus ex gravi negligentia, vel ex contemptu Sacramentum non perciperet.

CCCCXXXII. Inst. 2. qui Cathecumeni charitatem comparat cum charitate Cornelii Centurionis, & hunc charitate sua, tametsi perfecta non justificatum fuisse docet, ille supponit charitatem stare cum peccato usque ad tempus Baptismi. Atqui Augustinus comparat... Sic enim loquitur Lib. 1. de diversis quæstionib. ad Simplicianum q. 2. num. 2. *In quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum Cœlorum, sicut in Cathecumenis, sicut in ipso Cornelio, antequam Sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesie. In quibusdam vero tanta est, ut jam*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Corpori Christi & sancto Dei templo deputentur... Funt ergo inchoationes quædam fidei, conceptionibus similes: non tamen solum concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniant æternam. Ergo.

CCCCXXXIII. Resp. 1. variare Patrum sententias de justitia Cornelii, antequam fidei mysteria à Petro edoctus esset. Alii eum in via gratiæ, sed necdum in gratia fuisse existimant: Ita Chrysostomus, Basilus in Regulis breviorib. Reg. 224. Favet præter objectum locum, id Augustini Lib. de præd. SS. cap. 7. n. 12. *Si posset Cornelius sine fide Christi salvus esse, non ad eum ædificandum mitteretur architectus Apostolus Petrus.* Alii hominem, qui dicitur religiosus, timens Deum, faciens eleemosynas multas, & deprecans Deum semper, peccati & dæmonis mancipium fuisse sibi in animum inducere non possunt, eumque pro justo habent: Ita S. Gregorius Homil. 9. & 19. Beda, Albertus, Bonaventura, Thomas 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. & favet Hieronymus in Cap. 5. Ep. ad Gal. Cum ergo incertum sit utri adhæserit sententiæ Augustinus, forsitanque diversis temporibus utramque tenuerit, vix certo solvi potest difficultas ex ejus textu petita. Unde

Act. 10.

CCCCXXXIV. Resp. 2. neg. min. nihil enim est in objecto Augustini textu unde colligi possit ejusdem judicio Cornelium ante adventum Petri perfecta donatum fuisse charitate. Imo in eo, ut in iis plerisque qui Cathecumeni fieri incipiunt, quasdam tantum fidei inchoationes conceptionibus similes admittere videtur. Ex porro ad justitiam disponunt, sed non sufficiunt. Videtur quidem Augustinus illas fidei inchoationes in Cornelio continuare usque ad tempus, quo is per Sacramentorum participationem Ecclesiæ incorporatus est: verum id de participatione in voto proximo intelligendum est, ne Augustinus & Scripturæ Act. 10. 44. & sibi in textu mox citando palam contradicat.

CCCCXXXV. Quod si cum doctis. Tournelyo dicere malis, & Cornelium & Cathecumenos eidem Cornelio pares, vera charitate præditos supponi ab Augustino; dicendum erit utrosque ad hanc charitatem disponi per quasdam fidei inchoationes; at ea jam in corde radicata hominem nihilominus egere Baptismo, quem si contra Christi mandatum culpabiliter omittat, salvus esse non poterit, quia qui Christi mandatum aspernatur, à gratia, sibi sub conditione implendi hujusce concessa, excidit. Si Cornelius, ait S. Doctor Lib. 4. de Bapt. Cap. 21. *etiam Spiritu sancto jam accepto, baptizari noluisset, contempti tanti Sacramenti reus fieret.* Similia tradit Augustinus ibid. Cap. 22. & Lib. 3. qq. in Levitic. q. 84.

T. 9.

p. 138. E.

Ego quidem primæ solutioni adhærerem: cum enim in textu mox citato docet Augustinus Cornelium Spiritu sancto plenum fuisse, quando ad Baptismum accessit, loquitur de plenitudine post adventum Petri collata Act. 10. 44. Quærimus porro nos an ante illud tempus charitatem habuerit Cornelius una cum peccato mortali. Esto autem docuerit Augustinus Cornelium in peccato fuisse usque ad Petri adventum, & quæ adventum hunc proxime secuta est, Spiritus sancti descensionem: at

T. 3.

part. 1.

p. 514. E.

H h

proba-

T. 9.
p. 138

probari nequit ex eodem Augustino Cornelium hactenus perfectam charitatem cum statu peccati conjunxisse; prout tueri debent Estii sequaces, si quid probare velint.

CCCXLVI. Inst. 3. Ex Augustino; charitas nihil aliud est quam bona voluntas. *Quasi vero*, ait S. Doctor Lib. de Gr. Chr. c. 21. & alibi passim, *aliud sit bona voluntas, quam charitas quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & à patre datam, ut ejus essemus.* Atqui tam in Cathemenis quam in Pœnitentibus stare potest bona voluntas cum peccato mortali. Hinc Luc. 2. 14. promittitur *pax* seu justificatio *hominibus bonæ voluntatis*, qui prohinc ex hac sua bona voluntate necdum justificati erant.

CCCXXXVII. Resp. dist. maj. Charitas est bona voluntas plena, efficax, perfecta, C. est quævis bona voluntas, Subd. Charitas latius sumpta, pro quolibet pio in Deum affectu, C. charitas simpliciter dicta, de qua in objecto loco disserit Augustinus, N. Pariter dist. min. stare potest bona voluntas quædam cum peccato mortali, C. voluntas perfecta, &c. N. Itaque si loquatur Augustinus de illa charitate quæ est plenitudo Legis, quæque nemini nisi justo inesse potest, indubie constabit bonam illam voluntatem; quam charitati synonymam facit, neutiquam cum mortali peccato compati posse. Atqui dubio procul loquitur S. Doctor de charitate quæ est ipsa Legis plenitudo, &c. Nimirum de ea charitatis specie loquitur, *quæ virtus est*, quam qui habet, *ex Deo natus est*, & ideo non peccat; *quæ radix est bonorum*; quæ fit homo *arbor bona*, istud autem charitatis genus, quis vel cum quacunque bona voluntate confundere ausit, vel in peccatoribus reperiri contendat?

Hinc ruit objectio è Luc. 2. contorte petita. Vel enim *bonæ voluntatis* ad Deum refertur, vel ad homines. Si 1. sensus est; Pax fit hominibus, quibus Deus tam impense bene-vult, ut ut suum ad eos Filium mittere dignatus sit. Si 2. sensus est; Pax fit hominibus, qui missum Redemptorem grato & docili corde suscipient. Neutro autem sensu bona voluntas perfectam in homine charitatem supponit.

CCCXXXVIII. Objic. 5. Augustinus Epist. 228. alias 180. ad Honoratum loquens de populo Sacramenta flagitante tempore irruptionis hostilis, *Si Ministri desint*, inquit, *quantum exitium sequitur eos, qui de isto sæculo, vel non regenerati exiunt, vel ligati.* Atqui, ait Estius, deploratio hæc non videtur locum habere, si etiam extra necessitatis casum ordinarie sufficit votum Sacramenti. Ergo.

CCCXXXIX. Resp. 1. Argumentum hoc male proponi ab Estio. Is enim fatetur contritionem perfectam sine Sacramento actu per cepto sufficere in casu necessitatis. Atqui de illo necessitatis casu loquitur Augustinus: de casu nimirum, quo Pastores persecutionis metu creditas sibi oves, aufugiendo, derelinquunt.

CCCL. Resp. 1. neg. min. Quæ Estio, si

cuipiam, falsa videri debet. Fatetur enim ille ibid. §. 3. ad 8. contritionem perfectam adeo raram esse in Pœnitentibus, *ut pauci admodum ad hunc gradum* perveniant. Atqui ubi pauci admodum ex contritione perfecta justificari possunt, magna est utique & summa necessitas Sacramentorum, quæ defectum hunc suppleant. Ergo jure culpantur Pastores, qui persecutionis tempore ovibus suis defunt: quantum enim inde sequitur exitium?

Hinc solvitur quod objicit idem Estius, videlicet in opinione nostra sententiam Petri non præcedere sententiam Cæli, secus ac docet S. Bernardus. Ut enim id apposite dixerit melissius Pater, haud necesse est ut perfecta contritio nunquam extra Sacramentum reconciliet; alioqui enim ne in extraordinariis quidem Estii casibus reconciliaret: sed sufficit ut raro reconciliet, quia rara est, & non reconciliet nisi cum voto sententiæ Petri.

CCCLI. Objic. 6. cum eodem: Tridentina Synodus Sess. 13. cap. 7. & can. 11. *statuit atque declarat, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se coneritos existiment, habita copia Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem sacramentalem, ne Eucharistia indigne, atque ideo in mortem sumatur.* Atqui si perfecta contritio ordinarie reconciliaret, nil esset ei timendum, qui *magnam contritionis dolorem sentiens*, asque prævia confessione, non tamen sine voto ejus ad Eucharistiam accederet.

CCCLII. Resp. neg. min. Tum quia contritio perfecta etsi ordinarie imo semper reconciliet, non est ordinaria, sed juxta Estium, rarissima, sæpeque in iis minima est, qui maximam sibi inesse confidunt; tum quia timor est ut verum habeat confessionis votum, qui, cum hic & nunc facile posset, confiteri non vult; tum quia sub imaginariæ contritionis prætextu ipsi etiam *recidivi* sacris operari, non semel, sed pluries auderent.

CCCLIII. Inst. Idem Concilium sess. 6. cap. 6. inter alias baptizandorum dispositiones hanc requirit, *ut Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant.* Unde sic: Dilectio Dei tanquam fontis justitiæ est perfecta charitas. Atqui tamen charitas illa non justificat. Neque enim ad Baptismum requirit sancta Synodus dispositionem, qua homo ante Baptismum justificetur. Ergo.

CCCLIV. Resp. neg. maj. Quid porro per hanc Dei dilectionem intelligat aut intelligi patiatur sacra Synodus, infra expendere conabimur.

Jam monuimus in Tract. de Baptismo, ubi quæstionem hanc fuse satis versavimus, visum fuisse Gregorio Nazianz. & Prospero, neminem extra casum Martyrii sine Baptismo in re salutem consequi. At monuimus simul opinionem hanc, quæ ceterum Estio ipsi adversatur, ab Ecclesia non admitti.

SECTIO TERTIA.

A N

PERFECTA CONTRITIO AD POENITENTIAE SACRAMENTUM NECESSARIA SIT.

Pag. 645.
& 646. **S**CRIBIT Morinus Lib. 9. de Pœnit. cap. 11. n. 8. Theologos plurimos doctrinam de contritione confessioni necessario prævia, ante Tridentinum fuisse amplexos; nec post Tridentinum defuisse viros *graves & celebres*, qui eandem doctrinam tenuerint. Utriusque classis Scriptorum longam seriem tenuit Auctor Libri cui Titulus: *De la Contrition nécessaire pour obtenir la remission des péchés dans le Sacrement de la pénitence*, Lovanii 1676. Quod & ex parte præstitit Joannes Launoïus in Opusculo *de mente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem*, cap. 2. & 3. & post utrumque Witassius q. 4. art. 5. Sect. 1. Horum quidem aliquot suas in partes attrahere tentavit Franciscus Pinthereau Lib. *de attritionis sufficientia*. Parisiis 1654. Quo successu superfluum fuerit indagare: jam enim quoad præsens caput sedata videntur Theologorum dissidia: atque utinam & in aliis æque, aliquando tandem conquiescant! Sit

CONCLUSIO. Contritio perfecta non est conditio ad Sacramentum Pœnitentiæ necessaria prærequisita.

CCCLV. Prob. 1. Contritio perfecta semper justificat etiam extra Sacramentum; ut probavimus Sect. præced. Atqui contritio per se justificans, non est conditio ad Sacramentum Pœnitentiæ prærequisita. 1. Quia Ecclesia veram à Christo recepit potestatem dimittendi peccata, non autem tantum declarandi ea esse dimissa, ut probavimus cap. 2. art. 3. Atque si ad Pœnitentiam prærequiratur contritio justificans, Ecclesia vere non dimitteret peccata, sed jam dimissa declararet. 2. Quia Pœnitentia eo Sacramentum mortuorum dicitur, quod per se instituta sit ad suscitandos homines à morte peccati. Atqui id nec præstaret, nec præstare posset, si semper homines inveniret jam à peccati more per contritionem suscitatos.

CCCLVI. Nec est quod reponant, in hac etiam opinione suam servari virtutem Sacramento, tum quia contritio non reconciliet hominem sine Sacramenti voto quod in ea includitur; tum quia Sacramentum & gratiam adauget, & pœnam peccatis debitam relaxat.

CCCLVII. Neutrum enim latistacit. Non 1. tum quia, ut solide observat Tournelyus, præcipua hujusce Sacramenti vis juxta Tridentinum posita est in verbis formæ; hæc autem in hypothese quam impugnamus, nihil operabitur quantum ad Pœnitentis reconciliationem; tum quia contritio, etsi in nova Lege votum Sacramenti includere debet, non tamen vi propria Sacramenti, & virtute clavium, sed tantum ex opere operantis justificat, prout in antiqua Lege ante Sacramenti hujus institutionem. Unde sequitur peccatum, juxta adversarios, nunquam dimitti per claves, & ex opere operato: quod Ecclesiæ doctrinæ repugnat. Qua-

propter & merito sacra Facultas Parisiensis opinionem illam uti Sacramenti Pœnitentiæ imminutivam reprobavit. De quo statim.

CCCLVIII. Non 2. licet enim opinio quam impugnamus, à Pseudoreformatorum errore non parum distet, prout, nec ægre agnovimus citat. art. 3. haud tamen totam Ecclesiæ Catholicæ doctrinam spirat & reddit. Juxta hanc enim non in eo tantum sita est vis Pœnitentiæ, ut jam viventem vita donet uberiori, sed ut mortuum suscitet; neque ut temporalem pœnam dimittat, quem in scopum primario instituta non est, sed ut culpam auferendo, æternæ quæ ipsi debebatur pœnæ reatum commutet in temporalem.

CCCLIX. Prob. 2. ex Trid. quod sess. 14. cap. declarat *contingere aliquando contritionem esse charitate perfectam, & hominem Deo reconciliare priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur*. Unde sic: Dispositio ad Sacramentum necessaria, non aliquando tantum, sed ordinarie, sed semper reperiri debet. Atqui ex Trid. non semper, sed aliquando tantum contingit ut contritio sit charitate perfecta. Ergo contritio non est ordinaria ad Sacramentum Pœnitentiæ dispositio.

CCCLX. Confirm. Facilior est in nova Lege, quantum ad contritionem attinet, peccatorum remissio, quam fuerit in antiqua; licet alioqui multam invehat difficultatem ex parte confessionis. Atqui nihilo facilior esset, si perfecta nunc, ut olim, prærequireretur contritio. Minor patet. Major, qua plures abutuntur, sensu nostro traditur à Catechismo Romano part. 2. n. 46. ubi hæc: *Quoniam pauci admodum ad hunc perfectæ contritionis gradum pervenirent, flebat etiam ut paucissimis hac via peccatorum venia speranda esset. Quare necesse ut clementissimus Dominus FACILIORI RATIONE communi hominum saluti prospiceret; quod quidem admirabili consilio efficit, cum claves regni Cælorum Ecclesiæ tradidit.*

CCCLXI. Prob. 3. Ex Catechismo vulgari Italiæ, in citata jam Appendice ad Concilium Romanum Benedicti XIII. ubi sic habetur pag. 404. *Il sentimento Oggi commune è, che il dolore, o contrizione perfetta è buona, ma non necessaria per la confessione; bastando il dolore imperfetto, cioè l'attrizione, &c.* id est, Fert hodie communis sententia, bonam quidem esse, at minime necessariam in confessione contritionem perfectam; sed sufficere dolorem imperfectam, attritionem videlicet, &c.

CCCLXII. Prob. 4. auctoritate Cleri Gallicani in generalibus Comitibus an. 1700. ubi duo ex sancta Synodo Trid. doceri vult & moneri, primum, *ne quis putet in utroque Baptismi & Pœnitentiæ Sacramento requiri, ut præviam, contritionem illam quæ sit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti antequam actu suscipiatur,*

atur, hominem De reconciliat. Alterum, &c. His accedit censura Facultatis Parisiensis in Sequenoti thesim nostræ adversam; de qua supra pag. 180.

CCCLXIII. Duo hic obijciuntur præter ea quæ cit. art. 3. solvimus; primum, quod nemo cor vere contritum & humiliatum habet nisi in charitate. Porro qui charitatem habet, dignus est vita: nemo autem vita simul & morte dignus esse potest; ita Magister apud Estium in 4. dist. 18. §. 4. Secundum, quod ea etiam opinio, quæ perfectam in Pœnitentia contritionem requirit, totam Sacramento vim suam conservet; quia qui ad Sacramentum accessit tantum attritus, vis ejusdem adeo immutatur, ut contritus evadat: ita ut attritio sit dispositio ad contritionem.

CCCLXIV. De priori difficultate dicemus art. seq. Posterior tota ludit in ambiguo. Nimirum vel mutatio illa hominis de attritio in contritum fit virtute Sacramenti actu & formaliter percepti; vel tempore aut saltem natura præcedit actualem illius susceptionem. Si 1. mutatio illa effectus est Sacramenti, non autem dispositio ad ipsum prærequisita; ideoque prodest Sacramentum ei etiam qui ad ipsum sine perfecta contritione accesserit. Si 2. remanet tota difficultas, nimirum Pœnitentem semper ante justificari, quam à Sacerdote absolvatur, proinde absolutionem mere esse declarativam. Ceterum, dixit quidem Trid. Synodus attritionem disponere ad gratiam in Sacramento percipiendam, non vero dixit eam disponere ad contritionem.

SECTIO QUARTA

A N

ET QUALE SACRAMENTI VOTUM AD PERFECTAM CONTRITIONEM REQUIRATUR.

Tournelyss
pag. 219.

VOTUM nihil aliud est quam desiderium, voluntas, propositum recipiendi suo tempore Sacramenti.

CCCLXV. Votum duplex, formale aliud seu explicitum, quod rei cognitionem supponit, & expressam ejus voluntatem importat. Aliud implicitum & generale, quo quis vult rem, non quidem in se, seu quia hanc ignorat, seu quia ad ipsam non attendit; sed in alio, quod vere & perfecte velle non potest, nisi necessaria ejus consecratoria velit. Jam quæritur, an, & quomodo votum Sacramenti Pœnitentiæ, seu confessionis necessarium sit, ut quis veram & perfectam contritionem habere censetur. Sit

CONCLUSIO. Votum Sacramenti Pœnitentiæ ad perfectam contritionem requiritur.

CCCLXVI. Prob. 1. pars: Ad perfectam contritionem requiritur propositum ea omnia implendi sine quibus stare non potest peccatoris justificatio. Atqui positis rebus ut sunt, stare non potest justificatio peccatoris sine Sacramento Pœnitentiæ. Quia etsi peccatorum remissionem actu & de facto obtinet quisquis vere & sincere contritus est, ea tamen solum lege obtinet, ut peccata sua clavibus subjiciat. Atque hinc Tridentinum citato toties cap. 4. sess. 14. docet, *reconciliationem*, quæ à contritione oritur, *ipsi contritioni, sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam*.

CCCLXVII. Objic. Ex dictis supra, peccata semel dimissa non reviviscunt. Atqui reviviscerent in hypothese nostra.

CCCLXVIII. Resp. neg. min. Nam definit equidem juxta nos justificatio peccatoris, cum debito tempore legem sibi impositam non adimplet. Sed non reviviscunt peccata per contritionem expuncta: unde subest necessitas ea clavibus sujiciendi, non quia remaneant, sed quia sic à Christo constitutum est. Vi autem

clavium quodammodo completur & sigillatur eorum condonatio.

CCCLXIX. An autem votum illud formale esse debeat, an sufficiat implicitum, ambigunt Theologi. Pro explicito certat Tournelyus, siquidem de iis sermo sit, quibus lex Baptismi & Pœnitentiæ promulgata est. Rationes ejus ex sunt, 1. quod Tridentinum de contritione loquens, distincte loquitur de Sacramenti voto quod in eadem contritione includitur. Atqui superfluum fuisset tam distincte loqui de Sacramenti voto, si sufficeret virtuali & implicitum; cum certo constet hocce impleti voti genus in contritione semper reperiri; quæ nisi ficta est, omnium Dei mandatorum observantiam sibi indubie, saltem generaliter, proponit.

CCCLXX. 2. Quia votum medii ad salutem ex ordinatione divina absolute necessarij, debet diversum esse à voto rei ex præcepto tantum necessariæ, Eucharistiæ puta vel Extremæ Unctionis respectu moribundi. Atqui rei ex præcepto tantum necessariæ votum ad minus debet esse implicitum: Ergo votum Pœnitentiæ debet esse explicitum. Alioqui non magis necessarium esset Baptismi vel Pœnitentiæ votum, quam alterius cujuscunque mandati Christi.

Ratio est, pergit vir clarissimus, quia cum Sacramentum re perceptum necessarium est necessitate medii, votum illius, Deo ita indulgente, supplet in necessitatis casu vices Sacramenti. Ergo Sacramenti hujus votum specialius esse debet quam votum observandi cetera Dei mandata. Cum autem votum hæc observandi debeat esse implicitum, consequens est ut illud de quo loquimur, formale sit & explicitum.

CCCLXXI. Contrarium supponit Suares disp. 4. sect. 3. n. 2. At, saltem quantum detegere potuerim, non probat, forte quia indubi-

dubium crediderit. Eaque opinio mihi fundatior apparet. 1. Enim nec ipse, quantum opinor, Tournelyus damnabit hominem, qui, pene ut Jonas. è mari medio in quod demersus est, præstantem elicit contritionis actum, omisso voto confessionis, quam videt impossibilem. 2. Nec opinor, justificationem illius, qui dolore tactus profundissimo, centies repetet istud Publicani: *Deus propitius esto*, &c. suspendet donec is addiderit: *Confitebor quamprimum*; Idem de iis dicendum, qui detestandis peccatis acriter intenti, de Sacramento non cogitant. 3. Actio humana in genere suo essentialiter completa effectum suum statim parere debet, nisi prava quapiam circumstantia vitietur. Atqui contritio ante votum Sacramenti essentialiter completa est in genere suo; cum juxta Theologos plerosque in solo peccati dolore; vel ad summum in dolore & odio consistat. Aliunde vero nulla prava vitiatur circumstantia in eo qui confessionis voluntatem ex inadvertentia invincibili omittit. 4. Magis necessarium est in contritione propositum non peccandi de cetero, quam confitendi: prius enim ex natura rei requiritur; unde & in antiqua Lege necessarium fuit; posterius vero ex positiva tantum Christi institutione necessarium est. Atqui ad contritionem sufficit propositum virtuale non peccandi de cetero. Ergo à fortiori & virtuale sacramenti propositum.

Nec multum movent quæ supra in contrarium objecta sunt.

CCCLXXII. Non 1. quod è contra pro nobis facit. Non enim dicit sacra Synodus, ad

contritionem requiri formale Sacramenti votum, sed votum illud in contritione includi. Ergo quisquis actum contritionis elicit, eo ipso Sacramenti votum sufficienter elicit. 2. Concilium in sua contritionis definitione, vel *potius descriptione* disertim etiam exprimit propositum non peccandi de cetero, quod tamen implicitum esse sufficit.

CCCLXXI. Non 2. quod ex falsa *necessarii* definitione nascitur. Nempe, juxta Polmanum qui definire noverat, necessarium necessitate mediæ est illud quo etiam inculpabiliter omisso, finis obtineri non potest: hujusmodi sunt, tum Baptismus vel martyrium respectu infantis; tum contritio respectu adulti graviter rei: is enim si à crimine recens infaniet, defectu contritionis, licet jam ejus incapax sit, salutem assequi non potest. Subsumo: Atqui omisso inculpabiliter Pœnitentiæ Sacramento potest obtineri salus. Ergo, &c.

CCCLXXIV. Haud tamen nego, Pœnitentiæ votum præcipua quadam ratione esse necessarium. Unde enitendum magis non solum ut habeatur, sed etiam ne ab eo præscindatur. Qui enim illud, sicut & propositum non peccandi, sciens & volens excluderet, imo & elicere negligeret, pessime consuleret, salutis suæ. Verum id non agitur, sed utrum reconciliationis expers sit, qui peccatum ex summo Dei amore detestatus, de confessionis voto non cogitaret.

Sed de his satis jam & ultra: Sic enim Christianorum quisque à puero didicit, contritionis actum à Sacramenti voto finire, ut nemo hic umquam aberret.

ARTICULUS TERTIUS.

DE

ATTRITIONE.

ATTRITIO, ut ex dictis consequitur, est proprii peccati detestatio, & dolor ex supernaturali motivo, ei tamen inferiori quod contritionem perficit, conceptus, cum proposito non peccandi de cetero, & spe ac petitione veniæ. Motivum illud à charitatis motivo diversum, eidemque inferius vel est peccati turpido, vel gehennæ & pœna-

rum metus, vel amor virtutis, beatitudinis æternæ, &c.

De attritione quærentur duo potissimum, 1. an bona sit & utilis: atque istud pertinet ad dogma. 2. An sola sufficiat in Sacramento Pœnitentiæ: atque hoc pertinet ad clamorantem, si quæ usquam extiterit, Scholæ disceptationem. De utroque dicendum.

SECTIO PRIMA.

UTRUM ATTRITIO EX GEHENNÆ ET POENARUM METU BONA SIT ET HONESTA.

CCCLXXV. **E**T si attritio, juxta Tridentinum, ex turpitudine peccati, aut & ex gehennæ metu concipitur, de eo tamen turpitudinis motivo parum disputant Theologi; sed ad summum animadvertunt, 1. eo nomine non intelligi illam solum considerationem, qua quis peccatum abjicit, quia ex ipso quandam in hominum opinione infamia

Tournely Theol. Moral. Tmo. IX.

contrahit; 2. Nec eum dumtaxat voluntatis motum, quo quis peccatum detestatur, prout rectæ rationi naturali repugnat. 3. Proinde ad attritionem, qualis à Tridentino describitur, requiri ut Pœnitens peccati scditatem detestetur, prout hæc rationi seu divinæ voluntati per fidem apprehensæ adversatur, vel ad Deum aliquo modo pertinet. Scilicet

I i

enim

Gonet *ibid.*
n. 12.

enim omnis vera & salutaris Pœnitentia debet esse aliqua perfecta vel imperfecta ad Deum conversio & averſio à peccato: ſicut peccatum aliqua fuit converſio ad creaturam, & averſio à Deo. Quemadmodum igitur peccator ad creaturam convertitur, propter aliquam perfectionem, ſeu veram, ſeu potius imaginariam: ſic Pœnitens ad Deum converti debet propter aliquam ejus perfectionem; puta vel quia Superior fit, cui obtemperari æquum eſt; vel Legislator ſupremus, cujus auctoritas per peccatum & peccatorem vilipenditur, &c. Hinc alias inter proſcripta eſt an. 1700. à Gallicano Clero propoſitio iſthæc: *Attritio ex gehennæ metu ſufficit etiam ſine ulla Dei dilectione, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu, quia talis honeſta & ſupernaturalis eſt*, ſub hac cenſura: *Hæc propoſitio, qua à diſpoſitionibus neceſſariis ad abſolutionem excluditur quilibet ad Deum offenſum reſpectus, temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa & in hæreſim inducens.*

Potiſſimam igitur huiusce articuli difficultas circa attritionem ex gehennæ metu conceptam verſatur: quam ut pro modulo ſolvamus, videndum in primis quid & quotuplex ſit timor.

CCCLXXVI. Timor in genere definitur, Motus animi malum aliquod imminens reſurgentis.

Timoris ſpecies quatuor enumerantur à S. Thoma 2. 2. q. 19. ar. 2. nimirum timor vel eſt mundanus, vel ſervilis, vel filialis, vel qui inter utrumque medius eſt initialis.

CCCLXXVII. Timor mundanus ille eſt, ait Angelicus Doctor, quo quis *ſic malum timet, ut recedat à Deo*, ſeu quo quis Deum offendit, ne temporale malum ſibi alioqui à creaturis inferendum incurrat; prout ii faciebant, qui Joan. 12. 42. *propter Pharifeos Chriſtum non conſitebantur, ut à Synagoga non ejicerentur.* Prout & fecit Petrus, cum Chriſtum negavit. De iſto metus genere non agitur in præſenti: hunc certe reprobavit Scriptura Matt. 10. 28. ubi: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere* Et Iſai. 51. *Quis tu ut timeres ab homine mortali?*

CCCLXXVIII. Timor ſervilis ille eſt, quo quis peccatum fugit, quia ſervorum more pœnam peccato præparatam veretur. Id autem cum dupliciter fieri poſſit, duplex diſtinguitur timor ſervilis; alter ſimpliciter ſervilis, ſeu, ut loquuntur nonnulli ſervilis absque ſervilitate: alter ſerviliter ſervilis; ſeu ſervilis cum ſervilitate. *Servilitas enim non pertinet ad ſpeciem timoris ſervilis; ſicut nec informitas ad ſpeciem fidei informis*, ait S. Thomas ibid. art. 4. unde vitium eſt timentis, non ipſius timoris.

Timor ſerviliter ſervilis ille eſt quo quis abſtinet quidem exterius à peccato, quia pœnam metuit, ſed ita eſt ſaltem implicite affectus, ut ſi abeſſet pœna, illud committeret.

Timor ſimpliciter ſervilis ille eſt, quo quis abſtinet quidem à peccato tanquam inductivo pœnæ, ſed ſine affectu illius committendi, ſi hæc abeſſet; vel * ſaltem abſtrahit ab eo quod ageret, ſi pœna peccatoribus non eſſet intentata. *Si aliquis*, ait S. Thomas eadem q. 19. à 2. *convertatur ad Deum & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor ſervilis.*

CCCLXXIX. Timor filialis ille eſt quo quis culpam timet, non ut inductivam pœnæ, ſed ut Dei, patris optimi, offenſivam: *nam filiorum eſt timere offenſam patris*; ait ibid. Angelicus.

CCCLXXX. Timor initialis, qui eſt medius inter utrumque timorem, iſt eſt quo quis peccatum fugit, tum quia inductivum pœnæ, tum quia offenſivum Dei: ita tamen ut, juxta S. Thomam ibid. ad 4. ſecundario pœnam, primario autem offenſam timeat.

Quæſtio hic nulla eſt de timore filiali aut etiam initiali. Quamvis enim Lutherus in aſſertione art. 6. docuerit illud omne eſſe peccatum, quod ſit ab homine nondum juſtificato; at non id conſtanter docuit. Aliunde vero non eſt quod errori huic, cujus principia alibi & pluries excuſſimus, debellando in præſenti immoremur: cum præſertim ſervilis metus bonitate vindicata, à fortiori vindicetur bonitas metus initialis. Certe, ut docet ibid. S. Thomas à 8. *timor initialis & filialis non differunt niſi ſecundum perfectionem charitatis*: quis porro actum ex charitate necdum perfecta elicitum neget bonum eſſe & laudabilem?

Neque etiam quæſtio eſt de timore ſerviliter ſervili, qui peccandi voluntatem non excudit. Ut enim reus eſt adulterii, qui ab eodem non abſtinet, niſi quia mariti furorem metuit; ſic & qui ita affectus eſt, ut illud committeret, ſi nulla à Deo pœna plecteretur.

Sed neque etiam quæſtio eſt an gehennæ timor penes ſubſtantiam & ratione officii bonus ſit: cum enim per eum timeat homo id quod vere timendum eſt, non eſt quod hæc ex parte culpari poſſit.

Summa itaque litis in eo eſt, an timor ſervilis quo quis abſtinet à peccato ex gehennæ metu, quem ad Deum propter ſe dilectum non refert, vel in ſe malus ſit & inordinatus, vel ſaltem verum includat peccatum omiſſionis, quatenus ad Deum ex charitate dilectum non refertur. De hoc autem non una eſt omnium ſententia. Janſeniani enim timorem ſervilem vitioſum eſſe contendunt, non equidem penes ſubſtantiam, ſed defectu finis, quem quamdiu ab ipſo charitatis fine diverſus eſt, ſemper pro vitioſo habent. Nec autem id iisdem perperam imponere credamur; hanc facti quæſtionem ante quæſtionem juris expendemus. Sit igitur

CONCLUSIO I. Actus timoris ſine charitate ſaltem initiali proprie dicta elicitus, neque ſupernaturalis eſt, neque ſine peccato elicitur, juxta Janſenium, Quenellum, & utriusque Diſcipulos.

CCCLXXXI. Prob. 1. ex luculentis ea de re Janſenii & aliorum textibus. Et quidem 1. Janſenius Lib. 5. de Gr. cap. 26. ſic vel à titulo præfatur: *Uberius oſtenditur ex Auguſtino, timorem pœnæ, & opus ex iſto timore factum, non eſſe ex gratia Chriſti, ſed naturæ viribus ſuppoſita fide.* Et illico ſub initium Capitis: *Timor pœnæ limites naturalis providentiæ quantum ad ſubſtantiam non excedit: cujuſmodi gratiam etiam Pelagiani multis modis agnoverunt. Ex quo ſit ut Auguſtinus iis qui ex timore operantur, gratiam diſertis verbis dari neget.*

Capitis 27. is est titulus: *Ex puro timore pœnæ non potest ita fugi peccatum, ut nullum aliunde peccatum incurrat.* Et in textu Capituli: *Doctores Scholastici plerique docent, omnino nos posse in aliquo actu ex solo timore pœnæ omne peccatum fugere ac detestari. Sed omnino statuendum est impossibile ut ille qui in peccandi proposito constitutus est, sola pœnæ formidine ita mutet voluntatem, peccatumque detestetur ut non peccet.*

Ibid. cap. 18. circa finem post relatum & pessime intellectum Augustini textum: *Ecce inquit: perspicue assertum, quod ille qui non concupiscit rem proximi, non solum timore hominum, sed etiam timore Dei, revera adhuc concupiscit rem proximi sui: quod iste nefarius ac sceleratis, ac latronibus par sit, qui cum nequissimam habeant voluntatem, timore compressi nihil exterius nocent.* Et cap. 30. *Timor enim: continet manum, non animum, qui eodem modo ac si non timeret, peccato alicui affixus manet.*

2. Idem astruunt damnatæ Quenelli propositiones à 6^a. usque ad 68^{am}. 6^a. quæ iisdem prope verbis à Janzenio deprompta est, sic habet: *Timor nonnisi manum cohibet: cor autem tandiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur.* 62^a. *Qui à malo non abstinere, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.* 67^a. *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

3. Idem nec minus evidenter docet Scriptor Operis male inscripti: *Réponse au premier avertissement de M. l'Eveque de Soissons.* Is quippe, postquam pro factionis more, timorem dixit bonum esse & salutarem; ita ut adversarium suum quasi qui bonitatem hanc neget, Lutheranisini reum facit, sic loquitur Tom. 1. part. 2. cap. 6. n. 18. *Dans les propositions du P. Q. il n'est parlé que de la crainte seule, par conséquent d'une crainte sans amour. Il y est parlé d'une crainte toute Judaïque. d'un sentiment de crainte qui rend un homme semblable aux bêtes. Il est donc certain que le P. Q. ne parle point de la crainte en général; mais seulement de la crainte servile & naturelle; de cette crainte, Mgr. que vous osez appeller mauvaise; ce que le P. Q. n'a jamais ni dit, ni pense. Hæc secum conciliabit qui volet: quomodo enim bonus erit timor, qui hominem facit bestiis insipientibus similem?*

Idem n. 19. *Quoique la crainte naturelle soit toujours défectueuse à raison du défaut d'un bon motif & d'une bonne fin; elle est quelquefois bonne à raison du devoir, quand on craint ce qu'on doit craindre.*

Num. 2. *Une crainte purement servile, qui seroit sans amour, pourroit être appelée un don de Dieu, & comptée entre les grâces extérieures de providence, que Dieu nous accorde par notre Seigneur Jésus-Christ.*

Et jam ab initio n. 3. *Comme il n'y a en général que deux amours, on ne doit aussi distinguer en général que deux sortes de crainte.* Num. 4. *La crainte de perdre des biens temporels, & la crainte des peines de l'enfer étant l'une & l'autre sans amour, l'une & l'autre se*

rappellent à la crainte servile. Et nu. 6. *Les Jésuites... ont imaginé un milieu entre la crainte servile & la crainte filiale, sous le nom de crainte surnaturelle de l'enfer; & ils font proposer cette nouveauté par des Evêques.*

Ex iis omnibus sic argumentor pro prima parte. Ille timor mere naturalis est, qui ad gratiam Christi proprie dictam non pertinet; sed ex viribus naturæ elicitur; qui naturalis providentiæ limites non excedit; qui est gratia mere Pelagiana; qui idem æstimari debet ac timor naturalis, qui proinde propter defectum boni seu ultimi finis semper est vitiosus; qui demum est amor distinctus charitate supernaturali, extra quam amor quilibet est mere naturalis. Atqui talis est timor servilis ex Janzenio, & Discipulis ejus. Ergo timor ille non est supernaturalis.

2. Actus ex eodem timore elicitus semper est peccatum. Actus enim qui peccandi voluntatem semper includit; Actus quem qui elicit, interius committit malum à quo exterius abstinere, ita ut nefarius ac sceleratis latronibus par sit; Actus qui ad Deum non refertur, sed est ipse sui amor hærens in creatura; Actus, quem qui elicit, Deum non aliter repræsentat sibi quam ut Dominum durum & intractabilem, Actus, inquam, hujusmodi bonus esse non potest. Actus enim bonus moraliter non dicitur talis à substantia, sed potissimum à fine. Atqui talis est actus hominis ex timore sine charitate saltem initiali operantis. Ergo.

CCCLXXXII. Prob. 2. ex ipsis Baii Jansenii & utriusque Asseclarum principiis, inter quæ primam sibi vindicant sedem hæc propositiones. Prima, quæ est Baii 27. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet.* Secunda, quæ est Jansenii Lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 8. *Ante gratiam proprie dictam non est liberum à peccato abstinere.* Tertia, inter Quenellianas num. 39. *Voluntas, quam gratia (Liberatoris, ex propos. 38.) non prævenit, nihil habet virium nisi ad se vulnerandum, est capax omnis mali, & incapax ad omne malum.* Quarta ibid. num. 40. *Sine gratia nihil amare possumus nisi ad nostram condemnationem.* Quinta ibid. rursus num. 44. *Non sunt nisi duo amores: amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque remuneratur: (& qui ideo amor est charitatis, quia ex propos. 56. Deus non remunerat nisi charitatem; & ex propos. 54. Sola charitas Christiano modo facit actiones Christianas, per relationem ad Deum & J. C.) & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter ipsum fit malus.*

Atqui stantibus hisce principiis, plane impossibile est, ut qui agit ex timore simpliciter servili, destituto proinde charitate initiali, seu amore Dei propter se, in eo suo actu non peccet. Siquidem timor ille, juxta Quenellianos, mere est naturalis, non est à gratia Dei proprie dicta, & ex hypothese expers est charitatis. Atqui actus hujusmodi sine peccato elici non potest. Nimirum quatenus naturalis, est à libero arbitrio, quod se solo nonnisi ad peccandum valet. Quatenus pro-

fluit

fluit à voluntate sine gratia, ad nihil quam ad eam vulnerandam inservire potest. Quatenus expers charitatis, ab eo amore procedit, quo nos ipsos ac mundum diligimus; quique cum ad Deum non referat quæ ad ipsum referenda sunt, propterea fit malus. Ergo.

CCCLXXXIII. Objic. Jansenius Lib. 5. cap. 20. & 21. ac Quenellus passim, timorem esse bonum & salutarem plenius faucibus eruciant. *Timor gehennæ*, ait Jansenius vel in ipso titulo cap. 21. *secundum se consideratus, licitus, bonus, rectus est.* Imo Confutator Sueffionensis admonitionis Episcopum Sueffionensem, nunc Senonensem Archiepiscopum, Lutheranismi postulat, eo quia hanc timoris bonitatem inficietur. Ergo.

CCCLXXXIV. Resp. dist. ant. Ex Jansenio timor gehennæ bonus est ratione finis, N. secundum se & quoad substantiam, Subd. bonus & simul inordinatus, adeoque nonnisi per nominum abusionem bonus dicitur, C. bonus est proprie & in genere moris, N. Itaque juxta Jansenianos timor ab aliquo charitatis initialis motu præcisus, semper vitiosus est defectu debitæ ad Deum relationis, uti modo probatum est. Nihilominus timorem hunc *bonum* dicunt *secundum se*, dum etiam cum inordinatum esse fatentur: quod iis qui Sectæ illius Dictionarium nesciunt, mirum videri possit. *Timor gehennæ*, ait Jansenius sub finem Capituli 21. *secundum se ipsum bonus est, sive dicatur ordinatus, sive inordinatus. Ordinatum dicunt, quando plus culpa timetur quam pœna: inordinatum, quando plus pœna quam culpa, quam etiam servilem dicere solent.* Egregiam porro bonitatem, quæ reperitur in actu inordinato, & per inordinationem hanc peccaminoso; in actu qui cum non sit à charitate, necessario est à cupiditate, quæ ubicumque regnat, *omnes hominis actiones corrumpit*, teste Quenello propof. 45. *Accipe nunc Danaum insidias, &c.*

CCCLXXXV. Objic. 2. Theologi graves & de Ecclesia bene meriti idem quoad præsens Caput docent cum Jansenio. Sic 1. Sylvius 2. q. 19. art. 4. ubi sic pag. 107. *Tertio considerari potest timor servilis, quatenus per eum sic metuitur pœna, ut propter illam abstinenceatur quidem ab opere externo peccati, sed tamen retineatur voluntas peccandi, si peccari possit impune. Hac ratione consideratus timor servilis potest quidem ipse nullum esse peccatum; sed tamen quicumque sic timet, vel actu vel habitu peccat, quia adhuc gerit voluntatem legi Dei contrariam.*

Sic 2. Bellarminus Lib. 2. de Pœnit. cap. 17. *Quartus timor, inquit, est proprie servilis, quo videlicet ita peccator Deum punientem timet, ut solius pœnæ fugiendæ causa à peccatis perpetrandis caveat, & de perpetratis doleat: quem timorem ita explicat Augustinus Conc. 25. in Psalm. 118. Timor quo non amatur iustitia, sed timetur pœna, servilis est, quia carnalis est, & ideo non crucifigit carnem: vivit enim peccandi voluntas, &c. Et cap. 18. Sciendum est duos quasi gradus distingui posse in timore servili. Primus est, quando impedit opus peccati externum, sed non voluntatem: & hic timor est bonus, sed quia conjunctus est cum*

mala voluntate, non gignit contritionem neque attritionem.

Idem videtur docere S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. ubi ait: *Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus sancti, licet sit à Spiritu sancto; quia, ut Augustinus dicit Lib. de Nat. & Gr. cap. 57. potest habere annexam voluntatem peccandi.* Cum enim, ait Lambertus Gaud, de voluntate peccandi generatim sumpta intelligenda sint illius verba, quod scilicet de eadem voluntate loquatur Augustinus quem citat; aliunde vero certum sit timorem qui est à Spiritu sancto, esse bonum; sequitur bonum esse timorem pœnæ, quamvis habitualement aut etiam actualement peccandi voluntatem secum annexam habeat. Neque, pergit Doctor mox citatus, id mirum videri debet: in eo namque qui gehennam ita timet, ut actualement peccandi voluntatem retineat, si peccari posset impune, qualis certe ille est in quo timor, licet à Spiritu sancto, non tamen omnino efficax est; actus duplex distingui debet, timoris alter, alter bonæ voluntatis, nil porro implicat quin prior bonus sit, malus vero posterior. Hæc ille. Jam vero quæ in istis Theologis redargui non possunt, cur in Jansenio culpentur?

CCCLXXXVI. Resp. neg. ant. imo vel ex eo quod objicitur capite insigniter differunt prædicti Theologi à Jansenianis; à quibus etiam in eadem materia multiplici alio nomine discrepant. 1. Enim objecti mox Theologi docent timorem servilem esse à Spiritu sancto, licet negent eum esse proprie unum è septem donis Spiritus sancti; ut videre est apud Sylvium eadem q. 19. art. 9. Contra vero Jansenius timorem hunc negat à gratia Christi profluere, & in solas naturæ vires refundit. 2. Iidem Theologi actum timoris quandoque malum agnoscunt, prout ab eo separatur, vel non separatur mala servilitas, ut apud eundem Sylvium ibid. videre est. Contra autem Jansenius docet, nullum ex solo timore fugi posse peccatum, nisi per aliud peccatum. 3. Iidem Theologi pro certo habent actum timoris à charitate præcisum, posse virtualiter referri in Deum; prout expresse tradit Sylvius ibid. art. 4. ad 2. contra Jansenius statuit actum timoris, nisi à charitate dimanet, manare à cupiditate, quæ omnia hominis opera inficit.

Non desunt tamen Theologi, qui metum servilem vel potius actum ejus moraliter malum esse velint, non tantum cum per eum timetur pœna tanquam summum & principale malum; quod & Sylvius agnoscit cum aliis: sed & quando ita per eum timetur pœna, ut licet propter eam abstinenceatur ab externo peccati opere, intus tamen retineatur peccandi voluntas: quia sicut in prima hypothesi peccator plus timet pœnam quam offensam: quod inordinatum est; cum majus malum plus timeri debeat, quam minus: sic & in hypothesi secunda, ubi dicit peccator: *Non detestarer peccatum, imo illud actu committerem, nisi ei constituta esset gehennæ pœna*, plus reapse timetur pœna quam offensa. Ita idem Galdus pag. 36.

Utra dicendi ratio prævaleat, indagare longum fuerit & superfluum. Utramque tamen referen-

Disert.
p. 34.
Edit. 1.

Sylvius
hic à 43

referendam esse duximus, ut sentiret unusquisque quam timido gradu in his materiis sit progrediendum. Quoti enim substantiam cum accidente confundentes, metum servilem in se malum esse judicant, nisi peccandi voluntatem excludat. Ceterum nova hæc quæstio ad vindicandam Tridentini Concilii definitionem necessaria non est. Quod ut pateat, sit

CONCLUSIO II. Attritio ex solo gehennæ metu concepta, id est attritio qua Pœnitens præcise dolet de peccatis commissis, & admit-tendis abstinere proponit, ad vitandam, quam timet, damnationem æternam, bona est & utilis.

Prob. 1. ex Scriptura. Exodi 2. 20. *Ut probaret vos venit Dominus, & ut terror illius esset in vobis, & non peccetis.*

Proverb. 1. 7. *Timor Domini principium sapientiæ, & cap. 14. 27. Timor Domini fons vitæ, ut declinans à ruina mortis.*

Eccli. 1. 20. *Radix sapientiæ est timere Dominum: Timor Domini expellit peccatum: nam qui sine timore est, non potest justificari.* Ibid. cap. 2. v. 19. & seq. *Qui timent Dominum inquirunt quæ placita sunt ei: Qui timent Dominum præparabunt corda sua, & conspectu illius sanctificabunt animas suas: & patientiam habebunt usque ad inspectionem ejus, dicentes: Si Pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.*

Hunc æternæ pœnæ timorem veluti frænum peccatoribus objiciunt Prophetæ, & ipse Christus. Isaias cap. 32. 14. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis.*

Math. 10. 28. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.*

Ex quibus omnibus sic disputo: Actio, cujus motivum bonum est & salutare, nonnisi bona & utilis esse potest. Atqui attritionis vel ex uno gehennæ metu motivum, bonum est & salutare. Motivum enim quod & justis proponitur, & peccatoribus universis iis proinde qui necdum ullo veræ charitatis sensu moventur, bonum est & salutare. Atqui attritionis motivum, ipse videlicet gehennæ metus, & justis proponitur, & peccatoribus: è quibus multi semper fuere præsertim apud Judæos, duræ cervicis gentes, qui vix graviorum suppliciorum formidini cederent, nedum teneræ charitatis impulsu traherentur. Ergo.

Confirm. quia id Psalm. 110. *Initium sapientiæ timor Domini*, de servili metu intelligit Augustinus in Psalm. 149. ubi, *Nisi*, inquit, *timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem: initium enim sapientiæ timor Domini.* Idem est, sensus D. Thomæ 2. 2. q. 19. a. 7. O. *Timor servilis*, inquit, *est sicut principium extra, disponens ad sapientiam; in quantum aliquis timore pœnæ discedit à peccato.* Ergo.

CCCLXXXVIII. Prob. 2. ex Patribus, quos plures refert Auctor Tractatus Theologici ad propof. 60. & seq. Quenelli. & è quibus unum tantum aut alterum referam extra Augustinum. Hoc enim velut uno judice pugnant adversarii, quasi in eo solo tota stet Ecclesiæ traditio & fortuna.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

S. Clemens Alexandrinus Lib. 7. Stromat. Pag. 536. *Justitia est duplex: una quidem propter charitatem, alia vero propter metum. Jam vere abstinentiam à malis operatur is qui timet.*

Idem. Lib. 2. *Timor & Spes & Pœnitentia cum tolerantia proficientes nos ducunt ad charitatem. Qui timorem autem accusant, Legem insectantur: quod si Legem, clarum est quod illum quoque qui Legem dedit.*

Unde sic: Timor de quo hic loquitur S. Clemens, est servilis: Atqui timor ille supernaturalis est & omnimode bonus. Ergo. Major constat. Timor enim qui à charitate separatur, qui ipsam præcedit, qui est timor Legis, utique servilis est. Prob. itaque Minor. Ille timor supernaturalis est & omnimode bonus, qui abstinentiam à peccatis operatur, qui ad charitatem conducit sicut & ipsa spes, qui certam habet justitiam sibi annexam, qui accusari non potest, nisi & ipsa Lex accusetur; ut eam manifestum est accusari, tum à Lutheranis, tum à Jansenio, juxta quem lex vetus fomentum pravæ cupiditati ex professo impendebat. Atqui timor, de quo S. Clemens, nedum cor peccato actu addictum relinquit, abstinentiam à malis operatur, ad charitatem conducit, ad quam nullus actus naturalis, potissimum vitiosus, conducere potest. Ergo.

Tertullianus Lib. de Pœnit. *Ubi metus nullus, emendatio proinde nulla: ubi emendatio nulla, Pœnitentia necessario vana.* Et cap. 5. *Si idcirco te deliquisse pœnituerat, quia Dominum cœperas timere: cur quod gessisti, rescindere maluisti, nisi quia metuere desisti.* Sed actus qui ad emendationem ita disponit, ut eoposito hæc sequatur, & sublato tollatur, undecumque bonus est. Ergo.

S. Basilii in Reg. fusiorib. ad interrog. 4. iis, inquit, *qui ab initio rudes, modo ad pietatis veræ cultum inducantur, ea quæ per timorem fit informatio utilior est. Sicut sapientissimus vir Salomon admonet, cum ait: Initium sapientiæ timor Domini.* Atqui nedum utilior, sed pessima foret informatio à timore ducta, si timoris hujus actus vel hominem faceret magis hypocritam, ut Luthero placet, vel manum solam à malo cohiberet, uti Quenello visum est.

CCCLXXXIX. Ceteros omitto deventurus ad Augustinum, quem suum esse impendio confidit Jansenius. Is autem ut S. Doctoris suffragio condemnetur; pœne sufficiat eos, quos ipse producit Augustini textus, allegasse. Itaque S. Præsul in Psalm. 27. num. 7. tres fecerit timoris species, quarum prima constituit timorem castum: secunda metum servilem, quo quis timet ne quid in terra patiat malum, ne illi ægritudo accadat, &c. tertia quidquid dicat prætenfus Admonitionis Sueffionensis confutator, his describit verbis: *Adhuc audi: Alius non in hac terra pati timet, sed gehennam timet, unde terruit & Dominus. Audistis, cum Evangelium legeretur: Ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Audiunt hæc homines: timent, & continent se à peccato. Habent timorem, & per timorem continent se à peccato. Timent equidem, sed non amant justitiam: cum autem per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ; & in-*

K k

Et incipit quod durum erat, amari, textum hunc repetit S. Bernardus Serm. 4. de timore.

Et num. 8. *Ille timor nondum castus præsenti-
tiam Domini Et pœnas timet: timore facit quid-
quid boni facit; non timore amittendi bonum il-
lud, sed timore patiendi illud malum. Non ti-
met ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed
timet ne mittatur in gehennam: bonus est iste ti-
mor, utilis est, sed nondum est iste castus per-
manens in sæculum sæculi.*

Unde sic: Timor, de quo hic loquitur Augustinus, est simpliciter servilis, uti Janse-
nius fatetur. Atqui timoris hujusce actus ho-
minem coram Deo reum non facit. Actus
enim quo quis abstinet à peccato, atque tam
utiliter timet, ut contrahat justitiæ consuetu-
dinem, ex qua sensum assurgit ad dulcedinem
amoris; is, inquam, actus hominem peccati
coram Deo reum non facit. Imo nec actus
ille mere naturalis dici potest. Ecquis vero
ex actu mere naturali exurgere dicat justitiæ
consuetudinem, in eo potissimum systemate,
in quo omnis liberi arbitrii per gratiam non
adjuti actus verum est peccatum. Atqui per
timorem de quo loquitur Augustinus, continet
se homo à peccato, & tam salubriter timet,
ut habitum justitiæ & amoris sensum comparet.
Ergo.

T. 5. p.
756. D. E. Idem S. Doctor, Serm. 13. nunc 156. de
verbis Apost. n. 14. QUI ADHUC IDEO BENE
AGIT, quia pœnam timet, Deum non amat,
nondum est inter filios: Utinam tamen vel pœ-
nam timeat! Timor servus est, charitas libera
est; Et ut sic dicamus, timor est servus chari-
tatis. Ne possideat diabolus cor tuum, præce-
dat servus in corde tuo, Et servet dominæ ven-
turæ locum. FAC FAC VEL TIMORE POENÆ,
sed nondum potest amore justitiæ. Veniet do-
mina, Et servus abscedet: quia consummata
charitas foras mittit timorem.

16id.
p. 778. E. Et Serm. alias 18. nunc 161. de verbis
Apost. cap. 8. num. eod. S. Doctor utrumque
temporalis & æterni damni timorem prolixè
discutit: & quærit ab homine in adulterium
propenso, cur, quod facile posset, crimen
non committat. Respondebis, inquit, quia ti-
meo gehennam, timeo supplicium ignis æterni,
timeo judicium Christi, timeo societatem diaboli,
ne puniar ab illo, Et cum illo ardeam: Quid
dicturus sum? Male times? vane times? Non
audeo, quando quidem ipse Dominus ablato ti-
more hominum subjecit timorem gehennæ, ubi
dixit: „Nolite timere eos qui occidunt cor-
pus: „Sed eum timete, qui habet potesta-
tem & corpus & animam occidere in gehennam,
nam ignis: ita dico vobis hunc timete.“ Cum
ergo Dominus timorem incusserit, Et vehemen-
ter incusserit, Et repetendo verbum commina-
tionem geminaverit, dicturus ego sum, male
times? Ista non dicam. Plane time, nihil me-
lius times; nihil est quod magis timere debeas.
Sed interrogo te: Si non te videret Deus, quan-
do facis, nec quisquam te convinceret in judicio
illius, faceres? Tu te vide: Si faceres, ergo
pœnam times, castitatem nondum amas, chari-
tatem nondum habes: serviliter times; formido
est mali, nondum dilectio boni. Sed time tamen,
ut ista formido custodiat te, ut perducatur te ad
dilectionem. Timor enim iste quo gehennam ti-

mes, Et ideo mala non facis, continet te; Et
sic volentem peccare animum interriorem non
finit. Est enim quidam custos timor, quasi pæ-
dagogus legis; littera est minans, nondum gra-
tia juvans. Custodiat tamen te timor iste, dum
non facis timendo, Et veniet charitas: Quan-
tum illa intrat, tantum timor exit. Timor
enim id agebat ne faceres; charitas id agit, ut
nolis facere, etiamsi impune possis admittere.

Atqui hi S. Doctoris textus Quenellianum
systema funditus subvertunt. Ibi quippe agi-
tur de timore servili, per quem videlicet so-
lum homo à peccato abstinet, ita ut in alia
hypothesi, in qua timore illo fuisset destitutus,
re ipsa peccasset: cum è contra homo chari-
tate motus, nequidem malum operari vellet
in ea hypotesi in qua nihil haberet metuen-
dum pœnæ. Atqui quæcumque de hoc timo-
re docet Augustinus, è diametro adversantur
iis quæ de eodem timore docet Quenellus.

1. Enim docet Augustinus eum qui ex hoc
timore agit, nec male agere, nec in vanum.
Atqui quantumcumque timoris servilis bonita-
tem venditare videantur Janseniani, docent
tamen eum qui ex eodem timore operatur, &
in vanum & male operari. In vanum qui-
dem, quia ex propos. 53. Quenelli, qui cur-
rit ex alio impulsu, Et ex alio motivo quam
charitatis, in vanum currit; male vero, quia
ex propos. 45. ubi non regnat amor Dei, reg-
nat mala cupiditas, quæ omnes cordis actiones
corrumpit.

2. Loquitur Augustinus de eo timoris actu,
quem Christus incussit, Et vehementer incussit.
Atqui Christus nec vehementer nec parum
præcepit eum timoris actum, qui Christum
non sibi repræsentat nisi ut Dominum durum Et
intractabilem; quique ratione finis semper est
perversus, adeoque veri nominis peccatum.

3. Loquitur Augustinus de timore, qui ti-
mentem custodit, qui ad dilectionem perdu-
cit, qui charitati locum præparat, & ita præ-
parat, ut juxta S. Doctorem Tract. 9. in Ep.
Joan. Si non est timor, non sit quo intret chari-
tas. Atqui metus servilis, qui juxta Janse-
nios mere naturalis est, & gratia pure exterior,
hos effectus parere non potest, nisi in Pelagii
systemate.

4. Loquitur Augustinus de timore qui efficit
ne diabolus cor hominis possideat, quique ani-
mum etiam interriorem jam peccare volentem,
jam festinantem ad scelus continet, & peccare
non finit. Atqui hæc conciliari non valent
cum systemate Quenelliano, juxta quod timor
manum quidem cohibet, cor vero & animum
cohibere non potest.

5. Loquitur Augustinus de timore qui dif-
fert à mortis naturalis timore, ut bonum dif-
fert à malo. Ergo loquitur de timore, qui
non tantum penes substantiam & ratione officii,
sed & undecunque bonus est. Ipse enim mor-
tis timor ratione officii bonus est & necessarius.
Ergo.

Quod autem servilis ille timor, non gratiæ
juvanti, sed minanti litteræ tribuatur à S. Docto-
re, neminem movere debet. Id enim eo di-
ctum est sensu, quod gratia terrens ad anti-
quum potius quam ad novum Testamentum
pertineat; licet & in novo debeat reperiri, se-
cundum

cundum id S. Doctoris in Psalm. 77. *Initium est vetus Testamentum, finis novum: Timor enim praevallet in Lege, sed & in nova initium sapientiae timor Domini.* Nisi enim, ait S. Praeful in Psalm. 149. *timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem.*

T. 6. p.
381. D.

CCCLXXX. Idem Lib. de Catechif. rudibus Cap. 17. num. 26. & 27. *Sunt, ait, qui propterea volunt esse Christiani, ut aut promerentur homines à quibus temporalia commoda expectant, aut quia offendere nolunt quos timeant. Sed isti reprobi sunt: Qui autem propter beatitudinem sempiternam & perpetuam requiem, quae post hanc vitam sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem aeternum cum diabolo, sed in regnum aeternum intret cum Christo, VERE IPSE CHRISTIANUS EST; cautus in omni tentatione, ne prosperis rebus corrumpatur, & ne frangatur adversis: Qui etiam proficiendo perveniet ad talem animum, ut plus amet Deum, quam timeat gehennam, &c.*

Tom. 5.
p. 523.

Et Hom. 23. inter 50. Cap. 6. nunc Serm. 99. num. 6. *Adulter non fuisti in illa tua praeterita vita, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus: Regebam te mihi, servabam te mihi. Ut adulterium non committeres suasor defuit; ut suasor deesset ego feci. Locus & tempus defuit: & ut haec deessent ego feci. Affuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus; UT NON CONSENTIRES EGO TERRUI. Agnosce ergo GRATIAM ejus cui debes & quod non admisisti.*

Ex iis, quae quasi prophetico instinctu adversus Quenellianas novitates dicta videntur, sic disputo in forma. Ille timor verè bonus est & sanctus, qui est effectus gratiae, qui impedit ne homo crimini consentiat, qui eum suo modo facit vere Christianum, qui eundem munit contra tentationes, qui demum mentem ejus ita praeparat, ut plus Deum amet, quam timeat gehennam. Atqui haec praestat timor gehennae ex Augustino.

CCCLXXXI. Prob. 3. ex S. Thoma pluribus in locis. Et quidem 1. quaerit S. Doctor 3. p. q. 85. art. 5. *utrum principium Pœnitentiae sit à timore, & affirmative concludit, secundum illud Isai. 26. A timore tuo, Domine, concepimus, & quasi parturivimus & peperimus spiritum salutis, id est Pœnitentiae salutaris.* Atqui aliud concludere debuerat, si Pseudo-Augustinianorum principiis nixus esset. Principium enim Pœnitentiae salutaris cor ipsum à peccato cohibere debet. Atqui timor ex Quenello nonnisi manum cohibet. Ergo.

Et in corp. art. *primum principium (Pœnitentiae, quantum ad actus quibus Deo operanti in Pœnitentia cooperamur) est Dei operatio convertentis cor: Secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorum à peccatis retrahitur. Quartus, &c.* Atqui actus per quem Deo cor nostrum convertenti cooperamur, quisque instar fidei, & post fidem ad Pœnitentiam disponit, omnimodis bonus esse debet, nec ab exteriori tantum peccato retrahere. Ergo.

Ibid. ad 3. *Dicendum, ait S. Doctor, quod ipse etiam motus timoris procedit ex actu Dei convertentis cor: unde dicitur Deuteron. 5. Quis det eos talem habere mentem ut timeant me?* Atqui, iterum dicam, quod procedit ex actu Dei convertentis cor, nec naturalis est instinctus, nec includit actuale peccati desiderium, sed ejus displicentiam, ut docet ibid. Angelicus Doctor ad 1. Ergo.

CCCLXXXII. Idem luculenter confirmat S. Thomas 2. 2. q. 19. quae tota est de timore. Sic autem loquitur a. 2. O. *Quandoque homo propter mala quae timet, ad Deum convertitur & ei inhæret; quod quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ: si ergo aliquis convertatur ad Deum ut ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis; si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis: Si autem propter utrumque, erit timor initialis.* Atqui si timor servilis semper includeret tacitam peccandi voluntatem, uti adversariis placet, per eum non converteretur homo ad Deum, eique inhæreret. Ergo.

Idem ibid. art. 7. *Timor servilis est sicut principium extra disponens ad sapientiam; in quantum aliquis timore pœnæ discedit à peccato, & habilitatur per hoc ad sapientiae effectum, secundum illud Eccli. 1. Timor Domini expellit peccatum; quis porro dixerit hominem per actum peccati ita discedere à peccato, ut per hoc ad sapientiam disponatur?*

CCCLXXXIII. Dices cum Auctore Hexaplorum: S. Thomas ibid. art. 4. O. sic loquitur: *Timor servilis ex parte servilitatis habet quod sit malus.* Atqui timor servilis non subsistit sine servilitate. Si quidem ex S. Thoma ibid. ad 1. ille operatur ex timore servili, in quantum est servilis, qui non amat justitiam, sed solum pœnam timet. Sed quisquis ex timore servili operatur, non operatur quia justitiam amet, bene vero quia pœnam timeat. Ergo.

CCCLXXXIV. Resp. ad 1. neg. min. Ut enim jam à limine observavimus, est timor servilis cum servilitate, seu serviliter serviens; est & timor servilis simpliciter, seu servilis sine servilitate. Timor simpliciter servilis pœnam timet, ut malum ingens, non tamen ut summum, ita ut nedum ad fugiendam pœnam peccare velit, è contra ut eam fugiat, declinet à peccato; quamvis ad istud vitandum nondum feratur amore simplici justitiae, sed metu vindictæ. Timor vero servilis cum servilitate, vel pœnam timet tanquam summum ac principale malum, proinde magis, quam Dei offensam; vel ita pœnam metuit, ut dum propter eam ab externo peccati opere temperat, intus fervet voluntatem peccandi, si peccare impune posset. Primus timor, ait hic Sylvius, bonus est, & bonum esse est de fide. Secundus malus est, utpote inordinatus. Tertius potest quidem nullum esse peccatum; sed tamen quicumque sic timet, vel actu vel habitu peccat; quia adhuc gerit voluntatem legi Dei contrariam. Jam vero in doctrina S. Thomae fieri potest, ut timor servilis ea mala servilitate careat, quae vel pœnam plus timet quam offensam, vel implicitam nutrit peccandi voluntatem. Atque id expresse tradit S. Doctor ibid. his verbis: *Si servilitas, inordinata nimirum, esset*

esset de ratione timoris servilis, oporteret quod timor servilis esset simpliciter malus. Ergo timor servilis sine mala servilitate subsistere potest. Idem fufius evoluit S. Thomas ibid. art. 6. quem cum Sylvio perlege.

CCCLXXXV. Ad 2. dist. maj. ille operatur ex timore servili, qui non amat justitiam amore etiam latius sumpto, adeoque qui solum timet pœnam, vel ut principale malum, vel cum vero & actuali ad peccatum affectu, C. ille, operatur ex timore servili, qui non amat justitiam ex amore casto, quique adeo indiget metus auxilio, ut à peccato deterreatur, N. Itaque, qui à peccato temperat sine ullo prorsus amore justitiæ, imo per actum amoris illi contrarium, quo vel pœnam ut principale malum veretur, vel actu interius nutrit desiderium peccandi, is non tam ex metu servili quam ex mala metus servilitate agit, & ideo male agit. Sed non ideo quisquis à peccato simpliciter abstinet ob gehennæ metum, nondum autem ex casto illo justitiæ amore, qui ad Deum propter se dilectum tendit, ex metu servili in quantum servili agere dicendus est. Neque id, sed contrarium diserte tradit S. Thomas, qui ibid. in argumento *sed contra*, sic loquitur: *Nullum malum est à Spiritu sancto: Sed timor servilis est à Spiritu sancto: quia super illud Rom. 8. Non accepistis spiritum servitutis, dicit Glossa: Unus est Spiritus qui facit duos timores, scilicet servilem & castum. Ergo timor servilis non est malus; licet, ut ait S. Doctor ibid. O. servilitas ejus sit mala: servilitas, inquam, quæ, ut male & contra S. Thomam supponit objectio, non est de ratione timoris servilis: quia timor servilis secundum suam substantiam non importat nisi timorem pœnæ; sive timeatur ut principale malum, quod servilitatem proprie dictam & ideo malam constituit; sive non timeatur ut principale malum; ibidem O. & ad 3.*

CCCLXXXVI. Prob. 4. ex Tridentina Synodo, quæ doctrinam hanc tam frequenter inculcat, ut pene satius sit cum Sancyrano Concilium illud in Scholasticorum conventum transformare, quam futilibus responsis textum ejus obscurare velle. Sic porro adversus Lutherum loquitur Can. 7. *Si quis dixerit opera omnia quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vera esse peccata, vel odium Dei mereri; aut quanto quis vehementius iuitur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema sit.* Et Can. 8. *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere; anathema sit.*

Et Sess. 14. ubi Patres idem ex professo versant argumentum, Si quis, ajunt Can. 5. *dixerit, eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, scditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; denuum illum esse do-*

lorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema sit.

Ibidem Cap. 4. declarat sancta Synodus, *illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur: si voluntatem peccandi excludat, donum Dei esse & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo Pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat.*

Ex iis sic contra recentiores nonnullus disputo. Si attritio aliunde vitiosa sit, vel quia est ab homine peccatore; vel quia est à solis naturæ viribus, vel quia licet sit à gratia, non tamen à charitate saltem initiali, vel quia non excludit voluntatem peccandi. Atqui stante Tridentini doctrina nullum ex his dici potest.

Non 1. cum ex citato Can. 7. constet, quod aliunde indubium est, non omnia quæ ante justificationem fiunt opera esse peccata, ideoque cupiditatem, dum etiam in hominis corde dominatur, non omnes ejus actiones corrumpere.

Non 2. quod enim ad gratiam disponit, quod viam ad justitiam parat, quod est ex impulsu Spiritus sancti, in solas naturæ vires refundi nequit, ut rursus constat ex Trid. Sess. 5. Can. 3. Atqui ex eodem Tridentino citatis Cap. 4. & Can. 5. attritio ad gratiam disponit, &c.

Non 3. 1. enim si attritio vitiosa sit quatenus initiali charitate destituta, vitiosum erit opus quodcumque non profluet à radice charitatis. Id autem insigniter aberrare à vero probavimus in Tract. de Actib. human. Capit. 4. art. 1. Sect. 2. 2. Bona est ex omni parte attritio, quam in prædictis textibus commendat Tridentinum, ut ex adversariis quidam fatentur. Sed, quidquid reclament, attritio hæc bona non est ex præsentia charitatis initialis. Jam enim non per metum, sed per charitatem metui huic annexam à peccando abstinemus: Atqui tamen ex Concilio Sess. 6. Can. 7. *per metum à peccando abstinemus.* Et vero, attritio quam Patres docent ad justificationem in Sacramento disponere, eo usque præscindit ab amore, ut voluerint eradi dilectionis nomen à Decreto, quale primo conceptum erat. Cum enim, uti refert Pallavicinus Lib. 12. cap. 10. prius Decretum statueret attritionem ex timore servili natam sufficere ad Pœnitentiæ Sacramentum, quia *sine aliquo dilectionis in Deum motu vix esse queat*; monuit Tudetanus Episcopus, falso supponi attritionem vix unquam *sine amore esse*: *Quamobrem*, ait Pallavicinus, *Decretum sicut nunc extat, reformatum est.* Ergo attritio Tridentina per se solam, non autem ex charitatis consortio bona est: idque constat ex censura geminæ hujus propositionis ab Alexandro VIII. an. 1690. die 7. Decembris proscriptæ, nu. 14. & 15. *Timor gehennæ non est supernaturalis. Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis.*

Non 4. hæc enim verba, *Si voluntatem peccandi excludat*, manifeste supponunt dari attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat: alioqui Concilium pro dispositione ad justificationem ridicule proponeret attritionem, quæ
in

in rerum natura non extat; & Lutheri doctrinam damnaret solum in casu impossibili, in eo scilicet quo attritio excluderet peccandi voluntatem, quam de facto nunquam excluderet.

CCCLXXXVII. Confirm. vel attritio de qua loquitur Concilium, per se excludi voluntatem peccandi, vel per aliud, nempe initium aliquod amoris benevoli, prout adversariis pluribus videtur. Atqui posterius istud dici non potest.

1. Quia Concilium contritionem generatim dividit in eam quæ charitate formata est, & in eam quæ cum charitate formata non sit, attritio nuncupatur: ergo posterius membrum opponit priori quantum ad motivum utriusque specificè distinctivum: non staret autem oppositio hæc, si in mente Concilii idem quoad substantiam esset contritionis & attritionis motivum, scilicet charitatis.

2. Quia mens Concilii est ut definiat attritionem tunc saltem esse donum Spiritus sancti, cum ab ipsa excluditur peccandi voluntas. Atqui non stat definitio hæc, nisi attritio per se excludat peccandi voluntatem. An enim de fide vel spe sapienter in genere dixerim eas esse dona Spiritus sancti, si ope charitatis excludant desiderium peccati?

3. Quia quod eo loci statuit Synodus Trid. id dubio procul statuit contra Lutherum. Atqui nihil revera statuit contra Lutherum, nisi statuatur attritionem per se solam excludere posse voluntatem peccandi. Fatebatur enim Novator per contritionem initiali charitate stipatam, peccati voluntatem excludi; idque patet tum ex thesibus Lypsicis, tum ex Assertionem Articulorum per Bullam Leonis X. proscriptorum, ubi sic ille: *donec ab amore legis incipiant pœnitere, se se hypocritas esse sciant.* Unde Kemnitius Novatoris Novator discipulus in Examine Concilii Trident. non alium reprobat timorem, quam qui non oritur ex Dilectione Dei: *Contritio, inquit, expavescens consideratione iræ & judicii Dei, si non oriatur ex dilectione Dei, etiamsi accedat fides petens. . . remitti nobis peccata propter Christum, tamen non est salutaris, sed Judæ Pœnitentia.* Ergo ea solum contritio Luthero displicebat, quæ non concipitur ex amore justitiæ & dilectione Dei. Ergo contritio, quæ à PP. Tridentinis, quibus nec Lypsicæ theses, nec Apologia Lutheri, ignotæ erant, statuitur bona & supernaturalis, voluntatem peccandi per se solam, & independentem ab amore excludit. Non nego, quod tamen diserte in citata Apologia negat Lutherus, eum olim ultra progressum, pro malo habuisse, quidquid à charitate habituali non oriretur: ast potuit Ecclesia varias erronei systematis partes reprobare; & de facto reprobavit Canonibus VII. & VIII. Sess. 6. Certe doctrina de attritione, quam damnat Trid. Synodus Sess. 14. totidem verbis desumpta est ex sermone 2. Lutheri de Pœnitentia. Hic vero ne obiter quidem insinuat ille, sibi vitiosum esse metum omnem, qui à charitate habituali non profluat. *Hæc contritio, inquit, facit hominem hypocritam & magis peccatorem; quia solum timore præcepti, & dolore damni id facit, &c.*

4. Quia Tridentini Patres sanxerunt eo ipso

timore excludi peccandi voluntatem, quem Tudetanus Episcopus monuit posse sine amore concipi. Ergo senserunt voluntatem peccandi solo metu & independentem ab influxu charitatis excludi posse. Et vero si Patribus, cum Decretum suum reformarunt, persuasum fuisset hujusmodi metum charitate aliqua fulciri, non dixissent, *si voluntatem peccandi excludat*, sed dixissent absolute: *voluntatem peccandi excludens.* Qui enim jam prope definituri erant attritionem satis esse in Sacramento, quia eam vix sine aliquo dilectionis motu esse existimabant, ii profecto per hunc dilectionis motum peccandi voluntatem coerceri, non inficiabantur.

Reponit Henricus à S. Ignatio num 1910. non magis ex eo quod dicat Tridentinum: *Si voluntatem peccandi excludat*, colligi posse voluntatem hanc per solum metum excludi; quam colligi possit, spem veniæ concipi posse solo metu, ex eo quod idem Tridentinum dicat, *cum spe veniæ.* Atqui posterius nemo colliget. Ergo Tridentinum eo loci non loquitur de attritione quæ charitatis aliquid involvat.

CCCLXXXIX. Confir. 1. Quia peccandi voluntas solo amore excluditur. 2. Quia attritio Tridentina importat propositum vitæ melioris, adeoque propositum servandi mandata divina, inter quæ primas tenet præceptum Dei super omnia diligendi. Atqui propositum illud sine inchoata quadam charitate haberi non potest. Ergo.

Resp. ad 1. neg. maj. Nulla enim est à prima conditione ad secundam illatio. 1. Quia facile adeo intelligitur spem actualem veniæ ab ipsa spei virtute, non autem aliunde oriri, ut nemo hic decipi possit: contra vero tam difficile intelligitur, voluntatem peccandi per ipsum gehennæ metum non excludi, sed per aliud, de quo nulla ibi fit mentio, imo quod de industria sublatum est à priori Decreto, puta per initialem charitatem; ut omnes pene, posita Objectoris sententia, decepti fuerint.

2. Quia Concilium loquitur de spe in obliquo, ita ut manifeste videatur solam ejus præsentiam exigere. Contra vero loquitur idem Concilium de exclusionem voluntatis peccandi, tanquam de effectu per attritionem producto; *si excludit*, inquit. Ergo exclusio hæc ipsi tribuenda est attritioni, nisi verborum sensus & ordo plane immutetur.

3. Quia idem luculente tradit Alexander VII. in Decreto dato an. 1667. die Maji 5. ubi ait, Scholasticos inter se contendere, an illa attritio, *quæ concipitur ex metu gehennæ excludens voluntatem peccandi, cum spe veniæ*, requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei. Regere quidem idem Henricus, Pontificem id dicere in narrativa quæ sua non est, sed defensorum attritionis formidolosæ. Sed 1. unde, precor, id habet prædictus Theologus? 2. quomodo permisisset Pontifex, ut defenderetur attritio tanquam ad Sacramentum sufficiens, si dubium fuisset, num ei annexa foret peccandi voluntas? etsi enim tolerari aliquando potest materia, de qua dubitatur an sufficiat; at non ea permitti potest de qua dubitatur an peccatum sit, necne.

Ad 1. confirm. neg. ant. Peccandi enim voluntas

L I

luntas non tantum solo gehennæ metu potest, sed & necessario excludi debet: cum alioqui metus ille assequi non possit finem à Spiritu sancto intentum, videlicet fugam gehennæ.

Ad 2. confirm. 1. Si ubicunque est vera attritio, ibi fit inchoata charitas, ut quid tantopere de charitatis initialis necessitate digladiamur? 2. neg. min. Sicut enim propositum jejunandi non est jejunium, sic nec diligendi Dei propositum est dilectio formalis, sed tantum dispositiva. Alioqui propositum illud non tantum esset dilectio initialis, sed & perfecta, cum non initialis duntaxat, sed & perfectæ charitatis popositum sit.

CCCC. Reponit 2. idem Henricus damnatum fuisse à Tridentino Lutherum, non quia in attritione charitatem inchoatam exigeret; in eo nimirum consentientes habebat Catholicos; sed quia vitiosum æstimaret opus quodcunque sine charitate habituali elicatum; adeo ut in Art. 4. ex iis quos Leo. X. reprobavit, doceret imperfectam charitatem impedimento esse ad introitum cœlestis Regni, propter vitium imperfectionis hujus.

Sess. VI.
Can. 6.

Ibid.
Can. 7.

CCCCI. Verum objectio hæc ex dictis confutata manet. Constat siquidem Tridentinum, non eos solum damnasse, qui sentiebant omnia hominis ante justificationem suam opera totidem esse peccata; sed & eos, qui contende-
per quam à peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere. Ergo ne Concilium bis idem damnasse dicatur, certum esse debet, perculsum ab eo fuisse Lutherum, tum quia aliquando gratiam habitualement operi bono prærequirere visus esset; tum quia timoris actum in se sumptum peccandi voluntatem excludere inficiabatur.

Et vero si semel steterit hæc Henrici objectio, jam ex Tridentino colligi non poterit gehennæ metum, si solitarie & quoad substantiam sumatur, esse supernaturalem. Dicam enim supernaturalem esse eum duntaxat metum de quo loquitur Trid. Synodus: porro, addam, non loquitur Synodus de metu solitarie & secundum se sumpto; sed de metu, qui per charitatem initialem excludat voluntatem peccandi. Ergo, pergam, ex Tridentino colligi nequit metum esse in se supernaturalem. Et id tamen negat Henricus ipse, juxta quem merito proscriptæ sunt ab Alexandro VII. propositiones istæ: *Timor gehennæ non est supernaturalis. Attritio, quæ ex gehennæ metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus & supernaturalis.* Fixum ergo sit per gehennæ metum excludi voluntatem peccandi, prout alio Decreto longe celebriori sanxit Clemens XI. cum hanc proscriptis Quenelli assertionem num. 61. *Timor nonnisi manum cohibet, &c.*

CCCCII. Reponunt 3. alii Tridentinum loqui de timore *per quem ad Dei misericordiam confugimus*: porro, ajunt, timor nonnisi ab initiali charitate habet, quod ad Dei misericordiam confugiat. Ergo timor, de quo Tridentinum, initialem charitatem importat. Et vero si per se solum, non vero per charitatis subsidium, & ad Dei misericordiam confugeret, peccandi voluntatem excluderet, frustra con-

ditionalem hanc adjecisset Concilium: *Si voluntatem peccandi excludat*; quandoquidem attritio omnis voluntatem hanc excludere statim intelligeretur.

CCCCIII. Sed non pluris est nova hæc objectio, quam quæ mox propositæ sunt. Unde ad 1. neg. min. potest enim peccator ad Dei misericordiam confugere ex eodem amore, ex quo vitare vult gehennæ malum quod sibi timet, ideoque ex amore concupiscentiæ vel spei. Non ergo facit gehennæ timor ut ad Dei misericordiam recurramus, quia procedat à charitate filiali vel initiali; sed quia, juxta Tridentini ipsius declarationem, metus ille, ut sit dispositio ad gratiam, debet esse conjunctus cum spe veniæ, spes autem & in misericordia fundatur, & ab amore concupiscentiæ originem ducit.

Ad 2. neg. maj. Attritio enim generatim spectata sequitur conditionem metus cui inititur. Metus autem alius est naturalis, alius supernaturalis; alius servilis serviliter, alius tantum servilis; alius proinde excludens, alius servans peccandi voluntatem. Ergo ne subesset errori locus, merito declaravit Tridentinum, se de ea tantum attritione loqui, quæ peccandi voluntatem excludat.

CCCCIV. Prob. 4. Conclusio ratione Theologica. Ea actio unde quaque bona est: quæ bonum habet objectum, quæ in illud per medium legitimum tendit; quæque ex parte finis ultimi culpari non potest. Atqui talis est ea de qua disceptamus attritio.

1. Quidem bonum habet objectum, & rationi congruum maxime. Scilicet enim objectum seu finis proximus attritionis est fuga pœnæ omnium maximæ. Hanc porro pœnam vereri & fugere, juxta legem Christi, bonum est & optimum. Unde supra Augustinus Serm. 161. *Time: nihil est quod magis timere timeas.* Utique, si rationi consentaneum sit, ut hanc, qua omni potero via, avertam à proximo: quæ fiat ut eam omnimodis à me avertere non enitar? Et vero; Timor mali alicujus speciem, proinde honestatem, sumit ex bono cui malum illud opponitur. Atqui bonum, cujus possessioni opponitur malum gehennæ, per se maxime honestum est, & omni acceptione dignissimum. Ergo & per se maxime honesta est fuga mali contrarii.

2. Attritio in illum finem tendit per medium legitimum. Medium enim quod illa assumit, est emendatio vitæ, detestatio peccati, firmum ab eo deinceps abstinendi propositum, idque juxta motum Spiritus sancti, nondum quidem inhabitantis, sed tamen efficaciter impellentis. Atqui nihil est in hoc medio quod illegitimum censeretur valeat. Sane, si quid hic redargui possit, maxime implicita quædam & latitans peccandi voluntas. Atqui hoc non. Verum enim & ab ipsis Scripturis propositum fugiendæ gehennæ medium id omne excludere debet, quod gehennam meretur. Ergo attritio voluntatem hanc excludere debet; & si non excludat, haud erit veri nominis attritio; cum hæc sincerum melioris vitæ propositum includere debeat: & alunde actio, quæ est à Spiritu supernaturaliter operante, cum actualis criminis amore compati non posset.

3. Deinum attritio ex parte finis ultimi culpari

pari non potest. Eatenus enim ex illa parte redargui posset, quatenus vitiosa diceretur actio omnis, quæ ad Deum propter se dilectum, seu, quæ ad Deum ex motivo charitatis saltem inchoatæ non refertur. Atqui principium illud solide confutavimus in Tract. de Actibus humanis.

Et vero, ut ibid. & alibi passim diximus: actus spei ex omni parte bonus est & utilis. Sed actus timoris, atque ideo attritio ex eodem elicitæ, à virtute spei nascitur. Ejusdem enim est principii bonum aliquod amare, & contrarium eidem bonum odio prosequi; secundum id Augustini Lib. 83. 99. q. 33. *Nulli dubium est, nullam aliam esse metuendi causam, nisi id quod amamus.* Atqui principium amoris, quo beatitudinem, bonum malo gehennæ contrarium, diligimus, est ipsa spes. Ergo actus quo gehennam odimus, proinde attritio inde nata, non inepte ad spem revocatur.

CCCCV. Objic. 1. Quod opponitur charitati, bonum esse non potest. Atqui metus, ideoque & attritio inde nata, opponitur charitati. Quod enim expellit charitas, charitati opponitur. Atqui. . . Prob. min. ex 1. Joan. 4. 18. ubi *Timor non in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.*

CCCCVI. Confirm. male fit, quidquid sit ex alio quam Evangelii spiritu. Sed quod sit timore. . . Prob. min. ex Rom. 8. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* Et 2. Timot. 1. *Non dedit Deus nobis spiritum timoris, sed virtutis & dilectionis.* Ergo.

CCCCVII. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. Charitas expellit timorem, sicut magis perfectum excludit minus perfectum; Quo sensu visio beatifica fidem & spem excludit, C. expellit timorem, ut contrarium sibi in genere mali, Subd. expellit timorem mundanum vel serviliter servilem, C. servilem simpliciter, N. si enim charitas gehennæ timorem ut malum sibi contrarium propelleret, ubicumque esse vera charitas, hic & statim defineret timor. Id autem falsum esse constat, tum ex Augustino, juxta quem Martyres ipsi mortis timorem timore inferi vicerunt; unde sic apud ipsum loquuntur Conc. 1. in Psalm. 68. *Major timore minorem contemnimus. . . Quis non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum.* Tum ex S. Thoma, quo auctore 2. 2. q. 19. art. 6. & 10. charitas nisi ad perfectum gradum devenerit, timorem totum non propulsat. Equidem ex Augustino Tract. 9. in 1. Joan. *Major charitas, minor timor, quantum illa crescit, tantum ille decrescit.* At inde sequitur ad minus timorem diu cum charitate consistere: imo timoris auxilium vel ipsis Martyribus prodesse declarat S. Doctor in textu ante citato.

CCCCVIII. Ad confirm. dist. male fit quod fit ex alio, id est, ex spiritu positive contrario spiritui Evangelii, C. quod fit ex alio, id est, ex spiritu qui in Evangelio non dominatur, nec tamen ab eo excluditur, N. Et si porro spiritus timoris in lege Evangelii dominari non debet, nec jam deceat ut Christiani, Judæorum instar, timore potissimum moveantur? constat tamen eos utiliter timore concuti, id-

que ab ipso Christo Præceptum esse Matth. 10. Unde timor & amor non adeo sunt tota utriusque Testamenti differentia, ut vel nullus in antiquo fuerit amor, vel nullus in novo sit timor: sed quia in antiquo prævalebat timor, amor autem in novo, *Utrumque in utroque est*, ait Augustinus Lib. 1. de morib. Eccl. *Prævalet tamen in vetere timor, amor in novo.* Et vero, ut ait Chrysostomus Hom. 15. *Nisi bonus esset timor etiam in Evangelica lege, non multos impendisset Christus sermones de illa pœna & de supplicio loquens.*

CCCCIX. Inst. charitas uti malum expellit quidquid inordinatum est. Atqui timor gehennæ. . . Ille enim timor inordinatus est, quo quis sua quærit non autem quæ Dei sunt. Atqui timor servilis sua quærit, nimirum ne ardeat: non autem quærit quæ Dei sunt: neque enim offensam Dei quia offensam vitat, sed qua inductivam pœnæ. Unde pœnæ fugam spectat velut finem suum ultimum, & ita carentiam peccati, quæ majus est bonum, refert ad carentiam pœnæ, quæ bonum est longe minus. Id autem quam ab ordine devium sit, nemo non videt.

CCCCX. Resp. ad 1. & 2. neg. min. in actione enim hominis qui à peccando propter gehennæ metum abstinere, hæc necessario occurrunt, 1. quod timeat detrimentum animæ suæ, ejusque salutis consulat; 2. quod Deo gehennam æternam revelanti credat; 3. quod eidem gehennæ hujus metum præcipienti obsequatur; eo quod suam hanc actionem ex impulsu spiritus sancti, nondum quidem inhabitantis, sed tamen vere moventis, proinde ex charitate latius sumpta, ad Deum referat. Atqui in his quatuor nihil est nisi sanctum & salutare, nedum quid sit inordinati. Consulit homo salutem animæ suæ, ejusque miseretur: At secundum Scripturæ & pietatis legem. Credit gehennam: at quoti pereunt: quia non credunt? Deo gehennæ metum præcipienti obsequitur: at non ea de causa culpabis, ante opposita de causa culpaveras. Refert ad Deum actionem suam ex amore latius sumpto. Sed tunc amplius quidquam ab eo exiges, quem Spiritus, qui ubi vult & quomodo vult, spirat, solo pro tunc timoris impulsu movet? certe, si merito proscripta sit thesis isthæc: *Attritio quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis; consequens fieri aliquando ut bene operetur, qui solum ex charitate latius sumpta operatur.* Stet ergo peccatorem qui ex gehennæ metu declinat à malo, suæ pie & ordinate quærere, nec omittere quæ Dei sunt.

CCCCXI. Ad 1. confirm. neg. ant. imo quia timet peccator offensam ut inductivam pœnæ, timet ut offensivam Dei, quia non nisi ut offensiva Dei est inductiva pœnæ. Equidem necdum timet ut offensivam Dei propter se summe dilecti: timet tamen ut offensivam Dei, in cujus manus incidere horrendum sit. Hoc autem motivum, quo solo interdum moventur justi, quidni peccatores utiliter concutiat.

CCCCXII. Ad 2. confirm. Nego eum qui pœnæ metu abstinere à peccato, fugam pœnæ intueri

intueri ut finem suum ultimum: eam enim tamen habet pro fine proximo, qui sane bonus est & laudabilis; & ad Deum ut finem ultimum refertur, tum ex ipsa actus natura, quod ad bonitatem sufficit juxta constantem S. Thomæ doctrinam; tum ex propria intentione, non quidem mota per charitatem stricte sumptam, sed per eam amoris generalis speciem, sine qua actio quæ est à Spiritu sancto vix ac ne vix quidem intelligi potest. Et vero si quisquis ex gehennæ metu agit, fugam pænæ haberet pro ultimo fine, haberet etiam pro ultimo fine *bonum cui contrariatur pæna*. Atqui id prorsus falsum est. Alioqui *timor servilis simpliciter esset malus*, quod citra errorem dici non potest. Ita S. Thomas 2. 2. q. 19. a. 4.

Confirm. Ille fugam pænæ, & proinde proprium suum commodum, cui eadem pænæ, contrariatur, pro ultimo fine non habet, qui dum peccatum fugit propter pænā, intendit ad perfectius aliquid paulatim assurgere. Atqui dum homo à Spiritu sancto motus peccatum fugit, dubio procul ad perfectius aliquid assurgere intendit. Vult enim reconciliari cum Deo, novam vitæ rationem instituere: mandata omnia, & primum præsertim, adimplere. Hæc autem qui, licet adhuc tenuiter & imperfecte meditat, ultimum suum finem in se ipso non constituit; sed in Deo, nondum quidem perfecte, quod sola charitas facit, sed remote dispositive & per desiderium, quod amoralate sumptus facere potest.

CCCCXIII. Ad 3. confirm. inordinatum quidem est majus bonum referre ad minus, tanquam ad finem ultimum: at majus bonum ad minus tanquam ad finem proximum ordinate referri nihil vetat. Sic enim incarnationem Filii sui, quæ bonum est infinite majus, ordinavit Deus ad hominum salutem, quæ bonum est longe inferius. Ideo autem in hac Dei ordinatione nihil est inordinatum; quia & incarnatio, & ipsa hominum salus ulterius ad Dei gloriam referebantur. Porro qui ex supernaturali gehennæ metu carere vult peccato, ut careat gehenna, suum hunc etiam actum ad Deum refert, quatenus ad ipsam veram cum Deo reconciliationem, qua sola gehenna efficaciter vitari potest, assurgere sibi proponit. Qui autem Deum sibi placatum habere vult, utique propter Deum operatur.

Præterea, si scholasticam futilitatem seponere velimus, qui peccatum fugit, ut fugiat gehennam, majus bonum non refert proprie ad minus; sed majus bonum amplectitur ex motivo minoris: Atqui in hoc nulla est inordinatio. Qui enim aliquod amplectitur bonum, non tenetur semper illud ex perfectissimo omnium medio amplecti; & multo minus, cum tantum hic & hunc ex perfectissimo operari non potest. Alioqui non tantum reus esset, qui ex timore simplici fugeret peccatum, sed & qui illud fugeret ex charitate tantum initiali, & multo magis qui ex simplici illo amore benevolentiae, de quo supra.

Et vero eatenus redargui posset qui majus bonum quærit per minus, quatenus, vel bonum majus vitiose compararet cum minori, vel etiam excluderet. Atqui netrum fecit qui peccatum vitat ex metu gehennæ. Neque enim

vel gehennæ motivum comparat aut præfert motivis dignioribus, qualia sunt ratio offensæ Dei tanquam summe boni, injuriæ Patri optimo illatæ, inobedientiæ, &c. vel motiva illa formaliter aut virtutaliter excludit, sed ab iis præscindit, & unam, quæ sibi offertur à sancto Spiritu, timoris impressionem sequitur. Ubi obiter nota, cum agitur de attritione ex solo metu concepta, voculam *solo*, præcisive sumi, non comparative vel exclusive.

CCCCXIV. Inst. 2. Ille timor vere inordinatus est, quo quis plus timet peccati pænā, quam culpam peccati. Sed qui movetur timore servili, plus timet peccati pænā, &c.

CCCCXV. Ref. 1. Id ordinate habere objectionem hanc, aliasque ejusdem furfuris, quæ hic catervatim proponuntur, quod & à Luthe- ro potissimum adinventæ sint; & in idem pene omnes, diversis licet verbis, recidunt.

CCCCXVI. Resp. 2. dist. maj. Qui movetur timore serviliter servili, plus timet pænā, C. qui movetur timore servili sine servilitate, Subd. plus timet, id est, magis intensive, C. plus timet appetitive, N. Fateor itaque quod plus timet pænā, quam culpam, qui solo serviliter servili metu movetur, quia humanus ejusdem timor in perverso corde operatur. Fateor rursus, aut saltem non nego, quod qui timore simpliciter servili movetur, plus, id est, intensive magis, pæna moveatur quam culpa. At nego & constanter nego. quod pænā magis appetitive & æstivative timeat quam culpam. Ille enim non timet pænā æstivative magis quam culpam, qui practice judicat culpam esse pejorem pænā, utpote pænæ causam. Sed qui ex metu agit, practice judicat... Prob. min. 1. quia eo modo judicat, quo judicare debet homo à sancto Spiritu efficaciter motus. Atqui homo à Spiritu sancto efficaciter motus, &c. 2. Quia homo ille ita judicat, ut ad finis sui consecutionem se se disponere possit, scilicet ad immunitatem à gehenna: hæc enim est Spiritus sancti voluntas. Atqui nequaquam ad hujusce finis consecutionem se se disponere posset, si inordinate judicaret pænā esse quid culpa gravius. Ergo.

CCCCXVII. Inst. Ille magis æstivative timet & detestatur pænā, quam culpam cui pæna totum est motivum, tota ratio timendi & detestandi culpam. Siquidem ex trito axioma: *Propter quod unum quodque tale, & illud magis*: Sic qui medicinam vult propter sanitatem, aut sanitatem unice amat, aut plus sanitatem, quam medicinam. Atqui peccatum timenti & detestanti propter gehennam, gehenna totum est motivum, &c. Sublato enim metu gehennæ non timeretur culpa, quæ propter solam gehennam vitari supponitur.

CCCCXVIII. Confirm. ex S. Thoma ead. q. 19. art. 4. ubi timor servilis ille dicitur, quo *pæna timetur tanquam principale malum*, quod, ait S. Doctor *contingit in non habentem charitatem*.

CCCCXIX. Respondit aliquis olim Tolosæ Professor, dici posse hominem simpliciter attritum magis pænā detestari quam culpam, eo sensu quod pænā magis independenter detestetur; quatenus ad gehennæ detestationem non aliud adhibet medium, quam considera-
tionem

tionem ipsius gehennæ: ad detestationem vero peccati, aliud adhibet medium quam peccati considerationem, videlicet considerationem gehennæ. Nihil autem vitiosi facit, qui hoc modo plus pœnam quam peccatum detestatur. Hæc ille, quæ objectionem serio perpensam satis solvere videntur.

CCCCXX. Resp. 2. consequenter ad dicta, neg. maj. Sicut enim non valet illatio hæc: Deus Incarnationem voluit propter homines; ergo plus amat homines quam Incarnationem; nec isthæc quoque: Servus diligit Dominum propter cibum; ergo plus cibum diligit, quam Dominum; nec ista demum: David serviebat Deo propter retributionem; ergo plus setributionem amabat quam Deum: sic nec valet illatio quæ objicitur. Ratio ulterior est, 1. quia actus supernaturalis & à Spiritu sancto directus, nonnisi convenienti ordine in objectum suum tendere potest: adeoque magis æstivative id detestari debet, quod majus est malum. 2. Quia è duobus quæ ad eundem actum concurrunt, tunc demum unum pluris quam aliud æstimatur, cum vel in eo ultimate conquiescit homo, ut id sanitate, qui medicinam sumit; vel unum cum altero comparat. Atqui nec conquiescit homo attritus in sola gehennæ fuga, sed ad melius quid anhelare incipit, ut jam diximus; nec gehennam comparat cum culpa; sed tantum culpam odit propter gehennam: quo fere modo vir justus qui furem suspendi videt, furtum odit propter supplicium; nec tamen plus odit suspendium quam furtum.

CCCCXXI. Ad probationem ex axioma Aristotelico petitam, dist. propter quod unum quodque tale, & illud est magis, vel prioritate, vel intensione, idque in naturalibus quæ sola notat Philosophus, C. & illud magis æstivative semper, N. Quando enim id quod est majus, ordinatur tanquam medium ad aliquid minus tanquam proximum finem, non ideo magis æstimatur minus bonum, si amor sit rectus & ordinatus, ut patet ex allato Incarnationis exemplo. Ita Martinon disp. 47. n. 111.

CCCCXXII. Resp. 2. Aliter dist. propter quod unum quodque tale est, & illud magis, quando magis esse potest, C. si non possit magis esse, N. Itaque, generaliter loquendo, plus habet causa quam effectus, quia plus habere potest. At si repugnet ut causa vel medium plus habeat quam effectus vel finis, aliter statuendum erit. Repugnat porro ut pœna, quæ ex impulsu gratiæ timetur, plus timeatur quam culpa. Pœna enim efficaciter timetur, cum ad hoc timorem ejus inspiret Deus, ut tandem vitetur. Atqui non timeretur efficaciter, si plus timeretur quam culpa; quia vane & inordinate timeretur. Ergo licet pœna non tantum occasio, sed & motivum timoris statuatur, quia tamen vitari nequit, nisi culpa magis timeatur, efficit Spiritus sanctus ut magis culpa timeatur. Et vero cur timet homo, utique quia amat beatitudinem suam, cujus assecutionem intendit. Hanc porro ut assequatur, plus culpam timere debet quam pœnam & quæcumque mala.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

CCCCXXIII. At, inquires, qui culpam detestatur supra omnia, culpam detestatur supra gehennam. Atqui attritus non detestatur culpam supra gehennam. Implicat enim ut qui præ metu gehennæ culpam fugit, malit gehennam amplecti quam culpam. Alioqui gehennam eodem amplecteretur actu, quo ipsam fugit.

CCCCIV. Resp. 1. ex chimericis suppositionibus nihil solidi deduci posse: porro chimerica est suppositio, quod quis ut culpam fugat, gehennam, quæ nonnisi per culpam indicitur, amplecti debeat.

CCCCXXV. Resp. 2. ad 1. neg. min. ant. Ea enim mentis dispositio vi cuius homo paratus sit gehennam subire potius, quam culpam, si gehennæ perpeffio medium foret ad culpam vitandam necessarium, adeo parum incompossibilis est cum efficaci odio gehennæ, ut ex his actibus alter alterum trahat, quia efficax gehennæ odium necessario imperare debet actum quemcumque alium, qui ad vitandam gehennam necessarius supponitur. Quapropter homo ille per hunc actum non amplecteretur pœnas gehennæ, quasi eas amando vel cupiendo absolute, sed offerendo se & quidem sincere ad eas subeundas, ut ipsas per orationem hanc effugiat: quo fere modo se quis Judici offerret ad mortem, sciens se mortem evasurum, si ad hanc se offerat. Quemadmodum igitur homo iste non vult absolute mortem, cum se ad eam subeundam non offerrat, nisi ut ipsam vitet: sic Pœnitens gehennæ pœnas vult absolute non pati, idque vult per eum actum quo se offert ad eas subeundas: cum actum eo eliciat fine ut ipsas vitet. Verum absit ut speculativa hæc Pœnitentibus, non dico, solo metu percussis, sed multo etiam amore flagrantibus, proponantur. His plane sufficit ut parati sint omnia ferre mala, quorum perpeffio in hoc rerum ordine ad peccatum vitandum necessaria esse possit: imo cavendum ne sibi asperiora quæque, quæ miserante Deo non occurrunt, proponant. Sat fuerit, si innixi gratiæ, pro cunctis viribus à peccato recedere semper parati sint.

CCCCXXVI. Ad S. Thom. respondet Sylvius ibid. pag. 107. non omnem timorem servilem esse de pœna ut summo & principali malo: quandoquidem ipsemet B. Thomas art. præfenti in corp. & ad 3. doceat objectum timoris servilis esse pœnam, five illa timeatur tanquam principale malum, five timeatur cum ordine ad Deum sicut in finem; per accidens autem esse timori servili secundum habitum vel substantiam considerato, utrum istorum modorum pœnam respiciat. Unde art. 7. dicit timorem servilem disponere ad sapientiam, in quantum aliquis timore pœnæ discedit à peccato: quod de timore servili accipiendum est. Cum ergo dicit art. 6. timorem pœnæ non dici servilem, nisi quando pœna formidatur sicut principale malum; loquitur de timore secundum illum actum qui sic strictissime servilis, tam ex parte objecti, quam ex parte subjecti. Hæc Duacensis Doctor, in quibus ob materiæ gravitatem nihil immutatum volui.

M m

Objic.

r. 1. p.
273.

CCCCXXVII. Objic. 2. cum auctore * Triumphi Thomistarum, & aliis pluribus: Dolor ad gratiam per Sacramentum Pœnitentiæ obtinendam disponens, excludit voluntatem peccandi: Si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ; ait Tridentinum. Atqui dolor ex solo metu conceptus non excludit voluntatem peccandi. Dolor enim ille per se solum non excludit, id quod solus amor justitiæ excludere potest. Atqui peccandi voluntatem..... Prob. min. tripliciter, 1. ex Augustinino, 2. ex S. Thoma, 3. ratione.

r. 2. p.
470.

Et quidem 1. S. Augustinus aperte id docet sexcentis in locis, Lib. 2. contra adversarium Legis & Proph. cap. 7. *Desiderium peccandi non extinguatur nisi contrario desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Epist. 145. alias 144. n. 4. *Inaniter ille pntat; victorem se esse peccati, qui pœnæ timore non peccat; quia etsi foris non impletur negotium malæ cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis; quæ, ut addit S. Doctor, quantum in se est, mallet non esse justitiam peccata prohibentem. . . . Inimicus ergo justitiæ est, qui timore pœnæ non peccat: amicus autem erit, si ejus amore non peccet; tunc enim vere timebit peccare. Nam qui gehennas metuit, non peccare metuit, sed ardere. Ille autem peccare metuit, qui peccatum ipsum sicut gehennas odit. Tantum porro quisque peccatum odit, quantum justitiam diligit, quod non poterit Lege terrente per litteram, sed Spiritu sanante per gratiam: ita ut, addit Augustinus, sicut nullus vos ad peccandum cogeat timor, sed libido voluptasque peccandi; sic ad juste vivendum non vos supplicii metus urgeat, sed ducat delectatio charitasque justitiæ.* Idem docet Enchir. cap. 121.

Lib. de Spirit. & Litt. *Timore pœnæ faciebant, non amore justitiæ, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.*

Lib. de Nat. & Gr. cap. 57. *Qui timore supplicii quod Lex minatur, non amore justitiæ se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber est, nec alienus à voluntate peccandi. In ipsa enim voluntate reus est, qua mallet, si fieri posset, non esse quod timeat, ut libere faciat quod occulte desiderat.*

Conc. 25. in Psalm. 118. *Timor, quo non amatur justitia, sed timetur pœnâ, servilis est, quia carnalis est, & ideo non crucifigit carnem. Vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando speratur impunitas. Et iterum: Qui timore pœnæ, non amore justitiæ, opus legis facit, profecto invitatus facit. Plura id genus dabit Iprensis Lit. 5. de Gr. Chr. cap. 27. 28. & 29.*

In eundem sensum loquuntur SS. Prosper, Gregorius Magnus, Isidorus, Anselmus & Bernardus, qui postremus sic habet Ep. 11. *Sola charitas est, quæ ab amore sui & mundi avertere possit animum, & in Deum dirigere. Nec timor quippe, nec amor privatus, convertit ani-*

nam. Mutat interdum vultum, vel actum, affectum nunquam.

Neque vero hæc solius est Augustini doctrina. Hanc scilicet ante & post ipsum docuere cæteri Patres. Sic Chrysostomus Hom. 4. in 2. Cor. *Cum peccaveris, ingemisce, non quod pœnam laturns sis, nihil enim hoc est, sed quod Deum tam benignum, tamque te amantem offenderis.* Sic S. Prosp. Serm. 172. *Nemo bene facit, etiamsi bonum est quod facit, quia nihil prodest spiritus timoris ubi non est spiritus charitatis.* Sic S. Gregor. Lib. 1. Moral. *Cum timore à malo penitus non receditur.* Et in Pastoral. cap. 17. *Qui propterea bona facit, quod tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuatur, ut audacter illicita committat.* Sic demum, ne multus sim S. Bernardus Epist. 87. *Est timor inutilis, tristis, &c.* Et Lib. de diligendo Deo cap. 12. *Sola est charitas, quæ ab amore sui & mundi convertere potest animam: nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam.*

Ex his textibus multiplex conficitur argumentum. 1. Enim, voluntas peccandi non extinguatur nisi per desiderium recte faciendi non habetur per solum timorem. Non enim habetur desiderium illud, nisi ubi est amor justitiæ & fides quæ per dilectionem operatur. Atqui ubi est solus timor, nec est, nec esse potest fides dilectionem operans. Alioqui jam timor solus non esset. Ergo.

2. Actus qui internam peccati voluntatem excluderet, hominem efficeret utiliter victorem peccati. Atqui ex Aug. timor non facit hominem. . . Ille enim non est utiliter victor peccati, qui quod exterius non facit peccatum, intus actu non odit. . . Non enim odit peccatum, qui peccatum ipsum non metuit, sed tantum gehennam. Sed qui ex timore solo agit, is ex Aug. citata Ep. 145. gehennam metuit, & quidem solam.

3. Ex Aug. ibid. ille solus peccatum odit, qui peccatum sicut gehennam timet. Sed qui ex solo timore agit, non timet peccatum sicut gehennam. Ut enim quis peccatum timeat sicut gehennam, debet ex Aug. ad bene vivendum duci, non supplicii metu, sed delectatione & charitate justitiæ. Atqui implicat utrumque reperiri, ubi solus est timor.

4. Qui actu in ipsa voluntate reus est, actu peccat. Sed, juxta Augustinum, qui ex metu servili agit, actu reus est in ipsa voluntate. Ille enim actu reus est in voluntate, qui ita affectus est ut peccare mallet, quam abstinere à peccando, si pœnam non timeret. Atqui sic se habet ex Augustino, qui agi ex solo metu. Hanc enim perversam ejus intentionem solus excludere potest justitiæ amor, quo destitui supponitur, qui ex metu solo agere supponitur.

Nec est quod metus vindices ad recoctam toties cramben recurrant, & Augustinum de timore mundano, aut serviliter serviente, non autem

* Eres is, juxta Macarium Xavermans, in Libro inscripto, *Examen Pentalogi Diaphorici*, R. P. Caroius ab assumptione Ord. Carmel Discalc. Provinciæ Gallo-Belgiæ provincialis; utebar, cum hac an. 1727. scriberem, secunda ejusdem Libri Editione, Duaci 1673.

autem de simpliciter fervili interpretentur. Namque loquitur S. Doctor de timore, cujus spiritum acceperant Judæi, de timore dato per Litteram, prout opponitur spiritui novæ Legis, de timore qui est à Spiritu sancto. Sic enim Augustinum intelligit D. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. cujus verba subinde referemus.

Probanda esset 2. ead. min. auctoritate S. Thomæ. At id paulo differendum credimus, ne geminata ac densata probationes, confusionem pariant, & nimium distent à solutionibus. Unde jam

Grand.
pag. 72.

CCCCXXVIII. Resp. 1. Generatim cum Parisiensi Theologo, Patris ita passim præ timore commendare charitatem, quasi timor omnis vitiosus esset; *vel quia metu pænæ non peccare, Legis veteris servitutem sapit, vel ad majorem charitatis commendationem; vel quia timor aliquis conjunctus esse potest cum affectu peccandi; & qui nunquam nisi metu vel bonum faceret, vel ab opere malo declinaret, affectum illum peccandi retinere merito putaretur.* Sic Chrysostomus Hom. 4. in 2. Corinth. quasi nihili timorem facit, quem utilem esse docet Hom. 15. ad popul. Antioch. Idem de S. Bernardo & aliis dicendum, qui metum alternis laudant & deprimunt.

CDXXIX. Resp. 2. E ceteris præter Augustinum (de quo statim) Patribus multos esse qui perperam obijciuntur.

Sic Chrysostomus, qui etsi objecto loco hortatur, & merito, qui peccatum ex nobiliori quam gehennæ motivo desleamus, alibi tamen suam nec modicam timori utilitatem adscribit. Nimirum hæc habet Homil. 15. ad popul. Antioch. *Gehennæ metu nihil utilius. . . . Metu illo animas nostras detinente, illiberalium nulla perturbationum nobis facile subrepat: sed omnes fugiunt & pelluntur timoris imperio. . . . Nec hoc solum est quod ex timore lucramur; verum & aliud hoc multo majus: non enim improbas tantum nostras expellit passiones, sed & omnem cum multa facilitate virtutem inducit.* Quod ergo doleamus de peccato propter metum, 1. nihil est comparate ad motivum charitatis, ex quo præcipue conandum ut dolor noster hauriatur: sed multum est & magnum absolute. 2. Et forte melius ad sensum Chrysostomi, nihil est absolute in ordine ad salutem, si peccatum doleamus ob pœnam ab hominibus prodeuntem. Hunc esse S. Doctoris sensum hinc conijci possit, quod in tota Homilia nihil de gehenna, sed solum de malis aliis loquatur.

Sic S. Prosper post August. in Psal. 93. n. 1. de metu serviliter fervili loquitur; de eo nimirum ex quo homo homini alteri non nocet, quia hominum justitiam veretur. Ceterum charitatis nomen latius sumit S. Prosper ad normam Augustini pro bona & pia voluntate, qua non caret qui metu divinitus incusso movetur.

Sic S. Gregorius, vel loquitur de timore, qui licet undecunque bonus per se ad justificationem non sufficit; vel de timore animo fervili, unde paulo post subjungit: *Sancta electorum Ecclesia simplicitatis & rectitudinis vias timore inchoat, sed charitate consummat.*

Quod autem obijcitur ex Pastoralis, de temporalium pœnarum metu intelligendum est. Sane supplicii æterni metum paulo post inspirat

S. Gregorius, non ut in eo sistatur, sed ex ipso ad amoris gratiam deveniat.

Sic S. Bernardus timorem, ab eo quem inutilem & tristem vocat, longe diversum his admittit verbis: *Est siquidem timor pius, humilis, fructuosus, qui cuilibet, quantumlibet peccatori, facile misericordiam promeretur.* In Libro autem de dilig. Deo loquitur de timore hominum, non autem de timore Dei: & is quidem licet malum hominis voluntatem cohibere possit, eam tamen de mala justam & sanctam facere non potest, nisi per auxilium charitatis quam introducit, ut servus dominum, teste Augustino, & ut *seta linum*, ex D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 8. ad 1. His jam sepositis facilius solvetur objectio præcipua, quod ut fiat per partes.

CDXXX. Resp. ad 1. & neg. min. Intellectam eo sensu quo ab adversariis intelligi debet, nimirum quod timor gehennæ vel excludat amorem justitiæ latius sumptum, vel nihil boni operari possit, nisi subsidio veræ charitatis, saltem inchoatæ. Latet igitur vel à limine ambigui quidpiam in eo, quo utitur Triumphator Thomisticus, justitiæ vocabulo. Si enim per aliquem justitiæ amorem intelligat charitatem sensu latiori sumptam, pro quocumque boni amore, amorem hunc vel in ipso metu repa-ri facile concedemus. Omnis enim voluntatis actus, prout est tendentia in objectum, amor dici potest: *Quid est amare, nisi vell*, ait Auctor Lib. de vocat. Gent. Lib. 83. qq. 36. *Amor motus est quidam ad aliquid*; adeoque in actu, quo peccatum nolo, quia pœnam eidem à Deo, justo vindice, intentatam vereor, est amor quidam quo in Deum feror; nondum quidem quia in se bonus est, quod est motivum charitatis, sed quia eum timeri præcepit, qui corpus & animam perdere potest in gehennam. At si enixe velit Auctor, citra eum justitiæ amorem, qui sit stricte & rigoroſe charitas, nihil in ordine naturæ vel gratiæ elici posse, quod bonum sit: haud veremur eum erroris pluries protriti redarguere: & hortaremur, si superstes esset, ut quemadmodum manu pie, crudeli Librum suum cui titulus erat: *Pentalogus diaphoricus, sive quinque differentiarum rationes*, igne comburere sub excommunicationis latæ sententiæ pœna jussus est an. 1679. à Definitorio Ordinis sui generali; ita & pessimam illam de qua nunc opinionem revocaret.

Confirm. Timor, qui est à Spiritu Sancto, & saltem remote ad justificationem disponit, id omne excludere debet, sine quo actus ejus, non modo, utique contra intentum Spiritus moventis, finem suum assequi non posset, sed etiam novum esset peccatum defectu legitimi finis; adeoque hominem faceret magis peccatorem. Atqui, si timor ille actualem peccandi voluntatem non excludat, jam ejusdem actus, non modo finem suum consequi non poterit, &c.

CDXXXI. Ad 1. Resp. 1. neg. min. desiderium enim novam ineundi vitam, & jam nunc abstinendi à peccato, est desiderium recte faciendi. Atqui attritio, utpote quæ sub contritione, ut species sub genere contineatur, importat novæ vitæ desiderium, &c. Ergo.

CDXXXII. 2. ad 1. & 2. dist. maj. Voluntas

tas peccandi non extinguitur ex Aug. nisi per desiderium recte faciendi, non extinguitur, inquam, id est, non tollitur quoad habitum, C. non extinguitur quoad actum, Subd. non extinguitur, ubi deest fides operans per dilectionem late vel stricte sumptam, C. sumptam striciori sensu, N. Ut indubia sit hæc solutio pro secunda parte, quæ sola difficultatem facessit, duo sufficiunt, 1. ut Augustinus expresse agnoverit in eo qui ex metu operatur, ad præsens perimi desiderium peccandi; 2. ut dum etiam dilectionem, imo & charitatem ad bonum hominis opus requirit. non requirat eam charitatis speciem, quæ Deo propter se dilecto inhæret, sed illud tantum piæ affectionis genus, quod in eo qui ex metu supernaturali agit, non deest. Atqui utrumque constat. Primum quidem: si enim credidisset S. Doctor, vigere in homine qui ex metu agit, desiderium male faciendi, necessario existimasset hominem hunc actu peccare interius, dum ab exteriori peccato abstinet. Atqui contrarium directe docet Augustinus cit. Serm. 161. *Quid, ait, dicturus sum homini à crimine abstinenti ne cum diabolo ardeat. Num ei dicam: Male times, vane times. . . ista non dicam. . . Time; ut ista formido perducatur te ad dilectionem, &c.* Porro actus quo quis intus reus foret adulterii, à quo ex metu abstinet exterius, utpote annexum habens grave peccatum, haud utique eum ad dilectionem perduceret. Secundum non minus constat. Si enim Augustinus in affectu etiam naturali charitatem licitam & rectam admiserit, dubio procul admisit in actione quæ producitur ex impulsu Spiritus sancti. Atqui charitatem licitam & rectam vel in ipso naturali affectu admisit Augustinus. Notum est id S. Doctoris Serm. 349. alias 52. de tempore: *Charitas alia est divina, alia est humana: alia humana licita, alia illicita. . . Licita est humana charitas, qua uxor diligitur. illicita, qua meretrix vel uxor aliena. Licitam ergo charitatem habere: humana est, sed, ut dixi, licita est. Non solum autem ita licita est ut concedatur, sed ita licita, ut si defuerit, reprehendatur.* Et vero quæ in textibus supra allegatis docuit S. Præsul de summa timoris adhuc servilis utilitate, necessario supponunt, in mente ipsius actuali peccandi desiderium alio quam charitatis propriæ motivo extingui posse.

CDXXXIII. Ad 2. neg. 1. & 2. min. Ille enim utiliter est victor peccati, qui vincendo ex metu peccatum, pervenit ad dilectionem. Atqui ex Aug. . . . *Nisi*, ait S. Doctor in Pl. 149. *timore incipiat homo DEUM COLERE, non perveniet ad dilectionem.* Et vero, si timor nullatenus hominem faciat victorem peccati; ergo peccator vel male timet, vel ad minus vane. Atqui contrarium docet Augustinus Serm. 161.

CDXXXIV. Ad 3. dist. 1. min. Qui agit ex timore serviliter serviente gehennam uetuit, non peccatum, C. qui agit ex timore simpliciter servili, N. Solutio est S. Thome, qui cum sibi objecisset id Augustini apud Glossam, *Qui timore aliquid facit, etsi bonum sit quod facit, non tamen bene facit*, sic respondet ad 1. dicendum, quod verbum illud Augustini intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore servili in

quantum est servilis; ita ut furis instar, qui solam crucem timet, solam is inferni pœnam timeat, nec ullo iustitiæ studio moveatur. Hominem porro qui à Spiritu sancto ad conversionem ex metu disponitur, nullo iustitiæ amore tangi nemo pius concipiet.

CDXXXV. Ad id quod additur, dist. ut quis peccatum timeat, debet duci, non metu supplicii sed amore iustitiæ, sumpto supernaturali, quisquis ille sit, boni amore, C. amore iustitiæ, qui sit vera & proprie dicta charitas, N. si enim stricte dicta charitate opus esset, vel ad actionem Christianam in genere, vel ad hanc speciem actionis, puta attritionis. Neutrum porro dici potest. Non 1, quod multiplici titulo hæreticum esse demonstravimus in Tract. de Actib. hum. cap. 4. Noo 2. quod nulla nititur ratione, tantumque ex venenato duorum amorum fonte deducitur.

CDXXXVI. Ad 3. neg. 1. min. Ad 2. dist. qui ex metu agit, mallet peccare, sed extra hypothesein in qua versatur, & in sensu diviso timoris, C. mallet, id est, actu mavult in sensu composito timoris, Subd. mavult cum humano tantum & naturali timore movetur, C. cum etiam movetur metu supernaturali, N. itaque qui ab adulterio facili abstinet ex metu gehennæ, in illud forte, secluso eodem metu prorueret: sicut qui ex charitate initiali ab eodem adulterio abstinet, forte libidini necdum extinctæ cederet, si vel cedere esset, vel atrox mortis genus subeundum. Quemadmodum igitur bene & pie agit qui à scelere ex charitate initiali abstinet, quia etsi haud forte ab eo abstineret in omni hypothese, revera tamen actu abstinet; nec periculose & futiliter indagare tenetur, an mallet vivus comburi, quam amariæ precibus cedere: Sic & qui ab eodem nefario crimine temperat ex metu, bene & pie agit; etsi in alia, quæ, juvante Deo, jam sibi extranea est, hypothese positus foret, esset futurum, ut libidine vinceretur. Certe, ut apud Galdum sapienter observat Marcus à Serra in 2. 2. q. 19. a. 4. *Dispositiones habituales non inducunt peccatum, nec homo judicandus est de his quæ ageret occurrente occasione, sed de his quæ agit actu, voluntate aut opere.* Quapropter ut attritio vitiosa foret ex eo quod obijcitur capite, necessum foret ut explicite vel iuplicite parvum hunc affectum includeret: *Peccata non detestarer, si nulla eis imposita esset pœna:* Atqui licet attritio mere humana affectum hunc includere possit, non tamen ea quæ supernaturalis est & efficax. Hæc enim, ut toties cecinimus, donum est Spiritus sancti peccatorem ab iniquitatis via ad viam iustitiæ revocare studentis; prout Ninivitis contigit. Implicat porro ut malo labore affectu opus quod est ab efficaci S. Spiritus impulsu. Neque hie falluntur adversarii, nisi quia metum ex gratia prodeuntem cum metu pure naturali, qualis est in servo vel in fure, comparant; aliumque ex alio metiuntur. Equidem Augustinus quædam utriusque timoris propria ita conectit, ut nisi extrema cum extremis sedulo conferantur, facile irrepit error. Ast cum ipse Serm. 161. alias 18. de verbis Apostoli, moneat se loqui de metu serviliter servili, &

alibi

alibi nec raro metum, bonamque ejus effectum commendat; æquum est ut quæ minus favorabilia dixit de timore, in eum qui cum servilitate servilis est, refundantur; cetera vero in quibus Tridentino præluit, de timore simpliciter servili.

CDXXXVII. Ast, inquiunt, loquitur Augustinus, de timore cujus spiritum acceperunt Judæi, de timore dato per Litteram. Atqui timor ille, quem toties redarguit Augustinus, debuit nihilominus esse supernaturalis.

CDXXXVIII. Resp. dist. loquitur de timore cujus spiritum acceperant Judæi; id est, gens dnræ cervicis, & cordis incircumcisi, quæ spiritui semper resistebat, quæque ideo vel donum Dei corrumpibat, vel eo non utebatur, C. loquitur de timore, qui ex natura sua talis sit, ut nemo eo bene uti possit, aut de facto bene utatur, N. Fuere profecto carnalibus Judæis plures qui non ex eo timore cujus spiritum acceperant; sed ex metu naturali mortis prævaricatoribus inferendæ, legem Mosaicam implerent: nec dubium quin Christianis plures paribus motivis à peccato abstineant. Verum & hi & illi extra thesaurum nostrum sunt. Non inquirimus an supernaturalis metus locum occupet aliquando timor pure humanus. Quærimus an per timorem movere possit Spiritus sanctus supernaturaliter operans, prout definiit Tridentinum; & an posito quod sic, bene & utiliter operetur, qui motui huic obtemperat. Asserimus, & cum Augustino asserere credimus. Ad quid enim toties S. Doctor exemplo Christi ad timorem hortatus esset, si male, si vane, si tantum judaice timeri posse arbitratus esset?

Triumphator Thomist
p. 236. &
274.

CDXXXIX. Veniendum nunc ad alteram partem objectionis, quæ ex S. Thoma petitur. Hanc autem desumit Auctor antea laudatus ex 1. 2. q. 6. a. 7. ad 2.

Ubi sic loquitur Sol Angelicus: *quod per metum agitur, quodammodo est involuntarium*: quia *timidus agit contra id quod etiam nunc secundum se vult*. Ex iis sic paucis conficitur argumentum, quod ille fuisse ad tædium proposit. In eo remanet peccandi voluntas saltem implicita & hypothetica, ut loquitur Witassius, qui vult peccatum secundum se, licet illud explicite non velit ob circumstantias. Sed qui ex metu agit, vult peccatum secundum se. Timor enim servilis habet naturam timoris ut sic: atqui natura timoris ut hæc est, ut cum eo velimus secundum se & antecedenter, id a quo consequenter propter circumstantias abstinemus. Sic qui naufragii metu merces suas projicere vult in mare, actu, & quantum est de se, retinet voluntatem eas servandi, si posset. Ergo à pari, qui metu inferni non peccat, &c.

CDXL. Resp. 1. neg. min. ut enim monent eruditi S. Thomæ discipuli, verba ejus moraliter loquendo intelligi debent, non autem quasi in omni casu prorsus necesse sit, ut qui ex metu operatur, secundum quid involuntarie agat. Si enim, ait Galdus, alicui ad potandum paratissimo incutiat metus ut bibat, tunc potatio ejus ex voluntario & involuntario mixta non erit. Id vero si in humanis locum habeat, quanto magis in supernaturalibus?

CDXLI. Resp. 2. dist. min. qui ex metu agit, *Tournely Theol. Moral. Tim. IX.*

vult peccatum secundum se radicaliter & impotentia, C. actu & formaliter, Subd. vult, si ex metu naturali, puta infamiae solius agit, C. si ex metu christiano, N. Itaque, qui ex metu agit, vult radicaliter & remote peccatum, quia necdum peccati habitum dimisit: ea est autem habituum conditio ut in actus suos inclinent: Atqui eo etiam modo peccatum vult, juxta adversarios, qui ex initiali tantum charitate ab illo abstinet. Rursus, qui ex humano solum timore ab externo peccati opere cessat, idem in corde perficit. Ast aliter dicendum de eo qui ex supernaturali metu abstinet à dilecto. Efficat enim Spiritus sanctus, qui conversionem ejus vult & præparat, ut in peccato detegat rationes idipsum in se & simpliciter detestandi, puta vel quia nos arcet à beatitudine, vel quia summe malum judicamus, id cui pœnæ tam graves à justo judice decernuntur. Unde quod minus perfectum est in timore ut sic, corrigitur à gratia; quomodo perficit & quasi emendat charitas, id quod fides ut sic minus habet perfecti. Et sic patet solutio ad 2.

His adde, principium illud, quo quæ fiunt ex metu, parum involuntaria dicuntur, de his tantum intelligi quibus etiamnum ex affectu adhæremus, prout mercibus suis adhærere supponitur, qui eas projicit in mare. Porro haud necesse est ut in eo omni qui ex metu agit, reperiatur affectus ad id quod dimittit. Sic non is solum qui iræ impotens amicum suum occidit, nullum hoc facinus, quod ex metu inferni dolet, servat, transacto furore, affectum; sed & bene multi, qui mundi perfidiam diu experti sunt, tandemque rationis oculos aperiunt, nedum affectu quin horrore mundum prosequuntur. Hi ergo, cum gehennam meditari incipiunt, ita lapsus suos detestantur ex metu, ut nihil in hac detestatione subfit involuntarii. Nec dubium quin erga istos longe efficacior sit infernorum metus, quam erga alios: quanquam & ex his non pauci plenam terroribus Pœnitentiam faciant.

CDXLII. Quod assertur mercatoris exemplum, juvat, non nocet. Vult enim merces suas secundum se, quia & voluntas isthæc licita est, & nihil adversatur fini quem sibi proponit mercator. Verum actualis amor peccati secundum se, & malus est, & nocet efficaci vitandæ gehennæ intentioni, quam habet homo motus à Spiritu sancto: unde etsi huic non displiceat peccatum nisi occasione gehennæ, displicet reipsa secundum se.

CDXLIII. Atque hinc solvi potest ad Augustini Conc. II. in Psal. 118. *Qui timore pœnæ, non amore justitiæ opus Legis facit, perfectio invitatus facit.* Vel enim - ait idem celeberrimus Thomista, loquitur S. Doctor de timore, qualis ut plurimum contingit scilicet de timore, qui cum efficax non sit, secum habet annexam conditionatam saltem peccandi voluntatem: vel loquitur de timore pœnæ à Deo quidem intentatæ, sed ab hominibus infligendæ, cum enim ad hanc vitandam satis sit ut exterius ponatur actio Lege præcepta; & hæc vulgo ita ponatur ab improbis, ut dum exterius obtemperant Legi, intus renitantur; merito dicuntur moraliter Concionum stylo, invitatus opus Legis adimplere.

Ibid. pag. 49.

N n

Ne

Gaud. pag. 49.

Neque hæc quæ admodum commoda est solutio, prædicti tantum Auctoris est; sed & Bernardi Van-Roy, non uno nomine Augustiniani; is enim expendens id Augustini: *Desiderium peccandi non extinguatur nisi contrario desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur*; Respondet & quod S. Pater solum intendat, plerumque, seu ordinarie, peccandi desiderium non nisi charitate extinguere: quamvis subinde hic effectus solo timore queat obtineri. Et antea: *Non minus probabile est, quod affectus particularis erga hoc vel istud peccatum vi timoris penitus extirpari queat. Clavus enim, clavo & affectus affectu pellitur. . . . Sane si mercator certus esset se naufragii ruinam evadere non posse, nisi cum mercibus affectum ad eas abjiciendo; quod etiam amori mercium renuntiaret, putem.* Docet is quidem alia eodem loco quæ cum præcedentibus male satis coherent: sed forte quia clavus clavo pellitur. Legatur vel Theologia ejus Tom. 2. p. 120. & 118. vel praxis ejus fori pœnitentialis p. 117. & 115.

CDXLIV. Inst. cum eodem: S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. hæc habet: *Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus sancti, licet sit à Spiritu sancto, quia ut Augustinus dicit in Lib. de Nat. & Gr. potest habere annexam voluntatem peccandi; dona autem Spiritus sancti non possunt esse cum voluntate peccandi, quia non sunt siue charitate.* Augustini locus ad quam hic alludit D. Thomas, habetur cap. 57. de Nat. & Gr. & is est: *Sub lege est qui timore supplicii quod lex minatur, non amore justitiæ se sentit abstinere à peccato, nondum liber est, nec alienus à voluntate peccandi.*

Unde sic: Ex adversariis, quos inter Suarez 3. p. disp. 10. sect. 4. actus excludens voluntatem peccandi, debet cum ipsa impossibilis esse. Atqui ille etiam timor qui est à Spiritu sancto non est impossibilis cum voluntate peccandi. Cum ex Aug. & Thoma annexam habere possit voluntatem peccandi.

CDXLV. Resp. ad 1. neg. min. vel dist. ut statim. Ad 2. dist. timor prout est à Spiritu sancto, potest annexam habere voluntatem peccandi habitualem, C. actualem, Subd. potest in eo qui timore illo vel non utitur, vel male utitur, C. potest & de facto habet in eo qui vi ejusdem timoris ad justificationem se disponit, N. itaque quemadmodum dixit Augustinus Tract. 7. in Ep. Joan. n. 6. *Habere Baptismum... & malus non potest; habere charitatem & malus non potest*; sic & dicere licet: habere timorem & malus potest. Sed sicut ex eo quod habere Baptismum & malus potest, pessime quis colligat, neminem Baptismo pie & salubriter uti; sic & ex eo quod timor generaliter spectatus annexam habere possit peccandi voluntatem hanc in eo omni ex metu ab externo peccati opere abstinere. Hinc non dixit Angelicus quod timor annexam habeat, sed quod annexam habere possit peccandi voluntatem hanc rarius adesse quam abesse.

Ceterum an Augustini locus quo utitur S. Thomas, de timore simpliciter servili intelligi debeat: an item & quomodo sit à Spiritu sancto timor qui peccandi voluntatem includere potest, prout existimat post S. Thomam Bellarminus loco supra citato: duplex est quæstio

à cujus examine abstinendum judicamus, prout à Galdo insigni Thomista utcumque factum est.

CDXLVI. Inst. 2. idem S. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. *Lex vetus, inquit, dicitur cohibere manum non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinere, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit, sicut recedit voluntas ejus qui amore justitiæ abstinere à peccato; & propter hoc Lex nova, quæ est Lex amoris, dicitur animum cohibere.* Unde sic: ille timor voluntatem peccandi non excludit, qui non cohibet animum sed manum; nec facit ut voluntas à peccato recedat simpliciter. Atqui ex Angelico sole sic se habet metus.

CDXLVII. Resp. Nostrum esse hunc D. Thomæ locum, non enim negat S. Doctor, timorem cohibere animum, sed negat cohibere sicut cohibetur per charitatem, quæ propria dos est, proprius & novæ Legis character. Id autem ipso confitemur. At negamus animum nullo vero sensu à timore cohiberi. Sic enim loquitur S. Doctor in 3. dist. 40. q. 1. art. 2. *Æterna pœna non tantum manum, sed etiam animum cohibet.* Vide, ut Quenello consentit Angelicus.

CDXLVIII. Objic. 3. Quod procedit à vitiosa cupiditate, vitiosum esse debet. Atqui attritio eo ipso quo non procedit à charitate, procedit à vitiosa cupiditate. Prob. min. quia inter utramque non detur medium, ut luculenter docet Augustinus Enchir. cap. 117. his verbis: *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas.*

CDXLIX. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. nullum est inter utramque medium ratione subiecti, C. ratione actus vel motivi ex quo operatur homo, N. Itaque nullum est medium cupiditatem inter & charitatem, ratione subiecti, seu hominis; qui homo vel Dei amicus est per habitum charitatis, vel inimicus per habitum vitiosæ cupiditatis, ut in objecto textu docet Augustinus, & ante Augustinum ratio. At nemo nisi hæretice aberrans deducere hinc potest cum Quenello prop. 45. actum omnem qui a vera & stricte dicta charitate non profluit, illico profluere à vitiosa cupiditate, & ideo verum esse peccatum. 1. quia alioqui omnia, non infidelium modo, sed & fidelium in statu peccati constitutorum opera, totidem forent peccata, ne exceptis quidem fidei & spei actibus, qui ex propriis harumce virtutum motivis elicerentur. 2. Quia hanc Baii propositionem n. 4. tota cum Pio V. proscripsit Ecclesia: *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* 3. Quia non magis necessum est ut cupiditas in corde hominis regnans omnes ejus actiones corrumpat, quam necesse sit ut charitas in iusti corde dominans, omnes ejusdem actus sanctificet. Posterius autem istud nedum necesse sit, error est in fide; cum certo constet justum septies venialiter cadere. Ergo.

CDL. Inst. ex S. Leone Serm. 5. mensis septimi: *Deo amores sunt, ex quibus omnes procedunt voluntates, ita diversæ qualitatibus, sicut dividuntur auctoribus. Rationalis enim amicus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione autem mundi cuncta sunt noxia, prout idem ait sanctus Pontifex.* Unde sic: Attritio, quædam utique est homi-

hominis voluntas, seu quidam humanæ voluntatis Actus. Atqui juxta S. Leonem, actus omnis qui non est ab amore Dei, est ab amore mundi. Ergo attritio est ab amore mundi. Ergo iterum charitatem inter & cupiditatem nullum est medium ratione actus.

CDLI. Resp. 1. S. Leonem in objecto textu per amorem Dei non eum duntaxat intelligere, qui sit stricte & proprie charitas, sed motum omnem, quo pie in Deum ferimur. Ad do, quod jam supra in pari casu non ex me, sed post graves Thomistas admonui, propositionem ejus, si de charitate stricte sumpta intelligatur, non posse intelligi sensu metaphysice generali, sed morali, qui ad hujusmodi assertiones sufficit, nisi pressiore & prorsus universalem requirat materia. Primum patet; tum quia S. Leo ex relato textu concludit, *inherendum ergo æternis bonis*, quod spei vel concupiscentiæ amorem denotat; tum quia juxta S. Doctorem Serm. 7. de Quadrag. cap. 3. *Humanitas, quæ propter ipsam naturæ communionem juvando homini ab homine præbetur, laude sua fraudanda non est.* Humanitas autem illa cui sua debetur merces, cum propter ipsam naturæ communionem præbeatur, nequidem à charitate supernaturali, nedum à charitate strictius sumpta profluit. Secundum non minus evidens est: si enim in eo qui Dei amator est, volitio omnis ab amore Dei prodiret, & in eo qui amator est mundi, volitio omnis ab amore mundi; nec justus venialiter unquam delinquere; nec peccator boni quid uspiam elicere posset: neutrum autem catholice admitti potest. Hinc Card. Noaillius in Pastoralis contra Pseudo-Mysticos documento an. 1697. hæc loquitur: *Il est vrai, comme l'a dit S. Augustin, que la cupidité regne toujours où la charité ne regne pas; Mais il n'est pas vrai pour cela que tout ce qui ne vient pas de la charité, vienne de la cupidité.* CETTE ERREUR est très-contraire aux principes de S. Augustin: elle est condamnée par le Concile de Trente, & par le Saint Siège, &c.

Neque vero mirum est Patrum dicta morali tantum sensu intelligi: cum multæ sacri textus locutiones eo tantum sensu contentæ sint, imo nec alium ferant. Sic propositiones istæ: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, &c. Omnis homo mendax. Non est homo qui non peccet.* &c. suas habent exceptiones. Prima in casu martyrii etiam infantium. Secunda in casu necessitatis. Tertia in B. Virgine, &c.

CDLII. Resp. 2. neg. min. quatenus falso supponit vel attritionem sine omni prorsus Dei & justitiæ amore etiam latius sumpto concipi; vel eo ipso quo concipitur sine vero & stricte dicto charitatis amore, concipi ex amore mundi, seu vitiosa cupiditate. Et vero attritio, cum contritionis naturam participet, ut species participat naturam generis, sinceram peccati odium, veramque ejus detestationem importat. Quis porro crediderit ex cupiditate, fræcunda peccati radice, exurgere detestationem peccati; nisi qui credet in Beelzebub ejici dæmonia.

Confirm. Quia ipsa hæc adversariorum ob-
jectio in ipsos quoad charitatem initialem re-

torqueri potest. Quod ut fiat, suppono, amores duos de quibus loquitur S. Leo, dubio procul esse amores intenlos, & in corde hominis prædominantes: amor enim à quo omnes profluunt amores, utique is est qui in corde potenter dominatur. Hoc autem præsupposito sic argumentabor cum iis qui omnia peccatoris opera pro peccatis habent. Malum est quidquid profluit ab amore mundi, seu à vitiosa cupiditate. Atqui actus remissæ tantumque initialis charitatis à vitiosa cupiditate profluit. Omnes enim amores ab eo dimanant qui in corde dominantur. Atqui in corde illius qui Deum diligere incipit, vel incipere sibi videtur, indubie dominatur vitiosa cupiditas. Cum is, juxta adversarios, non obstante tenui sua charitatis scintilla etiamnum adhæreat peccato. Ergo.

CDLIII. Obje. 4. Si attritio ex solo timore bona sit, erit actus virtutis. Atqui non est: cum procedat ex amore proprio.

CDLIV. Respondent communiter Thomistæ, neg. maj. Nimirum, inquiunt, ut actio quædam bona sit, necesse non est, ut ab habitu bono, seu à virtute procedat; sed satis est ut ab auxilio Dei oriatur. Porro attritionem ex divino auxilio oriri probant quæ hæcenus dicta sunt. Ita cum Guillelmo Parisiensi Tract. de Pœnit. & Salmerone in cap. 8. Epist. ad Rom. censent Sylvius 2. 2. q. 19. à 4. Concl. 2. Philippus à S. Trinitate, juxta quem *timor servilis non est virtus simpliciter, sed quid minus virtute, ad instar continentia*, quam non esse virtutem, docet D. Thomas 1. 2. q. 58. ar. 3. ad 2. & cum pluribus aliis. Galdus pag. 49. quem, si vacat, consule, &c. alii vero, quos inter M. grandin pag. 73. attritionem à Pœnitentia imperari volunt; à diversis autem virtutibus pro motivorum diversitate elici. Quæstionem hanc fusiori calamo non prosequemur, quia nec jucundam, nec utilem, puca hæc tamen referenda duximus, ne quis, quod jam incaute factum est, eos de attritione male opinari credat, qui eam virtutis alicujus actum esse negaverint.

CDLV. Quod additur, attritionem procedere ab amore proprio, verum & falsum esse potest. Verum, si de amore illo intelligatur, quo pie & juste in nos affecti, æterna quæ improbis imminet supplicia metuemus. Falsum, si de illo vitioso amore intelligatur, qui suum in se ipso finem ultimum constituit. Nedum enim id faciat qui timet, quin ideo timet, ut juvante gratia ad charitatem & sapientiam asurgat. Rem solide, ut assuevit, explicat S. Thomas 2. 2. q. 19. à 6. O. *Dicendum, inquit, quod timor servilis ex amore sui causatur; quia est timor pænæ, quæ est detrimentum proprii boni. Amor autem sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni fidem constituit. Alio vero modo in charitate includitur, secundum quod homo se propter Deum & in Deo diligit. Tercio modo à charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur; puta, cum aliquis diligit se ipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituat finem.* Ergo datur aliquis sui amor, aliquis

quis & timor ex sui amore procedens, qui charitati nullatenus adversatur.

CDLVI. Quæres an attritio ut futuram, juxta nos, sic & præteritam peccandi voluntatem tollat.

Negant Van-Roi, Henricus à S. Ignatio, Haverimans, & alii, quibus attritionem deprimere curæ est. Assirunt alii è contra cum Henno pag. 109. Hærent alii ancipites quam in partem se ferant; quia quæstio nihil perspicui offert animo. 1. Enim concipitur quidem voluntas peccandi, relative ad præsens vel ad futurum. Voluntas autem peccandi præterita vix, si vix tamen, intelligitur. 2. Quæro quid illa sit voluntas peccandi præterita, an superstes è peccato macula? an deordinatio quædam habitualis? an actualis ad præteritum peccatum affectus? Si primum & secundum, nihil stupendi est, si neutrum attritione sola tolli dicatur: quandoquidem neutrum sola initiali charitate tollatur juxta adversarios: imo nec per se cum charitate perfecta repugnet, in eorum opinione, qui charitatem pro ultima tantum ad justificationem dispositione habent. Si secundum, asserimus constanter eo sensu tolli ex attritione voluntatem peccandi præteritam. 1. Enim timor efficax gehennæ, etsi, quemadmodum initialis charitas juxta adversarios, per se solum nequeat cor reformare, debet saltem id omne ab actu abigere quod gehennæ inductivum foret: Talis autem foret actualis ad præteritum peccatum affectus. 2. In eo qui peccatum omisum detestatur ex metu gehennæ, nihil remanet, unde dici possit velle peccare. Quidquid enim remanet, est ipsa macula, vel habitus peccati: inde autem homo non denominatur volens peccare. Alioqui, ut dictum est, diceretur etiam peccare velle, qui charitatem habet parum intensam; quod negant adversarii. Quod si dixerint in

hujusmodi homine remanere actualem quandam ad præteritam culpam affectum: Dicam ego eum qui semel furatus est, continuo furari affectu; etsi ex inferiorum metu furtum detestetur, jamque ex eodem metu ablata restituerit. Id autem quis, vel somniando, cogitavit? hætenus citatus Theologus.

CDLVII. Dices: attritio, per nos, tollere debet id omne quod gehennam inducit. Atqui macula & habitus peccati gehennam dubio procul inducunt.

CDLVIII. Resp. dist. debet tollere secundum suas vires, & dispositive, C. debet tollere formaliter, N. attritio in intentione Spiritus sancti quasi primus est ad conversionem peccatoris gradus. Non decet autem ut qui viæ primum se dat, statim terminum attingat: idque ut & alii admittere debent charitatis initialis defensores.

CDLIX. Sed quidni, inquires, pari jure dicatur, attritionem dispositive quidem tollere actualem peccandi affectum, sed non formaliter, utpote tanto effectui imparem?

Quidni, ais? 1. quia in eo systemate agens ex metu, intus & animo peccabit: proindeque magis fiet peccator: quod Lutheranium est. 2. Quia idem agens ex metu, aget ex cupiditate, quatenus non aget ex charitate: quod Jansenianum est. 3. Quia idem agens ex metu, Deum non repræsentabit sibi, nisi ut judicem furis, id est, tanquam Dominum durum & intractabilem: quod Quenellianum est. 4. Quia de timore, magna & efficaci Dei gratia, idem quoad effectum opinari licebit, quod de naturali metu: quod impium est.

Et hæc in speciem fusiora, in rei veritate breviora de timoris ac præcipui ejusdem actus honestate sufficiant. Nescient sane, quibus hæc nimia videbuntur, quam potenter catholicum istud dogma hodie impugnetur.

SECTIO SECUNDA

A N

ATTRITIO SOLA SUFFICIAT IN SACRAMENTO POENITENTIÆ.

ET hæc illa tandem est famosa disceptatio, quæ tot omnimodæ molis peperit volumina; tot male sonantibus dictis Libros Theologorum opplevit; tot in utriusque partis excessus accivit Sedis Apostolicæ fulmina; tot in materiem de se caliginosam, nubes sparsit, spargendo lumen, ut præ fulgore nihil videas. Hanc ut saltem clara methodo pertractemus, videndum 1. an aliquo, præsertim Tridentinæ

Synodi, Decreto constet, attritionem ex solo gehennæ metu conceptam, ad reconciliationem satis esse in Pœnitentiæ Sacramento; 2. annon sufficientia hæc aliunde constet; 3. an practice secura sit opinio, quæ attritione cognita qua tali contenta est; 4. quo tandem adminiculo attritionem fulciri necesse sit, si per se solam proxima ad hominis justificationem dispositio esse non possit.

PUNCTUM PRIMUM.

A N

DEFINIERIT TRIDENTINUM ATTRITIONEM SOLAM SUFFICERE CUM SACRAMENTO.

ASSERUERE non pauci: negant hodie multo plures cum Launojo in Opere qui titulus:

Demente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem, Parisiis editio an. 1653. sit cum istis.

CON-

CONCLUSIO. Tridentinum nullibi definiit attritionem sufficere in Sacramento Pœnitentiæ.

CDLX. Prob. 1. ex Card. Pallavicino Lib. 4. Histor. Trid. Cap. 10. ubi subindicat semper à Concilio cautum esse, ne quid præjudicii inferret liberis Scholæ opinionibus. *Nec enim, inquit, collecta fuerat Synodus ad decidendas opiniones, sed ad errores rescindendos.* Atqui Synodus, definiendo attritionis sufficientiam, puram Scholæ opinionem pari ad minimum hinc & inde contententium numero agitatam, definiisset. Ergo.

r. 2.
p. 321.

CDLXI. Prob. 2. ex eodem Cardinali qui pressius nostram in rem hæc scribit Lib. 12. cap. 10. *Quantum ex Actis conjicio, Theologorum mens erat ut hæreticorum error damnaretur, tanquam inhonestum improbantium pœnæ timorem; non item ut ferrent sententiam de scholastica quæstione, an hujusmodi timor, non solum absque animi contritione perfecta (de quo controversia vix fuerat, sicut patebit) sed etiam absque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem. In Patrum conventu id pauci attigerunt. Aliquod duntaxat vestigium comperio opinionis negantis necessitatem amoris in iis quæ Granatensis disputavit: At vero Joannes Emilianus, Hispaniensis Tudetanus Antistes extremum oppositæ sententiæ tenuit; hoc est, opus esse contritione perfecta. Et iis præter superius quod huic reddit argumentum, sic disputationis: Si præsentem litem dirimere voluissent Patres, eam dubio procul in præviis consultationibus pro more suo ventilassent. Atqui nullum discussionis hujus, quæ ob summam materiæ difficultatem summa esse debuerat, extat monumentum, seu in Actis Concilii, quæ sedulo perlegerat Pallavicinus; seu in scriptoribus qui Concilio suppare fuerunt; vixque una circa istud caput in utramque partem excidit vocola, seu Granatensi, seu Tudetano Episcopo. Ergo.*

CDLXII. Prob. 3. si quæ à Trid. Patribus prodissset ea de re definitio, huic, non secus ac ceteris indubie adhæsisset Theologi, seu potissimum qui Concilio interfuerant, seu qui eidem cœvi aut prope cœvi vixerunt. Atqui ex iis nec pauci, nec infimæ notæ, attritionem ut justificando per se imparem explosere; ceteri vero nulla eos censura tunc temporis affecere. Sic 1. Didacus Lainez, alter post S. Ignatium Societatis Præpositus, & Pontificis in Concilio Theologus, teste Pallavicino ubi statim, *dixit, Sacramento esse necessaria, Pœnitentiam, timorem, dilectionem, contritionem.* Sic 2. Claudius Jajus, qui easdem sane ad Pœnitentiam exegisset, dispositiones, quas ad Baptismum, ad hunc dilectionem prærequirebat; cum enim, ut scribit Pallavicinus. *Seff. 6. cap. 6.* ubi agitur de dispositionibus ad Baptismum necessariis, per tenorem Decreti prius delineati, nulla fieret dilectionis mentio, *Salvator Aleppius Archiepiscopus Turritanus, Gaudius Jajus Societatis Jesu, Lippomanus Veronensis Adjutor, & Pius Franciscanorum Præses admonuerunt, ut aliquis charitatis actus infereretur,* Sic 3. Salmeron, qui & ipse interfuit Tridentino, Tom. 3. Tract. 22. de Cantico Zachariæ. *Non immutat, ait, cor ipsum timor servilis: sed opera duntaxat: coerget quidem iniquita-*

Pallav.
L. 8, c. 13.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

tem, sed non justificat voluntatem. Idem docuere Canisius in Catechismo, Edmundus Angerius, vir Apostolicus in Opere suo de Pœnitentia, Cardin. Toletus Lib. 3. de instruct. Sacerd. Cap. 4. num. 8. edit. Romæ, Antuerpiæ & Coloniae, ann. 1599. 1600. & 1601. (alias enim editiones postmodum turpiter adulteratas esse, nemo eruditus ignorat) ac præ ceteris Cardin. Pallavicinus in Epist. ad Pastores Gand. ubi hæc loquitur: *Equidem in hac quæstione super qua me compellare vobis placuit, an ad gratiam justificationis, assequendam in Sacramentum Pœnitentiæ, aliquis actus charitatis erga Deum, non quidem perfectus, sed imperfectus & per se ad justificationem insufficiens, sit necessarius? affirmanti sententiæ semper adhæsi, eamque in Academia Romana S. J. publice docui adeoque in quodam tradita à me doctrinæ de Pœnitentia Breviario, typis divulgavi. Quam opinionem aliqui ex eadem Societate Præceptores amplexi erant, & ante, & post me, &c. Plures extra Societatem qui idipsum à Tridentinis temporibus senserint, dabit Launojus in Opere præcitato, part. 2. cap. 2. & seq.*

Nec minus constat Theologos, qui attritionem servilem tuiti sunt, nullam his qui aliter sentirent, notam inuisse. Hos inter scilicet primas tenent Andreas Vega & Domin. Soto, nterque concilii Theologus. Uterque porro nedum eam reprobareret opinionem, quæ in attritione, ut in Sacramento profit, aliquod charitatis initium requirit; ne eam quidem censura notari voluit, quæ perfectam requirit in eodem Sacramento charitatem. Adi Vegam Lib. 13. Comment. in Concil. Cap. 33. & Sotum in 4. Sent. dist. 20. q. 2. art. 1. aut saltem Launojum ibid. Cap. 1. pag. 77. & seq.

CDLXIII. Prob. 4. si attritionis puræ sufficientia in Tridentino definita fuerit, nulli sane notior esse potuit definitio hæc, quam Sedi Apostolicæ. Atqui Apostolica Sedes & definitionem hanc ignorat; & qui eam supponendo, attritionis impugnatoribus nigrum theata inurant, anathemate percellit.

Primum patet ex Concilio Romano an. 1725. ubi sic & admodum temperanter legitur in Appendice, ejusdem Concilii jussu edita, pag. 404. edit. Bruxell. *Il sentimento oggi comune è, che il dolore, è contrizione perfetta è buona, ma non necessaria per la confessione; bastando il dolore imperfetto, cioè l'attrizione, è pura, è al più quella che è congiunta con qualche principio di amor benevolo verso Dio: IL CHE RIMANO SINORA INDECISO DALLA SANTA SEDE.* Id est: *Communis hodie est sententia, bonam esse in confessione, non tamen necessariam contritionem perfectam; quandoquidem sufficiat attritio, seu pura, seu ad summum juncta cum aliquo benevoli erga Deum amoris principio: QUOD HACTENUS MANET A SANTA SEDE INDECISUM.*

Secundum liquet ex celebri Decreto Alexandri VII. dato die quinta Maji an. 1667. quod, quia multi sit in fragosa hac quæstione momenti, totum exscribere lubet. Sic illud: *Sanctissimus D. N. Alexander Papa VII. cum acceperit non sine gravi animi mœrore Scholasticos quosdam acrius, nec absque Fidelium scandalo inter se contendere, an illa attritio, quæ concipitur*

O o

cipitur ex metu gehennæ excludens voluntatem peccandi cum spe veniæ, ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei; asserentibus quibusdam, negantibus aliis, & invicem adversam sententiam censurantibus... Sanctitas sua enixe cupiens pacis vinculum inter Fideles servari, omnemque scissuræ fomitem extinguere, auditis votis Em. ac RR. DD. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, necnon Dom. Consultorum, & Qualificatorum sacre Congregationis, hoc præfenti Decreto in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ huic sanctæ Sedi reservatæ aliisque pœnis ejusdem S. Sedis arbitrio taxandis, præcipit cunctis & singulis Fidelibus, quocumque gradu ac dignitate, etiam Episcopali, & majori, imo & Cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia attritionis præfata scribeant, vel libros aut scripturas edent, vel doceant, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitens, aut Scholares, ceterosve erudiant, non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualem dilectionis Dei in præfata attritione ex gehennæ metu concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Ubi haud extra rem fuerit observasse; attritionis formidolosæ sententiam eo Alexandri VII. tempore fuisse communiorem; quia tunc floreret tam numerosa Casuistarum laxiorum cohors, ut fere tunc nihil non probabile haberetur; peneque Bajani audirent, qui minus tuto tutius in Sacramentis præferendum esse censerent.

Mem. du
Clergé T. I.
p. 733.

CDLXIV. Prob. 5. auctoritate Cleri Gallicani, qui in generalibus an. 1700. Comitibus propositionem hanc: *Concilium Tridentinum adeo expresse statuit, attritionem quæ non vivificat animam, quæque supponitur esse sine amore Dei, sufficere ad absolutionem, ut anathema pronuntiaverit adversus negantes*; reprobavit ut falsam, temerariam, Concilio Trid. contrariam, & inducentem in errorem.

CDLXV. Præverant centum & duo Parisiensis Scholæ Magistri, qui in causa Episcopi Pontispoleos, nonnullas propositiones, quibus asserta ab eodem Præfule attritionis fervilis insufficientia, ut Tridentino adversa redarguebatur, tanquam falsas, temerarias, scandalosas, Synodo Tridentinæ injurias, & in praxi periculosas condemnaverunt 12. Februar. anno 1698.

CDLXVI. Prob. 6. Non definiit Tridentina Synodus id quod definire non potuit. Atqui attritionis cum Sacramento sufficientiam definire non potuit. Non enim definiunt Concilia nisi id quod in Scriptura vel Traditione deprehendunt. At quod sufficiat attritio nec ex Scriptura constat, nec ex Traditione. Unde adversarii varios quidem congerunt textus, qui timoris honestatem & supernaturalitatem probent; ne unum autem qui eam ad reconciliandum cum Deo peccatorem satis esse subindicet. Recurrunt illi quidem cum Pintherello ad veteres Theologos: verum & ex hac parte tam

splendide vapularunt, ut nulla inde spes salutis affulgeat. Ceterum in hac postrema probatione humanum loquor. Absit enim ut Ecclesiæ sagacitate mea dimetiar, vel putem ab ea non videri posse, quod privati oculi aciem fugiat.

Objic. 1. Tridentinum Sess. 14. Cap. 4. hæc loquitur: *Quamvis attritio sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disposuit.* Unde sic: Loquitur eo loci Tridentinum de attritione mere servili. Atqui docet idem Concilium attritionem hanc in Sacramento sufficere. Major & minor una serie probandæ veniunt, quo facilius percipiatur tota difficultas. Unde

CDLXVIII. Prob. maj. Quia vel loquitur Concilium de attritione pure servili, vel (uti volunt Lupus & Farvaquius, qui tamen aliquando sententiam mutavit, Ethica amoris, &c.) loquitur de attritione, quæ aliquem charitatis initialis actum includat. Atqui non loquitur Concilium de attritione quæ aliquod amoris Dei propter se initium includat. 1. Quia Concilii mens est ut probet contra Lutherum certam esse attritionis speciem, quæ sit ab impulsu Spiritus sancti, eam nimirum quæ peccandi voluntatem excludit. Atqui id pessime probasset, si de attritione non sola, sed charitati necessario conjuncta sermonem fecisset. Quis enim locutionis hujusce sensus? Attritio donum est Dei, si actus charitatis peccandi voluntatem excludat. 2. Si Concilium de ea tantum attritione differat, quam charitati supponat conjunctam, cur conditionate dixit: *Si voluntatem peccandi excludat*: An sacre Synodo dubium erat, num peccandi voluntatem semper excluderet charitas? Sed de his sat supra pag. 419. Onde

CDLXIX. Prob. min. Concilium docet eam de qua loquitur attritionem ad gratiam in Sacramento disponere. Atqui verbum *disponere*, nonnisi de proxima, adeoque de sufficienti dispositione intelligi potest. Prob. min. 1. Quia verbum illud eundem in posteriori Decreto sensum habere debet, quem in priori. Atqui in priori intelligebatur de proxima & sufficienti dispositione, ut liquet ex textu Palavicini. 2. Quia Concilium certam vim tribuit attritioni in Sacramento, qua omnino caret extra Sacramentum. Atqui extra Sacramentum remota est ad gratiam dispositio. Ergo in Sacramento proxima est & sufficiens dispositio. 3. Quia qui dicit tunicam hanc leviolem hiemali tempore non sufficere, statim intelligitur dicere, eam satis esse æstivo. Ergo à pari. 4. Quia is esse debet in hypothese nostra sensus Concilii, quo vix ineptior quispiam fingi possit: *Et quamvis attritio extra Sacramentum per se ad justificationem perducere nequeat: tamen in Sacramento per se ad eam non perducit.*

CDLXX. Resp. ad 1. & 2. neg. min. Non enim supponi potest Synodum aliud locutam fuisse, aliud loqui voluisse. Atqui Synodus verbo *disponit* consulto usa est, ne definiret attritionem in Sacramento sufficere. Prob. min. testimonio Scriptoris, qui omnium maxime acta

acta & mentem Concilii assecutus est; Pallavicini nimirum: sic ille Lib. 12. Cap. 10. n. 25. *Præsto erat Decretum à nonnullis adornatum in hæc verba:* „Illam contritionem, quam
 „Theologi attritionem vocant, quod imperfecta sit & solum vel ex turpitudinis peccati
 „consideratione, vel gehennæ & pœnarum
 „metu, qui servilis timor dicitur, concipiat
 „tur, si voluntatem peccandi excludat, &
 „dolorem qualemcumque de commissis delictis exprimat, statuit sancta Synodus &
 „declarat, non solum non facere hominem
 „hypocritam & magis peccatorem (ut quidam blasphemare non verentur) verum
 „etiam sufficere ad Sacramenti huius constitutionem, & donum Dei esse, & Spiritus
 „sancti impulsu verissimum, non adhuc
 „quidem inhabitantis, sed tantum moventis,
 „quo Pœnitens adjutus (cum sine aliquo dilectionis in Deum motu vix esse queat)
 „viam sibi ad iustitiam munit, & per eam
 „ad Dei gratiam facilius impetrandam disponitur.“ *Cum autem monuisset Joannes Æmilianus Tudetanus Præsul, qui stabat pro contritionis perfectæ necessitate, falso dici huiusmodi dolorem sine amore vix unquam concipi posse: quod autem hæc attritio satis esset Sacramento constituendo, ita ut homini attrito deleantur peccata vi supervenientis absolutionis, variare Auctorum sententias; atque adeo id esse tollendum; Decretum sicut nunc extat, reformatum est.* Sane non definivit Concilium id quod solenniter declaravit se definire nolle. Atqui declaravit Concilium se definire nolle sufficientiam attritionis; dum ex priori Decreto expunxit vocem *sufficere*, quia circa sufficientiam hanc variabant Theologorum sententiæ. Ergo.

Confirm. Ideo in priori Decreto statuebant Theologi in Sacramento sufficere, quia existimabant dolorem ex gehennæ metu *vix sine amore esse posse*, quod falsum esse monuit Æmilianus. Ergo ideo tantum attritionem sufficere iudicabant, quia amoris aliquid involveret; quod attritionariæ opinionis jugulum directe petit. Ergo iterum statim ut supposuerunt cum Æmiliano, attritionem sine amore concipi posse, iudicare debuerunt eam in Sacramento non sufficere. Jam vero non declararunt sufficiens id quod insufficiens iudicabant.

Ad 1. part. argumenti tertii neg. maj. In priori enim Decreto vox *disponere* ex adjunctis determinabatur ad significationem dispositionis proximæ: nimirum attritio ibid. dicebatur *sufficere ad constitutionem huius Sacramenti*: quod autem ad Sacramenti constitutionem sufficit, proxima est ad ipsum dispositio. Præterea Compilatores prioris Decreti, cum supponerent attritionem sine amore Dei non esse, clarius indicabant eam sufficere in Sacramento. Cum vero eam à charitate separari posse audierunt, jam nec illius sufficientiam credere debuerunt, nec censeri eandem docere. Sublato enim docendi fundamento, tolli debuit id quod ante docebatur.

Ad 2. part. neg. iterum maj. Neque enim, ut constanter & male supponunt adversarii, Tridentini Patres attritionem extra Sacramen-

tum comparant vel opponunt attritioni intra Sacramentum; nec proinde eidem in Sacramento assignant vim qua careat extra Sacramentum, id est, vim dispositionis proximæ.

1. Quia non faciunt Patres id, quod ne facerent, Decretum suum reformari voluerunt.
 2. Quia alioqui ore rotundo dicere debuissent, attritionem, etsi, contritionis perfectæ instar, hominem ad iustitiam per se deducere non possit extra Sacramentum, eum tamen ad iustitiam per se perducere in Sacramento. Spectat ergo sacra Synodus attritionem ut in se est, non vero quatenus in Sacramento aut extra Sacramentum; de ea autem sic spectata affirmat, quod licet per se ad iustitiam peccatorem perducere nequeat, *eum tamen ad gratiam in Pœnitentiæ Sacramento*, ubi solum iustitia peccatoribus vulgo conferri solet, *impetrandam disponit*. Atque hic caute notandum à sancta Synodo non dici, quod *attritio in Sacramento ad impetrandam Dei gratiam disponat*; sic enim de attritione in Sacramento spectata loqui videretur; sed tantum quod *attritio ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponit*; quæ duo longe discrepant. Id ergo sibi tantum Synodus voluit, quod licet attritio per se non possit reconciliare hominem extra Sacramentum, ut contritio perfecta, non sit tamen inutilis & mala, ut Lutherus pronuntiabat, sed peccatorem disponat ad gratiam in Sacramento postea obtinendam. Ita Vitalius & qui eum exscripsit Galdus.

CDLXXI. Cur ergo, inquires, Concilium mentionem fecit Sacramenti? Sat enim fuerat dixisse: *Eum tamen ad gratiam disponit*.

Resp. cum iisdem, omitti quidem potuisse Sacramenti mentionem; factam tamen, tum quia tunc de Sacramento & de dispositionibus quæ ad conversionem conducunt, ageretur; tum quia reconciliatio peccatoris in Sacramento fieri consuevit. Proinde unum & idem moraliter sonant: *Ad gratiam Dei disponere, & disponere ad gratiam Dei in Sacramento impetrandam*: quia extra rarum perfectæ contritionis casum gratia non nisi in Sacramento impetratur.

Ad 3. part. neg. conseq. Ideo enim vestis quæ hiemali tempore incongrua dicitur, æstivo sufficere intelligitur, quia ita fert communis usus, nec ullæ obsunt circumstantiæ. Aliud enim intelligi posset, si dixeris, hanc, quam per hiemem induere non licet, tunicam, disposituram ad vestiendum æstate. At vero non fert communis usus ut quod simpliciter disponere dicitur, ad gratiam, ad eam sufficere concipiatur; præsertim cum sublatum est sufficientiæ vocabulum, ne id exprimeretur.

Atque ex his patet, quam distet Tridentini sensus à ridiculo sensu de quo supra in objectione. Is enim reapse est: Etsi attritio per se hominem extra Sacramentum, uti contritio perfecta, reconciliare non possit: utilis tamen & bona est, cum eum disponat ad reconciliationem Sacramenti ope aliquando recipiendam. Hic autem, quid quæso, nugatorii.

CDLXXII. Inst. 1. Concilium attritioni in Sacramento tribuit, quod statim tribuerat contritioni extra Sacramentum. Atqui ex Concilio contritio extra Sacramentum ultima est
 ad

ad justificationem dispositio. Ergo & attritio in Sacramento. Ergo rursus Concilium attritionem extra Sacramentum opponit attritioni in Sacramento.

CDLXXIII. Resp. neg. maj. Tota enim comparatio quam contritionem inter & attritionem instituunt Patres, in eo stat quod contritio extra Sacramentum hominem Deo reconciliet; attritio autem id præstare non possit, sed tantum disponat ad gratiam in Sacramento recipiendam. Certe in toto Cap. 4. Sess. 14. ut una quidem est vocula, unde colligi possit attritionem eodem modo operari in Sacramento, quo contritio extra Sacramentum. Unde Patrum scopus is unicus fuit, ut attritionis servilis honestatem vindicarent, non autem ut astruerent sufficientiam ejus, idque, uti citato loco notat Pallavicinus, liquet exemplo Ninivitarum quo Patres utuntur. *Certum enim est eo tempore, quo Pœnitentiæ Sacramentum non extabat, eam formidolosam Pœnitentiam minime suffecisse per se ad peccatum delendum, sed vim tantum habuisse ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitatis affectus, quam omnes necessarium fuisse fatentur ante novam Legem ad justitiam recipiendam.*

CDLXXIV. Inst. 2. Tridentinum sic intelligi necessario debet, 1. ut errorem Lutheri proscribat; 2. ut determinet quæ sit materia Sacramenti Pœnitentiæ. Atqui neutrum præstare potuit, nisi definiendo attritionem in Sacramento sufficere. Primum patet: Arguebat enim Catholicos Lutherus eo quod attritionem meram ad gratiam in Sacramento recipiendam proxime disponere assererent. Ergo ut eum revincerent Patres, definire debuerunt verissimum esse id quod ille reprehendebat. Secundum æque constat. Vel enim Concilium in Sacramenti materiam assignat contritionem, vel attritionem. Non primum, ut fatentur omnes; ergo aut secundum assignat, aut nullum prorsus: Hoc autem postremum dici nequit. Alioqui Concilium defuisset promissioni, qua in Proemio sess. 14. spondet *exactiorem & pleniorum eorum quæ ad Pœnitentiam pertinent definitionem.*

CDLXXV. Resp. ad 1. neg. min. & ad 1. 2. dico Lutheri errorem proscribi debuisse, & re ipsa proscriptum fuisse, absque eo quod definiretur attritionem sufficere in Sacramento. Nimirum plura Catholicis objiciebat Lutherus, quædam Catholicis omnibus communia, puta quod timorem gehennæ bonum & salutarem esse docerent; quædam à quibusdam tantum Catholicis bene vel male admissa, puta quod timor cum Sacramento sufficeret ad justificationem; imo, ut volebant nonnulli, etiam mere naturalis, saltem si supernaturalis æstimeretur. Primum proscripsit sacra Synodus. At secundum licet reprehensum à Luthero non magis approbare debuit, quam tertium; quia si tertium hoc, quo statuitur naturalis metus sufficientia, fidei diserte repugnat; secundum quo statuitur metus supernaturalis sufficientia in Sacramento, cum tota retro antiquitate, & stabilitis passim ab ipso Concilio principiis non admodum cohæret.

CDLXXVI. Ad 2. 2. dico 1. necessarium non fuisse ut Concilium in specie atoma determinaret quæ sit essentialis Pœnitentiæ materia; sicut necesse non fuit ut determinaret quæ sit essentialis materia, sive Confirmationis, an chryisma, an manuum impositio, an utrumque simul; sive Presbyteratus, an impositio manuum, an instrumentorum contactus. Sic haud etiam determinavit an Sacerdos sit Matrimonii Minister, necne.

Dico 2. seu attritio servilis sufficiat in Sacramento, seu non sufficiat, non ideo determinatam esse ejusdem Sacramenti materiam: cum ne hodie quidem certum sit tres Pœnitentis actus esse materiam Pœnitentiæ: quandoquidem id Scotistæ omnes & palam & catholice negent.

Dico 3. Concilium, juxta Thomistas, contritionem assignasse pro materia, ejusdem vero motivum non assignasse: unde promissis suis stetit; quia id omne definiit quod & intactis Catholicorum opinionibus definire potuit; & contra *diversorum*, qui tunc grassabantur, *errorum* multitudinem definire debuit. Et vero sacra Synodus intactum reliquit an confiteri oporteat circumstantias intra eandem speciem aggravantes, an formali non peccandi proposito opus sit, &c.

CDLXXVII. Inst. 3. Tridentinum his verbis caput quartum concludit: *Quamobrem falso quidam calumniatur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre; quod nunquam Ecclesia Dei docuit & sensit.* Unde sic cum Gonet & Martinon argumentari licet. Tridentina Synodus his verbis approbat, imo & supponit opinionem Scriptorum quos calumniabatur Lutherus. Atqui Scriptores illi tuebantur opinionem de sufficientia attritionis formidolosæ. Ergo approbat & supponit Concilium sufficientiam attritionis formidolosæ. Major & minor eodem argumento probantur.

Concilium probat, Sacramentum non recipi sine bono suscipientium motu, quia attritio cum qua recipitur, nusquam ipsa est sine bono motu. Atqui probatio hæc nulla foret, vel admodum distorta, nisi Concilium supponeret, attritionem per se solam sufficere in Sacramento. Certe, ait post Anti-Jansenium Gonetus disp. 7. n. 44. *si ultra attritionem requireretur contritio ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, necesse non erat quod Concilium probaret attritionem esse actum bonum, ut inde inferret Sacramentum Pœnitentiæ non conferre gratiam sine bono motu suscipientis: sufficit enim ad hoc inferendum, quod contritio perfecta sit actus bonus, posito quod Sacramentum Pœnitentiæ non possit sine illa gratiam conferre.*

CDLXXVIII. Resp. ad 1. neg. maj. Namque Concilium removet quidem ab Attritionariis calumniam Lutheri eos generatim inculantis, quod Pœnitentiæ Sacramentum sine bono animi motu conferri docerent: à qua profecto impietate procul distant, qui tuentur sufficientiam attritionis servilis; cum hanc Spiritus sancti impulsu esse constanter asseveraverint, qui Ecclesiæ Catholicæ doctrinam assecuti

assecuti sunt. At non ideo doctrinam hanc in se sumptam probat; cum nulli Scholæ præjudicium inferre voluerit: quod tamen & multum fecisset, si novam hanc unius partis opinionem, suam fecisset approbando.

Ad 2. neg. min. legitima enim & naturalis est Tridentini ratiocinatio, hisque paucis concluditur. *Theologi Catholici, qui minimum in Sacramento requirunt, & ideo sola contenti sunt attritione, eandem supernaturale S. Spiritus donum esse contendunt.* Ergo nonnisi per calumniam dici potest, eos docere quod Pœnitentiæ Sacramentum sine bono suscipientium motu conferatur. Quapropter necessum erat ut Tridentinum probaret attritionem esse actum bonum, non modo quia id falso & hæretice negabat Lutherus, sed etiam quia ostendendum erat, eos etiam à Catholicis, qui solius attritionis sufficientiam admittebant, non ideo admisisse, quod Pœnitentia sine bono & supernaturali Pœnitentis actu gratiam conferret.

CDLXXIX. Inst. 4. Si sacra Synodus non sensisset attritionem solam sufficere, sed necessarium esse initium aliquod dilectionis, vocem *dilectionis* non expunxisset à priori Decreto. Atqui vocem illam expunxit, ut ex relato Pallavicini textu constat. Ergo attritionem sufficere judicavit.

CDLXXX. Resp. 1. neg. maj. Quatenus innuit Tridentinum ita non declarasse sufficientiam attritionis, ut amoris necessitatem declaraverit. Id utique non dicimus, persuasi sanctam Synodum suas voces ita temperasse, ut nec amoris necessitatem, nec attritionis sufficientiam expressim stabiliret. Fatemur tamen ex principiis ejus multo magis subverti quam astrui sufficientiam attritionis: de quo infra.

CDLXXXI. Resp. 2. dist. min. Vocem dilectionis expunxit, ut declararet dilectionem non semper aut fere semper conjunctam esse cum attritione ex metu gehennæ concepta, prout ferebat prius Decretum his verbis, *Cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse non possit*, C. ut statueret attritionem sufficere, non vero requiri amorem, N. solutio liquet ex Pallavicini textu.

CDLXXXII. Atque hinc patet quam falso dicant Attritionarii, rejectam non fuisse à Tridentino nudam hanc assertionem: *Attritio ex metu servili sufficit in Sacramento*, sed causalem hanc: *Attritio sufficit, quia sine aliquo dilectionis motu esse non potest.*

Siquidem rejecta fuit inseparabilitas, aut vix inseparabilitas amoris ab attritione, tanquam falso asserta: rejecta vero fuit attritionis ipsius sufficientia, quia circa quæstionem hanc variant Auctorem sententiæ. Ergo fucum faciunt, qui sufficientiam attritionis: à Concilio definitam esse existimant. Et vero Decretum prius reformatum est ad instantiam Æmiliani. An ergo petiisset ille ut supprimeretur amoris necessitas, pro qua pugnabat ipse cum Didaco Lainez, Jacobo Ferrasio & aliis?

CDXXXIII. Obje. 2. præcipua Conclusionis nostræ ratio petitur ex Historia Pallavicini, quatenus is scribit Decretum prius editum ad instantiam Æmiliani Tudetani Antistitis reformatum fuisse. Atqui Pallavicini Historia nullam hac in parte fidem meretur; seu decipere

voluerit, ut suam de insufficienti attritione opinionem adjuvaret; seu, quod malim, deceptus fuerit ex Actis, quæ dum ad ipsum ex Archivio Apostolico deferrebantur, *in media communicationis via*, fraudem passa sint.

Prob. min. Ea historia nihil meretur fidei; quæ exhibet multa de contritione & attritione in Concilio differentes, Episcopi qui Concilio non interfuerunt, nec forte usquam in rerum natura extiterunt. Atqui talis est Historia Pallavicini. Nimirum si audiat Historiographus ille, multa in Concilio præclare locuti sunt de præsentī materia Balthasar Eredia Calaritanus Archiepiscopus, & Joannes Æmilianus, Tudetanus Antistes. Uterque porro vel abfuit à Concilio, vel forte nusquam fuit. Scilicet enim Concilii tempore Calaritanam Sedem tenebat, non quispiam Eredia, sed Antonius Parrages de Castilegio Hispanus; prout ex ipso Præfatum Catalogo liquet. Cum ergo eadem Sedes à duobus simul teneri non potuerit, constat Erediam nihil aliud esse quam fictum hominem. Atqui idem de Æmiliano constat. Nimirum, ait R. D. Augustinus Michel, Canonicus Regularis, S. T. & J. V. Doctor in *discussione Theologica* adversus Lambertum Le Drou Porphyriensem Episcopum, *conquisivi successive septemdecim exemplaria diversæ impressionis Concilii Tridentini, quorum quodlibet exhibebat integrum catalogum Episcoporum, qui Tridentino interfuerant, sed nullum ex omnibus habebat inscripta nomina Balthasaris Eredia Arch. Calaritani, aut Joannis Æmiliani Episcopi Tudetani.... Scripsi insuper ad Almam Urbem, à qua tale Rescriptum obtinui: nomen J. Æmiliani Episcopi Tudetani non reperitur in antiquissima Concilii Trid. editione an. 1563. neque in Tomo 35. Conciliorum editionis Parisinæ an. 1644. neque in editione Romana, sub an. 1615. facta à Barthol. Zanetto, &c.* Ergo.

CDLXXXIV. Resp. ad 1. 2. & 3. neg. min. Vix certe sine stomacho audiri possit, Pallavicini Hinoriam ex intimis Archivii Apostolici Scriptis, aliisque quæ suppeditarat Alexander VII. monumentis adornatam, atque Orbis Catholici suffragiis insignem, in uno capite, proinde in ceteris omnibus, falsi suspicionem incurere.

Nec Michelium juvant argumenta quæ petit ille ex variis Tridentini Indicibus, 1. quia Indices illi à privatis hominibus, non autem Apostolicæ Sedis jussu editi, non modo Abbates, Regularium Generales, Theologos, & absentium Procuratores plurimos prætermittunt, sed Episcopos centum & eo plures, ut constat ex Catalogis longe accuratioribus, quos in Romana sua Concilii Trid. editione publici juris fecit an. 1673. Abbas Michael Justinianus. 2. Quia in Indicibus ab eodem Abbate editis occurrunt & *Joan. Æmilianus Episcopus Tudensis 1. Junii 1547. Deinde Episcopus Legionensis die Julii 28. 1564. Præsul Doctus, magnus Eleemosynarius, fato functus an. 1578. & pluries Balthasar de Eredia Sardus, Ordinis Prædicatorum, Episcopus primum Bossensis vel Bossanensis, deinde die 31. Augusti an. 1548. Calaritanus Archiepiscopus, cui, dum ad Concilium rediret, Genuæ demortuo successit die 4. Novemb. 1558. Antonius Parrages, antea Tregestinus Episcopus,*

& inter Archiepiscopos Pauli IV. qua talis recensetur: unde solvitur quæ tot Michelio scrupulos ciebat, gemini simul in eadem Sede Archiepiscopi difficultas. 3. Quia idem docet attestatio eam in rem è Calari ad Porphyriensem Episcopum missa ab Ignatio Mazones, ejusdem Sedis Vicario generali; quæque fidem facit in calce effigiei ejusdem Balthasar, quæ asservatur, in Aula Archiepiscopali, hæc de verbo ad verbum legi: *D. Fr. Balthasar de Eredia Hispanus Episcopus Bosanensis translatus ad Sedem Calaritanam in Concilio Trid. an. 1548. ibique interfuit usque ad 1552. ad suam Ecclesiam reversus, indeque Romam adiens obiit Genuæ 26. Mart. anni 1558.* 4. Demum quia Dominicus Rivera Archivii Apostolici Molis Adriane Præfectus, inspectis jussu Clementis XI. Actis Tridentini Concilii, Balthasar de Eredia, & Æmiliani Tudetani nomina reperit in Sessionibus sub Tullio IV. celebratis, signanter in quarta, quæ in ordine Sessionum ejusdem Concilii est decima quarta. Ergo constat sua Historiæ Tridentinæ veritas.

CDLXXXV. Saltem, inquires, potuit Pallavicinus, ut humanum est, historica multa quæ in Actis legerat, reticere, ne attritionis puræ vindicibus arma, ministraret adversum se amoris initialis defensores.

Verum absit ut misera hæc artificia, homine modicæ probitatis indigna, viro pio, docto, de Ecclesia insigniter merito, ab ea tandem purpureis honoribus donato, gratis & temere effingantur. Veritati cognitæ obniti, quædam est species peccati in Spiritum sanctum: istud autem, quod vitæ de perditio quopiam suspicari licebit, an de intactæ famæ Religioso, Sacerdote, Cardinali demum suspicari liceat? præterea, an quæ eidem aperta fuere Apostolici Archivii Scripta, eo usque ceteris omnibus occlusa sunt, ut nemo fraudem detegere potuerit, aut detectam revelare?

CDLXXXVI. Inst. cum Henno pag. 112. Saltem non potuit Pallavicinus ex Actis mortuis post annos 100. à Tridentino, sacræ Synodi mentem verius ac melius eruere, quam Theologi qui Tridentino interfuerunt, variam discussissent, ventilarunt, resolverunt. Atqui ex his alii sufficientiam attritionis à Concilio definitam sustinere: alii non recamarunt, tametsi id viderent à variis Theologis propugnari. Hoc enim palam docuere Paulus à Palacio circa an. 1564. Michael frater ejus circa an. 1579. Molina deinceps, &c. Quis porro crediderit superstites Concilii Patres adeo obmutuisse à bonis, ut cum doctrinam hanc per omnes Europæ Academias, quasi à Tridentino definitam serpere viderent, ne verbo quidem moliti sint temeritatem hanc veluti Trid. Synodo injuriam coercere? Profecto si forte Patres illi non crediderint doctrinam hanc à Concilio decisam fuisse, sciebant tamen fuisse in Concilio ita communem, ita receptam, ut non crederent fere universali Scriptorum multitudini esse contradicendum: alias prorsus fuissent inexcusabiles, conticendo in materia ubi de tot hominum salute agitur.

CDLXXXVII. Resp. 1. perperam pugnari conjecturis, cum de facto evidenti agitur. Constat porro ex Historia Pallavicini, ex Alexan-

dri VII. Decreto, ex judicio Cleri Gallicani, ex longe communiori hodiernorum Theologorum consensu Tridentinum procul fuisse à definienda servilis metus sufficientia. Idque tam apertum est ut Henno ipse art. 9. seq. opinionem hanc respectu attritionis cognitæ ut talis in praxi minime tutam fateatur.

CDLXXXVIII. Resp. 2. neg. maj. si minor de quibusdam tantum Concilii Theologis intelligatur, ut debet. Potuit enim vir ingenii plurimi Acta Concilii mature perpendendo, Concilli mentem plenius assequi, quam eam retinuerint Patres nonnulli, qui ipsimet Concilio interfuerant. propriorum Scriptorum immemores ex his ipsis aliquando revincuntur? quanto magis quæ in Concilio leguntur, iis qui quotidie nova legunt & audiunt, excidere possunt?

CDLXXXIX. Resp. 3. neg. min. ut quæ falso supponat attritionis sufficientiam in Concilio discussam fuisse, ventilatam, resolutam. Contrarium liquet ex Pallavicino.

CDLXXXX. Quod additur, Patrum alios doctrinam hanc uti à Concilio definitam tradidisse; alios non reclamasse, cum eam à variis Theologis uti Concilii definitionem propugnari viderunt, falsum est pro prima parte; dubium & nihil probans pro secunda.

Quod falsum sit pro prima parte quia liquet 1. quod ne unus quidem adducatur Concilii Episcopus, qui attritionem veluti à Tridentino definitam tuitus sit. 2. Quod Canus & Dom. Soto, qui Tridentino interfuere, opinionem quæ pro eadem attritione decertat, pro dubia, atque adeo pro minime decisa habuerint; quod primis à Tridentino temporibus potior esset & frequentior insufficientis attritionis opinio, quam contraria. Illam enim præter supra memoratos Patres Societatis, quorum alii Concilio adfuerant; alii his qui adfuissent, convixerant; tuiti sunt 1. Fridericus Nausea, Viennensis Episcopus in Catechismo quem Coionæ edidit, uno post sess. 14. cui subscripsit, anno 2. Franciscus Richardot Atrebatensis Episcopus in instructione pro Pastoribus Provinciæ Cameracensis, quæ an. 1567. prodiit & an. 1593. à Synodo Audomarensi commendata est. 3. Simon Vigor Narbonensis Archiepiscopus in Serm. Dominicæ 14. post Trinitatem. 4. Gentianus Hervetus in Catech. Gallico. 5. Joan. Anton. Pantusa Lirterensis Episcopus Tom. 3. Opusc. cap. 11. & alii plures quos dabit Launois part. 2. cap. 2. Atqui hi omnes Tridentino interfuerant. Quid porro ad istos uterque Palacio, Molina, &c.

Hinc 1. non erat quod paulo post Tridentinam Synodum multum reclamarent pauci illi Præsules qui sessioni 14. interfuerant: quia necdum Patronos plures nacta erat servilis attritio. 2. Reclamabant satis qui seu è suggestio, seu in Catechismis aliud docebant, quam Attritionarii. 3. Multa sunt quæ ad tempus tolerantur, ne mali minoris compressio malum gravius inducat: quod nefariæ propositiones diu intactæ, debita tandem censura, seu à Romana Sede, seu à Gallicanis aliisque Præsulibus percussæ sunt! 4. eo facilius permitti potuit attritionis doctrina, quod eam nemo sequitur in praxi: cum & Ministri & Pœnitentes iis se vel alios motivis ad Pœnitentiam disponant, quæ à teneris unguibus

bus didicere in Catechismis ; & multo plus iis quæ à Spiritu sancto edocentur.

CDLXXXI. Objic. 3. Ex Tridentino, sess. 14. cap. 4. contritio in genere est pars, utique sufficiens, hujus Sacramenti. Ergo & attritio. Prob. conseq. Quod convenit generi convenit & speciei. Ergo.

CDLXXXII. Resp. ad 1. dist. ant. Est pars hujus Sacramenti, quando id omne habet quod ex Traditione & Tridentino ipso requiritur ut sit pars Sacramenti, C. semper & in quocumque casu, N. sicut enim ad Sacramentum potest non requiri, & de facto non requiritur contritio perfecta; sic ad Sacramentum potest non sufficere quæcumque attritio. Hanc autem credimus re ipsa non sufficere, cum ex solo gehennæ metu concipitur; quia plus quidpiam requirit Concilium, aut extra Concilium Traditio.

CDLXXXIII. Ad 2. eadem redit solutio, vel aliter Dist. Quod convenit generi, convenit speciei, quando species in genere suo completa est, C. secus, N. attritio autem, cum aliquando ex solo gehennæ metu, aliquando ex superiori motivo concipitur, aliquando incompleta est, aliquando completa: & ideo quandoque sufficit quandoque non.

CDLXXXIV. Quod dicimus, Attritionem aliquando ex digniori quam metus motivo concipi; his innititur Tridentini verbis: *Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*, &c. id enim communiter, subindicat attritionem ex alio eoque præstantiori quam gehennæ motivo posse oriri. Unde è priori Decreto, ubi attritio *solum vel ex turpitudinis peccati consideratione vel ex gehennæ & pœnarum metu* concipi dicebatur, vox *solum*, à Patribus deleri iussa est. Quapropter cavendum, ne, quod jam pluries evenit, in Catechismis nude & simpliciter definiatur attritio, *Dolor ex gehennæ metu conceptus*: sic enim restringitur Concilii definitio, quæ latior sensum patitur, si non prorsus exigit.

CDLXXXV. Inst. Atqui attritio pura totum id habet quod contritioni, quæ est ipsius genus, competit. Prob. Subf. Contritio in genere ibid. à Concilio definitur: *Animi dolor ac detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de cetero*. Atqui tota hæc definitio in qua nulla fit dilectionis Dei mentio, competit attritioni. Ergo si contritio sit sic ad Sacramentum sufficit, debet & ad ipsum satis esse attritio.

CDLXXXVI. Resp. ad 1. dist. Subf. Attritio totum id habet quod convenit contritioni generice sumptæ, C. sumptæ prout est pars Sacramenti, N. Itaque sicut contritio spectata prout est genus respectu contritionis perfectæ & imperfectæ, est *dolor animi*, &c. ita & contritio est animi dolor. Verum nihil inde adversum nos decerpi potest, nisi probetur omnium & quemcumque animi dolorem de peccato, &c. sufficere ad obtinendam in Sacramento gratiam. Et vero, si ex principiis adversariorum disputando, dixerim: Attritio totum id habet quod habet contritio: Atqui con-

tritio justificabat in antiqua Lege. Ergo & in eadem justificabat attritio: reclamabunt confessum orationi meæ, & dicent, Judæos justificatos non fuisse per contritionem logicè spectatam, sed per eam demum quæ in certo gradu moraliter perfecta foret: Quidni ergo pari jure liceat nobis dicere, contritionem esse quidem partem Sacramenti, sed tunc duntaxat, cum aliquid generica sua definitione præstantius complectitur; id est aliquam Dei dilectionem.

CDLXXXVII. Eccur, inquires, Concilium dilectionis hujus in sua definitione non meminit?

Resp. id factum, 1. quia quædam de contritione etiam amoris experte contra Lutherum utiliter statuenda erant. 2. Quia nihil præjudicii inferendum erat receptis Catholicorum opinionibus. 3. Quia quis esset Concilii sensus de contritione in ordine ad Sacramenta satis colligebatur ex iis quæ sess. 6. disputata erant. Sic etsi fides omnino requiritur ad gratiam in Sacramento recipiendam, nulla ejus fit mentio in tota sess. 14. At silentium hoc abunde supplet quæ de ea dicta sunt cit. sess. 6. cap. 6. 8. & 9.

CDLXXXVIII. Objic. 4. ex Trid. sess. 6. Can. 6. Sacramenta gratiam *non ponentibus obicem* conferunt. Sed non ponit obicem qui solum attritus ad Pœnitentiam accedit. Neque enim attritio, donum Spiritus sancti, obex dici potest. Ergo.

CDLXXXIX. Resp. 1. pari ratione dicendum erit eum qui sola instructus fide accedit ad Sacramentum, gratiam recipere: neque enim fides, Theologica virtus, obex justificationi esse poterit.

D. Resp. dist. min. Non ponit obicem ex parte attritionis, C. ex parte defectus dispositionis ulterioris, unde attritus, si positivum obicem non habet, habet negativum; quia caret aliquo necessario.

Dixi, *si positivum obicem non habet*: hunc enim reperiunt multi in habituali peccandi voluntate, quam timor solus non propulsat. Sed inest sua huic responsioni difficultas.

DI. Inst. Vel ulterior illa dispositio, quam attrito deesse credimus; eidem vi attritionis suæ infallibiliter confertur; vel non. Si 1. quid de attritionis sufficientia digladiamur; cum quis eam habet, vi ejus jus habeat certum ad quæcumque sibi necessaria. Si 2. subvertitur Tridentina Synodus. Hæc enim cum definiit attritionem disponere ad gratiam in Sacramento, locuta est indubie de dispositione sacramentali. Atqui dispositio sacramentalis gratiam infallibiliter parit.

Resp. attritum qui concessa sibi sancti timoris gratia bene utitur mereri de congruo ulteriorem gratiam, & hujus ope novam qua vel in Sacramento, vel etiam extra Sacramentum justificetur. Ceterum perperam supponit obiectio, attritionem de qua loquitur Tridentinum, dispositionem esse sacramentalem: namque, ut observavimus, disponit ea non in Sacramento ad gratiam: sed ad gratiam in Sacramento, quæ duo valde discrepant.

PUNCTUM SECUNDUM.

A N

ALIUNDE VERA SIT OPINIO QUÆ DOCET ATTRITIONEM SUFFICERE IN SACRAMENTO.

TAMETSI Tridentinum non definierit attritionem sufficere in Sacramento, posset hæc illius sufficientia aliunde colligi: neque enim verum non est quidquid à sacra Synodo definitum non fuerit. Videndum igitur an qui imparibus armis ex Tridentino decertant Attritionarii, paribus aliunde non pugnent. Sit.

CONCLUSIO. Nulla firma ratione probatur attritionem solam sufficere in Sacramento Pœnitentiæ.

DII. Prob. 1. quia Attritionarii vix aliunde pugnant quam ex Tridentino, ut eorum Scripturas legenti constabit. Atqui ex hac parte infeliciter pugnant, telumque torquent imbelle & sine ictu, ut modo probatum est.

DIII. Prob. 2. quia attritionis sufficientia ex Scriptura, vel Traditione, vel ad minus ex constanti Theologorum sensu probari deberet. Atqui nihil hinc decerpere possunt adversarii quod partes suas invicte adjuvet. Non ex Scriptura vel Traditione, quæ licet timorem commendent, nullibi declarant eum etiam in Sacramento ad justificationem sufficere. Non ex Theologorum sensu; cum hi varias abeant in partes, aliis præviam requirentibus contritionem quæ charitate perfecta sit; aliis minori quidem contentis dispositione, sed quæ tamen nobilior sit solo metu; aliis quidem stantibus pro metu, sed iis ante Tridentinum tam paucis numero ut vix numerari mereantur. Stant enim ex adverso Hugo Victorinus, mortuus an. 1140. * Robertus Pullut Cardinalis & Ecclesiæ Romanæ Cancellarius post an. 1150. Petrus Lombardus m. an. 1164. Richardus Victorinus m. an. 1173. Petrus Blefensis m. circa an. 1200. Petrus Cantor Ecclesiæ Parisiensis, Radulphus ardens, uterque circa an. etiam 1200. Renatus Petrus Pictaviensis, Parisiensis Ecclesiæ Cancellarius, m. circa an. 1205. præpositivus non procul hinc Universitatis Paris. Cancellarius, Guillelmus, Antissiodorensis primum, deinde Parisiensis Episcopus, circa an. 1213. vel 1219. Innocentius III. m. an. 1216. Alensis m. an. 1245, Joan. de Friburgo m. circa an. 1254. S. Thomas m. an. 1274. S. Bonaventura m. eodem an. 1274. S. Raimundus Penafortius m. circa an. 1275. & alii quos una cum textibus continua serie dabit Auctor Operis in præcedenti nota citati. Ex his quidem aliquos sibi vindicat, & aliis nec paucis tuetur se Pintherellus, in eo quem *adversus Bajanos* edidit Libro *de sufficientia attritionis*: At quibus illam facti quæstionem, quanta est, sequi non licet, licebit saltem unum aut alterum è præcipuis repetere. Quanquam est id actum

agere; cum sponte hoc confiteantur potiores adversarii. Sic Dom. Soto in 4. dist. 18. q. 3. art. 2. *Doctrina hæc de attritione, quæ in Sacramento fit contritio, quamvis sit vera, non est tamen ita multum vetus. Patres enim antiqui solam contritionem agnoscebant necessariam esse ad confessionem.* Et dist. 19. qu. 2. art. 6. *Non est Evangelica assertio, aut Ecclesiastica definitio, neque apud Augustinum, aliumve istius classis Auctorem reperitur.* Idem docet qui præcipuus fuit opinionis hujus parens Andreas Vega Lib. 6. in Concilio Trident. cap. 28. *Et quidam, inquit, Dilectionem Dei esse dispositionem ad justitiam, doctrina est Christi, Apostolorum & SS. Ecclesiæ Doctorem.* Quibus ergo fundamentis nititur opposita.

DIV. Prob. 3. Sinequidem sufficiat ad Sacramentum amor concupiscentiæ vel spei, non sufficiet attritio servilis, quam ex defensoribus ejus multi amore omni destitutam censent. Atqui ex infra dicendis, &c.

DV. Objic. 1. Ad justificationem satis est ut homo ad Deum convertatur. Atqui per attritionem ex metu servili homo ad Deum convertitur. Major constat ex citato Ezechielis textu cap. 3. *Impietas impii non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit.* Min. prob. 1. ex S. Bernardo Serm. 8. de divers. ubi ait: *jam incipit esse sub Domino, qui tanquam servus carcerem timet, & metuit ne subigatur pœnis: in quo sane statu CONVERSIO EST exitusque à sæculo.* Ex S. Thoma, qui 2. 2. q. 19. art. 2. hæc t. radi *Si ergo aliquis convertatur ad Deum eique inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis.* Ergo ex metu solo convertitur peccator ad Deum.

DVI. Resp. 1. Hinc sequi metum solum ad justificationem satis esse etiam extra Sacramentum, neque enim ad Sacramentum attendebant seu Ezechiel, ut per se liquet, seu mellifluus, & Angelicus Doctores, qui in objectis textibus generaliter loquuntur.

DVII. Resp. 2. dist. maj. Satis est ut homo convertatur quantum præscribit Deus, C. ut convertatur quomodocumque, id est, ut ad Deum redire incipiat, N. porro qui solo timoris, plerumque etiam nascentis motu agitur, quamvis ad Deum redire incipiat, procul, & diu sæpiissime distat ab eo conversionis gradu, quem, extra & intra Sacramentum exigit Deus. Hinc S. Thomas cit. art. *De timore nunc agimus secundum quod per ipsum aliquo modo ad Deum convertimur.* Absit autem ut ad reconciliationem cum Deo, quam tot lacrymis emit Magdalena, tot annorum labore Augu-

stinus

* In ista chronologia secutus sum Auctorem Libri cui titulus: *De la contrition nécessaire pour obtenir la remission des péchés dans le Sacrament de Pénitence*, Lovanii 1676. quem tamen quoad parisienses Episcopos deprehendi dissonum à Calendario Historice parisi. Ecclesiæ edito an. 1747.

stinus, sufficiat aliqualis conversio. Certe longe plura ad ipsam requirit Synodus Trid. ut ex dicendis constabit.

DVIII. Inst. 1. ex S. Thoma in 4. dist. 6. q. 1. art. 3. ad 5. *Ad hoc ut homo se præparet ad gratiam in Baptismo percipiendam, præexigitur fides, sed non charitas, quia sufficit attritio præcedens, etsi non sit contritio:* Unde sic Henno pag. 119. Ideo aliquid charitatis exigimus ad Pœnitentiam, quia juxta nos eam exigit Tridentina Synodus ad Baptismum. Atqui Tridentina Synodus non exigit id quod non exigebat S. Thomas: Cum probabile non sit sacram Synodum S. Doctori contrariam fuisse.

DIX. Confirm. 1. quia juxta Augustinum Lib. de adulter. conjug. Cap. ult. *Quæ Baptismatis, eadem est reconciliationis causa.* Ergo si attritio sine charitate ad Baptismum sufficit, sufficit & ad Pœnitentiam; quæ non secus ac Baptisma Sacramentum est mortuorum.

DX. Confirm. 2. Minor requiritur dispositio ad Sacramenta vivorum, quam ad Sacramenta mortuorum. Atqui juxta S. Thomam 3. p. q. 72. art. 7. ad 2. q. 79. art. 3. attritio putata contritio sufficit ad recipiendam gratiam in Confirmatione & Eucharistia. *Si adultus,* inquit S. Doctor cit. q. 72. *etiam non perfecte contritus accedat ad Confirmationem, dummodo non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento consequetur remissionem peccatorum.* Ergo ad recipiendam gratiam in Baptismo & Pœnitentia sufficit attritio ut talis cognita.

DXI. Resp. ad 1. neg. min. quatenus supponit S. Thomam per attritionem nihil aliud intellexisse quam quod eo nomine hodie intelligimus, id est, dolorem ex solo gehennæ metu conceptum: ab eo utique sensu procul distabant veteres Theologi, prout supra ex Vivaldo, Viguerio, & Molano didicimus: nec quidquam est ex S. Doctoris textu unde id deduci possit. Dum enim ait in 4. dist. 6. non præexigi charitatem in eo qui ad Baptismum se præparat, manifestum est eum, non modo de charitate intensa loqui, quæ solutio prorsus nobis sufficeret; sed de charitate etiam habituali. En textum ipsius. *Recta intentio requiritur ad consequendam rem Sacramenti. Fides autem intentionem dirigit; & sine ea non potest esse, præcipue in Neophytis, recta intentio; sed charitas ulterius facit intentionem meritoriam: & ideo ad hoc ut homo præparet se ad gratiam in Baptismo percipiendam, prærequiritur fides, sed non charitas,* non, inquam, ea charitas, cujus est sufficere ut intentio sit vitæ æternæ meritoria, ac proinde habitualis. Et hinc patet responsio ad 1. confirmat.

DXII. Ad 2. neg. conseq. in sensu adversariorum. Loquitur enim pro more suo S. Doctor de attritione, vel potius de contritione ad justificationem insufficienti: prout tunc temporis intelligebatur: ea vero non constabat ex metu pure servili, sed participabat naturam veræ contritionis. Id autem ex ipsis probandum locis quæ obijciuntur, aut plane similibus. Sic ergo loquitur D. Thomas cit. q. 79. art. 3. O. *Qui non fuit sufficienter contritus, devote & reverenter accedens, consequetur per hoc Eucharistiæ Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet.* Atqui charitas me-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

tum servilem non perficit, sed potius foras mittit: contra vero charitas dolorem ex amore Dei conceptum perficit & adauget. Ergo. Idem colligi potest ex q. 80. art. 4. ad 5. ubi Angelicus idem versans argumentum, *Potest,* inquit, *contingere sine culpa,* ut quis in peccato mortali ad Eucharistiam accedat; *puta dum doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus; & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi, quia homo per certitudinem scire non potest, utrum sit vere contritus.* Atqui ambigere quidem potest homo an in eo contritus sit gradu, qui ad delendum peccatum sufficiat; non autem an solum ex metu gehennæ detestetur peccatum, cum sentit se eo solum motivo tangi: & id præcipue verum est apud adversarios, qui de attritione cognita qua tali tot & tanta disputant. Ergo. Ita Auctor dissertationis de contritione ad mentem S. Thomæ, veterumque Thomistarum, pag. 9. & 10.

DXIII. Inst. 2. Nemo mentem S. Thomæ plenius assequi debuit, quam Discipuli ejus, Catechismi Romani seu Tridentini editores. Atqui hi servilis attritionis sufficientiam aperte docent. Sic enim habent part. 2. §. 47. de Confessione: *Ex fidei doctrina omnibus credendum & constanter affirmandum est, si quis ita animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulque in posterum non peccare constituat, etsi hujusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit, ei tamen, cum peccata Sacerdoti rite confessus fuerit, vi clavium scelera omnia remitti ac condonari, ut merito à Patribus celebratum sit, Ecclesiæ clavisbus aditum in cælum aperiri.* Unde sic: Ex fidei doctrina constat scelera vi clavium iis omnibus remitti, qui peccata admissa dolent, simulque in posterum non peccare constituunt, &c. Sed per attritionem etiam amore destitutam dolet homo peccata sua, serioque constituit non peccare in posterum. Ergo.

DXIV. Resp. ad 1. prætermisssa majore, quæ præsentis instituti non est, neg. min. ad 2. dist. ex fidei doctrina constat iis remitti scelera, qui hæc dolent debito modo, proinde ut sunt offensiva Dei, C. qui ea dolent tantum quatenus pœnarum inductiva, N. Alioqui de fide foret attritionem sufficere in Sacramento, quod & à Parisiensi Facultate, & à Clero Gallicano damnatum est. Ceterum hic pro æterno suo more Catechismi Rom. sensum adulterant adversarii. Licet enim Editores hujus nusquam id sibi assumpserint ut dirimerent litem, cujus à judicio Tridentinum abstinuisset noverant, reipsa tamen contrariæ opinionis, non secus ac Tridentinum ipsum, fundamenta jecerunt. Sic enim ibid. loquuntur §. 41. *Natura quoque ipsa & ratio plene ostendunt, illa ad contritionem esse imprimis necessaria: dolorem scilicet peccati admissi, & propositum cautionemque, ne quid hujusmodi in posterum committatur. Nam qui amico reconciliari velit, quem injuria aliqua affecerit, & doleat oportet quod in eum injuriosus & contumeliosus fuerit; & diligenter reliquo tempore provideat, ne qua in re amicitiam læsisse videatur.* Ergo requirit Catechismus ut quis de peccatis doleat quatenus sunt injuria seu offensa Dei. Subsumo:

Q 9

Atqui

Atqui *detestatio peccati ut est offensa Dei, est actus charitatis, ut omnes concedunt*, ait ex adversariis Beccanus hic cap. 30. q. 3. Ergo.

DXV. Objic. 2. Servus, de quo Matt. 18. omni in dominum suum benevolo affectu destitutus erat, tantumque ad pedes ejus procidit, quia timebat ne venundaretur cum uxore & filiis. Atque tamen is obtinuit talentorum decem millium condonationem. Ergo attritio sola sufficit. Pariter prodigus filius de quo Luc. 15. non amore motus, sed pressus fame, rediit ab patrem. Atqui tamen & statim stola prima donatus est.

DXVI. Resp. 1. argumenta hæc nimium probare; hinc enim sequeretur ad justificationem sufficere naturalem metum, imo metum, quo dubium sit an excludatur voluntas omnis peccandi. Quidquid enim sit de filio prodigo, constat servum debitorem ex solo corporeæ pænæ metu ad Domini sui pedes procidisse. Nec minus suspicari licet eum pessime intus affectum fuisse, cum vix *egressus, unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios, tenens suffocaret, quem & misit in carcerem, donec redderet debitum*. Et id indicat is parabola epilogus: *Sic & Pater mens cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris*.

DXVII. Resp. 2. ad argumentum à Matthæo petiit, neg. conseq. quia conclusio in qua de foro Dei agitur, non continetur in præmissis, quæ, ut observat Cornelius à lapide, in sensu litterali de foro tantum humano loquuntur, ubi & dominus malum servi affectum ignorans, eidem debitum condonat; & veniam semel concessam, ob ingrati animi vitium retractat, quod Deus non facit. Non ergo spectari debent parabola contextus, aut appendices, sed conclusio inde à Christo deducta: hæc autem solummodo docet, eum qui fratri suo quidquid ab eo passus est injuriæ, ex intimo cordis affectu non dimittit, judicium sine misericordia experturum esse. Hinc bene S. Thomas, quod & pluries in hujus Theologiæ decursu observatum fuit: *Non recte arguitur ex metaphoricis locutionibus extra scopum scilicet, prout Dionysius & Augustinus dicunt*: Opusc. 23. alias 22. cap. 2. ad 2.

DXVIII. Quod spectat ad parabolam de filio prodigo, valet hæc ut & præcedens, quantum exigit scopus Christi: porro Christi scopus est ut ostendat, minime indignandum, sed exultandum è contra, quoties peccatorem ad Deum reverti contingit: non autem ut singulos veræ Pœnitentiæ gradus ad amissum describat. Quanquam dici potest prodigum è miseriæ suæ sensu ad sensus meliores facile & brevi assurrexisse: ita ut 1. crimina sua velut calamitatis suæ fontes detestatus sit; 2. patrum quem indigne læserat amorem revolverit animo; 3. præteritam suam agendi rationem, ut optimo patri injuriosam tunc saltem exhoruerit, cum dolore tactus intimo, in hæc flebiliter erupit: *Pater, peccavi in cælum & coram te*; prout docet Augustinus Lib. 2. qq. in Evang. q. 23. Porro qui peccatum ut superni & terreni Patris offensivum deflet, non utique veri erga utrumque amoris experts censeretur va-

let. Ergo & hæc filii prodigi parabola nobis in probationem cedit.

DXIX. Objic. 3. Act. 19. 17. hæc leguntur: *Cecidit timor super omnes illos*. Judæos atque Gentiles, qui Scevæ filios à dæmone pessimo, in nomine Christi temere adjurato, pene discerpi viderunt: *multique credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos*. Unde sic: Credentes illi solo tunc timore movebantur. Atqui tamen *actus suos* confessi dubio procul absolvebantur. Ergo.

DXX. Resp. neg. maj. 1. quia hinc pari jure colligi possit sufficere metum naturalem: neque enim naturæ vires superat metus de quo agitur. 2. Quia metus vices facile excipere potuit dilectio imprimis *credentibus*, aut saltem ei se socium facere. Id quidem non exprimit sacer Textus: sed nec in Eunuchō, qui à S. Philippo baptizatus est, Act. 8. aliam exprimit dispositionem, quam quod crediderit *Filium Dei esse Christum Jesum*, ibid. 37. nec tamen, ut opinor, sola fides ad Baptismum sufficit. 3. Quia negant multi cit. Cap. 19. Act. agi de Confessione sacramentali.

DXXI. Objic. 4. Id Apostoli Rom. 5. vers. 8. & 10. *Commendat charitatem suam Deum in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est: Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo*, &c. Atqui, ait Riccius, si ultra metum requireretur charitas, jam non reconciliarentur peccatores & inimici. Neutrum enim sunt qui charitatem habent.

DXXII. Resp. 1. Necdum diximus charitatem requiri in attritione ad Sacramentum: unde quæ forte contra alios valere potest obiectio, necdum saltem valet contra nos.

DXXIII. Resp. 2. ex objectione sequi metum servilem tam in veteri quam in nova Legge, & in hac extra non secus ac intra Sacramentum valere ad justificationem. Universe enim de omnibus dixit Apostolus: *Cum inimici essemus*, &c.

DXXIV. Resp. 3. Reconciliationis nomine illic non intelligi formalem justificationem à peccato, sed satisfactionem pro nobis adhuc inimicis & peccatoribus à Christo oblatam Patri, prout hunc in locum exponit D. Thomas. Quod si locus ille de formali justificatione intelligatur, nihil inde contra eos, quibus servilis metus non sufficit: possunt enim isti ultra metum aliquid requirere, quod justificando impar sit: atque ita se rem habere manifestum fiet ex dicendis.

DXXV. Objic. 5. Ex Apostolo Rom. 3. vers. 28. justificatur homo *per fidem sine operibus legis*; seu *non ex operibus justitiæ*, ad Titum 3. v. 5. Atqui si non ex metu, sed ex charitate justificaretur, nec justificaretur sine operibus legis; cum charitas sit *opus legis*, imo *plenitudo legis*; nec justificaretur sine operibus justitiæ; cum eadem charitas vel sit *opus justitiæ*, vel saltem ex natura trahat gratiam justificationis, tanquam ultima dispositio. Ergo. Ita Riccius.

DXXVI. Resp. 1. hinc quoque sequi, ut ex plerisque adversariorum objectionibus, hominem extra Sacramentum solo metu justificari. Verum

Verum est enim ubicumque hominem iustificari sine operibus legis, & gratuita Dei miseratione, nti docet Trident. Sess. 6. Cap. 5. & 8. & Can. 1. ac 3.

DXXVII. Resp. 2. neg. min. Siquidem Apostolus per opera legis, seu iustitiæ, quæ fecimus nos, vel intelligit legales cæremonias, Circumcisionem, Neomeniam, Sabbatum; vel ut Bellarmino * placet, opera solis naturæ viribus, & per solam Legis litteram absque adiutorio fidei in Christum elicitæ. Ergo ridiculum est charitatem, eo quia sit plenitudo legis, inter opera legis, aut humanæ iustitiæ recensere: proinde nec præsentem controversiam attingit Apostolus. Quapropter futilia hæc argumenta, quæ solidi nihil habent, misa consulto facimus. Qui isthæc obtrita videre vult, adeat, sed sagaciter, dissertationes quatuor Lamberti le Drou, ex Eremitis S. Augustini ad Porphyriensem Episcopatum effecti.

* Lib. 1. de
justif. c. 19.

DXXVIII. Objic. 6. SS. Patres constanter docent gehennæ metum esse bonum ac laudabilem, & per eum tolli peccandi voluntatem. Atqui hæc sufficiunt ut idem metus ad justificationem proxime in Sacramento perducatur. Major constat ex Patrum textibus supra citatis; quibus duos adjungere liceat; unum Augustini in Psalm. 68. ubi hæc: *Majore timore minora contemnimus, & majore æternitatis cupiditate omnia temporalia fastidimus.* Alterum Gregorii Mag. Lib. 5. Moral. Cap. 16. alias 13. *Mens, inquit, in timore Domini constituta non invenit extra quod metuat: quia dum recto metu Conditori omnium jungitur, potestate quadam supra omnia sublevatur.* Minor videtur certa. Num enim, quæso, justificationi impar erit ea mentis dispositio, quæ tam sublimis est ut temporalia omnia fastidiat; tam efficax, ut Conditori juncta supra omnia sublevetur?

DXXIX. Resp. neg. min. Si enim timor ad justificationem proxime disponat, vel quia bonus est & salutaris, vel quia peccandi voluntatem excludit. Non 1. Patres enim actus fidei & spei bonos & laudabiles duxerunt: nec tamen ausit quispiam eos instar proximæ ad gratiam dispositionis assignare. Non 2. Si enim exclusio voluntatis peccandi, proxima foret ad gratiam dispositio, Tridentina Synodus, quæ, præsertim juxta adversarios, definiit, per metum excludi posse voluntatem hanc, necessario definiisset, attritionem in Sacramento sufficere. Id autem negant hodie plures ex attritionis servilis vindicibus, & ex dictis merito negant. Necessum est igitur ut sicut fidei, sic & attritioni veniat aliquid in suppetias. Istud vero quid tandem sit, subinde rimabimur.

DXXX. Nec nocent objecti Patres, 1. quia cum generatim loquantur, de attritione etiam extra Sacramentum intelligi possunt. Attritionem porro extra Sacramentum justificationi parem esse vel ipsi adversarii negant. 2. Quia ut plurimum loquuntur de metu, non qualis occurrit in peccatoribus, qui vix à peccato retrahi incipiunt; sed prout est in iustis, qui, cum gravior imminet tentationis æstus, in ardentioris gehennæ æstum descendunt animo, ne succumbant: nec alio sensu intelligi potest S. Gregorius, cum de iis verba faciat, quibus inest fiducia fortitudinis, & quorum mens

super omnia elevatur. 3. Quia iidem Patres passim alibi ad justificationem motivum motivo timoris perfectius exigunt; præcipue vero Augustinus, de quo infra.

DXXXI. Instart. 1. & quia Augustinum appellavimus, mittunt nos ad Augustinum. Is porro, postquam Lib. de catechizand. rudibus Cap. 17. asseruit eos qui fidem amplectuntur, seu cupidine hominibus placendi, seu terrenæ felicitatis intuitu, vere Christianos non esse, tertium assignat genus eorum qui pœnæ æternæ metu Christi nomen obligant: De his porro isthæc pronuntiat jam superius à nobis commemorata: *Qui propter beatitudinem sempiternam, & perpetuam requiem quæ post hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed intret in regnum æternum cum Christo, vere ipse Christianus est, cautus in omni tentatione ne prosperis rebus corrumpatur, & ne frangatur adversis :: in tribulationibus fortis & patiens: qui etiam proficiendo perveniet ad talem animum, ut plus amet Deum quam timeat gehennam: ut etiam si dicat illi Deus: Utere deliciis carnalibus sempiternis & quantum potes, pecca: nec morieris, nec in gehennam mitteris, sed tantummodo tecum non eris, exhorrescat & omnino non peccet, non jam ut in illud quod timebat non incidat; sed ne illum quem sic amat, offendant:* Ex quibus sic cum Riccio. Qui vere Christianus est, is saltem in Sacramento habilis est ad veniam peccatorem. Atqui Augustinus hominem, qui, & quatenus solo timore movetur, docet vere esse Christianum. Eum enim solo adhuc timore moveri supponit Augustinus, quem supponit deinceps ex eo timore perventurum ad amorem: Nemo enim ad id proficere dicitur quod ante habebat. Atqui supponit Augustinus, &c.

DXXXII. Resp. 1. loqui Augustinum de Cathenchumeno in ordine ad Baptisum: pauciora porro ad Baptisum requiri, quam ad Pœnitentiam, ut docent Patres: unde etiam profundus atque efficax timor quem depingit & supponit Augustinus, supponatur proxima in Baptismo ad justificationem dispositio, non statim sequetur, eundem in Pœnitentia sufficere.

DXXXIII. Resp. 2. dist. min. Augustinus docet eum qui solo metu agitur, vere esse Christianum, id est, ad fidem momento vere Christiano inclinari, C. id est, inclinari ad fidem momento, quod ultima sit dispositio ad reconciliationem cum Deo, saltem si de iis sermo sit qui actualia peccata commisserunt, N. Itaque qui Christo nomen dant, seu ut homines sibi demereantur, seu ut caduca bona obtineant, ii cum nulla moveantur religione, vere Christiani non sunt; sed potius esse fingunt, ut docet Augustinus ibid. Cap. 5. At qui fidem amplectuntur ut gehennam vitent, & beatam vitam obtineant, ii & Christianæ fidei lumen sequuntur, & vere laudandi sunt; quamvis enim necdum ita sint affecti ut vere Christianos decet, dubio procul fiet ut brevi à timore ad amorem assurgant, nec Deum timeant duntaxat vindicem, sed Patrem ament. Et id cit. Cap. 5. docet Augustinus, dum ait, *de ipsa severitate Dei, qua corda mortalium saluberrimo terrore quatuntur, ædificandam charitatem, ut*

ab eo quem timet, amari se gaudeat, eum redamare audeat. Est igitur timor optima ad melius aliquid dispositio: at melius illud ad justificationem requiri non negat S. Doctor, sed contra: unde Cap. 4. postquam admonuit, totam Legem & Prophetas in illis duobus pendere præceptis, dilectionis Dei & proximi, sic Catechistam alloquitur: *Hac ergo dilectione tibi tanquam sine proposito, quo referas omnia quæ dicis, ita narra, ut ille, Catechumenus, cui loqueris, audiendo credat, credendo speret, sperando amet.*

DXXXIV. Inst. 2. Juxta SS. PP. à quibus non recessit Augustinus, *Triples est classis eorum qui salutem consequuntur, quemadmodum ex Evangelicis sermonibus discimus, & ut magnus hic vir Gregorius Nazianz. illinc mutuatas in Orat. 3. de Baptismo dicit, nimirum servorum, qui pœnarum metu ad bonum excitantur; mercenariorum, qui ob mercedem, quam Dominus iis præbet qui probis operibus student; & filiorum, qui non ob quidquam horum, virtutis officio fungi velint, sed quia in lutto putant patri gratum facere:* ita Elias Cretensis in cit. Gregorii Naz. Orationem. Ita & Clemens Alexand. Lib. 4. Stromat. Basilus Proemio in Reg. fusius disput. Gregorius Nissen. Hom. 1. Bernardus Epist. 11. Cap. 8. Serm. 3. de divers. n. 9. S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 9. &c. Atqui hæc trium classium distinctio absorta est, nisi attritio servilis saltem in Sacramento ad justificationem sufficiat.

DXXXV. Resp. 1. citatos Patres generatim, non autem pro Solo Sacramenti recipiendi casu locutos esse: ergo textus eorum vel nimis probant, nempe eos qui in solo metus gradu mortem oppeterent, salvari sine Sacramento; vel ad rem non faciunt. Hos autem extra rem esse constat, quia SS. Doctores de vario vitæ Christianæ statu loquuntur, non autem de præviis ad Sacramentum dispositionibus.

DXXXVI. Resp. 2. neg. min. Duplici de causa, 1. quia triplex illa classis in ipso Justorum ordine reperiri potest. Ex his enim alii debiliores metus ac spei incitamenti adeo indigent, ut nisi his muniantur, grave subeant periculum ruinæ, quam & aliquando, tot licet adjuti præfidiis, non effugiunt: Alii, iique strictius filii, Deo tam profunde adhærent, ut sublatis gehenna & Paradiso, nec morte, nec vita, nec creatura ulla ab ejus obsequio separari possint. Et hi omnes dubio procul, ut pote Deo grati, ad æternæ salutis portum devenire possunt: at hinc nihil est quod ad præsentem controversiam inferatur: nec enim ea est de justis qui ex metu agunt, sed de injustis, qui solo metu à malo temperant. 2. Quia ut triplex ea classis subsistat, haud necessum est ut unaquæque ad salutem sufficiat per se, sed satis est ut unaquæque ad eam disponat magis vel minus proxime. Atqui timor remote, spes paulo propinquius, charitas demum magis proxime disponit ad salutem. Ergo cum in salutis negotio potissimum considerentur seu principia conversionis, seu motiva quæ frequentius hominem retraxerunt à malo, non immerito dicitur tres esse salvandorum classes, quarum una timori, altera sanctæ concupiscentiæ, tertia charitati fe-

licitatem suam debeat. Hec ex Witassio Galdu: nos partim ex utroque.

DXXXVII. Objic. 7. id Hieronymi in cap. 1. Malach. *Vult primum Deus ut filii ejus simus: & bonum voluntate faciamus: si hoc consequi nolumus, ut saltem nos servos habeat, & à malis per suppliciorum formidinem recedamus.* Unde sic: Qui in eo est statu in quo vult Deus ipsum esse, habilis est ad justificationem. Sed qui à malis ex supplicii formidine recedit, &c.

Resp. 1. ut semper, hinc sequi hominem solo extra Sacramentum timore justificari: hic enim à Sacramentis præscindit Hieronymus, ut per se liquet.

DXXXVIII. Resp. 2. neg. min. qui à malo abstinet ex metu, facit equidem quod Deus vult, quantum ad fugam peccati; quia vult Deus ut qui à peccato non recedit ex amore filiali, ab eo saltem recedat ex timore servili. At non idcirco in eo est statu in quo ipsum esse vult Deus: sed tantum ad eum sibi viam parat.

DXXXIX. Objic. 8. ex constanti veterum Theologorum axiomate *Pœnitens in Sacramento, ex attrito fit contritus.* Atqui eo ipso constans est veterum Theologorum sententia, attritionem solam sufficere in Sacramento. Si enim ultra attritionem requireretur charitas, jam Pœnitens ex attrito non fieret contritus, sed ex remissa contrito contritus magis: quia ubique est dolor de peccato ex motivo charitatis, ibi ut vera est charitas, sic & vera contritio.

DXXXX. Resp. 1. axioma illud perperam tribui antiquis omnibus Theologis; cum eorum pars major illud omnino nescierit; uti monet Auctor Libri cui titulus: *Ecclaircissement de cette célèbre & importante question, si le Concile de Trente a décidé que l'attrition conçue par la seule crainte des peines de l'enfer, & sans aucun amour de Dieu, soit une disposition suffisante pour recevoir la grace de la justification au Sacrement de Pénitence;* quem adi part. 1. cap. 6. pag. 54.

DXXXXI. Resp. 2. neg. min. Ut enim ex illo quorundam veterum axiomate inferri possit attritionem puram sufficere in Sacramento, necessum est ut attritio quam docuerunt fieri contritionem, sit in eorum mente attritio pura, & omnis amoris expers. Atqui contra attritio de qua loquebantur, amoris initiali juncta erat, & ideo ab eorum nonnullis attritio perfecta nuncupatur. Res constat ex tribus magni nominis Theologis, quos ibidem adducit Gallicus Scriptor statim citatus. Ii vero sunt, 1. Alphonsus Vivaldus in Candelabro aureo tit. de attrit. q. 2. & præcipue 9. ubi hæc: *QUOTIESCUMQUE invenitur in Doctoribus quod attritio sit contritio, vel attritus sit contritus, est intelligendum de attritione perfecta, id est de ea qua propter Deum pure dolemus de peccatis, sed non ita fervide & super omnia ut par erat.* Neque id ab eo temere assertum, sed celebriorum, quos magno numero appellat, suffragio roboratum.

2. Viguerius qui in suis de Sacramento Pœnitentiæ Institutionibus, à tota Parisiensi Facultate solemniter approbatis an. 1549. sic loquitur Cap. 16. v. 10. *Sciendum est quod si attritio dicatur dolor de peccatis voluntarie assumptus propter*

propter timorem servilem, sic quod principium ejus sit timor servilis, ut scilicet sit detestatio peccatorum propter metum pœnæ, tunc attritio nunquam, nec ex attrito aliquis contritus, nisi ad hunc sensum quod post attritionem venit contritio, sicut dicimus, ex mane fit meridies, & ex injusto fit justus consecutive. . . Si vero attritio dicatur dolor voluntarie assumptus propter Deum summe dilectum, sed non cum sufficiente & requisita intensione sive gradu, puta quia non ex toto corde & ex tota mente sic attritio per continuationem, vel applicationem absolutionis, fit contritio: & sic intelligitur id quod à Doctoribus communiter dicitur, quod virtute clavium ex attrito fit contritus.

Bibliol.
Bel. T. 2. p.
695.

DXLII. Joane Molanus, Lovaniensis Doctor (vir judice Baronio, de Ecclesia Dei & veritate Catholica optime meritis, & cujus nec brevem scedulam deperire æquanimiter patiebatur idem Cardinalis) in Compendio Theologiæ practicæ edito 1585 de contrit. num. 40. *Saniores Scholastici, inquit, aum asserunt virtutem Sacramenti Pœnitentiæ ex attrito contritum hominem facere, loquuntur de attritione quæ adjunctum habet affectum, quo Pœnitens incipiat diligere Deum tanquam omnis justitiæ fontem.*

Ex iis sic: Eatenus sufficeret attritio ad justificationem, quatenus vi clavium fieret contritio. Atqui juxta veteres Theologos attritio mere servilis nunquam fit contritio. Ergo. Et hæc nobis quarta erit probatio præcedentibus utiliter apjungenda.

DXLIII. Objic. 9. Rituale Romanum præcipit, & quidem non temere, ut absolvatur moribundus confiteri non valens, quando per testes constat, eum dedisse signa doloris. Atqui erit id temere præceptum, si timor servilis non sufficiat. Is enim facile habetur, non autem ipsa Dei propter se dilectio.

DXLIV. Resp. 1. Argumentationem hanc, ut alias pene omnes in principitium trahere. Sic enim, nec omnium primus, disputabit quispian. Rituale Rom. . . . Atqui erit id temere præceptum, si non sufficiat metus naturalis. Is enim facile habetur, quia penes hominem est; non autem supernaturalis, quia à gratia; eaque efficaci. pendet. Ergo.

DXLV. Resp. 2. neg. min. Sicut enim confertur Baptismus in liquore, de quo ambigitur num aqua sit, quia in extremis extrema tentari oportet: sic & pari de causa debet absolvi moribundus, de quo dubium sit an solo metu, an alio nobiliori motivo efficiatur.

DXLVI. Objic. 10. Si quid obstat quominus attritio pura sufficiat in Sacramento, id sane quod peccandi voluntatem non excludat, jam nullus manet in corde obex ad gratiam: unde cum ex Trid. sess. 6. Can. 6. & 7. Sacramenta gratiam conferant non ponentibus obicem, nihil erit cur simpliciter attritus non justificetur. Atqui attritio ex toties dictis peccandi voluntatem abigit.

DXLVII. Respondent plerique charitatis initialis vindices etiam Anti-Quenelliani, dist. min. Attritio excludit voluntatem peccandi actualem, C. habitualement, Subd. Excludi occasionaliter, & ratione dilectionis, quam introducit, sicut sita introducit linum, ait August. Tract. 9. in 1. Ep. Joan. C. formaliter & ratione sui, N. Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Utique legitimam esse oportet solutionem à tot eximæ notæ Doctoribus traditam. At, quod mihi uni vertendum est vitio, fateor me illam non satis assequi. Vel enim, ut jam dixi, habitualis isthæc voluntas, est fundus quidam adhæfionis peccato, vi cujus extra veritæ gehennæ hypothese peccaret homo; vel superstes præteriti peccati macula; vel actualis ad peccatum affectus, vel aliud nescio quid. Non 1. tum quia, juxta eosdem, habitualis hæc adhæfio locum non habet quoad omnia peccata: nec enim qui ex gravi metu peccavit, radicitus adhæret peccato suo; nec qui amicum ex iræ impetu occidit, idem faceret sublato gehennæ metu: tum quia nec ipsa quædam initialis charitatis scintilla, quæ habitualement à Deo averfionem tollere non potest, prædictum peccato adhæfionis fundum tollit: tum quia, ut olim post Serram adnotavimus, non judicat Deus hominem ex iis quæ in hac vel illa occasione facturus esset: alioqui reum jam ab ultimæ Cœnæ momento habuisset Petrum, à quo, minore quam mortis metu, abnegandus erat. Non 2. quia peccati macula, si sit quidpiam ab habituali illa peccandi voluntate diversum, ne ipsa quidem initiali charitate aufertur. Non 3. quia implicat ut actuali ad peccatum affectu fœdatus sit, qui ex gratiæ impulsu peccatum super omnia detestari supponitur. Si 4. quid illud sit, assignare ne dedignentur solutionis hujus Auctores: vel potius solutionem ipsam reddant in cudi, &, quod sane possunt, circumfusam his omnibus caliginem excutiant. Interim

DXLVIII. Resp. neg. maj. Neque enim insufficiens videtur attritio, quia peccandi voluntatem non excludat, sed quia excludat ex motivo imperfectiori, eo nempe vi cujus detestatur quidem homo peccatum, ut malum sui, non autem ut malum Dei, seu ut averfionem à Deo tanquam à fine ultimo.

DXLIX. Objic. 11. Qui sinceram habet ineundæ cum Deo reconciliationis voluntatem, ad obtinendam in Sacramento gratiam videtur idoneus. nihil enim exigit Deus ad peccatoris justificationem, quam ut is in gratiam secum regredi sincere velit. Atqui sinceram hanc voluntatem habet: qui vere attritus accedit ad Sacramentum. Quare enim accedit, nisi ut Dei animum sibi reconciliet?

DL. Resp. neg. min. 1. Quia rebus propius inspectis & attenta sola timoris natura, qui ex puro gehennæ metu peccata dolet, non tam Dei amicitiam inquirat, quam ne eum sibi iratum habeat, & ab ipso mali quid patiat. Istud autem motivum, quo ne terrenus quidem pater vere contentus sit, an plenam gratiam inveniet coram eo, cui sicor dederis; totum dedisti, si negaveris, vel dare non fatagas, nihil ferme, aut nihil saltem ipso dignum dedisti? 2. Et consequenter, quia is solum sinceram habet ineundæ eum Deo amicitiae voluntatem, qui ad id media idonea adhibet. Non adhibet autem qui solo metu tangitur: Petat enim & enixe petat sanctæ dilectionis primordia; & ab eo dabuntur, qui venit ignem mittere in terram, nec quidquam vult magis quam ut accendatur.

DLI. Inst. 1. Ille sinceram habet ineundæ cum Deo gratiæ voluntatem, qui firmum habet

bet divina mandata servandi propositum; quique mori malit quam vel tantillum aliquid peragere; quod divinæ amicitiae adversetur. Atqui attritus firmum habet, &c.

DLII. Resp. dist. maj. Qui firmum habet... propositum, intuitu Dei, C. intuitu sui ipsius, bono quidem, & laudabili, sed imperfecto, & qui plus Judæum deceat, quam Christianum, N. solutio ex dictis constat, & amplius constabit ex dicendis.

DLIII. Inst. 2. Atqui propositum mandata deinceps servandi, licet ab imperfecto motivo exoriatur, sufficere debet cum Sacramento. Ergo.

Prob. Subd. Ut motivum illud sufficiat, satis est ut Christus à digniori motivo, quia difficiliore nos liberaverit. Atqui liberavit. Fecit enim si debuit: debuit autem, qui imposuit novum confessionis onus, è re autem erat, ut qui hinc gravabat, inde ab onere levaret.

DLIV. Resp. ad r. neg. Subf. Ad 2. & 3. neg. min. Absit enim, ut qui antiquata timoris Legge, igneam amoris Legem à Cælis in terras attulit, ab amoris jugo, quo dulcescit quidquid in Evangelio acerbum est, Fideles suos levaverit. His quidem uberiores & potentiores gratias confert, sed præcipue amoris. Non nego eos minori indigere dispositione cum Sacramento, quam indiguerint Judæi Sacramento destituti: sed id factum est, non tam ut compensaretur onus confessionis, quam eruditi multi apud Judæos in usu fuisse volunt, quam in gratiam amoris ipsius: videlicet ut ocius justificarentur Fideles, celeriusque habituali charitate instructi, dignos Evangelio fructus in operibus singulis ex charitatis motivo vel saltem influxu elicerent.

DLV. Inst. 3. Constat Legem novam esse Legem gratiæ. Atqui Lex gratiæ non erit, sed potius rigoris, si ultra timoris motum aliquid exigat. Istud enim, quidquid tandem sit, difficilius habetur quam timor.

DLVI. Resp. 1. hinc à Pelaganisante quopiam deductum iri, metum naturalem in Sacramento sufficere: is enim cum naturæ vires non superet, facilius habetur, quam timor supernaturalis.

DLVII. Resp. 2. neg. min. Præterquam enim nova Lex gratiæ non dicitur, quasi nihil

ea ad finem suum exigit laboris, cum ex Christo ipso apud. Matth. 7. *arcta sit via quæ ducit ad vitam*, & Christianus quisque cum metu & tremore salutem suam operari debeat; certum est Evangelicam Legem multiplici titulo dici Legem gratiæ, & quidem 1. quia præcepta longe pauciora complectitur; 2. quia Christum ipsum habet, quem tantum præfiguabat Lex Moisaica; 3. quia gratias largitur uberiores, easque potissimum sanctæ dilectionis: unde tam facile est Christiano amare, quam olim Judæo timere. Non ergo quærendum est de difficultate amoris, sed quærendum quod inter tot amandi motiva & auxilia diabolico quodam miraculo frigesimus.

DLVIII. Atque hinc solvitur quod objiciunt alii, videlicet jugum Christi esse suave, & onus ejus leve. Qui enim hæc dixit Christus, & confessionem præcepit, & amorem Dei *ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus*; atque in eo mandato *Legem & Prophetas* constituit: Unde seu sufficiat attritio in Sacramento, seu ultra ipsam aliud quid requiratur; redit semper commentitia Legis difficultas; vel. ut verius dicam, hinc corrui unde repeti videtur. Ut enim ait S. Doctor gratiæ & charitatis: *Durum videtur quod Dominus imperavit, ut si quis vult eum sequi, abneget semetipsum. Sed non est durum nec grave quod ille imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat. Nam & illud verum est quod ei dicitur Psalmo 16. Propter verba librorum tuorum ego custodivi vias duras. Et illud verbum est quod ipse dixit, Jugum meum suave est, & onus meum leve est: QUIDQUID ENIM DURUM EST IN PRÆCEPTIS, UT SIT LENE CHARITAS FACIT, . . . Considerate quantum laborent omnes amatores, nec sentiunt quod laborant: & tuuc plus ab eis laboratur, quando à labore quisque prohibetur.* Aug. Sermon. 96. alias 47. de divers. cap. 1. & Lib. de Nat. & Gr. c. 69. *Christi sarcina uni charitati levis est. Dura sunt timori vitæ Domini, leves amoris.* Ergo nedum grave sit jugum Christi, quia dilectionem exigit, hinc lene est, quod & dilectionem requirit, & dat diligendi vires.

Alias id genus objectiones plures qui reperire volet cum solutionibus, adeat citatum jam Opus Porphyriensis Episc. Dissert. 3. cap. 12.

PUNCTUM TERTIUM

A N

SUPPOSITA PROBABILITATE OPINIONIS, QUÆ ATTRITIONEM SERVILEM SUFFICERE DOCET, EADEM OPINIO SIT PRACTICE TUTA.

REVOCANDUM in mentem quod diximus in Tract. de Conscientia cap. 5. nimirum opinionem etiam contraria probabiliorem practice teneri non posse, nisi ea multo probabilior sit. Id autem, si quacunque in materia verum est; at in iis præcipue quæ justitiam proximo debitam & Sacramenta spectant. Jam ergo expendendum, an etiam si servilis attri-

tionis sufficientia iis niteretur motivis, quæ difficultatem haud contemnendam facerent, posset hæc ut certum quid & extra omnem aleam positum teneri in praxi. Supponit hæc quæstio rem agi cum Pœnitente, quem certo constet, non alio quam timoris motivo deterreri à peccato, idque extra casum mortis. An autem Pœnitens ipse facile ac certo scrutari possit, quo

quo moveatur spiritu, metusne solum an etiam amoris, quæstio est nova, quam in præsentī non expendimus. Sit

CONCLUSIO. Opinio quæ attritionis puræ sufficientiam docet, vel eo rejicienda est, quod in praxi tuta non sit.

DLIX. Prob. 1. Opinio, qua, etiamsi speculative supponatur probabilis, practice uti non licet, est opinio in ordine ad mores prorsus rejicienda. Atqui opinione, quæ attritionis servilis sufficientiam adstruit, uti non licet, etiamsi, &c. Ut enim opinio ista nullum practice usum habere possit, sufficiunt duo hæc, 1. ut eadem opinio tametsi probabilis, imo & opposita nonnihil probabilior (quod utique negamus) dubia tamen sit & incerta? 2. ut, extra necessitatis casum, illicitum sit in Sacramentis conferendis sequi opinionem incertam indubiam, etsi probabilem, relicta tutiori; qualem esse oppositam fatentur omnes. Atqui utrumque constat.

Primo enim opinio quæ attritione pugnat, incerta est & dubia. Illa siquidem opinio incerta est & dubia, , cujus opposita non improbabilius fulcitur momentis, & teneri potest ut probabilis. Ratio est, quia ut opinio opinioni veræ opposita, vera esse nequit, sic nec opinio opinioni indubiæ opposita, moraliter probabilis esse potest. Atqui opinio opinioni de sufficientia formidolosæ attritionis opposita, est ad minus probabilis. Quis enim, ait Henno ipse, postquam omnes intendit nervos, ut attritionem puram vindicaret; *quis dicere ausit moraliter improbabilem esse opinionem, quam hoc tempore tot sustinent Episcopi, Academicæ & Theologi, ut existimem tot esse pro, quot contra. Sane, ait Steiaret, Episcopi Episcopis, Academicæ Academicis, Scholæ Scholis hac in parte adversantur.* Huc facit, pergit idem Henno, quod opinio quæ formidolosam attritionem rejicit, 1. rationes afferat, *non spernendas tum ex Augustino, tum ex aliis Patribus, tum ex antiquis Theologis, tum etiam ex Tridentino depromptas; 2. quod auctoritati, quam ex Tridentino desumpserat opinio pro servili attritione decertans, non parum detraxit Tridentina Pallavicini Historia, ubi asserit & probat à Patribus sublatam fuisse vocem, sufficere, quia nihil circa materiam hic agitatam decidere voluerint; 3. quod ante Tridentinum vix reperire sit Auctores, qui dixerint sufficere attritionem sine aliquo Dei amore benevolo. Unde Suarez scribens post Tridentinum de nostra sententia dicebat part. 3. quæst. 90. art. 4. disp. 15. Sect. 4. num. 17. Illa opinio nec valde antiqua est, nec multum communis. Et Dominicus Soto, qui Tridentino interfuerat. . . . sic ait dist. 18. in 4. quæst. 2. art. 6. Doctrina hæc de attritione, quæ in Sacramento sit contritio, licet sit vera, non est tamen multum vetus & sic concludit: Revera eum qui mihi diceret se non pœnitere propter Deum, absolvere non auderem. Si non audeat ille, qui circa hoc mentem Concilii penetraverat, an prudenter audebimus nos? deterret me, prosequitur Soto, non esse articulum fidei. . . Non enim est expressa Evangelica assertio. Imo neque apud Augustinum, aliumve istius classis Auctorem reperitur, sed est Scholasticorum collectio (id est, conclusio)*

quæ quanquam sit vera, non est tamen digna, cui bilances perpetuæ nostræ salutis aut damnationis confidamus. 4. Quod etiam præcipui sententiæ hujus Patroni nolunt eam, saltem in articulo mortis, esse practicandam, ut ajunt, damnationis periculum: Si grave peccatum; ergo non tanta certitudo. Hæc ille.

Secundo, in Sacramentis conferendis non licet practice sequi opinionem dubiam & incertam, etsi probabilem, relicta alia tutiore. 1. Quia damnata est ab Innocentio XI. an. 1679. & à Clero Gallic. an. 1700. hæc juniorum Casuistarum assertio: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* 20. Quia re ipsa non licet sequi opinionem, quæ æternæ ruinæ periculo eum exponit à quo practice tenetur. Atqui opinio, cui sufficiens est attritio formidolosæ, utpote nec indubia nec certa, æternæ damnationis periculo eum exponeret, à quo practice teneretur, ut docet Suarez, vel vel saltem *valde probabiliter* ab aliis doceri tradit: imo exponeret adhuc, si, quod utique diffitemur, opposita probabilior supponeretur. Ut enim in hac etiam hypothesi exponat æternæ damnationis periculo, satis est ut qui eam sequitur, materiam dubiam & incertam adhiberet pro certa sine necessitate: id enim nefas esse jam confitentur omnes. Sed qui sola contentus esset attritione servili, materiam dubiam adhiberet pro certa, adeoque Sacramentum exponeret nullitati, circa necessitatem. Neque enim negabunt adversarii Deum, qui impossibilia non jubet, eas, urgente præcepto, gratias largiri, quæ ad detestandum ex profectiori quam attritionis motivo requiruntur. Quemadmodum igitur licet speculative perbabilis sit, aut etiam opposita probabilior supponatur opinio D. Thomæ de sufficientia panis siliginei in Eucharistia, peccaret tamen qui extra extremæ, si quæ subesse possit, necessitatis casum siligineo pane uteretur. Quemadmodum rursus pessime audiret medicus, qui citra causam medicina indubie profutura, aliam probabiliter tantum profuturam daret ægroto. Sic à pari in præsentī materia.

DLX. Nec dicas, teste Elparza S. J. Romæ, næ Inquisitionis qualificatore, qui præsens aderat, quando reprobata est propositio, *Non est illicitum, &c.* Intactam penitus fuisse opinionem de sufficientia attritionis servilis, licet tunc examini subjecta fuerit: imo hanc ex unanimi Censuræ suffragio remansisse incolumen.

Aliud enim est opinionem non improbari, aliud eandem judicari moraliter certam. Utique intacta remansit hætenus opinio D. Thomæ, quæ panem siligineum ad Eucharistiæ materiam satis esse contendit. Cedo quis eam in praxi tenere ausit? Adde, quod sicut bona fides illius, qui propter D. Thomæ Authoritatem siligineo pane uteretur, eum quidem peccato eximere posset, nec tamen Sacramentum verum efficeret, si forte falsa sit, ut à multis esse conjicitur, opinio ipsius: Sic à peccato immunis quidem esse posset, qui ad Pœnitentiam accederet cum attritione sola, at non ideo salutem consequeretur in hypothesi probabiliter vera, quod servilis attritio per se solam in Sacramento non sufficiat.

Objic.

Objic. 1. Tuta est practice opinio, cujus praxim approbat Ecclesia. Atqui. . . Illius enim opinionis praxim approbat Ecclesia, quam scit & permittit doceri ut veram & practicetutam. An enim pia mater opinionem ex qua tot scaturirent sacrilegia, tot hominum damnatio, uti veram & tutam doceri fineret, nisi ejus praxim omnis expertem periculi judicaret. Atqui scit Ecclesia & permittit doceri opinionem attritionis formidolosæ, ut veram & tutam; vetatque ne ulla hæc notetur censura, ut patet ex Decreto Alexandri VII. Ergo.

DLXI. Resp. ad 1. neg. min. ad 2. 1. retorqueo argumentum. Illius opinionis praxim improbat Ecclesia, quam scit & ad minus permittit rejici ut falsam & nullatenus securam in praxi. Atqui scit Ecclesia. . . Neque vero ignorat Apostolica Sedes, quæ sit ea de re sententia seu Cleri Gallicani, cum is eam publicis monumentis inscripserit; seu innumerabilium toto Orbe Theologorum; cum ex his alii suos ea de re Libros Rom. Pontifici, ut Clementi XI Porphyriensis Episcopus; alii Ministris ejus, ut non pridem Prolegato Avenionensi Galdus, nuncupatoriis Epistolis dedicaverint.

DLXII. Resp. neg. maj. 1. Quia Thesis ista... *Debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem*, quæ est num. 27. inter damnatas Alexandro VII. an. 1665. *quatenus silentium & tolerantiam pro Ecclesiæ vel Sedis Apostolicæ approbatione statuit, falsa declarata à Clero Gallico an. 1700. scandalosa, salutis animarum noxia, &c.* 2. Quia si quis attritionis sufficientiam approbasset, maxime Clemens X. dum hanc, non secus ac propositam sententiam ulla censura notari vetuit. Porro Clemens X. Lovanensibus deputatis, teste Fervacquo, renuntiavit, *se in ea esse sententia quod requiratur aliquis Dei amor propter se in Sacramento.* 3. Non magis Ecclesia servilis attritionis sufficientiam probare censenda est, quia illam doceri sinat, quam approbasse censenda sit tot Ethicæ Christianæ corruptelas, quarum aliquot tandem proscripserit, alias, Deo dante, proscribet deinceps. Imo erat cur istas magis quam illam proscriberet deinceps. Hæc siquidem, puta quod intentio interior in officii recitatione necessaria non sit, frequenter nocere possunt: illa vix unquam ul' a rarum attritionis qua talis cognitæ casum, cum ne unus quidem vel Pœnitens reperiri possit, qui peccatum suum quo meliori potest motivo non detestatur; vel Confessarius, qui ad detestationem hanc pro virili non accendat. Sane, ait, laudatus supra Theologus, *à viginti quinque annis satis assidue confessiones excipio, & ne unum reperi, qui sola attritione fuerit contentus, licet ab omnibus mihi incognitis actum doloris exegerim verbis expressum. Quod mihi accidit, sane accidit & aliis. Hac de re certior Ecclesia, aliisque rationibus mota, nihil circa hoc decedit.* Et vero, quot heu! turbarum origo esse potest definitio etiam æquissima.

DLXIV. Objic. 2. Non tenemur in materia salutis viam semper eligere tutiorem. Alioqui nequidem sufficeret charitas initialis, cum tutior sit contritio perfecta. Ergo.

DLXV. Resp. dist. ant. Non tenemur viam eligere tutiorem, cum præsto est alia vere tu-

ta, C. si hæc deficiat, ut in præsentī fatentur vel ipsi præcipui contrariæ opinionis assertores, N. Non requiritur contritio perfecta, quia hanc non requiri penè asseruit Sedes Apostolica in textu ad calcem Concilii Romani appposito; & expresse definiit Gallicana Ecclesia, nulla in contrarium dictis vel factis reclamante. Aliquid vero ultra metus servilis impulsu probabilissime ad securitatem requiri constat ex infinitis prope monumentis, quorum aliquot deinceps excutiemus. Unde qui adeo attritione nituntur, ut, saltem ore tenus inter Scholæ clamores, in ea spem constituere suam videantur, hæc retundendi sunt Augustini voce Serm. 40. alias Gom. 11. inter 50. *Ecce dat tibi securitatem Procurator: tibi prodest, si Pater-familias non acceptet.* Cogitare meum nihil ponit in re, aiebat Scotus: unde, si contra quod sentiunt Attritionarii, invalida sit confessio coram supremo Judice, nec ex sensu, nec ex dictis illorum valida efficietur.

DLVI. Objic. 3. Non ea fuit unquam Facultas Parisiensis, quæ opinionem minime attritionis approbaret. Atqui Facultas illa, ceterarum omnium parens, servilis attritionis doctrinam comprobavit, cum an. 1638. propositiones à Seguenoto traditas *de attritionis insufficientia censuit esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias, &c.*

DLXVII. Idem an, 1715. præstiterunt primariæ Germaniæ Universitates, Viennensis, Pragensis, Ingolstadiensis, Dilingana, & Salisburgensis, quæ Discussionem Theologicam Augustini Michel exaratam adversus quatuor Dissertationes Lamberti Le Drou, non sine encomio approbavere. Ergo.

DLXVIII. Resp. ad 1. ne. min. Aliud enim est approbare sufficientiam attritionis, quam & admittunt omnes, quibus non secus ac Clero Gallicano persasum est, non requi in Sacramento contritionem perfectam, prout existimabat Seguenotus, aut pro eo alius quispiam: aliud servilis attritionis sufficientiam tueri. Primum fecit sacra Facultas Parisiensis, cujus doctrinam lubenter amplectimur: de secundo ne cogitavit quidem: & id invicto duplici momento constat; 1. quia sacra Facultas, quæ non omni doctrinæ vento circumfertur, oppositam sententiam qua data occasione amplexa est, puta cum decies ad minus tota approbavit Libros in quibus servilis attritio palam & rotunde explodebatur, ut an. 1549. *Institutiones ad naturalem Philosophiam* Joannes Viguerii è Prædicatorum Familia, Doctoris ac Professoris Tolosani: an. 1552. *Institutionem Christiani hominis adversus hujus temporis hæreses*, auctore Stephano Pasio avellano Antistite: an. 1589. inserta Bibliothecæ Patrum Opera, quæ inter non infimo loco sedet *iter Paradisi*, ubi sic Robertus à quo nomen suum habet Sorbona: *Quantumcunque de peccato doleas finaliter propter hoc quod scis te damnandum, & consecuturum mortem inferni per peccatum tuum, & si roga-veris Dominum ut tui misereatur, non exaudiet te, bona licet infinita propter hoc facias, &c.* 2. Quia servilis attritionis sufficientia à sacra Facultate post censuram, ut ante, tum à Professoribus tum à Librorum Censoribus, tum à Scholasti-

cis inter publicas disputationes profligata fuit. Sic, ut Sambovium prætermittam, doctissimus D. Pereiret in Regia Navarra Professor, quem sensus latæ an. 1638. censuræ latere non potuit, cum is unus fuisset à Deputatis à Facultate ad examinandum Seguenoti Librum, in *di-ctis* an. 1647. opinionem, qua ad Sacramentum requiritur amor Dei etiam super omnia, ut prudentiorem & tutiorem amplectitur. Sic approbatus fuit an. 1651. à Doctoribus quatuor Morini Liber, quem suum non esse norunt Attritionarii. Sic demum publicis in Thesibus, quarum extant plures ab an. 1640. frequentissime propugnatum est, *multum detrudere veritati, qui sine actu amoris Dei hominem justificari posse affirmat, & qui sibi suadere conatur definiisse Tridentinum attritionem puram cum absolutione sacramentali ad justificationem sufficere.* De his adigeminum Opus, aliud quod jam citavimus, inscriptum. *Eclaircissement, &c.* part. 4. Cap. 8. aliud cui titulus: *de la contrition nécessaire, &c.* in ipso fine, & pag. 327.

DLXIX Quod spectat ad Germaniæ Universitates, quæ Michellii Opus approbarunt, reponit Porphyriensis Episcopus in *Confutatione Discussionis Theologicæ*. 1. Ex adverso ponen-

do *Universitatem Parisiensem omnium matrem, ac rursus Coloniensem*, (ubi Michellius tristem passus est repulsam) *cum utriusque filia Lovaniensi & Duacensi*. 2. Viennensem & alias, dempta Salisburgeni, quem PP. Benedictini in Theologicis moderantur, Patribus Societatis in disciplinam traditas esse: hos porro, cum teste Francolino Lib. 2. Operis *de dolore Sacramentum Pœnitentiæ*. . . . *nécessario* c. 6. §. 2. *Le Drogé p. 12.* n. 17. pro servili attritione ita pugnent, ut opinio hæc fere haberi possit *tantum sententiam Societatis*, pro se ipsis, non ut iudices, sed ut partes suffragium tulisse. Erunt vero fortassis, qui Auctorem hunc non tam ut *Theologum affectu vacuum*, quam ut partem, hic suffragium ferre putent. Ut ut est, fatente ipso, (an. 1716.) *non ita pridem in opinionem illam concessit Societas*. Atqui fatente alio Lamberto (an. 1741.) *plures ex eadem Societate variis in Collegiis Professores opinionem de attritionis servilis sufficientia hodie spernunt*. Ergo his id pene contingit quod celebrioribus Scholis, quæ circa quæstiones necdum ab Ecclesia definitas contraria in studia scinduntur; & editos hinc & inde Libros approbant, modo in iis nihil fidei adversum contineatur. *Ibid. pag. 13.* *Gaud. pag. 82. edit. 2.*

PUNCTUM QUARTUM.

CONSECTARIA E PRÆCEDENTIBUS.

CONCLUSIO. Ad justificationem in Sacramento requiritur aliquid ultra motivum timoris.

Prob. 1. Ex dictis opinio quæ sola attritione contenta est, nec certa est speculative, nec practice tuta. Ergo ultra attritionem requiritur aliquid in Sacramento.

Prob. 2. Auctoritate Cleri Gallicani, qui an. 1700. hæc statuit: *de dilectione Dei, sicut ad Sacramentum Baptismi in adultis; ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ est laboriosus Baptismus, necessaria, hæc duo imprimis ex sacrosancta Synodo Tridentina monenda & docenda esse duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam quæ sit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet*

in utroque Sacramento securum se esse, si præter fidei & spei actus non incipiat diligere Deum tantquam omnis justitiæ fontem. *Prop. 1. Innoc. X.*

Et infra: *Placet etiam caveri à Sacramenti Pœnitentiæ Ministris, ne in hoc Pœnitentiæ Sacramento, aliisque Sacramentis conferendis, sequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; neve Pœnitentes ipsorum fidei animam suam committentes admonere cessent, ut in pœnitendo inchoatæ saltem dilectionis Dei ineant viam, quæ sola secunda sit; graviter peccaturi in hoc salutis discrimine, vel eo solo quod certis incerta præponant.* Atqui in his evidenter requiritur aliquid non modo ultra metum gehennæ, sed & ultra spei actus; si tamen gehennæ timor ab actu spei divelli possit, ut adversariis videtur. Ergo.

PUNCTUM QUINTUM.

QUID

TANDEM ULTRA MOTIVUM TIMORIS REQUIRAT ATTRITIO.

EX dictis Sectione prima Articuli secundi præsentis hujus Capituli, sequitur, quæstionem hanc tanto labore gemmam, qua attritio perfici debet ut gratiam in Sacramento pariat, esse vel amorem concupiscentiæ aut spei, vel amorem simplicis benevolentiae, vel amorem charitatis, remissum quidem, sed qui tamen de se fit super omnia; vel demum amorem

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

charitatis, qui per se solum non fit super omnia, sed à consortio timoris, alteriusve id genus motivi, habeat quod omnia salutis obstacula superet.

Ex his opinionibus nulla est quæ suos vindices nacta non fuerit; sed ita parti quam semel amplexi sint addictos, ut quicumque in aliam vel propenderit, gravem is apud ceteros

S s

ros

ros notam sustineat, & sibilo explodatur. Tantæne animis cœlestibus iræ? tantisne insultationibus vindicantur charitatis jura?

Illud ut effugerem infortunium, si tamen vitari potest, è re mea decrevi esse, ut uniuscujusque opinionis præcipua commoda & incommoda, qua maxima potis esset fide, Lectorum oculis subjicerem, ut quisque rebus coram Deo pensatis idarripiat, quod satius esse judicaverit.

Quod antequam facio, paucis expendere liceat, an tanti sit præsens quæstio, ut tanto cum tumultu agitari mereatur.

Affirmant equidem plures; jamque ab Operum suorum exordio præfantur, quæstionem præsentem nullam esse graviolem; cum ab ea pendeat æterna Pœnitentiam salus. Age vero exploremus an ita sit.

DLXXI. Nostra hæc de attritione controversia vel à Jansenianis contra Antijansenianos, vel ab Antijansenianis inter se agitur. Si primum; inutiliter movetur. Nimirum id omnibus Jansenii Discipulis solemne est, ut omnem Christi gratiam, gratiam esse charitatis tueantur. Vel ergo qui ad Pœnitentiæ Sacramentum accedit, gratia aliqua movetur, vel nulla. Si nulla, nullo in systemate justificabitur; nec certo eam qua indiget gratiam habebit à Novaugustinianis. Si aliqua; ut quid fragor tantus, cum gratia hæc, eo ipso quo gratia est, sit vera charitas, saltem initialis. Mihi audire videor medicum, qui coram Israelitis in deserto vagantibus, longa argumentorum serie probare velit, perituros ex ipsis quotquot diversum quid à manna degustaverint. Papæ! dixisset horum quispiam, quorsum tua hæc oratio? nescis vel hic pereundum fame, vel manna vescendum; quia istuc esca vel nulla est, vel manna est.

Si regerunt sibi curæ esse ut pro viribus Pœnitentem hortentur ad efflagitandam Spiritus sancti opem, gratulabor, quandoquidem sic profiteantur orationem peccatoris novum non esse peccatum. Interim tamen sciant, id quod in gratiam Pœnitentium faciunt, ab aliis æque ad minus fieri. Utramque junior Directorum speciem expertus sum: nec me fugit quos senserim omni ex parte accuratiores.

DLXXII. Quod si res inter Catholicos agatur, non multo utilior videtur tota hæc disceptatio. 1. quia qui attritionem puram suffi-

cere judicant, digniori motivo Pœnitentes suos constanter instruunt; sicque quod speculative docent, abjiciunt in praxi. 2. quia Pœnitentes ipsi eam in se contritionem efformare student, cujus normam pueruli à Cathéchismis hauserunt: ea vero nequidem loquitur de pœnis gehennæ. 3. & id præcipuum; quia ne ipsi quidem Pœnitentes discernere satis possunt, quo agantur spiritu, metus an amoris. Erunt qui sibi Seraphim ardentiores videantur, quique nihilominus vix supernaturali moveantur impulsu. Erunt qui se filice duriores æstiment, jamque pene reprobos, qui tamen Dei legem plus diligant, quam millia auri & argenti. Caducum igitur est quodcumque motivi eos efficientis examen: unaque certa hic regula constitui potest, ut ex fructibus dignoscatur arbor, seu Pœnitens ex constanti mandatorum Dei observatione judicetur.

DLXXIII. Neque hæc, nostra tamen, sed & aliorum plurimum est opinatio. Sic Meldensis ille Bossuetus Tom. 2. Liter. & Opuscul. pag. 59. *Ceux qui font tant de belles thèses pour l'amour sans rapport à nous, se donnent un soin inutile d'amuser le monde; & sub pag. 57. Celui-là est le plus parfait qui absolument aime le plus* PAR QUELQUE MOTIF QUE CE SOIT. Sic & qui unus apud quosdam pro millibus computatur, celebris Abbas S. Cigirani, trito jam nomine Sancirani, interrogatus in Castro Vincennarum an. 1639. à Jacobo Lescot, Doctore & Professore Parisiensi, postmodum autem Carnutensium Episcopo, annon veram contritionem in Sacramento requiri aliquando docuisset; his expressum verbis respondit num. 85. *A dit n'avoir jamais parlé à qui que ce soit, si l'attrition ou contrition étoit nécessaire au Sacrament de Pénitence pour obtenir le remission de ses péchés, sachant bien que le discernement de ces mouvemens, à sçavoir attrition & contrition, est impossible à celui même qui prétend les avoir, à plus forte raison aux autres.* Hæc ille quæ vero consona videntur: Nec dubitem, quin, ut sæpe haud credendum est Pœnitenti contritionem suam prædicanti; sic quandoque haud credendum sit Pœnitenti, qui lachrymis ora suffusus, pene juret se nullo tangi amoris sensu. Id tamen D. Bernardi meminisse: *Non est omnibus credendum.* His præmissis, quæ si parum proficient, parum nocebunt, jam delibandæ figillatim opiniones superius recensitæ

OPINIO EORUM QUI SOLO SPEI AMORE CONTENTI SUNT.

Amorem spei ad justificationem in Sacramento sufficere, una tantum ratione probat claf. Tournelyus, quæ sic institui potest.

DLXXIV. Ut amor spei satis sit in Sacramento Pœnitentiæ, duo sufficiunt, 1. ut amor ille, licet comparate ad amorem charitatis minus perfectus, sit tamen in se castus, gratuitus & honestus. 2. Ut qui præter eum à non nullis requiritur amor charitatis, per se semper, adeoque & extra Sacramentum justificet. Constat enim ex Clero Gallicano non requiri, seu in Baptismo, seu in Pœnitentia, eam contritionis speciem, quæ antequam Sacramenta hæc actu suscipiantur hominem Deo reconciliet,

DLXXV. Atqui 1. amor spei castus est, gra-

tuitus, &c. cum eum proponat Scriptura, commendent Patres, & in Conciliis suis vindicet Ecclesia. Hunc proponit Scriptura Deuter. 6. 3. *Audi, Israel, & observa ut facias quæ præcipit tibi Dominus, & bene sit tibi.* Matth. 19. 29. *Omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores. . . vitam æternam possidebit.* 2. Timot. 4. 7. *Bonum certamen certavi. . . in reliquo proposita est mihi corona justitiæ, &c.* Eundem celebrant Patres uti bonum & castum, Augustinus Sermon. 334. alias 48. de Sanctis. *Hoc est Deum gratis amare; de Deo Deum sperare, de Deo prosperare impleri.* Sermon. 118. alias 19. de verb. Apost. *Aliud est timere pœnam, aliud est amare justitiam. Amor castus in te esse de-*

bet

bet, quo amare penam desideres videre non cœlum & terram, &c. sed desideras videre Deum tuum.... Ecce propter quam visionem fac bonum &c. Enarrat. in Psalm. 72. Factum est cor castum, gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium.... Præmium Dei ipse Deus est.... si aliud dilexerit homo, non erit castus amor.

Demum amorem hunc vindicat Ecclesia: Si quis dixerit, ait Trid. sess. 6. Can. 31. *justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur; anathema sit.* Lege ejusdem sess. Qap. 11. & 16. à pluribus enim tempero, quia honestatem spei contra Quietistas vindicavi Tom. 5.

DLXXVI. 2. Amor charitatis qui solus ultra spei amorem requiri possit, per se solum justificat quocunque sit in gradu. Si enim charitatis perfectio non ex intensione graduum, sed ex formali ac specifico ejus motivo ducitur, jam necessum est ut charitas essentialiter & ratione motivi, in quocunque gradu ea sit, hominem Deo reconciliet. Atqui charitatis perfectio non pendet ex intensione graduum, sed tota ducitur ex formali ejus motivo.

Prob. min. Multiplici argumento, & quidem 1. quia si ad charitatis perfectionem requireretur certa graduum quantitas, vel summa in se, qua major haberi non posset: vel summa comparet ad alia amoris nostri objecta.

DLXXVII. Non 1. tum quia summi hujus conatus vix capax est homo in hac vita. Unde ex Augustino Lib. de Perfect. Just. c. 8. *Cum adhuc est aliquid carnalis concupiscentiæ, quod vel continendo frænatur: est autem semper in hac vita; non omni modo ex tota anima diligitur Deus.* Tum quia, juxta D. Thomam 2. 2. quæst. 24. *O ad veram essentialiter charitatem satis est, quod homo habitualiter totum cor suum ponat in Deo, ita scilicet quod nihil cogitet aut velit quod divinæ dilectioni sit contrarium: quæ charitatis perfectio communis est omnibus charitatem habentibus.* Tum quia intensior erat in Petro amor Christi, quam in cæteris Discipulis, ut liquet ex Joan. 21. 15. *Simon Joannis diligis me plus his: & in his tamen vera erat charitas, eaque ad justificationem abunde sufficiens.*

DLXXVIII. Non 2. Quia vix intelligi potest quomodo fieri debeat hæc comparatio. Vel enim fieri deberet cum quolibet amore possibili; & tunc nullus assignari poterit hujus intensio- nis terminus; sicque recidit expositio hæc in absurditatem prioris sententiæ. Vel facienda erit ea comparatio cum amore quem aliquando habuerit homo: id autem præterquam admodum difficile est, nullatenus est necessarium: quia sæpe contingit ut voluntas intensius in ob- jectum etiam malum feratur, & tamen levius peccet ratione materiæ levioris, quam dum minus intense obiectum aliud prosecutura est, sed cujus gravior foret materia. Atque etiam fieri potest ut dolor de temporali damno inten- sior sit dolore de damno spiritali, absque eo quod temporale spiritali præferatur; ut supra diximus. Vel demum comparatio facienda est cum amore quem actu habet homo: & id non minus absurdum; tum quia esset hæc compa- ratio ejusdem cum seipso; tum quia dum con- teritur homo, nihil necessum est ut distractam è comparationibus voluntatem gerat.

DLXXIX. 2. Quia Scriptura & Traditio cha-

ritatem exhibent ut aliquid quocunque in gra- du etiam remisso essentialiter perfectum, adeo- que semper par homini justificando. Id autem

DLXXX. Prob. 1. negative: Scriptura enim nullibi certum gradum assignat tanquam ad es- sentiam charitatis necessariam. Requirit ea quidem Joel 2. 22. & Matth. 22. 38. ut ho- mo Deum *ex toto corde* diligat. Verum testi- monia hæc, ad rigorem litteræ sumpta, non aliquem tantum, sed summum designarent intensio- nis gradum, quem ne ii quidem exi- gunt quibuscum congregimur. Unde sufficit ut ii similesque textus de charitate appretiative summa intelligantur.

DLXXXI. Prob. 2. positive: quia Scriptura, ad id ut homo Deo gratus sit & acceptus, unam Dei Dilectionem exigit, nullâ facta graduum & intensio- nis mentione. Prov. 8. 17. *Ego di- ligentes me diligo.* 1. Petri 4. 8. *Charitas ope- rit multitudinem peccatorum.* Joan. 14. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit & Pater meus diligit eum, &c.*

Idem docent SS. PP. Augustinus Serm. 35. alias 2. de diversis: *Deus nobis de compendio se offert: clamat nobis, Amate me, & habebi- tis me; quia nec potestis amare me, nisi habue- ritis me.*

Tract. 5. Ep. Joan. cap. 3. *Non discernun- tur filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt ex Deo; qui non habent, non sunt nati ex Deo. Nemo interro- get hominem, redeat quisque ad cor suum: sibi invenerit charitatem, securus sit, quia de morte transit ad vitam.*

Tract. 9. in Joan. *Quam charitatem cum ha- bere coeperit nemo, Spiritum sanctum ha- bebit: quam si non habuerit, sine Spiritu sancto erit.*

Lib. de Nat. & Gr. c. 70. *Charitas inchoata, inchoata justitia est. charitas provecta, provecta ju- stitia est: charitas magna, magna justitia est.* Hic autem charitas etiam inchoata hominem justum efficere supponitur.

Ibid. c. 38. *Si in Abel justo charitas Dei, qua una vere justus est quicumque justus est, adhuc erat quo posset & deberet augeri, quidquid mi- nus erat, ex vitio erat.* Ubi homo ea etiam charitate justus est, quæ ejusdem hominis vitio minus intensa est.

Eadem S. Thomæ doctrina 3. p. q. 70. a. 4. O. ubi: *Minima gratia potest resistere cuilibet con- cupiscentiæ, & vitare omne peccatum morale.... minima enim charitas plus diligit Deum quam cu- piditas millia auri & argenti.* Et 2. 2. q. 24. a. 5. O. *Minima charitas se extendit ad omnia illa quæ sunt ex charitate diligenda.* Si mini- ma charitas; ergo ea etiam quæ est in gradu remisso, dummodo vera sit charitas.

Idipsum confirmat Tournelyus ratione quin- tuplici.

DLXXXII. 1. Non potest assignari quis re- quiratur gradus ut charitas essentialiter parique ad justificationem modo sit completa; unde gradum hunc soli Deo notum esse fatentur ad- versarii post Alensem in 4. q. 17. Hinc porro, ut apprime notat Canus, sequitur hominem perpetuo ignorare invincibiliter, an habendæ contritionis præcepto satisfecerit. Inde vero quanta animæ fideli anxietas: quæ scrupulorum leges? Adde quod de ignotis non dentur præ- cepta,

T. 5. p. 272. c.

Ibid. pag. 860. c.

To. 3. part. 2. p. 364. A.

Tom. 10. p. 165. D.

cepta, ne dentur de impossibili. Ergo si prorsus nesciat homo quo indigeat gradu ad justificationem; non est, cur ad hunc vel illum gradum teneatur.

DLXXXIII. 2. Fides & spes quocunque sint in gradu, veræ sunt essentialiter & perfectæ virtutes. Ergo & charitas.

DLXXXIV. 3. Charitas habitualis independenter à gradibus essentialiter completa est. Ergo & actualis.

DLXXXV. 4. Aversio quæcunque, etiam remissa, à Deo tanquam ab ultimo fine gratiam sanctificantem perimit. Ergo quæcunque ad Deum tanquam ad finem ultimum conversio eandem gratiam renovat: Deus quippe longe propensior est ad veniam quam ad vindictam.

DLXXXVI. 5. Charitas peccatum non destruit ratione gradus & intensiōis, sed ratione substantiæ; prout nempe est amor Dei propter se super omnia dilecti, qui cum peccato mortali compati non potest. Et vero quid in homine Deum super omnia ex motivo charitatis diligente, licet actu nondum intenso, desiderari queat ut Deo reconcilietur. Detestatur is peccatum; firmum habet ab eo deinceps absti-

nendi propositum; voluntas ejus in Deum quo perfectiori potest motivo convertitur. Ergo.

DLXXXVII. His adde, ex iis qui amoris necessitatem majori, si ita loqui fas est, impetu tuentur, quosdam esse, qui amorem Dei ut nobis ad ipsum charitatis præceptum pertinere & sufficere velint: Ita Henricus à S. Ignatio Lib. 3. cap. n. 9. qui hac ratione existimat conciliari facile posse Theologos *super divini amoris necessitate ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ*: Cum, inquit, *exceptis paucis rigidis Molinistis, ceteri fere convenient, saltem amorem spei, sive Dei quatenus summi boni & ultimi finis nostri ad eam necessarium esse.* Quibus denuo adjungere liceat, inter strenuos illos charitatis assertores non deesse (visa & audita loquor) qui amorem Dei purum, & sine ullo ad *interesse* nostrum respectu, judicent impossibilem.

En præcipua momenta opinionis hujus, quæ, ut evidens est, facile specificam contritionis & attritionis distinctionem assignat; quatenus hanc à motivis plane disparibus repetit, charitatis scilicet in contritione, concupiscentiæ vero vel spei in attritione.

MOMENTA CONTRARIA.

DLXXXVIII. 1. Probationes modo allatæ eos tantum impetunt, qui effectum charitatis ex gradibus ejusdem metiuntur, ut Juenin. Witalis, &c. Est porro systema inter hæc medium, idque ad minus duplex; quod nempe nec solo amore spei contentum est, nec tamen veræ & propriæ dictæ charitatis motivum exigit in attritione: de quo infra.

DLXXXIX. 2. Valent quidem probationes quibus evincit Tournelyus, spei amorem bonum esse laudabilem. At non omne dubium tollunt eæ quibus efficere nititur, charitatis etiam remissæ actum semper esse parem homini justificando: hæc siquidem solvi probabiliter possunt, ut videbimus in expositione secundæ opinionis. Atqui in materia sacramentali dubiam & incertam opinionem tenere non licet, cum superest alia & indubie tuta, & quæ probabilitatis expers censeretur non possit. Unde & præcipue

DLXXXX. 3. Citata Cleri Gallicani declaratio aliquid ultra spei amorem exigit. Amor enim spei nihil aliud esse potest, quam actus aliquis spei. Atqui vetat Clerus Gallic. *ne quis putet in utroque Baptismi & Pœnitentiæ Sacramento securum se esse, si præter fidei & spei actus non incipiat Deum diligere tanquam omnis justitiæ fontem.*

DLXXXXI. Confirm. 1. Jubet idem Clerus à Confessariis indefinenter admoneri Pœnitentes, *ut in pœnitendo inchoatæ saltem dilectionis Dei ineant viam, quæ sola secura sit.* Unde sic: Amor quem requirunt PP. Gallicani, solus materiam Sacramenti tutam efficit, amor vero

quem excludunt materiam facit solum probabilem. Atqui dici non potest spei amorem materiam esse quæ sola tuta sit, amorem vero vel benevolentiam, vel inchoatæ charitatis, materiam esse solum probabilem. Ergo amor quem requirunt, non est amor solius spei.

DLXXXXII. Confirm. 2. Duo faciunt Gallicani Præsules, 1. cavent ne Presbyteri in Sacramento Pœnitentiæ conferendo sequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore; 2. declarant opinionem, quæ in attritione inchoatam saltem Dei dilectionem requirit, solam esse quæ secura sit. Ergo opinionem hanc non solum probabilem, sed & securam opponunt opinioni alteri, probabilique quidem, sed non securæ. Quæro autem, ait Parisiensis Theologus, quæ sit illa de attritione probabilis opinio in eorum mente. An opinio quæ attritionem naturalem sufficere docet? at illam damnant ut hæreticam. An opinio quæ statuit gehennæ metum sufficere etiam sine ullo ad Deum offensum respectu, & ideo sine ulla Dei dilectione? at hanc declarant esse temerariam, scandalosam, perniciosam, & inducentem in hæresim. Ergo superest, ut solam opinionem de attritione ex gehennæ metu & amore spei concepta agnoscant ut probabilem, sed, minime securam. Ergo eam solam pro secura habent, quæ aliquam Dei dilectionem dilectione spei nobiliorem admittit.

Nondum hunc ab iis solvi non posse existimo, qui solum spei amorem postulant. An inde sequatur requiri charitatis actum ad justificationem, paulo post expendam.

OPINIO EORUM QUI INITIALEM CHARITATEM SUPER OMNIA EXIGUNT.

Omitto probationem à multis inde petitam, quod solus gehennæ timor nonnisi manum cohibeat; quodve vitiosum sit defectu legitimi fi-

nis quidquid à charitate non dimanat. Hæc enim non sunt argumenta, sed errores. His ergo, quæ passim confutavimus, sepositis, non omnia

omnia quidem, quæ in nimis molis volumina excreverunt, sed præcipua hujus partis momenta breviter proponam.

DLXXXIII. 1. Ad obtinendam, etiam in Pœnitentiæ Sacramento, justificationis gratiam, requiritur vera & quæ ex toto fit corde ad Deum conversio, juxta id tum Mosis Deuter. 4. 29. *Cum quæsieris.... Dominum Deum tuum invenies eum, si tamen toto corde quæsieris*; tum Salomonis 3. Reg. 8. 48. & 50. *Si reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua.... propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi & omnibus iniquitatibus eorum*. Quibus concinunt Ezechias 2. Paralip. 30. v. 18. & 19. Ezechiel 18. v. 30. & 31. Joel 2. 12. Atqui vera hæc totius cordis conversio & ipsos novæ Legis Fideles spectat; & sine amore charitatis super omnia haberi non potest.

1. Spectat etiam novæ Legis Fideles: cum his etiam textus adducti applicentur à Patribus; sic Cyprianus Tract. de Lapsis; *convertamur ad Dominum mente tota.... ad Dominum toto corde redeamus*: ubi S. Martyr eos quoque compellat, qui se ad Pœnitentiæ Sacramentum disponunt, ut demonstrent hæc quæ præcedunt verba: *confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Deum grata est*. Sic S. Eligius Hom. 4. in Cœna Domini, à Pœnitentibus, quo absolvi possit, exigit *ut ad Deum ex toto corde convertantur*. Sic demum PP. Tridentini laudatos Scripturæ textus adducunt sess. 6. cap. 6. & sess. 14. c. 4. ut veram & germanam contritionem, utique Christianis, de quibus præcipue solliciti erant, necessarium delineent.

2. Vera hæc & ex toto corde ad Deum conversio sine charitate quæ super omnia fit, haberi non potest. 1. Quia sicut vera ad Deum conversio verum Dei amorem includit, secundum id D. Bernardi Epist. 11. *Sola charitas convertit animas*; sic conversio ad Deum ex toto corde, Dei amorem qui fit super omnia; necessario requirit. 2. Quia amor concupiscentiæ reipsa non præfert Deum omnibus; quandoquidem eum non præferat proprio commodo, & ut bene ait S. Thomas 1. 2. q. 27. art. ex amore concupiscentiæ amans proprie amet se ipsum; quia ut ait Augustinus Lib. 1. Soliloq. *Quod non propter se amatur*. Atque ex his labitur quod ait Tournelyus, amorem concupiscentiæ esse non simpliciter, sed in aliquo genere super omnia. Quod enim non est supra proprium commodum, nisi verbis ludatur, super omnia dici non potest. Ita partim Witass. T. 1. p. 315. partim Galdus p. 151. & seq.

DLXXXIV. 2. Arguunt è multis novi Testamenti locis. Joan. 14. 23. *Si quis diligit me, diligetur à Patre meo, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Hic dilectio ponitur tanquam conditio absolute, in ipso proinde etiam Sacramento, ad justificationem necessaria. Atqui dilectio illa non potest esse amor vel benevolentia simplicis, vel concupiscentiæ. Non benevolentia: is enim cum nec super omnia fit, nec cordi dominetur, sed peccati affectum secum non raro compatiatur, non sufficit, ut eo etiam intra Sacramentum

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

posito Pater, & Filius ad hominem veniant, mansionem apud ipsum facturi. Non etiam est amor concupiscentiæ: hunc enim locum de charitate exponit S. Thomas. Solus porro Dei propter se amor nomine charitatis insignitur.

1. Corinth. 16. *Si quis non amat Dominum J. C. anathema sit*. Porro qui anathema est, aut esse meretur, ad justificationem non est dispositus.

2. Corinth. 7. *Quæ secundum Deum tristitia est, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: id est, interprete hunc in locum D. Thoma, *tristitia quæ ex amore Dei causatur, quæque facit nos libenter servire Deo, scilicet quærere honorem Dei & vacare Deo dulciter*: Atqui amor quo Dei honorem sollicitè quærimus, & Deo vacamus dulciter, nec est, nec potest esse amor concupiscentiæ: cum is Deum præcipue quærat ut bonum sibi.

1. Joan. 4. *Qui non diligit, manet in morte*. Unde sic: Qui manet in morte non est capax spiritualis medicinæ. Sed qui non diligit amore charitatis, manet in morte. De eo enim amore loquitur hic Apostolus charitatis. Unde monet Augustinus in Joannis Epistola nihil nobis magis commendari quam charitatem.

1. Cor. 13. *Si distribuero in cibos pauperum facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Unde sic: sine eo non profunt Sacramenta, sine quo nec prodest Martyrium, quod Sacramentorum vices gerit in casu necessitatis. Atqui sine charitate nec ipsum prodest martyrium ex Apostolo.

Nec dicas Apostolum loqui de habituali charitate. Quandoquidem textum ejus de actuali etiam, quæ martyrium & Sacramenta præcedat, intelligant Patres. Sic S. Chrysostomus Hom. 31. in 1. ad Cor. illam de qua loquitur Apostolus, charitatem expendens: *Præclaram hanc, inquit, ACTIONEM laudare aggressurus*. Sic Augustinus serm. 53. de tempore, n. 4. *In omnibus præceptis Dei, charitas obtinet principatum, sine cujus perfectione Deo nihil placere posse Paulus Apostolus testatur, quia nec martyrium, nec sæculi contemptum, nec eleemosynarum largitionem sine charitatis officio quidquam proficere posse ostendit*. Ubi ponderat Galdus, tum id sine charitatis officio, quod actum sonat, non habitum; tum & id, in omnibus præceptis Dei; quod rursus actionem denotat; cum de actibus tantum, non autem de habitibus dentur præcepta. Verum & id quoque ponderare debuerat, nempe 1. Sermonem hunc non esse Augustini, unde in Appendicem num. 108. rejectus est. 2. Auctorem non solum de charitate loqui, sed de charitatis perfectione, à qua plurimum distant qui sola ejus habent initia. Ut ut est, sic S. Thomas 1. 2. q. 114. a. 4. ad 3. *Actus Pœnitentiæ & fortitudinis non est meritorius, nisi aliquis ex charitate hoc operetur, secundum illud: Si tradidero corpus meum, &c.* ubi S. Doctor textum Apostoli de actuali charitate interpretatur.

Confirm. rursus ex August. Lib. 15. de Trinit. cap. 18. *Nisi tantum impertiatur cuique Spiritus sanctus, ut eum Dei & proximi faciat amatorem, à sinistra non transfertur ad dextram: nec Spiritus proprie dicitur donum nisi*

T t

prop-

propter dilectionem, quam qui non habuerit, si linguis hominum loquatur.... Et scierit omnia Sacramenta, nihil est. Ergo sine actuali charitate de qua loquitur S. Doctor, qui omnia scierit, id est, habuerit Sacramenta, à sinistra ad dextram non transfertur, adeoque nec solvitur à peccato. Ita idem Galdus. At textum hunc frustra quæsi in loco unde citatur: et si Indices etiam consuluerim, ut viderem an scire Sacramenta, idem sit ac recipere Sacramenta, annon potius intelligere mysteria.

DLXXXV. 3. Eandem sententiam firmant ex Patribus, quorum ne obruat multitudo, præcipuos referre satis sit. Hilarius Lib. 8. in Matt. cap. 4. *Novissimum pene quadrantem solvemus, nisi pretio charitatis aliquantum criminum culpa redimatur.* Atqui falsum id esset, si solo concupiscentiæ amore, qui certe charitas non est, criminum culpa, saltem in Sacramento redimi posset.

Augustinus Lib. 2. contra Petilianum cap. 77. *Teneamus charitatem, sine qua Et cum Sacramentis Et cum fide nihil sumus.* Ergo ne cum Sacramentis quidem sufficit amor quivis à charitate diversus.

S. Prosper in Sentent. cap. 172. *Nihil spiritus timoris, ubi non est spiritus charitatis.*

S. Chrysologus Sermon. 49. *Absolvi vis, ama. Charitas cooperiet multitudinem peccatorum.* Ubi de absolutione generatim sumpta sermo est. Ergo etiam intra Sacramentum à peccatis absolvi nemo potest sine charitis amore.

Quod autem is charitatis amor super omnia esse debeat, constat ex apertis eorundem vel aliorum Patrum textibus. Sic S. Justinus Dialogo cum Triphone: *Quicumque diligit Dominum Deum ex toto corde... is denuum verus justus fuerit.* Porro simplicis benevolentiae amor Deum super omnia diligere non potest.

Cyprianus Lip. de Lap. *Convertamur ad Deum mente tota, Et Pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentis, Dei misericordiam consequamur.* Loquitur eo loci S. Martyr de Pœnitentia Antefacramentali, & ad eam requirit conversionem ex tota mente. Atqui conversio ex tota mente haberi nequit sine amore qui sit super omnia.

S. Gregorius Mag. in cap. 3. Lib. 1. Reg. *Nihil homini prodest quod pœnitendo compungitur, nec quod flendo confitetur, si inemendata Et incorrecta interius pulchritudine bonæ voluntatis, luce Dei imaginis nequaquam radiare cognoscitur: imago enim Et similitudo Dei est inclito odio malum odire, Et amore perfecto Deum diligere.* Ergo ut interior homo in ipso etiam Sacramento renovetur, necessum est ut moveatur amore Dei saltem essentialiter perfecto, qualis ille solus est, quo Deus propter se & super omnia diligitur.

Accedit quod ex constanti Patrum Doctrina ad optinendam ubicumque peccati veniam, verum requiritur peccati odium, secundum id Augustini, vel potius alterius, viri tamen pii & gravis, Sermon. 117. alias 7. de diversis: *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati Et amor Dei.* Jam vero illud peccati odium sine amore justitiæ haberi non potest, juxta istud Augustini Epistol. 145. alias 144. *Tantum quisque peccatum odit, quantum justitiam*

diligit. Atqui is justitiæ amor, sine quo peccati odium haberi nequit, vel est saltem inchoatæ charitatis amor, vel illum includit. Prob. min. ex Augustino ead. Epistol. ubi quam vocavit dilectionem justitiæ, vocat deinceps *charitatem justitiæ, charitatem qua fortissimus ille justitiæ dilector exclamat: Quis nos separabit à charitate Christi; charitatem Dei quæ est in Christo Jesu, charitatem qua Christo cohæremus.* Quæ certe omnia ei soli competere possunt charitati quæ sit Dei amor super omnia.

Neque alia mens est Angelici solis, qui 2. 2. q. 19. art. 8. ad 2. de timore initiali hæc scribit: *Actus ejus manet cum charitate imperfecta in eo qui non solum movetur ad bene agendum ex amore justitiæ, sed etiam ex timore pœnæ.* Ubi justitiæ amor vel idem est cum charitate saltem imperfecta, vel illam annexam habet.

DLXXXVI. 4. Pugnant, & meo quidem judicio, longe validius & clarius ex Tridentino, sess. 6. cap. 6. ubi dispositiones ad justificationem his exprimit verbis sacra Synodus: *Disponuntur autem ad justitiam, dum concitati à divina gratia... à divinæ justitiæ timore quo utiliter concutiuntur... in spem eriguntur, fidentes sibi Deum propter Christum propitium fore; illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod Et detestationem, hoc est, per eam Pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.* Ubi cum Pallavicino Lib. 8. cap. 13. *Advertendum est, per tenorem Decreti prius delineati nullam fieri dilectionis mentionem, sed Salvatorem Alepium Archiepiscopum Turritanum, Claudium Jajum Societatis Jesu, Lippomanum Veronensis Adjutorem, Et Pium Franciscanorum Præsidentem, monuisse, ut aliquis charitatis actus insereretur: cumque id ad omnium Patrum judicium relatum esset, viginti tres illud approbasse, adeoque insertum Decreto; sed postea aliis haud probatum: verum à Theologis strenue propugnatum, Et per hæc verba retentum:* „ Non est sermo eo loco „ de habitu charitatis; sed cum in particula „ quæ loquitur de Pœnitentia, nulla fiat mentio amoris, visum est cum fide & spe „ jungere aliquem dilectionis actum quia si „ Pœnitentia tota esset ex timore, sine amore „ justitiæ, & dolor esset propter pœnam tantum, & non propter Dei offensam, infructuosa esset.

Ex iis sic in forma: Eadem ad minus in Sacramento Pœnitentiæ requiritur dispositio, quæ in Baptismo, uti docebat an. 1700. Clerus Gallicanus; & merito, cum nec major sit efficacia Pœnitentiæ, quam Baptismi, sed minor; nec minora peccata post Baptismum quam ante, sed majora: unde Pœnitentia Baptismus est laboriosus. Atqui ex Trid. requiritur in Baptismo aliquis Dei Propter se amor. Namque ex Trid. requiritur ad Baptismum amor quo Deus diligi incipiat tanquam fons omnis justitiæ. Atqui amor ille in mente Concilii est amor Dei propter se.

Prob. min. 1. quia amor à Concilio requisitus, is ipse est quem inferi postulaverunt Alepius & Jajus. Sed hi postulaverunt ut aliquis charitatis actus insereretur; nomine vero charitatis simpliciter dictæ intelligitur amor Dei prop-

propter se; neque aliud intelligi potest, cum amor ille actibus fidei & spei superadditur. Ergo.

2. Pœnitentia ibidem à Tridentino requisita debet esse *propter offensam*, non autem *propter pœnam tantum*, quia alioqui esset infructuosa. Atqui Pœnitentia quæ de peccato dolet propter offensam Dei, sine actu charitatis esse non potest. Siquidem ex D. Thoma 1. 2. q. 113. art. 5. ad 1. ad eandem virtutem pertinet prosequi unum oppositorum, & refugere aliud. Atqui gaudere de bono Dei, quia Dei bonum est, pertinet ad charitatem; ergo ad charitatem pertinet dolere de peccato, quia est malum seu offensam Dei. Idque disertim docet Angelicus 3. p. q. 85. art. 5. ad 1. his verbis: *Peccatum homini displicere.... pertinet ad charitatem*: unde Becanus hic q. 3. cap. 30. *Detestatio peccati, ut offensam Dei, est actus charitatis, ut omnes concedunt* Vasquez in 3. p. q. 85. art. 2. n. 41. *Omnes fatentur, præter Alexandrum, quod impossibile sit ut actus odii peccati, prout est offensam Dei, sit alterius virtutis quam charitatis*. Mœrat. disp. 5. Sect. 4. *Gaudere de bono Dei, quia bonum ipsius est, est actus charitatis*. Ergo dolere de malo, quia malum ejusdem est seu offensam, est actus charitatis: cum ejusdem sit ferri amore & gaudio in bonum sibi proprium, & odio de dolore in malum illi bono contrarium. Et vero, qui peccatum detestatur quia sit offensam Dei non propter commodum suum, sed propter ipsum Dei interesse agit, adeoque ex charitate movetur. Unde quod reponunt quidam hic agi de offensione Dei; non ut in se boni, sed ut vindicis, falsi manifeste arguitur: cum ad detestandum peccatum, quatenus offensivum Dei, ut irati, sufficiat dolor propter pœnam tantum; qui tamen ex Tridentini mente non sufficit.

3. Dilectio quam requirit Tridentinum est dilectio Dei ut fontis justitiæ, seu quia sit fons justitiæ omnis. Sed Deus secundum se, Deus ut Deus, est fons omnis justitiæ. Unde justitia de qua loquitur Tridentinum, ea est non quæ hominem, sed quæ Deum ipsum perficit; 1. quia alioqui Deus ante sæcula non fuisset fons justitiæ; 2. quia hanc esse Tridentini mentem agnoscunt acerrimi attritionis vindices. Sic Suarez Tom. 1. in 3. p. disp. 4. sect. 8. *Diligere Deum ut omnis justitiæ fontem, non est diligere amore concupiscentiæ, sed est diligere Deum ut auctorem gratiæ, quomodo charitas diligit illum*: secundum id S. Thomæ 2. 2. q. 26. a. 4. *Deus Diligitur ut principium omnis boni, super quo fundatur dilectio charitatis*. Sic Tannerus Tom. 1. in 3. p. disp. 6. q. 4. dub. 2. n. 74. *Certum est in his Tridentini verbis: tanquam omnis justitiæ fontem, sermonem esse de amore charitatis; tum quia constat S. Thomam, cujus vestigia sequi voluit Concilium, de hoc amore locutum; tum quia amor concupiscentiæ erga Deum natura sua prior est spe, non posterior; qui proinde ex spe non oritur, sed spem antecedit: eademque est communis mens & sententia Doctorum*. 3. Quia, ut ibidem statim aiebat Tannerus, & agnoscit Domin. Soto, Concilii Theologus, Tridentini Patres, dum prævias ad justificationem dispositiones recensuere, D. Thomæ mentem & vestigia sequi voluerunt.

Atqui D. Thomas per eum amoris actum, qui in justificationis negotio fidem & spem sublequitur, amorem charitatis super omnia, non autem benevolentiam simplicis vel concupiscentiæ intelligit. Sic enim loquitur S. Doctor 3. p. q. 85. a. 5. O. *Alio modo possumus loqui de Pœnitentia, quantum ad actus, quibus Deo operanti in Pœnitentia cooperamur: quorum primum principium est Dei operatio convertentis cor.... Secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris servilis.... Quartus est motus spei.... Quintus actus est motus charitatis, quo alicui peccatum displiceat secundum seipsum, & non jam propter supplicia*. Ergo. De his plura videris apud Henricum à S. Ignatio Tom. 3. pag. & 485. Galdum pag. 168. &c.

DLXXXVII. Confirm. Privatus nemo Tridentini sensum melius assequi præsumet, quam Gallicana Ecclesia, tot constans Episcopis pietate pariter doctrina insignibus. Atqui Gallicana Ecclesia in generali an. 1700. Conventu, unum hoc à Pœnitentibus exegit, ut Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere inciperent: nec tamen dubitavit quin veræ charitatis initium exigeret: atque hanc fuisse Cætus mentem viva voce declaraverunt Ludovicus Antonius Card Noallius, Parisiensis, & Carolus Mauritius Le Tellier, Remensis Archiepiscopus; prout testatur Habert. Scio equidem Actis credi, privatis hujusmodi Declarationibus: At iis suum honorem deberi quis neget, præsertim cum nullo contrario momento imminui possunt;

DLXXXVIII. 5. Plures proferunt S. Thomæ textus, quorum instar sit is 3. p. q. 86. a. 3. *Ad rationem veræ Pœnitentiæ requiritur ut peccatum displiceat, quia est contra Deum super omnia dilectum*. Unde sic: Amor, cui displicet peccatum quatenus est contra Deum super omnia dilectum, verus est amor charitatis super omnia. Atqui ad rationem veræ Pœnitentiæ, sine qua peccatum ne in Sacramento quidem dimittitur, requiritur amor cui displicet peccatum quatenus, &c. Neque id gratis assertum à S. Thoma. Virtus enim Pœnitentiæ, utpote quædam justitiæ species, Deo læso satisfacere nititur, eidemque revera satisfacit. Atqui ut peccator quam Deo per affectum abstulit finis ultimi rationem, eidem restituat affectu, necessum est ut ad eum se convertat per ejus tanquam finis ultimi amorem super omnia: proinde nec per amorem concupiscentiæ, qui non est supra proprium commodum, nec per amorem simplicis benevolentiam, qui non est super dominantem cupiditatem. Ergo per amorem qui sit actus inchoatæ charitatis.

DLXXXIX. 6. Longam edunt aciem Theologorum cujusvis tribus, linguæ, & Ordinis, quibus semper fuit persuasum neminem sine inchoata charitate cum Deo posse reconciliari. Jam vero pene unanimis illa tot Doctorum, qui in aliis pluribus sibi invicem sponte adversantur, in asserendam hanc charitatis necessitatem conspiratio, cum in ceteris materiis tanti fiat, num in præsentī pro nihilo computari possit? At de his adi Launojum, Witassium, Galdum, &c.

7. Pugnant rationibus haud certe contemnendis: quoniam vero non omnes pari facilitate intelliguntur, è pluribus eas seligam quæ plus

plus me movent & obviæ magis videntur.

DC. Prima sic habet: Non minus requiritur ut quis Dei læsi gratiam recuperet, quam ut hominis. Sed ut quis offensi hominis gratiam recuperet, culpam quam in eum admisit, ratione sui tantum dolere debet. Si enim, ait Card. Clemens Dolera in Institutionibus à Card. Michaele Gislerio, subinde summo Pontifice approbatis, *Si servus Domino quem offendit, diceret: doleo equidem vehementer quod te offenderim; non tamen propter te, sed propter me doleo; quia nimirum ob tuam offensam merito cædor, vinculis constringor, bonis, quibus tibi obsequentes suaviter perfruuntur, ego misere careo: nunquid Pœnitentia hujusmodi impetraret veniam.* Atqui hæc, crude quidem minus, sed vere tamen & virtualiter loquitur, qui peccatum, vel ut gehennæ inductivum, vel ut summæ suæ felicitatis privativum odit: Secus de eo qui idem peccatum odit ex motivo charitatis: cum is ita sit affectus ut peccatum odisset, etsi nec pœnam, nec beatitudinis privationem induceret. Ergo.

CDI. Secunda sic institui potest. Magnum Dei super omnia propter se diligendi mandatum aliquando urget, ut probavimus Tom. 5. ubi de charitate. Atqui nullum est tempus quo urgeat magis, quam cum homo in gratiam cum Deo regredi satagit. Dicant nempe adversarii, qui post Innocentii XI. censuram, amandi Dei legem ad quinquennium differre non ausint; dicant, quo potius tempore incumbat suavis Deum diligendi necessitas, quam cum majoribus rebelles filios beneficiis cumulat; cum suam erga inimicos charitatem commendat, cum infidelium sponsam ea suscipit benignitate, qua suas non suscipiant miseri mortales; cum collata homini dona, & ab eo sacrilege conculcata, eidem revocat in memoriâ, non tam exprobrando, quam, ut olim Davidi Nathan, majora pollicendo. Qui igitur fieri possit ut tunc ab immani ingrati animi vitio immunis censeatur, si non amet? An dicent deesse tunc charitatis gratiam? non puto. An eidem citra periculum tunc etiam rei posse? at cui tandem certioris viæ studioso persuadebunt?

DCII. Tertia sic proponi solet. Ea opinio admitti non potest, qua posita hæres Dei & Christi cohæres fieri possit homo, qui ne unum quidem tota vita charitatis actum elicuerit. Atqui in adversariorum opinione.... Sit enim qui plures in omni flagitiorum scelere annos transegerit, & solo actus gehennæ metu peccata omnia confiteatur, probabiliter judicans futurum ut ex morbo convalescat; proinde suo & adversariorum judicio immunis à lege quæ in extremis ad charitatis actum obligat. Atqui is in opposita opinione salutem consequetur; sicque tota æternitate amabit Deum, qui nec semel in vita eum amaverit. Id autem quam ægre ferant Christianæ aures, quam primo & maximo mandato repugnet, nemo est qui primo intuitu non animadvertat.

Ast, inquiunt, attritus in ipsa Sacramenti susceptione specialiter juvatur ad eliciendum charitatis actum: sicque actus, qui primum erat attritionis, opitulante absolutionis gratia, fit actus contritionis.

Ergo, reponit Galdus p. 226. habemus intentum, quod scilicet absque dilectione, quæ sit sal-

tem inchoatæ charitatis actus, justificationis gratiam in ipso etiam Sacramento nemo obtineat.

Verum responsio hæc videtur extra rem. Non enim inquiritur an vi Sacramenti homo elevetur ad charitatem; sed utrum sine ullo prævio charitatis actu sit dispositus sit, ut in Sacramento ad charitatem elevari utcumque mereatur.

Ego quidem transitum hunc ab uno statu ad alium, vel negarem, vel haberem suspectum. Quare porro: quia qui sine ullo amoris sensu accessit ad Sacramentum, non fecit quod in se erat: cum Deus tempore & loco gratiam amoris non deneget. Quid mirum autem, si is qui culpa sua indispositus accedit ad Sacramentum, vi ejus non immutetur?

DCIII. Quarta ratio potissimum adversæ opinionis momentum directe impetit. Hic enim qui amorem negant vel astruunt, eodem pene motivo ducuntur. Timent illi, ne, si absque initiali saltem charitate accedas, male dispositus, & ideo sacrilege accedas. Verentur hi ne, si charitatem exigant, eam exigant dispositionem, quæ vim minuat Sacramenti, & absolutionem reddat mere declaratoriam. Itaque sic disputant charitatis Assertores.

Ideo juxta Adversarios non requiritur in Sacramento charitas etiam initialis, quia hæc quantulocumque sit in gradu semper justificat. Atqui id falsum est. Minorem, quia res multi sit momenti multiplici argumento probant.

DCIV. Et 1. ex Tridentino. Siquidem, ut jam observatum est, sacra Synodus inter dispositiones Baptismo prævias aliquem charitatis motum requirit. Ergo vel persuasum erat Synodo Baptismum nunquam justificare adultos, quod nemo dixerit; vel eidem persuasum erat, charitatem, quæ, ut pote dispositio, Baptismum tempore præcedere solet, non semper per se solam justificare. Atque id evidenter indicant quæ scribit Pallavicinus, Lib. 8. Cap. 14. Cum enim animadvertissent Theologi quidam, *charitatem recenseri Capite 6. inter ea quæ præparant animum ad justitiam suscipiendam; postea vero, nimirum, Cap. 7. tanquam ipsius justitia formam poni.* Quod nonnihil contradictorium videbatur: *Respondunt Decreti formatores, in primo loco, id est Cap. 6. sermonem esse de quodam charitatis actu, cum sit aliqua dilectio in homine, non quidem obtinente, sed exoptante justitiam: at in secundo, hoc est Cap. 7. significari habitum charitatis.* Ergo sensere Tridentini Patres dari aliquem charitatis actum, qui disponat quidem ad justitiam, sed justitiam nonnisi in Sacramento conferat.

DCV. Probant 2. ex Partibus. Hi enim passim docent rarissime fieri ut ante actualem Baptismi vel Pœnitentiæ susceptionem venia peccatorem obtineatur. Atqui id non ita raro, sed satis frequenter contingeret, si omnis de peccato dolor ex amore Dei super omnia conceptus, ad justificationem extra Sacramentum sufficeret. Minor constat. Neque enim rarissimum est, sed satis frequens, ut ii saltem qui peccatis addicti sunt, tantumque ex fragilitate deliquerunt, ad Deum statim ex aliquo charitatis motu revertantur. Nec dubium quin eodem agerentur impulsu Cathæcumeni plu-

res,

res, quales fuere tum Augustinus, tum & ii quos ipse describit Lib. de fide & operibus, & Tract. 4. in Joan. unde tota difficultas est in Majore.

Hanc autem probant 1. ex Cypriano, qui Epist. 20. ad Chalcedonium vult ut sacramentaliter absolvantur ii è lapsis, qui deinde conversi, cum Christo, utique per verum aliquem charitatis amorem, stare cœperant; quia, inquit, *jacere ultra sub diabolo prostrati non debent, qui extorres facti, & bonis suis omnibus spoliati, erexerunt se se, & cum Christo stare cœperunt.* Ergo supposuit S. Martyr fieri posse ut sub diabolo prostratus jaceret, qui ad Deum ex charitate etiam efficaci conversus esset. Hac enim destitui homines qui exilium & bonorum jacturam pro Christo passi essent, vix concipi potest.

2. ex S. Cyrillo Jerosolymitano, qui Catech. 3. Mystagog. sic habet: *Iste impudens dæmon ad ipsas usque salutare undas te sequebatur: Pharao in mari submersus est; iste in aquas saliens suffocatur.* Ergo censet S. Doctor Cathecumenum, moraliter loquendo, nonnisi in ipso Baptismate justificari. An porro censet Cathecumenos, moraliter loquendo, nullo charitatis motu donari ante Baptismum?

3. Ex noto illo Augustini textu Tract. 13. in Joan. *Quantumcumque Cathecumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis suæ portat: non ei, ordinarie scilicet, dimittitur peccatum, nisi venerit ad Baptismum.* Neque enim, ait Galdus, verba hæc de eo solum Cathecumeno intelligi debent, qui Baptismum contemnit, proinde attritionis expers est; sed de illo potius, qui licet multum proficiat, ordinario tamen profectu dumtaxat proficit, qualis extra Sacramentum contingere solet. Postquam enim S. Doctor asseruit Christum Baptisma suscepisse, quia multi se baptizatis ipsis meliores rati, Baptismum contempturi erant; postea ut generatim probet Baptismum à Cathecumeno nemine esse contemnendum, subdit de quocumque Cathecumeno, proinde de eo etiam, qui nedum Baptisma contemnat, proficit, profectu licet ordinario: *Quantumcumque Cathecumenus proficiat, &c.* Ergo juxta Patrum sententiam stare potest charitas remissa cum peccato.

DCVI. Probant 3. ex S. Thoma pluribus in locis, è quibus duos feligo, sic illo 1. 2. q. 123. art. 10. *Est iste communis & consuetus cursus justificationis, ut: homo convertatur ad Deum, primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat; qui charitas inchoata meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, sicut Augustinus dicit.* Ergo juxta D. Thomam, in communi & consueto justificationis cursu datur aliqua charitas, per quam homo ad Deum convertitur imperfecte: alioqui extra rem foret textus quem ex Augustino adducit S. Doctor. Atqui in communi & consueto justificationis cursu, non solent homines ad Deum converti conversione quæ ante Sacramentum justificet: neque imperfecta, sed admodum perfecta foret conversio per se solam reconcilians. Ergo datur actus charitatis, qui ante Sacramentum non justificet.

Idem S. Doctor 3. p. q. 85. art. 5. expendens an Sacramentum Pœnitentiæ sit de necessitate salutis, sic loquitur ad 2. *Ex quo aliquis peccatum incurrit, charitas, fides & misericordia, non liberant hominem à peccato sine Pœnitentia.* Atqui si charitas omnis per se Pœnitentem reconciliaret, hunc liberaret à peccato sine Pœnitentiæ Sacramento actu suscepto. Ergo charitas, qualis in communi justificationis cursu adesse solet, nimirum imperfecta, hominem non justificat. Sed de his plura apud Galdum pag. 244. & Auctorem Dissertationis de contritione in Sacramento Pœnitentiæ necessaria ad mentem S. Thomæ Cap. 6. pag. 148. &c.

DCVII. Probant 4. ex Catechismo Romano part. 2. de Sacram. Pœnit. ubi hæc num. 46. leguntur. *Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri extra Sacramentum: Quis ignorat, illam adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit: Sed quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam ut à paucissimis hac via peccatorum venia speranda esset. Quare necesse fuit, ut clementissimus Dominus faciliori ratione communi hominum saluti consuleret. Quod quidem admirabili consilio effecit, cum claves Regni Cœlorum Ecclesiæ tradidit.* Ergo contritio licet appretiative summa, non justificat, nisi certum attigerit intentionis gradum, & eum quidem qui cum magnitudine scelerum conferri possit. Jam vero patet ex Catechismo ibid. nu. 35. *eundem charitatis & contritionis modum statuendum esse;* utique quia charitatis amor sit principium contritionis extra vel intra Sacramentum justificationis. Ergo nec ipse charitatis amor extra Sacramentum justificat, nisi sit in gradu intenso.

DCVIII. Reponunt equidem Tournelyus & alii, *non esse tantam prædicti Catechismi auctoritatem, ut in rebus inter Theologos salva fide controversis, necesse sit ad sententiam Auctoris illius accedere.* Verum hic altum reclamant alii: & licet fateantur, hujus Operis verba non habere vim definitionis fidei; contendunt in iis sanam contineri doctrinam, quæ in praxi tenenda sit. Hæc & nos monuimus ab initio hujusce Tractatus. Dolendum tamen quod Catechismo, qui à Scholæ tricus liber esse debet, tantumque fidei dogmata vel proponere, vel evolvere quædam inserta sint, quæ palam improbari valeant; puta quod aqua Calicis Eucharistici prius in vinum quam in Christi sanguinem convertatur; quod balsami admistio ad Sacramentum Confirmationis essentialiter requiratur, &c.

DCIX. Probant 5. è communi sententia veterum Theologorum, quibus plures addunt è Societate Jesu. Hi nimirum uno ore docuerunt, in attritione, quæ homini justificando par foret, aliquem charitatis motum requiri: & tamen ex iis plures non ante de solito cursu justificari Pœnitentem crediderunt, quam clavium virtute solveretur. Ergo his persuasum fuit dari charitatem quæ se sola non justificet. Argumentum hoc non urgemus, quia multas involvat facti quæstiones, quæ nos in longum ducerent.

Tourn. T. I.
181.

DCX. Probant 6. variis eorum exemplis, quos suam ante justificationem aliqua charitate motos fuisse negari vix potest: quales fuere Peccatrix, priusquam Pharisei domum ingrederetur; Paulus, cum, afflante gratiae aura,

exclamavit: *Domine, quid me vis facere*; Augustinus ante Baptismum. Verum jam diu movimus exempla hæc, si minus invictè, probabiliter saltem elidi posse. Ut quid porro dubiis armis pugnent, quibus certiora non desunt.

MOMENTA CONTRARIA.

DCXI. Opinionem mox expositam duplici via impetunt adversarii, 1. fundamenta ejus subvertendo; 2. probationibus directe oppositis.

Et 1. contendunt certi nihil & solidi erui posse, seu ex veteri, seu recentiori Testamento, seu ex Patrum Traditione.

Non ex veteri Testamento; quia tunc temporis ad justificationem requirebatur vehemens illa, acris & incensa contritio, quam supra commemorabat Catechismus Romanus. Hanc porro hodie non requiri, quia Christus, *claves regni Cælorum Ecclesiae suae* tradendo, *faciliori ratione communi hominum saluti* consuluerit, fatentur omnes cum eodem Catechismo. Ergo præcitati textus, alique ejusdem generis, quos operose congerunt adverarii, extra rem sunt, nec quidquam probant in præsentia.

Numquid igitur, dices, desit in nova Lege præceptum amandi Dei? An placide audientur, qui cum Goneto censent Deum ab hac primaria Lege dispensasse Christianos? Quis vel Mahumetanus non exhorreat, si nostris in Scholis audierit, Christum natum ac passum esse, ut Discipulos suos ab amoris lege eximeret?

DCXII. Grandia sunt hæc, & facunda quaestio est, annon in æquivoco ludant. Amandus est Deus, amandus est amore charitatis, amandus super omnia, amandus non initiali tantum sed & perfecta charitate, ea scilicet quæ sit ex tota anima, ex totis viribus, *ex tota valentia*. Quis id præter impuros quosdam Casuistas negaverit? Non hæc est quæ inter nos movetur controversa: tota lis est an hæc media sint ad obtinendam in Sacramento justificationem necessario prærequisita? annon potius sacramentalis hæc justificatio medium sit ad ista perfecte adimplenda? Jam fatentur adversarii justificari posse hominem sine charitate perfecta; etsi Lex vetus perfectam in objectis textibus requirat. Fateantur insuper sufficere aliquid minus charitate proprie & rigoro sumpta, vel saltem charitate quæ per se solam sit super omnia; & pax pene sancita erit. Interim stabit eos male è veteri Testamento; male pariter è Patribus, qui ejusdem veteris Testamenti loca explicant, argumentari: quia qui nimis probat, nihil probat.

DCXIII. Non ex novo Testamento: quotquot enim ex eo depromuntur textus, charitatem indicant perfectam, quam ad justificationem in Sacramento consequendam exigere non audent initialis charitatis assertores. Eo vero an, juxta ipsos, Pater & Filius apud eum mansionem facient, qui charitate tantum inchoata præditus erit? Annon manebit in morte, qui charitatem habuerit minime intensam? an nascens charitatis scintilla *omnia credit, omnia suffert, omnia sustinet*? Cum autem anathema esse dicitur qui Christum non amat,

vel id accipiendum est contrarie, ut sensus sit: Qui odit Christum, ut oderunt Judæi &c. Infideles; anathema sit: vel de dilectione qualicunque; præsertim cum Christus uti Redemptor & Benefactor diligere soleat. Et verum anathema erit, qui Christum diligit amore concupiscentiæ?

DCXIV. Non ex Patribus, 1. quia Patres nihil aliud volunt quam objecti Scripturæ textus, è quibus dicta sua comprobant: Atqui, ut mox dictum est, præcitati Scripturæ textus, docent equidem id unum homini satagendum esse, ut ad perfectiorem quam potuerit Dei dilectionem tendat: sed nullatenus expendunt, an dilectio hæc medium sit ad justificationem in Sacramento pro mortuis instituto assequendam necessarium. 2. Quia Patres charitatis nomine plerumque intelligunt quemcumque castum Dei amorem, qualem esse amorem concupiscentiæ agnoscunt, uti supra ostensum est. 3. Quia fieri potuit ut nonnulli Patres contritionem charitate perfectam & intra & extra Sacramentum necessariam judicarent, prout sensere quidam veteris Scholæ Magistri; qui sane id in Patribus deprehendere sibi visi sunt. Hisne autem necessario assentiendum erit? ita ferme qui charitatis amorem super omnia rejiciunt.

DCXV. Nec multo plus eos movent argumenta cetera. Non quæ à Tridentino petuntur. Ex eo enim colligitur quidem ad justificationem in Sacramento satis non esse gehennæ metum, vel spei amorem; at neutiquam colligi potest, requiri amorem charitatis super omnia, ut infra patebit.

DCXVI. Non quæ à S. Thoma depromuntur: Tum quia de mente ipsius hodiedum disputant insigniores ejus Discipuli: Tum quia ubi Scholæ Duces sibi invicem adversantur, non tam auctoritate pugnandum, quam rationibus. An si S. Doctor physicam præmotionem ad omnes omnis status actiones admiserit; incumbet omnimoda eidem adhærendi necessitas?

DCXVII. Non quæ desumuntur è rationibus Theologicis: hæc enim tantum probant ad justificationem prærequiri, ut Pœnitens peccatum tanquam Dei offensivum detestetur, & ut magnum novæ Legis mandatum implere incipiat. Hæc autem stare possunt absque eo quod necessarius sit amor charitatis super omnia; ut liquebit ex triplici quod postmodum evolvemus systemate.

DCXVIII. Ad argumentationem inde deductam quod charitas super omnia cum peccati statu coherere possit; Reponunt iidem nihil esse quod Scripturæ & Patribus magis adversetur; prout compertum est ex probationibus supra pag. 115. adductis. Nec nocent objecta momenta.

DCXIX.

DCXIX. Non 1. quod petitur è Tridentino; cum etsi sancta Synodus amorem Dei propter se requirere supponatur, non ideo supponenda sit requirere amorem super omnia sensu adversariorum.

DCXX. Non 2. quod petitur è Patribus: hoc enim si pressius urgeatur, probabit quod nolunt adversarii, sed ab Estio propugnatum est, hominem ne perfecta quidem charitate ante Sacramentum reconciliari. Et vero annon intento flagrabant amore, qui libertatis & bonorum jacturam patiebantur, & ipsi mortis periculo se se objectabant, ut lapsum suum repararent? An non generatim supponit Cyrillus Jerosolymit. Cathecumenos tamdiu subjacere diabolo, donec regenerati sint: & tamen eo tempore, quam acris ut plurimum, quam incensus fervor Cathecumenorum! Quanquam dici potest dæmonem Cathecumenos etiam ex amore justificados insequi usque ad Baptismum; quia his potentius infidiatur & vividius, præsertim cum sacram absolutionem non ex gravi quidem, sed ex aliquali negligentia differunt. Annon denique Augustinus universaliter dicit, Cathecumenum, *quantumcumque proficiat*, adhuc sarcinam iniquitatis portare? Quo autem jure de *profectu ordinario*, imo initiali exponit Galdus, quæ de quantumcumque profectu dicuntur ab Augustino. Nihil ergo certi quantum ad præsens Caput è Patribus extendi potest: præsertim cum hi passim supponant, & eum qui non diligit manere in morte, & eum qui diligit, non inchoata tantum, sed & perfecta vita vivere; uti ex allatis eorum textibus sup. pag. 169. & seq. constat.

Ceteræ probationes in materia liberæ Theologorum disputationi permixta, non tanti sunt, ut animum rapiant: eæque ut plurimum attritionis servilis defensores, non alios feriunt.

Neque vero satis est Doctoribus, quorum nunc mentem exhibere nitimur, aliena spicula retundere: vibrant etiam propria, sed, meo quidem judicio quædam minus feliciter.

DCXXI. Arguunt itaque 1. quia si requiratur in Sacramento vero charitas, pejor erit quoad reconciliationis facilitatem conditio Christianorum quam Judæorum. Illis enim præter charitatis actum, cujus ad substantiam, non secus ac Judæi tenebuntur, incumbit grave confessionis onus, à quo immunes erunt Judæi.

DCXXII. Verum probatio hæc duplici ex Capite frangitur, vel saltem imminuitur ab adversariis; Reponunt siquidem 1. confessionem in specie apud Judæos ut nunc apud Christianos in usu fuisse, prout id docent plures, qui rem penitus expenderunt, ut Waldensis Lib. 2. de Sacram. Cap. 137. ubi ait se id à Judæis ipsis accepisse; Galatinus Lib. 10. de Arcanis, Cap. 3. quod Opus Judæi ipsi suis encomiis donavere; Genebrardus in Psalm. 31. v. 6. Monachus de Republica Judæorum Lib. 2. Cap. 12. Buxtorfius, tametsi Lutheranus, Lib. de Synagog. Judæor. Cap. 20. à quo vix recedunt Anglicani Critici in Synopsi ad Cap. 5. Lib. Num. Bonfrerius in Cap. 6. Levit. ubi punctum istud solide versat; Cornelius à Lapide in

Cap. 16. Levit. vers. 5. ubi hæc scribit: *Hebræi etiamnum hanc specialem peccatorum confessionem faciunt in die Expiationis; Et loco satisfactionis sibi plagas infligunt, uti ex ipsismet audivi. Vide ergo quam particularis fuerit Judæorum confessio, quam Hæretici apud Christianos generalem esse volunt.* Morinus Lib. 2. Cap. 20. 21. & 22. ubi ex antiquissimis Judæorum Libris, pluribusque veterum ac recentiorum Rabinorum testimoniis ostendit, quod Cap. 1. num. 12. dixerat, nempe quod *Judæi omnes antiquissimi Et recentiores perpetuo consensu tradiderunt, peccata sine speciali confessione, duraque etiam satisfactione, à Deo sibi non remitti, quodque confessio ista, non in genere duntaxat, sed in specie facienda esset, quoties offerendum erat pro peccato sacrificium.* Ac demum Ric. Simon in Opusculo cui titulus: *Difficultes proposées au P. Bouhours*, pag. 43. & seq. ubi R. Moïsis auctoritate nititur, &c. Et hæc adversus Calvinianos confessionis objurgatores annotanda.

DCXXIII. Reponunt 2. multo faciliorem esse sub Evangelio viam justificationis, quam fuerit sub Lege; quia tunc acris & incensa requirebatur contritio, ad quam pauci admodum deveniebant; nunc autem minus intensa sufficit; & ob uberiores hujusce status gratiam facilius habetur. Ceterum, qui obtrudunt id Christi: *Jugum meum suave est, meminisse debent istud optimi Salvatoris, Matth. 7. Quam arcta via est, quæ ducit ad vitam.* Imo ex amore potissimum mitigatur viæ cælestis asperitas. Hinc teste D. Thoma in 3. dist. 40. q. 1. à 4. jugum suum non dixit Dominus suave, quia secundum se non sit laboriosum, sed quia *Lex Evangelica ad mandata implenda inducit ex amore; juxta illud Augustini jam citatum: omnia sunt facilia charitati, cui uni Christi sarcina levis est.*

DCXXIV. Arguunt 2. quia ad justificationem in Sacramento non requiritur actus, qui ante Sacramenti susceptionem infallibiliter justificet. Atqui, inquiunt, actus charitatis, quantumvis remissus, semper justificat ante susceptionem Sacramenti.

Probant min. 1. quia actus charitatis est actus amicitiae erga Deum; ideoque est actus omnes amicitiae proprietates importans; ex vero sunt ut feratur in Deum ut amicum, ut redamantem, ut nobis unitum per beatitudinem in re, vel in spe. Atqui ubi est actus supponens ex parte Dei redamationem & unionem ejus tanquam amici cum amico, ibi necessario est actus involvens hominis justificationem. Minor per se aperta est. Major ipsissima est D. Thomæ doctrina. Sic enim loquitur S. Doctor 2. 2. q. 23. à 1. O. *Dicendum quod secundum Philosophum non quilibet amor habet rationem amicitiae, sed amor qui est benevolentia, quando scilicet amamus aliquem, ut ei bonum velimus. Sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quædam mutua amatio, quia amicus est amico amicus. Talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Amor autem super hanc communicationem fundatus, est charitas.* Ex quibus liquet omnem charitatis proprie dictæ actum supponere Deum redamantem & unitum; quod sine justificatio-

ne hominis contingere non potest. Ita vulgo ii è Thomistis, qui rejecto charitatis amore, solius benevolentiae amorem postulant.

DCXXV. 2. Quia proscripta est hæc Baii Thesis num. 31. *Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, &c. potest esse sine remissione peccatorum.* Porro charitas etiam non intensæ, eo sensu perfecta est & sincera, quod sit ex corde puro. Ergo huiusmodi charitas nunquam est sine remissione peccatorum.

DCXXVI. Sed neque his momentis cedunt adversarii. Non primo, quod meram de nomine quaestionem invehere videtur. Eo enim ipso quod exigunt amore benevolentiae Patroni amorem qui ad Deum propter se dilectum tendat, & quo, ut ipsi volunt, præceptum dilectionis, adeoque magnum novæ Legis mandatum, sufficienter adimpleatur; parvi refert an amor ille simplicis benevolentiae dicatur, an charitatis. Hoc enim tantum & nihil ultra postulant, qui charitatis initialis amorem postulant; nisi quod eorum aliqui per amorem simplicis benevolentiae habitualem peccandi voluntatem excludi negant: quod quidem nec clarum est, quia vix intelligitur, quid sit habitualis illa peccandi voluntas; nec verum videtur de amore efficaci benevolentiae. Quidni enim is peccandi voluntatem excludat, quantum satis est ut homo recipiendæ in Sacramento gratiæ maturus sit?

DCXXVII. Non secundo: Baiana siquidem propositio semper eo sensu proscripta fuisse intellecta est, quod perfectam seu intensam charitatem cum peccato compati doceret; non autem eo quod inde quantulumcumque charitatis veræ scintilla opinaretur. Et vero, si res ita foret, Apostolica Sedes, quæ decreta sua coram violari non patitur tranquille, dubio procul inchoatæ charitatis vindices, qua data occasione, perstrinxisset. Hanc autem viam nedum secuta sit, secuta est adversam. Sic Clemens XI. Moralem, ut vocant, Gratianopolitanam, à Francisco Genetto Vafionensium Episcopo exaratam, in Italia typis mandari voluit, prout referunt Christophorus à S. Josepho, Generalis Carmelitarum Hispaniæ Procurator, & Ill. Matt. Petitdidier Macrensis Episcopus. Sic amoris necessitatem Romæ in publicis scriptis tuiti sunt Cardinalis de Laurea, Fridericus Nicolaus Gavardi, Franciscus Maria Campion. Sic Lambertus le Drou, Porphyriensis Antistes, quadripartitam suam Dissertationem Clementi XI. nuncupavit. Sic benedictus XIII. Summam Alexandrinam ex Morali Theologia Nat. Alexandri digestam vulgari præcepit. Demum cum an. 1677. gravissimæ contra Lovaniensem Academiam motæ essent querelæ; quasi ea doceret varias opiniones Apostolicis Decretis contrarias: collegit illa doctrinæ suæ articulos, eosdemque, per Deputatos suos Innocentii XI. tunc summi Pontificis iudicio reverenter submisit: in his porro aperte tradebatur, Attritionem, bonam licet & utilem, non sufficere in Sacramento sine Dei propter se dilectione. Hæc autem doctrina, etsi sæpius coram Emin. Sacræ Congregationis Cardinalibus ad examen revocata; & discussa, intacta evasit. Ergo nihil habet cum Baii opinionibus commune.

DCXXVIII. Nec obsunt vulgati ii Scripturæ textus, quos libenter citat Tournely: *Ego diligentes me diligo*, Prov. 8. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo*, Joan. 14. 21. & alii id genus, in quibus gratia & amicitia Dei omni diligenti promittitur.

DCXXIX. Quemadmodum enim alii isti textus: *Qui crediderit in eum, non confundetur*, 1. Petri 2. *Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit*, Joel. 2. *Omnis qui petit, accipit*, Matth. 7. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, & alii similes, intelliguntur servatis servandis; adeoque de iis qui credunt, qui invocant, qui petunt, quantum & quomodo oportet: sic & textus qui Dei amorem spondent homini Deum amanti, intelligi debent de homine Deum amante quantum & quomodo oportet.

DCXXX. Confirmant 1. quia vere diligit, qui diligit super omnia ex amore concupiscentiæ. Noc dubium quin ad hanc etiam amoris speciem invitetur homo ab eo qui se exhibet ut hominis mercedem magnam nimis. Atqui tamen nemo ex solo concupiscentiæ amore iustificatur. Ergo Scriptura dum hominis amorem amore divino rependi docet, cum restrictione intelligi debet.

DCXXXI. Confirmant 2. quia aliud est Deum redamare diligentes se, aliud Deum iis statim justificationis gratiam largiri. Sane amat pater filium, quem paulatim è libidinis cœno emergere conspiciat: sed amat pro emersionis huius gradu: neque si duos habeat filios, quorum alter instar Prodigii Evangelici in se plene revertatur; alter deposito quo antea in patrem furebat æstu, paterni amoris scintillam tantum concipere incipiat, utrumque eodem oculo intuebitur. Unde applicari hic possit quod ait Bellarminus Lib. de justificat. Cap. 7. *Deus prior diligit nos, & diligendo facit justos, sed paulatim & per certa media. Quos enim diligit, primum vocat ad fidem, tum spem & timorem & dilectionem inchoatam inspirat; postremo iustificat, & charitatem perfectam infundit.* Favet vel ipse qui objicitur textus ex Prov. 8. ubi Hebraice habetur: *Diligentes me diligam.*

Pari facilitate diluunt, aut diluere credunt præcipua Scripturæ & Patrum loca, ex quibus supra evincere nitebatur Tournelyus, nullam esse veram charitatem, quæ per se non iustificet. Præcipua perstringam, quia solvit omnia, qui unum solverit.

DCXXXII. Ad id quod dicitur 1. Joan. 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est*; observant 1. argumentum hoc nimis probare; videlicet ex Deo natum esse eum etiam qui ex solo concupiscentiæ vel benevolentiae amore diligeret: cum ibi generatim loqui videatur Apostolus.

Observant 2. (eaque responsio cum præcedenti non admodum congruit) Apostolum loqui de dilectione permanente, & habituali: cum charitatis habitum designent hæc, quæ sequuntur verba: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Ceterum si textum hunc de actuali amore intelligere juvet, nihil esse cur de perfecto & intenso non accipiatur.

DCXXXIII.

DCXXXIII. Quod dicit idem Joannes, eum qui non diligit, manere in morte, probat quidem à contrario sensu eum qui diligit; jam vivere, vel vita perfecta, si diligat charitate habituali aut actuali perfecta; vel vita inchoata, si initiali solum charitate diligat: sed non magis probat, eum, si ex quacumque charitate diligat, plene vivere; quam id Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*, probet quamcumque fidem ad salutem sufficere Baptismo.

DCXXXIV. Id Petri: *Charitas operit multitudinem peccatorum*, quod ex Prov. 10. desumptum est, ubi Hebraice legitur: *Universa delicta operit charitas*; id, inquam, non de propriis ejus qui charitatem habet, peccatis intelligitur, sed de alienis, quæ charitas dissimulat, quibusque parcat quantum potest. Quod si utrumque textum de proprii peccati deletionem interpretari velis, dicendum erit universa delicta operiri per charitatem vel habitualement vel intensam. Atque id liquet ex præcedentibus verbis, ubi ait Apostolorum Princeps: *Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam*, seu, ut legunt alii, *vehementem habentes*: vox enim *continua*, habitum charitatis; vox vero *vehementem*, ejusdem charitatis intensiorem designat. Ideo autem neque Apostolus, neque alii Scriptores sacri, varios dilectionis gradus distinguunt; quia ad Sacramentorum circumstantiam non spectant; nec melior ac tutior est via, qua ad perfectam charitatem, totius Evangelii scopum, pervenitur, quam frequens charitatis, nunc inchoatæ, nunc & protractæ exercitium.

DCXXXV. At, inquiunt, ex Apostolo Rom. 13. *Plenitudo legis est dilectio*; proinde, qui saltem super omnia diligit Deum, legem implet. Atqui legis totius impletio ab amicitia Dei, & sic à justificatione separari nequit, juxta istud Christi oraculum Joan. 15. *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis*.

DCXXXVI. At facile respondetur, vel hujusce loci sensum esse, quod legis scopus sit dilectio, & ea quidem quæ ad complendam Deum inter & hominem amicitiam sufficiat; uti belle docet Angelicus 1. 2. q. 99. art. 1. ad 2. his verbis: *Sicut Apostolus dicit 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas: ad hanc enim omnis lex tendit, ut amicitiam constituat, vel hominum ad invicem, vel hominis ad Deum*; vel eum qui diligit, legem implere eo modo quo diligit, atque adeo perfecte, si perfecte diligit; imperfecte vero, tantumque in præparatione animi, si tenuem tantum charitatis scintillam gerat in corde. Et vero quis à quopiam legem totam impleri credat, statim ut eum, si ita loqui fas est, temporis gradum attingit, in quem si à primævo suo fervore descendat justus, vereri debeat ne ex ore Dei evomatur?

En ut extricant se Contritionarii à Scripturæ textibus: neque quia eos limitant, ullam sibi affingi volunt temeritatis labem: sicut nec ulla iis inuri potest, qui generalia hæc restringunt: *Qui credit in me habet vitam æternam*, Joan. 6. *Arbitramur justificari hominem per fidem*, Rom. 3. &c.

Neque plus moventur auctoritate Patrum, qui à Tournelyo objiciebantur supra n. 581.

Tournely Theol. Moral. Tmo. IX.

DCXXXVII. Quod dicit Augustinus Serm. 35. eum qui amat, habere Deum, explicant non de amore tantum imperfecto, sed de eo qui sit ex toto corde, & ex totis viribus, adeoque intensus. Hanc autem interpretationem non minus sibi licitam esse contendunt, quam Tournelyo licitum sit eundem textum de solo charitatis, non autem de concupiscentiæ amore interpretari.

Quod addit idem S. Doctor Tract. 5. in c. 3. Epist. 1. Joan. *Sola charitate discerni filios Dei à filiis diaboli*, &c. intelligunt vel de charitate habituali, quam quis, utique tanquam bonum permanens invenit in corde suo; vel de charitate actuali, seu intensa extra Sacramentum, seu initiali cum Sacramento. Quanquam & charitas quælibet filios Dei in re vel in voto discernit à filiis diaboli, non equidem discretionem perfectam, sed tamen inchoatam; cum juxta Augustinum Serm. 53. de tem. *In ipsa*, seu per ipsam fidem Catholicam *distinguantur filii Dei à filiis diaboli*. Neutra responsionis hujus pars probabilitate caret: prima tamen veri magis similis videtur; præsertim ob istud S. Doctoris Lib. 15. de Tract. cap. 18. *Nullum est isto dono charitatis excellentius: solum est quod dividit inter filios Regni æterni, & inter filios damnationis æternæ*. ubi Augustinus id ipsum docet quod cit. Tract. 5. in Joan. & manifeste loquitur de habituali charitate, cui soli nomen *dono excellentis* competit.

Istud vero S. Doctoris Tract. 9. in Joan. *Quam charitatem habere cum cæperit homo, Spiritum sanctum habebit*; pari ratione intelligunt vel de charitate habituali, vel de actuali quæ vehemens sit; vel de actuali imperfecta, quæ habeat Spiritum sanctum, non statim inhabitantem, sed in nobis operantem; quia charitas omnis etiam remissa à Deo est, non à viribus naturæ, ut mentiebantur Pelagiani, quos ubique vexat Augustinus. Consonat id Tract. 74. in Joan. *Nisi habeamus Spiritum sanctum, nec Deum diligere possumus, nec ejus mandata servare*. Potest enim cui necdum inhabitat Spiritus sanctus, & Deum aliquo modo diligere, & mandata ejus quædam exequi: alias peccatum esset quidquid facit peccator; quod erroneum est.

Ad istud è Lib. de Nat. & Gr. *Charitas inchoata, inchoata justitia est*, &c. Fatentur principiis semel positis adhærentes, justitiam crescere prout crescit charitas habitualis; illam pro hinc inchoari, cum inchoatur habitus charitatis, provehi cum is provehitur &c. Quod si Augustini verba de actuali charitate intelligere malueris, non abnuent; modo per inchoatam justitiam non eam intelligas quo homo plene Dei amicus constituitur; sed inferioris speciei aliam qua ad hanc Dei amicitiam disponimur. Ne autem fictum id gratis existimes, revocabunt tibi in animum protritum fuisse hanc Baii assertionem, n. 63. *Illa distinctio duplicis justitiæ; alterius; quæ sit per Spiritum charitatis inhabitantem; alterius, quæ sit ex inspiratione quidem Spiritus sancti, cor ad Pœnitentiam excitantis, sed nondum inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, quæ divinæ legis justificatio impleatur similiter est rejicienda*.

X x

DCXXXVIII.

DCXXXVIII. Plures Patrum textus expendere superfluum fuerit, cum ex dictis pateat portas omnes eadem clavi referari. Sic istud Chrysostomi Hom. 7. in 2. ad Timoth. *Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala*, de charitate vehementi accipiendum esse probant hæc quæ præcedunt verba: *charitatis fervor, quocumque inciderit, omnia perimit*. Id vero ejusdem Ep. 5. ad Theodorum: *Dei pietas, quantumcunque & quamlibet brevi tempore gestam non respuit Pœnitentiam*; de Pœnitentia quidem ex charitate remissa intelligendum videtur: Ast ex eo quod Deus imperfectam pœnitentiam non respuat, sequitur quidem quod eam acceptet tanquam dispositionem cum Sacramento sufficientem; sed non sequitur quod propter eam statim dimittat peccata & gratiam justificantem largiatur.

DCXXXIX. Instant ex August. Lib. de Gr. & lib. arbit. Inerat Petro parva tantum & imperfecta charitas, quando dicebat Domino: *animam meam pro te ponam*. Atqui charitas illa ad Petri justificationem satis erat: Cum teste Christo Joan. 13. mundi essent Apostoli omnes, dempto Juda. Ergo charitas parva licet & imperfecta sufficit ad justificationem.

DCXL. Respondent dist. maj. Inerat Petro charitas imperfecta, sed habitualis, vel actualis ab habituali procedens, C. secus, N.

Responderi etiam possit, charitatem quæ sufficit ut homo à justitia non decidat, non sufficere ut homo è peccato resurgat ad vitam gratiæ. Certe perseverat in justitia qui ex solo spei amore hoc vel illud peccatum fugit: an dicent adversarii satis esse amorem spei ut homo ad justitiam revertatur? Quamquam charitas Petri, licet aliquo sensu parva, longe vegetior erat initiali illa charitate, quam ad justificationem requirunt Contritionarii. Atqui idem dicendum de charitate Abel de qua Augustinus in textu à Tournely allegato.

DCXLI. Instant iterum ex D. Thoma 3. p. q. 70. art. 4. *Minima charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti*. Ergo minima charitas veram Deum inter & hominem amicitiam constituit.

DCXLII. Respondent 1. neg. conseq. Quamvis enim, inquit, minima charitas plus Deum diligat, quam cupiditas millia auri & argenti; cum charitas Deum proprio suo commodo præferat, supra quod cupiditas non amat aurum & argentum: non tamen sufficit ad constituendam per se veram Deum inter & hominem amicitiam, nisi vel habitualis sit, vel actualis quidem, sed intensa. Et vero amor spei, cum summus est appretiative, plus Deum diligit quam cupiditas millia auri & argenti; cum eum vitæ propriæ anteponat, cui aurum non anteponit cupiditas. An ergo amor spei per se solum par erit homini justificando?

DCXLIII. Reponunt 2. textum D. Thomæ esse extra rem, quia in eo agitur de charitate habituali, ut patet legenti quæ præcedunt; hæc nempe, quod ista gratia faciat dignum vita æterna, qui sane effectus est gratiæ habitualis: quod & indicat iste Articuli titulus: *Utrum circumcisio conferebat gratiam justificantem*. Addunt, duo hæc toto Cælo differre: *Minima gratia potest cuilibet concupiscentiæ resistere, &c. Mi-*

nima gratia, est amicitia cum Deo, Ita Porphyrius Episcopus Dissert. 4. ad object. 26. ut ego infra.

DCXLIV. Eadem est solutio ad textum petatum è. 2. 2. q. 24. Qui enim vel obiter legerit art. 4. & 5. illico depræhendet S. Thomam loqui de charitate ut *virtute*, ut *habitu*, ut *forma* quæ augeri potest.

DCXLV. Arguit nihilominus 3. doctissimus Tournely, & urget quod assignari nequeat ille charitatis gradus, qui ad justificationem sufficiat, &c. ut supra n. 582. & seq.

Respondent porro nihil in quintuplici clarissimi Doctoris argumento esse, quod charitatis necessitatem subruat.

DCXLVI. Non in 1. quod enim adeo mirum videtur Tournelyo, totidem verbis docetur à S. Thoma in qq. disp. q. 24. art. 15. & in 4. dist. 17. q. 2. art. 5. ubi sic: *Non qualiscumque motus voluntatis est sufficiens præparatio ad gratiam, sicut qualiscumque dolor sufficit ad remissionem peccati, sed oportet esse aliquem modum determinatum*, QUI QUIDEM HOMINI NOTUS ESSE NON POTEST. Concinit Rom. Catechismus, dum ad contritionem perfectam, ut extra Sacramentum justificet, requirit, quod *vehemens adeo, acris & incensa sit, ut doloris acerbitas cum magnitudine scelerum æquari, conferri que possit*: cui autem facile innotescet gradus hujusce intensio?

Neque hinc oritur scrupulorum seges, aut ideo de impossibilibus dantur præcepta. Quemadmodum enim citra justum scrupulum accedit homo ad Eucharistiam, etsi *nescit* absoluta certitudine, *utrum amore an odio dignus sit*, Eccl. 9. Sic & postquam pensata coram Deo scelerum suorum magnitudine, omni qua tenetur via conatus est spiritum doloris & amoris attrahere; confidere moraliter potest, eum qui non vult mortem peccatoris, qui cor contritum, & humiliatum nunquam despexit, qui jam largitus est gratiam, vi cujus peccato proprium, quo scandalizabatur oculum eruerit, sibi in necessariis minime defuturum.

DCXLVII. Non in 2. ibid. n. 583. Esto enim charitas actualis quocumque in gradu sit vera essentialiter charitas: at non quæcumque charitas: essentialiter talis, eandem cum charitate perfectam virtutem habet. Est infans essentialiter homo, & scintilla essentialiter ignis; nec tamen vel infans vel scintilla idem præstare possunt, quod vel homo vegetus, vel incendium.

DCXLVIII. Non in 3. ibid. n. 584. Ratio eadem, quia eadem est difficultas.

DCXLIX. Non in 4. ibid. n. 585. Tum quia non satis intelligitur quid adversarii intelligant nomine aversionis remissæ à Deo; cum per quodcumque mortale peccatum homo à Deo totaliter avertatur: tum quia ut quis Dei inimicum se constituat, satis est ut actu creaturam Deo præferat, quod sine gravi ejus injuria fieri non potest, at vero ut quis amicitiam Dei recuperet, non sufficit ut creaturam Deo postponere incipiat; sed ut eam in certo quodam perfectionis gradu postponat. Et vero, qui ad crimen potenter illectus, ab eodem ex pœnæ metu abstinere, Deum creaturæ præfert; nec tamen justificationi proxime idoneus censetur.

DCL. Non in 5. ibid. n. 586. Nam verum quidem est quod charitas habitualis, utpote vera cum Deo amicitia, peccatum, per quod homo inimicus Dei efficitur, destruit ratione substantiæ suæ. At certo probari nequit, charitatem actualem etiam in gradu remissio id per se solam præstare. Sicut enim ignis, nisi certo sit in gradu, non destruit formam ligni, & multo minus humidi ac gelidi: sic nec nascentis charitatis scintilla destruendæ peccati formæ par videtur. Atque id supponit Trident. Synodus, cum ad justificationem in Sacramento recipiendam, præter fidei ac spei actus non nihil charitatis exegit.

DCLI. Ergo, inquires, Dei amicus est, qui Deum super omnia diligit: id autem quis capiat?

DCLII. Resp. eum qui diligit, non esse inimicum Dei, id est, infensum, quasi mandatis ejus reniti pergat. Esse tamen exosum Deo, propter remanentem peccati maculam; donec hanc proportionata dispositione eluerit. Sicut autem hanc per solum concupiscentiæ amorem non abstergit, sic nec per charitatem tantum imperfectam abstergere videtur.

DCLIII. Arguunt 4. alii. Deus non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Ergo ei media salutis, quæ omnibus proportionata essent, præscribere debuit, non autem passim humanis viribus majora, atqui pura Dei dilectio, quæ à proprio diligentis commodo præscindit, non est medium multitudini, plebejæ præsertim & rudi proportionatum. Ecquis agricolas, pecuarios, rusticos utriusque sexus adolescentes, aliosque ejusdem generis tantum non belluas, hujus amoris capaces existimet, quem eruditi plures miseris mortalibus impervium judicarunt.

DCLIV. Confir. 1. quia debuit Deus (*humanum loquor*) eam amoris speciem præcipere, quæ potentius ad observantiam Legis suæ movet, non eam, quæ ad nihil magnum, nil arduum sollicitat. Atqui amor spei ad divinæ Legis observationem potenter trahit; amor vero purus, & sine ullo ad bonum nostrum respectu, languet & pene frigescit. Vicerim Martyres equuleos, candentes laminas, lentos ignes, tartareos carnificum cruciatus, & in una morte mortes geminatas; id concipient, qui sciverint eos aspexisse in remunerationem. At tali, tantoque motivo sustentandi erant, & re ipsa sustentati fuere. *Quid mihi profit martyrem occumbere, ego scio, aiebat S. Ignatius, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestia... Et tota tormenta diaboli in me veniant; tantum Christo fruar.* An vero tam alacris ad patiendum fuisset S. Martyr, si speculativa tantum De bonitate motus fuisset.

DCLV. Confir. 2. Admitti non debet opinio falsa, vel admodum incerta speculative; practice vero summopere periculosa. Atqui talis est opinio quæ aliquod puri amoris motivum, ut necessariam ad Sacramentum dispositionem exigit. Opinio enim, qua posita nemo fere absolutionis beneficio donabitur, summopere est periculosa. Atqui... Ecquis vero in rudibus, in mulierculis certo deprehendat puræ charitatis vestigia? Respondebunt quidem interrogati, peccatum sibi, ut Dei in se summe

boni offensivum, super omnia displicere. At in his erunt verba & voces, nihil præterea. Contra, si quæsieris annon sincere æternam damni ac sensus pœnam effugere velint; qui actus concupiscentiæ amorem necessario involvit; prompti & alacres repondent id unum se optare vehementer. Ergo.

DCLVI. Resp. 1. argumentum multo nimis probat, videlicet plebejos à lege Dei propter se amandi prorsus esse immunes. Si enim hanc implere non valent, dum ad Pœnitentiæ Sacramentum accedunt, an alio tempore facilius implebunt? Quod si quis eo usque hebes foret, ut hinc Dei propter se diligendi plane incapax efficeretur; non dubitem quin eum Deus alia quacunque via justificaret. Sed nihil contra thesim, quæ homines spectat ut moraliter esse confueverunt.

DCLVII. Resp. 2. ad 1. neg. min. Neque enim charitatis amor opus est humanæ industriæ; sed gratiæ cœlestis, hæc autem parvulis abunde revelat, quæ sapientibus obscondit: hinc vel ipsæ rusticæ mulieres, cum Dei obsequio intus mancipatæ sunt, tam alte de divinis, quandoque etiam de abstrusioribus fidei mysteriis disserunt, *ut admirentur tabescentes omnes sapientes terræ.* Atque id unum è fratribus suis, laicis, si memini, docebat S. Bonaventura; asserens fieri non raro, ut dum litterati, qui omnia norunt, aut nosse credunt, in rebus Dei hospites sunt, & oculos læsi, homines idiotæ & sine litteris omnia scrutentur, peneque profunda Dei. Et vero quid non, agente Spiritu sancto, senserunt, locuti sunt, perpeffi sunt tot infimæ fortis Confessores, Virgines, Martyres? Aberrant ergo qui purum amorem ab humanis viribus suspendunt & metiuntur.

DCLVIII. Ad 1. confirm. neg. maj. Quatenus falso & absurde supponit, Deum ita purum sui amorem præcipere, ut proprii commodi, seu amoris spei motiva excludat. Certe ut ait cit. Epist. 159. illust. Bossuetus, charitas subsidaria spei motiva feliciter adhibet: nec dubium est quin à spe ad charitatem facile avoletur. Optat sibi anima Deum tanquam bonum, tanquam misericordem, tanquam omnis perfectionis fontem: an si attributa hæc paululum oculis fidei contempletur, ita arduum est in eorum propter ipsa amorem rapi. Amat hodieque Trajanum, Constantinum magnum, Theodosium, Henricum magnum, qui eorum historiam sedulus versat; etsi nihil ab eis speret aut timeat. Annon potiori jure Deum amabit, qui pictam orbe toto majesticis ejus ac benignitatis historiam qualicumque attentione perlegerit?

DCLIX. Ad 2. confirm. neg. 1. & 2. min. Quæ meræ sunt declamationes. Nimirum constat Theologos Tridentino Concilio antiquiores, nullam nimis asperitatis in administranda Pœnitentia notam sustinuisse. Atqui tamen ex iis multi pro charitatis alicujus in Sacramento necessitate; imo non pauci pro necessitate perfectæ contritionis decertabant. Ergo Scholæ systemata vix ac ne vix quidem in dispensationem absolutionis influunt. Vidimus rigidiores, qui amorem purum haberent pro impossibili. Numquid ii ob initialis charitatis defectum Pœnitentes arcebant à Sacramentis? Numquid qui

totos annos sacra communione privant purioris vitæ Sanctimoniales, eas initiali amore destitui supponunt? Est ergo aliud inclementiæ hujus principium, de quo judicet Deus. Unum constat, sibi suisque Pœnitentibus pie consulere eos, qui non ex foliis, floribusve, sed ex fructibus de arbore judicant.

DCLX. Arguunt. 5. Ea opinio admitti non debet, quæ Ecclesiæ praxi contradicit Atqui... Prob. min. Permittit Ecclesia in Trid. sess. 13. cap. 7. ut Sacerdotes, deficiente Confessario celebrent absque prævia confessione, tantumque requirit ut contriti sint. Atqui non supponit Ecclesia eos perfecte contritos esse, cum teste Catechismo Trid. *pauci admodum ad perfectam contritionem perveniant.* Aliunde vero non permittiti eadem Ecclesia ut celebrent in statu peccati mortalis. Ergo supponit eos quacumque, etiam initiali charitate extra Sacramentum justificari.

Sylv. p. 31.

DCLXI. Respondent ad I. neg. min. ad 2. dicunt cum Sylvio in Supplem. q. 5. art. 1. concl. 2. ad object. 12. & 13. vel in hoc casu Deum invisibiliter ministrare effectum Sacramenti, quod sola excludit necessitas, ut docent Augustinus & Innocentius III. proxime referendi; vel permitti ut Sacerdos celebret, non quia sua qualicumque contritione justificatus supponatur; sed quia id sine peccato in casu necessitatis præstare possit. Addit Sylvius verisimile esse, quod qui in hoc statu celebrant, aut Eucharistiam recipiunt, peccati remissionem in devota communione impetrent. Favet toti solutioni istud S. Thomæ 3. p. q. 80. art. 4. ad 5. *Quod non habet aliquis conscientiam peccati sui, potest contingere dupliciter: uno modo per culpam suam.... alio modo sine culpa ipsius, puta cum doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus, & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi; quia homo per certitudinem scire non potest an sit vere contritus: unde etiam per accidens primam gratiam recipit.*

DCLXII. Arguunt 6. Si vera charitas extra Sacramentum non justificet, Pœnitens vel Cathecumenus, qui cum ea morietur absque Sacramento invincibiliter omisso, peribit in æternum. Absurdum & horrendum consequens. 1. Quia fieri non potest ut sub Deo, cujus miserationes omnia ejusdem opera prætergrediuntur, in æternum pereat, qui Deum tenere diligendo mortuus est; iisque immisericorditer privetur bonis, quæ Deus præparavit diligentibus se. 2. Quia cum anima in eo statu æternum mansura sit, in quo reperietur, cum è corpore emigravit, futurum esse debet, ut quem in ultima vitæ periodo super omnia dilexit Deum perpetuo amet. Atqui fieri nequit ut detrusa in tartarum anima, ubi nihil nisi horror, desperatio, stridor dentium, Deum amet perpetuo; eique confiteatur in inferno, ubi nemo ei confitetur ex Psalm. 6. Ergo.

DCLXIII. Respondent 1. argumentum hoc ab iis esse solvendum, qui quem ad Sacramentum requirunt spei amorem super omnia, per se tamen justificationi sufficere inficiantur. Nam & in hac opinione damnabitur quis etiam super omnia Deum & quidem intense diligens. Quin & eandem difficultatem de timore Dei super omnia proponi posse existimat Tourne-

lius q. 4. art. 1. concl. 1. ubi circa finem hæc habet: *Metaphysicæ illæ suppositiones in rebus practicis & moralibus non ita morose urgeri debent; atque divino judicio relinquendum, quid fiat de homine in dicta hypothese constituto: sive Deus nunquam permittat ex infinita sua misericordia, hominem sic bene affectum mori sine vera contritione & charitate; sive bonam ejus voluntatem, nunquam imperfectam, acceptet; sive quocumque alio modo hujus hominis saluti provideat.*

DCLXIV. Respondent 2. neg. seq. maj. neque enim dubitant, quin Deus in his angustiarum casibus, vel per se suppleat visibile Sacerdotis ministerium; vel, ut alii volunt, remissam Pœnitentis charitatem ad eum gradum provehat, qui obtinendæ justificationi sit idoneus.

Quoniam vero statim interrogant curiosi quidam ac difficile credentes, unde id habeatur, numque id Angelus quispiam revelaverit; reponunt id se à decessoribus suis accepisse. Si forte peccator pœniteat, ait Hugo à S. Victore part. 14. de Sacram. cap. 18. *sed inveniēte articulo necessitatis ad confessionem pervenire non possit: confidenter credere debemus, quod summus Sacerdos complet in eo, quod mortalis non potuit... quia confessionem non contemptus excludit, sed impedit necessitas.*

Idem docent PP. de eo, qui ad recipendam in Baptismo gratiam dispositus, ante Sacramenti hujus susceptionem à vivis excessit. Invenio ait Augustinus Lib. 4. de Bapt. cap. 22. *Non tamen passionem pro nomine Christi, id quod Baptismo deerat posse supplere; sed etiam fidem conversionemque cordis, si forte ad celebrandum Mystrium Baptismi, non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit.*

Consonat id bernardi Epist. 77. *Si quis voluerit & petierit baptizari, sed mortis præoccupatus articulo, forte obtinere nequiverit; dum non desit fides recta, spes pia, charitas sincera, quæ talis esse potest, etiam si non sit perfecta; huic ego ob solam aquam, si defuerit, nequaquam omnino possum desperare salutem, &c.*

Addi possint, tum Ambrosius in orat. de obitu Valentiniani, ubi S. Præsul, qui de intensa Principis hujus charitate dubitare poterat, de æterna ejus salute nihil habet dubii; tum Innocentius III. qui cap. 2. *De Præbytero non baptizato*, sic statuit: *Presbyterum, quem sine unda Baptismatis extremum diem clausisse significasti; quia in sanctæ Matris Ecclesiæ fide, & Christi nominis confessione perseveraverit, ab originali peccato solutum, & cælestis patriæ gaudia adeptum asserimus incunctanter.*

Idem tradunt Concilia, Carthaginense IV. an. 398. Can. 79. Vafense sub an. 442. Can. Arelatense II. an. 442. Can. 12. Toletanum XI. cujus verba; licet timida magis exhibere juvat. Sic ergo habet: *De his qui accepta Pœnitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesserunt, quanquam diversitas præceptorum de hoc capitulo habeatur; illorum tamen nobis sententia placuit.... decreverunt, ut memoria talium in Ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum delicto à Presbyteris recipitur.* Ergo à longe pluribus contra paucos pro certo tunc temporis habeatur, eos qui sine Pœnitentiæ Sacramento è vivis abeunt, & qui ut plurimum non vehementi

menti illa & incensa, sed ordinaria & communi charitate præditi sunt, à cœlesti Regno non excludi.

Idipsum & aliquid eo plus docet Angelicus Præceptor: censet enim à Deo, etiam extracatum necessitatis, suppleri legitimæ dispositionis defectum, in eo qui bona fide ad Confirmationis & Eucharistiæ Sacramenta accedit. Sic ille 3. p. q. 72. art. 7. ad. 2. *Si aliquis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat: per gratiam collatam in hoc Confirmationis Sacramento consequetur peccatorum veniam.* Idem de Eucharistia docet ibid. q. 79. art. 3.

DCLXV. Ceterum perperam supponit obiectio, transitorium inchoatæ charitatis motum, haberi debere pro vero animæ statu, in quo, quia actum hunc in extremis elicuerit, æternum permanere debeat. Status enim conditio est fixa & permanens, quæ proinde non ab actu, sed ab habitu æstimanda est. Quapropter peccator inchoatæ charitatis actum eliciens extremis vitæ temporibus, non in amoris, sed potius in reatus, maculæ & peccati statu mori dicendus foret: atque is ille charitatis actus, non secus ac, juxta adversarios, actus timoris supernaturalis, statim evanescerent; nisi vel à summo Sacerdote acceptaretur, qualis est; vel, ut volunt alii, ad eum proveheretur intensiōis gradum, qui homini extra Sacramentum justificando idoneus est.

DCLXVI. Hæc illi, quæ pro prima parte non omnibus probantur. Censent enim plures cum Haberto, Sacramenti defectum aliquando quidem suppleri, ut in latrone ad Christi latus crucifixo, cujus exemplum affert Augustinus; at negant id semper fieri, quia nulla extet in Scriptura vel Traditione promissio Dei perficiendæ charitatis in hujusmodi casibus. Certe, ait Doctor mox laudatus, concludi id non potest ex suffragiis Ecclesiæ; cum ea non deneget, nisi iis quos impœnitentes obiisse constat. Et vero ex iis qui decedunt, plures jam vi morbi non sunt rationis compotes, ut qui in eis remissus erat amor intendi ac perfici possit: unde si amor ille per se ad justificationem non sufficiat, ut Contritionarii volunt, Pœnitentes illi cum charitate super omnia damnabuntur, quia hæc nondum perfecta sit, quod longe absurdissimum videtur. Jam ceteras attritionis vindicum objectiones prosequor.

DCLXVII. Instant itaque: Passim docent Patres non raro fieri ut homo æternum pereat defectu Sacramenti. Atqui, posita præcedentis responsi veritate, nemo homo periret defectu Sacramenti. Major constat ex his Augustini Epist. 80. ad Honoratum: *Si Ministri defuncti, quantum exitium sequitur eos, qui de isto sæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati.*

Quod idem docent summi Pontifices Julius & Cælestinus Cap. *Si Presbyter*, & Cap. *Agnovimus*, XXVI. q. 6. Minor non minus perspicua est. Vel enim qui sine Sacramento moritur, inchoatam Dei super omnia dilectionem habet; vel attritionem ex metu pure servili. Si 1. non perit, Dei id supplente quod deest. Si 2. perit quidem, sed defectu dispositionis, non Sacramenti, quo etiam posito periret. Ergo.

DCLXVIII. Resp. ad 1. neg. min. Ut enim multi pereant defectu Sacramenti ad sensum Patrum, sufficit ut pereant quia *Ministri defuncti*, uti loquitur Augustinus. Constat porro multos defectu ministerii sacerdotalis perire. Quia Ministri, si adforent, animam plerumque fatiscienti corpori unice intentam revocarent ad Deum; desperationem, cujus grave iis præsertim qui in vitio consenuerint, periculum imminet, abigerent; Sacramenta, quæ contra postremi hujus temporis tentationes roborant, & muniunt, porrigerent. Esto igitur Sacramenti & Ministri defectus non perdat per se hominem, at perdit per accidens adeo lugendum, ut merito dixerit Cælestinus: *Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere?*

Atque hinc merito sanxit Ecclesia in Trid. Sess. 14. Cap. 7. *ut nulla sit reservatio in mortis articulo, ne hac ipsa occasione aliquis pereat.* Quia ut reservatio hæc tolleretur, satis erat ut per accidens nocere posset.

DCLXIX. Instant. In vita S. Martini legitur, ipsum ejusque Monachos insolabiliter luxisse mortem Catechumeni sine Baptismo defuncti; & merito quidem, cum anima ejus, statim ut avulsa est à corpore, steterit ante tribunal summi Judicis, à quo severam passa sententiam in tenebrosam carcerem amandata est. Atqui nec tot fudisset lacrymas Martinus cum suis, si credidissent Deum in extremis supplere id quod charitati deest; nec tam severum tulisset Deus judicium, si revera id suppleret. Ergo.

DCLXX. Respondent Martinum ejusque Monachos inopiam Catechumeni ejus mortem deflevisse, vel quia certi non erant an in ea occubisset dispositione, quæ intra Sacramentum necessaria est, & ad quam ipsum, si diutius vixisset, paulatim informassent; vel quia tunc temporis non ita certa foret assertionis hujus suæ veritas, ac nunc est.

Respondent 2. necessum non fuisse ut in eo casu suppleret Dei benignitas Baptismi defectum: quandoquidem decrevisset Deus Catechumenum hunc ad preces S. Martini fuscitare. De ceteris, quæ omittere cogor, quia ceteroqui volumen isto majus datura: legantur Lambertus Le Drou, & Lambertus Gaud.

OPINIO EORUM QUI SOLO SIMPLICIS BENEVOLENTIÆ AMORE CONTENTI SUNT.

Supponunt hujus opinionis Auctores, 1. nullum esse charitatis amorem, qui per se non justificet, quia charitas essentialiter sit amor mutuus. 2. Dari amorem Dei propter ipsum & super omnia, qui mutuus non sit: uti dari potest duos inter homines, quorum alter alte-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ri bene vult, etsi ab eo non redametur. His positis.

DCLXXI. Probant assertionem suam 1. ex Tridentino, quod aliquam in utroque Baptismi & Pœnitentiæ Sacramento dilectionem requirit; ut supra ostensum est. Atqui non hanc

Y y

vel

vel charitatis amorem mutuum importet; vel concupiscentiæ, cum amor spei necessario fundetur in amore concupiscentiæ, secundum id S. Thomæ 1. 2. q. 40. art. 7. *Nec est spes nisi de bono desiderato & amato*: Concilium autem aliquid ultra spei & concupiscentiæ actus requirat, uti toties hæcenus diximus.

DCLXXII. Probant 2. quia nulla attritio ad justificationem in Sacramento consequendam sufficere potest, nisi sit odium peccati, ut est malum & offensa Dei. Atqui non potest esse odium peccati ut est malum Dei sine amore benevolo. Minor constat, quia, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 25. à 6. ad 1. *Ejusdem est rationis odire malum alicujus & diligere bonum ejus*. Majorem vero probant, 1. ex S. Thoma, qui 3. p. q. 85. art. 2. & 3. diserte docet ad rationem veræ Pœnitentiæ requiri ut sit de peccato, ut est *contra Deum super omnia dilectum*, & *ejus offensa*. 2. Quia peccatum formaliter ut peccatum, est malum & offensa Dei, ut colligere est ex S. Thoma 1. 2. q. 71. à 6. ad 5. Atqui nulla attritio ad justificationem sufficere potest, nisi sit de peccato formaliter ut peccato. Namque vera Pœnitentia seu contritio ut sic, prout est genus commune ad contritionem perfectam & imperfectam, definitur à Trid. *Animi dolor & detestatio de peccato commisso*, quod proinde convenit contritioni imperfectæ, quia species participat rationem generis. Atqui definitio hæc debet intelligi de peccato ut formaliter peccatum est. Alioqui

definitio hæc non esset formalis & propria, sed materialis & per accidens, ut si quis dicat, *sapidum videtur, & coloratum gustatur*. Ergo attritio ad justificationem sufficiens debet esse de peccato ut formaliter tali.

DCLXXIII. Confirm. ex eo S. Thomæ principio supplem. q. 3. a. 1. ad 4. *Quia homo debet magis Deum quam se ipsum diligere, ideo debet plus odire culpam in quantum est offensa Dei, quam in quantum est ipsi nociva*. Unde sic: Ut quis satis de peccato doleat ad justificationem in Sacramento consequendam, debet dolere conformiter ad rectam rationem; magis proinde de majori malo, quale est peccatum ut offensa Dei; minus de minori, quale est idem peccatum ut homini nocivum. Atqui nisi homo amore saltem benevolo moveatur, non solum non magis dolet de peccato ut est offensa Dei, sed de eo qua tali non dolet ullatenus. Ergo.

DCLXXIV. Probant 3. tum quia, juxta doctrinam Patrum, rarissima sit vera Pœnitentia, quæ usque ad finem vitæ differtur; quod non esset, si ad eam sufficeret timor sine ullo amore Dei benevolo; cum in articulo mortis maxime urgeat metus gehennæ. Tum quia falsum sit palmarium contrariæ opinionis fundamentum, videlicet hominem ante Sacramentum per quemcumque Dei amorem benevolum justificari. At probationes illas omittimus, quia ex dictis præcedentibus satis intelliguntur.

MOMENTA CONTRARIA.

DCLXXV. Contra propositionem hanc argui præcipue possit quod amor simpliciter benevolus habitualement peccandi voluntatem, quin & aliquando actualement secum compatitur.

DCLXXVI. At sciendum est amorem benevolum secerni duplicem, alium qui nec sit super omnia, nec cordi dominetur; alium qui sit super omnia. Primum satis esse docent aliqui de quibus statim loquemur: & hos impetit objectio apud Galdum frequens: bene an male, mox expendemus. Secundum exigunt ii quorum mox opinionem exposuimus: & in hos objectio non cadit: cum implicet, ut qui peccatum prout malum Dei super omnia dilecti detestatur, ejus committendi voluntatem servet.

DCLXXVII. Argui melius possit contra probationem, qua ex Tridentino demonstrare volunt, ad attritionem requiri ut hæc importet odium peccati formaliter ut talis, seu prout est malum Dei. Quid enim ajunt definitionem hanc: *Contritio est detestatio peccati*, &c. attritioni ipsi competere, quia species participat rationem generis, indubie verum est. Sed quod addunt, in hac definitione peccatum sumi formaliter ut est malum Dei, falsum videtur ex proprio ipsorum confesso. Sic enim adversus ipsos disseri potest. Datur attritio ex solo gehennæ metu concepta, quandoquidem ex hoc motivo concipi soleat juxta Tridentinum. Atqui attritio ex solo gehennæ metu concepta non importat odium peccati prout est malum Dei. Alioqui pessime probaretis eam non sufficere in Sacramento, quia in Sa-

cramento requiratur odium peccati prout est malum Dei. Ergo.

DCLXXVIII. Arguitur 3. quia opinio hæc eo tantum à præcedenti discrepat, quod per amorem simplicis benevolentiae id intelligat, quod alii nomine inchoatæ charitatis. Quid enim, quæso, si initialem charitatem admiserim, plus admisero quam qui solo benevolentiae simplicis amore contenti sunt? Utrobique est amor Dei propter se & super omnia, impar tamen justificationi extra Sacramentum alliciendæ. Eo igitur tantum à benevolentiae assertoribus differam, quod charitatem dixerò, quod illi charitatis nomine donandum esse negant.

At, inquiunt, charitas est amor mutuus, non item benevolentia.

Sane fatebor hominis erga hominem benevolentiam non semper esse mutuam; ut cum quis ignotum sibi pugilem ex arena victorem prodire exoptat. Sed qui revinci possim, si contendam, Deum qui intima quæque scrutatur, quique solum hominis cor ab homine expetit, eidem cor suum mutuo præbere; ita ut invariata lege diligentes se diligat. Annon cordatus quisque eum statim redamat, quem didicit sibi etiam ignoto super omnia favisse? Utique, quo liberior est ab omni propriæ utilitatis studio nostra in aliquem benevolentia, eo plus illum nobis devincit. Præterea, sit charitas acris & intensa amor mutuus; an ideo mutuum amorem invehet charitas tantum initialis? Respondebitur quidem hanc male charitatem vocari: **A** palam erit controversiam

fiam hanc ad meram de nomine quæstionem reduci.

Quia tamen in opinione hac, quæ cetero-qui commoda foret, latere aliquid potest,

quod non satis intelligam: opto, & eruditos ejus defensores enixe precor, ut rem totam amplius exponant, atque confirment.

OPINIO EORUM QUI ALIQUAM DEI CHARITATEM, NON TAMEN SUPER OMNIA EXIGUNT.

DCLXXIX. Supponunt illi cum Haberto Cap. 8. 8. 1. amorem charitatis non secus ac timorem Dei, alium esse filialem, alium initialem: quia in illo utroque timore includatur amor charitatis, inchoatus quidem & imperfectus in initiali, robustus vero & perfectus in filiali.

Timor perfecte filialis, ait mox citatus Doctor, solo motivo infinitæ Dei bonitatis mentes accendit ad illum amandum, mandata ejus observanda, & offensam propulsandam. Æternæ quidem felicitatis promissa, & intentatæ pœnarum minæ occasionem illi præbent; sed inde vires non accipit: per se fortis est ac prævalidus ad frangendos nodos omnes, quibus animi vinciuntur ac retardantur: *Fortis est ut mors dilectio*: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem*, Cant. 8.

Timor initialis, in quo intelligitur charitas inchoata, ex duobus motivis coalescit, scilicet ex motivo divinæ bonitatis, quæ voluntatem suaviter allicit ad diligendam justitiam, ac præsertim totius justitiæ fontem, Deum nempe, ejusque offensam detestandam; & ex motivo spei, quæ injicit timorem gehennæ & amorem concupiscentiæ in beatitudinem.

Initialis timor efficit ratione inchoatæ charitatis quam includit, ut Deus & mandata ejus suaviter diligantur, sed nondum fortiter, nisi ratione spei adjunctæ, quæ timore gehennæ & desiderio felicitatis æternæ mentem erigit & corroborat, alioqui facile gravibus præsertim tentationibus cessuram, nisi utroque hoc motivo sustentaretur. Contra vero timor filialis ita per se solum firmat hominem, ut obvias quasque tentationes prætervolet sola Deo displicendi formidine; ita tamen secreta & latente, ut interdum se se non succubisse demiretur, quia illos quibus ardet cor suum, divini amoris ignes sensu non percipit.

His positis, duo docent, 1. amorem perfecte filialem in quovis gradu hominem Deo reconciliare extra Sacramentum; 2. idem non præstare initialem, nisi in Sacramento.

DCLXXX. Pars prima nihil habet difficultatis: si enim detur amor justificans, ut dari fatentur omnes, is certe qui fortis est ut mors, quique ex se valet ad infringendos omnes dæmonis impetus. Quod autem ait Habertus, amorem illum in quovis gradu esse ex toto corde, super omnia, fortem, prævalidum; idem est ac si diceret, amorem qui ratione graduum vehemens est, & incensus, in quovis gradu esse vehementer, &c.

DCLXXXI. Secunda pars probatur; quia si amor initialis esset ultima ad justificationem dispositio, extra Sacramentum, vel ratione sui præcise, vel ratione actuum spei, scilicet intensi timoris gehennæ, & fervidi desiderii beatitudinis, quibus admixtus roboratur. Neutrum porro dici potest. Non 2. hætenus

enim in Scholis inauditum fuit, quempiam extra Sacramentum solo gehennæ metu, aut solo concupiscentiæ amore justificari. Non 1. tum quia initialis amor per se debilior est quam ut voluntatem ab illicitis affectibus prorsus avellat: unde non magis gratiam sanctificantem parere potest, quam primus caloris gradus in ligno humido flammam ciere possit; tum quia Deus dona sua conferre non solet, statim ac expetuntur, sed differt, donec ruptis repagulis in ea toto corde feramur. *Petendo & quærendo crescit ut capias*, ait Augustinus Serm. 61. alias 5. de verbis Dom. *Servat tibi Deus quod non vult cito dare, ut & tudiscas magna magne desiderare*. Et Chrysost. Hom. 30. in Genes. *Non renitens nostras preces differt Deus, sed hac arte nos sedulos efficiens ad semetipsum attrahere vult*. Placebat Augustino castitas incomparabili affectu, neque tamen ad eam pervenit, quamdiu, ut loquitur ipse Confes. 3. semisauiciam & debilem habuit ejus consequendæ voluntatem. Et sic quotidie suspirant alii pro humilitate, alii pro patientia; & tamen data occasione, superbix & impatientiæ motibus persæpe abripiuntur; quia necdum integre ac fortiter amant virtutes quas habere velint. Porro si initialis donorum inferiorum dilectio non statim eadem dona obtinet, an debilis & nascens amor illico consequitur gratiam sanctificantem, eamque perfectam charitatem, quæ est justitiæ plenitudo?

DCLXXXII. Si objicias, quemcumque charitatis amorem necessario esse ex toto corde, proinde fortem per se & appretiative summum: quia eo à moralibus discrepent Theologicæ virtutes, quod istæ cum Deum habeant pro objecto, in illud motivo infinito ferantur; puta fides divina veritate, spes misericordia omnipotenti, charitas infinita bonitate, &c.

DCLXXXIII. Reponet idem Theologus, primum cujusque finis effectum esse volitionem ejus. Porro, inquit, volitio hæc seu simplex amor præcedit saltem naturæ, (quin & communiter tempore) efficax ejusdem finis desiderium, ex quo procedit mediorum electio & usus. Quemadmodum igitur humilitas spectata in ratione finis movet primo ad sui amorem, qui, ut docet S. Franciscus Salesius, est humilitas inchoata; sic affectus credendi in homine necdum plene Catholico, est quoddam fidei initium; & initialis Dei ac mandatorum ejus dilectio est inchoata quædam charitas. Et vero cur Semipelagiani attributæ libero arbitrio fidei accusati sunt, nisi quia primas credendi radices naturæ viribus adscribere?

Supereff ergo ut initialis amor, non quidem per se solum, cum super omnia non esse supponatur, sed ratione metus dominantis quo fulcitur, justificet in Sacramento. Et id demum docet Habertus §. 4.

DCLXXXIV.

DCLXXXIV. Unum video quod speciatim contra opinionem istam proponi possit, id nempe. Constat justificationem in Sacramento præcipue tribuendam esse amoris, quicumque ille sit. Atqui in opinione Haberti justificationis non erit præcipue tribuenda amoris, sed timori. Nimirum cum justificationis pendeat à detestatione peccati, id præcipuas in justificatione partes habere debet, quod facit ut peccatum super omnia odio habeatur. Atqui id non facit initialis Haberti charitas; cum ea adeo infirmam esse supponat, ut non sit super omnia. Ergo id facit solus timor, cui proinde potissimæ justificationis partes adscribendæ erunt. Jam vero qui fieri possit ut timor præcipuas in justificatione partes habeat; cum juxta Habertum utentem vel abutentem Augustini doctrinam, qui timore pænæ non concupiscit, reipsa non concupiscat, *quia*, ait Habertus, pag. mihi 183. *timor cupiditatem comprimit, ne in actum*

erumpat, sed eam non tollit: id est, ut fere liquet, manum coercet, non animum. Quo tendunt alii nonnulli textus, qui cum aliis Theologis in objectiones sint, Haberto sunt in argumenta.

DCLXXXV. Responderi tamen possit, 1. parvi interesse an hoc vel illud motivum præcipuas in justificatione partes habeat, modo ex hoc & illo coalescat totum ad justificationem sufficiens.

2. Potissimas in eo etiam systemate esse charitatis partes, quia hæc Pœnitentis cor ferit, qua in parte feriendum est; quia insuper magnum novæ legis mandatum implet, ut protunc impleri potest; quia demum eam timori & beatitudinis desiderio dignitatem impertit, sine qua ad justificationem provehere non possunt. Cetera quæ ex Haberto obijciuntur, Auctoris caute legendi vitium esse possunt, non systematis.

OPINIO EORUM QUI INFLUXUM, NON TAMEN ACTUM PROPRIE DICTUM CHARITATIS EXIGUNT.

Ad hujus opinionis intelligentiam quædam cum ejus assertoribus sunt prænotanda.

DCLXXXVI. 1. Etsi unaquæque virtus proprium habeat motivum, fieri tamen facile potest ut actio bona è pluribus diversis motivis procedat, quæ suo unumquodque modo in actionem illam influant. Idque sicubi verum est, certe in præsentī materia; cum juxta Scripturas & Ecclesiæ doctrinam summa peccati detestatio à propriis metus, spei, & charitatis motivis oriatur: unde omnia hæc motiva proponit Tridentinum, ut vel divisim, vel simul hominem retrahant à peccato.

DCLXXXVII. 2. Motivum virtutis alicujus in actum cum aliis pluribus motivis influens, vel in eum influit dominanter, ita ut ad actum per se solum, ceterisque præcis determinaret; vel influit prorsus dependenter ab aliis, ita ut vi ejus solius, si cetera deforent, non poneretur actio.

DCLXXXVIII. 3. Actus, cujus in exercitium non influit dominanter proprium alicujus virtutis motivum, ejusdem virtutis nomine insigniri non potest. Sic charitatis actus non dicetur actus ille, quem motivum charitatis per se solum non produceret; sicut nec vinum dicitur liquor ille qui æque vel magis aqua constat, quam vino. Sicut tamen in isto liquore vere est aliquid vini, sic in actu qui partialiter ex charitatis motivo elicitur, negari non potest quin aliquid occurrat charitatis.

DCLXXXIX. 3. Aliud est exigere ut homo ad justificationem se disponens habeat aliquid dilectionis; aliud, exigere ut habeat charitatem. Primum requirit Tridentina Synodus ex Pallavicino: secundum non ita. Aliunde Attritionarii puræ attritionis nomine eam intelligunt, quæ ex gehennæ metu & boni contrarii amore concipitur: cum qui agente gratia malum aliquod declinare cupit, bonum eadem adversum necessario diligit; & ut observat Tournelyus ipse, gehenna adæquate sumpta pœnam damni & sensus complectatur; quam proinde Pœnitens effugere velle serio non potest, nisi supernam beatitudinem amet.

Ergo qui solum concupiscentiæ vel spei amorem exigunt in Sacramento, revera Attritionarii sunt, minusque exigunt quam Synodus Tridentina: ut è contraria plus quam ipsa exegerit, exigere videntur, qui charitatem dominantem & super omnia exigunt. Ergo iterum habet postrema hæc opinio unde placere possit, quia debitum inter extrema medium servat. Quæris ad justificationem ut Pœnitens ad Deum ex toto corde conversatur: Habes. Quæris ut conversionem hanc ingrediatur initium dilectionis Dei propter se; & id quoque habes. Quæris ut nihilominus Pœnitentia sit Sacramentum mortuos per se suscitans: Nec istud etiam tibi deerit.

DCXC. At, inquis, juxta me cuilibet charitatis actui respondet justificatio. Atqui in hac etiam opinione requiritur actus charitatis.

DCXC. Resp. neg. min. requiritur quidem influxus charitatis; sed quia charitas illa nec per se solam, nec dominanter in actum illum influit, sed tantum dependenter à pluribus quæ ad eum concurrunt motivis, idcirco actus inde resultans non potest dici actus charitatis: sicut resultans ex balsamo & oleo pari quantitate commixtis, nec balsamum, nec oleum dici potest.

DCXCII. En quæ potioris momenti circa tumultuosam de attritionis sufficientia quæstionem detegere potui. Ex quibus colliges 1. certum esse attritionis genus quod à Catholicis omnibus rejiciatur. Rejicitur enim attritio quæcumque vel naturalis, vel sine ullo ad Deum offensum respectu; vel quæ voluntatem peccandi non excluderet, vel quæ conjuncta non esset cum spe veniæ, vel quæ omni prorsus dilectione destituta foret.

Colliges 2. In omni vera attritione, qualis in Catholicis Scholis admittitur, aliquem Dei amorem includi. 1. Enim quatenus est dolor de peccato ex gehennæ metu conceptus, & ex desiderio illius beatitudinis quæ in Dei possessione sita est, aliquem Dei amorem importat. Deum enim amat qui Deum desiderat, ut ajunt Augustinus & Gregorius Magnus.

2. Qua-

2. Quatenus dolor ille includit propositum non peccandi de cetro & servandi omnia Dei mandata includit consequenter voluntatem eliciendi suo tempore actus perfectæ charitatis, hæc autem voluntas dici etiam potest aliqualis Dei amor. 3. Quatenus dolor ille cum spe veniæ conjunctus est, conjunctam quoque habet aliquam Dei dilectionem. Spes enim veniæ essentialiter involvit desiderium aliquod reconciliationis cum Deo & ejusdem amicitiae: hoc desiderium vere & aliqualis Dei dilectio.

DCLXXXIII. Colliges 3. Jure ac merito ambigi an amores illi, quos simplex quisque Attritionarius admittere tenetur, sufficienter ad justificationem disponant. Unde.

DCLXXXIV. Colliges 4. requiri in attritione aliquam Dei tanquam finis ultimi, seu ut nunc intelligimus propter se amati dilectionem. An autem dilectio hæc ratione sui dominans esse debeat; annon sufficiat ut ratione alterius, puta timoris, sit super omnia; imo annon sufficiat ejusdem influxus cum aliorum motivorum influxu ex præcedentibus dijudicabunt qui ea meditari volent. Erunt certe plures, qui Pœnitenti de salute sua sollicito transitum à timore ad

initium aliquod charitatis non adeo difficilem existiment. Dicat is secum: Merui, & centies merui gehennam. Si præcisa esset vita mea uti decem & octo illorum super quos cecidit turris Sileo, jam dudum agerem apud inferos: Misere cordiæ igitur Domine, quia non sumus consumpti: de nobis actum erat, defecissent miserationes ejus. Quid retribuam Domino tam clementi? Confitebor ei, non quia mihi bonus fuerit, summe in se bonus, summe amabilis sit &c.

Hi porro sensus non tam ex confessione oris, quam ex tota peccatoris agendi ratione æstimabuntur. Licebit in eo amorem supponere, qui olim avarus, dispergit nunc pauperi; qui impudicitiae deditus, pactum jam cum oculis suis pepigit tam austerum, ut ne de virgine quidem cogitet; qui libentius audit dicentes de Deo, quam olim audierit iniquorum fabulationes. Dicat is & inclamet se solo agi metu gehennæ; absolvam intrepidus; non quia solum pœnæ timorem satis esse credam; sed quia ei contra se testimonium ferenti non credam; sicut nec Bernardo, se Monachi nomine indignum profitenti, aliisve Sanctis se dæmonibus peiores esse ingementibus credidero.

SOLVUNTUR DIFFICULTATES QUÆDAM PRACTICÆ.

Quæres 1. Quo tempore debeat elici contritionis actus, ut ad justificationem in Sacramento recipiendam sufficiat; num ante confessionem, num ipso confessionis tempore, num ad minus ante absolutionem.

DCLXXXV. Resp. 1. Contritionis actum ad minus elici debere ante absolutionem. Ratio est 1. quia peccator sine dolore non est Pœnitens, nec dispositus ad peccati remissionem. Ergo subsequens absolutio, ex defectu materiæ suo frustraretur effectui. Quia voluit Christus ut Sacerdos tanquam Judex, ad largiendam absolutionem moveretur per accusationem & dolorem Pœnitentis. Ergo debet utraque præcedere. 3. Quia per absolutionem debet homo fieri de inimico amicus: talis autem fieri non potest, qui peccatum suum congruo dolore non retractaverit.

Consent quidem Tamburinus & alii nonnulli, satis esse ut dolor eliciatur sub absolutione, dummodo ante finem illius: quo fere modo ad comparandum libri Dominium non requiritur ut ab initio locutionis consentias donatori, sed satis est ut donationem acceptes, cum is verba absolvit.

Ast cavendum ab opinione ista, quæ cum satis tuta non sit; Sacramentum nullitati exponere potest, uti cum aliis monet La Croix hic part. 2. n. 697. Neque vero de Sacramentis sentiendum ut de contractibus. In his sufficit acceptatio sub finem, quia perseverat moraliter voluntas donantis: in illis vero non sufficit, quia eorum effectus suspendi non potest, sed operari debent dum fiunt vel applicantur. Unde, ait Lupo disp. 14. n. 48. non sufficit consensus suscipientis Sacramentum post verborum finem, quia jam desit Sacramentum: neque etiam sufficit consensus post prolatam mediam partem formæ vel applicatam materiam; quia illa pars non operatur, ut nunc moraliter per-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

severat, sed ut fuit, quando physice fuit. Hæc ille.

Ceterum cum absolutionis forma in his essentialiter verbis consistat: *Absolvo te a censuris & peccatis tuis*, satis absolutionem præcedit contritio elicitæ, dum à Sacerdote proferuntur verba quæ eidem absolutioni præmitti solent. Hinc contritionis actus à Pœnitente continuatur per totum tempus quo loquitur Sacramenti Minister.

DCLXXXVI. Resp. 2. necessum non esse ut actualis dolor confessionem comitetur. Ratio est quia impossibile sit, ut qui totus ad peccatorum suorum accusationem, ad Confessarii interrogationes, ad responsa iisdem facienda intendit, contritionis actus interim eliciat.

DCLXXXVII. Resp. 3. Ambigere Theologos an contritio confessionem præcedere debeat, an sufficiat ut sequatur. Sunt qui eam præcedere velint, ita Coninch, & alii perpauca, 1. quia confessio esse debet accusatio dolorosa, non nuda & historica narratio, qualis foret, si nullo informaretur dolore. 2. Quia contritio reddi debet sensibilis; non efficitur autem sensibilis per confessionem, quam proinde præcessisse, & in qua moraliter perseverare debet. 3. Quia confessio sine dolore vel prævio, vel comitant, non magis reconciliativa sit, quam absolutio sine eodem dolore impensa.

Consent tamen alii communiter satis esse ut contritio confessionem sequatur. Atque id probant ex trita Confessariorum praxi, qui contritionem à Pœnitentibus post confessionem ipsorum sollicitè exigunt, non antea. Ita Navarrus, Tolet, Suarez, Ethica amoris Cap. 180.

Neque movet eos triplex objectio quæ in contrarium movetur.

DCLXXXVIII Non 1. Quia ut confessio

Z z

di.

dicatur dolorosa, necesse non est ut eam præcedat dolor, sed sufficit ut illa ad dolorem secuturum referatur. Quamquam, ajunt, curandum est ut confessionem committatur aliqua displicentia, ne historicæ potius quam accusatoris peccatorum expositionis ratione habere videatur.

DCXXXIX. Non 2. 1. quia cum Henno dici possit, contritionem reddi sensibilem ex confessione; quia hæc indicat dolorem aut esse, aut fuisse, aut futurum esse; 2. quia quamdiu Pœnitens flexo poplite humiliter Judicis sententiam expectat, censetur moraliter in facta confessione perseverare, & hæc implicite loqui: *Ita est, Pater, horum omnium reus sum, atque absolutionem & pœnitentiam supplex deprecor.* Sic autem jungitur contritio confessioni.

DCC. Non 3. quia confessio non est reconciliativa pro tempore quo emittitur, sed pro tempore absolutionis secuturæ: absolutio autem reconciliationem proxime parit.

DCCI. Monent tamen qui sic sentiunt, Pœnitentibus curandum, ut contritionem præmittant confessioni; tum quia fieri possit ut deinceps distracti, vel absolutione præventi Sacramentum non recipiant defectu contritionis; tum quia, ait P. Antonius, ubi de Sacramentis agitur, tenenda est pars tutior, tametsi minus probabilis. Unde, inquit, Pœnitens, qui sine prævia contritione deposuisset peccata, deberet post elicited ejusdem contritionis actum dicere: *Accuso me de peccatis jam declaratis;* vel Confessario quærenti annon denuo ea accuset, respondere: *Ita.* Verum, propitio Deo, modici est usus præsens hæc disceptatio. Quis enim confessionem serio meditans, Philosophi instar ad conscientie examen, citra invocatum sancti Spiritus opem, & absque ullo doloris sensu, accedat? Quis non multa prece totum illum, quo indiget, dolorem accerere conetur? Quis confidat, futurum ut brevi eo temporis spatio, quod accusationem inter & absolutionem medium esse solet, quodque totum pene audiendis Confessarii monitis destinatum est, irruat in se ea dispositionum congeries, quæ ad recipiendum utiliter Sacramentum requiritur?

Quæres 2. an ad Sacramenti valorem sufficiat contritio, quæ confessionem diu ante præcesserit, sed tamen in ordine ad ipsam.

DCCII. Resp. variare ea de re Casuistarum opiniones, ita ut aliqui velint sufficere dolorem etiam ante plures annos habitum, modo retractatus non fuerit: alij, quibus merito displicet laxior hæc & infundata opinio, admittant dolorem qui uno tantum mense confessionem præcesserit: alij dolorem qui quatuor aut quinque diebus: alij eum qui una die: alij, qui tribus aut quatuor horis antecefferit. Nobis hæc veri magis similia videntur.

DCCIII. 1. Necesse est ut contritionis actus sacramentali confessioni uniatur, non quidem physice, sed moraliter, ea nimirum *simultate*, quæ ad actum judiciale sufficit & requiritur. Ratio est, quia compositum constare debet ex partibus secundum ejus naturam conjunctis: atqui Sacramentum est compositum morale, non physicum. Ergo coalescere debet ex partibus, quæ sibi, non Physice quidem, sed moraliter coexistent.

DCCIV. 2. Contritio absolutionem aliquanto præcedere potest. Scilicet Sacramentum Pœnitentie ad normam forensis judicii institutum est. Atqui in forensibus judiciis potest materia certo quodam intervallo præcedere sententiam. Ergo. Idem dicendum de Pœnitentia, cum Christus nihil circa ipsam hac ex parte immutasse videtur. Ita non plures, qui tamen caute intelligendi sunt: quia cum Pœnitentia non judicii tantum, sed & Sacramenti rationem habeat; Sacramentum vero certam materiam ac formæ unionem exigat, minus in eo disjungi possunt contritio & absolutio, quam in judiciis forensibus materia & sententia.

DCCV. 3. Si dolor virtualiter perseveret in aliquo suo effectu, puta cum quis conscientiam examinat, aut in tribunali positus Confessarium expectat, hujusmodi dolor, etsi aliquot horis absolutionem præcedat, modo per peccatum superveniens non fuerit retractatus, ad absolutionem sufficere creditur à non paucis; quia satis cum ea uniri atque connecti videtur.

DCCVII. 4. Si quis elicto doloris actu mentem ad alia, puta ad studium ad epistolæ scripturam averterit, aut voluntaria distractione ad alia sit dilapsus; etsi Sacramenti suscipiendi voluntatem non abjecerit; curandum in praxi ut dolorem breviter renovet, saltem in fine confessionis: quia in materia tanti momenti dimisso incerto adhærendum est certiori. Ita ad minus suadet La Croix n. 706. cujus prudentior & tutior videtur opinio, quam Henrici à S. Ignatio. Verum & hæc quoque discussio haud magnæ est utilitatis; cum Pœnitentis contritio absolutionem Sacerdotis ex ipso Sacerdotis monito concomitetur. Quamquam interdum fieri potest ut scrupulosi, dum anxie secum inquirunt, annon hoc vel illud peccatum omiserint, contritionis actum omittant.

Quæres 3. an dolor de peccatis conceptus sine ordine ad Sacramentum, in eodem Sacramento inservire possit.

DCCVII. Affirmant plures cum Lugo, Ethica amoris ibid. n. 1256. &c. 1. quia qui de peccatis dolet sincere, sinceram habet voluntatem faciendi quæ necessaria sunt ad suam cum Deo reconciliationem: in hæc porro voluntate includitur virtualis intentio confitendi data occasione. 2. Quia nihil tunc deest eorum quæ ad justificationem à Tridentino requiruntur, non dolor ex hypothesi, non ejusdem doloris cum confessione unio, quæ fit per actum sequentem, quo is ad illam ordinatur, non confessio, &c.

DCCVIII. Aliter sentiunt Bonacina, Henno, Antonius, quia pars negans est tutior, nec improbabilis; cum in toto morali, quod ex intentione agentis pendet, pars ad compartem referri debeat. 2. Quia ideo v.g. in Baptismate ablutio ut sit materia Sacramenti, exigit intentionem conficiendi ejusdem Sacramenti, quia ablutio de se indifferens est ad hunc vel illum effectum. Atqui pariter contritio de se indifferens est ad justificationem in Sacramento, aut extr. Ergo seclusa ipsius ad Sacramentum relatione non erit actio sacramentalis.

Hæc momenta non equidem invicta sunt; quia tamen dubii quid generant, postremæ huic opinioni practice adhærendum. Quæ Dei gratia est,

est, non ita difficilis est contritio, ut iterum & tertio elici nequeat.

Quæres 4. An novo opus sit dolore, quoties nova recipitur absolutio: puta cum quis oblitus peccati paulo post impensam sibi absolutionem redit ad Confessarium denuo ab eo absolvendus.

DCCIX. Negant Ledesma, Henricus à S. Ignatio, & alii communiter, 1. quia ad novam absolutionem sufficit nova confessio cum dolore moraliter perseveranti: quæ duo in præsentis casu concurrunt. 2. Quia alioqui infirmus, qui peccati oblitus revocaret Confessarium, ab eo non posset absolvi, si antequam novum concepisset dolorem, excidisset ab usu rationis. 3. Quia in his casibus neque novum eliciunt Fideles, neque novum ab ipsis exigunt Confessarii doloris sensum.

Hæc opinio admodum probabilis videtur: ab ea tamen in praxi recedi vult P. Antonius, tum quod omnino certa non sit; tum quia nova forma novam materiam proximam exigit. Quasi vero dolor perseverans cum confessione ad materiam proximam non sufficiat. Ut ut est, parvo nec operose elicitur novus contritionis actus: parvo nec operose à Confessario monetur eliciendus.

Quæres 5. An dolor semel conceptus per subsequens peccatum retractetur.

DCCX. Resp. 1. Retractari per peccatum letale; quia per illud retractatur & peccati detestatio, & annexa veræ contritioni voluntas non peccandi amplius.

DCCXI. Resp. 2. cum Lupo disp. 14. n. 146. Ethica n. 1258. non retractari per lapsum in veniale aliquod, dolorem de aliis seu venialibus seu letiferis. Ratio est quia cum sincero de mortalibus, aut venialibus plurimis dolore stare potest affectus ad aliquod veniale, ut patet in iustis. Unde dolor de uno vel multis venialibus permanere saltem habitualiter censetur, quamdiu revocatus non fuerit per lapsum in eadem peccata. Quia tamen decisio hæc non caret difficultate, ut monet La Croix n. 715. *Pro majori securitate expediet elicere alium actum doloris circa mortalia, aut resumpto universali motivo innovare priorem actum circa omnia.*

Quæres 6. An ad venialium in Sacramento remissionem requiratur contritio vel attritio.

DCCXII. Resp. affirm. Ita enim necessaria est saltem attritio, ut qui venialia sola sine ullo dolore, & ullo emendationis proposito culpabiliter confitetur, mortali se peccato obstringat. Ratio est, quia Sacramento materiam omnino necessariam subtrahit; quod sine gravi piaculo fieri non potest.

DCCXIII. Aliud esset si quis plura venialia confitens, quædam serio doleat, servato ad alia quædam affectu. Tunc enim, quia subicit materiam, supra quam absolutio valide & legitime cadat, Sacramentum non omnino irritum efficitur. Unde discrepat ab eo, qui plures inter formulas triticeas hordeaceam unam offert Sacerdoti, is enim totaliter irritum reddit unum totale Sacramentum: cum totuplex sit saltem in ratione convivii spiritualis Sacramentum, quotuplex panis qui consecratur: quod in peccatorum absolutione minime contingit. Neque enim totuplex est Sacramentum,

quotuplex absolvitur peccatum.

DCCXIV. At, inquires, nemo serium habere potest propositum vitandi venialia omnia; cum nemo intendere serio possit id quod iudicat impossibile.

DCCXV. Resp. Satis esse ut proponat sibi Pœnitens vitare venialia, quomodo vitari possunt. Possunt vero distributive, seu singula; non collective, seu omnia. Huic autem venialia singula vitandi propositio addi debet propositum aliud majori studio vitandi ad eorum diminutionem. Hujus porro vigilantie debitum, etsi Christianis omnibus incumbit, at præcipue Religiosis, quibus, cum ex officio eniti debeant ad perfectum in via salutis, in qua juxta SS. PP. non progredi, regredi est; omnimode fatagendum, ut abstergant veniales culpas, veluti sordes quæ spiritalem profectum retardant.

DCCXVI. Neque tamen quia quis denuo in venialia lapsus fuerit; aut animis cadere, aut male de præterita contritione augurari debet. *Quod enim in confessa venialia frequenter quis relabatur, provenit ex impossibilitate vitandi omnia;* inquit, Henricus à S. Ignatio n. 2262. *Ipsi Apostoli, arietes Domini gregis,* ait Episcopus Castoriensis in Opere cui titulus, *Amor Pœnitens*, Lib. 2. cap. 22. *de his peccatis animatus quotidie dolebant, & tamen ab illis se ipsos non omnino continebant: Unde quotidie eis usurpanda erat hæc oratio:* Dimitte nobis debita nostra.

Quæres 7. An qui legitima destitutus contritione ad Sacramentum venialia sola confessor accedit, semper gravis noxæ reatum incurrat.

DCCXVII. Resp. 1. Incurrere, quoties venialia sola sine formali & efficaci contritione de aliquo confitetur: quia grave est sacrilegium quod Sacramentum defectu essentialis materię voluntarie nullum reddatur.

Dixi, *sine contritione de aliquo*, qui enim de aliquo vere conteritur, etsi non de aliis, cum validam Sacramento materiam præbeat, gravem eidem injuriam non infert. Est tamen irreverentia aliqua & mendacium, confiteri veniale aliquod de quo non doleas: Ut enim ex Suarez notat Antonius, confitens peccatum, eo ipso exerceat dicit, se illud dolere & ab eo velle absolvi. Unde cum satius sit filere quam mentiri, satius fuerit peccatum illud reticere, quam irrisorie quadantenus confiteri; nisi illud confitearis quasi consilium & monita salutaria rogaturus, aut ejusdem naturam edocendus.

DCCXVIII. Resp. 2. Non peccat letaliter, qui bona fide, sed falso contritum se existimans, venialia confitetur. Ita idem Castoriensis Episcopus in eodem Opere, Lib. 1. cap. 22. cui cum aliis pluribus concinere videtur Duguetus Tom. 2. Epist. 9. Ratio, est 1. quia si semper in eo casu occurreret letalis noxa, utique quia magnum Sacramentum suo privaretur effectu. Atqui fieri potest ut Sacramentum effectu suo privetur sine gravi noxa; cum scilicet credit Pœnitens se ut par est contritum esse, aut alias sufficienter dispositum. Et vero fructus Eucharistiæ primarius est, ut animam spirituali dulcedine pascat, ejusque vires ex lucta cum concupiscentiis nonnihil læsas instauret.

Atqui

Atqui tamen ab hoc fructu potest quis extra letale crimen excidere propter distractiones quibus mens abripitur. Ergo à pari.

2. Ille unus moraliter delinquit, cuius ex anima expellitur Dei amor: is autem nisi majori creaturarum amore non expellitur. Atqui in homine pio, qui ad Sacramentum, minus quidem dispositus, sed bona fide accedit, nullus fingi potest amor perversus creaturæ, qui amorem Dei propulset.

3. Constat sanctam esse & justificatoribus quibusque familiarem crebræ confessionis praxim, quam quotidie frequentarunt Petrus à Luxemburgo, Carolus Borrom. Xaverius, cum penes se erat, Clemens XI. & ad minimum semel in hebdomada piæ quæquæ Sodalitates. Atqui nulla erit praxis quæ plus habeat periculi, plus invehat damini, si nullum sit medium fructuosam inter & sacrilegam confessionem. Quoti enim eo peribunt, quo plus proficere conabantur?

4. Si obtineat contraria assertio, justus, qui imminente morte, ut leviores eluat maculas, confitetur sed vel adstantium lacrymis, & vi dolorum, vel testamenti difficilis institutione distractus, haud satis veniale, cui fortiter adhærebat, peccatum detestatur, ideo duntaxat in æternum peribit, quia enixius voluerit coram Deo mundus comparere. Si enim peccata hæc sua non confiteatur, non utique peribit. Ergo hinc præcise perit, quia Deo probationem se facere enititur. Id autem quis ferat?

5. Demum, si justus in his circumstantiis mortifere peccet, vel quia impedit effectum Sacramenti, vel quia debitam eidem materiam subtrahit: neutrum dici potest. Non 1. quia sua Sacramento utilitas citra gravem noxam subtrahi potest, tum ob rationem primo loco allatam; tum quia Sacramenta sunt veluti cibus & medicina animæ. Ut ergo medicamenta sic accipi possunt, ut nec profint, nec letifere officiant; sic & Sacramenta. Non 2. qui enim ex distractione tantillum culpabili aquam loco vini funderet in Calicem, irritum faceret Sacramentum, nec tamen graviter reus judicaretur. Neque enim culpa ex subreptione, & admodum venialis culpam lethalem parit.

Censet quidem recentior ille de quo *Æthica* amoris toto cap. 183. mortaliter peccare eum quem ante mortem non pœnitet culpæ venialis: quia hoc ipso salutem suam contemnit. Unde sequitur nunquam contingere ut homo è vivis cum solo veniali excedat. Verum opinio hæc quam Nugnus vocat *errorem in fide*, & quæ re ipsa male cohæret cum fide Purgatorii; hæc, inquam, opinio vel eo solo rejicienda est, quod nulla nititur auctoritate vel ratione. Quod enim ait Auctor ejus, non cadere sub præsentem providentiam, ut justus improvisa morte statim ab admissio veniali è vivis rapiatur, quotidianum sine ulla necessitate miraculum inducit. Dicendum igitur cum S. Greg. mag. Lib. 4. Dialog. c. 39. *quasdam culpas in sæculo, quasdam vero in altero sæculo posse relaxari*. Legatur S. Thomas q. 7. de malo, Art. 2.

DCCXIX. Dices, si justus, quem supponimus bona fide se contritum satis arbitrari ad obtinendam contritionem fecisset quod in se erat, eam dubio procul fuisset consecutus. Et

go Sacramenti nullitatem sibi imputare debet.

DCCXX. Resp. esto verum sit quod hic supponitur, & quod tamen innumeris in casibus ex solo corporis torpore, aut involuntaria mentis evagatione falsum esse potest. Esto, inquam, nonnihil liberæ negligentiae irrepperit: an perdet Amicum suum ob levem negligentiam quam is ob humanæ mentis fragilitatem nequaquam adverterit? Si sic *iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit?* Quis salvus erit?

Ceterum merito animadvertunt Theologi, instanter monendos esse eos qui sola sæpius venialia confitentur, ut nusquam ad Sacerdotem accedant, quin contritionis donum à Deo fuerint deprecari oratione fervida, sensum mortificatione, eleemosynis, aliisque pietatis operibus; & deposito pro viribus affectu eorum quæ sibi sunt frequentioris lapsus occasio, expressos contritionis actus elicuerint. Nimirum vereri est, ne qui vix ullam sibi vim inferunt, determinata voluntate adhæreant peccatis quæ confitentur, adeoque ut minimum tepide vivendo, tremendam illam, quæ Lao diceno Episcopo in Apocalypsi facta est, condemnationem in se accersant: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus. . . . sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo: quia dicis quod dives sum & locupletatus, & nullius indigeo: & nescis quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus*. Duo igitur præstet sagax Director: Erigat animos, ne scrupulo vel desperatione concidant. Territet, ne mentem invadat socordia. Interim ne Pœnitens satis forte non doleat de venialibus, in quæ non infrequenter labitur, curet grave antea vitæ peccatum, generaliter tamen ut plurimum, confiteri; sed ita ut illud vere & ex animo detestetur.

Quæres 8. an confessio sine contritione facta possit simul esse valida & informis; id est habere partes omnes ad valorem suum requisitas, & tamen effectum gratiæ non parere propter indispositionem subjecti. Credit v. g. Petrus se contritum, licet non sit: censet Joannes se solius furti reum esse, & ideo furtum solum detestatur, non autem perjurium, cuius invincibiliter oblitus est. Neuter sane reconciliationis gratiam consequitur, quia caret alter vera, alter universali contritione: at nunquid ideo invalida erit confessio utriusque, & ideo, comperto defectu, repetenda? annon potius validi, & sublata postmodum fictione effectum suum paritura?

Duplex est ea de re Theologorum pari pene numero & pondere sententia. Affirmat prima Sacramentum simul aliquando validum esse & informe ratione doloris. Ita præcipue Suarez, Tolet, Lugo, & Thomistæ plures cum Goheto Disp. 10. art. 1.

DCCXXII. Probant 1. ex S. Thoma, Supplem. quæst. 9. art. 1. ubi sic loquitur O. *Confessio potest esse in eo qui non est contritus. Et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet; unde non tenetur postmodum nisi suam fictionem confiteri*. Atqui hic admittitur confessio & informalis & simul valida. Informis quidem, quia *tunc non percipit* Pœnitens fructum ejus; Valida vero, tum quia nemo præteritæ absolutionis

lutionis fructum deinceps percipere potest, nisi hæc ante valida fuerit; tum quia si Sacramentum prorsus invalidum fuisset, non sufficeret confiteri fictionem, sed repetenda esset confessio: quod tamen fieri debere negat S. Doctor, dum fictionem solam confiteri jubet. Et ita fenserant ceteri pene omnes usque ad Vasquein, quem alii secuti sunt.

DCCXXIII. Probant 2. quia cum effectus sit extra essentiam causæ, potest ille ab ea separari, ut patet in igne, qui ob indispositionem subjecti non semper in eo calorem parit. Atqui confessionem validam esse simul & informem, nihil est aliud quam ipsam ab effectu suo separari, licet de se ad ejus productionem tendat.

Prob. 3. quia in hypothesei juxta quam Pœnitens mortale unum sincere dolet, non autem aliud quod sibi invincibiliter exciderit, confessio necessario est informis: cum letale unum sine alio remitti non possit. Atqui tamen eadem confessio prorsus valida esse videtur. Nulla enim deest ipsi pars essentialis. Non confessio, cum integre confessus fuerit quidquid occurrebat memoriæ. Non absolutio, uti supponitur. Non demum dolor de furto, v. g. cum illud detestetur ex hypothesei.

DCCXXIV. At, inquit, qui furtum detestatur, ut gehennæ inductivum, vel ut offensam Dei, simul perjurium si quod commiserit detestatur. Esto, reponunt: quid tum? Sane, non quivis dolor, sed is tantum qui per confessionem sensibilis sit, pars est hujus Sacramenti. Atqui dolor de perjurio non est sensibilis per eam de qua loquimur confessionem. Is enim tantum dolor per confessionem sensibilis efficitur, qui confessionem imperat: adeo ut hæc prout effectus doloris eundem dolorem prout causam suam manifestet. Atqui dolor de peccato, à quo quis se invincibiliter liberum credit, non imperat hanc confessionem. Ergo etiam si dolor ille abesse supponatur, quod gratis supponitur, non erit pars hujus Sacramenti: Sicut nec esset pars hujus Sacramenti, dolor quem quis conciperet de perjurio ante Baptismum in statu peccati receptum commissio, etsi dolor ille necessarius foret ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, quod postea ad delendum aliud peccatum à Baptismi tempore perpetratum reciperetur. Unde liquet aliud esse quod dolor ad effectum Sacramenti requiratur; aliud quod sit pars Sacramenti. De his adi La Croix n. 672.

Secunda sententia quam tenent Adrianus, Major, Medina, Vasques tom. 4. in 3. p. q. 92. art. 2. n. 13. Gamachius cap. 21. & alii quibus subscribit Sylvius in Supplem. q. 9. a. 1. negant confessionem validam simul & informem fieri posse.

DCCXXV. Probant 1. quia ex S. Thoma q. 29. art. 8. contritio est de essentia Sacramenti Pœnitentiæ; atque id docent Concilia Florentinum & Trid. quæ cum hujus Sacramenti partes assignant, semper contritionem primo loco reponunt. Atqui ubi deficit pars essentialis, seu ex ignorantia, seu aliter, totum subsistere non potest: ut patet in eo qui ex inculpata fide baptizatur in vino.

DCCXXVI. Probant 2. quia Trident. Sess. 14. cap. 5. docet, nihil aliud in Ecclesia à Pœnitentibus exigere, quam ut postquam quis diligentius se excusserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, &c. Atqui peccata oblita non possunt eadem confessione includi, nisi per dolorem eidem confessioni annexum retractentur. Ergo dolus ille in omnia prorsus peccata cadit.

DCCXXVII. Reponunt prioris sententiæ vindices, Tridentinum loqui de rebus ut se ordinarie habent, non autem ut per accidens & raro contingunt.

Sed 1. cur generalia Concilii verba gratis & periculose restringunt? Gratis, quia sine causa cogente, quin & sine fundamento. Periculose, quia pro valida, & ideo pro minime repetenda, habent confessionem, cujus validitas cum dubia sit, & summe controversa, mentem in materia Sacramenti tranquillare non potest.

2. Vel is qui furti simul & obliti perjurii reus, furtum solum dolere supponitur, excludit perjurium à dolore, vel non. Si excludit; ergo vel supina laborat ignorantia, dum nescit cum pueris dolorem ad omnia quorum reus esse possit homo, peccata extendi debere; vel profunda superbia, dum credit fieri non posse ut aliquid sibi exciderit à memoria: & in utroque casu difficile est ut absolutionis capax judicetur. Vel non excludit; & tunc difficilior est ut dolor à Spiritu sancto procedens ad omnia prorsus non extendatur.

DCCXXVIII. Probant 3. ut valida sit furti confessio debet ea includere 1. efficacem divinæ reconciliationis desiderium; 2. sincerum vitandi omnia mortalia propositum. Atqui neutrum haberi potest, quin dolor de uno peccato, ad alia quæcumque oblita esse possunt, diffundatur. Hujus enim extensionis negatio & divinæ reconciliationi contraria foret; & veram denuo peccandi voluntatem, vel potius actuale novi peccati exercitium includeret.

DCCXXIX. Reponit La Croix nu. 674. propositum non peccandi extendere se ad omne peccatum mortale tanquam fugam pro futuro, non tanquam retractationem præteriti. Et ratio est, inquit, quia posset quis proponere nunquam pejorare in posterum, & tamen non dolere de perjurio præterito, quod sibi specialiter fuisset utile.

Verum etsi propositum mere naturale ad futurum duntaxat, intacto præterito, spectare possit; quis idem censet de proposito, quod à speciali S. Spiritus inspiratione oriatur; quale illud esse debet, quod ad validam confessionem sufficere supponitur.

DCCXXX. Nodum hunc, meo quidem iudicio, feliciter dissolvit Henricus à S. Ignat. Hinc cap. 192. quicum

Dico 1. confessionem posse esse simul validam & informem; cum nempe quis omnia quæ sibi post debitum examen occurrunt peccata confitetur; at sine sufficienti contritione:

quia contritionis defectus impedit quidem effectum confessionis, sed non valorem ejus: unde nec apud eundem Confessarium repetenda erit; sed ei solum declaranda fictio seu defectus contritionis, postquam innotuerit, ut absolutionem repetat. Et id unum, addit idem Theologus, intendit S. Thomas in textu pro prima opinione adducto.

Dico 2. Sacramentum nusquam informe esse & simul validum: quia vel recipitur cum dispositionibus necessariis, & tunc non modo validum est, sed & formatum: cum dispositiones quæ valorem ejus pariunt, pariant & ejus effectum: vel sine iisdem dispositionibus recipitur, & tunc invalidum est & informe. Unde.

Dico 3. in allata hypothese informe & nullum esse Sacramentum ab eo susceptum, qui perperam credidit se sufficienti dolore instructum esse. Unde comperta deinceps rei veritate, & confessiones sic factas iterare, siquidem Confessarium mutaverit, & per novam præcepto Ecclesiastico satisfacere tenebitur. Nec me movebit auctoritas D. Thomæ; cum is, vel juxta Henricum à S. Ignatio aliud intenderit: vel teste Silvio cit. qu. 29. ar. 8. tacite retractaverit, quod dixerat dist. 17. unde desumptus est art. 1. qu. 9. Supplementi.

Dico 4. formatam simul & validam esse confessionem illius, qui oblitus perjurii, de solo quod accusavit furto sibi utrumque visus est doluisse: quia reipsa dolor ille cetera quæ memoriæ exciderant peccata, saltem implicite affecit. Quandoquidem contrarium sine expressa & directa intentione contingere nequit: hæc autem intentio si in amente quopiam, at non in homine sui compote supponi potest.

Ceterum prima nostræ hujus responsionis pars nullam fidelibus anxietatem parere potest: neque ideo de repetendis suis confessionibus solliciti esse debent; *quia non requiritur ab eis certitudo, sed sufficit probabilis existimatio, quod omnia ad bonam confessionem necessaria adfuerint. Si vero fortassis in illa sua existimatione fallantur, quamdiu sincere agunt & defectum non advertunt, excusantur; & omnium remissionem consequentur per proximam confessionem debito modo factam.* Ita Silvius ibid. p. 55. & hæc ponderanda.

DCCXXXI. Sed quid juris, inquires, si quis furtum doluerit ut grave peccatum, perjurium vero, puta in gratiam innocentis factum, vel nullatenus doleat, vel ad summum ex Purgatorii metu doleat: quia à viro docto, sed mendaci audierit, illud in hac occasione, vel non esse peccatum, vel esse peccatum dumtaxat veniale.

Resp. esse qui confessionem tunc temporis & validam & informem esse credant. At melius dixeris eam vel validam esse & formatam, vel informem & nullam, pro gradu ignorantiae ex qua perjurus peccatum suum vel nullum vel leve judicaverit: ita ut valida sit, si invincibiliter perjurii gravitatem ignoraverit; invalida, si vincibiliter. Ratio est quia in secunda hypothese necessario dolore culpabiliter caruit. In prima, vel à dolore simpliciter, vel saltem à doloris gradu ex bona sua fide excusatus est. Et id si minus in perjurio; cujus

gravitatem vix ignorant aggressiores; in aliis prope innumeris casibus, ipsis etiam eruditissimè quotidie contingit. Quanquam, ut vitetur æquivocatio in hac materia frequens, satius sit dixisse confessionem in utroque casu validam esse, Sacramentum vero in uno tantum casu validum.

Quæres 9. an satis sit, si Pœnitens doleat se non dolere.

DCCXXX. R. neg. Si illud *non dolere*, omnem de peccatis dolorem excluderet; quia requiritur dolor de peccatis, non de doloris defectu. Secus, si ut sæpe, potissimum scrupulosus evenit, non dolorem, sed certam doloris qualitatem excludat; puta vehementiam, aut sensibilitatem. Porro de intensione doloris non tam ex Pœnitentis ore, quam ex agendi ejus ratione judicandum.

Quæres 10. quibus signis dignoscere possit Confessarius contritionem Pœnitentis: constat enim eum in re tanti momenti aberrare non posse, quin gravi sese exponat indignum absolvendi periculo. Constat rursus è centum confessionibus invalidis nonaginta novem defectu contritionis irritas esse.

DCCXXXIII. R. certam hic pro omnibus legem constitui non posse. Unde, ne inferius dicenda præoccupemus, triplex secerni præcipue debet classis eorum qui se sacro Tribunali sistunt. Alii Deum timent, & pie vivunt; etsi interim pro humana fragilitate in aliqua labantur, quorum rei in manus supremi Judicis incidere formident. Alii nihil de salute sua solliciti vix boni quidquam, multum vero mali qua data occasione perpetrant: hi vero quantum alii ab aliis discrepant! Alii media pene inter utrosque via gradiuntur, non boni prorsus, non impendio mali.

In primis ea ipsa quam agunt vitæ ratio, sufficiens esse solet contritionis argumentum. Rarum est ut graviter peccent; & si quid ab eis solito majus extorserit transiens quidam oculorum aut linguæ pruritus, continuo ad Petri normam flent vel ingemunt amare, veniam enixe precantur & supplices à Patre misericordiarum, properant ad medicum, sententiæ ejus quæcunque ea fuerit, humiliter subscripturi; peneque id unum timent ne indulgentiorem experiantur. Hi ergo vix quidquam faceffunt difficultatis.

Secundis non sufficiet, vel desiderium aliquod veræ contritionis, & pia aliqua ad eam excitandam consideratio: vel quod ex contritionis motivo quidquam perpenderit; vel quod neque necessitate, neque consuetudine, sed pio motivo ad sacrum Tribunal accedant; vel quod peccata humiliter & exaggeranter, non autem minuendo, vel excusando confiteantur; vel quod Pœnitentiam quamvis difficilem & monita salutis prompto animo acceptent. Vidimus enim qui hæc & multa plura fecerint, qui pene suis nos lacrymis obruerint, qui instar Esaii irrugierint clamoribus magnis; & tamen constanter vitiis suis adhæserint. Hæc igitur bona licet & optima, nec raro idonea quæ Confessarium moveant; sæpe etiam haud sufficiunt, non tantum erga eos qui inimicitias gerunt veteres, qui alienam rem vel famam injuste retinent, qui in

proxi-

proxima peccandi occasione versantur, qui pravæ consuetudinis nodo irretiti sunt; sed & erga eos quoque, qui mira facilitate è bono ad malum, è malo ad bonum fluxu perpetuo transeunt; qui si peccato non adhærescunt constanter, non etiam diu in virtutum exercitio perseverant; qui per tempus seu Missionis, seu secessus annui vivunt angelice; post hebdomades aliquot, non in flagitia, quæ naturaliter horrent, sed in ea tamen quæ vere gravia sunt peccata, totis pedibus reversuri. Hi ergo cognoscendi primum à Confessario, deinde ex præteritis judicandi, probandi demum diutius, ut videatur, non dico an impecantes futuri sint; neque enim id ab homine expectandum; sed an ab iis immineat idem qui ante boni & mali circulus.

Osee 4. 2.

Tertia peccatorum classis, quæ miserrimis hisce temporibus, quibus *maledictum & mendacium, & homicidium, & furtum & adulterium inmundaverunt*, Pastorum gaudium & corona esse videtur; cum ipsa sit tepidorum classis, aut ad hanc proxime accedat; ex ea Scripturæ regula ponderanda est: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus: Utinam frigidus esses, aut calidus: sed quia tepidus es :: incipiam te evomere ex ore meo*, Apoc. 3. 15. Quid porro non vereri sit de eo statu, qui iudice Deo, ipso mortalis peccati statu utcumque deterior sit. Hic ergo conatu plurimo indiget Pœnitens, præsertim quia exeundum sit ex via, quæ cum æquitatis & iustitiæ speciem præ se ferat, nihil offerre videtur, quod multo dilui dolore indigeat. His porro conatibus si desint Pœnitentes, ut ferme solent, constat eorum partes à Confessario esse supplendas. Cum enim curare debeat ne Sacramentum potioris materiæ defectu irritum fiat, necessum est ut quasi induat Pœnitentium personas, iisque, non rudibus tantum, sed etiam speculative eruditis, nervosa, & (meo quidem iudicio, nisi aliud exigat retusa pœnitentis imbecillitas) brevi oratione aperiat, quam periculosum sit opus Dei facere negligenter, quam facile proruant in graviora, qui levibus sine scrupulo assuefiunt; quam sæpe gravia sint, quæ habentur ut modica; quam fluxa si quæ è peccato prodit voluptas, quam magnis privet bonis, quanta in hoc & futuro sæculo invehat mala, quam lædat Patrem patrum optimum, &c. Unde

Quæres 11. quibus mediis agere debeat Director ut in corde Pœnitentis contritionem generet.

DCCXXXIV. Resp. satagendum Confessario 1. ut è pietatis Libris, potissimum autem, ut è meditatione, & intimo cordis penu eruat ea motiva, quæ pro conditione & statu Pœnitentis, animam ejus concutiant. 2. ut cum eo actus odii, ferrique de peccato doloris efformet. 3. ut eum his per se solum eliciendis assuefaciat; dato aliquo, prout indiguerit, temporis intervallo, breviori, vel longiori, ut in his, non ore tenus, sed ex corde toto sese exercent.

Cum autem humana mens duobus præcipue moveatur, timore videlicet & amore: alterutro utendum erit pro genio & indole Pœnitentis.

Rudiores, aut qui in peccato tandem induerere, metu in primis configi debent. Eorum igitur oculis aperiendum illud ignis ad sulphuris stagnum, in quod Angeli rebelles, civitatum male famosarum incolæ, Core cum Datan & Abyron, ipsi forte Pœnitentium amici, eo plerumque quod amici, vivi missi sunt, nocte ac die in sæcula sæculorum cruciandi. Inde ut ad Deum sensim adducantur, subjienda erunt bona quibus se peccando privare, thesauri gratiæ, pretium sanguinis Christi, Filiatio Dei & hæreditas superna, æternum illud gloriæ pondus, quod oculus non vidit, & auris non audivit. Proponetur subinde spes damna præterita refarciendi, obtinendæ denovo stolæ qua se ipsos miserabiliter spoliaverunt; primæva jura recuperandi. Demum ad Dei amorem, sine quo nutat vel concidit Pœnitentia omnis, paulatim flectentur. Inspectis oculo fidei, seu suppliciis quæ promeruerunt, seu bonis, quæ adhuc comparere possunt, paulatim fiet ut confiteantur Domino, quoniam summe bonus, & in sæculum misericordia ejus.

Etsi vero motiva hæc sobrie proposita pene omnibus proficere possunt; iis tamen qui animam à natura sortiti sunt meliorem, quique multo plus in virtutem quam in vitium propendent, alia digniora proponi decet. His ergo, sed gradatim, subjiatur, 1. summa Dei majestas, quæ à vili creatura contemnitur, infinita bonitas, quæ à propriis filiis, enutritis tenerissime, effuse in ordine naturæ & gratiæ dilectis, misericorditer exaltatis, petulanter offenditur. 2. Immensa charitas Christi, qui è Cœlis descendit ovem perditam quæsiturus, qui quærens sedit lassus, qui non invenit nisi crucem passus; qui dum ab ea mutuum amorem pro jure suo expectaret, odium pro dilectione, novam crucem pro gratiarum actionibus, novos dolores, novum Calvariæ genus, & nihil ultra consecutus est. 3. Stupenda peccatoris cæcitas, qui Deo, patri, amico, fideli in promissis, munifico remuneratori, dæmonem prefert, quo nihil homini infensius, nihil crudelius, nihil fallacius, nihil quod hominis exitium magis sitiatur, fingi aut animo concipi potest.

Verum absit, ut quidquid sui muneris est, implevisse se credat Sacramenti Minister, quia hæc & alia id genus in aurem Pœnitentium insusurraverit. *Admonere poterit per strepitum vocis: si non sit intus qui moneat, inanis erit strepitus ejus.* Hunc autem Spiritum, qui intus movet, sola oratio, soli, iique diuturni inter vestibulum & altare gemitus eliciunt. Totis igitur viribus incumbat Director, ut exemplo Christi sanctificet se pro Pœnitentibus suis. Eo pietatis afflatu si destitutus sit, timendum, ne, licet forte Tullium facundia superet, sit æsonans, & cymbalum tinniens. Eo contra si plenus sit, licet, ut Moyses, tardioris linguæ, mira operabitur. Is ille nimirum est Dei Spiritus, qui Ambrosius dat lacrymas, quibus duriores ad flendum compellant: qui Xaveriis præbet flagella, quibus proprii sanguinis dispendio, sanguinem è venis alienis eliciant: qui demum voci cassæ etiam & infirmæ dat vocem virtutis.

August.

Cete-

Ceterum, ait P. Antonius in praxi semper, quantum potest, adducendi sunt Pœnitentes ad eliciendam contritionem perfectam; Tum quia actus ejus Deo gravior est, utilior Pœnitenti, & idoneus qui suppleat defectus qui

ex parte Ministri, vel Pœnitentis ipsius occurrere possunt; ut si alteruter non esset vere baptizatus. Tum quia actus charitatis sapissime in vita eliciendus est ex præcepto.

CAPUT QUINTUM.

DE CONFESSIONE.

DE Confessione nobis hæc veniunt expendenda, 1. quid sit, 2. an Divino & Ecclesiastico jure præcepta; 3. quæ ejus materia; 4. quæ conditiones; 5. quod subjectum.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

NOMINE & ESSENTIA CONFESSIONIS.

I.

CONFESSIO in Scriptura triplex distinguitur, alia laudis, qua Dei magnitudinem & beneficia prædicamus, secundum id Psalm. 34. 18. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.* Alia fidei qua fidem nostram exterius profiteamur; juxta id Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Alia denique peccatorum, quæ vel Deo fit; ut Psalm. 31. *Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino;* vel homini sive qua tali, sive ut Ministro Dei; & hæc nec Judæis ignota fuit, ut vidimus Cap. præced. nec ipsis Ethnicis; cum teste Plutarcho in Apopthegmatis, seu scite dictis, Antalcida quidam priusquam initiaretur, à Sacerdote interrogatus fuerit, cujus maximi sceleris sibi conscius esset; nec certe Christianis esse debet, ut paulo post ostendemus.

II. Confessio hominis ad hominem alia est civilis, qua reus crimen suum coram Judice confitetur, ut plurimum exinde condemnandus, alia Sacramentalis, qua peccator delictum suum accusat coram Ecclesiæ Ministro, ut ab eo absolvatur: & hæc præsentis est instituti.

III. Confessio hoc sensu sumpta definitur, Accusatio peccatorum propriorum post Baptisma commissorum à Pœnitente legitime facta coram Ministro competente ad illorum absolutionem virtute clavium obtinendam.

IV. Dicitur 1. accusatio, proinde non simplex declaratio, non historica narratio, multo minus dissimulatio, excusatio, vel ostentatio. Ut enim advertit Catechismus Trident. part. 2. n. 51. *Peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt qui lætantur cum male fecerint; aut sic enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus: Verum accusatorio animo ita sunt enumeranda, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.*

V. Dicitur 2. peccatorum propriorum; isthæc enim confessionis nostræ sola sunt materia,

non defectus & tentationes prorsus involuntariæ, non aliena delicta qua talia: secus si ratione omissionis vel commissionis nostræ fiant.

VI. Dicitur 3. *post Baptisma commissorum*, quæ enim ante ipsum commissæ sunt, virtute ejus, si pie susceptum sit, deleta fuere. An autem si male receptum fuerit, deleri debeant per claves, gravis est difficultas quam expendimus in Tract. de Sacram. in genere, Cap. 2. Art. 3. Sect. 3.

VII. Dicitur 4. *à Pœnitente facta*, vera enim ante Deum confessio procedit ex dolore, sine quo nemo est sincere pœnitens. Utique cui non displicent peccata, sæpius incidit in illud quod à se amovere nitebatur Rex Propheta Psalm. 140. *Ne declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.*

VIII. Dicitur 5. *legitime*, idest, cum conditionibus universis, quæ à nobis deinceps exponuntur: Quod quia satis importat illud, *à Pœnitente*, poterit is vel præcedens Articulus à definitione nostra expungi.

IX. Dicitur 6. *Ministro competenti*, proinde non Laico, non Clerico inferiori, imo nec Sacerdoti cuilibet, sed tantum jurisdictionem necessariam habenti, de quo infra.

X. Dicitur 7. *ad obtinendam virtute clavium absolutionem*: quæ verba confessionis finem ejusque efficaciam exhibent: ac per hoc, ait Catechismus Trid. *distinguitur confessio sacramentalis à confessione quæ fit in judicio civili ac forensi, ubi pena & supplicium, non culpæ venia constituta est consentientibus.*

Idem porro est apud Græcos exomologesis, quod Latinis confessio, nisi quod confessio unam tantum Pœnitentiæ partem exprimit: exomologesis vero quandoque totam Pœnitentiæ actionem, secundum id Tertulliani Lib. de Pœnit. Cap. 9. *Exomologesis posternendi & humiliificandi hominis disciplina est. . . de ipso quoque habitu & victu mandat, sacco & cineri incubare, corpus sordidis obscurare, animum mæroribus dejicere.*

ARTI-

ARTICULUS SECUNDUS.

A N

ET QUO JURE PRÆCEPTA SIT CONFESSIO.

CONCLUSIO vel juris divini esse potest, si à Christo instituta sit & præcepta, ut Baptif-

mus; vel juris tantum Ecclesiastici, ut jejunium quadragesimale. Utrumque an alterutrum dici debeat expendimus in præsentia.

SECTIO PRIMA

D E

DIVINO CONFSSIONIS PRÆCEPTO.

QUOD ceteris Ecclesiæ dogmatibus contingit, ut nempe ad hæreticis impeterentur, & non semper iisdem omnino rationibus vindicarentur à Catholicis; id ipsi etiam confessioni accidisse debuit, & reapse accidit.

XI. Divinam confessionis institutionem, ejusque adeo necessitatem de jure divino, negaverunt, non equidem ut Berllarmino visum est, Montanistæ & Novatiani secundo sæculo; cum hi gravioribus tantum peccatis veniam negarent. Non quarto sæculo Audiani; qui licet laboriosa post confessionem opera supprimerent, confessionem ipsam imperabant. Non vergente sæculo XII. Waldenses, qui admissa confessionis substantia, duntaxat errabant circa Ministrum, quem omnem & solum probum hominem esse opinati sunt, donec agente Farello Calvinianum gregem an. 1536. adauxerent. Non demum Hussitæ, ut scite probat Ill. Bossuet. Lib. XI. Variat. n. 161.

XII. At negarunt 1. juxta plures Wiclefus circa an. 1370. Is enim, inquiunt, tametsi confessionis usum non abrogabat, haud tamen eam à Christo sancitam esse, aut semper necessariam opinabatur. Unde is ejusdem articulus n. 8. quem Synodus Constantiensis an. 1415. sess. 8. proscripsit: *Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est superflua & inutilis.* Verum hæc non parum habent dubii; ut constet ex dictis p. 2. cap. 1. n. 11.

XIII. 2. Petrus de Osma, Salmanticensis Doctor, qui docuit, *confessionem in specie ex Ecclesiæ universalis Statuto, non divino jure sancitam esse; & peccata mortalia quoad culpam, & pœnam alterius sæculi, absque confessione, sola cordis contritione; pravas vero cogitationes sola displicentia deleri.* Errorem hunc attrivit Sixtus IV. an. 14781

3. Et præcipue Lutherani, Calvinistæ, & qui ab utrisque secerni debent Anglicani.

XIV. Lutherus confessionis usum, utilem & retinendum tradidit Lib. de Captiv. Babylon. cap. de Pœnitent. ubi, *occulta confessio, inquit, quo modo celebratur, miro modo mihi placet, & utilis, imo necessaria est, nec vellem eam non esse, cum sit afflictis conscientiiis remedium.* Hinc in minori Sectæ Lutheranæ Catechismo, docetur, *Ministris confitenda esse peccata, eademque pœne quæ apud Catholicos præscribitur forma absolutionis, uti diximus eod. cap. 1. n. 13.*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

At, seu nobiscum aliquando fenserit Lutherus, ut videtur Bossueto Lib. 3. Variat. n. 46. seu nusquam crediderit confessionis tametsi utilissimæ legem à Christo oriri, ut existimat Tournelyus; constat usum confessionis, qualis saltem in Ecclesia Catholica viget, ab ipso ejusdemque Asseclis, nec semel, nec moderate carptum. Ipse enim in Assertionem Articuli IX. eos inter quos damnavit Leo X. confessionem *cruentam carnificinam vocat.* Mitior Melanchton, *conscientiarum laqueum.* Augustana confessio an. 1530. *plane impossibilem.* Inter oblatos Tridentinæ censuræ Articulos Lutheri; quos refert Pallavicinus Lib. 12. Gist. Trid. c. 10. occurrebat iste: *Confessio secreta sacramentalis juris divini non est; &c.* Is quoque: *confessio peccatorum, quam Ecclesia faciendam præcipit, est impossibilis, & traditio humana à piis abolenda, &c.*

XV. Calvinus etsi Lib. 3. Instit. cap. 4. §. 13. confessionis utilitatem plurimum commendat; eam ibid. passim ut *tyrannidem, rem pestilentem, multisque nominibus Ecclesiæ noxam* deprimit. Addit in Antidoto, *nullum fuisse per annos mille in Ecclesia confessionis usum donec Innocentius III. in Lateranensi Concilio laqueum hunc populo Christiano induxit.* Eaque, ut Joannæ Papiæ, fabula apud Calvinianos adeo increvit, ut ii confessionem *Tormentum Innocentianum* nuncupare consueverint.

XVI. Confessionem prout antiquitus observabatur, retinuit Anglicana Ecclesia sub novo suo Capite Henrico VIII. ut notat Bossuetus Lib. 7. Variat. n. 37. Verum hæc, ut alia sinceræ Religionis dogmata, sub alio ejusdem Ecclesiæ Capite obsolevit. Atque id qui sanius sentiebant, uti malum ingens luxere. Audiatur ea de re Scriptor * Operis an. 1710. typis Amstelodamensibus editi, cui titulus: *Histoire de l'Eglise Grecque, sic ille pag. 17. La confession auriculaire est encore un des grands appuis de l'Eglise d'Orient. . . . Je ne sçais pas bien, à quel point l'Eglise Romaine peut avoir abusé de cette* INSTITUTEION EVANGELIQUE, *de cette excellente partie de la Pénitence. de cet admirable moyen d'enflammer la devotion, & de conduire par les differens degrés de la piété. Il n'y a que trop d'apparence, que les premiers Reformateurs en rejetterent l'usage, quand ils en eurent reconnu l'abus. L'Eglise Anglicane inspirée*

B b b

rée

* De Rosemond.

rée de l'esprit de Dieu. . . prit le parti modéré de suspendre pour quelque tems la discipline de la Pénitence: mais dans l'intention de la rétablir, dès que les tems le permettroient, ou que les hommes se feroient rendus plus dignes d'une institution si salutaire C'est ce que porte l'Office de la Communion marqué pour le dernier jour de Careme. Aussi les Théologiens de cette Eglise recommandent dans leurs Sermons & dans leurs Ecrits la confession, dont nous parlons; & la Liturgie elle-même semble en établir la nécessité, &c. Hic plura habes quæ ponderari mereantur: Confessio institutionis est Evangelicæ, & mirum accendendæ pietatis instrumentum. Male igitur hanc fustulere Pseudoreformatores? Nequaquam prorsus; irrepsertunt hac ex parte graves Romanæ Ecclesiæ abusus. Qui porro. Nescit Rosemundus: at fuisse suspicatur, quia nisi peccatum sit à nobis, Anglicanam Ecclesiam peccasse fatendum erit, &c. Apage futes nãias, & rotunde dicito, quod, teste Grotio, viri probi & in Pseudereformationem bene affecti jam pridem adverterunt, videlicet Reformationis Patriarchas, in omnibus *pene* articulis, in quibus ab Ecclesiæ fide discesserunt, aberrasse. Sublato hoc *pene*, nihil non loqueris veri: quod de præsentî quæstione statim liquabit.

XVII. Ante vero quam id præstemus, duo breviter notanda, 1. stare posse aliquod fidei dogma, etsi quæ in gratiam ejus proferuntur argumenta, non omnia omnibus ejusdem efficacitæ videantur. Stat v. g. inconcussum SS. Trinitatis dogma apud reformatos; neque tamen fidem ejus pari robore astrui dicent per momenta omnia ea de re solerter & erudite congestit Josue Placeus. 2. Substantiam confessionis ab ipsius modo secerni debere. Sicut enim Christus legem Baptismi indicare potuit, non præcipiendo ut immersione potius quam infusione conferretur; sic confessionem potuit instituere, permittendo ut ad Ecclesiæ nutum vel publica quandoque foret, vel secreta, seu auricularis. Unde quod in quadripartita adversus confessionem Dissertatione, objecta sibi Patrum testimonia reponere Dallæus, in his agi de confessione publica; etsi tam vere reponeretur, quam falso, nihil omnino ejus causam juvat. Publica enim sit confessio, vel secreta, quid tum, dummodo & vera confessio sit, & ad obtinendam vi clavium peccati condonationem necessaria? His quæ deinceps inservient præmissis, sit

CONCLUSIO I. Necessitas confessionis sacramentalis efficaciter probatur ex Scriptura.

XVIII. Prob. ex gemino Evangelii textu, alio apud Matth. 18. ubi concedenda peccatorum remittendorum potestas Apostolis promittitur. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque solveritis, erunt soluta & in cælo.* Alio cap. 20. Joannis, ubi eadem potestas de facto traditur his verbis: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Atqui, ait Tridentinum Sess. 14. cap. 5. ex iis verbis *universa Ecclesia semper* & merito intellexit institutam esse à Domino integram peccatorum confessionem. Quod semper intellexerit,

demonstrabitur Conclusionem sequenti. Quod merito, jam probandum.

Ut ex iis verbis jure ac merito colligatur integram peccatorum confessionem à Christo institutam esse, tria sufficiunt, 1. ut Christus Apostolos eorumque successores instituerit tanquam judices eorum qui post Baptismum lapsi sunt. 2. Ut eosdem simul constituerit peccatorum medicos. 3. Ut neutrum munus sine integra peccatorum declaratione exerceri possit. Atqui Christus. . . . Et quidem 1. eo loci Apostolos instituit judices. Qui enim Apostolis stupendam illam potestatem concessit, & vi cujus dum unum absolvunt in cælo ligant, ille perfectio Apostolos vere constituit judices: sicut Princeps eos vere facit, sed in gradu summe inferiori, judices, quibus plenam dat vitæ & mortis potestatem. 2. Eosdem constituit medicos Peccatorum. Qui enim Apostolos misit, sicut ipse à Patre missus erat, adeoque cum eadem potestate simul & voluntate, non intendit ut ligarent simpliciter, sed ut ligarent in ordine ad absolutionem, quia in ordine ad salutem, qui unicus fuit divinæ Christi missionis scopus. Atqui ut ligarent in ordine ad salutem, non judicum modo sed & medicorum partes agere debuerunt; nimirum congrua præbendo Fidelibus remedia, quibus à morte peccati ad vitam gratiæ resurgerent. 3. Neutrum munus sine integra peccatorum confessione exerceri usquam potuit. Judex enim in statuendis pœnis æquitatem, medicus vero in designandis remediis aptitudinem servare debent. Atqui nec æquæ reo pœnæ decerni possunt, nec idonea infirmo remedia præscribi, nisi reus & æger, non in genere tantum, sed & in specie delicta & vulnera sua aperiant. Ergo. Hinc patet quam, temere, quam falso dicat Calvinus Lib. 3. Institut. cap. 4. 8. 18. Sacerdotes nostros, *à se ipsis judices creari.* Numquid enim proprio Marte, & quasi conspirando, alii aliis ligandi & solvendi potestatem impertierunt? Annon eam à Christo Domino recepere? Annon qui circumcisionis onus, quia grave excusserunt, onus confessionis gravius, saltem magna ex parte excussissent, nisi id Christi ipsius auctoritate inductum esset & firmatum?

XIX. Objic. 1. ex Joan. 20. nihil in confessionis gratiam extendi potest, si collata ibidem ligandi & solvendi potestas per Baptismi vel prædicationis ministerium exerceri debeat. Atqui. . . Vere enim solvit, qui dignum Baptizat: ut vere ligat, qui indignum ejicit.

XX. Resp. neg. min. & dico Joannis 20 nec de Baptismo agi, nec de prædicatione. Non de Baptismo. Vel enim de Baptismo suscipiendo ageretur, vel de ejus jam suscepti memoria. Non 1. 1. quia Baptismus semel tantum confertur. Atqui absolutio de qua Matth. 18. & Joan. 20. non semel sed pluries conferri potest; ut indicant tum voces *quorum* & *quæcunque*, quæ generales sunt, & indefinitæ; tum & magis humana conditio, quæ cum frequenter infirma sit, frequenti eget medicina. 2. Quia potestas clavium ibidem à Christo concessa, est potestas veræ ac propriæ jurisdictionis; cum etiam exterius è tribunali per censuras exerceri possit, uti ex eo loco inferunt ipsi Protestantes. Atqui potestas jurisdictionis propriæ in eos

tan-

tantum exerceri potest, qui jam sunt in Ecclesia per Baptismum. Ergo. Non 2. tum quia alioqui non possent Sacerdotes peccata retinere, cum impedire non possint ne Fideles Baptismi olim à se suscepti recordentur. Tum quia cum facilius sit Baptismi recordatio, quam susceptio, quæ Sacerdotum examen supponit; facilius esset reconciliatio post Baptismum, quam ante: quod hæcenus in Ecclesia fuit inauditum.

Non de ministerio prædicationis quatenus si, deinde de remissione peccatorum excitare potest.

2. Quia vel excitatur fides de remissione jam obtenta, vel de obtinenda: neutro autem sensu vere solvitur peccatum, sed vel solum ab alio, vel solvendum declaratur. 2. Quia non tantum solvere possunt Sacerdotes sed & ligare. Atqui in hypothesei adversariorum ligare non possent; quia prohibere non possunt ne quis in se fidem illam excitet. 3. Quia solvere & ligare solis Sacerdotibus competit, ut tota ab initio docuit Ecclesia: Atqui fidem in aliis excitare possunt etiam Laici, & plerumque utiliter excitarunt. Quin & idem jus sibi in Anglia vindicant mulieres cujusdam Sectæ, ut norunt omnes. Ergo

XXI. Objic. 2. Si Christus confessionem sancire voluisset, disertam ejus mentionem fecisset, non secus ac Baptismi & Eucharistiæ. Atqui non fecit Joan. 20. unde ne Romani quidem Doctores inter se consentiunt an ex illo Capite inferri possit confessionis institutio. Ergo.

Dallæus L.
1. c. 3.

XXII. Resp. diff. maj. Disertam fecisset confessionis mentionem, id est, sic locutus fuisset, ut ex ejus verbis invicte deducatur necessitas confessionis, C. id est, ipsum confessionis vocabulum usurpasset, N. Porro ex concessa solvendi & ligandi potestate tam perspicue colligitur necessitas confitendi, ut hac sublata illam tolli necesse sit. Ergo non alia expressiori opus fuit mentione confessionis; sicut nec opus fuit distincta contritionis & satisfactionis mentione; licet absque contritione & satisfaciendi proposito non dimittantur peccata, prout ex dictis liquet pro priori, & ex dicendis pro posteriori constabit.

Nec nocet quod Catholici quidam Doctores disputent de robore argumenti ex citato textu petiti: tum quia pauculi Doctores Ecclesiam non faciunt: tum quia iidem Doctores ceteris consentiunt quantum ad substantiam dogmatis: tum quia Protestantes in eodem casu & longe flebilius versantur; cum ex his alii argumenta petant ex certis Scripturæ Libris, quos post Lutherum uti stramineos, & divino Spiritu prorsus indignos rejiciunt.

Ibid. c. 7.
p. 36.

XXIII. Objic. 3. confessionis dogma in eo totum fundatur, quod Sacerdotes in Pœnitentiæ negotio judices sint proprie dicti, vel *Pœnitentes prætoria potestate absolvant*. Atqui judicialis illa & prætoria potestas, merum est commentum. 1. Quia totum novæ Legis Sacerdotum munus est, ut pro Christo legatione fungantur, hominesque obsecrent ut reconcilient se Deo, 2. Cor. 5. 20. atque hinc se Fidelium servos prædicant, ibidem 4. 5. nusquam autem *servos prædicant, ibidem 4. 5. nusquam autem fando auditum est, Prætorum reorum de quibus judicat, servum dici*. 2. Quia crimen confessum fonti remittere, illius solius est qui supra leges constitutus est, nimirum Monarchæ: un-

de si *sacrificuli* nostri peccata dimittant, supremi erunt Christianorum Principes. 3. Quia non magis judices dici debent Presbyteri, dum peccata dimittunt, quam salvatores, dum salvant, prout de se dicebat Paulus Rom. XI. 14. *Si quomodo..... salvos faciam aliquos ex illis*. Atqui &c. Hæc Dallæus, quibus si emphasim, impropria & aspernandi modum sustuleris, omnia sustulisti. Itaque

XXIV. Resp. ad 1. neg. min. & dico Sacerdotes judicum munus potestate sibi à Christo concessa obire; potestate, inquam, non prætoria, quam uti temporaneam abjecere SS. Patres, sed mere spiritali. Nec obsunt quæ contra proponuntur.

Non 1. nihil enim vetat quominus Sacerdotes, ut Dei Legati mandata ejus deferant, ut Apostoli resipiscantiam hortentur, ut judices, non sua, sed Christi auctoritate, peccata dimittant; quod indubie faciunt in Baptismo. Nec moram facit nomen *servi*, quod si civilem Prætorum dedecet, iis placet supra modum, qui vel in ipso Pœnitentiæ tribunali, ubi diu noctuque pro nutu populorum assidere tenentur, servi sunt Christianæ plebis.

Non 2. quæ recocta est veterum hæreticorum crumbe: Etsi enim vi propria remittere peccatum, solius sit supremi ac primarii Judicis, Dei nimirum: potuit is tamen vices suas Ministris suis committere. Sane, unus est Deus qui solo verbo mortificet & vivificet: & id tamen Petro & Eliseo concessit. His adde quod Presbyteri, non pro nutu peccata dimittant, sed juxta leges sibi à summo Judice constitutas, à quibus si recesserint, peccatum sibi struunt, non solvunt alienum. *Causæ ergo pensandæ sunt*, ait belle S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evang. *Et tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit, Et quæ Pœnitentia secuta est post culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat*.

T. 1. p.
1555. De

Non 3. tum quia Salvatoris nomen ei soli proprie reservatum est, qui salutis nostræ auctor & consummator, *dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, 1. Timoth. 2. minusque competit iis qui mera sunt ejus instrumenta: nomen vero judicum per se denotat homines à summo Principe ad ferendam sententiam constitutos, adeoque dependentes. Tum quia si Joseph Ægypti Salvator dici potuit, & Judices Deorum nomine insigniri; potest *servatorum* nomen, sed bene expositum, & in sensu summe inferiori, Ecclesiæ Ministris utcumque attribui.

XXV. Objic. 3. Esto Sacerdotes à Christo constituti sint Judices; certe non magis hinc colligi potest necessitas confessionis, quam quia constituti sint à Rege Magistratus, colligi possit non alio quam ipsorum ministerio lites componi posse. Atqui colligi istud non potest. Possunt enim litigantes vel negotium componere, vel recta tendere ad Regem. Ergo à pari, cum agitur de peccatorum remissione. Neque enim dixit Christus: *Quæcunque non solveritis, soluta non erunt*: sed quod hinc longe differt: *Quæcunque solveritis*, &c. Ergo.

XXVI. Confirm. Tum quia juxta nos possunt Sacerdotes venialia peccata dimittere; & tamen

tamen necessaria non est eorum confessio. Tum quia in Baptismo exercent iudicium, quo dignos admittunt rejectis indignis: & tamen nullam in specie confessionem exigunt, sed generalem tantum, qua Cathecumenus agnoscit se peccatorem esse, & pristinam detestatus vitam, spondet meliorem. Ergo pariter ut Sacerdos officium iudicis in Tribunali Pœnitentiæ adimpleat, necesse non est ut in specie, sed sufficit ut generaliter se peccatorem agnoscat Pœnitens, & absolvi supplex efflagitet.

XXVII. Resp. ad 1. neg. maj. disparitas temporaneos inter Iudices & Christi Ministros, triplex potissimum occurrit. Prima quod istis claves dederit Regni cœlorum, nec utique perperam. Atqui perperam dedisset, moraliter loquendo, si alia longe faciliore via pateret introitus ad idem Regnum. Ecquis, generaliter loquendo, non malit cum Calvinistis soli Deo confiteri, quam omnes fœdati cordis recessus pandere homini? Secunda, quod Sacerdotibus datum sit non tantum solvere, sed & ligare. Atqui in adversariorum hypothesi possent quidem eos solvere, quibus ipsorum opera uti placeret; sed vere ligare non possent. Quomodo enim eos ligaret efficaciter, qui solo suo ad Deum accessu, vel solverent se, vel se se solvisse imaginarentur? 3. Quia etsi privatus quisque litem quam cum privato alio habet, sine publici Iudicis sententia componere possit; eam tamen quam cum ipso Rege habet, quamque Rex non nisi per Iudices à se constitutos dirimi vult, horum duntaxat ministerio finire valet. Atqui peccata nostra quædam sunt nostri lites cum Deo. Ergo ea non nisi per Iudices à Deo constitutos finire possunt. Licet quidem ad Deum sincera cordis contritione accedere: nec dubium quin is ante Ministri sententiam absolvere possit. Verum absolutio hæc, quam multi falso præsumerent, à Christi Ministris, dijudicanda est, ut olim à iudeorum Sacerdotibus mundatio lepræ. Idque eo verum est magis quod nulla sit vera contritio sine voluntate totum id præstandi quod injunxit Christus: injunxit porro ut se sisterent Sacerdotibus. Unde licet expressum non dixerit: *quæ non solveritis, non erunt soluta*, sat utique his dixit verbis: *quæ ligaveritis, erunt ligata*, &c. Cum autem nihil tale sanxerit Princeps quoad terrenos Magistratus, perspicuum est & longum eos inter & Sacerdotes esse discrimen.

XXVIII. Ad 1. confirm. neg. conseq. Ea enim solum peccata clavibus necessario subjici voluit Christus, quæ hominem vere ligant, quæque adeo omnimodis retineri possunt. Atqui non hujusmodi sunt venialia, quæ nec charitatem perimunt, nec à cœlorum introitu excludunt absolute.

1. Cor. 5.
12.

XXIX. Ad 2. confirm. neg. ant. Etsi enim Cathecumeni dispositiones explorare debet Baptismi Minister, haud tamen veram in ipsum jurisdictionem, verumque adeo, quod sine jurisdictione ferri non potest, iudicium exercet. 1. Quia veram in eos *qui foris sunt*, jurisdictionem habere nequit. 2. Quia Laici ipsi, ipsæ & mulieres, Baptismum administrare possunt uti olim probavimus; neutri capaces sunt juris-

ditionis Ecclesiasticæ. 3. Quia qui iudicio de quo loquitur Christus, subjacent, ita ligari possunt, ut etiam Canonicis pœnis coerceantur: quod in baptizandis locum non habet. Sed de his jam cap. 1. n. 100.

XXX. Objic. 4. Non debet Fidelibus imponi jugum grave, quod neque Scriptura, neque Apostoli iisdem imposuere. Atqui nec Scriptura confessionis jugum imposuit; cum ubique veniam spondeat iis qui vere & ex animo Pœnitentes fuerint. Nec Apostoli; cum nullibi legantur confessionem sacramentalem exegisse à Fidelibus.

XXXI. Resp. neg. min. Cujus falsitas ex probatione nostra, utique ex Scripturis petita liquido constat.

Nec nocet 1. quod Scriptura pluribus in locis veniam spondet Pœnitentibus, citra mentionem confessionis, cum in adductis à Dallæo textibus, nulla etiam fiat mentio Baptismi, quem tamen necessarium esse fatebitur Dallæus, vel contra Dallæum Orbis Christianus. Requirit itaque & commendat Scriptura veram cordis conversionem. At, ut vera non est cordis conversio sine voluntate recipiendi Baptismatis, cum de iis agitur, qui necdum sunt baptizati; sic nec vera est, cum de baptizatis agitur, sine confessione aut ejus voto: quia utrumque à Christo æque præscriptum est.

Nec nocet 2. quod Apostoli confessionem exegisse non legantur: quia negativæ hujusmodi probationes probationibus positivis prævalere non possunt. Et vero utilem esse confessionem fatentur adversarii: sed dicant ipsi, quandoquidem quidquid vident, in Scriptura vident, ubinam Apostoli utilitatem illam commendaverint? Dicant, ubi scriptum sit, legitimum ac validum esse Pseudobaptismum.

XXXII. Objic. 5. Ex Oratione Dominica: Deus eo modo peccatum dimittit homini, quo homo fratri suo. Atqui homo homini sic dimittit peccatum, ut nullam ejus, saltem in specie confessionem exigat.

XXXIII. Resp. neg. maj. Vox enim, *sicut dimittimus*, dimissionis substantiam spectat, non modum. Et vero, ut apposite Tournelyus, Deus peccata homini dimittit per infusionem gratiæ: homo autem in eo cui dimittit peccatum, nihil operatur. Deus non nisi diligentibus se dimittit, homo autem etiam inimico dimittere tenetur, &c. Quapropter in Oratione Dominica Precamur, ut, quia proximo misericorditer indulgemus, Deus nobis etiam indulgere dignetur: persuasi futurum ut non indulgeat, nisi sancitam ab eo confessionis legem adimpleamus.

CONCLUSIO II. Confessionis usus & necessitas antiqua & constanti Ecclesiæ Traditione nititur.

Veritatem hanc toto uno volumine* contra Calvinistas, & præcipue Dallæum diligenter & erudite asseruit Dionysius Sanmarthanus à Congregatione S. Mauri. Hanc ita sequemur, ut paucos tantum ex unoquoque sæculo Auctores adducamus; quia singulos adduci non patitur ratio instituti nostri, quæ brevitatem inter & prolixitatem media esse debet.

E pri-

* Traité de la Confession contre les erreurs des Calvinistes, par Dom, Denis de Saint-Marthe. Paris Roulland 1685.

E PRIMO SÆCULO.

Pauca admodum supersunt hujus sæculi monumenta: in his tamen quædam deteguntur vestigia confessionis.

XXXIV. Barnabas in Epist. quam genuinam habent plures cum G. Cave, sic loquitur n. 16. *Confitemini peccata vestra.*

Coteler.
T. I. p.
v23. E.

XXXV. Clemens Epist. 2. ad Cor. cujus superest fragmentum: *Quamdiu, inquit, sumus in hoc mundo, de malis quæ in carne gessimus, ex toto corde respiscamus, ut à Domino salvemur, dum habemus tempus Pœnitentiæ. Postquam enim è mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut Pœnitentiam adhuc agere.*

XXXVI. Auctor Epist. ad Jacobum, quæ licet Clementi abnegetur, tantæ est antiquitatis, ut è Græco latine versa sit à Rufino, sæculo IV. sic juxta ejusdem Rufini versionem loquimur n. 11. *Si forte in alicujus cor, vel livor, vel infidelitas, vel aliquod malum latenter irrepsit, non erubescat, qui animæ suæ cu-*

ram gerit, confiteri hæc ei qui præest: quo possit fide integra & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere.

Ex his quæ mutuam sibi lucem præbent, & dubia explicant, perspicuis, sic disputo. Confessio nihil est aliud quam declaratio necessaria peccatorum etiam secretorum facta Sacerdoti ad obtinendam à Deo remissionem. Atqui in prædictis textibus habetur 1. declaratio peccatorum: *Confitemini peccata vestra.* 2. Etiam secretorum, qualia sunt *livor, infidelitas, vel quodcumque aliud malum latenter in cor irrepens.* 3. Declaratio necessaria; ut pote facienda *dum tempus habemus Pœnitentiæ.* Quid enim, si necessaria non sit, interest, quod *postquam e mundo exivimus, non amplius possumus confiteri?* 4. Facienda Sacerdoti, nimirum *ei qui præest.* 5. In ordine ad obtinendam à Deo remissionem; ut nempe possit Pœnitens *pœnas æterni ignis effugere.* Ergo.

E SECUNDO SÆCULO.

XXXVII. Irenæus auditor S. Polycarpi, qui & ipse S. Joannis auditor fuerat, Lib. 1. contra hæreses Cap. 9. de mulierculis pluribus à Marco quodam hæretico simul & præstigiatore corruptis, sic loquitur: *Hæ sæpissime conversæ ad Ecclesiam Dei, confessæ sunt, & secundum corpus exterminatas se ab eo, & velut cupidine inflammatas valde illum se dilexisse.* Atqui hic occurrit confessio, non tantum publici scele-
ris, quale fortassis fuerat malum cum Marco commercium, sed & occulti, qualis fuerit inflammatus ille amor, quo eadem mulieres Marcum hunc deperibant.

XXXVIII. Reponit Dallæus Lib. 3. c. 3. p. 202. textum hunc esse extra rem, quia confessio de qua Irenæus, facta videatur coram omni Ecclesia, adeoque & coram Laicis, qui juxta nos confessionis Ministri non sunt.

Verum hæc quid ad rem? Annon sacramentalis esse potest confessio, quæ coram tota Ecclesia fiat? An vetuit Christus ne palam deponerentur peccata? An negat Irenæus peractam fuisse illam hanc confessionem coram aliquot saltem Sacerdotibus? Imo an in ipso Dallæi systemate, mulieres facinorosæ, per alios quam per Ecclesiæ Ministros, Ecclesiasticæ communioni restitui poterant?

Pag. 203.

XXXIX. Idem S. Doctor loquens de Cerdone Lib. 3. cap. 4. *Modo, inquit, erat latenter docens errores suos, modo exomologesim faciens.* Atqui, quantumvis clamet Dallæus inep-
te hic & inscite per exomologesim intelligi confessionem, ita non paucis Dallæo facile eruditioribus constant, 1. exomologesim nonnisi paulo post Irenæi tempus totam Pœnitentiæ actionem significasse. 2. Totam hanc actionem, à confessione, quæ semper pars fuit Pœnitentiæ spectatissima, exomologesis nomen mutuatum esse. 3. Proinde, ante Irenæum & Irenæi ævo, exomologesim idem prorsus esse ac delicti confessionem, quæcumque tandem ea esse possit. Vid. Sanmarthan. Cap. 3. pag. 25.

Tournely Theol. Moral. Tmo. IX.

XL. Tertullianus, qui secundo ac tertio ^{Pag. 122.} sæculo vixit, Lib. de Pœnit. postquam dixit Cap. 4. *omnibus delictis, seu carne seu spiritu, seu facto seu voluntate commissis, pœnam per judicium destinari à Deo, & veniam simul per Pœnitentiam sponderi;* Cap. 9. de confessione ^{Pag. 127.} hæc scribit; *Tantum relaxat confessio delictorum; quantum dissimulatio exaggerat. Confessio enim satisfactionis consilium est, dissimulatio contumaciæ. Hujus igitur Pœnitentiæ secundæ & unius quanto in arcto negotium est, tanto operosior probatio est; ut non sola conscientia præferatur, sed aliquo etiam actu administretur. Is actus, qui magis Græco vocabulo exprimitur & frequentatur, Exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione Pœnitentia nascitur, Pœnitentia Deus mitigatur.* Ergo confessio de qua Tertullianus, non in sola conscientia emittitur, sed fit per actum exteriorem. Ergo iterum Domino fieri dicitur, non quia soli Deo fiat; huic enim sufficeret conscientia; sed quia fit Sacerdoti qui Dei vi-
ces gerit. Unde

XLI. Idem Cap. 10. *Plerosque tamen hoc con-* ^{ibid.} *fessionis opus ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre præsumo, pudoris magis memores quam salutis: velut illi qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione, conscientiam medentium vitant, & ita cum verescencia sua pereunt: Grande plane emolumentum verecundiæ, occultatio delicti pollicetur! Videlicet, si QUID HUMANE NOTITIÆ SUBDUXERIMUS, PROINDE ET DEUM CELABIMUS? ADEOQUE EXISTIMATIO HOMINUM ET CONSCIENTIA DEI COMPARANTUR? AN MELIUS EST DAMNATUM LATERE, QUAM PALAM ABSOLVI?*

XLII. Et cap. 12. *Si de exomologesi retractas, id est, si durum tibi videatur peccata confiteri, gehennam in corde considera, quam tibi exomologesis extinguet: Igitur, cum scias adver-*
sus

C c c

sus gehennam, post prima illa intinctionis Dominicæ munimenta, esse adhuc in exomologesi secunda subsidia, cur salutem tuam deseris?

Atqui ex his omnibus constat, non modo antiquam esse confessionem, quod, premente horumce textuum evidentia, fateri coactus est Beatus Rhenanus, sed & omnino esse necessarium: 1. quia ea sublata perit peccator pene animam, quemadmodum sublata medico occultis & verecundioris morbi cognitione, perit æger secundum corpus. 2. Quia ex ejusdem omissione efficitur, ut damnatus lateat, seu ut latens, ac peccata reticens damnetur, qui peccata sua confitens, absolutus esset. 3. Quia eadem confessio quoad peccata Intinctionem seu Baptismum consecuta, idem facit quod Intinctio quoad peccata ipsam præcedentia. Ergo confessio non antiqua tantum, sed & prorsus necessaria est. Jam vero eadem

confessio, de omnibus delictis, seu carne seu spiritu, seu facto seu voluntate commissis, uno verbo, de iis criminibus, quæ hominum oculos, ut arcanæ quædam infirmitates, oculos medicorum fugiunt, fieri debet juxta Tertulianum. Ergo.

XLIII. Eadem veritas indubie constat ex nata tunc Montanistarum hæresi. 1. Quia, ut diximus 2. p. c. 2. n. 7. hæc ubique gentium protrita est, eo quod certis criminibus veniam per claves negaret. 2. Quia Montanistæ sic leviora delicta solvebant, ut non iis tantum, sed & gravioribus indicerent Pœnitentiam, etsi horum absolutionem à Deo solo posse obtineri contenderent. Atqui nec levia solve, nec gravibus congruam Pœnitentiam decernere poterant, nisi utraque cognoscerent, quod sine confessionis subsidio fieri non poterat. Ergo.

E TERTIO SÆCULO.

Tertii sæculi fidem aperient Origenes & Cyprianus.

XLIV. Origenes Hom. 2. in Psalm. 37. *Vide, inquit, quod edocet nos Scriptura, quia oportet peccatum non celare intrinsecus. Fortasse enim sicut ii qui habent intus inclusam escam indigestam: si vomuerint, relevantur, ita ii qui peccaverunt, si quidem occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecus urgentur, & propemodum suffocantur à phlegmate & humore peccati: si autem sui acusator fiat, dum accusat semetipsum & confitetur, simul evomit & delictum, atque omnem morbi digerit causam. Tantummodo circumspice diligentius cui debeas peccatum confiteri; proba prius medicum, cui debeas causam languoris exponere: Si intellexerit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat & curari, ex quo fortassis & ceteri ædificari poterunt, & ut ipse facile sanari; multa hac deliberatione & satis perito medici illius consilio procurandum est.*

XLV. Idem Hom. 2. in Levit. *Est adhuc septima, licet dura & laboriosa, per Pœnitentiam remissio peccatorum, CUM PECCATOR NON ERUBESCIT SACERDOTI DOMINI indicare peccatum suum: in quo impletur & illud quod Apostolus dicit: Si quis infirmatur, vocet Presbyteros, &c.*

XLVI. Et Homil. 3. *Omni genere pronuntianda sunt, & in publicum proferenda, si quod in occulto gerimus, si quod in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commissimus; cuncta necesse est publicari, cuncta proferri; proferri autem ab illo, qui & accusator est peccati, & incentor, ipse enim nos, ut peccemus instigat: ipse etiam cum peccaverimus, accusat. Si ergo in vita præveniamus eum, & ipsi nostri accusatores simus; nequitiam diaboli inimici nostri & accusatoris effugimus.*

Atqui in hisce textibus duo aperte continentur, 1. Plena peccatorum occultiorum declaratio; eorum videlicet, quæ etiam intra cogitationem secreto commissimus; & quæ in animæ nostræ perniciem nobis à diabolo, nisi eum humili confessione præveniamus, exprobrabuntur. 2. Confessio non utilis tantum, sed & necessaria, tum quia se habet quoad peccata, sicut vomitus quoad escam indigestam,

quæ nisi ejiciatur, hominem suffocat: Tum quia sine ea vitari nequit efficax diaboli exprobatio: Tum quia deducitur ex Scripturis: Tum denique, quia solus novæ Legis Artifex potuit imponere jugum, vi cujus peccator juxta prudens Ministri arbitrium scelera sua in conventu totius Ecclesiæ exponere teneretur; prout ferebat disciplina Origeniani temporis.

XLVII. Reponit Dallæus, 1. tantam esse ineptiam Homiliæ in Psalm. 37. ut merito abnegetur Origeni, quod & suspicatus est Erasmus. 2. Non loqui Origenem de confessione omnium in individuo peccatorum, qualem admittunt Romani. 3. Nihil esse in citata Homilia, unde inferri possit confessionem hanc Sacerdoti faciendam esse. 4. Confessionem ab Origene numero septimam recenseri varia inter media, quibus peccatorum remissio possit obtineri. Sed qui peccata tot viis deleri posse judicavit, confessionem non habuit pro necessaria.

Verum, ut cum Dallæo contra Dallæum loquar, hæc inania sunt hominis causæ studio excacati figmenta. Unde Dal. L. 3. p. 225.

XLVIII. Ad 1. Si tot scatet ineptiis Homilia 27. quid non eas recenset Dallæus? An usque adeo extra omnem ineptiæ suspensionem positum se credit, ut sibi, supremo velut boni & mali oraculo, indubiam fidem haberi velit? Nihil certe habet tota hæc Homilia, quod Auctorem pium & gravem non redoleat, uti observavit Sanmarthanus in investigationibus ad Libri sui calcem apposis: Nihil quod ab Origeniana doctrina dissonet, ea præsertim quam tradit Hom. 32. in Levit. & 17. in Lucam, ubi: *Si revelaverimus, inquit, peccata nostra, non solum Deo; sed & his qui possunt mederi vulneribus nostris atque peccatis, delebuntur peccata nostra.*

Deinde, esto, quod innuere videtur Erasmus, vir, juxta Dallæum, de confessionis necessitate aliud sentiens à Catholicis: Esto, inquam, Homilia hæc factus sit Rufini; ejusdem pene in gratiam nostri erit ponderis: cum & altero post Origenem sæculo vicerit Rufinus, & nullius unquam circa confessionem erroris postulatus fuerit.

XLIX. Ad

*Eclaircis.
p. 1.*

XLIX. Ad 2. Loquitur Origenes prout & nos loquimur, cum ad accuratam confessionem omnia prorsus peccata aperienda esse dicimus. An nutabit fides nostra, quia unoquoque passu non meminerimus distincte numeri & circumstantiarum? facebant ineptia.

L. Ad 3. Neque nos etiam continuo, dum ad Exomologesim hortamur, hanc Sacerdoti faciendam esse dicimus; quia supponimus id notum esse. Ast patientiam habeat Dallæus, & dante Deo, non aliis quam Ecclesiæ Ministris detegenda esse peccata, ex constanti Ecclesiæ sensu demonstrabimus: & ex ipso potissimum Origene, non ubique quidem, quod necesse non est, sed citata Hom. 2. in Levit.

LI. Ad 4. Dolendum, uti à Sanmarthano observatum est, quod Dallæus Burdalæum de delenti peccati mediis concionantem non audierit: nam & iis quoque eleemosynam, amorem Dei, confessionem, veniam injuriarum hæc inter media uno contextu recensuisset. An ideo ratus esset unumquodque horum satis esse? nequaquam profecto. Ut quid ergo crediderimus, singula quæ recenset Origenes veniæ à Deo impetrandæ media, per se sola ad id sufficere? Interim constat saltem confessionis usus ex eo Originis loco: ejus vero necessitatem, quam omnibus in locis astrui necesse non fuit, alibi docet. Nec magis, quia amorem Dei enumerat inter media veniæ, colligi potest charitatem absque confessione sufficere; quam quia inter eadem media eleemosynam & amorem divisim reponit, colligi queat eleemosynam sine amoris auxilio veniam promereri.

LII. Jam de Cypriano, præcipuo sæculi III. Auctore. Is Lib. de lapsis in eos insurgens,

qui ethnicis sacrificiis fœdati, solemnibus Pœnitentiæ stadium ingredi reeulabant: *Quanto, inquit, & fide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constricti, QUONIAM TAMEN DE HOC VEL COGITAVERUNT, HOC IPSUM APUD SACERDOTES DEI DOLENTER ET SIMPLICITER CONFITENTES, exomologesim conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt. . . scientes scriptum esse: Deus non deridetur. Derideri & circumveniri Deus non potest. . . Plus imo delinquit, qui secundum hominem Deum cogitans, evadere se pœnam criminis credit, si non palam crimen admisit. . . Confiteantur singuli. . . delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admittit confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes, apud Dominum grata est.* Atqui hic confessio & fieri jubetur, & fieri Sacerdoti, & demum fieri de peccatis secretioribus. 1. Fieri jubetur; tum quia alioqui *deridetur Deus*, quasi hominis instar ignoret crimen quod *non palam* admissum est; tum quia qui *dum adhuc in sæculo est, delictum suum confiteri* omisit, gratam deinceps Deo satisfactionem exhibere nequit, quia hæc non nisi *per Sacerdotes* apud Deum grata est: Unde 2. confessio *apud Sacerdotes dolenter & simpliciter* fieri præcipitur. 3. Demum facienda præcipitur de peccatis secretioribus; nimirum de his etiam quæ *non palam*, imo, quæ sola *cogitatione* commissa sunt. Ergo confessio, non tantum scandalosa, quæ publicæ Pœnitentiæ subjicienda erant, peccata, sed & occulta spectat, teste Cypriano; eo nimirum homine, qui omnium Africæ Episcoporum organum & quasi calamus æstimari merito possit.

E QUARTO SÆCULO.

LIII. Primus omnium hic occurrit, Lucius Cœcilius Firmianus Lactantius, qui Crispi Cæsaris Principis optimi quondam Præceptor, sub initium sæculi IV. senex admodum, & sponte pauperrimus diem clausit extremam. Is porro Lib. 4. Instit. cap. 17. hæc scribit: *Ob hanc causam Deus circumcisionem Judæis præcipiendo, nudari pudendam corporis partem jussit, ut hoc argumento nos admoneret, ne involutum pectus haberemus, id est, ne quod pudendum facinus intra conscientiæ secreta velemus. Hæc est cordis circumcisio, de qua Prophetæ loquuntur, quam Deus à carne mortali ad animam transtulit, quæ sola mansura est. Volens enim vitæ ac salutis nostræ pro æterna sua pietate consulere, Pœnitentiam nobis in illa circumcissione proposuit, UT SI COR NUDAVERIMUS, ID EST, SI PECCATA CONFESSI satis Deo fecerimus, veniam consequamur, quæ contumacibus ET ADMISSA SUA CELANTIBUS DENEGATUR ab eo, qui non faciem sicut homo, sed intimam & arcana pectoris intuetur.*

LIV. Et Cap. 30. ejusdem Libri, ubi totus est Lactantius, ut certis notis Ecclesiam distinguat ab hæreticorum, præcipue autem à Montanistarum & Novatianorum Sectis, sic loquitur: *Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet. . . Sed quia singuli quique cœtus hæreticorum, se potissimum esse Christia-*

nos, & suam esse Catholicam Ecclesiam putant, sciendum est illam esse veram, in qua est confessio & Pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.

Atqui iis in locis agitur de confessione occultioris cujusque delicti, quod nempe præ pudore intra conscientiæ secreta velari possit. Agitur de confessione efficaciter salubri, per quam, juncta satisfactione, *veniam consequimur.* Agitur de confessione prorsus necessaria, tum quia per eam non minus nudari debet anima ad salutem, quam apud Judæos caro ad circumcisionem: Tum quia res vel indifferens, vel, ut blasphemant Pseudoreformati, exitialis, veræ Ecclesiæ nota esse non possit.

Atque è postremis illis Lactantii verbis mihi colligere videor, frequentem tunc fuisse confessionis usum in Ecclesia Catholica: cum hæc per confessionem fecerneretur ab Ecclesia Novatiana, quæ non omnem confessionis praxim sustulerat, uti pluries diximus, & probat Morinus Lib. 3. Cap. 8. Quamquam opinari quis possit, populos Navatianæ parti addictos, quorum graviora peccata, forteque omnia illa quæ contra Deum commisissent, non amplius à Novatianis solvebantur; ab oneroso inutiliter confitendi more sensim ut plurimum defecisse. Certe, cum Catholici Episcopi Pœnitentia-

rios instituere, nullos instituerunt Novatiani, ut disertim animadvertunt Socrates & Sozomenus. Unde vel admodum rara, vel forte nulla apud Novatianos, pluribus saltem in locis, confessio evasisse videtur.

Pap. 700.
C.

LV. S. Hilarius Comment. in Cap. 18. Matth. n. 8. *Ad terrorem metus maximi, inquit, quo in præsens omnes continerentur, immobile severitatis Apostolicæ judicium præmisit; ut quos in terris ligaverint, id est peccatorum nodis innexos reliquerint; Et quos solverint, confessione videlicet veniæ receperint in salutem; hi Apostolicæ conditione sententiæ in Cælis quoque aut soluti sint, aut ligati.*

LVI. Reclamat equidem Dallæus Lib. 3. Cap. 9. & pro vocibus *confessione veniæ*, quæ sensum omnino obscurum faciunt, * legi vult, *concessione veniæ*. Sed 1. huic, quæ reipsa clarior videtur, Dallæi lectioni obstant Codices ad unum omnes, seu Mss. seu editi, ut observant, qui omnes summa cura perlegerunt, Benedictini, in postrema Hillarii editione. 2. Quo obscurior est lectio communis, eo minus mutationis suspecta est: quæ enim perspicua sunt, ab omnibus in obscura mutari non solent. 3. Quia trita lectioni insistendum esse suadent hæc quæ paulo post sequuntur S. Doctoris verba: *Ergo venia omnis ex eo est, cum etiam ea quæ in se sint peccata, post reditum confessionis indulgeat.* 4. Quia etsi sua Dallæo indulgeatur correctio, non ideo plus profecerit: si enim omnes qui peccaverunt, in præsens Apostolica sententia solvi debeant, constat iis indictam esse confessionis legem: cum nec ignota peccata solvi possint; nec occulta, nisi per confessionem cognosci.

Pap. 701.

LVII. Idem & pluries adstruit Basilii. Sic (ut tres ejus ad Amphilochoium Canonicas Epistolas omittam, quæ suam singulis peccatis Pœnitentiam indicunt: quod sine distinctiori eorum notitia, adeoque sine prævia confessione, fieri non poterat) in Regulis brevioribus interrogat. 110. quærit, *Numquid veniat, dum soror presbytero confitetur, etiam Antistitam ipsam adesse.* Ex interrog. 288. NECESSARIO, inquit, iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio Mysteriorum Dei. Atqui hic habemus confessionem 1. fecretam, cum vix adesse permittatur Antistita, *dum soror confitetur*; 2. necessario faciendam; 3. fa-

ciendam Sacerdotibus, iis nempe quibus credita est dispensatio Mysteriorum Dei; 4. omnium quæ animam gravare possunt, peccatorum: cum juxta S. Doctorem interrog. 229. *Omnino in peccatorum confessione eadem ratio sit, quæ in apertione vitiorum, seu infirmitatum corporis.*

LVIII. His addi possint 1. Basilii frater Gregorius Nyssenus, qui Serm. adversus eos qui alios accerbius judicant, *Audacter*, inquit, *ostende Sacerdoti quæ sunt recondita: Animi arcana tanquam occulta vulnera medico detege.*

LIX. 2. S. Pacianus in Parænesi ad Pœnitentiam, ubi his Fideles ad confessionem peccatorum hortatur verbis, quæ Catholicis Pastoribus hodieum plene sufficiant. *Rogo ergo vos fratres, ait, etiam pro periculo meo, per illum Dominum quem occulta non fallunt, destinate vulneratam tegere conscientiam. Prudentes ægri medicos non verentur, ne in occultis quidem corporum partibus secuturos, etiam perusturos. Et peccator ERUBESCET perpetuam vitam præteriti pudore mercari. AN SIC ILLI MELIUS EST PERIRE.* Ergo perit, qui malo pudore occulta spiritali medico aperire formidat.

LX. 3. Ambrosius, qui non scriptis modo, sed & factis, confessionis usum atque necessitatem docuit. Sic enim summam ejus in Pœnitentes benignitatem commemorat Paulinus, ejusdem Diaconus, in illius vita ad S. Augustinum n. 39. *Erat gaudens cum gaudentibus, flens cum flentibus. Siquidem quotiescumque illi aliquis ad percipiendam Pœnitentiam lapsus suos confessus esset, ita flebat, ut Et illum flere compelleret.* CAUSAS AUTEM CRIMINUM QUAS ILLI CONFITEBANTUR, NULLI NISI DOMINO SOLI, APUD QUEM INTERCEDEBAT, loquebatur. En sane confessionem admodum secretam. Atqui confessio hæc Ambrosii tempore necessaria judicabatur. Sic enim de ejusmodi Pœnitente pergit Paulinus: *Ipse sui accusator est, nec expectat accusatorem, sed prævenit, ut accusando suum allevet delictum, ne habeat quod adversarius criminetur.* dans honorem Deo: qui vult vitam magis peccatoris, quam mortem. Ergo per confessionem allevatur delictum, prævenitur alioqui futura diaboli accusatio, & vita secundum Dei voluntatem eligitur præ morte.

E SÆCULO QUINTO.

Primas hic sibi partes vindicat Chrysostomus, qui ubique totus in eo defudat, ut & Sacerdotum in remittendis peccatis potestatem commendat, & necessitatem iis sua quoad numerum delicta aperiendi; imo & tempus, quo id præcipue fieri debeat.

LXI. Lib. 3. de Sacerd. Cap. 5. *Qui terram incolunt, datum est ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Neque enim ad illos dictum est: Quæcumque alligaveritis, &c. Habent quidem Et terrestres Principes vinculi po-*

testatem, verum corporum solum. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit. Noque hi vero sua illa potestate, juxta S. Doctorem, præditi sunt tantum cum baptizant, sed postea etiam, cum nobis peccata condonant. Unde eos comparat cum Levitis, qui corporis lepram purgabant, vel potius purgatam probabant; cum contra novæ Legis Sacerdotes immunditiam ipsam animæ, non purgatam probandi, sed prorsus purgandi potestatem acceperint, ibid. Cap. 6.

Ne

Mihi confessio veniæ nihil aliud esse videtur, quam confessio quæ sit ad veniam: sicut apud Bedam infra num. 84. *Confessio emendationis* ea est quæ sit ad emendationem.

Ne quis autem sibi fingat posse quidem Fideles solvi à Sacerdotibus, at id necessum non esse; duo addit summe notanda, 1. *omnem rerum caelestium potestatem* Sacerdotibus à Deo concessam esse; quia *Pater omne iudicium Filio dedit: ipsum vero iudicium à Deo Filio illis traditum est; manifesta teneri insania*, qui despicunt tantum principatum, videlicet Sacerdotalem, sine quo nec salutis, nec promissorum bonorum compotes esse possumus.

LXII. Homil. de muliere Samarit. Imitemur & nos, inquit, hanc mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubescamus.... jam vero contrarium fieri video: nam eum qui nos iudicaturus est, non reformidamus: eos vero qui nullatenus nos lædunt, perhorrescimus, & ignominiam ab ipsis inurendam reformidamus...

QUI HOMINI DETEGERE PECCATA ERUBESCIT, NEQUE CONFITERI VULT, NEQUE POENITENTIAM AGERE, IN DIE ILLA Iudicii NON CORAM UNO VEL DUOBUS, SED UNIVERSO TERRARUM ORBE SPECTANTE TRADUCETUR.

LXIII. Hom. 9. in Epist. ad Hebr. Cujusmodi ergo, inquit, est medicamentum Pœnitentiæ, & quomodo conficitur? Primo ex peccatorum suorum condemnatione & declaratione. Quod autem declaratio hæc non Deo, cui nihil ignotum est, fieri debeat, sed Dei Ministro, probant quæ subijcit, S. Præsul, nempe 1. quod oporteat se in Sacerdotes, ut convenit, gerere; 2. quod peccata sigillatim ei distincte enuntiari debeant. Sic enim prosequitur: *Sin autem dicit Pœnitens confitetur: Sum peccator; ea autem per species non cogitat & supputat, & non dicit: Hoc & illud peccatum admisi, nunquam cessabit, semper quidem confitens, curam autem nullam gerens correctionis.*

LXIV. Demum, ne quid desit, opportunum confitendi tempus designat S. Doctor. Si quidem Hom. 30. in Genes. quam habuit in Majori Hebdomada. Quia, inquit, in magnam hanc Hebdomadam pervenimus Dei gratia, nunc maxime & jejunii cursus intendendus, & magis continuandæ sunt preces, faciendaque diligens & pura peccatorum confessio. Atqui hic, sicut quantum ad observantiam jejunii, sic quo ad confessionis legem profligantur Calvinistæ. Quod enim pro more suo reponit Dallæus, agere eo loci Chrysostomum de confessione Deo faciendâ, revincunt hæc quæ sequuntur S. Doctoris verba: *Scit enim inimicus noster quod per tempus illud possumus de iis quæ ad salutem nostram attinet, loqui, & peccata declarare seu aperire, & detegere vulnera medico, & sanitatem consequi.* Ubi agitur 1. de confessione certo præsertim tempore faciendâ; cum confessio omni tempore Deo fieri possit. 2. De confessione quæ fit loquendo; cum confessio apud Deum non indigeat verborum adminicu-

lo. 3. De confessione faciendâ medico; quo nomine à Patribus constanter designantur Sacerdotes. Hæc in præsentî de Chrysostomo, quem nullibi Dallæo favere ostendimus in resp. ad object. n. 146. & seq.

LXV. Hieronymus in cap. 7. Eccl. *Si quem serpens diabolus momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit; si tacuerit qui percussus est, & non egerit Pœnitentiam, nec vulnus suum fratri & Magistro voluerit confiteri, Magister qui linguam habet ad curandum, facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat.* Atqui hic sermo de peccatis nullo conscio admissis, proinde secretis: de peccatis Magistro aperiendis, proinde Sacerdoti: de peccatis necessario aperiendis; quia quod ignorat medicina, non curat. Ergo.

LXVI. S. Augustinus Serm. 353. alias Hom. 27. inter 50. n. 8. *Elevatus est Lazarus, processit de tumulo: & ligatus erat, sicut sunt homines in confessione peccati agentes Pœnitentiam. Jam processerunt à morte: nam non confiterentur, nisi procederent. Ipsum confiteri, ab occulto & à tenebroso procedere est. Sed quid Dominus Ecclesiæ suæ? Quæ solveritis, inquit in terra, soluta erunt & in cælo. Proinde Lazaro procedente, quia implevit Dominus misericordiæ suæ bonum, perducere ad confessionem mortuum latentem, putentem: jam cetera implet Ecclesiæ ministerium.* Et n. 9. *Solent inde etiam Pagani quasi insultare nobis.... Vos, inquit, facitis ut peccent homines, cum illis promittitis veniam, si egerint Pœnitentiam, &c.* Idem iisdem pene verbis repetit S. Doctor Conc. 2. in Pl. 101. Jam vero hic habetur per confessionem iis factam quibus datum est ut solverent, peccatorum etiam latentium remissio; eaque ita omnibus noto, ut inde Pagani Ecclesiæ insultandi ansam arriperent. Cum autem senes obierint Hieronym. an. 420. & Augustinus an. 430. testes sunt fidei quarto & quinto sæculo in Ecclesia vigentis.

LXVII. Eandem non minus confirmant SS. Innocentius I. & Leo Magnus. Prior Epist. ad Decentium scripta an. 416. *De pondere æstimando delictorum, inquit, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem Pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum videris congruam satisfactionem.*

LXVIII. Posterior Epist. 82. *Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri confessione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

His adjungi in præsens possent Socrates & Sozomenus: at recurrent ambo, cum ventum erit ad objectiones.

E SEXTO SÆCULO.

LXIX. Fulgentius formulam generalis peccatorum omnium confessionis condidit, quam quisque suos ad usus accommodaret. In hac porro formula, quam Menardus Sacramentario S. Gregorii attexuit, Pœnitens ait: *Confiteor tibi, Pater Domine cæli & terræ; & tamen quod pensandum, Confessio fieri dicitur*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

coram homine Sacerdote; pergit autem in hunc modum Pœnitens: Multa mala cogitavi. . . . Ego corpus Domini & sanguinem ejus polluto corde & corpore, sine confessione & Pœnitentia sciens indignus accepi. Atqui hic statuitur confessio de iis etiam peccatis quæ cogitatione commissa sunt. Eadem confessio fit homini, sic

D d d

ta-

T. 5. p.
1371. A. B.

T. 4. p.
1103. B.

tamen ut Deo, cuius vices gerit Sacerdos, fieri videatur. Demum confessio hæc adeo necessaria est, ut qui eam omisit ante Eucharistiæ sumptionem, reus sit corporis & sanguinis Domini. Ergo tunc ubique confessio in specie necessaria judicabatur. Et vero ad quid formula confessionis, peccata omnia singulatim recensens; si moris fuisset uni Deo confiteri?

Ceterum parvi refert sitne formula hæc Fulgentii alterius, Ruspensis Episcopi, inter Augustini Discipulos primarii: an Fulgentii alterius, Astigitani in Hispania Præfulis, fratris S. Isidori. Is enim & exeunte hoc sæculo vixit; & Ecclesiæ Fidem ex æquo potuit testari.

LXX. Joannes, cui nomen Climato, à Libro *triginta graduum*, quibus ad perfectionem ascenditur, *Scalæ* hujus *gradus* 4. ubi disserit de contritione: *ante omnia: inquit, culpas nostro venerabili Judici confiteamur, vel soli vel coram omnibus, si ita ille jusserit.* Refert subinde historiam latronis, qui omnia sua facinorosa palam confiteri jussus est ab Abbate: is porro à Joanne Climaco interrogatus cur ita egisset, respondit, quosdam in domo sua esse monachos, qui necdum peccata sua confessi essent: Quocirca, inquit, jam & illos ad confessionem hoc exemplo provoco, SINE QUA NULLUS REMISSIONE PECCATORUM POTIETUR. Tum subdit, in confessione simpliciter esse medico spirituali aperienda vulnera, tanquam ipsi Deo.

LXXI. Ad hæc quid Dallæus? hic sermonem esse de disciplina Monachorum propria, quæ ad reliquos Fideles non pertineret. Sed contra, 1. quæ hic loquitur Joannes Climacus ab aliis Patribus generatim, adeoque pro Fidelibus omnibus dicta fuere; 2. voces eæ, *sine qua nullus*, &c. nullam ferunt restrictionem. 3. Restrictionis vel umbram abigunt notæ quas in Librum *Scalæ* scripsit Joannes Abbas Raitha, cujus hortatu Librum de *Scala* composuit Joannes Climacus. Ad hæc enim istius verba: *Sine qua nullus remissione peccatorum potietur*, sic scribit: *Quod enim confiteri simpliciter peccata teneamur ex necessitate divini mandati, patet ex Traditionibus Apostolicis, ac regulis ab eis propositis Ecclesiæ Catholicæ per Spiritum sanctum; quorum Canones & Instituta tenentes, Dei Sacerdotibus juxta eorum præceptum peccata confitentes, indulgentiam & remissionem peccatorum accipere efficimur digni.* Atqui hic in æternum opprimitur Dallæus. Ibi enim datur divinum peccata omnia confitendi mandatum. Atqui mandatum illud pro monachis qui necdum erant, conditum non fuit. mandatum illud omnes omnino Christianos tangit.

LXXII. Joannes CP. Patriarcha, qui ab abstinentia sua, *jejunatoris*, ab Eleemosynis, *eleemosynarii*, à virtutibus, *Sancti* nomen apud Græcos obtinuit; etsi Gregorio Magno displicuit, quia *Episcopi æcumenici* titulum arriperet; idem nihilominus constanter sensit de confessione quod Ecclesia Romana, ut patet ex Libro ejus pœnitentiali, quem ad Operis sui calcem an. 1651. edidit Morinus ex Codice annorum circiter 500. In eo autem Rituali, ^{Mor. p. 77. & seq.} quod Ecclesiæ CP. tot aliarum Ecclesiarum matris fidem & disciplinam exhibet, deductum coram Altari Pœnitentem, sic alloquitur Sacerdos: *Spiritualis fili: ego confessionem tuam primario & præcipue non recipio, nec tibi absolutionem concedo, sed per me Deus.... peccatorum tuorum confessionem suscipit, & per nostram vocem horum remissionem dispensat & largitur, sicut per propriam vocem ipse declaravit, cum ita dixit: Quæcunque ligaveritis, &c. Revela igitur & declara coram SS. Angelis, NIHILOQUE ME* ^{Ibid. p. 79. A.} CELA EORUM QUÆ A TE CLAM PACTA SUNT, *velut si Deo occulta cordium cognoscentis confitereris.... Licet enim hoc pudendum & probrosum tibi videatur, opera probris & pudori obnoxia relevare, attamen eximie & accurate tibi persuasum esto per præsentem pudorem te à futuro liberari, ET MANDATIS OBEDIENDO, non modo indulgentia, sed etiam coronis te dignum fieri.*

Ne quis vero Dallæus hæc rursus ad Monachos detorqueret, sic pergit: *Postea, si vir est qui confitetur, monet eum ut caput aperiat, licet diadema gestet: Non autem si mulier. Si vero Abbas, cucullum, qui super caput ejus est, deponere jubeat; deinde procidere ante Altare, & dicere: Confiteor tibi, Pater, sic Domine factor cæli & terræ.*

At forte confessio hæc genere tantum fiebat, non in specie imo adeo in specie, ut nihil distinctius in infimi ævi Casuistis occurrat. Vult enim interrogari an corrupta sit Pœnitentis virginitas per fornicationem, vel per molliem, aut aliquid eorum quæ sunt contra naturam; rursusque in quot mulieres inciderit, antequam uxorem duceret; num aliquæ ipsarum essent ancillæ, quot viduæ, & quot nuptæ; num aliquæ Manachæ & quot. Similiter inquit, & de masculorum concubitu interrogare oportet... interrogandus præterea an bruta inierit; an in duas sorores inciderit. Eat nunc Dallæus in distinctam peccatorum exomologesum ab Innocentio III. Innocentianam nuncupet. Afferat illam Constantinopoli ignotam, dum ea in urbe federet Chrysostomus. Suis fucum facere poterit, quia decipi amant: sed nemini sensato illudet.

E SÆCULO SEMPTIMO.

T. I. p.
8555. B.

LXXIII. Agmen ducet Gregorius Magnus, an. 590. electus in Rom. Pontificem, at viam universæ carnis ingressus an. 604. Is porro eam in occidente tradebat fidem, quam servabant Ecclesiæ Orientales. E pluribus locis duo feligimus, Hom. 26. in cap. 20. Joan. Ecce, inquit, principatum superni judicii sortiuntur Discipuli, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent. Horum profecto nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent.... Grandis ho-

nor, sed grave pondus.... Cause pensandæ sunt, & tunc ligandi atque solveudi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit, aut quæ sit Pœnitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis grætiæ visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Et infra: Omnis peccator, dum culpam suam intra conscientiam abscondit, introrsum latet, in suis penetrabilibus occultatur; sed mortuus venit foras, cum peccator nequitias suas sponte confitetur. La-

Barq

zaro ergo dicitur: Veni foras: ac si aperte culi-
bet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum
intra conscientiam abscondis? Foras jam per con-
fessionem egredere, qui apud te interius per ne-
gationem confessionis lates. Veniat itaque fo-
ras mortuus, id est, culpam confiteatur pecca-
tor: venientem vero foras solvant Discipuli, ut
Pastores Ecclesiae ei debeant poenam amovere,
quam meruit, qui non erubuit confiteri quod
fecit.

LXXIV. Hom. 40. Quid est peccatorum con-
fessio, nisi quaedam vulnerum ruptio? quia pec-
cati virus salubriter aperitur in confessione, quod
pestifere latebat in mente.... Confitendo peccata,
quid aliud agimus, nisi malum quod in nobis la-
tebat aperimus? ... Doctores sancti dum in
Confessione peccati nostri nos instruunt, quasi vul-
nus mentis per linguam tangunt: Et quia nos,
loquendo, a peccatis eripiunt, quasi tangendo
vulnera ad salutem reducunt.

LXXV. Atqui in his locis sermo est 1. de
omnibus prorsus peccatis, iis etiam quae pesti-
fere latent in mente & intra conscientiam abscon-
duntur. 2. De omni relinquentium specie,
nimirum de iis omnibus qui sunt in culpa. 3.
De confessione facienda Ecclesiae Doctoribus,
Pastoribus, iis demum qui vi Dei peccata reti-
nere aut relaxare debent. 4. De Confessio-
ne tam necessaria peccatori ut resurgat, quam
necessum fuerit Lazaro venire foras, ut revi-
visceret. Ergo.

Sonnatus Remensis Archiepiscopus in Sta-
tutis Can. 8. Nemo, inquit, tempore Quadra-
gesimae Poenitentium Confessiones audiat praeter
Pastorem: hujus enim est ovem recognoscere, pro
qua animam suam saenerat Domino. Hæc ille
sub an. 630. ubi pluribus ante sæculis præscri-
bit, quod in Lateranensi Concilio sancitum
est.

LXXVI. S. Eligius, Noviomensis Antistes,
& facto & verbis Confessionis usum edocuit:
facto, quia ut scribit in ejus vita S. Audoenus
ipsi admodum familiaris, omnia ab adolescen-
tia sua coram Sacerdote confessus est; verbis au-

tem quia in prolizo Sermone * sic loquitur: * Ibid. p.
Quotiescunque peccatis, nolite expectare morti- 224.
fera securitate ut vulnera vestra putrescant, sed
continuo per Poenitentiae Confessionem remedium
vobis adhibere festinate. Nec enim, ait Serm.
11. poterit indulgentia tribui, nisi ira Dei pos-
sit Confessione placari. Recurrat hic, si potest,
ad publicam suam Poenitentiam Dallæus, eique
& Eligium, & Poenitentes, quotiescunque pec-
cassent, obnoxios fuisse contendat: Rideri me-
rebitur, an confutari?

LXXVII. Plura eodem sæculo exempla con-
fessionum dabit Sanmarthanus cap. 15. & quia
curiose ac contemptim quærit Dallæus, ut sibi
hujus temporis Principum Confessarii assignen-
tur, prout nostrorum assignari possint; indi-
cabit idem Scriptor Ansbertum Audoeni in Ro-
thomagensi Archiepiscopatu successorem ut
Theodoricum I. Confessorem; S. Wironem, ut
eodem fungentem munere erga Pipinum, Ca-
roli Martelli Patrem, qui nec dignatus est eum, Bolland
Wironem, gratia Confessionis discalceatus adire, Maji.
ejusque oris imperio prompte parere, &c.

LXXVIII. Synodus Quinisexta, seu Trulla-
na, cui an. 692. interfuere Episcopi 200. &
eo plus, cum omnibus Orientalis Ecclesiae Pa-
triarchis, sic statuit Canon. 102. Oportet eos,
qui solvendi & ligandi potestatem à Deo accepe-
re, peccati qualitatem considerare, & ejus qui
peccavit ad conversionem promptum studium; &
sic morbo convenientem afferre medicinam.... Non
enim simplex est morbus peccati, sed varias &
multiformis. Atqui Sacerdos nec variam mor-
bi seu peccati qualitatem considerare, nec con-
venientem unicuique medicinam afferre po-
test, nisi ope Confessionis: cum peccata maxi-
mam partem lateant in corde. Ergo sæculo
VII. in tota Orientali Ecclesia rata erat & ad-
missa Confessionis distinctæ necessitas. Jam
vero non alia erat mens Ecclesiae Latinae, cum
etsi in varios Quinisextæ Synodi Canones in-
surrexit, eum de quo agitur, ne tetigerit qui-
dem. Ergo.

E SÆCULO OCTAVO.

LXXIX. In antiqua Ecclesiae Gallicanae Mis-
sa, quam edidit Matthias Flaccus Iliricus,
Magdeburgensium Centuriatorum facile prin-
ceps, sexies ad minus Deum precatur Sacer-
dos, ut meminerit cunctorum, inquit, sua mi-
hi peccata confitentium.... qui sua mihi delicta
confessi sunt. Hinc autem facile colligitur, quam
communis foret Confessio, ineunte sæculo vel
septimo, si Missa hæc hujus sit sæculi, ut vo-
lunt Iliricus & Cointius ad an. 601. vel octa-
vo, si eadem Missa uno minus sæculo antiqua
sit, ut existimant alii cum Sanmarthano, c. 18.

LXXX. Crodogangus Metensis in Regula
quam ampliorem edidit Lucas Acherius Tom.
1. Spicilegii, NECESSE EST, inquit Cap. 31.
ut qui, suadente diabolo, multa contra volun-
tatem & præceptum Dei commisimus, per veram
humilitatem & Confessionem emendemus. Et c.
32. in tribus Quadragesimis (1. ante Pascha,
2. ante Festum Joannis Baptistæ, 3. ante Na-
tivitatem Domini) populus fidelis suam Confes-
sionem suo Sacerdoti faciat. Addit pius Præsul,

melius facturum qui sæpius confitebitur; hor-
taturque Poenitentes, ne quid ex pudore con-
ticeant, quia SINE CONFESSIO NE NON EST
INDULGENTIA.

LXXXI. Idem omnino tradit Egbertus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus. Sic ille in App. Mo.
Poenitentiali Libello, postquam capitalia octo p. 12.
peccata Confessionis subjicienda expressit: quan-
do, inquit, volueris Confessionem facere pecca-
torum tuorum, viriliter age, & noli erubescere.... quia sine Confessione non est indulgentia.
Tum plures confitendi formulas, quæ variis
Poenitentibus inservire possint, proponit. Sic
in secunda: Confiteor quia peccavi nimis in ser- Ibid. pag.
monibus vanis & immundis & turpibus, & 12.
otiosis ac nocivis. Confiteor odia cordis mei, &
dolositates, & invidias, detractiones, &c.
In tertia: In sancta Ecclesia dum ad opus Dei
affui, multa mala cogitavi, & perpetravi &
locutus sum, &c. In quarta: Consecrata Dei
ministeria & sanctas Reliquias, & sanctos Co-
dices, & sancta vasa indignus & pollutus teti-
gi.

gi.... Corpus & sanguinem Domini polluto corde & corpore sine Confessione & Pœnitentia scienter indigne accepi. Atqui in his exhibetur confessio facta adeo & distincta, ut eam vix nostræ attingant.

LXXXII. Prima Germaniæ Synodus, agente S. Bonifacio, Moguntino Archiepiscopo celebrata, prohibet ne Ecclesiastici viri in exercitiis commorentur, iis in Can. 2. exceptis, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & indicare Pœnitentiam possint. Erant ergo tunc temporis, ut nostro esse solent, spirituales Legionum Præfecti, qui Confessiones exciperent. Quis porro militares viros, vel ex mera devotione, vel ad Pœnitentiam publicam peccata deposuisse credat?

LXXXIII. Idem Bonifacius Epist. 19. ad Ethelaldum Merciorum Regem scribens, ait Ceolredum Regem sine Pœnitentia & Confessione de hac luce ad tormenta inferni migrasse. Ergo Pœnitentia & Confessio æquæ ad salutem necessitatis esse judicabantur.

LXXXIV. Venerabilis Beda, vir tanti in Ecclesia nominis, ut in ea vel ante ipsius mortem legerentur Himilix ejus, Confessionis praxim & necessitatem diserte tradidit in Cap. 5. Epist. Jacobi, illud hujus Apostoli de Extrema-Untione dictum: *Et si in peccatis fuerit, remittentur ei.* Sic ergo Beda: *Multi propter peccata in anima facta, infirmitate aut etiam morte plebuntur corporis: Si ergo infirmi in peccatis sint, & hæc PRESBYTERIS ECCLESIE CONFESSI FUERINT, ac perfecto corde ea relinquere atque emendare sategerint, dimittentur eis. NEQUE ENIM SINE CONFessione EMENDATIONIS PECCATA QUEUNT DIMITTI. Unde recte subjungitur: Confitemini alterutrum peccata vestra. In hac autem sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana leviaque peccata alterutrum cœqualibus confiteamur: Porro GRAVIORIS LEPRÆ IMMUNDITIAM JUXTA LEGEM SACERDOTI PANDAMUS; atque ad ejus arbitrium, qualiter & quanto tempore jusserit, justificari curemus.* Atqui in eo textu traduntur luculenter extensio, modus & necessitas confessionis necessario confitenda sunt Sacerdotibus, secus de iis quæ gravioris lepræ immunditiam habent: idque juxta legem; adeo ut sublata hac Confessione peccata nequeant dimitti. Ergo.

LXXXV. At, inquit Dallæus, per gravio-rem lepram nihil aliud intelligit Beda, quam certa quædam peccata, quæ solemnî Pœnitentiæ obnoxia erant. Idem patet evidenter ex Lib. 5. in Luc. Cap. 17. ubi in hæc verba: *Occurrunt ei decem viri leprosi, sic loquitur: leprosi non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. Et infra: nullum Dominus eorum, quibus hæc corporalia beneficia præstitit, invenitur misisse ad Sacerdotes nisi leprosos; quia videlicet Sacerdotum Judæorum figura futuri Sacerdotii regalis quod est in Ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad Corpus Christi: Et quisquis vel hæretica pravitate, vel superstitione gentili, vel Judaica perfidia, vel etiam schismate fraterno, quasi vario leproso colore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad Ecclesiam veniat, coloremque fidei verum, quem acceperit, ostendat. CETERA VERQ VITIA tanquam valetudinis & qua-*

si membrorum animæ atque sensuum, PER SE IPSUM INTERIUS IN CONSCIENTIA ET INTELLECTU DOMINUS SANAT.

Unde sic: ea solum peccata Confessionis materia sunt, quæ Dominus ad Sacerdotes deferri voluit. Atqui, juxta Bedam, sola tantum hæresis superstitionis ethnicæ, Judaismi & Schismatis peccata ad Sacerdotes deferri voluit Dominus, prout lepram solam in antiqua Lege. Unde cetera per se ipsum interius sanat in conscientia. Ergo sola hæc quatuor peccata sunt; juxta Bedam, materia Confessionis, idque tantum in ordine ad Pœnitentiam publicam.

LXXXVI. Resp. 1. Dallæum, dum hic alios carpit, insigniter hallucinari. 1. Quia supponit peccata de quibus loquitur Beda à Fidelibus in Ecclesiæ sinu commissæ fuisse: cum tamen evidens sit hæresim, Judaismum, ethnicam superstitionem, imo & Schisma proprie sumptum extra Ecclesiam committi. 2. Quia Dallæus crimina quæcunque publica publicæ Pœnitentiæ obnoxia fuisse existimat. Atqui opinio hæc cum Bedæ textu, prout à Dallæo exponitur, stare non potest. Beda enim quatuor tantum recenset crimina ob quæ Sacerdotes adiri oporteat. Ergo cum, juxta Dallæum, nonnisi Pœnitentiæ publicæ causa adirentur Sacerdotes, juxta eundem Dallæum non crimina quæcunque publica, sed horum quatuor duntaxat publicæ subjacuisent Pœnitentiæ. Dominus ad Sacerdotes deferri voluit, pro obtinendo in Ecclesiam ingressu, C. pro obtinenda sacramentali absolutione, N. Itaque sicut leprosus, ut sacræ ac politicæ Judæorum societati restitueretur, antea à Sacerdotali collegio probandus erat: sic, juxta Bedam, hæretici, Gentiles, Judæi ac Schismatici, si in Ecclesiæ sanctæ gremium recipi voluerint, ante omnia sistere se debent Collegio Sacerdotum, ibique priorem suum statum confiteri & ejurare; ut serio probati vel admittantur, vel excludantur saltem ad tempus. At quid inde contra Fidelium qui in alia peccata prolapsi sunt, Confessionem? Nihil profecto. Legitimam porro esse nostram hanc Bedæ interpretationem, patet 1. quia sic hunc ejus textum explicuerit Goffridus seu Godefridus, Abbas Vindocinensis, qui jam undecimo sæculo clarebat. 2. Quia hoc pacto posterior is Bedæ textus, cum eo quem inter probationes attulimus, mire conciliatur. 3. Quia Bedam præter recensita quatuor hæresis, Judaismi, &c. crimina, alia seu publica, seu occulta, Ecclesiæ clavibus subjecisse, constat ex insigni Catholici cujusdam militis exemplo, quem, quia etiam in extremis Confessionem neglexisset, ad inferos cruciatus raptum fuisse scribit idem venerabilis Auctor, Lib. 5. Histor. Cap. 14.

LXXXVII. Alcuinus vir summi nominis, & olim Caroli Magni Magister, gravissimis verbis aliquem impetit, qui in Gothorum Provincia necessitatem Confessionis elevare moliebatur. Sic ille Epist. 7. alias 26. *Spernis Apostolicum præceptum dicentis: Confitemini alterutrum peccata vestra: homo homini, ægrotus medico, reus judici: ab homine possumus abscondere quæ agimus, at non Deo: Nonne in Baptismate Sacerdotibus Christi nostræ fidei Confessionem dare debemus? Cur etiam & in*
Pœni-

secundo Pœnitentiæ Baptismate per confessionem humilitatis nostræ AB OMNIBUS post primum Baptisma peractis: Sacerdotali similiter auxilio non debemus absolvi peccatis? Hæc cogitate, sequimini vestigia Patrum, & nolite in Catholica fidei religionem novas inducere sectas. Atqui (& hæc optima est cum hæreticis disputandi methodus) nihil est in hoc textu, quod

in Ecclesia Catholica è sacro suggestu recitatum, cuius sit offensione. Idem vero textus, si à Genevensi Prædicante recitaretur in Templo, gravissimam in eum tempestatem, & quod probri apex fuerit, tetrum Papicolæ nomen accerferet. Ergo sequimur Patrum vestigia, à quibus novas inducendo Sectas, averio pede recesserunt Pseudoreformati.

E SÆCULO NONO.

LXXXVIII. Ceteris præibit Carolus Magnus qui in Capitulari an. 801. n. 21. præcipit, ut cuncti Sacerdotes omnibus illis confitentibus eorum crimina, dignam Pœnitentiam cum summa vigilantia imponant. Unde perspicue sequitur confessionis accuratæ praxim tunc temporis admodum viguisse.

LXXXIX. Synodus Turonensis III. an. 813. Canon. 22. *Episcopis ac Presbyteris diligenti cautela pertrahendum est, qualiter hominibus sua sibi delicta confitentibus abstinentia indicatur: quoniam varie ab aliquibus & indiscrete hæc judicia proferuntur. Ideo necessarium videbatur nobis, cum omnes Episcopi ad sacram Palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cujus antiquorum Liber Pœnitentis sit potissimum sequendus.* Ergo tunc passim Presbyteri confessiones excipiebant. Ergo in his confessionibus & peccatum & peccati modus à Pœnitente explicabantur. Ergo multi tunc, iique antiquorum, circumferebantur Libri Pœnitentiales, in eum finem editi, ut à Pœnitentibus delictorum omnium etiam in animo latitantium confessio eliceretur. Quamquam, quia ex hisce Libris nonnulli laxioris erant disciplina, non omnibus ex æquo credendum foret: unde expendi volunt Patres qui potissimum sit sequendus.

XC. Synodus Cabillonensis II. ejusdem anni Canon. 32. *Sed & hoc, inquit, emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, NON PLENE ID FACIUNT. Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet & corpore; & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit confessio: scilicet ut & ea confitentur quæ per corpus gesta sunt, & ea in quibus SOLA COGITATIONE DELINQUITUR. Instruendus est itaque peccatorum suorum Confessor, ut de octo principalibus vitiis, sine quibus in hac vita difficile vivitur, faciat confessionem, quia aut COGITATIONE, aut, quod gravius est, opere, eorum instinctu, peccavit. Odium etenim, invidia, superbia, vel ceteræ hujusmodi animi pestes tanto periculosius lædunt, quanto subtilius serpunt.* Eo in textu sermo est de confessione plena, quæ corporis & animi, cogitationis & facti peccata complectatur. Atqui quantumvis reclamet Dallæus, confessio hæc erat in præcepto. Si enim libera fuisset, ut est confessio venialium, ut quid tanti conquestus de iis qui integre non confitebantur? Ut quid tanta tum in Pœnitente, tum in Confessario necessitas omnia peccatorum genera cognoscendi? Ut quid tam impense hortandi, secundum antiqua Ritualia, ii qui confessuri sunt, ne quid

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ex pudore celent, alioqui palam in judicio extremo manifestandum? Annon ex iis sat colligitur necessitas confitendi? An hæc singulis in textibus renovanda erat, ut vellet Dallæus? An ubicunque apud Antiquos, & juniores de Baptismo aut Communionem tractatur, utriusque necessitas ad uniuscujusque periodi calcem recenseri solet. Apage.

XCI. At, inquit Dallæus, si tunc temporis admissum fuisset confessionis ut ad salutem necessariæ dogma; necessitatem hanc nemo in dubium vocare potuisset, citra periculum anathematis. Atqui falsum consequens. Tunc enim licitum erat opinari confessionem Deo factam sufficere; nec plenam requiri quæ fieret Ecclesiæ Ministro. Utrumque patet ex Concilio Cabillonensi. Primum quidem ex Can. 33. ubi sic legere est. *Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero Sacerdotibus confitenda esse percensent; quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam sit Ecclesiam: ita duntaxat, ut & Deo qui remissor est peccatorum confiteamur peccata nostra: Et secundum institutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra. Confessio itaque quæ Deo fit, purgat peccata; ea vero quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgentur peccata. Deus namque salutis & sanitatis actor & largitor plerumque hanc præbet suæ potentiae invisibili administratione, plerumque medicorum operatione.* Ubi traditur nec improbat eorum Catholicorum opinio, qui confessionem Deo factam sufficere exultimabant.

Quod autem sufficeret dimidiatam Sacerdoti confessionem fieri, patet ex præcedenti Canone, ubi octo tantum recensentur vitia, de quibus Pœnitentes oporteat interrogari.

XCII. Resp. 1. non aliud dubio procul sensisse Patres Concilii Cabillonensis, quam quod sentirent ejusdem ævi Catholici Doctores. Atqui Alcuinus veluti *Sectæ novæ* auctores habebat eos, qui confessionem hominibus faciendam negarent. Idem porro apud Alcuinum sibi vult nomen *sectæ* quod *hæresis*, ut patet tum ex ejus contextu, tum ex iis quæ contra Elipandum scripsit. Ergo non aliud sensisse æstimandi sunt Patres hujus Concilii, qui alioqui Can. 33. subvertissent id quod mox Can. 32. firma manu ædificaverant.

Quis ergo obscuri hujus Canonis sensus? Duplex: alter, quod peccata non tantum Deo confitenda sint, ut *quidam dicunt*; sed & Sacerdotibus, prout *utrumque non sine magno fructu fit in Ecclesia*: adeo ut sicut facta Sacerdoti confessio non sufficit, nisi simul fiat Deo per veram contritionem; sic nec facta Deo solo sufficiat, nisi adjunctam habeat de-

E e e

missam

Tom. 7.
Conc. p.
1279.

missam fui apud Presbyterum accusationem. Alter, quod stabilita Can. 31. necessitate confessionis, attingat Synodus Can. 33. quæstionem quæ tunc temporis movebatur; quæque deinceps multo æstu Theologos inter agitata fuit, an sola contritione, non tamen sine ordine ad claves, deleantur peccata, seu an Deus *salutem ac sanitatem animæ*, invisibili operatione ante Sacramentum præstet; an in Sacramento duntaxat *medicorum operatione*. Porro alteruter sensus admitti debet, ne alioqui Can. 33. & trigésimo secundo, & constanti hujus temporis fidei adversetur.

XCIII. Unum est quod contra priorem sensum objici possit, nempe moderata hæc verba, *quidam dicunt*, &c. opinionem licitam potius exprimere quam errorem: error enim anathemate plectendus fuisset, non simpliciter referendus.

Sed 1. non percutitur error censura, nisi præcesserit errantium contumacia. Veri autem simillimum est, eos qui sic sentirent, non fuisse contumaces. 2. Fieri potuit ut Patres Concilii caute admodum & prudenter cum hujus opinionis auctoribus agere deberent, ne, ut sæpe fit, duriori ac præcipiti censura darent errori vires. Quapropter satius judicarunt, opinioni huic totius Ecclesiæ praxim opponere: persuasi scilicet futurum ut viri minime hebetes intelligerent abjiciendam opinionem, quæ Ecclesiæ praxi adversaretur. Et vero non deerant tempore S. Caroli Bor. Sacerdotes, qui quoniam aliorum confessiones exciperent, liberos se crederent à lege confessionis: neque in eos tamen ulla animadversum est censura, quia leniori modo ad Ecclesiæ fidem ac praxim revocari potuere.

Ut ut est, constat Synodum hoc ipso Can. 33. necessitatem confessionis astruere; cum sententiam eorum qui *Deo confiteri debere dicunt peccata*, ita DUNTAXAT approbet aut toleret, ut ET *Deo confiteamur*, ET *secundum institutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra*.

XCIV. Theodulphus Aurelianensis Episcopus, hymni *Gloria laus & honor*, parens, & circa an. 821. fato functus, eandem in Capitulari suo doctrinam consignavit. Postquam enim Cap. 30. differuit de confessione Deo singulis diebus facienda, de sacramentali confessione sic loquitur Cap. 31. *Confessiones dandæ sunt de omnibus peccatis quæ sive in opere, sive in cogitatione perpetrantur*. Et Cap. 36. confitendi tempus designat: *Hædomada una*, inquit, *ante initium Quadragesimæ confessiones Sacerdotibus dandæ sunt, Pœnitentia accipienda, & sic per Pœnitentiam se renovent, quæ est secundus Baptismus*. Sicut enim Baptismus peccata, ita Pœnitentia purgat: & quia post Baptismum peccator demum non potest baptizari, hoc medicamentum à Domino Pœnitentiæ datum est, ut per eam vice Baptismi peccata post Baptismum diluantur. Ubi eadem est Pœnitentiæ vis & necessitas quoad peccata post Baptismum, quæ Baptismi quoad peccata ante ipsum perpetrata.

XCV. At dices cum Dallæo, subdit ibidem Theodulphus multiplicem viam, qua dimittantur peccata, Baptisma, videlicet, mar-

tyrium, Pœnitentiam, charitatem, eleemosynas, injuriarum veniam. Sed qui docet peccata tot mediis deleri posse, confessionem absolute necessariam non credit. Ergo.

Subsumo contra Dallæum: Sed qui docet peccata tot mediis deleri posse, Baptismum pro absolute necessario non habet. Ergo nec Baptismi necessitatem admisit Theodulphus. Id quidem forte concedet Calvinista Dallæus; at reclamabit Christianus Orbis. Quemadmodum ergo quisquis de Baptismo catholicè sentit, ad argumentum istud reponet, multa quidem à Theodulpho admitti veniæ obtinendæ media, sed quorum alia per se sufficiant, alia minime: (neque enim eleemosyna, imo martyrium ipsum sufficit sine charitate) adeoque ab erudito Præsul non excludi Baptismum, sed tantum assignari dispositiones, quæ ad effectum ejus plus vel minus requirantur: sic & ad miseram Dallæi cavillationem respondemus, à Theodulpho non excludi Pœnitentiam, sed tantum assignari media, sine quibus vel inanis est, vel minus efficax Pœnitentia.

XCVI. Jonas Theodulphi successor, qui an. 841. diem clausit, idem sensit cum decessore suo, seu potius cum Ecclesia tota. Si quidem Lib. 1. de Instruct. Laicali Cap. 9. docet, quod *quia Baptismus iterari non potest, necessario Pœnitentia sit secundus Baptismus*. Cap. 15. *Quod præter confessionem, quæ Sacerdotibus absque cunctatione fieri debet, alia sit insuper confessio necessario apud Deum instituenda*. Demum Cap. 16. ex peccatis alia esse *majora*, quæ *Sacerdotibus confitenda sunt*; alia *levia*, venialia ac quotidiana, quæ *ceteris*: quod & probat ex Beda in Epist. Jacobi. Hæc admittat Dallæus cum suis, hæc exequatur, & à Gregaliis suis executioni mandari curet: nec dubium quin ex eo saltem capite pax brevi nos inter & ipsum sit restituenda.

XCVII. Fatetur is equidem, tum temporis occulta peccata subjacuisse confessioni: at in eo mutatam veterem disciplinam conqueritur, atque inductam novitatem, quæ principium fuerit mysterii iniquitatis ab Innocentio III. demum consummati.

XCVIII. Sed hæc quam frivola sint facile percipiet, qui animadverterit, 1. frequentatam fuisse à prioribus sæculis occultorum etiam criminum confessionem, uti probavimus. 2. Auctores Sæculi XI. in Antiquos refundere id quod de confessione fanciunt: unde & eorum Pœnitentialibus Libris utuntur, in id unum intenti ut accuratiores aliis præferant. 3. Nullam in re trita, usuali, quotidiana, Sacerdotes, Episcopos, summos Pontifices, viros & feminas Principes pariter spectante, potuisse fieri mutationem, quin undecumque erumperet ea vox: *Ab initio non fuit sic*. Sed de eo infra.

XCIX. At, urget Dallæus, confessio nono sæculo frequentata insigniter & multifariam ab ea discrepabat, quæ nunc apud Latinos viget. 1. Enim nono sæculo superstes erat publicæ Pœnitentiæ Disciplina, quæ nunc obsolevit. 2. Necdum tunc ubique in usu erat secreta confessio, cum, testibus Alcuino & Haimone Alberstadenfi, essent qui peccata soli Deo confitenda esse contenderent. 3. Quia tunc con-

confessio *spontanea* erat, uti tradit Rabanus Lib. 2. de institutione Cleric. Cap. 30. nunc autem coacta est & per legem præcepta. 4. Quia nunc plura accusantur peccata, quam tunc temporis, ubi octo duntaxat capitalium peccatorum confessio præcepta eret. 5. Quia nunc confessio ad absolutionem ordinatur: tunc vero ad solam Pœnitentis instructionem, qua eidem certum vitæ sanctioris genus præscribebatur. 6. Quia nunc soli Sacerdotes habentur ut confessionis Ministri: tunc vero Diaconis absente Presbytero confiteri licebat. Hæc perspicax ille & acutus antiquitatis indagator: vir ille eximius, quem futura sæcula ut potissimum, qui sæculo 17. floruerit, Ecclesiæ Doctorem venerabuntur: si saltem habeatur fides Pseudoreformatis: è quibus eum adi qui in confutanda *Catholicæ fidei expositione* inaniter desudavit. At debuit saltem à suis laudari, qui tantum meruit à Catholicis vapulare. Jam ut contradicta dissolvantur, quod levi admodum negotio fiet.

C. Resp. ad 1. Pœnitentiæ publicæ usum vel abrogationem nihil facere contra substantiam confessionis. Ceterum præcipi à Tridentino Sess. 24. Cap. 8. de reformat. ut qui *publice & in multorum conspectu crimen* commiserint, his *condigna pro modo culpæ Pœnitentia publice* iungatur: quod hodieque fit in certis Ecclesiis. Si autem praxim hanc nimium negligi contingat, non hinc mutatio in fide, sed ad summum exolescens & mollior disciplina inferri potest.

CI. Ad. 2. Fuere quidem nono sæculo qui confessionis necessitatem negarent, ut fuere

singulis sæculis qui aliquod fidei dogma impetierint: sed ut istos, sic & illos impugnavit Ecclesia. Nimirum ex dictis liquet eos qui soli Deo confitendum vellent, ab Alcuino pro sectariis, id est, pro hæreticis habitos fuisse.

CII. Ad 3. Nihil est spontaneum magis quam charitatis actus: isne igitur sub præceptum non cadit? Idem dic de confessione, quæ si, quod in præsentis non perpendimus, Ecclesiastica lege tunc præcepta non erat, divina imperabatur, uti toties probavimus.

CIII. Ad 4. Antiqui capitalium octo peccatorum confessionem præcipiebant; at sub iis cetera, quæ inde ut à stipitibus rami promanant, delicta complectebantur: Unde sub impuditiæ titulo sex ad minus veneri criminis species indicant, ut ex citatis eorum Pœnitentialibus constat. Nos hodie septem tantum capitalia peccata numeramus, quia vanam gloriam, prout tunc moris erat, non distinguimus à superbia. Ast ad ea septem facile cetera omnia reducimus.

CIV. Ad 5. Delirat Dallæus, seu dum antiquos ad instructionem, non ad absolutionem, seu dum nos ad absolutionem non ad instructionem peccata confessos fuisse, aut confiteri existimat. Utrumque perinde abit à vero. Confitebantur Veteres, quia data sit Sacerdotibus absolvendi potestas: idem facimus. Confitemur, quia Sacerdotes pro amicis, pro patribus, pro medicis veneremur: idem faciebant antiqui.

CV. De sexto verba faciemus ubi de Pœnitentiæ Ministro: & Dallæum hic pro invariato suo more cœcutire ostendemus.

E SÆCULO DECIMO.

CVI. Regino Prumiensis Abbas in Diœcesi Trevirensi, vir qui, teste Trithemio in Lib. de Scriptor. Eccles. inter Doctores Germaniæ suo tempore facile obtinuit principatum, & obiit circa an. 908. seu potius an. 910. in Opere quod inscripsit *De Ecclesiast. Disciplinis*, &c. multa tradit quæ confessionis usum, tempus & necessitatem probent. Vult enim Lib. 1. n. 57. ut Episcopus *Parræcias suæ Diœceseos* visitans, à Presbytero inquirat, *si feria quarta ante Quadragesimam plebem sibi commissam ad confessionem invitet, & vi juxta qualitatem delicti Pœnitentiam iungat, non ex corde suo*, seu pro nutu, sed sicut in Pœnitentiali scriptum est. Ergo tunc ut adhortatio ad confessionem unum erat è præcipuis Parochi, sic & confessio unum erat è præcipuis Fidelium muneribus.

Edit. Ba-
luz. p. 26.

Ibid. p. 30.

Num. 95. eundem interrogari vult, *si habeat Pœnitentiale Romanum, vel à Theodoro Episcopo, aut à venerabili Presbytero Beda editum, ut secundum quod ibi scriptum est, interroget confitentem, aut confesso modum Pœnitentiæ imponat.* Hæc porro Pœnitentialia de iis etiam quæ sola cogitatione admissa essent, Pœnitentem interrogari præcipiebant.

Ibid. p. 70.
71.

Et in Capitulis, Cap. CV. *Cum Sacerdos audierit aliquem infirmari in sua plebe, quam citius ad eum pergat, & ingressus: omnes jubet extra cubiculum secedere; & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande*

leniterque alloquatur, ut: peccata sua confiteatur, ut emendationem promittat, si Dominus vitam concesserit.

Cap. CVI. *Infirmus, qui necessitate mortis urgente confitetur peccata sua, sub ea conditione à Sacerdote RECONCILIETUR, ut si ei Dominus: sanitatem reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis pœniteat.* Ergo non ad instructionem tantum, ut fingit Dallæus, sed ad reconciliationem, seu absolutionem, ordinabatur confessio. Ubi nota utrumque hunc articulum depromptum esse ex Concilio Nannetenſi II. quod Cointius ad an. 656. refert, sed nulla quæ indubia sit auctoritate.

Cap. CCLXXXVIII. *Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectam, ut omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere sauciatus, feria quarta ante Quadragesimam: cum omni humilitate & contritione cordis simpliciter confessus suscipiat remedia Pœnitentiæ secundum modum Canonicis auctoritatibus præfixum, tradaturque satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini.* Non solum autem ille qui mortale aliquid admisit; sed etiam omnis homo quicumque recognoscit se immaculatam Christi tunicam, quam in Baptismo accepit, peccati macula polluisse, ad proprium Sacerdotem venire festinet, & cum purificatione mentis omnes transgressionem, omniaque peccata, quibus Dei offensam se incurrisse meminit, humiliter confiteatur; & quidquid ei à Sacerdote fuerit

rit injunctum, ac si ab ipso omnipotentis Dei ore esset prolatum, ita diligenter intendat, & cautissime observet? Ubi duplex expresse distinguitur confessio, alia in ordine ad Pœnitentiam publicam, qua homo à sacris per tempus Quadragesimæ exulans, utcumque fatanæ tradebatur in interitum carnis. Alia qua quisquis immaculatam Baptismi tunicam polluerat, omnes transgressiones secreto confitebatur.

Idem Lib. 2. inter alia vult n. 65. Laicos interrogari, an ad confessionem veniant vel una vice in anno, id est in capite Quadragesimæ, & Pœnitentiam pro peccatis suis suscipiant. Ergo quæ nunc in Ecclesia obtinet lex de tempore confessionis, eadem quoque Reginonis ævo obtinebat. Ergo rursus non spontanea ad mentem Dallæi, sed necessaria judicabatur confessio; cum in eam adeo solícite inquirere juberentur Parochi.

T. 2. Spicil.
p. 277.

CVII. Ratherius Veronensis Antistes, qui an. 973. vel seq. decessit, duo habet quæ ad rem præsentem maxime faciunt, 1. enim in Synodica ad Presbyteros Diœcesis suæ, idem iisdemque pene verbis præfigit tempus confessioni quod Regino: *Feria IV. ante Quadragesimam*, inquit, *plebem ad confessionem invite, & ei juxta qualitatem delicti Pœnitentiam injungite, non ex corde vestro, sed sicut in Pœnitentiali scriptum est.* 2. Ne quis id meri con-

fili loco habeat, in itinerario confessionis, sic in Sacerdotes luxuriæ addictos intonat. *Vide quanta hic continetur adversitas. Oblata enim, juxta Neocæsariensis Synodi Decretum, non permittitis consecrare, si te peccasse confiteris: SALUTEM NON CONSEQUERIS juxta Apostolum, SI TE FECCASSE NON CONFITEARIS.* Itane vero libera est confessio, quam qui omiserit, salutem consequi non potest?

CVIII. In Canonibus Edgari Angliæ Regis an. 967. editis, plures occurrunt qui ad confessionem spectant. Duos referre sufficiat: Primus sic habet: *Quando aliquis voluerit confessionem facere suorum peccatorum, viriliter agat, & non erubescat confiteri scelera sua, se accusando.* QUIA SINE CONFESSIO NE NULLA EST VENIA: *confessio enim sanat, confessio justificat.* Canone autem 5. Pœnitens sic confessionem instituere præcipitur: *Confiteor Deo omnipotenti, & Confessario meo spirituali medico, omnia peccata quæ unquam perpetravi, sive in facto, sive in cogitatione, &c.* Hic & necessaria est confessio, cum sine ea nulla sit venia; & ad omnia prorsus peccata extenditur, cum nec facti, nec cogitationis delicta excipiat.

Plura confessionis & Confessariorum exempla in idem hoc sæculum dabit Sanmarthanus Cap. 24. pag. 302. Hinc nos quædam depromemus in decursu.

T. 9. Conc.
Lab. p. 687

E SÆCULO UNDECIMO.

CIX. Burchardus è Monacho Lobienfi Wormatiensis Episcopus, insignis antiquorum Canonum collector, & qui an. 1026. vitam cum morte commutavit, Lib. 19. de Pœnitent. multa è Veteribus deprompsit, quæ ad rem nostram conducunt. Can. 2. laudat Canonem 288. Reginonis supra adductum. Cap. 4. ut excutiat pudorem qui multos à confessione deterret, adducto Originis textu demonstrat, crimina nostra, à diabolo in ultima judicii die in nostrum dedecus propalanda nisi hunc, dum sumus in vivis, spontanea confessione antevertamus. Cap. 34. Concilii Cabillonensis Decretum de plena peccatorum sola etiam cogitatione admissorum confessione commemorat. Idem ergo de confessione sentiebat vir pius & eruditus, quod Origenes, quod Regino, quod Cabillonenses Episcopi. His porro fixa erat & rata necessitas confessionis.

CX. S. Petrus Damiani Cardinalis qui an. 1073. satis concessit, multa differit de confessione Serm. 58. qui secundus est de B Andrea. *Quoniam*, inquit, *jam à limine, occasio confessionis se obtulit, reddendum nunc est quod alibi promissimus, totumque proferendum quod de confessione sentimus: VIA ENIM EST, SINE QUA NEMO VENIT AD PATREM; quam qui perdidit, perdidit Deum.* Et infra post distinctos plures Pœnitentiæ gradus: *Quartus gradus*, inquit, *est confessio oris: hæc pure facienda est, quia non est pars peccatorum dicenda & altera retinenda; neque leviter confitenda & graviter diffidenda: ut enim confiteamur ratio monet, DEUS COGIT.* Demum, postquam monuit Sacerdotem; ne quid usquam revelet eorum quæ SUB SIGNACULO CONFESSIONIS accepit, ita concludit Sermonem: *Ecce quantum potui,*

de confessionis differui Sacramento. Atqui hic apertis characteribus habetur confessionis necessitas ex lege Dei cogentis profecta; ejusdem integritas & sigillum, dignitas sacramentalis: nec deest Minister, his expressus verbis: *Cum de vitiorum abyssu disponis emergere, ad illum præcipue sit refugium tuum, cui anima tua commissa est.* Ergo.

CXI. S. Anselmus D. Lanfranci Discipulus, ejusque in Sede Cantuariensi successor qui hoc & seq. sæculo floruit, cum migraverit ad patriam an. 1109. annos natus 76. Hom. 13. quæ est de decem leprosis, ad illud Christi: *Ite, ostendite vos Sacerdotibus; id est*, inquit, *per humilem oris confessionem veraciter manifestate OMNES INTERIORIS LEPRÆ VESTRÆ MACULAS, ut mundari possitis.*

Lib. 1. Epist. 56. *De lapsis sacros Ordines habentibus, & spontanea humilitate secrete quibus debent confitentibus, nequaquam est asserendum, quod eisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possunt.* Ille cui confitetur, magni criminis reus esse videtur, si cogit. Nam satis patet quam minus malum sit cuilibet peccatori ad Altare cum amore confessionis peractæ & spe misericordiæ accedere, quam se cum odio confessionis & desperatione veniæ indurato corde ad Altaris ministerium ingerere. Hic qui odio confessionem habet, desperat veniam, & indurati cordis periculum incurrit. Atqui non ita res se haberent, si confessio vel exitialis foret, vel omnino libera. Ergo.

Idem in *Elucidario*: *Sicut in Baptismo originalia, ita in confessione remittuntur peccata actualia.* Ergo par utriusque Sacramenti conditio, par & necessitas. Atque hinc S. Præsul maritum sororis suæ Jerosolymam transmigraturum

turum sic admonebat Lib. 3. Epist. 66. *Facite Confessionem omnium peccatorum vestrorum nominatim ab infantia vestra, quantum recordari potestis.*

CXII. B. Ivo, Carnotensis Episcopus, vir integritate morum, animi constantia, eruditione non mediocri commendandus, quique an. 1115. ætatis suæ 80. decessit, de Confessione pluribus in locis, prout nunc & semper Ecclesia Catholica, loquitur. Ut enim ea prætereamus, quæ hanc in rem ex professo congestit tota parte 15. Decreti, sic habet Sermon. 13. *Capite jejunii, quod potissimum fuisse confitendi tempus liquet ex pluribus dictis: scindite corda vestra, ut intus NIHIL clausum remaneat, quod compunctio cordis non expellat, &*

oris Confessio non aperiatur: Effundite coram illo corda vestra; id est, omnem immunditiam cordis vestri per Confessionem evomite: Quæcumque à vobis vel occulta suggestionem, vel aliena persuasionem commissa sunt, sic in Confessione aperiuntur, ut etiam de corde pellantur, quia tali Confessione cuncta lavantur.

Plura confessionis Confessariorumque exempla eo sæculo recenset Sammarthanus ibid. Cap. 26. sic laudantur & S. Hugo Gratianopolitanus, quod excipiendis confessionibus studiose incumberet; & à Guillelmo Malmesber. Lib. 3. de gestis Anglorum Cap. 15. Normanni, quod ante prælium tota nocte confessioni peccatorum vacarent,

E SÆCULO DUODECIMO.

CXIII. Goffridus, seu Godefridus Abbas Vindocinensis, idemque S. R. E. Cardinalis meritisissimus, qui diem clausit post an. 1129. confessionis materiam ex professo tractat Lib. 3. Epist. 16. ubi Guillelmum, quem olim Magistrum audierat; quique non omnia, sed quatuor tantum crimina Confessariis aperienda esse opinabatur, sic compellat. *Proposui quod solummodo quatuor peccata Confessione indigebant, cetera autem à Domino sine Confessione sanabantur - quod te invenisse asseris in expositione Bedæ de Evangelio, ubi decem leprosi sanati à Domino memorantur. Sed hoc ita intelligendum minime censemus; & JUXTA FIDEM CHRISTIANAM sic intelligere nec possumus, nec debemus. Determinanda est enim ista sententia sapienter, ut: illa quatuor peccata, non jam soli Sacerdoti, sicut in ceteris agitur; sed universæ Ecclesiæ confiteantur: cetera vero vitia, sicut dicis, per se ipsum Dominus sanat: videlicet quæ sibi privata in Confessione revelantur. Sibi dico; quia illi qui in ejus loca esse dignoscitur, CERTUM EST, NIHIL HOC CERTIUS, OMNIA PECCATA VEL CRIMINA CONFESIONE INDIGERE ET POENITENTIA. Ubi duo maxime annotanda, 1. Veteres, cum aliquando dixere Confessionem soli Deo fieri, id unum voluisse, quod fieret Ministro qui locum ejus tenebat. 2. Quod omnium prorsus seu criminum seu peccatorum Confessio, sit Catholicæ Fidei nulli violabile; non autem, ut comminiscitur Dallæus, opinio tunc temporis dominans, necdum autem definita.*

CXIV. Radulphus Ardens, Guillelmi IV. Aquitanix Ducis Ecclesiastes seu Concionator, Sermon. in Litania majori, quærit, *cui debeat fieri Confessio.* Subjungit vero: *Confessio criminalium debet fieri Sacerdoti, qui solus habet potestatem ligandi & solvendi.* Addit licitum esse venialia cui volueris, etiam inferiori confiteri. Unde, inquit, cum istorum Confessionem excipimus, non dicimus, *Ego dimitto tibi peccata tua, sed dicimus orando, Misereatur tui omnipotens Deus.* Ubi & statuitur necessitas gravia peccata Sacerdotibus aperiri, & ut conjicit Sammarthanus, * forma absolutonis tunc, quibusdam saltem in locis, usurpatæ.

CXV. Petrus Cluniacensis, vir natalium splendore ingenii præstantia, gravitate morum, unde venerabilis nomen habuit, Ecclesiastica sci-

entia conspicuus; quique necdum annos natus 30. in Abbatem Cluniacensem * eligi promeritus est; multa refert miracula, quæ si Protestantibus fabulæ videbantur, nihilominus Confessionis fidem indubie asserunt. Primum spectat juvenem adulterii reum, cujus cum vita gravi ex morbo periclitaretur, *invitatus est ad eum more Ecclesiastico Presbyter, ut ejus Confessionem suscipere.* At is, cum immani sacrilegio scelus suum negasset Viaticum deglutire non potuit, (etsi alimenta cetera trajiceret facile,) donec plenam Confessionem constituisset, Lib. 1. de miraculis, Cap. 3.

Secundum est de Sacerdote, qui Monasticum habitum induerat, & ab agonia præter omnium spem reversus, narravit se in visu verba hæc audisse: *Scias nullatenus te posse salvari, nisi quod perniciose celaveras, salubriter studeas confitendo manifestare,* ibid. Cap. 4.

Tertium est de quodam, qui à militari professione ad Religiosam conversus, cum in extremis à dæmone immaniter angeretur, tunc demum animi pacem nactus est, cum quidquid deliquerat, aperuit in Confessione. Eum ait Petrus Vener. *ut studiose præteritam vitam suam perscrutaretur, & si quid noxium maxime de gravioribus, in ea recognoverit, confiteretur, hortatus sum: Vicit certe Deus nequam hostem. Perfecit infirmo purgationem per plenam confessionis satisfactionem ei largitus est;* ibid. Cap. 6.

CXVI. S. Bernardus, qui, etsi juxta Hof-

F f f

Id

De la For-
m.

Id vero memorabile est, quod Bernardus prodigiorum ferax, primum suum in Confessionis gratiam miraculum ediderit. Cum enim vir nobilis Josbertus de firmitate, *Ecclesiarum vexator, atque oppressor pauperum, gravi morbo ab omni sensuum usu excidisset; *filius ejus... Et omnes simul amici affligebantur dolore, quod sine Confessione Et Viatico vir magnificus obiret*; Bernardus indicta Josberti filio restitutionis Ecclesiis ac pauperibus faciendæ conditione, obtinuit, quod & iposponderat, ut sua muto vox rediret; quo factum est ut multis cum lacrymis peccata confiteretur. Ita refert in vita Bernardi Guillelmus S. Theodoricus Cap. 9. Videat nunc Dallæus an Confessio vel ad Monachos solos pertineret, vel pro re indifferenti ac mere libera haberetur.

CXVII. Idem unanimi consensu docent ejusdem sæculi Scriptores, puta Petrus Cellensis, Robertus Pullus, Hugo & Ricardus Victorinus, & qui an. 1164. dellatus est Petrus Lombardus, Theologiæ Scholasticæ Princeps. Sic ille Lib. 4. sent. dist. 17. *Sicut præcepta est nobis interior Pœnitentia; ita Et oris Confessio, Et exterior satisfactio, si adsit facultas. Unde nec vere Pœnitens est, qui Confessionis votum non habet.*

CXVIII. Ex illa constanti Traditionis serie colliges, quam inverecunde assertum sit à Novatoribus, Confessionem secretam in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. an. 1215. primum imperatam fuisse. Imo celebri illo Canone: *Omnis utriusque sexus fidelis*, non tam præcepta est Confessio, quam determinatum generali lege illius faciendæ tempus. Unde Trid. Patres Sess. 14. Cap. 5. *Neque enim, inquit, per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi Fideles confiterentur, quod jure divino necessarium Et institutum esse intellexerat; sed ut præceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus Et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.*

Et vero non magis Lateranense Concilium, dici potest Confessionem instituisse, quia ejusdem instituendæ tempus fixit, quam censeri possit Eucharistiam instituisse, & ejus suscipiendæ necessitatem, quia eodem Canone decrevit eam ab unoquoque Fidei in Pascha esse recipiendam. Atqui posterius nemo dixerit. Ergo nec prius citra ridiculum dici potest.

Itaque Concilii sanctio spectat, non ad fidem, quæ ubique recepta erat, neque nova in re tanti momenti, tantæque difficultatis absque ingenti tumultu potuisset induci; sed ad disciplinam, quæ Confessionis tempus ejusdemque pro eo tempore Ministrum determinat.

Quamquam nec utrumque hoc disciplinæ Caput in Ecclesia novum erat & inauditum. Annuam enim Confessionem urgent vel indicant Chrysostomus Serin. in majore hebdomada; Sonnantius Remensis in Statutis, Theodulphus Aurelianensis, Regino, Burchardus, Ratherius, Ordo Parisiensis, quorum alii Confessionem ultra annum differri vetant; alii eandem in Capite jejunii fieri præcipiunt. Quin & aliqui, ut Chrodegangus Metensis populum fidelem ter uno quoque anno confiteri jusserunt.

Quod attinet ad ejusdem Confessionis Ministrum, hunc proprium esse Sacerdotem decre-

verunt Sonnantius idem in Remensi Concilio an. 639. Chrodegangus Hayto, seu Hatto ex Abbate Majoris Augiæ Basileensis Episcopus, qui an. 836. decessit, Regino, Petrus Damiani.

Prob. 2. Conclusio nostra exemplis eorum qui peccata sua deposuisse leguntur. Sic enim satisfiet & curiositati Dallæi, qui Confessionis hujus exempla sollicitè requirit, & negativum, quod singulis ferme paginis recoquit, argumentum ejus solvetur.

CXIX. S. Irenæus Lib. 1. Cap. 13. alias 9. ^{Pag. 63. n. 5.} scribit vitiatas ab hæresiarcha Marco fœminas, ad Ecclesiam tandem reduces, suum illud corporis & animi scelus confessas fuisse. Hæc autem Confessio, seu occulta fuerit, seu ordinata ad publicam Pœnitentiam, uti vult Dallæus, nihil ad rem. Modus enim confitendi ad substantiam Confessionis non pertinet. Unum scire refert in præsentī, an scilicet qui peccata palam vel secreto confitebantur, eo tenderent, ut dilutis pari Pœnitentia criminibus, horum veniam per Ecclesiæ claves reciperent. Eo autem intuitu & Pœnitentes delicta sua confessos fuisse, & iis indictam à Sacerdotibus satisfactionem, nemo negaverit, nisi qui Ecclesiæ adversus Novatianos & Montanistas prælia ignoraverit.

S. Cyprianus sup. n. 52. eos ut *fide majores Et timore meliores* laudat, qui vel ipsam *sacrificii Et libelli* cogitationem, ^{Pap. 176.} apud Sacerdotes dolenter & simpliciter confitebantur.

Eusebius Lib. 6. Hist. Cap. 34. scribit, Philippum Cæsarem non ante in Ecclesiam cum reliquo populo admissum fuisse ab Episcopo, quam *Confessionem scelerum fecisset*, & iis qui Pœnitentiæ stadium decurrebant, *se adjunxisset*. Hi porro omnes eo tendebant ut tandem Deo & Ecclesiæ reconciliarentur.

Socrates Lib. 5. Hist. Cap. 19. & Sozomen. ^{Pag. 189. Ed. Gr. Lat.} Lib. 7. Cap. 16. famolam illam nobilis matronæ Confessionem referunt, quæ tantum in Ecclesia scandalum peperit. De ea nos inferius.

S. Ambrosius sup. n. 60. *Pœnitentium Confessiones secreto excipiebat*, teste Paulino.

S. Eleutherius Tornacensis Antistes, revelante Deo Secretum Clodovæi Regis peccatum cognovit, quod celabat Princeps male verecundus, & cujus confitendi eidem auctor fuit. Vide Cointium Annal. Franc. Tom. 1. ad an. 499. pag. 210.

S. Isidorus Hispalensis morti vicinus an. 636. palam & generatim confessus est in Æde S. Vincentii, teste Redempto ejus Clerico.

Idem fecit S. Eligius supra n. 76. Idem & S. Tillo Abbas, apud Bollandum die 7. Januarii. Idem demum narrant de S. Richardo Alcuinus, de S. Platone Theodorus Studites, de Adamano Beda.

Sed quia, ut jam advertimus, identidem postulant Calviniani, ut sibi assignentur Confessarii Principum, prout assignari nunc possent, obsecramus ut Sanmarthanum consulant: hic nempe Confessarios Imperatorum tum Græcorum, tum Occidentalium, Regum & Reginarum Franciæ, Angliæ & Hispaniæ, atque etiam exercituum sat superque reperient.

CXX. Prob. 3. Argumento præscriptionis, quod si in ulla, certe in præsentī materia telum est ineluctabile. Sic igitur progredior: ut

Con-

Confessionis prout ad salutem necessariæ fides à Christo & Apostolis profluere dicatur, duo sufficiunt, 1. ut fides illa sit Græcæ pariter & Latinæ Ecclesiæ fides; 2. ut nulla circa punctum hoc in utramque Ecclesiam irrepperit aut irreperere potuerit mutatio. Atqui Confessionis necessitas Græcæ pariter & Latinæ Ecclesiæ fides censeretur debet. Aliunde nulla hac ex parte irrepsit, aut irreperere potuit in utramque Ecclesiam mutatio.

Et quidem 1. quod Ecclesia Græca, non secus ac Latina, necessitatem Confessionis ut fidei punctum admittat, res est plane indubia, 1. ex ejus Libris Pœnitentialibus, qui perinde ac nostri Confessionem præcipiunt. 2. Ex Cabasila, qui licet schismaticus, Capite 19. expositionis Liturgiæ, quam circa medium sæculi XIV. tradidit, Sacramentalis confessionis necessitatem docet. 3. Ex Jeremia CP. Patriarcha, qui Augustanam Confessionem ad se missam à Lutheranis, quia negaret peccata omnia per species in Pœnitentiæ Tribunali enumeranda esse, censura perstrinxit. 4. Ex Concilio CP. quod an. 1642. convocavit Parthenius PP. CC. ut rescinderet quæ prædecessor ipsius, Cyrillus Lucar. vir nequam. & Calviniano auro corruptus, adversus fidem, *Confessionem* præsertim ac *Pœnitentiam* ediderat. 5. Ex Synodo apud Bethleem habita an. 1672. ubi eadem asruitur Græcorum fides. 6. Ex Auctoribus, qui Orientalium dogmata melius norunt, & nosse debuerunt, puta Leone Allatio Lib. 3. de perpetua utriusque Ecclesiæ consensione; Goario, qui in Euchologio ritum usitatæ apud Græcos Confessionis exhibet; Nicolao Tom. 3. perpetuitatis fidei ad finem, &c.

2. Nec ulla hic suborta est mutatio. Ea enim vel contigisset in Concilio Literanensi, ut absurde fingunt Dallæani, vel ante.

Non in Concilio: huic enim intererant per se vel per Procuratores suos Patriarchæ Orientales: quidquid autem in Synodo latine dictum erat illico versum est græce. Qui porro fieri possit ut Græci, qui in Latinis minima quæque vellicabant, puta modum barbæ ac tonsuræ Clericalis, ex compacto obmutuerint, cum inauditum in Ecclesia sua confessionis accuratæ onus, sibi & aliis omnibus imponi, quin & in magnum novæ Legis Sacramentum transformari viderunt.

Sed neque ante Concilium stupenda hæc mutatio utramque Ecclesiam invaluit. Nisi enim tot ac tantæ Ecclesiæ in unam fidem simul erraverint; quod nemini sensato veniet in mentem; necessum est ut vel Latini à Græcis, vel à Latinis Græci novum hoc dogma hauserint. Id autem post Photianum schisma nono sæculo exortum fieri non potuit. Cum ex tunc Latini Græcos ut perduelles hæreticos constanter infectati sint; Græci vero odio tam capitali furerent adversus Latinos, ut ab iisdem baptizatos denuo tingerent, & Altaria in quibus celebrassent Latini, velut polluta injectis aquis munderent. Ergo utrobique ante schisma vige-
bat

fides Confessionis, quæ proinde ad Innocentii III. ætatem differri nequit.

Sed nec sub ipsum Photiani Schismatis tempus suborta est mutatio. Jam enim à quarto sæculo scindebantur Orientales Ecclesiæ in sectas sibi invicem capitaliter infensas, Melchitarum præsertim & Jacobitarum, è quibus quod una præter morem induxisset, statim indignanter reprobasset altera. Atqui tamen sectæ illæ omnes in astruenda Confessionis necessitate consentiunt. Ergo necessum est ut dogma istud ab altiori fonte, id est à primævo & unanimi omnium Ecclesiarum consensu, non secus ac Eucharistiæ fidem repetiverint.

3. Demum non modo nulla hic suborta est mutatio, sed nec ulla suboriri potuit. Si enim, ut superiori Tomo ostendimus, nulla circa realem Christi in Eucharistia præsentiam oriri potuit mutatio; etsi hæc solam mentis adhesionem requirit; quanto minus induci potuit novitas in materia Confessionis, quæ homini sibi relicto pondus videtur intolerandum? Qua animorum conversione factum est, ut Imperatores, viri ac feminae Principes, rudes & periti, Monachi & Sacerdotes, id jam fenes facere voluerint, quod juniores ne audissent quidem esse faciendum. Ubique nunc persuasum est Catholicis necessariam esse confessionem; & hanc nihilominus non pauci refugiunt: Quid igitur, si nossent eam sæculo uno minus antiquam esse? Ergo invecta hujus toto Orbe novitas fabula est anilis, risu & sibilo dignior, quam confutatione.

CXXI. Merito igitur Trid. Synodus Sess. 14. hæc decernit. Cant. 6. *Si quis negaverit Confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab inito semper observavit & observat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit.*

Can. 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum, necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias quæ speciem peccati mutant: sed eam Confessionem tantum esse utilem ad erudiendum & consolandum Pœnitentem, & olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum; aut denum non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.*

Can. 8. *Si quis dixerit, Confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam à piis abolendam: aut ad eam non teneri omnes & singulos utriusque sexus Fideles, juxta magni Concilii Later. Constitutionem, semel in anno: & ob id suadendum esse Fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ; anathema sit.*

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

CXXII. Obj. 1. Celebre Nectarii Patriarchæ CP. factum, quod his verbis refert Socrates Lib. 5. Hist. Cap. 19. Sub idem tempus Presbyteros Ecclesiarum, qui Pœnitentiæ præerant, placuit aboleri, idque ob huiusmodi causam. Postquam Novatiani se ab Ecclesia sejunxissent, eo quod cum illis qui persecutione Deciana lapsi fuerant, communicare nolissent; ex illo tempore Episcopi Pœnitentiarum Presbyterum albo Ecclesiastico adjecerunt, ut qui post Baptismum lapsi essent, coram Presbytero ad eam rem constituto delicta sua confiterentur: Et apud alias quidem sectas hæc regula etiamnum perseverat. Soli vero Homousiani, Et qui cum illis in fide consentiunt Novatiani, Presbyterum Pœnitentiæ præpositum rejecerunt, Nam Novatiani ne initio quidem supplementum hoc admiserunt; Homousiani vero qui nunc Ecclesias obtinent, cum hoc institutum diu retinuisent, tandem Nectarii Episcopi temporibus abrogarunt, ob facinus quoddam quod in Ecclesia commissum fuerat. Mulier quædam nobilis ad Pœnitentiarum Presbyterum accedens, delicta post Baptismum à se perpetrata sigillatim confessa erat: Presbyter vero præcepit mulieri ut jejuniis Et orationibus vacaret, quo scilicet una cum delictorum Confessione opus etiam Pœnitentiæ conveniens ostenderet. Progressu temporis mulier, seu, ut vertit Christophorus, mulier in confitendo longius progressa) aliud facinus confessa est, Ecclesiæ videlicet Diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse. Id cum dixisset, Diaconus quidem Ecclesia ejectus est; populus vero graviter commoveri cœpit. Neque enim solum ob scelus quod patratum fuerat, indignabatur: verum etiam eo quod labe haud mediocris atque infamia hoc facto aspersa videbatur Ecclesiæ. Cum igitur eam ob causam Ecclesiastici homines didiceris appeterentur, Eudæmon quidam Ecclesiæ Presbyter, Alexandria oriundus, Episcopo Nectario suavit, ut Pœnitentiarum quidem Presbyterum expungeret; unumquemque vero pro arbitrio Et pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem sineret accedere, neque enim aliter fieri posse ut Ecclesia ab omni probro libera esset. Hæc ego cum ab ipso Eudæmone acceperim, Historiæ huic inferere non dubitavi. Et initio quidem Eudæmoni ista dixi: Consilium tuum, o Presbyter, utrum Ecclesiæ profuerit, annon, Deus viderit. Ceterum ansam ex eo singulis datam esse video, ut delicta sua invicem amplius non coarguant, nec observent præceptum illud Apostoli: Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, sed, potius redarguite. Verum de his satis.

CXXIII. Idem sic narrat Sozomenus Lib. 7. Cap. 16. Per idem tempus Nectarius CP. Episcopus Presbyterum illum qui præpositus erat Pœnitentibus, primus ex Ecclesia sustulit; cuius exemplum omnes fere Episcopi postea sunt secuti. Quam autem ob causam sublati sit, alii quidem aliter fortasse narrant: ego vero ea dicam quæ sentio. Cum in nullo peccare diviniore cujusdam naturæ sit Et humana præstantioris, Pœnitentibus vero, etiamsi sæpius deliquerint, veniam dare Deus præceperit, cumque in petenda venia peccatum necessario confiteri oport-

teat; grave Et molestum ab initio jure Et merito visum est, Sacerdotibus tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate spectatissimus esset, Et taciturnitate Et prudentia polleret, huic officio præfecerunt: ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus suos confiterentur. Ille vero pro cuiusque delicto, qui aut facere singulos, aut luere oporteret pœnæ loco indicens, absolvebat confitentes, à se ipsis pœnas criminum exacturos. Verum Novatiani quidem, qui nullam rationem habent Pœnitentiæ: nihil hac re opus fuit, Apud reliquas autem sectas hic mos etiamnum perseverat, Et in Occidentalibus Ecclesiis, ac præcipue in Ecclesia Romana, studiose observatur. Illuc enim in propatulo est Pœnitentium locus, in quo stant mœsti ac veluti lugentes. In Constantinopolitana autem Ecclesia certus Presbyter constitutus erat, qui Pœnitentibus præesset, donec matrona quædam nobilis, ob peccata quæ confessa fuerat, jussa ab hoc Presbytero jejungere, ac Deum suppliciter orare, dum hujus rei causa in Ecclesia moraretur, à Diacono se stupratam esse prodidit: quo cognito plebs omnis vehementer succensuit. Nectarius vero eum qui stuprum admiserat, Diaconatu exuit. Cumque nonnulli consilium ei dedissent, ut unicuique, prout sibi conscius esset ac fiduciam sui haberet, ac sacrorum mysteriorum Communionem accedendi liberam faceret potestatem: Presbyterum, qui agenda Pœnitentiæ præpositus erat, abolevit. Atque ex eo tempore id firmum ac stabile permansit; vetustate eique adjuncta gravitate ac severitate, jam tum, ut opinor, in laxam ac dissolutam vivendirationem paulatim delapsa. Nam antea, ut equidem existimo, minora erant peccata, tum ob verecundiam eorum qui sua ipsi delicta enuntiabant; tum ob severitatem Judicum qui ad id erant constituti.

Ex iis sic: quod ab Ecclesia institutum est Novatianorum occasione, ac deinceps ab eadem sublatum occasione gravis scandali, institutionis est tantum humanæ: Divina enim institutio & Novatiana hæresi antiquior est, & ob scandalum aliquod non abruptitur. Atqui peccatorum confessio ab Ecclesia instituta est, &c.

Antequam argumentum illud solvamus, videndum quid ex Nectarii facto inferant Calvinistæ, quid de eo sentiant Catholici.

CXXIV. Et quidem Calvinus, cui plures à suis adstipulantur, Musculus præsertim ac Molinæus, vult sublatam à Nectario Confessionem auricularem, quam prohinc, utpote ejusdem cum Novatianilino ævi, fatetur antiquam esse; sed negat divinitus institutam. Unde sui imposit sic Catholicos compellat Lib. 3. Instit. Cap. 4. §. 7. Hic hic aures asini isti arrigant. Si lex Dei erat auricularis Confessio, qui ausus esset Nectarius eam refigere ac convellere? At Calvinus ante ceteros arrigendas esse aures contendit Calvinista Dallæus: Nihil, ait Lib. 4. Cap. 24. refigitur nisi quod ante fixum sit. Quomodo autem ante Nectarii tempus fixa esse potuerit Confessio, quæ nonnisi octingentis exinde annis sub Innocentio III. adinventæ est?

CXXV.

CXXV. Sed neque vel publicam confessionem, juxta Dallæum, abolevit Nectarius, quia hæc nunquam in usu fuerit; vel Pœnitentiam publicam, quia vix credi possit, *in tanta tamque celebri Ecclesia tam lethalem plagam Ecclesiasticæ disciplinæ infligendam fuisse*. Unde Pœnitentiæ hujus praxim post Nectarium Constantinopoli & ubique perseverasse probat ex professo ibid. Cap. 32. Quid ergo demum extinxit Nectarius? Hæret hic Novator: & post multa hanc in rem disputata, incertus ubi figat pedem, eo redit cum Baronio & Bellarmino, ut Pœnitentiarii officium à Nectario sublatum asserat. Dum autem sic accedit ad Catholicos, sententiam suam prodit, ut sagaciter observat Witassius. Jam enim nihil superest, quod non magis in Pœnitentiam publicam ab eo admissam, quam in confessionem ab eo negatam militet.

CXXVI. Catholici vero alia alii ea de re opinati sunt.

1. Enim Latinus Latinius, vir teste Lipsio, *probissimus senum*, * *Et omni litteratura instructus*, totam hanc historiam, ut fabulam à Socrate & Sozomeno in gratiam Novatianæ factionis adinventam, ab aliis vero è bona fide admissam explodit. Sanè constat ex S. Gregorio Lib. 6. Epist. 31. Sozomenum in Historia multa esse mentitum. Nec desunt hodie plures, qui *Libellum Pœnitentiæ* Eusebio & Theognidi à Socrate & Sozomeno assertum, & quidem sine ullo, ut notat Tillemontius, partium studio, constanter rejiciant.

CXXVII. Verum reclamant Bellarminus, Vasquez, & alii plerique, 1. quia historiam suam conscribere cœpit Socrates an. 440. adeoque quo tempore supererant plures qui rem vidisse debuerant; quandoquidem anno tantum 397. decessit Nectarius. Quis porro existimet Socratem, uti factum toti urbi amplissimæ cognitum narrasse id quod nemo usquam audiisset? 2. Quia scribit Socrates id quod à Nectario factum erat Constantinopoli, ab aliis pene omnibus Ecclesiis ejusdem exemplo factum esse. Atqui undecumque in iis Ecclesiis adversus infidum Scriptorem reclamatum esset, si hæc vel nullum unquam Pœnitentiarium habuissent, vel hæcenus retinuissent. 3. Quia idem factum referunt Epiphanius, Nicephorus & Cassiodorus, sine ulla reprehensione, proinde ut extra controversiam omnem positum. Annon porro concidet tota historiarum fides, si eventus nemini unquam suspectos, quia incommodi sint, in dubium vocare liceat?

At suspicari tamen licebit cum Doctis. Petavio in notis ad Epiphan. pag. 244. Socratem eo loci recte ac callide Novatianæ asperitatis virus instillare, cum fingit *Pœnitentiarium Presbyterum* excipiendis lapsorum peccatis institutum tantummodo fuisse *postquam Novatiani se ab Ecclesia sejunxissent*: quasi antea Novatianorum crudelitatem sequeretur Ecclesia. Longe æquior Sozomenus, qui Presbyteri hujus originem hinc repetit, quod *in petenda venia*, seu ad obtinendam peccati remissionem *peccatum necessario confiteri oporteat*.

CXXIII. 2. Alii existimant sublatam à Nectario Confessionis etiam secretæ legem; atque ab eo graviter ea in re fuisse peccatum. Ita *Tournely Theol. Moral. Tom. IX.*

Thomas Netterus, à natali in Anglia solo Waldensis nuncupatus, & Carmelita, Tom. 2. Cap. 141. & Melchior Canus part. 5. de Pœnitentia ad argumentum 6. quorum prior obiit an. 1430. posterior an. 1560. Verum si ferri potest solutio hæc quoad Nectarium, modicæ vel nullius scientiæ hominem, non certe quoad Antistites alios, quos Nectarii exemplum secutos fuisse tradit Socrates.

CXXIX. 3. Petavius in notis ad Epiphan. hæres. 59. & ante eum Bellarminus Lib. 3. de Pœnit. Cap. 14. non confessionem, sed Pœnitentiam publicam à Nectario sublatam fuisse contendunt; tum quia id suadet Historiæ contextus: tum quia id Constantinopoli sublatum est, quod Romæ & alibi passim perseveravit. Sed neque conjectura hæc veri admodum similis videtur; tum quia, ut solide, contra morem suum, observat Dallæus, vix credere sit, *in tanta tamque celebri Ecclesia, Pœnitentiam publicam tot Canonibus sancitam, inque universalis usu positam, Et Apostolica auctoritate non obscure subnixam*, simul & semel concidisse; Tum quia cum Nectarii exemplum secuti sint Episcopi complures, non Constantinopoli tantum, sed & in toto passim Oriente intercidisset Pœnitentiæ publicæ usus. Id autem falsum esse liquet vel ex ipso Chrysostomo, immediato Nectarii successore, qui pluribus in locis publicæ Pœnitentiæ meminit, maxime autem Homil. 3. in Epistola ad Ephes. ubi: *Audis*, inquit, *præconem stantem Et dicentem: Quicumque estis in Pœnitentia abite*. Legatur ea de re Gallicus scriptor vitæ S. Chrysostomi Lib. 11. Cap. 17.

CXXX. 4. Alii sublatam tantum confessionem publicam occultorum peccatorum contendunt. Ita Morinus Lib. 2. de Pœnit. Cap. 9. num. 5. & seq. His præmissis jam ad objectionem.

CXXXI. Resp. neg. min. & dico 1. tolli potuisse Pœnitentiarium Presbyterum, de quo Socrates & Sozomenus (sicut nunc tolli posset major Pœnitentiarium Cathedralium) absque eo quod tolleretur confessio sacramentalis; 2. hanc de facto non fuisse sublatam.

CXXXII. Et quidem quod Pœnitentiarium ille citra confessionis dispendium tolli potuerit, patet 1. quia ab Ecclesiæ initio institutus non fuerat, sed tantum sub Decianæ persecutionis tempus, & occasione Novatianorum, ne scilicet, ut notat Bellarminus ibidem, *hæretici illi Catholicos reprehendere possent, quod lapsos ad communionem nimis facile admitterent*. Ergo eodem sublato res in eo erant statu quo fuerant ante Decii tempora: Tunc autem & antea viguisse confessionem supra probavimus. 2. Quia præter Pœnitentiarium hunc erant alii qui confessiones exciperent; Tum quia is solus in numerosissima civitate, qualis erat Constantinopolis, excipiendis, seu ad instructionem, ut Dallæo placet, seu ad veniam, ut volumus, omnium Fidelium confessionibus par esse non potuisset; Tum quia Serapion, teste apud Eusebium Lib. 6. Cap. 44. Dionysio Alexand. ut à crimine quod sacrificando commiserat, absolveretur, *unum ex Presbyteris*, accersiri precatus est; Tum quia ex Origene cit. Homil. 2. in Psalm. 37. *Circumspiciendum* T. I. p. 293

est diligentius cui peccata sua confiteatur Pœnitens: si autem uni tantum confiteri licuisset, quis consilio & delectui locus? 3. Quia Pœnitentiarium hunc, non pro omnibus qui peccassent, sed pro his tantum, qui in certo genere, publicæ Pœnitentiæ obnoxio, deliquissent, institutum fuisse evincit ipsa Socratis & Sozomeni narratio. Ex ea enim constat. 1. Pœnitentiarium hunc institutum fuisse adversus illos qui in Deciana persecutione sacrificando lapsi erant; quod delictum solemnem & gravi pœnitentia multari solebat. 2. Eundem sublatum fuisse occasione sacrilegæ constuprationis, quæ in notitiam populi venit, seu ex confessione criminis palam & imprudenter facta, seu ex Pœnitentia publica quæ scelus manifestaverit. 3. Denique ejusdem Presbyteri munus fuisse ut *Pœnitentibus præesset*. Atqui Pœnitentium nomine apud veteres sic designabantur, qui Pœnitentiæ publicæ stadium decurrebant. *Eum Pœnitentem dicimus*, ait Concilium Toletanum 1. *qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam Pœnitentiam gerens, sub cilicio, divino fuerit reconciliatus altari*. Et vero Pœnitentiarius ille id in Ecclesia CP. fieri curabat, quod *studiose* observabatur Romæ, ubi in *Propatulo* erat Pœnitentium publicorum *locus* &c. Unde liquet officium ejus spectasse illos qui crimina quædam Pœnitentiæ solemnem subiecta perpetrassent. Jam vero tolli potest qui certo peccantium generi operam navat, absque eo quod abjiciatur ceterorum cura. Ergo, erigat vel demittat aures Calvinus, stat 1. contra ipsum, Pœnitentiarium à Nectario tolli potuisse, absque eo quod tolleretur confessio secreta.

CXXXIII. Neque minus constat, reipsa sublatam non fuisse à Nectario confessionem. 1. Enim hanc ad salutem omnino necessariam esse statuerunt Patres antiqui; idemque fecit Chrysostomus Nectarii successor, ut ex dictis constat, & ex dicendis firmabitur: Fecit & Joannes Jejunator, qui utriusque Sedem an. 585. occupavit. Fecit demum Trullana Synodus supra n. 78. 2. Non graviora tantum, ac Pœnitentiæ publicæ subiecta; sed & vulgaria etiam confessioni subjacuisse ex Sozomeno aperte conficitur. Is enim scribit 1. in eo Pœnitentiario requisitum imprimis fuisse, ut *prudencia & TACITURNITATE* polleret. Ad quid autem taciturnitas isthæc, si vel publica fuisset confessio, vel tantum de criminibus publicis? 2. Mulierem illam *sua* Pœnitentiario *delicta post Baptismum perpetrata* SIGILLATIM detexisse. Eane vero nihil cogitatione deliquerat? nihil admiserat quod solemnem Pœnitentiæ stadio non indigeret? 3. Ideo id factum, quia ad obtinendam veniam, *peccatum NECESSARIO confiteri oporteat*. Idne porro sustulerit Nectarius, quod fieri *necessario* deberet. Ergo stat 2. contra Dallæum confessionem sublatam non fuisse.

CXXXIV. Inst. 1. Abolitio Pœnitentiarii gravem intulit Ecclesiasticæ disciplinæ plagam, ut apud Eudæmonem ipsum conquestus est Socrates. Atqui non ita se res habuissent, si superfuisset aliquis confessionis usus. An enim hodie conclamata esset Fidelium salus, si in

una vel multiplici Ecclesia tolleretur Major Pœnitentiarius? Nequaquam sane, quia eodem amoto non deficerent alii. Ergo.

CXXXV. Confirm. quia si superstes mansisset usus confessionis, Eudæmon Socratis querelam facile elusisset, regerendo, id quod à Pœnitentiario fiebat, pari successu præstandum ab aliis Presbyteris, qui Fidelium confessiones excepturi erant. Atqui nihil tale opposuit Eudæmon. Ergo.

CXXXVI. Resp. neg. min. Id enim vi officii sui faciebat Major Pœnitentiarius, quod à nullo alio æque præstari poterat. 1. Enim morum sanctitati censoria quaquam & publica auctoritate invigilabat: cumque in id unum esset intentus, jugiter & serio invigilabat. 2. Non ea tantum, quæ sibi ultro à Pœnitentibus deferebantur peccata excipiebat; sed auditis, ut perspicue tradit Socrates, testium delationibus, urgebat reos, ut suo se Tribunali offerrent, ibidem congruæ Pœnitentiæ addicendos; quod indicare videtur Origenes, cum Lib. 5. adversus Celsum ait, *apud Christianos quosdam constitui ad inquirendum in vitam & mores eorum qui ad Sacra accedunt; ut ii qui turpia perpetrant facinora, à publicis conventibus arceant*. 3. Post accepta secreto Pœnitentium flagitia, quædam designabat ab iis, prout Ecclesiæ intererat, in solemnem Fidelium conventu expianda. 4. Publicis hujusmodi Pœnitentibus præerat, & scrutabatur diligenter, an & quatenus imposito sibi penso satisfacerent. Atqui extincto Pœnitentiarii officio, nullus fuit qui tanta hæc bona promovere posset. Non alii Presbyteri, quia nullam ad id muneris habebant jurisdictionem: Non Episcopi, qui aliis distenti negotiis huic tanto vacare non poterant. Ergo superstitie etiam privata confessione disciplinam Ecclesiasticam graviter labefactavit Nectarius. Extunc enim Pœnitentiæ non alii ferme subjacuerunt, quam qui vel eam expeterent sponte, vel scandalosum aliquid perpetrassent. *Non amplius delicta sua invicem coarguerunt* Fideles. Labente in dies Pœnitentia publica, quæ quoddam erat excommunicationis genus, communicatum est operibus tenebrarum. Demum decrevit insigniter publicæ confessionis consuetudo.

Ex his patet, magnum occurrere discrimen inter Pœnitentiariorum, quales erant Nectarii tempore, & nunc sunt. Unde non ita noceret eorundem hodie suppressio; quam tum nocuerit. Noceret tamen plurimum: quoti nempe vel uno majoris Pœnitentiarii nomine deterrentur à peccato!

CXXXVII. Ad confirm. patet ex dictis solutio: constat enim à nullo alio præstari potuisse, id quod à Pœnitentiario præstabatur. Ceterum, & id observari velim, non objiciebat Socrates, abolito jam Pœnitentiario neminem fore qui peccata sua confiteretur, sed neminem fore qui alterius peccata coargueret.

CXXXVIII. Inst. 2. Sublato Pœnitentiarii illius officio, sublatum est illud omne quod præstabat Pœnitentiarius. Atqui Pœnitentiarius non publica tantum sed & occulta peccata excipiebat. Ergo sublato ejusdem officio sublatam est etiam occulti cujusque peccati confessio.

CXXXIX. R.

Sozom. T. 2.
Canc. p.
1223. E.

T. 2. p. 454

Socrat. Sup.

CXXXIX. R. neg. maj nam sublata fuit quidem obligatio confitendi illi Pœnitentiariorum, adeoque publicam illam quam vel invitis imponebat Pœnitentiam subeundi: at non magis sublata est obligatio alii cuiquam confitendi, quam nunc tolleretur obligatio absolute & simpliciter confitendi, si tolleretur major Pœnitentiariorum. Et vero, tametsi Pœnitentiariorum ille peccatorum etiam occultorum confessionem exciperet, quia erat id necessum ad integritatem confessionis; non tamen solus excipiendis Fidelium confessionibus vacabat: cum ad id ne ceptum quidem in Urbe CP. satis fuissent. Hinc eo sublato permansisse usum confessionis testantur Pœnitentiales Libri Orientalium, præcipue Johannis Jejunatoris, Joannis Monachi, Nicephori Cartophilacis, Simeonis Archiepiscopi Theſſalonicensis, Gabrielis Philadelphie Metropolitani, ut videris apud Arcudium, Goarium, &c.

CXL. Inst. 3. Si sublato Pœnitentiariorum permansisset obligatio confessionis, non magis quam antea liberum fuisset ad Sacramenta pronutu & arbitrio accedere. Atqui falsum consequens: Cum ex Socrate Nectarius unicuique permiserit pro arbitrio & pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem accedere.

CXLI. R. neg. maj. & dico 1. abrogato semel Pœnitentiariorum multo liberiore quam antea fuisse communionis usum. 2. Non ita tamen liberum fuisse ut nulla superesset obligatio confessionis: proinde quod ait Socrates, unicuique fuisse permissum ad Sacramenta accedere pro arbitrio, non intelligendum esse absolute, sed comparate ad tempus præcedens.

Et quidem 1. quod post abrogationem Pœnitentiariorum multo liberior fuerit accessus ad Sacramenta, res est meridiana luce clarior. Cum enim is anxie & sollicitè inquireret in mores Fidelium, delationes acciperet, de dissidiis, de computationibus, de ceteris quæ scandalo & offensionem fuissent, admoneretur; nemo erat publice flagitiosus (quæ autem id genus occurrunt in Urbibus populosis) qui nisi per eum ad Sacramenta accedere posset. Quin neque satis erat eundem adiisse; nisi præscripta ab eo Pœnitentia impleretur ad unguem. Hæc autem omnia simul cum ipso pene corruerunt; adeo ut præter certi ordinis facinorosos vix quisquam à sacra Mensa palam excluderetur. At constat nihilominus 2. semper remansisse confessionis obligationem, quæ tametsi ab hypocritis eludi facilius poterat, ut nunc potest, vere tamen ligabat conscientiam. Unde summa illa ad communionem accedendi libertas, de qua conqueritur Socrates, non absolute, sed comparate ad præcedens tempus intelligenda est. Si enim ex tunc omnimoda unicuique fuisset libertas ad sacra pro arbitrio accedendi, nulla à fortiori remansisset Pœnitentia publica; cum hæc, & sæpe ad longum tempus, arceret à sacra Communione. Atqui tamen negat Dallæus sublata una cum Pœnitentiariorum fuisse publicam Pœnitentiam.

Cur porro? quia ejus deinceps supersunt monumenta. Atqui supersunt & confessionis ut sæpius probatum est. Ergo.

CXLII. Inst. 4. Socrates de dato ab Eudæmone Pœnitentiariorum abrogandi consilio queritur, quia, inquit, *antea minora erant peccata, tum ob veretundiam eorum, qui sua ipsi delicta enuntiabant; tum ob severitatem judicum qui ad id erant constituti.* Atqui si superstes mansisset confessionis privatæ usus, incommoda hæc locum non habuissent. Mansisset enim, ut & nunc est, verecundia confitendi, & judicum severitas.

CXLIII. Resp. neg. min. 1. enim plura sublato Pœnitentiariorum debuerunt esse peccata, quia nemo jam timebat ne coram eo citaretur, ne peccati convinceretur à fratribus suis, ne publicæ Pœnitentiæ stadium ad amissum persolvere teneretur, aut, si renueret, percuteretur anathemate: Hæc enim jam nonnisi insigniter & notorie facinorosis imminuebant. 2. Major erat verecundia confitendi cui nolles, cui aliquando notus esses, quique ad publicam confessionem posset te adigere, saltem juxta plures; de quo infra. 3. Major erat severitas hominis mille inter alios electi ut severior esset, quam aliorum communiter, ut probat cujusque temporis experientia. Ergo fieri nequit ut Pœnitentiariorum abrogatio sanctam Ecclesiæ severitatem graviter non imminuerit.

Ceterum non abs re fuerit animadvertisse facile potuisse decipi Socratem in his in quibus à Sozomeno circa Nectarii factum dissentit. Si enim Dallæus, etsi medio in Galliæ sinu degens, tot aperte falsa scripserit, puta, Ecclesiastica jejunii lege, qualis apud nos viget, solam à carnibus abstinentiam præcipi, non autem prohiberi abundantem cœnam; obligari nos ad jejunium Feria VI. & Sabbato; in Gallia vigere Adventus jejunium, non sequi ac Quadragesimæ: * quis miretur si Socrates, ceteroqui Novatianæ fuliginis suspectus, verò minus & caute de Nectarii facto scripserit?

CXLIV. Inst. 5. & quæres quid ergo abrogaverit Nectarius. Juxta nos enim non abrogavit Pœnitentiam publicam, quæ ubique deinceps in usu fuit. Non abrogavit confessionem publicam occultorum peccatorum, quam plures nusquam in usu fuisse volunt. Ergo vel nihil prorsus, vel confessionem privatam sustulit.

CXLV. Resp. mirum esse quod hæc interrogemur, quasi ex dictis non appareat, abrogatum esse munus Pœnitentiariorum, id est inquisitoris morum, & judicis austeri, qui peccantes ad tribunal suum fisteret invitos, eorum delicta sedulo scrutaretur, Pœnitentiam condignam indiceret, & adimpleri curaret. Certe qui hæc demit, etsi nec confessionem lege divina præceptam, nec Pœnitentiam publicam usu communi observatam demat, magna tamen & gravia sustulisse merito dicitur.

Sed quis ergo deinceps Pœnitentiæ publicæ præfuit? Sane ad eum reversa est, qui eidem ante institutionem Pœnitentiariorum præerat, id est

* Dallæus de Jejunio & Quadrag. Lib. 1. Cap. XI. & XIV. & Lib. 4. Cap. V.

est ad Episcopum, qui aliis distentus negotiis, eidem quantum opus erat, invigilare non potuit: & inde nova mali labes.

CXLVI. Objic. 2. S. Chrysostomus confessionis privatæ legem pluribus in locis subvertit; præcipue autem Hom. 21. ad populum Antioch. nunc Cathesi 2. ad Illuminandos, ubi sic: *Neque hoc tantum est admirabile, quod Deus nobis peccata dimittat; verum & quod ipsa non revelet, nec manifesta faciat, nec accedentes cogat in medio patrata edicere, sed sibi soli rationem reddere jubeat, & sibi confiteri.* Sed qui tantum jubet hominem, sibi soli sua confiteri peccata, eidem non indixit legem homini confitendi. Ergo Deus, &c.

CXLVII. Res. dist. maj. Deus non cogit accedentes ad Baptismum peccata sua revelare, C. non cogit Fideles jam baptizatos, qui ad Pœnitentiam accedunt, N. Itaque si Chrysostomus eo loci Cathecumenos solos alloquatur, nihil ex eo contra baptizatorum confessionem extundi potest. Atqui reipsa solos Cathecumenos alloquitur eo loci S. Doctor. Minor patet, tum ex ipso Homilæ hujus titulo, qui sic habet: *Catechesis ad illuminandos*, tum ex Sermonis contextu, ubi hæc: *Prius dixi, & nunc dico, & dicere non desistam: Si quis morum vitia non correxit: ne baptizetur.* Porro Cathecumenos à confessionis lege immunes esse vel ipsis pueris notum est. Sed nedum hinc inferri possit ceteros Fideles eadem lege non teneri, imo contrarium quadantenus colligi potest. Quæ enim tanta ratio gratulandi Cathecumenis quod citra confessionem à peccatis abluantur, si pari modo ceteri Fideles veniam obtinuissent peccatorum?

CXLVIII. Inst. 1. Indubie de baptizatis loquitur Chrysostomus Hom. 30. quæ est 5. de incomprehensibili Dei natura, & alibi passim. Atqui iis in locis exerte declarat, satis esse ut iidem Deo peccata sua confiteantur. Sic ille: *Rogo & oro, Fratres charissimi, crebrius Deo immortalis confitemini, & enumeratis vestris delictis veniam petatis: Non enim te in theatrum conservorum tuorum duco: non hominibus peccata tua detegere cogo: conscientiam tuam expande coram Deo; ostende ipsi vulnera, & ab eo medicamenta postula. Licet enim taceas, cuncta illa optime novit. Dic igitur, ut id lucro tibi sit: dic, ut illis hic depositis illinc abeas purus & à delictis vacuus, & ab intoleranda promulgatione illa libereris.*

Hom. 56. quæ erat 8. nunc 6. de Pœnitentia, ad id Pauli: *Probet autem se ipsum homo, &c.* sic loquitur: *Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accusationem produxit, non delictorum testes statuit, intus in conscientia, ASTANTE NEMINE PRÆTER EUM QUI CUNCTA VIDET.*

Hom. 57. nunc 3. de Pœnit. Deo soli dic peccatum tuum: & dimittitur tibi.

Hom. 2. in Psalm. 50. nunc inter spurias rejecta: *Peccata tua ipse commemora ut ea deleas. At pudet te peccata confiteri? Dic ea quotidie in oratione. Num dico ut ea conservo exponas qui te probis impetat? Dic Deo qui iis medetur.*

Demum. Hom. 4. in Lazarum: *Cur te, quæso, pudet & erubescit dicere peccata tua. Num enim homini dicis, ut te probro afficiat? Num*

enim conservo confiteris ut in publicum proferat? Imo vero ei qui Dominus est, ei qui tui curam gerit, ei qui humanus est, ei qui medicus est, ostendis vulnera. Ergo.

CXLIX. Resp. 1. His ego testimoniis, si, quod infortunium misericors Deus avertit, Calvinista natus essem, ad verum revocarer. Nempe dicerem mecum: Urget iis in locis ac præcipit Chrysostomus aliquid arduum valde, & à quo plures pudore & verecundia deterreantur. Ergo urget & præcipit confessionem, quæ soli Deo fieri dicatur, quia fiat Ministro vices Dei gerenti. Prob. sequela: quia confessio soli Deo facienda *qui cuncta videt*, doloris quidem multum parere debet, sed nihil pudoris illius, qui nonnisi per crebras exhortationes vinci possit. Pudeat peccatorem deliquisse, nihil mirum; sed quod pudeat ipsum delicta sua ei confiteri qui omnia melius norit, quam peccator ipse; imo qui ea ut plurimum revelat peccatori, alioqui eadem vel minime, vel non satis intellectu: id utique conceptum superat. Neque hic aliud quam Pseudoreformata gentis testimonium requiro. Sane fatebuntur singuli, non id sibi arduum esse ut scelera sua Deo confiteantur, sed ut ab iis serio & gemebunde resipiscant.

CL. Resp. 2. dist. min. Docet Chrysostomus satis esse ut Fideles peccata sua confiteantur Deo soli, satis, inquam, ad delenda peccata, C. satis esse ad implendam Christi legem, Subd. & tunc vox *soli* excludit confessionem palam & coram omnibus faciendam, C. & excludit Sacerdotem, qui gerat vices Dei, N. Itaque si tantum doceat Chrysostomus, 1. peccata humili coram Deo confessione, id est, vera & genuina contritione deleri; 2. eadem peccata soli Deo aperienda esse, hoc sensu, quod palam & coram fratribus nostris aperienda non sint; nihil inde contra nos, qui utrumque fatemur, poterit concludi; & multo minus, si S. Doctor, præter confessionem hanc multa alia ad salutem necessaria esse agnoverit. Atqui hæc omnia constant.

Primum patet ex cit. Hom. 2. in Psalm. 50. ubi sic Chrysostomus: *Peccata tua ipse commemora ut ea deleas: Dic ea quotidie in oratione: Dic & lacrymas funde. Peccata tua in libro scripta sunt: spongiæ instar sunt lacrymæ tuæ. Lacrymas mitte & oblitterantur: Cum autem in lectum, hoc est, ad tranquillum portum te conjecisti, nec ullus est qui tibi molestiam exhibeat, dic cordi tuo & animæ tuæ: Exegimus hodiernam diem, o anima: quid boni fecimus, aut quid mali admisimus? ac gehennæ recordare, ut metu affectus bonum augeas, malum autem de medio tollas. Si in lecto sis, atque ibi peccata tua in memoriam venerint, collacryma, atque hac ratione in lecto delere potes. Deum tuum roga atque obsecra; sicque corpus tuum somno trade, posteaquam prius peccata confessus fueris, &c.* In his & aliis similibus, quæ ad tedium urgentur à Dallæo, id unum vult Chrysostomus, ut Fideles quotidie ante somnum examen ineant conscientia suæ; quidquid per diem fecerint mali, sincere detestentur; & in eo se constituent statu, in quo supremo Judici, si forte hac nocte vocet, respondere possint, ejusque misericordiam experiri.

periri. Et Hoc sollicitè adimplent qui pietatem profitentur: At sicut non excludunt propositum ea deinceps præstandi quæ necessaria esse possint; sic nec exclusisse censendus est Chrysostomus.

Secundum non minus constat ex ipsius quæ obijciuntur locis, non cogit Deus, ait S. Doctor, in medio procedentes quæ peccavimus annuntiare. Non dico tibi ut ea dicas conservo tuo qui te probris impetat. Non confiteris conservo tuo ut in publicum proferat. Atqui hæc excludunt quidem confessionem, vel publicam, seu, ut loquitur Sozomenus, tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine; vel faciendam conservo alicui, seu paræ conditionis homini, qui audita crimina vel exprobrat, vel evulget: sed nullatenus excludunt confessionem Ministro Dei faciendam. Quare porro? quia apud omnes, potissime vero apud Græcos, confessio facta Sacerdoti, soli Deo fieri dicitur. Hinc, ut notat Jacobus Goar * in Euchol. Græcium, Græcus Sacerdos confessionem excepturus, ait Pœnitenti: *Ne, quæso, erubescas; non enim mihi peccata enuntias, sed Deo apud quem consistis.* Hinc Joannes Jejunator supra laudatus in Pœnitentiali: *Nec ego, ait ad Pœnitentem, tibi absolutionem concedo, sed per me Deus.* Hinc demum Chrysostomus ipse Hom. 50. in Matth. docet hominem non operari Eucharistiam; quia non à se, sed ut Christi Minister operatur.

CLI. Confirm. 1. Vel Chrysostomus, dum ait: *Confitere Deo peccata tua & ea delebis,* sola hac Confessione ad justificationem contentus est, vel non. Sinon; ergo intelligi debet *postis ponendis*: hæc autem quæ ex aliis ejusdem textibus dijudicandum est. Si sic; ergo, juxta Chrysostomum, nihil opus fuit, ut fur ablata restitueret, ut calumniator læsam proximi famam repararet; & multo minus ut qui scandalose deliquerat, scelus suum solemni Pœnitentia expungeret. Hæc autem quam absurda sint nemo non intelligit. Atque hinc

CLII. Confirm. 2. Non magis, dum factam soli Deo confessionem celebravit Chrysostomus, Sacramentalem exclusit, quam Pœnitentiam publicam; imo multo minus, cum hæc illa longe sit difficilior. Atqui hanc tamen non exclusit, fatente & probante Dallæo: ergo nec illam.

CLIII. Inst. 1. Qui negat homini confitendum, quancunque homini factam confessionem excludit. Atqui Chrysostomus... Sic enim habet Serm. 58. *At verecundaris & erubescis enuntiare peccata? Sane quidem si coram hominibus ea dicenda essent & evulganda; non tamen ita pudere te oporteret... Jam vero neque necessarium testibus præsentibus confiteri: Deus te confitentem solus audiat, Deus qui peccata non exprobrat, sed confessione delet.* Ergo.

CLIV. Resp. dist. min. Negat homini confitendum palam & præsentibus testibus, qui confessum crimen exprobrant aut evulgent, C. secreto & privatim, N. totus est iis in locis Chrysostomus, ut commendat benignitatem Dei, qui cum peccatores ad publicam delictorum suorum confessionem adigere potuisset, eum Pœnitentiæ ordinem constituit, in quo citra ullum famæ dispendium veniam consequi

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

possit. Si quis, ait Hom. 12. ad populum Antioch. ex sæcularibus Judicibus alicui captorum latronum, vel eorum qui sepulchra effodiunt, diceret ut peccata confiteretur & dimitteretur; omni certe promptitudine hoc susciperet, salutis cupiditate pudorem contemnens. Hic vero... peccata dimittit, nec cogit præsentibus quibusdam ea palam confiteri. Cum ergo apud homines rei & publice notentur, & post publicam peccatorum agnitionem vitam amittant, contra apud Deum (tanta ejus benignitas est) & infamiae timor est, & simplici ac nuda, ea secreta, peccatorum Confessione salus illico comparatur. Ubi Publicam tantum confessionem rejici ipse S. Doctoris scopus demonstrat: vixque dubium quin tantopere confessionis secreto insistat, ut tacite contemnet indiscretam matronæ illius confessionem, quæ tantum Nectarii tempore scandalum dedit; & subinsinuet nihil jam tale timendum esse. Quod autem non ideo confessionis sacramentalis necessitatem inficiatus sit, patet 1. quia si confessio Deo facienda ad confessionem homini faciendam ordinata non fuisset, nihil erat cur tot in Homiliis omnes facundiæ suæ nervos intenderet Chrysostomus, ut probaret excutiendam esse ab ea confessione verecundiam omnem: an enim tantus pudor ea cuiusquam confitendi quæ longæ plenius norit, quam noverimus nos 2. Quia reipsa Chrysostomus alibi pluries docet confitendum etiam Dei Ministro. Sic Hom. de Samaritana: *Qui homini detegere peccata erubescit neque confiteri vult: in die illa judicii, non coram uno vel duobus, sed universo terrarum orbe spectante traducetur.*

CLV. Inst. 2. Ille negat quancunque confessionis homini faciendæ necessitatem; qui nullam agnoscit confessionem mediam inter secretam quæ soli Deo fit, & publicam. Atqui Chrysostomus, &c. Qui enim confessionem soli Deo factam in secreto conscientiae, semper opponit publicæ, citra ullam mediæ alterius mentionem; ille nullam aliam agnoscit confessionem quæ inter utramque media sit. Atqui &c.:

CLVI. Resp. 1. neg. maj. tum quia secundum Ecclesiæ, præsertim Græcæ, phrasim, confessio sacramentalis, non homini, sed Deo fieri dicitur, ut jam observavimus: tum quia Sacerdos vices gerit Dei, nec tam absolvit quam Deus; tum quia confessio Sacerdoti facta perinde quoad secretum se habet, ac si fieret uni Deo: porro secretum hoc præcipue attendebat Chrysostomus, ut ex sola Orationum ejus lectione constat.

CLVII. Resp. 2. neg. min. etsi enim quibusdam in locis disserat Chrysostomus de confessione soli Deo immediate faciendâ; in aliis tamen, nec raro, faciendam Sacerdoti confessionem meminit. Qui enim docet collatam à Christo fuisse Sacerdotibus potestatem retinendi & remittendi peccata; qui quæ in terris ligantur ab iisdem, in Cælo ligari declarat; qui fideles munit contra pudorem ex confessione homini facta subsequi consuetum; ille profecto confessionem agnovit, quæ in sensu objectionis media foret inter eam quæ Deo fit soli, & publicam. Atqui constat ex probationibus Chrysostomum; &c. Unde id quod ob-

H h h

jicit

licit Dallæus, peccatores ab omni verecundia eximi per Chrysostomum; omnino falsum est, si, debet, sumatur generaliter. Etsi enim pudorem illum excutit, qui confessioni publicæ inhæret: at non eum qui arcanam confessionem utcumque comitatur. Patet id ex textu paulo ante repetito.

CLVIII. Inst. 3. Chrysostomus Hom. 56. quæ est 8. de Pœnitentia, evolvens illud Pauli mandatum: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, sic loquitur; Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accusationem producit, non delictorum testes habuit: intus in conscientia, ASTANTE NEMINE præter eum, qui cuncta videt Deum, institue judicium & peccatorum examen atque inquisitionem.* Et Hom. 28. in. 1. Corinth. hæc in eundem sensum habet; *propterea dicit Apostolus, probet se unusquisque & tunc accedat: neque jussit alteri alterum probare - sed sibi se ipsum, faciens judicium ad quod populo non pateat aditus, & probationem quæ careat testibus.* Ut autem pateat quantopere hæc sancti Chrysostomi doctrina doctrinæ Tridentinæ adversetur, sufficiet isthæc sess. 13. cap. 7. verba referre: *Communicare volenti revocandum est in memoria præceptum: Probet se ipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.*

Ex hac, qua nulla possit esse apertior, oppositio ne sic disputo. Si quando urgeret necessitas confessionis sacramentalis, tunc certe cum probare se ipsum debet homo, ut ad Eucharistiam accedat. Res patet ex Trid. Atqui ne tunc quidem temporis necessaria est confessio, juxta Chrysostomum. Confessio enim ad eam probationem necessaria non est, quæ per ipsum Pœnitentem, *intus & nemine præter Deum astante* fieri debet. Atqui ex Chrysostomo, &c.

DLIX. Resp. 1. Ad summum ex iis Chrysostomi textibus sequi S. Doctorem existimasse confessionem Eucharisticæ communioni non esse necessario præmittendam; non autem ab eo negatam absolute hujusmodi confessionis necessitatem. Sicut enim hodieque inter Catholicos disputatur, an mortaliter reus ante debeat confiteri quam Sacramenta administret: nec tamen dubitatur an aliquando sit confitendum: sic Chrysostomo videri potuisset, hominem vere contritum ad communionem accedere posse; & postmodum confiteri. Sane aliud est inquirere an confessio sit necessaria, aliud quo tempore urgeat ejusdem obligatio. Ergo stricte & pressim loquendo nihil contra substantiam confessionis ex Chrysostomo deduci potest.

CLX. Resp. 2. neg. maj. non enim urget necessitas confessionis, cum homo se probat, sed postquam probavit se, & hac probatione, quæ merum est conscientie examen, intus & coram Deo, se se graviter peccasse detexit. Nimirum probatio de qua eo loci differit Chrysostomus, ea est qua homo sui judicium instituit, & peccata sua inquirat atque examinat. Hæc autem probatio & sine confessione sacra-

mantali fit, & ad eam necessario ex natura rei non ordinatur: quia fieri potest ut quis se nullo gravi peccato teneri animadvertat. Hanc equidem probationem in graviter reis sequitur alia probatio per sacerdotem faciendæ: verum hanc non exclusit S. Chrysostomus, quia de ipsa siluerit. Alioqui eum omne qui conscientiam vere semel coram Deo discussit, sacræ Mensæ omnino idoneum judicasse dicendus est. Absit porro ut tanta tanto Doctori injuria irrogetur. Num enim si quis ex illa prævia probatione cognoverit, se adversus fratrem aliquid habere, boni alieni esse detentorem, calumniam, ut poterat, non reparasse, hunc ante Cœnam eximet ab obligatione reconciliationis fraternæ, restitutionis &c. Non dicit Dallæus, ut opinor. Ergo sicut cogitur fateri hæc à Chrysostomo subintellecta fuisse, vel ut omnibus nota, vel ut alibi pluries commendata; sic & bonus concedet, ut confessionem paribus de causis à S. Doctore in objecto loco prætermittam esse dicamus.

CLXI. Confirm. 1. Qui post probationem prædictam, certos peccatores Pœnitentiæ publicæ subiciebat; etsi de Pœnitentia hac non loquatur in allatis textibus; multo minus eisdem secretæ confessioni subtrahere debuit: atqui, fatente Dallæo, Chrysostomus, &c.

CLXII. Confirm. 2. Ei non sufficiebat prima illa probatio, quæ in solo conscientie examine sita est, qui plebem suam urgebat ut in majori hebdomada *diligenter & pure* spirituali medico, seu Sacerdoti peccata aperiret. Atqui Chrysost. Hom. 30. in Genes. supra. n. 64.

CLXIII. Confirm. 3. quia Patres Chrysostomo cœvi, quique opera ejus norant, geminam secernunt probationem, aliam quasi remotam, quæ coram solo Deo fiat; aliam quæ, si opus sit, ad Sacerdotes deferatur. Sic Augustinus Serm. 351 alias ult. inter 50. num. 7. *Ascendat homo adversum se tribunali mentis suæ: atque ita constituto in corde judicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor. Inde quidem sanguis animi confitentis per lacrymas profluat.* En probatio prima, primum judicium, quæ nullum, præter Deum, testem habent. At sequitur probatio alia, proxima magis. *Cum in se, pergit n. 9. S. Doctor, protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, à præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum: Ut si peccatum ejus, non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere Pœnitentiam non recuset, &c.* En totam præparationis ante Eucharistiam necessariæ methodum. Confitetur primo & agnoscit Pœnitens delicta sua coram Deo. Secundo sistit se Sacerdoti, qui judicet num peccata ejus secreta Pœnitentia, num publica dilui debeant. Tercio Pœnitentiam hanc *non recusat, ne lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem.* Hujus porro probationis partem secundam attingere Patres Tridentini, non exclusa prima; partem primam Chrysostomus, non exclusam se.

secunda: utramque Augustinus: & sic dum omnia dirumpit Dallæus, omnia conciliantur à nobis.

CLXIV. Inst. 4. Chrysostomus Serm. 57. de peccatis fratrum non divulgandis, publicarum concionum utilitatem sic commendat. *Neque enim in medium adductis peccatoribus, eorum peccata sic divulgavimus; sed communi omnibus doctrina proposita, conscientia relinquimus auditorum, ut convenientem suo vulnere ex iis quæ dicta sunt eliciant medicinam: Prodit enim ab oratoris lingua sermo, qui vituperationem vitii continet, laudem virtutis, reprehensionem luxurie, commendationemque castitatis: Procedit igitur aperte sermo, & cujusque conscientia infidens, latenter suam adhibet medicinam, & priusquam ægritudo publicetur, sæpe restituit sanitatem.* Atqui hic sacra concio, utique citra confessionem, sanat vulnera. Ergo.

CLXV. Resp. soli Dallæo datum esse, ut in ejusmodi textibus, & aliis quos hinc & inde exultanter corradit, subversam confessionis legem deprehendat. Sane qui confessionis necessitatem admittimus Catholici, de verbo Dei idem dicimus quod S. Doctor. Unde in forma: Sacra concio sanat vulnera dispositive, quatenus parit contritionem, cui, ut genuina sit, inesse debet votum præstandi omnia, quæ divina vel naturali lege imperata sunt, C. Sanat vulnera per se & absque ulterioris oneris proposito, N. Quidquid hic & alibi pluries objicit Dallæus vel ex sola, quam admittit, publicæ Pœnitentiæ necessitate convellitur. Si enim hæc præter sacras conciones necessaria fuerit, quidni & confessio sacramentalis?

CLXVI. Objic. 3. S. Gregorius Nyssenus Epist. Canon. ad Letojum scribit *peccata avaritiæ*, quæ ab Apostolo *omnium malorum radix* vocatur, *inconsiderata & absque cura prætermissa esse à Patribus*, seu, ut interpretatur Balsamo, *relicta esse impunita & incastigata*. Atqui, ait Dallæus Lib. 4. cap. 23. *locus is palmarum totum confessionis Innocentianæ mysterium subvertit.* An enim *sine cura* prætermissum esset crimen, quod necessario fuisset confitendum, ut absolutio ejus, debitaque Pœnitentia acciperetur à Ministro Christi?

CLXVII. Resp. dist. maj. Scribit avaritiæ peccata *sine cura*, seu *impunita* relicta esse à Patribus, quia nullæ adversus ea canonicæ pœnæ decretæ erant, C. quia libera essent ab onere confessionis, N. Porro Gregorium in ea Epistola de pœnis publicis & canonicis loqui, vel ex currenti ejus lectione constat. Neque alio intelligi possunt sensu verba Gregorii, 1. Quia præter Dallæum nemo credet, avaritiam, quæ est idolorum servitus, sine omni prorsus cura, quasi vel nulla indigeret, vel omnino insaniabilis judicaretur, relictam fuisse; quo tamen ducit Gregorii textus, si crude & ad apicem intelligatur. 2. Quia ibid. S. Doctor de avaro alienæ rei detentore, hæc statuit Can. 6. *Qui clam aliquid usurpat, si per confessionem peccatum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit.* 3. Quia idem S. Antistes, in *Ecclesiæ ritibus*, inquit, *est sigillum, deprecatio, Baptisma, peccatorum confessio.* Si confessio peccatorum: ergo ipse etiam avaritiæ confessio.

CLXVIII. Objic. 4. Patres plerique docent peccata sola contritione deleri. Ita SS. Hilarius in Psalm. 51. Basilius in Psalm. 57. Ambrosius Lib. 10. in Luc. Augustinus in Psalm. 31. alii vero emendationem aut confessionem ita commendant, ut sufficiat alterutra. Si Julianus Pomerius L. 2. de vita contemplat. ubi hæc: *Porro illi quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea confiteri aut emendare noluerint, Deum quem habent testem, habituri sunt & ultorem.* Alii quodcunque exterius veniæ medium excludendo, confessionem necessario excludunt. Sic Origenes Hom. 2. in Levitic. quosdam sic loquentes inducit. nec redarguit: *Melius agebatur cum antiquis, quam vobiscum; ubi oblati diverso ritu sacrificiis, peccantibus venia præstatur.* Apud nos UNO TANTUM MODO venia est peccatorum, quæ per lavacri gratiam in initiis datur. Nulla post hæc peccati misericordia, nec venia ulla conceditur. Ergo.

CLXIX. Resp. ad 1. Juxta nos etiam deleri peccata, per solam modo veram, contritionem, sed non sine voto præstandi cetera necessaria. Id autem, quod prædictis in locis non expresse- rint Patres; duplex fuit ratio, 1. quia importunus sit, qui dum boni aliquid extollit, ea omnia recenseat, quæ eidem adjungi debent. Unde iidem Patres restitutionem, eleemosynam, aliaque id genus, aliquando siluerunt, etsi cum contritione necessaria. 2. Quia in objectis textibus loquuntur Patres de Davidis & S. Petri contritione: quo autem pacto eidem attexuissent confessionem, quæ, cum deliquit uterque, necdum erat instituta.

CLXX. Ad 2. sensus Pomerii est, peccata, quæ reticentur in confessione, vel declarata non emendantur, punitum iri. Unde in ejus textu particula *aut* conjunctim & copulative accipitur, quod apud Scriptores tam sacros quam profanos non raro evenit, ut alibi probavimus. Et vero si disjunctim sumeretur eo loci, dicendum esset confessionem sine emendatione sufficere ad veniam, non secus ad emendationem sine confessione. Id autem nullus dubito quin Dallæo improbetur. Et vero exertim tradit ibid. Pomerius *nobis quoslibet peccata sua, tanquam medicis vulnera quibus urgentur, aperire.*

CLXXI. Ad 3. errant ii quos loquentes inducit Adamantius, è desperato & desperanti Montanistarum grege. Longe autem est à vero, quod in objectione supponitur, eos ab Origene non redargui. Cum ibid. varios inter veniæ obtinendæ modos hunc assignet. *Est adhuc septima, licet dura & laboriosa per Pœnitentiam remissio peccatorum: cum non erubescit peccator Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.*

CLXXII. Objic. 5. Id Augustini Lib. 10. Conf. c. 3. *Quid mihi ergo est cum hominibus ut audiant confessiones meas, quasi sanaturi sint languores meos?* Ergo ex sancto Doctore inutilis est confessio, nedum sit necessaria.

CLXXIII. Resp. neg. conseq. Neque enim hic loquitur Augustinus de sacramentali confessione, sed de publica quam scriptis vulgaverat ipse peccatorum confessione; non ut ab hominibus sanitatem acciperet; quia, ut con-

tine-

tinenter subdit, *curiosum est id hominum genus ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum ad corrigendam suam* - sed ut à Deo, qui humiles exaudit, medelam consequeretur.

CLXXIV. Objic. 6. Gratianus qui circa an. 1151. Decretum edidit, de confessione disputat, quasi nihil hætenus super eo capite in Ecclesia fixum esset & definitum. Scilicet enim causa 33. dist. 1. Pœnit. fusc quæstionem hanc examinat, *utrum sola cordis contritione & secreta satisfactione absque oris confessione quisque possit Deo satisfacere. Sunt enim, inquit, qui ducunt quemlibet criminis veniam sine confessione facta Ecclesie & Sacerdotali iudicio posse promereri.*

Ut autem primam hanc firmet opinionem, qua funditus subvertitur necessitas confessionis, plures congerit Patrum & Scripturæ textus, puta id Ambrosii: *Non inuenio quid dixerit Petrus, inuenio quod fleverit. Lacrymæ laven delictum, quod voce pudor est confiteri.* Id Augustini: *Nondum pronuntiat ore Pœnitens: & tamen Deus jam audit in corde istud Psalm. 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c.* Ex his porro, ait Gratianus cap. 36. *evidentissime apparet, quod sola cordis contritione sine confessione ori peccatum remittitur.* Et cap. 37. *Non ergo in confessione peccatum remittitur, quo jam remissum esse probatur. Fit itaque confessio ad ostensionem Pœnitentiæ, non ad impetrationem veniæ. Et sicut circumcisio data est Abraham in signum iustitiæ, non in causam justificationis: sic confessio Sacerdoti offertur in signum veniæ acceptæ, non in causam remissionis accipiendæ.*

His ita in favorem prioris sententiæ disputatis, alteram sic exponit ante Caput 38. *Alii è contrario testantur: dicentes sine confessione oris & satisfactione operis, neminem à peccato posse mundari, si tempus satisfaciendi habuerit.*

Hanc porro opinionem fulcit variis testimoniis, & 1. Isaïæ 43. apud quem Dominus: *Dic iniquitates tuas, ut justificeris.* 2. Ambrosii, juxta quem, *non potest quisquam justificari à peccato, nisi ante fuerit peccatum confessus, &c.* His autem fusc adductis sic contra part. 1. disput. cap. 60. *Ex his itaque apparet, quod sine Confessione oris & satisfactione operis peccatum non remittitur. Nam si necesse est, prout dicunt citati textus, ut iniquitates nostras dicamus, ut postea justificemur: Si nemo potest justificari à peccato, nisi antea fuerit confessus peccatum: Si Confessio Paradisum aperit: concluditur ergo, quod nullus ante confessionem oris & satisfactionem operis, peccati abolet culpam.*

Subinde vero libratæ partis utriusque momenti, sic demum concludit Cap. 89. *Quibus auctoritatibus, vel quibus rationum firmamentis utraque sententiæ: imitatur, breviter exposuimus. Cui autem harum potius adhærendum sit, Lectoris iudicio reservatur: utraque enim fautores habet sapientes, & religiosos viros.*

Unde Theodorus Cantuariensis Episcopus ait in Pœnitentiali suo: „ Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, (ut Græci.) Quidam vero Sacerdotibus confitenda esse percentent, (ut tota fere sancta Ecclesia:) quod utrumque non sine magno fructu fit intra sanctam Ecclesiam, ita duntaxat ut Deo qui remissor est peccato-

rum peccata nostra confiteamur; (& hoc perfectorum est,) ut cum David dicamus: *Delictum meum cognitum tibi feci, &c.* Sed tamen Apostoli institutio nobis sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata nostra: Confessio itaque quæ soli Deo fit, (quod est Iustorum) purgat peccata: ea vero quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis & sanctitatis auctor & largitor, plerumque hanc præbet suæ Pœnitentiæ medicinam invisibili administratione, medicorum operatione.

Ex iis, quæ Dallæi licet jam ab an. 1670. denati, aures recreant, sic in forma. Non pertinet ad fidem id quod illæsa fide sapientes inter & religiosos viros utramque in partem controvertitur. Atqui confessionis necessitas sæculo XII. illæsa fide controvertebatur. Ergo necdum pertinebat ad fidem. Ergo novum illud dogma in Innocentium III. merito rejicitur.

CLXXV. Quin & post Innocentii tempora non defuere qui confessionem impeterent. Sic Seneca Gratiani Glossator in tit. de Pœnit. dist. 2. scribit, *melius dicit Confessionem institutam fuisse à quadam universi Ecclesie traditione, potius quam ex novi & veteris Testamenti auctoritate.* Ulterius progreditur Michael Bononiensis, Generalis Carmelitarum Minister, qui circa ann. 1378. sub Urbano VI. floruit. Is enim in Psalm. 29. docet *Confessionem ad obtinendam veniam peccatorum non esse necessariam.* Quod & sensisse Petrum de Osma pluries jam confessi sumus. Ergo.

CLXXVI. Respondent 1. Nonnulli auctoritatem Gratiani tantum non esse, certum ut ex ea argumentum depromi valeat; 1. quia cum plures habeat nexos, ut solide ostendit Antonius Augustinus Lib. de emendatione Gratiani, & in hac etiam materia labi poterat: lapsus autem de facto hinc suaderi ajunt, quod multa identidem ultro citroque Patrum testimonia sine delectu proferat: adeo ut Ambrosium pro & contra confessionis necessitatem adducat, qui tamen contrariam utramque opinionem tenere non potuit. 2. Quia sapientes illi ac religiosi viri, quos confessionis necessitatem rejecisse innuit Gratianus, vel ii ipsi sunt Patres, quorum textus aliquot profert: vel, quod verba ejus sonant, ætatis suæ Scriptores. Si priores intellexit, aberravit graviter, nec mentem eorum satis affecutus est. Quamquam ex mendosis Codicibus decipi potuit, uti sæpe alios ex spuris decepit, quos dabat pro genuinis. Certe in Pœnitentiali Theodori Cantuariensis, ubi legit Gratianus: *Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci,* defunt postremæ eæ voces *ut Græci*, sicut & aliæ quas uncinis inclusimus.

Si vero per sapientes illos intellexerit Gratianus coævus sibi Scriptores; non minus è vero deviavit. Si enim obscuro, nulliusque re ipsa nominis Scriptitantes quosdam tollas, qualis fuit Guillelmus ille adversus quem stylum suum acuit Godefridus Vindocinensis; certo certius est præcipuos Gratiani sæculo Auctores necessitatem confessionis admisisse. Neque id gratis dictum. Gratiani enim coætanei vel supparet fuere Bernardus, Godefridus Vindoc.

Theo.

T. 3. Spicil.

Ibid.

Theobaldus Stampensis, Petrus Cellensis, Robertus Pullus, Petrus Blesensis, Petrus Lombardus, Petrus Pictaviensis. Atqui horum nullus est qui necessitatem confessionis veluti dogma extra controversiam positum non admiserit. Sic ut Bernardum & Godefridum supra jam adductos prætermittam, Theobaldus Stampensis in Epist. ad Lincolnensem Episcopum, fatetur necessariam esse confessionem, ita nihilominus ut *si aliquo eventu confessio oris impediatur, non idcirco confessio cordis infructuosa reprobetur*. Sic Petrus Cellensis Lib. de Disciplina Claustrali Cap. 20. *Maledictus omnis qui prohibet gladium suum à sanguine; id est; qui non amputat per confessionem peccata quæ sunt ex carne & sanguine*. Sic Robertus Pullus part. 6. Sententiarum Cap. 51. *Quisquis facinora sua Sacerdoti pandere noluerit, aut timore mundi perterritus, aut inhonestate rei verecundatus, is nulla ratione veniam impetrat*. Ceteros brevitatis causa mitto, quos dabit Sanmarthanus.

CLXXVII. Respondent 2. alii cum S. Thoma, Bonaventura & Antonino, potuisse quosdam Gratiani ævo necessitatem confessionis inficiari, quia hæc nondum expressio & solemnii Decreto sancita esset.

CLXXVIII. Resp. 3. cum aliis plerisque aptius & melius neg. min. argumenti supra propositi, & dico Gratianum nusquam dubitasse de confessionis præcepto, sed de ejus effectu, an scilicet peccata dimitteret, an eadem supponeret per contritionem jam dimissa. Nimirum duplex est quæstio circa confessionem: prima Catholicos inter & Hæreticos, an confessio omnibus in gratia peccata post Baptismum lapsis necessaria sit. Secunda, Gratiani ævo à Theologis vehementer agitata, an confessio peccata dimittat, vel ea jam per contritionem dimissa inveniat: quia enim tunc temporis contendebant plures perfectam contritionem ad Sacramentum necessario præquiri, consequens erat ut hominem ante justificari crederent, quam peccata sua confiteretur. Porro postremam hanc quæstionem, nullatenus autem primam à Gratiano expendi contendimus; & quia nobis fidem negarent Dallæani, multiplici modo probamus invictè.

Et quidem 1. ex ipso quæstionis titulo, qui sic habet: *Utrum sola cordis contritione quisque possit Deo satisfacere*, seu, ut infra ait, *peccatum delere*.

2. Quia in textu Gratiani locutio hæc ambigua. An contritione SINE CONFESSIOPE peccatum deleatur, idem est ac isthæc. An contritione ante confessionem deleatur peccatum: cum utramque promiscue usurpet. Porro qui inquit an contritione ante confessionem deleatur peccatum, non negat confessionis necessitatem.

3. Quia eandem confessionis ac satisfactionis rationem habet Gratianus. Alii, inquit, à contrario dicunt, *sine confessione oris ET SATISFACTIONE, neminem à peccato posse mundari*. Atqui nemo unus Gratiani ævo deprehendetur, qui hominem sola contritione mundari crediderit sine satisfaciendi proposito. Ergo nec censendi sunt fuisse, qui hominem

sola contritione sine confessionis propositio justificari crediderint.

4. Quia semper loquitur Gratianus de peccatorum remissione, nusquam autem de salute. Ergo tunc quidem dubitabatur, an venia sine confessione actu obtineri posset; non autem an confessio ex Christi lege ad salutem foret necessaria.

5. Quia eo collimant textus omnes ex Scriptura, Patribus & Jure Cæsareo per Gratianum congesti: Quid enim sibi vult id Augustini: *Nondum pronuntiat ore, & tamen Deus jam audit in corde*. Quid illud petatum è Jure, *Voluntatem pro facto reputari*. An confitendi voluntatem habet, cui persuasum est superfluum esse confessionem, malam, exitialem, &c. ut blasphema ut Calviniani?

6. Quia idem probant adducta à Gratiano Capite 34. & 37. exempla, tum leproforum qui ante mundati sunt, quam fisterent se Sacerdotibus, tum Lazari, qui ad vitam revocatus est, priusquam solveretur ab Apostolis; tum & Abraham, qui ante circumcisionem justus erat. Ex his enim sequitur equidem peccatores ante confessionem mundari: at non sequitur magis eosdem deinceps Sacerdotali opera non indigere, quam vel leprosos ministerio Sacerdotum, vel Lazarum auxilio Discipulorum, vel Abraham, post Dei mandatum, circumcisione.

7. Quia idipsum ad oculum demonstrat consecutio quam è jactis principiis eruit Gratianus Cap. 37. *Non ergo, inquit, in confessione peccatum remittitur, quod jam remissum esse probatur. Fit itaque confessio ad ostensionem Pœnitentiæ, non ad impetrationem veniæ*. Et rursus: *Ex quo datur intelligi, quod antequam Sacerdotibus peccata nostra confiteamur, à lepra peccati mundamur*. Unde sic: Si qui usquam confessionem abstulissent, ii profecto quibus persuasum erat peccata sola contritione dimitti. Atqui ii tamen, ut ex singulis textibus modo allatis liquet, confessionem frequentabant ad ostensionem Pœnitentiæ, & licet persuasi quot antequam quisque confiteatur, jam absolutus est à peccato. Ergo.

8. Quia, ut diximus, quæstio à Gratiano hic mota, ejus tempore in utramque partem agitabatur, pari opinantium numero & auctoritatis gradu: unde utriusque partis Scriptores à Gratiano sapientes vocantur & religiosi. Sed qui circa hoc tempus pauculi confessionem impugnarunt, homines fuere nullius nominis, quos Paulus vocat *nimis audaces & præsumptuosos*, Hugo Victorinus *perversos* ac Scripturæ perversiores, Goffridus post Alcuinum, *hæreticos, sectarios, & Catholicæ Fidei corruptores*. Hofne amabo, Gratianus sapientes dixerit ac religiosos?

Neque vero quia circa hoc Caput erravit Godefridi Magister, dubia magis videri possit confessionis fides; quam hæc Dallæo post Lateranense Concilium dubia videatur, quia hic ex parte vel in totum erraverint Gratiani Glossator, Petrus de Osina, & alii id genus nonnulli; quos vel damnavit Ecclesia, vel suo tantum contemptu refutavit.

CLXXIX. Inst. 1. Gratianus adulteram mulierem inducit, quæ crimen suum soli Deo confessa erat. Ergo loquitur de confessione cordis quæ Sacerdotales ministerium excludit.

CLXXX. Resp. neg. conseq. Fictitia enim illa mulier inducta est in occasionem instituentis quæstionis, an statim ut quis Deo per contritionem sincere confitetur, illico veniam obtineat. Ceterum mulierem hanc Sacerdoti etiam, saltem *ad Pœnitentiæ ostensionem*, seculum suum confiteri debuisse liquet ex tota Gratiani disputatione.

CLXXXI. Inst. 2. In Canone è Pœnitentiali Theodori Cantuariensis petito, qualem eum exhibet Gratianus, dicuntur Græci confessionem non admittere. Atqui Canonem hunc non improbat Gratianus. Ergo non tantum efficaciam, sed & necessitatem confessionis impugnat.

CLXXXII. Resp. dist. min. Non improbat, sed neque quod hanc partem approbat, C. fecus, N. Itaque in hoc Canone sic interpolato duo sunt, primum ex ipso fonte petatum, quo significari videtur eam esse vim contritionis seu confessionis Deo factæ, ut hominem mundet à peccatis. Alterum, infida assutum manu, quod innuere possit confessionis necessitatem à Græcis non agnosci. Primum spectavit Gratianus: alterum vero quia ad propositum suum non esset, prætermisit. Si enim confessionem haud esse necessariam admisisset, quia in Canone suo Græci ita sentire videantur; simul admisisset eam esse necessariam, quia in eodem Canone *tota fere Ecclesia* aliud à Græcis ea de re sentire dicatur. Quæ autem Gratiano fides, si utramque contradictionis partem admisisset?

CLXXXIII. Eadem solutione diluitur quod ajunt, Gratianum illud proferre Ambrosii: *Lacrymæ lavent delictum, quod voce pudor est confiteri*. Hæc enim secunda pars quæ à vitiligatore in confessionis detrimentum trahi possit, à Gratiano negligitur. Ei sufficit pars prima, quæ contritionis efficaciam commendat.

CLXXXIV. At, inquires, SS. Thomas, Bonaventura & Antonius testantur confessionis necessitatem ante Lateranense Concilium in fidei dogma receptam non fuisse.

CLXXXV. Resp. in hac SS. Doctorum opinione duo esse; unum quod confessionis necessitas à Concilio Lateranensi definita fuerit, alterum quod ante Concilium illud, ut potest nondum definita, ultro citroque salva fide agitari posset. Neutrum adamussum verum est. Non 1. quia Lateranensis Synodus, non ipsam confessionis substantiam definivit, sed tempus. Non 2. (quod excogitatum est in favorem Gratiani & nonnullorum, qui de necessitate confessionis minus accurate locuti videbantur) cum ex dictis liquido constet, istud fidei nostræ caput ante Synodi Lateran. definitionem adeo ratum fuisse, ut qui diu antea floruerant Pullus* Godefridus, Alcuinus, ejusdem impugnatores ut *perversores fidei, sectarios*, atque *hæreticos*, nullo Catholicorum reclaman-

te habuerint. Ceterum aliud est in mente D. Thomæ & aliorum, dogma aliquod definiri ab Ecclesia; aliud: dogma illud fabricari. Definire potest Ecclesia quædam quæ hætenus utrinque agitari potuerant: puta valere Baptisma collatum ab hæreticis: sed eo ipso quo hæc definit, supponit eadem ab ipso Christi fonte per Apostolorum ac Patrum canales, perpetuo, licet identinem latenti, cursu ad nos dimanasse.

CLXXXVI. Objic. 7. Si confessio à primævis temporibus fuisset in usu, de ea olim locuti fuissent Patres, ut nunc Romani. Falsum consequens.

CLXXXVII. Minor multiplici momento patet, 1. enim hodie laudantur Episcopi, qui audiendis Fidelium confessionibus vacant; & ad id muneris potissime informantur Sacerdotes. Contra nec laudantur Cypriani, Ambrosii, Martini, &c. quia confessiones exciperent: neque artem hanc Sacerdotes suos edocuisse leguntur.

CLXXXVIII. 2. Hodie moris est ut ante diuturnum iter, ante prælia, ante præcipuas Festivitates, ante communionem, præsertim vero ante mortem deponantur peccata. Nullum autem disciplinæ hujus vestigium reperire est in antiquis.

CLXXXIX. 3. Circa confessionem graviter inter se ab annis quingentis dissident Pontificii. Nulla vero fuere priori ævo id genus dissidia. Quin & hodie pro hæreticis habentur, qui de confessione liberius sentiunt: contra veto tempore Concilii Cabillonensis II. an. 813. nulla nota afficiebantur, qui confessionem soli Deo factam sufficere opinabantur, ut videre est in ejusdem Concilii Can. 33. qui ex Pœnitentiali Theodori Cantuariensis desumptus est, nisi hunc Theodorus deprompserit è Concilio; vel Concilium & Theodorus è communi fonte.

CLXL. 4. Ubi vigeret sacramentalis confessio, vigeret & hæc quæ apud nos trita est forma, *Ego te absolvo*, &c. Non vigeat autem, sed tantum oratio quædam, qua Sacerdos Pœnitenti veniam deprecabatur. Ergo.

His adde cum Dallæo confessionem & Fidelium & Directorum pudicitiam infensam esse: (quod certe parum pudice probat Novator;) eandem quoque salutis Principum adversari, &c.

Resp. neg. major. & minor. ut quæ sub diversis considerationibus vero repugnent, quod ex brevi Dallæanarum rationum examine liquet.

CLXLI. Ad 1. Fieri non potuit ut primævi Antistites ac Presbyteri eandem ac hodierni excipiendis confessionibus operam impenderent; tum quia veriti sanctam Ecclesiæ severitatem Cathecumeni plures susceptionem Baptismi protraherent; sæpeque tantum abluantur in extremis, prout notum est de Constantino: tum quia baptizati pene intuitu martyrii Fideles innocentiam servabant majori studio, quod etiam adaugebat Pœnitentiæ publicæ formido; tum quia qui obtenta pluries venia

* Obiit Rob. Pullus circa an. 1150. Godefridus circa an. 1129 Alcuinus an. 804. B. Thomas & Bonaventura an. 1274. B. Antoninus an. 1459.

nia denuo lapsi essent, difficile admodum recipiebantur, *ne*, ait Augustinus Epist. 153. alias 54. *medicina vilis minus utilis esset ægrotis.*

Sec. Bened.
p. 893.

Sed si, ut Dallæo placet, non vacabant Episcopi excipiendis confessionibus; quid ergo sibi vult id Paulini in Ambrosii vita: *Quotiescumque illi aliquis ob percipiendam Pœnitentiam lapsus confessus esset, ita flebat, ut & illum flere compelleret.* Quid illud Bedæ in vita S. Eutherti, Lindisfarniensis Episcopi: *Nonnunquam confitentibus peccata sua, his qui deliquerant prior: lacrymas fundebat.* An perperam & citra rei experimentum assererat Cyprianus eos qui cogitatione sola deliquissent, lapsum hunc Sacerdotibus confessos fuisse? nisi forte credit Dallæus Episcopos non esse primarios Sacerdotes. Nutat ergo & ex omni parte labascit Carentonensis Ministri obiectio; & risum movet, cum quærit an S. Ephrem confessiones audiret: quasi vero is in Diaconi gradu non steterit usque ad mortem?

Nihilo felicius est, cum negat Sacerdotes ad confessionis ministerium olim, ut nunc, informatores fuisse. Annon enim Concilia quæ prærequisitas in Pœnitentibus ad veniam dispositiones designant, simul Sacerdotes monent quam caute progredi debeant? Annon ubique exigitur à Presbyteris ut in eo ministerio firmi sint, discreti, pleni charitate? Annon Pœnitentiæ Ritualia quæ in Oriente & Occidente jam à sæculo VI. reperiuntur, nec certe una eademque die prodierunt, ut Pœnitentium, sic & Confessariorum documenta erant? sed de his quæ jucundum foret, nisi longum, prosequi, vide Sanmarthanum pag. 516. & seq.

Aug. 7. 2.
p. 833. C.

CLXLII. Ad 2. 1. recurrit mulatim partem solutio præcedens: Neque enim confiteri vel poterant Cathecumeni, vel absolute indigebant Christiani ad omne mortis genus quotidie parati. 2. Si nulla erat confessio, quorum illæ Augustini querelæ de Pastoribus, qui ingruente periculo deserebant oves, & deferendo damnationi exponebant. Cur, teste Victore Uticensi Lib. 2. de persecut. Vandolica, Fideles sic Presbyteros suos in exilium ab Hunnerico missos compellabant: Qui jam vobis absentibus, *Pœnitentiæ munus nobis collaturi sunt, & reconciliationis indulgentia, obstrictos vinculis peccatorum soluturi?* Vobis enim dictum est: *Quodcumque solveritis super terram, &c.* 3. Nec certe desunt exempla confessionum & Confessariorum in casibus à Dallæo memoratis. Sic, ut supra ex primo Germaniæ Concilio probavimus, *unusquisque cohortis Præfectus unum Presbyterum habebat, qui hominibus peccata confitentibus indicaret Pœnitentiam.* Sic Haito Basileensis Episcopus, Capit. 18. præcipit ut qui Romam peregrinaturi sunt, antequam se dedant itineri, *domi peccata sua confiteantur; quia à proprio Episcopo aut Sacerdote ligandi aut exolvendi sunt, non ab extraneo.* Sic Cyprianus eorum crimen exaggerat, qui Christi corpus tangere auderent, necdum debita Pœnitentia mundati: hujus autem Pœnitentiæ pars erat confessio. Chrysostomus vero Hom. 30. in Genes. ad confessionem in magna seu sancta Hebdoma-

da faciendam hortatur. Sic S. Eybertus Eboracensis Episcopus, ait jam à Vitaliani Papæ temporibus, * invaluisse morem hunc in Anglia, ut non solum Clerici in Monasteriis, sed etiam Laici cum uxoribus, &c. ad Confessores suos ante Domini Nativitatem pervenirent. Sic Clemens Romanus Epist. 2. *Dum vivimus, ex toto corde nostro convertamur ad Dominum: Postquam enim ex hoc mundo egressi fuerimus, peccata confiteri non poterimus.* Cyprianus vero: *Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit, in sæculo est.* Et Augustinus Epist. 128. *Quantum exitium sequitur eos qui de isto sæculo vel non regenerati exeunt vel ligati: quæ dubio procul ante mortem confitendum esse demonstrant.*

* obiit
an. 673.

CLXLIII. Ad 3. 1. Nulla ante Pelagium fuisse jurgia de Gratia, de Prædestinatione, de Peccato originali. An idcirco nulla erat horumce dogmatum in Ecclesia fides? 2. E jurgiis quæ circa confessionem à quinque sæculis nata sunt, nulla confessionis substantiam impetunt: pleraque spectant potestatem Regulæ, & confessionis praxim, quam alii ultra metas asperare, alii ad scandalum lenire incusantur. An velit Dallæus ut de Mendicantium potestate disputatum fuerit, antequam ii exorti fuissent? An quo tempore sanctioribus regulis inhærebant Confessarii omnes, vigere debebat nimia severitatis vel indulgentiæ accusatio? Ceterum confessionem omni ævo anxietatis materiam Sacerdotibus præstitisse liquet ex textibus passim citatis. Sed & liquet ex Concilio Ticinensi, * an. 850. ubi Confessarius, *qui forsan in aliquo circa secretiora Pœnitentis vulnera dubitaverit*, ad Episcopum; Episcopus ipse, si hæreat, ad vicinos Antistites, iidem vero ad Metropolitam, aut Provinciale Synodum, tacito delinquentis nomine, recurrere jubentur. Mirum, si in re libera tot adhibitæ fuissent cautiones. Promptius fuisset & multo facilius soli Deo, Calviniano more, confiteri.

* Paris.

Cur nulla à Concilio Cabillonensi II. nota gravi affecti fuerint qui minus accurate de confessione loqui videbantur, causam dedimus supra num. 93.

CLXLIV. Ad 4. An absolutio *indicative*, vel *deprecatorie* tribui debeat, ex dicendis constabit.

CLXLV. Ad 5. Nocere quidem potest confessio Sacerdotis publicæ, si hanc à Deo simplex non efflagitet, aut inordinata curiositate inutilia multa perscrutetur. Sed an tolluntur nuptiæ, quia inhonesta multa pariunt? an chirurgia, quia fœdiores morbos sollicitè examinat?

Quod de Principum salute comminiscitur Dallæus, nihil quam despici meretur. Nulla certe efficaciori quam confessionis via à scelesto proposito revocabitur, qui Principis perniciem meditatus fuerit. Id unum curat dæmon, dum nefaria hæc inspirat, ne hæc cuiuspiam, potissime autem Confessario revelentur. Ceterum, qui audet Dallæus hæc loqui: cum ex eo sit grege, qui Europam totam lacrymis & sanguine asperit?

De

De ceteris minoris momenti objectionibus adi Sanmarthanum part. 2. quem in eo toto articulo pene unum secuti sumus.

An & quæ peccata publicæ confessioni olim subjacuerint, expendemus ubi de Pœnitentia publica.

SOLVUNTUR VARIE QUÆSTIONES CIRCA NECSSITATEM CONFITENDI EX JURE DIVINO.

CLXLVI. Quæres 1. quinam divina confessionis lege teneantur.

Resp. teneri adultos omnes & solos qui post Baptismum lethaliter deliquerint. Quod teneantur soli baptizati patet, quia nemo extra Ecclesiam positus ab Ecclesia solvi aut ligari potest. Necdum autem est intra Ecclesiam, qui in eam per Baptismi ostium ingressus non fuerit. Unde quæ quandoque à Cathecumenis facta legitur ante Baptismi susceptionem confessio peccatorum, generalis erat non distincta, humilitatis non Sacramenti.

Quod teneantur soli qui in lethale aliquod prolapsi sunt, non minus evidens est; quia mortale solum necessaria est confessionis materia.

Quod autem teneantur qui graviter deliquerint, constat ex præcedenti conclusione. Si enim quibusdam necessaria sit confessio, iis certe qui graviter corruerint; prout definit Tridentinum Sess. 14. Cap. 5.

CLXLVII. Objic. contra 2. part. Colligimus Fideles ad mortalium confessionem teneri, quia Apostoli Joan. 20. receperint potestatem solvendi mortalia. Atqui pariter ibid. acceperunt potestatem venialia solvendi. Ergo parum ratione colligere debemus Fideles ad venialium confessionem teneri.

CLXLVIII. Resp. neg. maj. non necessitatem confessionis mortalium ex eo præcise astruimus, quod Apostoli eadem solvere possint; sed 1. quia solvere possunt, & vere ac proprie retinere; 2. quia ex tota traditionis ferie constat, solam in re vel in voto confessionem medium esse quo lethalia deleantur. Neutrum autem valet, ubi de venialibus sermo est. Repete quæ diximus cap. I. num. 101. &c.

CLXLIX. Inst. Verba hæc, *Quorum remiseritis*, &c. juxta nos adstruunt potestatem remittendi etiam venialia. Ergo & hæc, *Quorum retinueritis*, &c. adstruunt ipsa etiam venialia retinendi potestatem. Ergo iterum venialia nonnisi per claves remitti possunt.

Resp. ut jam non semel, neg. conseq. obstat enim tum traditio, & constans Ecclesiæ documentum; tum ipsa rerum natura: Ex eo quod delegatus majus vinculum solvere possit, legitime quidem infertur quod minus in eodem genere solvere valeat: sed quia majus vinculum retinere poterit, non ideo idem poterit quoad minus; nisi de suprema delegantis voluntate constet; quod in præsentī locum non habet.

CC. Quæres 2. quo tempore obliget divinum gravior confitendi præceptum.

Resp. 1. obligat per accidens, id est ratione alterius præcepti, quod citra præviam confessionem digne impleri non possit, 1. cum recipienda est Eucharistia, & adest copia Confessarii, idque quantumvis Pœnitens se contritum existimet; ita Trident. Sess. 13. Can. 11.

2. cum sacra quædam functio imminet, quæ statum gratiæ requirat, prout dixi Tom. VII.

3. quoties confessio medium est necessarium, ut vel a novo gravi peccato abstineas, vel gravem tentationem superes.

Resp. 2. obligat per se, 1. non solum in articulo, sed & in quovis probabili mortis periculo, puta gravi morbo, partu certo difficili, vel de quo legitime dubitari possit an futurus sit difficilis, qualis prior esse consuevit, navigatione periculosa, instante conflictu, vel opere unde mors evenire solet: ita pene Synodus V. Mediolanensis sub S. Carolo. Idem dicendum si quis vereri debeat ne deinceps confiteri non possit, puta quia immineat sibi periculum amentię, captivitas à barbaris, vel ab hæreticis, &c. Ratio est quia in periculo mortis adhiberi debent media ad salutem necessaria: ex his autem est confessio post lapsum in culpam mortalem. Hinc præceptum Medicis ab innocentio III. Cap. 13. *De Pœnit. & remis.* ut ægrorum qui graviter decumbunt curationem non aggrediantur, nisi eos ante monuerint confessionis faciendæ.

2. Sæpe per vitam extra periculum mortis; Tum quia qui legem indicit, nec indicit tempus quo hæc debeat adimpleri, non vult ad extremum usque, imo nec diu, executionem ejus protrahi: Tum quia peccator per se & independentem à mortis periculo tenetur ad Pœnitentiam secundum leges à Christo institutas; tenetur & ad reconciliationem cum Deo; cum non mori tantum, sed & vivere in ejus amore & obsequio debeat; Tum quia Pœnitentiæ Sacramentum à Deo institutum est, non modo ad remittenda peccata commissa, sed etiam ad præcavendum futura: Tum denique quia frequentiori experientia compertum est, eos qui confessionis pensum protrahunt de die in diem, ante rapi quam confiteri potuerint. Hæc renunciat dies unaquæque, & triplex continenter uno minus semestri exemplum dedit eadem familia.

CCI. An autem urgeat præceptum confessionis statim moraliter post admissum lethale, practica est & gravis difficultas.

Negant plures, 1. propter auctoritatem D. Thomæ; qui Quodlib. 1. art. 11. *Differre*, inquit, *confessionem usque ad tempus Paschæ, per se loquendo, licitum est: sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis articulus in quo confessio requiratur.* 2. quia, ut notat Sylvius in Supplem. quæst. 6. art. 5. Cathecumeni non tenentur ad statim suscipiendum Baptismum: imo olim vetuit Ecclesia, ne secluso urgentis necessitatis casu extra pervigiliam Paschæ, & Pentecostes baptizarentur. 3. Quia ceteroqui Ecclesia, quæ divinum confitendi præceptum ad annuam tantum confessionem determinavit, occasionem dedisset transgrediendæ divinæ legis. 4. Quia confessionis præceptum est affirmativum. Hæc

autem

autem præcepta pro omni tempore non obligant. Addit Tornelyus p. 380. non maiorem esse confessionis obligationem, quam contritionis; hanc autem non statim à peccato obligare. At principium istud rejicimus supra.

CCII. Alii neque numero pauci, pauciores tamen, docent eum qui lethaliter peccaverit, statim, id est, data prima loci, temporis & Confessarii opportunitate, ad confitendum teneri. Ita quantum ad Religiosos S. Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. art. 2. ubi hæc: *Religioso totum tempus vitæ est tempus Pœnitentiæ, & ideo habita copia Sacerdotis, si peccaverit mortaliter, credo quod tenetur sine mora confiteri.* Laicus vero potest rationabiliter expectare tempus Quadragesimale, quod est tempus Pœnitentiæ. Idem ad omnes extendisse dicitur Guillelmus Parisiensis; mihi que opinio hæc, ut animarum saluti longe tutius consulens, omnino amplectenda videtur. 1. Quia ex probatis cap. 4. n. 276. non licet diu contritionem post peccatum differre, ob innumera quæ dilationem hanc sequuntur pericula. Atqui eadem fere pericula confessionis dilationem sequuntur: quia difficilis & admodum rara est contritio quæ extra Sacramentum justificet. 2. Quia vel ipsa luminis naturalis prudentia dictat remedia quæ aliquando necessaria sunt, adhibenda esse cum nequeunt opportunius adhiberi. 3. Quia opinio quæ uni tantum unoquoque sæculo ruinæ occasio foret, vel hoc ipso mereretur abjici. Atqui vix dubitare liceat annis singulis perire plures qui confessionem distulerint, quia ad Pascha ulque citra piaculum differri posse crediderint. Ergo ab eadem opinione, caute quidem & prudenter, ut in quæstionibus admodum controversis serio tamen & efficaciter recedendum est in praxi.

CCIII. Nec multum movent quæ contra obijciuntur. Non prima, quæ hic unica est, ratio Sylvii. 1. Quia ipsi saltem Cathecumeni ab omni moræ culpa immunes erant; cum penes eos non esset Baptismus ante fixum ab Ecclesia tempus recipere: contra vero qui confessionem differt, sua culpa differt. 2. Quia is vulgo erat Cathecumenorum fervor, qui lustralis aquæ vices supplere posset; quod optime norat Ecclesia. An porro idem fervor præsumi possit de tot Christianorum myriadibus, qui confessionem ad annum differunt? 3. Quia graves causæ propter quas Baptismi collationem differebat Ecclesia, in negotio confessionis locum non habent.

CCIV. Non 2. neque enim ea fuit Ecclesiæ mens, ut adæquate determinaret tempus, quo divinum confitendi præceptum obligat per se, aut tribueret differendi licentiam; sed solum ut negligentiam & dilationem ultra annum prohiberet: atque ideo addidit *saltem* semel in anno. Et vero an quia vetat Ecclesia ne quis ultra annum in excommunicatione sordescat, ideo licentiam præbet anno toto in eadem remanendi?

CCV. Non 3. quæ fecunda fuit laxiorum opinionum origo, ita ut quia præcepta affirmativa non obligant pro semper, dubitatum sit num intra quinque annos teneretur vir Christianus actum elicere charitatis. Utique, præceptum non permanendi in eo statu in quo Dei

Tournely Theol. Moral. Tmo. IX.

inimicus sis, & iræ filius, negativum est: illud vero certius quam per confessionem adimpleri nequit.

CCVI. Haud tamen credo vexandos esse ut novi ac specialis peccati reos, qui huic defuerint officio; tum quia facile hic excusari possit bona fides, ob summam contradicentium auctoritatem; tum quia peccatum illud ex annua confessione satis intelligitur. Adde quod interrogandi sint Pœnitentes quo primum tempore post receptam absolutionis gratiam relapsi sint, ut intelligatur annon confessiones antea factas iterare teneantur.

Multominus redarguendus erit, qui confessionem ad aliquot dies differt, ut interim peccatum quoddam solito gravius defleat, & uberiori oratione veniam ejus consequatur. Utique non peccat qui ad antiquam Ecclesiæ praxim tantillum accedit.

Disputant hic Theologi an quis eo præcise teneatur quamprimum peccata sua confiteri, quod differendo incurrat periculum eadem obliviscendi. Etsi quæstio hæc nobis, qui confessionem differri nolumus, nullius pene sit momenti, ei tamen non nihil immorandum arbitramur.

CCVII. Negat prima opinio quam tenent Navarrus, Victoria, Petrus Soto, Sylvius, & alii plures. Nimirum, inquiunt, obligatio confitendi propter oblivionis alicujus periculum, nec Scriptura nititur, nec Traditione, ut evidens est; nec natura præcepti. Si enim obligatio hæc in ipsa præcepti natura fundaretur, vel quia Sacramentum Pœnitentiæ ordinatur ad remittenda per confessionem peccata, ut volunt Dom. Soto & Nugnus; vel quia, ut Tournelyo placet, debet Fidelis quantum in se est efficere ut integra sit confessio. Atqui, pergunt, neutra ratio sufficit. Non prima; quia ut peccata omnia per Sacramentum Pœnitentiæ remittantur, non requiritur absolute omnium confessio, sed omnium quæ post diligens conscientiae examen occurrunt memoriæ, ut docet Trident. S. 14. Cap. 5. Non secunda; quia tenentur quidem Fideles confessionis integritati consulere per examen moraliter & ordinarie accuratum, non vero per summam & extraordinariam diligentiam, qualis est indilata confessio. Alioqui plures essent labilis memoriæ, qui vel singulis hebdomadibus peccata confiteri tenerentur, vel eadem scribere, aut alio quopiam signo retinere; quæ *est duriora esse est absurda, & contra universam Fidelium praxim nemo non videt.* Hæc illi.

CCVIII. Mihi, fateor, multo plus saperet opinio contraria; 1. quia longe tutior sit: porro illicitum est in materia sacramentaria *sequi opinionem tantum probabilem relicta tutiore*, pro ut ab Innocentio XI. & à Clero Gallicano definitum est. 2. Quia Navarri & Sylvii opinio congruit quidem Pœnitentium socordiae, sed nullo, quod piam mentem tranquillare possit, fundamento nititur. An enim ita arduum est peccata quædam graviora vel scribere, vel paulo post, ne excidant à memoria, confiteri? Annon id quotidie, quod multo plus temporis requirit, in rebus commercii sui præstant mercatores? An usque adeo absurdum est in rebus quæ ad æternam salutem spectant, exi-

K k k

gere

gere centesimam partem eorum quæ pro caducis sæculi rebus sponte & alacriter executioni mandantur?

CCIX. Reclamat, inquit, universa Fidelium praxis. Grande Argumentum, & apud molliores Casuistas undecunque insonans. At non reclamabunt veri nominis Fideles, si instituantur ut decet; & solide didicerint impotentiam in causa voluntariam ad culpam deputari. Interim non desunt hodieque innumeri utriusque sexus, qui grave quod exciderit peccatum, veluti colubrum ore evomant; vel si desit copia Confessarii, omni opera curent ne obliviscantur.

CCX. Quæres 3. An vi divinæ Legis ad Con-

fessionem teneatur moribundus, qui venialium duntaxat reus sit.

Resp. neg. cum Tournelyo, quia peccata venialia quodcumque tempore libera sunt confessionis materia, & in extremis, ut alias, per alia remedia deleri possunt. Teneri tamen potest quis per accidens ad eorum confessionem, 1. ratione scandali quod hinc suboriri posset. 2. Ad vitandum præsumptionis periculum. 3. Ne nimium sibi blandiendo, gravia habeat pro levioribus. 4. Quia per Sacramentum Pœnitentiæ uberiora impetrantur gratiæ auxilia.

An jure divino teneatur Pœnitens mortalium numerum, species & circumstantias confiteri, expendam ubi de confessionis integritate.

SECTIO SECUNDA.

DE PRÆCEPTO ECCLESIASTICO CONFESSIONIS.

T. XI Conc.
p. 172. E.

CCXI. **Q**UÆSTIONUM in præsentī Sectione expendendarum normam dabit celebre decretum, quod an. 1215. emisit concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. cujus hæc sunt verba Can. 21. *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti, & injunctam sibi Pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad*

tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum, alioquin & vivens ab Ecclesiæ ingressu arceatur: & moriens Christiana careat sepultura:: Si quis autem alieno Sacerdoti valuerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat à proprio Sacerdote, cum aliter ille ipsum non possit absolvere vel ligare.

Jam ergo quæritur 1. quis ille sit proprius Sacerdos cui semel in anno confessio fieri debeatur. 2. Quinam hujus confessionis lege teneantur; 3. quo hæc anni tempore faciendæ sit.

§. 1. QUIS SIT PROPRIUS LATERANENSIS CONCILII SACERDOS

Triplex hic emergit dubium, 1. an proprii Sacerdotis nomine intelligatur Parochus, is nimirum Sacerdos, qui ratione tituli sui Fidelibus sibi subditis Sacramenta dispensare consuevit. 2. An posito quod Parochus sit indubie proprius Concilii Sacerdos, talis sit ad exclusionem Episcopi sui, aut etiam Romani Pontificis. 3. An saltem talis sit per exclusionem seu Regularium, seu cujusvis alterius Presbyteri etiam ab Episcopo approbati: adeo ut nec hi, nec illi absque Parochi licentia confessionem subditorum illius valide recipiant.

Multiplex olim fuit ea de re opinio. 1. Enim sensere nonnulli, Parochum tam stricte & rigorose proprium esse Lateranensis Concilii Sacerdotem, ut nec Episcopi, nec ipse summus Pontifex per se etiam, multoque minus per alios à se delegatos, Fidelium confessiones excipere valeant. Ita Joannes de Polacco Theologus Parisiensis. Præverant alii cum Guillelmo de S. Amore: sed & alii secuti sunt, quos inter Anonymus quem perstrinxit Clerus Gallicanus in generalibus an. 1655. Comitibus.

Ex his tamen nonnulli aliter de Episcopis, aliter de Papa statuerunt; hunc scilicet ratione potestatis suæ in Decreto generalis Concilii dispensare posse, adeoque cui vellet, potestatem largiri annuæ confessionis recipiendæ: illos vero non ita, ut qui legem à Concilio gene-

rali latam solvere non possint. Alii & Papam & Episcopos generalibus Conciliis æque subditos rati, nullam undecunque sit dispensationem hac in parte valere judicarunt: & eo tendere videtur Launojus in speciali Dissertatione circa Canonem *Omnis utriusque sexus*.

2. Fuere plures qui in extremum aliud prolapsi, docuerint, 1. Regulares, jure sibi quasi innato proprios esse Sacerdotes, imo proprios magis quam ipsi sint Parochi. Ita Joannes Gorellus Minorita, & Claudius Cufinus Prædicator; quorum doctrinam, prioris quidem an. 1408. posterioris vero an. 1516. notavit Sacra Facultas Parisiensis. 2. Eisdem Regulares, qui sua habent à SS. Pontificibus privilegia, posse, etiam non obtenta Episcoporum licentia, Fidelium confessiones quolibet anni tempore excipere. Ita circa medium sæculi XVII. propugnarunt Religiosi quidam Andegavenses, quos an. 1656. gravi censura perstrinxit Clerus Gallicanus, & subinde notavit an. 1659. Alexander VII.

Propitio Deo compositæ sunt pene hujusmodi lites, unde ubique ferme viget media inter utramque opinionem recensitam sententia; quam ut cum ceteris tueamur, sit

CONCLUSIO. Proprius, de quo Concilium Lateranense, Sacerdos est Parochus, salvo tamen R. Pontificis & Episcoporum jure.

CCXII.

CCXII. Prob. 1. pars: 1. quia proprius Sacerdos necessario est persona quædam ab aliis distincta, & cui specialior certi alicujus gregis cura incumbat: cum sine ejus *licentia* ceteri gregem regere moderari ac non possint. Atqui notitio hæc Parocho apprimè convenit, ut ex terminis patet.

CCXIII. Prob. 2. quia proprius Sacerdos idem sane est Can. 21. qui Can. 32. Atqui Can. 32. proprius Sacerdos ipse est Parochus. Postquam enim Patres cuilibet Parochiali Presbytero idoneam ex Ecclesiæ proventibus assignare portionem, sic pergunt: *Illud autem penitus interdiximus, ne quis in fraudem, de proventibus Ecclesiæ quæ curam proprii Sacerdotis debet habere, pensionem alii quasi pro beneficio conferre præsumat.* Hic porro proprius Sacerdos ille est, cujus unaquæque Ecclesia curam habere debet; & à quo decimæ aliaque jura in alium, quasi pensionis beneficiariæ titulo, citra *fraudem* transferri non possunt. Scilicet enim cum Parochiani iis decimas solverent à quibus Sacramenta recipiebant, potissimum tempore Paschali, Parochi quidam extra territorii sui metas, lucris studio, excurrentes, alienos Parochianos, & cum iis decimas ad se pertrahebant: Quem abusus jam ab an. 797. comprimere nixus erat Theodulphus Aurelianensis. * Jam vero abusus ipse & abusus compressio manifeste docent proprium Sacerdotem eundem esse cum Parocho, qui & Sacramenta dispensare teneatur, & decimas exigere possit.

CCXIV. Prob. 3. ex SS. Pontificibus, qui in executionem Lateranensis Decreti jubent Fideles unoquoque anno semel proprio Parocho confiteri, vetantque ne obligationem hanc impugnent Regulares. Sic Martinus IV. an. 1281. in Constitutione *ad Uberes: volumus*, inquit, *ut qui Fratribus confitebuntur, suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno, prout generale Concilium statuit, teneantur.* Idem ante & postea decrevere Innocentius IV. Constitutione data Neapoli anno 1281. Benedictus XI. anno 1304. Extravag. *inter cunctas*. Sixtus IV. anno 1478. Constit. *Vice illius*, &c.

CCXV. Prob. 4. ex pluribus Conciliorum particularium Decretis; quæ Lateranense Decretum de proprio Parocho intellexerunt. Ita Synodus Tolosana an. 1228. cap. 13. Biterrensis an. 1256. cap. 46. Arelatensis an. 1260. cap. 16. Senonensis an. 1269. cap. 4. &c.

Idem fanciunt Rituales Libri pene omnes; quo expressim docuit Clerus Gallicanus in Comitiis an. 1579. 1625. 35. 46. & 56.

His accedit multiplex judicium sacræ Facultatis Parisiensis, quæ contrariam nonnullorum Regularium opinionem reprobavit, an. 1408. in Joanne Gorello; an. 1482. in Joanne Angelo Minorita, cujus hæc assertio: *Parochianus confessus Mendicantibus satisfecit Decretali*, omnis utriusque sexus, *nec tenetur confiteri proprio suo curato semel in anno, nec ab eo petere licentiam*, confixa est ut *scandalosa & juri communi contraria; & pro subditorum ad prælatos*

debitæ obedientiæ & reverentiæ observantia, publicè revocanda, demum an. 1516. in Cusino, Ergo.

CCXVI. Prob. 2. pars; 1. ex ipso Canonis contextu ubi hæc: *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata licentiam prius postulet & obtineat à proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse solvere non possit vel ligare.* Hic proprius Sacerdos opponitur alieno, qui nonnisi de illius licentia solvere potest vel ligare. Atqui dixerit quidem fanaticus quispiam, at sanus nemo dicet, S. Pontificem in tota Ecclesia, & Episcopos in sua quemque Diœcesi, alienos esse Sacerdotes, qui ab inferioribus Parochis licentiam petere & obtinere debeant, ut Pœnitentiæ Sacramentum valide administrarent. Hanc enim potestatem ab ipso Christo habent; & virtute ordinationis suæ quidquid inferioribus Sacerdotibus inest auctoritatis, eminentiori ratione continent. Unde olim, ait Nicephorus Carthophilax * qui circa an. 801. floruisse videtur, *opportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaque illis occulta prodere*, & vero Fidelium confessionis excipiebat Ambrosius; quis autem id de eorum, qui tunc Parochorum vices gerebant, licentia ab ipso præstitum credat?

CCXVII. Prob. 2. Lateranensis Canon à Summo Pontifice & Episcopis simul collectis conditus est. Atqui nec S. Pontifex, nec Episcopi voluerunt, aut etiam potuerunt Jus Ordini suo indivulsi à Deo connexum adimere. Id ergo fecerunt quod facit Princeps, cum in Provinciis constituit Judices, apud quos incolæ jura sua prosequi tenentur: neque enim adimit sibi potestatem quas voluerit lites ad supremum suum Tribunal evocandi.

Confirm. Jus illud sibi adimere noluerunt Episcopi, quod in ipso Concilio Lateranensi ac deinceps constanter exercuerunt. Atqui & in Concilio & post Concilium exercuerunt Episcopi jus alios à Parochis constituendi, qui confessiones exciperent. Siquidem Can. 10. statuunt? *tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadjutores & cooperatores habere: etiam in audiendis confessionibus: ac ceteris quæ ad salutem pertinent animarum.* Quin & teste D. Antonino part. 3. Chron. ad an. 1215. data est eodem Concilio Episcopis, aliisque Prælati inferioribus facultas, *ut præter Superioris licentiam sibi deligere possint Confessorem.* Post Concilium vero, ut ante, instituerunt Episcopi in Oppidis & Urbibus Confessarios, quibus ipsi Parochi, Decani rurales, ceterique Presbyteri peccata sua confiteri possent. Ita sanxit an. 1222. id est septem à Concilio Lateranensi annis, Oxoniensis Synodus sub Stephano Cantuariensi Archiepiscopo celebrata. Idem ferunt Statuta Petri de Collemedio * Rothomagensis Archiepiscopi, an. 1236. Concilium Londinense an. 1237. Bajocense an. 1300. &c. Ergo.

CCXVIII. Prob. 3. ex variis Conciliis, quæ proprium Sacerdotem ita Parochum intelligunt, ut

* Nullus Presbyter Fidelibus de alterius Presbyteri Parochia persuadeat, ut ad suam Ecclesiam concurrat, relicta propria Ecclesia, & suas decimas sibi dent. Theodulph. Cap. 34. Capitularis.

* In excerpto de potestate ligandi & solvendi Tom. 3. alias 12. Bibl. PP.

Colmien.
obiit ann.
1253.

ut nec summum Pontificem, nec Episcopos, nec ab ipsis delegatos excludant. Claromontanum an. 1263. *Proprium Sacerdotem dicimus duobus modis: nempe vel ex officio, utpote Papam, Episcopum & Curatos; vel ex commissione, sicut Fratres Prædicatores & Minores, quibus Episcopis commiserit vices suas.*

Lingonenſe an. 1452. *Ne remaneat aliqua hæſitatio quis proprius dicatur Sacerdos, declaramus, prout Doctores & Jura declarant, quod proprius Sacerdos eſt Papa, ejus Legatus, Episcopus, & Pœnitentiarius Diœceſanus, & ejus Vicarius generalis; & ille cui cura Parochialis Eccleſiæ commiſſa eſt, ſive Rector, ſive Vicarius.*

Atrebatenſe an. 1490. tit. de Pœnit. poſtquam Canonem Lateran. retulit, ſic proſequitur: *Per hoc tamen præjudicare non intendimus illis quibus à Sede Apoſtolica eſt indultum, quod confeſſionis audiant, vel audire valeant ſibi confiteri volentium, &c.* Ergo proprii etiam Sacerdotis titulo gaudet S. Pontifex, ut qui ubicunque ad audiendas confeſſiones delegare poſſit: quode infra paulo fuſius.

Idem ferme videris in Conciliis, Tolofano an. 1530. Rothomagenſi an. 1581. Cap. 37. Trecenſi. an. 1582.

CCXIX. Hinc cum Anonymus Scriptor Libri cui titulus: *Déſenſe du droit Episcopal*, circa medium ſæculi proxime elapſi, varias inter propoſitiones hanc emiſiſſet: S. Pontifex & Episcopi proprii non ſunt Sacerdotes, niſi quoad Sacramenta Confirmationis & Ordinis, & quoad caſus qui ſibi reſervant; adverſus doctrinam hanc in generalibus Cleri Comitibus inſurrexere Gallicani Præſules an. 1655. & ſcriptis ad ceteros Episcopos Litteris de Aprilis 25. hæc ſtatuerent, 1. *Quod etſi Fideles Curatis ſuis peccata confiteri debeant, hoc tamen Chriſtianæ Religionis officio apud omnes Sacerdotes; etiam Regulares fungi poſſint, modo ſint ab Episcopis approbati.* 2. *Annue confeſſionis legem à Lateran. Concilio latam implere, qui apud Regulares ab Episcopis approbatos, iſdem permiſſionibus, tempore Paſchatis peccata deponunt.* 3. *Parochos eſſe proprios Sacerdotes, quantum ad annue confeſſionis præceptum, ſed proprii Sacerdotes officium in proprii Episcopi dignitate contineri.* 4. *Fideles, qui Paſchalis communionis intuitu confitentur, non ſolum ſuis Episcopis, & eorum Vicariis generalibus & Pœnitentiariis, verum etiam quibuſlibet Sacerdotibus Sæcularibus vel Regularibus ab Episcopis ad id officii approbatis, ejusdem Concilii præceptum de annua confeſſione implere: hancque clauſulam, De conſenſu Parochorum, quam ſolent Episcopi apponere in Litteris, quibus eos approbant, quos excipiendis Diœceſanorum ſuorum confeſſio-*

nibus præſciunt, condeſcenſus eſſe, non neceſſitatis.

CCXX. Quam vero ab Anonymi prædicti temeraria opinione diſcreparent Parochi Pariſienſes, notum fecerunt publica Declaratione, quam eod. an. 1656. Gallicano Clero ceterorum nomine obtulit Paſtor S. Rochi, * idemque ſacræ Facultatis Syndicus: in ea nimirum, agnoverunt illi *Episcopos proprios eſſe Sacerdotes, qui jure divino, & quidem ſuperiori & immediato poſſunt Fidelibus verbum Dei annuntiare, Sacramenta adminiſtrare, & quibus voluerint, ea adminiſtrandi facultatem concedere.*

CCXXI. Prob. 4. Auctoritate & judicio Facultatis Pariſienſis, quæ medio ſemper extremum inter utrumque progreſſa gradu, ſicut eos perſtrinxit, qui Regularium partes tuebantur ultra metas, ſic & iis obſtitit enixe, qui Parochorum jura latius protendebant. Sic 1. Cum Guillelmus, cui ab originis loco cognomen *de ſancto Amore*, tum in Libro quem inſcripſerat *de periculis mundi* tum in publicis Concionibus, omnimodam Regularibus ſeu prædicandi, ſeu confeſſiones excipiendi potestatem abſtuliffet; iique apud Sedem Apoſtolicam & Episcopos de Pariſienſibus Magiſtris conqueſti eſſent, quaſi S. Pontificis & Episcoporum auctoritatem imminuerent; S. Facultas, quo ab omni ſe purgaret ſuſpicionem erroris, hoc evulgavit judicium an. 1252. *Omnibus præſentes Litteras inſpecturis, M. Haime-rius, Cancellarius Pariſienſis, ceterique ſacræ Scripturæ Pariſienſes Doctores, quorum figilla præſentibus Litteris ſunt appenſa, ſalutem in Domino. Univerſitati veſtræ volumus eſſe notum, quod conſulti fuimus à quibusdam, utrum Sacerdote Parochiali contradicente vel invito, Parochianus ejus Domino Papæ, ſeu Pœnitentiarii ejus, vel ſuo Episcopo, aut Pœnitentiariis ipſius, cum voluerint, peccata ſua univerſaliter valeant confiteri, atque ab eiſdem Pœnitentiam pro commiſſis recipere ſalutarem. Cui conſultationi reſpondentes diximus, & dicimus in hoc UNANIMITER conſentientes, prædicta licite poſſe fieri & debere. Si qui autem dicant aut dixerint contrarium, quantum in nobis eſt, repro- bamus, erroneum raputantes. Decretum iſtud quod apud Bouleum videris Tom. 3. Hiſt. Univerſitatis Pariſ. ſuum quodammodo fecit Alexander IV. Dum an. 1255. Guillelmi à S. Amore doctrinam proſcripſit. Idem quoad Joannem de Poliac fecit Joannes XXII. an. 1311. Idem rurfus eadem quæ ſupra Facultas an. 1484. cum hanc Joannis Lallerii Theſim improbavit: *Confessi Religioſis Mendicantibus præſentatis & acceptatis, ſecundum formam Decretalis, Dudum, non ſunt abſoluti, & tenentur eadem peccata confiteri Curato-**

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

CCXXII. Obje. 1. Sacerdos proprius opponitur in Lateranenſi Synodo Sacerdoti communi. Atqui S. Pontifex eſt tantum Sacerdos communis; idemque de Episcopis dicendum, qui communem tantum & generalem in totam Diœceſim juridiſtinctionem habent. Ergo.

CCXXIII. Reſp. neg. maj. Sacerdos enim proprius non communi opponitur, ſed extra-

neo; ei nimirum, qui vel nullam prorsus in tota Diœceſi juridiſtinctionem habet, vel ſaltem non habet in hanc vel illam Diœceſis partem: quales ii erant quorum occasione conditus eſt Canon Lateranenſis, qui nempe alterius loci Parochos ad ſe accerſebant, ut eis Sacramenta adminiſtrantes, decimas ab ipſis perciperent.

CCXXIV. Inſt. Si Sacerdos proprius non opponatur

ponatur communi, jam & otiosus est Canon Lateranensis; & Parochos jugulat, dum iisdem favere videtur. Atqui absurdum consequens. Minor certa est: Major non minus constat. Et quidem 1. patet superfluum esse Canonem de quo agitur. Quid enim decernit novi? necessariam esse jurisdictionem ut quis confessiones excipiat? id porro quis vocet in dubium? 2. Idem Canon reapse Parochos jugulat. Id enim unum vereri habent Curati, ne Regulares præter licentiam suam Parochianos suos audiant in confessione. Atqui si in Canone Lateranensi proprius Sacerdos extraneo dumtaxat opponatur, non communi, jam invitis etiam Parochis poterunt Regulares Fidelium confessiones excipere. Ad id enim satis erit ut generaliter approbentur à Sacerdote communi, seu is Papa sit, seu Episcopus. Unde nostra hæc opinio in secundam reipsa incidit.

CCXXV. Resp. ad 1. neg. maj. & dico præcitatum Canonem nec superfluum esse, nec Parochorum juri adversum, 1. non est superfluum, quia duo decernit multi momenti, 1. Sacerdotes vi Ordinis sui excipiendis Fidelium confessionibus idoneos non esse, etiam si morum sanctitate fulgerent; prout, teste D. Thoma Opusc. 19. finxerant Monachi quidam, qui de sua sanctitate præsumentes, Ministrorum Ecclesie officia proprio arbitrio usurpabant, absolviendo scilicet peccatores, & prædicando absque alicujus auctoritate Episcopi, quod nullatenus eis licebat. 2. Illicitum esse Parochis extra territorii sui fines vagari, ut alienis ovibus Sacramentorum pabula conferant: cujus abusionis repressionem potissime intendit Concilium, uti jam observavimus.

2. Neque idem Canon sensu etiam nostro intellectus juri Parochorum adversatur. Jus enim Parochi præcipuum est ut in gregis sui bonum una cum Episcopo, primario totius gregis Pastore, pro virili conspiret. Atqui profecto in bonum illud conspirat, quando tremendum confessionis onus cum piis æque ac doctis Regularibus dividit. Quoti enim, ut cetera omitam, malint nusquam confiteri, quam proprio quem oderunt Parocho confiteri? Quoti, qui ab eo pendent, aut verentur ne à sua apud ipsum fama excidant, turpem lapsum eidem detegere non ausint? Quoti à Deo, Theresiæ instar, per singulares vias deducti, senili indigent experientia, quam in juniori Parocho non habeant. Ergo temere injicitur summa illa Regularium formido, de qua in objectione.

CCXXVI. Confirm. quia ut solide D. Thomas Suppl. q. 8. a. 5. ad 1. ubi difficultatem sub his verbis propositam expendit: *Videtur quod non possit aliquis alteri quam proprio Sacerdoti confiteri, etiam ex privilegio & mandato Superioris; quia :: hoc esset in præjudicium proprii Sacerdotis &c.* Dicendum, inquit, quod *præjudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur quod est in favorem ejus indultum. Jurisdictionis autem potestas non est commissa homini alicui in favorem suum, sed in utilitatem plebis & honorem Dei.* Et ideo si Superioribus Prælati expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quod aliis quæ sunt juris-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ditionis committant; in nullo fit præjudicium inferioribus Prælati, nisi illis qui quærent quæ sua sunt, non quæ Christi Jesu; & qui gregi præsumunt, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur. Idem vero S. Doctor in resp. ad 4. subdit. 1. quod *propter statutum Ecclesie de confessione facienda proprio Sacerdoti semel in anno, is qui Penitentiario Episcopi, vel alteri ab Episcopo commissionem habenti confessus fuerit, eodem modo se debet habere, sicut ille qui habet solum venialia; & ideo vel solum confiteri venialia, ut quidam dicunt; vel profiteri se a peccato mortali immunem esse; & Sacerdos proprius ei in foro conscientie credere tenetur.* 2. *Bonum esse quod ille qui auctoritate Episcopi confessionem audit, inducat confitentem ad hoc quod confiteatur proprio Sacerdoti: quod si noluerit, nihilominus eum absolvere debet.* Idem docet S. Bonaventura in Tractatu qui inscribitur, *Quare Minores prædicent & confessiones audiant.*

CCXXVII. Ad id quod additur in opinione nostra satis esse ut Regulares generaliter approbentur; Neg. ant. Si enim, ut contendimus, Parochus sit speciali quadam ratione proprius Sacerdos, jam Regulares ex generali seu R. Pontificis sive Episcopi delegatione, annuas Fidelium confessiones renitente Parocho excipere non poterunt; quia juxta hanc nostram expositionem, Fideles, non simpliciter jubentur semel in anno confiteri, sed speciatim confiteri Parocho suo, vel Sacerdoti alteri de illius consensu. Ergo cum ista confessio sit Parocho reservata, non possunt Regulares eam recipere ex generali Papæ vel Episcopi approbatione; quia ex Regula 81. Juris. in 6. *In generali concessione non veniunt ea quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.* Porro verisimile non est Papam aut Episcopum à lege per Concilium generale lata, sine speciali eaque gravi causa recedere. Ergo cum uterque vel al-

*Habere
p. 290a*

teruter Regulares generatim approbat, non ideo ad annuam confessionem approbare censetur. Et vero, cum Episcopus Sacerdoti generatim concedit facultatem per totam suam Diocesim sacramentaliter absolvendi, non ideo censetur tribuere licentiam, vel audiendi Moniales, vel à casibus sibi reservatis absolvendi. Ergo nec pari jure tribuere censetur facultatem excipiendi confessiones Parochis reservatas: gratia enim non præsumitur facta contra legem specialem, nisi Superior expresse declaret velle se eidem legi derogare.

CCXXVIII. Atque hinc patet secundam & tertiam opinionem magno ab invicem discrepare intervallo. In secunda enim quæ proprium Sacerdotem extraneo tantum opponit, proprius est Sacerdos, quisquis vel ordinariam habet potestatem, ut Papa & Episcopus, vel potestatem habet ab iis generaliter delegatam; unde sic approbati non magis quacunque anni tempestate indigent consensu Parochi, quam ipsorum consensu indigeat Parochus. In tertia vero, quæ nostra est, opinione, eo usque annua confessio Parocho reservata est, ut à Regularibus & aliis generaliter tantum approbatis sine piaculo excipi non possit.

L 11

CCXXIX.

CCXXIX. Infl. 2. Si Episcopi possint delegare ad audiendas, invitis Parochis, Fidelium confessiones, id indubie poterit Rom. Pontifex; cum ampliorem habeat potestatem, quam Episcopi. Atqui eo ipso concidit jus Parochis assertum à Concilio Lateranensi. Reipsa enim facultatem hanc pluries concessere Regularibus summi Pontifices; nimirum Alexander IV. an. 1256. Clemens IV. an. 1265. Bonifacius VIII. an. 1295. Benedictus XI. an. 1304. Eugenius IV. an. 1446. & alii plures ante Tridentinum. Exinde vero Clemens VIII. an. 1592. Innocentius X. in Brevi ad Archiepiscopum Burdigalensem an. 1645. ubi hæc: *Non potest Archiepiscopus Burdigalensis prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ne à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive administrare valeant personis secularibus Sacramentum confessionis; potest tamen iisdem prohibere, ut personis secularibus in die Paschatis non administrent SS. Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ seculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito; quod Breve executioni mandari jussit Ludovicus XIV. die 11. Martii ejusdem anni. Demum Clemens X. constit. Superna anno 1670. definiit. Regulares simpliciter ab Ordinariis approbatos, quovis anni tempore etiam paschali, & quorumcumque, etiam infirmorum, confessiones audire, absque ulla Parochorum vel ipsius Episcopi licentia. Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni quæ incipit, Omnis utriusque sexus, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos. Et vero jam ab anno 1669. Cardinalis Antonius Barberinus in Synodo sua sic statuit: *Les saints Canons ont condamné l'opinion de ceux qui asseroient, que les confessiones sont nulles de ceux-là, que les Pretres séculiers & les Religieux approuvés auroient confessés, même des malades, auxquels par conséquent les Curés ne peuvent & ne doivent pas refuser le Viatique. Nous disons le même de la confession Paschale, vu qu'il ne nous appartient pas d'abroger ce que tant de souverains Pontifes ont, il y a déjà long-tems, & si souvent depuis confirmé, &c.* Ab eo quidem Decreto ad Parisiensem Curiam appellarunt Parochi quidam Remenses; ab eaque sancitum est, ut Remense Concilium anno 1583. in hac parte executioni mandaretur. Verum, ait Commentariorum Historicorum Auctor ad diem 22. Martii, 1687. seculares Curie disciplinam politicam tangunt, non ipsam rem substantiam.*

CCXXX. Resp. dist. maj. Poterit summus Pontifex delegare, prout in Decretis summi momenti dispensare potest, id est, secundum Canonicas leges, & citra ullam ordinis debite constituti subversionem, C. secus, N. Non movetur hic nobis quæstio, ait optime Parisiensis Magister, de potestate S. Pontificis, quam agnoscimus jure divino superiorem & ampliorem esse in ipso, quam in Episcopis; sed de competente ejusdem potestatis usu; quam utique Christi Vicarius in ædificationem tantum à Christo accepit. Porro, si quandoque exigere potest rerum conditio, ut Papa quodam ex utroque vel alterutro Clero dele-

get, qui confessiones excipiant; puta cum inferiores Prælati vel ovium curam omnino negligunt, vel iisdem administratores schisma & hæresim spirantes præficiunt, prout alicubi in Europa & extra Europam fieri compertum est: exigat plerumque debitus ordo, ut concedit tam à Spiritu sancto singulis Episcopis gregis portionem uni eorum curæ dimittat. Et vero an affixus uni loco R. Pontifex, & generalibus Ecclesiæ negotiis distentus, uniuscujusque Religiosi mores, doctrinam, bonum vel malum nomen appendere potest in statera Sanctuarii? An qui in Italia bonus sunt Christi odor, alibi quoad molliorem vitæ disciplinam, quandoque etiam quoad fidei integritatem suspecti esse non possunt? Sicut ergo, pergit idem qui supra Theologus, non tam ex potestatis quam ex notitiæ defectu, sua in causis Matrimonialibus ac Beneficiariis Rescripta dirigit S. Pontifex ad Episcopos, qui factorum veritatem penitus indagare valent; ita nec Tridentinum Episcopos supra Papam erexit, dum sanxit Sess. 23. C. 15. *nullum etiam Regularem posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, aut alias idoneus judicetur*; etiamsi Sedis Apostolicæ privilegiis & consuetudine etiam immemorabili gaudeat: Sed unum id Decreto illo significavit, è re esse ut Episcopi, qui prioribus oculis omnia intueri possunt, bonas aut malas Sacerdotum, quos in sollicitudinis suæ partem vocant, qualitates perpendant.

CCXXXI. Quod spectat ad privilegia Regularibus ab Alexandro IV. &c. concessa, liquet ea quæ Tridentinum præcessere, nullius jam esse roboris, utpote ab eo Concilio revocata. Quæ vero Tridentinum subsecuta sunt, vim in Gallia non habent. Sic contra Innocentii X. Decretum, regia licet auctoritate munitum, insurrexere, an. 1645. Gallicani Præsules, ac vetuere ne quis Regularium Paschali tempore confessiones sine Episcopi vel generalis Vicarii, vel Parochi licentia exciperet; idque Rex, & deinde Papa, scribente Alphonso Richeleo, Lugdunensi Archipræsule, gratum habere rogati sunt.

Neque minus reclamatum est adversus Constitutionem Clementis X. quia hæc moribus nostris adversa statueret, 1. *Regulares prævio examine & indefinite approbatos, non teneri aliud examen subire, licet ad illud vocentur ab Episcopis*; 2. *eisdem Regulares non posse ab audiendis confessionibus suspendi, nisi nova superveniente causa, quæ ad ipsas confessiones pertineat*; 3. *Episcopum inconsulta Sede Apostolica non posse negare omnibus alicujus Monasterii Religiosis facultatem audiendi secularium confessiones*. Eapropter Decretum illud efflagitante Clero suppressit Parisiensis Senatus die 17. Septemb. an. 1670. sibi que, ut antea, licitum credidere Præsules nostri, vel approbationem negare, vel limitare, prout judicaverint.

An vero deceat ut passim & ordinarie dentur restrictæ id genus approbationes, aut in iis excipiat Paschalis Quindena, nostrum non est indagare, sed eorum quos uti Patres veneramur. *Omnia mihi licent*, ajebat Apostolus, *sed non omnia expediunt*. Sane exceptio

tem-

temporis Paschalis quamdam præfert Interdicti speciem, qua pietas ipsa nonnihil commoveatur: & istud probri genus à Religiosis arcere voluisse videtur Innocentius X. Ut ut est apte, nisi fallor, P. D'Avrigny Tom. 1. p. 367. *Je dirai seulement, que comme les Eveques qui aiment la paix, ne pensent guères à user de ces restrictions qui offensent les Réguliers; ceux-ci ne s'en formalisent pas non plus aisément, lorsqu'ils n'ont en vue que Dieu & les intérêts de son Eglise: la charité seule animant leur zèle, ils le font céder en toute occasion au respect dû aux Puissances établies immédiatement sur eux; & cela avec d'autant moins de peine, que le ministre n'a rien qui ne les effraie, &c.*

CCXXXII. Objic. 2. Parochi juris sunt divini. Ergo medii sunt Episcopum inter & plebem, sicut Episcopi Papam inter & Parochos. Ergo sicut testante Clero Gallicano in Comitibus an. 1653. à Concilii Trid. temporibus vultu constanter Apostolica Sedes, ne Religiosi absque prævia Episcoporum approbatione, confessiones audirent; * sic & velle debent Episcopi, ne Regulares inconsulto Parocho excipiendis Fidelium confessionibus vacent.

CCXXXIII. Resp. dato antecedente de quo alibi, nego utramque conseq. Parochi enim eodem divino jure quo instituti esse asseruntur, Episcopis adeo subordinati sunt, ut iis ordinaria & immediata auctoritate, non secus ac populo præsent Episcopi: unde Fideles omisso proprio Parocho recurrere possunt immediate ad Episcopum, non vero ad S. Pontificem, omisso Episcopo, nisi in casibus Apostolicæ Sedi reservatis. Et vero Christus in Ecclesia posuit Episcopos, qui servata debita ad R. Pontificem subjectione, non tantum plebem, sed & Sacerdotes quoscunque, non ut medios inter se & populum, sed ut cooperatores curæ suæ immediate subditos regerent. Atque id agnoverunt tum, qui melius jura sua norant, Parisienses Parochi in Declaratione an. 1656. Clero Gallicano oblata, de qua supra num. 220. tum Parisienses Magistri in censura, qua die Maii 26. an. 1664. perstrinxere Librum Jacobi de Vernant Carmelitæ. ** In ea siquidem judicat sacra Facultas, Curatorum jurisdictionem esse quidem à Deo immediate quantum ad primariam institutionem; sed salva semper IMMEDIATA Episcoporum in Prælatos minores seu Curatos & plebem subditam auctoritate. Idem edocuit Clerus Gallicanus, cum an. 1655. contra citatum Anonymi Librum declaravit, *clausulam, De Parochorum consensu quam in approbatoris Litteris solent Episcopi apponere, ex condescensu, non ex necessitate apponi.*

Quæ cum ita sint, pergit Habertus, non mirum si S. Pontifex Sacerdotes etiam Regulares ad Episcoporum examen semper remittat, ut eos in Domino vel admittant, vel excludant: Episcopi vero eosdem, inconsultis

quandoque Parochis deputent, ubi vel necesse est, puta cum Parochus injuste cuiquam è suis negat facultatem extra Parochiam confitendi; vel saltem expedit propter rationes eidem compertas.

CCXXXIV. Inst. 1. Episcopi, licet Parochis superiores, eorum tamen jura servare debent; & multominus eadem contra Concilii generalis Statutum infringere possunt. Atqui infringunt, nedum servant, cum inconsultis, quandoque etiam renitentibus Parochis, Regulares deputant, &c.

CCXXXV. Confirm. Irrita vel saltem illicita esse debet approbatio, qua divinum mandatum infringitur. Atqui istud Dei ad Parochos mandatum, Prov. 7. *diligenter agnosce vultum pecoris tui*, per hujusmodi approbationes infringitur. An enim pecoris sui vultum agnoscet, qui eum ne intuebitur quidem semel in anno?

CCXXXVI. Resp. neg. min. Non enim alienum jus infringit, qui suum servat; porro Episcopi, dum aliquos è Clero seu Sæculari, seu Regulari excipiendis Fidelium confessionibus præficiunt, servant jus sibi à Christo assertum, & quo nec à se ipsis, nec à Concilio spoliari potuere.

Quia tamen, uti sapienter post Gersonem monet Tournelyus, præsens controversia non tam supremo partium jure, quam prudentiæ & charitatis legibus solvi debet; *optimum istud perpetuæ Parochos inter & Regulares concordie vinculum futurum nobis videtur, si Episcopi ex una parte in Litteris suis approbationis clausulam istam semper inserant, De consensu Parochorum; & Parochi ex altera, quasi ex publico condicto, eo ipso consensum suum dedisse censeantur Regularibus ad excipiendam Paschalem suorum Parochianorum confessionem, quo approbati illi sunt sine ulla limitatione ab Episcopis; nisi contrarium certa & gravis causa exigat.* Et hæc praxis, Deo duce, jam pene ubique viget.

CCXXXVII. Ad confirm. neg. min. Ut enim solide S. Thomas Suppl. qu. 8. art. 5. ad 2. *Rector Ecclesiæ debet vultum sui pecoris agnoscere dupliciter: Uno modo per sollicitam exterioris conversationis considerationem, qua invigilare debet super gregem sibi commissum; & in hac cogitatione non oportet quod credat subdito, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquirat. Alio modo, per confessionis manifestationem: & quantum ad hanc cognitionem, non potest majorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat; quia hoc est ad subveniendum conscientie ipsius. Unde in foro conscientie creditur homini & pro se & contra se, non autem in foro exterioris judicii. Et ideo ad hanc cognitionem sufficit, quod credat subdito dicenti, se alteri absolvere valenti fuisse confessum: Et sic patet quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confessione audienda non impedi-*

* Depuis le Concile de Trente, il n'y a point d'occasion où le Pape ne renvoie tous les Réguliers aux Eveques pour recevoir d'eux le pouvoir de confesser; & ils ne l'ont point, s'ils n'obtiennent effectivement leur approbation.

** Erat is Operis titulus: *La Défense de l'autorité de N. S. P. le Pape, de Nosseigneurs les Cardinaux... & de l'emploi des Religieux Mendians, contre les erreurs de ce temps*: Prodierat Metis an. 1658. Facultatis censuram censura sua notavit Alexander VII. die Junii 26. an. 1665. at Bullam ejus suppressit Parisiensis Curia die 29, ejusdem anni.

peditur. Adde quod alioqui non posset Parochus alios adsciscere Sacerdotes qui sibi in annuæ confessionis negotio opem ferrent. Adde rursus quod plerumque e suis multos pessime cognosceret; cum ex iis nonnulli gravia malint reticere peccata, quam ea Parocho aperire.

CCXXXVIII. Inst. 2. Eorum certe jura infringuntur, qui jam non possunt, quod vi Lateranensis Decreti olim poterant. Atqui Parochi jam, &c. Qui enim per se ipsos approbabant Sacerdotes, libi pro annua confessione opem laturos, nec id jam facere ausint, hi profecto hodie non possunt, quod olim potuerunt, &c.

CCXXXIX. R. ad 1. neg. min. Si enim Parochi aliquando comministros approbaverint, non utique vi Decreti Lateranensis; cum Decretum illud etiamnum subsistat, nec tamen, ut fatetur objectio, jus approbandi hodie competat Parochis: sed quia permetterent tunc temporis Episcopi, ut Parochi ex iis qui ab Episcopo approbati fuerant, quosdam pro arbitrio eligerent, quibus largirentur necessariam ad excipiendas confessiones jurisdictionem. Unde non approbabant Parochi, sed jam approbatis conferebant jurisdictionem, qua seclusa approbatio mere conditionaliter data, in praxim redigi non posset, nisi accedente nova & expressa Episcopi facultate. Neque enim plena inerat Parochis libertas pro nutu & temere quos vellent excludendi. Unde, ut omnia debite & secundum ordinem fierent, sic statuit Arelatense Concilium an. 1275. Can.

7.XI.Conc. 21. Quoniam Parochialibus Presbyteris curam animarum habentibus specialiter & præcipue cura commissa est animarum: statuimus inhibentes, quod infirmantium confessiones, nonnisi per ipsos Parochiales Presbyteros, si haberi potuerint, vel per alios Presbyteros Seculares vel Religiosos de ipsorum licentia, audiantur. QUAM LICENTIAM DARI VOLUMUS ET PRÆCIPIMUS AB EISDEM Parochis liberaliter & libenter, cum fuerint requisiti.

CCXL. Ceterum juxta hodiernam disciplinam dari solet jurisdictio cum approbatione; nisi Parochorum consensus, quem aliquando Episcopi in Litteris suis approbationi suæ accedere volunt, jurisdictionis vices gerere dicatur, ut reipsa gerit pluribus in Diœcesibus, ubi stricte urgetur executio Canonis, *Omnis utriusque*, &c. quales sunt Remensis, Catalaunensis, Virdunensis, & ut à scientibus audivi, Tullensis, Noviodunensis, & Senonensis, in quibus annua confessio, sine petito & obtento Parochi consensu facta, irrita & iteranda declaratur. Idem est Senonibus de confessione in articulo mortis, unde quædam hujusmodi citra Parochi licentiam excepta, jussa est iterari; in aliis vero Diœcesibus, quæ prædicti Canonis executionem non urgent, valet confessio sine Parochi consensu extra Parochiam facta Sacerdoti cuilibet generaliter tantum approbato, modo adsit tacitus Episcopi consensus, qualis in re præsentis adesse merito præsumitur, cum vel ita receptum est consuetudine, vel videt Episcopus, nec, quod facile posset, contradicit.

CCXLI. Ut omnem hac in parte anxietatem tollant Parochi, suis è suggestu ante Paschalis Quindenæ initia, licentiam dare solent, vel ad ordinarios suos Directores, vel saltem ad unum è vicinis pluribus quos assignant, recurrendi. Quod ultimum caute fieri debet, si potest, ne dum tres nominas, quartum excludendo offendere videaris.

CCXLII. Duo hic summi momenti animadvertenda, 1. Parochis curandum, ut suis licentiam extra Parochiæ fines confitendi facile indulgeant. Tum quia id præscribunt Concilia, ut Burdigalense ann. 1624. & Synodale XI. sub S. Carolo Borromæo. Tum quia multiplici experimento compertum est, eos è Parochis, qui temere sibi blandiuntur, quod tandem Parochianos omnes eo adduxerint ut apud se peccata deponant, in causa esse cur pluram committantur sacrilegia; quia, nec raro, pudor confitentium, præsertim juniorum, eorumve qui plus à Parocho dependent; ora, etiam in morte, obstruit. Unde S. Thomas in 4. distin. 17. q. 3. art. 5. & q. 8. Supplem. art. 4. *Peccaret Sacerdos, si non esset facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri: quia multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione, saltem integra, morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur.* Unde illi qui sunt nimis solliciti, ut conscientias subditorum per confessionem sciant, MULTIS LAQUEUM DAMNATIONIS INJICIUNT, ET PER CONSEQUENS SIBI IPSIS. Atque hinc sanxit Urbanus VIII. Bulla 28. *ut si Regularium Confessarii, casus alicujus reservati facultatem petentibus, Superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarii, illa vice Pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate, absolvere.* Ita Pontas V. Cure cap. 8. & Habert, ubi supra, qui & id sapienter adjicit, operæ pretium esse, ut Parochus, maxime si solus in Ecclesia sua confessiones excipiat, identidem extraneos vocet Sacerdotes, horteturque atque etiam urgeat Parochianos, ut illis se sistant. Si enim levamen illud Monialibus ter in anno indulgit Tridentina Synodus, quantominus rusticis & rudioribus erit denegandum?

CCXLIII. 2. Et id etiam cum utroque mox appellato Doctore animadvertendum, in concedenda Parochiano licentia sua apud extraneum Sacerdotem peccata confitendi, habendam esse rationem tum Parochiani, tum & Confessarii. Si ergo, ait Paludanus in 4. dist. 17. q. 4. art. 3. *si Parochianus petit licentiam alteri confitendi indeterminate, non det, nisi sit verisimile quod petens non eliget nisi æque bonum vel meliorem.* Si autem nominet sibi aliquem de quo verisimile est quod sit æque bonus vel melior ad confessionem audiendam, non neget; quia forte habet peccatum quod erubescit confiteri. Si vero apparet quod non est æque bonus aut per famam aut per visum suæ personæ, aut per conversationem personarum sibi confitentium, quia hæc minus religiose conversantur; tunc simpliciter debet denegare. Et licet aliquis debeat semper reputare alium meliorem se simpliciter, non tamen quantum ad omnia, puta quantum ad officium hoc vel illud.

CCXLIV. Ne-

CCXLIV. Neque est quod objicias, seu cum Pastoribus, qui Potentatum mensam amant, aut odium verentur, seu cum fictis Pœnitentibus, qui animæ suæ vulnera fovere malunt quam curare; non agi imprudenter ab iis, qui se, suosve committunt Ministris, quos peritos & idoneos judicavit primarius gregis custos, Episcopus. Constat enim eos inter qui ab Episcopo approbantur, esse alios identidem circa quos ipse falso aliorum testimonio decipitur; alios, qui nugis dediti, à mediocri, quam labore improbo comparaverant, scientia paucos intra annos omnino excidant; alios, qui, periti licet & peritissimi, opiniones sequantur in praxi perniciosas, seu rigore nimio mundum pene universum damnent; seu nimia mollitie, omni carni pulvillos consuunt

ad peccandum; seu certis addicti vitiis, puta ebrietati, quod sibi ut *peccatillum* indulgent, in aliis redarguere non audent. Quis autem talibus obreptitie vel subreptitie approbatis oves suas committere audeat?

Deinde, *esto*, inquit Habertus, *extranei Confessarii sint omnes peritissimi, sanæ doctrinæ, & acerrimi legis tum divinæ cum Ecclesiastica vindices, adhuc timentum est ex parte fidei Pœnitentis; nisi mittatur ad probatos Confessarios, qui ex publica fama, vel per secretam Parochi admonitionem, illum noverint. Is quippe, cum religio illi non sit usuras exercere, contractus injustos inire, officio suo etiam in gravioribus deesse, certo certius prudentissimo etiam Confessario benedictionem immeritam suffurabitur.*

§. 2 SOLVUNTUR DUBIA AB INITIO PROPOSITA.

Quæres 1. An in textu Lateranensi vox, *Omnis Fidelis*, omnes omnino baptizatos comprehendat.

CCXLV. Videtur quod non. 1. Enim non videtur proprium ipsum Sacerdotem completi. Cum ei quidem, vel alii de licentia ipsius, ceteri confiteri debeant; nemo autem assignetur cui confiteri ipse teneatur. Ad summum enim Episcopo confiteri posset. Ad quem porro recurreret Episcopus? num Romam ad S. Pontificem? 2. Quia neque ceteros Sacerdotes spectare videtur Decretum Lateranense; tum quia Sacerdotes sub simplici Fidelium nomine venire non solent; tum quia Fideles, de quibus loquitur Canon: *Omnis utriusque &c.* hi ipsi sunt, qui *Eucharistiæ Sacramentum* in Pascha suscipere debent; quod proprie Sacerdotibus non competit; tum quia jam constituerat Synodus Lateranensis Can. 17. id quod Sacerdotes tangit; nimirum, ut ad minus *quater in anno* celebrarent. Ergo non erat cur aliud conderet Decretum, cui idem obnoxii forent.

Censent tamen vulgo Theologi cum Suare disp. 36. sect. 2. n. 5. vel ipsum R. Pontificem, aliosque ideo à fortiori Sacerdotes ac lege teneri; tum quia ea sit quædam determinatio juris divini, cui subjacet Papa; tum quia postulat naturalis æquitas, ut Caput membris consonet: cum veluti sub conditione legislativam potestatem acceperit; tum denique, quia consuetudo, optima legum interpret, ipsaque vim habens legis, sic Decretum de quo agimus, interpretata sit. Esto igitur Sacerdotes lege illa directe non astringantur: At eos ipsa indirecte & occasionaliter ad minus astringi nemo negaverit. Quid tum autem, modo vere teneantur? Passim tamen, in his saltem partibus receptum est, ut Sacerdotes approbato cuilibet in Diœcesi, citra Parochi licentiam confiteantur.

Quæres 2. An pueri eadem lege teneantur.

CCXLVI. Negavit Sa V. *confessio* de pueris, qui necdum pubertatem attigissent; alii, ut Diana de pueris ante septennium. Utrique male: Concilium enim legem suam non refert ad ætatem, sed ad *annos discretionis*, id est ad illud tempus, quo malum à bono morali discerni potest. Ergo si malitia ætatem superet,

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ut sæpius contingit, puer qui mortaliter deliquerit, confiteri tenebitur.

In dubio an puer pleno rationis usu gaudeat, præcipiendus est confiteri; tum quia pars isthæc tutior sit; tum quia non solum mortalia certa, sed & dubia etiam confiteri jubemur.

Eximuntur tamen pueri à pœnis quas comminatur Decretum Lateranense: quia ex cap. 2. *De delictis puerorum*, Lib. 5. Tit. 23. *In pueris relinqui solet inultum, quod in aliis proventioris ætatis humanæ leges ducunt severius corrigendum.* Ceterum nec inconsulto Episcopo quisquam, quia Paschali officio defuerit, Ecclesiastica privandus est sepultura. Hujusmodi enim pœnæ Superioris sententiam prærequirunt.

CCXLVII. Quæres 3. an qui interna tantum peccata habet, eadem clavibus annuis subicere teneatur.

Resp. affirmat. cum Suare ibid. n. 2. ubi oppositam alicujus opinionem vocat plus quam temerariam, & jure; 1. quia Canon Lateranensis simpliciter jubet *peccata omnia* confiteri; sub his autem continentur etiam interna; 2. quia hoc generali sensu constanter intellectum est Concilii Decretum; 3. quia præceptum annuæ confessionis mera est divini præcepti quoad temporis circumstantiam declaratio: ex divina autem Lege debet homo etiam interna confiteri; 4. quia præceptum Lateran. est de actu externo, confessione nimirum, licet materia ejus remota sit actus interior. Adde non adeo certum esse, quod supponunt adversarii, actus internos ab Ecclesia non præcipi; prout dixi in Tract. de legibus.

CCXLVIII. Quæres 4. an qui sola habet venialia, teneatur eadem confiteri.

Negant plures, quia ex Lateranensi *omnia peccata* confiteri tenemur. Atqui non omnia venialia, cum ex his aliqua reticere possint. 2. Quia ex Trid. Sess. 14. Cap. 5. Concilium Lateran. divinum confessionis præceptum semel in anno impleri voluit. Atqui ex eodem Trid. ibid. divinum confessionis præceptum ea tantum spectat peccata, quibus *Dominum mortaliter* offendimus. Ergo.

Opinionem contrariam ut longe tutiorem sis mul&æque ad minus probabilem amplexi sumus in Tract. de præceptis Ecclesiæ, Tom. 3.

M m m

Cete.

Ceterum, ait Suarez ead. disp. 36. sect. 2. n. 9. quæstio hæc non multum utilis est in praxi; tum quia vix invenietur, qui toto anno abstineat à mortali, saltem dubio, nisi sæpius confiteatur; tum quia qui à mortali prorsus abstinuisset, teneretur saltem proprium suum Sacerdotem adire, propter Eucharistiam: quin & per se debet qui non confitetur intra annum rationem reddere cur id non faciat; quod moraliter loquendo, nullus facit, sed confitetur ut potest. Interim dicenti in foro Pœnitentiæ, se ab omni peccato gravi liberum esse, fides habenda foret, *nisi contrarium evidenter constaret*; vel, ut loquitur Simonnet, justas haberet Parochus rationes aliter judicandi.

CCXLIX. Quæres 5. quæ ab implendo annuæ confessionis præcepto excusent.

Resp. excusat, 1. impossibilitas physica, neque enim Deus vel Ecclesia impossibilia jubent. 2. Incommodum grave, quod ab extrinseco & præter institutionem Sacramenti prudenter timetur; ut si juste verearis ne unus qui præsto est Sacerdos, vel peccatum tuum revelet, vel apertum tibi in confessione peccatum alterius intelligat. Aliud est, si incommodum confessioni intrinsece annexum sit, puta quod à sancti & pii fama, quam apud Confessarium obtinueras, sit tibi excidendum. Est enim onus illud confessioni prout à Christo instituta est, moraliter loquendo annexum; cum fieri vix possit, ut ignoto semper confiteamur. An idem dicendum esset, si Sacerdos parta per confessionem scientia, tacite quidem, sed tamen vere usus prævideretur, intelligi poterit ex dicendis ubi de confessionis secreto.

Duo hic moventur dubia, I. an gravi laboret impedimento, qui nisi per interpretem confiteri non potest. II. An idem de eo dicendum sit, qui nisi in scriptis confiteri nequit, ut si surdus sit Sacerdos, vel mutus Pœnitens.

CCL. Circa primum, censent Cajetanus, uterque Soto, Ledesma, Victoria, Toletus Lib. 3. Cap. 6. Suarez disp. 36. sect. 6. Sylvius Suppl. q. 11. art. 3. & alii passim, ab annua confessione immunem esse, qui nisi per Interpretem confiteri nequit; tum quia præcepta Ecclesiastica non obligant cum tanto onere: tum quia Canon Lateranensis, dum præcipit tantum, ut omnis Fidelis *solus* peccata sua confiteatur, eximit à publica eorum confessione.

Existimant tamen nonnulli, ut Sylvester V. *Confessio* l. n. 15. Canus & alii quorum in mentem valde propendet Suarez ibid. n. 5. hominem in mortis articulo, vi præcepti divini de confessione, quod dubio procul urget tunc temporis, per interpretem confiteri debere, si aliter non possit: Idque prorsus necessarium existimat idem Suarez, cum Pœnitens probabiliter timet, vel dubius est de contritione sua, quia sine Sacramento exponit se periculo damnationis æternæ, quæ præ omnibus aliis incommodis vitanda est. *Possit autem, ait, in hujusmodi casu confiteri ea peccata, quæ cum minori infamia explicare posset, nec teneretur ad confessionem materialiter integram: est enim hæc causa sufficiens ad excusandum illum; Et ita hoc satis esset ad recipiendum hoc Sacra-*

mentum, Et consequenter ad subveniendum salutis suæ: posset enim tunc ex attrito fieri contritus.

Supponit hæc clarissimi Doctoris resolutio non posse hominem ignotæ linguæ absolvi, nisi aliqua per interpretem peccata confiteatur. Id autem falsum esse constat; cum possit homo nutibus aliqua saltem peccata aperire, iis etiam quandoque graviora, quæ per interpretem exponi permittit Suarezius: unde alii satis esse volunt ut extraneus ille per nutus, quo meliori modo poterit, significet se reum esse & velle absolvi. Quo facto, inquiunt, Sacerdos potest & debet eum absolvere.

CCLI. Hæc ego sequerer, quæ aliorum iudicio subjecta esse volo, 1. non redarguerem peccati eum qui annuæ confessioni deest, quia nisi per interpretem confiteri nequit. 2. Si per interpretem significaret, se vehementer dolere quicquid peccavit, seque panem fortium esurire, aut eo ad vincendam tentationem indigere, non negarem, explorata prius per me & per alios ejusdem agendi ratione, & data post signa & nutus absolutione. 3. Plus aliquid fuaderem in extremis, hortarerque ad utendum interprete, modo is notæ foret probitatis ac religionis. 4. Si quod feminis facilius contingit, invictam ad id repugnantiam in eo detegerem, hærerem incertus. Non desunt certe qui cum Lugo disp. 15. sect. 5. existiment eum qui in periculo mortis nonnisi per interpretem confiteri potest, teneri omnia per ipsum mortalia accusare: quia manifestatio peccati apud duos graves sigillo obstrictos, est quidem incommodum, sed non grave adeo, ut propter illud divino mortalia omnia confitendi præcepto deesse liceat. Neque talis confessio publica censeretur potest, sicut nec ea qua idem peccatum reservatum, superiori & inferiori manifestetur. Et vero quoti, ut certam absolutioni materiam præbeant, quæ aliis pluries confessi sunt, denuo confitentur? Favet, nisi plus docet S. Thomas in 4. dist. 17. qu. 3. art. 4. q. 3. ubi postquam dixit: *In eo qui usum linguæ non habet, sicut mutus, vel qui est alterius linguæ, sufficit quod per scriptum aut nutum, aut interpretem confiteatur*, subdit generatim: *Quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.*

At, inquit Coninch disp. 5. Dub. 10. n. 77. qui sciret peccatum suum vel uni revelandum à Confessario, non teneretur, ei confiteri. Ergo nec ad id teneatur, si alius præter Confessarium debeat peccatum ejus audire.

Respondet Lugo ibid. num. 74. neg. ant. nec enim, inquit, excusatur Pœnitens in articulo mortis, propter solum illud periculum, si nullum aliud timeatur malum, quam notitia alterius, qui ea in nullius præjudicium uti possit. *Et hoc*, ait quoad utramque hanc decisionem P. Antoine, *puto servandum in praxi.* Mihi tamen magnum videtur esse discrimen inter confessionem faciendam per interpretem solide pium, & faciendam Confessario eandem uni personæ revelaturo: is enim si uni potest revelare, poterit duabus: secus de interprete, qualem supponimus. Ut ut est, idem cum Lugo sentit Boudart Tom. 5. p. 407. ubi

ubi & hæc subdit: *Similis est ratio tempore pestis vel naufragii, quando non potest fieri confessio, nisi presentibus audientibus: Tunc enim ad absolutionem non sufficit generalia contritionis signa edere, sed jure divino debet exprimi aliquod peccatum mortale in speciali.* Aliud foret de militibus ante prælium: hi enim perperam exprimerent quod à Confessario audiri non posset.

Quod ad eum spectat, qui nonnisi per scriptum confiteri potest, hunc quidem à confessione eximunt Navarrus, Medina, & alii quidam. Verum opinionem hanc merito rejiciunt Sylvester V. *Confessio* I. q. 15. Plaudanus, Major, alique communius cum Suare ibid. num. 7. 1. Quia suam hanc esse mentem subindicat, S. Thomas cit. dist. 17. qu. 3. art. 4. questiu. 3. ad 2. 2. Quia Ecclesiasticum & à fortiori divinum confessionis præceptum obligat, quando commode & citra grave quodpiam inconveniens adimpleri potest. Quod autem homo confiteatur in scriptis nullum habet inconveniens, quod præcaveri facile non possit. Peccati enim manifestatio, quæ Navarrum & alios in oppositam sententiam deduxit, vitabitur à Pœnitente, si vel litteram mutet; vel in una charta scribat omnes peccatorum species cum numeris, in alia vero numeros solum, postea autem in confessione peccatum & numerum signo ostendat; vel demum non antea scribat, sed coram sacerdote, & statim rumpat; quod in brevioris moræ confessionibus fieri non ægre possit.

CCLII. Quæres 6. quæ confessio necessaria sit ut Ecclesiæ præcepto satisfiat.

Resp. 1. non satisfieri per confessionem sacrilegam, qualis ea est quæ fit vel sine dolore idoneo, vel absque prævio examine sufficienti. Patet id 1. ex censura hujus propositionis inter reprobata ab Alexandro VII. num. 14. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* 2. Quia Ecclesiæ præceptum certa quædam est juris divini determinatio. Divino autem juri non satisfit per sacrilegium.

Resp. 2. neque etiam satisfieri per confessionem rite factam nondum secuta absolutione. Ratio est, quia, ut bene Lugo cit. disp. 15. num. 136. Ecclesia id præcepit quod ex Christi præcepto debitum erat, prout docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 5. Porro Christus non præcepit confessionem utcumque, sed confessionem quæ per judicis sententiam terminetur.

Resp. 3. neque etiam per Sacramentum validum & informe, si daretur, satisfieret præcepto Ecclesiæ. Ratio est, quia, quidquid contradicat Lugo ibid. n. 137. præceptum Christi, atque ideo Ecclesiæ, non est tantum de Sacramento suscipiendo, sed de fructu Sacramenti; ac prohinc de confessione reconciliativa. Quod addit Lugo *per communionem, aut auditionem Missæ absque fructu positam propter statum peccati, aut malum finem quo Missa auditur, adhuc impleri præcepta communionis vel Sacri audiendi;* nobis à contrario in probationem cedit: cum damnata fuerit ab Innocentio XI. hæc propositio num. 55. *Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Corporis Domini manducationem.*

CCLIII. Quæres 7. an qui hoc anno confiteri omisit, plura, differendo, peccata committat, an unum.

Resp. eum unius esse reum peccati, sed pluribus æquivalentis, si permaneat idem non confiteri propositum: plura vero ab eo committi peccata, si propositum sit moraliter interruptum, & pluries renovatum, puta quoties novæ occurrunt confitendi occasiones.

Et si autem in Tract. de præceptis Ecclesiæ docuimus, per unam hujus confessionem satisfieri præcepto tum anni præteriti, tum & currentis: non desunt tamen, qui tanquam menti Ecclesiæ conformius, atque in praxi tutius consulant, ut is semel & iterum, eodem anno currente, confiteatur. Non quod vigesies confiteri teneatur, qui per annos viginti confessiones omisit: sed quia debet quis implere præceptum, dum currit adhuc ejusdem implendi tempus. Idque plures tunc præcipue verum existimant, cum prior confessio facta est sub initium anni; quia confessio hæc censetur facta pro anno præterito, cujus necdum sublata erat obligatio: nova vero per novum peccatum obligatio rediret.

CCLIV. Quæres 8. an præceptum impleverit, cui rite confesso absolutionem injuste denegavit Sacerdos.

Resp. negat. quia per confessionem à Lateranensi præceptam intelligitur Pœnitentiæ Sacramentum, seu ea confessionis species quam sequatur absolutio valida. Si tamen subsit spes obtinendæ postmodum absolutionis, licebit expectare ad tempus, ne eadem pluribus iteranda sit confessio, quod sæpius grave ac molestum est.

CCLV. Quæres 9. an qui post confessionem mortalium, quæ eo usque commiserat, eodem anno in novum lethale incidit, ad novam ejus confessionem teneatur.

Affirmant Sotus, Medina, & alii nonnulli, quia præcipit Lateranense ut Fideles omnia mortalia hoc anno commissa confiteantur. At longe probabilius negat cum aliis pluribus Lugo n. 164. quia Ecclesiæ lex unam tantum præcipit confessionem peccatorum quæ à postrema confessione memoriæ occurrunt: hæc autem reapse facta est.

CCLVI. Quæres 10. quibus subiaceant pœnis qui annuæ confessioni defunt.

Resp. cum Suare disp. 36. sect. 8. n. 2. nullam jure communi præcepti hujusce transgressoribus imponi pœnam, quæ ipso facto incurratur. Lateranensis enim Canon tantum decernit, ut vivi *ab ingressu Ecclesiæ arceantur*, post mortem vero christiana sepultura priventur. Utrumque autem requirit Judicis sententiam, ut ex verbo *arceantur*, constat. Atque hinc, ut notat Cano, pœna hæc incurri non potest, nisi cum manifesta est confessionis omissio.

In multis tamen Diœcesibus plectuntur excommunicatione ipso facto, qui confessioni annuæ defuerint: hæc autem censura, cum probationem non requirat, incurritur, quantumcumque crimen sit occultum; ut patet in hæresi occulta, modo externa.

Neque vero his pœnis subjacent ii tantum qui utrique confessionis & communionis præcepto

cepto defuerint, sed qui alterutri. Et si enim verba hæc Canonis: *Qui aliter fecerit*, &c. post utrumque præceptum opposita sint, disjunctivo tamen sensu accipienda veniunt, ut constat ex communi Doctorum intellectu, qui legitimus est Canonum interpretes.

Qualiter gerere se debeat Parochus erga eos è suis, qui sanctam hanc Ecclesiæ legem aspernati, excedunt è vivis, dixi in Tract. de præceptis Ecclesiæ, Vide & dicta ubi de quarto Ecclesiæ præcepto.

ARTICULUS TERTIUS.

DE

MATERIA CONFSSIONIS.

ET si eadem primo intuitu videtur esse confessionis materia, quæ Pœnitentiæ, constat tamen re propius inspecta, nonnihil inter utramque esse discriminis. Ipsum enim originale peccatum suo modo materia esse potest Pœnitentiæ, non tamen confessionis.

Dicendum itaque solum actuale peccatum, prout scilicet opponitur originali, materiam esse confessionis: mortale quidem *necessariam*, quia nonnisi per claves, vel in ordine ad ipsas, remitti valet, ut supra probavimus: venialia autem *liberam*, quia licet pie & utiliter clavibus subjici possit, aliis tamen mediis deletur.

CCLVII. Ast hic emergit dubium, an nempe possit Ecclesia venialium confessionem præcipere.

Negant Estius, Sylvius, Gonet Tom. 5. pag. 411. & alii plures: quod quidem verum crediderim, si de venialium omnium confes-

sione sermo sit; *quia moraliter impossibile est, Geni. nedum illa omnia confiteri, verum etiam propter eorum multitudinem in memoriam reducere.*

At certius nobis videtur cum Sylvio hic q. 6. art. 3. posse Ecclesiam vi potestatis sibi à Christo traditæ, venialium quorundam, puta eorum quibus ex habitu adhæremus, vel quæ ad mortale facilius inclinant. confessionem præcipere. Atque id sentit S. Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. art. 1. q. 2. Hæsit quidem ea in re Doctor Angelicus, sed non negat, qui hæret. D. Bonaventuræ suffragatur, tum Regula Canonica S. Crodagangi, Metensis Episcopi, cujus hæc sunt verba: *Monachi in unoquoque sabbato confessionem faciant cum bona voluntate Episcopo aut Priori suo*; tum Clementina *In agro Domini*, 1. *De statu Monachorum*, ubi *Monachi singuli semel in mense confiteri jubentur*: absit autem ut semper mortalia. Sed de his jam dixi Tom. 3.

ARTICULUS QUARTUS.

DE

CONDITIONIBUS CONFSSIONIS.

SEXDECIM numerantur confessionis conditiones, quæ licet, ut notat Suarez disp. 21. sect. 1. *sine methodo & vulgari modo positæ*,

à Pastoribus sedulo explicandæ sunt & his continentur versibus.

*Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Necnon nuda, frequens, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis & accusans, & sit parere parata.*

CCLVIII. 1. *Sit simplex*, id est, ut loquitur Catechismus Trid. part. 2. n. 67. *non artificiosa composita*, vel historicam narrationem sapiens, *ut à nonnullis fit, qui potius vitæ suæ rationem exponere videntur, quam peccata confiteri.* Ea enim confessio esse debet, quæ nos tales Sacerdoti aperiat, quales nos ipsos novimus, certa pro certis, ac dubia pro dubiis demonstrat.

Contra hanc legem peccant, qui, vel potius, quæ sæpius monitæ, à superfluis & extraneis abstinere nolunt; glorianturque quod Confessarium bis in hebdomada per horam occupent. Sed & peccant Confessarii, qui novum nacti Pœnitentem, nomen ejus, fami-

liam, & similia interrogant. Doceat Sacerdos modum confitendi accuratum, sed brevem, &c.

CCLIX. 2. *Humilis*, qualis esse debet rei veniam suppliciter deprecantis accusatio; proinde cum intimo propriæ indignitatis sensu, deposito fastu sæculari, oculis in terram demissis, exemplo Publicani, qui eos ad cælum levare non audebat, flexo genu, &c.

Peccant & contra hanc legem 1. qui gravia sua deferunt ad ignotum, levia vero ad ordinarium Directorem: quamquam ita fieri melius est, quam sacrilegium committi: modo à gravium confessione incipiatur. 2. Qui ad excusandas excusationes in peccatis, suis eadem

in

in conjugem, fratrem, domesticos convertunt: Et his id Augustini inculcandum: *Si te excusas, Deus te accusat.*

Catech.
Trid.

CCLX. 3. *Pura*; & ideo nec, *alieni à re quam tractamus, sermones inferantur*; nec alius intendatur finis quam divinæ gratiæ recuperatio: secus ac ii faciunt, qui ementita pietate vel eleemosynam corradere, vel Confessarii apud Episcopum potentis favorem aucupari moluntur.

CCLXI. 4. *Fidelis*, id est vera & sincera, quæ Pœnitentis statum aperte & sine mendacio declarat, & peccata nec adaugeat, nec minuat. De hac conditione dicemus infra.

CCLXII. 5. *Nuda*, non inani verborum circuitu, aut circumstantiis ad rem minime pertinentibus implexa: ut in iis est, qui ut iræ vel gulæ peccatum accusent, longam texunt historiam occasionum, quibus ad utrumque protracti fuerint. Quod si quis ambages quærat, ut peccatum, vel gravem ejus circumstantiam occultet, erit confessio sacrilega.

CCLXIII. 6. *Frequens*. Cum enim *alignis mortifero scelere urgetur, nihil ei magis salutare esse potest, ob multa quæ impendent vitæ pericula, quam statim peccata sua confiteri*. Turpe profecto est, cum in eluendis corporis aut vestium sordibus tam diligentes simus, non eadem saltem diligentia curare, ne animæ splendor turpissimis peccati maculis obsoleat: præsertim cum inde contrahatur habitus peccandi, cordis induratio, ac demum finalis impœnitentia. Catech. Trid. n. 70. De hac conditione infra.

CCLXIV. 7. *Discreta*, quoad locum, tempus, electionem Confessoris, ac confitendi modum, adeo ut nec aliena citra necessitatem, nec propria temere & absque justo examine enuntientur. Sed & discreta esse debet confessio ex parte Ministri, ut malitiam eradicet, non edoceat, præsertim in materia luxuriæ, ut severitatem lenitate, vinum oleo temperet.

CCLXV. 8. *Libens*, tum ante aditum tribunalis, ne solo parentis vel heri metu ad Sacramentum adigi videamur; tum præcipue in tribunali, ubi cavendum ne Confessarius

peccata industrie & quasi per artem extorqueri cogatur, certe quia qui crimen nonnisi coactus aperit, reticere voluerat; proinde indignus est qui statim absolvatur.

CCLXVI. 9. *Verecunda*: obscœna enim & turpia, non obscœnis, sed pudicis & cautis verbis efferenda sunt; eaque oratione, quæ pudorem & modestiam conjuncta habeat. Id. ibid. n. 68 Sed & cavendum Sacerdoti ne verecundos deterreat, sed alliciat potius dilata ad finem correctione.

CCLXVII. 10. *Integra*, quæ videlicet peccatum, peccati speciem, numerum & circumstantias, quantum satis est, evolvat. De hoc inferius.

CCLXXIII. 11. *Secreta*, quia *tum confitenti, tum Sacerdoti maxime laborandum est, ut eorum sermo in confessione secreto habeatur*. Idem Catechism. n. 69. Unde uterque demissa voce, alter in alterius aurem, loqui debet, si qui circumstare possint.

CCLXIX. 12. *Lacrymabilis*, non quia externos fletus requirat, sed quia jungi debeat cum intimo, qui præcedat, ac præcipue qui accusationem sequatur, animi dolore. Debet enim confessio doloris indicium esse sensibile.

CCLXX. 13. *Accelerata*, non remittenda de die in diem, multoque minus ad Octavam Paschatis; ut segnes efficere norunt.

CCLXXI. 14. *Fortis*, quæ non timide & molliter, sed generose & propter Deum ac propriæ pacis intuitu, graviores animæ plagas exhibeat.

CCLXXII. 15. *Accusans*, id est, quæ peccata nec imminuat, nec excuset dispendio veritatis; sed ea candide, qualia noscuntur, aperiat.

CCLXXIII. 16. *Parere parata*, talis nempe, ut Pœnitens, quæ piæ & bonæ indolis filiorum dos esse solet, non contradicat Sacerdoti, & adversus eum disputet: quod sæpe faciunt rudes & semi-devoti; raro qui vere docti sunt, & quandoque ipsis Confessariis doctiores.

Has condiciones, quia nonnullæ in alias recidunt, multi ad quatuor constrictas uno hoc versu complectuntur.

INTEGRA SIT, SIMPLEX, HUMILIS, PARERE PARATA.

Hæc quatuor expendimus, 1. an confessio omnimode vera esse debeat; 2. an frequens;

3. an & quatenus integra; 4. an necessario facienda sit & voce & præsentia.

SECTIO PRIMA

DE

CONFESSIONIS VERITATE.

NON inquitur an confessio vera esse debeat: si enim in ceteris omnibus *quæcumque vera* loqui jubet Doctor gentium? à fortiori erit id in re præsentis necessarium: sensus ergo quæstionis est, an quisquis in confessione mentitur, eo ipso delinquat graviter, proinde Sacramentum omnino nullum efficiat. Quod ut melius intelligatur,

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

CCLXXIV. Not. posse aliquem in confessione mentiri duplici modo: 1. nempe in materia confessioni propriæ extranea; quod sæpe contingit mulierculis, quæ sive ad solamen suum, sive proprii peccati imminutionem, gravissima de proximo effutiunt, seu mentiundo simpliciter, seu è levioribus monstra compingendo. 2. In materia ipsius confessionis, quod

N n n

quin-

quintupliciter evenire potest. 1. Si neget quis se veniale quodpiam fecisse quod fecit. 2. Si neget se mortale quid perpetrasse, quod fecit quidem, sed hic & nunc confiteri non tenetur, puta vel quia jam confessus sit, vel iustam habeat ejus hic & nunc retinendi causam. 3. Si neget reum se mortalis, quod & admisit, & hic & nunc confiteri tenetur. 4. Si confiteatur veniale quod non fecit. 5. Si confiteatur mortale, quod non commisit. Hic porro supponimus hujusmodi deceptorem mentiri scienter vel ex ignorantia culpabili, non materialiter tantum. Sit jam.

CONCLUSIO. Mendacium in materia confessionis commissum, quandoque lethale est, & tunc confessionem, vel potius Sacramentum irritat: Quandoque veniale tantum; & tunc non obest valori Sacramenti.

CCLXXV. Prob. Casuum mox recensitorum enumeratione. Et quidem 1. qui veniale aliquod quod non fecit, confitetur, vel simul aliquod veniale aut mortale quod fecit, confitetur, vel non. Si I. venialiter tantum peccat, ut adversus Cajetanum docent Sylvester V. *Confessio* I. q. 8. uterque Soto, Angelus, & alii quos sequitur Sylvius Suppl. q. art. 4. *quæritur* 1. quia hujusmodi peccatum, utpote in materia levi ac minime necessaria, nec Confessario, nec Sacramento gravem injuriam facere videtur:

Sylvius 39. p. five Pœnitens intendat veniale falso affirmatum, facere materiam absolutionis, quod vix fieri posse crediderim; five non. Si II. peccat mortaliter, quia nullam veram Sacramento materiam præbet; & sic Sacramentum irritum facit.

CCLXXVI. 2. Qui mortale quod non fecit, confitetur, peccat mortaliter: quia in materia gravi ac necessaria Confessarium decipit, ejusque judicium pervertit: cum errans Confessarius in re tam gravi prudens judicium ferre nequeat.

Idem de iis dicendum, qui vel in numero mortalium excedunt, vel ut certa accusant quæ dubia sunt, aut vicissim ut dubia, quæ certo sibi constant. Quia & hi judicem in gravi quæ ad judicium pertinet, materia fallunt.

Sæpe tamen ratione bonæ fidei excusantur, saltem à mortali, tum simplices & rudes, qui fallunt, pene ne fallant; quique ex anxietate potius quam ex ignorantia, sibi tutiorem videntur eligere semitam, certa exponendo pro dubiis, & numerum adaugendo. His adjungendi sunt scrupulosi, qui peccata vix dubia habent pro indubiis.

CCLXXVII. 3. Qui negat reum se mortalis, quod & fecit, & hic & nunc confiteri tenetur, dubio procul lethaliter peccat: ob rationem n. 276. propositam.

CCLXXVIII. 4. Qui negat se fecisse veniale quod fecit, aut mortale quod admisit quidem, sed hic & nunc confiteri non tenetur; venialiter tantum peccat, modo tamen aliunde sufficientem absolutioni materiam subministrat. Ratio est quia nec videtur gravem irrogare injuriam Confessario, cui suum illud peccatum aperire non tenetur; nec formam Sacramenti inutilem facit; nec impedit quominus Director prudens de illo judicium ferat, quod hic & nunc ferre debet.

CCLXXIX. Hæc tamen decisio pro utra-

que parte temperanda est. Pro prima quidem. Sit enim puella, quæ mendacio constanter addicta, ideo à sacra communione pluries exclusa sit, uti fieri posse & debere tradidimus Tom. V. Hæc utique mendaciter negando se rursus mentitam esse, communionem quasi surripit; neque id semel, sed iterum & tertio efficere poterit. Id autem quam sit periculosum ex iis liquet quæ de frequenti communione disputavimus. Ergo quod generaliter docent Scriptores, eum qui negat se hoc vel illud veniale peccatum admisisse, à gravi culpa esse immunem, cum grano salis intelligendum videtur. Mihi quidem tutius fuerit ejusmodi confessiones, atque etiam comuniones subsecutas, veluti dubias iterare.

CCLXXX. Quod spectat ad alteram partem, de eo quo negat se reum lethalis peccati, quia vel ipsum jam confessus fuerit, vel iustis de causis hic & nunc non teneatur confiteri; constat & hanc etiam restricto sensu intelligendam esse. Potest enim peccatum jam confessum causa esse cur in sequenti confessione denegetur, vel alio modo impendatur absolutio; ut si injungenda sit restitutio, vel satisfactio, aut præscribenda contra relapsus proximalque occasiones remedia. Et in id consentiunt omnes.

CCLXXXI. 5. Qui inter confitendum mentitur in re propriæ confessioni extranea, graviter vel leviter peccat pro ratione materiæ? gravius tamen quam extra Sacramentum, ob irrogatam eidem injuriam. Et id caute observandum; tum à Pœnitentibus, qui sua v.g. gravi detractioe novum committunt scelus, nedum priorum absolutionem recipiant; unde & totam hanc confessionem cum novo sacrilegæ detractioe peccata repetere tenentur: Tum à Confessariis, ne garrulas plarumque mulieres, quæ virorum ac defunctorum historiam texunt, contra debitum auscultent. Quid ergo de iis dicendum qui curiosis interrogationibus nativæ loquacitati pabulum & vires sufficiunt?

CCLXXXII. Objic. cum Cajetano: nullum in Confessione mendacium à gravi culpa vacare potest. 1. Enim mendacium illud ratione loci est sacrilegium. Atqui sacrilegium illud à gravi excusari nequit propter levitatem materiæ: sicut nec perjurium, quod in leviori etiam objecto propter gravem quam Deo irrogat injuriam, grave esse peccatum probavimus in Tract. de Religione. 2. Qui panem hordaceum cum triticeo supponeret consecrationis formæ, peccaret mortaliter. Ergo & qui veniale non commissum cum commisso supponit absolutioni. 3. Forma in hoc postremo casu redditur falsa; cum absolutio materiam omnem à Pœnitente propositam attingat. Atqui nullius Sacramenti forma citra grave piaculum falsa reddi potest.

CCLXXXIII. Resp. neg. ant. Nec invictæ urgent probationes quibus nititur. etsi ad id intervire debent, tum ut Pœnitentes ab omni mendacio retrahant in re quæ omnium plus exigit candoris; tum ut Confessarios in interrogando cautos ac circumspectos reddant. Sunt enim nec pauci, qui hic peccent. Itaque

Ad 1. neg. min. Datur enim sacrilegium veniale

niale ob materiæ levitatem, ut patet in furto rei levis in Ecclesia.

CCLXXXIV. Nec obest quod perjurium in re etiam levi grave sit. Perjurii enim deformitas tota & immediate refunditur in Deum, qui adhibetur tanquam falsus testis, & auctor ac confirmator falsitatis. Deformitas autem mendacii non item; sed partim in consitentem, partim in Confessarium, qui, ut plurimum ex metu & verecundia, decipitur in re ad iudicium suum, non absolute necessaria. Inde quidem nonnulla fit injuria Sacramento, sed levior, quam ut ad mortale pertingat.

CCLXXXV. Ad 2. neg. conseq. Multum enim est discriminis inter formam Eucharistiæ & Pœnitentiæ. Prior per se effectum suum designat circa materiam, quam statuit esse corpus Christi; proinde falsa evadit, prout falsa eidem subjicitur materia. Posterior vero per se dirigitur ad personam, & significat remissionem peccatorum: hic autem effectus haberi potest, etiam si peccatum aliquod, vel leve mendaciter accusatum aut negatum fuerit; vel grave, quod hic & nunc clavibus subjiciendum non est, mendaciter suppressum fuerit. Et vero, si de Pœnitentiæ forma iudicandum plane foret uti de forma Eucharistiæ, qui venialia quatuor accusando, tria tantum sincere dolet, non minus reus esset, quam qui hordaceum panem cum tribus triticeis consecrandum offert. Atqui absurdum & ubique rejectum consequens. Unde

CCLXXXVI. Ad 3. neg. ant. Forma enim sic Pœnitentem afficit, ut in ea tantum ejus peccata cadat, quæ hic & nunc remitti possunt directe vel indirecte: unde licet mortale unum absque aliis nunquam remittatur, potest tamen veniale unum sine aliis condonari. Ita ferme Sylvius ubi supra. Quibus omnibus et si nihil derogatum volo, fateor tamen cum Haberto timendum esse ne Pœnitens qui in ipsa confessione mentitur, debita contritione careat. *Difficile enim intelligitur, eum gerere cor contritum & humiliatum, divinam justitiam placare, & ad veniam impetrandam esse dispositum, qui actu Deum offendit, voluntati ejus contradicit, & novum peccati reatum incurrit; nisi culpam minuat perturbatio quædam animi, & quandoque intempestiva admodum Confessarii interrogatio.*

CCLXXXVII. Quæres an graviter peccet qui in confessione generali miscet peccata nondum confessa cum jam confessis.

Resp. 1. Curandum Pœnitenti generalem confessionem peracturo, ut peccata post ultimam absolutionem commissa declaret: quia id necesse sit ut præsens ejusdem status intelligatur.

Resp. 2. Eum qui novam omnium delictorum confessionem constituit, quia præteritas omnes, suo, vel novi Confessarii iudicio, habet pro sacrilegis & nullis, posse omnia ejusdem speciei peccata, seu confessa, seu non, uno contextu aperire: quia quidquid hactenus deliquit, habetur pro non confessio, & uti tale puniendum venit, una cum ipsis confessionibus. Suppono actualem Pœnitentis statum satis hac via innotescere Confessario.

Resp. 3. Dum qui in confessione generali, quasi animo pietatis aut ad majorem cautelam facta, mendaciter vel dolose peccata necdum deposita misceret cum jam confessis; ita ut omnia jam confessa fuisse intelligerentur; graviter peccaturum esse, Qui in re gravi & necessaria deciperet Sacerdotem; qui & citius absolvit eum quem jam rite absolutum esse conjicit, & leviozem ei decernit Pœnitentiam: unde per dolosam id genus novi ac veteris commixtionem insigniter variaretur iudicium Ministri. Atque hinc Pœnitens non modo exordium ducere debet à peccatis post ultimam absolutionem commissis; sed & ea quæ ante ipsam oblitus erat, tanquam non confessa declarare.

CCLXXXVIII. Quæres 2. an qui mala fide peccatum aliquod reticuit in confessione, confessiones omnes exinde iterare teneatur.

Resp. Huic iterandum esse cum sacrilegii sui accusatione primam illam confessionem, & quas exinde fecit cum peccati hujus exinde inique suppressi memoria: quia hæc totidem fuerint, veræ integritatis defectu, sacrilegia. Quod si & peccatum sacrilegii causam, & sacrilegium ipsum deinceps inculpate oblitus sit, confessiones extunc bona fide peractas repetere non tenetur? quia formaliter integræ fuerunt, & aliis, ut supponitur, conditionibus informatæ. Vide dicta Tom. III. hujus Operis pag. 60. ubi & probavimus non ei semper iterandas esse subsequas confessiones, qui prævias iterare debet.

CCXXXIX. Quæres 3. Quid agendum ei, qui advertit Sacerdotem tempore confessionis dormire, aut dormiisse.

Resp. Si id advertat confitendo, debet eum suscitare, & postrema repetere, ut intelligat num audierit. Si post confessionem advertat, debet oblatam etiam absolutionem recusare, donec in eadem vel sequenti confessione defectum suppleverit. Si vero nescire possit quæ audita vel non audita fuerint, dolendum quidem, sed necessum ut denuo totum confiteatur. Hinc curare debent Confessarii, ne eo tempore tribunali vacent, quo somno obrui consueverunt.

SECTIO SECUNDA.

DE

FREQUENTIA CONFESSIONIS.

CONFESSIO nis frequentiam alii laudant, que quia sub diverso intuetur respectu. Alii impense, alii redarguunt impensius, uti peccatorem, nisi jam à vicio continuerit se perlon-

longium tempus, ab eadem excludunt: ita Van-Roy, quem graviter perstringit Henno disp. 5. q. 4. p. 155. Alii hominem, vere modo aversum à crimine, sed non antea quam sic aversus sit, ad ipsam admittunt. Ita idem Henno, qui duplicem hanc statuit regulam, velut hujus Sacramenti institutioni, ac SS. Patrum doctrinæ consonam: *Nulli ad Sacramentum Pœnitentiæ accedendum, quamdiu omnibus attentis, & in statera Domini libratis, non videt se sufficienter à peccato aversum.* E contra: *Cuilibet accedendum, ubi bona fide credit se conversum, & à peccato, peccatique occasione remotum.*

Et si vero in materia, quæ pro infinita circumstantiarum varietate varie definienda est, nihil certa ac generali lege definiri potest, juvat nihilominus duplicem hic statuere regulam, quæ si forte fallit in multis, prodesse poterit in pluribus.

CCLXXXX. REGULA I. Frequens confessio, generaliter loquendo, laudanda est, necdum redarguenda.

Ratio est 1. quia hanc suis consulere piissimi quique Ordinum vel Congregationum utriusque sexus Institutores; idque approbantibus, seu per se, seu per notæ pietatis deputatos, Episcopis. Atqui vix ac ne vix quidem credi possit, homines divino afflatu constanter motos, in re tam gravi cœcutisse.

2. Quia negari nequit, Communitates, quæ pium & frequentem habent usum confessionis, à vitiis pluribus, nec raro ab ipsa mali specie coerceri: etsi harum non paucæ, ut puellæ Crucis, Providentiæ potissime vero Charitatis, in ipso pene sæculi æstu versentur.

3. Quia praxim hanc exemplo suo comprobant Sanctissimi quique posterioris ævi Sacerdotes. Sic quotidie, cum penes se erat, leviora ac levissima confitebantur Indiarum Apostolus, & S. Carolus Borromæus, qui, ut scribit vitæ ipsius Auctor, summam illam hac via consecutus est cordis puritatem, quam in ipso hodieque demiramur. Eadem erat Clementis XI. integerrimi Pontificis consuetudo. Mitto alios, è quibus multiplici compertum est experimento, rarius peccare, qui crebrius confitentur.

CCLXXXI. At, inquires, confessio rarior erat prioribus Ecclesiæ sæculis, nec tam, ut hodie, virtutis exercitum, quam opus necessitatis. Atqui dubio procul eo melior est praxis aliqua, quo plus ad veteris Ecclesiæ usum accedit.

CCLXXXII. Resp. Multa olim omissa fuisse, quæ nunc salubriter fiunt. Deo nova identidem inspirante, quæ vel ipsa sancta novitate, vel probato usu pietatem nutrire possint. Sic nec publice circumferebatur corpus Christi in Processionibus; nec ea, qua nunc solemnitate deferrebat ad ægrotos, nec palam exposnebatur in altari. Hæc autem, licet iis abutantur impii, pluribus parum etiam devotis profunt. Quoti, ut cetera taceam, per publicam, ut loquimur, *salutem*, vel ipso bacchanalium tempore, à peccato, aliisque temporis hujus deliriis retrahuntur! doleat igitur Ecclesia, quod filii sui ab ea prioris ævi innocentia recesserint, cui vix necessaria erat confessio: at exultet si-

mul, quod Deus, ut lapsum fervorem in ea suscitaret, varia instaurandæ pietatis media supeditaverit. Sic ante Gersonem pene ignota erat devotio erga Virginis Sponsum, quam renovavit Theresia. Sic pietatem erga Angelos reduxit Ebroidensis Archidiaconus, Henricus Maria Boudon. Sic paucis ab annis incaluit facer quidam ardor in Cor sacratissimum Jesu, qui hinc, temporum lapsus, in ipsum Mariæ cor profluat. Non ergo in hujusmodi rebus opponenda antiquæ Ecclesiæ praxis, ceteroqui sæpe parum nota, praxi hodiernæ: sed ex utraque decerpendum quidquid fovendæ pietati nostræ idoneum magis & accommodatum prudenter existimabitur.

CCLXXXIII. Dico, *prudenter*. Nec enim temere & passim omnibus suadenda est frequens confessio: cum hæc periculosa esse possit, 1. iis qui in scrupulum vergunt; quique, nisi Directori vel sacram Synaxim, vel Missæ celebrationem jubenti parere assuefiant, eo tandem, ajebat quispiam, devenient, ut pendulum è cingulo Confessorem gerere teneantur. 2. Feminis, atque etiam Sanctimonialibus illis, quæ humano quodam affectu Directoribus suis inhærent; minusque conscientiæ pacem & munditiæ in confessione inquirunt, quam vel naturale quodpiam solatium, vel exercendæ loquacitatis occasionem. 3. & iis, quæ cum vix peneque nihil in pietate proficiant, vix aliud in frequenti confessione, quam immeritum pietati nomen ambiunt.

CCXXXIV. REGULA II. Frequens confessio iis etiam utiliter suadetur: quin & præcipitur, qui necdum se vident sufficienter à peccato averfos, & à peccandi occasione sejunctos.

Ratio est, quia licet id genus homines omnino indigni sint absolutione, plurimum tamen ex confessione iterata capere possunt utilitatis. Utique enim piis ac potentibus egent consiliis, qui crimen, v. g. toto corde meditantur, necdum tamen ipsum exequi potuerunt; qui jam pluries lapsi in continua denuo labendi occasione positi sunt; qui hactenus peccatum ut aquam biberunt, quia sibi misere dimissi, vix unquam peccati gravitatem ac tristes effectus intellexerunt. Atqui sicubi pia & efficacia consilia vigent, certe in sacro Tribunali, ubi tenera à Confessario exhibetur charitas; ubi præsto est unctio Spiritus sancti; ubi Ambrosiorum lacrymæ lacrymas cient Pœnitentium; ubi lenia primum injunguntur pietatis officia, quæ contritionem cordis, vigilantiam, Sanctorumque, præcipue vero custodis Angeli, ac Dei-paræ magis opem alliciant. Ergo nusquam arceatur quis à confessione, quia etiamnum vitio adhæreat. Novimus certe virum, qui milites omnium scelerum luto immersos, non tam invitet, quam rapiat & trahat ad sacrum Tribunal: quot autem ad Deum, reduxerit; quot qui conspectum ejus, velut diaboli, effugiebant, in novos homines, opitulante gratia, transformavit, nec is ipse quidem enumerare valeat.

CCLXXXV. Satagendum autem Confessario, ut quos solvere nequit, ad se post duas circiter hebdomades revocet, iisque aliquod emendationis initium gratuletur; novos lapsus

carpat, sed circa verborum amaritudinem; hortetur, ut identidem, si fieri potest, soli in infimo templi angulo exclament: *Deus, Deus, propitius esto mihi peccatori.* Tum aliquo jam Pœnitentiæ usu, occasionum fuga, divini verbi auditione roboratos, in austeriorem Pœnitentiæ viam paulatim inducet; donec quantum satis erit probatos, ad absolutionem primo: & post aliquot doloris, gemituum, novæque pietatis dies, ad Agni convivium admittat.

CCLXXXVI. Sunt qui Pœnitentes in turpium habitibus positos summam tantum audiant in prima confessionem; iisque certæ pietatis officia præscribant, experturi num obtemperent, num vincula sua dirumpere incipiant, &c. Id autem efficiunt, quia durum sit, & sæpius inutile, longam & totam huiusmodi peccatorum confessionem audire; cum eorum multi nunquam revertantur.

Praxim hanc, quam à viris piis adæque & prudentibus teneri scio, nec redarguere ausum, nec commendare multum valeam. Qui plenam egit vitæ totius exomologesin, quasi ab immani pondere levatus, libentius, ut mihi videtur, præscriptam à Confessario viam in-

greditur; & ne in vanum laboraverit, longam & arduam texendo confessionem; passibus suis invigilat, ut tandem veniam obtinere possit. Contra vero timendum, ne qui generatim tantum aperuit, se ebrietati, vel luxuriæ mancipatum esse; nihil ultra agat, quia jam nihil vere & proprie egerit. Satiùs ego crediderim, saltem si liceat per tempus, potiorem confessionis partem excipere; tum ostendere Pœniteni jam præstitum ab ipso id quod erat pœnosum magis; hortari ut ceteros lapsus sedulo examine perpendat; demum à leviori Pœnitentia sensum deducere ad graviolem, ut supra.

Aliud fuerit, si vereri est ne Pœnitens obedire renuat: puta ne Sacerdos crimini deditus, à celebrando per aliquot menses abstinere nolit; ne iudex officium, cui plane impar est, dimittere recuset; ne usurarius reprobo commercio nuntium remittere abneget. Hi enim jam ab ipso limine interrogandi sunt, an Confessario, quidquid is tandem, rebus mature expensis, statuerit, obedire parati sint. Si sic quidem, laudetur Deus: si secus, ne quidem audiendi. Ut quid enim audias, quos absolvere non possis?

SECTIO TERTIA.

DE

CONFESSIONIS INTEGRITATE.

UT hæc multi momenti materia adæquate pertractetur, expendendum 1. an & quatenus confessio integra esse debeat; 2. an sub sint aliquando causæ ab integritate, ceteroqui debita excusantes; 3. an absolvi quando-

que possit, qui integre non confitetur; 4. quali indigeat examine, qui ab omni circa confessionis integritatem culpa immunis esse studet. A postremo hoc capite, ut quod in executione ceteris præstat, initium faciemus.

§. 1. DE EXAMINE CONFESSIONI PRÆMITTENDO.

Nemini dubium est, quin ad instituendam debite confessionem opus sit examine conscientie. Id nempe docet, tum Tridentina Synodus in textu mox citando; tum & ratio ipsa. Si enim Christus integram peccatorum confessionem præceperit; & id præcepit indubie, sine quo integra confessio fieri nequit: cum qui finem jubet, jubeat & media ad assequendum finem necessaria. Porro fieri citra miraculum non potest, ut quis citra examen sibi in memoriam revocet quidquid verbo, cogitatione & opere per longum tempus deliquit. Tota igitur quæstio est de conditionibus & modo hujus examinis; qua de re sit.

CONCLUSIO I. Prævium confessioni examen ea cura & sollicitudine instituendum est, quam exigit res magni momenti.

CCXCVII. Prob. 1. ex Trid. Sess. 14. Cap. 7. ubi hæc: *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria CUM DEBITA AC DILIGENTI PRÆMEDITATIONE HABEATUR, & circumstantias quæ speciem peccati mutant; anathema sit.* Ergo

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

confessio prærequirit diligens illud examen, quod rebus multi momenti impendi solet.

CCXCVIII. Prob. 2. quia, ut solide Catechismus Trid. 2. part. n. 66. qui nimis remisse conscientiam suam scrutantur, adeoque negligenter peccata admissa memoria repetere student; ea ne recordari quidem voluisse merito videri possunt: cum, ut supra monebamus, finem nolle censeatur, qui non vult media ad finem. Id autem, pergit Catechismus, si factum fuerit confessionem iterare omnino oportebit, aut saltem defectu ejus apud eundem Confessarium reparare.

CCXCIX. Erit vero debitum & sufficiens examen, licet non in omnibus æquale. Alii enim majori indigent, alii longe minori, puta qui extra peccati occasiones versantur, qui gravibus negotiis non vacant; qui crebro peccata deponunt, qui cum iusti sint & timorati, stant super vias suas: Horum enim oculos noxæ etiam leves statim offendunt, ita ut eas memoria retineant facile, nec differant, si præter morem gravius quid commiserint, recurrere ad Pœnitentiæ remedium. Aliud sane est

O o o

est de iis qui citra consilium & reflexionem in obvium quodcumque peccatum prouunt; & oculos habent plenos incessabilis delicti; unde non annos tantum, mensesve aut hebdomadas, sed & dies, dierumque momenta in ainaritudine animæ suæ recogitare debent.

CCC. Hi autem etsi graviori indigent examine, non eo tamen quod omnino luminum sit; tum quia curandum ut confessio utilis sit, non onerosa nimium, & instar carnificinæ crucians; tum quia sic providendum est Sacramento, ut non periclitetur corporis sanitas, aut cerebri constitutio. Et ita docent bonæ notæ Theologi.

CCCI. Hinc colliges 1. cum qui ex gravi negligentia grave quid omisit, mortaliter peccare; eique iterandam esse confessionem; ut paulo ante diximus. Quin & Confessarius, quos ad se imparatos accedere animadvertit, remittere debet, donec idoneam conscientiæ indagandæ operam adhibuerint: quia fieri nequit, ut rebus non ante recogitatis, ad interrogata rite respondeant. Nunquam tamen crude & acerbe objurgandi sunt, sed blande & humaniter, ne territi in perpetuum recedant. Imo erit paucis præbenda iisdem debiti examinis methodus; ac indicandum, si licebit, commodum tempus, quo redire possint. Lenius quoque agendum cum rudibus,

& hebetis ingenii, à quibus vix quidquam, nisi ut parvulos interrogas, extundere valeas. A fortiori differri non debet, cui imminet rationis vel mortis periculum. Idem esse possit, si conjicere liceat Pœnitentem per interrogata & industriam Confessarii sufficienter dispositum iri: quod raro iis qui parum Sacramenta frequentant, continget.

CCCII. Colliges 2. iis qui sedulum examen parant, satagendum, ut juxta Tridentinam admonitionem *conscientiæ suæ sinus omnes & latebras* revolvant: his proinde decurrendas esse varias classes peccatorum, quæ ad se pertinent. Unde præter capitalia peccata sigillatim percurrant Dei & Ecclesiæ mandata, negotia quæ tractarunt, aut contra debitum tractare omiserunt, loca, sibi præsertim periculosa, in quibus versati fuere, prout sunt omnibus spectacula, pluribus cauponæ; personas quibuscum egerunt; peccata in quæ frequentius propendent; generalia status sui munia, quæ inter non infimam sedem tenent christiana prolis educatio, cura domesticorum, quam qui negligit, infideli est deterior: & alia quæ ex divino lumine, si assidue & humiliter postuletur, dubio procul innotescunt.

Quid hac in parte à Confessario præstandum sit deinceps subjiciemus.

§. 2. AN ET QUÆ IN CONFESSIONE REQUIRATUR INTEGRITAS.

CCCIII. Integritas duplex secernitur in præfenti; *materialis*, quæ est adæquata omnium plane quæ quis commisit peccatorum accusatio; & *formalis*, quæ est accusatio vel eorum duntaxat, quæ post diligens conscientiæ examen redeunt in memoriam; vel eorum quæ hic & nunc Ecclesiæ clavibus subicere tenetur Pœnitens. Jam

Quæritur utra integritatis species in confessione necessaria sit. 2. An ad requisitam in confessione integritatem necesse sit aperire numerum peccatorum, circumstantias speciem mutantes, easve quæ licet speciem non mutant, peccatum intra eandem insigniter aggravant; item peccata dubia, personam complicitis, &c. quæ porro circumstantiæ mutant peccati speciem, quæ aggravent expendimus Tract. de peccatis, in speciali de circumstantiis appendice, quam relegi precor. His positis sit.

CONCLUSIO I. Ad legitimam confessionem requiritur integritas formalis, non autem materialis.

Prob. 1. pars. Integritas formalis in eo sita est, quod Pœnitens mortalia omnia, quorum post diligens examen recordatur, clavibus subiciat, quantum hic & nunc potest & debet. Atqui integritas illa ad confessionem requiritur.

CCCIV. Prob. min. 1. ex Patribus, quorum in re certa instar sit Chrysostomus Homil. 20. in Genesim, ubi sic: *Qui hæc fecit, si voluerit, ut decet, uti conscientiæ adjumento, & ad confessionem facinorum festinare, & medico ostendere ulcus, quod curet & non exprobet, atque ab illo remedia accipere, & soli ei loqui,*

nullo alio conscio, ET OMNIA DICERE CUM DILIGENTIA, facile peccata sua emundabit: confessio enim peccatorum abolitio est. Atqui omnia peccata cum diligentia dicere, nihil aliud est, quam confiteri omnia & singula, quæ post diligens conscientiæ examen occurrunt memoriam.

2. Ex Florentino in Decreto Eugenii, ubi *secunda Pœnitentiæ pars est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter.* 3. Ex Trident. Sess. 14. Cap. 5. ubi hæc legere est: *Ex his colligitur, oportere à Pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantum adversus duo ultima Decalogi præcepta.* Et paulo infra: *Cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios & Dei inimicos reddant; necessum est omnium veniam, cum aperta & veracunda confessione à Deo quærere.* Si enim erubescat ægrotus vulnera medico detegere, quod ignorat, medicina non sanat, ut loquitur Hieronymus.

4. A priori, quia, ut ibidem Tridentinum, *Christus Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam præfides & judices, ad quos omnia mortalia crimina, quantum moraliter potest fieri, deferantur.* Atqui Pœnitens omnia sua crimina non defert ad Sacerdotes, quantum moraliter licet, nisi confiteatur omnia & singula, quorum per diligens examen meminisse potest. Ergo.

CCCV. Prob. 2. pars: quia integritas materialis quandoque, seu physice, seu summe mora-

moraliter impossibilis est. Christus porro, dum confessionis legem instituit, impossibilia hæc præcipere non intendit; prout unanimiter per Doctores suos tradit Ecclesia. De his infra §. sequenti.

CCCVI. Obijciuntur quatuor contra 1. part. 1. Quod possit quis ab una censura absolvi, non ab alia. Ergo & ab uno peccato, non ab alio. 2. Quod in iudicio reus non omnia quæ male fecit, aperire teneatur. Ergo nec in sacro Tribunali. 3. Quod Carolo Martello ad B. Ægidii preces dimissum sit crimen, quod ille præ pudore non ausus fuerat confiteri. 4. Quod nihil opus sit accusare peccata, aliunde Confessario notissima. Verum hæc caduca sunt. Unde

Ad 1. neg. conseq. Absolutio enim sacramentalis ordinatur ad justificationem, quæ stare nequit nisi omnia simul mortalia deleantur. Aliud est autem de censurarum relaxatione, uti suo loco vidimus.

Ad 2. neg. iterum conseq. quia fori externi finis est pœna, quæ indici potest etiam si reus unum, cujus postulatur, crimen aperiat; finis vero Sacramenti est animæ salus, ad quam mortalium omnium absolutio requiritur.

Ad 3. Non valet argumentatio ex fabulis petita.

Ad 4. Non sufficit ut Confessarius sciat, sed necessum est ut per confessionem sciat peccatum Pœnitentis; quo de ejus contritione judicare possit. Ita Sylvius Suppl. q. 9. a. 2.

CONCLUSIO II. Ut confessio sit formaliter integra, debent exprimi numerus & species peccatorum, nec non & circumstantiæ speciem moraliter & mortaliter mutantes.

CCCVII. Prob. 1. ex Trid. Sess. 14. Can. 7. cujus textum adduximus nu. 297.

CCCVIII. Prob. 2. quia confessionis Minister judicis ac medici personam gerit, ut docet Trid. cit. Cap. 5. Atqui nec medici officium exequi debite potest, nisi vulnerum numerum, ac species probe norit; nec sanum de rei statu iudicium ferre, nisi plenam habeat causæ totius cognitionem; quæ dubio procul cogitationem, tum numeri delictorum, tum eorum speciei, tum proinde circumstantiarum quæ speciem variant, importat. Sane vero aliud fertur iudicium de eo qui gulæ indulgit, aliud de eo qui occidit fratrem: neque is, si semel homicida fuerit, tam dure excipietur, quam si his manus suas cruentarit. Nec demum si id in agro fecerit, eadem afficietur pœna, qua, si in Templo.

CCCIX. Dixi 1. *circumstantiæ speciem moraliter mutantes*: quæ enim hanc physice tantum variant, aperiendæ non sunt in Pœnitentiæ foro, ubi nihil curæ de entibus physicis, sed de moribus. Unde nihil ad confessionem, si alium occideris dextra vel sinistra manu; si sclopeto vel gladio, nisi forte eum lentiori, proinde duriori morte confeceris.

CCCX. Dixi 2. *& mortaliter*. Si enim circumstantiæ novum quidem, sed venialem dumtaxat actui tribuant malitiæ gradum, poterit is, ut alia venialia reticere. Imo, si circumstantia lethaliter gravis facinori tuo accesserit ex ignorantia vel inculpabili prorsus, vel leviter culpabili, haud necessum erit illam con-

fiteri: puta, si feria sexta, quam eo in loco esuriale esse nesciebas, gulæ & ebrietati indulgeris.

CCCXI. His adde tunc solum aperiendas esse circumstantias, quæ speciem mutant, cum ceteroqui Confessario ignotæ sunt. Unde si Sacerdos Sacerdotii suo notus contra castitatem deliquerit, haud tenetur voti sui circumstantiam, ut pote satis compertam, exprimere.

CCCXII. Sed quid si Sacerdos, non tantum Sacerdoti lege, sed & alio, quod privatim, vel certis in Congregationibus emiseric, voto ad castimoniam adstrictus, alicui confiteatur, qui novum hoc ejus vinculum ignoret.

Resp. tutius esse ut hæc privati voti circumstantia aperiatur: quia incertum sit an idem sit voti hujus, quod Ordinis sacris vinculum: cum negent non pauci castitatem in Ordinatione voto sponderi; eamque sola Ecclesiæ lege imponi contendunt: quod suo loco dicemus.

CCCXIII. Ex conclusione colliges 1. eos male ac perperam confiteri, qui ajunt se *ter aut quater, septies aut decies* hoc vel illud peccatum admisisse, quasi de numero dubitent, licet de eo certi sint, aut ex majori examine certi esse possint. Dubia enim hæc & anceps loquendi formula tunc tantum usurpari debet, cum re diligenter expensa numerus peccatorum certo definiri non potest. Et vero qui certus se quinquies pejerasse, ait se pejerasse *quinquies plus aut minus*, dupliciter mentitur; quantum enim perjurium, de quo sibi constat, uti dubium confitetur; sextum vero ut etiam dubium, quod tamen certo scit falsum esse. Idem ferme est si dicat, *quinquies aut sexies*, nisi forte, quod plurimis contingit, numerum assignet justo majorem, ut tutius sibi consulat.

CCCXIV. Colliges 2. eos qui antea solas peccatorum species confessi sunt, dicendo v. g. *quandoque detraxi, aliquoties pejeravi, vel furatus sum*, non modo dimittendos, ut novum & accuratius ineant conscientiæ examen; sed & iis iterandas confessiones, quotquot hoc modo apud imperitos Sacerdotes egere. Si tamen ex accurata hujus anni confessione præcedentium defectus intelligi posset; quia nimirum uniformis fuerit in Pœnitente vivendi ratio; nihil opus foret hujusmodi repetitione: Tunc tamen Pœnitenti subdenda forent paucula hæc: *Accuso omnia & singula, quæ in ceteris retro confessionibus non expressi*. Quod si peccata quædam ab iis quæ in postrema confessione deposuit, specie distincta ante commisisset, hæc denuo aperire teneretur: unde erit huic dandum idoneum tempus, quo conscientiam discutiat.

CCCXV. Colliges 3. ei, qui post diligens examen certo comperire non potest, quot præcise admiserit peccata, curandum esse ut numerum vero propiorem exprimat his verbis, *plus minusve*. Neque formula hac utendum temere & quasi divinando; sed cum rebus coram Deo pensatis verisimilior apparet numerus qui assignatur.

Qui vero certi nihil ac fixi detegere possunt, seu quia per annos plures ab omni confessione abstinerint; seu quia capitis sui capillos su-

per.

pergressi sint iniquitatibus suis, id saltem agere debent, ut in qualibet peccati specie aperiant suum vivendi morem, occasiones, propensionem, incentiva libidinis, spatium temporis, quo in exercitio peccati, peccandi voluntate, facti complacentia, ejusdem apud alios, quot & quales, jactatione permanserint; ut tandem omnibus pensatis intelligat Confessarius quoties circiter lapsi sint in mense, in hebdomada, in die. Sic enim status eorum intelligetur, quantum potest.

CCCXVI. Quod si res erit cum iis, qui diu & magna cum salutis incuria, in iis præsertim peccatis, in quæ lapsus lubricus & frequens est, inforduerint, ut sunt peccata carnis, præsertim sola cogitatione admissa, juramenta & alia id genus, quæ ex habitu non retractato obrepere solent, ita ut ne dicere illi quidem possint quoties circiter intra singulos dies, hebdomadas, menses, talia peccata admiserint; nec quamvis dicant, satis apud audientem possint aliquam facere fidem: id saltem respondeant, quanto tempore ita fuerint comparati, ut ad quamlibet occasionem in ea ruerent præcipientes, ut tandem intelligat Sacerdos, quam alte infixi sint in limo profundi, & de statu ipsorum aliquod possit facere judicium. Rituale Paris. p. 90.

CCCXVII. Hic porro animadvertendum eos, qui particula *plus minusve*, debite, id est, post idoneum ac maturum examen usi sunt, non teneri facta semel confessione. majorem, quem postea certo detegunt numerum exprimere, si is numerum quem expresserunt, notabiliter non excedat. Unde qui confessus fuit se decies, plus aut minus blasphemasse, adulterasse, &c. si postea deprehendat se duodecies id fecisse, non tenetur numerum hunc excedentem confiteri; secus, si in utroque vel alterutroque genere quindecies lapsus sit. Ratio est, quia in hisce formulis, *circiter, plus aut minus*, non comprehenditur excessus vel defectus quicunque etiam notabilis? sed modicus, major tamen vel minor proportionate ad numerum expressum. Porro ut unum ad quinque levem excessum facit, sic duo vel tria ad quinquaginta, &c. proinde à contrario quatuor ad viginti; quatuor vel quinque grandem faciunt excessum relative ad decem; & sic de ceteris.

CCCXVIII. An si Pœnitens perjuriam viginti pro decem bona fide confessus sit, numerum hunc retractare teneatur, ambigunt Theologi. Negat post Dianam Henno, quibus consensere nonnulli hac de re à nobis consulti; tum quia minor numerus contineatur in majore; tum quia, si cuiquam hoc pacto nocuit Pœnitens, certe sibi, cum graviorem ea de re Pœnitentiam subire coactus sit. Opinio hæc mihi à periculo videtur immunis: quanquam malim, si res cum eodem Confessario agatur, nudam veritatem subinde referari: secus si cum alio; quia plura sunt quæ durum est pluries confiteri.

CCCXIX. Sed nonne poterit Pœnitens hoc in casu injectam sibi Pœnitentiam moderari, prout factum esset à Confessario. si rerum, ut erat, veritatem habuisset compertam.

Resp. non posse; quia periculose quis suæ se Pœnitentiæ quasi arbitrum constitueret, Ali-

ter censuerim, si satisfactionum numerus certo peccatorum numero indubie responderet. Si v. g. quia vigesies jejunium à me omissum dixerim, jejunia viginti imposuerit Confessarius; si numinorum triginta restitutionem præceperit; quia furti duplo quam fuerat, majoris rem me fecissem; satis erit ut pro ratione peccati jejunem vel restituam. Verum hæc vix in praxi, seclusa evidenti Directoris declaratione, inservire possunt: quia potest cuiquam largitio indici duplo major, seu ut à furto potenter coerceatur; seu ob alia quæ commiserit peccata.

CCCXX. Quæres an qui circumstantiam in confessione aperiendam oblitus est, totum ad quod illa spectabat peccatum denuo confiteri teneatur.

Resp. affirm. si tota hujus circumstantiæ malitia exprimi non possit sine peccati hujus confessione. Unde qui turpe quid coram decem fecit vel locutus est, eamque scandali circumstantiam omisit; & ipsam & ipsum scelus aperire necessario debet; quia alioqui circumstantiæ malitia non satis perciperetur.

CONCLUSIO III. Ad integritatem confessionis necessum etiam est ut exprimantur circumstantiæ peccatum intra eandem speciem notabiliter aggravantes. Ita passim hodie Theologi.

CCCXXI. Prob. 1. Circumstantiæ notabiliter aggravantes ex sunt, quæ ita mortalem actionis malitiam in eadem specie adaugent, ut unum peccatum pluribus æquivalens efficiant, seu ratione quantitatis, ut si quis venerex delectationi per horas plures indulgeat; seu ratione intensiōis, ut si mala omnia, ipsamque æternam damnationem inimico suo exoptet. Atqui circumstantiæ hujusmodi necessario aperiri debent. Ideo enim Tridentinum cit. Cap. 5. aperiri vult circumstantias quæ speciem mutant, quia alioqui Confessarii nec de gravitate criminum recte censere possunt, nec pro illis pœnam quam oportet, Pœnitentibus imponere. Atqui eadem ratio militat pro circumstantiis notabiliter aggravantibus. Hæ enim, nec raro, criminis gravitatem magis adaugent, adeoque majorem Pœnitentibus pœnam imponi exigunt, quam circumstantiæ speciem mutant. Quis enim, ait Henno, non videat majorem esse malitiam in eo, qui ut hominem interficiat, prius *irsi amputat brachia & pedes, oculos effodit, nasum comburit, ventrem aperit, &c. quam in eo qui solo ictu gladii alterum occidit in Templo. Quis dubitet millies plus Deo displicere furtum bis mille aureorum, quam furtum casulæ exigui pretii?* Ergo.

CCCXXIII. Prob. 2. Ex Conciliis, quorum alia, ut Florentinum in Decreto, volunt ut Pœnitens, omnia peccata, quorum meminit, Sacerdoti tuo *integraliter* confiteatur; alia, ut Wormatiense an. 668. jubent Sacerdotem in Pœnitentia danda singulorum causas *singillatim* considerare, originem quoque, modumque culparum examinare. Atqui nec Pœnitens integraliter peccata confitetur, si circumstantiam mortaliter aggravantem reticeat; nec Confessarius pro culparum modo Pœnitentiam dat, si gravem culpæ modum ignoret. An enim confitetur integraliter, qui aureos mille furatus, di-

cit tantum; *peccavi mortaliter in materia furti; vel furatus sum plures aureos?* An Pœnitentiam delicto parem imponet Confessarius, si vel eum qui mille aureos furatus sit, excipiat, quasi qui decem; vel eum qui decem, excipiat, quasi qui mille subripuerit? non puto.

CCCXXIII. At, inquires, semper exprimenda erit furti quantitas, non quidem ut circumstantia aggravans; sed vel ut Confessarius restitutionem præcipiat; vel quia furti in individuo spectati quantitas, non se habet ut circumstantia, sed ut talis furti objectum, ac proinde ut ad ejus substantiam pertinens.

Sed 1. sæpe fit ut Pœnitens non indigeat ad restitutionem mandato Confessarii, ut si jam restituerit, vel firmum habeat restituendi propositum. Aliunde sufficiet: ut Confessarius generatim præcipiat rei totius furto subreptæ restitutionem.

2. Si quantitas furti ad ejus in individuo spectati substantiam pertineat, locus, duratio, tempus, & alia hujusmodi, pertinebunt ad cuiuscumque actionis substantiam; proinde nulla jam erit actus in individuo circumstantia. Bene igitur S. Thomas 1. 2. q. 7. a. 3. ad 3. *circumstantia est in furto, quod sit magnum vel parvum.*

CCCXXIV. Confirmatur proposito nostra ab absurdis quæ contrarium sequuntur. Juxta hanc enim non major decerni posset Pœnitentia homini qui villam totam, quam qui aliquot segetes incendio absumpsit. Non major ei qui odium, vindictæ animos, impuram cupidinem gesserit per annos viginti, quam qui his per quadrantem fuerit immoratus. Non demum major inimico inimicum vivum lento igne comburenti, quam gladio perimenti. Hæc. vero quis fecit?

CCCXXV. Prob. 3. Potest reservari peccatum ob circumstantiam tantum aggravantem, ut Clerici percussio quia atrox sit. Atqui reservari non posset propter hujusmodi circumstantiam, si hæc necessario in confessione aperienda non esset; sicut veniale reservari non debet, quia necessario confitendum non sit.

CCCXXVI. Prob. 4. Circumstantia speciem mutans, exprimi debet, non præcise quia mutat speciem, sed quia novam & gravem actui de se malo nequitiam addit. Unde necessario non esset exprimenda, si hujus malitiæ expers foret; puta si quis mali quid agat in cœmeterio, quod nesciat esse benedictum, vel sine gravi noxa violari posse invicibiliter existimet, quia id à Parocho audierit. Atqui etiam circumstantia notabiliter aggravans actioni malitiam novam & gravem superaddit. Ergo.

CCCXXVII. Prob. Demum ex communi Fidelium sensu, quibus persuasum est, se, si id genus circumstantias suppresserint, genuinæ confessionis officio defuisse.

CCCXXIII. Objic. 1. Tridentinum Sess. 14. ubi accuratam Sacramenti Pœnitentiæ expositionem spondet & ideo tradit; cum circumstantias in confessione aperiendas recenset, de iis quæ solum aggravant. Ergo censuit istas posse reticere.

CCCXXIX. Resp. neg. conseq. Neque enim Tridentinum circumstantias aggravantes siluit, quia in confessione omitti possint, sed quia

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

hinc quidem disputatur in Scholis, an ex inter confitendum aperiri debeant; inde vero noluit sacra Synodus quæstionem Scholasticos inter Doctores agitatam definire: quod jam pluries in hujusce Tractatus decursu advertimus. Ceterum dici potest PP. Tridentinos opinionem nostram implicite tradidisse, dum sanxerunt aperiendas esse circumstantias quæ speciem mutant, ut Sacerdos recte de gravitate criminum censere possit, & congruam satisfactionem indicere: hæc enim ratio æque, & sæpe plus pro circumstantiis aggravantibus valet, quam pro iis quæ speciem mutant. Et id utique ad Tridentini mentem, docet Romanus Catechismus part. 2. n. 63.

CCCXXX. Nec dicas, Concilium suis igitur promissis defuisse. Nam spondit equidem accuratam quæstionum Catholicos inter & A catholicos agitarum definitionem: at simul lites solos inter Catholicos motas dirimere noluit, ut alibi docuit nos Pallavicinus, & Acta sacræ ac prudentis Synodi serio legentibus constabit.

CCCXXXI. Inst. Aperte declarat Concilium *nihil aliud à Pœnitentibus exigere*, quam ut peccatorum numerum & circumstantias specificè discrepantes aperiant in confessione. Atqui ratio hæc loquendi, *nihil aliud*, cetera quæcunque excludit.

CCCXXXII. Resp. neg. maj. Quæ mera est & plena Tridentini textus subversio. Nempe eo loci impugnat sacra Synodus Novatores, qui confessionem appellabant *carnificinam animarum*, quasi ad eam materialis integritas, seu omnium prorsus, quæ quisque commisisset, peccatorum declaratio, requiretur. Contra vero docent Patres, *nihil aliud exigere à Pœnitentibus*, quam ut post diligens conscientiæ examen, *ea peccata confiteantur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerint.* Inde vero quid contra circumstantiarum notabiliter aggravantium confessionem

CCCXXXIII. Objic. 2. Non est addendum sine aperta lege onus gravissimum oneri jam satis per se gravi & odioso. Atqui & obligatio circumstantias aggravantes aperiendi in confessione gravissimum est onus; & id quidem à nobis confessioni de se satis onerosæ superadditur sine aperta lege. Hæc enim vel foret divina, vel Ecclesiastica. Neutrum porro dici potest. Non 1. Lex enim divina in Scriptura & Traditione continetur. Utraque vero de hujusmodi circumstantiis fileat. Non 2. cum ex concessis præsens istud caput definire noluerit Synodus Tridentina.

CCCXXXIV. Confirm. Quia potuit indubie Christus id unum exigere; ut peccata quoad numerum & speciem aperirentur in Tribunali. Ergo & id pro summa sua benignitate quadantenus facere debuit, ob summam enumerationis hujus difficultatem, à qua filios per patrem amantissimum eximi decebat.

CCCXXXV. Confirm. 2. Quia si quæ unquam circa hoc punctum prodixisset lex, opinio nostra semper in Scholis dominata esset. Atqui è contra, plures, eosque graviore patronos nacta fuit opinio adversa. Hanc enim tenuere Lessius, Delugo, Becanus, Toletus, Valentia, Vasquez, Medina, Navarrus, An-
P p p

gc-

gelus de Clavasio, Sylvester, Paludanus, Durandus, SS. Antoninus, Bonaventura, & qui unus plurium instar esse debet, Angelicus Doctor, tum in 4. dist. 16. q. 3. a. 2. q. 5. tum præcipue art. 12. ad Lectorem Bisantinum, ubi hæc: *Circumstantias aggravantes, quæ in aliud genus peccati non trahunt, non tenetur homo confiteri, sicut nec peccata venialia, licet sit laudabile quod homo ea confiteatur.* Quod & hic anceps stetit Doctor subtilis, etsi non illubens Angelici impugnator. *non est ita certum*, ait in 4. dist. 17. n. 20. *quod oporteat illas circumstantias aggravantes confiteri: Tamen tutum est & utile id fieri.* Atque hinc

CCCXXXVI. Confirm. 3. Lex non obligat, nisi sufficienter sit promulgata. Atqui lex de hujusmodi circumstantiarum confessione, non satis est promulgata: Cum ea negaverint utriusque Scholæ Principes, Thomas & Bonaventura. Ergo.

CCCXXXVII. Resp. ad 1. 1. confessionis legem arduam quidem esse, sed male odiosam dici. Neque vero idem est difficile & odiosum. Difficile est, tum exercituum Præfecto, tum & mercatori, uxorem, liberos, amicos, patriam deferere, innumera belli ac maris adire discrimina: neutri tamen id otiosum est, quia uterque hinc gloriam vel lucrum sperat. Sic & difficilis est, non tamen invisa confessio; quia uberes in præsentis pacis & gratiæ fructus parit, gloriæ autem spondet in futuro.

CCCXXXVIII. Resp. 2. neg. min. Docent enim Scripturæ, Concilia & Patres, docet & ipsa rerum natura, Pœnitentiam per modum iudicii fuisse institutam. Docent proinde in ea aperiendum esse, quidquid necessum est ut certum de gravi reorum statu feratur iudicium, seu ut iis pares decernantur pœnæ, seu ut congrua præscribantur remedia. Ut sicut fieri id non potest, quin aperiatur circumstantiæ speciem variantes, sic nec potest fieri, quin & ex detegantur, quæ peccatum notabiliter aggravant, uti probatum est. Ergo si non expressum, saltem sufficienter docent Scriptura & Traditio hujusmodi circumstantias reticere non posse.

CCCXXXIX. Neque defunt auctoritates disertæ quæ idem confirmant, ut videre est in secunda nostra probatione: cui & id addi possit Cœlestini Papæ Cap. *Non debes*, 10. XXX. q. 1. *Non debet Episcopus aut Presbyter committere cum mulieribus, quæ ei sua fuerint confessæ peccata. Si forte, quod absit, contigerit: sic pœniteat, quomodo de filia spirituali, Episcopus quindecim annos. Presbyter duodecim, & deponatur; si tamen in conscientiam populi devenerit.* Hic major pro secreto Episcopi crimine, quam pro Sacerdotis Pœnitentia imponitur. Atqui Episcopi incestus incestu Sacerdotis eo solum pejor est, quod ex personæ circumstantia aggravetur. Si dicas ex persona variari speciem criminis: Reponam id negari à pluribus; & ex ea, quæ in multis contingeret, opinionum varietate colligam necessario aperiri debere circumstantias aggravantes, ne dum aggravantes solum taceri credentur, ex etiam taceantur, quæ speciem mutant. Et vero contendit Valentia furti quantitatem confitendam esse, quia hæc furtum magnum à modico specificè distinguat: quoti melius cum S.

Thoma rati, *parvum & magnum* meras esse furti circumstantias, quantitatem ejus supprimerent?

CCCXL. Ad 1. confirm. Potuit etiam Christus à circumstantiarum quæ speciem mutant, quin & ab omni prorsus confessione eximere: neque id tamen, licet summe bonus, fecit; imo non fecit quia summe bonus; cum experimento compertum sit ex pia confessione bona profluere innumera. Ergo non ideo quia bonus sit, aggravantes circumstantias confessioni subtrahere debuit.

CCCXLI. Neque summe difficilis est, aut moraliter impossibilis enumeratio circumstantiarum de quibus agitur. Hæc enim consistunt vel in quantitate damni illati, vel in duratione actus, vel in ejus intensione, vel in insolenti peccandi modo. Atqui potest quisque, etiam rudis, discernere an grandem proximo summam furatus sit, vel graviter læserit famam ejus; an in venerea cogitatione, Deive aut fratris sui odio per longum tempus perseveraverit; an ira qua in alium excanduit, ad furorem usque, vel rabiem sit progressa; an in peccatis ceteroqui vulgaribus ordinarium quo hæc committi solent, modum insigniter exceßerit. Imo plerumque sit ut actus substantia propter ejus circumstantias retineatur, quia hæc animo profundius insident. Ceterum eas solum aperiri necesse est, certa vel indubia fide apprehenduntur ut notabiliter aggravantes. Quod si quid in his circa actus intentionem aut durationem modo non prorsus insolitam omisum sit, nihil inde habendum anxietatis: tum quia hæc satis innotescunt, dum *circum circa, plus vel minus* à Pœnitente accusantur; tum quia abunde intelligit Confessarius, vix unquam duo ejusdem speciei peccata, ejusdem omnino gradus esse ac durationis.

CCCXLII. Ad 2. confirm. neg. maj. Multæ enim sunt ac jam certissimæ leges, quæ à pluribus impugnatæ sint, præcipue vero cum gravem nactæ sunt adversarium, cujus auctoritate ceteri traherentur. Id autem contigit in præsentis, ubi Scholæ Angelus opinionem à nostra diversam amplexus videtur. Hæc tamen vel hinc summopere commendatur, quod Thomam habuerit contra se. Quantis enim niti debuit momentis sententia, quæ adversus tantum Doctorem se se tuita est, adeo ut ii etiam, qui in Angelici verba jurare dicuntur, ab ejus littera recedant.

Quamquam conicere est cum D. Soto & Sylvio Suppl. q. 9. art. 2. D. Thomam à priori illa sua opinione recessurum, si ultimam Summæ suæ manum apposuisset: quandoquidem 1. 2. quæst. 73. art. 9. & 2. 2. q. 61. art. 2. ad 3. doceat gravius esse peccatum in Regem, Principemve, aut personam eximie sanctam, quam in privatum, aut ordinariæ probitatis hominem. Ergo non sufficeret in mente S. Doctoris, ut confiteretur peccator, quod homini dedisset alapam; sed personæ qualitas addenda foret; & hoc non tantum eo casu, quo Pœnitens esset istius Regis subditus, sed etiam alias.

CCCXLIII. Ad 3. confirm. neg. min. Ex eo enim quod lex à gravibus quibusdam in dubium vocata fuerit, aut etiam negata, sequitur forte illam nonnihil aliquando passam fuisse

se difficultatis: at non sequitur vel eam non existere, vel non satis fuisse promulgatam. Et vero, si quæcunque in controversiam adducta sunt, rationem non haberent legis promulgate vix quæpiam esset lex in mundo obligans, ne ea quidem dempta, quæ Dei amorem imperat. Quin & eadem lex obligaret quandoque, quandoque non, prout varient Doctorum opiniones. Ergo divinæ leges à solo Deo pendent, non autem à diversis Doctorum opinionibus. Sic etsi crediderit B. Thomas innocentem, qui nocens probatus sit, posse mactari, non ideo promulgata non erit lex, quæ infonem necari prohibet. Fatendum tamen aliquando excusari, qui gravi auctoritate decepti contra legem peccant: quia ob bonam suam fidem materialiter tantum delinquant.

CCCXLIV. Objic. 3. Ideo tantum aperiri debent circumstantiæ quæ speciem mutant, quia diversa constituunt peccata. Atqui circumstantiæ nude aggravantes non constituunt diversa peccata, sed unum duntaxat.

CCCXLV. Resp. 1. neg. maj. Nam equidem circumstantiæ speciem mutant diversa ut plurimum peccata constituunt, sed non ideo præcise aperiri debent: bene vero quia actum multo peiorem faciunt, quam per se solum esse concipiatur. Atqui idem præstant, & sæpe magis, circumstantiæ aggravantes. Unde

Resp. 2. dist. min. Circumstantiæ aggravantes non constituunt diversa peccata formaliter & numerice, C. virtualiter, N. Equis neget furtum autem unius Octo unius nummi furtis æquivalere?

CCCXLVI. Objic. 4. Id solum in confessione aperiendum est, quod habet rationem peccati. Atqui peccati rationem non habet circumstantia notabiliter aggravans. Quod enim peccati rationem habet, vel ad numerum peccati: vel ad speciem ejus pertinet. Utrique porro accidentaliter est circumstantia tantum aggravans; ut patet in intensione vel duratione, quæ est extra rationem peccati, cum illud constitutum supponat.

CCCXLVII. Resp. dist. maj. Id solum: quod habet rationem, id est, malitiam peccati, C. rationem, id est, essentiam, ac veluti substantiam peccati, N. Peccata enim propter malitiam suam confitenda sunt. Atqui sæpius intensio, quantitas, duratio plus habent malitiæ, quam ipsa actus mali substantia. Atque hinc ratio, seu malitia peccati quandoque nec ad numerum, nec ad speciem refertur, sed v. g. ad intensiorem in odio, ad quantitatem in rapina, &c. Quantitas porro in rapina, etsi hanc secundum genus constitutam supponit, ejus tamen malitiam adaugere.

CCCXLVIII. Objic. 5. Non sunt confitendæ circumstantiæ quæ insigniter minuunt. Ergo nec quæ aggravant notabiliter.

CCCXLIX. Resp. neg. ant. Sicut enim illicitum est Pœnitenti numerum peccatorum adaugere; ita & peccatum notabiliter aggravare: quia sic Confessarii iudicium graviter inverteret. Neque ideo peccator se se excusare dicendus est, sed statum suum, prout coram Deo se habet, candide aperire.

CCCL. Ex his colliges cum Sylvio cit. q. 9. 1. in incestu exprimendum esse consanguini-

nitatis vel affinitatis gradum: gravior enim est quo in propinquiori gradu, puta cum matre, filia, sorore, cognata secundi aut tertii gradus committitur. 2. In adulterio, an simplex fuerit, an duplex, quia utraque pars conjugata esset. 3. In impudicitia, quod à Sacerdote, eodemque Religioso commissum sit, si hanc ejus conditionem ignoret Confessarius. Idem est de ea quæ cum ipso peccavit. 4. Si quis ad continentiam solemnem castitatis voto adstrictus, venerei grave quid admittat, haud sufficiet dixisse se contra votum deliquisse; sed exprimenda erit solemnitas voti. 5. Neque etiam, si falsum dicendo detraxeris, satis erit si gravis te detractionis incuses: sed aperienda erit gravis illa falsi circumstantia. 6. Qui jejunium solvit, vel carnibus vescendo, vel pluries comedendo in die, non dicet simpliciter se jejunii legem transgressum esse, sed transgressionis modum referabit. 7. Qui plures uno occidit ictu, de pluribus uno verbo detraxit, plures uni calumnias impegit, &c. Varia hæc recensere debet; seu quia peccatum aggravent, seu quia multiplicent peccata. 8. Qui alicui affidatam cognovit, debet, ut & ipsa, circumstantiam hanc aperire: quia licet crimen admitterit adulterio minus, admisit gravius simplici fornicatione. 9. Qui furtum majus commisit, quantitatem aperire debet. 10. Aperiri etiam debet relapsus circumstantia, ut docet S. Thomas in 4. dist. 22. q. a. 3. In his casibus pro magna parte conveniunt, ii etiam qui circumstantias aggravantes reticere posse opinantur, uti Sylvio animadversum est.

Tria subdit idem Theologos, 1. quod circumstantiæ, quarum notabilis gravitas difficilis est cognitu, necessario confitendæ non sint; quia alioqui scrupulis & conscientiarum anxietati locus daretur, tam in Pœnitentibus quam in Confessariis. Unde, inquit, tantum accusari debent, *de quibus evidens, aut quasi evidens est, quod valde multum aggravent peccatum.*

CCCLI. 2. Confessarium haud nimio importunum esse debere in inquirendis circumstantiis solum aggravantibus, *præsertim quando Pœnitens nullam ejus rei præbet occasionem; ne nimis emungendo, sanguinem eliciat. Neque etiam Pœnitentem sententiæ probabili adhærentem, ad suam cogat.*

3. Circumstantiam intensiorem, seu vehementis conatus ad peccatum vel in peccato, ordinarie non esse confitendam. Idemque iudicandum de continuatione actus, nisi sit multum extraordinaria. Unde si mulier ex nimio amore valetudinem suam graviter læsit; si quis totam diem vel noctem in impudicis colloquiis, aut aliis hujusmodi insumpsit, quo copulam obtineret, etiam si semel tantum obtinuerit; si capitali odio inimicum toto mense infecutus est; aperiendæ erunt id genus circumstantiæ, quia & extraordinariæ, & scitu faciles. Hæc Sylvius.

CCCLII. Verum triplex hæc viri docti æque ac prudentis resolutio in pluribus fallere potest.

Et quidem 1. si dubia ut dubia aperiri debent, quidni & circumstantiæ, de quibus dubium sit an *valide multum* aggravent; ideoque non ex tantum *de quibus evidens aut quasi evidens*

dens sit quod insigniter aggravent. Quæ vero tanta inde anxietas, seu Pœnitenti, seu Confessario, modo prior post maturum examen res detegat, quales esse meminit; posterior debite & caute interroget.

2. Esto importunus non sit; ad saltem sollicitus esse debet Sacerdos in inquirendis, non passim & temere, sed ubi opus erit hujusmodi circumstantiis; prout esse debet inquirendo peccatorum numero, quem ex circumstantiæ virtualiter adaugent.

3. Si non debet Confessarius Pœnitentem probabili addictum sententiæ, ad suam ipsius cogere. Ergo renuentem circumstantias aggravantes absolvere tenebitur; cum juxta Sylvium ibid. opinio, quæ eas confitendas negat, probabilis sit *propter auctoritatem Doctorum non paucorum qui illam docent*. Nolim tamen ut Confessarius ceteros omnes, pariter secum, quin & sæpe majoris doctrinæ, sibi in omnibus consentire jubeat: alioqui ne unus quidem Orbe toto esset Sacerdos, qui alium absolvere posset. Sed aliud est hominem rectum & doctum opinioni suæ in arduis permittere: aliud ferre ut quo tempore innumera omni pene probabilitate destituta, *propter Doctorum non paucorum auctoritatem*, probabilibus annumerantur, quisque quod probabile reputaverit, sequatur.

4. Non illubens crediderim intensiōis circumstantiam raro satis aperiri debere. Sed aliud censuero de circumstantia durationis: multo minori, quam à Sylvio assignetur. Si enim laicus quis, & à fortiori Clericus in sacris, turpe quid volens quidem, sed raptim & vix media *minutæ* parte intuitus sit, statimque ad se reversus continuerit oculos: an, quæso, erit is mihi eodem loco ac qui duabus plene horis eidem objecto adhæserit? In id ergo tum Pœnitentibus, tum & Confessariis enitendum, ut accurate, & tamen citra scrupulum, omnia, prout rebus coram Deo inspectis, apparebunt, detegant & detegi curent. Sic quidem non excipietur ante meridiem confessio generalis quinque aut sex Pœnitentium: sed quid adeo mali, si duo, tresve tantum audiantur, modo bene & integre.

CCCLIII, Quod ad circumstantias minuentes spectat, docet idem Duacensis Magister cum suaresio disp. 22. sect. 3. eas exprimi debere, 1. cum vel nullum, vel veniale faciunt id quod alias morale foret; unde interrogatus num per Quadragesimam jejunaveris, respondere debes id à te non præstitum, quia id vetuerit prudens medicus. 2. Cum etsi unam mortalis peccati speciem relinquunt, aliam tollunt; ut si eum interfeceris, quem hominem credebas, at invincibiliter nesciebas esse Sacerdotein.

Quod si circumstantia minuat quidem peccatum intra eandem speciem, sed illud mortale relinquat, non erit, juxta eosdem necessario confitenda, licet culpam notabiliter imminuere videatur; Tum quia circumstantia, quæ sic à tanto excusat, ut à toto mortali non excuset, reipsa non minuit notabiliter, ita ut valde variet morale Confessarii judicium; Tum quia est in omni peccato latitudo quædam, quæ à Sacerdote facile apprehenditur. Et vero qui

decies iratus prorupit in blasphemiam, facile supponitur quandoque majori de causa, quandoque ob multo minorem excanduisse.

CCCLIV. Quæres an actus exterior atque etiam effectus ex ipso secutus exprimi debeat.

Resp. affirmat. Ratio prioris petitur 1. ex communi Doctorum sensu, & Fidelium praxi. 2. Quia sine actus externi confessione non satis innotescit actus interni efficacia, intensio, extensio, proinde tota ejus gravitas. 3. Quia actus exterior censuras, irregularitatem, onus restituendi, scandalum plerumque inducit, à quibus immunis est actus interior. 4. Quia damnata est ab Alexandro VII. propositio isthæc: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit præcepto confessionis, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non exprimendo copulam*.

Ratio posterioris est, tum quia effectus, utpote voluntarius in causa, quadantenus ad objectum peccati pertinet; tum quia posito effectu incurruntur aliquando censuræ, irregularitates, debitum restituendi, & similia, quæ sublato eodem effectu non imminuent. Unde qui propinavit venenum, qui alium cædi jussit, aperire debet an mors, morbus, mutilatio inde secuta sint.

CONCLUSIO IV, Ad confessionis integritatem necessum est ut peccata dubia, quatenus dubia aperiuntur: seu dubitet quis de actus substantia, videlicet an fecerit, necne; seu dubitet de gravitate peccati, puta num mortale sit, an veniale; seu demum dubitet an ne hoc sit confessus, annon. Ita vulgo Theologi contra Caramuel. Coninck, &c.

CCCLV. Prob. 1. ex censura à Leone X. lata adversus octavum hunc Lutheri articulum: *In primitiva Ecclesia solum manifeste mortalia confitebantur Fideles*. Atqui per *manifesta* peccata, non tantum intelligebant Novator, quæ aliis nota forent, sed & ea etiam quæ certo constarent Pœnitenti: unde sic loquitur apud Rossensem pag. 124. *Ego de his mortalibus locutus sum, quæ aut aliis, aut sibi manifesta sunt*.

CCCLVI. Prob. 2. Quia ex Trid. sess. 14. cap. 5. debet Pœnitens aperire mortalia omnia, quorum memoriam ac conscientiam gerit. Atqui dubius an hoc vel illud lethale admiserit, & memoriam ejus gerit ex hypothese; & conscientiam habet, non quidem certam omnino, sed dubiam & opinantem, quæ, ut Tom. 1. vidimus, suo modo conscientia est, & quatalis ad multa obligat. Ergo ut certa pro certis aperire, sic & dubia pro dubiis confiteri tenetur: alioqui, ait S. Thomas suppl. q. 6. art. 5. ad 3. *peccat mortaliter, discrimini se committens*, seu exponens se periculo reticendi id quod vere commisit: cum e contra, rem ut est aperiendo, nulli se periculo exponat.

CCCLVII. Prob. 3. Quia dubius num peccaverit lethaliter, tenetur contritionis actum de suo hoc peccato elicere: cum nemini dubio an à gratia Dei excederit, liceat manere tranquillum; & gratia, si forte omissa est, non per dubium superveniens, sed per contritionem solam reduci possit. Atqui eo ipso quo conteri tenetur, tenetur & confiteri; partim quia rara est contritio, quæ per se solam pec-

catum

catum expungat; partim quia vera contritio votum includit confessionis.

CCCLVIII. Prob. 4. Ex praxi Fidelium, quam, ait Henno, utpote non ita gratam nusquam consensu unanimi induxissent Pœnitentes, nisi è veteri Traditione ortam hanc intellexissent. Huic autem praxi quis novam juniorum Casuistarum opinionem certus opponat?

Nec dicas, Fideles ipsa etiam venialia sæpius confiteri. Id enim non faciunt, quia necessarium judicent, sed ad melius: contra vero dubia confitentur, rati, si secus fecerint, defuisse se confessionis integritati.

CCCLIX. Objic. 1. Ea solum peccata confiteri tenemur, quorum conscientiam habemus. Atqui nemo dubii peccati conscientiam habet. Conscientia enim est iudicium: sed qui anceps est & dubius judicare nequit.

CCCLX. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. dist. maj. Conscientia est iudicium, sed non semper certum, cum conscientia dividatur in certam, probabilem & dubiam, C. certum semper, N. Adde quod dubitans judicet, non quidem se peccasse, vel non peccasse; cum ea de re dubius supponatur; sed 1. se statuere non posse annon à Dei gratia exciderit; 2. sibi proinde in hoc casu faciendum, quod erga Regem faciat Aulicus, idest, enitendum ut à cruciante illo dubii statu emergere nitatur.

Confirm. Qui re ipsa peccati conscientiam non habet, dicere potest. *Nihil mihi conscius sum.* Id porro an dicet qui dubius est annon lethaliter deliquerit.

CCCLXI. Objic. 2. Non tenetur ad confessionem, qui dubium suum prudenter excutere potest. Atqui dubius an peccaverit. Huic enim favet duplex juris principium, I. quod *in dubio melior sit conditio possidentis.* II. Quod *tandem debeat quisque præsumi bonus, donec constet eum esse malum.* Nimirum dubio non constat, quod malus sit: insuper vero suæ possessor est libertatis; nec in dubio tenetur se accusare.

CCCLXII. Resp. ad 1. neg. min. Nec obstant duo quæ opponuntur principia. Non primum, 1. quia in multis fallit extra materiam iustitiæ. 2. Quia contra adversarios retorqueri potest; cum possessio in præsentia stet contra libertatem pro lege confessionis, ut ex Fidelium praxi ostendimus. 3. Quia revera melior est utcumque conditio dubii, cum nec peccatum de quo dubitat, confiteatur ut certum, nec pro eo tanquam pro certo satisfacere cogatur. 4. Quia, ut bene Suarez disp. 22. sect. 9. n. 7. nullum est dubium de necessitate confitendi dubia dubie. Ceterum etsi non teneatur quis se vel alium accusare, quando hinc sibi vel alteri præjudicium imminet: at secus, cum accusatio grave removet iræ Dei periculum, ut in confessione.

Non secundum: si enim in proximi gratiam judicare teneor, donec mihi constet quod malus sit; quia alias temerarii iudicii periculum subirem; debeo ex alia parte talem me judicare, qualem me apprehendo, ideoque dubium bonusne sim an malus: sicque iudicium meum veri & æqui legibus congruit.

CCCLXIII. Objic. 3. Ex Regula 57. juris in *Tournely Theol. Moral. Tmo. IX.*

6. *contra eum qui potuit legem dicere apertius, est interpretatio facienda.* Atqui Tridentinum legem dubia declarandi aperte dicere potuit, & non fecit. Ergo.

CCCLXIV. Resp. 1. argumentum esse de non supponente. Supponit nimirum legem hæc vel illa peccata confitendi esse mere humanam; cum tamen sit à Christo, contra quem nulla potest interpretatio fieri.

Resp. 2. dist. maj. Contra eum qui potuit, & simul debuit legem apertius dicere, &c. C. qui potuit, sed non debuit, N. Porro non debuit gravioribus fidei negotiis distenta sacra Synodus, omnia, quod infinitæ fuisset alex, Theologorum jurgia componere.

CCCLXV. Objic. 4. Constat 1. votum in dubio impleri non debere; 2. dubia delicta in externo foro non admitti; 3. peccata dubia non esse materiam absolutionis. Ergo.

CCCLXVI. Resp. ad 1. neg. ant. cuius oppositum patet ex iis quæ Tom. 1. diximus, ubi de Voto.

CCCLXVII. Resp. ad 2. neg. conseq. In exteriori enim foro agitur de pœna, ad quam certæ requiruntur probationes: (quamquam tortura ob semiprobationes, quæ dubium non auferunt, haud raro indicitur:) at in Pœnitentiæ foro agitur de ipsa Pœnitentis venia & absolutione: hanc autem quis non emat dubii ut dubii accusatione?

CCCLXVIII. Resp. ad 3. peccata dubia, si sola sint, materiam esse absolutionis conditionatæ, saltem in casu necessitatis: eadem vero, si cum aliis certis, seu venialibus, seu gravioribus accusentur, generali & absoluta simul cum aliis absolutione dilui, si commissa fuerint. In praxi curandum ut dubio peccato certum aliquod, saltem jam confessum adjungat Pœnitens.

Ad pleniorē rei hujus frequenter practicæ intellectum.

CCCLXIX. Quæres 1. an dubium quodcunque sufficiat ad inducendam peccata hæc confitendi obligationem.

Resp. cum Sylvio ead. q. 6. a. 4. hætenus dicta *de veris dubiis accipi debere, in quibus, neque in unam, neque in alteram partem fieri potest resolutio.* Quod autem addit idem Doctor, eum, *qui sic hæsitaret, ut probabiliter opinaretur, vel se non commisisse id, de quo agitur, vel non esse mortale, vel se alias fuisse confessum, immunem fore à mortali, illud non confitendo, quia licet sequi iudicium probabile:* id, inquam, caute accipiendum, non de quocunque probabilitatis gradu, sed de eo qui ad certum usque excessum progrediatur, ut liquet ex Tract. de conscientia.

CCCLXX. Quæres 2. an qui confessus est mortale ut dubium, illud subinde ut certum confiteri debeat, si certum vel multo probabiliusprehenderit.

Resp. cum eod. affirmat. 1. quia peccatum exprimi debet, prout est in conscientia Pœnitentis. Atqui jam est in Pœnitentis conscientia ut certum, vel ut longe certius, neque ut tale confessus est. 2. Quia si ab initio certum fuisset, debuisset exprimi ut certum. Ergo & exprimi debet ut certum, cum post conf.

feffionem detegitur certum esse: quandoquidem necdum sub hac ratione clavibus subiectum fuerit. 3. Quia aperienda est ea cuiuscumque peccati gravitas, quæ ad prudens Confessarii iudicium notabiliter conducat. Porro certitudo peccati certam ei gravitatem inurit, quæ notabiliter variet iudicium Confessarii; cum dubia delicta minoribus quam certa pœnis subiaceant.

CCCLXXI. Objic. 1. Qui dubius de voto vel irregularitate, utriusque dispensationem obtinuit, si postmodum certo comperiat voti huius vel irregularitatis vinculum, non tenetur novam expetere dispensationem. Ergo à pari, &c.

CCCLXXII. Et vero qui peccatum dubie confessus est, ab eo directe absolutus fuit. Ergo non est cur illud denuo confiteatur.

CCCLXXIII. Resp. ad 1. neg. conseq. Disparitas est, quod dispensatio, aperto, ut cognoscitur, rerum statu, concedatur absolute, & citra ullum novæ declarationis onus: idemque est de absolute à censuris; (modo tamen, ait Martinon disp. 50. num. 97. proposita ad obtinendam dispensationem causa sufficeret ad votum certum ut ad dubium: quia alioqui non videretur valida voti certi dispensatio.) At vero absolutio à peccatis, juxta ordinem à Christo constitutum ea lege datur, ut Pœnitens, si quam subinde deprehenderit peccati sui circumstantiam aggravantem, hanc aperiat. Est autem certitudo peccati circumstantia quædam non parum aggravans, & Confessarii iudicium immutans moraliter. Ergo, licet is, qui dubium ut tale accusavit, directe sit absolutus; quia tamen absolutus non est, nisi cum onere rem ut in se est declarandi, si possit; ad novam ejus ut certæ confessionem in casu nostro tenetur.

CCCLXXIV. At, inquis, jam confessus est totum prout erat in conscientia peccatum, nempe quoad numerum, speciem & circumstantias. Ut quid igitur novo gravatur onere?

CCCLXXV. Resp. neg. ant. Qui enim confessus est peccatum ut longe minus, totum confessus non est. Porro qui ut dubium aperuit, confessus est ut minus, minorique pœna dignum.

CCCLXXVI. Objic. 2. Qui confessus est se octies vel novies pejerasse, si novies se pejerasse certo comperiet, nonum perjurium deinceps confiteri non tenetur. Atqui teneretur in hypothese nostra: quia perjurium nonum accusavit ut dubium, imo & octavum, ut ponderat Lugo disp. 16. num. 78. ubi gravem hanc difficultatem fuisse versat.

CCCLXXVII. Respondent nonnulli neg. maj. quia par sit utrobique ratio. Et ego quidem sic respondere malim, quam à stabilito peccata dubia confitendi principio recedere: quia tamen apud saniores Theologos receptum est, ut & dubia prout talia aperiuntur, & qui numerum vero pœne æqualem aperuit, com-

perta etiam numeri majoris ut & minoris veritate tranquillus maneat; ita ut id velut certum quid in Rituali Parisiensi tradatur.*

CCCLXXVIII. Resp. neg. min. quia, ut bene Martinon ibid. n. 96. major requiritur sedulitas in explicanda peccati substantia, quam in numero. Unde sancitum est usu communi, ex quo magis quam ex principiis metaphysicis de confessionis integritate judicari debet, ut numerus *circiter* declaretur, quantus post sufficientem diligentiam occurrit. Et certe, fatente Lugo cit. disp. n. 588. apud omnes pene constar, eum qui confitetur se quater aut quinquies fornicatum esse, non teneri postea ad distinctam quintæ fornicationis confessionem, quamvis certo illius recordetur: contra vero si dicat Pœnitens, certum se esse de mortali contra castitatem culpa, non tamen recordari eamne cum soluta vel conjugata commisserit, fatentur omnes eum ad speciem peccati exprimendam teneri, si postea eam fuisse conjugatam certo adverterit. Cur porro: Nisi quia peccati species multo explicatius aperiri debet, quam peccatorum numerus. Atqui, ut è probationibus nostris liquet, discrimen inter mortale certum & dubium speciem moraliter mutat in ordine ad confessionem, & confessarii iudicium. Id autem vix ac ne vix quidem contingere potest, cum de solo numero agitur; ac multo minus cum agitur de numero, qui dubie licet, utcumque tamen expressus est. Et vero quis Confessarius, cum audita plurium generali confessione, quorum alius per annos decem impudicitæ servierit, alius forte plus vel minus per aliquot dies, graviorem hac de causa uni quam alii Pœnitentiam imponere possit; cum hæc nonnisi confuse animo retineri possint. Aliud sane sit, si horum quis immane aliquod contra naturam scelus perpetraverit, &c.

CCCLXXIX. Quæres 3. quid juris, si Pœnitens confessus sit peccatum, cujus vel ipse, vel Confessarius, vel uterque tunc confessionis nesciebat gravitatem; sed quod postmodum lectis vel auditis Theologis mortiferum esse cognoverit.

CCCLXXX. Resp. nihil esse cur denuo illud confiteari teneatur; quia plene illud quoad substantiam & circumstantias confessus sit. Neque enim, ait Sylvius pag. 39. nova ulla occurrit circumstantia, quæ in confessione expressa non fuerit; nec opus est ut Confessarius determinate sciat hoc vel illud peccatum quod in tribunali audit, esse lethiferum; cum id ne doctiores quidem semper dijudicare valeant. Si quis autem confiteatur peccatum falso putans se illud commisse, & postea certo sciat quod non commiserit, non est necesse illum redire ad Confessarium, vel aliquid de peccato isto loqui, ante vel post communionem, quia confessio illius bona fuit, nec aliquid accedit novi confitendum circa illud. Ita idem, & nos jam

* „ Si alius occurrat numerus, qui probabiliter iudicetur ad verum accedere, is etiam sufficit: ac licet peracta confessione recordaretur Pœnitens veri ac certi numeri, non debet esse anxius de illo iterum in alia confessione aperiendo, sed liber erit ab illa obligatione per illum numerum probabilem ante expressum. Paris. Lud. Ant. de Noailles, pag. 89. Idem docet Rituale Argentinenſe Sereniss. & Emin. Cardin. de Rohan., Nisi forte, inquit, tant occurrat multitudo peccatorum (quod difficile contingere potest) ut notabiliter excedat numerum prius recognitum, pag. 119.

jam supra cum comuni. Et vero, ait Antonius, carentia peccati non est materia confessionis.

CCCLXXXI. Quæres 4. an scrupulosi eadem incumbat necessitas peccata dubia confitendi, quæ ceteris.

Resp. cum Theologis omnibus negative; siquidem de iis scrupulosi sermo fit qui timorati sint, & à gravibus, externis præsertim quorum non deest occasio, peccatis ut plurimum abstineant. Ratio est quia è duobus malis illud eligendum est quod minus fuerit. Minus autem malum est quod forte dubius scrupulosus peccata quædam omittat, quam ut perpetua voretur anxietate, se ipsum & Confessarios jugiter defatiget, mœrore obruatur, sensus & capitis periculum subeat, quandoque etiam desperationis; prout contigit adolescenti, cujus historiam ex Lugo recensuimus in Tract. de Conscientia. Unde scrupulosi id genus, qui sæpe & aliquando sæpius confessionem frequentant, modico opus est examine, & declaratione brevi: iique, nec raro, etiam non auditi, vel celebrare, vel ad Eucharistiam accedere jubendi sunt, ut in praxi suo monet Habertus. His addiderim isthæc Garnerii Tract. de Offic. Confessarii sect. 2. art. 1. *Vix unquam permittat Director scrupuloso confessiones generales, ne scrupulis infinitam præbeant materiam. In quotidianis confessionibus præscribat aliquando modum, ver. gr. ut Pœnitens vel de certis tantum capitibus confiteatur per se, vel respondeat ad nonnulla tantum interrogata, ne inter examinandum nimis conscientiam, pax animi vel amittatur tota, vel magna ex parte. Non permittat abstinere à frequentandis, ut oportet, Sacramentis, quod vulgo cupiunt omnes scrupulosi, ne sibi admodum utili sacramentalis gratiæ auxilio careant. Vix unquam permittat scrupulosos de blasphemis in Deum, de desperatione, de murmuratione erga divinam Providentiam, de infidelitate, de peccatis carnalibus, utique secluso exteriori actu, de odio fraterno confiteri. Solent enim hæc omnia venire in mentem scrupulosorum, præsertim cum pervenire ad summum. Sed vix unquam, si tamen nonnunquam præbetur ipsis consensus. Imo: nec credendum scrupulosi, cum affirmant se formaliter consensisse: vix enim super ea re sunt sanæ mentis.*

CCCLXXXII. Quod si Confessarium suum nullo infallibilitatis jure frui causentur, monendum erit; eum, quem ceteroqui pium, prudentem ac doctum satis esse supponimus, etsi quoad se decipi possit; non tamen quoad scrupulosum: cum isti nullum aliud ad animæ pacem suppetat, quam cæcæ obedientiæ remedium. Hinc S. Bernardus Lib. de præcepto & disp. Cap. 9. & 20. *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Quid enim interest, utrum per se, an per suos Ministros, sive homines, sive Angelos, hominibus innotescat placitum suum Deus? Sed homines, inquis, facile falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda & præcipienda fallere possunt* SED ENIM QUID HOC REFERT TUA, QUI CONSCIUS NON ES? *præsertim cum teneas de Scripturis, Malach. 2. quod labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore ejus requirunt: Ipsum proinde quem pro Deo habemus, tanquam Deum, in his quæ APERTE non sunt contra Deum, audire debemus. Et cap. 10. Imperfecti cordis & infirmæ prorsus voluntatis indicium est, statuta seniorum studiosius discutere, hærare ad singula quæ injunguntur, exigere de quibuscunque rationem, & male suspicari de omni præcepto, cujus causa latuerit, nec unquam libenter obedire, nisi cum audire contigerit quod forte libuerit; aut quod non aliter licere, seu expedire, monstraverit vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, imo nimis molesta est hujusmodi obedientia. Eadem est communiter Patrum assertio, ne uno quidem Doctorum reclamante. Unde dici possit ad scrupulosos, sibi ex auctoritate infallibili constare, quod non peccent, dum obtemperant homini, qui & sapiens reputetur, & in nullam malæ doctrinæ suspensionem merito devenit.*

Quod ad aliud spectat scrupulosorum genus, qui nigro vapore depasti, à peccato ad peccati horrorem, indeque rursus ad scelus perpetuo circuitu transvolant; hi, juxta Habertum, quantum ad præterita audiendi non sunt, donec adversus præsentia roborati actualibus peccatis nuntium serio remittere inceperint. De quo ad citatam praxim part. 1. c. 7. sed & vide quæ diximus Tom. 1. ubi de conscientia scrupulosa.

§. III. DE CAUSIS A CONFESSIONIS INTEGRITATE CERTO EXCUSANTIBUS.

Nemini dubium est quin Pœnitens pie & valide, tametsi non integre confiteri aliquando possit. Verum ambigitur saltem pro certis casibus an ab ea integritatis lege immunis sit. Duas non pauci generatim statuunt causas, quæ ab integritate illa excusent, physicam nempe & moralem impotentiam. Recte quidem sed forte paulo confusius. Sit cum illis

CONCLUSIO I. Oblivio inculpata à confessionis integritate excusat. Idem est de Ignorantia invincibili.

CCCLXXXIII. Prob. Utraque pars, quia Deus impossibilia non jubet. Atqui impossibi-

le est confiteri, seu quæ prorsus è memoria exciderunt; seu quæ invincibiliter ignorantur habere rationem mali. Hinc Concilia non alia jubent aperiri peccata, quam quorum post accuratum examen recordatur Pœnitens, atque conscientiam gerit. Atqui nec ea meminit, quorum oblitus est, nec eorum conscientiam habet, quæ omnino peccata esse nescit.

CCCLXXXIV. Hæc tamen peccata, si postmodum redeant aut detegantur, erunt clavis subiicienda. Manet enim obligatio hæc, sicut manet obligatio suscipiendi Baptismum in iis qui per votum ejus rationem peccatorum

consecuti sunt, ut bene Sylvius. Unde quod ait Tridentinum, peccata quæ diligenter cogitanti non occurrunt, universum eadem confessione inclusa esse intelligi: sic accipiendum est, quod inclusa sint quoad effectum remissionis; non sic vero, ut quando memoriæ occurrerint, non sint expresse confitenda.

Tunc autem non erit necessum reliqua quæ prius confessa sunt peccata denuo confiteri, seu eidem seu alii Pœnitentiæ Ministro, *nisi in generali, sic: alias quando fui confessus, omisitale peccatum*, quia ex animo excidisset. Ita idem Sylvius Suppl. q. 9. art. 2. §. 4.

Tria hic quærentur, 1. an qui peccati obliti meminit ante communionem, illud statim confiteri teneatur. 2. An generaliter loquendo diu differre possit. 3. An qui solam gravem circumstantiam oblitus sit, ipsam peccati jam confessi speciem denuo confiteri teneatur.

CCCLXXXV. Resp. ad 1. neg. propter rationes adductas Tom. 5. quem locum consuil precor ob insertas ibidem gravis momenti restrictiones.

Ad 2. respondet Sylvius ibid. necessum non esse (seculo communionis casu circa quem aliud à nobis sentit) ut oblitorum confessio fiat, statim atque redit illorum memoria, sed tatis esse quod tempore opportuno fiat: *Imo*, inquit, *ad evadendum præcepti transgressionem, licite in sequens Pascha differri potest*, quia jam Ecclesiæ præcepto satisfactum sit per confessionem omnium quorum habebatur memoria.

Mihi tamen longe tutius est ut oblitorum confessio non differatur in multum tempus; tum quia vereri est ne rursus è memoria excidant; tum & magis, quia remissa non fuerunt, nisi ea conditione ut clavibus subicerentur. Equum est porro, ut conditio acceptata, cum oportune potest, adimpleatur.

CCCLXXXVI. An autem qui sola oblita confitetur, nova donandus sit absolutione, non convenit inter Theologos. Affirmant ibid. Sylvius: *tum quia omnis confessio sacramentalis (mortalium præsertim peccatorum) ordinatur ad absolutionem consequendam: Ergo etiam confessio mortalis obliti*; tum quia quando peccata per contritionem perfectam remissa fuere, ea etiam confiteri oportet, ac super iis dari absolutionem.

Neutra hæc doctissimi viri ratio omni exceptione major est: cum prior rite ponderata, mera sit petitio principii. Posterior parum probet; 1. quia nusquam certo constare possit, dempto revelationis casu, hominem ex sola charitate iustificatum esse: ei vero qui rite confessus est, non minus certum sit dimissum esse peccatum oblitum, cum cetera, à quibus denuo absolvi non jubetur. 2. quia inviolata lege receptum est, ut qui ne indirecte quidem absolutus est à peccato, ab eodem absolvatur: non autem ut jam absolutus indirecte denuo absolvatur. Unde ex his qui peccatum oblitum, si ante communionem redeat in memoriam, statim accusari volunt, negant non pauci novam impendi debere absolutionem; prout eodem Tom. 5. vidimus.

Ut ut est, vix ullius est momenti præsens quæstio: si enim, ut Sylvio placet, oblitorum confessio ad tempus non ita breve protrahi po-

test, poterunt hæc cum novis, quæ à postrema confessione dubio procul admilla fuerint, peccatis absolvi.

CCCLXXXVII. Resp. ad 3. eum qui gravem peccati circumstantiam oblitus est, ad confitendum ipsam sceleris speciem teneri, si aliter nequeat circumstantiam ipsam, satis aperire: alias non. Unde, quidquid contra sentiat Henno, qui fornicationem confessus est, voti castitatis quo ligabatur, & votum & fornicationem denuo aperire tenebitur: neque ei satis fuerit dixisse: *Violavi votum castitatis in materia gravi*. Sic enim nec prior Confessor rationem sacrilegii intelliget; nec posterior totam ejus gravitatem. Violari enim & graviter potest castitatis votum, etsi ad copulam non deveniatur. Si quis vero, ait idem, centum furatus, ex oblivione quinquaginta tantum accusarit, satis est ut in sequenti confessione declaret quinquaginta, quia sic totum peccatum exprimit. Id quidem pro variis circumstantiis verum aut falsum esse opinor. Verum, si agatur de furto quod ignorante domino factum sit: sepius vero falsum, si rei ablata dominus, comperta damni sui gravitate, in iram longe majorem exarserit, jacturam longe graviolem passus sit, &c.

CCCLXXXVIII. Dixi in Conclusione, *oblivio inculcata*; si quis enim defectu examinis idonei lethiferum quid omiserit, nulla erit & irrita confessio ejus, nisi forte oblivio vel negligentia venialis fuerit, quod etsi fieri absolute potest, non est facile præsumendum.

CCCLXXXIX. Dixi rursus, *Ignorantia invincibilis*, quæ enim vincibilis est, licet non sit crassa, qualem exigere videtur Sylvius, nec à sacrilegio, nec ab iteranda confessione excusat, si res apud alium Confessorem agitur. Et id ex principiis quæ in Tract. de Actibus humanis exposita sunt, sponte fluit.

CCCLXXXX. An autem vincibilis fuerit hujus vel illius Pœnitentis ignorantia, non adeo facile judicatur. Videndum 1. an Catechismus & instructionibus defuerit culpa sua. 2. An saltem lectione, vel aliter, jacturam hanc refarcire non potuerit. 3. An serium coram Deo instituerit conscientia suæ examen. 4. An inter confitendum sic esset affectus, ut peccatum quod tacuit, aperiret, si scivisset aperiendum? annon paria vel etiam graviora deposuerit, &c. Si enim res ita sit, peccati suppressio vel in ignorantiam invincibilem, vel in oblivionem inculpatam refundi posse videbitur.

CCCLXXXI. An vero qui pluries in *molitiem* lapsi, hoc peccatum reticere, quia causentur ignotam fuisse sibi nequitiam ejus, à repetendis apud alium confessionibus immunes sint, ambigitur. Pars negans, ut tutior est, sic &, moraliter loquendo, videtur probabilior. Et vero qui peccatum illud siluit, vel ei etiamnum adhærebat, vel ab ejus consuetudine resipuerat. Si primum, quis hominem pollutioni mancipatum, adeoque in gravi juris naturalis principio cœcutientem, veniam à Deo promeruisse tam certo confidat, ut eum ab iterandis confessionibus eximere auit? si secundum; ergo suspicabatur aliquid esse in actione hac sua inordinati. Sed qui actionis suæ malum suspicatur, reus est si gradum mali non

non inquirat ab iis quibus lepram inter & lepram discernere incumbit.

Novitamen, nec imperitos, qui, rebus facilius expensis Pœnitentes hac ex parte lapsos non ausi sint malæ fidei redarguere. Fortassis, quia pollutio nonnullis, nihil etiam mali cogitantibus, tam facile contingat, ut eam veluti merum aliquod naturæ levamen reputent.

CONCLUSIO II. Excusat etiam ab integritate confessionis impotentia vel actualis, vel imminens seu ex parte Pœnitentis, seu ex parte Confessarii.

CCCLXXXII. Prob. non urget confessionis integritas, cum eam prætermitti jubet æqui ac recti ratio. Nihil enim sanxit Christus utrique adversum. Atqui confessionis integritatem prædictis in casibus omitti jubet æqui ac recti ratio. Quod ex sequentibus exemplis ubique receptis constabit. Itaque

CCCLXXXIII. Absolvi debet Pœnitens, licet necdum integre confessus, 1. cum vereri est ne in amentiam vel phrænesim incidat. 2. Cum qua mutus, sordus, balbusve, vel pene imperitus linguæ, omnia ad amissum confiteri non potest. His enim, cum id quod possunt, confessi fuerint, *impertienda est absolutio, non in mortis periculo tantum, sed etiam quando præceptum confessionis obligat.* 3. Cum in ipso confessionis actu ingruit periculum mortis. 4. Cum gravi laborans infirmitate candide fatetur superesse alia quæ confitenda sint, sed ultra ob defatigationem, atque imbecillitatem non posse proseguere. Neque tunc, ait Sylvius, scrupulose differenda est absolutio, etsi æger in alteram diem supervivere posse videatur; ne, quod alicui contigit, mortuus reperiatur, qui sperabatur audiendus. 5. Cum tempore pestis, instantis naufragii, prælii relative ad Pœnitentem periculosi, incendii domus plenæ viris, quibus desit exitus, non possunt integræ multorum confessiones excipi: tunc enim vel distincti cujuscumque peccati confessio ab unoquoque excipienda est, idque stricti juris est, si fieri possit; vel omnes, si urgeat tempus puta prælii, confessionem simul & dolorem per exteriora signa, pectoris percussione, conjunctionem manuum, genuflexionem exhibere debent; tuncque præmissa ante, prout poterit, vivida & brevi ad contritionem exhortatione, sub hac absolventur forma: *Ego vos absolvo à censuris & peccatis.*

Quod subindicat post Sylvestrum & Sylvium Henno, *posse omnes simul aliqua peccata confiteri, & omnes simul absolvi*, si necessitas id postulet: gratis petium videtur: nisi Confessarius plures simul audire possit; quod si de uno vel altero supponi potest, vix ac ne vix quidem de numero majori. Audiet unusquisque vicinum suum, neminem fere Sacerdos.

CCCLXXXIV. Ceterum qui urgente periculo generalem à Sacerdote, nihil confessi absolutionem receperunt, debent postea, si tempus ferat, distincti aliquid confiteri. Sic Bofordæus noster, submersus mali cum aliis plus minus quinquaginta, omnes primum absolvit generatim; tum manu altera contra fluctus, altera contra inferos dimicans, propriamque despicatus vitam, huc & illuc ad singulos per duas horas enavit, & singulos prout occurre-

Teurnely Theol. Moral. Tom. IX.

rant, nova donavit absolutione, vitamque, quam servare potuisset, (erat enim nandi peritissimus) pro Christo & fratrum salute prodedit.

CCCLXXXV. Ut autem ab integritate confessionis excusat impotentia quæ ex parte Pœnitentis, sic & quæ ex parte Confessarii imminet. Unde necdum integre confessis impertienda est absolutio, 1. cum Pœnitens simul & Confessarius, qui unus præsto est, æque ad interitum vergunt, adeo ut vereri sit, ne Sacerdos linguæ usum, & forte vitam amittat, priusquam absolvi possit Pœnitens, si omnia confiteatur. 2. Cum certum impendet mortis periculum Confessario, si cum Pœnitente commoretur, quantum opus foret ad plenam confessionem: puta si is contagioso morbo laboret, & Confessarius non possit ipsum, *etiam minus absque evidenti mortis periculo*, diutius audire: tunc enim auditis aliquibus *potest ipsum pacificare & absolvere.* Si enim Pœnitens ab integritate excusetur, ob impendens sibi vitæ discrimen, eadem ratione excusari debet Confessarius; *qui tamen hortari debet infirmum, ut serio de omnibus peccatis propter Deum offensum doleat, & cavere ne ipsum perplexum vel anxium relinquat.* Ita post Suarem, Tannerum, & alios Sylvius.

CCCLXXXVI. Hæc resolutio in terminis Sylvi, nempe de *evidenti*, adeoque de extraordinario mortis periculo intellecta, verè admodum similis videtur. At simul statuendum cum Henrico Scaille, Lovaniensi Professore, in Tract. cui titulus: *Obligatio ac modus administrandi Sacramenta tempore pestis*, Cap. 24. Pastores, Religiosos, aliosque, *qui voluntarie se obtulerunt ad administrandum Sacramenta peste infectis*, teneri ad excipiendam integram subditorum de mortalibus confessionem, *non obstante ordinario contagionis periculo*; tum quia tanti non est ordinarii vitæ periculum, quod crebro propter salutem proximi subeundum est, ut propter illud pars longe incertior certiori præferenda sit; tum quia Pœnitentium multi aperto tentationum, ipsius etiam desperationis periculo exponerentur, nec ob prætextum periculi tantum ordinarii, tranquillari possent, nisi omnia peccata sua confiterentur.

CONCLUSIO III. Excusat etiam ab integritate confessionis æqua & probabilis formido damni gravis, seu spiritualis, seu temporalis, inde proventuri vel Confessario, vel Pœnitenti, vel alii tertio.

CCCLXXXVII. Prob. tum quia positivæ leges cum tanto damno non obligant; ut in ceteris legibus patet, tum quia ubi duo concurrunt præcepta quæ semel servari non possunt, illud alteri præferendum est. quod alio antiquius est, & fortius, præsertim si id quod nunc omittitur, statim tempore impleri possit. Atqui charitatis præceptum antiquius est & fortius præcepto integræ confessionis: aliunde vero jubet charitas grave averti damnum, seu à nobis, seu à Pœnitente, seu à tertio quopiam; Ergo.

CCCLXXXVIII. Hinc 1. si *Confessario*, quia diutius acturo cum Pœnitente, imminet grave periculum gravis morbi, perpetuæ captivitatis, mutilationis membrorum; poterit is

R r r

Pœ-

Pœnitentem non integre auditum absolvere; si id postulet iusta causa, qualis est obligatio annuæ confessionis, ceteroqui multum in tempus protrahendæ; necessitas muniendi se adversus tentationem molestissimam, arcendi à se iniquam suspicionem.

Idem est, ajunt, si vereatur ne certi peccati auditio sit sibi causa ruinæ & scandali; desitque Confessarius alter, ad quem Pœnitens remitti possit. Verum opinio hæc non uno ex capite nutat; 1. quia Sacerdos brevi & acri ad Deum confugio malum hoc à se propulsare potest. 2. Quia methodus isthæc ad summum cum rudibus proficere poterit. Ceteri enim quibus media, ut ita loquar, in via vox præcludetur, ultra pergere volent; an infirmitatem suam aperiet Confessarius? an dicet apud se quidem, non tamen apud alios, sufficere quæ audit? &c.

CCCLXXXIX. Hinc 2. immunis est ab integritate Pœnitens, si ex illa grave sibi malum vel peccatum vereatur, ut 1. ne Sacerdos confessionem suam revelet; ne grave ejus odium, persecutionemve incurrat; ne deinceps necessariis ad victum aut vestitum privetur; ne occasione confessionis suæ ad turpia sollicitetur; quia id sciat aliis jam contigisse. 2. Cum iuste timet, ne præ summa sua fragilitate, novum carnalibus peccatis consensum præbeat, si diutius eorum examini immoretur: tunc enim his levius insistendum, tum à Pœnitente, tum à Confessario: ne Sacramentum ad reparandam vitam institutum fiat novæ mortis occasio.

CD. Idem docent aliqui de Pœnitente qui *nimum morosus sit & scrupulosus in accusandis & explicandis peccatis*: cum enim, inquiunt, magna hic subsit confessionis difficultas, & timere sit ne confessio eidem odiosa reddatur; potest prudens Confessarius, quando è re judicaverit pro bono Pœnitentis abrumpere confessionem & absolvere. Commoda quidem decisio, si sana sit, sed, ut effertur, plena periculi. An enim dimidiata confessio abrumpi poterit, quia Pœnitens *morosus* sit, id est, si quid hic capio, in accusatione prolixior? annon invisa potius redditur confessio, cum Pœnitens non auditur ea patientia, quam exigit solamen miseri, ac ipsa Sacramenti natura. Haud equidem ferendum, ut eadem mutatis vocibus semper ac semper repetat; sed à peccato satis aperto ad aliud vocandus est. At non est id *abrumpere* confessionem, sed curare ut integra sit, non superflua. Idem servata proportionem dicendum de scrupulosis: iis præsertim quorum confessiones prima vice excipiuntur. Hi enim penes essentialia audiendi sunt, vel ad melius interrogandi, minus quidem profunde ob capitis periculum; sic tamen ut eorum status quoad peccatorum species innotescat; nisi gravis quæpiam circumstantia contrarium suadeat; aut ab initio constet eos non nisi ex scrupulo novam confessionem adoriri.

CDI. Hinc 3. mutilari potest confessio, si ex ejus integritate impendeat *alicui tertio* damnum notabile. Unde Sacerdos qui peccatum suum pandere nequit, nisi auditum in confessione alterius Confessario noti peccatum decla-

ret, suum illud silentio premere debet. Idem esto de Pœnitente, qui si complicem suum manifestet, prout ad proprii sui sceleris integram confessionem tenetur, gratis eidem causa foret detrimenti: quod quidem cum aliqua exceptione intelligendum est, ut paulo post liquabit.

Circa hæc quædam observanda.

CDII. Not. itaque 1. ut peccatum aliquod reticere possit, quatuor hæc concurrere debent, 1. ut grave sit malum quod timetur, & non fictitia, sed probabili de causa timeatur. Neque enim, Sylvius, propter levem metum, suspicionem plerumque injuriam, aut dubium futile, reticere peccatum ullum, vel circumstantiam, quæ hic & nunc necessario confitenda sint. 2. Ut desit Confessarius alter, cui mentem totam rite ac secure aperire valeas. 3. Ut confessio in aliud tempus commode differri non possit, puta quia Missa vel communio sine gravi scandalo hac die omitti nequeat; vel, juxta Suarem, mortali quis gravatus, multo tempore à confessione & Eucharistia abstinere deberet: quod, ait Henno, à fortiori verum est de Sacerdote quotidie sacris operari assueto. Idem communiter docent, pro casu quo urgeat confessionis aut communionis annuæ præceptum. Malim tamen tunc ad aliquot dies differri, si citra offensionem possit. 4. Solum id reticere debere peccatum, cujus confessio periculum habeat. Unde, ait Sylvius: qui justam habet exterioris peccatum celandi causam, actum interiorum, si tuto potest, aperire tenetur.

CDIII. Not. 2. cum eodem, *peccatum quod ex iusta causa fuerit celatum, postea esse confitendum, quando erit oportunitas*, ut divino omnia confitendi præcepto fiat satis. Etsi autem non credit idem Doctor, necessum esse, *quod statim oblata oportunitate fiat illa confessio*; imò existiment aliqui, eidem per anni sequentis confessionem *in rigore* satisfieri: fatendum tamen melius ac tutius esse, ut inclusum in præcedenti confessione novæ confessionis votum non diu negligatur.

CDIV. Not. 3. Ei qui peccatum aliquod iusta de causa tacere potest, cavendum, ne ad confessionem, ac multo minus ad Eucharistiam accedat si jure dubitet annon ei peccato adhæreat. Unde dimidiatæ confessionis doctrina nusquam iis prodesse poterit qui in habitu peccati versantur, raro, si quandoque, iis qui necdum à proxima ejus occasione, quantum satis est recesserunt.

CDV. Sed quid si Pœnitens unius tantum, quod celare debet, peccati mortalis conscius sibi sit; an venialia quæ cum illo habet, vel mortalia quæ alias deposuit peccata confiteri tenebitur.

Resp. affirmat. Nisi ei moraliter de sua perfecta contritione constet; quod vix sensatus quispiam & humilis præsumet. Confiteatur ergo aliquid quod confiteri valeat, ut ab eo directe absolutus, indirecte autem à peccato quod reticuit, securius ad communionem accedat.

§. IV.

DE CAUSIS DUBIA AB INTEGRITATE
EXCUSANTIBUS.

Hactenus expositæ reticendi hic & nunc peccati causæ à Theologis omnibus admittuntur. Nunc difficiliore nonnullas expendi juvat, de quibus non una semper fuit Doctorum opinio. Ex vero quoniam multo non egent expositione, sit citra præludium.

CONCLUSIO I. Non excusat à confessionis integritate frequens populi concursus in die solemni: licet ex integra piorum Pœnitentium confessione futurum sit, ut multi Sacramentis & indulgentia Festo annexa privandi sint.

CDVI. Prob. 1. Ex censura ab Innocentio XI. an. 1679. lata adversus hanc quorundam thesim n. 59. *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus Pœnitentium, quibus v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis vel indulgentiæ: quæ quidem propositio teste Clero Gallic. an. 1700. falsa est, temeraria, in errorem inducit; sacrilegiis favet: confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat.* Unde

CCVII. Prob. 2. Ea opinio admitti nequit, qua posita parem sacrilegii reatum incurrerent & Sacerdos & Pœnitens. Atqui: Sacerdos enim nec tuto de Pœnitentis statu judicare, nec opportuna eidem ad præcavendos lapsus remedia largiri, nec fortassis indignum à sacra mensa arcere posset. Pœnitens vero apertum sibi ostium libenter subiens, ipsa præsertim Paschalis Quindenæ die, ubi ingens est Fidelium concursus, vix examinatus, leviter confessus, indignus demum, quia haud satis dignosci potuisset ob præcipationem indignitas ejus. ad sacram synaxim, veluti gens sancta, accederet. Inde autem quanta sacrilegiorum nubes!

CDVIII. Objiciuntur tria, & 1. quod licitum sit confessionem dimidiare, ut vitetur grave vel proximi, vel sui damnum. 2. Quod præceptum integræ confessionis non prævaleat præcepto charitatis. Atqui in casu nostro concurrunt integræ confessionis præceptum cum præcepto charitatis; quæ præcipit ut spirituale bonum sibi quisque procuret. Ergo cum istud illi prævaleat, &c. 3. Quia juxta probabilem sententiam quam tenent Lugo, Toletus & alii plures contra Suarem, &c. potest Sacerdos, si desit copia Confessarii, elicitum tantum contritionis actu celebrare, eo tantum ut audiendæ Missæ legem adimpleat. Ergo à fortiori potest Pœnitens confessionem dimidiare, ne magno spirituali bono defraudetur in die solemni. Verum hæc, quæ præcedentem Apostolicæ Sedis censuram non averterunt, nec judicium nostrum suspendere debent. Unde

CDIX. Ad 1. neg. min. 1. Enim non habetur pro gravi damnum, quod post aliquot dies vel hebdomadas reparari potest. 2. Quod loco indulgentiæ novam sibi damnationem acquirerent? an ut incertam gratiam uni procuret Ecclesia, plurium longe perniciem patienter feret? 3. Imputet sibi damnum suum, qui hodie confiteri valens, in crastinum distulit.

CDX. Ad 2. neg. min. 1. quia per moram

brevem utrumque præceptum servari potest. 2. Quia si semel persuasum esset confessionem ex levi & obvia hac causa dimidiari posse, corruerent per abusum & integritatis & charitatis præcepta.

CDXI. Ad 3. 1. Communior opinio negat Sacerdotem in casu prædicto celebrare posse. 2. Etsi id posse supponatur, non ideo dimidiari poterit confessio in casu quem expendimus; Tum quia à casu raro, qualis est Presbyteri sine confessione ad audiendam Missam celebrantis, nulla est illatio ad casum frequentem, & quia talis innumera pareret sacrilegia, qualis esset Pœnitentium in magnis, quæ crebro recurrunt, solemnitatibus, dimidiate confitentium: Tum quia Sacerdos citra confessionem celebrans, ne die festa desit Missæ, eo tueri se potest, quod urgeat hic & nunc audiendæ Missæ præceptum. Contra vero non urget præceptum seu confessionis, seu Eucharistiæ pro magnis solemnitatibus; imo ne quidem pro solemnitate Paschali; cum ad tempus differri possit. Haud equidem differri potest indulgentia extra casum Jubilæi: sed præter quam illa variis in Ecclesiis reddit frequenter; non peccat, secluso contemptu, qui eam lucrari omittit.

CONCLUSIO II. Necessaria complicitas apud solum Confessarium infamia non excusat ab integritate confessionis. Ita nunc vulgo Theologi contra Bannem, Navarrum & alios quosdam apud Perez disp. 35. sect. 2.

CDXII. Prob. 1. ex S. Thoma opusc. 12. ad F. Gerardum, Lectorem Bisantinum, quæst. 6. ubi hæc: *Si Pœnitens speciem peccati exprimere non possit, nisi exprimendo personam cum qua peccavit, puta si cum sorore concubuit, necesse est ut exprimendo peccati speciem, exprimat personam. Sed, si fieri potest, debet querere talem Confessorem, qui personam sororis penitus non cognoscat.*

Idem docent SS. Bonaventura, Antoninus, & Raymundus: Sufficiat hæc postremi verba retulisse. Sic ille Lib. 3. 8. 24. *Confessio debet esse propria, ut se ipsum tantum accuset, & non alium: Fallit hoc ubi circumstantia facti talis est, quod alias non posset confiteri peccatum; ut si cognovit matrem vel filiam suam, vel simile: & tunc non est dicendus proditor, quia non dicit ut alium prodat, vel gravet, sed ut se liberet, quod alias facere non posset.*

CDXIII. Prob. 2. tantum vel plus habeo juris ad servandam famam meam, quam habeat alter ut servem famam ejus: atque id præsertim locum habet, cum is jure suo cessit. Atqui teneor ego occultum meum crimen cum infamia mea confiteri. Ergo & crimen complicitis, cum quadam ejus infamia: præsertim quia is jure suo cessit: cum enim sciret peccatum hoc à me detectum iri Confessario, neque sine complicitis manifestatione detegi posse; in aliqualem hanc sui infamiam interpretative consensit; prout & in meam ex parte ipsius consensit.

CDXIV. Prob. 3. Quia possunt ac debent
reus

reus ac testis complicem aperire, cum id postulat iudicii civilis integritas; licet hinc plerumque gravius quid impendat complici, quam quædam infamiae species apud virum sapientem, inviolata secreti lege constrictum. Ergo à pari potest Pœnitens, qui simul reus est & testis complicem aperire; cum id postulet sacramentalis iudicii integritas.

CDXV. Dixi, *infamia necessaria*, id est in præsentī, quæ vitari non possit sine incommodo, puta quia difficile sit ad Confessarium alium incurrere; seu quia is longius distet, seu quia ordinarius Director non nisi ægre mutari possit; eo quod perplexum Pœnitens statum, ejusque ad Deum conducendi artem apprime intelligat. Idem si diutius remanendum sit in statu peccati, quia non nisi multo post tempore dabit se alterius Confessarii occasio.

CDXVI. Porro incommodi gravitas ex gravitate criminis utcunque metienda videtur. Plus enim efficere debeo ne incestum cum matre vel sorore commissum detegam Parocho, quam ne libidinosum assentientis consanguineæ amplexum revelem. Unde nihil in priori casu esse videntur duæ vel tres itineris leuæ, homini præsertim vegeto: multum vero erunt in casu posteriori. Si tamen Pœnitentium alter præ infirmitate ad alium Confessarium recurrere non possit, non erit cur alter extranei Sacerdotis ministerium inquirat.

CDXVII. Objic. 1. Ex dictis §. præced. grave tertii damnum excusat ab integritate confessionis. Atqui in præsentī complex grave in fama sua damnum subit ex alterius confessione.

CDXVIII. Resp. dist. maj. grave damnum confessioni de se non annexum, item & rationabiliter invito illatum, excusat, &c. C. grave damnum annexum per se confessioni, &c. N. itaque si cuipiam confitendum esset, meum vel alterius crimen revelaturo, non urgeret lex integritatis; quia quod tunc vel paterer, vel procrearem damnum, non sequitur ex natura & institutione confessionis, imo eidem adversatur. Aliud est prorsus, cum & damnum, ut in præsentī, sequitur ex ipsa confessionis lege, & averti non potest sine dispendio boni longe majoris; & aliunde non infertur nisi personæ quæ in id tacite consenserit. Et certe eadem est ratio damni Pœnitentis, quæ damni alieni. Atqui non excusatur ab integritate Pœnitens, quia famæ suæ jacturam apud Confessarium pati debeat. Ergo nec, &c.

CDXIX. Inst. Non tenetur quis, nisi forte in mortis articulo, per interpretem confiteri? ne se ipsum infamet. Ergo nec tenetur certum aperire peccatum, ne infamet complicem.

CDXX. Resp. 1. in rebus magni momenti non esse ex incertis & obscuris argumentandum; ne per geminatas paritates, quæ semper in aliquo deficiunt, licet non semper ostendi possit defectus, eo tandem deveniatur, ut in dubium vocentur certiora.

CDXXI. Ref. 2. nego rationem antec. qui enim negant teneri quempiam ad confitendum per interpretem, non recurrunt ad nudum infamiae hujus periculum; sed quia sic instituta est confessio, ut soli Sacerdoti necessario facienda sit; licet eorum uno vel pluribus ex humilitate fieri queat. Ergo cum etiam sic insti-

tuta fuerit confessio, ut integre fieri debeat, nisi gravia quædam obstant, de quibus §. præced. declaranda est complicitis persona, cum id exigit integritas confessionis.

CDXXII. Objic. 2. Strictius obligat præceptum naturale, quam positivum. Atqui præceptum servandi famam alterius est naturale; præceptum vero integræ confessionis, divini quidem juris, sed tantum positivi.

CDXXIII. Resp. dist. maj. Strictius obligat præceptum naturale, quamdiu subsistit, C. strictius obligat, cum desit ob mutationem materiæ ex gravi causa, N. porro sæpe fit, ut præceptum quod in se ac simpliciter ex natura obligat, ab illa primæva vi excidat ob superinductam materiæ mutationem. Sic teneor lege naturali rem alienam, quamdiu aliena manet restituere; nec tamen ad id teneor, cum rem illam præscripsi, quia jam aliena non est. Sic vetor alterius secretum prodere; & tamen prodere tenebor, si comperiam vergere illud in damnum Reipublicæ. Sic complicitis crimen revelare non debeo. revelabo tamen, si id exigit legitima auctoritas. Quidni ergo id ipsum aperiam in confessione; cum reipsa & non ita grave sit incommodum quod metui videtur, & criminis complices incommodum illud sibi mutuo condonaverint.

Confirm. quia ex S. Thoma 2. 2. q. 73. art. 2. *Vera non est detractio, cum subest legitima causa revelandi occultum crimen.* Atqui hæc subest in præsentī.

CDXXIV. Inst. Nulla hic fingi potest materiæ mutatio, nisi supponatur eam à Christo præceptam esse confessionis integritatem, qua complicitis crimen & infamia revelari deberet. Atqui veri non est simile, odiosum illud integritatis genus à Christo fuisse præceptum. Cum per id plures dubio procul à confessione, & ideo ab ipsa fide deterriti fuissent.

CDXXV. Resp. neg. min. Statim namque ut Christus Pœnitentiam instituit per modum iudicii, voluit ut in ipsa Pœnitens nec sui, nec complicitis opprobrium, quoties id exigeret iudicii perfectio, reformidaret, Et vero quidni exegisset, quod ubique terrarum exigunt sæculares Magistratus? An tanti est viro sapienti infusurare in aurem id quod à se factum sæpe sapius gloriantur peccatores.

Neque hæc agendi ratio *odiosa* nomen meretur, nisi tyrannicam dicas praxim Judicum, qui gravibus torturis declarationem complicitum eliciunt. Ceterum hæc confessionis difficultas, non retrahit à fide, quam, etsi patris, matris, sui que ipsius odium exigat, mundus totus suscepit; sed à crimine. Qui vero in illud prolapsi sunt, & quantum est candide & integre confitentur, tam uberi recreantur solatio, ut plus ex illa sui demissione capiant gaudii, quam olim ceperint ex libidine.

CDXXVI. Quæres an, ut aperiendum sit crimen cum complicitis infamia, sic & aperiendum sit cum infamia non complicitis. Intulit quis vim Moniali, quæ licet renitens fuerit, nescio quid inde contraxit probri. Occidit alius sororem suam, quam ex alieno crimine gravidam esse rescierat. Personam norat Confessarius, crimen non norat: an rem totam aperire tenebitur fororicida?

Faten-

Fatentur omnes cum Lugo disp. XVI. n. 423. in hoc casu, majori studio & incommodo quærendum, vel etiam cum aliqua sui infamia expectandum esse ad aliquod tempus Confessarium, cui prorsus ignotæ sint personæ, quæ criminis tantum objecta fuerint, non complices: quia non complex ne interpretative quidem consensit in infamiæ suæ manifestationem.

CDXXVII. Sed quid demum, si quod in his partibus rarum est, ignotus Director inveniri non possit? Nobis & tutius & probabilius videtur cum eod. Lugo contra Suarem disp. 34. sect. 2. detegendam esse alterius, seu innocentis, seu nocentis infamiam; cum aliqui totum Pœnitentis crimen non satis aperiri valet. Ratio est quia infamia hæc aperiri debet, si inculpate potest: cum ideo tantum non videatur aperiri posse, ne violetur jus alterius inviti. Atqui reipsa potest aperiri. Ad id enim satis est, 1. ut vereri non sit ne Deus id vitio vertat. Non vertet autem id quod solo eidem placendi desiderio, & ad mentem sanioris Theologiæ, factum fuerit. 2. Et magis, ut liceat alterius peccatum aliis gravi de causa revelare, seu ad gravem propriam, seu ad tertii utilitatem; puta ad consilium capiendum, ad vitandum grave animi vel corporis detrimentum; quandoque etiam ad solamen; quod ultimum tamen cautione indiget plurima. Atqui licet :: Sic v. g. licet heri secretum domestici furtum, patri suspectam filiæ agendi rationem, Parocho vel Superiori gravem inferioris culpam ad ejus emendationem revelare: porro quæ in hujusmodi casibus ubique receptis militant rationes, militant in præsentia. Exigit enim tum grave mei commodum, tum & sacramentalis iudicii perfectio, ut id omne inter confitendum revelem, quo secluso, nec certam animæ pacem adipisci valeam; nec Sacerdos certum de statu meo iudicium ferre possit. Præsertim cum revelatio hæc & alto præmenda sit silentio, & vix ullam veri nominis infamiam pariat. Esto enim gravidam nuntiem, quæ pro virgine & pro sancta habebatur; quid tum vero? Lugebit vir sapiens humanam fragilitatem. Misericordiam fonti vestibulum inter & altare deprecabitur. Imo, ut poterit,

iudicium suspendet; an oppressa fuerit, an præstigiis delusa, &c.

Confirm. Quia Pœnitens qui jus habet ad famam suam, defectus suos etiam inculpabiles aperire tenetur, cum id exigit confessionis integritas. Sic qui spurius Ordines vel beneficium absque dispensatione obtinuit, illud originis suæ vitium aperire tenetur. Quod autem erga me iussit Christus, potuit id erga alium jubere. Porro præsumi debet iussisse, quamdiu constat de lege, dubium vero est de dispensatione legis.

CDXXVIII. Quæres 2. an secluso integritatis hujus casu liceat Reum detegere; seu ad propriam suam, seu ad Rei ipsius utilitatem.

Resp. 1. id licitum esse ad propriam Pœnitentis utilitatem, puta ut puella contra importunas sollicitationes obfirmetur, vel ipse seductor revocetur à malo proposito. Ratio est, quia dicitur jus naturale, ut quisque salutis suæ consulat, licet hinc per accidens sequatur aliquod alterius damnum; quod quia culpa sua patitur, sibi debet imputare. Hinc à Pio V. & Gregorio XV. severe præceptum est, ut denuntientur Confessarij ad turpia sollicitantes: quæ lex, ut positiva, non viget in Galliis, ubi autem viget, ponderandum id Augustini Serm. 151. c. 4. *Quamvis vera sint quædam, non tamen Iudici facile credenda sunt, nisi certis indicibus demonstrantur.*

CDXXIX. Resp. 2. licet etiam peccatum detegere ad Rei emendationem. Constat id tum ex eo Christi, *Dic Ecclesiæ*; tum ex Augustino Serm. 392. cap. 4. ubi sic: *Episcopus jubet, Christus in me jubet :: Nolite (Christianæ mulieres) viros vestros permittere fornicari. Interpellate contra illos Ecclesiam. Non dico Iudices publicos, &c.*

Verum hic duo cavenda, I. ne Fideles veniant in suspensionem violati à Ministro, confessionis sigilli; quod malum tanti est, ut ei quodcumque Pœnitentis vel Rei bonum cedere debeat. II. Ne fictis confessionibus ac calumniis, quibus perdit nonnulli viros probos quandoque religionis obtentu impetunt, locus detur & occasio. Unde responsionis nostræ usus pendet à circumstantiis: uti sagaciter monet Tournelyus.

§. V.

AN ABSOLVI POSSIT MORIBUNDUS, QUI VEL NULLATENUS, VEL INTEGRE NON CONFITETUR.

Moribundus vel quædam apud Confessarium deposuit peccata, vel nulla, quia vox vel sensus ante Sacerdotis adventum defecerint. Si nulla, vel quemdam de peccatis dolorem exhibet per signa & nutus, vel non Si non, vel Confessarium petiit, vel petere omisit. Si omisit, vel Christianam agebat vitam, Sacrum & identidem Sacramenta frequentando: vel dubio erat aut ignotæ fidei. Sit jam.

CONCLUSIO I. Potest & debet absolvi moribundus, qui vel quædam tantum peccata, vel nulla in specie confiteri valens; aut in genere solum declarat se peccasse, aut solum, *Tournely Theol. Moral. Tom. IX.*

præsentem vel absente Ministro, quædam præbet Pœnitentiæ signa in ordine ad absolutionem.

CDXXX. Prob. 1. & 3. pars 1. ex communi Doctorum consensu; 2. ex praxi Ecclesiæ; 3. quia moribundus, qui vel solum peccata quædam, vel omnia in genere declarat, confessionis legem adimplet, quantum hic & nunc potest. Qui autem quod potest præstat, ad amplius non tenetur. Etsi sæpius forsan in genere debet, quod neglexerit opportuno tempore confiteri.

CDXXXI. Prob. 3. pars, 1. ex Conciliis: Carthaginense IV. an. 398. Canon. 76. *Is, Conc. p. 1205.* S f f inquit,

inquit, qui *Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat Pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.*

T. 3.
Conc. p.
1449.

Arausicanum I. an. 441. Can. 12. Subito obmutescens, prout status ejus est, baptizari aut Pœnitentiam accipere potest, si voluntatis, aut præteritæ testimonium in aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.

Idem colligere est ex Conciliis Carthaginen- si III. an. 391. Can. 34. & Epaunen- si prope Agaunum ann. 517. Canon. 36. quibus addendum id Concilii Toletani XII. aliis XVI. anno 681. Cap. 2. Multos sæpe conspeximus, & in salute positos, ultimum desiderantes Pœnitentiæ fructum, & rursus nimietate ægritudinis, ita loquendi & sentiendi naturale perdidisse officium, ut nulla illis cura suæ salutis videretur inesse, nullo etiam pristina devotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen casibus Fraternitas condolens, ita talium necessitates in fide suscepit sua, ut ultimum illis tribuatur Viaticum; scilicet ne sine fructu Pœnitentiæ videantur transire e sæculo. Atqui juxta hos textus absolvi debet, qui reconciliationis voluntatem exhibet vel in nutu suo, vel in aliorum testimonio, &c.

CDXXXII. 2. Ex SS. Pontificibus. Innocentius I, rogatus ab Exuperio, Tolosano Antistite, quo pacto cum iis agendum sit, qui post post Baptismum, incontinentiæ perpetuo debiti, tandem in extremo vitæ Pœnitentiam & reconciliationem expetunt, sic respondet Epist. 3. *De his observatio prior, durior, erat; posterior, interveniente misericordia, inclinatio est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis Pœnitentia, sed communio negaretur: postquam vero Dominus noster pacem Ecclesiis suis reddidit, jam apostasiæ terrore depulso communionem dari abeuntibus placuit.*

S. Leo Epist. 83. alias 91. *His, inquit, qui in tempore infirmitatis, & in periculi urgentis instantia, præsidium: reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicens est, nec reconciliatio deneganda: At si aliqua ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub præsentia Sacerdotis significare non valeant, testimonia eis circumstantium prodesse debebunt, ut simul & Pœnitentiæ & reconciliationis beneficium consequantur.*

CDXXXIII. Nec est, ait Sylvius Suppl. q. 9. art. 2. quod dicatur, ita solum intelligenda esse, vel de absolutione ab excommunicationis vinculo, vel de non sacramentali publicorum Pœnitentium reconciliatione. Namque 1. loquitur S. Pontifex de iis generatim, qui subita oppressi ægritudine, jam petere nequeunt quam antea petebant reconciliationem. Ex his porro quot ab excommunicatione immunes erant? 2. Et de iis verba facit, de quibus dixerat, quod oportet unumquemque Christianum non de die in diem differre converti. Hæc autem ad omnes spectant. 3. Qui publicæ Pœnitentiæ studio defungebantur, indubie ad absolutionem sacramentalem tendebant. 4. De-

num Pœnitentiæ beneficium recipere, nihil est aliud apud Veteres, quam recipere Sacramentum, in quo & jungitur Pœnitentia seu satisfactio, & reconciliatio per absolutionem datur.

CDXXXIV. Confirmatur assertio nostra ex Rituali Romano Pauli V. ubi hæc: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & signis conetur Sacerdos, quoad fieri poterit, peccata Pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Ubi opinio nostra tam aperte traditur, ut temeritatis notam non effugiat, qui contra ire ausus fuerit. Imo reus esset læsæ tum charitatis, tum & justitiæ Pastor, qui hanc non sequeretur in praxi, vel hinc tantum quod non sit certo falsa, & ideo prodesse possit, non autem obesse.

Idem ex Ritualibus multis evinci posset, qualia sunt Cameracense an. 1622. Atrebatense an. 1623. Parisiense an. 1701. pag. 85. Verum ab iis referendis temperamus; quia cetera citat, qui citavit Rituale Ecclesiæ Romanæ, omnium matris & Magistræ.

CDXXXV. Objic. 1. contra 2. & 3. part. Voluntas confitendi non sufficit ut quis a peccatis absolvatur. Atqui in eo qui Confessarium expetiit, nihil aliud est quam voluntas confitendi.

CDXXXVI. Resp. neg. min. Est enim præter confitendi desiderium actualis quædam per interpretem confessio, qualis hic & nunc haberi potest.

CDXXXVII. Inst. 1. Confessio quælibet petit determinatam materiam. Atqui nulla est in præsentī casu.

CDXXXVIII. Resp. neg. min. Ubi enim est quædam accusatio, ibi est materia suo modo determinata, in quam cadat absolutio. Atqui in casu præsentī quædam est Pœnitentis accusatio, cum dolore & doloris exhibitione. Petere enim Confessarium, aut dicere quod velis confiteri, est te peccati accusare. Hæc autem accusatio, imperfecta licet, tunc sufficiens est, cum non aliam permittit necessitas. Et vero qui peccati alicujus reum se fatetur, sed quod vel quale illud sit, aperire non potest, dubio procul absolvi debet, etsi nullum speciale peccatum confiteatur. Ergo ad Sacramenti essentiam sufficit interdum accusatio peccati in genere, cum scilicet alia haberi nequit, Ita Sylvius.

CDXXXIX. Inst. 2. absolutio, ut pote actus judicialis, exerceri non potest nisi causa cognita. Atqui in hypotesi materiæ penes genus tantum determinatæ, daretur judicialis absolutio incognita causa. Reapse enim incognita est causa, cum judex nihil amplius novit de Pœnitente, quam antea noverat. Atqui, &c. Quid enim de eo didicit? eum peccasse: at id jam satis superque noverat.

CDXL. Resp. ad 1. neg. min. Non enim in casu nostro tantum rescit Sacerdos hominem hunc peccasse, sed & per alios, qui vicem gerunt interpretum, rescit eundem dolere de peccato. Ergo quamvis judicet ex causa non cognita distincte, non tamen ex causa

causa absolute incognita. Ergo rursus cognoscit aliquid antea ignotum sibi, nempe contritionem Pœnitentis. Nec omnino necessum est ut peccata sibi hæcenus ignota excipiat? alias confiteri non possem ei qui peccati mei testis fuisset. Quamquam & in præfenti dici potest Confessarium cognoscere per modum accusationis, id quod antea tantum noverat via communi. Hæc porro cognitionum genera in ordine ad absolutionem plurimum à se discrepant, ut nemo non videt.

CDXLI. Ubiq. 2. nulla est absolutio quæ in nullum peccatum directe cadit. Atqui talis est absolutio de qua nunc. Peccatum enim directe absolutum non est denuo subijciendum clavibus Ecclesiæ. Atqui moribundus, si convaluerit, omnia peccata clavibus subijcere tenebitur. Ergo nullum ex illis fuit directe remissum.

CDXLII. Resp. neg. min. peccata enim de quibus agitur, in confuso directe remissa sunt, prout remittuntur peccata illius, qui meminit quidem se peccasse, sed mente confusus ignorat quo præcise in puncto deliquerit. Debent tamen peccata hæc, si deinceps fieri possit, distincte accusari; non defectu absolutionis directæ, sed quia ex Christi mandato singula reorum delicta iudici, cum licet, innotescere debet.

CDXLIII. Objic. 3. non potest quis absolvi, nisi aliquo signo constet eum absolvi velle. Atqui non constat id ex signis moribundi. Hæc enim signa tam contritionem, quam desiderium absolutionis indicare possunt. Unde & à Lutherano anhiberentur. Ergo.

CDXLIV. Resp. neg. maj. quia ut quis saltem sub conditione absolvi valeat, satis est, ut quamvis certo non constet; merito tamen conjici possit eum velle absolvi. Id autem jure de Catholicis omnibus præsumitur; quia hæc communis eorum intentio esse censuerit; & in dubiis inspicimus quod & plurimum fieri solet. Et vero exteriora signa nihil conferunt ad veram coram Deo contritionem. Ergo præsumenda sunt ad aliud quidpiam, proinde ad confessionis desiderium, ordinari; nisi aliud probent circumstantiæ, ut probant in Lutherano, qui vel confessionem odit, vel ea apud Catholicum fungi dedignatur. Si tamen vere æquivoca sint moribundi signa, erit is conditionate tantum absolvendus.

CDXLV. Objic. 4. confessio nonnisi apud Sacerdotem fieri potest. Atqui confessio absente Sacerdote facta per nutus, non fit apud Sacerdotem, sed ad summum apud Laicos, qui nutuum testes sunt.

CDXLVI. Resp. neg. min. nam fit quidem immediate apud Laicos, sed ut ab eis ad Sacerdotem deferenda. Ab hoc enim, non à Laicis petitur absolutio: ad eum porro diriguntur signa, à quo petimus absolvi.

CDXLVII. Inst. Confessio à Laicis deferenda ad Sacerdotem, fit absenti. Atqui Clemens VIII. reprobavit confessiones absenti factas. Ergo.

CDXLVIII. Resp. neg. maj. confessio enim quæ moraliter perseverat coram ipso Sacerdote, non fit absenti. Talis autem est ea de qua nunc loquimur. Unde declaravit Bellar-

mino Clemens VIII. se casum hunc Decreto suo complecti noluisse. Sed de eo fusius deinceps.

CDXLIX. Hic duo notanda, I. sufficere unum testem, qui per se viderit, aut ab alio didicerit, moribundum Sacerdotis opem voce aut signis implorasse; quia uni creditur, cum data ei fides in tertii præjudicium non cedit. Imo, sufficeret testimonium infidelis vel hæretici, nisi uterque, quod rarum est, præsumi posset Sacramento illudere voluisse. II. Sufficere etiam dubia signa, ut si visus sit Catholicus æger pectus tundere, devotam imaginem pie intueri, oculos in cælum tollere: Quia in his angustiis præsumi debet quisquis animæ suæ salutem meditari.

CONCLUSIO II. Debet etiam absolvi moribundus, qui Christianam professus est Religionem, etsi nulla ante vel post Sacerdotis adventum, exhibuerit signa contritionis. Ita contra graves multos multi graves, quos inter Salmeron, Joannes Hesselius, Morinus, Merbesius, Genetus, Vasionensis Antistes, & alii quos 40. plures refert ac sequitur Henricus à S. Ignat. Cap. 197. n. 2412. adeo ut mirum sit opinionem hanc à Goneto improbabilem dici, ab aliis vero contrariam rationi.

CDL. Prob. 1. ex Augustino Lib. 1. de adulterinis conjugis Cap. 26. ubi sic loquitur: *Catechumenis in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo, seu casu aliquo sic oppressi sunt, ut quamvis adhuc vivant, petere tamen sibi Baptismum vel ad interrogata respondere non possint; profit eis quod eorum in fide Christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur quomodo baptizantur infantes, quorum nulla adhuc voluntas patuit: non tamen damnare debemus eos qui timidius agunt: qui baptizare non audent eos, veriti ne forte contrarium gerant voluntatis arbitrium: quod de parvulis dici non potest, in quibus adhuc rationis nullus est usus. Sed non solum incredibile est, nec in fine vitæ hujus baptizari Catechumenum velle: verum etiam si voluntas ejus incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit; si non apparet, ut tamen credibilis sit, eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum ea Sacramenta percipere, sine quibus jam credidit: se non oportere de corpore exire.*

Et Cap. 28. *Ergo non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugis copulati, retinent adulterina conjugia, cum salvos corpore non admittamus ad Baptismum, tamen si desperati* jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris regeneratione abluatur. Quis enim novit, utrum fortassis adulterinæ carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri? Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte Pœnitentem finiendæ vitæ periculum occupaverit. Non ipsos enim ex hac vita, sine arrha suæ pacis exire, velle debet mater Ecclesia. Unde sic: ex Augustino eadem est reconciliationis dandæ causa, quæ Baptismi. Atqui ex eodem Augustino debet conferri Baptismus Catechumeno, qui nec Baptismum petit actu, nec petiit, cum irrupit morbus. Huc enim tendunt*

dunt omnia S. Doctoris momenta ; ut quod *profit* hujusmodi Catechumenis *eorum in fide Christiana jam nota voluntas* ; quod *incredibile* sit Catechumenum ne quidem *in fine vitæ baptizari velle* ; quod demum supposita hujus voluntatis incertitudine, *multo satius est nolenti dare, quam volenti negare*, &c. quod demum Catechumenus ille eo ferme modo sit baptizandus, quo baptizantur infantes, quorum nulla adhuc voluntas patuit. Ergo S. Doctor de iis tum Catechumenis, tum & Pœnitentibus loquitur, qui suum seu Baptismi, seu reconciliationis desiderium nullo alio signo manifestarunt, quam ipsa Catechumenatus, vel Pœnitentiæ professione. Atqui quod utrique erat professio illa, hoc est fideli Christianæ Religionis professio. Ergo ut Catechumenus vel Pœnitens ex ipso suo statu præsumitur velle Baptismum aut reconciliationem ; sic & præsumitur homo Catholicam Fidem professus, absolutionem ritu Christianorum intendere.

CDLI. Hinc corruere videtur quod exponit Pontas V. *absolution*, cas. 4. nempe & Catechumenum & Pœnitentem de quibus loquitur Augustinus, petiisse illum quidem Baptisma, istum vero reconciliationem : quandoquidem nec prior Catechumenus, nec posterior Pœnitentibus inscribi voluerit, nisi ut alter ad Baptismum, alter ad reconciliationem deveniret.

Nimirum vero Catechumenus ille Baptismum petebat vel voce, vel moribus, vel ratione Catechumen atus, quem sponte susceperat, & in quo volens commorabatur. Non voce : impie enim petiisset, quod nonnisi impie recipere poterat. Non moribus : cum Baptismo adverteretur status adulterii. Ergo superest ut Baptismus expetere diceretur, quia permanens in ordine Catechumenorum, intendebat aliquando eorum bonis frui. Atqui idem intendit quisquis Christianam amplexus Religionem, in ipsa perseverat : Nec Fidelium ullus reperietur, qui interrogatus annon in exitu subsidia Ecclesiæ recipere velit, non illico respondeat id unum sibi maxime esse in votis. Non quod nesciat inania esse Sacramenta, moribus non emendatis ; sed quod speret futurum ut aliquando resipiscat, Cujus voluntatis executio tametsi dubia est admodum & incerta, multo tamen satius est nolenti dare, quam negare volenti : præsertim cum *credibilis sit eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum ea Sacramenta percipere, sine quibus jam credit, non se oportere de corpore exire.*

CDLII. Hinc, & multo apertius frangitur quod reponit Nat. Alexander hic a. 7. neg. 6. nimirum supponi ab Augustino Cathecumenos illos in adulterinæ carnis illecebra perseverare noluisse. Neque enim supponit S. Doctor id ita esse, sed id ita esse posse. Quis, ait, quis novit utrum fortassis adulterinæ carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri? Neque nos cum moribundum volumus absolvi, supponimus eum actu adhærere peccato ; sed

fieri posse ut non adhæreat, & intus atteratur, proinde magnum ab absolutione sibi impendenda solamen recipiat.

CDLIII. Prob. 2. ex Sacerdotali Romano Venetiis edito anno 1560. ubi hæc fol. 62. leguntur, quasi ex S. Antonio deprompta. *Talis infirmus aut jam amisit loquelam, vel usum rationis, puta quia phreneticus, aut non. In primo casu, si bene vivebat, ut bonus Fidelis, & frequentabat confessionem & communionem & hujusmodi, QUAMVIS NON PETIERIT SACRAMENTA, quia ex insperato talia acciderunt ; vel etiamsi malus & obstinatus diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus ; si petiit Sacerdotem ut confiteretur ; ostendit se facere velle omnia quæ debet, & interea factus est mutus vel phreneticus, & periculum est in mora, debet præsupponi contritus ; & faciente aliquo confessionem generalem pro ea, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sentina & peccato ; & potest injungere circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel hæredibus aut consanguineis pro ejus anima, si volunt acceptare. Deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis non sit confessus in specie.* Magnum profecto, ait Henricus à S. Ignatio n. 2409. assertioni nostræ pondus accedit ex auctoritate hujus Sacerdotalis (perinde ut ex auctoritate Augustini & D. Antonini in Confessionali part 3. Cap. 17.) ut pote cujus titulus sic habet, *Sacerdotale juxta S. Romanæ Ecclesiæ & aliarum Ecclesiarum usum, ex Apostolicæ Bibliothecæ & SS. Patrum, Jurium Sanctionibus, & Ecclesiarum & Doctorum Scriptis, ad optatum commodum quorumcunque Sacerdotum collectum, & omni nuper diligentia castigatum, ac summorum Pontificum auctoritate multoties approbatum,*

CDLIV. Ne quid tamen dissimulemus, fatendum postrema hæc verba quæ Pontificiam approbationem exprimunt, in editione Venetiis facta an. 1568. dempta fuisse, uti notat Lugo disp. 20. de Eucharist. num. 82. ubi & monet in eodem Sacerdotali nonnihil esse quantum ad Missas fectas, quod correctione indigeat : vel, ut loquitur disp. 17. de Pœnit. num. 36. quod *in aliis editionibus hujus Libri jam corrigi metuerit.* Quamquam & hinc juvantur partes nostræ, quod nihil circa præsentem materiam emendatum sit.

CDLV. Prob. 3. ex Synodalibus Statutis Lemovicensis Ecclesiæ editis in Synodo an. 1620. cui interfuere duodecim Doctores, Abbates undecim, Decani tres, Præpositi septem, decem Priores, Archipresbyteri decem, &c. Hæc porro sic habent Cap. 21. *Poterit quoque idem applicari remedium ei, qui judicio, omniumque sensuum usu statim captus est, non petita Pœnitentia, NULLOQUE CONTRITIONIS SIGNO EDITO, cum violentia morbi judicatur derepente & ex improvise præventus & oppressus, & Christiane vixit, ferrique potest judicium ex actionibus vitæ & moribus, eum libenter Pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, si tempus & violentia morbi*

* In editis Exemplaribus legitur, *si desperatis & intra se Pœnitentes* : At verba hæc in novissima Editione post Mss. Codices expuncta sunt. Ecqui vero constare possit an intra se Pœniteat, qui nec verbo nec nutu Pœnitentiam indicare potest ?

morbi permiffent. *Licet in hoc casu nihil de absolutionis effectu promittere possimus. Sed animarum salvandarum causa nullum remedium omittere debemus, quod Deus potestati nostræ commisit.* Hic thesis nostra & diserte continetur, & doctrinæ Sacerdotalis Romani omnino congruit.

CDLVI. Prob. IV. auctoritate Gregorii XV. qui nostram hanc opinionem, dum esset Bononiensis Archiepiscopus, non approbavit tantum, sed & in praxi suis à Sacerdotibus teneri voluit: sic ille in Memoriali Confessorum edito Bononiæ an. 1623. Cap. 1. de forma Sacram Pœnit num 16.. *Licet absolvere moribundum, etiamsi nullum Pœnitentiæ signum det in præsentia Confessarii, si tamen aliquis testetur eum ostendisse confitendi desiderium. Imo addit Sacerdotale Romanum ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum, assuetum frequentare confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest Confessarius in his duobus casibus absolvere, SED ET DEBET: quia contingere potest moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur.* Hanc autem praxim, ut antea, teneri permisit, cum factus est summus Pontifex; nec proinde hanc usquam judicavit improbabilem.

CDLVII. Prob. 5. Ex adversariorum confessio absolvi potest moribundus, si voluntatis præteritæ testimonium habeat in aliorum verbis. Atqui is de quo loquimur, hoc vel æquivalens testimonium habet. Fatentur enim adstantes eum Catholice vixisse, & sanum identidem etiam frequentasse Sacramenta. Atqui eo ipso satis testantur eum absolutionem voluisse in articulo mortis. Quandoquidem more Christianorum mori velle censeatur, qui Christianorum more vixerit. Ergo.

CDLVIII. Prob. 6. Licet in extremis dubia uti materia, cum certa haberi non potest. Sic licet sub conditione uti ad Baptismum liquore omni, de quo dubium esse possit an sit aqua. Sed in præsentī casu supetit materia dubia. Quemadmodum enim aqua è vitibus stillans, prudenter in casu necessitatis adhibetur ad Baptismum, posito quod faniores Chymici dubitent an ab aqua naturali substantialiter differat: sic & absolvi potest moribundus, posito quod viri omnimode graves dubitent annon vita ejus præterita sit confessio quædam sufficiens, cum distinctior alia haberi non potest. Atqui de hoc ad minus dubitarunt Augustinus, Antoninus, alique viri scientia pariter & pietate insignes, quorum aliquot appellavimus. Eadem fuit, teste Havermanno, Universitatis totius Lovaniensis sententia: eamque probabilem censet Universitatis Viennensis apud Caramuelem. Ergo redargui non potest qui eam practice sequitur; quique dubitat annon moribundi gemitus, suspiria, intuitus, aspirationes, corporei motus, sive signa, quibus is & contritionem suam, & absolutionis desiderium indicare velit. Sic enim non semel contigisse narrant Marchantius, Flor. Decoq. & alii cum ipsis. Quin & audivimus aliquem, edito penes minorem pedis digitum motu, contritionem suam testificari voluisse; nec tamen fuisse absolutum, quia mo-

tus ille à nullo perciperetur. Sed quidni supponatur pluries contingere, quod semel evenit.

CDLIX. Addunt non pauci, ruentem quendam ex S. Petri fabrica à Clemente VIII. his verbis absolutum fuisse. *Si es capax, absolvo te:* Verum, ait Lugo disp. 17. n. 34. *hæc narratio nullum habet fundamentum: ut didici à multis doctis & prudentibus viris, qui in hac Romæ Urbe ipsius Clementis tempore aderant.*

CDLX. Objic. 1. ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur materia sensibilis, potissimum autem Sacramentalis confessio, sine qua non magis subsistere potest Sacramentum illud, quam sine dolore. Atqui in proposito casu nulla est confessio Sacramentalis. Sacramentalis enim confessio est accusatio sui ad absolutionem Sacramentalem ordinata. Atqui nulla est in præsentī id genus accusatio. Ubi enim deest quodcumque signum exterius, ibi nulla potest fingi accusatio. Ita Simmonet pag. 377.

CDLXI. Resp. 1. dist. maj. Ad Sacramentum requiritur materia sensibilis ex opinione, probabiliori quidem, sed nondum definita, C. requiritur tam certe ut contrarium teneri non possit, N. Aliam enim Pœnitentiæ materiam assignat tota Scholæ dissidia dimittatur sine absolutione, qui ex ejus defectu in æternum perire possit. Utique, ait S. Leo Epist. 83. alias 91. Cap. 3. *Multum utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali supplicatione solvatur.* Unde sapienter Melch. Canus part. 6. Relect. de Pœnit. *In praxi hujus Sacramenti habenda est potius ratio eorum quæ ad mores & salutem animarum pertinent, quam ad Metaphysicam, sive speculativas quæstiones.*

CDLXII. Nec ullius est ponderis quod reponunt aliqui, Pœnitentis actus, etsi non supponatur esse Sacramenti materia, omnino tamen ad ejus valorem requiri. Hinc enim sequitur equidem quodsi defint, Sacramentum fructu suo cariturum sit; non vero quod Minister Sacramentum certo exponat nullitatis periculo. Postremum hoc per se illicitum est; primum vero, ut in Baptismo & Extrema-Untione, si & in Pœnitentia, urgente necessitatis casu, tentari potest.

CDLXIII. Resp. 2. neg. min. etsi enim in illo miserrimo casu non occurrat confessio formalis & expressa, occurrit tamen implicita & virtualis; quæ sicut, juxta adversarios, satis habetur in externo ac sensibili voluntatis confitendi signo, quod Pœnitens absente Confessario dedit; sic & juxta Romanæ Ecclesiæ sensum, satis habetur in vita, quam duxit moribundus, Christiana: cum qui Christiane vixit, non minus Confessarii opem instante obitu implorare censeatur, quam qui id nutu aliquo, sæpe admodum æquivoco, visus est aperire. Adde quod in rebus tanti momenti non immerito præsumi possit, quædam, ut sæpius factum est, à Pœnitente dari signa, quæ præcipere non possit Confessarius; quædam etiam, quæ licet signa sint ex mente morientis, uti talia non habeantur à Confessario. Hinc

T t t

Ad

Ad 2. & 3. neg. min. ipsa enim vita Christiane acta non incertum est voluntatis absolutionis signum, incertas vero, suspiria, oculorum contuitus, ejusdem signa sunt incerta.

CDLXIV. Inst. 1. vita Christiane acta nihil est aliud quam constans Christianæ religionis exercitium per opera bona. Atqui bona operainnullatenus sunt confessio. Vel enim opera hæc de se sunt confessio, vel ex intentione Christiane viventis. Non 1. alioqui Fidelis quisque perpetuo confiteretur. Non 2. cum nemo auditionem Missæ, & alia pietatis opera ad hunc postremæ absolutionis finem dirigat.

CDLXV. Resp. dist. min. opera bona per se sola & in omni statu non sunt confessio, C. opera bona juncta morbo ad exitum vergenti, Subd. non sunt confessio explicita, C. implicita & tacita, N. Sicut enim sunt implicite petitio Extremæ-Uctionis & suffragiorum quæ pro morientibus offerri solent, ita sunt implicita quædam petitio absolutionis. Ergo sicut absolutionis petitio per signa & nutus est materia sufficienter sensibilis ad absolutionem, ita & petitio per vitam Christiane institutam materia est in extremo casu sufficiens.

CDLXVI. Ad 2. patet vitam Christianam non esse de se perpetuam confessionem, sed tunc cum urget periculum; idque ex intentione Christiani saltem interpretativa, in quantum Christiane vivens censetur Christiane mori velle, adeoque juvari Sacramentis, quæ in Ecclesia morientibus exhiberi solent. Hinc Gabriel à S. Vincentio Carmelita: *Cum, inquit, pestis Papiæ suborta an. 1629. in multis statim phrenesim causaret, vel maximum capitis dolorem, ita quod multi dare nequirent doloris signum manifestum, absolvebantur: quia facile talis dolor præsumebatur. Imo Confessarios rogabant, ut, si forte morbo illo interficerentur, illos absolverent: Quod & ego meo Confessario dixi. & illum rogavi hoc obnixè, harum tamen ignarus Scholæ sententiarum, cum adhuc juvenis essem. Quis porro Fidelium, audita præsertim morte alicujus qui sine absolutione decesserit, palam vel privatim non exoptet sibi hoc in casu succurri, prout precabantur Papiæ Fideles? De his ad Ethicam amoris num. 2431. ubi & hæc scribit digna notatu. Idem Gabriel à S. Vincentio narrat se in facti contingentia, reprehensum fuisse à moribundo, quem, repentino morbo correptum, inabsolutum dimiserat, quod in ipso doloris petitaque confessionis signa non videret. Qui ad se reversus asseveranter dixit, se signa pro posse exhibuisse; quodque proinde debebat ipsum absolvere, beneque de ipso præsumere. Addens, quod si tunc mortuus fuisset, ob defectum absolutionis de sua desperabat salute. A quo die prænominatus Gabriel pristinam mutavit sententiam, nostram amplexus, precatusque Lectorem ut & ipse nostram in praxi sequatur. Id & nos enixe obsecramus. At erunt semper qui præconceptis opinionibus mordaciter adherentes, fratrum salutem periclitari malint, quam vel unguem ab eis recedere, quæ didicerunt juvenes, & bene vel male docuerunt.*

CDLXVII. Inst. 2. Velle confiteri non est actu confiteri, sicut velle contritionem non est actu contritionem elicere. Atqui in præ-

senti casu moribundus ad summum vult confiteri.

CDLXVIII. Resp. 1. objectionem hanc in percipitium trahere: probat enim, si quid probat, absolvi non posse eum, qui solum coram testibus Confessarium petiit. Et hunc enim morosus quipiam disertator dicet voluisse quidem confiteri; at de facto non esse confessum: unde nec hunc absolvet; etsi Concilia & Patres absolvendum esse sanxerint.

CDLXIX. Resp. 2. neg. maj. Velle enim confiteri, prout hic sumitur, est hic & nunc velle absolvi à peccatis, quæ quomodopossunt, declarantur. Atqui volitio hæc quoddam est non explicitæ quidem, sed tacitæ confessionis genus; quod nisi sufficiat, ne is quidem absolvi poterit, qui sola exhibet doloris signa. Unde Ecclesia quæ neminem unquam absolvit, si hunc explicitæ & formaliter contritum supponat, lubens absolvit eum quem implicitæ peccata sua confiteri videt, aut pie suspicatur.

CDLXX. Inst. 9. Pia hæc voluntas confessionis præsumptio nonnisi in extremæ necessitatis casu ad impertiendam absolutionem sufficere potest. Atqui moribundus non est in eo casu: vel enim is bene dispositus est, vel non. Si 1. ipsi succurri potest per Extremam-Uctionem, quæ ut alia vivorum Sacramenta gratiam primam per accidens producit. Si 2. inutilis erit absolutio.

CDLXXI. Resp. neg. min. nec nocet objectum dilemma: quia Extremæ-Uctionis efficacia, mera est Scholæ disceptatio. cui æterna hominis salus nonnisi temere & imprudenter alligari potest. Sicut ergo ad sanitatem corporis geminantur remedia, ut uno deficiente aliud profit, sic & in casu nostro faciendum: cum Sacramenta in hominum gratiam instituta sint.

CDLXXII. Objic. 2. Ut quis absolvi legitime possit, requiritur in ipso mutatio quædam post peccatum: interior per contritionem, exterior per confessionem, quæ interioris signum sit. Atqui nulla prorsus apparet mutatio in moriente de quo loquimur.

CDLXXIII. Resp. dist. maj. requiritur mutatio exterior vel formalis, vel implicita & interpretativa, C. formalis, Subd. ut quis absolvatur simpliciter & absolute; esto, ut absolvatur conditionate, N. ut quis in extremo agone absolvatur, sufficit mutatio dubia, & non irrationabiliter præsumpta. Porro ex vita Christiane acta legitime præsumitur hominem velle id quod volunt ceteri Fideles, nimirum & à Deo indulgentiam, & à Sacerdote absolutionem consequi.

CDLXXIV. Inst. vita Christiana non magis est præsumpta confessio pro articulo mortis, quam pro tempore præcedenti. Cum nullum pro mortis articulo det voluntatis confessionis signum, quod antea non dederit. Atqui vita Christiana non fuit confessio præsumpta non tempore præcedenti. Alioqui Christiane vivens semper vellet confiteri.

CDLXXV. Resp. neg. maj. Non enim præsumitur quis sanus velle interpretative absolvi, quia dum sanus est, scit & possibilem & necessa-

cessariam esse explicitam confessionem : at præsumitur quis & sanus & æger velle in necessitatis casu absolvi , quocumque tandem modo absolvi possit. Unde & ipso sanitatis tempore , dum Christianæ vivit , censetur absolutionem velle , non hic & nunc ; sed ad minus , cum ea indigebit.

Anemad. p. 404. & seq.
CDLXXVI. Objic. 3. Sacra Facultas Parisiensis die 3. Februarii an. 1605. hanc proscripsit Amadæi Guimenii propositionem : *Talis infirmus , qui amisit loquelam vel usum rationis , si bene vivebat ut bonus & videlicet , & frequentabat confessionem & communionem , quamvis non petierit Sacramenta ; quia ex insperato talia acciderunt , debet præsupponi contritus , & faciente aliquo confessionem generalem pro eo , sicut fit in populo , Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia peccato.* Atqui his verbis expressim præscribitur Romani Sacerdotalis opinio , quæ morini opinionis simul ac nostræ non leve fundamentum est.

CDLXXVII. Respondent aliqui hanc Sacræ Facultatis censuram eodem anno die Junii 25. Romæ improbatam esse : licet cæteroque Amadæi doctrinam non approbaret Sedes Apostolica ; quæ plus vel minus Scriptoris hujusce Librum damnavit die 5. Aprilis 1666. 12. Septemb. 1675. & die 16. Septemb. 1680.

CDLXXVIII. Respondent alii cum Tournelyo Tom. 6. de Pœnit. pag. 101. duo in adducta propositione contineri , nempe 1. moribundum bonum & fidelem , omni destitutum rationis & sensuum usu esse absolvendum ; 2. hunc absolvendum esse , eo quod præsupponi debeat contritus ; quia aiebat ipse sibi interpretes Guimenius , *rarissime evenit , ut tam cito sensibus quis , dum actu peccat , destituatur ; ut vicinus morti non velit suæ saluti consulere per aliquam attritionem.* Porro , inquiunt , merito statuit Sacra Facultas , doctrinam hujus propositionis universim & absolute sumptam esse periculosam in praxi ; (neque enim hanc alia effecit nota) 1. quia auctor hæc expungens Sacerdotalis verba , *si periculum est in mora* , præcipitandæ absolutioni locum facere videbatur ; 2. quia admissa ab auctore laxiori suppositio contritionis in eo etiam , qui dum actu peccat , sensibus destituitur , eo generatim tendit , ut cuicumque peccatori , in duello , aliove scelere lethaliter vulnerato laxetur absolutio. At nusquam intendit Facultas opinionem nostram sano intellectam sensu reprobare : cum , ut Episcopi , sic & Theologi Parisienses aliud alii de præsentē questione opinentur , prout notat Habertus Cap. XI, §. 5. sub finem ; solumque in eo consentiant. negandam esse absolutionem & unctionem Extremam homini in ipso actu criminis , duello v. g. vel ebrietate , sensibus destituto.

CDLXXIX. Objic. 4. Concilia & Rituale Pauli V. ad morientis absolutionem requirunt ut signa Pœnitentiæ per se vel per alios exhibuerit. Ergo.

CDLXXX. Resp. id etiam requiri à nobis , cum vita Catholice ducta sit hujusmodi signum , quod ut Augustino ad Baptismum sufficiens erat , sic & nobis ad absolutionem. Quod si requirere dicantur signum à Christiana vita distinctum ; reponam vel id ab ipsis

requiri ad absolutionem dandam absolute , non conditionaliter ; vel Ecclesiam id Ministros suos edocere voluisse quod certum esset : cetera vero quæ dubia forent , reliquisse intacta , non tamen negasse ; ut patet ex Tridentino , ubi nihil de quodam amoris initio in attritione , nihil item de circumstantiis aggravantibus : etsi nutrum negare voluerit sancta Synodus.

CONCLUSIO III. Neque etiam redarguere auiam , si quis moribundum in Catholica Religione inventum conditionate absolvat , etsi nulla per se vel per testes dederit Pœnitentiæ signa , modo nec impœnitens appareat , nec in flagranti delicto fuerit deprehensus. Ita Marchantius , Aversa , Bassæus V. *absolutio* n. 13. & alii quos sequitur Henno pag. 183.

CDLXXXI. Prob. Ut hujusmodi moribundus non imprudenter absolvi possit , duo sufficiunt , 1. ut nulla fiat Sacramento injuria ; 2. ut non omnino constet hominem hunc prorsus indignum esse qui absolvatur. Atqui 1. nulla fit Sacramento injuria ; cum hæc per appositam conditionem non minus tollatur in Pœnitentia , quam quotidie in Baptismo. 2. Nec certo constat moribundum hunc prorsus indignum esse qui absolvatur. Cum , etsi ne quidem rationis compos videatur , fieri possit , non tantum ut intus doleat de peccatis , sed , quod vel ipsis Thomistis sufficere debet , ut aliquod doloris sui signum exhibeat , mihi quidem impervium , sed tamen sensibile , puta per gemitus , per suspiria , aliosque corporis motus. Id enim si non semel contigit iis qui Catholice vixisse noscebantur ; potest & ignoto contingere. Ergo qui eum absolvet , & charitatis & officii sui partes implere sibi videbitur. Id auiem quis à Deo puniendum credat ?

CDLXXXII. His addunt aliqui , quod subinsinuat Gomarus Huygens Lovaniensis Doctor , ut moribundus ille tuto absolvi queat , fatis esse quod è centum hominum millibus , qui in eo miserrimo casu versantur , sit vel unus , cui cum data absolutio prodesse valeat. Hoc autem fieri posse quis nisi divinando negaverit ?

CDLXXXIII. Dices : in hoc casu necessario danda erit absolutio , non solum sub conditione facti , qualis est gemina hæc , *si vivis* , *si es baptizatus* ; sed sub hac juris conditione , *si sis dispositus*. Atqui absolutio sub conditione juris data , non solum illicita est , sed & invalida , uti docet Academia Lovaniensis. Absolutio enim est essentialiter actus judicialis. Atqui repugnat actui judiciali quod feratur sub conditione juris. Hæc enim conditio iudicii substantiam evertit : cum iudex sententiam ferre non possit , nisi de ipso jure iudicet. Unde ut ridiculus fuerit , qui diceret : *Damno Titium triremibus , si crimen ejus triremium poenam meretur* ; vel *Domum hanc adjudico Joanni , si ejus sit* , seu , *si ad illam jus habet* ; sic & artis lûx nescius sit Sacerdos , qui dicat : *Absolve te , si dispositus sis* : quia ut sæcularis Magistratus judicare debet , an facinorosus iste triremibus plecti mereatur ; an domus illa sit Joannis , sic & spiritualis Iudex ,

dex, an is vel ille debitis ad absolutionem dispositionibus instruatur, annon.

CDLXXXIV. Respondent aliqui per argumentum hoc subverti praxim Ecclesiæ: cum juxta eam absolvat Sacerdos *in quantum potest*, quæ, inquit, verba conditioni prædictæ æquivalent.

CDLXXXV. Verum nullius plane est momenti responsio isthæc: Licet enim verba hæc, *in quantum possum*, in omni casu adhibere. Atqui non idem est de istis, *si es dispositus*; tum quia id non fert Ecclesiæ praxis; tum quia nunquam Pœnitens de obtenta peccatorum remissione certus esset; tum quia longe remissius incumberet Sacerdos investigandis Pœnitentium dispositionibus: unde frequenter eos etiam qui in habitu & occasione proxima versarentur, absolveret; qui se ab omni per conditionis hujus cautelam, sacrilegii periculo immunem arbitraretur: quæ agendi ratio abusus innumeros, pessimas vero præsertim communionem inveheret. Ergo non idem sunt verba hæc in *quantum possum*, ac ista, *si es dispositus*. Itaque

CDLXXXVI. Resp. ad 1. neg. min. Sit enim qui Sacerdotem vocet, ut moribundo ad Turcæ latus posito, & reconciliationem flagitanti, Pœnitentiam administret. Currat Sacerdos, & utrumque inveniat extremos agentem spiritus; nec unum ab alio secerne-re possit: unum id manet, quantum opinor, ut ne uni desit, circa utrumque hæc proferat verba: *si sis dispositus*, quod in idem recidit, *si Ecclesiæ opem efflagites*, ego te absolvo.

CDLXXXVII. Ad 2. dist. maj. Absolutio est actus judicialis, sed qui quandoque circa materiam dubiam versari potest, C. secus, N. sicut ergo qui dubius num grave commiserit peccatum, quod sibi prorsus ex animo effugit, absolvi debet; & saltem sub hac tacita conditione absolvitur, *si capax es*; quidni & sub ista possit quis absolvi, *si sis dispositus*? Certe non magis intentio non absolvendi indispositum; quam intentio negandæ incapaci absolutionis, tollit sinceram ejusdem, si capax sit, absolvendi intentionem. Tunc autem Judex de jure judicat, quantum & hic & nunc potest.

CDLXXXVIII. Ad 3. neg. conseq. Ideo enim ridiculus foret Judex sæcularis, qui triremibus damnaret sub conditione demeriti, aut domum cuiquam adjudicaret sub conditione possessionis; quia tribunal ejus spectet homines, quibus & coram quibus jus dicere debet, ut suum cuique asseratur. Nemini autem suum asserit, qui iudicium suum conditioni omnibus ignotæ alligat. Non ita porro est de Sacerdote, qui quemquam sub dispositionis conditione absolvit. Hæc enim Christo principaliter absolventi apprimè nota est; qui proinde, si reipsa dispositus sit Pœnitens, ratam habet Ministri sui sententiam; tamen nec ipse, nec Pœnitens de conditionis existentia certo judicare possunt.

CDLXXXIX. An autem conditio, quando formæ apponi debet, ore exprimi possit aut debeat, dissentiant Theologi. Alii negant eam sine peccato reticere posse: ita nonnulli apud La Croix Lib. 6. num. 83. Alii contra

asserunt satis esse ut mente habeatur, seu formaliter. seu virtualiter & implicite; prout habet, qui secundum institutionem Christi vel intentionem Ecclesiæ confessiones excipere vult. Alii negant eam sine peccato exprimi posse: ita illust. Auctor Moralis vulgo Gratianopolitanæ. Alii demum expressionem illius obesse validitati Sacramenti contendunt; ita vir eximius Carolus Giffenus Daelman in Universitate Lovanienfi S. T. Doctor Regens, Tom. 8. ego infra eamque opinionem in illa celebri Schola communiter doceri accipio.

CDXC. De his isthæc ugo lubens sentirem, si quid mihi omnium minimo sentire licet 1. conditionis hujus expressionem nihil nocere valori absolutionis.

Sequitur ex dictis paulo antè.

CDXCI. 2. Haud necessum esse ut conditio illa verbis exprimatur, 1. quia conditionalem id genus formam nec ullibi præcepit, nec usquam diserte approbavit Ecclesia, seu in Conciliis, seu Ritualibus, licet minima quæque ad Pœnitentiam & casum moribundi spectantia sedulo ac scrupulose explanet; 2. quia dum dubie dispositis confertur Baptismus aut infirmorum Unctio, non additur conditio *si sis dispositus* - etsi aliæ conditiones certis in casibus admitti jubeantur. Nec refert, ait clariss. Daelman, quod in Pœnitentia, non autem in Baptismo vel Extrema-Unctione agatur de impedienda Sacramenti nullitate. Prima enim cura est ut avertatur Sacramenti profanatio; parvi autem interest an Sacramentum per nullitatem, an per indignam susceptionem profanetur. 3. Quia in dubio an qui præsto est ad Baptismum liquor, aqua sit, non ideo sub conditione hac confertur Baptismus; *si aqua isthæc sit naturalis*. 4. Quod etsi plurimum dispositio dubia sit, cum instante naufragio vel pugna datur absolutio, hæc tamen citra conditionem datur.

CDXCII. 3. Haud tamen deliquisse credam eum, qui quam mente formaliter aut implicite gerit conditionem, verbis exprimeret; quia hanc si non approbat, saltem permittit Ecclesia: cum è tot Theologis, qui eam in Italia, Hispaniis & alibi passim commendant ne unus quidem hinc temeritatis aut periculose novitatis probrum incurrerit. Imo ferunt Episcopos quosdam in Decretis suis eam velut utilem proposuisse.

CDXCIII. At inquires, Tridentinum Sess. 7. Can. 13. vetat ne *recepti Ecclesiæ Catholice ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consueti: in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse* dicantur.

Verum nihil inde adversus responsionem nostram. Nam 1. conditio addita formæ nihil in eadem forma immutat: hæc enim est semper, *Ego te absolvo*: id autem *si sis dispositus*, non magis formam mutat, quam istud, *si vivis*: quod tamen vix quisquam negat addi posse. 2. Non potest dici, per quemcumque Pastorem seu parochum induci ritum qui ex communiori Theologorum assensu, vidente, nec hætenus improbante Ecclesia inductus est. Utique ab eo foret abstinendum

in Diœcesibus, ubi prohiberetur ab Episcopis. Imo, cum ex omnium pene consensu sufficiat conditionem prædictam mentaliter apponi; ejusdem vero formalis expressio quibusdam offensionem esse incipiat, & tumultum ciere; satius fuerit ab ea omnino cum Lovaniensibus abstinere.

CDXCIV. Quæres quid sibi velit id S. Thomæ Opusc. 65. *Si infirmus petit Pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absolvat eum.*

Resp. 1. Opusculum illud falso adscribi D. Thomæ. 2. Citata verba esse intelligenda de absolutione qualis dari potest, nempe à peccatis, si loquela destitutus adhuc vivat; & à censuris, si jam egerit spiritum. Ceterum opinantur Medici quidem, manere animam in corpore uno vel altero quadrante post mortem vulgariter existimatam. Opinio hæc, ait La Croix num. 1164. si cui per auctoritatem vel rationem fiat, saltem dubie probabilis, absolvat sub conditione. *Oppositum autem ego hætenus putavi, & adhuc puto esse certum.*

DISSERTATIO HISTORICA DE VETERI ECCLESIAE DISCIPLINA CIRCA NEGATAM VEL CONCESSAM CERTIS PECCATORIBUS TAM SANIS QUAM INFIRMIS ABSOLUTIONEM.

QUÆSTIO est an florentissimæ Ecclesiæ, Romana scilicet, Carthaginensis & Hispana, pacem, communionem, seu absolutionem Sacramentalem aliquando negaverint iis, qui canonicorum criminum, idololatriæ videlicet, homicidii & mœchiæ rei essent; seu pacem hanc petissent tantum infirmitatis tempore; seu eam sani & ante morbum petere inceperint. De hoc autem non una est eruditorum opinio.

Alii nimirum censent cujuscumque absolutionis spem iis fuisse præcisam, qui idololatriæ voluntariæ crimen incurrisserint: Ita Dugnetus Dissert. 16. Tom. 1. p. 291. Alii iis duntaxat negatam fuisse reconciliationem volunt, qui eam tantum ingruente morbo expetissent; non vero illis, qui jam Pœnitentia defungi inceperint: Ita Morinus Lib. 10. Cap. 2. & 5. Natalis Alexander Dissert. 7. in sæcul. III. Alii demum censent nemini nunquam etiam in extremis negatam fuisse absolutionem, modo tunc temporis expetitam: Ita Tournelyus. Sit

CONCLUSIO I. nec Orientis, nec majores Occidentis Ecclesiæ, ut Romana, Carthaginensis, Hispanica lapsis gravioribus qui Pœnitentia functi essent, vel fungi acceperint; absolutionem in exitu denegarunt. Severior tamen quibusdam in locis viguit disciplina. Tres sunt partes.

CDXCVI. Prob. I. pars, de Orientalibus Ecclesiis. His nempe rigor tantus affingi non debet, nisi id exigant vel expressa quædam hujus exempla, vel PP. Græcorum textus, qui leniori sensu intelligi non possint. Atqui neutrum ab adversariis præstari potest: quin & utrumque, tum exemplis, tum luculentis testimoniis impugnemus.

1. Enim longe aliud exemplum dedit S. Paulus, cum 2. Cor. 2. incestum Corinthium post anni unius Pœnitentiam absolvit. 2. Aliud Joannes Evangelista, qui teste Hieronymo Lib. de Script. Eccles. totas Asiæ fundavit rexitque Ecclesias, is enim Adolescentem illum prædonum Ducem, de quo alibi diximus, homicidiis licet aliisque facinoribus squalentem, post brevis Pœnitentiæ stadium communioni restituit, ut Hist. Lib. 3. Cap. 17. ex Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

Clemente Alexand. refert Eusebius. 3. Alia quoque erat Ecclesiæ Alexandrinæ praxis, ut constat ex jam citato facto Serapionis, ad quem in extremis positum, Missa est Eucharistia, licet idolis immolasset: Quoniam, ait apud Eusebium Lib. 6. Cap. 36. S. Dionysius Alexand. à me mandatum erat, ut qui jam essent à vita migraturi, sanctorum Misteriorum (dummodo peterent: & vel maxime si antea, dum integra valetudine erant) supplices petivissent, participes fierent. 4. Demum Basilii, Gregorius Nyssenus, alique sancti Orientalis Ecclesiæ Antistites, qui Canonicas, nec certe laxiores de Pœnitentia Canonica Epistolas scripserunt, unanimi concentu statuunt, nemini post lapsum Pœnitenti negandam esse reconciliationem.

CDXCVII. Confirm. 1. ex Herma, qui Lib. 2. Pastoris, Mandato 4. cujus verba refert. Clemens Alexand. Lib. 2. Stromat. ex Angeli jussu quibuslibet peccatis ac mœchiæ sigillatim veniam concedit. Cum ergo Liber ille græce editus, licet in quibusdam deficiens, magno in pretio esset apud Ecclesias Orientales, non videtur probabile quod graviter lapsis absolutionem in exitu negaverint.

CDXCVIII. Confirm. 2. ex S. Irenæo Lib. 1. adversus hæreses, Cap. 9. ubi refert mulieres à Marco hæresiarcha constupratas, exomologesi facta in Ecclesiam receptas fuisse.

CDXCIX. Confirm. 3. ex Nicæno Concilio Can. 13. ubi sic sancitum est. *De his qui ad vitæ exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua servabitur: ita ut si quis egreditur à corpore, ultimo & maxime necessario Viatico minime privetur. Quod si desperatus & consecutus communionem, oblationisque particeps factus iterum convalescit, sit inter eos qui communionem orationis tantummodo consequuntur (id est, quod supererat temporis ad Canonicam Pœnitentiam præstituti emetiatur.) Generaliter autem omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi Eucharistiæ gratiam tribui, Episcopus probabiliter, (seu, ut alii legunt, postquam probaverit) ex oblatione dare debebit.* Ergo omnibus Pœnitentiæ stadium ingressis, juxta antiquam Ecclesiæ legem dabatur in exitu Viaticum. Atqui Viaticum illud vel erat Eucharistia,

ut ego
alibi.

flia, ut Caballutio videtur; & tunc dubio procul reconciliationem sacræ Synaxi præviā supponebat: vel erat ipsamet absolutio, ut contendit, nec male probat Nat. Alexander ex Can. 3. Concilii Arauficani I. ubi hæc leguntur: *Qui recedunt de corpore, Pœnitentiâ accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione*, illa nimirum solemni & ultima, quæ nonnisi integre Pœnitentia functis indulgebatur, eis communicari secundum definitiones Fratrum, qui hujusmodi communionem congruenter Viaticum nominarunt: & tunc formaliter habemus intentum, Ergo stat 1. insigniores Orientis Ecclesias pacem gravissime lapsis, modo Pœnitentibus, non denegasse. Jam

Prob. 2. pars de insignioribus latinæ linguæ Ecclesiis. Hæ nimirum fuerunt Africana, Hispanienses, Romana potissimum. Atqui ex his nulla pacem negabat Pœnitentibus quantumlibet rei olim fuissent.

D. Non Africana, ut patet ex innumeris textibus S. Cypriani, qui totius Africæ occidentalis Primas, disciplinam ejus non ignoravit. Epist. 11. lapsos qui sine Pœnitentia pacem accipere volebant, redarguit ducta ex homicidiis & adulteris fornicatione. Nam, inquit, *cum in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, Pœnitentia agatur justo tempore . . . quanto magis in his gravissimis & extremis Sacrificatorum delictis caute omnia & moderate secundum disciplinam Domini observari oportet.* Hic sceleribus quibuscumque pax promittitur, modo cuique sua justo tempore Pœnitentia respondeat. Idem Epist. 52. ad Antonianum. *Miror, inquit, quosdam sic obstinatos esse, ut dandam non putent lapsis Pœnitentiam, aut Pœnitentibus existiment veniam esse denegandam.* Et infra: *Aut si se cordis & renis scrutatorem constituit & judicem Novatianus, per omnia æqualiter judicet, & :: fraudatores & mæchos à latere atque à comitatu suo separet . . . quibus tamen & ipsis Pœnitentia conceditur.* Hic toto facundie suæ impetu insurgit Cyprianus in Novatianos, qui mæchis sed non liballicis, pacem concedebant. At quis putet S. Martyrem tam acricensura, stylo tam vehementi insectaturum fuisse disciplinam, quæ Carthagine, vel in aliis Africæ partibus recepta fuisset? Hinc intrepide sic concludit: *Neminem putamus à fructu satisfactionis & spe pacis arcendum.* Et paulo post: *O frustrandæ fraternitatis irratio! O miserorum lamentantium caduca deceptio! O hæreticæ institutionis inefficax & vana traditio! hortari ad satisfactionis Pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam, &c.* Ergo erat id apud saniores Episcopos instar principii, non esse veniam frustrandos, quos ad Pœnitentiam hortari debeamus. Cum ergo & Cyprianus, & alii SS. Doctores, omne peccatorum genus ad Pœnitentiam stimulant, consequens est ut iis Pœnitentibus pacem ac veniam largiremur.

DI. Idem de Hispaniensibus Ecclesiis, quod mox de Africana dici potest. Et id quidem probatur 1. ex citato Nicæni Concilii Canone: cum enim eidem Concilio præfuerit Osius Cordubensis in Hispania Episcopus, & interfue-

rint diversarum gentium Antislites, quibus dubio procul nec gentis suæ, nec illustriorum Ecclesiarum ignota erat disciplina, mirum, si graviter lapsos secundum *legem antiquam* reconciliandos esse sanxissent, posito quod vel viguisset pene ubique contraria lex, vel hæc recens ac novella fuisset.

DII. 2. Vel ex ipsa Illiberitana Synodo; quæ potissimum in præsentī difficultatem faceffit. Sic illa Can. 22. *Si quis de Catholica Ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusque ad Ecclesiam recurrerit, placuit huic Pœnitentiam non esse denegandam, eo quod cognoverit peccatum suum . . . cui etiam post decem annos præstari communio debet,* Can. 46. *Si quis fidelis apostata, per infinita tempora ad Ecclesiam non accesserit, si tamen aliquando fuerit reversus, nec fuerit idololatra, post decem annos placuit eum ad communionem accipere.* Idem quoad eonjugatos qui sæpius mæchati fuerint, decernitur Can. 47. proinde nec mæchi, nec apostatæ, nec Hæretici reconciliatione in Hispaniis privabantur: Sed de Illiberitano Concilio infra.

DIII. Multo evidentior est Ecclesiæ Romanæ consuetudo. Hæc enim præter quam excitato Nicæni Concilii Canone affatim deducitur, propriis suis monumentis constat plenissime. 1. enim Clerus Romanus in Epistola ad Cyprianum, inter Cyprianicas num. 31. * sanxit, ut in suspenso, usque ad novi Pontificis institutionem, eorum, lapsorum videlicet, qui moras possunt dilationis sustinere, causa teneatur; eorum autem, quorum vitæ suæ finem urgens exitus dilationem ferre non potest, acta Pœnitentia & professæ frequenter suorum deflatione peccatorum . . . Ita demum caute & sollicitè subveniri: Deo ipso sciente quid de talibus faciat . . . Nobis tamen anxie curantibus, ut nec pronam nostram improbi homines laudent facilitatem; nec vero Pœnitentes accusent nostram quasi duram crudelitatem. Hic veniæ expertes non sunt qui in persecutione lapsi crimen suum Pœnitentia diluere inceperant: at in ejus decursu lethali morbo fuerant correpti.

DIV. Innocentius I. Epist. 3. ad Exuperium Tolosanum Præfulem, de his disserens, qui post Baptismum omni tempore impudicis voluptatibus devoti Pœnitentiam ac pacem dedeprecabantur; De his, inquit, *observatio prior, durior, posterior, &c.* sup. n. 432.

DV. Cælestinus Epist. 2. ad Episcopos Provinciarum Viennensis ac Narbonensis: *Agnovimus, inquit, Pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri.* Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere . . . Quid hoc rogo aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? . . . Quovis ergo tempore non est deneganda Pœnitentia postulanti. Quæ omnia veteris Ecclesiæ disciplinam & exhibent, & solide vindicant.

DVI. S. Leo Epist. 83. *His, ait, qui in tempore infirmitatis, &c.* ut supra num. 432.

His accedit Tridentinum Sess. 14. Cap. 7. ubi

* Edit.
Pearf. 30.

Obiit
an. 432.
Tom. 2.
Conc. p.
1619. D.

ubi occasione reservationis casuum sic loquitur: *Pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet Pœnitentes à quibuslibet peccatis & censuris absolvere possint.* Atqui quod semper custoditum est, tribus prioribus sæculis custoditum fuit: quod autem in Ecclesia indefinite custoditum est, id saltem in insignioribus Ecclesiis custodiri debuit. Ergo.

DVII, Prob. 3. pars, nimirum quod severior quibusdam in locis viguerit disciplina: Prob. inquam, ex Cypriano Epistol. 85. jam citata, ubi sic: *Et quidem apud antecessores nostros quidam de Episcopis istis in Provincia nostra dandam pacem mœchis non putaverunt, & in totum Pœnitentiæ locum contra adulteria clausurunt: non tamen à Coepiscoporum suorum collegio recesserunt, &c.* Sed qui adulteris pacem negabant, eam à fortiori negare debuerunt majorum criminum rei, qualia sunt indubie homicidium, ac præcipue idololatria, quam Tertullianus in suo de ipsa Libro vocat *principale crimen generis humani, summum sæculi reatum, totam judicii causam.*

DXIII. Idem confirmari potest dum ex praxi quæ anno tantum 1396. in Galliis à Carolo VI. abrogata est, & juxta quam in quibusdam hujus Regni Provinciis, non in omnibus tamen, fontibus ad mortem damnatis confessio & absolutio denegabatur. Tum, ait Witassus pag. 810. ex Concilio Sydenfi, ubi edictum est ne Messaliani, quia Ecclesiam sæpius ludificati essent, ab ea deinceps recipiantur. Sed male: cum de Synodo Sydæ habita pauca hæc ex Photio supersint apud Labbeum Tom. 2. pag. 1015. & Baronium ad annum 383. num. 39. *In Concilio Sydæ habito Aldelphius licet Pœnitentiæ polliceretur, non est admissus, quamvis hæresim detestari videretur; quoniam non ex corde Pœnitentiæ & remunctio facta esset.* Eo autem quia rejectus sit vir suspectæ admodum Pœnitentiæ, quis serio colligat Pœnitentes hæreticos in exitu rejectos fuisse.

DIX. Objic. 1. contra 2. & 2. part. Ecclesia Romana & Africana primam sibi sedem vindicant inter nobiliores Ecclesias. Atqui utraque ante Zephyrini Pontificatum mœchis, homicidis & idololatriis etiam Pœnitentibus pacem denegabat. Prob. min ex Tertulliano, qui Catholicis insultatorie exprobrat novitatem Decreti, quo primum pax mœchis promissa est. Sic ille Lib. de pudicitia cap. 1. *Audito Edictum esse propositum, & quidem peremptorium. Episcopus Episcoporum, Zephyrinus, * edicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta Pœnitentiæ functis dimitto.* Tum Edictum illud vellicans & deridens quia mœchis, non autem homicidis ac idololatriis pacem daret, sic prosequitur Cap. 5. *Quid agis molliissima & humanissima disciplina? aut omnibus eis criminibus hoc esse debetis: aut si non omnibus, nostra esse. Idololatriam quidem & homicidam semel damnas, mœchum vero de medio excipis, idololatræ successorem in Decalogo, homicidæ antecessorem, utriusque collegam: personæ acceptatio est.* Et cap. ult. sic rem totam colligit: *Quæcumque auctoritas,*

quæcumque ratio mœcho & fornicatori pacem Ecclesiasticam reddit; eandem debet & homicidæ & idololatræ Pœnitentibus. Porro, etsi Tertullianus, cum Librum de pudicitia scripsit, ad Montani partes jam defecerat, non eo usque erat sensu destitutus, ut palam assereret id cujus falsitas Orbi universo comperta foret. Unde, ait Witassus pag. 818. & utcumque Collator Ecclesiasticus Dissert. 16. p. 296. Durum est cum Morino & Nat. Alexandro vociferari, Tertullianum pro more hæreticorum, ut errores suos adstrueret, falsa Catholicis dogmata impegisse. Tum quia Tertullianus, & acri semper ingenio præditus fuit, & nusquam ad calumnias & pudida mendacia projectus. Tum quia nullum in hoc ejus Opere apparet malæ fidei vestigium; cum & illic sponte agnoscat se adversus ea præliari, quæ olim defendisset: & Catholicorum argumenta summa fide referat. Ergo.

Resp. ad 1. neg. min. quia & constantissimis quæ protulimus monumentis contradicat, & nulla certa nitatur auctoritate. Unde

DX. Ad 2. nego cum Tillemontio Tom. 3. pag. 237. ex Tertulliani verbis probari posse tunc temporis in celebrioribus Ecclesiis incepisse morem mœchos exclusis homicidis & apostatis reconciliandi. Ad id enim sufficit ut veri admodum simile sit, Edictum de quo loquitur Tertullianus, nec Zephyrini esse, ut perperam existimavit Baronius, nec proinde Romanæ Ecclesiæ sensum exhibere. Atqui id admodum verisimile est. 1. Quia Decretum ab Apostolica Sede In re tanti momenti profectum; sæpe sæpius instar regulæ, pluribus saltem in locis citatum fuisset. Contra vero Decretum de quo nunc agimus, uni notum fuit Tertulliano, aut saltem ab eo uno productum. 3. Quia post mortem Fabiani anceps erat Romana Ecclesia quid sibi faciendum esset cum iis qui in idololatriam lapsi essent, nihilque ea de re ante constitutionem novi Episcopi decretorio judicio sancire voluit; ut liquet ex citata superius ejusdem Epistola. Atqui si publico Edicto circa annum circiter 215. sanxit Zephyrinus negandam esse sacrificatis pacem, præsto fuisset agendi rationis norma, quæ anxietatem illam tolleret. 3. Quia ex adductis supra monumentis constat, aliam re ipsa fuisse Romanæ Ecclesiæ rationem, quam quæ Edicti auctori tribuitur à Tertulliano. 4. Demum quia nihil est in Tertulliani textu, unde Edictum illud Pontifici Romano attribuitur. Quod enim suum hoc Edictum affingit Episcopo Episcoporum, nihil omnino probat. Tum quia ne unus quidem hactenus Rom. Pontifex fastuosum illud nomen sibi assumpsit, ac multo minus Zephyrinus, vir eximie humilitatis; tum quia nesciebat Ecclesia Romana ampullatis hisce ac juveniliter tumentibus verbis uti: *Ego & mœchiæ & fornicationis peccata dimitto.* Unde si cuiquam attribuitur Edictum illud, non certe Rom. Pontifici; sed alicui probabiliter Africæ Episcopo, ex iis quos Epist. 85. indigitat Cyprianus. Potuit enim esse inter eos quipiam nominis magni, multæque auctoritatis, qui, contra collegarum suorum morem, mœchos ab homicidis & idololatriis secernens, quam his negabat pacem, illis concedi voluerit.

Pearse, p. 212.

Supra n. 14.

rit. Inde autem mota est, quæ facile movebatur, bilis Tertulliani: quapropter cum contemptim in Episcopum Episcoporum traduxit, quasi legem indiceret.

DXI. Resp. 2. cum aliis, Tertullianum, seu Marte proprio, seu falso deceptum rumore, quem avide arripuerit, ut solent omnium temporum Novatores; & fictitium Edictum cuidam Episcopo affinxisse, & impetu quodam Africano simul & hæretico, Ecclesiæ disciplinam infideliter exhibuisse. Neque enim major debetur fides Tertulliano jam Montanistæ, quam Tertulliano Catholico. Atqui Tertullianus, dum è nostris erat, nullo redarguente, delictis omnibus pacem & veniam ipondebat ab Ecclesia. Sic enim alloquebatur Mæchos & Idololatrias in Lib. de Pœnit. Cap. 8. *Ostendisti, sed reconciliari adhuc potes. Habes cui satisfacias & quidem volentem, Id si dubitas; evolve quæ Spiritus dicat Ecclesiis; desertam dilectionem Ephesius imputat: stuprum & idolothytorum esum Thyatirenis exprobrat, &c. & tamen omnes ad Pœnitentiam commonet, sub comminationibus quidem: non comminaretur autem non Pœnitenti, si non ignosceret Pœnitenti.* Hic autem sermo est de reconciliatio- ne à Deo per Ecclesiam obtinenda: quia alio- qui non recessisset à priori sua sententia Ter- tullianus ad Montanistarum partes deficiendo: & tamen recessit, ut fatetur Lib. de Pudicitia, Cap. 1. ubi: *Erit igitur & hic adversus Psy- chicos titulus, adversus meæ quoque sententiæ retro penes illos societatem, quo magis hos mi- hi in notam levitatis objectent,*

DXII. Confirm. Quia Auctori secum ma- nifeste pugnanti, quippe geminam è diverso disciplinam in majorum criminum venia, Ec- clesiæ attribuit, nulla prorsus fides haberi de- bet. Atqui in ipso de Pudicitia Libro Tertul- lianus .i. 1. Enim, ut supponit objectio, do- cet. Ecclesiam homicidis & idololatriis abso- lutionem denegare, quam nec ita pridem vir- tute novi Decreti Mæchis indulget. 2. Do- cet ex adverso, andem Ecclesiam prædictis criminibus absolutionem impertiri. Prob. min. 1. ex Cap. 3. ubi hanc sibi è Catholicis obje- ctionem proponit. *Nihil agendum est frustra. Porro frustra agatur Pœnitentia, si caret ve- nia. Omnis autem, id est, omnis peccati Pœnitentia agenda est. Ergo omnis veniam con- sequatur, ne frustra agatur, Porro frustra agatur, si venia carebit. Merito itaque ita op- ponunt, quoniam hujus quoque Pœnitentiæ fru- ctum, id est, veniam in sua potestate usurpa- verunt.* Ergo juxta Tertullianum Ecclesia cri- minibus universis, idololatriæ proinde ac ho- micidio, pacem post Pœnitentiam conce- debat.

2. Ex Tertulliano in eodem Opere urge- bant Catholici in Montanum, tum Parabolas ovis perditæ, & prodigi filii à patre in gra- tiam misericorditer recepti; tum istos Scrip- turæ textus: *Sanguis Christi emundat nos ab om- ni injustitia.* Atqui hi textus non Mæchis tan- tum, sed & quibuslibet facinorosis, modo Pœnitentibus veniam spondere.

3. Pugnabant contra Montanistas Catholici auctoritate Libri Pastoris, quam sic elevat Ter- tullianus ibid. Cap. 10, *Cederem tibi, si Scrip-*

tura Pastoris, quæ sola Mæchos amat, .i. non ab omni Concilio Ecclesiarum etiam vestra- rum, inter apocrypha & falsa judicaretur adultera & ipsa, & inde patrona socio- rum. Atqui Pastoris Liber non adulteris tan- tum, sed & omnibus cujuscumque delicti reis indulgentiam promittit. Ergo Tertullianus si- bi turpiter contradicit; vel, ut multo certius videtur, non toti adscribit Ecclesiæ, quod Mæchos exclusis homicidis & apostatis recon- ciliet; sed illi Episcoporum Episcopo, cujus Decretum, Decretique inconsequentiam to- tis viribus explodit atque suggillat. Mihi enim novæ istæ probationes Præcedentis responsi veritatem omnino confirmare videtur: sic enim nec fidei turpiter malæ, nec cæcæ libi- dinis reatum incurrit Tertullianus.

DXIII. Neque tamen ab impingenda Ter- tulliano malæ fidei, vel saltem hæreticæ cre- dulitatis nota plurimum me deterruerit Wita- tassi conjecturæ. Fuerit enim Tertullianus acris ingenii, non fuerit à natura mendacii amans. At hæreticus fuit, in Ecclesiam insigniter blas- phemus, pudidus Montani ejusque Prophetis- tarum admirator, Quod porro non exspecta- ri possit mali ab homine ejus indolis, præser- tim si animi calidi sit & vehementis. Revol- vat animo quisquis forte vixerit cum hæreticis, flagrante præsertim novo disputationum æstu, revolvat, inquam, quæ vidit, quæ audivit, quæ legit; mirabor, si quid in insignioribus calumniis miretur novi. Quanquam fieri po- tuit ut Teriullianus non tam deceptor, quam deceptus fuerit: uti supra notavimus contigisse Dallæo, qui medios inter Catholicos, & ad Lutetiæ portas degens, tranquilla manu scripsit, Pontificios jejunio adstringi per ad- ventum; iis abundantem cœnam esuriliabus diebus permissam esse, quæ vis in Iroquoio per annum apud nos commorato tolerari pos- sint.

DXIV. Et vero Tertullianus ille tantæ apud Witassium probitatis, turpem Ecclesiæ ac Mar- tyribus ipsis notam inurit, cum in postremo capite Libri de Pudicitia exhibet Martyres, qui lapsis libellos concedebant, quasi absolutam remittendorum peccatorum potestatem sibi vindicarent, hancque ipsis tribueret Ecclesia. *At tu, inquit, jam & in Martyres tuos ef- fundis hanc potestatem. Sufficiat Martyri pro- pria delicta purgasse. Ingrati vel superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fue- ris consecutus. Quis alienam mortem sua sol- vit, nisi Dei Filius? Nemo unus ex his ver- bis Ecclesiæ tertii sæculi fidem metiri ausit. Ut quid ergo tanta ceteris fides? Semel malus & mendax semper præsumatur esse malus.*

Nobis hæc ad perimendam difficultatem à Tertulliano petitam sufficere videntur. Res- pondent tamen alii quidam apud Witassium, hic impugnari à Tertulliano S. Zephyrinum, quia contra receptum hætenus Ecclesiæ mo- rem, Pœnitentiæ tempus, quod Mæchis, ut homicidis ac idololatriis, diuturnum erat, at- que ab Episcopi voluntate suspensum, Mæchis multo brevius constituisset. Ex hac lenitate, ajunt. Ansam sumpsit Tertullianus in pium Pontificem declamandi, quasi simpliciter ve- niam laxasset Mæchis, aliis duobus non item.

Facilitatem hanc mirum in modum exaggerat Tertullianus : at exaggeratio hæc tum ex noto Ecclesiæ usu , tum ex Tertulliani Scriptis temperanda est. Hæc illi , quæ ne hereticum culpent , pene culpant sanctum fidei Confessorem . Ex his responsionibus prima mihi longe potior fuerit . Ut tamen suus sit bonos secundæ.

DXV. Inst. Nisi Tertulliano Ecclesiasticam sui temporis Traditionem referenti fides adhibeatur , nihil jam ex Libris ipsius extundi poterit in gratiam jejunii Antepaschalis , ceterarumque id genus Traditionum , Atqui id est inconveniens eo gravius quod avertere conamur ,

DXVI. R. neg. maj. Poterit enim semper Tertullianus adduci in testem Traditionis , cum nec sibi , nec ceteris Patribus contradicet , nullo partium studio abripietur . Atqui & sibi & ceteris contradicet in præsentī casu , &c.

DXVII. Inst. 2. Tertullianus eod. Lib. Cap. 12. *Hinc est , inquit , quod neque , idololatriæ , neque sanguinis pax ab Ecclesiis redditur* , Unde sic : Ideo Tertulliano de jejuniis differenti habetur fides , quia nisi mente læsus supponatur , non potuit in universo sæculi sui conspectu aliam exhibere disciplinam , quam quæ sæculi sui foret , Atqui eadem militat ratio in præsentī casu , ubi refert Ecclesiarum disciplinam erga reos sanguinis & idololatriæ . Ergo nec ei in hoc casu fides abnegari debet .

DXVIII. R. 1 neg. maj. Non enim ideo præcise quantum ad jejunii disciplinam creditur Tertulliano , quia mentiri non potuerit , cum eum in factō Martyrum deceptum aut deceptorem fuisse paulo ante probaverimus . sed quia de jejuniis disserens , nec sibi , nec aliis adversatur Atqui aliud est in puncto de quo nunc . Ergo .

DXIX. R. 2. neg. min. Neque enim per Ecclesias intelligit Tertullianus Romanam aut Romanæ adherentes , sed schismaïcas factionis suæ . Unde , quod jam pridem observavimus , synagogam Montanistarum audens nuncupat *Ecclesiam Spiritus , Ecclesiam in tribus positam* , Vide præfationem PP. Benedictinorum ad Cyprianicam Balusii Editionem .

DXX. Inst. 3. Nemo nisi obtusus & hebes . qualis certe non fuit Tertullianus , ex principio negato argumentatur tanquam ex concessō , Atqui Tertullianus ex observata a Catholicis erga homicidas & idololatrias severitate argumentatur contra nuperam istorum molitiem in causa mæchorum : Ergo certo constare debet Ecclesiam , Tertulliani ævo , pacem idolatris ac homicidis negasse , quam tunc primum Mæchis concesserat ,

DXXI. Resp. ut semper , dist. maj. Nemo bonæ fidei , nemo sibi & aliis consentiens , nemo non cæcus in Ecclesiam & veritatem furore abreptus . C. secus , N. Solutio patet ex dictis , Interim hinc rursus fulcitur prima nostra responsio .

VXXII. Objic. 2. Concilium Illiberi , non procul ab urbe Granatensi , habitum circa an. 305 .

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

& cui cum Episcopis aliis octodecim interfuit Osius Cordubensis . sic habet Cap. I. *Placuit inter eos , qui post fidem Baptismi salutaris , adulta ætate ad templum idolatraturus accesserit . . . nec in fine eum communionem accipere* , Cap. II. *Flamines ** , qui post fidem lavacri & regenerationes sacrificaverunt , &c. placuit eos nec in fine accipere communionem , Cap. 3. *Item Flamines . . . si post pœnitentiam fuerint mæchati , placuit ulterius his non esse dandam communionem , ne lussisse de Dominica communionem videantur* . Atqui hic ab amplissima Hispaniarum Ecclesia denegatur absolutio . tum idololatriis , tum certo mæchorum generi . Vel enim communionis nomine intelligitur absolutio . quam prioribus sæculis communionis vocabulo expressam fuisse fatentur Albaspineus , Sirmondus , Petavius in Epiphanium . & tunc nihil remanet difficultatis ; vel intelligitur Eucharistiæ participatio ; & tunc in idem recidimus cum ex Ambrosio Lib. 2: de pœnit. Cap. 3. dominicæ carnis communio absolutionem indivulso comitari soleret : unde quibus negebatur communio Eucharistica , iis negabatur reconciliatio .

VXXIII. Respondent eruditi plures , non hæretici tantum . Calvinus . Magdeburgenses , & alii , sed & Catholici , ut Carranza , Toletanus Archiepiscopus . Melchior Canus Lib. 5. de locis Theolog. Cap. 4. Baronius , ejusdemque Instituti Bziovius . Bellarminus Lib. 2. de imaginib. Cap. 9: &c. Illiberitanam Synodum Provinciam , non modo nusquam ab Ecclesia fuisse generaliter & in omnibus approbatam , sed & nonnulla complecti , quæ Novatiani ac Vigilantii erroribus vicina sint .

VXXIV. At solutionem hanc acriter & nervose impugnat Ferdinandus de Mendoza in Opere cui titulus *de confirmando Concilio Illiberitano* ; cujus argumenta paucis a Cabassutio contracta vel confirmata hæc sunt , 1. quod illiberitani Antistites viri fuerint pietate & scientia conspicui ; 2. quod eorum Canones qua data occasione laudati sint ut minime suspecti a Decretorum Collectoribus , Gratiano . Anselmo . Yvone Carnutenfi , Burchardo &c. 3. Quod Arelatense Concilium . Augustino plenarium , multos Illiberitanæ Synodi Canones renovaverit , ut quartum , 6. 7. 9: 11 um . &c. 4. Quod Synodus wormatiensis anno 638. Canonem 39. iisdem pene verbis Canonem 39. Illiberitanum repetat : quod & fecit Synodus Moguntina sub Rabano , Mauro , Illiberitanos aliquot Canones renovando . 5. Quod Concilium Suesionense gravem , quæ inter Hincmarum & alios quosdam Episcopos suborta erat , causam definiat ex Canone 75. Illiberitano , 6. Quod , fatente Baronio , Innocentius I. auctoritatem prædictis Canonibus conciliat in sua ad Auxuperium Epistola , ubi Cap. 2. loquitur *de veteri observatione duriori , quam tamen justam reddebant eorum temporum persecutiones* . Quod Adrianus I. in ea , quam ad sui de-

T. 1.
Conc. p.
970.

Ibid.
p. 971.

T. 1.
Conc. p.
1034.

Notit.
Eccl. p.
72.

Ibid.
21.

* Flamines , juxta Mendozam , ii erant , qui abdicatione Gentilium Sacerdotio , fidem cum Baptismo susceperant : sed urgente persecutione Magistratibus dederant munera , ut immunitatis libellos ab iis reciperent , ne ad exercenda sacrificia cogerentur . Contra vero juxta doctiss. Albaspinum , Flamines erant Christiani , qui Sacerdotio Gentiliumungebantur , seu ambitione acti , seu compulsi necessitate : hæc enim munia erant patrimonialia , a quibus nemo excusabatur . Vide Labeum Tom. 1. p. 989. & 1075.

** Ab hac opinione recessit Baronius , quod & ei grulatur Mendoza , apud Labb. p. 1073. B. Recessit & Petavius in notis ad Sinesium ,

fenfionem undecumque coninnavit, Canonum collectione, duos inferat ex Illiberitana Synodo Canones, fcilicet 52. & 75. Hac ergo prætermiffa folutione, quam improbare debuerat Gabriel Mufson.

DXXV. Refp. ad 1. neg. min. & dico communionis nomine in prædictis Canonibus intelligi, non abfolutionem, fed Euchariftiam, quæ ut nunc apud nos reis ad mortem damnatis negatur, fic & juxta Illiberitanos Patres, graviorum criminum confciis negari debuerit. Et fi enim fatemur Concilia & Patres communionis vocabulo feptius ufos fuiffe, ut abfolutionem designarent; at nobifcum fatentur omnes, eodem nomine frequenter expreffam fuiffe, ut abfolutionem designarent: ad nobifcum fatentur omnes, eodem nomine frequenter expreffam fuiffe 1. Euchariftiæ participationem, ut in hoc Cypriani textu Epift. 54. *Communicatio a nobis danda eft, ut quos excitamus ad prælium, non inermes ac nudos relinquamus, fed protectione corporis ac sanguinis Chrifti muniamus.* 2. Canonicam cum Ecclefia reconciliationem, quæ fiebat per impositionem manuum; ut in ifto Concilii Arauficani I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, Pœnitentia accepta, placuit fine reconciliatoria manus impositione eis communicari:* ubi indirecte ad fimul perfpicue astringitur præcipua quedam communicatio, quæ fiebat per manuum impositionem. Ergo jam ad minus dubium eft, utram designare intenderint Illiberitani Præfules. Atqui exigit æquitas, exigit & ratio, ut in hujusmodi dubiis ea præferatur opinio, quæ Synodo ex Sanctis constanti nihil barbari affingit. *Ecquis, ait hic Cabassutius numer. 7. n. m. abhorreat & detestetur, Pœnitenti veniam in ipfo vitæ exitu, (imo diu ante exitum) atque imminentis jam irrevocabilis judicii lumine, suppliciter & lacrymose roganti, reconciliationis opem tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorrescat illius crudelitatem, qui prohiberet ne quisquam manum auxiliarem illi porrigeret, qui sua culpa in gurgitem prolapsus, & jam in fluctibus immergendus, supplices manus tenderet ut discrimini eriperetur; præsertim fi facillime, & absque liberatoris periculo eripi posset, &c.* Ergo ne diram inhumanitatem, quam Ecclefia in hereticis Neftorianis & Montaniftis femper execrata eft, in iftud Concilium refundamus, illa communionis in ipfo exitu ftatuta privatio, nullatenus reconciliationis, fed Euchariftiæ Sacramentum adimere censenda eft.

DXXVI. Confirm. 1. quia, ut folide Nat. Alexander citat. Difsert. 7. Prop. 3. *Communio Dominica, Communio pacis vel panis, de qua edunt Fideles, vel a qua fe abftinent; Communio demum quæ a Diaconis in neceffitatis casu confertur; vel folemnis eft ac ceremonialis cum Ecclefia reconciliatio, vel Euchariftia, non autem abfolutio a peccatis, ut ex tota liquet traditione, quæ ubicumque Epithetum, Dominica, addit, Euchariftiam designat, &c.* Atqui Communio de qua Illiberitani Patres, & iisdem Dominica vocatur, & de ea *edere* dicuntur Fideles, &c. Sic, Can. 3. *Si post Pœnitentiam fuerint mæchati, placuit ulterius eis non esse dandam communionem; ne luffisse de DOMINICA communionem videantur,* Sic Can. 47. *Si quis fidelis habens uxorem, . . . rursus*

fuerit mæchatus, placuit ulterius non EDERE eum de communionem pacis, seu, ut alii legunt, de communionem panis, Sic. Canon. 54. decernitur ut parentes qui fponsaliorum fidem fregerint, *triennii tempore abftineant se a communionem.* Ut autem recte dicitur quis ab Euchariftia abstinere, fic pessime, & nunquam apud Scriptores Ecclesiasticos, dicitur quis abstinere se ab abfolutione. Sic demum Can. 32. fit Diaconis potestas dandæ in aliquo casu communionis: non utique absolvendi sacramentaliter.

DXXVII. Confirm. 2. & fimul valide impetitur Bellarminus, qui Synodum hanc nusquam ab Ecclefia probatam fuiffe contendit, Nempe vero vix aliam quam illiberitanam Synodum spectant hæc Innocentii I. verba cit. Epift. 3. *De his observatio prior durior . . . Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non revocaret a lapsu, negata MERITO communicatio est.* Ubi probabiliffimum est Illiberitanam feveritatem ab Innocentio approbari. Atqui non is erat innocentius qui abfolutionis Sacramentalis, sincere & diu expetitæ denegationem in ipso mortis articulo approbaret. Ergo illiberitanos Canones de fola Euchariftia communionem intellexit.

DXXVIII. Confirm. 3. quia varia Concilia pœnas Illiberi fancitas renovarunt, ut Coloniense, sub Carolo Crasso quod Can. suo 26. Canonem 13. Illiberitanum de neganda in exitu communionem virginibus post suam confecrationem lapsis approbavit: quod & fecit Concilium III. Moguntinum sub Arnulfo; & aliud item Moguntinum sub Cabano Mauro, Atqui nemo dixerit postrema hæc Concilia, contra notiffimum temporis fui morem, quo jam remitti cœperat Pœnitentialis disciplinæ feveritas; & contra Nicæni Concilii legem, Pœnitentibus abfolutionem denegasse. Ergo communionem ab Illiberitana Synodo denegatam, de Euchariftica intellexerunt, & eo fenfu fufceperunt. Ita post Mendozam Nat. Alexander.

DXXIX. Inst. 1. Illiberitani Patres fic fanciunt Can. 69. *Si quis forte habens uxorem, semel fuerit lapsus, placuit, eum quinquennium agere de eare Pœnitentiam, & sic reconciliari; nisi necessitas infirmitatis coegerit ante tempus dare communionem.* Atqui, inquiunt Bellarminus & Alaspinaus* planum est hic fynonyma esse reconciliationis & communionis nomina. Ergo &c. Miror, miror objectionem hanc a Nat. Alexandro, a G. Mufson, &c. prætermiffam fuiffe.

DXXX. Refp. neg. min. nihil est enim cur reconciliationis & communionis vocabula hic promiscue fumi dicantur. Docet enim breviter pro more suo Synodus, 1. conjugatum, qui semel lapsus fit, post quinquennalem Pœnitentiam reconciliari debere. Sed quia hinc inferri poterat privandum, eum esse communionem; quia, ob præcedentium Canonum austeritatem, quod non concedebatur, videbatur negari; docet 2. eadem Synodus quod urgente neceffitate, ante emensum Pœnitentium curriculum & reconciliari debeat, & communionem refici, Nihil sane absurdi habet nostra hæc interpretatio: sed & nihil habet violenti.

DXXXI. Inst. 2. Quicumque reconciliabantur

Natit.
p. 72.

T. I.
Conc. p.
977.
* Ibid.
p. 1004.

tur, participabant Eucharistiæ. Atqui aliud dicendum erit, si prædicti Canones sensu nostro intelligantur.

DXXXII. Resp. neg. maj. licet ut plurimum prioribus sæculis vera foret, non tamen semper, & multo minus ubi de publica Pœnitentia sermo erat. *In tertio enim Pœnitentiæ gradu*, inquit ibid. Albaspinæus, *Pœnitentes & subsistentes erant reconciliati, nec tamen participabant Eucharistiæ.*

DXXXIII. Inst. 3. iidem. PP. statuunt Can. 22. *quod si quis de Catholica Ecclesia ad heresim transiitum fecerit, rursusque recurrerit*, ei Pœnitentia non denegetur, & post decem annos præstari communicatio debeat. Hic a communi legis severitate excipiuntur hæretici, quatenus ad Pœnitentiam & communionem admittuntur. Atqui exceptio regulam firmat in contrarium, quod eos qui non excipiuntur. Ergo ceteris præter hæreticos negabatur Pœnitentia & communicatio.

DXXXIV. Resp. neg. maj. Favor enim hæreticis ad Ecclesiam reversis concessus in eo erat, quod iis post decem annorum Pœnitentiam plena reconciliatio per Eucharistiam tribueretur; ceteris vero etiam in morte negaretur Eucharistia. Absit vero ut his negata fuerit Pœnitentia; cum hanc in Novatianis crudelitatem semper detestata fuerit Ecclesia. Imo ne ipsi quidem Novatiani denegabant Pœnitentiam, ad quam hortabantur, sed post Pœnitentiam, absolutionem. Ergo ne Patres Illib. Novatianis duriores faciamus, verba eorum benigno sensu nobis interpretanda sunt.

DXXXV. Inst. 4. Tam potuere Patres Illiberitani absolutionem quibusdam graviorum scelerum reis denegare, quam id erga capitaliter reos facere potuit Ecclesia Anglicana & Gallicana. Atqui, &c.

DXXXVI. Confirm. Ideo Canones Illiberitanos lenire conamur, ne alioqui sancti Præfules Novatianum immanitatem æmulati videantur. Atqui ab ea semper procul distabant, etiam si certis criminibus absolutionem in exitu negasse supponantur. Non enim inficiabantur cum Novatianis datum esse Ecclesiæ potestatem delicta condonandi; quod hæreticum fuisset; sed tantum ea utendum esse certis in casibus; ne latior delictis janua aperiretur: seu ut in materia prope simili ait Augustinus Epist. 185. n. 45. *non desperatione indulgentiæ, sed rigore disciplinæ.*

DXXXVII. Resp. 1. non hic inquiri quid illiberitanis Patribus fieri potuerit, sed quid reapse factum sit. Non probatur autem factum, quod ad summum probatur fieri potuisse.

Cap. 12. & 13. DXXXVIII. Resp. 2. neg. maj. 1. quia consuetudo reis Pœnitentiam denegandi, nedum ullo sancita sit Concilio, indirecte a Rom. Pontificibus reprobata est, ut patet tum ex Cap. *Agnovimus*. XXVI. q. 6. tum ex Cap. *Si Presbyter*, ibid. ubi Julius Papa: *Si Presbyter Pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum.* Egregiam porro laudem, si præluserint Illiberitani Patres opinioni, quæ juxta Cœlestinum horrenda est, juxta Julium, Sacerdotem facit reum animarum. 2. Quia eadem consuetudo ut barbara, Clero & populo flagitante, sublata est. 3. Quia longum erat discrimen inter casum rei qui capitale crimen commiserat, & idololatræ vel mæchi de quibus sermo est in Illiberitana Sy-

nodo, Prior post crimen, & antequam a justitiæ ministris apprehenderetur, sibi per pœnitentiam consulere poterat. Quin & insciis Principe vel iudicibus poterat peccata in carcere confiteri; prout apud Gregorium Turonensem Lib. 5. Histor. Cap. 25. fecit Dacco quidam, qui a Presbytero, Rege Chilperico nesciente, Pœnitentiam petiit, qua accepta interfecit. Contra vero admissa, quam affingunt adversarii Synodo Illiberitanæ, disciplina, nemo, nisi Canonum transgressor miserum qui semel lapsus esset, etiam post decem, viginti & eo plus Pœnitentiæ annos absolvere potuisset. Id autem, quid rogo, aliud est quam morienti mortem addere; ait Cœlestinus cit. Cap. *Agnovimus*: imo viventem desperationi quotidianæ devovere.

DXXXIX. Ad Confirm. fuisset utique diversa Montanistarum & Catholicorum fides. Sed quid ad rem, si è disparibus principiis eadem utrique quoad mortem animarum eruerint consecraria? Imo quadantenus acerbior fuisset Catholicorum agendi ratio, quam Montanistarum. Hi enim existimabant sibi à Christo vetitum esse ne absolverent; illi notant penes se esse liberam absolvendi facultatem.

CONCLUSIO II. Nulla certa ratione probatur negatam olim generaliter fuisse absolutionem Pœnitentibus qui eam tantum in extremo morbo sincere petiissent. Sicubi vero viguit hæc disciplina nec diu admodum; nec ubique.

Conclusio pto prima parte est contra Arnaldum, Lib. de freq. communione, Morinum Lib. 10. Cap. 4. Nat. Alexandrum, & alios quos sequuntur Witassius, Mussion, &c. His autem omnibus non una est hujus suæ opinionis ratio. Alii nempe, ut Arnaldus, eo tendunt ut probent semper ab Ecclesia priorum sæculorum flocci factam fuisse absolutionem sine prævia satisfactione impenfam. Alii hac seposita opinione rigidior sententiam amplectuntur, non quia rigidior sit, sed quia veteribus monumentis magis congruere sibi videatur. Eadem de causa propendimus non in oppositam: etsi sponte fatemur hic omnia pene referta esse ambagibus.

DXL. Prob. 1. pars, 1. quia non improbabiler solvi possunt contrariæ partis argumenta, ut paulo post compertum erit.

Prob. 2. quia Cyprianus, qui plus facessit moræ, non minimum partes nostras juvat. Pearf. p. 247 Sic enim loquitur in celebri ad Antonianum Epistola, an. 292. *Facet ecce sanctius frater, ab adversario in acie vulneratus, Inde diabolus conatus occidere quem vulneravit: hinc Christus hartatur ne in totum pereat quem redemit Cui de duobus assistimus, in cujus partibus stamus; Utrum ne diabolo favemus ut perimat, & semianimem fratrem jacentem, sicut in Evangelio Sacerdotes & Levitas præterimus? An vero ut Sacerdotes Dei & Christi, quod Christus & docuit & fecit imitantes, vulneratum, de adversarii faucibus rapimus, ut curatum Deo reservemus.*

Et infra: *Miror autem quosdam sic obstinatos esse, ut dandam non putent lapsis Pœnitentiam, aut Pœnitentibus existiment veniam de-*

Ibid. p. 248.

ne-

negandam, cum scriptum sit: *Memento unde excideris, & age Pœnitentiam, &c.* Quod utique ei dicitur, quem constat cecidisse, & quem Dominus hortatur per opera rursus exurgere: Alio item loco Pœnitentiæ tempus datur, & Pœnitentiam non agenti Dominus comminatur: Habeo, inquit, adversus te multa, quod uxorem tuam Jezabel: finis docere & seducere servos meos, fornicari & manducare de sacrificiis. Ecce ego mittam eam in lectum, & qui cum ea fornicati sunt, in maximam tribulationem; nisi Pœnitentiam fecerint ab operibus suis: quos utique ad Pœnitentiam Dominus non hortaretur, nisi quia Pœnitentibus indulgentiam pollicetur, &c. Atqui omnia hæc S. Doctoris principia invicte probant, non negandam, proinde nec ab ipso negatam fuisse reconciliationem, iis qui tantum in exitu, sincere tamen eam expeterent. Hos enim & redemit Christus: hos ad Pœnitentiam hortatur: hos semianimes præterit Sacerdos, ut viatorem in via Jericho vulneratum, cum iis opem suam negat. Ergo vel se ipsum proprio mucrone percussit Cyprianus, cum paulo post infirmos à pace excludere videtur; vel ejus verba leniori sensu intelligi debent: de quo infra:

DXLII. Prob. 3. tum ex Julio I. qui anno juxta Pithæos circiter 345, hæc scribebat: *Si Præbyter Pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum: quia vera conversio in ultimo tempore esse potest, ut fuit in latrone.* Tum ex Cœlestino citata jam sæpius Epist. 2. ubi sic: *Agnovimus Pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, qui de Dei pietate desperet, &c.* Unde sic: Si negata fuisset Pœnitentibus in exitu veniam toto corde deprecatis absolutio, id utique non ignorasset Cœlestinus. multoque minus Julius I. eo natus tempore, quo disciplina hæc vigeret. Atqui hanc uterque prorsus nescit, An enim in impiam, atque animarum saluti sacrilege exitialem traducere ausi essent disciplinam, quam sanctiores quique & Doctores Episcopi calculo suo munissent? Nemo facile credet.

T. 1.
Conc. p. 42. DXLIII. Confirmant id plures cum Tournelyo ex Can. 13. Concilii Nicæni, ubi hæc leguntur: *De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur; ita ut si quis egreditur e corpore, ultimo & maxime necessario Viatico minime privetur: Generaliter autem omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus probabiliter dare debet.*

Morin.
L. 10, c. 3. Verum mihi probatio hæc imminui posse videtur, Prima enim hujus Canonis pars, quatenus legem antiquam renovat, eos respicit, qui dum sani essent, Pœnitentiam inchoaverant, nec præ morbo potuerunt perficere: Tum quia de hoc infirmorum genere loquuntur primi ejusdem Concilii Canones: Tum quia alioqui pars hujus Canonis secunda nihil aliud astrueret quam prima. Quod vero ad secundam ejus Canonis partem spectat, dici facile potest in ea jus novum condi quoad infirmos, qui necdum Pœnitentiam ince-

piissent. Non quærimus porro in præsentī, quid quarto sæculo sancitum sit: vix enim negaverit quispiam, subortam tunc fuisse in Ecclesiastica disciplina mutationem; sed quid potissimum à Decii persecutione ad usque Diocletiani & Maximiani persecutionem circa ægros necdum antea Pœnitentes fuerit observatum. Ab his autem non ita recte extricat se Tournelyus.

DXLIV. Prob. 2. pars: sicubi viguit austera hæc disciplina, sane in Africa: cum solus pene Cyprianus gravem in præsentī difficultatem moveat. Ad summum vero à Deciano persecutionis exitu, id est ab an. 251. perseveraverit usque ad Concilium Nicænum, cum nulla ejus ante Decium certa extent vestigia. sic autem nec ubique, nec admodum diu subsistit. Quin & summopere dubium est an subsisterit aliquando; ut ex objectionum solutione non improbabili innotescet.

DXLV. Objic. 1. S. Cyprianus post verba superius relata num. 49. sic concludit: *Idcirco Pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde & manifesta lamentationis suæ professione testantes, prohibendos omnino censuimus à spe communicationis & pacis, si in infirmitate atque in periculo ceperint deprecari; quia rogare illos non delicti Pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit; nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non agitarit esse moriturum.* Atqui hic perspicue & evidenter negatur absolutio iis omnibus qui periculo solum veniam deprecari ceperint. Ergo adducti supra S. Martyris textus ad eos qui sani Pœnitentiam inclinaverant, restringi debent.

DXLVI. Resp. neg. min. 6. quia, ut animadvertit Bagotius Dissert. 2. de Pœnitentia palam est ex toto Epistolæ hujus contextu Cyprianus de sacrificatis tantum loqui. Quæ autem de uno sceleris genere dicuntur, ad cetera, nisi premente evidentia, trahi non debent, 2. Quia nec perspicuum est S. Martyrem de omnibus sacrificatis loqui sed de iis tantum, qui nequidem in infirmitate atque in periculo eam exhibent Pœnitentiam, cujus æger capax sit; unde nec dolorem delictorum suorum & toto corde manifesta lamentationis suæ professione testantur, ita ut in his nulla delicti Pœnitentia, sed salus mortis ingentis timor percipiatur. An vero quia quibuldam aperte hypocritis negata fuerit reconciliatio, hæc ideo ceteris omnibus negata fuisset? Quid enim si quis jam correptus morbo, hinc quidem veniam postulasset à Cypriano; inde autem misisset ad tyrannos declaratum, se idolatriam suam simul & idola detestari, paratum esse & fortunæ & residuæ vitæ jacturam pati, ut scelus suum redimat; nihil prohinc optatius sibi contingere posse, quam ut pronomine Christi vivus flammis tradatur: an hinc pacem negasset Cyprianus? Ergo cum negavit, iis, ut merito conicere est, solis negavit, qui forte sibi suisque veriti, postrema expectabant vitæ momenta, ut denuo fidem citra periculum profiterentur. Inde vero quid ferri contra nos?

DXLVII. Resp. 2, incertum esse an ipsis etiam sacrificatis pacem omnino denegaverit Cyprianus,

priamus, an solum participationem Eucharistiae, aut perfectam illam cum Ecclesia reconciliationem, vi cuius lapsi in priorem restituit statum cum Fidelibus ceteris in oratione, ac oblationibus participabant. Nempe vero summe ambiguum est apud antiquos nomen *communicationis* ac *pacis*, quo utitur S. Martyr. Quandoque enim idem est cum absolutione Sacramenti, quandoque idem sibi vult ac Eucharistica communio, vel reconciliatio cum Ecclesia, ut patet ex Cypriani Epistol. 12. ubi Diaconis Facultatem concedit dandae pacis ac reconciliationis; non tamen, ut suo loco probabimus, sacramentaliter absolvendi. Ergo de sensu vocum illarum judicari debet ex subiecta materia & circumstantiis. Atqui haec & illa exigere videntur ut Cypriani textus non de omnimodae reconciliationis denegatione intelligatur. Stat enim haec S. Doctoris sermocinatio: *Scriptura scelestiores quosque hortaretur ad Poenitentiam, non hortaretur, nisi veniam sponderet. Favet partibus diaboli, qui semianimem fratrem non conatur ex inferi faucibus eripere. Ergo ei etiam, qui serio, sed tandem aliquando vere resipiscit, non debet negari absolutio.* Non stat autem consecutio directe contraria, ut vel minimum attendenti patet.

DXLVIII. Inst. 1. Praesumit Cyprianus non esse delicti Poenitentiam in iis, qui solum urgente morte reconciliationem petunt. Atqui cum praesumptione hac stare non potest concessio absolutionis.

DXLIX. Resp. dist. maj. Praesumit de omnibus neg. maj. ob rationes allatas num. 546. Praesumit de quibusdam extrema pene momenta expectantibus, Subd. Praesumit quantum satis est ut iis singulares Ecclesiae gratiae, Eucharistia nimirum & plena ac perfecta reconciliatio negentur, C. praesumit ita ut, quod paulo ante impugnavit, contendat diabolo cooperandum esse, ut *in totum pereat quem redemit Christus*, N.

DL. Inst. 2. Juxta Cyprianus, generationi non est dignus in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum. Atqui grande acciperet solatium, qui absolutione donaretur.

DLI. Resp. 1. his Cypriani verbis non percelli eos qui in gravi ac diuturno morbo ferium delicti dolorem manifesta lamentationis suae professione testati essent. Et vero juxta Cyprianum ibid. Deus Jezabel etiam in lectum missam, id est, juxta Interpretes plurimos, gravi afflictam morbo, hortabatur ad Poenitentiam; quam & utiliter fecit latro cruci affixus, qui nonnisi sub vitae finem cogitavit se esse moriturum. Ergo Cypriani verba ad certam infirmorum speciem restringi debent, ut supra. Inde vero graviter infringitur generalior adversariorum opinio:

DLII. Resp. dist. maj. Non est dignus accipere solatium, prout ceteri Fideles, qui totos se Poenitentiae laboribus dederunt C. Non est dignus ullo prorsus solatio, N. Et certe observat Innocentius I. denegatam non fuisse hujusmodi infirmis Poenitentiam. Sed quibus concedebatur Poenitentia, iis nusquam denegata fuit venia peccatorum. Ergo.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

DLIII. Inst. 3. Illam eandem infirmis pacem negat Cyprianus, quam concedit Poenitentia functis. Atqui postrema haec in absolutione Sacramentali sita erat.

DLIV. Resp. d. st. maj. Eandem quantum ad aliquid, C. eandem adaequate & quantum ad omnia, N. Pax Poenitentibus concessa & Eucharistia, & Canonica cum Ecclesia reconciliationem complectebatur. Haec autem, quorum prius bono quocumque praestantius est, infirmis, qui ad morbum usque non resipuerant, severe denegabantur.

DLV. Inst. 4. Cyprianus, antequam illud de quo loquitur Decretum cum suis Coepiscopis emisisset, fiduciario seu provisorio Decreto statuerat, dandam esse pacem lapsis qui Martyrum libellos obtinuerant. Atqui nulla istorum praeter aliis fuisset praerogativa, si lapsi omnes pacem in ipsa infirmitate obtinuissent. Minor constat. Prob. maj. ex Epist. 14. apud Pearsonium 19. ubi statuit Cyprianus, *ut qui libellum à Martyribus acceperunt. si premi infirmitate aliqua & periculo ceperint, exomologesi facta, & manu eis à Sacerdotibus in Poenitentiam imposita, cum pace à Martyribus sibi promissa ad Dominum remittantur; ceteri vero qui nullo à Martyribus libello accepto invidiam faciunt, nimis nos severitatis accusando; quoniam non paucorum, nec Ecclesiae unius, nec unius rovinciae, sed totius Ecclesiae haec causa est, expectent ante de Domini protectione Ecclesiae ipsius publicam pacem.* Qui si nimium properant, habent in sua potestate quod postulant. *Acies enim adhuc geritur, & agon quotidie celebratur; si commissi vere & fortiter poenitent. Qui differri non potest, potest Martyrium subeundo coronari.* Hic infirmis Martyrum intuitu conceditur, quod negatur ceteris.

DLVI. Ut intelligatur solutio, evolvendus est imprimis status controversiae Cyprianum inter & lapsos, ipsosque fidei Confessores subortae. Is porro sic se habet. Cum furente Decianae persecutionis aestu, quae Fabianum Rom. Pontificem sustulit an. 250. è Christianis plures lapsi essent, alii idolis sacrificando, alii thus adolendo, alii persecutionem, acceptis à Magistratu libellis, redimendo; hi ne à Fidelium societate diutius se jungerentur, Martyrum carceres circuierunt, & importunis precibus commendatitias ab iis litteras extorserunt; quarum formulam his refert verbis Cyprianus Epist. 17. *Universi Confessores Cypriano Papae salutem. Scias nos universis de quibus apud te ratio constiterit quid post commissum egerint, pacem dedisse, & hanc formam per te & alios Episcopis innotescere volumus.* Lucianus scripsit.

Pamel.
p. 41.

Adversus praeposteram hanc Confessorum indulgentiam, quae etiam, quod horrendum, à quibusdam data pecunia comparabatur, totis viribus insurrexit Cyprianus. Monuitque Epist. 10. Martyres, quos inter Lucianus quidam, vir invicti roboris, sed nimis facilitatis, quia disciplinae ignarus; ut in concedendis ejusmodi libellis cautiore ac prudentiori passu graderentur. Simul vero lapsorum audaciam gravi repressit stylo, toto praesertim Tractatu de lapsis.

Y y y

inte-

Ep. 5. ap.
Gyp.

Interim vero acceptis à Clero Romano Epistolis, Sede per Fabiani martyrium & mortem vacante; quibus sancitum erat, ut lapforum, qui moras possunt dilationis sustinere, in suspenso causa teneatur; donec alium Deus Ecclesiæ Rom. Pontificem dederit. Iis autem, quorum vitæ suæ finem urgens exitus dilationem non poterit ferre, acta Pœnitentia, cum spes vivendi secundum hominem nulla subsisterit, ita demum cæte & sollicitè subveniat: Cyprianus pari, id est, provisorio etiam Decreto sanxit, ut qui libellum à Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis possunt, si premi infirmitate aliqua & periculo cæperint, &c. ut supra. Ubi, prout notat Tillemontius in Cyprian. an. 13. id quod omnibus infirmis à Romano Clero indistinctè concessum erat, iis solum à Cypriano indulgetur, qui libellum à Martyribus acceperunt.

T. 2.
P. 75.

Demum tota lapforum causa in Synodo, quam probavit Cornelius S. Pontifex, discussa, decretorio, quod utinam extaret. iudicio constitutum est, ut nec in totum spes communicationis & pacis lapsis denegaretur, ne desperatione deficerent, &c. nec tamen rursus censura Evangelica solveretur, ut ad communicationem temere profilirent, sed traheretur diu Pœnitentia: & examinaretur causæ singulorum, &c. Ita Cyprianus cit. toties Epist. Pamelio 52, apud Pearson. 55. ubi nulla libellorum à Martyribus datorum ratio haberi videtur, ut animadvertit Tillemontius ibid. art. 23. p. 98. His præmissis, quæ ut scite intelligantur, omnes pene Cypriani Epistolas perlegi oportuerit.

DLVII. Resp. 1. nullum forte, nisi nomine tenus, fuisse inter lapsos discrimen ratione libellorum à Martyribus acceptorum; quia vix unus quipiam erat lapsus, qui libellos non accepisset, aut accipere posset; cum eos plena ac longe faciliore manu daret Lucianus. Unde cerni possit, hanc libellorum mentionem injectam fuisse à Cypriano, urbanitatis causa, atque ut erumpens apud Confessores murmur, & sparsam de se asperitatis opinionem cohiberet. Ita pene Tillemontius Art. 13. pag. 75.

DLVIII. Resp. 2. neg. min. ut enim magna foret libellatorum præ aliis prærogativa, satis est ut illi ad Eucharistiam admitterentur in exitu, hi vero non item. Atqui sic se res habebant. Pax enim libellatis concessa ea ipsa erit, juxta Cyprian. Epist. 14. quam ipsis concedi rogaverunt Martyres; & quam Clerus Romanus jam provisorie decreverat: hæc autem erat Eucharistica communio, ut animadvertit idem qui supra Historicus pag. 74. Itaque vi Provisorii Decreti sui, ilque non mediocris erat honos Martyrum libellis; cum & iis muniti, si sani essent, indulgentiam multo facilius consequerentur, & infirmi sacra præ ceteris reficerentur communione.

T. 1.
Conc. P.
1429.

DLIX. Objic. 2. Concilium Arelatense I. an. 314. Canon. 22. hæc statuit. *De his qui apostatant, & nunquam se ad Ecclesiam repræsentant, ne quidem Pœnitentiam agere quæruunt, & postea infirmitate accepti petunt communionem, placuit eis non dandam communio-*

nem nisi revaluerint, & egerint dignos fructus Pœnitentiæ. Hic communis nomine intelligitur absolutio, ad quam prærequiruntur digni Pœnitentiæ fructus. Atqui hæc negabatur infirmis, &c.

DLX. Resp. neg. maj. cum enim ad sacram synaxim digni etiam requirantur Pœnitentiæ fructus, non minus de Eucharistia quam de absolutione intelligi potest prædictus Canon: imo magis cum *communio* nomen in aliis Canonibus participationem Eucharistiæ exprimat. Sic Canon. 11, puellæ fideles quæ gentilibus junguntur, aliquanto tempore à *communione* separantur. Dicitur autem quis ab Eucharistia, vel Fidelium *communione*, non autem ab absolutione separari.

DLXI. Objic. 3. S. Innocentius I. ab Exuperio quid agendum foret cum Peccatoribus, qui tantum in extremis Pœnitentiam & confessionem postulant, sic respondet: *De his observatio prior, durior; posterior interveniente misericordia inclinatio est. Nam consuetudo prior tenuit ut concederetur Pœnitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securis non revocaret à lapsu, negata merito communio est, concessa Pœnitentia, ne totum penitus negaretur, & duriores remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus voster pacem Ecclesiis suis reddidit, jam terrore depulso, communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi Viaticum profecturis, & ne Novatiani hæretici negantis veniam, asperitatem & duritiam sequi videamur. Tribuitur ergo cum Pœnitentia extrema communio, ut homines hujusmodi vel in supremis suis Pœnitentes, miserante Salvatore nostro à perpetuo exitio vindicentur.* Atqui. ait Morinus Lib. 80. c. 1. n. 10. luce clarius est, communionem quam olim negatam fuisse dicit Innocentius; ipsam esse à peccatis absolutionem, communio enim quæ vocatur simpliciter *reconciliatio*: quæ tandem concessa est, ne Ecclesia Novatianorum, veniam seu absolutionem negantium, asperitatem sequi videretur; quæ demum à perpetuo exitio vindicat, ipsissima est Sacramentalis absolutio. Atqui communio, de qua loquitur Innocentius, &c.

DLXII. Resp. ad 1. neg. min. & dico Innocentium per communionem intellexisse vel Eucharistiam, vel plenam & Canonicam cum Ecclesia reconciliationem. Nempe vero juxta Innocentium hujusmodi peccatoribus nunquam denegata est Pœnitentia. Atqui ex constanti Patrum adversus Novatianos dimicantium doctrina, frustra est Pœnitentia, si non sequatur venia. Ergo ne vel secum, vel cum aliis pugnet Innocentius, verba ejus de sacramentali absolutione intelligi non debent. Nec nocet ratio triplex in contrarium præposita.

DLXIII. Non 1. quæ ut concluderet invictè, necessum foret ut Veteres *reconciliationis* nomine, nihil aliud intellexissent, quam absolutionem. Atqui contra per hanc vocem non raro intellexerunt Canonicam illam cum Ecclesia reconciliationem, quæ fiebat per impositionem.

Obiit
an. 417.

T. 3.
Canc. p.
1448.

positionem manuum, sic Concilium Arausicanum I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicari, quod morientis sufficit consolationi*: ubi prætrabsolutionem indicatur alia reconciliationis species per manus impositionem. Sic & Concilium Carthaginense IV, Can. 78, *Pœnitentes qui in infirmitate Viaticum Eucharistiæ, adeoque & huic præviam reconciliationem sacramentalem acceperint, non se credent absolutos*, seu plene reconciliatos *sine manus impositione*. Ergo reconciliationis nomen, ut & communionis, adeo æquivocum est, ut hinc certi nihil extundi possit.

DLXIV. Non 2. Cum enim Novatiani & absolutionem omnem & Eucharistiam graviter reis denegarent, nihil aptius, quo ab illorum asperitate omnino recederetur, statuere potuit Innocentius, quam ut hæc ipsis etiam in exitu Pœnitentibus concederentur. At non ideo supponit omnia hæc juxta veterem disciplinam fuisse olim denegata. Vix profecto sibi quis in animum induxerit, Patres qui tanto impetu Novationos oppugnarunt, id fecisse in praxi, quod theoretice execrari videbantur.

DLXV. Non 3. Tum quia & ea vis Eucharistiæ a Veteribus, Innocentio præsertim & Augustino tribuitur, ut a perpetuo exitio vindicet; tum quia alioqui disciplina prior duro ac totali exitio miseros peccatores tradidisset, iis non modo Viaticum salutis Eucharistiam, sed & absolutionem etiam denegando. Id autem quod nunc veluti barbarum & impium detestatur tota Christi Ecclesia, quis olim pie & sancte factum crediderit?

DLXVI. Inst. 1. Ex Innocentio durior erat vetus disciplina. Atqui durior non fuisset, si vel canonicam tantum reconciliationem, vel Eucharistiam duntaxat denegasset. Cum hodieque apud nos reis capite plectendis denegetur Eucharistia,

DLXVII. Resp. neg. min. Sicut enim Galliæ disciplina, que reis ultimo supplicio afficiendis Eucharistiam negat, vicinarum Regionum disciplina, quantum ad articulum hunc durior est; ita & durior erat disciplina, que tertio sæculo Eucharistiam innumeris pene in persecutione graviter lapsis recusabat.

DLXVIII. Inst. 2. Veteris erga morientes disciplinæ severitas ideo invecata erat, ne Fideles de reconciliatore sua securi facilius laberentur persecutionum tempore. Atqui si data fuisset tunc temporis absolutio, non desuisset illa securitas; cum hæc absolutionis, non autem Eu-

charistiæ, vel cononicæ reconciliationis factus sit.

DLXIX. Resp. neg. min. Etsi enim non omnino deerat securitas reconciliationis cum Deo, qualis scilicet per absolutionem & contritionem haberi potest at deerat securitas reconciliationis. Unde cum ii qui hætenus steterant in fide, viderent lapsos perinde ut excommunicatos haberi, non dubium est, quin a labendi tentatione potenter retraherentur. Ecquis, ut composita sunt hominum ingenia, non magis ab adulterio abstineat metu excommunicationis denunciandæ; quam sibi denegandæ a Confessario absolutionis?

Adde quod longe securius salutem sperare posset, qui ejus in Eucharistia pignus recipiebat, & solemniter Ecclesiæ reconciliatus per impositionem manuum, suffragiis ejus adjuvabuntur; quam qui, ut gravius lapsi, hisce præfidiis destitutus erat.

DLXX. Objic. 4. S. Leo Epist. 82. alias 91. *Si autem inquit, aliquis Pœnitentium, pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptus obstaculo, a munere indulgentiæ præsentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non recepit, consequi, exutus carne, non poterit*. Atqui hic supponitur, gravissimos quosdam peccatores, qui in infirmitate tantum Pœnitentiam efflagitabant, sine sacramentali absolutione ex hac vita fuisse dimissos.

DLXXI. Resp. neg. minor 1. Quia mirum foret abrogatam Innocentii tempore disciplinam, revixisse tempore Leonis, qui non ita diu post Innocentium sedit Romanus Pontifex. 2. Quia loquitur S. Leo, non de hominibus, quibus negata sit absolutio ex Ecclesiæ sententia; sed qui eam, subita morte oppressi, recipere non potuerint. His per aliquod, breve tamen, tempus communicare noluit Ecclesia Romana, Verum communicabant alii, ut animadvertit & probat Tournelyus ex Cancn. 79. Concilii IV. Carthaginensis, ubi hæc: *Pœnitentes, qui attente leges Pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere vel mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & oblationibus & orationibus commendetur*. Quibus consonant Cencilia, Arelatense II. Can. 12. Vafense II. Can. 2. Toletanum XI. Can. 12. Ergo objectus Leonis textus est extra rem. An autem ex eo sequatur præmissam semper fuisse absolutioni satisfactionem, suo loco expendimus.

et hinc
an. 461.

SECTIO QUARTA.

AN CONFESSIO NECESSARIO FACIENDA SIT TUM VOCE, TUM ET PRÆSENTI.

DUÆ sunt hujus quæstionis partes: prima, an Confessio quæ fit præsentī Sacerdoti, fieri debeat voce, cum potest, Secunda, annon

aliquando absenti fieri possit, seu per litteras, seu per internuncium. De utraque dicendum duplici paragrapho.

§ 1. An

§. I.

AN CONFESSIO VOCE OMNINO FIERI DEBEAT.

Quæ ad hanc materiam pertinent duplici Conclusionem solvemus.

CONCLUSIO I. Non est absolute necessarium ut confessio fiat voce.

DLXXII. Prob. Tum quia Christus confessionem instituens, tantum intendit ut peccata Sacerdoti velut iudici cum dolore declarentur; quod per Scripturam & nutus satis præstari potest. Tum quia ea est Ecclesiæ praxis ut moribundos, vocis usu carentes ac mutos qui sufficienter, instructi videantur, per nutus aliave signa confitentes absolvat,

Nec obest quod Florentinum *oris* confessionem requirit. Per hanc enim nihil aliud intelligit quam externam peccati manifestationem, quæ quia ore fieri consuevit, *oris* vocitatur.

Ceterum non modo licita est confessio nutibus vel scripto facta, sed necessaria prorsus, cum quis aliter confiteri non potest, Quia ut bene S. Thomas Suppl. q. 9. art. 3. ad 2. *Quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.* Sane confessionis præceptum obligat, cum sine gravi incommodo confessioni extrinseco adimpleri potest. Porro modus confitendi in scriptis, de quo uno lis esse possit, incommodum moraliter grave non invehit, Cum, uti jam monuimus, revelationis periculo occurri possit partim peccata quædam graviora alienis exprimendo vocibus; partim & melius chartam lacerando.

CONCLUSIO II. Graviter peccat, ideoque invalide confitetur, qui extra casum physicæ vel moralis impotentiz scripto aut nutibus, non autem voce confitetur.

DLXXIII. Prob. 1. ex Extravag. *Inter cunctas*, I. de privilegiis, ubi Benedictus XI. *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti facienda oris confessio exigitur.* Nulla porro est necessitas, ubi ne morali quidem est impotentia.

Consonat id Libri de vera & falsa Pœnitentia apud Gratian dist. 1. de Pœnit. Cap. 88. *Dominus docuit corporali præsentia confitenda peccata, non per scriptum manifestanda,*

DLXXIV. Prob. 2. non licet sine gravi causa a generali Ecclesiæ usu, eoque gravibus de causis inducto recedere. Atqui usus voce confitendi & in Ecclesia universalis est, ut omnes norunt; & gravibus de causis inductus fuit, nempe 1. ne erubescat peccatum confiteri, qui non erubuit Deum offendere, & plerumque de peccato gloriari; 2. quia *multum satisfactionis obtulit, qui erubescentiæ dominans, nihil eorum quæ com-*

misit, nuntio Dei aperire denegavit; 3. quia vel ipse vocis sonus dispositionem Pœnitentis indicat, quod Scriptura muta præstare non potest. Unde omni sensu verum est quod ait Augustinus, *verba in significando tenere principatum.* Ergo qui in scriptis, cum aliter potest, confitetur, graviter in ipso confessionis actu delinquit, nedum veniam obtineat. Atque hæc communior est Theologorum sententia. Vid. Suarum disp. 21. sect. 3. Sylvium q. 9. art. 3. concl. 2. Vivum in Append. ad proposit. damn. § ult.

DLXXV. Ab eadem tamen praxi excusant impotentia cum *physica*, qualis occurrit in mutis, iisve qui præ morbi gravitate vocis usu destituti sunt, tum & *moralis*, ut si æger oppresso pectore non nisi ægre loqui possit; si unus qui presto est Confessarius, quia ipse, vel Pœnitens surdaster sit, non possit; in xenodochio v.g. confessum excipere, quin Pœnitens ab aliis audiat, audire merito formidet, Monent autem tunc curandum, ut significet Pœnitens & hæc sua esse peccata, *Et se de illis absolutionem petere.* Quamquam circumstantia gravis morbi vel sacri Tribunalis, in quibus nemo censetur simplicem vitæ suæ historiam narrare, dubium omnino sufficienter auferre videntur. Interim longe melius est & tutius, ut postquam confessionem legerit Sacerdos, Pœnitens hæc saltem verba addat, si potest, *Peto ab his absolutionem.*

DLXXVI. Non defuere qui crediderint posse Confessarium aliquali, modo tamen iusta de causa, qualis, inquiunt, *non rara* est in puellis verecundia, dispensare Pœnitentem ab onere peccata viva voce declarandi. Id tamen, ait ibid. Sylvius, haud facile admittendum; cum non sit cujuslibet Confessarii dispensare in re tam communiter per Ecclesiam recepta: neque verecundia possit excusare ne os lopus Deo ad veniam, quod locutum est diabolo ad culpam. Adde quod confessio obscœna multa in scriptis continens; longe at plurimum periculosior Sacerdoti futura esset, quam quæ verbis rapide transeuntibus exprimitur. Si tamen eo usque fauces obstrueret pudor, nihil ut extundi posset, nisi multo longiori temporis mora, tolerari posset confessio in scriptis, Verum id tam raro contingit, ut e ducentis quæ graviter lapsæ sint feminis, vix una sit quæ hoc pacto confiteatur,

An qui vernacula lingua confiteri nequit, per interpretem id facere debeat, expendimus supra num. 139.

§ II.

AN CONFESSIO ABSENTI SACERDOTI FIERI POSSIT PER LITTERAS AUT INTERNUNCIMUM.

Tria hic discutienda veniunt, I. an confessio absenti facta, & absolutio ab eodem absente data ex Natura rei valida sit. II. An Confessio hæc aliquando licita fuerit. III. An Clemens VIII. huiusmodi confessionem suo anni 1602. Decreto non tantum illicitam, sed & nullam prorsus declaraverit. De his autem non una est omni-

um opinatio.

Alii enim confessionem absenti factam nihil habere putant quod naturæ & institutioni Sacramenti repugnet, proinde de se validam esse contendunt: ita Morinus cum aliis multis quos appellat Lib. 8. de Pœnitent. Cap. 25. alii contrarium tenent: ita Lugo disp. 17. numer 64. Sylvius,

viuscit. quest. 9. art. 3. Gonet disp. 12. art. 4. & apud eum ceteri Thomistæ. Nec minor est disceptatio de sensu Decreti Clementis VIII. Quidam enim senserunt eo prohiberi quidem ut illicitam, non autem ut invalidam confessionem absenti factam. Quidam vero Decretum illud sic interpretati sunt, ut per illud prohiberetur tantum ne simul & absenti fiat confessio, modo ab eodem præsentem detur absolutio. Ita olim Suarez disp. 21. sect. 4. His præmissis sit.

CONCLUSIO I. Spectata rei natura ad minimum dubia est validitas confessionis per litteras factæ absenti, & in absentia absolventi.

DLXXVII. Prob. 1. auctoritate S. Thomæ in 4. dist. 17. q. 2. a. 4. ubi docet in extrema necessitate utilius esse confiteri Laico præsentem, quam Sacerdoti absenti. Atqui contra se res haberent, si valeret confessio in casu quem expendimus.

DLXXVIII. Prob. 2. vel Sacerdos absens absolutionem proferet scripto vel voce; tempore scilicet ipsum inter & Pœnitentiam constituto. Atqui in priori casu absolutio plane nulla, in posteriori autem summopere dubia videtur.

1. Quidem nulla est in priori casu; quia absolutionis formam humana & proprie dicta voce exprimendam esse demonstrat, tum perpetua Ecclesiæ praxis voluntatem Christi manifeste indicans; tum & perspicue Florentini Concilii auctoritas, ubi Sacramenti Pœnitentiæ forma in his verbis quæ profert Sacerdos, CUM DICIT: *Ego te absolvo*, posita esse declaratur, Illud autem *cum dicit*, non ambigue significat, absolutionem verbis ore prolatis necessario perfici.

2. Summopere dubia est & suspecta absolutio in posteriori casu. Ut enim bene ponderat ex Cajatano Gonetus ibid. num. 50. pronomen *Te*, vel aliud æquivalens in forma absolutionis, non minus ex Christi institutione ad personam præsentem dirigi videtur, quam vox *Hoc est*, in consecratione ad materiam præsentem dirigatur. Ergo sicut non potest Sacerdos absentem materiam consecrare sic nec absentem quempiam absolvere potest.

DLXXIX. Nec nocet quod Confessarius dicere possit, *Absolvo Petrum*, vel *Absolvatur Petrus*. Utraque enim hæc forma eatenus valida est, quatenus æquivalet isti, *Absolvo te*, subindeque quatenus ex circumstantiis intelligitur de Petro personaliter præsentem. Ergo si absit Petrus, re ipsa non absolvetur. Gonet ibid. n. 51.

DLXXX. Prob. 3. Si Minister absentem absolvere posset, innumera huiusmodi absolutionis suppeterent exempla; quia innumeræ occurrerunt ejus occasiones, præsertim fervente persecutionum æstu. Atqui nulla certa huius generis occurrunt exempla, uti deinde probabimus, solvendo contraria Morini argumenta.

DLXXXI. Prob. 4. Vetuit Clemens VIII. ne opinio, quæ absolutionem absentis ab absente ratam habet, ullo casu teneatur tanquam probabilis. Atqui, ut bene ponderat Lugo, si absolutio hæc ex natura rei valida esset, imo si vere dubia, posset saltem in extremæ necessitatis casu teneri; puta quoad inclusos in carcere, mortique destinatos; qui casus in Anglia frequens est. Ergo.

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

DLXXXII. Objic. cum doctif. Tournely. Si absolutio absenti ab absente data ex natura rei invalida sit, vel id habet ex ratione Sacrament ut sic vel ex propria huius Sacramenti conditione. Neutrum dici potest. Non 1. Matrimonium enim & verum est Sacramentum & inter absentes valide contrahitur. Non 2. unde enim præ Matrimonio haberet Pœnitentia, quod inter absentes perfici non possit. An quia per modum iudicii exercetur? At iudicium, causa cognita, in absente ferri potest, & de facto in injunctum Corinthium latum est ab Apostolo. An quia, ut loquitur Trident. Sess. 14. Cap. 2. *voluit Christus. Pœnitentes ante hoc tribunal tanquam reos sisti, ut ab admisis peccatis liberari possent.* At quidni sistere se tribunali dicatur, qui confugit ad tribunal quantum potest; sicut ad Decreti Florentini mentem ore confitetur, qui signis, cum aliter nequit, confitetur? An quod actualem absentis dispositionem non possit Sacerdos satis exploratam habere; cum fieri possit, ut qui confessionem una ante hora milit, vel mutarit affectum, vel etiam malo actu incumbat?

At in hac causa sufficit certitudo moralis; potest autem Sacerdos per litteras vel per internuncium de Pœnitentis dispositione certus esse. Et vero annon ex aliorum testimonio absolvit moribundum, etsi is animum mutare potuerit? annon absentes Matrimonio jungit, licet ambo a priori proposito recedere potuerint?

Nec est quod reponas, moribundum non præsumi stante eodem periculo, voluntatem mutasse, quia nemo est qui non velit mori Christiane. Hæc enim ratio pro præsentem casu sapienter intellecto militat. An enim detentus quis in turri Londinensi, & mortem in crastinum vel ipsa die expectans, merito præsumetur nolle mori Christiane? Esto igitur opinio præsens raro in praxim redigatur: at saltem in extremis huiusmodi casibus redigi poterit. En alterius opinionis fundamentum, quod ne quid dissimuletur, quantum est, proposuimus. Etsi autem grave non utique solutionis expers. Unde

DLXXXIII. Resp. ad 1. neg. min. & dico absolutionis huius nullitatem oriri ex natura Pœnitentiæ, qualis a Christo instituta est, quantum ex Traditione judicare possumus. Nec enim vel deessent certa & plura huiusmodi confessionum exempla, si eas Ecclesia, saltem in necessitatis casibus, approbasset? vel easdem post maturum examen proscripsisset Apostolica Sedes, si aliquando potuissent intervire. Unde

Ad 2. non probamus nullam esse absolutionem ab absente datam, seu ex verbo *sistere*, quo utitur Tridentinum; seu ex possibili mutatione voluntatis; quia hæc parum firma videntur; sed ex eo quod attentis Traditione & Ecclesiæ usu, iudicium Sacerdotis sacramentaliter nonnisi in præsentem exerceri possit.

DLXXXIV. Nec obest quod absens vel censuris plecti possit, vel in forensi iudicio absolvi. Censura enim, ut pote humani juris, ad Ecclesiæ nutum tolli potest, etiam ab invito, ut alibi diximus. Forensia vero iudicia, præterquam

quam probatis tantum & allegatis nituntur, quæ citra rei præsentiam cognosci & discuti possunt; id à legibus habent quod in absentes ferri possint ut saltem in effigie vel in bonis mulctentur qui personæ suæ fugiendo consulerent.

DLXXXV. Inst. Non magis voces istæ, *Te absolvo*, præsentiam absolvendi requirunt, quam iste, *Ego vos conjungo* maritandi præsentiam exigant. Atqui hoc non, ut patet in Matrimonio per procuratorem contracto.

DLXXXVI. Resp. neg. maj. Ratio est 1. quia in his quæ ab institutione Christi pendunt, non valet argumentum a pari. 2. Quia Christus Matrimonium elevando ad rationem Sacramenti non mutavit naturam contractus. Contractus porro inter absentes iniri valet. Subdunt alii non esse unius contrahentis de interno alterius consensu judicare, sed tantum de consensu exterius expresso, qui quidem ut in aliis contractibus, sic in Matrimonio per internuncium exprimi potest; contra vero Sacerdotis esse ut de interiori Pœnitentis voluntate judicet, quod non potest, dum absentem absolvit. Verum solutio hæc alterius sententiæ patroni caduca videtur: quidni enim, ajunt, ut in necessitatis casu judicat Sacerdos de morientis voluntate, ex aliorum testimonio; cum moriens quantum ad id, sit veluti absens: sic & in pari casu judicet ex litteris aut internuncio? Præsertim cum in extremis materia etiam dubia uti licitum sit.

DLXXXVII. Objic. 2. Constat pluribus apud Morinum exemplis absolutionem olim datam fuisse absentibus.

1. Enim Serapio ille de quo Eusebius Lib. 6. Cap. 44. per puerum ad se missum Eucharistiam recepit. Atqui vir qui idolis sacrificaverat, Eucharistiam recipere non potuisset, nisi ante recepisset absolutionem.

DLXXXVIII. 2. Robertus Cænomanensis Episcopus, gravi decumbens morbo, a Concilio Duziacensi, * viginti millibus a Cænomano distanti, suppliciter expostulavit, *quatenus potestate Episcopis eælitis collata, vincula piaculorum suorum enodent*, ne, inquit, *cum reprobis ducar ad tartara*, His porro votis annuens sancta Synodus *Epistolam absolutionis* remisit ad Robertum, in qua, ajunt Patres, *tibi peccata tua confitenti, per Ecclesiasticam Apostolicæ auctoritatis potestatem, quam Dominus noster Jesus Christus tradidit Discipulis, dicens: Accipite Spiritum sanctum, &c. Dimittat tibi, Deus, omnia peccata tua, liberet te ab omni malo, &c.* Hæc autem verba Sacramentalem absolutionem perspicue indicant.

DLXXXIX. 3. Aliud subdit Sirmondus in notis ad Tom. 3. Concil. Galliæ, exemplum absolutionis ab Hincmaro Remensi Archiepiscopo missæ ad Hildeboldum Sueslionensem Episcopum.

DXC. 4. Confessionem in Scriptis, ideoque & absolutionem probat exemplum aliud Potamii Bracarenis Episcopi, qui occultum

cujus reus erat crimen, Patribus Concilii Toletani X. scripto confessus est.

DXCI. 5. Idem liquet ex agendi ratione, tum Gregorii VII. tum ex alexandri III. quorum prior absolutionem pluries misit ad absentes, præsertim ad Lincloiensem Egiscopum, qui nulla erat censura irretitus, ut videre est in Epistolis ejus Tom. X. Concil. pag. 33. 114. 275. &c. Posterior ad S. Thomam Cantuariensem, ni nimis suæ Henrico II. assentationis in Synodo Clarendonensi, veniam per litteras efflagitaverat: de quo vide Baronium ad an. 1164. n. 6.

DXCII. Confirm. 1. quia teste S. Antonino 3. p. tit. 14. §. 19. & tit. 17. §. 12. interrogati in Basileensi Concilio Theologi quidam de absolutione data à Ministro jurisdictionem non habente, respondetur posse illum, obtenta postmodum facultate, Pœnitentem - ubicumque fuerit, absolvere.

DXCIII. Confirm. 2. quia teste Harmenopulo, *sub Luca Patriarcha, militi cuidam qui eadem voluntariam commiserat, Episcopus quidam intra per exiguum tempus absolutionem per Scripturam concesserat.* Nulla porro Antistiti illi mota est iis, quod in scriptis absolvisset; sed quod absolutionem non indicta Canonica Pœnitentia concessisset. Ergo.

DXCIV. Resp. ad 1. neg. ant. nullum enim est è citatis monumentis, unde morini sententia satis probetur. Unde

Ad 1. neg. min. etsi enim hodierni moris non est ut homini non absolutio sacramentaliter tribuatur Eucharistia; potuit tamen hæc ad Serapionem inculpate mitti à Presbytero; tum quia crediderit, Pœnitentem qui tot annos lapsum suum deflexerat; & qui *sæpenu-mero in Ecclesia denuo recipi supplex* postulaverat; intensa sua contritione justificatum esse; tum quia non dubitaverit, quin Eucharistia homini vere Pœnitenti, etsi nondum forte justificato, gratiam primam largiri posset; ut per accidens fieri posse docent communiter Theologi. Atque id subindicat qui historiam illam apud Eusebium refert Dionysius Alexand. cum ait Serapionem *eo usque in vita mansisse, donec esset penitus culpæ vinculis solutus.* Hæc enim subindicant, senem illum non ante solutum à peccatis, quam Eucharistia recepisset.

DXCV. Ad 2. neg. min. ad absolutionem enim vere Sacramentalem requiritur distincta peccatorum confessio. Porro Robertus peccata sua in genere tantum declaraverat. Ergo quæ ad eum missa est absolutio, non Sacramentalis fuit; sed vel Canonica, quæ à censuris solveret; vel cæremonialis, qualis ab Episcopis dari consuevit Feria V. Majoris hebdomadæ; qualem & in Ordine Cisteriensi dat Superior Religioso morienti, quæque *absolutio Ordinis* nuncupatur. Et vero si olim fiebat confessio apud Laicos, à quibus certe non sperabatur absolutio Sacramentalis; quidni

* Errat Morinus, Absolutionem ad Robertum misere Episcopi, qui Carolo Calvo Andegavum contra Normannos obediendi adierant, uti refert Antonius Le Corvaisier in Historia Episcoporum Cænomanensium, pag. 309. Idem tradit Jacobus Longueval in Historia Ecclesiæ Gallicanæ, Tom. 6, p. 283. ad an. 873. Est Duziacum Donzi Pagus prope Mosemur, quem a Tusliaco, *Tunzi*, discernere oportet.

ni potuerit & fieri apud absentes Episcopos, qui infirmum suis apud Deum precibus adjuvare poterant.

Neque his obest, quod Episcopi *absolutionis Epistolam* ad Robertum miserint; cum latum absolutionis nomen non semper de Sacramentali intelligatur, ut modo probatum est.

Nec obest etiam quod Episcopi Robertum absolvant potestate sibi à Christo tradita his verbis: *Quorum remisistis peccata*, &c. Omnis enim quæ Ecclesiæ inest potestas absolvendi, seu sacramentaliter, seu extra Sacramentum, his Christi verbis innititur, ut patet tum in absolutione à censuris, quæ sæpe Sacramentalis non est; tum in Capitulari Religiosorum plurium absolutione.

DXCVI. Ad 3. eadem est responsio. Certe si Sacramentalis fuisset absolutio ab Hincmaro ad Hideboldum missa, non indignisset is nova & distincta confessione. Atqui tamen indigebat. *Bonam tuam devotionem commoneo*, ajebat Hincmarus, *ut præter istam generalem confessionem: specialiter ac sigillatim Deo & Sacerdoti satagas confiteri.*

DXCVII. Ad 4. fatetur Morinus nihil ex isto Potamii exemplo colligi posse. Huic enim nec absenti nec præsentis data est absolutio: sed cum præsens ore confessus esset quod scripto aperuerat, depositus est, & perpetuæ ad dictus Pœnitentiæ.

DXCVIII. Ad 5. collatæ tum à Gregorio VII. tum & ab Alexandro III. absolutiones explicari debent de dimissione canonicarum pœnarum, quibus post factam Sacerdoti confessionem subjacere debuissent, qui Pontificia illa absolutione donabantur. Unde erat hæc quædam indulgentiæ species absentibus, propter confessionis eorum humilitatem, concessæ. Id autem constanter liquet, 1. quia confessiones per litteras Romanis Pontificibus factæ, vel nullum in specie peccatum exprimebant, vel si quod exprimerent distincte, publicum dumtaxat, omittis ceteris. Hæc autem dimidiata vel generalis confessio omnimode distat à Sacramentali. 2. Quia sic apud Papam per litteras confessis injungebatur, ut delicta sua aperirent Sacerdoti. Et hoc expressim mandat Thomæ Cantuariensi Alexander III. *Quo facto*, inquit, id est, facta illa præsentis Sacerdoti confessione, *misericors Dominus, qui multo amplius ad cor respicit quam ad actus, tibi consueta pietatis suæ miseratione delicta dimittet.* 3. Quia intacti moris erat, ut absolutio ore proferretur; hæc autem dabatur in scriptis. 4. Quia ad summum data fuisset absolutio in scriptis ob instantem necessitatis casum, & quia defuissent Ministri qui confessionem exciperent: tot porro Thomæ temporibus erant in Anglia Sacerdotes, quot tunc scatet illa Pseudoministris. 5. Quia absolutiones id genus iis etiam dabantur, qui confessi non essent. Sic Gregorius VII. non modo Alphonsum Hispaniarum Regem, sed & Proceres ejus simul & semel absolvebat his verbis: *Omnipotens Deus: auctoritate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli nobis licet indignis per eos qualicumque commissæ, te, tuosque Fideles in Christo ab omnibus peccatis absolvat,*

&c. Quis porro, ut bene Jueninus dixerit Sacramentalem absolutionem iis fuisse concessam, qui nec peccata confessi essent, nec ea forte dolerent, aut saltem dolere ullo modo cognoscerentur?

DXCIX. Ad 1. confirm. nihil vel ex Antonino colligi potest, quia rem nude commemorat; vel ex prædictorum Theologorum sententia; quia hæc nec probata est, nec ut jacet, probari potuit.

DC. Ad 2. 1. potuit Episcopus homicidam absolvisse præsentem, ejusque absolutionem confirmare in scriptis, ut Pœnitens haberetur, qui homicida fuerat. 2. Potuit idem errare absentem absolvendo, prout videtur errasse *intra exiguum tempus* absolvendo, hominem qui diutius probari debuerat.

CONCLUSIO II. Etsi supponeretur valuisse aliquando datam in scriptis absolutionem: constat eam jam non valere post Decretum Clementis VIII. ubicumque illud receptum fuerit.

DCI. Prob. ex celebri illo Decreto, quod emissum est occasione gravis ea de re jurgii Dominicanos inter & Patres Societatis in Hispania suborti, stantibus his etiam in praxi, ut *rumor erat*, pro hujusmodi absolutionum valore, aliis ex adverso pugnantibus. Sic autem habet: *De 20. mensis Junii anno à Nativitate D.N. J. C. 1602. in generali Congregatione S. Romanæ & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in monte Quirinali coram SS. D. N. Clemente divina Providentia, Papa VIII. proposita quæstione utrum liceat per litteras seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere? Sanctissimus Dominus noster, auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus, mature ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet, Licere per Litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam & scandalosam condemnavit ac prohibuit; præcepitque ne deinceps ista propositio publicis privatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur: neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut etiam de ea disputative tractaverit, nisi forsan impugnando, vel ad praxim, seu directe vel indirecte deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, & à qua non possit; præterquam in articulo mortis, ab alio quacumque etiam dignitate fulgenti, & S. Romanæ Ecclesiæ Majori Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis subjaceat. Atqui Decretum istud non tantum illicitam declarat absolutionem absenti datam, ut aliquando credidit Ysambertus, qui re melius expensa aliud sensit; sed & prorsus invalidam. Nimirum vetat, & severissime vetat Clemens VIII. ne opinio hæc ullo umquam casu ad praxim deducatur. Id autem pro extremæ neces-*

Conet
disp. 12.
n. 54.

necessitatis casu vetare non potuisset, nisi illam absolutionis speciem jure divino & naturali invalidam esse existimasset: cum in eo casu quæ de se certo vel dubie valida sunt, fiant licita; quia exigit charitas ut ad juvandum in extremis proximum remedia quæcumque, modo non intrinsece mala usurpentur.

DCII. Objic. 1. Licet hodieque cum Tournelyo tueri validitatem absolutionis absenti collatæ. Atqui eo ipso redarguitur Decretum Clementis VIII. Tum quia non potuit Pontifex ille pro omni casu reptobare id quod magnæ utilitatis quibusdam in casibus esse poterat: tum quia ne ipse quidem Papa efficere potest, ut quod ex institutione Christi ratum est, fiat invalidum.

DCIII. Resp eorum esse qui absolutionem absentis ex natura rei validam esse contendunt, suam hanc opinionem cum Clementis VIII. Decreto conciliare. Mirum sane accidit mihi, quod Tournelyus præcipuam adversus systema suum difficultatem, supra n. 521. prætermiserit, Ut ut est, responderit forte ad 1. pro omni casu tolli posse id quod juxta omnes in omni casu periculosum esset; & juxta multo plures inutile.

Ad 2. respondet id quod ex institutione Christi tantum est, non posse irritum declarari, per mutationem materiæ à Christo institutæ, & alterius substitutionem: posse vero per appositionem alicujus conditionis, quæ vel Ministros ad conferenda, vel Fideles ad suscipienda Sacramenta inhabiles efficiat. Sic Sacerdos, etsi vi ordinationis suæ absolvere possit, nisi jurisdictionem accipiat, absolvere non potest. Sic invalide matrimonium contrahunt, qui sine Parocho & testibus contrahunt; etsi ad id ex Christi instituto inhabiles non sint.

DCIV. Objic. 2. æger qui absente Ministro confessionem petit, licite & valide absolvitur. Atqui is tamen absenti confessus est, ejusque confessio nonnisi per nuntios ad Sacerdotem defertur. Ergo.

DCV. Resp. neg. min. cum enim declaraverit Clemens VIII. confessionem absenti factam in nullo casu valere: & aliunde præsentem moribundo casum ab eodem Decreto viva voce exceperit, ut testantur Bellarminus, Franc. Florentinus, Lessius & alii: necessum est ut vel hæc moribundi confessio non censeatur facta absenti per testes, qui interpretum vicem gerant; vel (unde juvari possit Tournelyus) ut Clemens VIII. non expenderit an confessio absenti facta, ex ipsa rei natura invalida foret. De hac gravissima, ut loquitur, difficultate adi Gonetum cit. disp. 12. an. 74. ad 81.

An autem sicut vi Decreti Clementini nulla est absolutio, si absenti per litteras vel internuntium confessio, detur ab absente; sic & nulla sit si per litteras confessio detur, cum is se præsentem exhibuerit, aut vicissim, nova est quæstio circa quam scinduntur Doctores.

DCVI. Existimarat Suares hic disp. 24. sect. 4. Clementis Decretum conjunctive tantum, non autem disjunctim intelligi, ita ab eo quidem prohiberetur confessio simulque absolutio absenti; non vero vel absolutio absentis qui

antea præsens confessus fuisset, vel, quod probabilius videbatur, absolutio præsentis, qui antea absens confessus esset per litteras. Verum hæc hominis ad prodigium Theologi conjectura, quam Apostolicæ Sedis judicio humilime subjecerat, tum à Clemente VIII. tum & à successore ejus Paulo, triplici Inquisitionis Romanæ Decreto reprobata est an. 1605, ut apud Gonetum, qui ea nec ægre refert, videris disp. 12. n. 58. & 59. Unde jam certo constat, licite non absolvi vel præsentem qui absens confessus sit, vel absentem qui confessus sit, cum esset præsens.

An vero absolutio hæc prorsus nulla sit, ita ut ne in extremæ quidem necessitatis, casu tentari valeat, etiamnum disceptatur in scholis. Alii enim hanc vel certo, vel probabilius invalidam esse censent, siue absolvatur absens qui præsens confessus est; siue absolvatur præsens qui absens confessus fuerit. Alii eam in priori quidem casu invalidam fatentur; at in secundo validam putant.

DCVII. Arguunt postremæ hujus opinionis defensores, 1. quia confessio in hoc casu vera est & proprie dicta suorum peccatorum accusatio; cum ad eam omnino indifferens sit ut reus præsentem vel absentem peccata sua detegat, modo integre detegat. Ergo cum ei deinceps præsentem impendetur absolutio, nihil hic occurret quod redargui posset.

DCVIII. 2. Quia ex dictis absolvi potest Pœnitens, qui absente Confessario Pœnitentiæ signa præstitit. Atqui, inquiunt ut supra, tunc facta est confessio absenti. Si enim præsentem facta esset, non esset Sacramentalis, ut pote Laico facta; cum Laici soli supponantur præsentem. Nec est quod dicatur Laicum tunc gerere vicem interpretis: Quia non censetur qui per interpretem confiteri, nisi præsens sit Confessarius: cum confessio debeat esse locutio Pœnitentis ad interpretem, & interpretis ad Confessarium. Unde sicut Petrus jam jam vocis usu privandus, cum sua Paulo peccata aperit, ut ea Paulus Sacerdoti venienti repetat, non dicitur per interpretem confiteri; ita nec in allato casu moribundus: & sicut in eodem casu Petrus confessionem suam per Paulum, quasi per Epistolam dirigit ad Sacerdotem, adeoque ad absentem: ita & loquens per signa, confessionem suam ad Ministrum dirigit per adstantes, ut sint quasi charta vivens, quæ confessionem ipsius exprimat. Hæc Henno, quæ certe gravia sunt.

DCIX. Si objicias, confessionem per Epistolam fieri absenti; confessionem vero per testes fieri præsentem; quatenus confessio censetur præsens in testimonio quod de Pœnitente in ejus præsentia reddunt. Reponit idem Theologus, 1. fieri posse ut unus fuerit signorum Pœnitentis testis, qui Parochum quærat, nec cum eo ad ægrum revertatur: tunc autem confessio non fiet præsens per testimonium ejus, neque is aliter se habebit, quam Epistola ad Sacerdotem missa. 2. Signorum testes non confiteri nomine morientis, sed tantum referre factam fuisse ab eo confessionem ante adventum, proinde in absentia Parochi. adeoque

que

que inquit, *semper manet quod confessio facta sit absenti.*

DCX. Ceterum existimat idem nullam esse absolutionem ab absente collatam. At nihil hinc adversum postremam hanc suam opinionem erui posse contendit. Ideo enim, ait, non valet absolutio ab absente data, quia in ipsa proferendum est istud, *Te*, quod Pœnitentis præsentiā requirit: contra vero nihil est in confessione, quod præsentiā ejus requirat.

DCXI. Nedum vero putet se hac ratione Decreto Clementis adversari; quin & eo assertionem suam non parum juvari opinatur. Cum enim Pontifex ille Archiepiscopo Armano & Bellarmino declaraverit, se præfatam morientis confessionem Decreto suo completi noluisse; & hæc absenti fiat; uti modo dicebatur; constat, Pontificem hunc implicite declarasse, istud confessionis genus à se non reprobari ut invalidum. Vetuit autem ne extra casum hunc ad praxim reduceretur, quia cum confessio hæc à multis pro invalida habeatur, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis.

DCXII. Ex his sequitur Decretum Clementis non tangere *validum*; sed *licitum* prædictæ confessionis: idque, ait citatus Theologus, confirmatur, quia Pontifex in Decreto suo dixit non *licere*, nequaquam autem *non valere* prædictam confessionem: atque id significavit Bellarminus in Epistol. ad Lessium data die 19. Aprilis an. 1608. *Adverte tamen*, inquit citatus Minorita, 1. *confitentem absenti extra casum allatum invalide confiteri, non quia de se invalida est talis confessio; sed quia illam instituens peccat mortaliter contra Decretum Clementis.* 2. *Licet validam dicamus confessionem factam absenti, invalida est tamen, si fiat animo recipiendi absolutionem ab absente, sive interim confessus sit in articulo mortis, sive non.* Hæc ille, quæ in terminis referenda duximus, ut intelligeretur quo usque Theologi sanctæ Sedi addictiores, sibi post Clementis VIII. Decretum progredi posse videantur.

Verum hæc tametsi non male excogitata, Thomistis ut plurimum displicent; quamquam eorum aliqui paulo timidiore absolutionem hanc certo nullam definire non audent, sed tantum *probabilius* nullam. En præcipua eorum momenta.

DCXIII. I. Vetuit Clemens ne prædicta opinio ullo in casu teneatur, etiam disjunctive, ut patet ex dictis. Atqui si prædicta absolutio valeret, jam opinio à Clemente damnata teneri posset disjunctive in casu necessitatis. In eo enim posset absolvi præsens, qui absens confessus esset.

DCIV. II. Cum propositio à Clemente disjunctive proscripta sit, non est cur pars una potius teneatur quam altera. Ergo sicut nunc ex omnium confessio non potest absolvi absens qui præsens confessus est, sic nec præsens absolvi potest, qui absens confessus sit.

DCXV. III. Præcipua contrariæ assertionis ratio ex eo desumitur quod Clemens VIII. declaraverit posse non obstante suo Decreto ab-

solvi moribundum, qui per testes confessionem petierit. Atqui hæc ratio non concludit.

1. quia in hoc casu præsens est Pœnitens, præsentes & physice vel moraliter testes, præsens Confessarius, præsens & ipsa per adstantium testificationem confessio, ea scilicet præsentiā, quæ sufficit ut Confessario, quantum fieri potest, constet de statu Pœnitentis cujus, (cum in extremis à priori confitendi proposito non recessisse merito præsumatur) confessio moraliter perseverat, & adstantium ore exprimitur. 2. Quia dici potest moribundum non absolvi vi præcise confessionis coram testibus editæ; sed quia cum ex eorum, aut aliorum qui id ab ipsis didicerit, relatione constet, cum confessionem petiisse, ad minus dubitari potest, annon per gemitus, suspiria, intuitu oculi, aliosve nutus, & peccata & Pœnitentiam, sicque confessionem, qualiter potest, exprimere conetur.

DCXVI. Hæc illi, quibus fusiori calamo expendendis non immorabitur; quia re propius inspecta, quæstio hæc jam practice inutilis est. Vel enim qui per Epistolam iusta de causa absens confessus est, cum listit se Sacerdoti, ratificat confessionem, quam per litteras vel internuncium fecerat; vel non. Si I. *Jam Sacerdoti præsenti confitetur*; non secus ac qui dicit: *Accuso peccatum, quod heri, te præsente commisi.* Si II. (Quod certe nisi apud Theologos metaphysica & inania speculantes non occurret) jam à nemine absolvi poterit, quia citra causam in re Sacramentaria partem minus tutam, multoque minus probabilem amplectetur.

DCXVII. Quæres quæ Sacerdotis ad Pœnitentem præsentiā esse debeat.

Resp. requiri & sufficere moralem: hæc autem occurrit, cum Sacerdos & pœnitens non longius ab invicem distant, quam ut adhuc possint, per se loquendo, se audire, ea loquentes voce, qua homines in communi sermone uti consueverunt, imo & aliquanto altiori. Unde non redarguerim si quis carcere inclusus alium è regione adstantem, & elata voce, vel etiam nutibus, si loqui non possit, confitentem absolvat, si id gravis quæpiam causa exigeret.

Quin & censent Bonacina, Lugo & alii apud La Croix nu. 1201. absolvi posse Pœnitentem jam è confessionali egressum, aliisque vicinis immixtum, etsi non amplius videatur: quia & satis præsens fit; ut absolutionis recipiendæ, si forte non receperit, voluntatem servet. Sed quis non multo tutius esse videat, ut speciatim vel generatim revocetur *qui paulo ante egressus est.* Utique sæpius sit ut Confessarius, post datam vel dilatam absolutionem pauca quædam confessioni extranea cum Pœnitente loquatur, circa Pœnitentis ipsius aut adstantium offensionem.

Multo magis redarguendi sunt, qui ad absolutionem satis esse dixerunt, ut Sacerdos domum Pœnitentis absolvi conspiciat. Sic sane absolvi posset distans quis leucis tribus vel quatuor.

ARTICULUS QUINTUS.

DE SUBJECTO CONFESSIONIS.

DE hac quæstione, cujus resolutio jam plane constat ex dictis, sit *conclusio*, subjectum confessionis est omnis & solus homo baptizatus, usum habens discretionis, sibi que peccati post Baptismum admissi conscius.

DCXVIII. Prob. Subjectum confessionis est ille omnis & solus, qui Sacramentum Pœnitentiæ vel suscipere necessario tenetur, vel suscipere utiliter potest. Atqui talis est omnis & solus homo baptizatus, qui & rationis usum habeat, & peccati post Baptismum admissi conscius sibi sit. Is enim vel sibi conscius est peccati gravis, quod nondum clavibus rite subjecerit; & tunc necessario tenetur confessionis lege; nisi obstet physica vel moralis impotentia, ut supra dictum est: vel tantum reus est culpæ certo venialis, & tunc Pœnitentiam

utiliter frequentare potest; ut & ii qui gravia peccata jam rite confessa denuo confitentur.

DCIX. Obje. Adulti non baptizati tenentur præcepto communionis. Ergo & præcepto confessionis.

DCXX. Resp. neg. conseq. Ideo enim non baptizati, promulgato apud se Evangelio, tenentur lege communionis; quia etsi necdum communionis capaces sint, tenentur Baptismum suscipere, ut Christi carnem manducare possiat. At non tenentur confessionis præcepto; quia nec ante Baptismum capaces sunt confessionis; nec tenentur se illius capaces efficere, nam Baptismum quidem sibi procurare tenentur: at Baptismo suscepto peccare non tenentur: ii porro tantum confessionis capaces sunt, qui post Baptismum peccant.

DISSERTATIO HISTORICA

DE PECCATIS OLIM PUBLICÆ CONFESSIONI
OBNOXIIS.

PECCATA vel occulta sunt, quæ aut in angulo, aut solo corde commissa sunt; vel publica, quæ aut palam perpetrata fuere, vel in judicio a Reis confessa sunt, aut ibidem ab aliquot testibus probata. Quæritur an utraque publicæ confessionis legi in veteri Ecclesia subjacerint. Quæ res cum tota sit facti, non nisi ex Antiquorum testimoniis definiri potest. Duo igitur in præsens expendenda. 1. An quæ quandoque fiebat occultorum delictorum confessio, vi legis Ecclesiasticæ fieret, an ex spontaneo tantum devotionis atque humilitatis motu. 2. An publicæ Pœnitentiæ semper individua comes fuerit confessio publica; seu an ante semper publice confitenda fuerint, quæ publica Pœnitentia sponte vel coacte expiabantur. Affirmativam pro utraque parte tenet Morinus Lib. 2. Cap. 9. & seq. negativam alii plures, quos sequitur Tournelyus. Sit cum istis.

CONCLUSIO I. Pœnitentiæ publicæ subjacerunt non pauca, quæ nusquam vi Ecclesiasticæ legis subjacerunt confessioni publicæ: unde non semper Pœnitentiæ publicæ comes fuit confessio publica.

DCXXI. Prob. 1. quia juxta Morinum Lib. 5. Cap. 9. & seq. peccata gravia, etiam occulta subjacerunt Pœnitentiæ publicæ: quod an verum sit, infra expendemus, Atqui nulla unquam lege sancitum est ut Pœnitentes occulta delicta publice confiterentur. *Etsi* enim, ait Tridentinum Sess. 14. Cap. 5. *Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit, non est tamen hoc divino præcepto mandatum; nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda, Ab-*

fit autem factum esse ab Ecclesia, quod non satis consulte fieret.

DCXXII. Prob. 2. quia nonnulli, saltem labentibus sæculis, solo pietatis animo, & sine gravioris peccati conscientia, publicis se Pœnitentibus adjungebant. Sic Wamba Gothorum Rex cujus Historici *omnes religionem & vitæ sanctitatem laudant & admirantur*, Morino teste ibid. Cap. 7. n. 7. Pœnitentiam suscepit, postquam in gravi morbo, sensuum impos, *unctionem sancti olei, & communionem corporis Christi* recepisset, Quod autem subindicat Morinus, piissimum Principem obnoxium fuisse mortali cuiusdam delicto: quia *difficilimum est quemcumque Christianum ab omnibus prorsus immunum esse*; id, quæso, quid aliud est quam vaticinari in malum?

DCXXIII. Prob. 3. quia adulterii & homicidii crimina Pœnitentiæ publicæ subjacebant, quantum fieri poterat. Atqui non subjacebant confessioni; ne quid fontibus ex eorum notitia eveniret mali. Utrumque docet Basilius in Epistol. Canonica, ubi Can. 34. *Adulterio pollutas mulieres, & secreto confitente ob pietatem, vel quomodocumque, non tamen notorie convictas, publicare quidem patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam præbeamus: eas autem stare sine communione jusserunt, donec impleretur tempus Pœnitentiæ. Unde sua eaque unica hujusmodi mulieribus statio erat inter consistentes. Qui enim, ait in hunc Canonem Balsamo, eas videret extra divinos Ecclesiæ ambitus stantes, vel etiam cum Catechumenis exeuntes, primo aspectu omnino intelligeret, propter adulterii crimen eam illis esse pœnam injunctam, & fieret punitio causa mortis.*

DCXXIV. Eadem dubio procul erat homicidii ratio, cujus apertam declarationem, citra evidens homicidæ periculum, exigere non petuit.

potuisset Ecclesia, nisi forte Rei veniam ejus & abolitionem ab Imperatoribus fuissent consecuti. Et tamen tantum illud scelus publica at tota Pœnitentia mulctabatur, uti docet S. Basilus, ibid. Can. 56. ubi: *Qui sua sponte interfecit, & postea Pœnitentia ductus est, viginti annis Sacramento non communicabit. Viginti autem anni sic dispensabuntur; debet quatuor annis deslere stans extra fores Oratorii, &c.*

DCXXV. Objic. Exomologesis in Veterum Scriptis toties celebrata, vera erat & oralis confessio. Atqui exomologesis publice fiebat, quoties jungi debebat publicæ Pœnitentiæ. *Debet*, aiebat statim Basilus, *deslere*. . . *suam iniquitatem pronuntians*. Atque hinc mulier a Marco corrupta, inter ipsos Pœnitentiæ labores *per omne vitæ tempus crimen suum confessa est*, teste Irenæo Lib. I. C. 13. alias 9.

DCXXVI. Resp. data maj. quia, ut alibi notavimus exomologesis sæpe, non confessionem solam, sed totam Pœnitentiæ actionem significabat, Dist. min. exomologesis publicæ fiebat, sed non semper in specie, C. secus, N. Erat itaque certa peccati confessio in ordine silentium, cum provoluti ad Fidelium genua Pœnitentes, se se palam reos esse confitebantur. At quod eorum quique sua quæque homicidii & adulterii crimina in specie palam semper aperirent, cum manifesto ipsius capitis discrimine, vix ac ne vix quidem intelligi potest, & multo minus probari. Utique ut sua sit Irenæi dictis veritas, sufficit ut mulier continua ipsa Pœnitentiæ actione crimen suum confiteretur. Quamquam fieri potuit, ut illud distincte confessa sit, seu quia certum publicitatis gradum haberet, ut pote a corruptore multitudinis extortum; seu quia existimasset Sacerdos, cui privatim facta erat hujus & aliorum confessio, e re Ecclesiæ esse, ut hæretici præstigiatoris depravatio palam innotesceret. Verum e particulari facto quis generatim concludere auit? Hæc ut magis ac magis intelligantur, sit

CONCLUSIO II. Aliquando, non quidem ad nutum Pœnitentis, sed ex prudentis Ministri consilio peccata inter occulta quædam seligebantur, quæ Pœnitens publice apperiret, Istud tamen confessionis genus nulla Ecclesiæ lege præceptum est.

DCXXVII. Prob. 3. & 2. pars ex Origene Hom. 2. in Psalm. 37. ubi: *Circumspice diligentius cui debeas confiteri peccatum tuum. Proba prius Medicum. . . si intellexerit & præviderit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat. . . multa hoc deliberatione & satis perito Medici illius consilio procurandum est*. Hic publicæ hujus vel illius peccati confessionis cura, non Pœnitenti, sed multæ periti Sacerdotis deliberationi committitur.

DCXXVIII. Idem, juxta Tournelium, subindicat Augustinus Serm. 351. alias Hom. ult. inter 50. sic ille: *Venia*, qui peccatum suum sincere dolet, *ad Antistites Ecclesiæ. . . & a Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum, ut in offerendo sacrificio cordis contribulati, id agat quod non solum illi profit ad recipiendam salutem, sed etiam ceteris ad exemplum: Ut si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ vide-*

tur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere Pœnitentiam non recuset. Verum in eo S. Doctoris textu agitur de peccato quod in magno erat aliorum scandalo; adeoque enon occulto prorsus, nili forte quia quæ inerat gravis ejus suspicio certis deficeret probationibus. Ceterum Augustinus per hæc verba agere Pœnitentiam, ipsam etiam publicam confessionem intelligit, Sola enim inter Pœnitentes commoratio non abstulisset scandalum; saltem si Augustini tempore, viri pii, ex solo devotionis affectu varias Pœnitentium classes decurrerent.

DCXXIX. Prob. 3. pars, 1. ex citato Tridentini textu, quo declaratur, quod quisque medullitus sentit, *non satis consulte humana lege præceptum iri, ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda*. Atqui & bene Tournelyus pag. 451. Ecclesia sancta, cui omnibus diebus adest Spiritus sancti lumen, nihil inconsulte ac imprudenter præcipere potest.

DCXXX. Prob. 2. ex S. Basilio, non solum cit. Can. 34. ubi saltem muliebri adulterium a publicæ confessione eximit; sed & in Regulis brevioribus, ubi ad interrigationem 229. *oporteat vetitas actiones citra verecundiam omnibus detegere, aut aliquibus dumtaxat*; Respondet servandam esse rationem eandem in peccatorum confessione, quæ in detegendis corporis morbis adhibetur. Quemadmodum igitur, inquit, corporis morbos non omnibus patefaciunt homines, neque quibusvis, sed iis qui horum curandorum periti sunt: ita quoque fieri debet peccatorum confessio, coram iis qui curare hæc possint. Ergo non magis secretiores animæ, quam corporis, morbos omnibus detegere licitum est.

DCXXXI. In eundem finem adduci solent nota hæc Sozomeni verba Lib. 7. Histor. Cap. 16. *Grave ac molestum ab initio jure merito visum est Sacerdotibus tanquam in Theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua evulgare. Itaque, ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate spectatissimus esset, & taciturnitate ac prudentiæ polleret, huic officio præfecerunt*. Porro, ait Tournelyus, ad quid illa Sacerdotis hujus tam necessaria taciturnitas, si moris fuisset occulta etiam peccata declarare?

Verum ex postrema textus hujusce parte sequitur tantum non omnia peccata occulta publicæ confessioni subjacuisse: pars vero textus prima innuere videtur, quandoque, saltem alicubi, moris fuisse, ut nisi omnia, saltem multa peccata coram propalarentur. *Grave*, inquit, *ac molestum ab initio jure merito visum est*. Quid, amabo, grave vilum est? an quod nusquam factum est? non credo. Fieri igitur potuit ut viguerit, seu a lege, seu a recepto more, publica confessio; non ubique generatim, ut subindicat generalis locutio Sozomeni; multo minus ab initio, ut expressum ait; sed certis in locis, Et id ex sequenti textu certo certius constare videtur. Itaque

DCXXXII. Prob. 3. ex S. Leone Epistol. 136. alias 18. Cap. 2. ubi hæc scribit: *Illam etiam contra Apostolicam regulam præsumptionem, quam nuper agnovi a quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo sub-*

T. 20
p. 492
Edit.
not.

submoveri, ne videlicet de singulorum peccatorum genere libello scripta professio publicetur; cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata, ut ea, qui Pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis consuetudo, ne multi a Pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt inimicis suis sua facta referari, quibus possint legem, constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, cui pro delictis Pœnitentiam peccator accedit. Tunc enim plures ad Pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis. Atqui nec fieri potuit ut Ecclesia abusum Evangelicæ regulæ contrarium amplecteretur; nec ut S. Leo tanquam gravem abusum redarguerat, id quod Ecclesiæ magnæ diu observavissent. Ergo nulla unquam Ecclesiæ lege sancitum est, ut occulta peccata palam aperirentur: fuitque is ad summum abusus quorundam locorum.

DCXXXIII. Objic. 1. secreta procul dubio fuerunt crimina, tum mulierum a præstigiatores Marco corruptarum; tum & scelesti illius hominis, qui gravem Narcisso Jerosolymorum Antistiti calumniam impegit. Atqui tamen hæc palam aperuerunt; Non utique proprio motu; quis enim in materia tam gravi sponte se infamet? Ergo vi legis, cui licet durissimæ omnino cedendum esset.

DCXXXIV. Resp. 1. neg. maj. quæ gratis asseritur, 1. enim quod mulieres a præstigiatores Marco corruptas non minus potuit tunc temporis earum crimen ex variis argumentis certissime conjici, quam nunc, simile non unius mulieris crimen, etsi nullo oculo conspectum, certissime, innotescat. Utique flammæ instar erumpit amor impurus, neque diu celari potest. Quod spectat ad Narcissi calumniatorem, tenebatur is in iustam sancto Præsuli labem simplici & aperta retractatione diluere? prout & fecit scelestus ille S. Francisci Salesii calumniator.

DCXXXV. Resp. 2. neg. min. Fieri enim potuit, ut scelera ceteroqui occulta palam innotescerent, citra ullam Ecclesiæ legem; sed 1. ex imprudenti zelo, prout contigit matronæ illi quæ sub Nectarii pontificatu suum cum Diacono facinus evulgavit. 2. ex sincera humilitate, prout hodieque non pauci graviora sua identidem aperiunt exemplo Augustini. 5. Quia id exigat gloria Dei & utilitas Ecclesiæ; prout exigebat, ut Marcus ille qui ementitis moribus fucos fecerat, ut facere solent Novatores, ab omnibus tandem pro scelestis & furciferis haberetur.

DCXXXVI. Objic. 2. Origenes Hom. 3, in Levit. In omni genere, inquit, pronuntianda sunt peccata, & in publicum proferenda cuncta quæ egerimus: si quod in occulto gerimus, si quid in sermone solo, VEL ETIAM INTRA COGITATIONUM SECRETA COMMISIMUS, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri. Atqui necesse non esset publicari cogitationum secreta, si nulla id lege præceptum foret.

DCXXXVII. Resp. dist. maj. necesse est publicari, id est exterius proferri coram Ecclesiæ Ministro, C. coram omnibus, N. Publicare nimirum idem est apud Origenem ac proferre exterius; seu, ut ipse interpret est Homil. 2. in Psalm. 37. non celare intrinsecus. Atqui publicare hoc sensu, non est peccatum quali è theatro palam recitare. Et vero vult Origenes ut peccator, ægri instar, caute & circumspicte è multis eum seligat, cui, uti medico referet animæ suæ morbos, ut exploret is, annon expediat eorum quosdam in conventu totius Ecclesiæ aperiri, Ad quid vero tantum illud examen, si Pœnitens generali lege ad publicam occultorum manifestationem adstrictus fuisset?

DCXXXVIII. Ut quid ergo, inquires, tam crebro Cyprianus, Pacianus, Ambrosius & alii Patres spiritualiter ægros adhortantur, ne præpostero pudore oculos fratrum suorum pertimescant; ne eos imitentur qui secretiorem morbum gerentes, eundem aperire erubescunt.

Resp. Id dictum à Patribus, tum adversus illos, qui ex mala verecundia, quod sæpe sapius contingit, vel ipsi Sacerdoti peccata sua aperire refugiebant; tum & adversus illos, qui licet satis publice Rei, publiceque forsan, ut moris est, gloriantes de peccatis, ea tamen in Ecclesia confiteri renuebant, ne publicæ Pœnitentiæ stadium decurrerent. Utrumque hoc peccatorum genus invadit S. Pacianus in parænesi his verbis: *Quid facis tu, qui decipis Sacerdotem? qui aut ignorantem fallis aut non ad plenum scientem* PROBANDI DIFFICULTATE confundis. *Rogo ergo vos, fratres, etiam pro periculo meo, per illum Dominum, quem occulta non fallunt, definite vulnerata tegere conscientiam. Prudentes ægri medicos non verentur, ne in occultis quidem corporis partibus etiam secaturos, etiam perusturos.*

DCXXXIX. Objic. 3. vel Pœnitens Confessario præcipienti ut quædam occulta peccata publice aperiret, obsequi tenebatur, vel non, si primum; ergo erat aliqua lex Ecclesiæ quæ occultorum manifestationem certis in casibus præciperet. Quis enim Sacerdos, nisi à lege adjutus, rem tanti momenti in se sumere auit? Si 2. vix ac ne vix quidem concipi potest, fuisse qui gravia sua palam confiterentur, cum citra salutis periculum reticere poterant.

DCXL. Resp. Non aliam fuisse obligationem parendi Confessario in re præsentī, quam ut amico ad rem Deo gratam & Ecclesiæ utilem adhortanti. Favet id Augustini Serm. 351. *Nos vero à communione quemquam prohibere non possumus, quamvis hæc prohibitio non sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive sæculari, sive Ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum.* Neque ideo tamen deerant, qui occulta sua lubenter propalarent; imo forte qui coercendi forent, ne nimio plura loquerentur. Sunt quidem hæc apud homines sibi dimissos impossibilia: sed apud Deum gratiæ suæ afflatu corda moventem nihil est impossibile.

Verum hæc quæ pro multa parte sunt ad hominem, multo melius intelligentur ex iis quæ dicemus ubi de Pœnitentia publica.

CAPUT SEXTUM.

DE SATISFACTIONE.

IN hoc Capite expendemus 1. an satisfactio Pœnitentibus cum Deo reconciliandis necessaria sit; 2. quæ ejus esse debeant conditiones; 3. quæ ipsius materia; 4. an & quo implenda sit tempore; 5. an necessario debeat esse personalis; 6. qui ejusdem sit effectus; 7. quo ritu in antiqua Ecclesia perficeretur; & id quidem spæcialis erit prolixa dissertationis materia.

ARTICULUS PRIMUS.

DE NECESSITATE SATISFACTIONIS.

I. **T**RIPlicem in homine graviter peccante reatum admittunt Catholici omnes, *culpæ* scilicet, *pœnæ æternæ*, & quæ post utriusque hujus remissionem luenda remaneat, *pœnæ temporalis*. Priores duas à Deo gratis & citra prævium hominis de condigno meritum condonari docens. At tertiam piis æquæ Pœnitentiæ laboribus, quos satisfactionis nomine nuncupant, redimi debere contendunt.

II. Longe aliter sentiunt Pseudoreformati. Docent ii nempe 1. remisso culpæ ac pœnæ æternæ reatu, nullam deinceps remanere temporalem pœnam, quæ in culpæ semel deletæ ultionem luenda sit. Unde Purgatorium, indulgentias ac suffragia pro mortuis petulanter abjiciunt. 2. Et consequenter, peccata post Baptismum commissa, non magis quam ante Baptismum perpetrata, satisfactione indigere: imo satisfactionem à Catholicis admissam satisfactioni Christi officere. 3. Jejunia, eleemosynas, aliaque pietatis opera, ad emendationem morum, cautelam in futurum, ad exemplum proximi præstanda esse, non autem ad vindictam delicti, ejusque satisfactoriam compensationem. Quin & audito satisfactionis nomine pene deficiunt animo. *Vehementer odi*, ait Lutherus in assert. art. V. *Et sublatum vellem hoc vocabulum satisfactio. habet enim periculosum sensum, quasi Deo quisquam pro ullo peccato satisfacere possit, cum gratis ille ignoscat omnia.* Idem est Calvinus Lib. Instit. Cap. 4. num. 39.

III. Antequam statuamus cui adhærendum sit parti, videndum imprimis, quid sit satisfactio humana. De divina enim, quam plenam exhibuit Christus, & unde nostra vim totam suam habet, egimus in tract. de Incarnat.

Satisfactio. quæ in genere est actio omnis, qua quis præstat quantum debet. seu debitum solvendo, seu appositam eorum de quibus interrogatur rationem reddendo, in præsentia definitur, Voluntaria pœnæ mitioris toleratio, tum ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam, tum ad redimendam pœnam graviolem per idem peccatum præmeritam,

IV. Dicitur 1. *toleratio*. seu perpassio *pœnæ*, quia ad satisfactionem requiritur opus de se pœnale & afflictivum: de se, inquam, facit enim unctio Spiritus sancti, ut quandoque Christianus in iis quæ ceteroqui affligere nota sunt, gaudio superabundet.

V. Dicitur 2. *pœnæ mitioris*. Ut enim con-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

dignæ non sunt passionibus hujus temporis ad futuram gloriam; sic nec ad præparatas in altera vita passionibus, iis qui ante decedunt, quam novissimum quadrante reddiderint.

VI. Dicitur 3. *voluntaria*, id est vel propria sponte, vel ex alterius mandato lubenter suscepta. Quæ enim coacta foret, satisfactio potius quam satisfactio nuncupanda foret.

VII. Dicitur 4. *ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam*, Is enim est Pœnitentis scopus, ut jus Dei læsum resarciat; non ad æqualitatem strictam, quod non potest mortalis homo; sed penes aliquam proportionem.

VIII. Dicitur 5. *Et ad redimendam pœnam graviolem*. quæ peccatori vel in hac vita imminet, prout expertus est David; vel in altera luenda manet.

IX. Hinc patet 1. satisfactionem discrepare à merito, meritum enim respicit præmium à remuneratore obtinendum. adeoque bonum seu merentis, seu alterius cui meretur, Satisfactio autem, licet studeat avertere malum à satisfaciente, sicque bonum ejus intendat, primario tamen juris alieni reparationem, atque ideo personæ offensæ intendit. 2. Satisfactionem esse actum virtutis, & quidem justitiæ. Est actus virtutis: quia servat rationem mediæ. *Æqualitas* enim, ait S. Thomas Suppl. q. 12. art. 1. *O. medium est, quod suo nomine satisfactio importat*; quatenus qui satis facit, servat *proportionem æqualitatis ad* aliquid, Est vero actus justitiæ; tum *quia hoc adverbium satis æqualitatem proportionis designat*, ut Ibid. art. 2. advertit S. Thomas: æqualitatis autem positio ad justitiam spectat; tum quia satisfactio actus est Pœnitentiæ: hæc porro pars est potentialis justitiæ.

X. Satisfactio dividitur 1. in Sacramentalem, quæ est passio pœnæ à Confessario impositæ; & extra Sacramentalem, quæ est passio pœnæ seu quam ab alio extra Sacramentum inflictam volens & lubens recipit. 2. In publicam, quæ coram omnibus vel multis subitur; & secretam, quæ in angulo & sine testibus 3. In æquivalentem & improporcionatam, seu insufficientem. Utraque talis est vel ratione materiæ; ut cum quis vel tantum, vel minus reddit quam debet; vel ratione formæ: & tunc ea dicitur æquivalens. perfecta, vel sufficiens. quæ non solum debiti valorem offert, sed & eum offert ex propriis, ex aliis

B b b b

in.

indebitis, & adeo plene, ut creditor contentus esse debeat. Contra vero insufficiens est, quæ licet totum reddat, non tamen ex propriis bonis, aut alio titulo indebitis: unde hujusmodi satisfactio pendet ex pacto, aut donatione, vel acceptione creditoris, ut notat bellarminus hic Lib. 4. C. 1. ubi & animadvertit cum S. Thoma in 4. dist. 15. q. 1. a. 3. in satisfactione compensandam esse inæqualitatem, non justitiæ tantum, sed & amicitie contrariam. Sicut enim qui alterum ledit, justitiam simul & amicitiam violat; ita qui satisfacit, utramque redintegrare debet. Quod et si aliquando una actione fieri potest, non tamen sit semper. Sic comprehensus quis à iudice, tantum aliquando subit pœnæ invitus, quantum alii injuriæ intulit, adeoque satisfacit ut potest, nec tamen eos inter reformabitur amicitia. Contra autem si quis alium læserit tam graviter, ut injuriam hanc non nisi longo tempore refarcire possit; poterit is quidam humili prece veniam statim consequi: nec tamen nisi diu post pro irrogata injuria satisfaciet.

XI. His præmissis quædam hic constant, aut ex alibi dicendis præsupponuntur. Et quidem 1. constat hominem pro culpa sua mortali de condigno satisfacere non posse; tum quia satisfactio hæc ad reformandam hominis cum Deo amicitiam ordinari debet. Atqui opus hominis qui Dei per mortalem culpam inimicus evasit, amicitiam ejus redintegrare non potest. Opus enim satisfactorium, qua tale Dei acceptione indiget: acceptatio autem amicitiam præsupponit. Tum quia ut satisfactio quadantenus sit ad æqualitatem, necessum est ut sicut offensio quandam ex parte objecti infinitatem habuit; sic habeat satisfactio infinitatem aliquam ex parte principii satisfaciens; proinde requiritur, ut opera satisfactoria fiant à Spiritu Dei hominem inhabitante, sive ab homine ut Christi membro, ac filio Dei jam per charitatem effecto. Ergo fieri nequid ut homo pro instauranda cum Deo amicitia condigne satisfaciat. Unde docent Theologi peccatorem gratis à culpa per Deum justificari. Hæc Bellarminus quæ fustori egerent expositione, sed non hujus loci,

XII. Constat 2. hominem ne pro veniali quidem culpa stricte & adamussim satisfacere posse; licet id aliquo modo etiam condigno possit, supposita Dei benignitate.

Quod id stricte & rigorose non possit, patet, quia quæcunque ejus satisfactio, non modo supponit & gratiæ auxilium ad eliciendos actus supernaturales, & statum gratiæ sanctificantis atque adoptionis gratuito collatæ, ex quibus actus satisfactorii suam quancunque condignitatem trahunt: sed & certa divini juris relaxatione indigent, ut ad extinguendam venialis peccati culpam acceptentur; quia à Deo aliis de titulis omnino sufficientibus, exigere possent. Et hos respectus pro subjecta materia potissimum intuentur Theologi in Tract. de Incarnatione, ubi satisfactio ad strictos juris apices expenditur.

XIII. Quod tamen possit aliunde homo tum virtute alienius satisfactionis, tum etiam virtute charitatis, peccata venialia quantum ad cul-

pam tollere; licet ea non semper tollat quantum ad totum reatum pœnæ; censent plures cum S. Thoma; inter alios Suarez disput. 4. de Incarn. sect. 11. Vasques ibid. disp. 3. Lugo ibid. disp. 5. num. 122. Martinon de Pœnit. disp. 45. num. 50. Horum ratio præcipua est, quod veniale peccatum, ut pote levis offensa Dei, difficileque ob humanam fragilitatem vitabilis, non tanti sit apud Deum, ut actus hominis justus, à gratiæ & adoptionis statu maxime dignificati, non satis habeant proportionis cum peccati hujus remissione; præsertim cum sat habeant condignitatis cum augmento gratiæ & gloriæ.

Jam ergo quatuor quærentur 1. an dimissa per gratiam culpa, dimittatur quæcunque temporalis pœna, prout in Baptismo & Martyrio contingit. 2. An posito quod homini à peccatis justificato luenda supersit temporalis pœna, possit hæc per bona opera redimi. 3. An hæc temporalis pœnæ redemptio congrue satisfactio nuncupetur. 4. An si sic, eadem satisfactio, tum sponte assumenda sit, tum in Pœnitentiæ Sacramento per Sacerdotes injungenda. Quæ juxta Bellarmini methodum proposita, cum eodem solvemus; quædam tamen paucis, & ad exhibendam Catholici dogmatis seriem; quia jam alibi pertractata, sit igitur.

CONCLUSIO I, Remissa culpa manet persæpe debitum luendæ pœnæ temporalis in vindictam ejusdem culpæ.

XIV, Prob. 1. ex Scriptura. 2. Reg. 12. David adulterii sui veniam à Deo consequitur his verbis; *Dominus transulit peccatum tuum*, Atqui tamen idem Princeps, non solum in admonitionem cavendi in futurum, vel in aliorum terrorem, sed vere & proprie in criminis sui vindictam plectitur. *Veruntamen*, ait, Deus per Prophetam, *QUONIAM blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum b. c.* id est per scelus tuum, *filius qui natus est tibi, morte morietur*. Et v. 10. *Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod contempseris me*. Ubi causales particula, *quia, eo quod*, demonstrant Davidis peccatum, non occasionem modo, ut cavillatur Dallæus, sed & vere causam fuisse malorum quæ tulit Princeps adulter & homicida; quod & expresse docet S. Gregorius Lib. 9. Moral. Cap. 34. infra num. 45.

Et vero, ait Bellarminus ibid. Cap. 2. nemo melius inflictæ sibi pœnæ motivum intelligere potuit, quam ipsemet David. Atqui David intellexit mortem filii in peccati sui ultionem, non autem ad cavenda in posterum peccata, sibi à Deo fuisse impositam. Hanc enim lacrymis, jejuniis, humi cubatione avertere conatus est. Atqui vir sanctus pœnam sibi ad cavenda futura utilem, eoque tantum fine inflictam, avertere conatus non esset. Ergo sensit hanc sibi decerni in præteriti criminis pœnam quam alio satisfactionis genere redimere voluisset.

XV. 2. Regum 24. David peccati, quod numerando populum suum admiserat, sincere Pœnitentiam agit, & ideo ejus veniam obtinet. Atqui tamen in hujus superbæ peccati pœnam cogitur bellum, famemve, aut pestem eligere: adeoque postremum hoc flagellum

uti culpæ suæ pœnam habet ut exclamat gembundus v. 17. *Ego. sum qui peccavi . . . vertatur obsecro manus tua contra me, &c.*

XVI. Tobias Libri sui Cap. 5. 4. *Quoniam, inquit, non obediimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem & captivitatem.* Danielis 3. 28. tres pueri in fornacem missi ajunt: *In veritate & in judicio induxisti hæc omnia propter peccata nostra.* Atque hinc Proverb. 3. 13. illud sapientis oraculum: *Quem diligit Dominus corripit, & quasi pater in filio complacet sibi;* quod & repetitur Hebr. 12. 6. & Apocal. 3. 19. unde sic: Justi erant Tobias & infantes in fornacem missi; nec dubium quin & gratiam Dei recuperassent plerique ex Israelitis, quorum nomine ut & suo Tobias & Daniel locuti sunt. Atqui hi tamen ob peccata sibi dimissa, à Deo, tanquam ab amico patre, corripiebantur. Ergo dimisso quoad maculam peccato non semper dimittitur reatus pœnæ. Non enim dimissum est, quod in veritate & in judicio luendum remanet.

XVII. Prob. 2. ex Patribus, sequenti Conclusionem adducendis; quos explicare dum studet Dallæus, Magistro suo contradicit, ut sibi mentiatur iniquitas. Sic enim Calvinus Lib. 3. Instit. Cap. 4. §. 38. pag. 247. *Parum me movent quæ in Veterum Scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video quidem eorum nonnullos; dicam simpliciter, omnes fere quorum Libri extant; aut in hac parte lapsos esse, aut nimis asperè & dure locutos.* At boni consulet Calvinus, si iis quæ effurit, non parum, sed nihil moveamur; eumque non dure modo, sed impie locutum censeamus. Sed de his vide jam dicta Cap. 2. n. 117. ubi & præcipuas quæ hic moveri possunt objectiones pro modulo solvimus.

XVIII. Quod autem quærit Lutherus in assertionem Articuli V. ut ei ostendamus in tota Scriptura apicem vel iota unum, ubi majores Pœnitentiæ pro majoribus, levioris pro levioribus mentio fiat: imo ut demus unum ex antiquis Patribus, in quo legantur quadragenæ; septenæ & similia. Non abs re erit respondere paucis, 1. quod sicut Christus, quæ ad jejunium, Eucharistiæ receptionem, Baptismi conferendi modum spectant, Ecclesiæ determinanda reliquit; sic & statuendo satisfactionis substantiam, modum ejusdem, tempus & alia similia Ecclesiæ suæ judicio permittere potuit. 2. Illam septem annorum multam, quam Lutherus sollicitè quærit, exhiberi in ipsa Scriptura. Sic Deus condonata Davidi superba populi sui enumeratione, pœnam eidem indixit, vel septem annorum famis, vel breviorē aliam, sed duriorē, trium mensium, &c. Sic & Nabuchodonosor pro superbix peccato septem temporibus, id est, annis septem, pœnam, Deo jubente, luit gravissimam. 3. Immutata Dei lege constitutum esse, ut pro mensura delicti sit & plagarum modus, Deuter. 25. Cui consonat id Apocal. 18. 7, *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.*

Quod vero precatur Lutherus, ut sibi in antiquorum Scriptis Patrum exhibeantur quadragenæ, septenæ & similia: absit ut votis ejus refragemur. Itaque Concilium Ancyranum an.

314. vetat Can. 7. ne hi, qui secundo & tertio sacrificaverunt coacti, ante septimum Pœnitentiæ annum perfecte recipiantur. Idem Can. 8. decennem Pœnitentiam iis constituit, qui non solum ipsi deviaverunt, sed etiam ad simile quid compulerunt fratres. Concilium Nicænum an. 325. iis qui sine necessitate sub Licinio transgressi sunt, duodecim annorum Pœnitentiam constituit. At de his quæ uni Luthero ignota sunt, adeantur Canonum Collectores, Yvo præsertim & Burchardus.

CONCLUSIO II. Pœnæ temporalis, quæ post recuperatam Dei amicitiam luenda super est reatus bonis operibus redimi aliquando potest.

XIX. Prob. 1. variis Scripturæ exemplis. Jeremiæ 18. ait Dominus: *Repente loquar adversus gentem & adversus regnum, ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud. Si Pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego Pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei.* Idem quoad sensum habetur 2. Paralip. 7. 13. Atqui hic per Pœnitentiam non solum deletur culpa, sed & intentata eidem pœnæ redimitur.

XX. Danieli 4. 24. ait Propheta ad Nabuchodonosor: *Quamobrem, Rex, consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.* Atqui eo loci redimere peccata, idem est ac pœnam peccatis à Deo comminatum avertere, ut ex capitis contextu liquet. Neque vero loquitur Daniel de redemptione quoad homines, seu de restitutione bonorum quæ hinc & inde corrasarat Nabuchodonosor. ut somniat Calvinus, 1. quia Princeps ille non iniustitiæ dumtaxat, sed & multiplicis alterius peccati reus erat: Hæc autem omnia redimi vult Daniel. 2. Quia peccatum præcipuum quod Deus plectere voluit in Nabuchodonosor, fuit superbia, ut constat ex vers. 27. ibid. ubi Principis hujus crimen fuit quod arrogantius diceret: *Nonne hæc est Babilon magna, quam ego ædificavi. . . in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei: cum enim sermo esset in ore Regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur, Nabuchodonosor Rex; Regnum transibit à te.*

XXI. Idem constat ex vaticinio Jonæ. Nivitæ scilicet meruerant id quod ipsis comminatus erat Deus, ut eorum civitas post dies quadraginta subverteretur: Nec bubium quin id Deus post eorum etiam Pœnitentiam præstare potuisset? quemadmodum utrumque Davidis etiam Pœnitentis delictum puniit. Atqui tamen flagellum hoc jejuniis, precibusque & sacci humilitate averterunt. Ergo.

XXII. Demum misericordia & veritate redimitur iniquitas, Proverb. 16. 6. quod etiam docet Tobias Cap. 4. v. 11. & Christus Luc. 11. v. 41. his verbis: *Date elemosinam & ecce omnia munda sunt vobis.* Jam vero, ut ibid. Cap. 8. animadvertit Bellarminus, tam ad minus dici potest hominem pro peccatis suis satisfacere, quam ab eo sua redimi peccata. Cum redemptio non minus ad justitiam spectet, quam satisfactio; imo magis quadantenus æqualitatem sonet.

XXIII. At, inquires, objecti textus loquuntur de redemptione culpæ, non autem de redemptione pœnæ. nec vero dixit Daniel, Pœnas tibi debitas redime, sed *peccata tua elemosinis*

mosinis redime. Atqui ex supra concessis culpa vere & proprie redimi non potest. Ergo in adductis locis non est sermo de vera & propria satisfactione.

R. cum Bellarmino *ibid.* Cap. 8. peccati nomine sapissime intelligi pœnam peccato deditam. Sic Gen. 43. *Nisi reduxero puerum, ero peccati reus in te omni tempore.* Deuteron. 5. & alibi pluries, *Reddens*, seu *visitans*, *iniquitatem patrem in filios.* 3. Reg. 1. 12. *Erimus ego*, ait Bethsabée, & *filius meus peccator es*, idest, pœnæ devovebimur. Ceterum si potest homo nondum iustificatus per opera ex gratiæ auxilio elicitæ, culpam peccati ex congruo quodam redimere? quanto facilius vir iustus per opera ex inhabitante Spiritu facta pœnam temporalem peccatis debitam expungere? Sane mundus à gravi culpa erat Job, & tamen agebat cap. 32. v. 6. *Ago Pœnitentiam in favilla & cinere.* Sed de his adi Bellarm. *ibid.*

XXIV. Prob. 2. ex Patribus, Tertullian. Lib. de Pœnit. Cap. 6. *Quam ineptum, inquit, quam iniquum Pœnitentiam non adimplere, & veniam delictorum sustinere; hoc est, pretium non exhibere, & ad mercedem manum emittere. Hoc enim pretio Dominus veniam addicere instituit: hac Pœnitentiæ compensatione redimendam proponit Deus impunitatem.* Atqui ubi prætio & compensatione constituta redimitur impunitas à Pœnitente, ibi quoad rem occurrit satisfactio à Catholicis admissa. Quia & nomen ipsum, quod expungi volebat Lutherus, habemus *ibid.* Cap. 8. ubi *confessio satisfactionis consilium est*; & Cap. 9. *Delictum nostrum Domino confitemur: quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione Pœnitentia nascitur, Pœnitentia Deus mitigatur.* Quæ si forte de quadam ex congruo satisfactione pro culpæ reatu intelligi possunt, multo plus valent pro astruenda quoad pœnæ reatum satisfactione.

XXV. Origenes Hom. 3. in Lib. Judicum: *Vide, inquit, benignum Dominum misericordiam cum severitate miscentem, & ipsius pœnæ modum iusta & clementi libratione pensantem, Non in perpetuum tradit delinquentes, sed quanto tempore errare te nosti, quanto tempore deliquisti, tanto nihilominus tempore humilia te ipsum Deo, & satisfacito ei in confessione Pœnitentiæ.* Ergo modum pœnæ, cui à Deo in perpetuum addici posset homo, potest & debet idem homo longa satisfactione eluere.

XXVI. S. Cyprianus ubique totus est in urgenda dignæ satisfactionis necessitate, iisque comprimendis qui molliori disciplina lapsos, necdum vere Pœnitentes reconciliabant. Epist. 55. ad Cornelium: *Flaborant, inquit, ne Deo indignanti satisfiat: Datur opera ne satisfactionibus & lamentationibus iustis delicta redimantur, ne vulnera lacrymis abluantur.* Idem Tract. de Opere & Eleemosynis: *Nec haberet quid fragilitatis humanæ infirmitas atque imbecillitas faceret nisi iterum pietas divina subveniens iustitiæ & misericordiæ operibus ostensis, viam quamdam salutis aperiret, ut sordes postmodum quasque contrahimus, eleemosynis abluamus.* loquitur in Scripturis Spiritus sanctus, & dicit: *Eleemosynis & fide peccata purgantur; non utique illa delicta, quæ fuerant ante Baptismum contracta: nam illa Christi sanguine*

& sanctificatione purgantur. Atqui his verbis palam obruuntur Novatores. Si nempe peccata post Baptismum admissa non minus gratuito remitti volunt, quam quæ ante Baptismum commissæ sint, Atqui contrarium aperte docet Cyprianus.

XXVII. S. Ambrosius Lib. 7. in Luc. num. 156. *Sicut qui pecunias solvunt, debitum reddunt, nec prius evacuatum fœnoris nomen, quam totius sortis ad nummum usque quocunque solutionis genere quantitatis universa solvatur; sit compensatione charitatis actuumque reliquorum, vel satisfactione quacunque, peccati pœna dissolvitur.* Atqui ubi peccati pœna satisfactione dissolvitur, sicut debitum accurrata totius sortis solutione, ibi non tantum nomine; sed & re occurrit satisfactio.

XXVIII. Idem ad virginem lapsum cap. 8. *Grandi plagæ alta ex prolixa opus est medicina: grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem.*

S. Hieron. in Joelem: *Qui peccator est, inquit, & quem remordet propria conscientia, cilicio accingatur & plangat sua delicta, vel populi, & ingrediatur Ecclesiam, de qua propter peccata fuerat egressus: & cubet vel dormiat in sacco, ut præteritis delicias: per quas offenderat Deum, vitæ austeritate compenset.* Idem Epistol. ad Eustochium de obitu S. Paulæ hanc ita loquentem inducit: *Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurisse & cerussa & stibio sæpe depinxi: affligendum corpus, quod multis vocavit deliciis: longus risus perpeti compensandus est fletu: mollia linteamina, & serica pretiosissima, asperitate cilicii commutanda.* En graphicam veræ satisfactionis notationem, nec certe plus requirunt Catholici, qui & utinam tantum obtinerent. Atqui nec Paulæ tot jam ab annis insigniter sancta, nec alii passim Christiani, qui tam longum decurrebant Pœnitentiæ stadium, satisfaciebant pro impetranda simpliciter peccati venia, quam ut plurimum jam assecuti erant. Ergo satisfaciebant pro peccati reliquiis, seu pro expungenda pœna, quam iis debitam esse cognoverant.

XXIX. S. Augustinus Serm. 361. alias Homil. 50. inter 50. *Non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis.* Idem in Psalm. 50. ad hæc verba, & à peccato meo munda me, sic loquitur: *Implora misericordiam, sed attende iustitiam. Misericordia est ut ignoscat peccato, iustitia est ut puniat peccatum.* Quod ergo? quæ is misericordiam: peccatum impunitum remanebit? Respondeat David, respondeant lapsi, respondeant cum David, ut misericordiam mereantur sicut David; & dicant; *Non Domine, non erit impunitum peccatum meum, non impunitum erit, sed ideo nolo ut tu punias, quia ego peccatum meum punio.* Atqui eo loci exigitur satisfactio, non ad exemplum duntaxat, politicamque disciplinam, ut volunt hæretici, sed ut constituta peccato etiam dimisso pœna voluntaria hominis Pœnitentia redimatur.

XXX. S. Cæsarius Arelatenfis Serm. 8. de Eleemosyna: *Si, ait, bonis operibus ipsa venia*

alia peccata non redimimus, tandem in illo Purgatorio moras habebimus, quamdiu supradicta minuta peccata, tamquam lignum & fœnum & stipula consumantur. Si autem vel minuta peccata in hac vita redimi debent, ne in altera plectantur, debent à fortiori redimi graviora. Sed de his adi Bellarminum ibid. Cap. 9. & mirare quo pudore à Luthero dictum sit, istam nostram satisfactionem nec in Scripturis, nec in Patribus inveniri; inveniri autem pœnam irremissibilem à Deo impositam,

XXXI. Dixi in Conclusione, temporalis pœnæ debitum redimi aliquando posse, nimirum, ut bene Bellarminus eod. Lib. IV. Cap. 3. Deus certas aliquando pœnas ita constituit, ut nullatenus velit eas redimi. Talis est imprimis mors, quam nemo justus avertere potuit. Talis fuit & indicta Davidi pœna his verbis 2. Reg. 12. *Quia Blasphemare fecisti inimicos Domini . . . , filius qui natus est tibi, morte morietur.* Talis & ea fuit, qua Moyses ob peccatum ad petram Oreb commissum à terra Promissionis irrevocabili judicio exclusus est. Neuter enim flagellum istud, seu jejuniis, seu precibus avertere potuit, ut liquet ex cit. Cap. 12. Lib. 2. Regum, & Deuteron. 3. Atque id expendit S. Gregorius Lib. 9, Moral. Cap. 30. ad hæc verba Job: *Deus cujus iræ nemo resistere potest.*

CONCLUSIO III. Opera quibus iusti debitam peccatis pœnam redimunt, vera & condigna satisfactio dici possunt, non est tamen hæc rigorosa & ad apices justitiæ.

XXXIII. Prob. 1. pars: 1. quia ea satisfactio dicitur condigna, quæ rei debitæ æqualis est, Atqui satisfactio nostra Temporalis quæ peccatis nostris debita est pœnæ moraliter æqualis esse potest. Pœna enim finita per satisfactionem finitam æquari valet. Atqui pœna peccatis nostris post eorum condonationem debita, tantum finita est, tum in se, tum & quoad durationem. Ergo. Quin censet Cajetanus. 3. p. q. 85. art. 3. contritionis nostræ actus adeo intensos esse posse, ut temporalis pœnæ debitum excedant, secundum id Job. 6. *Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, & calamitas mea quam patior, in statera, quasi arena maris hæc gravior appareret.*

XXXII. Prob. 2. quæ condignam cum aliquo majori proportionem habent, cum minori haberi possunt. Atqui bona hominis iusti opera condignam habent proportionem cum gloria, quam id circo de condigno merentur; ergo & condignam habere possunt cum remissione pœnæ temporalis, quæ utique minoris est momenti quam æterna gloria.

XXXIV. Prob. 3. ex Trident, Sess. 14. Can. 13. ubi qui dixerit, pro peccatis, quod pœnam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à Sacerdote injunctis, anathemati devovetur: hic juxta sacram Synodum homo simpliciter & absolute Deo satisfacere dicitur. Atqui non satisfacit absolute simpliciter, nisi qui de condigno satisfacit. Sicut non meretur absolute & simpliciter nisi qui meretur de condigno. Ergo.

XXXV. Prob. 4. ex censura tum 59. Bani propositionis, tum & hujus quæ erat num. 77.

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatum. Ergo minus sane opinantur recentiores nonnulli, qui nos de congruo tantum satisfacere contendunt.

XXXVI. Prob. 2. pars: ut satisfactio esset de rigore justitiæ, non modo æqualis esse deberet. sed & esse ex propriis. ex alias indebitis, neque tota initi beneficio creditoris. Atqui ex conditiones in humanis satisfactionibus reperiri non possunt. Cum eæ & ex bonis Dei præstentur: & fundentur in gratia creditoris. qui eas alio quam satisfactionis titulo exigere posset. Unde scitum illud D. Bernardi: *Deus nos onerat, cum exonerat: onerat enim beneficiis, cum exonerat peccatis.*

XXXVII. Objic. non solvit condigne, qui solvit pretium ordinis inferioris. Atqui vitæ hujus pœnæ, in quibus sita est satisfactio nostra, sunt ordinis plane impropportionati pœnis Purgatorii, quæ peccatis condonatis debentur. Ergo.

XXXVIII. Resp. dist. min. sunt ordinis inferioris in esse physico, C. in esse moris, N. Esto igitur alterius sæculi pœnæ ab hujus ævi pœnis physice differunt: at nihilominus hujus sæculi pœnæ exhibent pretium moraliter æquale redemptioni pœnarum alterius vitæ. Satisfactoriæ enim pœnæ moralem suum valorem desumunt ex Christi meritis. Is autem valor tantæ est dignitatis ut Purgatorios ignes immnuere primum ac deinceps extinguere possit. Et vero gloria æterna physice excedit iustabonorum opera; ut & pœnam temporalem peccato debitam, Atqui tamen bona iustorum opera gloriam merentur de condigno, ut docuimus in Tract. de actib. hum. Ergo à fortiori temporalis pœnæ remissionem de condigno mereri possunt. Utique ad meritum de condigno non requiritur æqualitas arithmetica seu rei ad rem; sed sufficit æqualitas geometrica, seu proportionis, vi cujus qui tale opus elicit, tale præmium ex benigna Redemptoris liberalitate confidenter expectet.

XXXIX. Objic. 2. David ut filii ex adulterio nati mortem redimeret, nihil eorum omisit, quæ ad satisfactionem requirimus. Atqui tamen nihil consequi potuit. Ergo.

XL. Resp. 1. hinc sequi persuasum fuisse Davidi, ut & nobis, temporales pœnas bonis operibus redimi posse. 2. Si David voti sui compos minime fuerit, non quia opera ejus idonea ad redimendam filii mortem proportionem carerent, sed quia defuerit acceptatio divina. Fatemur porro Deum non semper acceptare pia iustorum opera in compensationem pœnarum, quas ineluctabiliter certis peccatis constituit. At semper acceptat in compensationem pœnarum vitæ alterius. Nec dubium quin sæpe in hujus etiam vitæ pœnarum redemptionem acceptet.

XLI. Objic. 3. eidem operi non respondet gemina merces. Atqui bona iustorum opera merentur de condigno gratiæ & ideo gloriæ augmentum. Ergo temporalis pœnæ redemptionem, quæ aliud est mercedis genus, mereri non possunt.

XLII. Resp. neg. maj. vis enim merendi vim satisfaciendi nequaquam imminuit. Unde sicut

C c c c

cum

cum justus ex affectu placendi Deo, orat pro fratre, oratio ejus habet simul vim de condigno meritoriam gloriæ, & vim impetratoriam beneficii pro altero, quarum neutra activitatem alterius impedit: sic & justus ejusdem opere & meretur gloriæ, & pro pœna sibi debita satisfacit. Et vero si eodem demissionis actu possit quis & iram Principis sedare & beneficia ejus promereri: quanto plus id poterit homo apud Deum qui dives est in miserationibus, quique pro talentis decem urbes, vel potius Regnum mundo toto præstantius munifice rependit?

CONCLUSIO IV. Valet & prodest satisfactio, seu lubenter acceptetur, seu sponte assumatur, seu imponatur à Sacerdote: utraque tamen certis eget conditionibus, quatuor sunt partes. Tres primas docet Tridentinum Sess. 14. Cap. 9. ubi tanta esse traditur divinæ munificentiae largitas, *ut non solum pœnis sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Christum Jesum satisfacere valeamus.* Jam

XLII. Proc. 1, pars, quam ne hæretici quidem negare audent, ut videre est apud Bellarmin. Lib. 4. Cap. 4. Nihil est dubii, quin Moyses, Aaron, Israelitæ plures ob murmur suum in deserto mortui; David & alii id genus innumeri propter peccata sua à Deo severe castigati, flagella ejus humiliter acceptando, justitiæ ejus satisfecerint: cum is satisfacere dicatur, qui pie luit id quod debet. Ergo.

XLIV, Prob. 2, pars: Ex supra probatis satisfecerunt justis per opera laboriosa quibus seduli incubuere. Atqui ex his multa erant sponte omnino assumpta. Sic Job. nemine cogente agebat Pœnitentiam *in favilla & cinere.* Sic David ex pio ac voluntario motu posuit vestimentum suum cilicium, Psalm. 68. *panem sicut cinerem manducavit,* Psalm. 101. *per singulas noctes stratum suum lacrymis rigavit,* Sic sponte sua cilicium ad carnem induit Achab. *jejunavitque & dormivit in sacco,* ut Deum placaret. Unde Dominus ad Heliam: *Quia humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus,* 3. Reg. 21. Sic ut sexcentos id genus alios prætermittam, Ninivitarum Rex nemine cogente, indutus est sacco, sedit in cinere, & plebi suæ ipsisque etiam jumentis jejunium indixit. Ergo.

XLV. Idem docent SS. PP. ut ex textibus passim citatis liquet: unde pauca hæc retulisse sufficiat. Pacianus in parænesi ad Pœnitentiam: *In quantum pœnæ vestræ non peperceritis, in tantum vobis parcat Deus.* Gregorius Magnus Lib. 9. Maral. Cap. 27. *Delinquenti Dominus nequaquam parcat: aut enim ipse homo in se hoc Pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit.* S. Chrysostomus Hom. 42. in Matth. *Audi Paulum dicentem: Si nos judicaremus, non utique judicaremur. Et quonam modo, inquires, à me ipso rationes vivendi, & supplicium exigam? Largos lacrymarum effunde fluvios, laboribus ac vigiliis te*

ipsum afflige. Ergo & per opera sponte suscepta satisfacere potest Christianus.

XLVI. Prob. 3. pars ex Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis, &c.* unde sic arguit Tridentinum Sess. 14. Can. 15. *Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum; & propterea Sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem clavium, & contra institutionem Christi: anathema sit.* Ex quibus sic in forma arguere licet. Data & Apostolis eorumque successoribus potestas non solvendi tantum, sed & ligandi. Atqui potestas ligandi, non tantum importat vim retinendi peccata impœnitentibus, sed & congruam Pœnitentibus satisfactionem indicendi.

1. Quia potestas ligandi ad ea omnia vincula se extendit, quæ ad salutem Pœnitentium insigniter conducere possunt. Neque vero, ut observat Bellarminus ibid. Cap. 13. nostrum est generalia Christi verba restringere. Atqui dubio procul satisfactio seu Pœnitentia ad salutem Pœnitentium insigniter conducit: cum tantopere hunc in finem ab utroque Testamento commendetur. Ergo ligandi facultas indicendæ satisfactionis potestatem complectitur.

2. Potestas ligandi id omne involvit quod in ipsa involvi sensit tata Christi Ecclesia. Atqui in ea potestate potestatem indicendæ satisfactionis tota semper agnovit Ecclesia. Minor patet, tum ex innumeris Canonibus Conciliorum, Nicæni præsertim, Carthaginensis IV. Arauscani I. quæ certum Pœnitentibus ad satisfactionem tempus, utique auctoritate divina præscribunt; tum ex Patribus, qui pro vindicanda satisfactionis necessitate ad Evangelium & Dei legem recurrerunt. Sic Cyprianus, ut probat lapsis ne quidem ad Martyrum preces delicta dimitti deberi, nisi prius satisfecerint: *Contra Evangelii vigorem,* inquit, *contra Domini ac Dei legem: laxatur incautis communicatio. Irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura. Non quærunt sanctitatis patientiam, nec veram de satisfactione medicinam.* Et infra: *Contra Evangelium facere non possunt, qui de Evangelio Martyres fiunt,* Sic. S. Leo Epist. 91. ad Theodorum: *Mediatur Dei ad hominem hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Sic. S. Gregorius Lib. 3. in Cap. 7. Libri. I. Reg. *Afflictio Pœnitentiæ ad delenda peccata idonea est, cum Sacerdotis fuerit judicio imperata; cum ab eo confitentium actibus discussis, pro modo criminis onus ejus decernitur afflictionis.* Cur porro suam hanc delendi peccati proprietatem habet ex Sacerdotis judicio Pœnitentia, nisi quia sic à Christo constitutum est?

XLVII. Nec vero defunt rationes ob quas plane congruum fuerit, ut vellet Deus certam in Pœnitentiæ Sacramento multam per Sacerdotes peccatoribus imponi. 1. Enim decebat, ut qui post accepta regenerationis & gratiarum beneficia, denuo ad vomitum revertitur, sangu-

guinem Testamenti pollutum ducit, ac spiritui gratiæ contumeliam facit, durius habetur, quam qui ante Baptismum, sine Deo, sine lege, sine inhabitante Spiritu deliquerat. Ere erat ut si Deus peccata per misericordiam gratis condonet, eadem plectat per iustitiam, ut sic iustitia & pax se se amplectantur. 3. Exigebat ipsa hominis utilitas ut non omnis pœnæ expers maneret; ne ex ipsa Dei bonitate fieret deterior. Ita S. Gregorius Nazianz. Orat. 14. Sed de his plura dabit Bellarminus Cap. 5.

Quarta conclusionis pars ex art. seq. innotescet.

XLVIII. Objic. contra part. 2. Electiæ pœnæ quæ corpus affligunt, pugnant contra id Scripturæ, *Non occides; Habeto honorem corpori*. Ergo.

XLIX. Resp. 2. Si ita est, vituperium, nedum laudem merentur, quicumque ex iustis, ut Job, David, & alii Sancti, corpus suum in servitutem per jejunia, per vigiliæ, per flagella in servitutem redegerunt, Mirum si nescierint illi Scripturæ sensum, quem adeo scite intelligunt Lutherani.

L. Resp. 2. neg. ante jejunia enim, facci & ceteræ asperitates adeo non occidunt corpus, ut veteres Eritæ, qui ut Paulus & Antonius hisce operibus præter ceteros incubuere, uterque vixerit centenarius major: dum Lutherus, qui cum Catharina sua epulis & cerevisiæ lubens

vacabat, nec sexagesimum tertium ætatis annum prætergressus est.

LI. Nihil plus urget illud: *Habeto honorem corpori*. quod ex Coloss. 2. compingunt Lutherani. Id enim unum probat, vel necessaria corpori providenda esse, quod non negamus; vel corpus non perperam & citra salutis studium affligi debere. At quis, nisi Pseudointerpres Apostoli, hinc colligat, vetitum esse Christiano, ne membra sua mortificet, ne castiget corpus suum, ne serpentem concupiscentiæ flammam fufis diu noctuque lacrymis restinguat.

LII. Objic. 2. contra 3. part. satisfactio Christiana, si quæ sit, necessario acceptari debet cum id his præceptum sit Christi verbis: *Agite Pœnitentiam: Facite fructus dignos Pœnitentiæ*. Atqui recusari potest satisfactio à Sacerdote injuncta. Potest enim Pœnitens, quas iustitiæ divinæ pœnas debet, in Purgatorio tantum persolvere velle. Ita Melancthon.

LIII. Resp. neg. min. Quidquid enim senserint pauci quidam Theologi, constat apud faniorem ceterorum partem absolvi non posse hominem, qui sub obeundi Purgatorii prætextu indictam sibi satisfactionem recusaret, Atqui id docent tum Catechismi omnes, qui satisfactionem Pœnitentiæ partibus accensent; tum Tridentinum, juxta quod concessa à Christo ligandi facultas, satisfactionis injungendæ potestatem complectitur.

ARTICULUS SECUNDUS. DE CONDITIONIBUS SATISFACTIONIS.

LIV. **C**UM satisfactio sit opus hominis relative ad Deum, constat ad eam quasdam requiri conditiones, quarum aliæ teneant se ex parte operis, aliæ ex parte hominis, aliæ demum ex parte Dei. Ex his porro quædam nihil dubii habent, quædam in controversiam veniunt.

LV. Et quidem fatentur omnes ex parte operis requiri, ut liberum sit, quia alioqui non esset actio humana; 2. ut sit bonum? quia si indifferens esse fingatur, nec laude dignum est, nec vituperio: si autem malum sit, pœnam meretur, non vero pœnæ remissionem; 3. ut sit supernaturale: quod enim disponit nos ad promptiorem finis supernaturalis consecutionem; naturæ ordinem necessario excedit: porro opus satisfactorium, dum tollit pœnam quæ hominem ab ultimi finis consecutione retardat, eundem ad finem hunc proprius attingendum disponit. Verum ambigitur an opus, ut satisfactorium sit, pœnale esse debeat. Et hæc prima erit quæstio in præsentibus expendenda.

LVI. 2. Ex parte satisfaciendi necessum est ut sit in statu viæ. Eadem enim est satisfactionis conditio que meriti; præsertim cum actio quævis satisfactoria, sit etiam meritoria. Ergo sicut post vitam hunc nullus est merito locus, sic nec satisfactioni. Unde Christus generatim Joan. 9. *Venit nox, quando nemo potest operari*, Et vero, si post mortem posset homo satis-

facere, *purgantes* enim quæ indefinenter ferventissimos contritionis ac charitatis actus eliciunt, statim pro gravioribus quibusque pœnis satisfecerent; nec proinde diu in flammis detinerentur: quod cum Ecclesiæ sensu pessime congruit. At disputatur, an ut satisfaciatur homo, necessario in statu gratiæ esse debeat. Et hæc secunda erit difficultas hic discutienda.

LVII. 3. Et id quoque receptum est satisfactionem à Deo acceptari debere: quia tamen ea res paulo fusiori indiget expositione: erit hæc nobis tertia difficultas ceteris annectenda. Sit itaque

CONCLUSIO I. Ad satisfactionem requiritur opus pœnale: at nulla hinc suboritur difficultas in praxi, cum omne virtutis opus homini pœnosum esse reputetur.

LVIII. Prob. 1. pars 1. ex Scripturis, quæ satisfactionem in operibus pœnalibus constituunt. Sic Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, in fletu & planctu*. Matth. 11. *In cilicio & cinere Pœnitentiam egissent*. Et hanc fuisse Protoparentis, Davidis & Ninivitarum Pœnitentiam manifestum est ex sacro textu.

LIX. Prop. 2. ex Trident. Sess. 14. Cap. 8. & Can. 13. ubi satisfactionis nostræ vocantur satisfactoriæ pœnæ, vel sponte susceptæ, vel à Deo inflictæ, vel à Sacerdote injunctæ.

LX. Prob. 3. Quia, ut solide S. Thomas hic q. 15. art. 1. satisfactio sit, tum ut plectantur

antur præterita peccata, tum ut caveantur futura. Atqui ad utramque requiritur opera pœnalis. Ad 1. quidem, tum quia æquum est, ut qui plus iusto sibi indulget peccator, pie crudelis refecet quæ nimium amavit; quod pœnosum est: tum quia, ut loquitur S. Gregorius Homil. 2. in Evang. *Iustum est ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per Pœnitentiam, quanto majora sibi intulit damna per culpam.* Ad 2. vero, quia ex Tridentino cit. Cap. 8. *Procul dubio magnopere à peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent satisfactoriæ pœnæ; cautioresque & vigilantiores in futurum Pœnitentes efficiunt.* Neque enim, ait S. Thomas, *facile homo ad peccata redit, ex quo pœnam expertus est. Unde juxta Philosophum: pœnæ sunt medicinæ.* Ergo.

LXI. Prob. 2. pars. Actus omnis Christianæ virtutis mentem erigit ad cœlestia, & à terrenis avocat. Atqui neutrum sine aliqua carnis afflictione fieri potest; ut docet frequentior experientia de his potissimum qui iustitiæ vias inire incipiunt; quique, quod & iustioribus frequenter evenit, in terra deserta & inaquosa peregrinari sibi videntur. Ergo nullus est virtutis actus, qui satisfactionis nostræ materia esse non possit.

LXII. Objic. contra 1. part. Majus est vitam æternam mereri, quam remissionem pœnæ temporalis. Atqui opus quodcumque supernaturale hominis iusti, etiam non pœnale, meretur vitam æternam. Ergo à fortiori remissionem temporalis pœnæ.

Eccl.
12, 12.

LXIII. Resp. neg. min. ut quæ falso supponat opus ullum honestum esse, quod homini lapso pœnale ac laboriosum non sit. Omne enim bonum opus vel carnem cruciat ut jejunia; vel animam affligit, ut *frequens meditatio*; vel corpori aut concupiscentiæ utilia quædam aut jucunda subtrahit; vel si naturæ placet, non qua tale, sed Dei intuitu, elici debet. Hinc Tridentinum cit. Can. 13. docet, *pro peccatis Deo per Christum satisfieri pœnis sponte susceptis ut jejunis, orationibus, vel aliis etiam pietatis operibus.* Unde ut in omni satisfactorio opere meritum, sic & in merito omni satisfactio reperitur.

Ceterum fieri posset, ut opus supernaturale, non autem pœnale, si quod daretur, vitam mereretur æternam, non tamen temporalis pœnæ remissionem; quia vis ejus meritoria per meritum gratiæ & gloriæ tota exhauriretur; si enim plus est mereri gloriam, quam dimissionem pœnæ temporalis: plus certe est gloriam simul & pœnæ temporalis condonationem, quam alterutram tantum promereri.

LXIV. Objic. 2. Si opus, ut satisfactorium sit, pœnale esse debeat, tanto minus satisfactorium erit, quanto ex majori charitate elicitur. Atqui absurdum consequens. Minor patet, Prob. maj. quia opus eo minus est pœnale, quo magis ex charitate præstatur: cum ex Augustino supra, quod grave est in præceptis lene ac leve efficiat charitas.

LXV. Resp. ad 1. neg. maj. Ad 2. dist. Opus eo minus est pœnale objective, quo ex majori charitate elicitur, N. minus est pœnale subjective, Subd. & hunc pœnalitatis defectum compensat ardor charitatis, C. secus, N. Ita-

que in laboriosa peregrinatione quam instituunt homines duo, quorum alter multo plus, alter longe minus habet charitatis, eadem est objectiva difficultas: quin & quandoque major in eo qui plus diligit. Est quidem in isto difficultas longe minor subjective; quia dat amor alas pedibus. Verum absit ut ea facilitas quæ meriti vim adauget, vim minuatur satisfactionis. Sicut enim hilarem datorem diligit Deus, sic & indubie eum plus diligit, qui amore sui crucem ac pœnas celerius, ac libentius amplectitur.

Quod si actio quæpiam pia nihil haberet pœnæ, ut abstinentia in Carthusiano sene, non desineret hæc satisfactoria esse; quia facilitatem abstinentiæ hujus certo quodam labore comparari oportuit. Verum id semper pœnosi habent hujusmodi actiones, quod ne humano modo fiant, ad Deum sedula attentione referendæ sint.

LXVI. Objic. contra 2. part. cum Ledesma: Qui delicatioribus cibis ac exquisito vino utitur temporate, actum elicit virtutis. Atqui non elicit actum pœnalem. Alioqui huic in Pœnitentiam injungi posset usus ejusmodi rerum; quod ridiculum est. Ergo datur virtutis actus, qui nec pœnalis sit, nec satisfactorius.

LXVII. Resp. neg. min. Est enim pœnale magis cibis delicatioribus vesci moderate, quam aliis. Unde facilius ex hac parte peccant, qui magnatum, quam qui plebejorum mensis accumbunt. Nec dubium, quin satisfactionis instar injungi possit, non quidem ut quis laute vivat, sed ut epulas inter splendidiore gulam refrænet; & aliquid eorum quæ plus saperent palato, eidem subripiat. Ceterum ait Gonetius hic disp. 13. nu. 17. qui talem injungeret Pœnitentiam. *peccaret, idque mortaliter, si confessio fuisset de mortalibus; vel venialiter, si de venialibus tantum: nam quando peccata sunt gravia, satisfactio debet esse gravis, atque adeo opus satisfactorium simpliciter pœnale, quale est opus jejunii, vel orationis, vel eleemosinæ; non vero pœnale tantum secundum quid, qualis est comestio, etiam temperata, cibi delicati.* Quæ sic intelligo ut peccet qui delicatioris cibi usum sub ipsa etiam temperantiæ lege præcipiat: non tamen qui Principi regiam ad mensam quotidie vocato, & qui plus identidem gulæ indulserit, injungat, ut potu & cibo temperanter utatur: Esset enim id Pœnitentiæ genus & culpæ proportionatum, & eruditi palati viro non ita facile.

Hic quædam notanda, & 1. non eos solum actus esse satisfactorios, qui sponte à nobis eliciuntur, sed & flagella, quibus nos Deus exerceat: quia dum sponte acceptantur, fiunt quodammodo opus patientis. Unde monendi sunt Fideles, ut morbos ceteraque incommoda patienter fuerant, si ea ad remissionem Purgatorii ignis sibi prodesse velint. 2. Posse hominem per actus internos & externos satisfacere, quia ut temperantiæ v. g. sic & contritionis actus suam ex se pœnam ac laborem ferunt. Et si vero externum opus operi interno bonitatem intrinsecam non addit, ut alibi ostendimus, quia tamen pœnam specialem addit, addit & pondus satisfactioni: unde pluris est, ceteris paribus, executio jejunii, quam simplex voluntas.

tas. 3. Etiam si possit Pœnitens. multiplici via Deo satisfacere, id tamen potissimum præstari jejuniis; oratione & eleemosina, quæ in Scripturis, ut Tobia 12. præsertim commendantur. Ad orationem revocantur; quæ Deum proxime respiciunt, ut sacrificium, laus, gratiarum actio, quæ licet habeant suavitatem spiritus, habent tamen afflictionem carnis, ait hic S. Thomas q. 16. art. 3. Ad eleemosinam beneficia quæcumque proximo exhibita. Ad jejuniis omnia quibus caro teri & domari solet, ut vigiliæ, victus asperitas, lacrymæ, solitudo. Vide Sylvius ibid.

CONCLUSIO II. Opus in statu mortalis peccati ex actualis gratiæ auxilio factum, satisfactorium est, non quidem de condigno, sed de congruo saltem latius sumpto; non tamen eadem semper ratione.

LXVIII. Prob. 1. pars, nempe quod hujusmodi opus satisfactorium esse possit. 1. Quia opus non plane mortuum & pœnale potest utcumque satisfacere Deo. Atqui opus de quo agitur, & pœnale est ex hypothesi; & ut ex auxilio actualis gratiæ elicitum, non omnino mortuum dici potest. Se enim ferme habet ut contritio & confessio absolutioni prævia. Atqui hæc, licet extra statum gratiæ fiant, nedum opera sint mortua, una cum dissolutione ad Sacramenti constitutionem concurrunt.

LXIX. 2. Quia si satisfactio ab homine necdum justificato procedens omni frustraretur effectu, neque hinc olim ante absolutionem præstari valuisset, Ecclesia; neque hodieque identidem antea præstari inberet. Ita Henricus à S. Ignatio Cap. 213. Martinon, disp. 51. n. 16. &c.

LXX. 3. Quia sicut ad meritum de congruo latius sumptum sufficit actio, quæ licet præmium stricto jure non exigat, illud tamen ex aliqua decentiæ debito præstolatur: ita & ad satisfactionem sufficit actio, cujus aliquam à Deo rationem haberi deceat. Atqui divinam decet benignitatem ut satisfactionem ab homine necdum licet justificato factam nonnihil æstimet. Eaque videtur esse practica Confessoriorum opinio. Neque enim Pœnitentem qui propter adulterium jejuniis, pinguibus eleemosynis, piis laboriosisque peregritationibus vacaverit, eidem addicent Pœnitentiæ, ac si nihil horum præstiterit. Atque id docere videtur S. Thomas q. 14. a. 3. ad 1. ubi hæc habet: *Quanto major est contritio, tanto magis diminuit de pœna, & quanto aliquis plura bona facit in peccato existens, magis se ad gratiam contritionis disponit, & ideo est probabile quod minoris pœnæ sit debitor: & propter hoc deberent à Sacerdote discreto computari, ut ei minorem pœnam injungat, in quantum invenit eum melius dispositum.*

LXXI. Prob. 2. pars, videlicet quod hujusmodi opus non satisfaciatur de condigno. Satisfactio, ut & meritum de condigno importat jus quoddam justitiæ, meritum quidem ad gloriam, satisfactio vero ad pœnæ remissionem. Atqui homo in peccati mortalis statu constitutus jus illud habere non potest, jus enim illud divina amicitia nititur, ut ex supra dictis patet. Hæc vero non reperitur Deum

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

inter & hominem peccato mortali irretitum.

LXXII. Ergo superest ut peccator per pœnalia quæ ex auxilio gratiæ moventis elicit opera de congruo tantum mereatur remissionem pœnæ; de congruo, inquam, quod cum jus amicabile non importet, sed aliqualis duntaxat decentiæ debitum, à nonnullis latiori tantum sensu congruum nuncupatur.

LXXIII. Prob. 3. pars, nimirum quod idem opus non semper eadem ratione satisfactorium sit. Nempe vel opus illud à Pœnitentiæ Ministro ante vel post absolutionem impositum est; vel à Pœnitente sponte susceptum. Atqui utriusque dispar esse conditio videtur. Opus enim sacramentale efficacius ad pœnæ remissionem conducit, quam electitium. Unde sicut attritio & confessio, licet opéra hominis sæpissimè necdum justificati, ad Sacramenti effectum iisdem operibus correspondentem, nimirum divinæ amicitiae reparationem concurrunt; sic & satisfactio sacramentalis ad remissionem pœnæ, qui ejus est finis, concurrere debet. Opus vero electitium, cum nec à statu personæ, nec ab efficacia Sacramenti vim ullam trahat multo minoris coram Deo momenti esse debet. Quamquam & id efficere videtur, ut Deus propter bonam hanc subjecti dispositionem abundantius cedat juri suo, & minorem pœnam repetat: quod & à Confessario faciendum esse admonet S. Thomas in textu supra citato.

LXXIV. Fatendum tamen satisfactionem hominis justius facilius obtinendæ pœnarum remissioni parem esse, quam injusti: quia status gratiæ & adoptionis, ut meritis sic satisfactionibus pretium dat morale. Sicut enim satisfactio Christi eo fuit dignior quod erat à persona infinitæ dignitatis, cujus proinde humiliatio tanto erat pluris æstimanda: sic & ceteris paribus major est moraliter satisfactio hominis, quo plus ille gratiæ habet. *Est enim æstimabilius personam adeo sanctam humiliare se & affligere voluntarie:* Ita Martinon ead. disp. 51. num. 19.

LXXV. Objic. 1. istud Eccl. 34. *Qui jejunat in peccatis suis; & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se?* Sed qui non proficit, satisfacere non potest. Ergo.

LXXVI. Resp. dist. maj. Qui jejunat in peccatis suis, id est vel malum in finem, vel cum perseveranti in malum affectu, nihil proficit quantum ad satisfactionem, C. qui jejunat, in peccato quidem, sed cum affectu placandi Deum, N. itaque, ait Sylvius qui difficilem ea de re Angelici doctrinam solide evolvit, qui actu vel affectu in peccato mortali persistit, neque jejuniis, neque aliis operibus, potest Deo satisfacere pro aliis peccatis; Tum quia satisfactio opus est Pœnitentiæ: Pœnitentia autem vera esse non potest, quamdiu vel de novo peccatur, vel peccatum placet. Tum quia satisfactio includit studium placandi Deum: hujusmodi vero studium non esse potest, quamdiu peccatum vel actu committitur, vel affectu placet. Verum nihil obstat, quominus qui adhuc est in reatu peccati mortalis, sed affectum ejus per veram ad Deum conversionem deposuit, imperfecta quadam satisfactione, seu de congruo,

D d d d

gruo, satisfacere dicatur. Ut enim de congruo per actus fidei, spei & inchoatæ charitatis mereri potest justificationis gratiam; sic & satisfacere potest. Nec dubium quin ita senserit Ecclesia antiqua, quæ satisfactionem absolutioni, adeoque & sæpissime reconciliationi præmittebat. Ita Sylvius Suppl. q. 14. a. 2.

LXXVII. Inst. ex Apostolo 1. Corinth. 3. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Atqui in casu Conclusionis nostræ Pœnitens non habet charitatem. Ergo quidquid boni agere possit, nihil ei prodest. Si nihil; ergo multo minus ad satisfactionem.

LXXVIII. Resp. neg. min. etsi enim, ut bene notat ibidem Sylvius, Pœnitens quamdiu est sub peccati reatu, sit extra statum charitatis, non est tamen omnino sine charitate. Unde, sicut necdum sit simpliciter, id est, ad vitam æternam, gratus Deo, nihil vetat, quin & ipse & opus ipsius sit Deo acceptum ad effectum remissionis pœnæ; ut nimirum minoris sit pœnæ temporalis debitor, quando illi remittetur æterna; quod & docet S. Thomas in textu citato n. 70. Et vero, si, ut subindicat objectio, non prodesse opera extra statum charitatis elicita, Pœnitentium elemosynæ, orationes, gemitus & Pœnitentiæ ante justificationem nullius forent momenti, nec proinde ad ipsam disponerent. Id autem quis catholice sentiat?

LXXIX. Objic. 2. ex Trid. Sess. 14. Cap. 8. *Omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos Pœnitentiæ, qui ex illo vim habent.* Atqui hic ad satisfactionem, ut ad meritum, requiritur ut vivamus in Christo, quod sine gratia sanctificante fieri non potest. Ergo.

LXXX. Resp. 1. neg. min. Is enim, nec in epte, sensus Concilio tribui potest, nos, si vivimus, vivere in Christo, si meremur aut satisfacimus, in ipso mereri & satisfacere: non autem necessum esse ut ad merendum, vel satisfaciendum, in eo per gratiam sanctificantem vivamus: unde quod gratiæ status ad meritum requiratur, aliunde quidem probari potest, at non ex objecto textu.]

LXXXI. Resp. 2. dist. min. Ad satisfaciendum de condigno requiritur ut in Christo vita gratiæ vivamus, C. ad satisfaciendum satisfactione imperfecta, N. Sicut enim homo necdum reconciliatus imperfecte & de congruo mereri potest, ita & satisfacere.

Ceterum non desunt qui velint 1. satisfactionem nec de condigno, nec de congruo pœnam remittere; quia, inquiunt, voces illæ competunt merito, non satisfactioni; 2. satisfactionem sacramentalem de condigno remissivam dici posse largiori sensu, non eadem ratione dignitatis personæ, cum hæc in peccato esse supponatur; sed ratione dignitatis operis virtute clavium ad patrem sacramentalem elevati: unde, ajunt, patet, quod licet indignus sit peccator illa gratia ratione suæ personæ fiat tamen illa dignus ratione ele-

vationis sui operis. Ita Henno; nec hinc recedit Martinon:

LXXXII. Objic. 5. Satisfactio non majoris est efficaciz, quam sacrificium & indulgentiæ, Atqui hæc non remittunt peccati pœnam temporalem. Ergo nec illa.

LXXXIII. Resp. dist. maj. Satisfactio non est majoris efficaciz, quam sacrificium spectatum secundum totum valorem, quem habet, C. non est majoris efficaciz quam sacrificium spectatum quantum ad effectus ad quos institutum non est, N. Itaque præstat infinite sacrificium cuilibet hominis satisfactioni, sicut & baptismo ceterisque Sacramentis præstat: quemadmodum tamen Baptismus, licet sacrificio inferior, & peccatum & omnem peccati pœnam dimittit, quod non facit sacrificium: ita satisfactio, licet minoris quam sacrificium efficaciz, pœnam in peccatore delere potest, licet id non præstet sacrificium. Et vero satisfaciens, ratione Sacramenti suscepti, jus habet ad remissionem pœnæ temporalis: cum Sacerdos ei Purgatorii pœnam commutaverit in temporalem sub conditione satisfactionis futuræ; & sic non ei sit novus favor. Atqui nullum simile jus habet peccator cui sacrificium applicatur, vel indulgentia. Ergo nec similem ab hac vel illo effectum sperare potest.

Quod diximus de satisfactione in ipso Sacramento imposita, dicendum videtur de ea quæ ante absolutionem adimpleta fuerit, Hæc enim ut & confessio suum, cum sequeretur absolutio, effectum parere debet.

LXXXIV. Objic. 4. Satisfactio, ut pote pendens ab acceptance Dei, certam ejus promissionem habere debet. Atqui nullibi promittit Deus peccatori satisfaciendi remissionem pœnæ.

LXXV. Resp. neg. min. Christus enim dum Sacerdotibus facultatem dedit Purgatorii pœnas in pœnam temporalem commutandi, Purgatorii labores voluit temporali hac pœna redimi, non prout hæc vel tale est opus vel exercetur in statu gratiæ; sed quatenus à Sacramento, vel recepto, vel recipiendo habet ut ipsa Christi satisfactione informetur.

LXXXVI. Ergo, inquires, poterit homo per opera etiam in affectu peccati elicita satisfacere. Prob. consequ. 1. quia opera hæc ipsa etiam Christi satisfactione informari possunt; 2. quia existens in affectu peccati mortalis potest facere opus & bonum & pœnale; 3. quia alioqui puniretur homo in æternum pro peccato dimisso: ut si homicida post obtentam sceleris hujus absolutionem, fornicaretur, atque in hujus peccati affectu injunctam sibi Pœnitentiam impleret, & moreretur; 2. quia qui in affectu peccati jejuna, implet Ecclesiæ præceptum: Ergo & qui in eodem statu injunctam sibi Pœnitentiam adimplet: utrobique enim est Ecclesiæ præceptum. 5. Quia qui Pœnitentiam in peccato implevit, ad eam iterandum urgeri non solet.

LXXXVII. Resp. neg. sequel. Ad 1. & 2, neg. ant. Ea enim solum opera satisfactione Christi in ordine ad delendam pœnam informantur, quæ fiunt animo placandi Deum. Atqui opus, licet alioqui bonum & pœnale sup-

supponatur, dum fit in affectu peccati, non fit vere animo placandi Deum. Ergo. Ita fere Sylvius.

LXXXVIII. Ad 5. 1. idem inconveniens militat pro casu in quo quis post obtentam prioris peccati veniam, in aliud grave lapsus fit, antequam injectam sibi pro priori peccato satisfactionem adimpleverit.

2. Existimat Dom. Soto, nihil esse absurdi quod quis pro peccato dimisso in æternum plectatur. Etsi enim, inquit, temporalis pœna, quæ ex peccato quoad culpam dimisso luenda superest, per se nunquam transit in æternam, per accidens tamen ratione status hominis, qui manet inimicus Dei, perpetuo durat, quia ab eo nunquam persolvi potest. fortasse tamen, ait ibid Sylvius, potest negari sequela: quia etsi talis non possit placare Deum, ut ei supersitem hanc pœnam relaxet: nihilominus quando erit passus tantam pœnam quanta restabat, non amplius pro illo peccato punietur, sed solum pro aliis. Neque hinc sequitur, quod vel in inferis sit redemptio, vel damnati pro peccatis Deo satisfacere possint? sed tantum quod possint satis pati, seu, ut ajunt, satisfacere *in pœna*, ut fur qui suspenditur; non *pro pœna*, ut idem fur, si per multam pecuniariam à suspendio se redimat.

LXXXIX. Ad 4. neg. conseq. Ecclesia enim, licet jejunium indicendo, certum finem intendat, non tamen eum præcipit; hoc saltem sensu, quod ad nova jejunia eos obligat, qui fini illi defuerint. Sacerdos vero ut Dei Vicarius orationem, jejunium & alia id genus sub ratione satisfactionis injungit. Atqui ratio satisfactionis non consistit sine pia Deum placandi voluntate. Ergo ut præceptum ejus impleatur, pia hæc voluntas haberi debet. Non fiat autem hæc cum affectu ad peccatum.

XC. Ad 5. disputant inter se Theologi de satisfactione in statu peccati adimpleta. 2. Enim nonnulli eam iterari volunt; tum quia Pœnitentia hæc nullatenus exolvere potest reatum pœnæ temporalis tum quia non valet solutio nummo adulterino facta; tum quia qui Pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter: quia Sacramenti partem indigne suscipit; & ponit obicem effectui, nempe remissioni pœnæ temporalis, quæ est effectus secundarius, pendens à primario, nempe à gratia sanctificante: Ita Antonius art. 3. q. 9. qui tamen cum communiori sententia negat iterandam esse hujusmodi satisfactionem. Mirum tamen quod qui peccat *saltem* venialiter, adeoque fortassis mortaliter, satisfactionem nihilominus legitime impleat.

XCI. 2. Alii Theologi distinguunt. Vel enim, inquiunt, satisfactio injecta, est actio transiens, quæ nullum externum producit effectum, ut oratio nec longa, nec frequens; vel externum parit effectum, qui transacto etiam opere permanet; ut jejunium & elemosyna, ex quibus debilitatur caro, vel substantia minuitur. In priori casu Pœnitentiam iterari volunt: non autem in posteriori. Ita S. Thomas ead. qu. 14. art. 3. ad 3. ubi sic: *Dicendum quod aliquæ satisfactiones sunt, ex*

quibus manet aliquis effectus in satisfaciendis, etiam postquam actus satisfactionis transiit, sicut ex jejniis manet corporis debilitatio, & ex elemosinarum largitione substantiæ diminutio. Et tales satisfactiones in peccatis factæ non oportet ut iterentur: quia quantum ad hoc quod de eis manet, per Pœnitentiam Deo acceptæ sunt. Satisfactiones autem quæ non relinquunt aliquem effectum in satisfaciende, postquam actus transiit, oportet ut iterentur, sicut orationes & alia hujusmodi. Actus autem interior, quia totaliter transiit, nullo modo vivificatur, sed oportet ut iteretur.

XCII. 3. Alii, quibus subscribendum opinamur, circa difficilem hanc & magni momenti materiam hæc docent, 1. probabiliter valere Pœnitentiam in statu, modo non in affectu peccati expletam, nec prohinc iterandam videri. Sequitur ex supra dictis: eaque videtur esse intentio Confessariorum, præsertim cum prolixiores Pœnitentias indicunt. 2. Quia tamen opinio hæc nonihil dubii patiat, curandum esse Confessariis, tum ut semper aliquam injungant Pœnitentiæ partem, quæ statim ab absolutione, proinde in gratiæ statu adimpleatur; tum iis qui Pœnitentiam in peccato adimpleverint solita majorem indicant prout illius pars major aut minor in peccato adimpleta fuerit. 3. Eum qui Pœnitentiam suam non solum in statu, sed & in affectu peccati impleverit, manere obligatum ad eam denuo implendam: idque sub mortalis peccati reatu, notabilis sit Pœnitentia. 1. Quia satisfacere extra affectum peccati est præceptum, cujus gravis est materia. 2. Quia Pœnitens injectam sibi Pœnitentiam sub gravi & acceptare & implere tenetur. Ergo & eo etiam modo implere quo injecta est: porro injecta est ut Deum placatura. 3. Quia sic eam implere tenetur, ut sit pars Sacramenti, & Sacramentum per eam integretur. Atqui si fiant in affectu peccati mortalis, neque est pars Sacramenti, neque Sacramentum per eam integratur: cum non fiat animo Deum placandi, quod ad rationem satisfactionis pertinet. Ita in terminis Sylvius, ead. q. 14. art. 2. in fine.

XCIII. Nec obest quod in veteri Ecclesia satisfactio majori ex parte ante absolutionem impleretur, proinde à nondum publicatis; cum rata admodum sit contritio per se justificans. Namque 1. aliud est satisfactionem in peccato adimpleri, aliud in effectu ad peccatum. 2. Probari nequit, imo nec prudenter supponi, Confessarios tunc temporis eodem se gessisse modo cum iis qui in perpetuo peccati habitu canonicam Pœnitentiam decurrerant; ac cum iis qui interiorem Pœnitentiam junxisset exteriori: nec dubium quin priores novo subjicerentur examini. Ergo ex veteri disciplina concludi tantum potest computari quidem satisfactionem in statu peccati factam, quod si non habemus ut in dubium, non tamen negamus. At concludi non potest valere satisfactionem in affectu peccati præstitam.

XCIV. Neque etiam obest quod peccati affectus characterem sacramentalem non impediat. Neque enim hinc sequitur quod non

impediat effectum satisfactionis. Character enim, ut qui malis imprimatur, & in eis perseveret, nihilque ad vitam æternam conducat, nullam Dei ad hominem amicitiam supponit. Contra vero remissio pœnæ magnus est Dei favor, qui si forte inimico concedi potest, at non ei qui in inimicitia lubens & ex affectu perseverat.

XCV. Quæres an possit quis pro peccato uno satisfacere, & non pro alio.

Resp. non posse hominem qui ad unum mortale affectum servat, pro alio satisfacere. Ratio est quia satisfactio importare debet Pœnitentiam & studium placandi Dei. Qui autem vel uni mortali ex affectu adhæret, nec offensæ suæ Pœnitentiam gerit magis quam qui pro allapa alteri data, se ei prosterneret, & aliam daret; nec Dei placandi studium præfert; cum placare non intendat, qui in inimicitia sponte permahet. Hinc jejunanti etiam populo incubuit ira Dei, quia in die jejunii inveniebatur voluntas ejus, Isaïæ 58.

At potest quis satisfacere 1. pro veniali uno, etiamli alterius affectum servet. 2. Pro mortali dimisso, etsi pro alio non satisfaciatur: quia sicut alteri, non sibi satisfactionem suam applicare potest; sic & pro uno, non autem pro alio peccato eandem potest applicare. Vide S. Thomam & Sylviam hic q. 14. art. 1.

CONCLUSIO III. Ad satisfactionem requiritur acceptatio ex parte Dei, seu voluntas & promissio remittendi pœnam temporalem intuitu operis pii atque pœnalis.

XCVI. Prob. 1. ex Tridentino quod Sess. 14. Cap. 8. tradit satisfactiones nostras à Christo offerri Patri, & per illum acceptari à Patre; & Cap. 9. docet tantam esse divinæ munificentiae largitatem, ut non solum pœnis sponte à nobis susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo inflictis, & patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Christum Jesum satisfacere valeamus. Ubi valent satisfactiones nostræ, quia ex Dei munificentia, & summo amore acceptantur.

XCVII. Prob. 2. Ad id requiritur benigna Dei acceptatio; quod Deus ex justitia acceptare non tenetur: Sicut requiritur clemens Principis acceptatio ut homicida crimen suum multa pecuniaria redimat; quia posset princeps crimen illud morte per legem homicidis constituta plectere. Atqui Deus non tenetur acceptare pœnam temporalem quam persolvit Pœnitens. Tum quia hæc alterius est rationis, quam Purgatorii pœna, & ea longe

minor. Tum quia posset Deus uti supremus arbiter, quidquid boni præstamus pluribus aliis titulis exigere.

XCVIII. Prob. 5. quia purgatores animæ plures reconciliationis actus eliciunt, qui de se non minus ad satisfaciendum idonei sunt, quam qui à nobis in hac vita eliciuntur. Atqui quod actus illi de facto non satisfaciant, nulla potest alia ratio assignari, quam quod in hunc finem non acceptantur à Deo, qui satisfaciendi ac merendi tempus hujus vitæ limitibus conclusit. Atqui hinc etiam fit, ut licet homo satisfaciens remissionem pœnæ ordinariæ, quæ per se peccatis respondet, infallibiliter obtineat; haud tamen consequatur veniam extraordinariæ pœnæ, quam Deus interdum in peccati vindictam decernit. Sic David, qui graviores adulteri sui pœnas redemit, mortem filii ex adulterio progeniti, aliaque sibi per Nathan prænuntiata, redimere non potuit: non tam quia deesset operis ad pœnam proportio, quam quia deesset divina acceptatio. Quod si quandoque extraordinariæ hujus pœnæ remissio vel commutatio obtineatur, ut ex variis Scripturæ exemplis interdum obtineri liquet id non fit per modum satisfactionis, sed per modum impetrationis ac meriti de congruo. Ita Gomet disp. 13. n. 26. & seq. & iidem pene verbis Martinon disp. 51. num. 31.

XCIX. Obje. qui solvit id quod debet, non indiget acceptance; sed eo ipso liber est à debito. Sed qui satisfacit, solvit id quod debet. Ubi enim ex parte satisfaciendi servatur justitia, & ex parte creditoris non fit condonatio, ibi stricte solvitur quod debitum est. Atqui, &c.

C. Resp. dist. maj. Qui solvit ad æqualitatem id quod debet, quodque ab ipsis aliis titulis exigere non potest, non indiget acceptance, C. qui solvit, & id aliunde debere potest quod solvit, nec insuper solvit quoad æqualitatem; N. Porro nec usquam solvit homo æquale quidpiam pœnis Purgatorii quas debet; nec usquam eo devenire potest, ut Deus ab eo aliis de titulis repetere non possit, quidquid, juvante gratia, boni præstare potest.

CI. Inst. Saltem sacramentalis satisfactio, quæ suam ex opere operato efficaciam habet, de se idonea est obtinendæ pœnarum remissioni.

CII. Resp. satisfactionem sacramentalem nonnisi ex institutione Christi vim suam habere. Si autem ex institutione libera: ergo & ex acceptance.

ARTICULUS TERTIUS.

DE SATISFACTIONE PROUT A SACERDOTE IMPONENDA.

Quæ ad gravem hanc materiam pertinent, septuplici Conclusionem definientur.

III. CONCLUSIO I. Sacerdos, per se

loquendo, Pœnitenti quem absolvit, satisfactionem injungere tenetur. Prob. 1. ex constanti usu Ecclesiæ, quæ nusquam sine satisfactioe

ctione Pœnitentes reconciliavit. Atqui id nec à Ministris tam constanter factum esset, nec tam sponte acceptatum à Pœnitentibus, nisi utrisque persuasum fuisset, satisfactionem posse & debere à Sacerdotibus imponi.

CIV. Prob. 2. ex Patribus. Augustinus Serm. 351. vult ut Pœnitens à Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum. S. Leo Epist. 91. *Mediator Dei & hominum*, inquit, *hanc Ecclesiæ Præpositis tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione, purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* S. Gregorius, seu quisvis alius Auctor Lib. 3. Expolit in 1, Reg. Cap. 5. *Actio*, seu; ut alii legunt, *afflictio Pœnitentiæ ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab confitentium actibus discussis, promodo criminis onus ei decernitur afflictionis.* Ex his liquet datam esse Sacerdotibus potestatem satisfactionis Pœnitentibus injungendæ. Atqui non steriliter & otiose data est ea potestas, sed ut exercenda. Ergo ut Pœnitens à Sacramentorum Præpositis accipere debet satisfactionis suæ modum, sic & modum hunc Præpositi iidem indicare tenentur.

CV. Prob. 5. Sacerdos in Tribunali hinc quidem est Dei Minister, inde vero Pœnitentis Judex & Medicus. Atqui ut Dei Minister debet & ligare per pœnas, & consilium Sacramenti integritati, quæ satisfactio nem requirit. Ut Pœnitentis Judex debet illatam supremo Legislatori injuriam iusta pœna ulcisci. Demum ut Medicus debet & præteritis vulneribus mederi, & futura præcavere. Quæ omnia per idoneam satisfactionem saluberrime præstantur; ut docet Tridentinum; & cum Tridentino experientia. Ergo.

CVI. Dixi, *per se loquendo*: quia si satisfactio prorsus impossibilis sit, puta homini jam sensibus destituto, quippe geminato passutendit ad domum æternitatis, non est cur imponatur. Neque hinc Sacramento timendum, quia satisfactio, utpote pars tantum integrans, non est de necessitate Sacramenti. Possent tamen moneri qui ægram circumstant, ut eum, si forte ad tempus reviviscat, ad actus fidei, spei & charitatis animo satisfactorio eliciendos invitent. Quod si levior infirmo graviorum peccatorum reo Pœnitentia imponatur; simul imponenda erit gravior alia conditionate; si nimirum convalescat: quia id exigit delictorum gravitas; atque ita sancitum est Cap. 1. XXVI. q. 7. Addit Lugo disp. 25. n. 47. infirmo injungi debere eleemosynam, si per hanc satisfacere possit.

CVII. Quod censent nonnulli omitti posse impositionem satisfactionis, si prudenter iudicetur Pœnitentem vel prorsus per prævia opera satisfecisse, vel plenariam indulgentiam lucrando satisfacturum esse; omnino rejiciendum est, vel ex hoc uno, quod nemini citra revelationem constare possit, an vel ipse, vel alius quispiam peccata sua ex æquo redemerit, aut redempturus sit. Quamquam monuimus æquum esse ut Confessarius aliquam exhibitæ jam, aut exhibendæ à Pœnitente satisfactionis rationem habeat.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

CVIII. Quin nec à satisfactione eximerem eum qui paulo post martyrium subiturus sit. Tum quia fieri potest ut tyrannus à priori sententia recedat. Tum quia satisfactio pie exercita robur & constantiam in tormentis merebitur. Tum quia constat de regula quæ satisfactionem injungi præcipit, non autem de exceptione pro casu martyrii.

Atque hinc graviter peccabit Sacerdos, qui nullam Pœnitenti graviter reo satisfactionem imposuerit; si id sciens & volens, non autem ex inadvertentia omittat. Ratio est, quia & gravem facit injuriam Sacramento, quod culpabiliter mutilat; & grave infert nocumentum Pœnitenti, qui remedio contra futuros relapsus privatur, & gravioribus Purgatorii pœnis obnoxius manet; &, nisi bona fides excuset, ad iterandam saltem in genere coram alio confessionem tenetur, si ad eundem recurrere non possit. Si enim ut quis impositæ sibi Pœnitentiæ commutationem obtineat, denuo, saltem in genere, peccata confiteri tenetur: quidni ad idem teneatur, cum aliter satisfactionis legem imponere non potest.

CIX. An autem obligetur Sacerdos sub gravi Pœnitentiam injungere, seu pro venialibus, seu pro gravibus quidem, sed jam antea rite confessis: non una est Casuistarum opinio. Negant quidam cum Lugo illud. n. 49. 1. quia si gravis esset hæc obligatio propter integritatem Sacramenti, teneretur ipse etiam Pœnitens sub gravi Pœnitentiam etiam leviorē sibi impositam adimplere, ne mutilum maneret Sacramentum. Tanta enim est ad Sacramenti integritatem necessitas satisfactionis in facto esse, quanta ejusdem præcipienpæ necessitas. Atqui tamen fatentur omnes non teneri hominem sub mortali ad executionem satisfactionis levissimæ: 2. Quia si Pœnitens scrupulosus pluries intra horam redit, ut ab oblitis peccatis absolvatur, concedunt multi haud necessum esse ut nova ipsi satisfactio imponatur. Atqui tunc tamen destituitur Sacramentum parte integrante. 3. Quia satisfactio ad integritatem Sacramenti requiritur, eo modo pro vindicta ad complementum iudicii humani. Atqui non peccat graviter politicus Judex, si reum leviori quam is promeruerit pœnæ non addicat. Ergo nec in eodem casu peccabit Pœnitentiæ Minister.

CX. Existimant tamen alii mortaliter peccare Sacerdotem, qui in istis etiam casibus satisfactionem imponere negligit: quia etsi Pœnitentia pro venialibus sit quid in se leve, non definit esse grave quidpiam in ordine ad Sacramentum, cui contra Christi legem pars magni momenti adimitur. Atque hinc concludunt Ministri, si novam pro oblito peccato absolutionem impendat, novam quoque Pœnitentiam impendere debere, nisi forte primam ordinaverit ad ea etiam peccata, quæ oblita fuisse quadantenus prævidisset. Et hinc solvitur secunda difficultas.

Ad primam vero responderi possit, necessitatem injungendæ satisfactionis comparandam esse non cum ejusdem executione, sed cum ejusdem exequendæ proposito. Unde sicut graviter peccat qui levis etiam Pœnitentiæ im-

E e e e

plendæ

plendæ propositum non habet; sic & qui eam culpabiliter non indicit.

Ad tertiam, si graviter non peccat Judex, cum reum à levi pœna eximit, utique vel quia id permittit supremus Princeps, vel quia id graviter non exigit. Atqui nec permittit Deus ut nulla peccato decernatur pœna; nec probari potest omissionem hanc ab eo ut quid leve haberi. Ergo saltem dubium est, an qui nullam Pœnitenti satisfactionem indicit, leviter solum peccet. Quis porro peccati lethalius dubii reatum tranquille incurrat.

CONCLUSIO II. Sacerdos Pœnitentiam imponere debet præceptive, non autem ut libere solum & de consilio implendam. Ita Vasques qu. 94. art. 2. dub. 1. n. 9. Lugu disp. 25. n. 54. & alii passim. contra Suarez disp. 38. sect. 4. n. 2.

CXI. Prob. 1. ex Tridentin. Sess. 14. Cap. 8. ubi injungenda præcipitur satisfactio, eo quod *claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessa, etiam antiqui Patres & credunt & docent.* Unde sic: Potestas injungendæ satisfactionis oritur ex potestate clavium ad ligandam. Atqui satisfactio per modum consilii imposita non ligaret Pœnitentem. Is enim liber maneret ut antea. Ergo libera id genus satisfactio non oriretur à potestate clavium; nec proinde esset vere judiciaria & sacramentalis.

CXII. Prob. 2. Sacerdos Pœnitentiam imponit tanquam Judex ut Pœnitentem plectat. Atqui ut Judex qua talis vere plectat, ad subeundam pœnam obligare debet. Neque enim plectere censebitur qui dixerit: *Servies in triremibus, si lubebit; sin vero manebis domi.*

CXIII. Et vero Sacerdos designans Pœnitentiam, cui annectat temporalis pœnæ dimissionem, se habebit ut Pontifex talem concedens indulgentiam his qui Ecclesiam D. Petri inviserint. Atqui in hoc casu Pontifex, nec quempiam ligare, nec veram satisfactionem injungere dicitur; quia non injungitur, quod licet non exequi. Ergo nec in hypothesis Suarezii Sacerdos Pœnitentiam vere injungere dici potest.

CXIV. Objic. 1. Tum opus à Confessario libere assignatum vere satisfactionis rationem habere poterit, quam opus ad lucrandam indulgentiam assignatam à Pontifice virtute clavium habere possit vim remittendæ pœnæ. Atqui, &c.

CXV. Resp. neg. maj. illud etiam dumtaxat operis genus veræ in Pœnitentia satisfactionis rationem habere potest, quod juxta Christi institutionem à Ministro tanquam à Judice ligante imponitur. Quod autem ut merum consilii opus assignatur, non imponitur tanquam à Judice. Aliud est de Indulgentiis, quæ ex sola solvendi potestate conceduntur.

CXVI. Objic. 2. Sacerdos per hæc verba: *Quidquid boni feceris & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum*, omnia Pœnitentis opera ad conditionem Pœnitentia sacramentalis elevat. Atqui tamen non omnia Pœnitentis opera bona sunt præcepti; sed plera-

que liberrima. Ergo opus etiam liberum potest esse Pœnitentia sacramentalis materia.

CXVII. Respondent plures neg. maj. tum quia alioqui ad eundem etiam effectum eleventur merita seu B. Virginis, seu aliorum Sanctorum de quibus hic fit à Sacerdote mentio; tum quia verba hæc, sicut & præcedentia, *Misereatur tui*, meram Sacerdotis deprecationem continent; tum quia vix concipi possit, omnia hominis semel confessi opera manere sacramentalia, utpote perpetuo partes Sacramenti. Ut ut est, nec liberum est homini Christiano ab omni opere bono abstinere: unde qui in genere futura bona opera injungit, saltem necessaria multa injungit, tantumque hinc argui potest, quod alias debita injungat: nec artis suæ peritus director omittet unquam specialia quædam opera Pœnitenti præcipere. Confer. n. 144. in fine, & n. 139. infra.

Atque hinc colliges graviter & fœde allucinari Confessarios, qui leves pro gravissimis facinoribus Pœnitentias indicunt, eo quia in fine hæc addant verba: *Quidquid boni feceris, &c.* Haut certe ignorabat Tridentina Synodus verba hæc à Confessariis pronuntiari consuevisse: & tamen sanxit ut *pro qualitate criminum* idoneæ satisfactiones injungerentur. Quod ut magis innotescat, sit.

CONCLUSIO III. Sacerdos, per se loquendo parem crimini Pœnitentiam injungere debet, idque sub gravi; prudenter tamen & omnibus mature perpensis.

CXVIII. Prob. 1. pars. 1. quia, ut animadvertit Bellarminus Conc. 9. in Dominic. 4. Adventus, *Scripturæ sacræ, cum de Pœnitentia loquuntur, ubique cinerem & cilicium commemorant, & nunc planctum amarum, nunc luctum Unigeniti adhibendum esse docent; nunc ut observat Gregorius Magnus Homil. 20. in Evang. non solum fructus Pœnitentiæ, sed dignos fructus Pœnitentiæ admonent esse faciendos.* Atqui per hoc quod dicitur, *Facite fructus dignos Pœnitentiæ, uniuscujusque conscientia convenitur, ut tanto majora acquirat bonorum operum lucra per Pœnitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam*; ait Idem S. Pontifex.

CXIX. Prob. 2. ex constanti Traditione Patrum, è quibus pauca hæc sufficiant. Cyprianus Lib. de lapsis: *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus. . . Pœnitentia crimine minor non sit.* Ibid. de Ministro imparem Pœnitentiam injungente: *Peccandi, inquit, fomitem subministrat, nec comprimit delicta ille, sed nutrit. . . Imperitus est Medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parente concreat. . . aperiendum est vulnus & secandum, & putraminibus amputatis medela fortiore curandum, Vociferetur & clamet licet æger impatiens per dolorem, gratias agat postmodum, cum senserit sanitatem,*

Clerus Romanus Epistol. ad Cyprianum: *Ne sint minora remedia quam vulnera.*

Ambrosius ad virginem lapsam: *Grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem. . . Necessaria Pœnitentia, quæ aut æquet crimina, aut excedat.*

Hic.

Hieronymus in Cap. 2. Jeremiae, *Peccata gravia . . . nec nitro, nec herba Borith dilui possunt, sed gravioribus tormentis indigent.* Ceteros omitto qui in idem unanimi conspiciant.

CXX. Idipsum astruunt omnis sæculi Concilia. Sic Turonense III. anni 813. statuit ut *juxta modum peccati Pœnitentia imponatur.* Romanum sub Gregorio VII. Cap. 5. *Falsas Pœnitentias dicimus, quæ non secundum auctoritatem SS. Patrum pro qualitate criminum imponuntur.* At his omnibus majus est quod docet Tridentinum Sess. 4. Capit. 8. his verbis: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggererit, pro qualitate criminum & Pœnitentium facultate, salutare & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant ergo præ oculis, ut satisfactio quam injungunt, sit non tantam ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.*

CXXI. Hinc patet quam merito dixerim Confessarium ad id teneri sub gravi, quæ enim gravior obligatio, quam cui deesse non possit Sacerdos, nisi alienorum se peccatorum participem efficiendo; Quam inde timendum ne plures probatæ cæteroqui & austeræ vitæ Sacerdotes, dum sub omni cubito pulvillos consueunt, non ob propria, quæ vel sedulo effugerunt, vel pari diluerunt Pœnitentia, sed ob aliena, quæ molliori manu tractarunt, peccata, in abyssum præcipientes tradantur.

CXXII. Dixi insuper *per se loquendo*, quia ut aliquando nulla injungitur satisfactio, puta morientibus jam sensu destitutis; sic & quandoque minor imponitur, iis qui majori defungi non possunt, puta moribundis aut etiam graviter ægrotantibus, quibus proinde declarata quam promeruerunt, quamque, si convalescant, perficere tenebuntur Pœnitentia, satis est, ut injungantur amoris & patientiæ actus, plenaque dimissio voluntatis quæ morbi dolores, ac mortem ipsam, si sic Deo videbitur, lubenter acceptet. Quamquam, si pluribus egeant monitis, melius est ut Sacerdos eos ad se reverti jubeat, cum convaluerint, quo & monita & patem peccatis gravibus Pœnitentiam recipiant.

CXXIII. Dixi 3. *& prudenter.* Sacerdos quippe ex Tridentino, non solum gravitatis, qualitatis ac numeri peccatorum, sed & Pœnitentium facultatis rationem habere debet, & sic convenientes satisfactiones injungere.

CXXIV. Hinc 1. cavendum, ne iis etiam qui corpore sani, labore continuo sibi suisque ad victum necessaria comparare debent, imponantur prolixæ ferialibus diebus orationes, jejunia saltem crebra, vel eleemosinæ quas erogare non possint. His ergo indicendum imprimis ut à malo malique occasionibus proximis abstineant; ut Dominicis ac festis diebus Officia sancta religiose frequentent; ut ante vel post Officiorum tempus in Templo humiles ac dimissi permaneant; ut ardentiori studio Deum in familia sua colerent; & de eo

frequenter loquantur; ut post Officia piis lectionibus vacent, aut si legere nesciant, piam peregrinationem ad vicinum locum, vel soli, vel cum pie affectis suscipiant; ut consuetis Fidelium precibus mane ac vespere ferventius fungantur; ut laborem suum, fortunæ vel protius providentiæ casus, tributorum onera, & quidquid obveniet incommodi, Deo in peccatorum remissionem frequenter offerant; & aliquando in laboris decursu id Publicani contrito corde proferant: *Deus propitius esto mihi peccatori.*

CXXV. Hinc 2. compatiendum etiam spiritualiter infirmis, Ita ut mitigetur satisfactio, cum Pœnitens ad graviolem Pœnitentiam quasi tabescit, & eam utcumque detrectat, non ex pertinacia cordis, ignavia, vel languore voluntario; sed quia propriæ sibi fragilitati conscius veretur, ne sibi in ea persolvenda deficiat animus, adeoque ne eam paulatim omitat, vel etiam desperet. Tunc itaque erigenda est mens Pœnitentis, ut hic potius quam in Purgatorio igne satisfaciatur. Exhibenda ipsi scelerum ipsius gravitas; qualem ex ipsa pœnam promeruerit; quam graviter in altero sæculo torqueantur, qui sibi in præsentem pepercerint. Verum si his præmissis eo usque tentatione perturbatus appareat, ut Pœnitentiæ omissio, & quæ eam non raro sequuntur, relapsus ac desperatio timenda sint, mitius agendum erit, ne sub obtentu boni majoris malum gravius immineat; & fiant novissima hominis hujus pejora prioribus. Tunc enim valet tritum id, satius esse hominem cum minori Pœnitentia in Purgatorium mittere, quam in inferos cum majori. Atque ita docet non Henno tantum, sed & perpetuus laxitatis impugnatur Henricus à S. Ignatio; qui & his nititur Chrysostomi, vel potius Joannis Hierosolymitani Patriarchæ 41. XLIV. verbis, Homil. 43. Operis imperfecti in Matth. *Si fascem super humeros adolescentis, quem non potest bajulare, posueris, necesse habet ut aut fascem ejiciat, aut sub pondere confringatur: sic & homini, cui grave pondus Pœnitentiæ ponis, necesse est ut aut Pœnitentiam tuam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest scandalizatus amplius peccet. Tunc itaque si erramus, modicam Pœnitentiam imponendo, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? Vis apparere sanctus? circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus.*

Idem tradit S. Antonius part. 3. tit. 17. Cap. 20. ubi hæc: *Si Sacerdos non possit gaudere de omnimoda purgatione Pœnitentis, saltem gaudeat quod liberatum à gehenna transmittat ad Purgatorium.* Et rursus: *Confessor nullo modo debet permittere peccatorum desperatum recedere à se, sed, potius imponat ei unum Pater, vel aliud leve.*

Concinunt Franciscus Salesius. & Carolus Borromeus, quorum prior hæc scribit: *Confessarius mellis & consolatoriis verbis imponere debet Pœnitentias . . . Et petere semper debet ab eo an Pœnitentiam injunctam libenter faciat quia si videret eum angustari, rectius faceret, aliam*

aliam ei leviozem imponendo. Posterior vero part. 4. Instructio Pœnit. Si Sacerdos ita expedire viderit, Pœnitentem interroget, an possit, anne dubitet Pœnitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam mutabit, aut minuet.

Quæ quidem omnia, ne in præcipitium trahant, alia ex aliis temperanda sunt; ita ut & Sacerdos nitatur semper convenientes pro qualitate criminum Pœnitentias indicere; & ab ea agendi ratione, prout Spiritus & prudentia suggererit, aliquando deflectat, non quidem propter duritiem aut socordiam Pœnitentis, sed propter quandam ejus pusillanimitatem; & ne fractus timore itineris nimium ardui, jam ab initio cadat animis. Unde forsitan satius fuerit quædam quidem præcipere; sed & duriora quædam proponere per modum consilii, ut per aliquot hebdomadas experiatur quid possit, quidve non valeat, Sic enim eo forte adducetur, ut quæ primum ex consilio præstitit, subinde ex præcepto adimpleat.

CXXVI. Hinc 3. nobis graviter à vero aberrare videntur, qui pro uno mortali ordinario æquam satis Pœnitentiam esse putant Coronam quinque decadum. Enim vero in hac qua vivimus sæculorum sæce ordinaria sunt peccata fornicatio, mollities, quin & pluribus in locis adulterium, blasphemia, item perjurium, ebrietas, detrectatio crudelis ac pœnæ continua, &c. An vero scelera hæc divisim congrue diluet Coronæ unius recitatio! Non credent qui leviori oculo Pœnitentiæ naturam & scopum perspexerint. Nimirum 1. ea esse debet ratio Pœnitentiæ ut contraria curet contrariis, puta eleemosinis avaritiam, luxuriam maceratione carnis, &c. prout dicemus num. seq. An vero lascivientem carnis superbiam egregie domabit precum aliquot recitatio? 2. Pœnitentia eo fine instituta est, ut à peccatore revocet, & quasi fræno quodam coerceat. Ergo per eam sentiri debet gravitas peccati. An porro in continentia vel fornicationis pondus & gravitatem per sentiet quis ex Coronæ unius recitatione; Annon potius scelera hæc ex Pœnitentiæ levitate metiendo habebit pro peccatillis? Et is etiam est Pœnitentiæ scopus, ut vitiosos habitus, male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollat. An, amabo, fornicationis, mollitiei blasphemix habitum tollat Coronæ unius persolutio? 4. Et is quoque ejusdem Pœnitentiæ finis est, ut & amoveat imminentem à Deo pœnam; & nos, dum satisfaciendo patimur pro peccatis nostris, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficiat. Atqui neutrum præstat ea, de qua loquimur, Pœnitentiæ larva. Non 1. an enim quis decades quinque recitando dicere ausit cum Tertulliano, Lib. de Pœnit. Cap. 11. *Deliqui in Deum, & periclitor in æternum perire.* Itaque nunc pendeo & maceror, ut Deum reconciliem mihi, quem delinquendo læsi. Non 2. fane enim unanimi sibilo exploderetur, qui è suggestu prædicaret, adulterum, fornicatorem, mollem, &c. per recitationem Coronæ unius; Christo ad mortem usque pro nobis amara quæque perpesso, conformem effici.

CXXVII. Hinc 2. Pœnitentia ut efficax sit & genuina peccatis ex adverso respondere debet. Ita inter alios docent SS. Chrysostomus,

& Carolus Borr. Prior Homil. 12. in Matth. Pœnitentiam dico, non solum à prioribus malis recedere; verum & quod majus est, bona præstare. Facite, inquit Johannes, fructus dignos Pœnitentiæ. Et quomodo id faciemus? si peccatis adversa faciamus. V. g. aliena rapuisti: incipe donare jam propria. Longo tempore fornicatus es? præscripto tempore ab uxore abstine, meditare continentiam, Proximum vel verbo, vel facto violasti: refer benedictionis verba conviciis, & percutientes te, nunc officiis, nunc etiam beneficiis placare contende. Neque enim vulneratio sufficit ad salutem tantummodò spicula de corpore evellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus. Deliciis ante & temulentia difflebas: jejunio & aquæ potu utcumque compensa. Vi disti impudicis alienum decorem oculis: faminam jam omnino non videas, majore tactus cautione post vulnera, &c.

Posterior in Instrukione Confessariorum: Faciat Minister, ut imposita Pœnitentia peccatis respondeat. Ita pro peccatis luxuriæ imponantur jejunia, vigiliæ, peregrinationes, cilicii usus, aliaque hujusmodi macerando corpori propria. Pro avaritiæ peccato, præter debitas restitutiones, eleemosinæ pro cujusque facultatibus injungantur. Sananda superbiæ, aliisque peccatis spiritualibus, oratio adhibeatur, qua coram Deo vires & vigor acquiruntur, quibus his peccatis obsistatur. Pro negligentia rerum Christianarum quas ignorant, conciones audiant, & per aliquod tempus doctrinæ Christianæ Scholas, aut Ecclesiæ Cathedras frequentent. In devotis & tepidis juvabit imponere, ut Ecclesias, divinaque Officia oraturi sæpius adeant, multasque usurpent orationes. At vero Blasphemis, & sacrilega lingua in Deum & sanctos petulanter maledicis, Pœnitentias graves & difficiles injungent, quæque culpæ gravitati respondeant.

Idem in Instruct. de Sacram. Pœnit. injungit, Confessarius Pœnitentiam pro causæ & personæ ratione, ita ut superbis humilitatis opera; carnis voluptatem sectantibus, jejunia, abstinentiam, cilicii gestationem, aliamque corporis macerationem pro peccati gravitate indicat. In oratione negligentibus, ut singulis diebus, mane saltem & vespere orationi vacent, feria secunda, & aliis certis diebus pro defunctis orent: certis item definitisque diebus devote visitent stationes, & præcipuæ devotionis Ecclesias, & Altaria, præsertim in Adventu & Quadragesima. Mundi pompas, choreas, aliaque opera satanæ sectantibus, eam Pœnitentiam imponet, ut in hebdomada, mane, certis diebus, sancta meditatione sibi proposita, solemnem illam sponsonem, quam per Compadres in Baptismo sancte fecerunt, redintegrent, intime Deum precando. In qua præcatione, firmo stabilique animi proposito, statuunt Christo Domino adherere, renuntiareque iterum atque iterum sæculi pompis, operibus tenebrarum, & diaboli imprimis, cui se adversarios esse professi sunt.

CXXVIII. Subdit sanctus Pontifex, hæc, juxta Ecclesiæ disciplinam, imponi posse pro ratione peccatorum, 1. ut Pœnitens vestium sericarum usu, auri ornamento, convivorum apparatu, venatione aliquo tempore abstineat. 2. Ut egentibus hominibus cibum suppeditet, ac ministrat, pedes item lavet. 3. Ut peregrinos,

pro

pro facultatum ratione, hospitio excipiat. 4. Ut in publica domo, hospitati, locove pio per aliquot dies operam navet. 5. Ut visitet qui in carcere sunt, eosdem consoletur, & cum per facultates potest, alacritate certo praestituto tempore. 6. Ut se per aliquot dies in Monasterium aliquod, aliumve semotum locum abdat, ubi Pœnitens vivat. 7. Ut certis diebus carne aut etiam vino abstineat. 8. Ut certis diebus, praesertim Feria IV. VI & Sabbato jejundet. 9. Ut etiam vescatur solum pane, & aquae potu utatur. 10. Ut certo aliquo tempore non equitet. 11. Ut si facultates suppetunt, certam pecuniae, aut frumenti, aut vini quantitatem in eleemosinam pauperibus Christi consecret. 12. Ut genibus flexis, aut etiam brachiis extensis in modum Crucis, certo tempore & hora praefinita, ante Crucem aliamve sacram Imaginem in Ecclesia oret. 13. Ut humi aliquamdiu jaceat, cubetve. 14. Ut flagella certis praescriptis diebus sibi adhibeat. 15. Ut cilicium aliquot dies induat. 16. Ut religiosam aliquam peregrinationem suscipiat, sancteque conficiat. 17. Ut statos Psalmos Pœnitentiales, aliasque Pœnitentiales preces pie recitet aliquot dierum spatio. 18. Ut certas Ecclesias puta stationales, vel praecipuae devotionis visitet. Hæc dignus Ambrosii, totque aliorum Sanctorum Successor.

S. Tho-
mas.

CXXIX. Etsi vero gravia multa sunt præter impudicitiam peccata fatendum tamen eam, ut pote adhæsitum malum, difficilius quam cetera, si forte intemperantiam excipias, curari. Unde neutrius habitum coercebit Director, nisi Pœnitentia nonnihil severiori; & ex qua intelligat Pœnitens se tam difficile ab eo profundum linio furecturum, quam in illud facile proruerit. Nec solum gravitati criminis, sed & peccatoris dignitati æquandus est Pœnitentiæ labor, secundum id Chrysostomi de Sacerdotio: *Ostendere volens Deus, hominum peccata longe majori supplicio expiari dum à Sacerdotibus, quam dum à privatis fiunt. mandat. Levit. 4. ut tantumdem à Sacerdotibus, quantum pro universo populo sacrificium offeratur. Quod quid aliud significat, quam Sacerdotis vulnera majori medicamento atque auxilio indigere: atque adeo tanto, quanto conjuncta simul universi populi vulnera indigent.* Hinc Presbytero, qui in fornicationem lapsus esset, Antiqui Canones Pœnitentiam decem annorum; Episcopo autem annorum quindecim, utique quia majus ex majori dignitate crimen admisisset, imposuerunt.

CXXX. Hinc 5. Sacerdoti cavendum, ne ei qui in aliena potestate est, ut servo, filiofamilias, uxori, & similibus, eam Pœnitentiam injungat, qua vel præjudicium afferatur illius juri qui Pœnitentem in potestate habeat; neve eum qua vel occasio detur spiritualis ruinæ; vel pœnitentis, alteriusve peccatum detegi, vel aliquod scandalum suboriri, vel ipse Pœnitens nimium deterreri, remissusve & tepidus reddi possit. Quamobrem talem imponet, qualem ab eo præstari posse judicet. Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget an possit, anve dubitet Pœnitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam mutabit aut minuet, uti jam supra dictum est. Ita idem S. Carolus ibid. §. de modo imponendæ Pœnit.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

CXXXI. Hinc 6. habendum præ oculis maxime ut Pœnitentia non tantum pœnalis sit, quod facile fit, sed & præcipue medicinalis, est enim Sacerdos, uti pluries diximus, & Medicus, qui congruentem morbis medicinam ex officio adhibeat; & Judex, qui peccatum & peccati pœnam æqua veluti lance metiri teneatur; sic tamen ut infirmis compati noverit, quia Pœnitentiæ tribunal non est forum iræ; sed misericordiæ. Unde S. Bernardus Serm. 2. de Resurrect. *Quærat ante omnia Pœnitentiæ Minister compassionis affectum, dehinc rectitudinis Zelum, & inter hæc discretionis spiritum non amittat. Sed quid agimus, quod nonnulli dura cervice & attrita sunt fronte, ut quo eis magis compatimur, tanto magis nostra compassione & patientia abutantur. Veruntamen oportet ut erga istos etiam priora sibi vindicet compassionis affectus: alioquin conterimus quasi solum calamus, & lignum fumigans extinguimus.*

Verum sicut non ille optimus est Medicus, qui in omni morborum genere sagaciter dissecrit, imo qui omne adversus morbos omnes penes se habet remediorum genus: sed qui remedia unicuique morbo idonea attemperat, & ægrum ut iisdem utatur prudenter disponit: uno verbo qui plures sanat ægros, quamvis forte nec doctior sit: nec tanta quam remediorum copia refertus: Sic nec ille bonus Director nuncupari possit, qui lepram inter & lepram accuratius dijudicare novit; qui Pœnitentis conscientiam penitus excutit? qui in expediendis conscientiae casibus non hæret, ubi sudant alii: sed ille demum boni Confessarii titulo insigniri debet, qui cunctos reconciliationis obices salutaribus præscriptis removet, qui teneros infirmi Pœnitentis gressus sic in via bona firmat, ut assuetam longo usu semitam peccandi dedifcat, & virtutis iter sequatur demum & amet.

At quemadmodum Medicus morbos nescit, nisi profunda humani corporis anatome didicerit, quo partium dissensu invertatur admirabilis hujus machinæ sanitas. sic neque spiritualis Medicus morbos animi vere cognoscet, nisi profunde cognoverit secretos humani cordis recessus; & varia motuum quibus huc & illic trahitur principia. Varia dico, quia ex diversis plerumque affectibus eadem extra prodeunt scelerum facies. Inimicitiae nimirum, injustitiæ, damnosa officii erga Deum vel proximum neglectio, in his quandoque oriuntur ex dominante superbia, in illis ex livore, in aliis ex avaritia, in pluribus ex insito rerum spiritualium fastidio, quod acediam vocant Theologi. Hæc qui minime norit, dum infirmum Pœnitentem tractare volet, id faciet unum, quod Imperici illi, qui morbum degunt, sed nusquam sanant, quia mali radices ut discernere nesciunt, sic nec refecare valent.

Sed unde hanc alieni cordis scientiam depromet Confessarius? ex proprii cordis inspectu. Hujus si accuratam dissectionem instituat, sicut cadaveris, Medicus; detegat quæ sint hujus vel illius vitii semina, quæ radices: an inordinatus sui amor, an augendæ fortunæ sitis, an natus erga Deum & divina tepor, &c. Sicque dum se ipsum emendare discet, discet & emendare ceteros, secundum id Proverb.

F f f f

verb. 18. 17. *Iustus, prior est accusator sui: venit amicus ejus & investigabit eum.*

CXXXII. Jam ergo ut salubriter medicinalem Pœnitentiam indicat Confessarius, eam nempe, quæ quasi fræno quodam coerceat, & vitiosos habitus male vivendo comparatos contra virtutum actionibus tollat; interrogabit 1. cur Pœnitens illud furti, detractionis, odii, &c. peccatum commiserit. Dicet forte alter id à se factum, quia despectus fuit, & læsa ejus fama; & fuliginem præfert; Alter, quia obturbata est quies ejus atque voluptas; & is servit malæ libidini. Tametli ergo eadem in iis omnibus foras eruperint peccata, non eadem tamen sunt radices malorum; neque hæc adeo iisdem sunt curanda remidiis. Unde præcipiet sapiens Confessarius humilitatis exercitium contra inanem gloriam, pietatis contra acediam, liberalitatis contra avaritiam: & quia, juxta Chrysostomum Lib. 1. de orando Deo, *nihil est quod non obtineat oratio, etiamsi mille peccatis obnoxius sis, sed vehemens, sed assidua*; præscribet orationes, in quibus Pœnitens superbiam suam, terrenis adhæSIONem, duritiem cordis, confiteatur Domino, eaque ejuret, & supplex precetur gratiam qua profunde sanetur. Securius autem & citius succedet morbi curatio, si & pie lectiones præscribantur, & severum in fine diei examen, quod subsequatur castigatio peccati quod forte exciderit.

CXXXIII. Nec est quod obijciatur, hujus quidem generis Pœnitentias esse salubres; at plerorumque Pœnitentiam facultati minime accommodatas; cujus tamen rationem haberi vult Tridentinum. Et vero quis hæc ab iis qui tritas sæculi vias ambulant, exigere aufit?

Nemo enim est, seu rudis, seu spiritualis, seu in sæculo, seu in clauistro degens, qui nisi tantum sit nomine Christianus, verbum hoc in praxi capere non debeat: *post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere.* Hoc item: *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis suis.* Id demum, *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Atqui eo unice tendunt medicinales Pœnitentiæ de quibus loquimur in præsens. Neque ex vel ipsis rudibus adeo graves sunt, ut fingit objectio. An enim ita arduum est ad Deum identidem erigere; os suum raptim aperire & attrahere spiritum gratiæ; conscientiam sub noctem indagare; quod peccatum fuerit lugere; protensis brachiis, vel terram deosculando, aut per aliquid gravius, si licebit, diluere. Sane hæc nedum hominem jam absolutionis gratia reconciliatum excrucient, ei, utpote jam ananti, sunt jugum suave. Hinc si quis animo deficiens, & à tentione graviter illectus, orationi tantillum vel piæ lectioni vacet, pene statim se se erigi sentiet, nescio quid sancti vigoris contrahere, à malo retrahi & confirmari in bono. Non ergo minui debet aut potest satisfactio medicinalis, cum necessaria sit ea etiam, qua nulla major est, necessitate medii; quatenus necessum est ut peccator vitiosos habitus coerceat, & Christo, capiti nostro se conformet. Unde Tridentinum in objecto loco permittit quidem ut pro facultate Pœnitentium minuatur Pœnitentiæ vindica-

tivæ, de quibus paulo post, at non Pœnitentiæ medicinales.

CXXXIV. His addiderim ad nove vitæ custodiam multum prodesse tum frequentem confessionis usum, tum & memoriam votorum, quæ in Baptismo emisimus. Et vero quid æquum magis, quam ut qui susceptam in Baptismo innocentiam recuperare nititur, doleat perfidiam, qua fœdus cum Deo solemniter initum rescidit, illud denuo totus renovet, spondeatque se deinceps majori fide servaturum?

Quod ad pœnalem Pœnitentiam attinet, constat ex dictis pro facultatibus ac ipsa fragilitate Pœnitentium esse minuendam; cum è contra medicinalis pro majori illorum fragilitate major indici debeat;) Quapropter mitius quoad jejunia, peregrinationes, &c. agendum cum iis qui vel gravi labore incumbunt, ut Agricola; vel, licet polleant viribus, levis sunt & imbecillæ voluntatis.

Sed quid tandem juris erga eos, qui hinc quidem vivunt tenuiter, dieque ac nocte ad alendam familiam defudant? Quæ, amabo, his pœnalis satisfactio injungi queat?

De istis sic Parisiensis Magister, quem hic totum sequimur. Vel id genus homines acri peccati dolore percelluntur, vel tenui ac modico, ut sæpe contingit. Si 1. id præcipue servabit Confessarius, quod dictum est n. 124. Præsertim vero monebit, ut in ipso laboris æstu interdum, stantes vel genu flexo exclament: *Hic ure, hic seca, modo in æternum parcas.* Si 2. præter mox dicta imperabit Confessarius, ut, quod ditibus Agricolis facile est, aliquid subtrahant gulæ; ut festis diutius commorentur in Templo gemebundi; ut aliquando in animæ gratiam faciant, quod sæpe in temporalium gratiam facit, id est, ut de nocte confluat ad orandum aliquando tempore, nunc prostratus, nunc brachiis in crucis modum extensis, solent enim tenebræ & noctis silentium addere calorem precibus, & horrorem criminis injicere. Hæc cui dura videbuntur, durior exhibebitur infernus: exhibebuntur & aliorum exempla, quos idem sponte fecisse didicimus. Erit tamen in his molliter & gradatim procedendum.

Quod ad eos spectat, qui corpore valent, nec laboriosis operibus incumbunt, erit his quidem neganda absolutio. donec sincerum, ut debent divinæ justitiæ satisfaciendi propositum gerant. Ubi autem ad omnia parati deprehenduntur, videndum erit quæ sit eorum animi constantia, quæ fragilitas. Si pœnam multitudini scelerum parem ferre possint, injungetur. Si vereri sit, ne ea territi deficiant animo, sicque fiat, ut *mandatum quod erat ad vitam, fiat ad mortem*: imponetur debita minor. ne forte abundantiori tristitia absorbeat, qui ejusmodi est. Unde Chrysost. Hom. 4. in 2. Corinth. *Non quod dignus sit, neque quod sufficientem exhibuerit Pœnitentiam, sed quod infirmus sit, ideo dignor illum veniam.* Et S. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. a. 2. *Quandoque ex industria minorem Pœnitentiam imponens, plus prodest Pœnitenti: qui forte magnitudine pœnæ posset à Pœnitentia peregranda impediri, propter debilitatem virtutis in eo de novo recuperatæ: & ideo*

ideo negligit minus damnum, ut majus evitet. Et iterum paulatim confortatus in eo divinus amor ad plura Pœnitentiæ opera peragenda ipsum incitabit propria sponte, quam Sacerdos eisdem secundum quantitatem peccatorum injungere potuisset.

Hinc divinam legem sequitur, non autem violat, qui minorem iusta de causa Pœnitentiam indicit; sicut qui votum, licet divino jure obligans, æqua de causa relaxat.

Ex his sequitur, Confessarium in ista satisfactionis materia duos inter scopulos, cum magno sui & Pœnitentium periculo versari; quos ut devitet cavendum ipsi, ut nec inconsiderato zelo austeriorem, nec crudeli misericordia molliorem Pœnitentiam imperet. Sit ergo Samaritanus, ait S. Bernadus cit. Serm. observans quando oleum misericordiæ. quando vinum fervoris exhibeat. Sed quis putas est fidelis ille dispensator? Is, ut opinor unus, qui assistentem divinæ sedis sapientiam sedulo & humiliter invocaverit.

CXXXV. Objic. contra Conclusionem 1. Prudens est Pœnitens, quæ & ipsius Christi exemplo regitur, & Pœnitentium viribus accommodatur. Atqui hujusmodi sunt leviores Pœnitentiæ. 1. Nituntur ipsius Christo exemplo; qui ut factis probaret onus suum esse leve, nec Zachæo, nec Peccatrici, aliisve id genus graves Pœnitentias imposuit. 2. Accommodantur hodierno Pœnitentium captui, quos si paulo gravius oneres, prorsus à sacro tribunali removeas; quique omnes ferme in eo statu, qui juxta nos ipsos satisfactiones imminui exigit.

CXXXVI. Resp. neg. min. & dico 1. Christum, cum Præcursoris sui ore, non fructus tantum, sed & dignos fructus Pœnitentiæ, postulavit, non qualemcuque, sed gravem Pœnitentiam egisse. Quod si nullam Peccatrici vel Zachæo Pœnitentiam injunxerit; tantam inspiravit utrique, ut hic quadruplum restituerit, illa largos fletuum imbres effuderit, totamque in atra, quam invifimus, solitudine, vitam transegisse existimetur.

CXXXVII. Dico 2. non tam Fidelium desideria, quam plerorumque Confessariorum molitiei tribuendum esse, quod eo usque frigescat Pœnitentia. Etsi enim vix hodie quisquam difficiles canonicæ Pœnitentiæ metas decurreret; non desunt tamen numero plures, qui pares delictis suis pœnas aliquando tandem essent subituri, si hinc quidem serio admoneantur, quam graviter deliquerint, quibus se bonis orbaverint, quam immania, nisi serio resipiscant, laturo sint supplicia; quanta tulerit Christus pro peccatis nostris; quot lacrymis Petrus, quot laboribus Apostolus gentium redimerint, ille metu extortam Domini negationem; iste quæ ignorans in incredulitate blasphemaverat, &c. Inde vero in omnibus Confessariis eisdem sensus eademque præcepta principia invenirent. Verum quam aliter se res habent! A Confessario uno ad alium transfugit Pœnitens, ut emptor à mercatore ad mercatorem, donec aliquando demum quempiam nactus sit, qui sibi placencia loquatur, & errores videat. Definat à nobis hæc prima mali labes; nec dubium quin utcumque resflo-

rescat Pœnitentia. Grave profecto est, seu veterano militi abstinere à vino, seu rustico media nocte surgere ad confitendum Domino. Atqui utrumque scimus sponte ac lubenter præstari.

CXXXVIII. Objic. 2. Satisfactio minus spectanda est qua parte solutionem debiti importat, quam prout est vitandi peccata remedium: cum sub priori respectu in futura vita persolvi possit. Atqui satisfactio ut remedium accommodari debet Pœnitentium captui & viribus.

CXXXIX. Resp. 1. neg. maj. Etsi enim utilior sit Pœnitenti ad coercendum peccatum satisfactio, prout medicinalis, quam ut mere punitiva: constat tamen in ea non parum spectanda esse punitionis rationem: cum passum à Tertulliano, Cypriano aliisque Patribus ut dolentis vindicta; ut compensatio qua redimitur impunitas, ut redemptrix peccatorum exhibeatur. Et certe Tridentina Synodus quæ satisfactionis naturam probe noverat, utramque pœnæ ac medicinæ rationem in ipsa & æquo intuetur. habeant præ oculis Sacerdotes, ait Cap. 8. ut satisfactio quam imponunt non in tantum ad novæ vitæ eustodiam & infirmitatis medicamentum, sed ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

CXL. Resp. 2. neg. min. in sensu objectionis, quæ falso supponit Pœnitentiam delictis longe minorem, esse verum & efficax contra futuros relapsus medicamen. Contrarium enim quotidiana experientia compertum est.

Etsi vero peccati pœna in Purgatorio exolveri potest; at nonnisi contra Dei legem eo remitti potest: cum votum ejus quatenus in hac vita, prout per tempus licebit persolvenda, sit de necessitate salutis. Unde Augustinus, vel potius Cæsarius Serm. 104. in Append. alias 41. de Sanctis hæc habet num. 5. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quamdiu vivunt, ea redimere Pœnitentiæ medicamentis noluerint, ad illum ignem, de quo dicit Apostolus 1. Corinth. 13. 15. Ipse autem salvus erit, si tamen quasi per ignem, venire non poterunt; sed magis illam duram & irrevocabilem sententiam audituri sunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum.

CXLI. Objic. 3. Pars sine qua Sacramentum totam suam essentiam, proinde & effectum habere potest, si non omitti prorsus, & certe mitior imponi valet. Atqui sine satisfactione, ut quæ pars tantum sit integrans, Sacramentum totam habet essentiam &c.

CXLII. Resp. 1. neg. maj. Minister enim non solum curare debet ut Sacramentum suam habeat essentiam, sed ut ipse quæ sui sunt muneris adimpleat. Atqui præcipuum Ministri officium est ut parem moraliter Pœnitentiam delictis injungat: Cum alioquin ex Tridentino alienorum peccatorum particeps efficiatur.

CXLIII. Resp. 2. dist. min. Sacramentum suam habet essentiam sine satisfactione in actu exercito, C. sine satisfactione in voto, N. Sicut ergo absque alicujus satisfactionis voto, sic & absque voto satisfactionis proportionatæ, vel nullum, vel summopere dubium est Sacramentum.

CONCLUSIO IV. Potest Minister opera aliunde præceptam satisfactionem injungere; ut & orationem pro aliis seu vivis, seu defunctis. Generatim tamen opera alia indebita Pœnitentibus imponi debent. Atque id à Confessario factum esse præsumi debet, nisi aliud vel ex verbis ejus, vel ex circumstantiis intelligatur. Quatuor sunt partes.

CXLIV. Prob. 1. pars: Ut opus alias debitum ex voto vel præcepto in satisfactionem imponi possit, satis est, ut & bonum sit, & pœnale, & non obstante debiti lege satisfactorium esse valeat. Atqui opus aliunde debitum & bonum est & pœnale, ut patet in jejuniis & oratione. Sed &, quod summa est difficultatis, idem opus satisfactorium esse potest. 1. enim Martyrium, eo etiam casu quo sub præceptum cadit, est maxime satisfactorium. 2. Actio aliunde debita potest meritoria esse: ergo & satisfactoria. 3. Vitæ hujus flagella, seu à Deo specialiter in peccati vindictam imitantur, seu ex alia quacumque causa proveniant, satisfactoria sunt, dum sponte acceptantur, ut docet S. Thomas hic q. 15. art. 2. atqui tamen necessaria sunt. 4. Per actum ex charitate debitum potest debito justitiæ satisfieri, ut dum quis opifici in extrema necessitate constituto pactam mercedem solvit. Ergo & per unum eundemque actum impleri potest & Ecclesiæ & Confessarii præceptum. 5. In satisfactione nostra non spectatur justitiæ rigor, sed mixta justitiæ benevolentia: cum satisfactio Pœnitentis & gratuito semper admittatur; & plus placeat ea bona intentione & Dei offensi dilectione, quam penes æquam proportionem. Atqui opus aliunde debitum hanc Dei offensi dilectionem importare potest. Addit Sylvius ead. quæst. 15. art. 1. post S. Thomam quodlib. art. 28. *Ea quæ præter injunctionem expressam facit Pœnitens, accipere majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali Sacerdotis injunctione; Quidquid boni feceris, &c. quam si sine talis injunctione assumeretur: quia, inquit, sunt quodammodo satisfactio sacramentalis ubi vir accuratus non ait opera hæc satisfactionem importare simpliciter, sed quodammodo sacramentalem.*

CXLV. Prob. 2. pars: ut imponi possit in Pœnitentiam oratio pro mortuis, sufficit ut ea pœnale quidpiam habeat, quod & impetratorium esse possit pro mortuis, & satisfactorium pro Pœnitente. Atqui res ita est. Ut enim charitas erga defunctos non minuit meritum elemosinæ vel orationis, sic nec minuit vim utriusque satisfactoriam. Et vero, ut docet S. Thomas Quodl. 3. q. 13. art. 1. *Opus quod quis facit ex intentione Sacerdotis, dupliciter valet Pœnitenti: uno modo ex natura operis, id est ex opere operantis: alio modo ex vi clavium, id est ex opere operato.* Porro in prædicto casu Pœnitens sic valorem actionis suæ ex opere operantis defunctis applicat, ut sibi maneat valor ejusdem ex opere operato, utpote quem pro arbitrio suo alienare non possit. Ita Henricus à S. Ignat. num. 2610.

CXLVI. Prob. 3. pars: Nempe quod generatim præcipienda sint Pœnitentibus opera alias indebita. 1. Quia par est ut peccatori no-

vum aliquid & difficile injungatur, tum ut peccati sui pondus ex pœna sentiat; tum quia durior esse debet ejus conditio, quam innocentis. 2. Quia generatim ea est intentio Ecclesiæ, ut quisque pro delictis suis speciali quodam opere satisfaciat. Atque id subindicat S. Thomas hic qu. 13. art. 1, ad 3. ubi vult hominem *aliquid super mandata erogare ut satisfaciat.*

CXLVII. Licebit tamen, ait Sylvius ead. q. 15. art. 1. aliquando justis ex causis imponere opus aliunde præceptum, ut Officii recitationem, jejunium Ecclesiæ, restitutionem & similia; nimirum si advertat Sacerdos, Pœnitentem non habere opportunitatem aliter faciendi; aut si ex hac indulgentia futurum sit ut ad amplius quid deinde præstandum stimuletur.

CXLVIII. Prob. 4. pars; quia præsumendum est Confessarium à trita via non recedere. Porro hæc trita est Confessariorum praxis, ut dum jejunium vel Missæ auditionem præcipiunt, ea præcipere censeantur ad quæ Pœnitens non tenebatur aliunde. Unde si jejunium voveras hac die qua abstinentiam præcipit Confessarius, debes id eum monere, ut vel Pœnitentiam aliam indicat tibi, vel eandem in diem alium transferat.

CXLIX. Quandoque tamen contingit ut vel ex communi intellectu, vel ex satisfactionis implendæ tempore, vel aliis ex circumstantiis judicetur rem alioqui præceptam injungi à Confessarios. Quapropter, ait Parisiensis Professor, si duæ Missæ imponantur die festo, communiter intelligitur una tantum imponi præter eam quæ præcepta erat. Si inchoante Quadragesima injungatur jejunium, intelligitur jejunium, quadragesimale; quia alioqui nimium differretur satisfactio. Si denuo imponatur elemosina, satisficit dando extreme indigenti, quamvis aliunde ad id charitas obliget neque enim præsumitur Confessarius extraordinariam hanc extremæ indigentiae circumstantiam exclusisse; ne alioqui nimium gravaretur Pœnitens.

CL. Objic. 1. contra 1. part. Nemo potest per idem pretium duplici debito satisfacere. Atqui Pœnitens, cui injungeretur opus aliunde præceptum, duplici debito satisfaceret per idem pretium.

CLI. Resp. dist. maj. Nemo potest duplici debito justitiæ proprie dictæ per idem pretium satisfacere, C. duplici debito ex diversis virtutum titulis, præsertim quando non resistit benignus creditor, N. Itaque in justitia proprie sumpta, quæ datæ & acceptæ æqualitatem spectat, non potest per rem unam expungi debitum duplex: unde qui decem ex mutuo, decem & ex locato debet, non nisi per viginti æqualitatem constituere potest. Ast mitius se res habent in iis quæ Deo vel etiam proximo ex diversis virtutum titulis debentur. Sic duplex charitatis & justitiæ debitum expungit, qui centum debens, centum reddit vicino in extrema necessitate posito. Sic infirmus cui ad interitum vergenti injungis ut fidei, spei & charitatis actus eliciat, ut sanctum Jesu nomen inclamet, &c. & Pœnitentiam implet, & rem aliunde præceptam exe-

Exequitur. Ratio ulterior est quod Deus, qui Pœnitentium attentionem præcipue ponderat, indulgeat misericorditer ut quæ sub uno titulo sibi debentur, sub alio identidem offerri possint; cum id vel ad misericordiæ ejus commendationem, vel ad bonum Pœnitentis expedit. Quod tamen raro fieri debere supra animadvertimus.

CLII. Inst. Si res ita sit, facile continget ut ad nihil amplius teneatur peccator, quam justus: puta ad jejunium quadragesimale. Atqui id absurdum est.

CLIII. Resp. Tunc duplex fore discrimen inter utrumque: 1. enim peccator non solum ad jejunii substantiam tenebitur, sed & ad modum; quatenus jejunium prout satisfactorium exequi debet. 2. peccator multo majorem sibi, quam justus, vim in observando jejunio inferet: cum iis solum jejunia aliunde præcepta injungantur, qui hæc tamen eadem vel ex toto, vel ex majori parte omiserunt. Porro non vetat Deus ne difficultas in re nondum experta computetur à Pœnitentiæ Ministris.

CLIV. Objic. 2. Opus satisfactorium, ut pœnale sit, aliquid delectationis vel utilitatis subtrahere debet. Atqui opus aliunde præceptum nihil subtrahat hujusmodi: cum jam utilitas vel delectatio per antecedens præceptum subtracta fuerit.

Resp. dist. maj. debet subtrahere aliquid utilitatis absolute, C. debet subtrahere novam & distinctam inducendo pœnalitatem, N. Eo enim ipso quo opus illud pœnale est, etsi ab anteriori præcepto hanc pœnæ rationem habeat, potest Deo offerri in satisfactionem; sicut & eidem offeruntur quibus non aliquando percellit flagella. Quin & oblatio hæc quandam pœnalitatis rationem habet: quæ tamen quia levior, vix unquam sola injungi debet à Confessario, nisi aliud exigant personæ & temporis circumstantiæ; quod raro admodum occurrit.

CLV. Ceterum, & id, ne quid utilium excidat, monendum credimus, non desunt, qui absolute negent posse unquam in satisfactionem injungi rem aliunde præceptam. Quinimo ait Simonnet pagina 297. *videtur Confessarius graviter peccare, si pro gravibus peccatis imperet tantum opera aliunde præcepta, quantumvis ex se laboriosa sint & satisfactoria:* quia non est vera & specialis vindicta peccati, id quod exequi debeas, etsi non peccasses. Mihi censura hæc rigidior esse videtur. Certo vir non mollior Pontasius hic cas. 12. approbat & commendat Pœnitentiam in eo sitam tantum, ut quis graves quibus quatitur afflictiones Deo offerat. Nititur ille his S. Thomæ verbis in 4. dist. 51. qu. 1. art. 1. *Quamvis illa flagella non sint omnino in potestate nostra; tamen quantum ad aliquid sunt, cum scilicet eis patienter utimur: & sic homo facit de necessitate virtutem. Unde & meritoria & satisfactoria esse possunt.*

CONCLUSIO V. Necesse non est ex natura rei & Christi institutione, ut Sacerdos Pœnitentiam ante absolutionem adimpleri curet, Potest tamen saltem ex parte id exigere plurimis in casibus,

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Prima pars quæ est contra Petrum de Osina, Spalatensem Lib. 5. de Rep. Christ. Cap. 7. num. 57. Theophilum Brachet in Lib. cui titulus, *Verax pacificus*, Quenellum propos. 87. ubi *Modus plenus sapientia, lumine, caritate, est dare animabus tempus: incipiendi ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.* Præverat Ant. Arnaldus in Lib. de freq. communione part. 2. Cap. 8.

CLVI. Prob. 1. Si satisfactio ex rei natura ex institutione Christi semper & quocumque in casu absolutioni esset præmittenda, graviter ac sacrilege peccarent quicumque methodum aliam sequuntur, aut lapsis retro temporibus secuti sunt, ut pote qui ipsam Christi constitutionem temerando, impie & invalide absolverent. Atqui fallum & horrendum consequens. 1. Quia adversatur ipsi Christi exemplo, qui redeunti Prodigio cito stolam primam proferri jussit sub nomine Patris familias; neque illum remisit, ut pascendo porcos diutius portaret statum peccati. Sensit id Montensis Interpres, unde voculam cito, licet hanc geminato articulo ferat textus græcus, temere expunxit. In idem facit agendi ratio Christi erga bonum latronem, qui statim ut agnovit culpam suam his verbis, *Et nos quidem juste*, &c. *Domine, memento mei*, id audire meruit: *Hodie mecum eris in Paradiso.* His equidem exemplis abuti potest mollior disciplina sed quidni seposito abusu utiliter adhibeantur?

CLVII. 2. Quia ex S. Thoma 2. 2. qu. 10. art. 12. *Consuetudo Ecclesiæ semper est in omnibus æmulanda.* Quin & teste Augustino Epistol. 54. alias 118. *Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia: quin ita faciendum sit; disputare, insolentissimæ infamiæ est:* idque semper verum erit; quia Ecclesia tam hodie quam neri est columna & firmamentum veritatis. Atqui constat eum esse Ecclesiæ tam Latinæ quam Græcæ morem, ut non semper, ac multo minus quasi ex institutione Christi satisfactionem præmittat absolutioni. Sane contrarium praxim à sæculis pene tredecim apud Græcos vigere adversarii ipsi confitentur, & probat Morinus Lib. 6. Cap. 24. ex Græcorum Ritualibus atque Scriptoribus. Idem verò in Ecclesia Latina à sæculis sex facilitari res est quæ in dubium revocari non possit. Ergo, ne quod insolentissimæ infamiæ est totam damnemus Ecclesiam, necesse est ut eos damnemus, qui satisfactionem ex ipsa Sacramenti constitutione, absolutioni necessario præmittendam docent.

CLVIII. 3. Quia assertionem nostræ contrariam, quoties prodiit, constanter protrivit Apostolica Sedes, & cum ipsa Doctores Catholici. Sic 1. Sixtus IV. post Alphonsum Carrillo Toletanum Archipræsulem hanc Petri de Osina thesim perstrinxit anno 1478. *Pœnitentes non sunt absolvendi, nisi peracta prius Pœnitentia eis injuncta.* Sic & propositiones istas anno 1690. reprobavit Alexander VIII. 16. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit, non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex & præscriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ardo Pœnitentiæ*

G g g g

tæ

tia est inversus. 18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiam si cum plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu. Sic demum Parisiensis facultas propositiones, quibus docuerat Theophilus Brachet, hodiernæ absolutionis sine prævia satisfactione praxim, abusivam esse, scandalosam, ac institutioni Christi & naturæ Sacramenti contrariam, ex iudicio confixit: Propositiones illæ, quæ afferunt executionem Pœnitentiæ seu satisfactionis imposuere, necessario & ex institutione Christi ac invariabili natura, ita prærequiri absolutioni, ut alioqui absolutio non sit valida, nisi ejusmodi satisfactio prius completa fuerit, temerariæ sunt & hæreticæ, à Sixto IV. contra Petrum de Osma illiusque sequaces prædamnata Bulla data an. 1478. Atque adhuc errorem astruendum abutitur Auctor Concilio Tridentino.

CXLIX. Prob. 2. Ideo hodieque injungenda esset & exequenda ante absolutionem satisfactio, quia praxim hanc servasset vetus Ecclesia. Atqui nec servavit unquam quoad capitalia omnia; nec totam semper servavit etiam quoad graviora; nec demum si quoad utraque servasset, idcirco ex natura rei hodie necessario observanda foret.

LX. 1. Quidem nunquam servavit quoad capitalia omnia. Si enim servaverit, vel ante severam Canonicæ Pœnitentiæ institutionem, quæ proprie sæculo tertio incepit, quarto autem & quinto invaluit; vel post institutionem ejus. Non ante Canonicæ Pœnitentiæ institutionem. Nullum enim, si Corinthii incesti factum exceperis, reperire est, seu in Scriptura, seu in Patribus, vestigium dilatae necessario post satisfactionem à Sacerdote impositam & executam reconciliationis. Ut enim omittam agendi rationem Apostolorum Principis, qui semel tria, semel vere quinque hominum millia statim baptizavit, quorum utique plures non unius sceleris Deicidii potissimum conscii erant. Paulus qui sane gravia multa Corinthiis exprobrat, id unum ab ipsis exigit, ut ante se probent, quam de Pane Eucharistico edant: quæ probatio juxta Trident. Sess. 13. Cap. 7. sic semper intellecta est, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur; absque præmissa confessione sacramentali ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Non nego horum multis protrahi debuisse absolutionem: nego dilatare fuisse aut differendam, donec omnes satisfecissent: nec enim qui minora curat Apostolus, rem tanti momenti missam fecisset. Neque hanc fuisse praxim Patrum primi ac secundi sæculi nullo monumento evinci potest; cum è contra ex Irenæo Lib. 3. Cap. 4. nu. 3. deduci possit & Cerdonem pluries post factam exomologesim sine mora reconciliatum fuisse; & ex Eusebio Lib. 5. in fine constat Natalem, qui ab hæreticis in Episcopum electus fuerat, à Zephyrino Communioni restitutum fuisse, statim ut Pœnitentiæ argumenta exhibuit.

CLXI. Sed neque post institutas Canonicæ Pœnitentiæ leges, morem hunc servavit Ecclesia, ut neminem gravis etiam peccati reum nisi præmissa satisfactione reconciliaret. Patet

id vel iis Patribus, qui sanctam hujus temporis erga Pœnitentes severitatem strenue magis vindicarunt. Sic S. Pacianus multum varia inter peccata discrimen constituit. Primum, inquit in parænesi ad Pœnit. de modo peccantium retractemus, sedulo requirentes, quæ sint peccata, quæ crimina: ne quis existimet propter innumera delicta, quorum fraudibus nullus immunis est, me omne hominum genus indiscreta pœnitendi lege constringere. Ubi peccata minora criminibus, gravia tamen ut plurimum, sicut ex contextu liquet, communi, ut nunc Pœnitentia diluuntur.

Sic S. Gregorius Nyssenus Epist. ad Letoium: Qui inquit, latenti ab latrone sibi alienum usurpat, deinde per confessionem peccatum suum Sacerdoti declarat vitii studio in contrariam mutato agnitum curabit. Ergo tunc sufficere poterat ut etiamnum, cum restitutione confessio furti.

Sic S. Chrysostomus orat in S. Philogonium, quam quinque diebus habuit ante Natale Domini: Neque, inquit, quispiam mihi dixerit: vereor habere conscientiam peccatis oppletam, &c. Sufficit enim horum quinque dierum tempus, si sobrius fueris, si vigilaveris, &c. Provocasti Deum pecuniarum rapina, per easdem illum reconcilia. Provocasti lingua & male dicentia, & multis contumelia affectis, vicissim lingua placato. . . . Hæc non egent multis diebus, annisve, sed solo animi proposito, & uno die perficiuntur. Quæ porro solo egent proposito, & uno die perficiuntur, præviā, quæ pro rapina, maledicto, & multis conviciis gravior esse solet, satisfactionem non requirunt. Mitto alios quorum plurimi in seq. disert. redibunt. Hic solum cum Morino, solerti hujusmodi antiquitatis scrutatore dicere liceat: Secundum hoc peccati genus, id est, peccata mortalia minus gravia, eodem plane modo curabat Ecclesia, quæ nunc universa fere mortalia curare solet. Et infra. Ut compendio dicam, peccatorum hoc genus, quantum diligenter legendo & inquirendo consequi potui, eodem plene modo ab Ecclesia curatum & punitum est, quo ab annis quadringentis ad hunc usque diem annua fere mortalia peccata legimus ex Doctorum Scholasticorum præceptis, & Ecclesiæ approbata praxi curata fuisse.

CLXII. Nunquam judicavit Ecclesia pro ipsis etiam criminibus ex ipsa rei natura totam satisfactionem reconciliationi præmittendam esse. In eo enim quod ex rei natura & institutione Christi necessarium est, nec dispensat, nec dispensare potest Ecclesia. Atqui tamen multis in casibus dispensavit Ecclesia, ut conciliarentur, qui necdum totam satisfactionem impendissent. 1. Nempe cum Pœnitens in vitæ discrimen veniebat ante expletum Pœnitentiæ tempus: Ita constat ex Concilio Nicæno 1. Can. 13. Carthaginensi IV. Can. 76. & aliis de quibus supra. 2. Cum vereri erat, ne propter dilatare absolutionem Pœnitens, cum uxore, cum liberis. . . in hæresim vel schisma, diabolo invitante raperentur: Ita Cyprianus Epistol. 52. 3. Num instabat Tyrannorum persecutio: Ne, ait idem S. Martyr Epistol. 54. quos excitamus & hortamur ad prælium, inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus. 4. Cum spes

spes affulgebat futurum ut hac quasi præprope-
ra reconciliatione plures ab hæresi vel schismate
resipiscerent. Ita Cornelius summus Pontifex
Maximum Presbyterum, & Trophymum ab
hæresi cum aliis pluribus reduces, sine mora
suscepit & absolvit. 5. Aliquamdiu saltem ob da-
tos à Martyribus libellos. 6. Cum Pœnitentes
ex intenso ac vehementi dolore merebant ut in
sui gratiam temperaretur Pœnitentiæ rigor.
Statuimus, ajunt Patres Ancyрани Can. 5. *ut*
Episcopi modo conversionis examinato, potestatem
habeant vel utendi clementia, vel plus temporis
adjiciendi. Ante omnia autem præcedens vita &
quæ consecuta est, examinetur, & sic eis indul-
gentia impetitur. Esto præter externam hanc
Ecclesiæ totius absolutionem alia non opus esset
sacramentali: at hæc poterat concedi, statim ac
prior concessa erat: nec dubium quin, ut in-
stante persecutione lapsi *Corpore ac Sanguine*
Christi muniebantur, Maximus & Trophymus,
statim & à Cornelio recepti sunt, potuerint si-
cut antea post quodlibet aliud peccatum, sacris
operari.

CLXIII. 3. Demum neque si usquam servas-
set Ecclesiæ praxim præmittendæ satisfactionis
absolutioni, hæc ideo etiamnum necessario ef-
fet observanda. Ut enim disciplina vetus perpe-
tuam similis disciplinæ necessitatem inducat,
sufficit ut Ecclesia disciplinam suam immutare
possit, & in gravibus multis immutaverit. Con-
stat si quidem ex dictis præsens caput non esse
fidei punctum, sed disciplinæ. Atqui non modo
disciplinam suam mutare potest, in ipsa etiam
Sacramentorum administratione salva tamen illo-
rum substantia; sed & hanc de facto in gravi-
bus multis immutavit. Sic olim & justis de cau-
sis conferebatur Baptismus trina immersione.
Sic passim dabatur sacra Communio sub specie
duplici. Sic panes consecrati varias in partes in
usum tam Sacerdoti quam populo confringe-
bantur. Atqui tamen nemo unus est qui hæc
sub quocumque prætextu instaurare ausit. Ergo
idem dicendum in præsentī negotio. Vide Gal-
licum nostrum de SS. Ministeriis Tractatum,
Cap. 15. num. 5.

CLXIV. Prob. 3. Potest Sacramentum sub-
sistere sine parte tantum integrali. Atqui licet
satisfactionis votum essentiale sit Pœnitentiæ,
ipsa tamen satisfactio actu exercita, pars est so-
lum ejus integrans. Atque hinc Tridentinum
Sess. C. 14. enumerans varias Pœnitentiæ partes
absolutionem à peccatis præmittit satisfactioni.
Adde quod ad Pœnitentiam necessario prære-
quiruntur multa, quæ inchoatæ satisfactionis lo-
cum habeant, puta pænale conscientie examen,
invocata pluries ad seriam contritionem S.
Spiritus gratia, aperta & gemebunda confes-
sio, &c.

CLXV. Ex his colliges non posse Pœniten-
tem rite dispositum cogi ad præmittendam ab-
solutioni satisfactionem. 1. Quia alioqui à
communi Ecclesiæ usu receditur, quod, nisi
temere à privato quopiam in re gravi tentari
nequit. 2. Quia Pœnitens rite dispositus jus
habet ad absolutionem statim recipiendam;
ejusque plurimi interest, ne diutius in peccati
statu remaneat, sed quamprimum in amicitia
Dei redintegretur. 3. Quia satisfactio post
absolutionem, proinde in gratiæ statu peracta,

& meritoria est, & acceptior Deo, & longe
efficacior, tum ad abluendas præteriti delicti
pœnas, tum ad muniendum adversus futura
peccata Pœnitentem, quam quæ præstatur ab ho-
mine nondum justificato.

Secunda pars quam Lugo disp. 14. num. 170.
merito vocat communem Theologorum do-
ctrinam, Prob. Ut Confessarius à Pœnitente
exigere aliquando possit & debeat, ut Pœni-
tentiam adimpleat ante absolutionem, sufficit
ut & Sacramenti valori providere debeat, &
id sæpe non possit nisi probatis prævia Satis-
factione dispositionibus Pœnitentis. Atqui rem
ita esse constat tum experientia: *Ego*, inquit
Rod. Arriaga hic Disp. 38. num. 39. *dicere*
possum me multoties cum aliquibus juvenibus hoc
remedio usum, & feliciter illud mihi successisse;
tum Pœnitentium indigentia, qui nusquam
peccati sui gravitatem sentient, nisi salubri abso-
lutionis dilatione, & laboriosæ satisfactionis
operibus ad se ipsos redire compellantur.

CLXVI. Porro tunc præmittenda est recon-
ciliationi satisfactio, 2. cum quis nulla, vel le-
gitime suspecta exhibet doloris indicia. 2.
Cum lethale odium servat corde; & inimico
suo reconciliari abnuit; 3. Cum illatam gra-
vem proximo injuriam reparare detrectat; 4.
Cum vel proximam occasionem, vel habitum
peccandi desere negligit; 5. Cum quia facile
& cito relapsus sit; merito vereri est, ne pari
incuria revertatur ad vomitum; 6. Cum in-
junctam sibi satisfactionem neglexit ex inertia,
quam abjecisse non videtur. In his enim & aliis
ejusmodi casibus merito dici possit cum S. Gre-
gorio: *Confessionis verba quid sunt aliud nisi*
folia? vera porro Pœnitentia non ex foliis, sed
ex fructibus pensari debet. Sed de his plenius
ubi de absolutione.

CLXVII. Objic. 1. cum Hexaplista: *Hæc*
dicit Dominus Deus, Ezech. 13. v. 18. & 19.
Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito ma-
nus: ad capiendas animas: & cum caperent
animas populi mei, vivabant animas eorum;
id est, quos occiderant, asserabant plenos esse
succi & vitæ. Atqui sceleris hujus reos se faci-
unt, qui absolvunt præpropere, quos nondum
digna satisfactione probaverunt.

CLXVIII. Resp. neg. min. quatenus falso,
(& contra praxim quam Quenelliani Sacerdo-
tes, alii erga alios frequentant) asserit præ-
propere absolvi eos omnes qui necdum satis-
factionem ex toto vel parte adimpleverant:
cum ex iis sunt multi, qui statim ut quidpiam
paulo gravius sibi exciderit, illud Petri exem-
plo tam serio defleant & excrentur, ut majora
ante satisfactionis sacramentalis initium exhibe-
ant veræ contritionis specimina, quam alii
plures peracta etiam satisfactione. Longe alter
erat situs Pseudoprophetarum, quos per Eze-
chielem redarguit Deus: hi enim mendacibus
vaticiniis & justos agebant in præcipitium, &
iniquos retrahebant à Pœnitentia: dicentes utrif-
que, *Pax, pax*, cum non esset pax.

CLXIX. Inst. Ergo juxta nos ipsos requiri-
tur ut ante absolutionem defleat quis peccatum
suum, illudque humiliter confiteatur. Atqui
& dolor ille, ipsa Confessio quoddam sunt ini-
tium satisfactionis. Id autem & nihil aliud exegit
Quenellus in propof. 87. Ita idem Hexaplista.

Resp.

CLXX. Resp. Nemini unquam sanæ mentis venisse in animum ut absolvi posset, qui nec doluisset peccatum, nec humiliter deposuisset. Verum id adeo notum est omnibus, ut ridiculus sit qui Emphatice hoc docere voluerit. Aliam esse Novangustianorum erga Laicos & probatioris vitæ Moniales sententiam & praxim, nemo nisi rudis ignorat. Sed de his quæ refricare durum est vide Tract. Theolog. pag. LI. & seq.

CLXXI. Obje. 2. SS. PP. multa docent quæ cum opinione nostra compati nequeant. Nimirum docent 1. absolutionem esse mercedem, satisfactionem vero quo redimuntur peccata, & debitum expungitur. Sic Tertullianus Lib. de Pœnit. Cap. 6. *Quam iniquum Pœnitentiam non adimplere, & veniam delictorum sustinere*, seu expectare: *hoc est pretium non exhibere, & ad mercedem manum emittere*. Idem tradunt Cyprianus & Ambrosius supra adducti nu. 26. & 27. Atqui pretium ex natura rei mercedem, & solutio remissionem debiti præcedere debent.

CLXXII. Docent 2. concessionem veniæ ante Pœnitentiam divinæ legi, & Pœnitentiæ institutioni prorsus adversari. Sic Cyprianus Tract. de lapsis: *Contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautis*, seu, ut Epist. 10. loquitur. *ante actam Pœnitentiam, communicatio. Irrita & falsa pax, periculosa dantibus*, & nihil accipientibus profutura.

CLXXIII. Docent 3. eos tantum à Sacerdotibus rite absolvi, quos à Deo veniam obtinuisse præsumi potest. Tunc enim ait Gregorius Mag. Hom. 26. in Evang. *vera est absolutio præsentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis*. Atqui docent simul eos tantum à Deo jam absolutos præsumi posse, qui altum suum de peccatis dolorem per dignos Pœnitentiæ fructus comprobaverint. Sic Augustinus Enchir. Cap. 65. *Quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba vel quæcumque alia signa procedit: recte constituuntur: tempora Pœnitentiæ; ut fiat etiam satis Ecclesiæ in qua remittuntur peccata*. Sic idem S. Gregorius Lib. 6. in 1. Reg. Cap. 2. n. 33. *Tunc bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur*.

CLXXIV. Docent 4. incertam admodum esse absolutionem quæ infirmo datur ob impendens mortis periculum. Unde Augustinus Serm. 393. alias Homil. 41. inter 50. *Agens Pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus*. Atque hinc qui ex imminente tantum morte absoluti fuerant, ad eum, si convalescerent, Pœnitentiæ remittebant gradum, in quo erant ante morbum; ubi liquet ex Conciliis Nicæno. Can. 13. Carthaginensi IV. Can. 78. Arausicano. Can. 3. &c. Atqui horum nulla est ratio, nisi quod summopere dubia vel haberetur absolutio omnis ante plenam satisfactionem concessa. Ergo.

CLXXV. Resp. ad 1. dist. Docent Patres satisfactionem aliquam præire debere absolutioni à culpa peccati, C. satisfactionem à Sacerdote impositam, Subd. præire debere absolutioni à

pœna temporali, C. absolutioni à peccatis, item dist. præire debere cum ita jubet Ecclesiæ lex atque disciplina, C. necessaria & ex ipsa Christi constitutione, N. Ut appareat an sensus noster, à Patrum sensu discrepat, videndum quid illi, quid nos doceamus. Docent itaque 1. neminem à peccatorum culpis absolvi posse, nisi iram Dei prævia satisfactione lenire incipiat: Id & nos docemus, qui fatemur neminem nisi iusto peccati dolore commotum, & rite confessum absolvi posse. Utrumque autem quædam est nec minima satisfactio. Docent 2. neminem à temporali pœna absolvi nisi ex prævia satisfactione, quæ ad Sacramentum referatur. Id & nos concedimus, quibus persuasum est in Purgatoriis ignibus dilui, quidquid in terris expunctum non fuerit. Docent 3. in satisfactionis explendæ modo sequendas esse Ecclesiæ leges; ita ut absolutioni præire debeat satisfactio, quoties id lægitima constitutum fuerit auctoritate; prout forte sancitum est occasione Decianæ persecutionis: Et id quoque ultro fatebimur. Verum nihil inde contra nos, nisi ex Patribus probetur eorum qui semel graviter lapsi fuerint, neminem, nisi contra Christi legem, posse reconciliari, aut unquam fuisse reconciliatum, sine prævia satisfactione; proinde SS. Ecclesiæ Doctores, Confessores, Virgines, quibus lethale dubium admisisse contigerit, nusquam vel celebrasse, vel ad sacram synaxim accessisse, nisi post impletum an absolutionem pensum satisfactionis. Id autem cum Morino rejicimus, imo ridiculum arbitramur.

CLXXVI. Ad 2. dist. pene ut statim: docent veniæ concessionem ante Pœnitentiam quamcumquæ adversari legi divinæ, C. ante Pœnitentiam sacramentalem, vel potius canonicam de qua loquuntur, Subd. adversari legi divinæ quantum ad graviora crimina, & quidem latius sumpto divinæ legis vocabulo, C. secus, N. Itaque Cyprianus & alii ut plurimum Patres tantummodo insequuntur lapsos, qui ob Libellos Martyrum, licet vix ac ne vix quidem Pœnitentes, in omnia Confessorum jura restitui moliebantur. Ergo nihil inde quoad eos, qui graviter quidem, sed minus graviter lapsi erant. Quod autem dicit S. Martyr, reconciliationem hanc divinæ legi adversam esse, sub aliquo respectu stricte verum est, sub aliquo autem emolliri debet. Verum quidem est, si de præcipiti & inconsiderata reconciliatione sermo sit: hanc enim reprobatur lex divina. At emolliri debet, si eo sensu intelligatur quod vetat lex Christi, ne quis ante canonicam Pœnitentiam reconcilietur, quia alioqui Cyprianus ipse divinam legem in casibus supra num. 164. recensitis violasset. Quapropter ait Tournelyus, benigne exponi debet Cyprianus, pro more SS. Patribus familiari, qui quam vindicant ævi sui disciplinam, divinæ institutioni congruam esse demonstrare conantur. Unde de solemni Pœnitentia loquuntur. ut de aqua vino Eucharistico admiscenda, de communione sub duplici specie, de trina immersione baptismali, de quadagesimali jejunio, quæ divina lege eo tantum sensu præcepta dici possunt, quod præcepta sint auctoritate Ecclesiastica, cui Christus, ut sibi metipsi obtemperandum esse mandavit.

Ad

CLXXVII. Ad 3. dist. Docent eos tantum præsumi jam à Deo absolutos, qui dolorem suum per dignos Pœnitentiæ fructus manifestaverint, ita ut fructus illi in vero ac sincero de peccatis dolore reponi possint, C. ita ut in Pœnitentia tantum publica reponantur, Subd. si quidem sermo sit de gravioribus peccatis, quibus Pœnitentia hæc recte ab Ecclesiâ constituta erat, C. si de omnibus omnino mortalibus peccatis agatur, N. Solutio patet ex supra dictis; & plenius exdicendis.

CLXXVIII. At 4. dist. Dubia erat, (non tamen nulla reputabatur, alioqui sine sacrilegio dari non potuisset) absolutio ante satisfactionem, quia dubiæ erant, ut nunc sunt, dispositiones hominis, qui in extremo tantum agone ad Sacramenta recurrit, C. Dubia erat, præcise quia non præcessisset satisfactio, N. Semper in Ecclesiâ vereri fuit, ne ut loquitur Cæsareus vel alius quivis, Sermon. post Augustinianos 255. alias 57. de tempore, *Pœnitentia, quæ à moriente tantum petitur, ipsa moriatur*: quia hunc sæpe sæpius non delicti Pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio Sacramenta rogare compellit. At nemo est tamen qui eum per verba vel nutus ad Ecclesiæ claves recurrentem, hic una de causa rejicere ausit, quod necdum satisfacere Deo inceperit. *Desperat enim de clementia Dei*, ait Cælestinus I. *qui eum ad subveniendum morienti sufficere, vel in momento, posse non credit.*

CLXXIX. Objic. 3. Theodoretus Lib. 4. hæretic. Fabul. Cap. 10. Audianos hinc redarguit, quod peccatores, statim post confessionem, absolverent. Atqui id ipsum nos fieri posse tradimus.

Resp. neg. maj. Non Audianos eo præcise culpat Theodoretus, quod statim à confessione absolverent peccatores, sed quod omnes indistincte, & nulla, contra Dei legem, injuncta satisfactione absolverent. En Theodoretus verba: *Duas in partes Libros sacros cum adulterinis dividentes: & ordine hinc inde collocantes, inter hos jubent transire unumquemque Pœnitentem, & peccata sua confiteri: deinde confessis dant veniam, non tempus ad Pœnitentiam definiens, sicut Ecclesiæ leges præcipiunt.* Quis porro Catholicus non definit tempus ad Pœnitentiam?

CONCLUSIO V. Potest Confessarius interna & externa opera injungere Pœnitenti. At manifestam pro occultis peccatis Pœnitentiam indicere non potest: potest tamen pro publicis; servatis tamen consilii ac prudentiæ legibus, quinque sunt partes.

CLXXX. Prob. 1. pars. Ideo opus internum non posset in Pœnitentiam injungi, quia non esset sensibile, & materia Sacramenti debet esse sensibilis. Atqui opus internum sufficienter est sensibile per acceptationem Pœnitentis, licet acceptatio hæc non sit pars Sacramenti; sicut contritio sufficienter sit sensibilis per planctus & suspiria, quamvis non sint Pœnitentiæ partes, Imo, ait Parisiensis Magister, commodius intelligitur, qua ratione contritio sit pars Sacramenti à confessione distincta, si per gemitus, quam si per solam confessionem sensibilis fieri dicatur.

Hinc considerato Pœnitentis statu potest injungi pia meditatio de morte, de judicio, præcipue autem de præsentia Dei. Sane hæc

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

orationis species esset admodum medicinalis, & peccata in futurum potenter coerceret.

CLXXXI. Prop. 2. pars: Jejunia enim, eleemosinæ, precum aliquot recitatio, opera sunt exteriora. Hæc autem imponi possunt, neque hinc Pœnitenti imminet periculum suspicionis ac veluti infamiæ. Cum justiores quique & ex superfluis eleemosinam debeant, & frequentius jejunent quam peccatores; & quandoque aliquis pro alio Pœnitentiam faciat, sicut legitur in vitis Patrum, &c. S. Thom. ubi infra.

CLXXXII. Quin &, ut observat Suares disp. 33. sect. 7. quandoque in medicinalem Pœnitentiam imponi potest exterior actio unde sequatur suspicio vel notitia peccati; cum vitari non potest relapsus. Sic adigi potest qui in hac domo, vel in hoc officio peccat, ut ab eis recedat: quod si renuet, citra absolutionem dimitendus erit. Neque hic occurrit vel fractio sigilli; quia quidquid fit, totum fit ex consensu & voluntate Pœnitentis: vel onus contra idem sigillum, quasi consensus Pœnitentis per negandæ absolutionis comminationem extorqueatur: Quia, quod notandum, hæc comminatio non tam à Confessariis oritur, quam ex ipsa rei natura, quæ hominem ab iis removeri jubet, in quibus proximum ruinæ periculum incurrit. Unde deerit uterque, Pœnitens scilicet & Confessarius, naturali officio, hic si non præcipiat, ille si non exequatur, quod per se solum debuerat exequi. Atque hinc non revelat Sacerdos, sed prodit se Pœnitens ut suæ obligationi satisfaciatur.

CLXXXIII. Prob. 3. pars, tum ex Rituali Romano, ubi hæc: *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifestam Pœnitentiam non imponant*: tum quia hujusmodi satisfactio & Pœnitentem rationabiliter invitum denotaret probro; & crimini foret improporcionata.

CLXXXIV. Prob. 4. pars, tum ex longa Traditione quam dabit Morinus Lib. 7. Cap. 4. & seq. vel Witalius pag. 762. &c. qui tamen statuit ut necessarium, quod deinceps se tantum optare profitetur; tum ex Tridentini verbis Sess. 24. Cap. 8. *Apostolus monet publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos commotosque fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ Pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam; Episcopus tamen publicæ hoc Pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.* Istud autem Decretum eo majoris in Gallia momenti esse debet, quod à Legatis Caroli IX. Francorum Regis, ejusdem Principis jussu, postulatum fuerit.

CLXXXV. Et vero exigat jus naturale, ut quisque quod dederit scandalum resarciat. Ergo qui contra fidem vel bonos mores palam blasphemavit, oppositum loquendi genus inire debet. Qui exercebat usuras, ab iis desistere & restituere ablata. Qui amasiam invasebat, fugere ab ea ut à facie colubri. Qui labem alterius nomini calumniose impeggerat, dicta retractare. Qui vetitis cibis usus est per Quadra-

H h h h

gesi-

gesimam, post Quadragesimam, si potest, abstinere à carnibus, &c. Ut, qui scandalum passi fuerant, videntes novissima Pœnitentis contraria prioribus, glorificent Patrem qui in cœlis est. Neque tunc *Sacerdos revelat confessionem, talem Pœnitentiam injungendo, sed ipse Pœnitens exequendo Pœnitentiam*, non peccatum, quod publicum erat, sed *confessionem à se factam manifestat*; ait Sanctus Thomas quæst. 28. art. 1. ad 1.

An vero Pœnitentia publica ex vi hujus Tribunalis imponi dicenda sit, an ex vitalis peccati, quæstio est à qua cogimur abstinere.

CLXXXVI. Prob. 5. pars ex S. Thoma ead. quæst. art. 3. ad 3. ubi sic sanctus & prudens Doctor: *Magna peccata indigent magna cautela ad sui curationem; Et ideo injunctio Pœnitentiæ sollemnis, quæ non nisi pro gravissimis peccatis fit, soli Episcopo reservatur*: idem tradit Concilium Rethomag. ann. 1074. Cap. 8. Hinc potestatis suæ fines transgrederetur Parochus, qui sine Consilio & auctoritate Episcopi Pœnitentiam præciperet cum aliqua sollemnitate agenda, puto stando ad Ecclesiæ foras cum cereo accenso, sequendo Processionem nudis pedibus, &c. quapropter servandum à Pastoribus id Conventus apud Melodunum habiti ann. 1579. Titol. 35. *Parochi, si quos blasphemos repererint adulteros, concubinos, aut à connubio disjunctos, fœneratores, aut alios nefarii sceleris inquinatos, eorum nomina, ad Synodum venientes, ad Episcopum.* (vel ut ait Concilium Narbonense an. 1609. Cap. 32. ad Promotorem) *deferant, ut quæ via eorum medendum sit morbis, in Synodo mature provideatur.* Quod si præcipiat Confessarius ut Pœnitens Sacramentum vel ad infirmos delatum sequatur, vel in Ecclesia visitet; vel infirmis ministret in Hospitalibus, aut iisdem eleemosinas eroget, &c. nihil profecto merebitur vituperii. Hæc nempe frequentius faciunt pii, quam peccatores.

CONCLUSIO. VI. Satius est ut Confessarius Pœnitentiam determinet, cum quoad materiam, tum quoad tempus.

CLXXXVII. Prob. 1. pars, tum quia determinata satisfactio libentius & attentius impletur,

quam quæ generaliter præscripta fuerit. Tum quia si Confessarius omnes v. g. orationes jejunia, aut eleemosinas hujus anni vel mensis in satisfactionem injungat, vel intelliget opera aliunde præcepta; & id supra diximus non debere passim fieri, vel opera libera; & id multiplici obnoxium est incommodo; quia vel nulla occurreret ad multum tempus occasio jejunii, aut eleemosinæ; & sic diu protrahetur satisfactio, & forte ad tempus peccati: vel occurreret utriusque occasio frequentior, quam ut omnia eo quodam rigore impleantur, quo adimpleri debent & solent Pœnitentiæ sacramentales.

CLXXXVIII. *Laudo tamen*, ait Henno pag. 214. *piam Confessariorum praxim, qui impositis certis operibus particularibus, elevant ad satisfactionem sacramentalem omnia opera bona certo tempore peragenda.* Neque nos praxim hanc à pio viro propositam improbamus. Sed quia dubium est ex dictis n. 117. & 144. an vim illam habeant verba hæc: *Quidquid boni feceris*, erit id in ipsa satisfactionis impositione efficiendum.

CLXXXIX. Prob. 2. pars, quia ut monet Habertus, cum Pœnitentia ad certum tempus determinata non est, postmodum hærent plerumque & anxii sunt Pœnitentes, an hæc ad totum vitæ suæ tempus injecta sit. Neque cum res à Sacerdotis intentione tota pendeat, ab alio Confessario quidpiam ea de re edoceri possunt. Ceterum, ait idem Doctor ut ego alibi *vix aut nunquam injunget Confessarius Pœnitentiam ad totum tempus vitæ propter voluntatis humanæ instabilitatem.*

CONCLUSIO VII. Potest satisfactio imponi ante vel statim post absolutionem.

CXC. Prob. qui utrolibet modo censetur moraliter aliis Sacramenti partibus conjungi, & cum iis ad perfectionem illius concurrere. Satiùs tamen antè absolutionem injungitur, tum quia sic materia expressius supponitur formæ; tum & magis quia Sacerdos absolvere non debet, nisi quem novit dispositum ad dignos Pœnitentiæ fructus. Atqui piam hanc Pœnitentis dispositionem non melius deprehendit, quam cum Pœnitens congruam satisfactionem acceptat.

CANONES POENITENTIALES.

Extant Canones hi plerique ad calcem Decreti Gratiani: eosque sed mutato ordine refert S. Carolus Borrom. in fine instructionis de Pœnitentia. Non omnes referimus, sed illos tantum quorum frequentior occurrit materia: neque ut hi legem faciant sequendam adamussim; sed ut peccati gravitatem ad pondus Sanctuarii æstiment Sacerdotes; & Pœnitentium oculis subjiciant, quibus dimissa etiam culpa, obnoxii sint pœnis, quas dubio procul non effugient, nisi æqua satisfactione judicium Dei

præveniant. Sunt enim certa hæc duo; nec Ecclesiam graviores olim imposuisse pœnas, quam peccata mererentur; nec Deum apud quem non transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, minores nunc hodie pœnas exigere, quam olim repetierit; adeoque compensari debere id quod prudens Confessarius injungere non audet, ne territus Pœnitens animum despondeat. En ergo quamdam veluti horum Canonum appendicem, qualis jam circumferri solet.

CIRCA I. DECALOGI PRÆCEPTUM.

I. *Qui à fide desciverit, si intimo summoque prævaricationis suæ dolore affectus ad Ecclesiam redierit. Pœnitentiam aget annis decem.*

II. *Qui auguriis & divinationibus servierit,*

quive incantationis diabolicas fecerit, pœnitens erit annos septem.

III. *Qui Magos consuluerit, quive eos domum suam induxerit, aliquid arte magica in-*
qui-

quirendi causa, consuluerit, pœniteat annos quinque.

IV. Qui ligaturas aut fascinationes fecerit, pœnitens erit annos duos.

V. Respiciens furta in astrolabio, pœniteat annis duobus.

VI. Si quis Clericus aut Monachus, postquam Deo voverit, ad sæculum redierit, Pœnitentiam aget annos decem, quorum tres in pana & aqua.

CIRCA II. PRÆCEPTUM.

CXCII. VII. Quicumque sciens pejeraverit, quadraginta dies in pane & aqua. & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine Pœnitentia; & nunquam in Testimonium recipiatur; & post hæc communionem percipiat.

VIII. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, Pœnitentiam aget annos decem.

IX. Si quis per capillum Dei aut per ejus caput juraverit, si semel nesciens fecerit, pœnitens aqua & pane septem dies victitet: Si secundo ac tertio monitus idem fecerit, dies quindecim.

X. Si quis se jurando obstrinxerit ut cum aliquo litiget, nec pacem cum eo reconciliet, in Pœnitentia erit diebus quadraginta cum pane & aqua, per annum à sacra communione segregatus: ad charitatem celeriter redeat.

XI. Si quis Deum B. Mariam Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem in manifesto, dum Missarium solennia aguntur, stet, ultimoque ex illis die, sine pallio & calceamentis; ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus Feriis sextis, in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus. Singulis autem septem illis diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascit, si potest: alioquin alia Pœnitentia afficiatur: recusans, Ecclesiæ ingressu interdicitur; in obitu, Ecclesiastica careat sepultura. Dives à Magistratu mulctetur pœna solidorum quadraginta, alioqui triginta, seu viginti.

CIRCA III. PRÆCEPTUM.

CXCIII. XII. Qui opus aliquod servile die Dominico festove fecerit, Pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua.

XIII. Qui die Dominico vestaverit, dies septem Pœnitentiam aget.

XIV. Si quis ante Ecclesias, vel die festo, saltationes, quas ballationes vocant, fecerit, emendationem pollicitus, Pœnitentiam aget tribus annis.

XV. Si quis pransus Missæ interfuerit, pœnitens erit dies tres in pane & aqua.

XVI. Si quis in Ecclesia confabuletur, cum divina fiunt, pœnitens erit dies decem in pane & aqua.

XVII. Si quis jejunia à sancta Ecclesia indicta

violaverit, Pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

XVIII. Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die Pœnitentiam aget dies septem.

XIX. In Quadragesima carne vescens sine inevitabili necessitate, in Pascha non communicet.

XX. Si quis jejunium quatuor Temporibus non custodierit, pœnitens erit dies quadraginta in pane & aqua.

XXI. Qui neglexerit in quatuor his sollemnitatibus, Die Cænæ Domini, in Pascha, Pentecoste, & in Natali Domini, sacram Communionem sumere, aget Pœnitentiam in pane & aqua dies viginti.

CIRCA IV. PRÆCEPTUM.

CXCIV. XXII. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane & aqua.

XXIII. Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

XXIV. Qui percusserit, annos septem.

XXV. Si quis contra Episcopum, Pastorem & patrem suum surrexerit, uno in loco, Mo-

nafteriove Pœnitentiam aget omnibus diebus vitæ suæ. Eadem Pœnitentia afficiatur, qui contra Presbyterum.

XXVI. Si quis in eo conspiraverit, ut Episcopi sui, aut Ministrorum ejus vel Parochi sui doctrinam vel præcepta irrideat, vel subsannet, aget in pane & aqua Pœnitentiam dies quadraginta.

CIRCA V. PRÆCEPTUM.

CXCV. XXVII. Qui Presbyterum occiderit, quinque annis ab ingressu Ecclesiæ arcebitur, decem non communicabit, & nunquam erit sine Pœnitentia.

XXVIII. Qui patrem aut matrem, fratrem aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in obitu: abstineat à carne & vino dum vixerit, jejunet secunda & quarta & sexta FERIA.

XXIV. Qui sceleris occultandi causa filium necarit, Pœnitentiam aget decem annos.

XXX. Si qua mulier sponte abortum fecerit, Pœnitentiam aget annos tres: si nolens, Quadra-

gesimas tres. Et in alio Canone: Mulier partum suum perdens voluntarie ante quadraginta dies, annos tres: si postquam editus est in lucem, tanquam homicida.

XXXI. Qui nolens filium oppresserit, Pœnitentiam aget dies quadraginta in pane & aqua, oleis & leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas Ferias: tres præterea Quadragesimas in anno observabit.

XXXII. Si filius sine Confirmationis Sacramento moritur, parentes quorum negligentia id factum est, Pœnitentiam agent annos tres.

Si

XXXIII. Si mulier maritum suum causa fornicationis occiderit, sæculum delinquat, & in Monasterio pœniteat.

XXXIV. Si quis sponte hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit: & in obitu communionem recipiet: Si casu necaverit, Pœnitentiam aget annos septem; vel juxta Canonem alium, Pœnitens erit quadraginta dies in pane & aqua: Quinquennio communione privabitur: à cibis abstinebit arbitrio Sacerdotis.

XXXV. Qui per iram subitam aut per rixam hominem necaverit, Pœnitentiam aget annos tres.

XXXVI. Qui homicidii auctor fuerit ob Confilium quod dedit, erit in Pœnitentia quadraginta dies in pane & aqua, cum septem sequentibus annis.

XXXVII. Si quis aliquem vulneraverit, vel aliquod membrum ei præciderit, Pœnitentiam aget anno uno per legitimas Férias.

XXXVIII. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui Pœnitentiam aget in pane & aqua.

XXXIX. Si quis fratri suo quem oderit, reconciliari non vult, tamdiu in pane & aqua Pœnitentiam aget, quoad reconcilietur.

CIRCA VI. PRÆCEPTUM.

CXCVI. XL. Si Laicus solutus cum femina soluta concubuerit, pœnitens erit annos tres: & quanto sæpius, tanto majori Pœnitentia afficietur.

XLI. Vir solutus, si cum alterius uxore adulterium commiserit, Pœnitentiam aget annos septem, & mulier quinque.

XLII. Mulier soluta cum alterius marito adulterium patrans, Pœnitentia afficietur decennali: ille quinquennali.

XLIII. Qui in exore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit quadraginta dies.

XLIV. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spirituales violaverit, perpetuam Pœnitentiam aget.

XLV. Qui incestum alium non ita enormem fecerit, septem, vel juxta Canones alias, decem, aut etiam quindecim pœnitebit.

XLVI. Qui Monialem violaverit, pœnitens erit annis decem.

XLVII. Presbyter, si fornicationem admisit, sponte confessus Pœnitentiam aget annos decem hoc modo: Tribus mensibus à ceteris re-

motus pane & aqua jejunabit, diebus autem festis modico vino, pisciculis & legumine utetur: sacco indutus humi cubabit, diu noctuque misericordiam Dei implorans. Deinde unum annum & sex menses in Pœnitentia, jejuniisque panis & aquæ explebit, præter festos dies, in quibus vino & sanguine, caseo, ovisque canonice uti poterit. Finito primo anno & dimidio sacræ communionis particeps fiet, Psalmos in Choro ultimus canet, Officia minora geret.

XLVIII. Si quæ mulier cerussa aliove pigmento se oblinat, ut aliis viris placeat, Pœnitentia afficietur annorum trium. Idem, si mulier habitu mulieris, faciem suam transformaverit.

XLIX. Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens, Pœnitentiam aget dies viginti.

L. Qui complexu feminae vel osculo polluitur, Pœnitentiam aget dies triginta: Qui contractu inverecundo, tres menses.

LI. Quicumque lenocinium exereuerit, Pœnitentiam aget annos duos per legitimas Férias; & sacram communionem non accipiet nisi in fine.

CIRCA VII. PRÆCEPTUM.

CXCVII. LII. Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ suppellectili vel thesauro, quod furatus est reddet, & tres carinas cum septem sequentibus annis pœnitebit.

LIII. Qui sacras Reliquias furatus est, illis restitutis septem carinas jejunabit.

LIV. Pecuniam Ecclesiasticam ablatione sue quæ Ecclesiæ factæ sunt furatus, pœnitens erit annos septem.

LV. Qui decimam sibi netinuerit aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & Pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

LVI. Qui hospitalis domus administrator aliquid de administratione subtraxerit, restituet

quod abstulit, pœnitensque erit annos tres.

LVII. Qui pauperem oppresserit, pœnitens erit dies triginta in pane & aqua.

LVIII. Clericus furtum capitale faciens, septennii Pœnitentiam exhibet; Laicus quinquennii.

LIX. Si quis furtum de re minori fecerit, Pœnitentiam aget annum unum,

LX. Qui rem inventam non reddit, Pœnitentiam aget tanquam de furto.

LXI. Si quis usuras accipit, rapinam facit, Pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

CIRCA VIII. PRÆCEPTUM.

CXCVIII. LXII. Qui affirmaverit verum esse quod falsum est, Pœnitentiam aget ut adulter; ut homicida, qui sponte id facinus admisit.

LXIII. Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque.

LXIV. Qui de proximo detraxerit, falsumque in hoc dixerit, pœnitens erit dies septem in pane & aqua.

LXV. Qui convitium manifestum fratri intulerit, diuturna expiabitur Pœnitentia pro modo peccati.

LXVI. Qui falsitatem fraudemve in ponderibus & mensuris admisit, pœnitens erit in pane & aqua dies viginti.

LXVII. Falsarius in pane & aqua Pœnitentiam aget quandiu vivet.

CIRCA IX. PRÆCEPTUM.

CXCIX. LXVIII. *Rem alienam nefarie concupiscens, avarusque, pœnitens erit annis tribus.*

LXIX. *Qui aliena furari concupiscit, furtum est; qui aliena rapere cupit, rapina est: qui res Ecclesiæ furari appetit, sacrilegium est: ideo cum nefarie concupiscendo graviter peccet, ut*

peccati mortalis, Pœnitentiam aget Sacerdotis arbitratu.

LXX. *Qui rem aliquam proximi pretiosam invenire cupit, ut illam sibi retineat, mortale peccatum concipit, cujus Pœnitentiam aget, ut dictum est de furto.*

CIRCA X. PRÆCEPTUM.

CC. LXXI. *Si quis concupiscet fornicari, Episcopus, pœnitens erit annos septem; si Presbyter, quinque; si Diaconus vel Monachus, tres, è quibus unum in pane & aqua; si Clericus aut Laicus, annos duos.*

LXXII. *Si quis in somnis ex immundo desiderio polluitur, surgat & cantet septem Psalmos Pœnitentiæ, & dies triginta pœniteat.*

ARTICULUS QUARTUS.

DE SATISFACTIONE EX PARTE POENITENTIS.

UT potissimæ quæ ad hanc materiam spectant difficultates, solvantur, videndum 1. an Pœnitens satisfactionem sibi injunctam acceptare; 2. an, & sub qua culpa, & quando adimplere teneatur; 3. annon ejus commutationem vel facere per ipsum, vel ab eodem, aut alio Sacerdote obtinere possit, &c.

CONCLUSIO I. Pœnitens satisfactionem tum mere pœnalem, tum & medicinalem acceptare tenetur, modo æquitati & rationi congruam.

CCI. Prob. 1. pars quæ jam, ut à Medina & paucis aliis factum est, citra temeritatem, ut vult Suares, vel periculum fidei, ut aliis placeat, negari non potest. Prob. inquam ex Tridentino Sess. 14. Cap. 8. ubi docent Patres, concessas esse Pœnitentiæ Ministris claves, *non tantum ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam atque castigationem.* Atqui inanis foret tanta hæc clavium potestas, si pœnitens satisfactionem sibi per eas injunctam pronutu abnuere posset.

CCII. Confirm. tum quia Sacerdos Pœnitentiam indicere debet, ut integrum faciat Sacramentum. Ergo & pœnitens eadem de causa acceptare. Tum quia tenetur reus judici æquam sententiam ferenti optemperare. Sacerdos porro Pœnitentiam indicit ut judex. Tum demum, quia est & Fidelium omnium & Confessariorum sensus.

CCIII. Prob. 2. pars, tum ex eodem textu; tum quia major est Pœnitentiæ ut medicinalis necessitas, quam ut simpliciter afflictivæ, ut ex dictis liquet; tum quia is tantum ad peccati veniam sincere dispositus est, cui mores in melius commutare sincere propositum est. Atqui propositum hoc non habet, qui ex periti meriti præscripto necessario ad hunc finem media recusat. Ergo.

CCIV. Dixi, modo hæc æquitati & rationi congruat, seu, ut ajunt, imponatur clave non errante. Si enim vel nutrici aut infirmo jejunia pauperi eleemosinæ largæ, uxori peregrinationes longe indicantur, ut hæc non tenerentur implere, quia non possent, sic nec accep-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

tare tenentur. Tunc tamen impotentia hæc Confessario aperienda erit ut vel idoneam magis injungat, vel hæc ab alio una cum absolutione requiratur. Verum extra quorundam Doctorum classem raræ sunt Pœnitentiæ justo graviores; forteque magis vel æque timendum à levioribus. Unde generatim moraliter statuendum teneri sub gravi Pœnitentem impositam sibi satisfactionem acceptare; & dicendum cum Maldonato contrariam opinionem esse falsissimam, & perniciosam Ecclesiæ, contra totam antiquitatem. Hinc S. Thomas in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. *Pœnitens, cui major condigna Pœnitentia injuncta est, tenetur eam explere ex Sacerdotis injunctione, qui non solum debitum pœnæ considerat, sed peccato remedium adhibet.* Vide Pontas V. *Pœnit. enjoite*, Cal. 14.

CCV. Objic. 1. Non magis tenetur pœnitens acceptare Pœnitentiam, quam Sacerdos injungere. Atqui is non tenetur. Cum ex Florentino Pœnitentia secundum arbitrium Sacerdotis imponatur. Debet ergo hæc & secundum arbitrium Pœnitentis acceptari.

Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. quæ mera est Florentini Decreti perversio, dico posse equidem Ministrum hanc vel illam è multis seligere Pœnitentiam, quam ei prudentia suggererit; at non ideo hunc plane liberum esse vel circa substantiam, vel pœnitus circa modum. Hinc S. Leo Epist. 129. alias 79. *Tempora pœnitudinis, habita moderatione, constituenda sunt tuo judicio, non absolute quidem, sed prout converforum animos prospexeris esse devotos; pariter etiam habens ætatis senilis intuitum, & periculorum quorumcumque, aut ægritudinis respiciens necessitates.*

CCVI. Inst. Cui liberum est ut in hoc vel in altero satisfaciatur, potest non acceptare Pœnitentiam vi cujus jam nunc satisfacere cogitur. Atqui liberum est Pœnitenti. Nimirum facultas in hac vita satisfaciendi est privilegium. Sed cuilibet liberum est privilegio renuntiare.

CCVI. Resp. neg. min. Quæ si forte invenialibus locum habet, at non in capitalibus delictis: hæc enim in Tribunali Pœnitentiæ sub-

I i i i

jici

jici debent, & consequenter sententiam ejus subire. Unde privilegium hic vel illic satisfaciendi, non omnino purum est, qualia sunt quæ intuitu meriti conceduntur, sed mixtum justitia & præcepto jam nunc satisfaciendi. Et vero an sincere contritus fuerit, qui nullum voluntarie satisfaciendi propositum habuerit (An pie & Christiane se dilexerit, qui gravissimas alterius vitæ pœnas multo levioribus præsentis redimere nolit?)

CCVIII. Objic. 2. Non aliter ligare potest Sacerdos, quam solvere. Atqui nonnisi volentem solvere potest.

CCIX. Resp. neg. maj. Etsi enim invitum solvere non potest Sacerdos, quia invitum ad Tribunal suum trahere nequit: potest tamen invitum, & quoad culpam & quoad pœnam ligare; quia statim ut obtulit se Tribunali ejus, sententiam subire tenetur.

CCX. Saltem, inquires, excusabitur Pœnitens, qui Confessorem alium adire volet.

CCXI. Resp. licitum quidem esse Pœnitenti ante confessionem adire quem voluerit. At postquam huic se subjecit, non potest sine justa causa ab eo recedere: quia nec imperfectum Sacramentum relinquere, nec justam illius, cui jam te subjeceris, sententiam detrectare licitum est: ita Antonius. Mihi, ut alius Sacerdos adiri possit, idoneæ ex rationes videntur, si prior vix aut nihil interroget, cum opus est; si morosus sit & impatiens; si unctione qua moveat, destitutus; si quæ doctiores alii gravia judicant, pro minutis habeat. Idem erit à fortiori si prohibitos Libros suaserit, si avertat à fide, &c. Non video tamen moris esse ut à novo Confessario multum fatigentur, qui priorem suum deserunt; seu quia id confessionis libertati, quæ summa esse debet, adversatur; seu quia utilius esse soleat ministerium Confessarii, cui libentiori animo se submittit Pœnitens. Unde etiam qui nullos laboris sui successus videt, non equidem cogere, sed precari potest Pœnitentem, ut alium sibi profuturum magis inquirat. In his tamen caute procedendum tum ex parte Confessarii tum ex parte Pœnitentis. Prudens Lugo hæc tantum dicere audet disp. 27. n. 77. *Probabile mihi est, posse Pœnitentem absque culpa mortali relinquere confessionem ante absolutionem habitam, quia nolit subire talem Pœnitentiam; quod indicat Suares, & amplectitur Goninch, &c.*

CONCLUSIO II. Tenetur Pœnitens sub mortali gravem pro gravibus impositam Pœnitentiam adimplere. Imo male sibi consulit, qui levem etiam, seu pro venialibus, seu pro mortalibus olim dimissis, non exequitur.

CCXII. Prob. 1. pars, 1. ex Concilio Lateran. ibi. *Omnia peccata sua confiteatur fideliter, & injunctam sibi Pœnitentiam studeat pro viribus adimplere.* Sed qui aliquid præstare tenetur, per se ad id obligatur sub mortali, si res gravis sit.

CCXIII. 2. ex Concilio Trid. Sess. 14. ubi satisfactio dicitur esse *pars Sacramenti*, nimirum integrans, & ad perfectam delictorum remissionem necessaria. Atqui Pœnitens, ut pote qui ad Sacramentum concurrat, & effe-

ctum ejus *pro viribus* procurare teneatur, tenetur & integritatem Sacramenti servare, &c. Jam vero materia hæc de se gravis est, ut quæ ad Religionem & justitiam pertineat.

CCXIV. 3. Tenetur subditus quilibet Superiori rem gravem graviter præcipienti obtemperare. Sed Pœnitens se per confessionem Rei instar subjecit Sacerdoti. Sacerdos vero graviter imponere censetur rem gravem, tum ex parte materiæ seu rei ipsius, tum ex impositionis radicibus, quæ sunt gravia peccata. Ergo.

CCXV. Prob. 2. pars. Quia non conveniunt Theologi an omissio Pœnitentiæ levis à mortali vacet. Afferunt plures, quia omissio hæc, licet Sacramentum integritate sua privet; quia tamen in materia levi, gravem ei injuriam non irrogat. Imo, ajunt, Suares disp. 38. sect. 7. n. 5. & alii non pauci, si gravis pro levibus indicta fuerit satisfactio, non ideo tamen omissio ejus grave peccatum inducet; quia sicut legislator in materia gravi leviter tantum obligare potest; sic & Confessarius in materia libera, quam nec clavibus subicere, nec graviter dolere tenetur Pœnitens, censetur gravem obligationem imponere nolle. Quia nec hanc à Christo potestatem accepisse videtur; ne in animæ ruinam cedat, quod in plenioram ejus vitam concessum fuerit.

CCXVI. Contrarium tamen opinantur alii, & docent 1. cum Lugo disp. 25. n. 74. omissionem Pœnitentiæ gravis, quale est jejunium; pro levibus etiam peccatis injectæ, non esse immunem à lethali; tum quia obligatio eam adimplendi oritur à potestate judicis; & est in materia gravi, & præceptis capaci; tum quia si quis ad satisfaciendum pro venialibus suis voverit jejunium, ad illud graviter obligabitur; tum quia potest Pœnitens ex re etiam libera graviter obligari: alioqui ut nec sub veniali quidem ad venialium confessionem tenetur, sic nec sub veniali ad implendam Pœnitentiam teneretur; quod nemo dicere aufit.

CCXVII. Docent 2. contra eundem Lugo graviter peccari etiam si Pœnitentia tantum levis & pro levibus imposita omittatur, etiam sine scandalo & contemptu: quia, inquiunt cum Simoneto pag 299. gravem inurit Sacramento injuriam, qui ipsum complemento suo substantiali voluntarie privat. Fatentur tamen iidem leviter peccari, si levis tantum Pœnitentiæ pars omissa fuerit.

Jam vero in hac tanta Theologorum dissensione, ubi forte soli Deo notum est, quæ pars prævaleat, pessime sibi consulit, qui in re alioquin levi certa incertis non præponit. Ergo.

CCXVIII. Cavendum tamen ne statim mortalis redarguatur, qui vel levem totam, vel levem tantum gravis Pœnitentiæ partem, non ex contemptu, sed ex negligentia, tum, deinceps, ut fieri solet, ex oblivione prætermiserit. Is enim, etsi forte graviter ratione materiæ deliquit, à gravi tamen excusabitur propter bonam fidem, quæ in rebus admodum dubiis turbari non debet, nisi, quod rarum est, in iis peccetur ex habitu.

CONCLUSIO II. Tenetur Pœnitens Pœnitentiam exequi tempore per Confessarium præstituto, si quod determinatum fuerit: sin autem

tem qua primum moraliter. Brevis tamen ad dies aliquot dilatio grave peccatum communiter non inducit.

CCXIX. Prob. 1. pars, quia temporis circumstantia includitur in præcepto. Unde cui iustum est ut vel Feria V. jejuset in honorem Passionis, vel Sabbato Coronam B. Virginis recitet; vel singulis mensibus semel confiteatur, debet hæc prout injecta sunt exequi; prohiñc nec anticipare, nec differre, nisi gravis & improvisa necessitas contrarium exigat; tunc enim ex præsumpto Directoris consensu, aliter dicendum.

CCXX. Prob. 2. pars, tum quia ea est legum sicut & votorum conditio, ut cum iis nullum est præfixum tempus, quamprimum moraliter impleri debeant; tum quia Sacramenti integritas, ratio debitæ satisfactionis ac medicinæ; demum iusta Confessarii intentio promptam executionem postulant.

CCXXI. Prob. 3. pars, tum ex communiori Theologorum sensu; tum quia aliquot dierum mora, nec Deo gravem injuriam, nec Pœnitenti damnum grave infert.

CCXXII. Sicut tamen qui Religionis ingressum vovit, quo plus differt, eo minus reddit Deo, cujus obsequio totum vitæ tempus spondit: sic & aliquando cum proportione dicendum de Pœnitentia. Ratio est quia in utroque casu dilatio materiam debiti imminuit.

CCXXIII. Pari de causa si vel ad horam unam differens, gravi se tentationis, aut alterius peccati periculo exponat; graviter reum se faciet ex levi etiam dilatione. Proh! quantis se anxietatibus subducunt, qui ut filii dociles ad amissum spirituali Patri obsequuntur.

CONCLUSIO IV. Non potest Pœnitens satisfactionem sibi injectam, nutu proprio in aliquid etiam melius commutare; Potest tamen idem vel alter Confessarius Pœnitentiam in aliquid etiam minus aliquando mutare, sed non extra Tribunal Pœnitentiæ.

CCXXIV. Prob. 1. pars contra Laurentium Portel & alios paucos; 1. quia Sacramentalis Pœnitentia, ut pote judicialis actus, actus est jurisdictionis. Atqui jurisdictionis actus, qualis, est à Superiore: Pœnitens autem sui superior esse non potest.

CCXXV. 2. Ideo censet Villalobos satisfactionem à Pœnitente in aliquid melius mutari posse, quia Sacerdos in id consentire præsumitur ob majus quod unice intendit Pœnitentis bonum. Atqui ratio hæc & periculosa est, & nulla. Periculosa quidem, quia quotidie sub majoris prætextu commutarentur satisfactiones; nec dubium quin sæpe in minus utilia: cum sagax Director melius novit quæ bona sint Pœnitenti, quam Pœnitens ipse. Nulla vero: si enim mutare possit Pœnitens satisfactionem in melius bonum, poterit etiam Fidelis res sibi ab Ecclesia præceptas in aliquid evidenter melius commutare. Neque enim minor est Sacerdotis in indicenda satisfactione potestas, quam Ecclesiæ in imponendis præceptis. Atqui falsum consequens. Ut enim bene Lugo ibid. num. 97. præcipit Ecclesia jejunium ad macerationem carnis, & auditionem Missæ ad cultum Dei. Atqui nemo dicet posse quem-

piam ex præsumpto Ecclesiæ consensu, jejunio substituere acerrimi cilicii usum; vel Sacro receptionem Eucharistiæ. Licet, ut cilicio gravius affligitur corpus, sic & Eucharistiæ usu Deus longe magis collatur. Ergo.

CCXXVI. 3. Cum Jubilæi gratiam indulget Pontifex iis qui certa opera præstiterint, nemo hæc in alia etiam meliora commutare potest; quia illis non aliis operibus indulgentiam suam alligavit Pontifex. Ergo à pari cum certa opera ad satisfactionis rationem elevavit Confessarius; nemo privata sua auctoritate iisdem alia subrogare potest.

CCXXVII. Prob. 2. pars ex sensu confessariorum, qui sæpe alias à prioribus satisfactiones injungunt, cum eæ vel à Pœnitentis memoria excidere, vel ab eo nonnisi admodum difficile, aut inutiliter, aut etiam periculose adimplentur: uti liquet in usu disciplinæ vel cilicii, quæ quibusdam plus nocere, quam prodesse resciantur.

CCXXVIII. Prob. 3. pars contra Domin. Soto, Victorem & alios quos refert & sequitur Vasquez q. 49. a. 2. disp. 3. n. 5. & 8. Prob. inquam, 1. quia Christus Sacramentum hoc instituit ad animarum utilitatem. Atqui quandoque exigit utilitas animæ, ut imposita ab uno Pœnitentia ab alio commutetur. Ergo legitime præsumitur commutationis hujus potestatem à Christo Ministris suis concessam esse.

CCXXIX. Judex id totum in eodem Tribunali potest, quod poterat alter cujus vices gerit. Atqui poterat is qui Pœnitentiam indixit, eandem iustis de causis commutare. Ergo id & alter potest: non enim priori succedit ut inferior superiori, sed ut judex eadem quantum ad hoc potestate præditus. Unde sicut secundus Episcopus impositam à decessore suo pœnam commutare vel moderari potest; sic & in præsentia.

CCXXX. Prob. 4. pars contra Valentium & Navarrum. Mutatio Pœnitentiæ est actus judicialis. Atqui actus ille nonnisi audita causa fieri potest: hæc autem solum juridice auditur in Tribunali. Minor patet: Major prob. quia ad mutationem Pœnitentiæ, necessum est ut pœna prior (atque ideo ex parte prior sententia) revocetur, & indicatur nova. Atqui novam indicare pœnam est actus judicialis, proinde clavium. Ergo.

CCXXXI. Objic. contra 1. pars. Qui votum emisit, potest illud pro arbitrio mutare in aliquid evidenter melius. Ergo cui jejunium impositum est, illud in aliquid certo melius mutare potest.

CCXXXII. Resp. neg. conseq. Disparitas est, 1. quod in Pœnitentia reus mutaret sententiam judicis, & inferior præceptum superioris; quod nunquam licet. At in mutatione voti nihil tale contingit. 2. Satisfactio debet esse sacramentalis, & operari ex opere oprato; ejusmodi non esset quam sibi quisque ad arbitrium præscriberet: in voto autem nihil est hujusmodi. 3. In casu voti idem est vovens & commutans: non autem ita foret in casu satisfactionis. 4. Cum voti obligatio oriatur ex promissione rei Deo gratæ, & gravior ei sit res subrogata; qui unam pro alia solvit, non peccat ad-

adversus religionem. At in re præcepta condignitas rei oritur ex voluntate Superioris, qui hanc rem exigit non aliam. Ergo nec rei huic alia quæpiam substituti potest: quia hic, si uspiam; *melior est obedientia quam visum.*

CCXXXIII. Ergo, inquires, qui iussus est nummum hunc, quem unum habet, dare huic pauperi, non poterit eum alii in extrema etiam necessitateposito largiri.

CCXXXIV. Resp. Poterit, &, quantum opinor, tenebitur; quia ea Confessarii intentio esse non potuit, ut violarentur charitatis virtutum reginæ jura. Tunc autem poterit satisfactio vel ad aliquod tempus differri, vel alia peti à Confessario, qui eleemosinæ hujus rationem habebit. Generatim satisfacit, qui injunctam eleemosinam dat extreme indigenti; secus, ajunt Lugo, & la Croix n. 1281. si det parenti, vel alteri propinquo; cui tenetur ex justitia succurrere; quia tunc non censetur eleemosina.

CCXXXV. Objic. contra 2. & 3. part. Nunquam licet Sacramentum facere mutilum. Atqui ubi mutatur satisfactio, mutilum fit prius Sacramentum: quia privatur parte integrante. Secunda enim satisfactio pars erit Sacramenti secundi; & præcipue cum ab alio Sacerdote injungitur: cum non possit ejusdem Sacramenti pars alia ab uno Ministro esse, alia ab altero.

CCXXXVI. Resp. 1. neg. maj. dum enim absolvitur quis satisfactionis incapax; mutilum efficitur Sacramentum. Si dicas non deberi satisfactionem ab incapaci, dicam non deberi priorem ab eo cui posterior justa de causa injungitur. Unde.

CCXXXVII. Resp. 2. neg. min. ut enim Pœnitentiæ Sacramentum vero mutillum diceretur, deberet debita sibi ad judicii perfectionem integritate privari. Porro non privatur in præsentem; quia satisfactio secunda pro primo & secundo Sacramento valet & dirigitur. Unde sicut Sacerdos non mutilaret Sacramentum, si nullam injungeret satisfactionem ei, quem ex revelatione cognosceret plenam Jubilæi indulgentiam lucraturum; sic neque in præsentem Sacramentum mutilare dicendus est. Ita Lugo ibid. n. 122.

CCXXXVIII. Subdit Henno pag. 205. quod licet in rigore duplex intercedat Sacramentum; utrumque tamen per modum unius habeantur, saltem in ratione Pœnitentiæ vindicativæ; quia posterius quædam est prioris correctio; quam quidem cum à priore Ministro fieri nequit, à posteriori Deus fieri permisit. Ab his se difficultatibus expediet Confessarius, imo & Confessarii prioris judicio consulat, si eorum quæ is præscripserat, ipse partem aliquam præscribat.

CCXXXIX. Objic. contra 3. part. par in parem non habet jurisdictionem. Atqui haberet in hypothese nostra. Qui enim Judicis alterius sententiam infringit vel minuit, in eum jurisdictionem exercet. Atqui in præsentem &c.

CCXL. Resp. ad 6. neg. min. posterior enim non in priorem Confessarium jurisdictionem exercet, sed in Pœnitentem solum, cui à Chri-

sto concessum est, ut denuo eadem peccata alteri subicere possit.

CCXLI. Ad 2. neg. maj. generaliter sumptam. Etsi enim suprema Curia, dum inferioris Tribunalis sententiam retractat, in ipsos hujus Judices jurisdictionem suam exercet; quia & ex pleniori sibi per Principem concessa potestate agit; & in ipsos Judices animadvertere valet: fieri tamen potest, ut qui sententiam, non tam infringit quam mutat, nihil in eum qui ipsam tulit, habeat jurisdictionis. Id autem necessario evenit, seu cum tota sua Judici utrique auctoritas sub mutue independentiæ pacto commissæ est; seu cum uterque iis tantum jus dicere potest, qui lubenter eorum se Tribunali subicere volent. Sic porro se res habent in Tribunali.

GXLII. Objic. contra 4. pars potest Confessarius alter extra Tribunal declarare, hanc numero Pœnitentiam, vel impossibilem esse, vel à ratione alienam. Quis enim non videat, trinam Scripturæ totius unoquoque anno; trinam totius Psalterii unaquaque hebdomada recitationem, quæ Moniali Choro septem per horas diebus singulis addictæ, cum aliis oneribus injuncta fuerat, à Confessore ceteroqui non approbato, nec virgini satis congruere, nec viribus ejus accommodatam?

CCXLIII. Resp. Ad hujusmodi judicium, nec jurisdictionem, nec ipsius etiam ordinis potestatem requiri: cum id doctus quisque proferre possit, uti notat Lugo ibid. nu. 100. Verum hæc non sufficiunt ad judiciariam commutationem, quæ in præsentem requiritur. Uti que, ait La Croix num. 1203. Sacerdos extra confessionem, & respectu confessionis quam non audivit, non plus habet potestatis quam Laicus.

CCXLIV. Sed nonne poterit aliquando idem Confessarius, Pœnitentiam extra Tribunal mutare? Poterit, ajunt communiter, si Sacramentum adhuc perseveret moraliter: quia tunc commutatio intra ejusdem judicii actum fieri censetur. Verum vix ullus quipiam resolutionis hujusce usus fieri potest: quia alii Sacramentum per octo, alii per tres dies, alii per unum duntaxat, alii per unam horam, alii media tantum hora perdurare opinantur. In praxi sequenda ut tutior, & ab omni anxietate libera, eorum opinio, qui nonnisi in Tribunali, aut pene in ipso, puta dum hinc egreditur Sacerdos, vel paulo ante egressus, & Pœnitentiæ oblitus; aut alicujus cum ipsa incompatibilis recordatus Pœnitens, statim redit, commutationem fieri volunt: quia non satis constat an extra Tribunal, & ubi Confessarii partes agere desit, habeat Sacerdos clavium potestatem.

CCXLV. Hic quædam animadvertenda, 1. non posse mutari Pœnitentiam sine justa causa, qualis est necessitas, utilitas notabilis, gravis in executione prioris Pœnitentiæ difficultas, periculum transgressionis vel ex conditione Pœnitentis, vel ex ipsa ejus infirmitate ortum, excessus evidens Pœnitentiæ prioris: ubi tamen cavendum à perniciofa mollietate. Qui enim malis omnibus, ut commune emplastrum, Rosarii unius recitationem applicant, facile

facile pro graviore Pœnitentiam leniorem habebunt.

CCXLVI. 2. Posse aliquando mutari Pœnitentiam, licet id non postulet Pœnitens: cum alia multo plus profutura judicatur.

CCXLVII. 3. Non mutari priorem Pœnitentiam per hoc solum quod idem vel alius Sacerdos audita eorundem peccatorum confessione, novam imponat; sed requiri, ut Confessarius illam revocare intendat: quia sententia semel valida, imo & dubia, manet, aut manere præsumi debet, donec à legitima auctoritate revocetur. Vide Lugo cit. disp. 25. n. 193. Unde sequitur.

CCXLVIII. 4. Ad minus dubium esse, quod cum pluribus aliis docet Henno pag. 205. Pœnitentem facta commutatione, adhuc posse, si velit, priori stare Pœnitentiæ. Pœnitentia enim legitime revocata nullius jam roboris esse videtur. Ajunt quidem communicationem sub hac tacita conditione fieri: *Nisi Pœnitens malit ad priorem reverti*; subduntque novam Pœnitentiam in unum Pœnitentis favorem imponi, nemini porro incumbere necessitatem utendi favore. Verum sublesta sunt hæc, & parum movent. Si enim Pœnitentia prior non nisi *iusta de causa* commutari potest; eaque causa ut plurimum sit *notabilis* Pœnitentium utilitas: aut censebitur Sacerdos intendere, ut ii pro nutu ad id quod sibi multo minus utile fuerit, redire possint? Cur favoris instar habeatur electio quæ vix circa præjudicium animæ fieri queat? Hæc quidem rationes non ita valent, cum Pœnitentia prior ob solum excessum commutatur? At vel in hoc casu satius fuerit, ut cuilibet dubio præcludatur aditus, plenam facere Pœnitenti libertatem quod maluerit amplectendi. Quin & ut sua certa cuilibet Sacramento fervetur integritas, semper curandum ut aliquid utriusque Pœnitentiæ adimpleatur.

CCXLIX. 5. Non posse priorem Pœnitentiam, vel ab eodem Confessario mutari, nisi confusam mentem gerat, aut ex parte Pœnitentis suscipiat notitiam peccatorum, propter quæ hanc imposuerat; vel ab alio, nisi auditis peccatis propter quæ eadem fuerat imposita. Ita Vasquez qu. 94. ubi oppositam Navari ac Toleti opinionem *nihil* ab intrinseco *probabilitatis* habere docet: ita & Suarez, Lugo, &c. Ratio est, tum quia secunda Pœnitentia debet esse sacramentalis; ad quod requiritur ut sit pro peccatis in hoc Sacramento confessis tum quia Sacerdos jurisdictionem in Pœnitentes; nisi in hoc judicio exercere nequit. Ad hoc porro judicium necesse est, ut iidem Pœnitentes delicta sua confiteantur.

CCL. 6. Tamen ex communi Doctorum sententia non requiri accuratam peccatorum repetitionem; sed eam tantum speciem confessionis, unde Sacerdos statum Pœnitentis intelligere valeat; puta tot annos in adulterio, molitie, ebrietatis habitu vixisse, &c. Sed ist hæc & alia quædam ad hanc materiam spectantia jam præmissi Tom. 5. ubi de obligat. Confessar. Ut solvantur residua.

Quæres 1. an Pœnitens injunctam sibi Pœnitentiam per alium implere possit.

CCLI. Resp. 1. posse, cum opus ab alio factum

estum censetur, ab ipso Pœnitente fieri, uti eleemosina. Perinde enim est an manu aliena donem Pauperi, an propria; cum tantum intendat Confessor ut alterius indulgentiam è fundo meo sublevem; nisi aliud, v. g. ad humiliationem Pœnitentis intendisse conjiciatur.

CCLII. Resp. 2. id etiam posse, de Sacerdotis consensu, qui, ut ait Sylvius hic q. 13. art. 2. *ex rationabili tantum causa* substitutionem hanc permittere potest; & *dummodo ipse Pœnitens non torpeat, sed pro modulo suo conetur saltem ex parte satisfacere*. Quæ quidem de satisfactione pœnali tantum, non autem de medicinali intelligenda sunt; cum hæc proprium esse debeat opus Pœnitentis, qui nusquam pravos habitus per pias alterius actiones emendabit.

CCLIII. An autem si alius pro te jejundet, profit tibi ex opere operato jejunium illius, ut tibi prodesset tuum; hærent Theologi. Affirmat Suarez, quia dum opus sit ex Pœnitentis petitione, & Confessarii assensu, censetur moraliter opus esse Pœnitentis. Aliter sentiunt Vasquez, Lugo & alii, qui solum jejunii hujus procuracionem, non vero jejunium ipsum pro sacramentali satisfactione habent; tum quia opus alienum non est Pœnitentis actus, ut esse debet satisfactio sacramentalis ex Conciliis Florent. & Trident. tum quia non imponitur à Confessario, sed à Pœnitente. Ut ut est, neque enim diutius immorandum rei, quæ à sola, nec aliunde satis manifesta Dei voluntate pendet; curandum quoad fieri potest, ut quisque iniquitatem suam portet: Quanquam & id satagendum Pœnitentibus, ut aliorum precibus ac suffragiis adjuventur; iis præcipue quæ piis quibusdam Sodalitatibus annexa sunt.

CCLIV. Resp. 3. *Pœnitens propria auctoritate substituere alium non potest, qui loco ipsius Pœnitentiam impleat*; Ita Alexander VII. in censura propos. 15. 1. Quia ex citatis Conciliis materia Sacramenti sunt tres *Pœnitentis* actus, contritio videlicet, &c. Ergo sicut contritio per alium poni nequit; sic nec alii demandari satisfactio. 2. Quia actio personalis non potest ab alio suppleri. Satisfactio autem pœnalis, non secus ac officii recitatio, auditio Missæ, jejunii opus, est quid maxime personale, quia imponitur ob culpam personalem. Utique, ait ad prædictam propos. Viva n. 5. si Deus aliena contentus esset satisfactione, abunde pro quovis culparum cumulo satisfaceret per infinitas Christi satisfactiones. Unde in hujusmodi casibus valere non potest id Reg. 72. juris in 6. *Qui per alium facit, est perinde ac si faceret per se ipsum*.

Quæres 2. An Pœnitentia sacramentalis ex aliqua ipsam adimplendi intentione perfici debeat. Injuncta est v. g. parvi Officii recitatio; hanc qua hora ex devotione solitus eras, implesti, immemor Pœnitentiæ. An ut rationem habeat Pœnitentiæ, denuo recitare teneberis.

CCLV. Negat Lugo ibid. n. 37. Nec hinc multum recedit Suarez, cum docet, sufficere, ut postea intra tempus, quo tale opus fieri debebat, velis per illud Pœnitentiam tuam adimplere.

K k k k

adim-

adimplevisse. Contrarium tenent alii plures cum LaCroix Lib. 6. part. 2. n. 1286. 1. Quia satisfactio ut aliquid ex opere operato efficiat debet aliquid esse pertinens ad Sacramentum atque ad minus incertum est, an ad Sacramentum pertineat, quod independenter ab ipso præstatur, & *sine ulla intentione saltem virtuali ad ipsum, vel ad Confessarii impositionem reflectente*. Quia Confessarii cum dicunt: Hoc vel istud *facies pro Pœnitentia*, plus dicere videntur quam Ecclesia, cum dicit: Hac vel illa die jejunabis.

CCLVI. Nec obstat, quod præcepto audiendæ Missæ satisfacias, si eam festiva die, nescius licet aut immemor Festi, audieris. Siquidem ad hujusmodi præcepta satis est, ut opus quacunque ex intentione ponatur. Aliud est in actione sacramentali, quin & iis quæ peculiarem intentionem ex natura rei exigunt. Unde si festa die Missam audias, ad quam tum ex Ecclesiæ præcepto, tum ex privata voti lege, tum & ex Confessarii jussu tenebaris; fatebuntur pene omnes te voti, Pœnitentiæ & Festi perinde immemorem, Ecclesiæ legi, non autem voto aut Pœnitentiæ fecisse satis; nec certe est cur voto magis quam Pœnitentiæ satisfecisse dicaris. Hæc opinio non ut tutior tantum, sed & ut verior tenenda est in praxi. Facile tamen credam hic sufficere intentionem semel habitam, & virtualiter permanentem. Unde cui indictum est ut toto mense singulis pauperibus stipem eroget, si id intenderit ab initio, satisfaciet deinceps, etsi nihil cogitet de Confessarii præcepto.

Quæres 3. an Pœnitentia impleri possit per executionem alterius præcepti, aut saltem per tempus quo præceptum aliud impletur.

CCLVII. Resp. ad 1. Pœnitentiam brevem non impleri, dum impletur aliud præceptum. Unde cui præceptum est ut jejunet Feria VI. non satisfacit, si hæc Feria occurrat jejunium Ecclesiæ, quo alioqui nullam ex indebitis satisfactionem indiceret Confessarius; quod regulariter præsumi non debet. Aliud est si jejunii opus ad totum annum, vel multam anni partem indictum fuerit: quia tunc Pœnitentia objectum grave satis habere non desinit.

R. ad 2. Censent plerique satisfieri posse Pœnitentiæ, quo tempore alii præcepto fit satis, modo opus unum non excludat aliud. Unde, inquirunt, cui ad Pœnitentiam injuncta est Rosarii recitatio, hæc adimplet per tempus Missæ ad quam ex Festo, vel ex voto tenetur: quia recitatio hæc debitam Missæ attentionem non impedit, sed juvat: Ita cum aliis multis Silvius hic q. 15. art. 1. Nobis tamen, sicut & Pontasio V. *Penitence injointe* Cas. 13. multo decentius, multo & tutius videtur, Si suum, cum potest, unicuique præcepto assignetur tempus. Quando, precor in Deum divites erimus, nisi cum universum debitum nobis dimittit?

Quæres 4. an qui invalide confessus est, impositam sibi satisfactionem implere teneatur.

CCLVIII. R. neg. quia nullum est Sacramentum quod debeat compleri. Satis ergo est ut nova fiat confessio, eique respondens Pœnitentia impleatur.

Quæres 5. an cui indicta est in Pœnitentiæ Officii Canonici recitatio, eam cum alio,

non secus ac Breviarii alterius implere possit.

CCLX. Afferit Navarrus in Manuali Cap. 10. n. 19. Sed melius & tutius negant alii cum Pontas hic Cas. 5. Tum quia pœnæ partem sibi qui cum alio recitat: Tum quia Pœnitens gerit personam rei pro se solo deprecantis: cum econtra qui Breviarium recitat, & pro tota Ecclesia, & totius Ecclesiæ nomine recitet. Unde ex sensu & consensu Ecclesiæ tam apte à pluribus alterne recitatur Breviarium, quam ab uno: hæc autem concessio ad Pœnitentem nullo de causa extendi potest. Opinioni huic ut tutiori adhærendum credimus.

Quæres 6. an cui mitior imposita est satisfactio, graviolem sibi imponere & implere teneatur.

CCLXI. Negat Ysambertas dis. 28. art. 12. ubi post Tanerum, & Dom. Soto docet præcise & per se loquendo, *sufficere Pœnitenti de suis peccatis etiam mortalibus contrito, ut sit vere in conscientia paratus satisfactionem exercere, ubi & quando aliquo suo Superiore injungitur ei, vel post mortem in Purgatorio*. Rationem dat quod Deus erga nos vere pœnitentes habet se, ut pater offensus ad filium culpæ suæ vere pœnitentem, secundum id Ps. 102. *Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se*. Atqui pater lege proprie dicta non præcipit ut filius semetipsum castiget, sed tantum in flagella, si obveniant, paratus sit.

CCLXII. Hæc tamen opinio, licet in casu bonæ fidei prodesse queat, nec satis congruit Scripturæ, quæ dignos Pœnitentiæ fructus in hac etiam vita requirit, nec consonat exhibito toties supra Patrum agmini, quod unanimi concentu Pœnitentiam jam nunc requirit crimini non iipare. *Non sufficit*, ajebat August. Serm. 351. n. 12. *mores in melius commutare, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfaciât Deo per Pœnitentiæ dolorem, &c.* Nec tibi blandiaris, ait S. Petrus Damianus, *si graviter peccanti levior Pœnitentia vel à nesciente, vel à dissimulante dicatur*: quia dignos Pœnitentiæ fructus requirit Altissimus. Rursum August. Serm. 19. n. 2. *Peccatum impunitum esse non potest: puniatur ergo, aut ab homine, aut à Deo judicante*. Quis porro sui christiane amans posterius eligere ausit?

Nec obest adductum ab Ysamberto exemplum patris: Is enim, præterquam si vere sapit, austeros vultus exhibet filio, donec contraria agendi ratione se probet emendatum: pauciora homo ab homine exigere potest, quam Deus à creatura sua. Ita idem Pontas ibid. Cas. 2.

Quæres 7. an cuiquam insigniter flagitioso, Sacerdoti præcipue, injungi possit ingressus in Religionem.

CCLXIII. Resp. suaderi quidem posse Ministro sacro sacrilege viventi, ut ad urbes refugii convolet, prout loquitur S. Bernardus; at id vix ad ne vix quidem invito atque reluctanti esse sacramentaliter imponendum. *Introitus in Religionem*, ait S. Thomas in 4. dist. 16. *cum sit voluntarius, & à divina vocatione pendeat, non potest alicui injungi: Et si aliqui Canones injungere inveniantur, magis est con-*

consilium, quam præceptum. Quilibet enim Pœnitentia taxata, levissima Religio est major satisfactio, in quantum homo abdicat propriam voluntatem, qua nihil est homini carius. Ita idem Caf. 9.

CCLXIV. Quid de satisfactione in statu peccati adimpleta sentiendum sit, sufficienter expendimus supra n. 90.

Quæres 8. quid de iis sentiendum qui molliores Confessarios de industria quærunt & inquirunt.

Resp. cum Henno pag. 218. suspectum admodum ne falsam dixerim, videri eorum Pœnitentiam. Is enim eorum scopus est, ut

& citius absolutionem suffirentur, & leviores pro gravioribus delictis Pœnitentias recipiant. Utrumque autem ut in Confessario, sic & in Pœnitente ruinofum est, si enim pares & æquas indicare debet Sacerdos; cur eas declinare possit Pœnitens? Mirum sane, ajebat III. Guido de Seve, Atrebat. Episcopus, quod dum Justi per unam Crucis viam ad salutem devenire possunt; scelestiores quique lenem ac facilem viam sollicitè quærant. Rotunde & non obscure S. Bernardinus Senensis: *Qui vadunt ad tales, qui dant minores Pœnitentias. causa evitandi bonos Confessores: & non habendi Pœnitentias congruas & magnas. non plus habent contritiones quam diabolus.*

ARTICULUS QUINTUS.

DE EFFECTIBUS SATISFACTIONIS.

PLURES satisfactionis effectus recenset Tridentinum Sess. 14. Cap. 8. 1. nimirum efficit, ne peccata leviora putantes, in graviora labamur; cum hæc nonnisi gravioribus pœnis expungi possint. 2. magnopere à peccato revocat, cautioreſque & vigilantiores in futurum Pœnitentes reddit, 3. vitiosos habitus contrariis virtutum actionibus tollit. 4. via est alia omni securior ad amovendam imminentem à Domino pœnam, si cum vero animi dolore frequentetur. 5. Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes nos facit. 6. certissimam salutis arrham præbet; quia si compatimur & congrificabimur. 7. cedit in ædificationem aliorum, qui Deum ex plena peccatoris conversione glorificant.

Verum solida hæc Theologos parum movent, quia faciliora: sedulo igitur expendunt, 1. an satisfactio ex opere operato pariat temporalis pœnæ remissionem, & quo usque; 2. an eodem modo actuales gratias & gratiæ habituales augmentum producat. Ideo autem non loquimur de opere operantis, quia certum est utrumque effectum hoc modo produci posse, dummodo actio satisfactoria, & honesta sit, & supernaturalis, & in habitu gratiæ elicitæ. Sit jam

CONCLUSIO I. Satisfactio sacramentalis pœnam temporalem ex opere operato remittit, majorem aut minorem, tum pro gradu operis, tum & pro satisfaciendi dispositione.

CCLXVI Prob. 1. pars, ex Trident. Sess. 14. Cap. 3. ubi dicitur tres Pœnitentis actus esse hujus Sacramenti partes, *quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur.* Unde sic: Ex citato textu satisfactio, non secus ac alii duo Pœnitentis actus ad peccatorum remissionem ordinatur; adeoque ut ii ex opere operato. Atqui satisfactio nec ordinatur ad remissionem culpæ, cum hanc tollat absolutio; nec ad remissionem pœnæ æternæ, quia & hæc simul cum culpa sublata est. Ergo superest ut ad temporalis pœnæ remissionem ordinetur. Atque id subindicat D. Thomas Quodl. 3. art. 28. ibi: *Cum satisfactio à Sacerdote absolute in-*

juncta sit pars Pœnitentiæ, manifestum est quod in ea operatur vis clavium, ita quod amplius valet ad Expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio homo faceret idem opus.

Et vero pars Sacramenti eo modo quo pars est, effectum sibi respondentem ex opere operato operari debet. Sed satisfactio sacramentalis, est pars integrans Pœnitentiæ, cui respondet remissio pœnæ temporalis. Ergo.

CCLXVII. Non nego aliquid pœnæ temporalis per alios à satisfactione actus remitti. Ager enim, cui non imponitur satisfactio, censetur eo minori in purgatorio pœnæ obnoxius, quo cum majori etiam attritione absolutionem recepit. Sed si effectum hunc ipse etiam attritio vi Sacramenti pariunt; parit à fortiori, quæ ad eum directe ordinatur satisfactio.

CCLXVIII. Prob. 2. pars, 1. quia si minor satisfactio aliquid pœnæ temporalis tollat, quia ad id virtute clavium elevata est. Ergo major pari de causa majorem auferre debet.

CCLXIX. 2. quia si major pœna per majorem satisfactionem non tollatur, minor per minorem; vel quia nulla tollitur. Atqui neutrum dici potest. Non 1. ut constat ex totius Ecclesiæ sensu, & prima hujus Conclusionis parte. Non 2. tum quia nullo probari potest argumento communes Pœnitentias respondere pœnis quæ luendæ superflunt; tum quia major interitum, interdum & minor eidem peccato satisfactio decernitur. Id autem non fieret, si cuipiam constaret hujus vel illius satisfactionis valorem huic vel illi pœnæ respondere.

CCLXX. Prob. 3. pars: satisfactio, utpote pars Sacramenti, eodem debet operari modo, quo Sacramenta. Atqui hæc plus vel minus operantur, pro majori vel minori recipientis dispositione. Ergo.

CCLXXI. Ex his colliges 1. pœnæ remissionem non consistere in indivisibili, quamvis in indivisibili consistat remissio maculæ lethalis. Macula enim tota tolli debet, quia tolli debet id omne cum quo impossibilis est gratia. Tota vero pœna non tollitur, quia constat ex partibus multis, quarum singulæ per satisfactionem sibi parem expungi debent: quæ successiva pœnæ

re-

Grand.
p. 136.

remissio, ut per satisfactionem ex opere operantis, sic & per sacramentalem fieri potest. Unde si satisfactio plures habeat partes, minuitur debitum pœnæ, prout crescunt satisfactionis partes.

CCLXXII. Colliges 2. plus ex communi Doctorum sensu operari modicam satisfactionem sacramentalem, quam multo maiorem sponte assumptam; quia priori annexa est virtus clavium, non item posteriori. Unde

CCLXXIII. Colliges 3. quod jam diximus, consultum esse ut Confessor postquam determinatam Pœnitentiæ speciem injunxit, sacramentaliter etiam iungat quidquid à Pœnitente præstabitur boni, saltem ad certum tempus, ad octiduum puta, ad mensem, ad annum, &c. Id autem vel expressim faciendum, vel per hæc verba, *Quidquid boni feceris*, &c. (quæ multi utpote de se meram Sacerdotis deprecationem, per se sola ad hunc effectum sufficere negant) formaliter intendendum.

CONCLUSIO II. Probabile est satisfactionem in actu exercito non conferre novam gratiam ex opere operato. Sua tamen est opinioni contraria, quæ S. Thom. esse videtur, probabilitas.

CCLXXIV. Prob. 1. pars contra Suar. disp. 38. sect. 2. 1. quia effectus ille satisfactioni contra grave fundamentum tribui non potest, ut bene advertit Martinon disp. 51. n. 63. Atqui nullum id genus occurrit in præsentia.

CCLXXV. 3. Quia si satisfactio ex opere operato gratiam pariat, vel reconciliativam simpliciter, vel ejus augmentum? Non primam, cum hæc jam per absolutionem collata fuerit. Non 2. tum quia non est cur magis satisfactione præcise sumptæ, quam attritioni, vel Confessioni solitariae sumptis, tribuatur specialis gratiæ productio ex opere operato; tum quia non est singulis divisim partibus tribuendum, id quod eadem collectim pariunt: enim singulæ Sacramenti partes Sacramentum esse debent. Atqui Pœnitentiæ partes collectim in productionem gratiæ, velut in totalem effectum influunt. Ergo perperam gratiæ productio uni inter eas soli tribuitur.

Et certe satisfactio peculiarem suum effectum, qui est pœnæ remissio, citra novam gratiæ infusionem habere potest. Cum per Missæ sacrificium remittatur vivis & defunctis pœna ex opere operato; neque tamen his ex opere operato infundatur gratia vi sacrificii.

Secunda pars Suadetur 1. ex auctoritate S. Thom. qui 3. part. qu. 90. art. 2. ad 2. sic habet: *Satisfactio confert gratiam prout est in proposito, & auget eam prout est in executione, sicut etiam Baptismus in adultis*, per contritionem & charitatem jam justificatis.

Hæc quidem videntur aperta, & male solvuntur à Martinon ibid. n. 68. Verum contra probationem ullam asseruntur à S. Doctore.

CCLXXVI. 2. Eadem pars 2. à Goneto disp. 13. n. 35: suadetur, quia satisfactio ut pars Sacramenti debet totius naturam participare. Atqui natura totius Sacramenti est ut gratiam ex opere operato conferat. Ergo & eam producere debet satisfactio. Jam vero

hæc gratiam primam producere non potest, cum eam ab absolutione productam supponat. Ergo ejus saltem augmentum parere debet.

Sed neque hæc ratio multum urget: Satisfactio enim id per se solam efficere non debet, quod proprius esse omnium Sacramenti partium effectus. Talis porro est gratia, cujus productio est effectus totius indivisibiliter Sacramenti. Et vero Trid. sess. 6. c. 14. duos Sacramento Pœnitentiæ adscribit effectus, quorum prior est æternæ pœnæ remissio cum culpa, & hunc tribuit absolutioni & confessioni: posterior est remissio aut potius solutio temporalis pœnæ culpæ remissionem superstitis; & hunc tribuit satisfactioni: neque tota Session. 14. alium assignat effectum satisfactioni, quam quod hæc pœnam temporalem expungat.

CCLXXVII. Suadetur 3. quia si pœnitens quo tempore absolvitur, exhiberet omnia satisfactionis opera, maiorem gratiæ effectum reciperet ex opere operato, Sacramenta melius operantur in melius dispositis. Ergo etsi post absolutionem eadem opera præstat, maiorem gratiam recipere debet: quia hæc ejus satisfactio cum aliis sacramenti partibus moraliter conjungitur.

CCLXXVIII. At & isthæc quoque ratio parum efficax videtur. Ideo enim qui sub ipsum absolutionis tempus omnia exhiberet satisfactionis opera, uberiori gratia donaretur, quia & magis dispositus accederet ad Sacramentum, & Sacramenta plus operantur in melius dispositis. Sed tunc totus is gratiæ effectus eo daretur tempore, quo Sacramentum perficeretur; idque majoris satisfactionis intuitu, tanquam melioris dispositionis. At cum post Sacramentum essentialiter peractum adimpletur satisfactio, jam ea dispositionis locum habere non potest.

Suadetur 4. quia satisfactio non solum est in vindictam peccati, & pœnæ remissionem, sed præcipue in medicinam à futuris morbis præservantem. Atqui ad hunc effectum gratia maxime necessaria est.

At regeri possit actuales gratias quibus in relapsu coercemur haberi ab ipso Sacramento, quod simul cum gratia justificante jus dedit ad hujusmodi auxilia. Quod autem toti competit Sacramento, non propterea soli satisfactioni competere debet. Quamquam, ait Martinon ibid. n. 71 non est improbabile satisfactionem partialiter & integraliter concurrere ad obtinenda illa auxilia, quæ post ejus executionem conferuntur.

Mihi utraque opinio æque probabilis, vel æque incerta videtur. Prima, præterquam D. Thom. contradicit nulla valida ratione nititur. Etsi enim omnes simul Pœnitentiæ partes in primarium ejus effectum influere debent; quidni harum una, satisfactio videlicet, uti pars Sacramenti, & ab eo nobilitata, priorem hunc ex opere operato adaugeat, Verum in his quæ à libera Dei voluntate pendent, nec ex Scriptura vel traditione innotescunt, quid certi statuendum?

DISSERTATIO HISTORICA

DE DISCIPLINA VETERIS ECCLESIAE CIRCA POENITENTIAM.

POEENITENTIA in genere duplex, privata, quæ secreto peragitur; & publica; quæ vel solemnitas est, vel minime solemnitas. Solemnitas ea est vel fuit, quæ publice agebatur cum certis solemnitatibus per Canones præscriptis. Non solemnitas, quæ publice quidem, at sine his solemnitatibus exolvebatur. Ita post S. Thomam Silvium Suppl. q. 28. ar. 1. de solemnitate nunc dicimus; quæ & jam, & olim vel publica, vel simpliciter Pœnitentia nuncupata est, & suum Pœnitentibus nomen dedit, secundum id Concilii Toletani I. Canon. 2. *Cum Pœnitentem dicimus, qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis, publicam Pœnitentiam gerens sub cilicio, divino fuerit reconciliatus Altario*, quibus concinit id Augustini Lib. de Fide & Operib. Cap. 26. *Quædam sunt ea humilitate Pœnitentiæ sanan-*

da, qualis in Ecclesia datur eis, qui proprie Pœnitentes vocantur.

Ut quæ ad gravem hanc materiam spectant methodice pertractemus, videndum 1. qui ab initio fuerit Ecclesiæ in indicenda publicis delictis Pœnitentia usus, ad usque Montani schisma, & hæresim Novatiani: quæ rursus ejusdem Ecclesiæ praxis ab hæresi Novatiana ad quartum usque sæculum & posteriora. 2. Quo ritu peracta fuerit Pœnitentia solemnitas ex ipsius Pœnitentis parte. 3. quo ritu ex parte Ministri, & quis ille fuerit. 4. quæ peccata solemnitate subjacerint Pœnitentiæ, an aliqua tantum, an omnia. 5. Annon Laici tantum, sed & cujuscunque ordinis Clerici, ejusdem Pœnitentiæ stadium metiri tenerentur. 6. an aliquando ab iis qui relapsi erant iteraretur Pœnitentia publice; annon à secreta etiam arcerentur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE INSTITUTIONE, PROGRESSU, ET CESSATIONE POENITENTIÆ SOLEMNIS.

NON quæritur an publicum quodcunque vel occultum scelus semper Pœnitentiæ subjacerit: id enim tam certum est, quam certum sit, nullam sine satisfactione esse Pœnitentiam. Tota igitur quæstio circa primæ-vum Pœnitentiæ rigorem ac veluti gradum versatur. Quoad hæc statuimus cum Morino Lib. 4. Cap. 9.

CONCLUSIO I. Pœnitentia ab initio Ecclesiæ usque ad Montani hæresim, id est ad an. circiter 175. brevior fuit & clementius inflicta.

II. Prob. 1. exemplo Corinthii de quo Paulus 1. Cor. 5. *ab eo enim talis fornicatio commissa erat, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui haberet.* Atqui huic satis fuit unius ad summum anni Pœnitentia. Cum priorem inter & posteriorem ad Corinthios Epistolam, in qua iussa est ejus reconciliatio, annus ad summum unus intercedat. Ergo annum unum non excessit Apostoli censura, minus forsan duratura, si vehemens Corinthis illius pœnitudo citius Apostolo innotuisset.

III. 3. Idem evincit historia juvenis illius qui cum plures annos latronum agmini præfuisset, post confectam paucis septimanis, aut uno & altero mense Pœnitentiam gravem, à Joanne Apostolo, reconciliatus est Ecclesiæ.

IV. 3. Idipsum confirmant exempla seu mulierum quas corruerat hæresiarcha Marcus, apud Irenæum Lib. 1. adv. hæres. Cap. 9. seu Natalii ab hæreticis seducti & in Episcopum consecrati. Nam & ex mulieres ad Ecclesiam post sceleris sui confessionem receptæ sunt & Natalius ægre quidem, sed tamen sine ulteriori Pœnitentiâ, precibus & lacrymis ob-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

tinuit ut in Communionem Ecclesiæ reciperetur. Euseb. Lib. 6. Cap. ult.

V. 4. Idem liquet ex Libro 8. Tertulliani de Pœnit. ubi licet satisfactionis necessitatem totus & ubique commendat, ullum ei tempus præscribit; imo veniam modo sincere petitam, facile à Pœnitentibus obtineri subindicat. Sic Capit. 10. *Cum te ad fratrum genua protendis, Christum contrectas... Christum Patrem deprecatur: Facile impetratur semper quod filius postulat.* Atqui, ut bene Morinus, non facile impetratur quod septem, quod decem annis, &c. tantis cum ejulatibus à Deo tandem conceditur. Idem probant congestæ à Tertulliano comparationes drachmæ perditæ & inventæ, oviculæ errantis & à pastore statim ut inventa est, ad ovile reportatæ, filii prodigi lubenter suscepti à patre.

VI. Ergo ante Novatum non viguit Pœnitentia solemnitas. Hujus enim & certum erat longumque tempus, & per certos gradus peragebatur: quod utroque priori sæculo ignotum fuisse constat ex mox dictis.

VII. Objici possint duo 1. Canon. 24. inter Apostolicos, ubi triennalis Pœnitentiæ tempus iis præscribitur Laicis, qui se ipsos mutilant: 2. hæc, quam refert Clemens Alexand. Lib. 6. Stomat. S. Petri, ex verbis Domini, sententia: *Si quis velit ex Israel duci Pœnitentia & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata post duodecim annos: quod si necessum fuit in Baptismo, quanto magis in Pœnitentia post Baptismum?*

VIII. Verum utrumque nullius est ponderis. Non 1. tum quia prædicti Canoncs non sunt Apostolorum factus: tum quia vox *tribus annis*,

annis, quæ in hoc solo Canone, non autem in aliis qui peccata mutilatione graviora multo attingunt, vel in textum irreptit vel ex eadem aliquo Orientali Concilio alluta est.

IX. Non 2. Hæc enim ex Apocryphis Libris decerpfit Clemens ut alia pleraque eodem loco, quæ universæ Ecclesiæ praxi repugnant. Aliud sane indicant actus Apostolorum, in quibus ne ad Horas quidem duodecim protrahitur credentium Judæorum Baptisma.

CONCLUSIO II. A Montani ævo ad Novatum usque id est ad an. circiter 250. levis ac brevis Pœnitentia, si cum subsequenti ævi severitate comparetur. Tunc tamen non nihil crevit, quoad modum & tempus; etsi istud necdum in specie determinatum fuerit ab Ecclesia. Ita Morinus Lib. 4. Cap. 10.

Morin.
p. 185.

X. Prob. 1. pars, 1. tum ex tumultu lapsorum, qui sibi, quoniam à Martyribus libellos pacis acceperant, pacem illico sine Pœnitentia restitui clamose flagitabant; tum ex facto Martyrum, qui impositam scelestioribus viris Pœnitentiam non minuebant modo, sed & auferebant. Atqui probabile non est vel lapsos, vel Martyres, tam cito pacem petiisse aut concessisse, si jam fixa Ecclesiæ lege constituta esset idololatriæ reis duodecim aut quindecim annorum Pœnitentia, uti postmodo factum est. Ergo.

XI. 2. Idem colligere est ex remissiori quorundam Sacerdotum erga lapsos agendi ratione. Hi enim *sacrificatos* nulla vel breviori indicta Pœnitentia reconciliabant, quod graviter conqueritur Cyprianus Epistol. 55. Atqui si tunc Ecclesiastici moris fuisset, ut gravissimo huic facinori multorum annorum Pœnitentia decerneretur, ne quidem Presbyteris venisset in mentem ab eo palam recedere: aut ii saltem ut publici Canonum subversores gravi confestim censuræ subjacissent.

Prob. 2. pars, nempe quod tunc temporis severior vigere cœperit Pœnitentia; Prob. inquam, ex duplici, cujus alibi meminimus, Decreto, quorum prius mere provisorium à Clero Romano post Fabiani S. P. mortem latum est an. Christi 253. Posterius in Carthaginensi Concilio, reddita post Decii mortem Ecclesiis pace sancitum.

XII. Prioris hæc erant verba: *lapsorum curam mediocriter temperandam esse credimus, ut interim dum Episcopus dari à Deo nobis sustinetur, in suspenso, eorum qui moras possunt dilationis sustinere, causa teneatur. Eorum autem, quorum vitæ suæ finem urgens exitus dilationem non potest ferre, acta Pœnitentia, & professæ querenter suorum detestatione factorum, dolentis ac vere pœnitentis animi signa prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla subsisterit; ita demum caute & sollicitè subveniri.* &c.

XIII. Posteriori autem eoque peremptorio Decreto constitutum est, ut à lapsis TRAHERETUR DIU POENITENTIA, & rogaretur dolent & paterna clementia, & examinerentur causæ, & voluntates & necessitates singulorum. Et huic sanctioni robur accessit à Corne-

lio Papa, ut Epist. 52. testatur Cyprianus. Atqui ex utroque hoc Decreto constat rigiditatem inolevisse Pœnitentiam. 1. quoad modum, cum ad eam præscribantur & palam *frequenter professæ factorum detestatio*, & prodita *lacrymis & gemitibus animi vere pœnitentis signa*; & prævium ab Episcopis examen *causæ & necessitatis singulorum*. 2. quoad tempus, cum Pœnitentia *diu trahenda* declaretur. Adeo ut Cyprianus eos qui sub Decio lapsi erant, post septem Pœnitentiæ menses ideo tantum reconciliaverit, quia nova à Gallo & Volusiano persecutio imminebat. Ergo.

XIV. Prob. 3. pars, quia in neutro quod modo adduximus Decreto ulla sit mentio temporis ad Pœnitentiam determinati. Imo certam temporis mensuram excludunt Patres, dum singulorum causas, voluntates & necessitates examini suo reservant. Sic enim necessario prolixiorum alii, alii multo breviorum Pœnitentiam excurrere debuerunt. Atque hinc Maximus, Urbanus, Sidonius & Macarius, qui post confessum Christi nomen coram tyrannis, defecerunt ad schismaticas Novatiani partes, à Cornelio Papa non ita difficile recepti sunt; quod & erga Trophimum prius abstentum præstitit idem summus Pontifex. Ideo sane quia & Ecclesiæ interfit, ut hæreticorum numerus minuatur: & ii de quibus agitur, præclara animi vere pœnitentis exhiberent indicia: quod & de Maximo ac Sociis ejus constat ex Cornelii Epistola ad Cyprianum; & de Trophimo certum est ex Cypriani Epistola ad Antonianum.

CONCLUSIO III. Post Novatianum schisma gravior ac diuturnior fuit Pœnitentia, quam prius, eique certa temporis spatia præfixa sunt, variis in classibus evolvenda: quod quidem in Orientali Ecclesia ante viguit, quam in Occidentali.

XV. Prob. 1. pars, quia post Novatianum schisma vigere cœperunt famosæ quatuor Pœnitentiæ stationes, quarum primi omnium meminere Gregorius Neocæsariensis, cognomine Thaumaturgus, qui obiit circa annum 265. Ancyranus Patres qui Concilium suum habuere sub anno 314. Basilius Magnus Cæsareæ in Capadocia Episcopus, qui diem clausit anno 378. Atqui nemo futurum credet ut ceteri retro Patres conticuissent varios illos Pœnitentiæ gradus, si omnes jam fuissent in usu. Præsertim cum hi *fletus* meminerint, quia ab Ecclesiæ incunabilis extiterit; licet necdum veniret in partem Pœnitentiæ ab Ecclesiæ imperatæ, ut observat Morinus Lib. 6. Cap. 2. num. 3.

XVI. Prob. 2. pars, quia apud Græcos Patres prius quam apud Latinos mentio fit eorundem graduum. Hos enim, nec ut renovam, meminerunt Patres Ancyranus; quin & Gregorius Thaumaturgus, non tantum Can. II. quem pro suppositio perperam habet Morinus, sed & Can. 7. & 8. ubi sermo est de *auditione*, Can. 9. ubi de *substitutione & consistentia*, &c. Atqui apud Latinos nemo varios hos gradus expressum recensuit ante Felicem III. * qui

* Felicem hunc, qui an. 483. sexta, vel, juxta Binium, octava Martii die creatus est Rom. Pontifex: quidam secundum vocant: forte quia Felicem illum qui in locum Liberii successit, pro legitimo Pontifice non habent.

T. 4.
Conc. p.
1076.
E. D.

qui Epist. 7. ad universos Episcopos, quod de lapsis statuerat Nicæna Synodus in Rebaptizatis impleri vult, ut nimirum tribus annis inter audientes sint, septem annis subjaceant inter Pœnitentes manibus Sacerdotum: duobus autem annis oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo sæcularibus in oratione socientur. Porro vixit Felix ducentis & aliquot post hæresim Novatianam annis, ait ibid. Morinus Cap. 4. n. 9.

XVII. Vix tamen negari potest publicam ante Felicis tempora viguisse apud Occidentales Pœnitentiam: sed dispare forte ritu. Quin S. Ambrosius nulla nominata statione ad omnes alludere videtur Lib. 2. de Pœnit. Cap. 7.

CONCLUSIO III. In Ecclesia Orientali post quartum sæculum, in Occidentali vero post septimum, multopere refriguit solemnitas Pœnitentiæ disciplina; fereque in desuetudinem abierunt prædictæ Pœnitentium stationes.

XVIII. Prob. 1. pars de Orientali Ecclesia. 1. Quia etsi quoddam publicæ Pœnitentiæ genus apud Græcos, post sublatum à Nectario Pœnitentiarium substituerit, ut alibi docuimus, nullo tamen in Canone, qui à quarto sæculo editus sit, mentio sit artificialium Pœnitentiæ classium. Nullibi reperire est hanc similemque loquendi formulam, quæ tamen ubique antea obtinebat apud Orientales *Qui hoc vel illud crimen commiserit, tot annis in auditione, in substatione, in consistentia subsistet, deinde quod perfectum est consequetur.* Sed una quæ deinceps decernitur pœna, isthæc est: *Non communicet; segregetur;* ut in Ephesino Concilio Can. 6. in Calcedonesi Can. 4. & plerisque Trullanæ Synodi decretis videre est. Privari autem quis poterit Eucharistia vel Ecclesiastica communione, quod hodieque fit apud nos, absque eo quod Pœnitentiæ solemnitas stadium decurrat?

XIX. 2. Quia in omnibus seu Liturgiis, seu Libris Pœnitentialibus, quibus Græci à duodecim circiter sæculis utuntur, nullum occurrit vestigium vel orationis quæ ante Nectarium super Pœnitentes recitari consueverat; vel impositionis manuum, quæ fiebat super eorum capita; vel solemnitas illius dimissionis, quæ in exitu *Missæ Cathecumenorum* de more fiebat.

XX. Nec dicas in Pœnitentiali Joannis Jejunatoris CP. Patriarchæ indici sceleribus post annum ætatis trigesimum perpetratis Pœnitentiam trium & quatuor, gravioribus vero, qualis est cædes una vel multiplex, aut incestus cum sorore, Pœnitentiam annorum duodecim.

XXI. Hæc enim probant, non quidem solemnem illam veterum Pœnitentiam substituisse apud Græcos; cum nec hanc palam impleri præcipiat Joannes, nec verbum de citatis stationibus ullum habeat, sed apud eos, secreto licet, servari antiquos Canones quoad modum & tempus Pœnitentiæ. Atqui id indubie constat ex eruditi Goarii notis ad Euchologium Græcorum, ubi pag. 678. hæc loquitur: *Sacerdotes sedentes, Pœnitentes pariter sedentes (pro antiquo Latinorum more) pro exomologesi audiunt: Si leves & venia dignas Pœnitentis culpas deprehenderit, nullam adhibeat absolutionem, sed de pio devotoque quodam ope-*

re exercendo monitum amice remittunt. Si lethifera detegunt, illa in Nomocanone juxta se posito examinant, censurarumque distributioni, prout legunt, cuncta subjiciant, & tandem Pœnitenti bene precantur... Publica vero Pœnitentia nulli licet amplius imponatur (relaxato nimirum apud eos antiquo Canonum rigore, à Nectarii, & deinde Joannis Jejunatoris... tempore, & levioribus pœnis compensato) aliquos tamen confessione expiatis, à sacra communione, per annum vel plures quandoque, arcent. Ubi publica quidem Pœnitentia levioribus pœnis compensatur; sed antiquorum Decretorum rigor in Nomocanone expressus servatur. Unde juxta Gabriel Philadelphix Metropolitam Lib. de Sacramentis Cap. 8. *Satisfactio est efficax adimpletio & perfectio Canonis, non nuper adinventata, sed secundum sanctæ Ecclesiæ traditionem & spirituales sacrorum Canonum pœnam &c.* Atque hinc etiamnum Græci austerum hunc Joannis Jejunatoris Canonem sequuntur in praxi: *Presbyteros, & Episcopos, & Diaconos admittere non oportet ad Confessionem donec securitatem secundum Deum dederint Confessoribus, si alicujus criminis conscii fuerint quod eos à sacro ministerio abdicet, non amplius ausuros sacrificare...* Nihil autem aliud prohibet Sacerdotem à sacro Ministerio, quam in alienam mulierem, præter legitimam, revera indicere. In unicam, si solum incidat, non datur illi restitutioni locus, hoc est, nunquam illi fiet sacrificandi potestas, etiam si martyrium decertet, faciatque miracula magna, adeo ut mortuos fuscitet. De his vide & Arcadium Lib. 4. Cap. 1. & 2. ubi eandem apud Græcos vigere disciplinam asseverat. Adi & Morinum Lib. 6. Cap. 22.

De hac severitate nihil est quod statuam: Unum constat ex canonicarum pœnarum metu fieri, ut perrara sit apud Græcos confessio. Hujus porro neglectum quid non sequitur mali?

XXII. Prob. 2. pars de Ecclesia Occidentali quia, ut fuse demonstrat Morinus Lib. 6. Cap. 27. nullus extat à sæculo VII. Pœnitentialis Liber, qui mentionem faciat vel publicæ pro occultis delictis Pœnitentiæ, vel solemnium, ejus stationum, vel manuum impositionis, hujusve ritus quo dimittebantur Pœnitentes. Hæc vero, si tunc etiam perseverassent, ut à majoribus accepta erant, sic & subsequenter Pœnitentiæ Ministris tradenda fuissent.

XXIII. Censet Porro Morinus hanc disciplinæ mutationem apud Latinos inventam esse à Theodoro, qui è Græco Monacho in Cantuariensem Archiepiscopum à Vitaliano S. P. an. 668. consecratus est. Is enim in Pœnitentiali quod edidit, gentis suæ disciplinam imitatus, publica peccata distinxit ab occultis; & illa, non hæc, publicæ Pœnitentiæ subjecit; ita ut tamen canonicæ pœnæ à Pœnitentibus exsolverentur, sed occulte cum occultis, publica vero pro publicis. Unde cum multo rariora sint notoria crimina quam occulta, sensim fieri potuit, ut publica Pœnitentia in desuetudinem abiret.

Eandem disciplinam tradit Leptinenſe Concilium an. 743. cui consonant hæc Capitularium verba Lib. 5. Cap. 52. *Si occulte & sponte confessus fuerit, occulte fiat; & si publice ac ma-*

nifeste convictus fuerit, publice & coram Ecclesia, juxta canonicos pœtineat gradus.

Exinde, ut in declivi facile ad inum ruitur, sensum, ne rapide dicam, decrevit pristinae pœnitentiae usus. Facta est sub undecimum saeculum cuilibet potestas canonicam Pœnitentiam redimendi flagellis, eleemosinis, & devota Jerusalem peregrinatione, de quo videris Can. 2. Claromontani Concilii sub Urbano II. ubi: *Quicumque pro sola devotione, non pro honoris vel pecuniae adeptione, Ecclesiam Dei Jerusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia ei reputabitur.*

Neque hæc tamen prima amota pœnitentiae origo fuit: cum nec apud Alcuinum, nec

apud Amalarium, aliæve octavi, noni, vel decimi Scriptores, qui de Ecclesiae ritibus atque officiis scripserunt, ulla occurrat mentio seu sollemnis Pœnitentium dimissionis, seu impositionis manuum super eorum capita fieri consuetæ, seu deprecationis à Clero & populo pro iisdem Pœnitentibus factæ.

Sed sat hactenus de illo disciplinae lapsu, à quo qui ex malis bona eruit Deus, id forte deduxit boni quod necdum plane obsoleverit confessio, quæ, tametsi hodie lenissima, tot modicæ fidei Christianos territat, ut vix ad eam plures intra annos semel accedant. Utrum autem, quod supra docebat Morinus, peccata etiam occulta, saltem graviora, Pœnitentiae publicæ subjacuerint, expendam Art. 4.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

RITU POENITENTIAE SOLEMNIS EX PARTE POENITENTIUM.

QUÆRITUR in præsens quo habitu, qua graduum successione solemnem Pœnitentiam explerent, qui ei subjacere meruerant. Quæri posset & quo eam tempore ordirentur, quo item absolverentur; sed de his in articulo sequenti. Sit

CONCLUSIO I. Pœnitentes induti sacco, & cinere conspersi capita in Templum vel ad Templi fores prodibant. Id etiam ab iis, non ubique tamen servatum, ut nec barbam, nec crines nutrent.

XXIV. Prob. 1. pars 1. ex Tertulliano, qui receptam tempore suo exomologesis disciplinam sic exhibet Lib. de Pœnit. Cap. 9. *De ipso quoque Pœnitentiae habitu atque victu mandat lex Pœnitentiae, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare: seu, ut loquitur, Lib. de Pudic. Cap. 5. in sacco & cinere inhorrescere.* Es quibus liquet lugubrem fuisse Pœnitentium habitum ante rigidioris Pœnitentiae institutionem.

XXV. 2. ex Eusebio qui de Natalio hæc scribit Lib. 5. Hist. Cap. ult. *Mane surrexit cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum magno mœnore & lacrymis ad pedes Zephirini Pontificis se supplicem abjecit.*

XXVI. 3. ex Hieronymo qui de nobili Fabiola, ideo Pœnitente, quod ab adultero conjunge digressa nupisset alteri, sciens quidem id Imperatoriis legibus permissum, at ignorans prohibitum divina lege, hæc scribit Epistol. 30. ad Oceanum: *Quis hæc crederet, ut post mortem secundi viri in semetipsam reversa saccum indueret, Episcopo, Presbyteris & omni populo collacrymantibus, sparsum crimen, ora lurida, sequallidas manus, sordida colla submitteret.*

XXVII. Prob. 2. pars ex Can. 15. Concilii Agathensis, ubi *Pœnitentes si comas non depofuerint, aut vestimenta non mutaverint; ab illi jubentur.* Consonat id Concilii Tolet 3. Canon. 13. *Quicumque ab Episcopo sanus vel infirmus Pœnitentiam postulat, id ante omnia Episcopus servet & Presbyter, ut si vir est,*

prius eum tondeat, & in cinere & cilicio habitum mutare faciat; si vero mulier fuerit, non accipiat Pœnitentiam, nisi prius velata fuerit, aut mutaverit habitum.

CONCLUSIO II. Quatuor erant sollemnis Pœnitentiae gradus, scilicet *fletus, auditio, substratio & consistentia.*

XXVIII. Prob. ex S. Gregorio Thaumaturgo, qui omnium primus stationes illas recenset Can. XI. Epistolæ suæ canonicæ, ubi sic: **FLETUS**, seu *luctus est extra portam Orationis, ubi peccatorem stantem oportet Fideles ingredienti orare ut pro se precentur.* **AUDITIO** est *intra portam in Narthece, ubi oportet eum qui peccavit, stare post Cathecumenos, & illinc egredi.* *Audiens enim (inquit) Scripturas & doctrinam ejiciatur & præcatione indignus censeatur.* **SUBJECTIO** autem seu **SUBSTRATIO** est *ut intra Templi portam stans cum Cathecumenis egrediatur hic una deest consistentia, quæ quoad substantiam Can. 9. exprimitur, ubi qui se ad Episcopum, sponte crimen confessi, detulerant, etiam precibus digni habentur; quod fiebat in consistentia.*

XXIX. Negat quidem Morinus Lib. 6. Cap. 2. num. 9. Canonem XI. genuinum esse, 1. quia nullus est sensus vocis, *inquit*, quam uncino conclusimus. Hæc certe non quadrat in scriptorem de se loquentem. 2. quia Narthece nomen eo sensu ante saeculum quintum non viguit. 3. quia deest Canon ille in Segueriano codice octingentis annis vetustiori. 4. quia prædicti gradus posteriores sunt Gregorio Neocæsariensi. qui jam ab an. 265. diem clausit.

XXX. Verum hæc decretoria non sunt. Non 1. vox enim, *inquit*, vel loco alterius, quæ male lecta est, posita fuit, prout milies evenit; vel Auctoris alicujus nomini adjuncta erat, quod quia non bene captum est & Amnuesi, prætermisum fuit; vel male irrepsit in textum.

XXXI. Non 2. Neque enim quia frequentior vocis alicujus occurrit mentio saeculis posterioribus

sterioribus, ideo hæc antea non fuit in usu. Quod vocabula semel tantum in Auctoribus reperiuntur, & Salmasios torquent; quæ tamen tempore suo trita erant & familiaria.

XXXII. Non 3. Mutilus enim fuit Seguerianus Codex, ut alii prope innumeri. Certo vetustio admodum Codice utebatur Balsamo, cum Canonem hunc notis illustravit.

XXXIII. Non 4. Cum enim Pœnitentiæ gradus instituti sint, tum ne gravioribus delictis negaretur venia, quod faciebant Novatiani; tum ut præcluderentur clamores eorundem hæreticorum, qui nimiam hætenus in peccatoribus quibuscunque reconciliandis Ecclesiæ facilitatem; velut incentivum peccandi, amarulente redarguebant; vix fieri potuit ut diu retardaretur severioris hujus disciplinæ institutio. Unde illius non ut recens natæ, sed ut jam usu confirmatæ, tam ineunte, quam medio sæculo IV. meminerant Ancyranæ & Nicæni Patres, Basilii ac Gregorius Nissenus, &c.

His ergo quæ nemini dubia sunt præsuppositis, decurrendæ nobis sunt varix illæ Pœnitentium stationes, quod dum fiet, utinam saltem sincere doleamus summum illud nostræ à veteri Pœnitentia discrimen. Ast ut penitus intelligantur quæ dicenda sunt, quædam præmitti oportet de antiquorum templorum structura.

XXXIV. Primo quidem ingressuris in Basilicam occurrebat atrium tribus aut quatuor cinctum porticibus. Hujus in medio erat arca

sub dio, fontem habens ori, manibus ac pedibus eorum qui Ecclesiam introibant, ablucendis destinatum. Arcam hanc mediæ & infimæ latinitatis Scriptores *paradisum* ac deinde *paravisum* nuncuparunt.

XXXV. 2. Post atrium illud occurrebat adiacens templo vestibulum, totamque ejus frontem adæquans, & ingentibus fultum columnis. Major hujus erat latitudo, quam longitudo; unde narthem dixere Græci, quia veteris ferulæ formam imitaretur.

XXXVI. 3. Occurrebat, ut apud nos, Ecclesiæ navis, quam duas in partes dividebat, latum & sublime pulpitum, cui inditum à Græcis *ambonis* nomen, quia eo per gradus hinc & inde ascenderetur. Hic legebatur à Diaconis Evangelium, à Subdiaconis Epistola, quæ ex eodem suggestu, sed non ipso lectionis loco, ab Episcopo vel Sacerdote explicabantur. Erat igitur Ecclesiæ navis veluti bipartita, quod notandum.

XXXVII. 4. Navim sequebatur Sanctuarium, seu Chorus ab ipsa cancellis se junctus. Hujus in medio situm Altare, pone quod erat Antistes & cum eo Clericorum omnium confessus; quod ex Altaribus Romano, ut loquimur, more constructis satis intelligitur. Quin si ambonem demas, cui jam non est media in navi locus, plura extant hujus formæ Tempia in Galliis; ita ut arcam primo, non tamen circumdatam porticibus, deinde vestibulum, postea navim cancellos subinde, Aram in medio, & pone Chorum invenias. Jam de singulis gradibus pauca quædam dicenda.

§. I.

DE FLETU.

Quæres 1. ubi sua foret flentium statio.

XXXVIII. Resp. fuisse hanc in atrio ante vestibulum Ecclesiæ, secundum id Basilii in Epist. ad Amphilocho. Can. 56. *Debet voluntarius homicida quatuor annis deslere, stans extra fores oratorii, & fideles ingredientiæ orans ut pro eo precentur, suam iniquitatem pronuntians.* Neque hic, ut primo suspicabar, sub dio erant, sed in domuncula, ac pene sub tectis per modum hodierni *Claustri*, quæ præ viis Templo porticibus adhærebant. Ita Nat. Alexander dissert. 8. in sæcul. III. Juenin. art. 3. & quotquot sumus Morini deprædatores, quam adi Lib. 6. Cap. 2. & seq.

At, inquires, Ancyranæ Synodus Can. 17. *jussit eos qui rationis expertia animantia inierunt; & qui leprosi sunt vel fuerunt, inter hyemantes orare.* Atqui hyemantium nomine, ut vox ipsa præ se fert, intelliguntur, qui sub dio orabant, aeris tempestatibus expositi.

Id equidem concedit Morinus cit. Cap. 2. nu. 7. sed quid igitur erit domuncula hæc, quæ flentium sedes erat? nisi quia hæc apertissima esse debuit, ut patebit ex resp. ad quæst. seq. Ideo qui eam statim tempore conveniebant, quasi sub dio fuisse intelligantur.

Ceterum probabilissimum est quod docet III. Albasphinzus in notis ad prædictum Canonem, præter locum flentibus in atrio, seu

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

tecto adjacente Ecclesiæ destinatum, quosdam nefarii ordinis peccatores, quales citato Canone notantur, fuisse extra tectum omne, omnibus prohinc tempestatum injuriis obnoxios. Atque id innuere videtur Tertullianus Lib. de Pudicitia Cap. 14. ubi: *Reliquas libidinum furias impias, & in corpora & in sexus ultra jura naturæ, non modo limine, verum etiam omni Ecclesiæ tecto submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra.*

Alii tamen per hyemantes intelligunt *dæmoniacos*, seu, ut habet versio Dionysii, *eos qui spiritu periclitantur immundo.* Id tamen difficile fuerit, si, ut ait Cabassutius in hunc Can. ut ego ante, *energumenis locus erat in Ecclesia.*

Quæres 3. quæ esset flentium occupatio.

XXXIX. Resp. Pœnitentes hujus stationis lugubri, quem paulo ante descripsimus, habitu indutos, in id præsertim intentos fuisse, ut prætereuntium Fidelium vota, preces, & intercessionem, tum apud Deum, tum & apud Ecclesiam demererentur. Pingit id Graphice Hieronymus cit. Epist. 30. ubi Fabiolam eo in ordine positam sic exhibet: *Quis hoc crederet, ut post mortem secundi viri, in semet ipsam reversa, quo tempore solent viduæ negligentes, jugo servitutis excusso agere se liberius, adire balnea, volitare per plateas, vultus circumferre meretricis; saccum indueret ut errorem publi-*

M m m m

bli-

blicum fateretur; & tota urbe spectante Romana, ante diem Paschæ in Basilica quondam Laterani, qui Cæsariano truncatus est gladio, staret in ordine Pœnitentium, Episcopo, Presbyteris & omni populo collacrymantibus; sparsum crimen, ora lurida, squallidas manus, sordida colla submitteret? Quæ peccata stetus iste non purget?

Quæres 3. quæ fuerint stationis hujus exordia?

XL. Resp. cum Morino eod. Cap. 2. n. 3. fietum ante Novatiani tempora non fuisse pœnitentialem stationem: cum nullibi legatur Pœnitentes ante Novatianum extra Ecclesiam propulso fuisse, ut flendo partem Pœnitentiæ suæ exsolverent. Eo tamen sensu ante Novatianum fletus erat in usu, quod graviorum criminum Rei jus agendæ Pœnitentiæ non obtinerent, nisi illud ante Ecclesiæ fores prostrati, non ab Episcopo tantum, sed etiam ab universo Ecclesiæ cœtu efflagitassent. Probat id luculenter factum Natalii, qui cum ab hæresi ad Ecclesiam, ab Angelis dure admonitus, reverti voluisset, *Mane*, ait Eusebius Lib. 5.

Hist. Cap. 28. Surrexit cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum magno mœnore & lacrymis, ad pedes Zephirini Pontificis se supplicem abiecit, & non modo ad Cleri, sed ad Laicorum etiam genua advolutus est, &c. Verum, quæ hujusmodi fletuum merces erat, admissio ad Pœnitentiam, cessatio erat ab illa fletus actione quæ è contra post Novatianum & ab Episcopis imposita est, & primam Pœnitentiæ actionem constituit.

Quæres 4. quamdiu perduraret fletuum statio.

XLI. Resp. stationis hujus ut & aliarum diuturnitatem pependisse, tum à studio & diligentia pœnitendi; tum à gravitate criminum. Basilii voluntarium homicidam annorum viginti Pœnitentia plectit, quam ita dispensat, ut annos quatuor fletui attribuat. Idem adulterum quatuor annis ex quindecim flere præcipit. Tanta quandoque erat sceleris atrocitas, ut qui illud perpetrasset tota vita ad fietum damnaretur: ita sancit idem Basilii Cap. 75. de quo qui Christum negavit, & salutis mysterium transgressus est.

§. II.

DE AUDITIONE.

Quæres 1. quis esset auditionis locus.

XLII. Resp. eum fuisse in vestibulo, seu porticu majoribus Ecclesiæ portis connexa, quod, ut observat Morinus Lib. 6. Cap. 3. num. 2. non ita mathematicè intelligendum est, ut paulo amplius progredi ad facilius audiendum, piaculare fuerit: Neque enim, qui tamen erat stationis hujus scopus, in longioribus Ecclesiis è vestibulo, aut etiam è limine audiri potuisset Scripturæ lectio, & sacra Concio Pontificis, à quorum tamen auditu nomen suum fortiti sunt *Audientes*. Quapropter stationis hujus sedes imam etiam Ecclesiæ partem, sed pone *substratos*, ipsosque Cathecumenos, complectebatur. Atque hinc infimam illam Templi partem, Narthecis nomine postmodum donaverunt Græci, quod prius ad solum porticum pertinebat; uti solide conjectat Morinus.

Quæres 2. quæ foret audientium functio.

XLIII. Resp. ex dictis patet hanc in eo totam fuisse, ut Scripturam & sacras conciones audirent. *Auditio*, inquit Gregorius Thaumaturgus Can. 11. *est intra portam in porticu: ubi oportet eum qui peccavit, stare usque ad Cathecumenos, & illinc egredi. Audiens enim Scripturas & doctrinam ejiciatur, & precatione indignus censeatur.* Porro stare usque ad Cathecumenos, seu usque ad Missam vel dimissionem Cathecumenorum, est ejici ante oblationem una cum infidelibus, hæreticis & Cathecumenis ordinis infimi, qui nempe necdum nomen suum Cathecumenorum albo inscribendum dederant. Aliis enim superioris gradus Cathecumenis, qui & competentes dicebantur, post priorum ejectionem, manus imponebantur.

Quæres 3. quot hominum genera contine-ret locus in quo erat *Audientium* statio.

XLIV. Resp. in hujus stationis loco sex fuis-

se genera hominum, Ethnicos nempe, Judæos, hæreticos, Fideles ab Ecclesia excommunicatos, primi ordinis Cathecumenos, & eos de quibus loquimur *Audientes*. His enim omnibus infimam hanc templi partem ingredi licebat, quod & sancit Concilium Carthaginense IV. Can. 84. ibi: *Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, sive Gentilem, sive hæreticum, sive Judæum usque ad Missam Cathecumenorum.*

Quæres 4. in quo à fletibus & substratis differrent *Audientes*.

XLV. Resp. in hoc discrepasse à prioribus, quod nec lugubrem cum iis habitum gerere, nec pretereuntium genibus advolvi teneretur. In hoc autem discrepasse à *substratis*, quod hi jam Pœnitentiæ stadium ingressi censerentur: contra vero *Audientes*, non tam Pœnitentes, quam Pœnitentiæ candidati, vel ad Pœnitentiam aspirantes, reputarentur.

Quæres 5. an Audientium statio in utraque Ecclesia observata fuerit, & quo inducta tempore,

Ad 1. respondet Juenin vide infr.

XLVI. Stationem hanc sumptam pro loco ubi ad Ecclesiæ præceptum certa satisfactionis pars impleretur, nunquam apud Occidentales fuisse in usu: Cum, inquit, nullus extet Canon qui delicti consciis injungat, ut tot annis morentur in *auditione*, quo Scripturarum lectioni & sacris concionibus intersint. Sed quid ergo sibi volunt hæc Felicis Papæ verba, quæ, non frequenti, sed eadem pagina adducit Juenin: *Tribus annis inter AUDIENTES sint rebaptizati; septem annis subiaceant inter Pœnitentes &c.* Dicendum igitur fuerat cum Morino Lib. 6. Cap. 4. n. 9. vix quidem apud Latinos reperiri tam *auditionis* nomen, quam rem nomine expressam; & non deesse omnino. Ceterum auditionis quidem meminere plu-

pluries Tertullianus & Augustinus : verum uterque agendo de Cathecumenis ; neuter agendo de Pœnitentibus.

XLVII. Resp. ad 2. stationem hanc pro determinato Pœnitentiæ gradu sumptam , post Novari Schisma institutum esse. Primus eam postremo celebris suæ Epistolæ Canone commemorat Gregorius Neocæsar. Hanc ineminit Basilius Epist. ad Amphilochoium Can. 22. ubi . *Oportet eos , mulierum raptos . anno primo à precibus expelli , & ipsos deslere ad fo-*

res Ecclesiæ : secundo autem ad Auditionem admitteri ad Pœnitentiam , quæ proprie incipiebat in classe substratorum. Quarto ad Congregationem cum populo abstinentes ab oblatione : deinde eis permitti boni eommunicationem.

Ceterum nullo solemni ritu à *fletu ad auditionem* fiebat transitus ; nisi quod Episcopi , si fixum Canonibus auditionis stadium contrahere volebant , eos dubio procul è Presbyteris suis consulerent , qui Pœnitentibus invigilabant.

§. III.

DE SUBSTRATIONE.

Quæres 1. quam multiplex foret *substratorum* appellatio.

XLVIII. Resp. eos dictos fuisse 1. *subiectos*, quia duris Pœnitentiæ laboribus subiciebantur ; 2. & eadem de causa proprie *pœnites* , secundum id Felicis III. cit. Ep. 7. *septem annis subiaceant inter Pœnites manibus Sacerdotum* ; 3. demum *substratos* , quia qui stadium illud decurrebant , genuflexi erant , & quasi pavimento adhærentes. Jam monuimus stationis hujus locum fuisse ab Ambone ad eum locum qui Cathecumenis , Audientibus , Judæis , &c. permissus erat.

Quæres 2. an antiqua sit statio *substrationis*.

XLIX. Resp. esse , cum ejus mentionem habeant Gregorius Neocæs. Epist. Con. Ancyran PP. Can. 16. & alii subinde. Sed & *substrationem* quadantenus ante Novatum in usu fuisse probant hæc Tertulliani verba Lib. de Pœnit. Cap. 9. *Exomologesis prosternendi & humiliandi hominis disciplina est , conversationem injungens misericordiæ illicem. De ipso quoque habitu & victu mandat , sacco & cinere incubare.*

Quæres 3. quis præcise *substrationis* scopus foret.

L. Resp. hunc nnum , ut criminum maculas eluerent ; quod fiebat partim orationibus Ecclesiæ , partim propriis Pœnitentium operibus. Unde postquam expulsi fuerant Audientes , Episcopus substratis ac genuflexis manus imponebat & precabatur , comprecante toto Fidelium cœtu ; quibus peractis ejiciebantur ab Ecclesia. Tum vero iterum oclusis foribus Fidelium preces inchoabantur. Morin. ibid. Cap. 6. n. 4. & Cap. 11.

Quæres 4. quæ præcipua foret *substratorum* Pœnitentia.

LI. Resp. totum id quo caro affligi possit. Substratis enim potissime convenit id quod de flentibus dictum videtur à Paciano in Paræn. ad Pœnit. *Jejunare , orare : si quis ad balneum vocet , recusare delicias : si quis ad convivium roget , dicere : Ista felicibus , ego deliqui in Dominum , & periclitor in æternum perire : quo mihi epulas , qui Dominum læsi ? tenere præterea pauperum manus , &c.* Neque hæc sat erant : substratis enim singulis jejuniis diebus veniendum erat ad Ecclesiam , & submittendum caput Sacerdotali manuum impositioni , ex Conc. Carthag. IV. Can. 80. quin ibid. Can. 82. jubentur Pœnites *mortuos Ecclesia afferre & sepelire*.

§. IV.

DE CONSISTENTIA.

Quæres 1. an multiplex foret hujus stationis nomen.

LII. Resp. fuisse 1. Enim dicebatur *congregatio & consistentia* , quia stabant hujus classis Pœnites cum ceteris Fidelibus , neque cum Cathecumenis egrediebantur , ut docet citatus toties Gregorius Can. 11. 2. *Orationibus communicatio* , quia iidem , non Eucharistiæ quidem , sed universis precibus ac tremendo Missæ sacrificio communicabant.

Quæres 2. quæ igitur specialis foret stationis hujusce poena.

LIII. Resp. fuisse hanc privationem Eucharistiæ : atque ideo forte consistentia identidem dicta est segregatio , separatio , quin & excommunicatio.

Quæres 3. quis ejusdem esset locus.

Resp. ab Ambone ad Sanctuarii cancellos. An autem à ceteris Fidelibus separati essent , certo definiri non potest , ait Tournelius. Vix crediderim ego , quia alioqui in suspicionem

venire potuissent adulteræ mulieres , de quibus statim.

In eodem autem loco præter alios Fideles stabant 1. ii qui etsi levius deliquerant , aliqua tamen correctione indigebant ; 2. aliquando milites hostili etiam sanguine cruentati , ut horrore esset justa etiam effusio sanguinis ; 3. lethalium etiam peccatorum Rei , qui spontanea horum confessione aliquid indulgentiæ meruerant ; 4. pollutæ secreto adulterio mulieres , quæ licet pœnis dignæ austerioribus , cum aliis consistebant , ne maritis in temerata fidei suspicionem venirent.

Quæres 4. an antiqua sit consistentiæ origo.

LIV. Resp. esse hoc sensu , quod qui certa perpetrarant crimina , licet Fidelium precibus communicare non desinerent , à Dominicæ corporis participatione arcerentur.

Quæres 5. an ab una statione ad superiorem omissa media nonnunquam fieret transitus.

LV.

LV. Resp. affirm. sic enim statuit Basilius Can. 7. Epist. Canon. *Quotquot metu & lacrymis atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipsis conversionem suam, non simulatione, de-*

monstrant, hi definitum tempus Auditionis implentes, tum demum Fidelibus in oratione communicent: postmodum vero licebit Episcopo de his aliquid humanius cogitare.

ARTICULUS TERTIUS.

DE RITU SOLEMNIS POENITENTIAE EX PARTE MINISTRORUM.

MA TERIAM hanc, quæ parum habet difficultatis, triplici Conclusionem expediemus.

CONCLUSIO I. Pœnitentia solemnis à solo Episcopo imponebatur.

LVI. Prob. ex Concilio Carthagenensi III. Can. 31. ubi hæc legere est. *Ut Pœnitentibus secundum peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio, Pœnitentiæ tempora decernantur.* Concinit id Sozomeni Lib. 7. Hist. Eccl. *Unusquisque: tempus quantumcunque ipsi ab Episcopo constitutum est, expectat.* Hæc Episcopi urbis Romæ jam inde ab ultima vetustate ad nostram usque ætatem custodiunt.

CONCLUSIO II. Pœnitentia solemnis indici cosueverat in capite jejunii. Qui vero stationes digne excurrerant, in Ecclesia Romana reconciliabantur Feria V. Majoris Hebdomadæ; nisi reconciliationem anticipari gravis exigeret necessitas. Ceterum reconciliati non erant ab omni pœna immunes.

LVII. Prob. 1. pars ex Concilio Agathensi an. 506. apud Gratian. dist. 50. Cap. 64. ubi hæc: *In capite Quadragesimæ omnes Pœnitentes, qui publicam suscipiunt, aut susceperunt Pœnitentiam, ante fores Ecclesiæ se repræsentent Episcopo civitatis, sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, reos se esse ipso habitu & vultu protestantes: post hæc. Episcopus. manus eis imponat, aquam benedictam super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat; & cum gemitu & crebris suspiriis denuntiet eis, quod sicut Adam profectus est de Paradiso, ita ipsi pro peccatis ab Ecclesia abjiciuntur.*

LVIII. Prob. 1. pars ex Innocentio Papa Epist. 1. ad Decentium Cap. 7. ibi: *De Pœnitentibus, qui sive ex gravioribus commissis, sive ex levioribus Pœnitentiam gerunt, si nulla interveniat agritudo, quinta Feria ante Pascha eis remittendum Romanæ Ecclesiæ consuetudo demonstrat.* Idem reconciliationi huic tempus in Galliis præfixum erat, ut constat ex Synodo Cabillonensi II. Can. 47. Quo tempore fieret in aliis Ecclesiis reconciliatio longum & inutile fuerit diutius perferuari.

LIX. Ceterum, ait ibid. Innocentius *de pondere æstimando peccatorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem Pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tunc jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem.* Unde vix dubium est quin aliquando pluribus satis fuerit unius Quadragesimæ Pœnitentia; seu quia minus gravia forent eorum delicta; seu quia delicti gravitatem compensaret ardor Pœnitentiæ; seu quia nonnihil indulgentiæ mereretur conditio personæ. Sic unius Quadragesimæ spatio absolutam fuisse Fabiolam subindicat Hieronymus. Sic Theodosio licet

immaniter homicidæ, dura quidem mundi Domino, sed tamen consueta lenior indicta est ab Ambrosio Pœnitentia.

LX. Prob. 3. pars: quia irrepente gravi morbo ante prorsus evolutum Pœnitentiæ stadium reconciliabantur peccatores; uti pluries diximus: ea tamen lege ut si convalescerent, superstitis penæ partem aliquam exequerentur. *Quod si desperatus aliquis, ait Canon 13. Concilii Nicæni I. recepta communione supervixerit, si inter eos qui in sola oratione communicant, id est, ait Morinus Lib. 10. Cap. 3. in consistentia stationem habeat. Illi enim ob communionis reverentiam Pœnitentia onnis laboriosa quæ supererat, remittitur.*

LXI. Prob. 4. pars, quia qui singulas Pœnitentiæ stationes decurrerant, 1. à seculari militia prohibebantur, secundum id Leonis Magni Epist. 92. ad Rusticum Cap. 10. *Contrarium est omnino Ecclesiasticis regulis, post Pœnitentiæ actionem redire ad militiam secularem.*

LXII. Irregulares erant, & nunquam ad Clerum promovendi. *Post pœnitentiam ac reconciliationem, ait Siricius Epist. 1. Cap. 14. nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipisci.* Consonat Concilium Carthag. IV. Can. 68. ubi sic: *Ex Pœnitentibus, quamvis sit bonus, Clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum fuerit, deponatur à Clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse Pœnitentem. Si autem sciens Episcopus ordinaverit talem, etiam ab Episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate privetur.* Atque hinc Innocentius I. Epist. 6. quemdam nomine Modestum, removeri jubet à Clericatu, quem post actum Pœnitentiæ publicæ stadium susceperat. Quamquam ubi aliud exigebat necessitas aut usus, poterat quis Ostiarius fieri vel Lector, sic tamen ut Evangelia & Apostolorum actus non legeret: ita Concilium Toletan. I. Can. 2. in quo de iis non qui actu Pœnitentiæ stadium decurrerant, sed qui jam decurrissent, sermonem fieri liquet ex Can. 3. Ceterum qui pro delictis occultis, quæ non evulgaverant, publicam ex sola devotione Pœnitentiam egerant, quia nihil inde infamiæ contraxissent, à Clero non arcebantur, ut constat ex S. Leone Epist. 80. ad Episcopos Campaniæ, & Concilio Toletano IV. Can. 54.

LXIII. 3. Demum nec ante, nec post peractam Pœnitentiam, matrimonium contrahere poterant. Liqueat id ex Can. 21. Concilii Arelatensis II. an. 452. ubi hæc: *Pœnitens quæcunque defuncto viro alii nubere præsumserit: cum eodem ab Ecclesiæ liminibus arceatur: hoc etiam de viro in Pœnitentia posito placuit observari.* Hi porro Pœnitentes passim dicebantur.

rebantur; qui post Pœnitentiam reconciliati fuerant, ut colligere est ex Can. 2. Concilii Toletani I. Atque his de causis nec juvenibus Pœnitentia facile committebatur, propter ætatis fragilitatem, ex Can. 15. Concilii Agathensis; nec permittebatur conjugatis nisi ex compartis consensu, juxta Can. 23. Concilii Arelatensis II.

LXIV. Mitius tamen, aliquando saltem, actum est cum juvenibus, qui post Pœnitentiam contrahebant nuptias. In adolescentia constitutus, ait S. Leo Epist. 92. Cap. 11. si urgente aut metu mortis, aut captivitatis periculo, Pœnitentiam gessit, & postea timens lapsum incontinentiæ juvenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse venialem, si præter conjugem, nullam omnino agnoverit; in quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius æstimamus: nam secundum veram cognitionem, nihil magis ei congruit Pœnitentiam gessit, quam castitas perseverans & mentis & corporis. Verum de his, eorumque quoad loca & tempora exceptionibus, adi Morinum Lib. 5. Cap. 18. & 19.

CONCLUSIO III. Præcipuus ex parte Ministrorum ritus Pœnitentiæ erat manuum impositio, eaque triplex, & orationi multiplici conjuncta.

LXV. Prob. 1. enim lugubre stadium ingressuris imponebantur manus, ut ad solemnem Pœnitentiam admitterentur. Pœnitentes, ait Concilium Agathense Can. 15. tempore quo Pœnitentiam petunt, impositionem manuum, &

cilicium super caput, à Sacerdote, sicut ubique constitutum est, consequantur.

LXVI. 2. Super Pœnitentes in tertia statione manus, non semel, sed pluries imponebantur. Omni tempore jejunii, ait Concil. Carthag. IV. an. 398. manus Pœnitentibus à Sacerdotibus imponatur.

LXVII. 3. Deinum in ipso Pœnitentiæ exitu imponebantur manus Pœnitentia scilicet defunctis. Hæc autem reconciliatoria impositio Episcopis reservata erat de lege communi, secundum id Concilii Carthag. II. an. 397. Can. 3: Reconciliare quemquam in publica Missa Presbytero non licet; (Nisi absente Episcopo & necessitate cogente, ait Concil. Carthag. III. Can. 32.

LXVIII. Quod autem impositioni manuum, ei præcipue quæ fiebat in substratione, accederet oratio multiplex, docent hæc Laodicensi Concilii verba Canon. 19. Oportet, postquam exierint Cathecumeni, eorum qui Pœnitentiam agunt, fieri orationem, & cum ii sub manum accesserint, &c. Idem habent Caroli Magni Capitularia Lib. 5. Cap. 62. ubi sic legere est: Criminalia peccata multis jejniis & crebris manus Sacerdotum impositionibus, juxta Canonum Statuta, placuit purgari, ita ut nemo sine manus impositione Episcopi, aut ejus jussu, alicujus Presbyteri se credat esse à suis facinoribus absolutum. Quæ porro tunc temporis recitarentur preces, edocebunt Capita 7. & 8. Lib. 8. Constitutionum quæ sub Clementis nomine prodierunt. De his Morinus Lib. 6. Cap. 8. & 9.

ARTIULUS QUARTUS.

DE PECCATIS SOLEMNI POENITENTIÆ OBNOXIIS.

LXIX. UT præsens quæstio intelligatur, duplex peccatorum genus secerni debet. Alia nimirum erant gravissima, idololatria scilicet, homicidium & adulterium, eorumque finitimæ species, quæ quia à Canonibus severiori studio plectebantur, Canonica nuncupata fuerunt; alia gravia minus, quæ vulgaria dici possunt. Utraque vero & occulta erant, quæ nemine conficio perpetrabantur, vel notoria seu facti, quæ pluribus indubie, sed extrajudicialiter cognita erant, seu juris, quæ à Reo coram judice Ecclesiastico aut sæculari confessa erant, vel à testibus juridice probata.

LXX. Constat apud omnes canonica peccata eorumque species, quoties publicè innotuerunt, publicæ Pœnitentiæ legibus obnoxia fuisse, id ad minus indicant nota hæc S. Paciani verba: Hæc tria crimina, ut Basiliscus alicujus afflatus, ut veneni calix, ut lethalis arundo metuenda sunt. Quid faciet contemptor Dei, Qui ad idola reversus est? Quid aget sanguinarius? Quod remedium capiet fornicator, &c.

Ceterum sub his primoribus peccatis veluti species sub genere continebantur peccata multa, quæ ab iisdem reipso non parum discrepabant. Sic furtum in intentione violentum, cum nempe paratus erat latro eum quem spoliabat in-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

terficere; si resisteret, revocatur ad homicidium. Sic effossio sepulchrorum, ut inde mortui ossa tollerentur, pro quadam fornicationis specie habebatur; ut scite probat morinus Lib. 5. Cap. 2. num. 13.

Jam ergo duo inquiruntur, 1. an mortalia quæcunque peccata, etiam canonicis leviora, siue occulta, siue publica Pœnitentiæ publicæ subjacerent. 2. Annon saltem ei subjacerent canonica etiam occulta. De his autem diversi diversa opinantur. Nat. Alexander Dissert. 6. in Hist. Eccles. sæculi III. negat quidem mortalia omnia Pœnitentiæ publicæ subjacuisse; ac graviora, seu canonica, etiam occulta eadem punita fuisse contendit. Eadem est Wistassii opinio quæst. 5. pag. 708. & apud ipsum Bellarmini Lib. 3. Cap. 14. Valentini disp. 7. q. 9. punct. 2. Petavii ad hæres. 49. Epiphani, Perronii, & Albaspinzi. In id autem eo lubentius propenderunt multi, quod inde validum in secretæ confessionis gratiam argumentum haurirent. Si enim occultis criminibus constituta sit Pœnitentia publica, non utique ratione scandali, quod arcanum crimen parere nequit; sed ratione mandati, ab eo cui occultum crimen occulte detectum erat, impositi. De his statuimus sequentia.

CONCLUSIO I. Non omnia lethalia etiam

iam publica Pœnitentiæ publicæ vel solemnî antiquitus subjacuerunt.

Prob. 1. Si Canonica tantum crimina, idololatria scilicet, homicidium & mœchia, & alia quædam quæ sæculi leges nece plectebant, solemnî Pœnitentiæ subjacuerint, non omnia prorsus eidem obnoxia fuere. Atqui canonica tantum peccata, &c.

LXXI. Prob. min. 1. ex Tertulliano, qui in Libro de pudicit, tria dumtaxat recenset crimina, quæ Catholici publica Pœnitentia detergerent; montanistæ vero haberent pro irremissibilibus. Sic ille Cap. 5. *Adfistit idololatres, adfistit homicida, in medio eorum adfistit & mœchus, pariter de Pœnitentiæ officio sedent in sacco, & cinere inhorrescunt*. Quid agis mollissima & humanissima Catholicorum disciplina? &c. Idem Cap. 7. *etiam intra domum Dei Ecclesiam admittit aliqua delicta mediocria, quæ statim ibidem cum gaudio emendationis transignantur*, & ideo citra difficile ac diuturnum Pœnitentiæ stadium. Atqui hæc inter mediocria erant nonnulla reapse mortalia. Sic enim ea recenset Cap. 19. *cui non accidit aut irrasci inique, aut manum immittere, qui facile maledicere, aut temere jurare, aut pacti fidem destruere*, &c. Quæ omnia difficile fuerit à gravi excusare.

LXXII. 2. Ex Gregorio Neocæsariensi, qui quoties de Pœnitentia solemnî loquitur, non nisi famosa tria crimina & eorum species eidem addicit; ea nempe quæ antea publica Pœnitentia plectebantur, Tertulliani & Cypriani tempore.

LXXIII. 3. Ex Concilio Æliberitano, quod in octoginta & uno Canonibus suis ne unum quidem habet, quo alia quam prædicta tria, vel his affinia peccata, solemniter expiari jubentur. Fatendum quidem Canonibus 73. 74. & 75. Pœnitentiam publicam delatoribus & factis testibus imperari; atque iis etiam qui Ministros sacros accusant. Quin & Can. 73. delatores in causis etiam levibus quinquennali Pœnitentia castigari. At id factum, quia hæc peccata ad homicidium quadantenus revocarentur. Laici enim accusatio vel ad mortem, vel ad proscriptionem, quæ quoddam est mortis genus, tendebat: accusatio Ministri sacri inferebat mortem canonicam, depositionem nimirum, quæ Patrum iudicio quædam erat necis species, secundum id Optati Milevitani Lib. contra Parmenian. ubi de Donatistis, qui Presbyteros ad suam sectam deficientes deponebant, sic conqueritur: *vos vivum facitis homicidium. Quid prodest quia vivunt homines, & occisi sunt honores à vobis?* Demum ipsa etiam in levioribus causis delatio, ad homicidium reducebatur, quatenus ex fratrum odio prodibat, & omnis. *qui odit fratrem, homicida est*, 1. Joan. 3. Ita Nat. Alexander.

LXXIV. 4. Ex Concilio Neocæsariensi, ubi Can. 4. *Si quis mulierem concupiscens proposuerit cum ea decumbere, & cogitatio ejus non pervenit ad effectum, apparet quod gratia Dei liberatus est*. Atqui nec à culpa mortali: Qui eum viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo; neque etiam ab omni Pœnitentia; cum peccatum omne sincera Pœnitentia elui debeat Ergo à gravi il-

la Pœnitentia, cui adulterium per Canones subjiciebatur.

LXXV. 5. ex Conciliis Laodicæno Cap. 7, & Nicæno Can. 8. in quibus ab hæresi, gravi prorsus delicto, redeuntes, & manus impositione reconciliati, suo quique in gradu conservantur.

LXXVI. 6. Ex Basilio, Gregorio Nysseno, quorum prior Epist. ad Amphilochoium Can. 14. Posterior Epist. ad Letoium Can. 6. nullas avaritiæ, licet ad idololatriam reductibili, pœnas præter effusam in egenos liberalitatem, inducunt. Miratur quidem Gregorius, quomodo ea labe absque nulla pœnæ medela à Patribus prætermissa sit: at sic probat eam immunem fuisse, non ab omni quidem, quod fieri non potuit, sed à solemnî Pœnitentia.

LXXVII. Prob. 2. ex S. Augustino: sic illæ, (ut alia præteream multa, quæ solide evolvit Nat. Alexander) Lib. 83. qq. quæst. 26. *Alia sunt peccata infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria est virtuti; imperitia contraria est sapientiæ; malitia contraria est bonitati. Quisquis igitur novit, quid sit virtus & sapientia Dei, potest existimare quæ sunt peccata venialia; & quisquis novit quid sit bonitas Dei, potest existimare quibus peccatis certa pœna debeat & hic & in futuro sæculo. Quibus bene tractatis, probabiliter judicare potest, qui non sint cogendi ad Pœnitentiam luctuosam & lamentabilem, quamvis peccata fateantur; & quibus nulla omnino speranda sit salus, nisi sacrificium Deo obtulerint spiritum contribulatum per Pœnitentiam*. Unde fit: Eo loci Augustinus, non modo ignorantia & infirmitatis delicta, quæ sæpe lethalia sunt, sed & quædam etiam malitiæ peccata subtrahit luctuosæ seu solemnî Pœnitentiæ: quandoquidem vult ut eos inter, qui peccata hæc commiserunt, sapienter judicetur, quinam Pœnitentia illa multandi sint, quinam ab ea eximendi. Atqui peccata hæc juxta Augustinum gravia erant, ut esse solent. 1. Quia ridiculum est inquirere an nulla omnino speranda esset salus venialium peccatorum reis, nisi hæc per solemnem Pœnitentiam redimerent. 2. Quia S. Doctor illa malitiæ peccata, divinæ contraria bonitati opponit magis venialibus, quæ, ut pote infirmitatis tantum aut imperitiæ, adversantur dumtaxit virtuti aut sapientiæ Dei. Ergo juxta Augustinum non quæcumque gravia peccata subjacebant solemnî ac luctuosæ Pœnitentiæ.

LXXVIII. Idem liquet ex Cap. 26. Libri de fide & operibus, ubi hæc habet S. Doctor: *Nisi essent quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint, non diceret Apostolus: Congregatis vobis & meo spiritu judicavi tradere ejusmodi hominem satanæ in interitum carnis*, &c. Item nisi essent quædam non ea humilitate Pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui proprie Pœnitentes vocantur, sed quibusdam correptionum medicamentis, non diceret ipse Dominus: *Corripe eum inter te & ipsum solum, & si te audierit, lucratus est fratrem tuum*. Postremo, nisi essent quædam, sine quibus hæc vita non agitur, non quotidianam medelam poneret in Oratione quam docuit, ut dicamus: *Dimitte nobis peccata nostra*. Hic primæ quidem classis peccata excommunicationi subjacent, quæ vero secundæ

T. 6.
P. 7.

di sunt ordinis, absque Pœnitentiæ solemnibus humilitate sanantur. Atqui isthæc etiam peccata reapse lethalia sunt. Opponuntur enim tertiæ peccatorum classi, quæ dubio procul venialia omnia complectitur. Ergo.

LXXIX. Prob. Ex S. Leone Epist. 2. alias 22. ad Rusticum Narbon. ubi sic ad quæst. 29. de nonnullis qui à gentilibus capti idolothyta manducaverant: *Si convivio sola gentilium & escis immolatis usi sunt, possunt jejniis & manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothytis abstinentes Sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adoraverunt, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos nisi per Pœnitentiam publicam non oportet admitti.* Hic sanctus Pontifex recenset peccata quæ publicæ Pœnitentiæ subijci oportet. Atqui tria tantum commemorat. Et licet idolothytorum comestione, tanquam idololatriæ finitiuam annumerare potuisset, prout alibi fecit; ejustamen reos, quia quadam ex necessitate peccassent, jejniis tantum & manus impositione purgari vult: quæ Pœnitentia, etsi gravis ac grave peccatum indicans, à solemnibus longe lateque discrepat.

LXXX. Prob. 4. Ex S. Joanne Climaco, qui gradu 15. Scalæ suæ hæc scribit: *Vir quidam scientissimus problema terribile quæsit ex nobis: Quod, inquit, peccatum omnibus gravius est, homicidio Christi quæ abnegatione exceptis? Cumque illi respondissem, in hæresim labi: Et quoniam, inquit, modo Catholica Ecclesia hæreticos quidem, cum hæresim priorem toto animo repudiaverint atque anathematizaverint, suscipit ad Sanctorum Mysteriorum communionem, & ut idoneos admittit: eum vero qui in fornicationem lapsus fuerit, onfitemem, atque peccatum ipsum omnino desercentem introrsus suscipiens, per annos aliquos eum à venerandis immaculatisque Mysteriis, ex Traditione Apostolica, separare permittit.* Ecce hic grave & gravissimum est crimen in hæresim labi. Atqui scelus illud non subijciebatur solemnibus Pœnitentiæ, quod & constat ex servata ab Africanis Episcopis erga Donatistas agendi ratione. Esto enim alicubi vel aliquando severior viguerit disciplina: at saltem constat eam nec ubique nec semper observatam esse. Ergo.

LXXXI. Prob. 5. ratione duplici. Et quidem 1. Si quicumque lethaliter peccaverant, solemnibus, quæ, annos multos perdurabat, Pœnitentiæ subjacuisent; ingens fuisset in Ecclesia solitudo, tantaque extra ipsam multitudo Pœnitentium, ut ei, annorum aliquot lapsu, ne majores quidem arcæ fuissent satis. Constat enim è Fidelibus innumeros fuisse qui graviter peccarent; cum asseveret Chrysostomus in Antiochena urbe numerosissima, vix centum fore è tot incolarum millibus, qui salutis portum appellant: quæ licet ad terrorem exaggerata dicta videri possint, ostendunt tamen jam tunc fuisse plurimos qui viam latam decurrerent.

LXXXII. 2. Constat, ut deinceps videbimus, Pœnitentiam publicam semel tantum impositam fuisse. Ergo qui semel propter occultum superbiam v. g. vel impuræ cogitationis peccatum Pœnitentiam publicam subiisset, si subinde in graviora & canonica peccata proruisset, ceterum vitæ tempus sine spe ve-

niæ, nisi in extremo vitæ halitu, ducere debuisset, Atqui nemo prudens suspicabitur viguisse aliquando in Ecclesia disciplinam, quæ hinc quidem duritiem Novatianum pene attingat; inde vero fecunda malorum radix esse debuisset. Si enim quotidie qui duriores à Confessario repulsam passi sunt, quasi desperantes omni se flagitiorum cœno immergant; quid non futurum, si homini vix forte annos triginta nato penitus oclusa fuisset usque ad mortem reconciliationis janua?

LXXXIII. 3. Ex supra probatis, qui Pœnitentiam solemnem egerant, nec ad Clerum promoveri, ut pote irregulares; nec militiam sæcularem amplecti, nec si cœlibes matrimonium contrahere, vel si jam conjugati, eodem uti poterant. At quis credat mortalibus omnibus sola etiam cogitatione admittis indictam esse Pœnitentiam, tot, tamque gravium pœnarum fontem. Quanta hinc in Ecclesia & Imperio perturbationes? quod, sub majoris boni prætextu, incontinentiæ in juvenibus? quale confessionis odium? Quanta asperitas jugi, quod lene à Christo constitutum est?

LXXXIV. Obje. 3. Id Tertulliani Lib. de Pœnitent. Cap. 4. *Omnibus ergo delictis, seu carne, seu spiritu, seu factis, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit; idem & veniam per Pœnitentiam spondit.* Unde sic: Delicta: spiritu & voluntate commissa, dubio procul occulta sunt. Atqui delicta hæc Pœnitentiæ publicæ subiacebant. De hac enim ipsissima loquitur Tertullianus toto Libro. De ea nimirum, quæ de ipso quoque Cap. 9. habitu atque victu mandat, sacco & cineri incubare: Presbyteris advolvi, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungere; quam Cap. 10. plerique ut publicationem sui suffugiunt: & quæ tamen secunda est & una; ut constat ex Capitibus 8. 9. & 10. Ergo.

LXXXV. Resp. ad 1. neg. min. & dico Tertullianum à Capite 1. ad 7. agere de Pœnitentia quatenus virtute, aut genericè sumpta, & à Cap. 7. ad finem usque de Pœnitentia publica, licet aliquando solam in ea rationem Pœnitentiæ consideret. Nimirum vero primis septem Capitibus agit Tertullianus, de Pœnitentia quam præcipit Deus: *Bonum est, inquit, pœnitere, annon? Quid revolvitis? Deus præcipit.* Atqui Deus luctosam ac publicam Pœnitentiam non præcipit; cum hæc nec olim semper, neque nunc in Ecclesia Christi vigeat. 2. De Pœnitentia à Cathecumenis Baptismum ambientibus adimplenda. *Quidquid ergo, ait Cap. 6. mediocritas nostra ad Pœnitentiam semel capeffendam & perpetuo continendam suggerere conata est, omnes quidem deditos Domino spectat: Sed præcipue Novitiorum istis, seu Cathecumenis, imminet, qui non maxime incipiunt divinis sermonibus aures rigare: Pœnitentiam assument, sed includere eam negligunt.* Porro Cathecumeni solemnem, quæ solis baptizatis competere poterat, pœnitentiam non assumebant. 3. De Pœnitentia, quam sibi necesse fatetur Tertullianus. *Ergo, inquit cit. Cap. 7. post objecta verba Pœnitentia vita est cum præponitur morti. Eam tu peccator mei similis, imo me minor (Ego enim præ-* stan-

stantiam in delictis meam agnosco) ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulae fidem. Atqui nusquam credidit Tertullianus se ad publicam Pœnitentiam adstringi. 4. Tertullianus Caput 7. sic orditur: *Huc usque, Christe Domine, de Pœnitentiæ disciplina servis tuis discere vel audire contingat, quousque etiam delinquere non oportet audientibus; vel nihil jam de Pœnitentia noverint, nihil ejus requirant. Piget secundæ, imo jam ultimæ spei subtexere mentionem; ne tractante de residuo auxilio pœnitendi, spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur.* Ergo hæcenus non differuerat Tertullianus de Pœnitentia; quæ Baptismum sequitur, sed tantum de antebaptismali: hæc autem, publica illa quam in præsentem expendimus, esse non potuit.

LXXXVI. Inst. 1. Loquitur Cap. 7. Tertullianus de Pœnitentia semel tantum peragenda. Atqui sola erat Pœnitentia publica, quæ semel tantum peragi posset. Minor constat. Prob. maj. ex his ejusdem verbis: *Collocavit in vestibulo Pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat, sed jam semel, quia jam secundo, scilicet propter remissionem peccatorum jam in Baptismo concessum; sed amplius nunquam, quia proxime frustra: non enim Et hoc semel satis est?* Et Cap. 8. *Hujus igitur Pœnitentiæ secundæ Et unus, quanto in arcto negotium est, tanto operosior probatio est.*

LXXXVII. Resp. dist. maj. Loquitur Tertullianus de Pœnitentia semel tantum peragenda, sed aliam non excludit, C. & excludit aliam quamcumque, N. Itaque ut à peccato tum Cathecumenos, tum & baptizatos deterreat Tertullianus, unam utrisque Pœnitentiam exhibet. Cathecumenis quidem per hæc Capitis 6. verba: *Nemo sibi aduleatur, quia inter Auditorum tyrocinia deputatur, quasi eo etiam nunc sibi delinquere liceat: Non ideo abluimur, ut delinquere definamus, sed quia desinimus.* Baptizatus autem in objecto textu, verum ut citata mox Capitis 6. verba non excludunt Pœnitentiam secundam, pro baptizatis: sic nec aliam privatam pro iisdem baptizatis excludunt, quæ de publicæ Pœnitentiæ unitate scribit Tertullianus: unde sicut Cathecumeni, ante Baptismum ad priora quæ jam desieverant peccata, reversi iis per novam Pœnitentiam medebantur, licet id expresse non dicat Tertullianus: sic & qui post Baptismum pluries deliquerant, pluries juxta institutionem Christi, Pœnitentia renovari poterant, licet id disertim non exprimat Tertullianus. Stante igitur Tertulliani textu haud necessum est ut una tantum admittatur species Pœnitentiæ, cui peccata quæcumque etiam occulta subjacerint.

LXXXVIII. Cur autem, cum duplex esset post Baptismum species Pœnitentiæ, publicam solum aut pene solum attigerit Tertullianus; ratio hæc reddi potest quod ei potissimum Pœnitentiæ immorari voluerit, quæ specialem cum Baptismo similitudinem habet. Talis porro est publica Pœnitentia. Namque 1. sicut unus est Baptismus, qui semel tantum datus; sic & una erat, quæ semel tantum concedebatur, Pœnitentia publica. 2. Sicut Baptismus remedium erat, per quod Deo reconciliabantur Cathecumeni, qui olim infide-

les iis ut plurimum se vitiis inquinaverant, quæ recenset Paulus Rom. 1. v. 23. & seq. sic & Pœnitentia publica remedium erat, quo Deo reconciliabantur Baptizati in gravia ac scandalosa prolapsi. 3. Quia sicut per Baptismum Cathecumenis egregie dispositis peccata omnino quoad culpam & quoad pœnam dimittebantur; sic & pari modo iis qui universos Pœnitentiæ labores acriter decurrissent, remitti non immerito præsumebantur. Ita Simonet pag. 582.

LXXXIX. Inst. 2. Tertullianus cit. Cap. 7. hæc loquitur: *Piget secundæ, imo jam ultimæ spei subtexere mentionem: Sed enim pervicacissimus hostis ille: tunc maxime sævit, cum hominem plene sentit liberatum: Itaque observat, si qua possit aut oculos carnali concupiscentia ferire, aut animam illecebris sæcularibus irretire, aut fidem terrenæ potestatis formidine evertere: collocavit in vestibulo Pœnitentiam secundam, &c.* Unde sic: Secunda, de qua eo loci Tertullianus, Pœnitentia, est indubie publica. Atqui hæc unicum est remedium peccatis omnibus quæ diabolo instigante committuntur; proinde etiam occultis.

XC. Resp. neg. min. Neque enim loquitur Tertullianus de peccatis quibuslibet, sed de iis tantum quæ ex oculorum concupiscentia aut tyrannicæ potestatis formidine originem ducunt, id est de fornicatione, adulterio & idololatria. Hinc non indefinite dicit: *Omnia igitur venena ejus* providens Deus? sed restricte: *Hæc igitur venena ejus.* Iis porro verbis certum dumtaxat exprimitur peccati genus, quod Pœnitentia publica dilectum esse non inficiamur. Ita Parisiensis Professor.

XCI. Inst. 3. Remedium Dei tam late patere debet, quam venenum diaboli. Atqui, juxta Tertullianum, Pœnitentia publica est remedium Dei, omnia vero peccata sunt venena diaboli. Ergo peccata omnia per Pœnitentiam publicam sanari debuerunt.

XCII. Resp. dist. min. Pœnitentia publica est remedium Dei, sed non solum, C. solum proflus, N. Se enim habet Pœnitentia publica in ratione remedii, ut peccata in ratione veneni. Atqui peccata quæ ex carnis illecebris, oculorum concupiscentia, & terrena formidine oriuntur, non sunt sola diaboli venena. Ergo nec pœnitentia publica formaliter ut talis, est unum peccati cujuslibet remedium; sed prout Pœnitentia, omnibus delictis medetur; prout autem publica gravioribus quibusdam.

XCIII. Inst. 4. Ex concessis, secunda Pœnitentia, juxta Tertullianum, est Pœnitentia publica. Atqui Pœnitentia hæc unicum erat ex Tertulliani mente remedium cujuslibet peccati, non tantum idololatriæ, adulterii, &c. Prob. min. ex his ejusdem verbis Cap. 7. & 8. *Verum non statim succidendus aut subruendus est animus desperatione, si secundæ quis Pœnitentiæ debitor fuerit: Offendisti, sed reconciliari adhuc potes: Id si dubitas, evolve quæ Spiritus Ecclesiæ dicat: Desertam dilectionem Ephesii imputat. Stuprum Et idolothytorum esum Thyatirenis exprobrat: Sacerdos non plenorum operum incusat: Laodiceos fidentes divitiis objurgat; Et tamen omnes ad Pœnitentiam commovet, &c.* Hic porro, & deserta dilectio, & opera

opera non plena, & divitiarum amor eadem plectuntur Pœnitentia, qua stuprum, & idolothytorum comestio.

XCIV. Resp. 1. ex his Tertulliani verbis parifacilitate deductum iri levia etiam delicta Pœnitentiæ publicæ subjacuisse. Veniale enim erat peccatum Angeli Ephesii, quem Apocal. 2. 4. redarguit Deus, *desertæ suæ primæ dilectionis*: cum ceteroqui opera ipsius, *laborem, Pœnitentiam & zelum contra malos* impense commendat ibid. v. 2. Id autem vel à Tertulliani mente alienum est, vel nullius in præsens momenti est auctoritas Tertulliani.

XCV. Resp. 2. dist. Pœnitentia secunda est Pœnitentia publica, sed quandoque à Tertulliano sub sola Pœnitentiæ ratione considerata, C. spectata semper ut est publica, N. Itaque agit potissimum Tertullianus à Capite 7. ad finem usque Libri de Pœnitentia publica; sed ei non Pauca admiscet quæ Pœnitentiam in genere spectant: id autem maxime facit in objecto textu, ubi quo certum ac felicem Pœnitentiæ successum exhibeat, varia Apocalypseos exempla percurrit, in quibus variorum etiam levium delictorum reos ad Pœnitentiam convocat Deus sub comminationibus: qui profecto non comminaretur non Pœnitenti, si non ignosceret Pœnitenti. Quod autem peccata quædam à Pœnitentia publica subtraxerit Tertullianus, liquet ex citato Cap. 19. Libri de Pudicitia.

XCVI. Inst. 5. Tertullianus Cap. 10. citati Libri de Pœnitent. sic loquitur: *Plerosque tamen hoc Pœnitentiæ publicæ opus ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre præsumo, pudoris magis memores quam salutis. Quasi vero, si quid humanæ notitiæ subduxerimus, proinde & Deum celabimus? An melius est damnatum latere, quam palam absolvi?* Atqui hic publicæ Pœnitentiæ occulta etiam peccata subjicit Tertullianus: Ea nimirum, quæ celata nihil afferebant pudoris, quod in publica non quadrat; cum isthæc solo facto infamiam aspergant.

XCVII. Resp. neg. min. vel enim de secreta confessione loquitur Tertullianus, à qua constat abstinere plurimos ex malo pudore: vel si de Pœnitentia publica, vere ait verecundiam in causa esse, cur plures etiam publice rei ab ea deterreantur. Male siquidem in objectione supponitur, nullam fuisse erubescendi causam in criminibus, coram iis quibus aliunde nota erant confitendis, cum ea præsertim humiliatione quæ Pœnitentiæ publicæ annexa erat. Ideo autem dicit Tertullianus: *An melius est damnatum latere*; quia moraliter loquendo in numerosa præsertim civitate, nusquam adeo publica sunt crimina, ut non pluribus vel ignota sint, vel dubia. Quin & jam cognitis accedebat publicitas longe major ex publica eorum coram omnibus declaratione: sicque, ut sæpe in judiciis post reorum confessionem, notoria fiebant, quæ antea latere dicebantur.

XCVIII. Objic. 2. Origines Hom. 2. in Psal. 37. hæc habet: *Si sit aliquis ita fidelis, ut si quid conscius sit sibi, procedat in medium, & ipse sui accusator existat: hi autem qui futurum Dei iudicium non metuant, hæc audientes: detestari incipiant eum, quem antea admirabantur, &*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ab amicitiiis recedant ejus qui delictum suum noluit occultare, &c. Atqui hic publica habetur delicti maxime occulti confessio; cum ante confessionem admirationi foret iis qui confessus, amicorum vituperia incurrit.

XCIX. Resp. dist. maj. Publica habetur confessio, sed ex devotionis sensu, non ex necessitatis lege, C. Publica habetur confessio & prorsus necessaria, N. Non enim dicit Origenes necessum esse, ut qui sibi conscius sit peccati, in medium procedat se accusaturus; sed eum laudat, qui ita fidelis est, seu fide & humilitate plenus, ut se ipsum palam accuset. Neque id Fidelium arbitrio permittit Origenes, sed fieri vult ex judicio prudentis Medici, qui, inquit, *si præviderit talem esse languorem tuum, ut in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat & curari, &c.* id & quidem ex multa deliberatione permittat.

C. Objic. 3. Cyprianus Epist. 9. sic loquitur. *Cum in minoribus peccatis agant peccatores Pœnitentiam isto tempore, & secundum disciplinæ ordinem ad Exomologesim veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri jus communicationis accipiant, nunc crudo tempore, seu statim ad communionem admittantur.* Atqui hic minora peccata, proinde nec idololatriæ vel homicidii, Pœnitentiæ publicæ subjacent.

CI. Resp. dist. min. Minora peccata comparate ad idololatriam, C. Minora, id est, gravia quæcunque etiam non canonica, N. Per minora delicta intelligit Cyprianus fornicationem; homicidium & utriusque manifestas species; quæ cum fixa jam lege Pœnitentiæ publicæ subjicerentur, miratur S. Martyr, quod qui furente Deciano æstu in idololatriam, summum omnium crimen, misere proruiscent, publicam Pœnitentiam, ob Confessorum libellos, effugere niterentur. Id ipsum, sed apertius, repetit Epist. 11. Cum, ait, *in minoribus delictis, quæ non in Dominum immediate committuntur, ut idololatria, Pœnitentia agatur justo tempore: quanto magis in his GRAVISSIMIS ET EXTREMIS DELICTIS caute omnia & moderate secundum disciplinam Domini observari oportet.* Ita Nat. Alexander, Witaflus, &c.

CII. Inst. 1. Cyprianus Lib. de Lapsis peractam de ipsis etiam cogitationibus Pœnitentiam aperte indicat his vocibus: *Quanto & fide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constituti, quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt: Exomologesim conscientia suæ faciunt: salutarem medulam parvis licet & modicis vulneribus exquirunt.* Hic S. Doctor non secretam, quæ mirandi nihil habuisset, sed publicam Exomologesim laudat. Atqui erat hæc occultissimo cogitationis peccato,

CIII. Resp. dist. min. Erat hæc de occultissimo peccato, sed ex pietate palam fiebat, non ex necessitate, C. ex necessitate, N. Vide quæ ad similem objectionem dixi num. 99.

CIV. Inst. 2. Cyprianus eos, qui modicis solius cogitationis vulneribus salutarem in Exomologesi medulam exquirunt, id facere ait, quia sciant scriptum esse, *Deus non irridetur.*
O o o o
Sed

Sed quod fit ne Deus irrideatur, ex necessitate fit.

CV. Resp. dist. maj. Ait id eos facere quantum ad aliquid, quia Deus non irridetur, C. quantum ad omnia, N. In ejusmodi Pœnitentium actione duo erant, confessio videlicet apud Sacerdotem, de mala quam habuerant cogitatione; & hujus postmodum cogitationis confessio publica, ejusque comes publica Pœnitentia. Primum fiebat ob sancitam à Deo qui non irridetur, confessionis legem. Secundum erat opus supererogationis, quod eo plus commendat Cyprianus, quo minus ulla lege præceptum erat.

CVI. Objac. 4. Ancyranii PP. Can. 20. Pœnitentiæ publicæ subjiciunt mulieres quæ fornicantur, & partus suos necant, vel utero conceptos excutunt; Eos item qui cum brutis colierint. Atqui crimina hæc occultissima erant; alioqui severe Imperatorum gladio plectenda.

CVII. Resp. crimina de quibus hic sermo est, cognita fuisse, ut familia quotidie innotescant, licet ad Magistratus, ne quid inde fontibus eveniat mali, ex charitate non deferantur. Et vero quis credat ob occultissimum crimen in sola confessione declaratum, hominem excommunicatum fuisse.

T. 6. P.
554. G.

CVIII. Objac. 5. Augustinus Lib. 1. de Symbolo ad Cathecumenos Cap. 7. sic scribit: *Propter omnia peccata Baptismus inventus est: propter levia sine quibus esse non possumus oratio inventa. Quid habet oratio: Dimitte nobis debita nostra, &c. Semel abluimur Baptismate, quotidie abluimur oratione. Sed nolite illa committere, pro quibus necesse est ut à Christi corpore separemini: Illi enim quos videtis agere Pœnitentiam, scelera commiserunt: Nam si levia peccata ipsorum essent, ad hæc quotidiana oratio delenda sufficeret. Ergo tribus modis dimittuntur peccata in Ecclesia, in Baptismate, in oratione, in humilitate majoris Pœnitentiæ,*

T. 5. P.
1369.
G. P.

Serm. 352. alias [Hom. 22, inter 50.] num. 7. *Triplicem Pœnitentiæ considerationem in sancta Scriptura esse proposui: illa prima competentium est & ad Baptismum venire sitientium: Est alia quotidiana, quam ostendimus in oratione quotidiana. Restat Pœnitentiæ tertium genus: Est Pœnitentia gravior atque luctuosior, in qua proprie vocantur in Ecclesia Pœnitentes, remoti etiam à Sacramento Altaris, &c.*

ibid.
n. 8.

Ex his sic: Pœnitentia luctuosa & gravis, cui subjacent qui proprie in Ecclesia Pœnitentes vocantur, est indubie publica. Atqui huic, Augustino teste, olim mortalia quæcumque, in Africanis saltem Ecclesiis, subiciebantur. Scilicet enim, juxta S. Doctorem, peccata tribus dumtaxat modis in Ecclesia dimittebantur Baptismo nimirum, oratione, & majori Pœnitentia. Atqui mortalia baptizatorum peccata, nec Baptismo sanari poterant, quia non iteratur; nec oratione, quæ pro levibus solis instituta est. Restat ergo ut sola luctuosa Pœnitentia diluerentur.

CIX. Respondent aliqui dist. min. Mortalia quæcumque Pœnitentiæ huic publicæ subiciebantur, quatenus erat separatio à Sacramento

Altaris, C. Quatenus omnes solemnisi Pœnitentiæ gradus complectebatur, N. Solutio hæc mihi primum venerat in mentem Augustinum legenti, eaque ex postremis ejus verbis non ægre deducitur. At dubium videri possit, 1. an sola Eucharisticæ communionis privatio, quæ nec infrequens erat, nec diu durare poterat quantum ad eos, qui ex sola, statimque deplorata fragilitate peccassent; sufficiat ad gravem illam, luctuosam & majorem Pœnitentiam, de qua loquitur Augustinus. 2. An re ipsa quodcumque mortale indicta per Sacerdotem Eucharisticæ privatione plecteretur. Id enim, tametsi frequenter evenire potuit, difficile est, ut semper fuerit observatum. 3. Quia generatim statuunt Patres Pœnitentiam majorem & luctuosam semel tantum impositam fuisse: id autem simpliciter falsum erit, si privatio Eucharisticæ communionis ad Pœnitentiæ luctuosæ constitutionem sufficiat. Quoties enim contingit lethaliter pluries in vita delinquere? Verum de his, quæ nec mihi invicta videntur, penes alios esse judicium. Interim

CX. Resp. cum Nat. Alexandro ad 1. neg. min. Ad 2. neg. maj. Dum enim tria dolendi peccati remedia enumerat Augustinus, quartum, in secreta Pœnitentia positum, non excludit. Imo istud exhibet in Libro de fide & operibus Cap. 26. ubi peccata bini generis distinguit; alia, quæ, quia graviora, excommunicatione plectenda sunt; alia non ea humilitate Pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui proprie Pœnitentes vocantur; sed quibusdam correptionum medicamentis; non utique correptionum, quæ fraternæ dicuntur; cum ad istas ii etiam teneantur, qui peccata remittere non valent, sed correptionum quæ à Sacerdote fiunt per claves; quæque iis solum concessæ sunt, ad quos post hæc verba: *Corripe illum inter te & ipsum solum*, dixit Christus: *Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram, &c.*

Confirm. tum ex scopo Augustini, qui totus in eo est, ut quos alloquitur Cathecumenos à peccatis deterreat; ad quod. utique conducebat luctuosæ Pœnitentiæ, non alterius multo facilioris, commemoratio; tum quia S. Doctor vel in eo qui objicitur loco luctuosam hanc Pœnitentiam gravioribus tantum peccatis indictam esse subinsinuat his verbis: *illi quos videtis agere Pœnitentiam, scelera commiserunt, aut adulteria, aut immania facta: inde agunt Pœnitentiam.* Porro si peccata minus gravia, etiam occulta, Pœnitentiæ majori subjacuisent, id sane ad majorem Neophytorum terrorem non omisisset Augustinus.

Idem patet ex Serm. 352. ubi post objecta verba sic prosequitur S. Præsul: *illa vero Pœnitentia luctuosa est, grave vulnus est: adulterium forte commissum est, forte homicidium, forte sacrilegium, gravis res, grave vulnus, &c.* Ut quid porro ad homicidium, & sacrilegia, rara sane peccata, confugit Augustinus, si detractio, ebrietas, usura, aliæque id genus fraudes majori Pœnitentia inulcabantur? Plus terret qui à consuetis & familiaribus, quam qui ab extraordinariis argumentatur.

Inst.

T. O. 1
1370. G.

CXI. Inst. 1. Augustinus citat. Cap. 7, Lib. de Symbolo, sic habet: *Nam si levia peccata ipforum essent, ad hæc quotidiana oratio delenda sufficeret.* Unde sic: Is, de quibus Pœnitentia agebatur, peccatis levia tantum opponit Augustinus. Atqui lethalia omnia levibus solis opponuntur, Ergo de lethalibus omnibus agebatur Pœnitentia.

CXII. Resp. dist. mai. Levia tantum opponit explicite & formaliter, C. implicite, N. Equidem duas tantum peccata post Baptismum commissa dimittendi rationes primo intuitu admittere videtur Augustinus, aliam in oratione Domini, aliam in majori Pœnitentia. Neque id mirum; cum loqueretur & coram Cathecumenis, quos proposita severioris Pœnitentiæ forma à peccato avocari oportebat; & coram infidelibus, qui secretiora Religionis nostræ arcana celandi erant. Verum si verba ejus penitus inspiciantur, haud difficile apparebit eum quædam admisisse peccata, quæ nec venialia forent, nec Pœnitentiæ solemnibus obnoxia. Qui enim inter postrema hæc solum ea recenset quæ immania sunt, qui alibi gravia admittit peccata quæ excommunicatione plectenda non sint; ille, plus vel minus implicite, peccata quædam ceteroqui gravia Pœnitentiæ publicæ subtrahit. Atqui Augustinus, &c.

CXIII. Inst. 2. Augustinus citato sæpius Serm. 351. *Tres, inquit, sunt actiones Pœnitentiæ. . . . Una est quæ novum hominem parturit, donec per Baptismum omnium præteritorum fiat ablutio peccatorum. . . . Altera vero est, cujus actio per totam istam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est. . . . Tertia actio est Pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ Legis Decalogus continet, & de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt.* Unde sic. Tertia illa Pœnitentia, de qua loquitur Augustinus, est Pœnitentia publica. Atqui tertiæ huic Pœnitentiæ subjacebant non immania tantum, sed & mortalia omnia. Ea nimirum omnia quæ continet Decalogus. Ergo.

CXIV. Resp. neg. maj. Eo enim loci agit Augustinus de Pœnitentia clavium, seu hæc publica sit, seu privata. Nimirum quosdam impetit, qui ad claves confugere detrectabant, quia se, ut nostri nunc Calvinistæ, per solam fidem salvos fore confidebant. En ipsius verba: *Implicatus ergo quis tam mortiferis vinculis peccatorum, detrectat, aut differt, aut dubitat confugere ad ipsas claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terra, ut sit solutus in cælo: & audeat post hanc vitam, quia tantum Christianus dicitur, salutem aliquam sibi polliceri.* En generatim necessitatem clavium & Pœnitentiæ. Hæc porro Pœnitentia alia erat sollemnis, alia non item, teste ipso ibidem Augustino. Sic enim infra prosequitur: *Judicet ergo se ipsum homo. . . & cum ipso in se protulerit severissimæ medicinæ sententiam, veniat ad Antistites & ab illis accipiat satisfactionis suæ modum. . . Ut si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum: atque expedire utilitati Ecclesiæ videbitur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere Pœnitentiam non recuset.* Ubi non

geminam tantum cum Nat. Alexandro, sed triplicem per claves Pœnitentiam mihi deprehendere videor, solemnem & gradualem, quæ in conspectu totius plebis; non solemnem, sed tamen quadantenus publicam, quæ in notitia multorum; secretam demum quæ privatim agebatur, cum peccatum in solo Pœnitentis malo erat. Ergo in Africa duplex erat peccatorum genus, quæ Pœnitentiæ solemnibus non subjacebant.

CXV. Inst. 3: ex Augustino ibid. necessum est ut peccator quilibet se indignum judicet participatione corporis & sanguinis Domini; ut qui separari à regno cælorum timet per ultimam sententiam summi judicis, per Ecclesiasticam disciplinam à Sacramento cælestis panis interim separetur. Unde sic: Publica est Pœnitentia, in qua Pœnitens per Ecclesiasticam disciplinam à sacra Mensa separatur. Atqui ex Augustino separatio hæc mortalibus omnibus debita erat. Ergo & omnibus debita erat Pœnitentia publica.

CXVI. Resp. neg. maj. Non enim ad publicam Pœnitentiam satis est, ut quis ab Eucharistia juxta sanctas Ecclesiæ leges separetur; alioqui vigeret etiamnum Pœnitentia publica; cum peccatores multi quotidie ad tempus à sacra synaxi separentur: sed necessum est ut ab ea per publicam Judicis in exteriori foro pronuntiantis sententiam removeatur. Atqui non erat hæc conditio illorum de quibus in objecto textu loquitur Augustinus. Hi enim tantum ex secretis Confessarii monitis abstinebant ab Eucharistia: imo se ipsos ab ea jam coram Deo excluderant. Unde ibid. Augustinus: *In hac ergo Pœnitentia majorem quisque in se severitatem debet exercere; ut à se ipso judicatus non judicetur à Domino. . . Ascendat itaque homo adversum se, tribunal mentis suæ.*

Confirm. Quisquis à Mensa Domini juridice separatus erat: ab ipsa per Ecclesiæ Ministros prohibitus fuisset, si sacrilege ad eam accedere tentasset. Atqui is de quo loquimur peccator, si spreta conscientie voce ad Eucharistiam accessisset, à nemine potuisset repelli; secundum id Augustini Serm. 351. *Nos vero à communione quemquam prohibere non possumus: nisi aut sponte confessum, aut in aliquo judicio convictum.*

CXVII. Inst. 4. Consistentes vere erant è numero Pœnitentium. Sed qui quomodocunque à Mensa sacra arcebantur, erant inter Consistentes.

CXVIII. Resp. cum doctis. Tournely dist. erant è numero Pœnitentium, cum alios Pœnitentiæ gradus substractionis potissimum, emensi erant, C: erant ratione consistentiæ solius, N. Consistentia enim non tam Pœnitentia erat, quam finis Pœnitentiæ. Et vero Pœnitentia nonnihil importabat infamiæ; unde & ei annexa erat irregularitas: nihil vero habebat infamiæ Consistentia: cum ei addicerentur adulteræ mulieres; ne infamiam subirent: imo nec dubium quin lapsi graviter Sacerdotes à sacris Mysteriis omnino saltem ad tempus abstinerent. Atqui tamen Sacerdotes publicæ Pœnitentiæ obnoxii non erant. Ergo.

CXIX. Objic. 5. Gennadius Massiliensis qui

Apud
Aug. T.
8. Edit.
nov.

an.

an. 490. florebat, in Lib. de Dogmat. Ecclesiast. Cap. 23. postquam adhortatus est ad suscipiendam singulis Dominicis Eucharistiam, hæc subdit: *Sed hoc de illo dico, quem capitalia & mortalia non gravant. Nam, quem mortalia crimina post Baptismum commissapremunt, hortor prius Pœnitentia publica satisfacere. . . Sed & secreta satisfactione solvi mortalia crimina non negamus; sed mutato prius habitu & confesso Religionis studio.* Ergo, juxta Genadium, duplex tantum erat expiandorum criminum via; alia quidem in Pœnitentia solemniori, alia in Religiosi habitus susceptione.

CXX. Resp. neg. conseq. Consulit enim Genadius Pœnitentiam publicam pro mortalibus peccatis, ut quid conveniens; at non imponit ut quid necessarium. Hortor, inquit, non præcipio. Posteriora autem ejus verba, non de exteriori habitus mutatione, vel professione religiosa intelliguntur, uti subindicat Witassius; sed de conversione morum: *Mutato, inquit, prius morum habitu, & confesso religionis, seu pietatis, studio per vitæ correctionem, & jugi, imo perpetuo luctu; ita duntaxat ut contraria pro iis quorum pœnitet, agat, & Eucharistiam omnibus Dominicis diebus supplex ac submissus, od mortem usque percipiat.*

CXXI. Objic. 7. S. Cæsarius Arelatenfis, qui circa an. 499. diem clausit, Homil. 1. mortalia quæcunque baptizatorum peccata publicæ Pœnitentiæ immisericorditer addicit. Hæc ille: *Si levia sunt fortasse delicta, v. g. si homo in sermone, vel in aliqua reprehensibili voluntate, si oculo peccavit aut corde; verborum & cogitationum maculæ quotidiana oratione curandæ, & privata compunctione terendæ sunt. . . Si vero quisque conscientiam suam interrogans, facinus aliquod capitale; aut si fidem suam falso testimonio expugnavit ac prodidit, aut sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violavit; si veram Baptismi tunicam & speciosam virginitatis holocausticam cæno commaculati pudoris infecit; si in semetipso novum hominem nece hominis occidit; si per augures & divinos, atque incantatores, captivum se diabolo tradidit: hæc & ejusmodi commissæ expiari penitus communi & mediocri, licet secreta, satisfactione non possunt: sed graves causæ graviores & acriores causas requirunt, ut qui cum plurimorum afflictione se perdit, simili modo cum plurimorum afflictione se redimat.* Atqui hic peccata quæcunque, præter levia, publicæ Pœnitentiæ subijciuntur.

CXXII. Resp. neg. min. 1. quia levia inter peccata Cæsarius non pauca recenset, quæ licet comparate ad capitalia facinora dici levia possint, absolute tamen sunt gravia. In exemplum enim delictorum levium affert peccata omnia, quæ sermone, quæ oculo, quæ corde committuntur; Ex iis autem quot sunt vere mortalia! Neque id solius Cæsarii proprium est; cum, ut solide probat Bagotius Dissert. 1. de Pœnit. Cap. 7. Sect. 3. ut ego alibi Tertullianus, Cyprianus, Pacianus, Augustinus, &c. venialia plerumque non gravibus, sed gravioribus opposuerint. 2. Quia ne quidem capitalia facinora, in se tantum spectata, publicæ Pœnitentiæ subijcit Cæsarius,

sed tunc duntaxat, quando cum plurimorum afflictione commissæ sunt; & ideo cum plurimorum afflictione redimi debent. Porro non negamus graviora peccata publice commissæ publicæ cuiuspiam Pœnitentiæ subjacuisse. Quin & fieri potuit ut Cæsarii tempore plura eidem Pœnitentiæ, forte quia jam longe remissiori, subicerentur delicta, quam ævo Gregorii & Basilii.

CXXIII. Inst. 1. Idem Cæsarius postquam peccata distinxit in capitalia & minuta seu venialia; & istorum remedia proposuit, sic loquitur de capitalium expiatione: *Pro capitalibus vero criminibus non hoc solum sufficit, sed addendæ sunt lacrymæ, & rugitus & gemitus, continuatio & longo tempore procrastinata jejunia, largiores eleemosinæ. . . ultro nos ipsos à communione Ecclesiæ removens, in luctu & tristitia multo tempore permanentes, & Pœnitentiam etiam publice agentes; quia justum est, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum ædificatione se redimat.* Atqui in eo textu & publica exhibetur Pœnitentia, & hæc mortalibus quibuscumque indicitur.

CXXIV. Resp. neg. min. Vel enim loquitur S. Doctor de Pœnitentia publica sponte suscepta, quod innuunt verba hæc: *Ultro nos ipsos à communione Ecclesiæ removens;* Vel publicam pro peccatis in genere mortalium gravioribus & publicis Pœnitentiam injungit; quia *justum est ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum ædificatione se redimat.*

CXXV. Inst. 2. Cæsarius ibidem inter peccata publicæ Pœnitentiæ obnoxia recenset superbiam, invidiam, avaritiam, iracundiam, si longo tempore tenentur, ebrietatem, si assidua sit, & detractionem. Atqui peccata hæc, gravia quidem sunt, sed non graviora. Ergo.

CXXVI. Resp. neg. maj. Neque enim expendit eo in loco Cæsarius quæ peccata publicæ Pœnitentiæ subiaceant: sed agit adversus aliquos, qui falso sibi persuadebant mortalia crimina purgatoriis ignibus dilui posse citra Pœnitentiam præviam. *Multi sunt, ait, qui lectionem istam 1. Corinth. 13. Si quis super ædificat, &c. ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem, male intelligentes, salva securitate decipiuntur, dum credunt, quod capitalia ipsorum peccata per ignem transitorium possunt purgari, & ipsi postea ad vitam æternam pervenire. Intellectus iste, Fratres carissimi, corrigendus est. . . Illo enim transitorio igne. . . non capitalia, sed minuta peccata purgantur. . . Breviter dicemus quæ illa sint capitalia: Sacrilegium, homicidium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, invidia, avaritia, & si longo tempore teneatur, iracundia, ebrietas, si assidua sit, & detractione, in eorum numero computantur. Quicumque enim aliqua de illis peccatis in se dominari cognoverit, nisi digne, si habuerit spatium longo tempore Pœnitentiam egerit, & largas eleemosinas erogaverit. . . illo transitorio igne, de quo dixit Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illa flamma sine ullo remedio cruciabitur.* Ergo docet quidem Cæsarius gravia pecca-

peccata gravi egere Pœnitentia, sed num hæc publica esse debeat, eo saltem in loco non expendit.

Neque vero si differere de publica Pœnitentia fingatur Cæsarius, ideo peccata quæcunque lethalia eidem subiecisse censendus sit. Est enim mortale peccatum ebrietas, licet non *assidua*: est & ut plurimum iracundia, etsi non *longo tempore teneatur*. Neutram tamen Pœnitentiæ suæ subijcit S. Doctor: Non quia utramque pro minuto peccato habuerit, sed quia crediderit brevem & transeuntem facilius expiari. Ita fere, cui in hac disputatione multum debemus, Nat. Alexander. His adde quod jam advertimus, sanctum Præfulem de iis loqui delictis quæ gravi fuissent scandalo & aliorum destructioni.

CXXVII. Objic. 8. S. Eligius Noviomenis, quem alii cum Sigeberto anno 665. alii jam ab anno 659. mortuum volunt: Homil. 8. & 13. peccata, S. Cæsarii more, duas in classes distribuit, quarum alia *minutis*, & *quotidianis* constet; alia *gravioribus facinoribus*: primam eleemosinis & orationibus redimi docet; secundam publica Pœnitentia. Atqui pesterior hæc classis mortalia omnia complectitur; quandoquidem hanc S. Præsul opponat priori, quæ ex omnibus & solis venialibus constat.

CXXVIII. Resp. neg. min. Eligius enim gravium facinorum nomine ea solum crimina designavit quorum *ob fœditatem pia mater Ecclesia* peccatores, donec Pœnitentia purgarentur, *quasi non suos recognoscens à se* repulit. At cum alia admisisse peccata, quæ neque cum *minutis* oratione delerentur, nec cum *facinoribus* Pœnitentia publica expungi necessario deberent, constat ex ipsa homil. 13. ubi postquam Pœnitentes allocutus fuit, ceteros hortatur, ut *si invenerint in corde suo spinas & tribulos delictorum, studeant quantocius revelare, ut puriter confessi, ac devote conversi: Sacramenta corporis & sanguinis Domini digne, & ad salutem, non ad damnationem recipere queant*. Atqui hic perspicue indicuntur peccata, quæ nec oratione, ut venialia; nec Pœnitentia solemni, ut graviora; sed confessione ac contritione delentur.

CXXIX. Obj. 9. Fulbertus Carnotensis Episcopus, qui floruit ineunte sæculo XI. Serm. 2. ad populum: *Cecidimus*, inquit, *per nostram culpam, non solum in peccata, sed etiam in crimina, propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur, qualia sunt homicidia, adulteria, fornicationes, sacrilegia, rapinæ, falsa testimonia, superbia, invidia, & avaritia, diutina iracundia, ebrietas assidua*. Atqui crimina propter quæ peccatores ab Ecclesia separantur, publicæ Pœnitentiæ obnoxia sunt.

CXXX. R. neg. min. Lethalia enim peccata, dum charitatem perimunt, ab Ecclesia, non externa quidem, sed interna & spiritali separatione, quadantenus divellunt; uti docet Augustinus Lib. 4. de Baptismo Cap. 41. Ergo certa quædam ab Ecclesia separatio publicam Pœnitentiam non importat; præsertim in mente Fulberti, qui in duplici quod edidit Pœnitentiarum Breviculo, ubi peccata Pœnitentiæ publicæ obnoxia sigillatim recenset, nihil de invidia, avaritia, superbia, & ebrietate loquitur.

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

CXXXI. Objic. 10. Duo Patres legenti certa sunt, 1. eos constanter hortari ad Pœnitentiam publicam; 2. juxta ipsos mortalia omnia mereri pœnam excommunicationis, seu privationis Eucharistiæ. Atqui utrumque Pœnitentiæ publicæ pro mortalibus universis obeunda necessitatem probat. Primum quidem: cur enim ad privatam Pœnitentiam hortati non essent, si quæ hujusmodi viguisset? Secundum vero, quia Eucharistiæ privatio pars erat præcipua Pœnitentiæ publicæ, eique semper annexa.

CXXXII. Resp. 1. Patres sæpe etiam hortari ad Pœnitentiam in genere: imo nec semper hortari potuisse ad Pœnitentiam publicam; cum ei nec majoris gradus Clericos, nec ad ulterius mulieres addicerent.

CXXXIII. Resp. 2. neg. min. quoad utramque partem. 1. Enim sapius ad Pœnitentiam publicam hortari potuerunt Patres; tum quia hæc longe majoris erat meriti, tum quia hanc adeo verebantur & refugiebant Fideles, ut hanc bene multi in extremis tantum expeterent: contra vero non illubenter ad privatam, quæ nihil importabat probri, & indubie ab ipsis Sanctis frequentabatur, recurrerebant: unde minori quantum ad istam exhortatione indigebant.

2. Mortalia quidem omnia jure divino merentur excommunicationem sumptam pro separatione ab Eucharistia, donec eorum remissio à Deo obtenta fuerit. At non quæcunque mortalia, sed graviora tantum & publica canonicam, secundum Patres, excommunicationem merentur: huic autem duntaxat, non illi conjuncta erat Pœnitentiæ publicæ obligatio; quæ proinde nec indicebatur, nec ex necessitate, pro mortalibus universis, sed pro gravioribus solum persolvebatur.

Quæres jam & quamdiu qui lethaliter deliquerant, à sacra comunione abstinerent.

CXXXIV. Resp. ad 1. ex variis Patrum textibus non inepte colligi eos qui graviter deliquissent, ab Eucharistia ad tempus semotos fuisse. Sic enim ex Cypriano dilcurrit Augustinus Lib. de Persev. Cap. 4. *Verba sancti hominis Dei, perseverantiam prorsus à Domino Sancto indicant postulare, quando hac intentione dicunt: panem nostrum quotidianum da nobis hodie, ne à Christi corpore separentur, sed in ea sanctitate permaneant, qua nullum, quo inde separari mereantur, crimen admittant*. Hic Augustino idem est amittere perseverantiam & sanctitatem, & crimen admittere, quod inducat separationem à Corpore Christi. Atqui perseverantia & sanctitas per unumquodque lethale crimen amittitur. Ergo quodcumque id genus peccatum inducit separationem à corpore Christi.

Idem expressius docet Theodoretus Lib. 5. hæret. fabul. Cap. 28. ubi hæc: *Medicabilia sunt etiam quæ post Baptismum sunt vulnera; medicabilia autem, non, ut olim, per solam fidem data remissione; sed per multas lacrymas, & fletus, & luctus, & jejunia, & laborem commisi peccati magnitudini respondentem. Nam edocti sumus de iis qui sic affecti sunt nos desperare non debere; nec illis facile sacra imperiri: Nolite, inquit, sanctum dare canibus. Has de Pœnitentia leges habet Ecclesia.*

P P P P

Ea

Eadem est mens Cæsarei Arelatenfis Homil. 52. nunc 229. in Appendice Augustini *Unusquisque*, inquit, *consideret conscientiam suam; Et quando se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius orationibus, jejuniis vel elemosinis studeat mundare conscientiam suam; Et sic Eucharistiam præsumat accipere.* Si enim agnoscens reatum suum ipse se à *divino Altari* subtraxerit, cito ad indulgentiam divinæ misericordiae perveniet. . . . Qui enim agnoscens reatum suum ipse se humiliter ab Altari Ecclesiæ pro emendatione vitæ remove voluerit, ab æterno illo & celesti convivio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos, Fratres, diligenter attendite: si ad mensam cujusque potentis hominis nemo præsumit cum vestibus conscissis & inquinatis accedere; quanto magis à convivio æterni Regis, id est, ab Altari Dei debet se unusquisque invidiæ vel odii veneno percussus, iracundiæ furore repletus, cum reverentia & humilitate subtrahere, propter illud quod scriptum est: Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialenā?

CXXXV. Resp. ad 2. rem illam, utpote quæ à Sacerdotum prudentia plurimum penderet, certo definiri non posse. Vix tamen dubitari potest quin par delictis satisfactio expetita fuerit, secundum id Cypriani de Lapsis *Pœnitentia crimine minor non sit* cui non ablimile est illud Ambrosii Sermon. 33. post Dominicam primam Quadragesimæ: *Pœnitentem hominem dico, qui diebus & noctibus ingemiscit, Et cum Propheta dicit: Lavabo per lingulas noctes lectum meum, &c.* Et in Psalmum 118. *In ipsa Ecclesia*, inquit, *ubi maxime misereri debet, teneri quam maxime debet forma justitiæ: ne quis à communionis consortio abstentus, brevi lacrymula ad tempus parata, vel etiam uberioribus stetibus, communionem, quam pluribus debet postulare temporibus, facilitate Sacerdotis extorqueat.*

Ceterum dubio procul lepram inter & lepram secernebant SS. PP. Hinc Augustinus supra dum malitiæ peccata quasi exaggerat, ignorantia & infirmitatis delicta pene venialia facit. Sic Cæsarius iracundiæ nisi diu duret, & ebrietati nisi assidua sit, indulgere utcumque videtur.

CONCLUSIO II. Peccata graviora seu canonica, omnino secreta, moraliter loquendo, non videntur toti Pœnitentiæ publicæ subjacuisse, vi Canonum. Publica vero, id est, aut aperte commissa, aut coram Judicibus probata, eidem subjacebant. Idem, cum aliquo tamen discrimine, dicendum de semipublicis, id est, quæ cum gravi non ita paucorum scandalo commissa essent.

Expono Conclusionis sententiam, antequam ad probationem deveniam.

CXXXVI. Dico itaque 1. omnino secreta, seu quæ sunt vel sine testibus, ut adulterium mentale; vel sine ullo præter complice testis, ut formale adulterium.

CXXXVII. Dico 2. moraliter loquendo, quia fieri potuit ut ea de re non una prorsus, vel in diversis Ecclesiis, vel in eadem sub diversis Pontificibus vigeret disciplina: quod ex objectionibus nonnihil innotelet.

CXXXVIII. Dixi 3. toti Pœnitentiæ publicæ,

potissimum vero *substitutioni*, quæ ex dictis proprie Pœnitentes constituerebat. Constat enim ex S. Basilio Can. 34. Epist. ad Amphilochem, *adulterio pollutas mulieres*, licet à ceteris gradibus immunes, in Consistentia stetisse *sine communionem, donec impleretur tempus Pœnitentiæ.*

CXXXIX. Dixi 4. *Vi Canonum*: Neque enim diffidentur occultos peccatores aliquando ex spontaneo vividi fervoris motu, vel ex prudentis Confessarii monito, non autem iussu, sese publicis Pœnitentibus socios fecisse. Colligitur id tum excitata supra num 95. Origenis Homil. in Psalm. 37. tum ab exemplis Wambæ Gothorum Regis, de quo in Concilio Tolet. XII. Gaudentii Valerientis Episcopi, de quo in Concilio Tolet. XIII. &c. Addunt plures exemplum illustris illius Fabiolæ, de qua Hieronymus Epist. 30. An satis ad rem, viderint alii. Fabiola nempe dimisso adulteri mariti thalamo palam nupserat alteri: an porro citra grave piaculum ignorare potuit Christiana femina id Evangelicæ regulæ adversari?

CXL. Dixi 4. publica & semipublica, cum aliquo tamen discrimine. Priorum enim consilii ad publicam Pœnitentiam inflicta sibi excommunicatione adigebantur. Alii vero ex solo Sacerdotis mandato, ac sacramentalis absolutionis denegatione; ut ex sequentibus innotelet. His præmissis probatur Conclusio præcipuis Tournely momentis: sic tamen ut alterius partis responsa non dissimulentur, quo possit quisque in re admodum intricata id eligere, quod vero magis congruere judicaverit. Itaque, cit, sic Cæsarius iracundiæ nisi diu duret, & ebrietati, nisi assidua sit, indulgere utcumque videtur.

CXLI. Prob. 1. pars, 1. ex cit. Can. 34. S. Basilii, ubi hæc: *Adulterio pollutas mulieres, Et confitentes ob pietatem, Et quomodocunque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt, ne palam convictis mortis causam præbeamus: Eas autem stare sine communionem iusserunt, donec impleretur tempus Pœnitentiæ.* Unde sic: Grave & canonicum erat adulterii crimen. Atqui hujus consilii mulieres à tota ferme Pœnitentia, aut saltem ab ejusdem partibus; quæ Pœnitentiam proprie constituerebant, exinebantur. Ergo minus recte Canonem hunc in sui gratiam adducit post Morinum Nat. Alexand.

CXLII. Favet Concilium Vafense, vel potius Vafionense, ann. 442. ubi sic Can. 28. *Si Episcopus se tantum alieni sceleris conscium novit, quamdiu probare non potest, nihil profert: sed cum ipso ad punitionem ejus secretis correptionibus elaboret: illo, quamdiu probari nihil potest, in communionem omnium: permanente.* Atqui hic generatim cujuscunque sceleris conscius, Pœnitentiæ publicæ; quamdiu delictum ejus secretum manet, subduci videtur. Idem est canonis 4. Concilii Neocæsariensis sensus, ubi sic: *Si quis de se non fuerit ipse confessus, Et argui, seu convinci manifeste nequiverit, potestatis suæ arbitrio relinquitur.*

Sed & eadem est ad utrumque responsio, nempe hujusmodi peccatores suo arbitrio relinqui, non quia sine Pœnitentia publica legem

gem Ecclesiæ adimpleant ; sed quia ad Pœnitentiam ex testium defectu cogi per censuras non possit ; prout Serm. 351. dicit Augustinus.

CXLIII. Prob. 2. quia veteres passim ajunt se publicam peccatoribus injungere Pœnitentiam, quia hi publice & cum aliorum scandalo deliquerint. Sic Concilium Carthagin. III. an. 397. can. 32. *Cujuscunque Pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod universa Ecclesia noverit, ante Absidem, seu in patenti loco prope Altare, manus ei imponatur.*

CXLIV. Verum reponi facile potest eum Natal. Alexandro solemniorem vulgatissimis hujusmodi peccatoribus Pœnitentiam indictam fuisse quam aliis. Hi enim conglobati in infima Ecclesiæ parte impositionem manuum suscipiebant ab Episcopo, illis autem speciatim ante Absidem, coram tota Cleri & Fidelium multitudine, majori proinde cum ignominia. Et vero ex eodem Canone in sensu Tournelyi accepto sequeretur publicam Pœnitentiam iis tantum injunctam fuisse, quorum crimen non modo publicum esset, sed *universæ Ecclesiæ* notissimum : quod nec ipse admittit.

CXLV. Prob. 3. ex S. Augustino serm. 351. ubi hæc loquitur : *Si peccatum ejus, non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videbitur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere Pœnitentiam non recusat.*

To. 5.
p. 444

Et serm. 32. alias 16. de Verb. Dom. cap. 7. Ergo, inquit. *corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus : ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius.* Et cap. 8. *Novit nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit, Ego volo publice corripere, ut tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo : corripio in secreto ; pono ante oculos Dei judicium ; terreo cruentam conscientiam : persuadeo Pœnitentiam. Hac charitate præditi esse debemus : . . . Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus : nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum.* Unde sic : Agit eo loci S. Doctor de canonico crimine, adulterio nimirum, & homicidio. Atqui utrumque, non publicum quidem, sed nec prorsus ignotum, per secretam Pœnitentiam purgari posse docet. Cum generatim doceat satius esse ut moriatur malum, ubi contigit ; imo nec indistincte velit ut malum etiam gravi aliorum scandalo admissum, in notitia, non dico *plebis totius*, sed *multorum*, Pœnitentia expietur ; nisi hoc expedire utilitati Ecclesiæ judicet Antistes.

CXLVI. Respondet Witassius pag. 723. Augustinum in priori textu unam assignare Pœnitentiæ publicæ causam, non omnem. In posteriori vero agere de correptione fraterna, non de legitima Pœnitentia ; quam & quidem publicam non excludit magis quam confessionem ; licet de ista non loquatur.

Verum neutra solutio scrupulum omnem abigit. Non prima : Neque enim hinc arguimus præcise quod S. Doctor loquatur de pec-

cato cum aliorum offensione perpetrato ; sed quod peccatum illud, seu magis, seu minus publicum supponatur, tunc duntaxat publicæ Pœnitentiæ subjici velit ; cum hoc utilitati Ecclesiæ expedire judicaverit Antistes. Si enim fixa lege sancitum esset ut canonica quæcunque peccata publicæ Pœnitentiæ subjacerent, ut & privata, nulla circa id permixta fuisset deliberatio ; & multo magis quoad peccata in tanto aliorum scandalo commissa.

Non secunda : Agit enim Augustinus non de correptione sola, sed de correptione quæ persuadet Pœnitentiam, proinde quidquid ad eam rite obeundam necessarium est ; de correptione non à privato facta, sed ab Episcopo, cui crimen delatum est ; demum de correptione criminis quod absolute probari possit ; cum à muliere pia & mariti salutem quærente deferatur ; & rarum sit ut sola conjux, cujus potissimum oculi fugiuntur, mariti crimen reiciat. Atqui in his casibus nec homicidam, nec adulterum prodit Augustinus ; sed vult in secreto corripere & mori quod secrete admissum est. Ergo licet confessionem non excludat, videtur tamen excludere Pœnitentiam publicam.

CXLVII. Prob. 4. ex S. Chrysostomo Hom. 20. Cap. 5. Genesis, ubi : *Scortator & adulter . . . si voluerit, ut decet . . . ad confessionem facinorum festinare, & medico ostendere ulcus, qui curet & non exprobet, facile peccata sua emendabit.* Atqui hic non tantum publica excluditur confessio, ut regerit Witassius, sed & publica Pœnitentia. Cum & exhibeatur emendatio facilis, qualis profecto non erat Pœnitentia publica ; & exprobatio omnis seponatur, quæ tamen multa imminabant Pœnitentibus publicis, ut patet ex his supra Augustini verbis : *Illi quos videtis agere Pœnitentiam, scelera commiserunt, aut adulteria, aut immania facta, &c.* quæ certe pudoris non parum pœnitentibus incutere debuerunt.

CXLVIII. Prob. 5. ex S. Innocentio I. Epist. ad Exuperium Cap. 24. ubi regulæ instar proponit, *non habere latentia peccata vindictam*, abstentionis à communione scilicet, prout ipse sibi paulo post interpretes existit. Atqui habuisset adulterium, etiam latens, de quo loquitur sanctus Pontifex, gravem abstentionis vindictam, si publicæ Pœnitentiæ obnoxium fuisset.

CXLIX. Reponit ibid. Witassius Innocentium loqui de adulterio, quod nec ab uxore denuntiatur, nec spontanea fontis confessione innotescit ; quod proinde haud mirum est non plecti. Verum secunda hujus responsionis pars gratis ficta est. Annon enim, ut nunc, sic & olim magis, adulteri plures ad Deum reversi facinus suum plene confitebantur. Ut quid igitur generatim statuit Innocentius peccatum illud, quamdiu latet, non habere vindictam ; cum quotidie gravi vindictæ subiceretur ?

CL. Prob. 6. Si Pœnitentia publica Reis occultorum criminum imposita fuisset, nec Pœnitentium honori, nec confessionis sigillo satis esset consultum. Jam enim primo constitisset hanc vel illum gravissimi sceleris reum esse ; cum Pœnitentia hæc gravissimis ut plurimum

num facinoribus constitueretur. 2. Vel ipse criminis gradus ex Pœnitentiæ diuturnitate facile innotuisset. Cum ergo reus sit fracti sigilli, qui verbis vel factis crimen pœnitentis detegit, graviter in hac parte peccassent Majores nostri, quod ab ipsorum pia sagacitate prorsus alienum est.

Præterea male & imprudenter aliqua lege constitutum esset, id quo peccatores, quanto plus Pœnitentia indigebant, à Pœnitentia magis revocati fuissent. Atqui, &c.

CLI. Reponunt Nat. Alexander & Witasius nullum vel Pœnitentium honori, vel confessionis sigillo ex Pœnitentia publica imminuisse periculum, tum quia eam sponte obirent viri pietate insignes, ut Wamba & Gaudentius; tum quia Pœnitentiæ tempus pro arbitrio moderabantur Episcopi; unde hanc minus diuturnam indicare poterant, quam crimen mereretur.

Verum prima hujus responsionis pars, quæ objectionem sola vero imminuere possit, meo quidem sensu, non parum habet difficultatis. Non enim quia viro egregie pio uni aut alteri, ut Wambæ & Gaudentio, aliquot Pœnitentiæ publicæ Labores sæculis VII. & VIII. decurrere contigit, idcirco credendum est id passim primis institutæ hujus Pœnitentiæ temporibus contigisse. Et vero cur tantus Pœnitentium rubor, si his indefinenter admisti essent sancti? Num caute satis dixissent Augustini: *Illi quos videtis Pœnitentiam agere, scelera commiserunt*, &c. Præterea quis Wambam unum indubiæ sanitatis Principem perspicuens inter Pœnitentes, non statim judicasset solo eum pietatis sensu moveri? Quis contra finistrum de homine ad minus jam suspecto judicium non tulisset? modici ergo ponderis videtur allata solutio.

Nec pluris est quod addit idem Doctissimus Scriptor id genus delicta non fuisse revelata *in vitis peccatoribus*. Quæ enim major coactio, quam venia privare eum qui aliquid facere renuat, unde gravem gravissimi criminis suspicionem incurrat; criminis, inquam, quod alia via, juxta Christi institutionem, emendari poterat.

CLII. Prob. 2. pars Conclusionis, nempe quod publicæ Pœnitentiæ subjacuerint peccata gravia publica: Prob. inquam, quia si unquam viguit illud Pœnitentiæ genus, utique pro scandalosis notoriisque peccatis; ut *qui cum plurimorum afflictione, vel cum multorum destructione se perdiderant, cum multorum ædificatione se redimerent*, ut supra agebat Cæsarius. In idem facit id Augustini Serm. 351. *Nos à communione prohibere quemquam non possumus . . . nisi aut sponte confessum, aut in aliquo . . . judicio nominatum atque convictum*. Quæ verba ratione materiæ legitime probant à contrario, eos qui certa crimina sponte vel coacti confessi erunt, ab Ecclesia fuisse præciosos, nec in eam, nisi per sancita tunc Pœnitentiæ opera, regredi potuisse.

Et vero Tridentinum Sess. 24. Cap. 8. ex Apostolo monet publice peccantes palam esse corripiendos, proinde iis qui publice & in multorum conspectu crimen commiserint, condignam pro modo culpæ Pœnitentiam publice injungi

oportere. Quis porro dubitet id à Patribus disciplinæ studiosissimis factum esse, quod juxta Apostolum, & receptas suo tempore leges fieri oportebat.

CLIII. Prob. 3. pars de peccatis semidubliis: hæc enim pro publicitatis suæ gradu quandoque non, aut saltem ex solius Sacerdotis admonitione, indicant varii Patrum textus. Sic 1. Cæsarius vult ut qui cum multorum, quales esse possunt in minoribus locis sex aut quinque, scandalo deliquit, cum multorum ædificatione se redimat. Sic 2. S. Augustinus eodem Serm. 351. peccata cognita quidem, sed quæ probari non possunt, puta quia testes recusari possent, inulta in exteriori foro remanere innuit his verbis: *Plerique boni Christiani propterea tacent & sufferunt aliorum peccata quæ noverunt, quia documentis sæpe deferuntur, & ea quæ ipsi sciunt, Judicibus Ecclesiasticis probare non possunt*. Quamvis enim vera sint quædam, non tamen Judici facile credenda sunt. Nos vero à communione prohibere quemquam non possumus, &c. Sic 3. Idem S. Doctor ibidem vult ut judicet Antistes num. Ecclesiæ utilitati expediat, an crimen non sine gravi aliorum scandalo admissum, in notitia vel totius plebis, vel saltem multorum expietur. Nec dubium quin sublatis à Nectario Pœnitentiarum munus illud præcipuum foret, ut ea è multis seligeret peccata, quæ uti nec occulta prorsus, nec prorsus publica, Pœnitentiæ publicæ justius & securius subjiceret. Hinc illud Cæsarii Homil. 1. è quatuordecim, quas publici juris fecit Stephanus Balusius: *Ille qui Pœnitentiam publice accepit poterat eam secretius agere; sed considerans multitudinem peccatorum suorum, videt se contra tam gravia peccata solum non posse sufficere, ideo adjutorium totius populi cupit expetere*.

CLIV. Longe alia erat delictorum omnino notriorum conditio. Horum videlicet Rei ad publicam Pœnitentiam censuris, quandoque etiam sæculari potestate adigebantur. Primum patet ex Capitularibus jubente Carolo Magno collectis, ubi Lib. 7. Cap. 185. *Incestum nullus unquam sibi societ conjugium. Quod si contigerit, ab Episcopo loci illius separentur, & publicum septem annorum juxta canonicos gradus agant Pœnitentiam. Qui autem hoc agere noluerint, anathema ab omnibus habeantur*. Secundum non minus constat ex Lib. 5. Cap. 149. ubi hæc legere est: *Quicumque propria uxore derelicta . . . aliam duerit, armis depositis publicam habeat Pœnitentiam: Et si contumax fuerit, comprehendatur à Comite - & ferro vinciatur, & in custodiam mittatur*, &c. De his adi Morinum Lib. 7. Cap. 4. & 5.

CLV. Objic. 1. cum Nat. Alexandro q. 2. Canones antiqui, cum Pœnitentiam gravioribus peccatis decernunt, nuspiam distinguunt occulta inter & publica. Atqui distinxissent inter utraque, si occulta non subjacuisent Pœnitentiæ publicæ legibus,

CLVI. Resp. 1. neg. maj. Quid enim istud Basilii? *Adulterio pollutas mulieres Patres nostri publicare noluerunt*. Quid istud Cæsarii? *Poterat secretius Pœnitentiam agere*. Quid istud generale Innocentii? *Non habent latentia peccata vindictam*. Quid illud Eligii Homil. 16.

Vos,

T. 24.

Bil. PP.

P. 324. M.

Vos, quos publica actio criminalis publicam cogit agere Pœnitentiam. Quid Can. 4. Concilii Neocæsariensis, salvari à Pœnitentia qui solum *proposuerit concupiscere mulierem ad dormiendum cum ea.*

CLVII. Resp. neg. min. Haut enim necesse erat fieri distinctionem, quæ satis intelligebatur. Et vero neque etiam distinguunt Canones inter Pœnam publico & occulto crimini debitam. Et tamen vel ipsa ratio dicat scandalosa peccata graviores longe quam occulta pœnas meruisse.

CLVIII. Objicit 2. Witassius citatum id Origenis Homil. 2. in Psal. 37. *Si prœviderit spiritalis Medicus, talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat . . . hoc procurandum est.* Hic de occultis peccatis loquitur Origenes. Atqui ea tamen elui Pœnitentia publica præcipit, si id è re Pœnitentis & Ecclesiæ esse judicet Sacerdos.

CLIX. Resp. neg. min. Neque enim eo loci publicam pro occultis Pœnitentiam stricte præcipit Origenes, sed indicat ut aliquid boni, quando & hinc *ceteri edificari possunt, & ipse Pœnitens facile sanari.* Patet id tum ex communi Theologorum intellectu; Tum quia alioqui gravia cujuscunque generis etiam non canonici peccata publicæ pœnitentiæ obnoxia fuissent: cum probari non possit Origenem de solis gravioribus loqui; Tum quia loquitur Origenes de languore, qui non tam publicæ Pœnitentiæ quam publicæ confessioni subijci debeat. Atqui fatentur vulgo adversarii, præcipue vero Nat. Alexander, canonica occulta palam confessa non fuisse ab iis quos propter ipsa Pœnitentiæ publicæ subjectos fuisse docent. Ergo vox *debeat*, qua utitur Origenes, mitiori, vel potius, communi in hac materia, utilitatis & decentiæ sensu intelligi debet.

CLX. Objicit 3. idem Tertullianus, qui Lib. de Pœnit. Cap. 9. peccatores hortatur ad Publicam Pœnitentiam, cujus pars est *exomologesis*, quæ *prosternendi & humiliificandi hominis disciplina est*, &c.

CLXI. Resp. 1. aliud est hortari, aliud præcipere. 2. Unde iterum habet Witassius loqui hic Tertullianum de Canonicis peccatis: si enim de ceteris intelligi potest, pugnat contra Witassium: potest autem: cum & generaliter loquatur, & dicat *plerosque hoc opus ut sui publicationem suffugere.* An enim plerique peccatores homicidæ erant, vel adulteri? Constat ergo Tertullianum de confessione loqui, quam sequi debeat par criminibus Pœnitentia, lenior & secreta pro secretis, durior & publica pro publicis.

CLXII. Objicit 4. Cyprianum, juxta quem in Lib. de Lapsis, ii qui clam idololatriæ scelus admiserant, Deum derident, si se à Pœnitentia immunes credant, quia *non palam crimen* admiserunt. Atqui loquitur eo in Libro S. Martyr de Pœnitentia publica.

CLXIII. Resp. dist. min. Loquitur de Pœnitentia publica, sic ut de Pœnitentia in genere pluribus in locis disserat, C. loquitur solum de Pœnitentia publica, N. Facit Cyprianus id quod passim Patres. Hortatur 1. ad Pœnitentiam. 2. Publicæ Pœnitentiæ necessitatem lapsis demonstrat. At non

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

ideo eidem Pœnitentiæ secreta idololatriæ magis quam alterius speciei peccata necessario subijcit.

CLXIV. Objicit 4. id Ambrosii Lib. 1. de *r. 2. pag. 414. A.* pœnit. Cap. 16. *Si quis igitur OCCULTA CRIMINA habens propter Christum tamen studiose Pœnitentiam egerit, quomodo ista recipit, si communicatio ei non refunditur? Volo Reus veniam speret, petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletibus, ut cognoscatur, obsecret; & cum secundo aut tertio fuerit dilata ejus communicatio, credat remissius se supplicasse, fletus augeat, &c.* Hic sane de peccatis occultis agitur. Atqui ea Pœnitentiæ publicæ evidenter subijcit Ambrosius, non consulendo tantum, sed præcipiendo: *Volo Reus veniam petat lacrymis, &c.*

CLXV. Resp. 1. textum hunc, ut alios quos objiciunt Nat. Alexander & ejus sequaces, in ipsos retorqueri posse. Nempe generatim loquitur Ambrosius de occultis criminibus, neque inter gravia & gravissima distinguit. Atqui tamen fatentur ii non gravia, sed graviora duntaxat solemnem Pœnitentiæ obnoxia fuisse. Ergo & ipsi Ambrosii verba temperare debent.

CLXVI. Resp. 2. neg. min. Ex his enim Ambrosii verbis ad summum sequitur morem ejus fuisse ut occultorum criminum conscios ad Pœnitentiam publicam impelleret, quo eam majoris pietatis sensu, seu, ut ipse loquitur, *studiose propter Christum* perficerent: Verum hinc colligi nequit occultos peccatores, quicunque ii forent, ad id vi Canonum & severa lege abstrictos fuisse. Unde istud: *Volo Reus, &c.* ad id refertur quod data opera eo in Libro demonstrandum susceperat, veniam nimirum Pœnitentia functis negandam non esse more Novatiano: cetera vero vel non tangit vel eodem modo non tangit Ambrosius. Et vero è textu sic lecto, *Volo Reus veniam speret: petat eam* quidem *lacrymis, petat gemitibus . . . &c.* cum secundo, &c. nihil ex eo exurget incommodis gravemne porro temeritatis notam incurret qui sic legerit?

CLXVII. Objicit 5. Epistolam 2. Innocentii I. ad Victricium Rothomagensis Episcopum, ubi summus ille Pontifex Cap. 12. de virginibus quæ Christo nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt; si postea vel publice nupserint, vel clanculo se corrupserint statuit non eas admittendas esse ad agendam Pœnitentiam, nisi is cui se junxerant, de sæculo recesserit. Hic de virginibus clanculo corruptis sermo est, prohinc de crimine occulto. Atque tamen ex publicæ subijciuntur Pœnitentiæ. His enim eadem indicitur pœna, quæ aliis publice nubentibus: Atqui istæ dubio procul pœnitentia publica mulctabantur.

CLXVIII. Resp. neg. maj. & min. primam quidem; quia etsi virgines ille clanculo nupserant, quia non in facie Ecclesiæ; earum tamen scelus postmodum, non Victicio soli, sed aliis pluribus innotuerat, forteque coram Judicibus probatum erat. Et vero, num si hodie puella Deo sacra apud virum maneat, cum eo familiariter agat, deinceps uterum gerat; haud statim in gravem criminis, sacrile-

Q q q q

give

give matrimonii suspensionem veniet? Quidni ita antiquitus?

CLXIX. Deinde neg. min. Neque enim de secreta vel publica Pœnitentia interrogatus erat à Victorio Innocentius; sed tantum an expectanda esset mariti mors, ut monialis clanculo nupta Pœnitentiæ addiceretur; prout solebat expectari, dum publica nuptiarum figura intervenerat: & in utroque casu complicitas mortem expectari vult Innocentius; nihil ultra statuens. Ergo decretorium illud Witassii argumentum nihil probat. Prius tamen ad hærendum responsioni, ut quæ solide nequeat elidi.

CLXX. Objicit 6. Augustinum, qui Serm. 351. hæc ait: *Nemo arbitretur, Fratres, propterea se consilium salutifera hujus debere Pœnitentiæ contemnere, quia multos forte advertit & novit ad sacra Altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. Multi enim corrigunt ut Petrus, multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, dum se per ipsos cupiunt excusare: plerique autem boni Christiani propterea tacent & sufferunt aliorum peccata quæ novērunt, quia documentis sæpe deferuntur. Nos vero à communionē prohibere quemquam non possumus, &c.* ut supra pluries. Ex his sic: Prohibere à communionē, juxta phrasim Augustini, est Pœnitentiam publicam injungere. Atqui à communionē prohibebantur, non publicorum modo, sed & occultorum peccatorum Rei. Ii nempe qui ea confessi erant peccata, quæ vel nesciebantur, vel à bonis Christianis delata non erant; quia probari non possunt.

CLXXI. Resp. 1. Si quid probet locus iste, id in primis, occulta peccata quæcunque ea forent, Pœnitentiæ solemnī subiecta fuisse; quod ex æquo negant Nat. Alexander & Witassius. Præterquam enim generatim & indistincte loquitur Augustinus, loquitur de criminibus quæ à plurimis committebantur. An vero Hippone, sub Augustino, frequens à Deo vigeret homicidium, vel adulterium? Tunc enim deerant libellatici & Sacrificati.

CXXII. Resp. 2. neg. min. & dico eos solum Pœnitentiæ solemnī addictos esse, qui vel palam delicta sua jam diu suspecta confessi essent; vel si occulte, ea, juxta prudens Directoris consilium, publica Pœnitentia, bonorum omnium feraci diluere statuerant; & de quibus à Casario dictum esset: *Poterat is vel secretius Pœnitentiam agere, sed, &c.* sup. n. 153.

CLXXIII. Inst. cum aliis: Idem S. Præsul Serm. 392. hæc loquitur: *Qui post uxores vestras vos illicito concubitu maculastis: agite Pœnitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut pro vobis oret Ecclesia. Nemo sibi dicat: Occulte ego, apud Deum ago. Frustramus Evangelium Dei.* Atqui hæc diserte probant non sufficere Pœnitentiam occultam pro secreto adulterio.

CLXXIV. Resp. neg. min. Neque enim eo loci spectat Augustinus Pœnitentiam, prout secreta est vel publica, sed generatim prout in Ecclesia peragitur virtute clavium. Nimi-

rum quosdam impugnat, qui Pœnitentiam ab Ecclesiæ ministerio independentem, atque in conclavi factam, sibi ad salutem sufficere delirabant, ut & nunc Pseudoreformati. Ergo, inquit, *sine causa dictum est - Quæ solveritis, &c. Ergo sine causa sunt datæ claves Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium, &c.* Et vero si frustrabat Evangelium quisque publicam Pœnitentiam non decurrebat expertes erant salutis adulteræ, quia à tribus potissimis Pœnitentiæ gradibus immunes. Atqui, &c.

CLXXV. Inst. Sic prosequitur Augustinus *Deus voluit ut Theodosius Imperator ageret Pœnitentiam publicam in conspectu populi, maxime quia peccatum ejus celari non potuit; & erubescit Senator quod non erubuit Imperator?* Unde sic 1. loquitur Augustinus de Pœnitentia qualem fecerat Theodosius. Atqui hæc publica erat. 2. Ait S. Doctor Theodosii Pœnitentiam fuisse publicam, maxime quia peccatum ejus erat publicum. Ergo supponit quandoque de peccatis etiam oculis factam esse publice Pœnitentiam; etiamsi sæpius ob publica peccata ageretur. Ita idem pag. 715.

CLXXVI. Resp. ad 1. neg. maj. Nam hortatur quidem in genere Augustinus ad Pœnitentiam; eamque fieri debere hinc probat quod ne publicam quidem detrectaverit Imperator: At non magis publicæ hujus Pœnitentiæ necessitatem adstruere vult verbi divini præcones, qui ex eodem Theodosii exemplo in Pœnitentiæ gratiam quotidie decertant. Quin etsi publicæ cuidam non tamen canonice & gradualli Pœnitentiæ subjacuit Theodosius.

CLXXVII. Ad 2. E particula maxime ad summum sequitur pro peccatis occultis factam aliquando esse Pœnitentiam publicam; quod & fatemur. Sed quæstio est an vi Canonum perageretur: Id autem ex Augustino probari posse negamus. Ceterum qui pro peccatis occultis peracta fuisset Pœnitentia, pro his maxime, seu frequentissime, non autem maxime pro publicis peracta esset. Quis enim occulta adulteria & homicidia publicis longe frequentiora esse negaverit?

CLXXVIII. Objicit 7. agendi rationem S. Leonis, qui vetuit quidem ne Pœnitentes ad publicam secretorum peccatorum confessionem adigerentur; at simul non impedit ne publica iidem decerneretur Pœnitentia, sed è contrario. Sic enim loquitur S. Pontifex Epist. alias 80. nunc 136. ad Episcopos Campaniæ. *Removatur tam improbabilis consuetudo, ne multi à Pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metunt inimicis suis sua facta referari, quibus possent legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti. Tunc enim demum plures ad Pœnitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publice confitentis.* Hic dubio procul de peccatis secretis agitur. Atqui S. Leo ita publicam horum confessionem tolli jubet, ut Pœnitentiam pro iis publicam non perstringat. Imo publicam horum confessionem abrogat, ut publica eorundem Pœnitentia magis frequentetur.

CLXXIX. Resp. dist. min. Non perstringit publ.

blicam pro iis Pœnitentiâ, sed nec astringit, saltem ut necessarium vi Canonum, C. & adstruit, N. De una confessione consultus erat sanctus Pontifex; & de una illa respondet. Imo oratio quâ motus priorem abrogat, contra posteriorem plurimum valet: cum Pœnitentiâ palam subeundæ necessitas multos à Pœnitentiâ remediis avertisset, veritos nimirum ne inimicis suis indirecte facta quorum jam suspecti erant, referando, legum constitutione percellerentur. Non inficior optasse S. Leonem ut publica pro delictis etiam occultis Pœnitentiâ ageretur; cum inde nihil imminabat Pœnitentibus mali. Verum aliud est quidpiam uti perfectius optare: aliud ejusdem, faciendi legem præscribere. Sane incauta ea lex plus nocuisset quam profuisset.

CLXXX. Objic. 8. Eligium Homil. 16. qui insigniores duos Pœnites sic compellat: *Duos præterea, Frâtres mei, alloquimur, quos publica actio criminalis publicam coegit agere Pœnitentiâ.* Unde sic: Non mediocriter tunc erat palam Pœnitentium turba, ut indicat Eligius Hom. 4. 7. 8. 11. & 16. Atqui ex iis duo tantum agebant Pœnitentiâ ob crimina publica. Ergo ceteri non secreta.

Resp. argumentum illud omnimodis peccare, 1. quia multi Pœnitentiâ publicam, jam multo leniorem, sponte non ex vi austeræ legis peragere poterant: idque facile sub Eligio, viro verbis & operibus potente. 2. Quia vix concipi possit tot Pœnites adulterii vel homicidii reos fuisse; unde Pœnitentiâ pro delictis etiam minime canonicis agere debuerunt; quæ tamen adversarii Pœnitentiæ publicæ haud fuisse subjecta confitentur. 3. Quia Pœnites duo quos increpat Eligius, & gravius, & notorium magis crimen perpetrare potuerant, quam ceteri: unde gravius perstringi debuerunt. Hæc igitur & alia id genus argumenta meræ sunt divinationes, quæ non magis cum adversariorum opinione cohærent, quam cum nostra. Unde in forma; vel transeat totum, quia nihil inde; vel neg. min. quæ ut gratis asserta, gratis negari potest.

CLXXXI. Objic. 9. Eadem in Laicis peccata publicæ addicebantur Pœnitentiæ, quæ in majoribus Clericis depositione plectebantur; secundum id Concilii Rothomag. *Unde Laici excommunicantur, inde Presbyteri ab officio Altaris submoventur;* quod & docet conventus Pistensis sub Carolo Calvo Can. 20. Atqui crimina etiam occulta in majoribus Clericis excommunicatione plectebantur. Minor patet 1. ex Concilio Neocæsariensi, ubi Can. 9. *Si Presbyter, qui corpore prius peccaverat, præmotus fuerit, & se ante Ordinationem peccasse confessus fuerit; ne offerat.* Quod si ipse confiteatur, aperte autem convinci non potuerit, illius quoque ei fiat potestas; id est, offerre possit. 2. ex Juliano Pomerio, qui Lib. 2. de vita contemplat. Cap. 7. gemini sceleris reos facit Clericos, qui commisso magno, sed occulto crimine, officium suum implere pergunt; quatenus & hominis innocentiam fingunt, quam amittere, & contempto Dei judicio abstinere se ab Altari propter homines erubescunt. 3. E duobus præcipue ex-

emplis, quorum posterius est Potanii Bracarenis Episcopi, qui cum data Epistola ad Patres in Concilio Toletano congregatos anno 656. occultissimæ fornicationis reum se confessus fuisset, propter quam novem jam mensibus in quodam se recluserat ergastulo, è Sede sua dejectus est, servato tamen ipsi honoris nomine. Prius vero est Genebaldi Laudunensis Episcopi, qui cum post Episcopatum, ex uxore sua, S. Remigii nepte, à qua frequentius invisebatur, duos liberos suscepisset, à S. Remigio cui suum illud peccatum confessus est, Pœnitentiâ suscepit pene publicam: quandoquidem teste Hineinaro in vita S. Remigii, *facta mansuacula cum lecto in modum Sepulchri, & parvissimis fenestellis, ac Oratorio, Genebaldum in ea reclusit* sanctus Pontifex; donec post annos septem Genebaldo in oratione pernoctanti apparuit Angelus, eumque ad pristina munia redire jussit, subdens. *Ut non dubites me à Domino missum sicut patet tibi cælum, sic & ostium illud* (cujus clavium abstulerat Remigius) tibi patebit. Jam vero ex his omnibus liquet occulta etiam majorum Clericorum peccata Pœnitentiæ publicæ fuisse obnoxia. Ergo.

CLXXXII. Resp. neg. min. Crimina enim clam admissa nusquam in Clericis plectebantur depositione, nisi cum publica evaserant aut Rei confessione, aut alio quocunque modo: quod & ex objecto Neocæsariensis Concilii Canone manifestum est. Nec aliud probant exempla Potanii & Genebaldi, quorum prior toti Concilio flagitium suum per litteras aperuerat; posterior vero, nec depositus est, nec publicam gessit Pœnitentiâ; uti fatetur Nat. Alexander. Certè qui à Sacro per aliquot annos abstineret hodie, & per id tempus in Monasterio vel alibi delitesceret; non ideo publicam Pœnitentiâ peragere diceretur. Id autem aliquando faciendum esse, prout dicit Jul. Pometius, non inficiamur: & factum scimus. Ergo magna hæc objectio pro nobis probat à contrario. Nusquam certe probabitur Laicos ob occulta scelera excommunicatos fuisse: quin è contra Innocentius I. *latentia peccata vindictam* habere generaliter negat.

CLXXXIII. Inst. Canones cum crimen plectunt, non modo ad publicitatem ejus, sed & ad ejus gravitatem attendunt. Sic Canon 19. Eliberitani Concilii: *Episcopi, inquit, Presbyteri, & Diaconi, si in ministerio positi detecti fuerint, quod sint mæchati, placuit & propter scandalum, & propter nefandum crimen nec in fine communionem accipere.* Ergo sola criminis gravitas publicam pœnam inducebat.

CLXXXIV. Resp. neg. conseq. Neque enim citatus Canon ad solam gravitatem sed & ad scandalum attendit. Ubi autem duplex pœnæ causa conjungitur, cur unam tantum assignant Adversarii.

CLXXXV. Objiciuntur 10. Canones multi, qui criminibus necessario secretis Pœnitentiâ solemnem constituunt. Sic Ancyranus Canon 20. Pœnitentiâ huic addicit mulieres, quæ agunt secum ut fœtus utero conceptos excutiant, Can. 21. eos qui voluntarie homicidium fecerint. Canones 16. & 17. eos gravius percellunt, qui cum pecudibus aut masculis coe-

runt.

rint. Sic Basilius Can. 61. eum qui furatus est, si sponte Pœnitentia motus se ipsum accusaverit, per annum à sola Sacramentorum susceptione arceri vult: Sin autem convictus fuerit, per annos duos, idem Can. 22. Qui mulierem, inquit, vel vi, vel clam à se vitiatam habet, necesse est fornicationis pœnas imponere: Est autem in quatuor annis præfinitum fornicatoribus supplicium, &c. In his porro de criminibus occultis agi multa evincunt. 1. Quia ex recensitis multa sunt quæ sine testibus committuntur, ut sodomia, bestialitas. 2. Quia si alia cognita fuissent, ut homicidium, pœnam indubie tulissent à Magistratibus. 3. Quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Atqui è Canonibus qui publicam homicidio, adulterio, &c. Pœnitentiam decernunt, ne unus quidem occulta secernis à publicis. Quid porro absurdum magis, quam omnes, qui de Pœnitentia publica locuti sunt, publica tantum intendisse crimina, & neminem unquam aperuisse quid in mente haberet? Certe in gravibus quas cum Montanistis habuit Ecclesia concertationibus, nihil excidit, nihil ommissum est, sed omnia ad amissum pertractata sunt. Atqui in his tamen nulla apparuit occulta inter & publica scelera distinctionis species. Ergo hæc reapse à se nunquam distincta fuere. 4. Mutata est sæculo VII. vetus disciplina: tumque valere incepit axioma illud: De peccatis publicis publice, de occultis occulte pœnitendum; ut late probat Morinus Lib. 7. Cap. 1. Atqui id disertim exprimunt Scriptores hujus temporis. Pari igitur modo locuti essent Antiqui, si pari modo sensissent. Unde sicut Episcopi nostri, cum peccata quædam tantum sibi reservant quando notoria, id perspicue exprimunt: ita & à Majoribus nostris observatum esset, si publica inter & occulta scelera distinxissent.

CLXXXVI. Resp. ad 1. neg. min. Nec adeo urgente quæ contra objiciuntur, ut consensum necessario eliceant.

CLXXXVII. Non 1. Sodomia enim ab uno vel multiplici complice sincere converso ad Episcopum deferri poterat, & secundum prudentiæ leges plecti. Bestialitas vero & detegi poterat, prout à Josepho in fratribus suis (juxta S. Thomam) detecta est. Quod si secreto prorsus commissa erat, vix dubium est, quin Confessiones in ejus punitione, se se quantum per circumstantias licebat, Canonibus accommodarent non ex stricta lege; sed quia gravi peccato non modica pœna respondere debet. Atqui pœnam hanc publice latam esse vix quispiam sibi persuadeat. Certe ur à Pœnitentia publica eximebantur adulteræ ne maritis scrupulum injicerent: eximi debuere adolescentæ, qui paterna in domo servati, vix pene aliud quam nefarii coitus crimen admisissent ex diuturna Pœnitentia judicati essent. Recurret hic quidem Wambæ Regis exemplum: At fateor isto me parum moveri, tum quia perraro, saltem prioribus sæculis, ubi & suam publicæ Pœnitentiæ duritiem tollendo, multum ex utilitate ejus imminuisset; tum quia à facto viri sancti ad factum hominis, nullius vel modicæ pietatis, nulla sit in humanis judiciis illatio.

CLXXXVIII. Non 2. Poterat enim, ut quandoque nunc, homicidium patens redimi, seu numerata fisco vel læsæ pecunia, seu Episcoporum apud Principem intercessione, ut observat Augustinus Epist. ad Macedonium 153. alias 54. seu ad Ecclesiæ asylum confugiendo, uti videre est in Concilio Remensi an. 630. Cap. 7. Ergo hæc, quæ tantopere Nat. Alexandrum torquet, futura homicidii puniatio, nullius est gravis momenti. Multo plus verteretur debuerat, ne homicida, jam suspectus, licet minime convictus, Pœnitentiam publicam subeundo, conceptam de se suspicionem adaugeret.

CLXXXIX. Non 3. Quod intrepidius profertur quam verius: hic animarvertisse sufficiat. 1. Patres non raro publici scandali causam allegasse, ut supra vidimus. 2. In Canonibus, qui breves erant regulæ, proinde paucis enunciata, suppleta fuisse ex communi intellectu, quæ decile poterant. Ecquis occultum crimen parem cum publice scandaloso mensuram pœnæ habuisse existimet? Quis non videat Canones plurimos generatim loqui, quasi gravia quæcunque peccata publicæ Pœnitentiæ subicerentur; cum tamen ex adversariis plerique canonica tantum eidem addicant. Ceterum in concertationibus cum Montanistis explanari debuit catholicum dogma, quod abunde factum est, ut vidimus toto Cap. 2. Verum quia gradualis Pœnitentia merum erat disciplinæ à Catholicis observandæ caput, hand necesse fuit eam distinctius explicari; tum quia periculum fuisset, ne si pro publicis tantum delictis pœnæ recenserentur, interiora, saltem ab infidelibus pro nihilo haberi crederentur; tum quia, quæ tanti erant, Sacramentorum formæ, vix obscure indicabantur.

CXC. Non 4. Quod nobis in probationem cedit: Si enim nova quoad præsentem materiam sæculo VII. inducta sit disciplina, vix fieri potuit ut sæculi hujus Antistites non palam expresserint se à trito Majorum usu recedere; & ii quidem, seu Fidelium teporem redarguendo, ut semper moris fuit; seu quasdam suæ hujus mutationis rationes reddendo. Atqui nihil est in hujus sæculi Scriptoribus quod innuat novam ab iis induci disciplinam: sed agunt, quasi eodem gradientur pede quo decessores sui. Ergo reipsa nulla tunc, quantum ad præsens caput inducta est mutatio.

CXCI. En ad nauseam usque quæ validiora detegere potui utriusque partis momenta. Id apud omnes constat, 1. occultis etiam sceleribus constitutum esse illum Pœnitentiæ gradum, qui *consistentia* nuncupabatur. 2. Patres ad publicam pro occultis etiam sceleribus Pœnitentiam hortari potuisse, uti ad medium efficax quidem, sed non vi legis absolute necessarium. 3. Vix dubium quin solemnitate dempta id occultis peccatoribus constituerint Confessarii, quod publicis palam exolvendum præcipiebatur ab Episcopo: poterat enim & privatim tot annos pœnitens lugere, & eidem secreto manus imponi, &c.

ARTICULUS QUINTUS.

DE PERSONIS POENITENTIAE PUBLICAE OBNOXIIS.

CXCII. **D**UO apud eruditos praesentis materiae investigatores certa sunt, 1. Laicos, quacunque fulgerent dignitate etiam imperiali Poenitentia publica quoad certum gradum, cum id criminis ratio exigeret, multatos fuisse. Patet id exemplis tum Theodosii, cujus Poenitentiam nemo unus ignorat; tum & Imperatoris Philippi, cui non prius aditum Ecclesiae permisit Episcopus, quam confessionem scelerum fecisset, usque qui humanitus lapsi fuerant, & in Poenitentium ordine stabant se adjunxisset. Quippe ob multa quae commiserat crimina, nunquam omnino ab Episcopo fuisset admissus, nisi id prius fecisset. Ita Eusebius Lib. 6. Hist. Eccl. Cap. 34.

CXCIII. 2. Inferiores Clericos, id est Diaconis minores, eandem, non secus ac Monachos & Sanctimoniales sortem subuisse. Totum id docet Felix III. qui annis 22. post Leonem sedit. Is enim postquam severiorem de Episcopis, Presbyteris & Diaconis sententiam tulit, sic prosequitur: *De Clericis autem & Monachis aut puellis Dei, aut saecularibus servari praecipimus hunc tenorem, quem Nicæna Synodus circa eos qui lapsi sunt, servandum esse constituit, ut scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore aut periculo, se, ut rebaptizentur, haereticis impie dediderunt, si tamen eos ex corde poeniteat, tribus annis inter audientes sint: septem autem annis subjaceant inter Poenitentes manibus Sacerdotum; duobus autem annis oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo saecularibus in oratione socientur.*

Tota igitur quaestio est 1. de majoribus Clericis; 2. de haereticis ad Ecclesiam redeuntibus. Circa utrumque non una est opinio. Alii enim Clericos majores à solempni Poenitentia semper immunes fuisse volunt cum Albaspinæo observ. 6. & 7. in Optatum & Tournelyo: alii eosdem Poenitentiae huic vi Ecclesiasticae legis ad quarti usque saeculi exordium addictos fuisse existimant cum Morino Lib. 5. Cap. 12. Witassio pag. 729. de quibus sit.

CONCLUSIO I. Clericis majoribus publice Reis publica incubuit Poenitentia solempnis, saltem tota, nunquam; nisi forte alicubi Diaconis.

CXCIV. Prob. 1. pars. Constat Clericos majores, qui publice deliquerant, à gradu suo deturbatos fuisse; in Monasteria vel solitudinem detrusos, ut peccata sua dignis Poenitentiae fletibus diluerent, communione tantum Laica donatos, &c. Atqui hæc duram & gravem, neminique ignotam Poenitentiam importabant. Atque hinc S. Cyprianus acerbe conqueritur Epist. 59. quod Therapius Episcopus Victori Presbytero, antequam Poenitentiam plenam egisset; & omino Deo inquem deliquerat, satisfecisset, temere: & præpropere festinatione pacem dederit.

Idem S. Doctor Epist. 52. vindicat Cornelium Rom. Pontificem, quem Antonianus quasi Ecclesiasticae disciplinae subversorem exhibebat, quia Trophimum sine ulla Poenitentia recepisset; sic autem vindicat, ut ipsos etiam

Tournely Theol. Moral. Tom. VI.

Sacerdotes gravi Poenitentiae subjacuisse demonstrat: en ipsius verba: *Quoniam cum Trophimo pars maxima plebis abscesserat, redeunte nunc ad Ecclesiam Trophimo, & satisfaciente, & Poenitentia deprecationis errorem pristinum confitente, & fraternitatem quam nuper abstraxerat, cum plena humilitate & satisfactione revocante, audita sunt ejus preces: Sic tamen admissus est Trophimus, ut Laicus communicet, non, secundum quod ad te malignorum litteræ pertulerunt, quasi locum Sacerdotis usurpet.* En in Trophimo Poenitentia triplex; prima deprecationis publicae; secunda laicae communionis; tertia; quæ insuper præstanda fuisset, nisi ejus vices supplevit fratrum reditus, & restituta multorum salus, prout ibidem ait S. Martyr.

Denique Epist. 68. quæ est ad Clerum & plebem Hispaniæ, in qua de Basilide & Martiali Episcopis, qui se infami idololatriæ libello ac blasphemia polluerant, sermo est, sic loquitur Cyprianus: *Cornelius Collega noster, Sacerdos pacificus & justus, & Martyrio quoque honoratus, decrevit hujusmodi homines ad Poenitentiam quidem agenda admitti posse, ab ordinatione autem Cleri, atque Sacerdotali honore prohiberi.* Porro in Cornelii Decreto non alia intelligitur Poenitentia, quam quæ lapsos omnes spectabat. Ergo ut hæc Laicis publica erat, sic & Sacerdotibus; nisi aliunde constet istos ab aliqua ejus parte immunes extitisse. Quod ut innotescat

CXCV. Prob. 2. pars: Poenitentia solempnis tota illam complectebatur manuum impositionem, ad quam Poenitentes tam crebro recurrere tenebantur, diximus n. 66. Atqui constare videtur ab ea immunes fuisse majores Clericos. Prob. min. 1. ex Concilio Carthag. V. an. 398. Can. 11. ubi: *Confirmatum est, ut si quando Presbyteri vel Diaconi in aliqua graviore culpa convicti fuerint, qua eos à ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus tanquam Poenitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis imponatur.* Ubi non inducitur disciplina nova, sed vetus confirmatur.

2. Ex S. Leone, qui Epist. 92. ad Rusticum Narbon. an. 443. scripta. *Alienum est, inquit, à consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, ii pro crimine aliquo suo, per manus impositionem, remedium accipiant poenitendi; quod sine dubio ex Apostolica Traditione descendit: Unde hujusmodi lapsis privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.* Atqui editus æque ac pius Pontifex non habuisset ut alienum à consuetudine Ecclesiastica id quod inviolata lege per plura sæcula observatum esset in Ecclesia Romana; cujus traditionem apprime noverat.

CXCVI. Ad hunc locum fatetur Nat. Alexander, majores Clericos à manus impositione fuisse immunes: & id pene solum contendimus, ut publicam eorum Poenitentiam à laicali

R r r r

cali

T. 2.
Conc. p.
1217.

cali non parum discrepasse probemus. At subdit, S. Leonem nomine Apostolicæ Traditionis consuetudinem à centum annis in Ecclesia Romana vigentem donasse; quo sensu Hieronymus Epist. 28. ad Licinium scripserat: *Unaqueque Provincia abundet in sensu suo; Et præcepta Majorum leges Apostolicas arbitretur.* Verum mirari est qui fieri potuerit S. Leo consuetudinem toti antiquitati ignotam ex Apostolica Traditione sine dubio natam crediderit. Longe alia est in objecto textu Hieronymi sententia: Cum is ironice tantum, vel pacis causa permittat, ut provinciæ diversa de eodem puncto sentientes, suos quæque usus ad Apostolicam legem pertinere arbitrentur.

Edis. Dupin. p. 44.

CXCVII. Præverat circa an 370. Optatus Milevitanus, qui Lib. 2. contra Donatistas, eosdem graviter redarguit, quod inaudito hætenus ritu Presbyteros probrosæ manuum impositioni subiecissent. Sic ille nu. 26. *A vobis occisi sunt in honoribus Dei Sacerdotes. Multis notum est Et probatum, persecutionis tempore, Episcopos aliquos, inertia à confessione nominis Dei dilapsos thurificasse, Et tamen nullus eorum qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut in genua figerent, imperavit, Et facitis vos hodie post unitatem, quod A NULO factum est post thurificationem.* Atqui in egregio, ut vocat Hieronymus, opere, non palam dixisset Optatus, à nullo factum, id quod primis pene ejus annis in Ecclesia adhuc perseverasset.

CXCVIII. Respondet Nat. Alexander Differt. XI. propos. 2. Optatum id in Donatistis redarguisse, vel ut factum contra disciplinam sæculi IV. quo vivebat Optatus; vel ut factum erga Episcopos nihil tale merentes. Verum utraque solutio his unius Optati verbis convellitur: *Facitis vos hodie post unitatem, quod A NULO FACTUM EST POST THURIFICATIONEM.* Etsi enim Episcopi ac Sacerdotes, quibus quia ad unitatem reversis manus in Pœnitentiam imposuerant Donatistæ, nihil tale mererentur: graviora profecto quæque meriti erant Episcopi, qui idolis, *persecutionis tempore, thurificaverant.* Atqui tamen his nullus unquam manus imposuerat, teste Optato. Ergo vel supina facti notissimi ignorantia laboravit Optatus; vel adversariorum opinionem penitus convellit.

T. 9. p. 8. B. C.

CXCIX. In idem adducit Tournelyus & Augustinum, qui Lib. 1. de Bapt. testatur Clericis à schismate ad Ecclesiam redeuntibus, *manus inter Laicos non imponi;* & Hieronymum, qui Epist. 93. alias 48. Sabino Diacono virginum corruptori consulit ut Pœnitentiam agat, non quidem una cum Laicis in Ecclesiæ totius conspectu, sed in Monasterio, ut ibi Dei misericordiam jugibus lacrymis impleret. Verum extra rem esse videntur: cum ex Morini & ejus sequacium confesso, vetus circa Clericorum Pœnitentiam disciplina quarto sæculo immutata sit. Aliunde vero censeri possint Augustinus & Hieronymes juxta receptam ævo suam disciplinam loqui. Aliud est de Leone & Optato qui veterem usum uti indubium referunt & commendant.

CC. Prob. 3. pars, quia dubitari potest annon in Hispaniis, & alibi forsitan, solemnem

Laicorum Pœnitentiæ aliquando subjacuerint Diaconi. Sic enim habet illiberitanum Concilium Can. 76. *Si quis se Diaconum permiserit ordinari, Et postea detectus fuerit in crimine mortis, quod aliquando ante vel post ordinationem commiserit; placuit eum, acta legitima Pœnitentia, post triennium accipere communionem: Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, acta Pœnitentia, accipere communionem laicam debere.* Porro, ajunt plures, nisi eo in loco exprimatür solemnem Pœnitentiam, nullibi exprimetur; cum eodem legitima Pœnitentiæ vocabulo utatur Concilium; puta Can. 72. & alibi passim, ut solemnem Pœnitentiam indicet. Reponi quidem possit, legitimam hanc à Patribus Pœnitentiam dici, quæ cujusque statui accommodata sit: omnimodam ptoinde, cum de Laicis; partialem vero & sine impositione manus, cum de Diaconis agitur. Quoniam vero nec in Ancyrana, nec in Neocæsariensi Synodo, aliisve antiquioribus simile quidpiam erga Presbyteros, & multo minus adversus Episcopos constitutum legitur; uti observat Albaspinæus n. 6. in Lib. 2. Optati pag. 154. edit. Dupinianæ; non difficulter crediderim durius aliquando quibusdam in locis actum esse cum Diaconis, quam cum Episcopis aut Sacerdotibus. Objectionem è Can. 1. Concilii Neocæsar. expendam infra n. 208. Interim nostra hæc opinio conciliandis Theologorum mentibus satis idonea nobis videtur: Utinam & aliis.

CCI. Objic. 1. cum Witassio exemplum Natalii Confessoris, qui, ut refert Eusebius Lib. 5. Histor. Cap. ult. cum ab hæreticis in Episcopum creatus esset, ubi resipuit, *non solum Cleri, sed etiam Laicorum vestigiis advolutus: ostensis etiam vibicibus plagarum, quas pro Christi confessione pertulerat, vix tandem ad communionem admissus est.* Atqui tanta non fuisset difficultas, si in more positum fuisset, Episcopos sine ulla Pœnitentia ad communionem recipi. Ergo.

CCII. Resp. conc. totum. Nemo enim negat quin Episcopi ipsi qui publice deliquerant, Pœnitentiam obirent publicam; quæstio est tantum an & solemnem obirent. Atqui sollemnis non erat Natalii Pœnitentia. Hæc enim & ab Episcopo indicebatur: suam vero sibi met ipsi imposuit Natalius; & per certos gradus, potissimum autem in subtractione agebatur: nihil porro tale fecit idem Præsul. Ergo nihil inde contra nos.

CCIII. Eodem modo solvitur, quod idem objicit ex agendi ratione à Cornelio R. P. servata erga unum è duobus Episcopis, qui Novatiano manus imposuerant. Ex eo enim quod Episcopus ille, cum ad Ecclesiam revenit, *peccatum flebiliter lamentans Et aperte confessus, populo universo pro eo rogante, ut Laicus in confessionem receptus est,* apud Euseb. Lib. 6. Cap. 43. sequitur equidem non impunita fuisse publica majorum Clericorum facinora; sed nusquam sequitur ea solemnem Pœnitentiæ fuisse obnoxia. Certe fatente Witassio Clerici majores Pœnitentiæ publicæ onere levati sunt sæculo IV. Atqui sexcenta post quartum sæculum extant exempla Pœnitentiæ parvis, vel majoris, quam in Natalio, & Episcopo Novatiani

vatiani consecratore miratur Witassius. Quoti enim non sponte, sed palam & ignominiose in Conciliis è gradu suo ejecti sunt, in Monasteriis reclusi, &c.

CCIV. Nec aliam difficultatem movet factum Trophimi, qui teste Cypriano Epist. 52. non nisi summa benignitate obtinuit, quod illico *communicaret ut Laicus*, licet *locum Sacerdotis* non conservaret. Et hinc enim consequitur, Trophimum diuturniori castigandum fuisse pœna, nisi cum eo indulgentius actum esset: sed an ideo vir doctus, cum summo Fidelium & Infidelium scandalo, inter *Audientes* cum Ethnicis & Cathecumenis repositus fuisset, ut denuo addisceret elementa fidei (is enim erat stationis Audientium scopus: quia qui graviter lapsi erant, religionis principia obliti supponebantur.) An ideo prostratus idem coram Episcopis & Sacerdotibus impositioni manuum subiacuisset? asserent quidem adversarij: sed non asserit Cyprianus, nec facile quisquam concipiet. Vide responsum sequens quo tota hæc difficultas eliditur.

CCV. Inst. 1. Non publica tantum, sed & solemnitas est Pœnitentia, de qua loquitur Cyprianus Epist. 68. occasione Basilidis & Martialis. * Ergo nec ipsi Episcopi à solemnibus Pœnitentiis immunes erant. Prob. ant. Pœnitentia de qua loquitur Cyprianus Epist. 68. ea ipsa est, quam à lapsis peragendam decreverat Cornelius Papa. Atqui Pœnitentia hæc ipsa erat solemnitas. Ea enim ipsa est quam Cyprianus Epist. 52. his verbis commemorat, *Persecutione sopita, cum data esset facultas in unum conveniendi, copiosus Episcoporum numerus convenimus*, statuimusque ut *traheretur diu Pœnitentia, & rogaretur paterna clementia: &c. etiam Romanam super hac re scripsimus ad Cornelium: qui & ipse cum pluribus Coepiscopis habito consilio, in eandem nobiscum sententiam consensit*. Jam vero vel solemnitas est quæ hic describitur Pœnitentia; vel ne Laicis quidem solemnitas indicta est. Hic enim una eademque omnibus regula constituitur.

CCVI. Resp. ad 1. neg. ant. Per solemnem enim Pœnitentiam ea intelligitur à nobis, quæ non publice tantum, sed & juxta solennes quatuor stationum, præcipue vero prostrationis, gradus agebatur. Atqui talis non est ea de qua loquitur Cyprianus; cum necdum instituta esset solemnitas Pœnitentia quam omnium primus meminit Gregorius Neocæsariensis, ut diximus n. 16. Ergo. Atqui hac observatione simul & semel corrumpunt probationes omnes quas è Cypriano, factisve Cypriano antiquioribus vel coævis desumunt adversarii.

CCVII. Neque tamen, si tam certum esset solemnem ævo Cypriani viguisse Pœnitentiam, quam id falsum sit, idcirco nobis animo & causa deficiendum esset. Siquidem Cornelius Papa, vir, teste Cypriano *justus* æque ac *pacificus*, non solum statuerat ut *traheretur diu Pœnitentia*; sed & ut singulorum *causæ & necessitates* ab Episcopis examinarentur. Atqui nulla erat necessitas Episcopos, quasi elementorum fidei oblitos inter *Audientes* relegandi: erat vero ratio multiplex hanc populorum Patribus ignominiam adimendi. Fuerit ergo severa, at nusquam imprudens fuit veteris Ec-

clesiæ disciplina; nusquam sic constituta ut coram populis vilesceret Sacerdotalis character. Num ei porro splendide consultum esset, si Episcopus cum plebe, Sacerdotali manuum impositioni caput subinisset? Vide Albaspinæum cit. Observ. 6.

CCVIII. Inst. 2. Vigebat indubie solemnitas Pœnitentia tempore Conciliorum Neocæsariensis an. 314. & Illiberitani an. 305. Atqui utrumque majores Clericos solemnibus Pœnitentiis cum Laicis æque addicit. Prius quidem Can. 1. ubi hæc; *Presbyter, si uxorem duxerit, ab ordine suo deponi debet: Quod si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit; extra Ecclesiam abjiciatur, ut Pœnitentiam, INTER LAICOS redactus, agat*. Posterius vero Can. 19. sic decernit; *Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, si in ministerio positi, detecti fuerint quod sint mæchati, placuit & propter scandalum, & propter profanum crimen, nec in fine eos communionem accipere debere*. Idem quod Diaconos rursus colligitur ex Can. 76. sub n. 200.

CCIX. Resp. ad 1. neg. min. quæ ex neutro Canone rite deducitur. Non ex Neocæsariensi, 1. quia aliud est hominem redactum inter Laicos, Pœnitentiam agere: aliud hominem, inter Laicos, seu Laicis permixtum, agere Pœnitentiam. Sane depositi quique Sacerdotes, & ad communionem laicam redacti, gravem agebant Pœnitentiam: sed non ideo omnes eodem ac Laici gradu solemnibus Pœnitentiis stadium decurrebant; cum multi deponerentur ob peccata quæ solemnibus Pœnitentiis obnoxia non erant. 2. Quia Gentianus Hervetus, & Dionysius exiguis Canonem hunc aliter & melius reddidere, quam Isidorus Pseudo-Mercator, cujus versionem secutus est Witassius. Sic prior: *Presbyter, si uxorem duxerit, ab ordine suo moveatur. Si autem fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit; penitus extrudatur, & ad Pœnitentiam deducatur*. Posterior vero: *Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, vel adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad Pœnitentiam redigi*. Atqui in utraque hac versione, quarum posteriorem sequitur *Codex Canonum vetus Ecclesiæ Romanæ*, ut ego alibi quæque textui græco consonat, injungitur quidem fornicario vel adultero Sacerdoti Pœnitentia; quæ dubio procul tantis criminibus constituta erat; at de ea cum Laicis agenda, ne verbum quidem unum occurrit. Ergo quod amplius est in Isidori Pseudo-Decretalium parentes versione, tametsi nihil vel primum probat, à malo est.

CCX. Non ex Concilio Illiberitano, quod mæchis quidem Episcopis, &c. communionem in vitæ exitu negat; at nulli eos solemnibus Pœnitentiis addicit. Quin ad minus dubium est an solemnitas ac luctuosa Orientalium Pœnitentia in Occidente sub Illiberitani Concilii tempore vigeret: tum quia Felix III. omnium primus illius meminit in Ecclesia Latina, ut alibi notavimus; tum quia è tot Illib. Concilii Canonibus, qui *legitimam*, annorum quinque, decem, &c. diversis sceleribus *Pœnitentiam* constituunt; ne unus quidem est, qui annos illos

T. I. Conc.
p. 1486.

T. I. Conc.
p. 973.

Supra n.
286.

illos inter *flentes, audientes, prostratos* partiat. Unde gravi, non tamen solemniquam expendimus Pœnitentia, gravia tunc temporis peccata plecti potuerunt. Nec dubium, quin ut certam regie majestatis rationem habuit Ambrosius, sic & certam Episcopalis & Sacerdotalis gradus rationem habuerint Illiberitani Patres.

CCXI. Objic. 2. Id Purpurei Donatistæ Episcopi, qui in Cæcilianum furore ardens, exclamavit apud Optatum Lib. 1. n. 19. *Exeat huc quasi imponatur illi manus in Episcopatu, & quassetur illi caput de Pœnitentia.* Atqui verba hæc supponunt majoribus etiam Clericis incubuisse tunc temporis Pœnitentiam, per manuum impositionem. Ita Nat. Alexander, Witassius, &c.

CCXII. Objic. 2. Resp. neg. min. 1. quia Donatistæ Cæcilianum non habebant pro Episcopo, ut qui ordinatus esset, juxta ipsos à felice Aptungitano, Librorum sacrorum traditore, proinde qui ab Episcopali gradu, prout sentiebant, excidisset; uti ex æquo agnoscunt Nat. Alexander, & Witassius. A qui ex eo quod homo, qui pro Episcopo non habetur, solemniter damnetur Pœnitentia, colligi non potest, indictam esse Episcopi Pœnitentiam solemnem. 2. Quia Purpurii verba supponunt quidem apud Donatistas moris fuisse, ut ipsis etiam Episcopis manum imponerent ad Pœnitentiam, ut nihil quantum ad Catholicos probant; sed è contra; cum morem hunc ut in Ecclesia à sæculo inauditum improbet Optatus, ut vidimus num. 197.

CCXIII. CONCLUSIO II, Clerici minores à Pœnitentia solemniter immunes non erant: eaque consuetudo usque ad septimum sæculum perdurasse videtur.

CCXIV. Prob. 1. pars ex citata Felicis III. Epistola, ubi, *Pueris, inquit, seu Clericis, sive Laicis, aut etiam puellis* scienter rebaptizatis, quibus ignorantia suffragatur ætatis, aliquamdiu sub manus impositione detentis, reddenda communio est. Atqui manus impositio pertinebat ad substrationem, quæ Pœnitentiam proprie constituerebat.

Idem liquet ex S. Ilidoro Hispalensi Lib. 3. de Offic. Eccles. Cap. 16. ubi sic Pœnitentiam constituit, *ut à Sacerdotibus & Levitis Deo tantum teste fiat, à ceteris vero astante coram Deo solemniter Sacerdote.*

CCXV. Quanquam veri admodum simile est, quod jam annotavimus, variasse ea de re in diversis, vel etiam iisdem Ecclesiis disciplinam. Sic enim scribit ad Himerium Stri-

ctus Epist. 1. Cap. 14. *Illud quoque nos par fuit providere, ut sicut Pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum; ita & post Pœnitentiam nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipisci:* ubi sicut Laici omnes ad Clericatum irregulares sunt propter Pœnitentiam, sic & Clerici omnes eandem Pœnitentiam, laico ritu, exolvere prohibentur. Quæ si ita sunt, aliam, uno post sæculo, Romanæ Ecclesiæ praxim fuisse indicat adducta mox Felicis III. Epistola. Subiit enim Petri Sedem Siricius an. 384. Felix autem an. 489.

CCXVI. Prob. 2. pars ex Concilio Toletano IV. alias VIII. an. 633. Can. 29. ubi hæc: *Si Episcopus aut Presbyter, sive Diaconus, aut quilibet ex ordine Clericorum, magos, &c. consulere fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ depositus, Monasterii pœnam excipiat, ibique perpetuæ Pœnitentiæ deditus, scelus admissum sacrilegii luat.* Porro longe à solemniter distat Pœnitentia, quæ in Monasterii recessu peragitur.

CCXVII. Expendit eo loci Witassius an hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus imponeretur Pœnitentia publica, sive hi in errore nati essent; sive ab Ecclesia ad hæresim defecissent. Ea autem de re statuit 1. utriusque generis hæreticos ad Pœnitentiam & Exomologesim, publicam, antequam in Ecclesiæ græmium restituerentur adactos fuisse. 2. Eandem disciplinam quarto sæculo & sequentibus vulgo perseverasse adversus eos, qui in Ecclesia Baptizati sponte hæresim suscepissent. 3. Hæreticos, qui extra * Ecclesiam erant baptizati, citra Pœnitentiam hanc admissos fuisse, utique, quarto sæculo & sequentibus; ne assertio tertia repugnet primæ. 4. Demum subdit, hanc disciplinæ varietatem ex varia horum criminum gravitate esse profectam, secundum id Augustini Lib. 2. contra Erescomium Cap. 16. *Faciliore venia quod nondum habuerunt, accipiunt, Ecclesiæ communionem videlicet, quam habuissent & deseruissent. Et hoc decernitur apud nos, ut aliter recipiantur, qui Catholicam reliquerunt, aliter qui ad illam primitus veniunt. Illos enim amplius gravat crimen desertionis: Hos autem non à se disruptum, sed cognitum & retentum vinculum relevat unitatis.*

Hæc fusius non prosequor, tum quia qui varias ea de re auctoritates expenderit, sentiet se vix quidquam rari & fixi amplecti posse; tum quia verendum est, ne dum geminatis dissertationibus prodesse nitimur, nimia prolixitate fastidium pariamus.

ARTICULUS SEXTUS.

DE UNITATE POENITENTIÆ PUBLICÆ.

TRIA hic inquiruntur, 1. an qui post exantlatos Pœnitentiæ publicæ labores, in nova, mortalia quidem, sed *canonicis* leviora

peccata relabebantur, eadem per secretam Pœnitentiam ablueri possent. 2. An si in eadem, quæ publica Pœnitentia expiaverant, peccata, vel

* Textus Witassii habet *intra*, quos mihi mendum Typographi videtur: alioqui assertio tertia secunda ad-
versaretur.

vel in graviora reciderent, ad solemnem novam Pœnitentiam admitterentur. 3. An posito quod non, possent saltem hæc secreta, ut nunc sit Pœnitentia delere.

Quæstionis primæ solutio non parum pendet ab ea quam supra expendimus, an nimium gravia quæcunque peccata publicæ Pœnitentiæ obnoxia forent. Si enim non fuerint, ut opinamur, debuerunt per secretam Pœnitentiam abluī. Si hac porro ante Pœnitentiam publicam; ergo & post ipsam, nisi aliqua lex obstiterit. An autem quædam obstiterit de facto, colligetur ex dicendis Concl. 2. Sit itaque

CONCLUSIO I. Pœnitentia publica nunquam iterabatur; nisi forte quoad crimen hæreseos.

CCXVIII. Prob. 1. ex Tertulliano Lib. de Pœnit. Cap. 7. ibi: *Collocavit Deus in vestibulo Pœnitentiam secundam*: SED JAM SEMEL, quia jam secundo; SED AMPLIUS NUNQUAM, quia proxime frustra. Et Cap. 9. *Hujus igitur Pœnitentiæ secundæ & UNIUS, quanto in arcto negotium est, tanto operosior probatio est.*

CCXIX. Hujus porro severitatis has exhibet rationes Tertullianus, I. quia jam quidem nullum ignorantia textum hujusmodi relapsis patrocinauit. II. Quia Dei timorem in se extinxisse merito præsumuntur: Si idcirco, inquit, te deliquisse pœnituerat, quia Dominum cæperas timere, cur quod metus gratia gessisti, rescindere maluisti? III. Quia Majestatem divinam aspernantur, & fœdam ingrati animi labem incurrunt, qui denuo relabuntur. Sane, inquit, despicit Dominum, qui bonorum ac malorum intellectum ab illo consecutus, quod intelligit fugiendum, quodque jam fugit, resumit: respuit datorem, cum datum deserit: negat beneficium cum beneficium non honorat. IV. Quia relapsus peccator, quod dicere quoque periculosum est, sed ad ædificationem proferendum est, diabolum Domino præponit. Comparatione enim videtur egisse, qui utrumque cognoverit, & judicato pronuntiassē eum esse meliorem, cujus se rursus esse maluerit. Atque hæc utinam & ab aliis & à me omnium primo, debite ponderetur!

CCXX. Prob. 2. ex Origine Hom. 15. in Cap. 25. Levit. ubi hæc scribit: *In gravioribus criminibus semel tantum (vel raro) Pœnitentiæ locus conceditur.* Qui textus thesim nostram luculenter docet, si vocula, *vel raro*, ex eo delenda sit, Deleri porro debet, 1. quia eam non legebat Magister Sentent. qui in 4. dist. 14. textum hunc ea dempta refert. 2. quia deest vetusto Originis exemplari, in Bibliotheca Sorbonica asservato. 3. quia scopus Originis est ut probet graviora peccata, non magis pluries redimi posse, quam urbanas Judæorum domos: cum è contra domus rusticæ, quas ibi comparat Origenes mortalibus, sed non tamen gravioribus peccatis, sæpius redimi possint. Is porro scopus exigit ut graviora peccata semel tantum redimi possint.

CCXXI. Prob. 3. ex S. Ambrosio Lib. 2. de Pœnit. Cap. 10. ubi: *Merito, inquit, reprehenduntur, qui sæpius agendam Pœnitentiam* *Tournely Theol. Moral. Tom. IX.*

putant: quia sicut unum Baptisma, ita una Pœnitentia, quæ tamen publice agitur: Nam quotidiani nos debet pœnitere peccati.

T. 2. p. 926.

CCXXII. Prob. 4. ex Augustino Epist. 153. alias 54. ad Macedonium. Sic ille: *In tantum hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam post actam Pœnitentiam, post Altaris reconciliationem, vel similia, vel graviora committant*: Et quamvis eis in Ecclesia locus humilimæ Pœnitentiæ non concedatur, Deus tamen super eos suæ patientiæ non obliviscitur. Et infra: *Quamvis caute salubriterque provisum sit, ut locus illius humilimæ Pœnitentiæ semel in Ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis*: quis tamen audeat dicere Deo: *Quare huic homini, qui post primam Pœnitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstrinxit, adhuc iterum parcis?* hic dubio procul humilima Pœnitentia ea ipsa est quam publicam dicimus. Atqui hæc ex Augustino semel tantum in Ecclesia concedebatur; ne ex frequentia vilesceret.

CCXXIII. Objic. 1. de hæretico Cerdone hæc scribit Irenæus Lib. 3. Cap. 4. *Sæpe in Ecclesiam veniens exomologesim faciens sic consummavit, modo quidem latenter docens, modo vero exomologesim faciens, &c.* Tertullianus autem Lib. de præscript. Cap. 30. de Marcione & Valentino, *Constat, inquit, illos in Catholicam primo doctrinam credidisse*: donec semel & iterum ejecti: postmodum Marcionem Pœnitentiam confessus: ita pacem recepturus, si ceteros quoque quos perditioni erudisset. Ecclesiæ resitueret, morte præventus est. Atqui ex utroque hoc textu liquido patet, Cerdonem, & Marcionem pluries ob grave suum hæreseos crimen Pœnitentiam egisse: Cum prior exomologesim iteraverit; posterior ab Ecclesia ejectus sit semel & iterum; nec in eam tamen nisi per Pœnitentiam semel & iterum recipi potuerit.

CCXXIV. Resp. ex hoc textu tantum sequi mitius actum cum hæreticis; iis præsertim qui cum sectarum duces essent, ad Ecclesiam plures è gregalibus sui secum reducebant, aut reducturi præsumebantur. Atqui ideo in Conclusionem diximus: *Nisi forte quoad crimen hæreseos.* Quin & censent aliqui, vel nullam, vel mitiorem reducibus hæreticis impositam fuisse Pœnitentiam: quod etsi generatim admitti vix queat, potuit tamen Cerdonis & Marcionis tempore in Ecclesia Romana observari.

CCXXV. Objic. 2. Chrysostomus apud Magistrum Sent. Lib. 4. dist. 14. in fine, sic loquitur Hom. 20. in Epist. ad Hæbr. ad illud: *Voluntarie peccantibus nobis non reliquitur pro peccatis hostia, &c.* Sciendum est, inquit, quod hic quidam exurgunt, horum verborum occasione Pœnitentiam auferentes, quasi per Pœnitentiam non valeat peccator post lapsum resurgere secundo, & tertio & deinceps. Verum in hoc Pœnitentiam non excludit Apostolus, nec propitiationem quæ sæpe fit per Pœnitentiam, sed secundum Baptismum. Ergo Chrysostomi tempore secunda relapsis Pœnitentia non negabatur.

CCXXVI. Resp. cum Nat. Alexandro prolata à Magistro verba, nec in Græco Chrysostomi

fostomi textu; nec in versione ejus Latina occurrere, sed hæc duntaxat: *Non tollit Pœnitentiam Paulus, nec eam quæ per Pœnitentiam fit placationem: neque expellit & dejicit per desperationem eum qui est lapsus: sed secundum lavacrum tantum aufert. Non enim dixit: Non est amplius Pœnitentia, neque est amplius remissio; sed, Non est amplius hostia: hoc est, non est amplius crux secunda: hoc enim vocat hostiam.* Atqui postrema hæc lectio indicat quidem Pœnitentiam post lapsum, sed nec secundam, nec tertiam, ut præcedens.

CCXXVII. His adde severiorem unius Pœnitentiæ disciplinam, post factum celebre Nectarii, cui proxime successit Chrysostomus, si non omnino, at multum concidisse, plusque forsan Constantinopoli, quam in aliis Orientalium Ecclesiis: cum Chrysostomi hostes ei in Concilio ad Quercum an. 403. habito, id ei vitio verterint, quod relapsis peccatoribus aditum aperiret per hæc verba, quæ ex Photii Bibliotheca, ut sextum caput accusationis adversus S. Doctorem motæ refert Baronius: *Si iterum pecces, iterum Pœnitentiam facito; & quoties peccaveris, accede ad me, & ego te curabo.* Quibus consonant hæc, nonnihil tamen suspecta, Socratis verba Lib. 6. Cap. 19. *Cum Synodo Episcoporum semel duntaxat iis qui post Baptismum peccassent, concessa fuisset Pœnitentia, ipse, Chrysostomus, pronuntiare non dubitavit, Licet millies Pœnitentiam egeris, accede. Ob quam doctrinam, tum à familiaribus suis reprehensus est, tum etiam à Sisinio Novatianorum Episcopo.* Porro ex Patre, qui à ceteris dissentire non immerito præsumitur, nihil contra nos elici potest. Nec enim singularem Ecclesiæ unius, sed communem per vulgatam Pœnitentiam expendimus.

CCXXVIII. Objic. 3. S. Thomas 3. p. q. 84, art. 10. O. *Quidam, inquit, erraverunt dicentes non posse hominem per Pœnitentiam secundo consequi veniam peccatorum: Alii vero fuerunt hæretici: qui post Baptismum dicebant quidem esse utilem Pœnitentiam, non tamen pluries, sed semel tantum.* Ergo assertio nostra hæresibus accensetur à S. Doctore.

CCXXIX. Resp. neg. conseq. nec enim vel cum primis dicimus *hominem non posse per Pœnitentiam secundo veniam consequi*; vel cum secundis Pœnitentiam, si pluries fiat, utilem non esse: id hætenus unum tuemur, Pœnitentiam publicam, ne ex iteratione vilesceret, pluries iteratam non fuisse: & id post Augustinum docet ipse S. Thomas in q. dist. 14. quæst. 1. art. 5. quæst. 2.

An vero sublata peccatori relapso publicæ Pœnitentiæ medicina, nihil jam ille in clavis haberet remedii, nova est difficultas in præsens expendenda. Affirmat Albaspinæus Lib. 2. observ. 5. Morinus Lib. 5. Cap. 17. Petavius in Epiphani. ad hæres. 59. quæ est Novatianorum pag. 236. quam tamen alii alio sensu explicant. Contra vero Nat. Alexander dissert. 10. in Hist. sæculi III. postquam idem Propositione 1. cum Actoribus modo adductis sancire visus est, docet tamen Propos. 2, quod peccatoribus, qui peracta publice Pœnitentia, eadem vel æque gravia crimina perpetraverant, privata Pœnitentia & absolutio

in morte non denegabatur. Eadem estournelyi opinio in hac materia sit.

CONCLUSIO II. Sententia hæc posterior omnino tenenda est.

Prob. à contrario: Opinio quæ Novatianam barbariem pene in Ecclesiam invehit, quæ Scripturæ genio adversatur, quæ plus impendio nocitura fuisset, quam profutura: hæc, inquam, opinio purioribus sæculis in Ecclesia viguisse credi non potest, nisi id puria geometricis argumenta exigant: imo tunc suspicari esset aliqua ex parte nutare probationem quæ geometrica videretur. Atqui talis est opinio nostræ contraria.

CCXXX. 1. Quidem Novatianam pene barbariem in Ecclesiam invehit: cum eo tantum juxta opinionem hanc à Novatianis different Catholici, quod semel fornicationem v. g. post duram Pœnitentiam dimitterent; Novatiani vero ne semel quidem. Unde sicut hodie parum discreparent Directores duo, quorum alter Pœnitentiam bis tantum absolveret, alter semel duntaxat; sic parum à Novatianis discrepassent Catholici: quodque hi contra Novatores indefinenter urgebant, frustra esse Pœnitentiam, quæ caret venia; hoc illi nec infelicitè retorissent, contra tot myriades Pœnitentium, qui variis in persecutionibus lapsi, & reparati, rursus in aliquod crimen, etiam occultum juxta adversarios, proruisissent. Id autem quis facile capiat, nisi qui ut ad duritiem sibi viam paret, nihil non capit.

CCXXXI. 2. Eadem disciplina genio & indoli Scripturæ adversatur. Ut enim solide ait S. Thomas cit. q. 84. n. 10. *Homo inducitur ad misericordiam exemplo divinæ misericordiæ, secundum illud Luc. 6. Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Sed Dominus hanc misericordiam Discipulis suis imponit, ut sæpius remittant fratribus contra se peccantibus; uti dicitur Matth. 18: Ergo Deus sæpius per Pœnitentiam, id est per Pœnitentiæ Sacramentum, ut ex titulo Articuli liquet, veniam peccantibus præbet.* Id autem annon sensere primævi Patres, qui tam sedulo ad Pœnitentiam hortabantur?

CCXXXII. 3. Longe plus nocitura fuisset quam profutura illa hæc quæ veteri Ecclesiæ affingitur severitas. Non enim ignorabant Patres, quod sane ex ipsis dicitur Romanus Catechismus, raram admodum esse perfectam illam contritionem, quæ extra Sacramentum justificet. Atqui & id sciebant, quod docere, paucos esse, qui pluribus annis ab omni mortali saltem dubio abstineant. Cui enim, ait Tertullianus Lib. de pudicitia Cap. 19. *non accidet aut irasci inique, & ultra solis occasum, aut & manum immittere, aut facile maledicere, aut temere jurare: In negotiis, in officiis, in quæstu, in victu, in visu, in auditu quanta tentamur; ut si nulla sit venia istorum (quotidianæ incursionis, & quibus omnes sumus objecti) nemini salus competat.* Ergo debuerunt prævidere ex illa severitate futurum, ut ex iis qui Pœnitentiam semel exolvissent, pauci admodum ad justitiam regrederentur.

CCXXXIII. Confirm. Graviter peccabant, juxta

juxta Patres, lapsi qui Pœnitentiæ stadium ingredi differebant. Atqui non adeo Rei viderentur, qui hic & nunc non arriperent medium, quo semel consumpto, aliud nullum sibi ad vitam certum suppeteret. Ergo.

Quod autem opinio unius omnino Pœnitentiæ nulla invicta ratione nitatur, ex objectionum solutione patebit.

CCXXXIV. Prob. 2. Iis non omnis spes veniæ sublata erat, qui id saltem consequi poterant, ut conciliarentur in morte, & corpore Christi, nisi aliud exigeret commissi criminis gravitas, reficerentur. Atqui in eadem vel etiam graviora crimina relapsi :: probatur min. ex Siricio Papa qui Epist. 1. ad Himerium Cap. 5, de iis consultus, *qui acta Pœnitentiæ, tanquam canes ac sues ad vomitus pristinos & ad volutabra redeunt, & militiæ cingulum & ludicras voluptates & nova conjugia & inhibitos denuo appetiverant concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderant*, sic respondet: *De quibus jam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, ut sola intra Ecclesiam Fidelibus oratione jungantur; sacræ Mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interfint; à Dominicæ autem Mensæ convivio segregentur, ut hac saltem distractione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscenis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quia carnali fragilitate ceciderunt, Viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus subveniri. Quam formam & circa mulieres, quæ se post Pœnitentiæ talibus pollutionibus devinxerunt, servandam esse censemus.* Atqui nihil est dubium quin Romanæ Ecclesiæ disciplina ut minimum pluribus in Ecclesiis viguerit.

Idem paulo post ex Augustino deducemus in resp. ad 6. object.

CCXXXV. Objic. 1. cum Witassio id Hermæ Lib. 2. Pastor. Mandato 4. *servis Dei POENITENTIA UNA EST :: Et ideo dico tibi, quod post vocationem illa magnam & sanctam, nempe Baptismum, si quis tentatus fuerit à diabolo & peccaverit, UNAM POENITENTIAM HABET: si autem subinde peccet, & Pœnitentiæ agit, non proderit homini talia agenti, difficile enim vivet Deo.* Ergo.

CCXXXVI. Resp. locum hunc pessime obijci, utpote qui in obvio sensu omnino faveat errori Novatianorum, prout animadvertit Bellarminus Lib. de Script. Eccles. Et vero falsum est generatim unicam esse lapsis Pœnitentiæ; magisque falsum Pœnitentiæ homini subinde lapso non prodesse. Utrumque porro generatim asserit Hermas, citra ullam publicæ vel privatæ distinctionem. Quamquam dici possit unicam ab Herma admitti Pœnitentiæ, quæ veluti certo profutura sit. Hinc postquam dure & durius dixit, secundam Pœnitentiæ nihil homini prodesse, subdit, dictum suum tantisper emolliens, *difficile enim vivet Deo*: qui enim à secunda Pœnitentiæ habet, etsi difficile, quod vivat Deo, huic secunda Pœnitentiæ difficile quidem, sed vere tamen prodesse potest. Er-

go textus iste, vel nihil probat, vel contra Witassium probat. Unde Hermas unam quidem quasi faciliorem & securam magis Pœnitentiæ admittit, sed non omnino excludit alteram.

CCXXXVII. Objic. 2. cum eodem: Rationes supra à Tertulliano num. 219. congestæ secundam publicam Pœnitentiæ excludunt, prout ipsi fateamur. Atqui eo ipso & magis excludunt privatam. Quæ enim graviolem excludunt, à fortiori leviolem.

CCXXXVIII. Resp. dist. maj. Excludunt secundam Pœnitentiæ publicam vi disciplinæ tunc temporis institutæ, C. Excludunt per se & ex natura rei, N. Fateor unius Pœnitentiæ publicæ disciplinam niti rationibus à Tertulliano allegatis: sed nego, & mecum Catholicus quisque negabit; eandem rationem necessario & ex natura rei exigere, ut una tantum sit Pœnitentiæ, sive publica, sive privata: idque vel ab ipso Tertulliano admittendum erat. Enim vero ad publicam Pœnitentiæ admittebat Tertullianus eos qui post antebaptismalem Pœnitentiæ denuo lapsi essent. Atqui ii tamen, utpote vulgo adulti, & ut tales suppositi à Tertulliano, qui innocentem ætatem ad Baptismum festinare volebant; ii, inquam, erant in in casu, ob quem, juxta Witassium, secundam Pœnitentiæ denegat Tertullianus. Cum enim diu ante Baptismum probati & eruditi fuissent, nulla eis suffragari poterat ignorantia, timorem Domini primo conceptum abjecisse merito præsumebantur, diabolus Deo præponebant, &c. ut supra eod. num. 219.

Confirm. ex witassio secunda Pœnitentiæ iis tantum privatim negabatur, qui ob graviora crimina publicam subiissent. Atqui si ad apicem urgeatur Tertullianus, Pœnitentiæ hæc iis omnibus denegari debuerat, qui, post acceptam semel vi clavium veniam, mortiter deliquissent. Cum nec ex ignorantia possent excusari, & timorem Dei abjecissent, &c. Ergo ne ab adversario quidem crude intelligenda sunt Tertulliani verba. Ergo iterum, quemadmodum non obstantibus Tertulliani verbis, fateri debet non oclusam fuisse Pœnitentiæ omnem iis qui mortaliter quocunque modo deliquissent; sic & nos docere possumus, Pœnitentiæ aliquam iis apertam fuisse qui publicam subire meruissent.

CCXXXIX. Objic. 3. Cum eodem Doctore: Clemens Alexand. Lib. 2. Stromat. p. 282. hæc loquitur: *Dedit ergo Deus qui multæ est misericordiæ; iis etiam qui fide, seu jam fideles in aliquod peccatum incidunt, secundam Pœnitentiæ, quam si quis tentatus succubuerit, unam adhuc accipere potest. Voluntarie enim peccantibus nobis non amplius relinquitur pro peccatis hostia :: Continuæ autem & se se invicem excipientes propter peccata Pœnitentiæ nihil differunt ab iis qui non crediderunt :: Apparentia igitur est Pœnitentiæ, non Pœnitentiæ, veniam sæpius petere eorum quæ sæpe peccavimus.* Quæro autem, ait Witassius, *an quæ ita de relapsis existimaret Ecclesia, iis & Pœnitentiæ Sacramentum & veniam concesserit.*

CCXL. Aliud sane multo molestius ab iis qui

qui talia obijciunt, quæri posset. Verum his prudenter omissis, R. ex objecto textu tantum sequi suspectam fuisse Clementi continuam peccatorum & Pœnitentiarum vicissitudinem, non tamen absolute rejectam ab eo Pœnitentiam secundam, 1. quia hanc de facto supponit: ut quidem enim Pœnitentias sibi invicem succedentes redarguit, si has prorsus ignoraret Ecclesia? 2. quia alioqui mortaliter quocunque in genere lapsus nusquam per Pœnitentiam denuo resurgere potuisset; quod negat & merito negat adversarius 3. quia passim ut alii Patres hortatur Clemens lapsos ad Pœnitentiam. Frustra autem, juxta eosdem Patres, esset Pœnitentia nisi speraretur venia.

CCXLI. Objicit 4. Origenem, qui Homil. 15. in Levit. graviora peccata in eo levioribus opponit, quod illa semel tantum remitti possint.

CCXLII. Verum hæc de remissione secunda per Pœnitentiam publicam intelliguntur. Qui autem hujus iterationem, non alterius cuiuscunque, excludit. Hic referri possunt solutiones ad Hermam & Clementem datæ; cum eadem sit, fatente Witassio, difficultas.

CCXLIII. Objicit 5. Synodum Illiberritanam, quæ Can. 3. & 7. eos qui *acta Pœnitentia denuo fuerint fornicati, communionem nec in fine habere* decernit.

CCXLIV. Verum nihil inde contra nos: aliud est enim negare communionem in extremis, aliud reconciliationem. Profecto severissima Synodus id concessit, quod non negavit. Et vero Neocæsariense Concilium ann. 314. id est sub ipsa Illiberritanæ Synodi temporibus habitum, Can. 2. statuit, ut *mulier, si duobus fratribus nupserit, abjiciatur usque ad mortem: veruntamen in exitu: si promiserit, quod facta incolumis, hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructum Pœnitentiæ consequatur*. Fructus autem Pœnitentiæ ut minimum est absolutio à Peccatis.

CCXLV. Objicit 6. Palmarem Augustini textum ex Epist. 153. alias 54. nempe Macedonius alicubi magistratum gerens in Africa, ab Augustino quæsit cur Episcopi pro iisdem etiam reis semel & iterum apud Judices intercederent; cum Ecclesia hujusmodi hominibus unam tantum Pœnitentiam concederet. Nam, inquit Epist. 152. apud Augustinum: *Si à Domino peccata adeo prohibentur, ut ne Pœnitendi quidem copia post primam Pœnitentiam tribuatur; quemadmodum nos possumus ex religione contendere, ut nobis quaecunque illud crimen fuerit; dimittatur*. Sic porro respondet Augustinus cit. Epist. 153. num. 7. *In tantum hominum aliquando iniquitas progreditur, ut etiam post actam Pœnitentiam: vel similia, vel graviora committant: & tamen Deus facit etiam super tales oriri solem suum, nec minus tribuit, quam ante tribuebat, largissima munera vitæ & salutis: Et quamvis eis in Ecclesia* LOCUS HUMILLIMÆ POENITENTIÆ NON CONCEDATUR, *Deus tamen super eos suæ patientiæ non obliviscitur. Ex quorum numero si quis nobis dicat: Aut date mihi eundem iterum Pœnitendi locum, aut desperatum me permittite, ut quidquid libuerit, faciam; . . .*

aut dicite mihi utrum aliquid possit ad vitam futuram: si me pœnitendo vehementius quam prius excruciavero: Quis nostrum ita desipit, ut huic homini dicat: Nihil tibi ista proderunt in posterum: Quamvis ergo caute & salubriter provisum sit, UT LOCUS ILLIUS HUMILLIMÆ POENITENTIÆ SEMEL IN ECCLESIA CONCEDATUR: quis tamen audeat dicere Deo: Quare huic homini qui post primam Pœnitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? Cum igitur super peccatores tanta sit Patientia, tanta misericordia divina, ut in hac temporali vita moribus emendatis, non dammentur in æternum; quales nos esse oportet homines erga homines. Atqui hæc tum Macedonii interrogatio, tum responsio Augustini manifeste indicant nullum tunc temporis in Ecclesia locum, sive alteri Pœnitentiæ, sive veniæ, post actam semel Pœnitentiam superfluisse. 1. Quia alioqui non fuisset unde miraretur & objiceret Macedonius, cur Episcopi secundam à Judicibus pro Reis gratiam exorarent; cum ipsi semel tantum veniam iisdem largirentur. 2. Augustinus obviam ad manum habuisset responsionem, Ecclesiam nimirum secundam quidem relapsis Pœnitentiam publicam negare, at non privatam, quam sequerentur. Atqui nihil hujusmodi reponit Augustinus: imo omnem Pœnitentiæ novæ aditum præcludi affirmat, *ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis*. Unde ut Episcoporum pro Reis sollicitationes vindicet, ad Dei crebro miserentis, non autem ad repetitam Ecclesiæ indulgentiam recurrit: Et ex his relapsis unum, qui exclamat; *Aut date mihi eundem iterum pœnitendi locum; aut desperatum me permittite*, ad unam Dei benignitatem remittit. Ergo.

CCXLVI. Resp. 1. ad summum hinc sequi duriores Augustini tempore fuisse in Africa disciplinam, quam in Romana, totaque, ut videtur, Orientali Ecclesia: cum non modo ex istis nihil solidi adversum nos erui possit; sed & dictis constare videatur, eas lapsis quibuscunque reconciliationem in exitu vitæ concessisse.

Resp. 2. ad 1. neg. min. neque ineluctabiliter urgent quæ in contrarium obijciuntur.

CCXLVII. Non 1. Tum quia potuit Macedonius, vir Laicus, jurisque scientior quam Ecclesiasticarum rerum, non cognovisse totam Ecclesiæ agendi rationem; quod sæpe sæpius in multis hujusmodi sæcularibus viris, ingenii ceterum acuti, perspeximus. Tum quia potuit nullam veniæ in extremis tantum concedi solitæ habere rationem: quam & frustra allegasset Augustinus ut Episcoporum sollicitationes tueretur; quia hi non pro jam morituris, sed pro valentibus intercedebant. Tum quia ex nude spectato Macedonii textu nemo est qui statim non inferat, mortalia quæcunque peccata semel tantum in Ecclesia veniam habuisse; quod nemo dicere ausit.

CCXLVIII. Non 2. Ut enim ex ambigua Augustini locutione nihil certi ad verum nos deduci possit, sufficiunt duo, 1. ut aliam à publica Pœnitentiam indirecte adstruat. 2. ut graves

graves habuerit causas eam disertius non exprimendi. Atqui 1. aliam à publica Pœnitentia Pœnitentiam indirecte adstruit. Docet enim huiusmodi lapsos utiliter pœnitere posse; unde eis negat esse desperandum. Atqui generale est Augustini principium, neminem utiliter pœnitere, nisi qui sub clavium ministerio Pœnitentiam agat: *Nemo*, inquit Serm. 392. Capit. 3. *sibi dicat; Occulte ago, apud Deum ago: novit Deus qui mihi agnoscat, quia in corde meo ago:: Ergo sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium Dei, &c.* Ergo cum humilissimam Pœnitentiam iterari negat S. Doctor, novam quidem publicam excludit, sed non privatam quamcunque, saltem pro tota vita. 2. suas habuit rationes Augustinus suboscure loquendo. Scilicet, ut non semel in Operis huiusce decursu animadvertimus SS. Doctores publicam adeo Pœnitentiam commendabant, ut ægre alterius meminissent. Quin &, ut à peccato retraherent, vix novam post Baptismum Pœnitentiam indicabant: quod egregie evincit id Tertulliani Lib. de Pœnit. Cap. 7. *PIGET secunda, imo jam ultimæ spei subtexere mentionem; ne retrahentes de residuo auxilio pœnitendi, spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur.* Quid mirum ergo, si ulteriorem Pœnitentiam persæpe reticebant, quos vel secundam post Baptismum recensere pigebat?

Hinc liquet Augustinum cum relapsos ad benignitatem Dei remittit, eosdem simul remittere ad Ecclesiæ claves: quia juxta ipsum nemini prodest Dei benignitas, nisi ex clavium subsidio.

Confirm. quia, ut ponderavimus Cap. 5. nu. 450. vult Augustinus ut qui in adulterio vivit, & casu oppressus, nulla doloris indicia exhibet, *sine arrha pacis ex hac vita non exeat.* Atqui loquitur S. Doctor de homine quem *Pœnitentem*, seu in stadio Pœnitentiæ supponit, uti antea loquitur de Cathecumeno, quem ex ipso suo statu ad Baptismum tendere conjicit, licet alioqui in crimine vivat. Ergo non credidit Augustinus à venia excludendum eum omnem, qui Pœnitentiam decurrisset, aut saltem decurrere incepisset. Quod si tam benigne hominem dubiæ admodum contritionis habuit; an eum qui humana fragilitate denuo in adulterium lapsus illud dignis per annos plures fletibus abluere conatus esset, *sine pacis arrha* hinc migrare voluisset?

CCXLIX. Objic. 7. Concilium Toletanum III. an. 589. ubi hæc habentur Canon. XI. *Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum Ecclesias, non secundum Canonem, sed sædissime pro suis peccatis homines agere Pœnitentiam, ut quotiescunque peccare libuerit, toties à Presbytero se reconciliari exposculent: Et ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio jubetur, ut secundum formam*

Canonum antiquiorum dentur Pœnitentiæ, hoc est ut prius eum, quem sui pœnitet facti, à communionem suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere:: HI VERO qui ad priora vitia, vel infra Pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum Canonum severitatem damnentur. Ergo.

CCL. Resp. neg. conseq. Duo enim præcipit sancta Synodus, 1. ut Pœnitentiæ juxta Canonum leges, non pro Sacerdotum imperitorum arbitrio decernantur: & inde ne mali quidem umbra contra nos. 2. ut quos, per, vel post Pœnitentiæ tempus relabi contigerit, secundum priorum Canonum severitatem damnentur. At inde sequitur quidem id genus relapsos absolutionis & Eucharistiæ usque ad mortem fuisse expertes; non vero iis etiam in extremis negatam fuisse immisericorditer reconciliationem.

CCLI. Objic. 4. Varia rationis momenta, I. *quod medicina vilis minus esset ægrotis.* Longe enim vilior facta esset; si privata Pœnitentia publicam supplevisset.

CCLII. II. Quia ut Petavius ubi supra: Si relapsi ad communionem pacemque reverti alterius Pœnitentiæ privata subsidio potuissent, melior fuisset illorum quam ceterorum conditio, quibus sine publica pœnitentia ad Ecclesiam reditus non patebat. Atqui nemo tam vecors erit, qui humanius cum illis actum putet, qui in eadem sæpius & quidem horrenda flagitia incurriscent, quam cum iis qui semel ea commisissent.

CCLIII. Resp. ad 1. 1. voluisse igitur Pœnitentiam pro secretis facinoribus, saltem non *canonicis*; cum hæc in veteri Ecclesia, fatente Morino, eadem ratione, id est repetita, ut nunc moris est, Pœnitentia curarentur. 2. in nostro systemate haud viluisse Pœnitentiam solemnem, seu ratione sui, quia non iterabatur; seu ratione ulterioris Pœnitentiæ; cum Pœnitentes & toto vitæ suæ curriculo à sacra Mensa excluderentur, & in fine tantum veniam & absolutionem obtineretur. Unde.

CCLIV. Resp. ad 2. neg. maj. Ut enim bene Tournelyus pag. 129. melior quidem fuisset relapsorum conditio, si post Pœnitentiam certo temporis spatio definitam reconciliati fuissent. Verum quia & Pœnitentiam toto vitæ decursu agere tenebantur; &, quod Christiano cordi gravissimum esse debet, à sacra Mensa removeri, tantumque in extremis Deo & Ecclesiæ sanctæ reconciliari; haud certe felix esse potuit & ambienda eorum conditio. Nec dubium quin pluries novum Pœnitentiæ publicæ stadium ingredi maluissent, quam formidandum hoc continui anathematis statum subire. Et hanc non aliam Petavii mentem fuisse opinatur idem Theologus: quo de Petavium ipsum videris ad hæres. 59. Epiphaniæ pag. 238.

ARTICULUS SEPTIMUS.

DE TEMPORE ABSOLUTIONIS PUBLICÆ VEL SOLEMNITER POENITENTIBUS CONCESSÆ.

CCLV. **S**ENSUS quæstionis est an publice vel solemniter Poenitentes non prius quam totam impositæ sibi Poenitentiae mensuram implevissent, sacramentaliter absolverentur. Sacramentaliter dico: quia constat Poenitentes post *substrationem* reconciliatos fuisse cum Ecclesia, quoad communionem precum & sacrificii, cui extunc in *consistentiæ* gradu non ceteris Fidelibus interesse poterant. Ea-que prima reconciliatio *minor* dicebatur: cum è contra *major* nuncuparetur reconciliatio quæ post consistentiam fiebat, & vi cujus iidem Poenitentes reconciliabantur Ecclesiae quoad communionem corporis Christi, ad quod ut & alii Fideles accedere poterant.

CCLVI. Hæc autem reconciliatio ubique eodem die. Nimirum ut advertit Morinus Lib. 9. Cap. 29. n. 1. 2. & 3. in Ecclesia Romana & plerisque Occidentis Ecclesiis publica Poenitentium reconciliatio fieri solebat Feria V. in Cœna Domini. In Ecclesia Mediolanensi & Hispanicis, in Parasceve Sabbati sancti, seu Feria VI. majoris Hebdomadæ. In Ecclesia Orientali, *vel sancto illo & magno die Veneris, vel sequente Sabbatho sancto*, &c.

Jam ergo quæritur an secunda hæc reconciliatio foret sacramentalis: ita ut ii quorum Poenitentia quindecim aut viginti annos perdurabat, in eo tantum Poenitentiae suæ exitu à peccatis suis absolverentur: annon vero reconciliatio hæc esset canonica quædam absolutio, vi cujus Poenitentes, licet jam Deo per claves reconciliati, specialiter Ecclesiae reconciliabantur; ita ut recipere possent Eucharistiam, per quam multi unum cum Christo corpus efficiuntur.

CCLVII. Duplex porro ea de re est opinio Theologorum. Alii multo plures existimant Poenitentes non ante quam Poenitentiam totam explevissent, sacramentaliter reconciliatos fuisse. Ita Bellarminus hic Lib. 4. Cap. 5. Estius in 4. dist. 15. §. 15. Maldonatus Lib. 2. de Sacram. Cap. 2. quo teste, *qui ignorat ad finem Poenitentiae datam esse absolutionem sacramentalem, ignorat totam antiquitatem*; ita & Albaspinxus, Morinus, & alii quos adducit & sequitur Witassius pag. 850. & quorum sententiam ut probabiliorem amplectitur Tournelius pag. 42.

CCLVIII. Alii ex adverso pugnant, & docent reconciliationem in exitu Poenitentiae concessam, vel sacramentalem non fuisse; vel, quod cogitari possit, non fuisse primam sacramentalem: sed canonicam tantum cum Ecclesia reconciliationem qua jus ad Christi corpus tribueretur. Ita & fuse Bagotius Dissert. 2. de poenit. Cap. 7. & seq. ubi & Cap. 12. sect. 1. existimat *nec in primo, nec in secundo gradu datam fuisse absolutionem sacramentalem, sed in tertii gradus aditu*, &c.

Ut in hac tanta rerum caligine id attingamus quod verum aut vero propius fuerit, partis utriusque momenta proponemus, & æquali lance metiemur pro viribus.

CCLIX. Pugnant primæ opinionis defensores, 1. ex praxi Ecclesiae Romanæ. Hanc autem adstruunt 1, ex his Tertulliani verbis Lib. de Pudic. Cap. 1. *Pontifex maximus, quod est, Episcopus Episcoporum*, id est, Zephyrinus Papa, qui obiit an. 219. edixit. *Ego & Mæchie & fornicationis delicta Poenitentia functis: dimitto. si Poenitentia functis: ergo non ante Poenitentiam.*

CCLX. Siricius Ep. 1. Cap. 3. Tom. 2. Conc. pag. 1318. de Christianis in idololatriam prolapsis, *his, inquit, quamdiu vivunt, agenda Poenitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda; quia, docente Domino, nolumus mortem peccatoris, &c.* Agit Siricius de reconciliatione *in ultimo tantum fine* tribuenda. Atqui hæc sacramentalis erat. Erat enim necessaria ne moreretur peccator, sed viveret.

CCLXI. Innocentius I. Epist. ad Decentium Cap. 7. statuit: *tunc debere Poenitentem dimitti, cum in eo viderit Sacerdos congruam satisfactionem.* Ergo sequebatur satisfactionem absolutio.

CCLXII. S. Leo citata toties Epist. 82. *Mediator: hanc Præpositis Ecclesiae tradidit potestatem, ut. Poenitentes salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Atqui hic reconciliationis nomine intelligitur sacramentalis absolutio, non autem canonica tantum reconciliatio cum Ecclesia.

1. Quia hæc obvia est & frequens vocabuli *reconciliationis* significatio, ut patet ex Canon 76. Concilii Carthag. IV. ubi statuunt Patres, *ut qui continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & ori ejus infundatur Eucharistia.* Neque enim reconciliatio quam sequitur Eucharistica communio, mere ceremonialis est, sed vere sacramentalis.

2. Quia ibid. præcipit S. Pontifex, *ut poenitens, qui necdum reconciliatus vitam finierit, quod manens in corpore non recepit*, id est, Ecclesiasticam communionem, eique annexa suffragia, *consequi carne exutus non possit.* Nec necesse est, inquit, suæ hujus severitatis rationem reddens, *nos eorum qui sic obierint, merita actusque discutere, cum Dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendere, quod Sacerdotale ministerium implere non potuit, suæ justitiæ reservaverit; ita potestatem suam timeri volens, ut. quod quibusdam tepidis & negligentibus accidit, nemo non metuat. multum enim utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali supplicatione solvatur.* Atqui in his verbis constat agi de sacramentali absolutione, qua nondum præstita poenitentes illi morte præoccupati erant. Et vero si in hoc textu, aliisque id genus ceremonialis tantum & Ecclesiastica reconciliatio indicari dicatur: vix aliquod supetet antiquitatis monumentum, quo invicte adversus Novatores adstrui possit sacramentalis absolutionis necessitas. hæc itaque distinctio hæreticos juvat, & doctrinæ Catholice nocet; ut bene Witassius pag. 852. cui hæc

T. 2. Conc. p. 1247.

Ibid. p. 1205.

1101

in parte consentit Tournelyus pag. 43. Subdit is tamen morem hunc brevi fuisse immutatum; atque cum ejusmodi Pœnitentibus ante reconciliationem mortuis communicasse Ecclesiam, uti patet ex Conciliis Carthag. IV. Canon. 79. Arelatenſi II. Canon. 12. Valenſi II. Canon. 2. &c.

CCLXIII. Idem docet Gregorius Magnus Hom. 26. in Evang. ubi: *Videndum est*, inquit, *quæ culpa præceſſit, aut quæ sit Pœnitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam vivicat, illos Pastoris sententia absolvat.* Ergo non ante dabatur absolutio, quam Pœnitentia culpam secuta esset.

CCLXIV. Pugnans 2. pro Ecclesia Africana ex Cypriano, hujus, inquit, disciplinæ teste locupletissimo. Sic ille Epist. 10. *Cum in minoribus peccatis agant peccatores Pœnitentiam justo tempore, & secundum disciplinæ ordinem ad Exomologesim veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri jus communicationis accipiant, nunc . . . NONDUM POENITENTIA ACTA . . . nondum manus eis ab Episcopo & Clero imposita, Eucharistia illis datur.*

CCLXV. Idem Epist. 11. docens quibus concedendi essent à Martyribus libelli communicationis: *Pete*, inquit, *ut eos . . . quorum Pœnitentiam SATISFACTIONI PROXIMAM conspiciatis, designetis nominatim libello.* Porro si vel ipsi Martyrum libelli pene totam in lapsis satisfactionem prærequirebant, ut his & absolutio & Eucharistia concederentur: qui fieri potuit ut ab eadem utrique præmittenda satisfactione immunes forent ceteri?

CCLXVI. Demum Epist. 59. ad Fidum vehementer conqueritur Cyprianus, quod *Victori Presbytero, ANTEQUAM POENITENTIAM PLENAM EGISSET, Therapius . . . præpropere festinatione pacem dederit*, Jam vero pax illa non erat mera & ceremonialis cum Ecclesia reconciliatio, aut simplex debitæ poenæ relaxatio. Nimirum pax de qua Cyprianus ea erat, per quam lapsis vita concedebatur, & jus ad dignam Eucharistiæ participationem; uno verbo pax quæ tribuebatur potestate à Christo his accepta verbis: *Quorum remisistis peccata, &c.* Hæc autem vel ipsa est à peccatis absolutio, vel hanc nullibi unquam expressit Cyprianus, quod vix credi possit. Ita Tournelyus pag. 46.

CCLXVII. Pugnans 3. quantum ad Mediolanensem Ecclesiam ex S. Ambrosio Lib. 2. de poenit. Cap. 9. n. 87. *Nonnulli*, inquit, *ideo poscunt Pœnitentiam, ut statim sibi reddi communionem velint. Hi non tam se solvere cupiunt quam Sacerdotem ligare.* Et supra Cap. 3. *Quotiescunque peccata donantur, corporis ejus Sacramentum sumimus.* Ergo non conferebatur absolutio, nisi ut susciperetur Eucharistia. Jam vero non suscipiebatur Eucharistia, nisi peracta plene Pœnitentia.

CCLXVIII. Et Lib. 1. Cap. 16. Novatianus impetens, *Frustra*, inquit, *dicitis vos prædicare Pœnitentiam, qui tollitis fructum Pœnitentiæ, id est, peccatorum absolutio-*

nem. Ergo erat absolutio hæc fructus Pœnitentiæ, seu satisfactionis.

CCLXIX. Pugnans 4. pro Hispaniensibus Ecclesiis ex citato Canon. 11. Concilii Toletani III. an. 589. ubi sanciunt Patres *ut secundum formam antiquorum Canonum dentur Pœnitentiæ, hoc est, ut Sacerdos prius eum quem suæ poenitet facti, à communione suspensum, faciat inter reliquos Pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere: expleto autem satisfactionis tempore, sicut Sacerdotalis contemplatio probaverit, eum communioni restituat.* Ergo non nisi post expletum satisfactionis tempus communioni restituebantur Pœnitentes.

CCLXX. Pugnans 5. pro Gallicana Ecclesia ex S. Eligio Hom. 8. in Cœna Domini Tom. 12. Biblioth. PP. pag. 309. ubi: *Nunc ad vos sermo noster dirigitur, quos mater Ecclesia . . . ob scelerum vestrorum dudum à se repulit: modo vero, quia Domino per dignos Pœnitentiæ fructus placuistis, mundantes vos . . . per crebra jejunia & afflictiones corporum, quasi jam suos ad se revocat. Et licet credatis vos posse absolvi à peccatorum vestrorum vinculis, quia statim restituemini sacris Altaribus, nullus inde tamen debet vitam suam negligere.* Atqui hic disertim habetur absolutio sacramentalis concessa tantum post dignos Pœnitentiæ fructus, post crebra jejunia, &c.

CCLXXI. Idem luculente docet Gennadius Lib. de dogmat. Eccles. Capit. 23. alias 53. *Quem*, inquit, *mortalia crimina post Baptismum commissa premunt, hortor prius publica Pœnitentia satisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum communioni sociari, si vult ad judicium & condemnationem sui Eucharistiam recipere.*

CCLXXII. Eandem fuisse Ecclesiæ Orientalis praxim, quamdiu in ea viguit solemnitas Pœnitentiæ, facile intelligitur ex Canonicis Epistolis Gregorii utriusque, Thaumaturgi & Nysseni: & vel hinc suadet, quod tunc severior fuerit disciplina, quam Cypriani tempore.

Nec est, inquit, quod adversus dicta opponatur, dubicem tunc temporis fuisse absolutionem, ceremonialem unam, per quam in fine stadii Pœnitentes Ecclesiæ quoad oblationes & Eucharistiæ participationem publice reconciliarentur: aliam sacramentalem, qua secreto reconciliarentur Deo: quod diu ante Pœnitentiæ finem fieri poterat.

CCLXXIII. Reponunt enim distinctionem *Essing* hanc, meram esse *imaginationem*: 1. quia Patres de ea differunt absolutione, quam tollebant Montanistæ & Novatiani. Hi porro absolutionem sacramentalem tollebant. 2. quia de ea loquuntur absolutione, qua denegata, perperam agitur Pœnitentia. 3. quia eidem absolutioni tribunt; quod cum Deo reconciliet, & peccata dimittat. 4. quia incredibile sit Majores nostros tantum ad ceremonialem absolutionem impendisse solemnitatis & apparatus. 5. quia nec concipi possit, viros jam Deo reconciliatos, cum Judæis & Ethnicis ab Ecclesia ignominiose expulsos fuisse. 6. quia pluribus in locis ne quidem cum iis communicabatur, qui ante mortui essent, quam

quam participes fuissent hujus absolutionis; quia, ait cit. 2. Epist. S. Leo. *Nos quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus.* Annon vero communicatum esset cum hominibus Deo reconciliatis? 7. quia hanc suæ agendi rationis causam reddunt Patres, quod nec Deum tam cito gratiam suam lapsis restituat; nec uno temporis puncto solida ad Deum conversio perficiatur. *Putasne tu, ait Cyprianus Libro de Lapsis, Dominum cito placari . . . Orari oportet impensus, & rogare, diem luctu transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, &c.*

CCLXXIV. Hanc porro disciplinam octavo sæculo nonnihil remissam esse docent citati supra Scriptores, atque id colligunt tum ex Erberto Eboracensi Can. 39. ubi: *Pœnitentes secundum Canones non debent communicare ante consummationem Pœnitentiæ: Nos autem pro misericordia miserantis Dei post annum, vel duos, vel tres; licentiam damus:* tum ex Nicolao Papa, qui Epist. 24. permittit homicidæ ad duodecim annorum Pœnitentiam damnato, ut post annos quinque priores Eucharistiam identidem percipiat.

Et si gravia videntur momenta quæ propriari opinione congestimus; non omnes tamen iis cedunt: quin & ea contrariis elidere moliantur. Unde

CCLXXV. Arguunt 1. ex Sozomeno qui Lib. 7. Cap. 16. de Presbytero Pœnitentiario loquens, sic habet: *Ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur: Ille vero pro cuiusque delicto, quid aut facere singulos, aut luere oporteret, pœnæ loco indicens, absoluebat confitentes, à se ipsis pœnas criminum exacturos.* Atqui hic aperte datur absolutio antequam impleta sit satisfactio injuncta. Hanc porro absolutionem sequebatur alia finalis, quæ peracta Pœnitentia conferebatur; quæque mera erat cum Ecclesia reconciliatio. Sic enim post descriptos solemnis pœnitentiæ ritus prosequitur Scriptor: *Ubi vero præstitutus dies advenit, tanquam debito quodam persoluto, à pœna commissi sceleris liberatur, & reliquo Ecclesiæ populo sociatur.*

CCLXXVI. Reponit quidem Tournelius pag. 60. errasse hoc in puncto Sozomenum, ejusque auctoritatem citatis supra testimoniis præponderare non posse. Et vero, ait idem Doctor, manifeste hallucinatur Sozomenus, cum scribit Pœnitentiarii officium in Romana Ecclesia jam inde ab ultima vetustate ad suam usque ætatem viguisse: Cum, uti observat Valelius in hunc locum, nulla prorsus hujusce Pœnitentiarii mentio extet in veteribus Ecclesiæ Romanæ monumentis.

CCXXVII. Verum solutio hæc non ægre impugnatur. Esto enim Sozomenus gente Græcus circa Romanæ Ecclesiæ consuetudinem erraverit; an ideo præsumetur errasse circa ritum Ecclesiæ CP. quem ab oculatis testibus ediscere potuerat, quemque, si contra rerum fidem retulisset, mendacis labem, non modo apud Sacerdotes omnes, sed & apud ipsum vulgus incurrisset. Florebat enim an. 439. Sozomenus, id est annis 41. post Nest-

rii mortem. Responsio hæc solida satis videtur.

CCLXXVIII. At minime dissimulandum, gravius impeti ductum à Sozomeno momentum; eo nempe quod infida sit adducta versio, cui adhæc Græco textui consona substitui debeat: *Absolvebat eos postquam pœnas scelerum à se ipsis exegissent;* prout vertit Petavius ad hæres. 59. Epiphani. Reclamant quidem nonnulli: Sed quid demum certi ex incerto textum deduci possit?

Arguunt 2. & firmitus: Ut ex textibus pro prima opinione adductis colligi non possit, absolutionem sacramentalem impleta tantum Pœnitentia fuisse collatam, sufficit ut absolutio, quæ quasi Pœnitentiæ publicæ clausulæ erat, reapse Ecclesiastica solum foret, non autem sacramentalis. Atqui absolutio illa reveranon erat sacramentalis. Hæc enim absolutio nihil aliud erat quam reconciliatoria illa manuum impositio, toties in Canonibus frequentata. Atqui reconciliatoria hæc manuum impositio procul distabat à sacramentali absolutione.

CCLXXIX. Prob. min. 1. quia Viaticum Eucharistiæ non dabatur lapsis, nisi antea sacramentaliter absoluti fuissent. Atqui dabatur lapsis, sine illa postrema manuum impositione, seu, ut brevitate causa dicemus, sine hac finali absolutione. Constat id indubie, ex Concilio Carthag. IV. Can. 78. ubi hæc: *Pœnitentes, qui in infirmitate Viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint.* Ne quis vero cavillemur datam tunc à Diacono Eucharistiam, proinde sine ulla sacramentali absolutione, quæ à Diacono dari non poterat; perpendendum id Canonis 76. quo statuitur, ut qui in infirmitate Pœnitentiam petit, accipiat . . . & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia, & si supervixerit, subdatur sanctis Pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos qui Pœnitentiam dedit probaverit, Hinc enim constat & Pœnitentem illum ante Viatici receptionem à præsentem Sacerdote absolutum fuisse; nec tamen finali donatum fuisse reconciliationem, donec injunctam sibi ab eodem Sacerdote satisfactionem adimplevisset. Atque id confirmatur ex Can. 3. Concilii Arauscani I. cujus hæc sunt verba: *Qui recedunt de corpore Pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicari . . . per Viaticum.* Quod, si supervixerint, stent in ordine Pœnitentium, ut ostensis necessariis Pœnitentiæ fructibus legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione percipiant. Ergo finalis illa, seu, ut loquuntur Canones, reconciliatoria manuum impositio, non erat per se sacramentalis, aut saltem præviam sacramentalem supponere poterat. Et sic concidunt omnia pene primæ opinionis momenta.

CCLXXX. 2. Qui finalem illam & complete reconciliatoriam manuum impositionem semel acceperant, eadem denuo donari non poterant, ob assertam supra publicæ Pœnitentiæ unitatem. Sed qui in necessitatis casu in ordine ad Viaticum sacramentaliter absoluti fuerant,

fuerant, non poterant modo, sed &, si convalescerent, tenebantur finalem manuum impositionem recipere; circa quam nemo perfecte adæquate reconciliatus esse censebatur. Patet minor ex citatis modo Canonibus, quæ & hunc 82. Concilii Bracarenfis 2. adjungere lubet: *Si quis . . . in desperatione vitæ positus post perceptam communionem iterum sanus fuerit factus, tantum orationis particeps fit, & non accipiat Sacramentum* suo videlicet arbitrio, sicut alii non publice Pœnitentes) *donec constitutum Pœnitentiæ tempus impleat.* Istud Porro pœnitentiæ tempus semper sequebatur finalis reconciliatio.

Trid.

Bagot, l. p.
358.

CCLXXXI. 3. Et absolutio non erat sacramentalis, quæ & ab alio quam à Sacerdote dari poterat, & à Sacerdote dari non poterat sine consensu Episcopi prius admoniti. Ratio est quia ex dicendis solus Sacerdos absolutionis sacramentalis Minister est: aliunde vero *pie in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut . . . in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet Pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possent.* Atqui finalis absolutio 1. ab alio quam à Sacerdote dari poterat, nimirum à Diacono. Ita nempe docet Cyprianus Epist. 13. ubi ait: *Qui libellos à Martyribus acceperunt. Si . . . infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra apud Presbyterum quemcunque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, apud Diaconum quoque ex omologesi facere delicti sui possint, ut manibus in Pœnitentiam imposita veniant ad Dominum cum pace, &c.* Hic porro agitur de postrema illa pace, quam lapsis dari Martyres desideraverant: quæque dum ex inuulgentia dabatur iis pro quibus intercesserunt Martyres, negabatur ceteris: cum tamen ut aliquis vere contritus Sacramentaliter absolvatur, nullo egeat Martyrum subsidio; nec ullam habeant Martyres auctoritatem, ut non contritus Sacramentaliter absolvatur.

CCLXXXII. 2. Nec eadem reconciliatio à Sacerdote dari poterat sine Episcopi consensu, & speciali ejus mandato, in ipso etiam mortis discrimine *Si quisquam, ait Can. 4. Concilium Carthag. II. Augustini tempore celebratum, in periculo constitutus, se reconciliari divinis Altaribus petierit, si Episcopus absens fuerit, DEBET UTIQUE Presbyter consulere Episcopum & sic Pœnitentem ejus consilio reconciliare.* Quis porro credat nullum Sacerdotem sine Episcopi consilio, seu jussu aut permisso, ut habet Capitulare Caroli Magni Lib. 5. Can. 69. potuisse Parochiani sui confessionem audire, & eidem absolutionem impertiri, &c. V. Bagot p. 365.

T. 2. Conc.
p. 972.

CCLXXXIII. Arguunt 3. ex Concilio Eliberitano, ubi hæc Can. 72. *Si qua vidua fuerit mæchata, & eundem postea habuerit maritum, post quinquennii tempus, acta legitima Pœnitentia, placuit eam communioni reconciliari.*

Tournely Theol. Moral. Tom. IX.

concordari: si alium duxerit relicto illo, nec in fine dandam esse communionem: vel si fuerit ille fidelis, quem accipit, communionem non accipiat, nisi post decem annos, acta legitima Pœnitentia, nisi infirmitas coegerit velocius dare communionem. Atqui, inquit, reconciliatio communioni, quæ Pœnitenti viduæ post quinquennium conceditur in prima hujus Canonis parte, non est reconciliatio cum Deo per absolutionem sacramentalem. Reconciliatio enim viduæ illi concessa, ea ipsa est quæ in ipso vitæ fine denegatur viduæ, quæ relicto priore viro nupsit alteri. Atqui reconciliatio posteriori huic viduæ denegata, non est sacramentalis: cum hæc ex probatis supra nemini unquam in vitæ exitu denegata sit. Ergo reconciliatio hæc ipsa est reconciliatio cum Ecclesia, quantum ad jus obligationum, præsertim vero Eucharistiæ cum ceteris fidelibus percipiendæ.

Et vero illud *communione*, vel ut alii legunt, *communione reconciliari*, de eadem intelligendum est *communione*, qua istud: *Communione non accipiat.* Atqui id communionem non accipiat, non intelligendum est de sacramentali absolutione, sed de *communione Eucharistica*, prout alibi probavimus ex Can. 3. & 78. ubi *communio hæc Dominica* vocatur.

CCLXXXIV. Arguunt 4. Quia Pœnitentiæ publicæ subiacebant aliquando homines minime rei, ut patet ex Can. 23. Concilii Ancyran. an. 314. ubi *involuntaria cædes*, seu, ut vertit Isidorus Cap. 22. *homicidium non voluntate sed casu*, publicæ, olim annorum septem, deinde annorum duntaxat quinque, Pœnitentiæ subjacet; quo ferme modo etiamnum irregularitatem inducit iuxta etiam hominis occisio. Atqui id genus homines expleta Pœnitentia, non secus ac Pœnitentes alii, solemniter reconciliabantur; quia reconciliatio hæc Pœnitentiæ solemnibus clausula erat: neque tamen sacramentaliter absoluebantur à peccato; quia nullum admiserant. Ergo finalis reconciliatio non erat reconciliatio sacramentalis cum Deo, sed cum Ecclesia.

CCLXXXV. Arguunt 5. Quia solemnibus Pœnitentia quandoque ad decem, quindecim aut viginti annos, quandoque ad exitum vitæ protrahatur. Atqui vix concipi possit, absolutionem sacramentalem, quæ & remedium est à Deo ad peccati absolutionem institutum; & necessitatis tantæ, ut plerique ex adversariis ad eam sine grandi mora post peccatum recurri velint, tot annos cum multo spiritualis ruinæ periculo denegatam fuisse: idque multo apparebit gravius, si animadvertatur, non omnes passim ad solemnem Pœnitentiam admissos esse, sed eos tantum, qui *germane & vare Pœnitentia* ducebantur, ut loquitur Concilium Nicænum Can. 2. Num. ergo Cyprianum & alios Ecclesiæ Patres latebat, hominem necdum reconciliatum Deo tyrannidi diaboli mancipatum esse, pia ejus opera multo minoris coram

U u u u

ram Deo pretii esse, &c. an iis, contra notum Pauli & Apostoli Joannis exemplum, notam & retro antiquitatis praxim, quam leniorem fuisse, probavimus, an, inquam, dicetur, iis persuasum fuisse, mœchum non nisi post septem aut decem Pœnitentiæ annos reconciliari potuisse? An id si crediderit antiquitas tota, aliud nunc credat Ecclesia?

CCLXXXVI. Et vero Episcopus stata die plurimos Pœnites reconciliabat. Quin omnes simul ex novæ persecutionis metu à S. Cypriano reconciliati sunt. Atqui fieri non poterat ut tot Pœnites, quorum ut fieri solet, non pauci timidæ erant conscientiæ, nova quæ admiserant peccata, omnes simul apud eundem hominem deponerent, ut ab eo sacramentaliter absolverentur. Imo nec sat forte consultum esset confessionis liberati, si omnes eodem Ministro uti coacti fuissent. Adde quod aliquando ipsa solemnitas die, seu ex morbo, seu alia de causa abesse poterat Episcopus. Quid ergo tunc actum fuisset de Pœnitentibus illis, &c.

En postremæ hujus opinionis momenta, non omnia profecto, sed faciliora, quæ, nisi fallor, cuilibet præjudiciis vacuo gravia videbuntur. Quod si ejusdem æstimentur ponderis quæ pro priori opinione adduximus, satius forte fuerit judicium suspendere in re intricata, quam aliquali partium studio aliam præ alia determinate amplecti. Quamquam nec muti hærent postremæ opinionis defensores. Unde cum iis, paucis tamen, quia urget ac pene necat tempus.

CCLXXXVII. Ad 1. nihil inferri potest ex Tertulliano (supra num. 259.) tum quia ad minus incertum est an loquatur de Zephirino, proinde an Ecclesiæ Romanæ praxim indicet, uti notavi cap. 5. num. 510. Tum quia non quæritur an satisfactio etiam gravis absolutionem sacramentalem eo tempore præcedere consueverit; id enim fatentur qui absolutionem hanc in tertio tantum gradu, post emensas fletus & auditionis stationes concessam fuisse volunt cum Bagotio: sed an præcesserit tota, adeo ut nemo publice pœnitens ante reconciliatus sit, quam Pœnitentiam totam decurrisset; ac proinde sacramentalis fuerit absolutio in Pœnitentiæ exitu concessa. Id autem nec ex Tertulliano, nec ex alio quopiam satis probari potest.

CCLXXXVIII. Ad 2. (num. 260.) neg. min. Duo docent Siricius, 1. reconciliandos esse qui in adulterium lapsi sint; quia Deus non vult mortem peccatoris: 2. eos in ultimo fine esse reconciliandos. Quæ autem sit postremæ hujus reconciliationis natura nec docet, nec expendit. Certe ipsa finalis reconciliatio eo fine dari poterat, ne moreretur peccator; quia sola tribuebat jus ad Eucharistiam, de qua dictum

istud: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis: non habebitis vitam*, &c. tam rigide interpretabantur Patres illius sæculi, ut hanc vel ipsis infantibus necessariam censere viderentur; uti Tract. præced. vidimus.

CCLXXXIX. Ad 3. (num. 261.) sensus Innocentii est Pœnitentem non debere absolvi, nisi legitima doloris ac Pœnitentiæ signa exhibeat. Alioqui ne occultus quidem peccator, qui diu aliquod fragilitatis peccatum deflevisset, ante potuisset absolvi, quam adimpleret injunctam sibi à Sacerdote satisfactionem; quod non omnes adversarii concedent.

CCLXXXX. Ad 4. (num. 262.) quo maxime nituntur alterius sententiæ patroni, fatemur agere hic S. Leonem de sacramentali absolutione. Fatemur & eum ad ipsam prærequirere satisfactionem. At negamus ab eo canonicam illam requiri, quæ quandoque tot annos perdurabat. 1. Quia satisfactionem illam de confessione (adeoque de præviis confessioni actibus, qui quædam sunt præviæ satisfactiones, & sine quibus nemo graviter reus hodieque absolvetur) intellexerunt antiqui. Sic Hincmarus Epist. 29. ad Carolum Calvum, *Christus*, inquit, *ut Catholica docet & tenet Ecclesia, hanc Præpositis ejusdem Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos* (quæ satisfactio Pœnitentiæ in ipsa jam cognoscitur confessione peccati) *per reconciliationis gratiam restituerent.* 2. Quia non agit eo loci S. Leo de solemnī Pœnitentia, sed de necessitate tum Pœnitentiæ ut sic, tum & absolutionis sacramentalis, sine qua moriuntur *tepidi & negligentes*, quia illam suo tempore omiserunt. 3. Quia ibid. S. Doctor asserit, iis qui in morte Pœnitentiam & reconciliationem petunt, *nec satisfactionem interdiciendam esse, nec reconciliationem denegandam.* Atqui hæc morientium satisfactio non consistit in duris publicæ Pœnitentiæ operibus, quæ moribundi vires superant; sed in sincero cordis dolore, ejusque exterioribus signis. Ergo nihil mirum si in objecti textus parte eodem sensu intelligatur. Atque hinc corrui tota objectio. Male enim aliqui in his S. Pontificis vocibus: *Si aliquis eorum pro quibus Domino supplicamus*, &c. solemnīs Pœnitentiæ indicia deprehendere sibi videntur. Neque enim pro publicis tantum Pœnitentibus, se monente Apostolo 1. Timoth. 2. pro hominibus universis orare debet Pontifex.

CCXXXXI. Ad 5. (num. 263.) sane ut absolvatur Pœnitens, videndum an sincera sit ejus compunctio, quod ex Pœnitentis ejus post culpam agendi ratione dignoscitur. Verum sicut ad id necesse non est hodie, ut idem Pœnitens injunctam sibi à Presbytero satisfactionem impleverit; sic nec probari potest id olim à S. Gregorio

gorio prorsus necessarium existimatum fuisse.

CCLXXXII. Ad 6. (num. 264.) merito queritur Cyprianus quod contra Ecclesiæ Decreta, pax plena & jus ad Eucharistiam lapsis præpropere & ante constitutæ satisfactionis executionem tribueretur, At non inde sequitur neminem è lapsis interim absolvi potuisse. Sane ex dictis num. 279. & seq. certum videtur absolutionem quam Cyprianus usque ad Pœnitentiæ finem differri volebat, non fuisse sacramentalem.

CCLXXXIII. Ad 7. (num. 267.) equidem in Pœnitentia solemni, secluso ingruentis necessitatis casu, non suscipiebatur Eucharistia nisi post impletam satisfactionem. At extra solemnem Pœnitentiam frequenter, ut etiamnum, recipiebatur corpus Christi post confessionem. Porro non loquitur Ambrosius de solemni Pœnitentia, sed de peccatoribus generatim quos ad Pœnitentiam hortatur, tum spe veniæ, qualis prodigo filio concessa est, tum & sacrae communionis pollicitatione. Unde subjungit: *Ergo evidentissima Domini prædicatione mandatum est, etiam gravissimi criminis reis, si ex toto corde & manifesta, non interiori tantum, confessione peccati Pœnitentiam gerent, sacramenti cælestis refundendam gratiam: ubi S. Doctor ad Eucharistiæ usum eos admittit, qui rite contriti peccata sua deposuerint.*

CCLXXXIV. Ceterum prævia illa cordis contritio & confessio oris non inepte ut anticipata satisfactio habebantur, prout ex Hincmaro vidimus num. 290. Unde merito Ambrosius alique Patres redarguunt Novatianos, qui ad Pœnitentiam hortando, omnem seu privatæ seu solemnis Pœnitentiæ fructum denegabant, quia nec Deo, nec Ecclesiæ ullum saltem gravissime lapsum reconciliarent.

CCLXXXV. Ad 8. (sup. num. 269.) fatemur Pœnitentes expleta satisfactione communioni tum Ecclesiasticæ, tum & Eucharistiæ fuisse restitutos. Negamus eorum cum Deo reconciliationem ulque ad tempus illud semper fuisse dilatam. Dico *semper*, vix enim dubitem, quin in Ecclesiis pluribus, ubi brevius solemni Pœnitentiæ tempus constitutum erat, puta à capite jejunii ad Feriam V. majoris Hebdomadæ, (quod hodieque observatur Cœnoman, & Eligii tempore, identidem ad minus, observari poterat) satisfactio absolutionem sacramentalem præcesserit. Atque hinc, vix credo ab unius Ecclesiæ praxi quidpiam colligi posse pro praxi alterius; præsertim cum de sæculis à se non parum distitis agitur. Et sic solvitur objectio num. 270. proposita.

CCLXXXVI. Ad 9. (sup. num. 271.) 1. hortatur Gennadius; non cogit: imo nec cogere poterat, cum generatim de peccatis omnibus post Baptismum admissis

loquatur. 2. Sciendum esset quæ foret Gennadii tempore forma Pœnitentiæ publicæ; an hæc ad annos decem, aut viginti protraheretur. 3. Id, *& Sacerdotis judicio reconciliatum*, de privata absolutione intelligi potest, quam sequeretur restitutio *communis*, non à *Sacerdote*, sed ab Episcopo solo regulariter dari consueta.

CCLXXXVII. Ad 10. Græci Patres de reconciliatione Ecclesiastica intelligendi sunt, non secus ac alii quidam supra objecti. Neque hæc geminæ reconciliationis distinctio merum est commentum, ut censet Estius num. 273. Haud profecto omni sunt exceptione majora quæ ad id probandum adducit Witaflus.

CCLXXXVIII. Non 1. statim namque ut Novatiani quodcunque reconciliationis genus tollebant: imo statim ut finalis reconciliatio supponebat sacramentalem; qui unam efficaciter astruebant Patres, alteram efficaciter quoque astruebant.

CCLXXXIX. Non 2. denegata finali absolutione perperam agitur Pœnitentia, quia qui hanc tollunt Novatiani, tollunt absolutionem sacramentalem, quæ est conditio ad illam prærequisita. Deinde eadem est ratio absolutionis quæ Pœnitentiæ. An ergo nulla citra Pœnitentiam publicam obtinebatur absolutio?

Non 3. 1. quia absolutio finalis, utpote quædam sacramentalis absolutionis jam receptæ confirmatio, non inepte peccata remittere dicitur. Sane in generali absolutione quæ in Cœna Domini pluribus in locis datur, Sacerdos auctoritate sibi à Christo his verbis concessa: *Quæcunque ligaveritis*, &c. peccata suo modo dimittit 2. quia è contra non paucis argumentis suaderi potest, finalem hanc absolutionem non remisisse proprie peccata, sed eadem dimissa supposuisse; prout solventes Lazarum discipuli, non revocarunt à morte, sed vivum invenerunt. Sed de his quæ æquum volumen postulent, adi Bagotium dissert. 2. pag. 297.

CCC. Non 4. Si enim Ecclesia tota quadragesimali jejuniis aliis pietatis operibus ad Paschalem Cœnam se se præparat; quidni Pœnitentes gravissime rei ad eam se se summo cum apparatu disposuerint?

CCCI. Non 5. qui enim in gravi morbo post aliquot Pœnitentiæ annos absoluti fuerant, sæpe etiam sacro Viatico refectioni, dubio procul habebantur pro justis. Atqui hi tamen ad eum redibant Pœnitentiæ gradum, in quo eos morbus deprehendisset; adeoque cum *audientibus* vel *substratis* ejiciebantur.

CCCII. Non 6. tum quia non dicimus Pœnitentes in primo; vel secundo gradu fuisse absolutos sacramentaliter: unde fieri poterat, ut horum multi quadam excommunicationis specie ligati morerentur, quibus pro-

proinde nec post mortem communicaretur. Tum quia probari nequit Ecclesiam cum iis qui vere & sincere Pœnitentes obiissent, communicare noluisse.

CCCIII. Non 7. quæ enim huius rationationis forma : Deus nec tam facile graviter Reis publicatur ; neque hi uno temporis puncto solide conversi judicari possunt,

ergo non ante possunt reconciliari, quam duram per annos decem, vel quindecim Pœnitentiam exolverint. Sane si ita est, nemo hodie ab ipsis adversariis legitime absolvitur. Quinquam & eorum nennulli id hodie curare dicuntur, ut in morte tantum absolutionem impendant.

De his jam judicet Lector.

FINIS.

Tournély, Honoré, 1658-1729

Honorati Tournely ... Cursus Teologicus Scholastico-Dogmaticus et Moralis,
Sive Praelectionum Theologicarum, Quas Author in Scholis Sorbonicis habuit,
Tomus ...
Bd.: 9,1

Coloniae Agrippinae 1765

2 Dogm. 327 b-9/10

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10325787-3

VD18 12414948-001